

SLR-X – 1

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
मराठी (ऐच्छिक) (Paper – I)
रामनगरी – राम नगरकर

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शावितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) :

१४

- १) राम नगरकर यांचा जन्म कोठे झाला ?
(सरोळा कासार/पिंपळगाव/मुंबई/पुणे)
- २) रामनगरीला प्रस्तावना कोणी लिहिली ?
(निळू फुले/प्र.के.अत्रे/ग.ह.देशपांडे/पु.ल.देशपांडे)
- ३) रामनगरीवर हिंदी चित्रपट कोणी काढला ?
(मोतीलाल राठोड/कांतीलाल राठोड/दादा कोंडके/वसंत बापट)
- ४) रामच्या वडिलांचे नाव काय आहे ?
(विठ्ठल/शंकर/पांडुरंग/मारुती)
- ५) 'एक ऑगस्ट' या नाटकात राम कोणती भूमिका करतो ?
(म्हादबा/सदा/विठोबा/पांडुरंग)
- ६) राम गायक होण्यासाठी कोठे जातो ?
(मुंबई/पुणे/दिल्ली/बडोदा)
- ७) लॉरेन हारडी म्हणून रामबरोबर कोणाचे नाव घेतले जाते ?
(दादा कोंडके/निळू फुले/वसंत बापट/सुधाताई वर्दे)

P.T.O.

- ८) राम कोणत्या दलाचा सदस्य असतो ?
(राष्ट्रीय सेवा दल/राष्ट्र सेवा दल/महाराष्ट्र सेवा दल/मुंबई सेवा दल)
- ९) जेजुरीच्या खंडोबाचे सोने कोण लुटतात ?
(माधव पटवर्धन/श्यामराव पटवर्धन/एस.के.पटवर्धन/श्रीधर हेगडे)
- १०) रामचा पहिला चित्रपट कोणता आहे ?
(थापाड्या/हयानाच्या/गणगौळण/विच्छा माझी पुरी करा)
- ११) रामनगरीत अंधश्रद्धेचा बळी कोण ठरते ?
(कौशल्या/सीता/लक्ष्मी/द्रौपदी)
- १२) रामच्या बायकोचे मूळ नाव काय होते ?
(पार्वती/लक्ष्मी/सीता/राधा)
- १३) रामनगरी ग्रंथाचे मुखपृष्ठ कोणी काढलेले आहे ?
(अनिल अवचट/सुभाष अवचट/अशोक कोठावळे/शाम कोठावळे)
- १४) रामनगरीचे प्रकाशन कोणते आहे ?
(प्रतिमा/लोकवाङ्मय/मॅजेस्टिक/प्रतिभास)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) नाभिक म्हणजे काय ?
- २) चूच करणे म्हणजे काय आहे ?
- ३) रामच्या आईच्या वडिलाचे काय स्वप्न असते ?
- ४) एक ऑगस्ट नाटकातील भूमिकेमुळे रामला मार का खावा लगतो ?
- ५) रामची लग्नपत्रिका कशी लिहिली जाते ?
- ६) नवरीचे नाव बदलताना रामचे वडील व आई कोणती नावे सूचवितात ?
- ७) आजोबा रामची जन्म तारीख मास्तरला कशी सांगतात ?
- ८) पु.ल.देशपांडेयांनी केलेली चांगल्या पुस्तकाची व्याख्या सांगा.

३. अ) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

८

- १) म्हादबा काळे
- २) रामची बहिण द्रौपदी
- ३) श्यामराव पटवर्धन

ब) संदर्भासहित स्पष्टीकरण द्या (कोणतेही दोन) :

६

- १) “ए, सत्यवाना, ही तुझी लेक पदरात घे, मग झाडावर चढ, पड, मर”.
- २) ‘आयला, आपल्याला सायकलीनं धडक देणारी हीच ती भवानी !’.
- ३) “ए भाय, उठो ! सिनेमा खतम हो गया”.

४. रामनगरीतील विनोद साधार स्पष्ट करा.

१४

किंवा

रामनगरीचे वाङ्मयीन विशेष विशद करा.

५. रामच्या लग्नाची कथा हा पुस्तकातलाच नव्हे, तर मराठी विनोदी वाङ्मयातला अलंकार ठरावा, असा भाग आहे. या पु.ल. देशपांडे यांच्या विधानाचा परामर्श घ्या.

१४

SLR-X – 3

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
OPT. KANNADA (Paper – I)
(CGPA Pattern)
Biography and Vachana's

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

14

1) ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು _____

1) ಡಾ. ಬಿ. ಬಿ. ಪೂಜಾರಿ

2) ಡಾ. ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಧಬಾಲೆ

3) ಡಾ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ

4) ಡಾ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ

2) ಕಾಡೋದೆ ಶಿವರಾಜರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ _____

1) ಔರಾದ

2) ಭಾಲ್ಕಿ

3) ನಾಗೂರು

4) ಸಂಗಮ

3) ಶಿವರಾಜರ ತಾಯಿ ಹೆಸರು _____

1) ಭಾಗೀರಥಿ

2) ಶರಣಮ್ಮ

3) ಮಲ್ಲಮ್ಮ

4) ಕಲ್ಲಮ್ಮ

4) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರ ಗುರು _____

1) ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವ ಸ್ವಾಮಿಗಳು

2) ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು

3) ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವಾನಂದರು

4) ಡಾ. ಚನ್ನಬಸವ ಪಟ್ಟದೇವರು

5) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ _____

1) ಶಾಂತಿವರ್ಧಕ

2) ಹಿರೇಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ

3) ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ

4) ಬಸವೇಶ್ವರ

6) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರಿಗೆ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ _____

1) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ

2) ಕರ್ನಾಟಕ

3) ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ

4) ಮೈಸೂರು

7) ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸ್ಥಾಪಕರು _____

1) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು

2) ಬಸವಣ್ಣನವರು

3) ಸಿದ್ದರಾಮ

4) ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು

P.T.O.

- 8) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ _____
 1) ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ 2) ಚೌಡಾಪುರ 3) ಚೌಡದಾನಪುರ 4) ತ್ರಿಪುರಾಂತ
- 9) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಒಬ್ಬ _____
 1) ವಚನಕಾರ 2) ತತ್ವಪದಕಾರ 3) ಸಂಗೀತಗಾರ 4) ಕವಿ
- 10) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಕಾಯಕ _____
 1) ನೇಯ್ಗೆ 2) ಚಮ್ಮಾರ
 3) ಹಡಗು ನಡೆಸುವುದು 4) ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವುದು
- 11) ಉಂಡರೆ _____ ಎಂಬರು.
 1) ಭೂತ 2) ಚಕೋರ 3) ಕಾಮಿ 4) ಕರ್ಮಿ
- 12) ಮಾಡಿ ನೀಡುವ _____ ವೆ ಸೇತುಬಂಧ ರಾಮೇಶ್ವರ.
 1) ಕಾಯ 2) ಮಹಾಲಿಂಗ 3) ಹಸ್ತ 4) ಶಿರ
- 13) ಬಡತನಕ್ಕೆ _____ ಚಿಂತೆ.
 1) ಮಕ್ಕಳ 2) ಕೇಡಿನ 3) ಇಡುವ 4) ಉಂಬುವ
- 14) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ _____ ಮತಸ್ಥ.
 1) ಲಿಂಗಾಯತ 2) ಕಬ್ಬಲಿಗ 3) ಕುರುಬ 4) ಈಡಿಗ

2. ಬೇಕಾದ ಏಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

14

- 1) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಾವುವು ?
- 2) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರು ಯಾವ ಯಾವ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪೂರೈಸಿದರು ?
- 3) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಯಾವಾಗ ನಡೆಯಿತು ?
- 4) ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಗುರುಕುಲ ಎಲ್ಲಿದೆ ? ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಯಾರು ?
- 5) ಅರಿಯದ ಗುರು ಅರಿಯದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಯಾರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
- 6) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರಾದವರು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ?
- 7) ಒಂದೇ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು ?
- 8) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಶಿವನಿಗೆ ಏನೇನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ?

3. a) ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 8
- 1) ಶಿವರಾಜರ ಮನೆತನ.
 - 2) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರು ಮಾನವೀಯತೆ ಮೆರೆದ ಸಂದರ್ಭಗಳು.
 - 3) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಸ್ತ್ರೀಪರ ವಿಚಾರ.
- b) ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ : 6
- 1) ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.
 - 2) ನಿಮ್ಮ ವೇದದ ದುಖ ಬೇಡ.
 - 3) ಗಿಣಿಯಿಲ್ಲದ ಪಂಜರ ಹಲವು ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲದೆ ?
4. ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- 1) ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರ ಜನನ-ಬಾಲ್ಯ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
 - 2) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ದೇವರ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
ENGLISH OPTIONAL (Paper – I)
Introduction to Literature

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **14**
- i) John Milton is best known for his epic poem _____
 - a) Ode on Solitude
 - b) On His Blindness
 - c) Annabelle Lee
 - d) Paradise Lost
 - ii) 'On His Blindness' is written by _____
 - a) Alexander Pope
 - b) John Milton
 - c) E. A. Poe
 - d) William Shakespeare
 - iii) 'She Walks in Beauty' is a tribute to the elegance of _____
 - a) Mrs. Anne Bronte
 - b) Mrs. Elizabeth
 - c) Mrs. John Wilmot
 - d) Mrs. Ezra Pound
 - iv) A heart whose love is _____
 - a) Innocent
 - b) Sympathetic
 - c) Selfish
 - d) Cruel
 - v) Annabelle Lee is the last complete poem by _____
 - a) Lord Tennyson
 - b) Alexander Pope
 - c) John Milton
 - d) Edgar Allan Poe
 - vi) Annabelle Lee is _____
 - a) A lyric
 - b) A sonnet
 - c) An epic
 - d) A ballad
 - vii) In 'Ode On Solitude', Pope praises _____
 - a) Happiness
 - b) Loneliness
 - c) Blindness
 - d) Carelessness

3. A) Explain the following with reference to context (**any two**) : **8**
- i) Break, Break, Break,
At the foot of thy crags, O Sea !
But the tender grace of a day that is dead
Will never come back to me.
 - ii) Happy the man, whose wish and care
A few paternal acres bound,
Content to breathe his native air
In his own ground.
 - iii) She walks in beauty, like the night
of cloudless, climes and starry skies;
And all that's best of dark and bright
Meet in her aspect and her eyes.
- B) Write short answers to the following questions (**any two**) : **6**
- i) What is Simile ?
 - ii) What is Onomatopoeia ?
 - iii) What is Satire ?
4. Answer **any one** of the following questions : **14**
- A) Write critical appreciation of the one act play 'St. Valentine's Day'.
 - B) Write a detailed note on the one act play 'The Man with the Flower in His Mouth'.
5. Write a note on the features of one Act Play with reference to the Plays you have studied. **14**
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HINDI (Opt. – I) (New C.G.P.A.)
साहित्य विविधा एवं हिंदी व्याकरण

Day and Date :

Max. Marks : 70

Time :

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14
- 1) बुआ बताती है कि _____ के जन्म पर घर में गहरी उदासी छा गई थी।
a) सरीता b) कमला c) अंजू d) मंजू
 - 2) मंगर _____ कट्ठा जमीन जोत लेता था।
a) दस b) बीस c) पाँच d) पंद्रह
 - 3) 'अमृतसर आ गया है' कहानी के कहानीकार का नाम _____ है।
a) मोहन राकेश b) यशपाल c) भीष्म साहनी d) जैनेंद्र
 - 4) 'तुम किसकी हो बिन्नी' कहानी _____ पर आधारित कहानी है।
a) भ्रष्टाचार b) भूत-प्रेत c) दरेज प्रथा d) स्त्री भ्रूण हत्या
 - 5) डॉ भाऊराव पाटील को _____ उपाधि गाडगे महाराज ने दी।
a) धर्मवीर b) कर्मवीर c) राष्ट्रवीर d) दानवीर
 - 6) भगत सिंह मई _____ में लाहौर में गिरफ्तार हुए।
a) 1920 b) 1927 c) 1930 d) 1925
 - 7) _____ मंगर की आदर्श जोड़ी थी।
a) धनिया b) मुनिया c) भकोलिया d) सीता
 - 8) संत कबीर के गुरु का नाम _____ था।
a) रामानंद b) परमानंद c) संत पीपा d) गोविंद

- 9) 'प्रेत का बयान' कविता में _____ की व्यथा स्पष्ट हुई है।
 a) किसान b) बनिया c) व्यापारी d) स्कूल मास्टर
- 10) कहे कबीर सुनो भाई साधो,
 कलि में _____ खोटे।
 a) लुरक b) बाह्यन c) अमीर d) सम्राट
- 11) सुमित्रानंदन पंत _____ कवि है।
 a) प्रयोगवादी b) हालावादी c) प्रयोगवादी d) छायावादी
- 12) कहाँ तो तय था चरागाँ हर एक _____ के लिए।
 a) घर b) कस्बा c) गाँव d) शहर
- 13) मनुष्य जीवन में सुख-दुख को _____ होना जरूरी है।
 a) समांतर b) कम c) जादा d) अति
- 14) रविदास के अनुसार पानी को _____ ने गंदा किया है।
 a) भौरे b) बछड़े c) भुजंग d) मीन

2. निम्नलिखित में से **किन्हीं सात** प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

14

- 1) ऋस्व स्वरों की संख्या कितनी है ? कौनसे ?
- 2) संयुक्त दीर्घ स्वर लिखिए।
- 3) च् वर्ग के व्यंजन लिखिए।
- 4) दासी, सखी, देवी, प्रति इन संज्ञाओं का बहुवचन रूप लिखिए।
- 5) अधिकरण कारक की विभक्तियाँ लिखिए।
- 6) बहन, ननद, बिल्ली, भैंस इन शब्दों के पुल्लिंग रूप लिखिए।
- 7) 'आम फलों की राजा है'। वाक्य शुद्ध करके फिरसे लिखिए।
- 8) अवतरण चिह्नों का प्रयोग कब किया जाता है ?

3. a) निम्नलिखित अवतरणों में से **किन्हीं दो** की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

8

- 1) बकरी मारि भेडिको छाये, दिल में दरद न आई।
 करि अस्तान तिलक दै बैठे, बिधिसों देवि पुजाई।

2) यह साँझ-उषा का आँगन
आलिंगन विरह - मिलन का
चिर हास-अश्रुमय आनन
रे, इस मानव-जीवन का !

3) जिँएँ तो अपने बगीचे में गुलमोहर के तले
मरें तो गैर की गलियों में गुलमोहर के लिए।

b) लघुत्तरी प्रश्न (तीन में से दो) :

6

- 1) यमराज निरुत्तर क्यों हुए ?
- 2) विध्रता कविता में नारी को किस बात का दुख है ?
- 3) चम्पा कहाँ लटकनी पाई गयी ?

4. निम्नलिखित में से **किन्हीं एक** प्रश्न का उत्तर लिखिए।

14

- 1) देशविभाजन की घटना को अमृतसर आ गया है कहानी में किस प्रकार चित्रित किया गया है ?
- 2) 'सात भाइयों के बीच चम्पा' कविता में कात्यायनी क्या कहना चाहती है ?

5. 'मंगर' रेखाचित्र के आधार पर मंगर का चरित्र चित्रण कीजिए।

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – I) (CGPA Pattern)
Introduction to Sociology

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

14

- 1) Who is known as father of sociology ?
A) Max Weber B) Karl Marks C) Auguste Comte D) Charles Cooley
- 2) _____ is the scientific study of human society.
A) Anthropology B) Psychology C) Sociology D) Philosophy
- 3) Which of the following is not element of Non material culture ?
A) Value B) Computer C) Norms D) Beliefs
- 4) Who said “Man is social animal” ?
A) Aristotle B) Comte C) Johnson D) Plato
- 5) Status of a scientist is _____ .
A) Ascribed B) Achieved C) Social D) Religious
- 6) Family is _____ social group.
A) Primary B) Secondary C) Occasional D) Short-termed
- 7) Who propounded the concept of “Backward Hindu” ?
A) S. C. Dube B) M.N. Shrinivas
C) D.P. Mukharji D) G.S. Ghurye
- 8) Which of the following factors for culture is very important ?
A) Knowledge and beliefs B) Caste and race
C) Ethnocentrism D) Education
- 9) Which of the following is Aids of formal education ?
A) School B) Society C) Religion D) Culture
- 10) Which of the following is base of community ?
A) Size B) Social relation
C) Name D) Community sentiment

P.T.O.

- 11) Who propounded the theory of suicide ?
A) Emile Durkheim B) Max Weber
C) Herbert Spencer D) Auguste Comte
- 12) The Achieved status is received due to _____
A) Self-efforts B) Society
C) Caste D) Race
- 13) Who wrote the book 'Positive Philosophy' ?
A) Herbert Spencer B) Auguste Comte
C) Karl Marks D) W. Parroto
- 14) Who said 'Religion is the brief in spiritual beings' ?
A) Edward B) E.A. Hobel C) Harry Johnson D) Molinowarskey

2. Write short answer of **any seven** : **14**

- 1) What is society ?
- 2) What is social institute ?
- 3) What are the functions of education ?
- 4) What is Role ?
- 5) What is social structure ?
- 6) What are the elements of culture ?
- 7) What is the Norms ?
- 8) Write the meaning of status.
- 9) What are the functions of family ?
- 10) What is materialistic culture ?

3. Write short notes on **any two** : **14**

- 1) Characteristics of family.
- 2) Functions of culture.
- 3) Scientific methods used in sociology.
- 4) Social structure.

4. Define religion and explain its functions. **14**

OR

Define sociology and explain its origin and development.

5. Define sociology and explain its subject matter. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दाखवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

14

- 1) समाजशास्त्राचे जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते ?
A) मॅक्स वेबर B) कार्ल मार्क्स C) ऑगस्ट कॉम्ट D) चार्ल्स कुले
- 2) मानवी समाजाच्या शास्त्रीय अध्ययनाला _____ म्हणतात.
A) मानवशास्त्र B) मानसशास्त्र C) समाजशास्त्र D) तत्वज्ञान
- 3) खालीलपैकी कोणता घटक अभौतिक संस्कृतीचा घटक नाही ?
A) मूल्ये B) संगणक C) प्रमाणके D) श्रद्धा
- 4) “मानव हा सामाजिक प्राणी आहे” असे कोणी म्हटले ?
A) ऑरिस्टॉटल B) कॉम्ट C) जॉन्सन D) प्लेटो
- 5) एका शास्त्रज्ञाचा दर्जा _____ असतो.
A) अर्पित B) अर्जित C) सामाजिक D) धार्मिक
- 6) कुटुंब हा _____ सामाजिक समूह आहे.
A) प्राथमिक B) द्वितीय C) प्रासंगिक D) अल्पकालीन
- 7) ‘मागासलेले हिंदू’ ही संकल्पना कोणी मांडली ?
A) एस. सी. दुबे B) एम. एन. श्रीनिवास
C) डी. पी. मुखर्जी D) जी. एस. घुर्ये
- 8) खालीलपैकी कोणता घटक संस्कृतीसाठी अधिक महत्वाचा आहे ?
A) ज्ञान आणि श्रद्धा B) जात आणि वंश
C) स्वसमूहकेंद्रितता D) शिक्षण
- 9) खालीलपैकी औपचारिक शिक्षणाचे साधन कोणते ?
A) शाळा B) समाज C) धर्म D) संस्कृती
- 10) खालीलपैकी कोणता समुदायाचा मूलभूत आधार आहे ?
A) आकार B) सामाजिक संबंध C) नाव D) समुदाय भावना
- 11) आत्महत्येचा सिद्धांत कोणी मांडला ?
A) एमील डेरखीम B) मॅक्स वेबर C) हर्बर्ट स्पेन्सर D) ऑगस्ट कॉम्ट

- 12) अर्जित दर्जा _____ मिळतो.
 A) स्वकष्टाने B) समाजाने C) जातीने D) वंशाने
- 13) 'पॉझिटिव्ह फिलासॉफी' हा ग्रंथ कोणी लिहला ?
 A) हर्बर्ट स्पेन्सर B) ऑगस्ट कॉम्ट C) कार्ल मार्क्स D) डब्ल्यू. पॅरोटो
- 14) “अलौकिक शक्तीवरील श्रद्धा म्हणजे धर्म होय”. असे कोणी म्हटले ?
 A) एडवर्ड B) इ. ए. हॉबेल C) हॅरी जॉन्सन D) मॉलिनोवस्की

2. कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- 1) समाज म्हणजे काय ?
- 2) सामाजिक संस्था म्हणजे काय ?
- 3) शिक्षणाची कार्ये कोणती ?
- 4) भूमिका म्हणजे काय ?
- 5) सामाजिक संरचना म्हणजे काय ?
- 6) संस्कृतीचे घटक कोणते ?
- 7) प्रमाणके म्हणजे काय ?
- 8) दर्जाचा अर्थ लिहा ?
- 9) कुटुंबाची कार्ये कोणती ?
- 10) भौतिक संस्कृती म्हणजे काय ?

3. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

14

- 1) कुटुंबाची वैशिष्ट्ये
- 2) संस्कृतीची कार्ये
- 3) समाजशास्त्राची वैज्ञानिक पद्धती
- 4) सामाजिक संरचना

4. धर्माची व्याख्या सांगून त्यांची कार्ये स्पष्ट करा.

14

किंवा

समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.

5. समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याचा अभ्यास-विषय स्पष्ट करा.

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – I) Examination, 2015
ENGLISH Compulsory
On Track-English Skills for Success (CGPA Pattern)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Complete the following statements by choosing correct alternative from those given below each :

14

- 1) The writer and Miss Krishna
 - a) were at school together
 - b) met at an exhibition
 - c) met at a tea party
 - d) were neighbours
- 2) What did Bob and Jimmy agree to do 20 years after ?
 - a) to move to the west
 - b) to return to New York
 - c) to discuss about partnership
 - d) to meet at the restaurant to see how life had treated them
- 3) Jimmy becomes
 - a) A businessman
 - b) A political leader
 - c) A policeman
 - d) A rich farmer
- 4) When the writer invited Miss Krishna to stay with her she agreed
 - a) reluctantly
 - b) shyly
 - c) readily
 - d) with little enthusiasm
- 5) Sarojini Naidu was born in
 - a) Calcutta
 - b) Mumbai
 - c) Pune
 - d) Hyderabad

- 5) What kind of relationship the narrator and Miss Krishna share ?
 - 6) What image of the bangle sellers do you gather from the poem ?
 - 7) Describe narrators experience of having Miss Krishna as a guest in her house.
 - 8) What is the Central theme of the poem 'An Irishman Forsees His Death'.
3. A) Write paragraphs about **10** sentences on **any two** of the following : **8**
- 1) My ambition in life.
 - 2) The happy day of my life.
 - 3) My favourite film.
- B) Answer the following questions in **five to eight** sentences **each (any 2)** : **6**
- 1) What is the Irish Airman's attitude towards the war he is fighting in ?
 - 2) Examine the role of the women in the poem Bangle seller.
 - 3) What are the different types of bangles which the bangle sellers carry ?
4. Write an essay on **any one** of the following topics. **14**
- 1) Superstitions : causes, effects and solutions.
 - 2) AIDS : causes, effect and solutions.
5. Read the following passage carefully and write notes with the help of main points. **14**

Advertisement are not only necessary but also extremely useful. Advertising has now become a business giving sustenance to a large number of people. It helps manufacturers to promote the sale of their goods. It enables them to reach markets which are otherwise inaccessible to maintain a level of sales.

'Advertisement educates the customer also'. They acquaint him with various brands available in the market. Advertisements are often so persuasive that customers are prompted to buy what they did not need immediately.

Advertising is both an art and a science. Some ads are artistically designed and are a great pleasure to the eye. They look like great art Pieces. But advertising is also a science. All good advertisements are based on scientific principles.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory)

Day and Date : Monday, 26-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 14
- 1) Scientific method is _____ method.
(Inductive, Deductive, Categorical, Conditional)
 - 2) _____ is material science.
(Ethics, Physics, Aesthetics, Maths)
 - 3) _____ cannot be defined.
(Noun, Pronoun, Proper noun, Article)
 - 4) Interview is a _____ way of research.
(Indirect, Direct, Vague, False)
 - 5) _____ is a kind of data collection.
(Questionnaire, Imagination, Confusion, None of these)
 - 6) Hypothesis must be based on _____
(Real, False, Vague, Contradict)
 - 7) Causation is a kind of uniformity of _____
(Observation, Experiment, Nature, Fallacy)
 - 8) Aesthetics is a _____ science.
(Social, Natural, Physical, Normative)
 - 9) Explanation is a _____ concept.
(Scientific, Historical, Political, Economical)
 - 10) The aim of _____ is to decide the nature of the whole universe.
(Philosophy, Science, Religion, Law)
 - 11) Verifications are of _____ ways.
(Two, Three, Four, Five)

- 12) 'What ought to be' is studied in _____ science.
(Natural, Positive, Normative, Physical)
- 13) After Hypothesis _____ is necessary.
(Proof, Problem, Classification of data, Verification)
- 14) Fallacy of observation are of _____ kinds.
(Five, Three, Two, One)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) State the nature of scientific method.
- 2) What is natural science ?
- 3) What is Philosophy ?
- 4) What is objectivity ?
- 5) What is explanation ?
- 6) Explain nature of definition.
- 7) What are the kinds of fallacies of observation ?
- 8) Distinguish between casual observation and scientific observation.
- 9) What is presupposition ?
- 10) What is social science ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Distinction between positive and normative science.
- 2) Distinction between verification and proof.
- 3) Uniformity of nature.
- 4) Nature of Interview.

4. Distinguish between Science and Philosophy.

14

OR

Explain the principles of causal relations.

5. Explain the stages of scientific investigation.

14

मराठी अनुवाद

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा : १४
- १) वैज्ञानिक पद्धती ही _____ पद्धती आहे.
(विगामी, निगामी, निरूपाधिक, सोपाधिक)
 - २) _____ हे वस्तुनिष्ठ शास्त्र आहे.
(नितीशास्त्र, भौतिकशास्त्र, सौंदर्यशास्त्र, गणितशास्त्र)
 - ३) _____ ची व्याख्या करता येत नाही.
(नाम, सर्वनाम, विशेषनाम, पदनाम)
 - ४) मुलाखत हा संशोधनाचा _____ मार्ग आहे.
(अप्रत्यक्ष, प्रत्यक्ष, संदिग्ध, असत्य)
 - ५) _____ ही साधनसामुग्री गोळा करण्याचा प्रकार आहे.
(प्रश्नावली, कल्पना, गोंधळ, यापैकी नाही)
 - ६) अभ्युपगम _____ आधारित असावा.
(वास्तव, असत्य, संदिग्ध, व्याघात)
 - ७) कारणिकता हा _____ समरूपतेचा प्रकार आहे.
(निरीक्षण, प्रयोग, निसर्ग, तर्कदोष)
 - ८) सौंदर्यशास्त्र _____ शास्त्र आहे.
(सामाजिक, नैसर्गिक, भौतिक, आदर्शनिष्ठ)
 - ९) उपपादन ही एक _____ संकल्पना आहे.
(शास्त्रीय, ऐतिहासिक, राजकीय, आर्थिक)
 - १०) संपूर्ण विश्वाचे स्वरूप निश्चित करणे हे _____ चे ध्येय आहे.
(तत्त्वज्ञान, विज्ञान, धर्म, कायदा)
 - ११) प्रचितीचे _____ मार्ग आहेत.
(दोन, तीन, चार, पाच)
 - १२) 'कसे असावे' चा अभ्यास _____ शास्त्रात केला जातो.
(नैसर्गिक, वस्तुनिष्ठ, आदर्शनिष्ठ, भौतिक)
 - १३) अभ्युपगमानंतर _____ आवश्यक आहे.
(सिद्धता, समस्या, वर्गीकरण, प्रचिती)
 - १४) निरीक्षणातील प्रमादांचे _____ प्रकार आहेत.
(पाच, तीन, दोन, एक)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ७) :

१४

- १) वैज्ञानिक पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) नैसर्गिक शास्त्र म्हणजे काय ?
- ३) तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ?
- ४) वस्तुनिष्ठता म्हणजे काय ?
- ५) उपपादन म्हणजे काय ?
- ६) व्याख्येचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ७) निरीक्षणातील दोषाचे प्रकार कोणते ?
- ८) सामान्य निरीक्षण व शास्त्रीय निरीक्षण यातील भेद सांगा.
- ९) पूर्वगृहितके म्हणजे काय ?
- १०) सामाजिक शास्त्र म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. २) :

१४

- १) वस्तुनिष्ठ आणि आदर्शनिष्ठ शास्त्र यांतील भेद.
- २) प्रचिती आणि सिद्धता यातील फरक.
- ३) निसर्ग समरूपता.
- ४) मुलाखतीचे स्वरूप.

४. विज्ञान आणि तत्त्वज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा.

१४

किंवा

कारणिकतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

५. वैज्ञानिक संशोधनाच्या अवस्था (टप्पे) स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
SCIENCE, TECHNOLOGY AND DEVELOPMENT – I (Comp.)**

Day and Date : Monday, 26-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams must be drawn wherever necessary.**

1. Select the proper alternative and fill in the blanks : 14
- 1) _____ means discovered of hidden natural rules.
a) Science b) Technology c) Development d) Theory
 - 2) Still European's consider _____ number as inauspicious.
a) 11 b) 6 c) 18 d) 13
 - 3) Experiment is the _____ stage in scientific study method.
a) First b) Second c) Third d) Fourth
 - 4) _____ invented the 'Gravitational force'.
a) Edison b) Newton c) Gallilio d) Gilbert
 - 5) Aryasidhanth is divided into _____ section.
a) 6 b) 3 c) 5 d) 4
 - 6) _____ wrote the 'Lilavati'.
a) Bhaskaracharya b) Aryabhatta
c) Charak d) Sushrut
 - 7) _____ is the father of Green Revolution.
a) Dr. Swaminathan b) Dr. Ramanna
c) Dr. Naralikal d) Dr. A.P.J. Abdul Kalam
 - 8) Saturn takes 29 years period to revolve around the _____.
a) Moon b) Sun c) Jupiter d) Earth
 - 9) The upper layer of the Earth is known as _____.
a) Crust b) Mantle c) Core d) Nife
 - 10) Indian Institute of science is situated in _____.
a) Ahmadabad b) Mumbai c) Kolkata d) Bangalore

- 11) Nandi Hover Craft's creation is done by _____
a) Dr. Swaminathan b) Dr. Ramanna
c) Dr. Naraliker d) Dr. A.P.J. Abdul Kalam
- 12) The first explosion in the India of atomic energy was done in _____
a) 1974 b) 1975 c) 1976 d) 1977
- 13) _____ is a example of conventional energy resource.
a) Coal b) Atomic energy
c) Bio energy d) Wind energy
- 14) What is longform of BARC ?
a) Bhabha Atomic Research Centre
b) Banglore Atomic Research Centre
c) Bhabha Atomic Report Centre
d) Bharatiya Atomic Report Centre

2. Write short answers (**any seven**) :

14

- 1) What is science ?
- 2) Tarapur Atomic Centre.
- 3) Green Revolution in India.
- 4) Exogenic forces.
- 5) Define the concept of resource.
- 6) Sial and Sima.
- 7) What is solar energy ?
- 8) What is superstition ?
- 9) What is earthquake ?
- 10) Indian Institute of Science.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Dr. A.P.J. Abdul Kalam.
- 2) Bhaskaracharya.
- 3) Gravitational force.
- 4) Analysing problem and observation.

4. Give the details of the scientific work of Dr. Homi Bhabha.

14

OR

Give an account on classification of resources.

5. Give the details of the interior of the earth.

14

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) _____ म्हणजे निसर्गात दडून राहिलेल्या नियमांचा शोध होय.
अ) विज्ञान ब) तंत्रज्ञान क) विकास ड) सिद्धांत
- २) युरोपियन लोक अद्यापही _____ ह्या आकडा अशुभ मानतात.
अ) ११ ब) ६ क) १८ ड) १३
- ३) प्रयोग ही वैज्ञानिक अभ्यास पद्धतीमधील _____ पायरी आहे.
अ) पहिली ब) दुसरी क) तिसरी ड) चौथी
- ४) _____ यांनी गुरुत्वाकर्षण शक्तीचा शोध लावला.
अ) एडिसन ब) न्यूटन क) गॅलिलिओ ड) गिलबर्ट
- ५) आर्यसिद्धांताची एकूण _____ विभागात विभागणी केली आहे.
अ) ६ ब) ३ क) ५ ड) ४
- ६) 'लिलावती' ह्या ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.
अ) भास्कराचार्य ब) आर्यभट्ट क) चरक ड) सुश्रुत
- ७) _____ यांना हरितक्रांतीचे जनक असे म्हणतात.
अ) डॉ. स्वामीनाथन ब) डॉ. रामण्णा
क) डॉ. नारळीकर ड) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम
- ८) _____ साठी शनि ग्रहाला संपूर्ण २९ वर्षांचा कालावधी लागतो.
अ) चंद्रप्रदक्षिणा ब) सूर्यप्रदक्षिणा क) गुरुप्रदक्षिणा ड) पृथ्वीप्रदक्षिणा
- ९) पृथ्वीच्या वरच्या थरास _____ असे म्हणतात.
अ) भूकवच ब) मध्यावरण क) गाभा ड) निफे
- १०) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स ही संस्था _____ या ठिकाणी आहे.
अ) अहमदाबाद ब) मुंबई क) कोलकाता ड) बेंगलोर
- ११) नंदी हॉवरक्राफ्टची निर्मिती _____ यांनी केली आहे.
अ) डॉ. स्वामीनाथन ब) डॉ. रामण्णा
क) डॉ. नारळीकर ड) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

- १२) _____ रोजी भारताने पहिला अणुस्फोट केला.
 अ) १९७४ ब) १९७५ क) १९७६ ड) १९७७
- १३) _____ हे पारंपारीक उर्जा संपदेचे उदाहरण आहे.
 अ) कोळसा ब) अणू उर्जा क) जैवीक उर्जा ड) पवन उर्जा
- १४) BARC म्हणजे
 अ) भाभा अॅटोमिक रिसर्च सेंटर ब) बेंगलोर अॅटोमिक रिसर्च सेंटर
 क) भाभा अॅटोमिक रिपोर्ट सेंटर ड) भारतीय अॅटोमिक रिपोर्ट सेंटर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) विज्ञान म्हणजे काय ?
- २) तारापूर अणुविद्युत केंद्र.
- ३) भारतातील हरितक्रांती.
- ४) बहीर्गत शक्ती.
- ५) साधन संपत्तीची व्याख्या लिहा.
- ६) सियाल आणि सायमा.
- ७) सौरउर्जा म्हणजे काय ?
- ८) अंधश्रद्धा म्हणजे काय ?
- ९) भूकंप म्हणजे काय ?
- १०) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स.

३. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम.
- २) भास्कराचार्य.
- ३) गुरुत्वाकर्षण शक्ती.
- ४) समस्या-सुत्रण आणि निरीक्षण.

४. डॉ. होमी भाभा यांच्या वैज्ञानिक कार्याची सविस्तर माहिती लिहा.

१४

किंवा

साधन संपत्तीचे वर्गीकरण यावर सविस्तर वृत्तांत लिहा.

५. पृथ्वीच्या अंतरंगाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

१४

SLR-X – 10

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
MARATHI**

**मराठी आवश्यक
सृजनरंग**

Day and Date : Monday, 26-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

14

- १) महाराष्ट्राच्या गोदा-खोऱ्याचे नावच मुळी _____ राष्ट्र होते.
अ) महाराष्ट्र ब) स्वाभिमानी क) अश्मक ड) मराठा
- २) 'नामा तयाचा _____ । तेणे रचिले तें आवार ॥'
अ) शिष्य ब) किंकर क) गुरू ड) बंधू
- ३) 'सत्त्वगुण लावा _____ । विंचू-इंगळी उतरे झरझरा ॥'
अ) अंगारा ब) बुका क) भंडारा ड) टिळा
- ४) 'तेच _____ की जें आंखडिती प्रदेश साकल्याचा !'
अ) निजजन ब) पतितजन क) पतित ड) अतित
- ५) राजर्षी शाहू महाराजांनी कोणाला उर्जितावस्थेचा काळ आला आहे, असे म्हणाले होते ?
अ) मजूर ब) कारखानदार क) मालक ड) राजेरजवाडे
- ६) _____ यांनी महाराष्ट्रीयानांचा तृतीय पुरुषात केलेला उल्लेख वि. द. घाट्यांना रूचला नव्हता.
अ) लोकहितवादी ब) श्री. के. क्षीरसागर
क) काका कालेलकर ड) मोरारजीभाई देसाई
- ७) अपमानित झालेली कावेरी पती अप्पासाहेबांसह दिवस उजाडताच कोठे जाण्याचा विचार सांगते ?
अ) मोरवाडी ब) माहेरी क) मुलाकडे ड) पुणे
- ८) शेकू आपल्या जातभाईना कशाचा हिस्सा मागतो ?
अ) गावकीचा ब) पाटीलकीचा क) वतनदारीचा ड) कमाईचा

P.T.O.

- ९) संत तुकडोजी महाराजांनी कोणते विचार मांडले आहेत ?
 अ) सज्जनांच्या संघटनेचे ब) पक्षसंघटनेचे
 क) ग्रामशासनाचे ड) प्रेमाचे
- १०) आपल्या अधिकाऱ्यांस निर्णय घेण्यास मदत म्हणून लिपिक पत्रावर टीप लिहितो त्यास काय म्हटले जाते ?
 अ) कार्यालयीन निर्णय ब) शिरस्ता क) टिप्पणी ड) संदर्भ
- ११) वस्तुनिष्ठ पत्रलेखन _____ पत्रलेखनाचा प्राण होय.
 अ) मित्रपरिवार ब) कौटुंबिक क) कार्यालयीन ड) प्रेम
- १२) कोणत्या प्रकारात लय, सूर, ताल, कवितेचे चरण, मजकूर इत्यादींची मोडतोड करून मसुदा तयार करता येतो ?
 अ) चित्रपट जाहिरात ब) टी.व्ही.जाहिरात
 क) जाहिरात ड) श्रुतिका
- १३) आधुनिक काळात कार्यालयात _____ च पत्रलेखन समजले जाते.
 अ) ई-मेल ब) एसएमएस क) ई-कॉमर्स ड) विकिपिडिया
- १४) विकिपिडियासाठी मराठीतील पारिभाषिक शब्द कोणता ?
 अ) विश्वकोश ब) ज्ञानकोश क) शब्दकोश ड) माहितीकोश

२. दोन-तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही ७) :

14

- १) म्हाईभटांनी सांगितलेल्या स्मृतीचे सूत्र सांगा.
- २) राजर्षी शाहू महाराजांची पुरोगामी दृष्टी कोणत्या विचारांतून दिसते ?
- ३) अर्थोत्पादनामागे लागलेल्या लोकांचे कोणते गुण वि. द. घाट्यांनी सांगितले आहेत ?
- ४) नलू आपल्या वडिलांवर पैसे चोरीचा आरोप का करते ?
- ५) शेटिबा घरातून न सांगताच का निघून जातो ?
- ६) शाहीर अमर शेखांनी पाथरवट कवितेत जुनाट इमारत हे प्रतीक कशासंदर्भात योजले आहे ?
- ७) कार्यालयीन पत्रव्यवहाराचे प्रकार सांगा.
- ८) टिप्पणी म्हणजे काय ?

३. अ) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 8
- १) संत चोखामेळा यांची सोवळ्याची संकल्पना.
 - २) 'गावठाण' कवितेमधील सामाजिक आशय.
 - ३) मुदत उलटूनही शिष्यवृत्ती न मिळाल्याने चौकशी करणारे पत्र तुमच्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना लिहा.
- ब) संदर्भासहित स्पष्टीकरण लिहा (कोणतेही दोन) : 6
- १) गावाचा प्रत्येक सज्जन । यांचे असावे सहकार्य पूर्ण ।
हाक देता सर्वजण । जमोनि यावेत एकत्र
 - २) सांगा माझ्या बापानं नाही केला पेरा
तर तुम्ही काय खाल ? धतुरा ।
 - ३) : मग भटोबासां झोळिया दृष्टिपूता करीति :
आणि गंगे भोजन करावया जाति :
४. स्थानिक चादर व टॉवेल उत्पादनाची वृत्तपत्राकरिता जाहिरात तयार करा. 14
- किंवा**
- वि. द. घाट्यांनी मराठी माणसाची सांगितलेली गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
५. 'नवा शिपाई' या कवितेचे रसग्रहण करा. 14
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. I / Semester – I Examination, 2015
HINDI (Comp.) (CGPA Pattern)
'Sahityadhara' Aur Vyavharik Hindi

Day and Date : Monday, 26-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

14

- 1) हिमांशु जोशी के पिता का नाम _____ था।
[1) स्वरूपानंद 2) पूर्णानंद 3) रामानंद 4) घनानंद]
- 2) एक पारमिता कहानी _____ पर प्रकाश डालनेवाली कहानी है।
[1) नारी जीवन 2) मानव जीवन 3) समाज जीवन 4) पशु जीवन]
- 3) भाऊरावजी का सन् _____ में केशव सीताराम ठाकरे जी से परिचय हुआ।
[1) 1911 2) 1922 3) 1933 4) 1912]
- 4) कर्मवीर भाऊराव पाटील अपने समय से _____ वर्ष आगे चल रहे थे।
[1) 30 2) 40 3) 50 4) 60]
- 5) 'इंस्पेक्टर मातादीन चाँद पर' रचना के लेखक _____ है।
[1) हिमांशु जोशी 2) ह.प्र. द्विवेदी 3) एम्.डी. शिंदे 4) परसाई]
- 6) 'द्विवेदीजी के साहित्य पर _____ का गहरा प्रभाव है।
[1) कवि रवींद्र 2) कवि निराला 3) कवि पंत 4) कवि वर्मा]
- 7) 'नाखून क्यों बढ़ते हैं ?' निबंध _____ संग्रह में संग्रहीत है।
[1) कल्पलता 2) कल्पतरु 3) कल्पवृक्ष 4) कुटज]

- 8) कबीर के गुरु का नाम _____ था ।
 [1) देवानन्द 2) रामानन्द 3) स्वरूपानंद 4) परमानंद]
- 9) मन _____ दिल द्वारिका, काया काशी जाँणि ।
 [1) मथुरा 2) आगरा 3) वृंदावन 4) गया]
- 10) गीत-अगीत कविता के कवि _____ है ।
 [1) बच्चन 2) प्रसाद 3) धूमिल 4) दिनकर]
- 11) _____ इस धरती को स्वर्ग बना सकता है ।
 [1) प्रेम 2) दया 3) सत्य 4) धर्म]
- 12) मुसलमानों से नफरत करने चलता तो सामने _____ खडे हो जाते ।
 [1) खुदा 2) अल्लाह 3) गालिब 4) फरिश्ता]
- 13) अनुवाद शब्द की व्युत्पत्ति _____ धातु से हुई है ।
 [1) वद् 2) वद 3) वध् 4) वध]
- 14) किसी व्यक्ति के महत्वपूर्ण वचन उद्धृत करते समय _____ का उपयोग करते हैं ।
 [1) अवतरण 2) अल्पविराम 3) अर्ध विराम 4) पूर्ण विराम]

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए ।

14

- 1) अनुवाद का मूल अर्थ क्या है ?
- 2) ट्रान्सलेशन शब्द अंग्रेजी में किस भाषा से लिया गया है ?
- 3) एल.एन. शर्मा अनुवाद को किस प्रकार का साहित्य मानते हैं ?
- 4) अल्पविराम का अर्थ लिखकर चिह्न लिखिए ।
- 5) अर्धविराम का अर्थ लिखकर चिह्न लिखिए ।
- 6) आश्चर्य सूचक चिह्न का अर्थ देकर वाक्य में उपयोग कीजिए ।
- 7) शब्द -युग्म के अर्थ लिखिए :
 बदन-
 वदन-
- 8) भाभी-
 भावी-

3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । 8

1) “मन मथुरा दिल द्वारिका, काया काशी जाँणि ।

दसवाँ द्वार देहरा, ताभें जोति पिछाणि ।”

2) “तट पर एक गुलाब सोचता-

देते स्वर यदि मुझे विधाता,

अपने पतझड़ के सपनों का

मैं भी जग को गीत सुनाता ।”

3) “और वह प्रेमिका

जिस से मुझे पहला धोखा हुआ था

मिल जाए तो उसका खून कर दूँ !”

आ) निम्नलिखित किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 6

1) कबीर ने अति की बुराई को चित्रित करने के लिए कौनसा दोहा लिखा है ?

2) धरती को स्वर्ग कौन बना सकता है ?

3) प्रेम की श्रेष्ठता स्पष्ट कीजिए ।

4. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए । 14

“नाखून क्यों बढ़ते हैं ” ? निबंध में चित्रित समस्या स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

कबीर का समाज सुधारक का रूप स्पष्ट कीजिए ।

5. ‘एक पारमिता’ कहानी में चित्रित नारी चेतना स्पष्ट कीजिए । 14

SLR-X – 12

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – I) (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
KANNADA COMPULSORY
Travelogue, Modern Kannada Poetry and Computer

Day and Date : Monday, 26-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

೧. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

14

1) ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ

ಅ) ನೆಹರು

ಆ) ಆಝಾದ

ಇ) ಗಾಂಧಿ

ಈ) ದೇವರು

2) ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಶ್ರಮ

ಅ) ಬೆಂಗಳೂರು

ಆ) ದಿಲ್ಲಿ

ಇ) ಹಂಪಿ

ಈ) ಸಬರಮತಿ

3) ಗಾಂಧಿ ಜನಿಸಿದ ರಾಜ್ಯ

ಅ) ಕಲ್ಕತ್ತ

ಆ) ಮದ್ರಾಸ್

ಇ) ಗುಜರಾತ್

ಈ) ರಾಜಸ್ಥಾನ್

4) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ಸತ್ಯ

ಅ) ಅಹಿಂಸೆ

ಆ) ವನವಾಸ

ಇ) ಉಪವಾಸ

ಈ) ಪೂಜೆ

5) ಪ್ರವಾಸದಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ _____ ಅರ್ಜನೆ.

ಅ) ಜ್ಞಾನ

ಆ) ಹಣ

ಇ) ಧನ

ಈ) ಪುಣ್ಯ

6) ಗಾಂಧಿಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ: ಇದೊಂದು _____ ಕಥನ.

ಅ) ಕಥಾ

ಆ) ಕಾವ್ಯ

ಇ) ಪ್ರವಾಸ

ಈ) ಇತಿಹಾಸ

7) ಗಾಂಧಿಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು

ಅ) ಹೊನ್ನಲ್

ಆ) ಹೆಗಡೆ

ಇ) ಲಿಗಾಡೆ

ಈ) ಅಡಿಗ

8) ನವೋದಯದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ

ಅ) ಚಂಪಾ

ಆ) ಲಂಕೇಶ

ಇ) ಕುವೆಂಪು

ಈ) ಸಿಪಿಕೆ

9) ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಜನಕ

ಅ) ಅಡಿಗ

ಆ) ನಾಡಿಗ

ಇ) ಡಿಸೋಜ

ಈ) ಪಂಪ

P.T.O.

- 10) ಕುವೆಂಪು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
 ಅ) ಕವಿ ಆ) ನಟ ಇ) ಶಿಕ್ಷಕ ಈ) ಅಧಿಕಾರಿ
- 11) ನಾಕುತಂತಿ ಬರೆದವರು
 ಅ) ಕಣವಿ ಆ) ಪಂಪ ಇ) ಬೇಂದ್ರೆ ಈ) ನಾಡಿಗ
- 12) ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ _____ ಕವಿ.
 ಅ) ಪ್ರಣಯ ಆ) ಹರಟೆ ಇ) ವಾದ ಈ) ಸಾದಾ
- 13) ಕಣವಿ ಅವರು ಒಬ್ಬ _____ ಕವಿ.
 ಅ) ಕ್ರಾಂತಿ ಆ) ಸಮನ್ವಯ ಇ) ದಲಿತ ಈ) ಬಂಡಾಯ
- 14) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಒಬ್ಬ _____ ಕವಿ.
 ಅ) ನವ್ಯ ಆ) ದಲಿತ ಇ) ಬಂಡಾಯ ಈ) ನವೋದಯ

೨. ಬೇಕಾದ ಏಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

- 1) ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೇನು ?
- 2) ಪ್ರವಾಸದ ಸಾಧನಗಳು ಯಾವುವು ?
- 3) ಪ್ರವಾಸದ ಎರಡು ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- 4) ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಹಾನಿ ಇದೆಯೇ ?
- 5) ಕಣವಿ ಅವರು ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದು ?
- 6) ಕುವೆಂಪು ಪಡೆದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಯಾವುದು ?
- 7) ಬೇಂದ್ರೆ ಬರೆದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿ
- 8) ಶೈಲಜಾ ಉಡಚಣ ಅವರ ಹುದ್ದೆ

೩. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ (ಟಿಪ್ಪಣಿ) :

14

- 1) ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದ.
- 2) ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮಹತ್ವ.
- 3) ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿ.

೪. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

- 1) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- 2) ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

೫. ಗಾಂಧಿಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳಗಳು ಯಾವುವು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – I (Semester – I) Examination, 2015
URDU (Compulsory) (C.G.P.A. Pattern)
Prose

Day and Date : Monday, 26-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) All questions are **compulsory**.

ii) Figures to the **left** indicate **full** marks.

14

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

(۱) نور خان کی _____ میں زمین تھی۔

(غُلد آبادی مُراد آباد دولت آباد عثمان آباد)

(۲) اُردو کا پہلا افسانہ نویس _____ ہے۔

(کرشن چندر پریم چند گیان چند جین راجندر سنگھ بیدی)

(۳) ”اجنتا کی نفاسی“ _____ کی نہایت اہم کتاب تسلیم کی جاتی ہے۔

(محمد ذاکر صاحب مولوی عبد الحق غلام یزدانی ماسٹر رام چندر)

(۴) _____ پر شبنم بہت کم جمتی ہے۔

(پہاڑ زمین درخت تالاب)

(۵) ماسٹر رام چندر _____ میں مدرس تھے۔

(فورٹ ولیم کالج دہلی کالج علی گڑھ کالج فورٹ سینٹ جارج کالج)

(۶) _____ نے کہا ہے کہ سُستی سے ہر طرح کی بُرائی پیدا ہوتی ہے۔

(ڈاکٹر طبیب مولوی حکما)

(۷) مہاجن روسا اور متمول حضرات کو _____ فی صدی سود پر قرض دیتا تھا۔

(۱۵) ۲۵ ۳۰ ۵۰

(۸) _____ بھکاریوں کا سردار لائیں پھیلائے چٹائی پر حُتھ پنی رہا تھا۔

(سروش یوریشین منگنو مان سنگھ)

(۹) ”بابائے اُردو“ _____ کو کہا جاتا ہے۔

(پریم چند مولوی نذیر احمد مولوی عبدالحق پروفیسر مجیب)

(۱۰) _____ نے اپنے نوکیلے سینگ دیوار میں گاڑ دئے اور زور مارا

تو مٹی کا ایک چیرہ نکل آیا۔

(موتی بہرا گیسو گیا)

(۱۱) آرام اُسی کے واسطے ہے جو _____ سے جی نہیں چُراتا ہے۔

(محنت محبت عشق پڑھائی)

(۱۲) گرمی آہستہ آہستہ بڑھی اور _____ پگھل کر سمندر ہو گئے۔

(برفستان قبرستان چٹائیں درخت)

(۱۳) _____ نے دونوں بہل چند دنوں کے لئے اپنے سسرال بھیجئے۔

(گیسو مادھو سروش جھوری)

(۱۴) _____ سروش کے قدموں کے گرد گھومنے لگا۔

(بلی گھوڑا بکری گتا)

(۱) عام طور پر قرض لینے والے کتنے طرح کے ہوتے ہیں؟

(۲) آرام کن لوگوں کو ملتا ہے؟

- (۳) منگتو نے سروش کو کس طرح کا لباس دیا؟
- (۴) کمانڈنگ افسر کو کورٹ مارشل نے کیا حکم دیا؟
- (۵) منشی پریم چند کے چار افسانوں کے نام لکھئے۔
- (۶) شبنم کیسے بنتی ہے؟
- (۷) سُستی اور کاہلی سے ہونے والے نقصانات کیا ہیں؟
- (۸) پروفیسر مجیب ”جامعہ ملیہ اسلامیہ“ نئی دہلی میں کونسا مضمون پڑھاتے تھے؟
- 8 الف) مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھئے (کوئی دو):
- (۱) ’بیرا‘ اور ’موتی‘ ان دونوں ہیرووں پر نوٹ لکھئے۔
- (۲) مولوی عبدالحق پر مختصر نوٹ لکھئے۔
- (۳) پروفیسر مجیب صاحب پر نوٹ لکھئے۔
- 6 ب) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو):
- (۱) ”سروش“ کے کردار پر نوٹ لکھئے۔
- (۲) ”سُستی میں زیاں ہے“ کا خلاصہ لکھئے۔
- (۳) ”قرض و مقراض“ پر نوٹ لکھئے۔
- 14 ۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے:
- ”صرف ایک آنہ“ افسانے کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔
- یا
- ”آج کی سب سے بڑی ضرورت“ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں قلمبند کیجئے۔
- 14 ۵. ”گڈری کا لال“ (نور خان) کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
SANSKRIT (Compulsory)
संस्कृतप्रभा

Day and Date : Monday, 26-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत ।

14

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

- 1) मृच्छकटिकातील खलनायक _____ आहे.
 - a) चारुदत्त
 - b) शकार
 - c) विट
 - d) मैत्रेय
- 2) नाटकात विनोदाकरिता _____ हे पात्र असते.
 - a) शकार
 - b) मैत्रेय
 - c) विदूषक
 - d) नायक
- 3) सर्वस्यौषधमस्ति शास्त्रविहितं _____ नास्त्यौषधम् ।
 - a) मूर्खस्य
 - b) अज्ञस्य
 - c) रोगस्य
 - d) अग्नेः
- 4) सर्वे गुणाः _____ आश्रयन्ते ।
 - a) धनम्
 - b) मानम्
 - c) कांचनम्
 - d) ज्ञानम्

- 5) 'रवीन्द्रवन्दना' म्हणजे कवीने रवीन्द्रनाथांना _____ अर्पण केला आहे.
a) श्रद्धांजली b) नमन
c) प्रार्थना d) कवनोपहार
- 6) _____ म्हणजे सांगू इच्छिणारा.
a) बुभुक्षु b) मुमुक्षु
c) विवक्षु d) पिपासु
- 7) जापान देशात आगता _____ नामिका कृषिपद्धति: ।
a) बोनसाय् b) जोड
c) आरोपण d) अधिकशाखा
- 8) सुखान्तु यो याति नरो दरिद्रतां धृतः शरीरेण _____ स जीवति ।
a) मानवः b) दुःखी
c) सुखी d) मृतः
- 9) _____ हेच खरे भूषण आहे.
a) केयूर b) वाग्
c) हार d) कंकण
- 10) रजनी आणि _____ या दोन मैत्रिणी आहेत.
a) रदनिका b) रमा
c) रेवती d) रसा
- 11) आपणिकः (स्वगतं) अहो, बालिका बहु _____ अस्ति ।
a) चतुरं b) चतुरा
c) चतुरः d) चतुरस्य
- 12) दुर्योधनाला हरविणाच्या गंधर्वांचे नाव _____ होते.
a) चित्रसेन b) सुयोधन
c) संजय d) धृतराष्ट्र
- 13) 'पंचोत्तरशत' म्हणजे _____
a) ५,१०,१०० b) ५००
c) ५०१ d) १०५
- 14) राजाने रात्रीच्या प्रथम प्रहरात _____ यांची भेट घ्यावी.
a) मंत्री b) गुप्तहेर
c) पुरोहित d) चिकित्सक

2. टिप्पणी लिखत ।
टीपा लिहा (कोणत्याही ७) : 14
- 1) दुर्योधनाची वाताहत
 - 2) संस्कृत भाषा
 - 3) रदनिका
 - 4) धैर्यपद्धती
 - 5) सुजन
 - 6) रजनी
 - 7) आपणिकः
 - 8) अर्थपद्धतिः ।
3. A) विवेचनं कुरुत ।
विवेचक टीपा लिहा. (कोणत्याही २) : 8
- 1) असत्पुरुषाची सेवा
 - 2) भीमसेनाचा सल्ला
 - 3) राजाची कार्ये.
- B) प्रथम अंकात दिसून येणारे शकाराचे पात्र तुमच्या शब्दात चित्रित करा. 6
4. 'वयं पंचोत्तरं शतम्' यातून दिलेला संदेश स्पष्ट करा. 14
- OR
- 'अलंकारन्यासः' पाठाचे रसग्रहण करा.
5. 'बोनसाय्' जीवनम् पाठातील मोठ्या बहिणीचे विचार लिहा. आणि तिचे 'बोनसाय्' वृक्षाशी साम्य स्पष्ट करा. 14
-

SLR-X – 15

Seat
No.

B.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
PRAKRIT (Compulsory) (CGPA Pattern)
Paiya Vijjarayan
प्राकृत (पाइय विज्जारयण)

Day and Date : Monday, 26-10-2015

Max.Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक ।
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शावितात ।

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

१४

- १) _____ य कयंसुपाएहिं उवगूहिओ ।
(तेहि, तेहिओ, नगरीए, नगरीएहे)
- २) 'किं ते नामधेयं ?' _____ य- 'विणीयओ' ।
(पभणइ, पभणइन, पभणइरं, पभणतं)
- ३) तेसिं वयंसाणं अदिट्टओ चेव _____ ।
(नट्टो, नट्टोके, नट्टोणा, नट्टोणी)
- ४) खज्ज-रस-लुद्धत्तणेण तओ गंतुं _____ ।
(नेच्छंति, नेच्छंतिंओ, नेच्छं, नेच्छ)
- ५) दिट्ठं _____ एव भवे संसार-विचित्तं ति ।
(एगस्सिं, एगस्सिंए, एगं, एगत्तो)
- ६) _____ वि समुद्दत्तो देसंतराणि आगओ ।
(इयरो, इयरोविं, इयरोए, इयरोति)
- ७) तेण विणीयगो नियगभवणं _____ ।
(नीओ, नीओउं, नीओणो, नीओम्हिं)

P.T.O.

- ८) न य _____ कोइ पुव्वज्जो एयनामो सुणिज्जइ ।
(अम्हं, अम्होए, अम्हेदि, अम्हेण)
- ९) सुंदरि, तुमं _____ दिन्ना ?
(कस्स, कस्संय, कस्सता, कस्सद)
- १०) _____ गहेऊण कुबेरदत्ताए हत्थे दिन्ना ।
(हत्थाओ, हत्थाओण, हत्थ, हत्थस्स)
- ११) तइय, _____ -जामायरा न गच्छंति ।
(चउत्थ, चउत्थकं, चउत्थणि, चउ)
- १२) दिट्ठो _____ धणसत्थवाहो आरामगओ ।
(णेण, णेणास, णेणमा, णेणणं)
- १३) _____ एए नीसारियव्वा ?
(कहं, कहंसि, कहंतं, कहोद)
- १४) 'णणु _____ ! धम्मम्हि, वदम्हि का कीडा' ?
(ताद, तादयो, तादतं, तादयद)

२. भाषांतर करा (कोणतेही ७) :

१४

- १) इय परिभाविय तहियं तह कहवि हु नियमईए ववहरियं ।
जह विढविऊण कोडी वरिसंतं पूरिया तेण ॥
- २) कत्थ वि ण रमदि लच्छि कुलीणधीरे वि पंडिए सूरे ।
पुज्जे धम्मिट्ठे वि य सुवत्तयणे महासत्ते ॥
- ३) अइलालिदो वि देहो ण्हाणसुयंधेहिं विविहभक्खेहिं ।
खणमित्तेण वि विहडदि जलभरिदो आमघडाओ व्व ॥
- ४) मज्जेत्थेणं जणएण नियसुया जह इमे जणसमक्खं ।
सकयाणुरूपयवीए ठाविया बुद्धिमंतेण ॥
- ५) विसमिस्सं भत्तं भुंजिऊण दियखत्तिया वि वावन्ना ।
इअ एसा पाविड्ढी पाविज्जइ पावपसरेण ॥

- ६) पेच्छइ तरुसाहाए पलंबमाणं सुवण्णपुरिसं सो ।
विम्हियमणेण भणियं अणेण 'सो एत्थ अत्थो' ति ।।
- ७) इह आसि वसंतपुरे परोप्परं नेहनिब्भरा मित्ता ।
खत्तियमाहणवाणियसुवण्णयार ति चत्तारि ।।
- ८) 'एएसिं मह सुयाण तिण्हं पि को कुटुंबपयजोगो' ।
'तं चेव विसेसेणं जाणसि जोगो' ति तेणुत्तं ।।

३. अ) भाषांतर करा (कोणतेही २) :

८

- १) कालाणुक्कमेण सो वाणिओ वुड्ढो जाओ । तेण चिंतियं 'ममम्मि कालगयम्मि सव्वे पुत्ता धणस्स कए कलहं करिस्संति । एवं न जुत्तं तओ तेण नियवित्तस्स चउभागा काऊण पुत्ताणं अप्पिया । सो वि धम्मा-आराहण-परो निच्चिंतो कालं गमेइ'
थेवकालेण ते पुत्ता भारियाण वेमणस्स भावेण तम्मि एव विसाले भवणे भिन्न-भिन्न कच्छेसु वसंति । पिउणो पडमदिणे जेट्ठस्स पुत्तस्स घरे भोयणं करेइ । एवं के वि दियहा वच्चंति ।
- २) कोट्टपालाणं कल-कलं सुणिदूणं पज्जालोयणं कादूणं तं चोरं मुणिदं । दंसणुवहास-पच्छादणत्थं भणिदं सेट्ठिणा मम वयणेणं रयणं अणण आणीदं ति । 'विरुवगं तुम्हेहिं किदं, जं अस्स महातवस्सिणो चोरो अद घोसणा किदा' ।
- ३) एवं मंति-पुत्ती-कहियाइं पण्हाणुत्तराइं सोच्चा राया सव्वे य पुरिसा अईव संतुट्ठा जाया । बुद्धीए परितुट्ठेणं रत्नेण सहासमक्खं चंदकंताए बहुं पसंसित्ता सुवण्णा-लंकारेहि य सक्कारेइ । नरिंद-पसंसिओ मंती वि सुहरिसिओ निय-पुत्तीए सह गेहे समागओ ।

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) :

६

- १) सच्चवाइ सच्चसेट्ठी कथेतील बलदेव व नावाडींचा समुद्र परतीचा प्रसंग.
- २) धनश्रीची शील दृढता व राजसेवकाचा मृत्यू.
- ३) लुद्धा जामायरामधील तिसऱ्या लोभी जावयाची वाईट अवस्था.

४. सत्यवादी सत्यश्रेष्ठी सत्यव्रताचे पालन कसे केले हे सच्चवाइ सच्चसेट्ठी कथेद्वारे स्पष्ट करा.

१४

किंवा

चोरी करणाऱ्या खोट्या साधूला वाचवून धर्मावरचे संकट श्रेष्ठींनी कसे दूर केले हे 'जिणिंदभत्तो' कथेद्वारे स्पष्ट करा.

५. सुवर्ण पुरुषाच्या नादाने चार मित्रांनी ऐकमेकांचा घात कसा केला अणत्थजुओ अत्थो काव्याद्वारे स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 17

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – I) Examination, 2015
(CGPA Pattern)
SANSKRIT (Optional) (Paper – I)
संस्कृतनिधि:

Day and Date : Monday, 26-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

14

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) 'गीर्वाणभाषा' असे _____ भाषेला म्हटले जाते.

- a) ग्रीक b) हिंदी c) संस्कृत d) मराठी

2) जगातील सर्वात प्राचीन वाङ्मय ' _____ ' आहे.

- a) वेद b) अवेस्ता c) बायबल d) कुराण

3) 'रामायण' हे आर्षकाव्य _____ यांनी रचले.

- a) व्यास b) वाल्मीकि c) कालिदास d) वसिष्ठ

4) 'अध्यात्मशिवायन' काव्याचे नायक _____ हे आहेत.

- a) विवेकानंद b) लोकमान्य टिळक
c) शंकर d) शिवाजी राजे

5) मूर्ख, अन्येन मारितं _____ खादितुम् अहं किं शक्तिहीनः ?

- a) वृकं b) श्रुगालं c) व्याघ्रं d) गजं

P.T.O.

- 6) उत्संगे शिवामुखं _____ वत् अस्ति.
 a) जम्बू b) जलबिंदु c) जलज d) जंबाल
- 7) 'हल्' हा व्यंजनांचा _____ आहे.
 a) भाग b) प्रत्याहार c) प्रत्यय d) उपसर्ग
- 8) माहेश्वर सूत्रे _____ यांनी पाणिनी महर्षींना सांगितली.
 a) पतंजली b) महादेव c) भर्तृहरी d) विष्णू
- 9) अ, आ 'क' वर्ग यांचे उच्चारण स्थान _____ आहे.
 a) कंठ b) तालु c) मूर्धा d) नासिका
- 10) आभ्यंतर व बाह्य असा दोन प्रकारचा _____ असतो.
 a) वेळ b) प्रयत्न c) घोष d) स्वर
- 11) 'सरित्पति' म्हणजे _____ होय.
 a) समुद्र b) नद c) पंक d) चिखल
- 12) 'सिकता' म्हणजे _____ होय.
 a) पांढरी b) वाळू c) शिला d) सरिता
- 13) 'शं नो वरुणः' हे _____ यांचे बोधवाक्य आहे.
 a) गृहरक्षक दल b) भारतीय पोलिस दल
 c) भारतीय नौसेना d) भारतीय वायुसेना
- 14) सद्रक्षणाय _____ निग्रहणाय हे भारतीय पोलिस दलाचे बोधवाक्य आहे.
 a) अशुभ b) संत c) खल d) दुष्ट

2. टिप्पणी लिखत । (7/8)

टिपा लिहा. (7/8)

- 1) 'इत्' संज्ञा.
- 2) नदीचे समानार्थी शब्द.
- 3) कोणतीही चार ब्रीदवाक्ये.
- 4) मैत्रेयी.

- 5) स्नान.
6) अंजन.
7) 'कूट' सुभाषिते.
8) भाष्य.
3. A) विवेचनं कुरुत । (2/3) 8
विवेचनात्मक टीपा लिहा. (2/3)
1) श्लेषाधिष्ठितनर्मविनोद ।
2) रमते न मरालस्य मानसं मानसं विना ।
3) विभक्तधनगात्रत्वं व्यायामात् उपजायते ।
- B) कोल्ह्याची चतुराई वर्णन करा. 6
4. 'हेमन्तवर्णनम्' या पाठाचे रसग्रहण करा. 14
- OR
- 'आत्मनस्तु कामाय' पाठातील आत्मविचार लिहा.
5. 'चरितं शिवराजस्य...' पाठानुसार स्वामी विवेकानंदांना पडलेली समस्या व तिचे लोकमान्य टिळकांनी केलेले समाधान सविस्तर, सोदाहरण लिहा. 14
-

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – I) (Semester – I) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Optional) (Paper – I)
Physical Geography (Geomorphology)

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**
 - 3) **Neat diagrams must be drawn wherever necessary.**
 - 4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Select the correct alternatives from the following and fill in the blanks : **14**

- 1) Physical geography studies _____ factors.
A) Economic
B) Historical
C) Geographical
D) Social
- 2) _____ is the branch of physical geography.
A) Climatology
B) Economic geography
C) Political geography
D) Population geography
- 3) Geomorphology is the important branch of _____ geography.
A) Human
B) Economic
C) Historical
D) Physical
- 4) The layer situated between crust and core is known as _____.
A) Sial
B) Sima
C) Mantle
D) Conrad
- 5) According to Wegner during Paleozoic period ; Pangea was surrounded by _____ deep ocean.
A) Pacific
B) Atlantic
C) Panthala
D) Tythes

P.T.O.

- 6) _____ is a very deep stretch in Pacific ocean.
A) Mariyana	B) Sunda
C) Tonga	D) Qurail
- 7) Epeirogenic movements are also called as _____ building movements.
A) Ocean	B) Mountain
C) Continental	D) Plateau
- 8) _____ waves of earthquakes are more destructive.
A) Primary	B) Secondary
C) Surface	D) Sunamis
- 9) _____ plateau is originated due to deposition of lava flow.
A) Deccan	B) Tibet
C) Pamir	D) Pantagonia
- 10) According to origin there are _____ main types of rocks.
A) Five	B) Three
C) Four	D) Six
- 11) _____ weathering is carried on by vegetation and animal.
A) Mechanical	B) Chemical
C) Biological	D) Physical
- 12) 'Mushroom Rock' is a product of erosive work of _____
A) Underground water	B) River
C) Glacier	D) Wind
- 13) The method of showing relief on map ; 'Colour Tints' is used by _____ in 1820.
A) C. Packy	B) M. Lehman
C) Steelar	D) Cruqunis
- 14) If contour lines are parallel to each other and in equal distance ; it indicates _____ slope.
A) Gentle	B) Steep
C) Even	D) Uneven

2. Write short answer of the following (**any seven**) : **14**
- 1) State the factors of scope of physical geography.
 - 2) What is meant by oceanography ?
 - 3) State the names of broken up Pangea into two land masses.
 - 4) What is oceanic trenches ?
 - 5) State the any four types of folding.
 - 6) Define Earthquakes.
 - 7) State the types of rocks by origin.
 - 8) State the landforms formed due to the depositional work of river.
 - 9) State the any four methods of showing relief on map.
 - 10) What is meant by contour interval ?
3. Write short notes on **any two** of the following : **14**
- 1) Relief features of ocean floor.
 - 2) Effects of Epeirongenic movements.
 - 3) Delta.
 - 4) Contours.
4. Answer **any one** question of the following : **14**
- A) What is faulting ? Explain the types of faulting and describe landforms originated by them.
- OR
- B) What is weathering ? What are the types of weathering ? Explain mechanical weathering.
5. Define physical geography and describe its branches. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 ४) नकाशा स्टेन्सिलसचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) प्राकृतिक भूगोलात _____ घटकांचा अभ्यास केला जातो.
 अ) आर्थिक
 ब) ऐतिहासिक
 क) भौगोलिक
 ड) सामाजिक
- २) _____ ही प्राकृतिक भूगोलची शाखा आहे.
 अ) हवामानशास्त्र
 ब) आर्थिक भूगोल
 क) राजकीय भूगोल
 ड) लोकसंख्या भूगोल
- ३) भूरूपशास्त्र ही _____ भूगोलाची महत्त्वाची शाखा आहे.
 अ) मानवी
 ब) आर्थिक
 क) ऐतिहासिक
 ड) प्राकृतिक
- ४) भूकवच व गाभा यांच्यामधील थरास _____ म्हणतात.
 अ) सियाल
 ब) सायमा
 क) प्रावटण
 ड) कॉनरॅड

- ५) वेगनरच्या मतानुसार पॅलिओझोईक काळखंडात पॅजिया हे भूखंड _____ खोल महासागराने वेढलेले होते.
- अ) पॅसिफीक
ब) अटलांटिक
क) पॅथला
ड) टेथीस
- ६) पॅसिफीक महासागरातील _____ ही सर्वात खोल गर्त आहे.
- अ) मरियाना
ब) सुंडा
क) टोंगा
ड) क्युराईल
- ७) उर्ध्व हालचालींना _____ निर्माणकारी हालचाली असेली म्हणतात.
- अ) सागर
ब) पर्वत
क) भूखंड
ड) पठार
- ८) भूकंपाच्या _____ लहरी या सर्वाधिक विध्वंसक असतात.
- अ) प्राथमिक
ब) दुय्यम
क) भूपृष्ठ
ड) सुनामीज
- ९) _____ पठाराची निर्मिती लाव्हा रसाच्या संचयनाने झाली आहे.
- अ) दख्खन
ब) तिबेट
क) पामीर
ड) पेन्टागोनिया
- १०) निर्मितीनुसार खडकांचे प्रमुख _____ प्रकार पडतात.
- अ) पाच
ब) तीन
क) चार
ड) सहा
- ११) वनस्पती व प्राणी यांच्यामुळे _____ विदाहण घडून येते.
- अ) कायिक
ब) रासायनिक
क) जैविक
ड) प्राकृतिक

१२) 'भूछम खडक' _____ च्या घर्षण कार्यामुळे निर्माण होतात.

- अ) भूमिगत पाणी
ब) नदी
क) हिमनदी
ड) वारा

१३) नकाशात उठाव दाखविण्यासाठी 'रंग पद्धतीचा' वापर _____ यांनी इ.स. १८२० मध्ये केला.

- अ) ख्रिस्तोफर पॅकी
ब) मेजर लेहमन
क) स्टीलर
ड) क्रुक्युनिस

१४) समोच्च रेषा एकमेकींना समांतर आणि समान अंतरावर असतील तर ; त्या _____ उतार दर्शवितात.

- अ) मंद
ब) तीव्र
क) सम
ड) विषम

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) प्राकृतिक भूगोलाच्या व्याप्तीचे घटक सांगा.
- २) सागरशास्त्र म्हणजे काय ?
- ३) पॅजियाच्या विभाजनाने निर्माण झालेल्या दोन भूभागांची नावे सांगा.
- ४) सागरी गर्ता म्हणजे काय ?
- ५) घड्यांचे कोणतेही चार प्रकार सांगा.
- ६) भूकंपाची व्याख्या.
- ७) निर्मितीनुसार खडकांचे प्रकार सांगा.
- ८) नदीच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या भूमीस्वरूपे सांगा.
- ९) नकाशात उठाव दाखविण्याच्या कोणत्याही चार पद्धती सांगा.
- १०) समोच्च रेषांतर म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

१४

१) सागरतळावरील भूमिस्वरूपे.

२) उर्ध्व हालचालींचे परिणाम.

३) त्रिभुज प्रदेश.

४) समोच्चरेषा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) प्रस्तरभंग म्हणजे काय ? प्रस्तरभंगाचे प्रकार स्पष्ट करा आणि प्रस्तरभंगामुळे निर्माण होणाऱ्या भूआकारांचे वर्णन करा.

किंवा

ब) विदारण म्हणजे काय ? विदारणाचे प्रकार सांगून कायिक विदारण स्पष्ट करा.

५. प्राकृतिक भूगोलाची व्याख्या देऊन त्याच्या प्रमुख शाखांचे वर्णन करा.

१४

SLR-X – 20

Seat
No.

B.A. – I (Semester – I) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
Opt. PHILOSOPHY (Paper – I)
Outlines of Philosophy

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 14
- 1) Philosophy is a _____ of sciences.
(Science, Art, Commerce, Education)
 - 2) _____ is a orthodox Darsana.
(Carvaka, Jain, Buddha, Yoga)
 - 3) Heterodox Darsanas are of _____ kinds.
(Two, Three, Four, Five)
 - 4) There are _____ fold path in Buddhism.
(Six, Seven, Eight, Nine)
 - 5) According to Carvaka _____ experience is knowledge.
(Vague, Direct, Indirect, Rational)
 - 6) Dukha is a _____ noble truth in Buddhism.
(1st, 2nd, 3rd, 4th)
 - 7) Karma is one of the characteristics of _____ philosophy.
(Indian, German, American, Greek)
 - 8) _____ is a concept of Buddhism.
(Soul, Mind, Non-soul, Brahma)
 - 9) Jainism is _____ philosophy.
(Indian, Greek, French, German)
 - 10) Anekantvada is concept of
(Samkhya, Mimamsa, Vaisesika, Jain)

P.T.O.

- 11) Carvaka is _____ philosopher.
(Idealistic, Materialistic, Rationalistic, None of these)
- 12) Carvaka denies
(Artha, Kama, Dharma, Direct knowledge)
- 13) All matters and events are changeable is called
(Momentariness, Yoga, Vidya, Viveka)
- 14) Chittavrittis are of _____ kinds by Yoga.
(Two, Three, Four, Five)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) What is philosophy ?
- 2) What are the kinds of orthodox Darsanas ?
- 3) What is materialism ?
- 4) What is heterodox ?
- 5) What are the kinds of Samadhi by Yog Darsana ?
- 6) What is chitta ?
- 7) What is direct knowledge ?
- 8) Who is the first Tirthankar in Jain Darsana ?
- 9) Give names of four noble truths.
- 10) What is Nirvana ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Concept of Momentariness.
- 2) Concept of non-soul.
- 3) Carvaka's ethical views.
- 4) Four noble truths.

4. Explain the common characteristics of Indian philosophy.

14

OR

Explain the types of Samadhi by Yog Darsana.

5. According to Buddhism explain the eight fold path.

14

मराठी अनुवाद

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) तत्त्वज्ञान हे शास्त्रांचेही _____ आहे.
(शास्त्र, कला, वाणिज्य, शिक्षण)
- २) _____ हे एक वैदिक दर्शन आहे.
(चार्वाक, जैन, बौद्ध, योग)
- ३) अवैदिक दर्शने _____ प्रकारचे आहे.
(दोन, तीन, चार, पाच)
- ४) बौद्ध दर्शनात _____ मार्ग आहेत.
(सहा, सात, आठ, नऊ)
- ५) चार्वाकांच्या दृष्टीकोनातून _____ अनुभूती म्हणजेच ज्ञान होय.
(संदिग्ध, प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष, बौद्धिक)
- ६) बौद्धदर्शनातील दुःख हे _____ आर्यसत्य आहे.
(पहिले, दुसरे, तिसरे, चौथे)
- ७) कर्म हे _____ तत्त्वज्ञानाचे एक वैशिष्ट्य आहे.
(भारतीय, जर्मन, अमेरिकन, ग्रीक)
- ८) _____ ही बौद्धांची संकल्पना आहे.
(आत्मा, मन, अनात्मा, ब्रह्म)
- ९) जैन दर्शन हे _____ तत्त्वज्ञान आहे.
(भारतीय, ग्रीक, फ्रेंच, जर्मन)
- १०) अनेकांतवाद ही _____ ची संकल्पना आहे.
(सांख्य, मीमांसा, वैशेषिक, जैन)
- ११) चार्वाक हे _____ तत्त्वज्ञ आहेत.
(चैतन्यवादी, जडवादी, बुद्धीवादी, यापैकी नाही)

- १२) चार्वाक हे _____ नाकारतात.
(अर्थ, काम, धर्म, प्रत्यक्ष ज्ञान)
- १३) सर्व वस्तू व घटना परिवर्तनीय असतात यालाच _____ असे म्हणतात.
(क्षणिकवाद, योग, विद्या, विवेक)
- १४) योगदर्शनानुसार चित्तवृत्ती _____ प्रकारचे आहेत.
(दोन, तीन, चार, पाच)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ७) :

१४

- १) तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ?
- २) वैदिक दर्शनांचे प्रकार कोणते ?
- ३) जडवाद म्हणजे काय ?
- ४) अवैदिक म्हणजे काय ?
- ५) योग दर्शनानुसार समाधीचे प्रकार कोणते ?
- ६) चित्त म्हणजे काय ?
- ७) प्रत्यक्ष ज्ञान म्हणजे काय ?
- ८) जैन दर्शनातील पहिले तीर्थंकर कोण आहेत ?
- ९) चार आर्यसत्यांची नावे द्या.
- १०) निर्वाण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१४

- १) क्षणिकवादाची संकल्पना.
- २) अनात्म्याची संकल्पना.
- ३) चार्वाकांचा नैतिक दृष्टीकोन.
- ४) चार आर्यसत्ये.

४. भारतीय तत्त्वज्ञानातील समान असणारी वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१४

किंवा

योगदर्शनानुसार समाधीचे प्रकार विशद करा.

५. बौद्धदर्शनानुसार अष्टांगमार्ग स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – I) Examination, 2015
(CGPA Pattern)
OPT. EDUCATION (Paper – I)
Philosophical & Sociological Foundation of Education

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks given to the questions.**

1. Select the correct alternative.

14

- 1) "Philosophy is the science of all sciences" is said by
 - a) Bekan
 - b) J.P. Naik
 - c) Ottaway
 - d) Coldridge
- 2) "Human being is not the best creation of God" is said by the philosopher
 - a) Idealistic
 - b) Naturalistic
 - c) Pragmatic
 - d) Spiritualistic
- 3) _____ is the modern branch of Philosophy.
 - a) Idealism
 - b) Naturalism
 - c) Pragmatism
 - d) Spiritualism
- 4) "In primary education, the importance of the objectives of '3R'" is said by
 - a) Rousseau
 - b) Pestolozzi
 - c) Dr. Kothari
 - d) J.P. Naik
- 5) _____ is the best means to achieve educational objectives for social change.
 - a) Education
 - b) Curriculum
 - c) Teacher
 - d) School

- 6) _____ education is necessary for eradicating illiteracy and propagation of literacy.
- a) Vocational
 - b) Formal
 - c) Informal
 - d) Cultural
- 7) While evaluating the educational process, _____ is thought.
- a) developing best in individual
 - b) marks obtained by an individual
 - c) individual's participation
 - d) individual's progress
- 8) _____ is the prime function of education.
- a) Personality development
 - b) Imparting knowledge
 - c) Individual development
 - d) Social development
- 9) Education becomes _____ due to the achievement of the skills of individual development through formal and informal education.
- a) life oriented
 - b) society oriented
 - c) life and society oriented
 - d) socially useful
- 10) _____ is needed for effective teaching – learning process.
- a) Curriculum
 - b) Teacher
 - c) Student
 - d) Discipline
- 11) _____ compared the education of a child with sowing a seed.
- a) Pestolozzi
 - b) Rousseau
 - c) Plato
 - d) John Dewey
- 12) _____ thinks that parents, teachers and political leaders should make efforts to eradicate indiscipline.
- a) Mudaliar Commission
 - b) Dr. Kothari Commission
 - c) University Commission
 - d) 1992 New Policy of Education

13) _____ provided full freedom to the students in education process.

- a) Pestolozzi
- b) Rousseau
- c) John Dewey
- d) Aristotle

14) In 1958, the Government of India conferred upon “Padmabhooshan” award to

- a) Dr. Karmaveer Bhaurao Patil
- b) Karmaveer Mamasheeb Jagdale
- c) Karmaveer Audumbar Patil
- d) Baba Amte

2. Answer the following questions (**any 7**) :

14

- 1) What are the important characteristic features of Naturalism in Philosophy ?
- 2) Why is Philosophy essential to the teacher ?
- 3) What is the importance of Primary education ?
- 4) What are the main objectives of university education ?
- 5) Explain the importance of knowledge in Individual development through education.
- 6) What is the role of a teacher in culture preservation and transfer ?
- 7) What are the important demerits of discipline by repression ?
- 8) What are the different factors related to teacher in creating indiscipline ?
- 9) What are the types of Naturalism ?
- 10) What are the views of Dr. Karmaveer Bhaurao Patil about teachers ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Components of culture.
- 2) Different classes of Philosophy.
- 3) Aims and objectives of Secondary Education.
- 4) Educational Experiments of Dr. Karmaveer Bhaurao Patil.

4. Answer the following question (**any 1**) : 14

1) Explain the importance of Primary Education and state the aims and objectives of Primary Education.

2) State the educational functions of Mahatma Phule for the downtrodden people.

5. Answer the following question in detail. 14

What is meant by Philosophy and Education ? State the relationship between Philosophy and Education.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा. १४

१) “तत्त्वज्ञान म्हणजे सर्व शास्त्रांची शास्त्र” असे _____ यांनी म्हटले आहे.

अ) बेकन

ब) जे.पी. नाईक

क) ओटावे

ड) कोल्ड्रीज

२) “मानव ही परमेश्वराची सर्वश्रेष्ठ निर्मिती नाही” असे _____ तत्त्वज्ञ मानतात.

अ) आदर्शवादी

ब) निसर्गवादी

क) कार्यवादी

ड) अध्यात्मवादी

३) _____ ही तत्त्वज्ञानाची आधुनिक शाखा आहे.

अ) आदर्शवाद

ब) निसर्गवाद

क) कार्यवाद

ड) अध्यात्मवाद

४) “प्राथमिक शिक्षणात ‘3R’ या उधिष्टांना महत्त्व आहे” असे _____ यांनी म्हटले आहे.

अ) रूसो

ब) पेस्टॉलॉझी

क) डॉ. कोठारी

ड) जे.पी. नाईक

- ५) सामाजिक परिवर्तनासाठी शैक्षणिक ध्येये साध्य करण्याचे _____ हे एक साधन आहे.
- अ) शिक्षण
क) शिक्षक
ब) अभ्यासक्रम
ड) शाळा
- ६) निरक्षरतेचे निर्मूलन करण्यासाठी व साक्षरता प्रसार करण्यासाठी _____ शिक्षणाची गरज आहे.
- अ) व्यावसायिक
क) अनौपचारिक
ब) औपचारिक
ड) सांस्कृतिक
- ७) शिक्षण प्रणालीच्या यशाचे मूल्यमापन करताना _____ याचा विचार केल जातो.
- अ) व्यक्तीच्या उत्कृष्टतेला चालना
क) व्यक्तीचा सहभाग
ब) व्यक्तीला मिळाळेले गुण
ड) व्यक्तीची प्रगती
- ८) _____ हे शिक्षणाचे प्रथम कार्य होय.
- अ) व्यक्तीमत्व विकास
क) व्यक्तीगत विकास
ब) ज्ञानदान
ड) समाज विकास
- ९) औपचारिक व अनौपचारिक शिक्षणातून व्यक्तिगत विकासासाठी कौशल्ये संपादिल्यामुळे शिक्षण _____ बनते.
- अ) जीवनाभिमुख
क) जीवनाभिमुख व समाजाभिमुख
ब) समाजाभिमुख
ड) सामाजिक दृष्ट्या उपयुक्त
- १०) अध्ययन-अध्यायन प्रक्रिया परिणामकारक होण्यासाठी _____ ची गरज असते.
- अ) अभ्यासक्रम
क) विद्यार्थी
ब) शिक्षक
ड) शिस्त
- ११) _____ यांनी बालशिक्षणाल 'बी'च्या रुजण्याची उपमा दिली.
- अ) पेस्टॉलॉझी
क) प्लेटो
ब) रूसो
ड) जॉन ड्यूई

- १२) बेशिस्त या समस्येची उकल करण्यासाठी पालक, शिक्षक व राजकीय नेते या सर्वांनी प्रयत्न केले पाहिजेत असे _____ चे मत आहे.
- अ) मुदलियार आयोग
ब) डॉ. कोठारी आयोग
क) विद्यापीठ आयोग
ड) १९९२ चे नवे शैक्षणिक धोरण
- १३) शिक्षणात _____ यांनी बाळकांना अनिर्बंध स्वातंत्र्य दिले आहे.
- अ) पेस्टॉलॉझी
ब) रूसो
क) जॉन ड्यूई
ड) ऑरिस्टॉटल
- १४) भारत सरकारने इ.स. १९५८ मध्ये “पद्मभूषण” हा पुरस्कार _____ यांना प्रदान केले.
- अ) डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील
ब) कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे
क) कर्मवीर औदुंबर पाटील
ड) बाबा आमटे

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. ७) :

१४

- १) निसर्गवादी तत्त्वज्ञानाची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- २) शिक्षकाला तत्त्वज्ञानाची गरज का असते ?
- ३) प्राथमिक शिक्षणाचे महत्त्व सांगा.
- ४) विद्यापीठ शिक्षणाची प्रमुख ध्येये कोणती ?
- ५) शिक्षणाच्या व्यक्तीगत विकासातील ज्ञानाचे महत्त्व सांगा.
- ६) संस्कृती संवर्धन व संक्रमणामध्ये शिक्षकाचे भूमिका कोणती ?
- ७) दडपशाही शिस्तीचे महत्त्वाचे दोष कोणते ?
- ८) बेशिस्त निर्माण होण्यामध्ये शिक्षकाशी निगडित घटक कोणते ?
- ९) निसर्गवादाचे प्रकार कोणते ?
- १०) डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शिक्षकांबद्दलचे विचार काय होते ?

३. खालील टीपा थोडक्यात लिहा (को. २) : १४
- १) संस्कृतीचे विविध घटक.
 - २) तत्वज्ञानाचे विविध संप्रदाय.
 - ३) माध्यमिक शिक्षणाची ध्येयोद्देश.
 - ४) डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शैक्षणिक प्रयोग.
४. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (को. १) : १४
- १) प्राथमिक शिक्षणाचे महत्व सांगून प्राथमिक शिक्षणाची ध्येयोद्देश स्पष्ट करा.
 - २) महात्मा फुले यांचे पददलितांच्या शिक्षण विषयक कार्ये स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १४
- शिक्षण आणि तत्वज्ञान म्हणजे काय ? शिक्षण आणि तत्वज्ञान यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
-

SLR-X – 22

Seat No.	
---------------------	--

**B.A. – I (Semester – I) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
Opt. PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)
Principles of Physical Education**

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

1. Objective questions (**two marks each**) : **10**
- 1) How many minutes are there for an inning in Kabaddi for males ?
a) 15 b) 10 c) 20 d) 25
 - 2) Who starts the Kabaddi match ?
a) Referee b) Time keeper c) Chief referee d) Scorer
 - 3) How many blood gets out of heart per minute of a person who does exercise ?
a) 10 to 12 ltr. b) 12 to 15 ltr. c) 20 to 22 ltr. d) 15 to 20 ltr.
 - 4) How many player's are there in a Kabaddi team ?
a) 10 b) 11 c) 12 d) 13
 - 5) How much blood is there in a human body approximately ?
a) 3 to 5 ltr. b) 2 to 3 ltr. c) 5 to 6 ltr. d) 7 to 8 ltr.
2. Write short answers (**any five**) : **10**
- 1) Define physical education.
 - 2) What is principle ?
 - 3) What is education ?
 - 4) What is an emotion ?
 - 5) What is entertainment ?
 - 6) Which are the main systems in human body ?
3. Short notes (**any three**) : **15**
- a) Principles of physical education.
 - b) Social development.
 - c) Gymnastics.
 - d) Mental development.

P.T.O.

मराठी भाषांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) पुरुष कबड्डी सामन्याचा एक डाव किती मिनीटाचा असतो ?

अ) १५ ब) १० क) २० ड) २५

२) कबड्डी सामन्याची सुरुवात कोण करतो ?

अ) पंच ब) वेळाधिकारी क) सरपंच ड) गुणलेखक

३) नियमित व्यायाम करणाऱ्या व्यक्तीच्या हृदयातून एका मिनिटात किती रक्त बाहेर पडते ?

अ) १० ते १२ ली. ब) १२ ते १५ ली.
क) २० ते २२ ली. ड) १५ ते २० ली.

४) कबड्डीच्या एका संघात किती खेळाडू असतात ?

अ) १० ब) ११ क) १२ ड) १३

५) मानवी शरीरात अंदाजे किती रक्त असते ?

अ) ३ ते ५ ली. ब) २ ते ३ ली. क) ५ ते ६ ली. ड) ७ ते ८ ली.

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

१) शारीरिक शिक्षणाची व्याख्या सांगा.

२) 'तत्व' म्हणजे काय ?

३) "शिक्षण" म्हणजे काय ?

४) "भावना" म्हणजे काय ?

५) "मनोरंजन" म्हणजे काय ?

६) मानवी शरीरातील मुख्य संस्था कोणत्या ?

३. टिपा द्या (कोणत्याही तीन) :

१५

अ) शारीरिक शिक्षणाची तत्वे.

ब) सामाजिक विकास.

क) कसरतीचे व्यायाम प्रकार.

ड) मानसिक विकास.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. POLITICAL SCIENCE
(Paper – I) Indian Government and Politics

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option and rewrite the sentence. 14
- 1) Who was the Chairman of Drafting Committee ?
A) Dr. Babasaheb Ambedkar B) Dr. Rajendra Prasad
C) Mahatma Gandhi D) None of above
 - 2) Which is the biggest Constitution in the world ?
A) United States of America B) Russia
C) China D) India
 - 3) India has borrowed the concept of a 'Parliamentary system of Government' from the Constitution of _____
A) United States of America B) Canada
C) Australia D) England
 - 4) Which one of the following is not a fundamental rights at present ?
A) Rights to equality B) Right to freedom
C) Right to freedom of religion D) Right to property
 - 5) _____ is fundamental rights in Indian Constitution at present.
A) 7 B) 6 C) 5 D) 4
 - 6) The term of member of the Rajya Sabha is _____
A) 5 Yr. B) 6 Yr. C) 2 Yr. D) 4 Yr.
 - 7) In the parliament of India Lower House is known as _____
A) Lok Sabha B) Rajya Sabha
C) Vidhan Sabha D) None of above
 - 8) _____ is the ex-officio chairman of the Rajya Sabha at present.
A) Mohammad Hamid Ansari B) Sumitra Mahajan
C) Pranab Mukherjee D) None of above

- 9) _____ is the tenure of Lok Sabha.
A) 06 B) 05 C) 04 D) 02
- 10) The Chief Justice of Supreme Court is appointed by _____
A) Prime Minister B) President C) Vice-President D) Ministry
- 11) India has borrowed concept of 'judicial review' from _____
A) Russia B) France C) England D) United States of America
- 12) In _____ is the Supreme Court of India.
A) Mumbai B) Delhi C) Chennai D) Bangalore
- 13) Directive principles of state policy included in the _____ part of Constitution.
A) 2nd B) 3rd C) 4th D) 5th
- 14) In which amendment did the voting age is lowered from 21 to 18 ?
A) 61st B) 42nd C) 25th D) None of above

2. Write answer in brief (**any 7**) :

14

- 1) What is preamble ?
- 2) Parliamentary system of government.
- 3) By whom the president of India was elected ?
- 4) Which three article empowers to the President of India ?
- 5) Economic principle of directive principles of state policy.
- 6) What is secular state ?
- 7) What is republic ?
- 8) What is representative democracy ?
- 9) What is judicial review ?
- 10) The structure of Rajya Sabha.

3. Write short note on (**any 2**) :

14

- 1) Fundamental duties
- 2) Rights of equality
- 3) Right to constitutional remedies
- 4) Which are the major functions of Prime Minister ?

4. Answer **any one** of the following question :

14

- 1) Explain the nature of the Supreme Court of India on the basis of the following points :
 - i) Composition ii) Qualifications of judges iii) Functions.

OR

- 2) Explain the structure, power and functions of Lok Sabha.

5. Discuss the features of Indian Constitution.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

14

- 1) मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते ?
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ब) डॉ. राजेंद्र प्रसाद
क) महात्मा गांधी
ड) यापैकी नाही
- 2) जगातील सर्वात मोठी राज्यघटना कोणती ?
अ) अमेरिका
ब) रशिया
क) चीन
ड) भारत
- 3) भारताने 'संसदीय शासनपद्धत' ही संकल्पना _____ राज्यघटनेतून घेतलेली आहे.
अ) अमेरिका
ब) कॅनडा
क) ऑस्ट्रेलिया
ड) इंग्लंड
- 4) सध्या पुढीलपैकी कोणत्या एका हक्काचा मूलभूत हक्कांत समावेश होत नाही.
अ) समतेचा हक्क
ब) स्वातंत्र्याचा हक्क
क) धार्मिक स्वातंत्र्याचा हक्क
ड) मालमत्तेचा हक्क
- 5) सध्या भारतीय राज्यघटनेत _____ मूलभूत अधिकार आहेत.
अ) 7
ब) 6
क) 5
ड) 4
- 6) राज्यसभेतील सदस्यांची मुदत _____ वर्षे असते.
अ) 5
ब) 6
क) 2
ड) 4
- 7) भारतीय संसदेमधील कनिष्ठ गृहाला _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) लोकसभा
ब) राज्यसभा
क) विधानसभा
ड) यापैकी नाही
- 8) सध्या _____ हे राज्यसभेचे पदसिद्ध अध्यक्ष आहेत.
अ) मोहम्मद हमीद अन्सारी
ब) सुमित्रा महाजन
क) प्रणव मुखर्जी
ड) यापैकी नाही
- 9) लोकसभेचा कालावधी _____ वर्षे आहे.
अ) 6
ब) 5
क) 4
ड) 2
- 10) सर्वोच्च न्यायालयातील सरन्यायाधीशांची निमुक्ती _____ करतो.
अ) पंतप्रधान
ब) राष्ट्रपती
क) उपराष्ट्रपती
ड) मंत्रीमंडळ
- 11) भारताने 'न्यायालयीन पुनर्विलोकन' ही संकल्पना _____ देशांकडून घेतली.
अ) रशिया
ब) फ्रान्स
क) इंग्लंड
ड) अमेरिका
- 12) _____ येथे सर्वोच्च न्यायालय आहे.
अ) मुंबई
ब) दिल्ली
क) चेन्नई
ड) बंगलोर

13) राज्यघटनेच्या _____ भागात मार्गदर्शक तत्वे समाविष्ट करण्यात आली आहेत.

अ) 2 च्या ब) 3 च्या क) 4 थ्या ड) 5 व्या

14) कितव्या घटनादुरुस्तीने मतदानाचे वय 21 वरून 18 करण्यात आले ?

अ) 61 व्या ब) 42 व्या क) 25 वी ड) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) सरनामा म्हणजे काय ?
- 2) संसदीय शासनपद्धत.
- 3) भारतातील राष्ट्रपतीची निवड कोणाकडून होते ?
- 4) भारतातील राष्ट्रपतींचे तीन आणिबाणी विषयक कलमे सांगा.
- 5) राज्याच्या धोरणांची मार्गदर्शक तत्वांतील आर्थिक तत्वे.
- 6) धर्मनिरपेक्ष राज्य म्हणजे काय ?
- 7) गणराज्य म्हणजे काय ?
- 8) प्रातिनिधिक लोकशाही म्हणजे काय ?
- 9) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय ?
- 10) राज्यसभेची रचना.

3. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

14

- 1) मूलभूत कर्तव्ये
- 2) समतेचा अधिकार
- 3) घटनात्मक उपाययोजनेचा अधिकार
- 4) पंतप्रधानाची कार्ये.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे लिहा.

14

1) खालील मुद्द्यांच्या आधारे सर्वोच्च न्यायालयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

i) रचना ii) न्यायाधिकाऱ्यांची पात्रता iii) अधिकार व कार्ये.

किंवा

2) लोकसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

5. भारतीय राज्यघटनेच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

14

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Sem. – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – I)
(Boys)**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max.Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : **7**
- 1) In Vishram position, the distance between the feet is _____ inches.
a) 12 b) 9 c) 6 d) 10
 - 2) Newly raised N.C.C. directorate is _____
a) Maharashtra b) Uttaranchal c) Rajasthan d) None of these
 - 3) A red colour in N.C.C. flag shows for _____
a) Air-force b) Navy c) Army d) None of these
 - 4) The size of service protector is _____
a) 3" × 2" b) 4" × 2" c) 5" × 2" d) 6" × 2"
 - 5) _____ North is always constant.
a) True b) Grid c) Magnetic d) None of these
 - 6) In 'Dahine Mur', we turn _____ degrees.
a) 100 b) 90 c) 80 d) 70
 - 7) There are _____ bones in the human body.
a) 406 b) 306 c) 206 d) 106
2. Attempt **any three** of the following questions : **6**
- 1) Draw the conventional signs for battle field and church.
 - 2) Write down the full forms of RDC and TSC.
 - 3) Write down the aims of drill.
 - 4) Write down the types of fractures.
3. Write short notes on **any two** of the following : **8**
- 1) Methods of finding North.
 - 2) Methods of judging distance.
 - 3) Types of camps in N.C.C.

4. Why are things seen ?

7

OR

Write first aid on burning and snake-bite.

5. Describe the characteristics of an ideal camp site.

7

मराठी रूपांतर

(मुले)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

१) विश्राम पोझिशनमध्ये दोन्ही पायातील अंतर _____ इंच असते.

अ) १२ ब) ९ क) ६ ड) १०

२) _____ हे नवीन निर्माण झालेले एन्.सी.सी. डायरेक्टरेट आहे.

अ) महाराष्ट्र ब) उत्तरांचल क) राजस्थान ड) यापैकी एकही नाही

३) एन्.सी.सी. झेंड्यामधील तांबडा रंग _____ दर्शवितो.

अ) एअर-फोर्स ब) नेव्ही क) आर्मी ड) यापैकी एकही नाही

४) सर्बिहिस प्रोटेक्टरची साईज _____ असते.

अ) ३" × २" ब) ४" × २" क) ५" × २" ड) ६" × २"

५) _____ नॉर्थ ही नेहमी स्थिर असते.

अ) ट्रू (वास्तविक) ब) ग्रीड क) मॅग्नेटिक ड) यापैकी एकही नाही

६) 'दहिने मूड' मध्ये आपण _____ डिग्री टर्न करतो.

अ) १०० ब) ९० क) ८० ड) ७०

७) मानवी शरिरामध्ये एकूण _____ हाडे असतात.

अ) ४०६ ब) ३०६ क) २०६ ड) १०६

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :

६

१) युद्धभूमी आणि चर्च यांची सांकेतिक चिन्हे काढा.

२) RDC आणि TSC यांचे फुल फॉर्मस् लिहा.

३) ड्रीलचे उद्देश लिहा.

४) फ्रॅक्चरचे प्रकार लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

८

१) उत्तरदिशा शोधण्याच्या पद्धती.

२) अंतर अंदाजण्याच्या पद्धती.

३) एन्.सी.सी. मधील विविध प्रकारचे कॅम्पस्.

४. वस्तू का दिसतात ?

७

किंवा

भाजणे आणि सर्पदंश यावर प्रथमोपचार लिहा.

५. आदर्श कॅम्पसाईटची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

७

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Sem. – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – I)
(Girls)**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max.Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : **7**
- 1) In Vishram position, the distance between the feet is _____ inches.
a) 12 b) 9 c) 6 d) 10
 - 2) Newly raised N.C.C. directorate is
a) Maharashtra b) Uttaranchal c) Rajasthan d) None of these
 - 3) A red colour in N.C.C. flag shows for _____
a) Air-force b) Navy c) Army d) None of these
 - 4) The size of service protector is _____
a) 3" × 2" b) 4" × 2" c) 5" × 2" d) 6" × 2"
 - 5) _____ North is always constant.
a) True b) Grid c) Magnetic d) None of these
 - 6) In 'Dahine Mur', we turn _____ degrees.
a) 100 b) 90 c) 80 d) 70
 - 7) There are _____ bones in the human body.
a) 406 b) 306 c) 206 d) 106
2. Attempt **any three** of the following questions : **6**
- 1) Draw the conventional signs for battle field and church.
 - 2) Write down the full forms of RDC and TSC.
 - 3) Write down the aims of drill.
 - 4) Write down the types of fractures.
3. Write short notes on **any two** of the following : **8**
- 1) Methods of finding north.
 - 2) Types of latrines.
 - 3) Types of camps in N.C.C.

4. Explain the importance of map reading. 7

OR

Write first-aid on burning and snake-bite.

5. Describe the characteristics of an ideal camp site. 7

मराठी रूपांतर
(मुली)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ७

- १) विश्राम पोझिशनमध्ये दोन्ही पायातील अंतर _____ इंच असते.
अ) १२ ब) ९ क) ६ ड) १०
- २) _____ हे नवीन निर्माण झालेले एन्.सी.सी. डायरेक्टरेट आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तरांचल क) राजस्थान ड) यापैकी एकही नाही
- ३) एन्.सी.सी. झेंड्यामधील तांबडा रंग _____ दर्शवितो.
अ) एअर-फोर्स ब) नेव्ही क) आर्मी ड) यापैकी एकही नाही
- ४) सर्व्हिस प्रोटेक्टरची साईज _____ असते.
अ) ३" × २" ब) ४" × २" क) ५" × २" ड) ६" × २"
- ५) _____ नॉर्थ ही नेहमी स्थिर असते.
अ) ट्रू (वास्तविक) ब) ग्रीड क) मॅग्नेटिक ड) यापैकी एकही नाही
- ६) 'दहिने मूड' मध्ये आपण _____ डिग्री टर्न करतो.
अ) १०० ब) ९० क) ८० ड) ७०
- ७) मानवी शरिरामध्ये एकूण _____ हाडे असतात.
अ) ४०६ ब) ३०६ क) २०६ ड) १०६

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा : ६

- १) युद्धभूमी आणि चर्च यांची सांकेतिक चिन्हे काढा.
२) RDC आणि TSC यांचे फुल फॉर्मस् लिहा.
३) ड्रीलचे उद्देश लिहा.
४) फ्रॅक्चरचे प्रकार लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ८

- १) उत्तरदिशा शोधण्याच्या पद्धती.
२) लॅटरिनचे प्रकार.
३) एन्.सी.सी. मधील विविध प्रकारचे कॅम्पस्.

४. मॅपरिडिंगचे महत्व स्पष्ट करा. ७

किंवा

भाजणे आणि सर्पदंश यावर प्रथमोपचार लिहा.

५. आदर्श कॅम्पसाईटची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा. ७

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper – I)**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 14

- 1) _____ was founded by Mahatma Phule.
a) Braahmo Samaj b) Satyashodak Samaj
c) Prarthana Samaj d) Arya Samaj
- 2) Mahatma Phule was born in _____
a) 1827 b) 1830 c) 1825 d) 1850
- 3) _____ was established by Dr. B. R. Ambedkar.
a) Depressed Classes Mission b) Deccan Education Society
c) People’s Education Society d) None of these
- 4) _____ is known as the city of hostel.
a) Kolhapur b) Pune c) Satara d) Mumbai
- 5) _____ undertook the temple entering movement.
a) M. Gandhi b) Agarkar c) Baba Amte d) Dr. B. R. Ambedkar
- 6) Prabhudha Bharat was started by _____
a) Dr. B. R. Ambedkar b) Chha. Shaahu Maharaj
c) Agarkar d) M. Phule
- 7) Baba Amte worked for _____
a) The divorced b) The blind and lame
c) The lepers d) None of these
- 8) The number of spokes in the chakra of the N.S.S. is _____
a) 8 b) 12 c) 15 d) 24

- 9) _____ are the levels of the N.S.S.
 a) 4 b) 3 c) 2 d) 5
- 10) _____ is celebrated as the N.S.S. day
 a) 24th September b) 28th August
 c) 1st December d) 12th January
- 11) The N.S.S. is a programme lasting _____ years.
 a) 2 b) 4 c) 1 d) 3
- 12) The N.S.S. came into being in the year _____
 a) 1950 b) 1969 c) 1960 d) 1980
- 13) The Maharashtra N.S.S. divisional office is located in _____
 a) Kolhapur b) Pune c) Nagpur d) Satara
- 14) The N.S.S. emblem the chakra bears _____ colour.
 a) Red b) Green c) Blue d) Black

2. Write short answer of the following (**any seven**) :

14

- 1) What is the meaning of the eight spokes in the chakra of the N.S.S. ?
- 2) Give information about vedokta issue.
- 3) What is the role of principal in N.S.S. ?
- 4) Explain the project for mentally handicap children.
- 5) Explain the work done by Chha. Shahu Maharaj for women.
- 6) State the political work of Dr. B. R. Ambedkar.
- 7) Write information about anti-foeticide home.
- 8) Explain the various works of programme officer.
- 9) Give information about Satyashodak Samaj.
- 10) Explain the structure of N.S.S.

3. Write short notes on (**any two**) :

14

- 1) Project of slum improvement
- 2) Baba Amte
- 3) Gadge baba
- 4) Pre-independent social work.

4. Describe the factors of social work during post-independence period. 14

OR

Elaborate the social reformation done by Rajarshi Shahu Maharaj.

5. Illuminate the objectives of the N.S.S. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१४

१) महात्मा फुलेनी _____ समाजाची स्थापना केली.

- अ) ब्राह्मो समाज ब) सत्यशोधक समाज
क) प्रार्थना समाज ड) आर्य समाज

२) महात्मा फुलेचा जन्म _____ साली झाला.

- अ) १८२७ ब) १८३० क) १८२५ ड) १८५०

३) _____ ची स्थापना डॉ. बी. आर. आंबेडकरांनी केली.

- अ) डिप्रेसड क्लास मिशन ब) डेक्कन एज्युकेशन सोसायटी
क) पिपल्स एज्युकेशन सोसायटी ड) यापैकी नाही

४) _____ हे शहर वसतीगृहांचे शहर म्हणून ओळखले जाते.

- अ) कोल्हापूर ब) पूणे क) सातारा ड) मुंबई

५) _____ यांनी मंदिर प्रवेशाची चळवळ चालविली.

- अ) म. गांधी ब) अगरकर क) बाबा आमटे ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

६) प्रबुद्ध भारत हे वृत्तपत्र _____ यांनी सुरु केले.

- अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ब) छ. शाहू महाराज
क) आगरकर ड) म. फुले

७) बाबा आमटे यांनी _____ यांच्यासाठी कार्य केले.

- अ) परित्यक्ता ब) अंध व अपंग क) कुष्ठरोगी ड) यापैकी नाही

८) राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या चक्रात _____ आऱ्या आहेत.

- अ) ८ ब) १२ क) १५ ड) २४

९) राष्ट्रीय सेवा योजनेचे _____ स्तर आहेत.

- अ) ४ ब) ३ क) २ ड) ५

१०) _____ दिवस राष्ट्रीय सेवा योजना दिन म्हणून साजरा केला जातो.

- अ) २४ सप्टेंबर ब) २८ ऑगस्ट क) १ डिसेंबर ड) १२ जानेवारी

- ११) राष्ट्रीय सेवा योजना ही _____ वर्षांची योजना आहे.
 अ) २ ब) ४ क) १ ड) ३
- १२) राष्ट्रीय सेवा योजना ही _____ साली प्रत्यक्षात आली.
 अ) १९५० ब) १९६९ क) १९६० ड) १९८०
- १३) राष्ट्रीय सेवा योजनेचे महाराष्ट्रासाठीचे विभागीय कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) कोल्हापूर ब) पूणे क) नागपूर ड) सातारा
- १४) राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या चक्रातील रंग _____ आहे.
 अ) लाल ब) हिरवा क) निळा ड) काळा

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या चक्रातील आठ आऱ्यांचा अर्थ काय आहे ?
- २) वेदोक्त प्रकरणा विषयी माहिती द्या.
- ३) राष्ट्रीय सेवा योजनेतील प्राचार्यांची भूमिका काय आहे ?
- ४) मतीमंद मुलांकरिताच्या प्रकल्पाची माहिती स्पष्ट करा.
- ५) छ. शाहू महाराजांनी स्त्रियांकरिता केलेले कार्य स्पष्ट करा.
- ६) डॉ. बी. आर. आंबेडकरांचे राजकीय कार्य सांगा.
- ७) बालहत्या प्रतिबंधक गृहाविषयी माहिती लिहा.
- ८) कार्यक्रम अधिकाऱ्यांची विविध कार्ये सांगा.
- ९) सत्यशोधक समाज विषयी माहिती लिहा.
- १०) राष्ट्रीय सेवा योजनेची संरचना स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) गलिच्छ वस्ती सुधार प्रकल्प
- २) बाबा आमटे
- ३) गाडगे बाबा
- ४) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील समाजकार्य.

४. स्वातंत्र्योत्तर काळातील समाज कार्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

१४

किंवा

राजर्षी शाहू महाराजांनी केलेल्या सामाजिक सुधारणा स्पष्ट करा.

५. राष्ट्रीय सेवा योजनेची उद्दिष्ट्ये सांगा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. I (Semester – I) Examination, 2015
(CGPA Pattern)
MUSIC (Optional)
Hindustani Classical Music (Paper – I)**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

1. Choose correct alternative from the given alternative.

7

- 1) _____ are Komal Swaras (flat notes) in Indian music.
 - a) 5
 - b) 6
 - c) 4
 - d) 2
- 2) The Swara (note) which is on the lower level of Shuddha Swara is called _____ Swara.
 - a) Shuddha
 - b) Komal
 - c) Tivra
 - d) Achal
- 3) The Sam of taal tritaal is on _____ matra (beat)
 - a) 9
 - b) 8
 - c) 6
 - d) 1
- 4) The Thaata of Raag Bhairav is
 - a) Bilawal
 - b) Bhairav
 - c) Marva
 - d) Purvi
- 5) The Jati of Raag Bhoop is
 - a) Aodav Aodav
 - b) Aodav Shadav
 - c) Aodav Sampurna
 - d) Shadav Shadav
- 6) Asha Bhonsle is a popular
 - a) Classical Singer
 - b) Playback Singer
 - c) Music Director
 - d) Writer
- 7) Pt. V. N. Bhatkhande created _____ thaats.
 - a) 72
 - b) 12
 - c) 10
 - d) 5

2. Write short notes (**any three**) : 6
- i) Music
 - ii) Khali(Kaal)
 - iii) Avartan (circle)
 - iv) Naad
 - v) Sound (Dhwani).
3. a) Give in detail about Raag Bhoop or Bhairav (any one) 4
- b) Give in detail write thekabol of trital on kerva (any one) 4
4. Write symbols of Swar Saptak (octave) of Pt. V. N. Bhatkhande notation system. 7
- OR
- What is thaat ? Write 5 names of thaats.
5. Write life sketch of Pt. V.N. Bhatkhande. 7

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा : 7
- 1) संगीतात _____ कोमल स्वर आहेत.

a) 5	b) 6
c) 4	d) 2
 - 2) शुद्ध स्वरापेक्षा कमी उंचीला असणाऱ्या स्वराला _____ स्वर म्हणतात.

a) शुद्ध	b) कोमल
c) तीव्र	d) अचल
 - 3) ताल त्रितालाची सम _____ मात्रेवर आहे.

a) 9	b) 8
c) 6	d) 1
 - 4) राग भैरवचा थाट _____ आहे.

a) बिलवल	b) भैरव
c) मारवा	d) पूर्वी

- 5) राग भूपची जाति _____ आहे.
- a) ओडव ओडव b) ओडव षाडव
c) ओडव संपूर्ण d) षाडव षाडव
- 6) आशा भोंसले या सुप्रसिद्ध _____ आहेत.
- a) शास्त्रीय गायिका b) पार्श्वगायिका
c) संगीतकार d) लेखिका
- 7) पं.वि.ना. भातखंडे यांनी _____ थाट निश्चीत केले.
- a) 72 b) 12
c) 10 d) 5

2. व्याख्या लिहा (कोणत्याही 3) :

6

- i) संगीत
ii) खाली
iii) आवर्तन
iv) नाद
v) ध्वनि.

3. a) राग भूप किंवा भैरवची शास्त्रीय माहिती लिहा.

4

b) ताल त्रिताल किंवा केरवा ठेकाबोल माहितीसह लिहा.

4

4. पं. वि. ना. भातखंडे स्वरलेखन पद्धतीतील स्वर, सप्तक खुणा लिहा.

7

किंवा

थाट म्हणजे काय सांगून ५ थाटांची नावे लिहा.

5. पं. वि. ना. भातखंडे यांचे जीवन चरित्र लिहा.

7

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Opt.) (Paper – I)
General Psychology

Day and Date : Thursday, 29-10-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (multiple choice) :

14

- 1) _____ as the scientific study of behaviour and mental processes.
a) Personality b) Psychology c) Sociology d) Biology
- 2) _____ was the father of structuralism.
a) Watson b) Woundth c) James d) All above
- 3) _____ psychology is the branch of psychology concerned with the diagnosis and treatment of psychological problems and disorder.
a) Counselling b) Development c) Clinical d) Abnormal
- 4) The Central Nervous System (CNS) include the _____ and the spinal cord.
a) Neurons b) Brain c) Hypothelamus d) Thelamus
- 5) _____ are cells specialized for receiving processing and moving information.
a) Cell body b) Axon c) Neurons d) None of these
- 6) According to Atkinson and Hillgard _____ means persons perception, thinking, emotion and memories inside their own head at any given moment.
a) Pre-consciousness b) Consciousness
c) Unconsciousness d) None of these
- 7) In 1975 _____ developed by adaptive theory of sleep.
a) Hillgard b) Veb c) Atkinson d) All the above
- 8) Their are _____ stages of hypnosis.
a) Two b) Four c) Three d) Six
- 9) One major part of the endocrine system is _____ gland.
a) Pituitary b) Thyroid c) Pancreas d) None of these

P.T.O.

- 10) _____ glands release chemical called hormones directly in to the blood stream.
a) Duct b) Endocrine c) Ductless d) None of these
- 11) _____ motivation means the desire to accomplish difficult tasks and to meet standards of excellence.
a) Aggression b) Achievement c) Power d) All the above
- 12) _____ was first developed concept of achievement motivation.
a) Henry Murry b) Mclelland c) Winter Born d) None of these
- 13) According to Diener _____ means individuals global judgement of their own life satisfaction.
a) Well-being b) Emotional well-being
c) Physical fitness d) All the above
- 14) In the human brain _____ part was control over hunger motivation.
a) Neuron b) Talamus c) Brain d) Hypothalamus

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) What is motivation ?
- 2) What is sleep deprivation ?
- 3) What is experiment ?
- 4) Who was the founder of need hierarchy ?
- 5) State three level of consciousness.
- 6) State four types stages of sleep.
- 7) Define subjective well-being.
- 8) What is meant by intrinsic motivation ?
- 9) State three stages of hypnosis.
- 10) Define hypnosis.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Counselling psychology.
- 2) Cognitive perspective.
- 3) Sleep definition and its necessity.
- 4) Sex motivation.

4. A) Explain the major perspectives in psychology.

14

OR

B) Explain the major types of endocrine glands which affect behaviour.

5. Define sleep disorder and explain the types of sleep disorder.

14

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१४

- १) वर्तन आणि मानसिक प्रक्रियांचा अभ्यास करणाऱ्या विज्ञानाला _____ असे म्हणतात.
अ) व्यक्तीमत्त्व ब) मानसशास्त्र क) समाजशास्त्र ड) जीवशास्त्र
- २) “रचनावादाचा” जनक _____ यांना मानले जाते.
अ) वॉटसन ब) वुण्ड्ट क) जेम्स ड) वरील सर्व
- ३) मानसिक समस्या आणि विकृत्यांचे निदान व उपचार करणारी मानसशास्त्राची शाखा म्हणजे _____ मानसशास्त्र होय.
अ) समुपदेशन ब) वैकासिक क) चिकित्सा ड) अपसामान्य
- ४) मध्यवर्ती मज्जासंस्थेच्या रचनेमध्ये _____ आणि मज्जारज्जूचा समावेश असतो.
अ) मज्जापेशी ब) मेंदू क) अधःश्चेताक्षेपक ड) श्चेताक्षेपक
- ५) _____ ही विशिष्ट पेशी असून माहिती प्राप्त करणे आणि आदेश देण्याची प्रक्रिया करते.
अ) पेशी शरीर ब) वृक्षिका क) नसपेशी ड) यापैकी नाही
- ६) “अटकिन्सन आणि हिलगार्ड यांच्या मते _____ म्हणजे व्यक्तीला विशिष्ट आणि होणारे संवेदन, विचार, भावना आणि स्मृति यांचे बाह्य ज्ञान होय.”
अ) पूर्व-बोधावस्था ब) बोधावस्था क) अबोधावस्था ड) यापैकी नाही
- ७) _____ यांनी १९७५ मध्ये झोपेचा प्रतियोजन सिद्धांत मांडला.
अ) हिलगार्ड ब) वेब क) अटकिन्सन ड) वरील सर्व
- ८) संमोहनाच्या _____ अवस्था सांगितल्या जातात.
अ) दोन ब) चार क) तीन ड) सहा
- ९) अंतःस्रावी ग्रंथी रचनेचा _____ ग्रंथी हा मुख्य भाग आहे.
अ) मस्तक ग्रंथी ब) थॉयराईड क) स्वादुपिंड ड) यापैकी नाही
- १०) _____ ग्रंथीचा रासायनिक अंतःस्राव प्रत्यक्ष रक्त प्रवाहामध्ये थेट मिसळतो.
अ) नाल ब) अंतःस्रावी क) विनाल ड) यापैकी नाही
- ११) _____ प्रेरणा म्हणजे अत्यंत कठिण कार्य करण्याची इच्छा आणि त्यामध्ये प्राविण्य प्राप्त करण्याची क्षमता होय.
अ) आक्रमण ब) संपादन/कर्तृत्व क) वर्चस्व ड) वरीलपैकी सर्व
- १२) संपादन प्रेरणा ही संकल्पना सर्व प्रथम _____ यांनी मांडली.
अ) हेन्नी मुरे ब) मॅक्लेलैण्ड क) विन्टर बॉर्न ड) यापैकी नाही

१३) डायनर यांच्या मते _____ म्हणजे व्यक्तीच्या जीवनातील समाधानाच्या संदर्भातील व्यापक परिक्षण होय.

अ) उत्कृष्ट-वर्तन

ब) भावनिक-उत्कृष्टवर्तन

क) शारीरिक तंदुरुस्ती

ड) वरीलपैकी सर्व

१४) मानवी मेंदुतील _____ या विभागाद्वारे भूक प्रेरणेचे नियंत्रण केले जाते.

अ) नसपेशी

ब) श्चेताक्षेपक

क) मेंदू

ड) अधःश्चेताक्षेपक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

१) प्रेरणा म्हणजे काय ?

२) झोपेची-वंचना म्हणजे काय ?

३) प्रयोग म्हणजे काय ?

४) गरज श्रेणी सिद्धांत कोणी मांडला ?

५) बोधावस्थेच्या तीन पातळ्या सांगा.

६) झोपेच्या चार अवस्था-प्रकार सांगा.

७) “व्यक्तीनिष्ठ उत्कृष्ट आरोग्य” व्याख्या द्या.

८) ‘आंतरिक प्रेरणा’ म्हणजे काय ?

९) संमोहनाच्या तीन अवस्था सांगा.

१०) ‘संमोहनाची’ व्याख्या द्या.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

१) समुपदेशन मानस शास्त्र.

२) बोधनात्मक दृष्टीकोण.

३) झोपेची व्याख्या आणि झोपेची आवश्यकता.

४) लैंगिक प्रेरणा.

४. अ) मानसशास्त्राचे प्रमुख दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) मानवी वर्तनावर प्रभाव टाकणाऱ्या अतःस्त्रावी ग्रंथीचे मुख्य प्रकार स्पष्ट करा.

५. “निद्राविकृति” व्याख्या द्या. निद्राविकृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 28

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. PRAKRIT (Paper – I)
Paiya Pannasayaro
प्राकृत (पाइय पण्णसायरो)

Day and Date : Thursday, 29-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा : १४
- १) कम्मि वि _____ लच्छीदासो नाम सेट्ठी परिवसइ ।
(नयरे, नयरेमो, नयरेयं, नयरेअ)
- २) तब्भावत्थं अजाणमाणो _____ वि नरिंदो पुच्छेइ ।
(पुणो, पुणोसीं, पुणोदि, पुणोका)
- ३) पडिवन्नानिवहणे _____ पुरिसत्तणं ?
(केरिसं, केरिसंसा, केरिसंआ, केरिसंमि)
- ४) सो पिउणा सह गेहे _____ ।
(आगओ, आगओत्ति, आगओणं, आगओंतो)
- ५) एवं सासुमवि कालंतरे _____ ।
(बोहेइ, बोहइ, बोहेइम, बोहेइये)
- ६) किं सच्चघोस चोरियं _____ ?
(संभव्वदे, संभव्वदेमि, संभव्वदेणा, संभव्वदेणी)
- ७) तस्स पुत्तो वि _____ अत्थि ।
(एयारिसो, एयारिसा, एयारिसोणि, एयारिसामि)

P.T.O.

- ८) पुंडवद्वये नयरे एगो इब्भजुवाणओ _____ देसंतरं ।
(गओ, गओका, गओमा, गओणं)
- ९) जाव खल्लिं न पेच्छामि ताव न _____ ।
(भुंजामि, भुंजामिसि, भुंजामितो, भुंजामिद)
- १०) सो कहेइ-अहं _____ ।
(महाबलिद्वो, महाबलिद्वोहा, महाबलिद्वोस्स, महाबलिद्वोहिं)
- ११) _____ तं अप्पहियकारगमेव सम्ममेसो ।
(पालइ, पालेइ, पालइणि, पालइओ)
- १२) तव पत्ती _____ -असभवयणा अत्थि ।
(दुरायारा, दुरायारामि, दुरायारामा, दुरायाराणं)
- १३) तुम्हे _____ पुच्छसि, सव्वं कहिहिइ ।
(मुणिं, मुणिसि, मुणितं, मुणिणा)
- १४) विहद-वेलाय _____ सि ?
(आगदो, आगदोमे, आगदोउ, आगदोतो)

२. भाषांतर करा (कोणतेही ७) :

१४

- १) सरस्सदी मए दिट्ठा, दिव्वा कमललोयणा ।
हंसखंध-समारूढा, वीणा-पुत्थगधारिणी ॥
- २) अहं छिंदिउं पयत्ता भमिउं रण्णम्मि ते महारूक्खे ।
ता तम्मि भत्त रूक्खे-वाणर-जूहं समारूढं ॥
- ३) सरस्सदि ! णमो तुम्हं, वरदे कामरूविणी ।
विज्जारंभं करिस्सामि, सिद्धी हवदु मे सया ॥
- ४) गुढत्थ-देसिसहियं सुललिय-वण्णेहिं विरइयं रम्मं ।
पाययकव्वं लोए कस्स न हिययं सुहावेइ ? ॥
- ५) सो अत्थो जो हत्थे तं मित्तं जं निरंतरं वसणे ।
तं रूवं जत्थ गुणा तं विन्नाणं जहिं धम्मो ॥

- ६) वण-छिंदिया वि पुरिसा मज्झण्हे तिसिय-भुक्खिया सव्वे ।
किर भुंजिमो त्ति एण्हिं तं भत्त-तरुं समल्लीणा ॥
- ७) तइय-पुरिसेण भणियं मा मूलं मा य छिंद साहाओ ।
छिंदह पडिसाहं से जा जा फलिया इहं होज्जा ॥
- ८) सयलाओ इमं वाया विसंति एत्तो य नेति वाआओ ।
एंति समुद्धं चिय नेति साअराओ च्चिय जलाइं ॥

३. अ) पद्य भाषांतर करा (कोणतेही २) :

८

- १) एवं तस्स अणुभवजुअं इहलोग-अच्चंत-हिय-कारिणिं परलोग-सुहावहं वायं सुणिऊण नरिंदो अईव तूसिओ । पुणो वि सो वएइ-‘हे करिसग ! तुम्हारिसेहि मइमंत-पुरिसेहिं चिय मम रज्जं विराएइ ।’ अओ तुमं कहेमि - ‘जाव सयहुत्तं मम मुहं दिट्ठं न सिया, ताव तुमए वट्ठा कस्सवि न कहियव्वं’ ति कहिऊण नरिंदो नियावासे गओ ।
- २) ससुरो उवस्सए गंतूण मुणिं पुच्छइ, - ‘हे मुणिं अज्ज मम गेहे भिक्खत्थं तुम्हे किं आगया ?’ मुणी कहेइ - ‘तुम्हाणं घरं न जाणमि, तं कत्थं वससि’ ? सेट्ठी वियारेइ मुणी असच्चं कहेइ । पुणरवि पुट्ठं, ‘कस्म वि गेहे बलाए सह वट्ठा कया किं ?’
- ३) तदो रण्णा सच्चघोसो पुच्छो-‘इदं कम्मं तुए किदमिदि ?’ तेणुत्तं ‘देव ! ण कुणेमि, किं मम एरिसं कत्तुं जुज्जदे ? तदो अदिरूट्ठेणं तेणं रण्णा तस्स दंडत्तयं किदं । गोमुयमिदं भाजणत्तयं भक्खेहु, मलमुट्ठिघात्तयं च सहेसु वा दव्वं वा सव्वं देहि ।’

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) :

६

- १) शीलवती व मुनींची आहारासमयी चर्चा
- २) दुर्गताचा खाणीतला प्रसंग
- ३) राणी रामदत्ताचे सत्यघोषासोबत चातुर्य ।

४. धम्मबोह कथासारांश स्पष्ट करा.

१४

किंवा

प्राकृत भाषेचा उगम, प्रसार व आधुनिक परिवर्तन स्पष्ट करा.

५. लेस्सा म्हणजे काय हे उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Sem. – I) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
OPT. ECONOMICS (Paper – I)
Indian Economy

Day and Date : Friday, 30-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) During the British period Indian Economy was _____ economy.
a) Urban b) Capitalist c) Mixed d) Rural
- 2) The Drain Theory was explained in _____ by Dadabhai Nauroji.
a) 1800 b) 1860 c) 1876 d) 1947
- 3) _____ is the one of the negative effect of British rule in Indian Economy.
a) Industrial development b) Farmers exploitation
c) Modernisation d) All above
- 4) _____ is the cause of Indian Poverty.
a) Population growth b) Unemployment
c) Income inequality d) All above
- 5) _____ is the solution to control India's growing population.
a) Reduction in Birth Rate
b) Raise in education level
c) Urbanisation
d) All above

P.T.O.

- 6) New Population Policy introduced in _____
a) 1947 b) 1991 c) 2000 d) 2011
- 7) _____ is the cause of Inflation in India.
a) Black money b) Expensive import
c) Increase in money supply d) All above
- 8) To control inflation _____ measures used in India.
a) Reduce in Public Expenditure
b) Increase in Cash Reserve Ratio
c) 'a' and 'b'
d) None of above
- 9) According to Dadabhai Nauroji, _____ is increased due to British rule in India.
a) National income b) Per Capita income
c) Poverty d) Employment
- 10) _____ is the solution to poverty alleviation.
a) Redistribution of farm land
b) Inflation
c) Deflation
d) All above
- 11) _____ is the reason of unemployment in India.
a) Higher Population b) Seasonal Farming
c) Higher National Income d) 'a' and 'b'
- 12) _____ is the reason of India's growing population.
a) Higher birth rate b) declining death rate
c) Higher urbanization d) 'a' and 'b'

13) In India Population Census conducted after every _____ years.

- a) 9 b) 10 c) 11 d) 12

14) Initially, the concept of Indian Poverty introduced by _____

- a) Kautilya
b) Dadabhai Nauroji
c) Govindbhai Ranade
d) Rath and Dandekar

2. Write short answer (**any 7** out of 10) : **14**

- 1) What is Poverty ?
- 2) What is Unemployment ?
- 3) What is Birth rate ?
- 4) Write any two positive effects of British Rule in India.
- 5) Write any two effects of raising prices in India.
- 6) What is Death rate ?
- 7) What is density of population ?
- 8) Write any two negative effects of British Rule in India.
- 9) Suggest any two measures to control raising prices.
- 10) Write any two characteristics of Indian economy since independence.

3. Write short notes (**any 2** out of 4) : **14**

- 1) Causes of Raising Prices
- 2) Features of Indian Population
- 3) Theory of Drain
- 4) Population Policy – 2000.

4. Answer the following question (**any one**) : **14**

- 1) Write the causes and measures to reduce poverty in India.
- 2) Explain the causes of India's growing population and suggest the measures to control it.

5. Write the causes and measures of unemployment in India. **14**

मराठी भाषांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) ब्रिटीश कालावधीत भारतीय अर्थव्यवस्था _____ अर्थव्यवस्था होती.

अ) शहरी ब) भांडवलशाही क) मिश्र ड) ग्रामीण

२) दादाभाई नौरोजी यांनी संपत्ती निस्सरण सिद्धांत _____ साली मांडला.

अ) 1800 ब) 1860 क) 1876 ड) 1947

३) ब्रिटीश राजवटीचा _____ हा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर प्रतिकूल परिणाम झाला.

अ) औद्योगिक विकास
ब) शेतकऱ्यांची पिळवणूक
क) आधुनिकीकरण
ड) वरील सर्व

४) भारतीय दारिद्र्याचे _____ हे कारण आहे.

अ) लोकसंख्या वाढ ब) बेकारी
क) उत्पन्न विषमता ड) वरील सर्व

५) भारताची वाढती लोकसंख्या नियंत्रणासाठी _____ हा उपाय आहे.

अ) जन्मदरात घट
ब) शैक्षणिक पातळीत वाढ
क) नागरीकरण
ड) वरील सर्व

- ६) नवीन लोकसंख्या धोरण _____ मध्ये जाहीर झाले.
अ) 1947 ब) 1991 क) 2000 ड) 2011
- ७) भारतातील भाववाढीचे _____ हे कारण आहे.
अ) काळा पैसा
ब) महागडी आयात
क) पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ
ड) वरील सर्व
- ८) भारतात भाववाढ नियंत्रणासाठी _____ उपाय योजले जातात.
अ) सार्वजनिक खर्चात घट
ब) रोख राखीव निधीत वाढ
क) 'अ' आणि 'ब'
ड) वरीलपैकी नाही
- ९) दादाभाई नौरोजींच्या मते, ब्रिटीश राजवटीत भारतातील _____ मध्ये वाढ झाली.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) दरडोई उत्पन्न
क) दारिद्र्य ड) रोजगार
- १०) दारिद्र्य निर्मूलनासाठी _____ हा उपाय आहे.
अ) शेतजमीनीचे पुनर्वाटप ब) भाववाढ
क) भावघट ड) वरील सर्व
- ११) भारतातील बेकारीचे _____ हे कारण आहे.
अ) उच्च लोकसंख्या ब) हंगामी शेती
क) उच्च राष्ट्रीय उत्पन्न ड) 'अ' आणि 'ब'

१२) भारतीय लोकसंख्या वृद्धीचे _____ हे कारण आहे.

- अ) उच्च जन्मदर ब) घटता मृत्युदर
क) वाढते नागरीकरण ड) 'अ' आणि 'ब'

१३) भारतात दर _____ वर्षाला जनगणना केली जाते.

- अ) 9 ब) 10 क) 11 ड) 12

१४) भारतीय दारिद्र्याची संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी मांडली.

- अ) कौठिल्य ब) दादाभाई नौरोजी
क) गोविंदभाई रानडे ड) रथ व दांडेकर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (१० पैकी ७) :

१४

- १) दारिद्र्य म्हणजे काय ?
- २) बेकारी म्हणजे काय ?
- ३) जन्मदर म्हणजे काय ?
- ४) ब्रिटीश राजवटीचे भारतावर झालेले कोणतेही दोन अनुकूल परिणाम लिहा.
- ५) भारतातील किंमत वाढीचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.
- ६) मृत्युदर म्हणजे काय ?
- ७) लोकसंख्येची घनता म्हणजे काय ?
- ८) ब्रिटीश राजवटीचे भारतावर झालेले कोणतेही दोन प्रतिकूल परिणाम लिहा.
- ९) किंमत वाढ नियंत्रणासाठी दोन उपाय सुचवा.
- १०) स्वतंत्र्योत्तर काळातील भारतीय अर्थव्यवस्थेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

३. टीपा लिहा (४ पैकी २) : १४
- १) किंमत वाढीची कारणे
 - २) भारतीय लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये
 - ३) संपत्ती निस्सरण सिद्धांत
 - ४) लोकसंख्या धोरण -2000.
४. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : १४
- १) भारतातील दारिद्र्याची कारणे व ते कमी करण्यासाठीचे उपाय लिहा.
 - २) भारतातील वाढत्या लोकसंख्येची कारणे सांगून त्यावरील नियंत्रणासाठी उपाय स्पष्ट करा.
५. भारतातील बेकारीची कारणे सांगून त्यावर उपाय लिहा. १४
-

SLR-X– 30

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – I) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE
Political and Cultural History of Ancient India upto CAD 650
(CGPA Pattern) (Opt. Paper – I)

Day and Date : Friday, 30-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word :

14

- 1) The practise of inscription writing started during _____ period.
a) Chandragupta Maurya b) Ashok
c) Kharwela d) Samudragupta
- 2) Microlithic tools are the main feature of _____ age.
a) Palaeolithic b) Mesolithic c) Neolithic d) Chalcolithic
- 3) The main occupation of Harappan culture was
a) Agriculture b) Bead Industry c) Brics Making d) Pottery making
- 4) The birth place of Gautam Buddha is
a) Gaya b) Pataliputra c) Lumbini d) Rajgriha
- 5) The oldest text of Veda is
a) Rigveda b) Yajurveda c) Samveda d) Atharvaved
- 6) In _____ period man started farming.
a) Mesolithic b) Neolithic c) Palaeolithic d) Chalcolithic
- 7) In the Indus Valley Civilisation Dockyard has found at
a) Harappa b) Mohenjodaro c) Rangpur d) Lothal
- 8) The first Teerthankar of Jainas was
a) Vardhaman Mahaveer b) Parshwanath
c) Shantinath d) Rishabhdev

P.T.O.

- 9) _____ was the God of war in Vedic period.
 a) Indra b) Agni c) Varun d) Rudra
- 10) 'Periplus of Erythraean Sea' is a work of _____ Traveller.
 a) Chinese b) Greek c) Roman d) Egypt
- 11) Indus Valley Civilisation discovered at Harappa in
 a) 1921 b) 1922 c) 1947 d) 1950
- 12) Tripitakas are the religious books of _____ religion.
 a) Jain b) Bouddha c) Hindu d) Vedic
- 13) Vardhaman Mahavir got enlightenment at
 a) Gaya b) Jrumbhik c) Vaishali d) Rajgriha
- 14) Tri Ratne are related to _____ religion.
 a) Bouddha b) Jain c) Hindu d) Vedic

2. Write short answers (**any seven**) :

14

- 1) Explain the importance of copper plate.
- 2) Describe the Jain literature as source of Ancient History.
- 3) State the Greek travel account.
- 4) Explain the social life in Upper Palaeolithic Age.
- 5) Describe the discovery of Indus Valley Civilisation.
- 6) Discuss the political condition in Vedic period.
- 7) Give the importance of Indra and Agni in Vedic period.
- 8) Explain any two reasons for rise of Jainism.
- 9) Describe the four Aryasatyas in Buddhism.
- 10) State any two reasons for declining the Indus Valley Civilisation.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- A) Social and Political importance of coins.
- B) Town planning of Indus Civilisation.
- C) Social and Economic condition in Vedic period.
- D) The life of Gautam Buddha.

4. Discuss the useful literary sources for the study of Ancient Indian History.

14

OR

Explain the Social and Economic life in the Indus Valley Civilisation.

5. Why the Neolithic Age is called as Revolutionary Age ? Discuss.

14

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

14

- 1) आलेख लेखनास _____ च्या काळात सुरुवात झाली.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) अशोक क) खारवेल ड) समुद्रगुप्त
- 2) सूक्ष्मास्त्रे हे _____ कालखंडाचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
अ) पुराश्मयुग ब) मध्याश्मयुग क) नवाश्मयुग ड) ताम्रपाषाणयुग
- 3) हडप्पा संस्कृती मध्ये _____ हा प्रमुख व्यवसाय होता.
अ) शेती ब) मणी उद्योग क) वीटा बनविणे ड) मृद्भांडी बनविणे
- 4) गौतम बुद्धाचे जन्मठिकाण _____ हे आहे.
अ) गया ब) पाटलीपुत्र क) लुम्बीनी ड) राजगृह
- 5) सर्वात जुना वेद ग्रंथ _____ हा आहे.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद क) सामवेद ड) अथर्ववेद
- 6) मानवाने _____ काळात शेती करण्यास सुरुवात केली.
अ) मध्याश्मयुग ब) नवाश्मयुग क) पुराश्मयुग ड) ताम्रपाषाणयुग
- 7) सिंधु संस्कृती मध्ये _____ येथे जहाजाची गोदी आढळली.
अ) हडप्पा ब) मोहेंजोदारो क) रंगपुर ड) लोथल
- 8) जैन धर्मात _____ हे पहिले तीर्थंकर होते.
अ) वर्धमान महावीर ब) पार्श्वनाथ क) शांतीनाथ ड) ऋषभदेव
- 9) वैदिक काळात _____ ही युद्ध देवता होती.
अ) इंद्र ब) अग्नी क) वरुण ड) रुद्र
- 10) 'पेरीप्लस ऑफ एरिथ्रीअन सी', हे _____ प्रवासवृत्तांत आहे.
अ) चिनी ब) ग्रीक क) रोमन ड) इजिप्त
- 11) सिंधु संस्कृतीचा शोध _____ मध्ये हडप्पा येथे लागला.
अ) 1921 ब) 1922 क) 1947 ड) 1950
- 12) त्रिपिटक ग्रंथ _____ धर्माचे आहेत.
अ) जैन ब) बौद्ध क) हिंदू ड) वैदिक

- 13) वर्धमान महाविरांना _____ येथे ज्ञानप्राप्ती झाली.
 अ) गया ब) जूंभीक क) वैशाली ड) राजगृह
- 14) त्रिरत्ने _____ धर्माशी संबंधित आहेत.
 अ) बौद्ध ब) जैन क) हिंदू ड) वैदिक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) ताम्रपटाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 2) प्राचीन इतिहासाचे साधन म्हणून जैन वाङ्मयाची माहिती लिहा.
- 3) ग्रीक प्रवास वृत्तांत स्पष्ट करा.
- 4) उत्तर पुराश्मयुगातील समाज जीवन स्पष्ट करा.
- 5) सिंधु संस्कृतीच्या शोधाची माहिती लिहा.
- 6) वैदिक काळातील राजकीय परिस्थितीची चर्चा करा.
- 7) वैदिक काळातील इंद्र व अग्नी देवतेचे महत्त्व विशद करा.
- 8) जैन धर्माच्या उदयाची कोणतीही दोन कारणे लिहा.
- 9) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्ते विशद करा.
- 10) सिंधु संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

14

- अ) नाण्यांचे सामाजिक व आर्थिक महत्त्व.
- ब) सिंधु संस्कृतीची नगर रचना.
- क) वैदिक काळातील सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती.
- ड) गौतमबुद्धाचे जीवन चरित्र.

4. प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त वाङ्मयीन साधनांची चर्चा करा.

14

किंवा

सिंधु संस्कृती मधील सामाजिक आणि आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

5. नवाश्मयुगाला क्रांतीयुग का म्हणतात यावर चर्चा करा.

14

Seat No.	
----------	--

B.A. I (Semester – I) Examination, 2015
OPTIONAL HISTORY Paper – I (CGPA Pattern)
Chh. Shivaji and his Times (1600 A.D. to 1707 A.D.)

Day and Date : Saturday, 31-10-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ established the empire of Bahamani.
A) Allauddin Khilji
B) Mohammad Tughlaq
C) Ibrahim Lodi
D) Hasan Gangu Bahamani
- 2) _____ made the restoration of Ghrishneswar Temple in Ellora.
A) Maloji Raje
B) Shahaji Raje
C) Shivaji Raje
D) Sambhaji Raje
- 3) The battle of Bhatvadi occurred in
A) 1623 B) 1624 C) 1625 D) 1626
- 4) _____ was the main center of power of Portuguese.
A) Janjira B) Mumbai C) Goa D) Vasai
- 5) The Mores of Javli were the Subhedar of
A) Adilshahi B) Nizamshahi
C) Qutubshahi D) Imadshahi
- 6) _____ was the ambassador of Chhatrapati Shivaji Maharaj at the meeting with Afzalkhan.
A) Krishnaji Bhaskar B) Pantasi Gopinath
C) Sambhaji Kavji D) Baji Pasalkar

P.T.O.

- 7) Siddi Johar the sardar of Adilshah seized the fort
A) Pratapgad B) Vishalgad
C) Panhalgad D) Harishchandrgad
- 8) Firangoji Narsala was the killedar of _____ at the time of Shahistekhan's invasion.
A) Chakan B) Sasvad C) Supe D) Purandar
- 9) Chhatrapati Shivaji Maharaj escaped from Agra in
A) 1665 B) 1666 C) 1667 D) 1668
- 10) Murarbaji became martyrdom while fighting with
A) Diler Khan B) Kartalab Khan
C) Shahiste Khan D) Jaysing
- 11) _____ coronated Chh. Shivaji Maharaji at the first coronation.
A) Nishchalpuri B) Raghunath Panth
C) Gagabhata D) Wagbhata
- 12) Rajamathe Jijabai died of the place
A) Mangaon B) Wagholi C) Dahivali D) Pachad
- 13) After the coronation Chh. Shivaji Maharaj had taken in hand the _____ expedition.
A) Karnataka B) Jalna C) Aurangabad D) Vijaydurg
- 14) _____ was the vajir of Qutubshah.
A) Gopanna B) Madanna
C) Aakanna D) Ragunath Panth

2. Write the answers in short (**any 7**) : **14**
- 1) Write a note on Big Famine.
 - 2) Write the work of Varkari sect.
 - 3) Write an account of the battle of Bhatvadi.
 - 4) Mention any four consequences of Javli conquest.
 - 5) Give an information about Surat Sack.
 - 6) Write a note on Bajiprabhu Deshpande.
 - 7) Write a note on Tanaji Malusare.
 - 8) Write the event of the meeting of Chh. Shivaji Maharaji and Afzalkhan.
 - 9) Describe the second coronation ceremony of Chh. Shivaji Maharaj.
 - 10) Explain the relations between Vyankoji Raje and Chh. Shivaji Maharaj.
3. Write notes on **any two** of the following : **14**
- 1) Work of the Saints.
 - 2) Sanskar of Rajmata Jijabai on Shivaji Raje.
 - 3) Attack on Shahistekhan.
 - 4) Coronation ceremony of Chh. Shivaji Maharaj.
4. Explain the Political and Economical background of the rise of Maratha power. **14**
- OR
- Examine the treaty of Purandar.
5. Describe in detail the Afzalkhan episode. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) बहामनी साम्राज्याची स्थापना _____ यांने केली.
अ) अल्लाउद्दीन खिलजी ब) महम्मद तुघलक
क) ईब्राहिम लोधी ड) हसन गंगू बहमनी
- २) वेरूळच्या घृणेश्वर मंदिराचा जिर्नोद्धार _____ यांनी केला.
अ) मालोजी राजे ब) शहाजी राजे
क) शिवाजी राजे ड) संभाजी राजे
- ३) भातवडीची लढाई _____ ला झाली.
अ) इ.स. १६२३ ब) इ.स. १६२४
क) इ.स. १६२५ ड) इ.स. १६२६
- ४) _____ हे पोर्तुगीजांचे मुख्य सत्ताकेंद्र धेते.
अ) जंजीरा ब) मुंबई क) गोवा ड) वसई
- ५) जावळीचे मोरे हे _____ चे सुभेदार होते.
अ) आदिलशाही ब) निजामशाही
क) कुतूबशाही ड) इमादशाही
- ६) फजलखानाच्या भेटीप्रसंगी छ. शिवाजी महाराजांचा वकिल _____ हा होता.
अ) कृष्णाजी भास्कर ब) पंतासी गोपीनाथ
क) संभाजी कावजी ड) बाजी पासलकर
- ७) आदिलशाही सरदार सिद्धी जोहर यांने _____ गडास वेढा दिला.
अ) प्रतापगड ब) विशाळगड क) पणझळगड ड) हरिश्चंद्रगड

- ८) शाहिस्तेखान स्वारीच्या वेळी फिरंगोजी नरसाळा हे _____ चे किल्लेदार होते.
अ) चाकण
ब) सासवद
क) सुपे
ड) पुरंदर
- ९) आग्राचे _____ मध्ये छत्रपती शिवाजी महाराज भागत्याहून निसटले.
अ) इ.स. १६६५
ब) इ.स. १६६६
क) इ.स. १६६७
ड) इ.स. १६६८
- १०) मुरारबाजी देशपांडे यांने _____ बरोबर लढताना हौतात्म्य पत्करले.
अ) दिलेरखान
ब) कारतलब खान
क) शाहिस्तेखान
ड) जयसिंग
- ११) छत्रपती शिवाजी महाराजांचा पहिला राज्याभिषेक _____ यांनी केला.
अ) निश्चलपुरी
ब) रघुनाथ पंथ
क) गागा भट्ट
ड) वागभट्ट
- १२) राजमाता जिजाबाई यांचा मृत्यू _____ या ठिकाणी झाला.
अ) मानगांव
ब) वाघोळी
क) दहिवाली
ड) पाचाद
- १३) राज्याभिषेकानंतर छत्रपती शिवाजी महाराजांनी _____ मोहिम झाली घेतली.
अ) कर्नाटक
ब) जालना
क) औरंगाबाद
ड) विजयदुर्ग
- १४) कुतूबशहाचा वजिर _____ हा घेताल.
अ) गोपण्णा
ब) मादण्णा
क) आकण्णा
ड) रघुनाथ पंथ

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही ७) :

१४

- १) 'थोरला दुष्काळ' यांची थोडक्यात माहिती लिहा.
- २) वारकरी संप्रदायाचे कार्य सांगा.
- ३) भातवडीच्या लढाईचा वृत्तांत लिहा.
- ४) जावळी विजयाचे कोणतेही चार परिणाम लिहा.
- ५) सूरत लुटीची माहिती लिहा.
- ६) बाजीप्रभू देशपांडे यावर टिपा लिहा.
- ७) तानाजी मालुसरे यावर टिपा लिहा.
- ८) शिवाजी महाराज - अफजळखान भेटीचा प्रसंग लिहा.
- ९) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या दुसऱ्या राज्याभिषेकाचे वर्णन करा.
- १०) व्यंकोजीराजे व छत्रपती शिवाजी महाराजे संबंध स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही २) :

१४

- १) संताची कामगिरी.
- २) राजामाता जिजाबाईंचे शिवाजी राजांवरील संस्कार.
- ३) शाहिस्तेखानावरील छापा.
- ४) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्याभिषेक साहेला.

४. मराठी सत्तेच्या उदयाच्या वेळेची राजकिय व आर्थिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. १४

किंवा

पुरंदरच्या तहाचे परिमाण करा.

५. अफजलखान प्रकरणाची सविस्तर चर्चा करा. १४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
LINGUISTICS (Opt.) (Paper – I) (CGPA Pattern)
Introduction to Linguistics**

Day and Date : Saturday, 31-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative : 14
- i) The smallest unit of the sound system of a language is a _____
a) morpheme b) phoneme c) syntax d) allomorphs
 - ii) Human Communication System is always _____
a) fixed b) modifiable c) rigid d) unchanged
 - iii) The place of articulation of /t/ is _____
a) Bilabial b) Alveolar c) Dental d) Palatal
 - iv) _____ is not a central vowel.
a) ə b) e c) ɜ : d) ^
 - v) There are _____ monophthongs in English.
a) 8 b) 12 c) 20 d) 44
 - vi) The manner of articulation of |ð| is _____
a) Plosive b) Fricative c) Affricate d) Nasal
 - vii) The space between the vocal cords is _____
a) Tongue b) Glottis c) Oral Cavity d) Nasal Cavity
 - viii) The Tongue is divided into _____ parts.
a) three b) four c) five d) six
 - ix) The phoneme /j/ is a _____
a) diphthong b) semi-vowel c) pure vowel d) monophthong
 - x) The position of lips during the articulation of /∞/ is _____
a) spread b) rounded c) neutral d) unrounded

P.T.O.

- xi) There are _____ back vowels.
 a) 4 b) 5 c) 3 d) 12
- xii) The phoneme /eɪ/ is a _____
 a) pure vowel b) diphthong c) consonant d) semi-vowel
- xiii) _____ is concerned with the study of speech sounds.
 a) Grammar b) Phonetics c) Minimal pairs d) Morphology
- xiv) _____ are variants of phonemes.
 a) Sounds b) Allophones c) Symbols d) Words

2. Answer **any seven** of the following :

14

- i) What is language ?
- ii) Explain the term phonology.
- iii) What is 'morpheme' ?
- iv) What is 'semantics' ?
- v) Explain the concept of morphology.
- vi) What is syntax ?
- vii) Explain the concept of syllable with example.
- viii) What is meant by creativity of language ?

3. A) Answer **any two** of the following :

8

- I) Give three term labels of the following phonemes :
 /tʃ/, /z/, /l/, /ə/
- II) Transcribe the following words phonemically marking stress where it occurs :
 music, factory, picture, beauty
- III) Give minimal pairs of the following phonemes :
 /h/, /m/, /x/, /e/, /k/, /l/, /s/, /z/

B) Transcribe **any two** of the following words and give CV structure :

6

- i) culture.
- ii) advice.
- iii) father.

4. Answer **any one** of the following :

14

- i) Write a note on voiceless and voiced consonants.
- ii) What is air stream mechanism ? Comment on various types of it.

5. Bring out the difference between human language and animal communication.

14

SLR-X – 33

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
OPT. MARATHI (Old) (Paper – II)
काया मातीत मातीत – विठ्ठल वाघ

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

योग्य पर्याय निवडा :

- १) शेतकऱ्याच्या भावानुभवाचा प्रत्यय कोणत्या कवितेतून येतो ?
A) भरम B) म्हैस C) तिफन D) मेंढरं
- २) कवी विठ्ठल वाघ कवितेत डेबूजी कोणाला उद्देशून म्हणतात ?
A) गाडगे महाराज B) तुकडोजी महाराज C) तनपुरे महाराज D) संत तुकाराम
- ३) 'पुनिवेच्या आशीवर आमी अवस काढतो' असे कवी वाघ कोणत्या कवितेत म्हणतात ?
A) आजून B) खापराचे दिवे C) मेंढरं D) तिफन
- ४) 'प्रा. वाघांना कल्पनेचं देणं ही चांगल मिळालं' असे विठ्ठल वाघांच्या कवितेविषयी कोण म्हणतात ?
A) वा.ल. कुलकर्णी B) पु.ल. देशपांडे C) वा.रा. कांत D) वा.नी. देशपांडे
- ५) कोणाच्या गाथेतून विठ्ठले गीत फुलले असे विठ्ठल वाघ म्हणतात ?
A) ज्ञानोबाच्या B) निळोबाच्या C) तुकोबाच्या D) सावताच्या
- ६) 'सूर्यफूलाला' कोणत्या कवयित्रीच्या माथ्यावरील अष्टगंध बूका, कवीने म्हटले आहे ?
A) संत मुक्ताबाई B) संत जनाबाई C) संत बहिनाबाई D) कान्होपात्रा
- ७) कवी विठ्ठल वाघांची कविता कोणत्या चळवळीला प्रेरणा देणारी ठरते ?
A) शेतकरी चळवळ B) कामगार चळवळ C) विद्यार्थी चळवळ D) दलित चळवळ
- ८) 'मैना उडून गेल्यानं' कवीला कोण उदास झाल्याचे वाटते ?
A) शेवगा B) पन्हाटी C) पिपय D) सूर्यफूल

P.T.O.

९) 'काया मातीत मातीत' या काव्यसंग्रहात कोणती कविता कृषकाची आत्महत्या चित्रित करणारी आहे ?

- A) गाव B) साहेबराव पाटील C) तरंग D) ऋतू

१०) 'भिरभिर पाखराचा जीव झुरनी लागला' ही ओळ कोणत्या कवितेतून येते ?

- A) मालन B) सोयरिक C) रात D) ऋतू

२. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) भाऊ भालेराव यांनी विठ्ठल वाघांच्या कवितेविषयी कोणता अभिप्राय दिला ?
- २) शेतकरी चळवळीला लेखनीचे बळ देणाऱ्या कवींची नावे सांगा.
- ३) 'मालन' या कवितेतून व्यक्त होणारी प्रेमाची भावना सांगा.
- ४) 'तरंग' या कवितेतून प्रकट झालेले कविचे विचार स्पष्ट करा.
- ५) औचित्यपूर्ण शब्द योजनेची कोणतेही दोन रूपे सांगा.
- ६) 'मुक्तके' या कवितेतील कोणतेही एक सुभाषित सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) 'काया मातीत मातीत' मधून प्रकट झालेली प्रेमाची रूपे सांगा.
- २) 'वावर' या कवितेतून व्यक्त होणारी कविची भावना स्पष्ट करा.
- ३) विठ्ठल वाघांच्या कवितेतून स्पष्ट होणारी सामाजिकता विषद करा.

४. 'विठ्ठल वाघांची कविता ग्रामीण जीवनाविषयी आत्मबोध घडविणारी आहे', स्पष्ट करा.

१०

किंवा

'साहेबराव पाटील' या कवितेवरून स्पष्ट होणारे 'शेतकऱ्यांचे जीवन' सविस्तर रेखाटा.

५. 'काया मातीत मातीत' या काव्यसंग्रहातील कवितांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – I (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Optional) Paper – II (Old)
Prose

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (۱) ”سی پارہ دل“ _____ کے مضامین کا مجموعہ ہے۔
(کنہیا لال کپور قاضی عبد الغفار شوکت تھانوی خواجہ حسن نظامی)
- (۲) ”فسانہ آزاد“ _____ تہذیب کی عکاسی کرتا ہے۔
(ہندو لہرائی لکھنوی ترکی)
- (۳) مولانا ابوالکلام آزاد آزاد ہندوستان کے پہلے _____ تھے۔
(وزیر اعلیٰ نائب صدر وزیر اعظم وزیر تعلیم)
- (۴) ”گرد آفرید“ یہ کردار ڈرامہ _____ سے تعلق رکھتا ہے۔
(خدا حافظ انارکلی طلسم ہوش ربا رستم و سہراب)
- (۵) تنکے کو گھاس سے کاغذ بننے کیلئے _____ منازل طے کرنے پڑتے ہیں۔
(تین سات پانچ چار)

- (۶) اردو ڈرامہ کا شیکسپیر _____ کو کہا جاتا ہے۔
 (انتیار علی تاج آغاز حشر کاشمیری شوکت تھانوی مولوی نذیر احمد)
- (۷) ”ایک وصیت کی تعمیل“ اس سبق کے مصنف _____ ہیں۔
 (فرحت اللہ بیگ مولوی نذیر احمد قاضی عبد الغفار خواجہ حسن نظامی)
- (۸) ڈرامہ ”خدا حافظ“ کا کردار _____ ہے۔
 (رستم سہراب میر صاحب گرد آفرید)
- (۹) شوکت تھانوی کا اصل نام _____ ہے۔
 (شوکت علی مرزا شوکت محمد عمر محمد فاروق)
- (۱۰) مولوی صاحب کو کھانے میں سب سے زیادہ _____ کھانا پسند تھا۔
 (ٹمکن بریانی بیٹھا اچار)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) مصنف نے کاغذ کے کارخانے میں پہنچ کر کیا دیکھا؟
- (۲) ’برج بانو‘ کو اردو زبان سے تمثیل کیوں دی گئی؟
- (۳) مصنف نے ”حقیقی عظمت“ میں کن کن عظیم شخصیات کے نام لکھے ہیں؟
- (۴) تنکے کے سلوک کی پہلی منزل لکھئے۔
- (۵) ”گرد آفرید“ کے بارے میں مختصر معلومات لکھئے۔
- (۶) ”مرزا صاحب“ پر روشنی ڈالئے۔

- 10 ۳. مختصر سوالات حل کیجئے: (کوئی دو)
- (۱) ” لیلیٰ کے خطوط “ میں مصنف نے پہلا واقعہ کیا بیان کیا ہے؟
- (۲) خان صاحب اور ان کی بیوی کے واقعہ سے ہمیں کیا پیغام ملتا ہے؟
- (۳) ” فسانہ آزاد “ کے بارے میں مختصر معلومات لکھئے۔
- 10 ۴. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے: (کوئی ایک)
- (۱) ڈرامہ ” رستم و سہراب “ کا خلاصہ تحریر کیجئے۔
- (۲) ڈرامہ ” خدا حافظ “ میں مصنف کیا پیغام دے ہیں؟ تفصیل سے لکھئے۔
- 10 ۵. ” ایک وصیت کی تعمیل “ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں قلمبند کیجئے۔
-

SLR-X – 35

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA OPTIONAL (Paper – II) (Old)
Autobiography and Drama

Day and Date : Monday, 2-11-15

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

- 1) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ _____ ಕಾರ.
ಅ) ನಟ ಆ) ಕತೆಗಾರ ಇ) ನಾಟಕ ಈ) ಕಾದಂಬರಿ
- 2) ಕಂಬಾರರಿಗೆ ದೊರೆತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
ಅ) ಅಕಾಡೆಮಿ ಆ) ನೋಬೆಲ್ ಇ) ಪಂಪ ಈ) ಜ್ಞಾನಪೀಠ
- 3) ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ಇದು ಒಂದು
ಅ) ಕುರಿ ಆ) ಬಲಿ ಇ) ಕತೆ ಈ) ನಾಟಕ
- 4) ಸರೋಜಾಳ ಪತಿ
ಅ) ಪ್ರಕಾಶ ಆ) ಕಂಬಾರ ಇ) ದಾನಪ್ಪ ಈ) ಸಿದ್ದಲಿಂಗು
- 5) ಕಪಟತನದಿಂದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದವನು
ಅ) ರುದ್ರಪ್ಪ ಆ) ದಾನಪ್ಪ ಇ) ಶೀನು ಈ) ಪ್ರಕಾಶ
- 6) ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವವ
ಅ) ಶೀನು ಆ) ಕಾಂತಿಲಾಲ ಇ) ರುದ್ರಪ್ಪ ಈ) ದಾನಪ್ಪ
- 7) ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ _____ ಅನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
ಅ) ಸತ್ಯ ಆ) ಸುಳ್ಳು ಇ) ಕಲ್ಪನೆ ಈ) ರಂಜಕ
- 8) ಉಚಲ್ಯಾ ಎಂದರೆ _____ ಚೋರ.
ಅ) ಗಂಟು ಆ) ಗಾಡಿ ಇ) ರೊಟ್ಟಿ ಈ) ಎತ್ತು
- 9) ಬ್ಲೇಡು ಬಿಟ್ಟು _____ ಹಿಡಿದನು.
ಅ) ಪಾಟಿ ಆ) ಸ್ಲೇಟು ಇ) ಪೆನ್ನು ಈ) ಚೀಲ
- 10) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ನಾಟಕ _____.

ಪು.ತಿ.ನೋ.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಉಚಲ್ಯಾ ಜನರ ಕೆಲಸ.
 - 2) ಉಚಲ್ಯಾ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು.
 - 3) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಏಕೆ ಕಲಿತನು ?
 - 4) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುವು ?
 - 5) ಸರೋಜ ಏನನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದಳು ?
 - 6) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು.
3. ಎರಡರ ಸಂದರ್ಭ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ: 10
- 1) ನಾನು ಇಲ್ಲೆ ಅಡಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಹುಷಾರ್ !
 - 2) ಬ್ಲೇಡಿನ ಬದಲು ಸ್ಲೆಡು ಹಿಡಿದೆ.
 - 3) ಕಳ್ಳತನವೇ ನಮ್ಮ ಜನರ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ!
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುವು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.
 - 2) ರುದ್ರಪ್ಪನ ಕಪಟತನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
5. ಯಾರು ಯಾರು ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ಆದರು ? ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ. 10
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Optional) (Old) (Paper – II)
Introduction to Language**

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Complete the following sentences. Choosing the correct alternative given below them :

10

- 1) 'Motel' is an example of _____
a) Blending b) Clipping c) Conversion d) Reduplication
- 2) The place of articulation for /m/ is _____
a) Alveolar b) Bilabial c) Velar d) Dental
- 3) Animal communication system is _____
a) Open-ended b) Closed c) Unstable d) None of these
- 4) There are _____ vowels in English.
a) 30 b) 20 c) 15 d) 10
- 5) '-ly' in 'friendly' is a _____
a) Prefix b) Infix c) Suffix d) Root
- 6) _____ is a passive articulator.
a) The teeth b) The tongue
c) The lips d) The soft palate
- 7) Prefixation is a _____ word formation process.
a) Minor b) Major
c) Major and minor d) None of these

P.T.O.

- 8) /i/ is _____ a vowel.
a) Front b) Back c) Central d) None of these
- 9) /Uə/ is a _____ diphthong.
a) Closing b) Centring
c) Closing and centring d) None of these
- 10) HIV is an example of _____
a) Blending b) Clipping
c) Acronym d) Reduplication

2. Answer **any five** of the following :

10

- 1) What is phonology ?
- 2) Define dental sound with example.
- 3) Explain the term 'diphthong' with example.
- 4) Define nasal sound with example.
- 5) What are the organs of speech ?
- 6) What is the difference between a voiced sound and voiceless sound ?

3. A) Answer **any two** of the following :

6

- 1) Give morphological analysis of the following :
Anti-social, Irrational, Paper-setters.
- 2) Identify the word formation process of the underlined words in the following sentences :
 - 1) He is a Ph.d in English.
 - 2) India lost one Twenty-Twenty cricket match to Australia.
 - 3) Computer is user-friendly.
- 3) Separate prefixes and suffixes in the following words :
International, Unfaithful, Rewritten.

B) Answer **any two** of the following : 4

i) Give three-term labels of the following sounds :

/b/, /ʌ/

ii) Transcribe the following words phonemically :

Wife, City

iii) Mark primary stress in the following words :

Simple conduct (N).

4. Answer **any one** of the following : 10

Write a note on speech and writing.

OR

Write a note on characteristics of human language with suitable examples.

5. Write a note on major word formation processes. 10

SLR-X – 37

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
HINDI OPT. (Paper – II)
साहित्य विविधा एवं हिंदी व्याकरण

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) सिद्धेश्वरी का मँझला लडका _____ है।
अ) रामचंद्र ब) मोहन क) प्रमोद ड) नागेश
- 2) उत्तराखंड के लोककवि 'गिर्दा' का वास्तविक नाम _____ था।
अ) गिरिश तिवारी ब) संदेश तिवारी
क) अंबरिश वर्मा ड) संदीप वर्मा
- 3) 'रंग में भंग' एकांकी के वर्मा का पिता एक _____ है।
अ) डॉक्टर ब) प्रोफेसर क) इंजिनियर ड) बिल्डर
- 4) भारत में _____ का प्रयोग बड़ी तेजी से फैल रहा है।
अ) मोबाईल ब) बाईक क) ऐनक ड) पेन
- 5) नागार्जुन ने _____ जाकर बौद्ध धर्म की दीक्षा ग्रहण की।
अ) जापान ब) ब्रह्मदेश क) नेपाल ड) श्रीलंका
- 6) मीराबाई _____ शाखा की प्रमुख कवयित्री थी।
अ) कृष्ण भक्ति ब) राम भक्ति
क) निर्गुण भक्ति ड) प्रेमा भक्ति

P.T.O.

7) रहिमन धागा _____ का, मत तोडो चटकाय ।

अ) नीति ब) भक्ति क) प्रेम ड) त्याग

8) रामधारीसिंह 'दिनकर' स्वतंत्रता के बाद _____ के नाम से जाने जाते रहे हैं ।

अ) राष्ट्रकवि ब) प्रेमकवि क) लोककवि ड) क्रांतिकारी

9) हरिवंशराय बच्चन जी का _____ यह एक प्रसिद्ध काव्य संग्रह है ।

अ) मधुशाला ब) त्रिधारा क) रेणुका ड) नीम के पत्ते

10) सिंहासन खाली करो कि _____ आती है ।

अ) जनता ब) गाडी क) प्रजा ड) सत्ता

2. कोष्टक में दी गई सूचनाओं के अनुसार उत्तर लिखिए । (कोई पाँच) :

10

- 1) छियानबे (अंक में लिखिए)
- 2) 77 (मानक शब्द में लिखिए)
- 3) आँखें चुराना (अर्थ बताइए)
- 4) मक्खी मारना (अर्थ बताइए)
- 5) एक और एक ग्यारह (अर्थ बताइए)
- 6) दीवार के भी कान होते हैं (अर्थ बताइए)

3. निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए :

10

- 1) बड़ा हुआ सो क्या हुआ, जैसे पेड खजूर ।
पंथी को छाया नहीं, फल लागे अति दूर ॥
- 2) हम दीवानों की क्या हस्ती,
हैं आज यहाँ कल वहाँ चले,
मस्ती का आलम साथ चला,
हम धूल उड़ाते जहाँ चले ।

3) यदि इनका सुख सपना टूटे,
काल बइन्हें भी हय-सा लूटे,
धैर्य बँधाएँ इनके उर को हम पथिकों की करूण कथाएँ!
आओ, हम पथ से हट जाएँ!

4. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **10**
- 1) 'रंग में भंग' एकांकी का कथासार लिखिए।
 - 2) 'वीरों का कैसा हो बसंत' यह कविता युवाओं को कौनसा संदेश देती है ?
5. नागार्जुनजी ने 'भ्रष्टाचार का दानव' इस लेख में भ्रष्टाचार के संबंध में क्या विचार व्यक्त किये हैं ? **10**
-

Seat No.	
-----------------	--

B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – II)
Introduction to Sociology

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
 Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
 ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : **10**
- 1) _____ is the social process with help of which a new born baby is moulded into a social being.

A) Socialization	B) Sanskritization
C) Organization	D) Social change
 - 2) In which group the emotional complexity is not found ?

A) Primary	B) Secondary	C) Small	D) Reference group
------------	--------------	----------	--------------------
 - 3) Change in social relationship means

A) Social control	B) Social group
C) Social change	D) Social progress
 - 4) In which type of social control the criticism, fortune, punishment, fine are found ?

A) Negative	B) Positive	C) Formal	D) Informal
-------------	-------------	-----------	-------------
 - 5) Who propounded the concept of 'primary group' ?

A) H. Johnson	B) C.H. Cooley	C) Marton	D) Spencer
---------------	----------------	-----------	------------
 - 6) _____ two process are done in socialization.

A) Playing and drama	B) Teaching and learning
C) Talking and walking	D) Culture and caste
 - 7) Due to social control social organization gets

A) Less	B) Growth	C) Weak	D) Slow
---------	-----------	---------	---------

P.T.O.

8) _____ is the optional groups.

- A) Religion B) Caste C) Class D) Race

9) Due to new inventions the speed of social change becomes

- A) Less B) Growth
C) Stop D) Slow

10) The failure to follow the traditional norms is called

- A) Social control B) Social process
C) Social Deviance D) Social change

2. Write short answers on **any four** :

8

- 1) What are the importance of socialization ?
- 2) What is meant by Social Deviance ?
- 3) What is Social Mobility ?
- 4) What is meant by authority persons in socialization process ?
- 5) What are the agencies of formal control ?
- 6) What is meant by Reference Group ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Positive social control.
- 2) Social deviance
- 3) Agencies of socialization
- 4) Social change
- 5) Secondary group
- 6) Social mobility

4. Define socialization and explain its stages.

10

OR

Define social change and explain its obstacles.

5. Define social control and explain its type.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शविलेलात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- 1) नवजात अर्भकाचे सामाजिक प्राण्यात रूपांतर करणाऱ्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
अ) सामाजिकरण ब) संस्कृतीकरण क) संघटन ड) सामाजिक परिवर्तन
- 2) कोणत्या समूहामध्ये भावनिक गुंतागुंत नसते.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम क) लहान ड) सदंर्भ समूह
- 3) सामाजिक संबंधातील बदलास _____ म्हणतात.
अ) सामाजिक नियंत्रण ब) सामाजिक समूह
क) सामाजिक परिवर्तन ड) सामाजिक प्रगती
- 4) टिका, निंदा, दंड, शिक्षा हे कोणत्या सामाजिक नियंत्रणाचे प्रकार आहेत ?
अ) नकारात्मक ब) सकारात्मक क) औपचारिक ड) अनौपचारिक
- 5) प्राथमिक समूहाची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) एच. जॉन्सन ब) सी. एच. कुले क) मर्टन ड) स्पेन्सर
- 6) सामाजिकरणाच्या प्रक्रियेत _____ या दोन प्रक्रिया घडून येतात.
अ) खेल आणि नाटक ब) शिकवणे आणि शिकणे
क) बोलणे आणि चालणे ड) संस्कृती आणि जात
- 7) सामाजिक नियंत्रणामुळे समाजाची संघटनशक्ती _____ होते.
अ) कमी ब) वाढ क) दुबळी ड) मंद
- 8) _____ हा ऐच्छिक गट आहे.
अ) धर्म ब) जात क) वर्ग ड) वंश
- 9) नव्या शोधामुळे सामाजिक परिवर्तनाचा वेग _____ होतो.
अ) कमी ब) वाढ क) स्थीर ड) मंद
- 10) प्रयात्मक नियमनाशी अनुचलन साधण्यात येणारे अपयश म्हणजेच _____ होय.
अ) सामाजिक नियंत्रण ब) सामाजिक प्रक्रिया
क) सामाजिक विचलन ड) सामाजिक परिवर्तन

2. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : 8
- 1) सामाजिकरणाचे महत्व कोणते ?
 - 2) सामाजिक विचलन म्हणजे काय ?
 - 3) सामाजिक गतिशिलता म्हणजे काय ?
 - 4) सामाजिकरणाच्या प्रक्रियेतील अधिकारी व्यक्ति म्हणजे काय ?
 - 5) औपचारिक नियंत्रणाची साधने कोणती ?
 - 6) संदर्भ समूह म्हणजे काय ?
3. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : 12
- 1) सकारात्मक सामाजिक नियंत्रण
 - 2) सामाजिक विचलन
 - 3) सामाजिकरणाची साधने
 - 4) सामाजिक परिवर्तन
 - 5) दुय्यम समूह
 - 6) सामाजिक गतिशिलता
4. सामाजिकरणाच्या व्याख्या देवून त्यांच्या अवस्था स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- सामाजिक परिवर्तनाच्या व्याख्या देऊन सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे स्पष्ट करा.
5. सामाजिक नियंत्रणाची व्याख्या देऊन त्यांचे प्रकार स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Compulsory)
On Track – English Skills for Success

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All the questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing correct alternative : **10**

- 1) _____ is popularly known as the 'Missile Man of India'.
a) A.P.J. Abdul Kalam b) Dr. Homi Bhabha
c) C. V. Raman d) Pandit Neharu
- 2) Romain Rolland was a _____ novelist, dramatist, historian, essayist and mystic.
a) French b) British
c) German d) Russian
- 3) The oldest human right organization the Anti Slavery Society was founded in
a) 1839 b) 1833
c) 1862 d) 1939
- 4) Ralph Waldo Emerson was a notable _____ poet.
a) British b) American
c) French d) Russian
- 5) The poem 'Full Moon' is written by
a) Robert Frost b) Robert Hayden
c) Robert Burns d) Robert Browning

6) A word which gives more information about a noun or pronoun is called an

- a) Noun
- b) Adjective
- c) Pronoun
- d) Adverb

7) _____ are the words that have the same pronunciation, but have different spelling and meanings.

- a) Homophones
- b) Homonyms
- c) Homographs
- d) Homosexuals

8) Mr. Sonalkar is an able/a capable/ a competent manager. In this sentence the underlined words are called

- a) synonyms
- b) antonyms
- c) homonyms
- d) homophones

9) Antonyms are words that mean the _____ of other words.

- a) opposite
- b) same
- c) equal
- d) parallel

10) The meaning of the prefix anti is

- a) opposite
- b) same
- c) equal
- d) parallel

2. Answer **any five** of the following questions in **two** or **three** sentences :

10

- 1) What is 'flow' according to Dr. Kalam ?
- 2) What is Dr. Kalam's objection to the word 'workholic' ?
- 3) Why is the speech of Swami Vivekananda called 'Tongue of Flame' ?
- 4) How did Swami Vivekananda manage to reach Chicago ?
- 5) What does Nini Palkhiwala say about 'freedom' ?
- 6) Why is it difficult to define 'human rights' ?

3. A) Answer **any two** of the following questions in about **fifty** words **each** : **6**
- 1) What is the central idea of the poem 'Brahma' ?
 - 2) What is the theme of the poem 'Full Moon' ?
 - 3) Who is 'Brahma' ? What are the duties of Brahma ?
- B) Answer briefly **any two** of the following questions : **4**
- 1) What is the format of NOTICE ? Give an example.
 - 2) What is the importance of C.V. ?
 - 3) What are the different uses of e.mail ?
4. A) You are Somaji Gomaji Kapase, the Secretary of English Literary Association of Mahatma Phule College, Panvel, Dist. Raigad. The college is organizing poetry reading competition on 15th April, 2015. Write a notice informing the members of the association about the date, time and venue of the function. **10**

OR

- B) You are Vinita Kelkar, Secretary of the Committee for organizing free medical camp at Manohar Eye Hospital, Ahmednagar. Prepare the Agenda of the meeting to discuss venue, date and time.
5. There is an advertisement for the post of Principal for Arts, Commerce and Science College, Panvel. Prepare the C.V. suitable for the post. **10**
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory)**

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) *All questions are **compulsory**.*
2) *Figures to the **right** indicate **full marks**.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**

- 1) Social rules are _____
(universal, changeable, unchangeable, unlimited)
- 2) _____ is the first stage of scientific method.
(Problem, Hypothesis, Verification, Proof)
- 3) 'Law of gravitation force' is _____ rule.
(social, normative, natural, none of these)
- 4) Laws are of _____ kinds.
(2, 3, 4, 5)
- 5) Knowledge of _____ is indirect verification.
(atom, water, fire, earth)
- 6) AIDS is invented in _____
(India, America, Russia, Japan)
- 7) Western Blot Test is related with _____
(AIDS, Cholera, Cancer, B.P.)
- 8) After hypothesis _____ is necessary.
(data collection, problem, classification, verification)

P.T.O.

9) Indian economy is based on _____

(industry, commerce, agriculture, religion)

10) Computer is useful in _____

(simple enumeration, analogy, research, none of these)

2. Write short answers (any 4) :

8

1) What is hypothesis ?

2) What is verification ?

3) What is proof ?

4) What is technology ?

5) Define Bio-Technology.

6) What is ecology ?

3. Write short notes (any 4) :

12

1) Indirect verification of hypothesis.

2) Parts of computer.

3) Population control.

4) Importance of hypothesis.

5) Science and agriculture.

6) Laws of nature.

4. Explain the importance of 'AIDS' awareness.

10

OR

Explain uses of computer.

5. Explain the conditions of valid hypothesis.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

१) सामाजिक नियम _____ असतात.

(सार्विक, परिवर्तनीय, अपरिवर्तनीय, अमर्यादित)

- २) _____ ही शास्त्रीय पद्धतीची पहिली अवस्था होय.
(समस्या, अभ्युपगम, प्रचिती, सिद्धता)
- ३) 'गुरुत्वाकर्षणाचा नियम' हे _____ नियम आहे.
(सामाजिक, आदर्शनिष्ठ, नैसर्गिक, यापैकी नाही)
- ४) नियम _____ प्रकारचे आहेत.
(२, ३, ४, ५)
- ५) _____ चे ज्ञान ही अप्रत्यक्ष प्रचिती होय.
(अणु, पाणी, अग्नी, पृथ्वी)
- ६) एड्सचा शोध _____ मध्ये लागला.
(भारत, अमेरिका, रशिया, जपान)
- ७) वेस्टर्न ब्लॉट टेस्ट _____ शी संबंधित आहे.
(एड्स, कॉलरा, कॅन्सर, बी.पी.)
- ८) अभ्युपगमानंतर _____ अनिवार्य आहे.
(माहिती गोळा करणे, समस्या, वर्गीकरण, प्रचिती)
- ९) भारतीय अर्थव्यवस्था _____ वर आधारित आहे.
(उद्योग, व्यापार, शेती, धर्म)
- १०) संगणक _____ मध्ये उपयुक्त आहे.
(केवल गणनात्मक, साम्यानुमान, संशोधन, यापैकी नाही)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

- १) अभ्युपगम म्हणजे काय ?
२) प्रचिती म्हणजे काय ?
३) सिद्धता म्हणजे काय ?
४) तंत्रज्ञान म्हणजे काय ?
५) जैव-तंत्रज्ञानाची व्याख्या द्या.
६) पर्यावरण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) : १२
- १) अभ्युपगमाची अप्रत्यक्ष प्रचिती
 - २) संगणकाचे भाग
 - ३) लोकसंख्या नियंत्रण
 - ४) अभ्युपगमाचे महत्त्व
 - ५) विज्ञान आणि शेती
 - ६) निसर्ग नियम.
४. 'एड्स' जाणीव जागृतीचे महत्त्व विशद करा. १०
- किंवा**
- संगणकाचे उपयोग स्पष्ट करा.
५. युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
SCIENCE TECHNOLOGY AND DEVELOPMENT (Comp.)
Paper – II : Application of STD

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw a neat diagram wherever necessary.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative given in bracket : **10**
- 1) The first evolutionary invention in the field of communication is
(Radio, Mobile, Telegraph, Telephone)
 - 2) Sputnik – 1 was the first satellite in the world, which was launched by
(USA, Russia, China, India)
 - 3) _____ was the first satellite launched by India with the help of Russia.
(Bhaskara-1, Appolo, Rohini, Aryabhata)
 - 4) Atomic Energy Commission established in _____ India.
(1945, 1948, 1957, 1967)
 - 5) _____ is known as zero energy fast reactor.
(Zarlina, Purnima, Apsara, Sarus)
 - 6) Percentage of water in human body is
(50, 65, 70, 75)
 - 7) The book 'Ashtangahrudaya' is written by
(Nagarjun, Jeevak, Vagbhata, Charak)
 - 8) _____ pollutant generally observe in smoke extracted from different vehicles.
(Mercury, Lead, Copper, None of these)
 - 9) _____ chemical is used for artificial rain.
(Silver chloride, Silver nitrate, Silver iodide, None of these)
 - 10) The fertilizer made from human urine is called as
(Son-Khat, Urea, Hirakhat, None of these)

2. Answer in brief (**any four**) : 8
- 1) What are the types of phosphate fertilizers.
 - 2) State the causes of Noise pollution.
 - 3) Explain working system of Internet.
 - 4) State the uses of GPS.
 - 5) What is balanced diet.
 - 6) State the divisions of National Institute of Oceanography, Panaji.
3. Write short notes on (**any four**) : 12
- 1) Classification of fertilizers.
 - 2) Tissue culture.
 - 3) Dangerous effects of water pollution.
 - 4) Information Technology.
 - 5) Concept of Nutrients.
 - 6) International Institute of Population Science (Mumbai).
4. A) Give an account of Bhabha Atomic Research Centre Trombay. 10
- OR
- B) Write an essay on History of Indian Medical Science.
5. Comment on various methods of Plant Protection. 10

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) दलणवलण क्षेत्रातील पहिला क्रांतीकारी शोध _____ हा होय.
(रेडिओ, भ्रमणध्वनी, तारायंत्र, दूरध्वनी)
 - २) स्पुटनिक-१ हा जगातील पहिला उपग्रह _____ या देशानी अंतरालात सोडला.
(संयुक्त संस्थाने, रशिया, चीन, भारत)

- ३) भारताने आपला _____ हा पहिला उपग्रह रशियाच्या मदतीने अंतरालात सोडला.
(भास्कर-१, अपेले, रोहिणी, आर्यभट्ट)
- ४) भारताच्या अणुशक्ती आयोगाची स्थापना _____ साली झाली.
(१९४५, १९४८, १९५७, १९६७)
- ५) _____ ही अणुभट्टी शून्यशक्ती जलद अणुभट्टी म्हणून ओलखली जाते.
(झर्लिना, पुर्णीमा, अप्सरा, सायरस)
- ६) मानवी शरीरात पाण्याचे प्रमाण _____ % असते.
(५०, ६५, ७०, ७५)
- ७) 'अष्टांग हृदय' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.
(नागार्जुन, जीवक, वाग्भट, चरक)
- ८) सामान्यपणे विविध वहाणाद्वारे बाहेर फेकल्या जाणाऱ्या धुरात _____ हा प्रदूषक आढळतो.
(पारा, शिसे, तांबे, यापैकी नाही)
- ९) कृत्रिम पाऊस पाडण्यासाठी _____ हे रसायन वापरले जाते.
(सिल्व्हर क्लोराईड, सिल्व्हर नायट्रेट, सिल्व्हर आयोडाईड, यापैकी नाही)
- १०) मानवी मूत्रापासून तयार केले जाणारे खत _____ म्हणून ओलखले जाते.
(सोनखत, युरिया, हिराखत, यापैकी नाही)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या(कोणतेही चार) :

- १) फॉस्फेट युक्त खताचे प्रकार कोणते ?
- २) ध्वनी प्रदूषणाची कारणे सांगा.
- ३) इंटरनेटची कार्यपद्धती विशद करा.
- ४) भौगोलिक स्थान निश्चीती प्रणालीचे उपयोग सांगा.
- ५) समतोल आहार म्हणजे काय ?
- ६) पणजी चे राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्थेचे विभाग सांगा.

३. टीपा द्या (कोणत्याही चार) : १२
- १) खताचे वर्गीकरण
 - २) उतीसर्वधन
 - ३) जलप्रदूषणाचे घातक परिणाम
 - ४) माहिती तंत्रज्ञान
 - ५) पोषण द्रव्याची संकल्पना
 - ६) आतरराष्ट्रीय लोकसंख्या शास्त्र संस्था (आय, आय, पी.एस्) (मुंबई).
४. अ) भाभा अणुशक्ती संशोधन केंद्र ट्रॉम्बे या संस्थेचा वृत्तात लिहा. १०
- किंवा**
- ब) भारतीय वैद्यक शास्त्राच्या इतिहासावर निबंध लिहा.
५. पिक संरक्षणाच्या विविध पद्धतीची चर्चा करा. १०
-

SLR-X – 42

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Comp.)
‘सृजनरंग’ (आवश्यक)

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) ‘सह्याद्रीचे वारे’ हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

- अ) शंकरराव चव्हाण
- ब) यशवंतराव चव्हाण
- क) गणपतराव चव्हाण
- ड) बळवंतराव चव्हाण

२) ‘स्यतेचा वाटा स्यतेशी द्यावा’ ही राज्यनिती कोणी मांडली ?

- अ) छत्रपती शाहू महाराज
- ब) छत्रपती शिवाजी महाराज
- क) छत्रपती संभाजी महाराज
- ड) छत्रपती राजाराम महाराज

३) ‘अक्षराच बेट’ हा उतारा कोणत्या ग्रंथातून घेतला आहे ?

- अ) गावाकडील माती
- ब) झुंझरुक
- क) चंद्रबनातल्या सावल्या
- ड) मंतर कैफ

४) ‘महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स’ ही संस्था कोणी स्थापन केली ?

- अ) गुलाबचंद
- ब) रतनचंद
- क) लालचंद
- ड) वालचंद

P.T.O.

- ५) 'कृष्ण देखिला सकळै जनी' ही रचना कोणाची ?
अ) संत नामदेव
ब) महदंबा
क) संत तुकाराम
ड) संत एकनाथ
- ६) 'बैसोनी आसनी' आळवितां नाम । उभा सर्वोत्तम तथा पुढे ॥' हा भक्तीमार्ग कोणी सांगितला ?
अ) संत तुकाराम
ब) संत नामदेव
क) संत एकनाथ
ड) संत ज्ञानेश्वर
- ७) 'भासांमाजि साजिरी मराठिया' ही काव्य रचना कोणाची ?
अ) बालकवी
ब) फादर स्टिफन्स
क) संजीवनी
ड) मंगेश पाडगावकर
- ८) 'प्रेषित श्रमधर्माचे । त्यांचे राज्य उद्यांचे ॥' ही काव्यपंक्ती कोणाची ?
अ) दत्ता हलसगीकर
ब) अरुण कोलटकर
क) मंगेश पाडगावकर
ड) ज्योती लांजेवार
- ९) दूरदर्शन हे कसले माध्यम आहे ?
अ) दृश्य
ब) दृक
क) दृश्य श्राव्य
ड) श्राव्य
- १०) "एरवादी घटना लोकांना कळावी म्हणून तिची वर्तमानपत्रात प्रसिद्ध करण्याजोगी माहिती म्हणजे बातमी होय" ही व्याख्या कोणाची ?
अ) जॉन बोगार्ट
ब) मा. कृ. शिंदे
क) निर्मलकुमार फडकुले
ड) श्रुती. श्री. वडगबाळकर

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०
- १) 'रयतेचा वाटा रयतेशी दयावा' असा आदेश कोणी ? कोणास दिला ?
 - २) यशवंतराव चव्हाणांचे दोन स्वभाव विशेष सांगा.
 - ३) 'अक्षराच बेट' असा उल्लेख लेखकाने कशाचा व का केला ?
 - ४) संत तुकारामांनी खरा साधू कोणाला म्हटले आहे ?
 - ५) मंगेश पाडगांवकर यांनी कोणाच्या राज्याचा आशावाद व्यक्त केला आहे ?
 - ६) बातमीची व्याख्या सांगा.
३. लघुत्तरी प्रश्न : (कोणतेही दोन) : १०
- १) 'प्राण्यांचे गोकूल' मध्ये लेखकाने कोण कोणत्या प्राण्यांचा संग्रह केला होता ?
 - २) 'ज्ञानाचा महिमा' कवितेमधील आशय सामर्थ्य स्पष्ट करा.
 - ३) औपचारिक भाषणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
४. 'वालचंद' यांचे उद्योग धंद्यातील योगदान स्पष्ट करा. १०
- किंवा
- 'भाषण' आणि 'व्याख्यान' यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.
५. 'वामांगी' कवितेचा परामर्श द्या. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
HINDI (Compulsory)
Sahityadhara Aur Vyavaharik Hindi

Day and Date : Thursday, 5 –11 – 2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

बहुविकल्पी प्रश्न (10 में से 10)

1. निम्नलिखित पर्यायों में उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10
- 1) 'मलबे का मालिक' कहानी भारतीयों के घोर _____ का चित्रण करती हैं।
अ) आस्था ब) विश्वास क) मोहभंग ड) सुख
- 2) रामवृक्ष बेनीपुरीजी ने हजारीबाग सेंट्रल जेल में _____ रेखाचित्र संग्रह लिखा।
अ) माटी की मुर्तें ब) विजेता क) अंबपाली ड) कैही की पत्नी
- 3) महादेवी वर्मा का जन्म सन् _____ में हुआ।
अ) 1906 ब) 1907 क) 1908 ड) 1909
- 4) 'भूतपूर्व प्रेमिकाओं को पत्र' रचना के रचनाकार _____ हैं।
अ) मालती जोशी ब) शरद जोशी क) गणेश जोशी ड) सतीश जोशी
- 5) रहीम का जन्म _____ ई. को हुआ।
अ) 17 दिसम्बर 1556 ब) 18 दिसम्बर 1556
क) 19 दिसम्बर 1556 ड) 20 दिसम्बर 1556
- 6) 'भरी हुई बस में लाल साफे वाला आदमी' कविता के कवि _____ रहे हैं।
अ) कुमार अम्बुज ब) भगवत रावत क) इब्बार रब्बी ड) राजेश जोशी
- 7) भगवत रावत का जन्म _____ ग्राम में हुआ।
अ) उज्जैन ब) टेहेरका क) जोलखेडा ड) नासरीगंज

8) इब्बार रब्बी ने पाकिस्तानी पत्रिका _____ में उर्दू अनुवाद किया था।

अ) सारिका ब) आज क) गगानांचल ड) हंस

9) 'मोबाईल पर उस लडकी की सुबह' कविता के कवि _____ रहे हैं।

अ) कुँवर नारायण ब) चंद्रकांत देवताले

क) वीरेन डंगवाल ड) रहीम

10) 'बेटा' कविता की कवयित्री _____ रही हैं।

अ) अमृता प्रितम ब) ममता कालिया क) मालती जोशी ड) मन्नू भंडारी

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन पंक्तियों में लिखिए।

10

1) कर्ता कारक की परिभाषा लिखिए।

2) कर्मकारक का अर्थ बताकर उसकी विभक्ती बताईए।

3) सम्बन्ध कारक का वाक्य में प्रयोग कीजिए।

4) सम्बोधन कारक का प्रयोग कब होता है ?

5) आवेदन पत्र का कलेवर तैय्यार कीजिए।

6) पदाधिकारियों के नाम पत्र का कलेवर तैय्यार कीजिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या लिखिए।

10

1) “रहिमन तब लागि ठहरिए, दान, मान, सम्मान।
घटत मान देखिए जबहिं, तुरतहिं करिए पयान ॥”

2) “यह सवाल
समाजशास्त्र के कोर्स के बाहर का है
और सौंदर्यशास्त्र उनके लिए अभी
बना नहीं.।”

3) “अब एक ही शहर में रहते हुए
मैं उससे फोन पर बात करता हूँ
कभी-कभी बचपन के किस्से निकल आने पर
वह हँसती हैं और मैं भी
कुछ झेंपता हुआ-सा हँसता हूँ।”

4. बलदेव सिंह के चरित्र का चित्रण रेखाचित्र के आधार पर कीजिए।

10

अथवा

‘घना पक्षी विहार’ कविता के माध्यम से कवि इब्बार रब्बी क्या संदेश देते हैं।

5. ‘भूतपूर्व प्रेमिकाओं को पत्र’ लिखकर राजेश जोशी प्यार को अमर बनाएँ रखने का कौनसा संदेश देते हैं?

10

SLR-X – 44

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Compulsory) (Old)
Modern Prose and Karnataka Culture

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ :

10

1) ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಯಕಿ _____

- 1) ಜಯಲಲಿತಾ 2) ಆಂಗ್‌ಸ್ಯಾನ್ ಸೂಕಿ 3) ಮದರ್ ಥೆರೆಸಾ 4) ಇಂದಿರಾ

2) ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ _____

- 1) ಬಸವಣ್ಣ 2) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ 3) ಬುದ್ಧ 4) ಗಾಂಧಿ

3) ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗ _____

- 1) ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ 2) ನೆಗಡಿ 3) ಆನೆಕಾಲು 4) ಕೆಮ್ಮು

4) ಯಾವತ್ತೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಗುಲಾಮರಾಗುವವರು _____

- 1) ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು 2) ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳು 3) ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು 4) ಪರಾವಲಂಬಿಗಳು

5) ಶೂರರ ನಾಡು _____

- 1) ಕರ್ನಾಟಕ 2) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ 3) ತಮಿಳು ನಾಡು 4) ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ

6) ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ ರಾಜವಂಶ _____

- 1) ಗಂಗ 2) ಕದಂಬ 3) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ 4) ಚಾಲುಕ್ಯ

7) ಪಂಪನೊಬ್ಬ _____

- 1) ಕಲಾವಿದ 2) ರಾಜಕಾರಣಿ 3) ಸಂಗೀತಗಾರ 4) ಕವಿ

8) ಹ್ಯೂಯೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್ _____

- 1) ಚೀನಿ ಪ್ರವಾಸಿ 2) ಫ್ರೆಂಚ್ ಪ್ರವಾಸಿ 3) ಪಾಕಿಸ್ತಾನಿ ಪ್ರವಾಸಿ 4) ಜಪಾನಿ

9) ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ _____

- 1) ಪಂಪ 2) ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಿ 3) ದುರ್ಗಸಿಂಹ 4) ಆಂಡಯ್ಯ

10) ಡಾ|| ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ _____

- 1) ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಲ್ಪಿ 2) ರಾಷ್ಟ್ರ ಶಿಲ್ಪಿ 3) ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿ 4) ಸಮಾಜ ಶಿಲ್ಪಿ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಂದರೆ ಯಾರು ?
 - 2) ದೇಶಪ್ರೇಮ ಎಷ್ಟು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ? ಅವು ಯಾವುವು ?
 - 3) ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾರು ?
 - 4) ನಾಗರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಶೈಲಿಗಳ ಸಂಗಮ ಎಲ್ಲಿದೆ ?
 - 5) ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
 - 6) ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ: 10
- 1) ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ
 - 2) ಕದಂಬರು
 - 3) ಸಮಾಜ ಸೇವೆ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ವಚನಕಾರರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
 - 2) ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಪರಾವಲಂಬನೆ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ನಾಡು-ನುಡಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Compulsory) (Old)
Poetry

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

1. صحیح متبادل چُن کر لکھئے :

- (1) مرزا محمد رفیع سودا ایک نہایت مشہور بھویہ قصیدہ _____ ہے۔
(شہر آشوب تحفہ العصاع گلاستہ کلام رحمت تضحیک روزگار)
- (2) علی سردار جعفری کا _____ شعری مجموعہ ہے۔
(پتھر کی دیوار چاندی کا دیوار سونے کی دیوار سر کی چھایا)
- (3) لیلیٰ کی ماں نے _____ شرط رکھی۔
(بی۔ اے۔ ایم۔ اے ایم فل پنی ایچ ڈی)
- (4) سینتاجی رام کے ساتھ _____ جانا چاہتی ہے۔
(بن باس باغ چمن بہشت)
- (5) ”برکھارت“ نظم _____ کی شعری تخلیق ہے۔
(غالب مومن جگر حالی)

- (6) ”گوکھلے کا مرثیہ“ میں _____ کی خوبیاں اور کارناموں کا ذکر کیا گیا ہے۔
(گوپال کرشن محمود غزنوی سراج الدین والدہ اور سیدراس مسعود)
- (7) _____ نظم میں ایک غریب الوطن کے جذبات کی تصویر کشی کی ہے۔
(اودیس سے آنے والے بتا شہر کی صبح شیشہ ساعت کا غبار صبح اُمید)
- (8) شیخ محمد ابراہیم ذوق _____ صنف کے لئے مشہور و مقبول ہیں۔
(قصیدہ غزل مثنوی رباعی)
- (9) قصیدہ ”در مدح بہادر شاہ ظفر“ _____ کی شعری تخلیق ہے۔
(ابراہیم ذوق مرزا محمد رفیع سودا میر حسن میر تقی میر)
- (10) حسرت موہانی کا اصل نام _____ تھا۔
(سید فضل الحسین سید مظفر حسین مسعود حسین ذاکر حسین)

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (1) نظم ”تن کی چاندی من کا سونا“ کا مرکزی خیال لکھئے۔
- (2) قصیدہ کے لغوی معنی کیا ہے ؟
- (3) اردو مثنوی کے اقسام کے نام لکھئے۔
- (4) نظم ”فرضی لطیفہ“ کا مرکزی خیال لکھئے۔
- (5) جلا کے مشعل جاں ہم جنوں صفات چلے
جو گھر کو آگ لگائے ہمارے ساتھ چلے
درج بالا شعر کی تشریح کیجئے۔
- (6) ”اودیس سے آنے والے بتا“ کا مرکزی خیال لکھئے۔

10 .3 کوئی دو سوال حل کیجئے :

- (1) ” مرثیہ گوہلے “ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔
- (2) مومن خان مومن کی غزل کا خلاصہ لکھئے۔
- (3) ” تن کی چاندی من کا سونا “ نظم کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھئے۔

10 .4 کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- (1) ” مرثیہ حضرت امام علیہ السلام “ مرثیے پر تبصرہ کیجئے۔
- (2) ” داستان حالت تباہ کرنے ماں باپ کی “ کا خلاصہ لکھئے۔

10 .5 سرور جہاں آبادی کی سوانح حیات لکھتے ہوئے ” نظم سینا جی کی گریہ وزاری “ پر تبصرہ کیجئے۔

Seat	
No.	

B.A. Part – I (Semester – II) Examination, 2015
PERSIAN (Optional) Paper – II (Old)
Prose, Poetry and Rapid Reading

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Fill in the blanks choosing the correct alternative : 10

(۱) فارسی کی مشہور تصنیف ”گلستانِ سعدی“ کے مصنف کا نام _____ ہے۔

(سعدی شیرازی ملا کاشفی سعید نفیسی حسین کاظم زادہ لیرا شہر)

(۲) شیخ سعدی کے والد _____ تھے۔

(سید اللہ حبیب اللہ سمعی اللہ عبد اللہ)

(۳) سعدی شیرازی نے اپنی حکایتوں میں _____ درس دیا ہے۔

(فلسفی طبی سماجی اخلاقی)

(۴) حکایت ”سلطان محمود و سُبُلگُلبن“ تصنیف _____ سے ماخوذ ہے۔

(گلستان بوستان انوار سہیلی چہار مقالہ)

(۵) طائفہ دزدان _____ بر سرِ کوہِ نشستہ بود۔

(ترکستان لیران طہران عرب)

- (۶) ملک الشعراء بہار نے _____ سال کی عمر میں پہلی نظم لکھی۔
(آٹھ دس بارہ چودہ)
- (۷) رباعی میں _____ ہوتے ہیں۔
(چار مصرعہ پانچ مصرعہ دو مصرعہ چھ مصرعہ)
- (۸) _____ نے اپنی شاعری معنوی حسام الدین چلی کی فرمائش پر لکھی۔
(امیر خسرو مولانا رومی فیضی خاقانی)
- (۹) ترقی کے درجات طے کرنے کے لئے مقام _____ کو پہچاننا ضروری ہے۔
(روح نفس جان جسم)
- (۱۰) عشقِ جانِ طور آمد عاشقا
طور مست و خرم موسیٰ صاعقا
مندرجہ بالا شعر _____ شاعر کا ہے۔
(مولانا رومی حافظ شیرازی عرفی)

2. Write short answer on **any five** of the following :

10

- (۱) ”حکایت تعبیر خواب“ کا مرکزی خیال پیش کیجئے۔
- (۲) سعدی شیرازی کے کوئی دو (۲) اقوال زریں لکھئے۔
- (۳) رباعی کی تعریف بیان کیجئے۔
- (۴) کز نیستال تا مرا یریدہ اند
از نفیرم مرد و زن نالیدہ اند
مندرجہ بالا شعر کی تشریح کیجئے۔

- (۵) قدرت ہم کو راہِ راست پر کس طرح ڈالتی ہے؟
- (۶) حیوانوں میں بعض حیوان کیسے ہوتے ہیں؟

3. Write short answer on **any two** of the following : 10

- (۱) ملک الشعراء بہار کی نظم ”ضلال و دلال“ کا خلاصہ پیش کیجئے۔
- (۲) مولانا رومی کی مثنوی نگاری کی اہم ترین خصوصیات بیان کیجئے۔
- (۳) ”حکایت کوتاہ خرد مند و نادان بلند کا خلاصہ قلمبند کیجئے۔“

4. Explain with reference to context **any one** of the following : 10

- (۱) (A) دو نیا بد حال بچختہ بیچ خام
- پس سخن کوتاہ باید و اسلام
- (۲) بند بگسل باش آزادی پسر
- چند باشی بند سیم و بند زر
- (۳) گر بریزی بحر را در کوزه ای
- چند گنجد قسمت یک روزہ ای
- (۴) کوزہ چشم مریمان پُر نشد
- تا صدف قانع نشد پُر ذر نشد
- (۵) ہر کرا جامہ ز عشقی چاک شد
- اوز حرص و جملہ عیبی پاک شد

- (B) (۱) چوں زاب و گل آفرید صانع مارا
 کرده به غم زمانه قانع مارا
 به پیوسته مزار می بهی منغ کنی
 خود دست تہی بس ست مانع مارا
- (۲) غم چند خوری بکار ناآدمہ پیش
 رنج ست نصیب مردم دور اندیش
 خوش باش و جهان تنگ مسکن بر دل خویش
 کز خوردن غم قضا نگرود کم و بیش

5. Translate of the following :

10

پادشا ہے باغلامے عجمی در کشتی نشست و غلام دیگر دریا را نہ دیدہ بود و محنت کشتی نیاز مودہ گریہ
 وزاری آغاز نہاد و لرزہ بر اندامش افتاد ملک را عیش از و منغص بود کہ طبع نازک تحمل امثال لیں
 صورت نہ بند دچارہ نہانستند حکیمے در ان کشتی بود ملک را گفت اگر فرماں دہی او را بہ طریقے خاموش
 گردانم گفت غایت لطف و کرم باشد بہ فرمود تا غلام را بہ دریا انداختند چند نوبت غوطہ خورد ازاں پس
 موبیش گرفتند و پیش کشتی آوردند۔

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (Old) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Optional) (Paper – II)
Physical Geography : Climatology**

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map Stencils is allowed.**

1. Select the proper alternative from the following and fill in the blanks : **10**
- 1) The percentage of _____ gas in atmosphere is more.
A) Nitrogen B) Oxygen C) Carbon D) Helium
 - 2) The temperature of atmosphere decreases by _____ degree C for each 160 meters of height.
A) 2°C B) 1°C C) 3°C D) 4°C
 - 3) The lower layer of the atmosphere is called as _____
A) Stratosphere B) Tropopause
C) Troposphere D) Inosphere
 - 4) The movements of Weather is called as _____
A) Visibility B) Humidity C) Climate D) Wind
 - 5) The surface temperature of Sun is around _____ degree celsius.
A) 6000 B) 5000 C) 7000 D) 8000
 - 6) The pressure of atmosphere decreases by _____ mb for each 108 meters of height.
A) 14.3 B) 11.3 C) 12.3 D) 13.3
 - 7) The lines joining the places on map having equal amount of pressure are called _____
A) Isobars B) Isotherm C) Equal rain D) None of these

- 8) In the equatorial regions _____ types of Rainfall takes place.
A) Cyclonic B) Orographic C) Convectional D) None of these
- 9) If air is occupied with humidity thoroughly the percentage of relative humidity will be _____ %.
A) 75 B) 100 C) 50 D) 25
- 10) On 21 March and 22 Sept. sun rays are perpendicular on _____
A) Equator B) Tropic of capricorn
C) Tropic of cancer D) None of these

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- 1) State the elements of climate.
- 2) What is mean by Insolation ?
- 3) What is mean by Inversion of temperature ?
- 4) Define range of temperature.
- 5) What is Isobars ?
- 6) Illustrate sources of Moisture.

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Composition of Atmosphere.
- 2) Structure of Atmosphere.
- 3) Types of Rainfall.
- 4) Horizontal distribution of temperature.
- 5) State types of planetary winds.
- 6) Simple line graph.

4. Answer **any one** of the following :

10

A) What is humidity ? Explain the types of humidity ?

OR

B) Explain factors affecting the distribution of insolation.

5. Describe the elements of Weather.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) वातावरणात _____ या वायूचे प्रमाण सर्वात जास्त आहे.
अ) नायट्रोजन ब) ऑक्सिजन क) कार्बन ड) हेलियम
- २) वातावरणाच्या सर्वसाधारण स्थितीत १६० मीटर्स उंचीला हवेचे तापमान _____ अंश से. कमी होते.
अ) २ ब) १ क) ३ ड) ४
- ३) भूपृष्ठालगत असलेल्या वातावरणाच्या खालच्या थरास _____ म्हणतात.
अ) स्थितांबर ब) तपस्तब्धि क) तपांबर ड) दलांबर
- ४) हवेच्या हालचालींना _____ म्हणतात.
अ) दृश्यता ब) आर्द्रता क) हवामान ड) वारे
- ५) सूर्याच्या पृष्ठभागाचे तापमान सुमारे _____ अंश से. आहे.
अ) ६००० ब) ५००० क) ७००० ड) ८०००
- ६) वातावरणाच्या सर्वसाधारण स्थितीत प्रत्येक १०८ मी. उंचीला हवेचा भार _____ मिलीबारने कमी होतो.
अ) १४.३ ब) ११.३ क) १२.३ ड) १३.३
- ७) नकाशावर समान वायूभाराची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना _____ म्हणतात.
अ) समभार ब) समताप क) सम पर्जन्य ड) यापैकी नाही
- ८) विषुववृत्तीय प्रदेशात _____ प्रकारचा पाऊस पडतो.
अ) आवर्त ब) प्रतिरोध क) आरोह ड) यापैकी नाही
- ९) हवा पूर्ण बाष्पसंपृक्त असेल तर त्या हवेची सापेक्ष आर्द्रता _____ % असते.
अ) ७५ ब) १०० क) ५० ड) २५

१०) २१ मार्च व २२ सप्टेंबर या दिवशी _____ वृत्तावर सूर्यकिरणे लंबरूप असतात.

अ) विषुववृत्त

ब) कर्कवृत्त

क) मकरवृत्त

ड) यापैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

८

१) हवामानाचे घटक सांगा.

२) सौरशक्ति म्हणजे काय ?

३) तापमानाची विपरितता म्हणजे काय ?

४) तापमान कक्षेची व्याख्या सांगा.

५) समभार रेषा म्हणजे काय ?

६) बाष्पाची उगमस्थाने विशद करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

१२

१) वातावरणाचे घटक.

२) वातावरणाची रचना.

३) पर्जन्याचे प्रकार.

४) तापमानाचे आडवे वितरण

५) ग्रहिय वाऱ्याचे प्रकार सांगा.

६) साधारेषा आलेख.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) आर्द्रता म्हणजे काय ? आर्द्रतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सौरशक्तिच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

५. हवेच्या अंगांचे वर्णन करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Sem. – II) (Old) Examination, 2015
Opt. EDUCATION (Paper – II)
Philosophical and Sociological Foundation of Education

Day and Date : Friday, 6-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks given to the questions.**
3) **No separate answer book will be provided for objective questions.**

1. Select the correct alternative :

10

- 1) The word 'sociology' was first used by
 - a) Herbert Spenser
 - b) August Komt
 - c) Blackmer
 - d) Mc. Iver
- 2) _____ published the book entitled 'School and Society'.
 - a) George pen
 - b) Blackmer
 - c) John Duewe
 - d) Giddin
- 3) _____ said that "All types of education of a child starts with its participation in social life".
 - a) George Pen
 - b) John Duewe
 - c) Kil Patrick
 - d) Spenser
- 4) If the change takes place in the basic structure of society, then _____ change takes place.
 - a) Cultural
 - b) Social
 - c) Educational
 - d) Religious
- 5) _____ are included in passive educational institutions.
 - a) Universities
 - b) Mass media
 - c) Schools
 - d) Colleges
- 6) On _____ nature, the working of Mass Media is depended.
 - a) Government
 - b) Social
 - c) Political leaders
 - d) Curriculums

7) There is competition in every society and it is of _____ nature.

- a) Individual b) Social c) General d) Political

8) Bezz and Beker have stated _____ types of social interactions.

- a) 560 b) 56 c) 650 d) 65

9) _____ subject developed through the study of social problems.

- a) Sociology b) Psychology
c) Education d) Political Science

10) Leaving the education in between before completing a particular course is called as

- a) Stagnation b) Wastage
c) Absentee d) Educational progress

2. Answer the following questions (**any 1**) : **10**

- 1) State the relationship between education and sociology.
- 2) What is meant by social change ? State in detail the reasons and barriers in social change.

3. Answer the following questions (**any 1**) : **10**

- 1) Explain in detail the interactions – competition and co-operation.
- 2) Evaluate the educational use of television.

4. Answer the following questions in brief : **8**

- 1) What different social problems are caused due to illiteracy ?
- 2) What are the different educational problems in rural India ?

5. Write the following short notes in brief : **12**

- 1) Educational sociology and school.
- 2) Reasons and importance of conflict.
- 3) Social change and teacher.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'समाजशास्त्र' हा शब्द प्रथमतः _____ यांनी उपयोगात आणला.
अ) हर्बर्ट स्पेन्सर
ब) ऑगस्ट कॉम्त
क) ब्लॉकमर
ड) मॅक आयव्हर
- २) 'शाळा आणि समाज' या ग्रंथाचे प्रकाशन _____ या शिक्षणतज्ञाने केला.
अ) जॉर्ज पेन
ब) ब्लॉकमर
क) जॉन ड्युई
ड) गिडीन
- ३) 'सर्व प्रकारच्या शिक्षणाची सुरुवात बालकाच्या समाज जीवनातील सहभागातून होतो' असे _____ म्हणतात.
अ) जॉर्ज पेन
ब) जॉन ड्युई
क) किलपॅट्रीक
ड) स्पेन्सर
- ४) समाजरचनेतील घटकांमध्ये मूलभूत बदल झाला तरच _____ परिवर्तन शक्य होते.
अ) सांस्कृतिक
ब) सामाजिक
क) शैक्षणिक
ड) धार्मिक
- ५) _____ ही निष्क्रीय संस्थांमध्ये समाविष्ट आहे.
अ) विद्यापीठ
ब) समूह संपर्क साधने
क) शाळा
ड) महाविद्यालये
- ६) _____ स्वरूपावर समूह संपर्क साधनांची कार्यपद्धती अवलंबून असते.
अ) शासन
ब) सामाजिक
क) राज्यकर्त्यांच्या
ड) अभ्यासक्रमाच्या
- ७) स्पर्धा सर्व समाजात असते व ती _____ स्वरूपाची असते.
अ) वैयक्तिक
ब) सामाजिक
क) सामान्य
ड) राजकीय
- ८) बेझ आणि बेकर यांनी सामाजिक आंतरक्रियेचे _____ प्रकार सांगितले.
अ) ५६०
ब) ५६
क) ६५०
ड) ६५
- ९) सामाजिक समस्यांच्या अभ्यासातून _____ विषय विकसित झाला.
अ) समाजशास्त्र
ब) मानसशास्त्र
क) शिक्षणशास्त्र
ड) राज्यशास्त्र
- १०) विशिष्ट शैक्षणिक कोर्स पूर्ण करण्याअगोदर विद्यार्थ्यांने शिक्षण सोडून देणे म्हणजे _____ होय.
अ) स्थगिती
ब) गळती
क) गैरहजेरी
ड) शैक्षणिक प्रगती

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही १) : १०
- १) शिक्षण आणि समाजशास्त्र यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
 - २) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ? सामाजिक परिवर्तनाची कारणे, सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे सविस्तर स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही १) : १०
- १) स्पर्धा व सहकार्य या आंतरक्रियांचे सविस्तर वर्णन करा.
 - २) दूरदर्शनच्या शैक्षणिक उपयोगाचे मूल्यमापन करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) निरक्षरतेमुळे निर्माण झालेल्या सामाजिक समस्या कोणत्या ?
 - २) भारतातल्या ग्रामीण भागातील शैक्षणिक समस्या कोणत्या ?
५. खालील टीपा थोडक्यात लिहा : १२
- १) शैक्षणिक समाजशास्त्र आणि शाळा.
 - २) संघर्षाची विविध कारणे व महत्व.
 - ३) सामाजिक परिवर्तन आणि शिक्षक.
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
Opt. PHYSICAL EDUCATION (Paper – II)
Principles of Physical Education**

Day and Date : Friday, 6-11-2015

Max. Marks : 25

Time : 2.30 p.m.to 3.30 p.m.

N.B. : All questions are compulsory.

1. Objective questions : 5

- 1) Width of the volley ball ground
a) 10 mtr b) 12 mtr c) 18 mtr d) 9 mtr
- 2) Weight of shotput for men
a) 8 lbs b) 12 lbs c) 14 lbs d) 16 lbs
- 3) Arjuna award is given to the
a) Couch b) Captain c) Guide d) Player
- 4) The height of the Volley ball net for men
a) 2.90 b) 2.28 c) 2.24 d) 2.43
- 5) “Libro” player related with
a) Football b) Basketball c) Tennis d) Volleyball

2. Short answers (**any five**) : 10

- 1) Give definition of play.
- 2) How many types of muscles ?
- 3) Different systems of human body.
- 4) What is leadership ?
- 5) What is sportsmanship ?
- 6) What are the theories of play ?

3. Short notes (any two) :

10

- Difference between two sex.
- Leadership.
- Sportsmanship.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

५

१) व्हॉलीबॉल मैदानाची रूंदी किती ?

- अ) १० मी. ब) १२ मी. क) १८ मी. ड) ९ मी.

२) पुरुषांकरीता गोळ्यांचे वजन किती ?

- अ) ८ पाऊंड ब) १२ पाऊंड क) १४ पाऊंड ड) १६ पाऊंड

३) “अर्जुन पुरस्कार” कोणाला प्रदान करण्यात येतो ?

- अ) प्रशिक्षक ब) कप्तान क) मार्गदर्शक ड) खेळाडू

४) पुरुषांकरीता व्हॉलीबॉलच्या जाळीची उंची किती ?

- अ) २.९० मी. ब) २.२८ मी. क) २.२४ मी. ड) २.४३ मी.

५) “लीब्रो” ही संज्ञा कशाशी निगडित आहे ?

- अ) फुटबॉल ब) बास्केट बॉल क) टेनिस ड) व्हॉलीबॉल

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

- “क्रिकेची ” व्याख्या सांगा.
- स्नायुचे प्रकार किती ?
- मानवी शरीरातील विविध संस्था सांगा.
- “नेतृत्व” म्हणजे काय ?
- “खिलाडूपणा ” म्हणजे काय ?
- क्रिकेच्या विविध उपपत्ती सांगा.

३. टीपा द्या (कोणत्याही दोन) :

१०

- अ) स्त्री व पुरुष फरक ब) नेतृत्व क) खिलाडूवृत्ती

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – II)
Indian Government and Politics

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option and rewrite the sentence : 10
- 1) Currency is subject of the _____
A) Union List B) State List
C) Concurrent List D) None of above
 - 2) _____ is function of Election Commission.
A) To make voters list
B) To conduct election of Lok Sabha
C) To give election symbol for Political Party
D) All of above
 - 3) India is a _____ State.
A) Federal B) Monarchy C) Communist D) Unitary
 - 4) _____ is not a feature of Indian Political Party system.
A) Multi Party System B) Regional Party
C) Caste Based Party D) Two Party System
 - 5) When did Congress Party establish ?
A) 1977 B) 1966 C) 1881 D) 1885
 - 6) _____ is the Chief of Bhahujan Samaj Party (BSP).
A) Mayawati B) Jayalalita
C) Soniya Gandhi D) Supriya Sule
 - 7) _____ is the election symbol of Samajwadi Party in Uttar Pradesh.
A) Watch B) Lotus C) Elephant D) Cycle

- 8) _____ is dominant caste in Karnataka.
A) Kamma B) Yadav C) Maratha D) Lingayat
- 9) _____ religion is a influencing factor on Punjab Politics.
A) Muslim B) Christen C) Sikh D) None of the above
- 10) The powers of Election Commission are given in which of the following _____ Articles of the Indian Constitution.
A) 386 B) 356 C) 324 D) 280

2. Write answer in brief (**any 4**) :

8

- 1) Finance Commission.
- 2) Structure of Election Commission.
- 3) Media.
- 4) Which is the dominant caste in Andhra Pradesh and Maharashtra ?
- 5) Two features of Indian Federal System.
- 6) Republican Party of India (RPI).

3. Write short note on (**any 4**) :

12

- 1) Center-State Economic Relation.
- 2) Sarkaria Commission.
- 3) What is Regionalism ?
- 4) Communist Party of India (Marxist).
- 5) What is State List ?
- 6) Caste politics in India.

4. Answer **any one** of the following :

10

- 1) Explain the relation between Religion and Indian Politics.

OR

- 2) Powers and functions of Election Commission.

5. Discuss the party system in India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा :

१०

१) चलन हा विषय _____ त येतो.

अ) केंद्रसूची ब) राज्यसूची क) समवर्ती सूची ड) यापैकी नाही

२) _____ हे निवडणूक आयोगाचे कार्ये आहेत.

अ) मतदार यादी बनविणे
ब) लोकसभेच्या निवडणूका घेणे
क) राजकीय पक्षांना निवडणूक चिन्ह प्रदान करणे
ड) वरील सर्व

३) भारत हे _____ राज्य आहे.

अ) संघराज्य ब) राजेशाही क) साम्यवादी ड) एकात्मक

४) _____ हे भारतातील पक्ष पद्धतिचे वैशिष्ट्ये नाही.

अ) बहुपक्ष पद्धति ब) प्रादेशिक पक्ष
क) जातीवर आधारित पक्ष ड) द्विपक्ष पद्धत

५) काँग्रेस पक्षाची स्थापना कधी झाली ?

अ) १९७७ ब) १९६६ क) १८८१ ड) १८८५

६) _____ हे बहुजन समाज पक्षाचे (BSP) अध्यक्ष आहेत.

अ) मायावती ब) जयललिता क) सोनिया गांधी ड) सुप्रिया सुळे

७) उत्तरप्रदेशमधील समाजवादी पक्षाचे निवडणूक चिन्ह _____ आहे.

अ) घड्याळ ब) कमळ क) हत्ती ड) सायकल

८) _____ ही कर्नाटकातील प्रभावशाली जात आहे.

अ) कम्मा ब) यादव क) मराठा ड) लिंगायत

९) _____ धर्म हा घटक पंजाबच्या राजकारणावर प्रभाव पाडतो.

अ) मुस्लिम ब) ख्रिश्चन क) शीख ड) यापैकी नाही

१०) भारतीय राज्यघटनेच्या खालील _____ कलमामध्ये निवडणूक आयोगाच्या अधिकारासंबंधी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

अ) ३८६ ब) ३५६ क) ३२४ ड) २८०

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) वित्त आयोग.
 - २) निवडणूक आयोगाची रचना.
 - ३) प्रसार माध्यमे.
 - ४) महाराष्ट्र व आंध्रप्रदेश राज्यातील वर्चस्वशाली जाती कोणत्या ?
 - ५) भारतीय संघराज्याचे दोन वैशिष्ट्ये.
 - ६) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया. (आर.पी.आय.).
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) केंद्र-राज्य आर्थिक संबंध.
 - २) सरकारिया आयोग.
 - ३) प्रादेशिकतावाद म्हणजे काय ?
 - ४) मार्क्सवादी कम्युनिस्ट पक्ष.
 - ५) राज्यसूची म्हणजे काय ?
 - ६) भारतातील जात राजकारण.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : १०
- १) भारतीय राजकारण आणि धर्म यातील संबंध स्पष्ट करा.
- किंवा**
- २) निवडणूक आयोगाचे अधिकार व कार्ये सांगा.
५. भारतातील पक्ष पद्धतिची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (Old) Examination, 2015
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – II) (Boys)**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 5
 - 1) There are _____ N.C.C. directorates in India.
a) 17 b) 18 c) 19 d) 20
 - 2) The effective range of 7.62 mm SLR is _____ yards.
a) 200 b) 300 c) 400 d) 500
 - 3) Landslide is a _____ type of calamity.
a) man-made b) artificial c) natural d) none of these
 - 4) Deep blue colour in the N.C.C. flag shows for _____
a) B.S.F. b) Army c) Air-force d) Navy
 - 5) Salami Shastra is completed in _____ movements.
a) 3 b) 4 c) 5 d) 6
2. Attempt **any two** of the following questions : 4
 - 1) Write down the eligibility conditions for blood donation.
 - 2) Write down the names of fire fighting equipments.
 - 3) Write down the main parts of 7.62 mm SLR.
3. Write short notes on **any two** the following : 6
 - 1) Benefits of drill
 - 2) Social service activities done in N.C.C.
 - 3) Basic leadership traits.
4. Describe the adventure training activities in N.C.C. 5

OR

Describe the characteristics of 7.62 mm LMG.
5. Describe the civil defence services. 5

**मराठी रूपांतर
(मुले)**

**सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.**

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ५
- १) भारतात एकूण _____ एन्.सी.सी. डायरेक्टरेटस् आहेत.
अ) १७ ब) १८ क) १९ ड) २०
- २) 7.62 mm SLR चा कारगर रेंज _____ यार्डस् आहे.
अ) २०० ब) ३०० क) ४०० ड) ५००
- ३) दरड कोसलणे ही एक _____ प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) मानवनिर्मित ब) कृत्रीम क) नैसर्गिक ड) यापैकी एकही नाही
- ४) एन्.सी.सी. झेंडयामधील गडद निळा रंग _____ ला दर्शवितो.
अ) बी.एस्.एफ. ब) आर्मि क) एअर-फोर्स ड) नेव्ही
- ५) सलामी शस्त्राची कारवाई _____ भागात पूर्ण केली जाते.
अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : ४
- १) रक्तदानासाठी आवश्यक पात्रता लिहा.
२) फायर फायटिंगच्या उपकरणांची नावे लिहा.
३) 7.62 mm SLR चे प्रमुख भाग लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ६
- १) ड्रीलचे फायदे
२) एन्.सी.सी. मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे
३) नेतृत्वाचे मूलभूत गुण.
४. एन्.सी.सी. मधील साहसी उपक्रम सविस्तर लिहा. ५
- किंवा**
- 7.62 mm LMG ची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.
५. सिव्हील डिफेन्सच्या सेवा सविस्तर लिहा. ५

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (Old) Examination, 2015
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – II) (Girls)**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 5
 - 1) There are _____ N.C.C. directorates in India.
a) 17 b) 18 c) 19 d) 20
 - 2) The effective range of 7.62 mm SLR is _____ yards.
a) 200 b) 300 c) 400 d) 500
 - 3) Landslide is a _____ type of calamity.
a) man-made b) artificial c) natural d) none of these
 - 4) Deep blue colour in the N.C.C. flag shows for _____.
a) B.S.F. b) Army c) Air-force d) Navy
 - 5) Salami Shastra is completed in _____ movements.
a) 3 b) 4 c) 5 d) 6
 2. Attempt **any two** of the following questions : 4
 - 1) Write down the eligibility conditions for blood donation.
 - 2) Write down the names of fire fighting equipments.
 - 3) Write down the main parts of 7.62 mm SLR.
 3. Write short notes on **any two** of the following : 6
 - 1) Benefits of drill.
 - 2) Social service activities done in N.C.C.
 - 3) Need of adventure training in N.C.C.
 4. Describe the benefits of N.C.C. training. 5
- OR
5. Describe the characteristics of 7.62 mm LMG. 5
 5. Describe the civil defence services. 5

**मराठी रूपांतर
(मुली)**

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ५
- १) भारतात एकूण _____ एन्.सी.सी. डायरेक्टरेट्स आहेत.
अ) १७ ब) १८ क) १९ ड) २०
- २) 7.62 mm SLR चा कारगर रेंज _____ यार्ड्स आहे.
अ) २०० ब) ३०० क) ४०० ड) ५००
- ३) दरड कोसलणे ही एक _____ प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) मानवनिर्मित ब) कृत्रीम क) नैसर्गिक ड) यापैकी एकही नाही
- ४) एन्.सी.सी. झेंडयामधील गडद निळा रंग _____ ला दर्शवितो.
अ) बी.एस्.एफ. ब) आर्मि क) एअर-फोर्स ड) नेव्ही
- ५) सलामी शस्त्राची कारवाई _____ भागात पूर्ण केली जाते.
अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : ४
- १) रक्तदानासाठी आवश्यक पात्रता लिहा.
२) फायर फायटिंगच्या उपकरणांची नावे लिहा.
३) 7.62 mm SLR चे प्रमुख भाग लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ६
- १) ड्रीलचे फायदे
२) एन्.सी.सी. मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे
३) एन्.सी.सी. मध्ये ऍडव्हेंचर ट्रेनिंगची गरज.
४. एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे सविस्तर लिहा. ५
- किंवा**
- 7.62 mm LMG ची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.
५. सिव्हील डिफेन्सच्या सेवा सविस्तर लिहा. ५

Seat No.	
-------------	--

**B.A. I (Semester – II) Examination, 2015
NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.) (Paper – II) (Old)**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.***

1. Fill in the blanks : 10
- 1) _____ scheme is formulated after the independence.
a) N.S.S. b) Lions Club c) UNICEF d) None of these
 - 2) _____ is danger for human society.
a) Colera b) AIDS c) Addiction d) None of these
 - 3) A woman's minimum age for marriage in India is _____ year.
a) 15 b) 16 c) 18 d) 21
 - 4) The adopted village should be located _____ from the college.
a) Far b) Near
c) Long distance d) None of these
 - 5) _____ is the number of hours the N.S.S. volunteer is expected to work during a year.
a) 120 b) 140 c) 240 d) 100
 - 6) _____ is the focus of N.S.S.
a) Society b) Principal c) Volunteer d) None of these
 - 7) Water conservation programme is important in _____ area.
a) Rain shadow b) Water logging
c) Plain d) None of these
 - 8) _____ explosion is observed after the independence in India.
a) Industrial b) Population
c) Agricultural d) None of these

- 9) _____ is problem observed in youth stage in society.
- a) Drug addiction b) Education
c) Lack of money d) None of these
- 10) _____ has worked for the womens before the independence of India.
- a) Raja Rammohan Roy b) Baba Amte
c) Mother Teresa d) None of these
2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**
- 1) Where did the Sayajirao Gaikwads work began ?
 - 2) Explain the work of Mother Teresa in brief.
 - 3) Where did the Swami Vivekananda give speech of Hindu religion ?
 - 4) Why the camp site should be near from the college ?
 - 5) How the mass media is useful in N.S.S. ?
 - 6) What are causes of AIDS ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Raja Rammohan Roy
 - 2) Selection of camp site
 - 3) Types of marriage
 - 4) Effect of modernization on family
 - 5) Child labour
 - 6) Causes of population explosion.
4. State the social work of Mother Teresa. **10**
- OR**
- Explain the activities in special camping programme.
5. What are the several reasons of drug addiction in society ? **10**

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) सयाजीराव गायकवाडांचे कार्य कोठे चालू झाले ?
 - २) मदर टेरेसा यांचे कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - ३) स्वामी विवेकानंदानी हिंदू धर्मावर कोठे व्याख्यान दिले ?
 - ४) शिबीर स्थळ कॉलेज जवळच का असावे असे अपेक्षित आहे ?
 - ५) प्रसिद्धी माध्यमांचा एन्.एस्.एस्. मध्ये कसा उपयोग होतो ?
 - ६) 'एडस्'ची कारणे स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) राजा राममोहन रॉय.
 - २) शिबीर स्थलाची निवड.
 - ३) लग्नाचे प्रकार.
 - ४) आधुनिकतेचा कुटुंबावर झालेला परिणाम.
 - ५) बाल कामगार.
 - ६) लोकसंख्या प्रस्फोटाची कारणे.
४. मदर टेरेसांच्या कार्याचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- स्पेशल शिबीरामध्ये कोणते कार्यक्रम करला येतात ?
५. समाजामधील व्यसनाधिनतेची विविध कारणे कोणती आहेत ? १०
-

SLR-X – 58

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
OPT. MUSIC (Paper – II)
Hindustani Classical Music

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 25

Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा :

५

१) राग भैरवचा थाट _____ आहे.

- a) भैरव b) काफी c) खमाज d) कल्यान

२) राग वृंदावनी सारंगची जाती _____ आहे.

- a) षाडव षाडव b) ओडव ओडव
c) संपूर्ण संपूर्ण d) ओडव षाडव

३) नाटकात गायल्या जाणाऱ्या गीतास _____ म्हणतात.

- a) भावगीत b) भक्तीगीत
c) नाट्यगीत d) चित्रपटगीत

४) संगीतात _____ कोमल स्वर आहेत.

- a) १ b) २ c) ३ d) ४

५) स्वरांच्या उत्तरत्या क्रमाला _____ म्हणतात.

- a) अवरोह b) तान c) आलाप d) लय

२. व्याख्या लिहा (कोणत्याही ३) :

६

- i) रजाखानी गत
ii) स्थाई
iii) आलाप
iv) संगीत

P.T.O.

३. अ) भैरव किंवा वृंदावनी सारंगची शास्त्रीय माहिती लिहा. २
ब) ताल एकताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. २
४. गीतवर्ण म्हणजे काय ते सांगून आरोही, अवरोही, संचारी, स्थाई वर्ण या बाबत माहिती लिहा. ५
किंवा
मसीतखानी गत म्हणजे काय ?
५. पं. वि. दि. पलुस्कर यांचे जीवनचरित्र लिहा. ५
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
OPT. PSYCHOLOGY (Paper – II)
General Psychology**

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: i) *All questions are compulsory.*

ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10

- 1) The learning means changes or improvement in _____ and behaviour.
A) Experience B) Practice C) Motor D) Verbal
- 2) In classical conditioning experiment conditioning was lossed means _____
A) Extinction B) Generalization
C) Discrimination D) None of these
- 3) The Re-triving processes of past experience is called _____.
A) Learning B) Attention C) Memory D) Emotion
- 4) _____ second duration period of short term memory.
A) 40 sec. B) 60 sec. C) 30 sec. D) None of these
- 5) Robert Sternberge given by _____ factors of intelligence.
A) 4 B) 5 C) 6 D) 3
- 6) Benet put forward the concept of _____
A) Child age B) Mental age
C) IQ D) Physiological age
- 7) _____ personality traits proposed by Garden Allport.
A) 4 B) 3 C) 5 D) 6

- 8) According to Freud's theory of personality included _____ sets Id, ego, superego.
A) 4 B) 5 C) 3 D) 6
- 9) _____ was the father of operant conditioning.
A) Skinner B) Pavlov C) Kohler D) Thorndike
- 10) _____ was the father of psychoanalysis.
A) Rogers B) Adler C) Frued D) Horny
2. Write short answer (**any four**) : **8**
- 1) Define memory.
 - 2) Define Encoding.
 - 3) Define "Personality".
 - 4) State type of memory.
 - 5) State formula of intelligent quotient.
 - 6) Define conditioning.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Causes of forgetting.
 - 2) Long-term memory.
 - 3) Intelligent quotient.
 - 4) Emotional intelligence.
 - 5) 16 personality factor test.
 - 6) Encoding.
4. Write **any one** long answer of the following questions :
- A) Explain the psychosexual stages of development in brief. **10**
- OR
- B) Explain the "Triarchic" theory of intelligence in brief. **10**
5. Describe classical conditioning experiment. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) अध्ययन म्हणजे _____ आणि वर्तनामध्ये सुधारणात्मक बदल होय.
अ) अनुभव ब) सराव क) कारक ड) शाब्दिक
- २) अभिजात अभिसंधान प्रयोगात प्रतिक्रिया अभिसंधीत नाहिशी होणे म्हणजे _____ होय.
अ) विलोपन ब) सामान्यीकरण क) भेदबोधन ड) यापैकी नाही
- ३) पूर्वानुभवांची पुनःप्राप्ती प्रक्रिया (आठवणे) म्हणजे _____ होय.
अ) अध्ययन ब) अवधान क) स्मरण (स्मृती) ड) भावना
- ४) अल्पकालीन स्मृतीत माहिती _____ सेकंद टिकून राहते.
अ) ४० सेकंद ब) ६० सेकंद क) ३० सेकंद ड) यापैकी नाही
- ५) स्टर्नबर्ग यांनी बुद्धिमत्तेत _____ घटक सांगितले.
अ) ४ ब) ५ क) ६ ड) ३
- ६) बीने यांनी बुद्धिमापन क्षेत्रामध्ये _____ संकल्पना मांडली.
अ) बाल वय ब) मानसिक वय क) बुद्ध्यांक ड) शारीरिक वय
- ७) गार्डन आलपोर्टनी व्यक्तिमत्त्व गुणविशेष _____ सांगितले.
अ) ४ ब) ३ क) ५ ड) ६
- ८) फ्राईडच्या व्यक्तिमत्त्व सिद्धांतामध्ये _____ घटक/संच इदम, अहम, पराहम असतात.
अ) ४ ब) ५ क) ३ ड) ६
- ९) _____ यांना साधक अभिसंधानाचे जनक म्हणतात.
अ) स्किनर ब) पॅव्हलाव्ह क) कोहलर ड) थॉर्नडाईक
- १०) _____ यांना मनोविश्लेषणाचे जनक म्हटले जाते.
अ) रॉजर्स ब) अँडलर क) फ्राईड ड) हॉर्नी

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) स्मृती व्याख्या द्या.
 - २) संकेतन व्याख्या द्या.
 - ३) व्यक्तिमत्त्व व्याख्या.
 - ४) स्मृती प्रकार सांगा.
 - ५) बुद्धिगुणांकाचे सूत्र सांगा.
 - ६) अभिसंधान व्याख्या द्या.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) विस्मरणाची कारणे.
 - २) दीर्घकालीन स्मृती.
 - ३) बुद्धिगुणांक.
 - ४) भावनीक बुद्धिमत्ता.
 - ५) १६ व्यक्तिमत्त्व घटक कसोटी.
 - ६) संकेतन.
४. खालील एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
- अ) मनोलैंगिक विकासाच्या अवस्था थोडक्यात स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) बुद्धिमत्तेचा “त्रिमीती” सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा. १०
५. अभिजात अभिसंधान प्रयोगाचे वर्णन करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2015
Opt. ECONOMICS
Indian Economy (Paper – II)

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Compare to other countries the India's agricultural productivity is
 - a) Very high
 - b) Very low
 - c) Medium
 - d) None of the above
- 2) _____ is the institutional source of agricultural credit.
 - a) Money lender
 - b) Relatives
 - c) Government
 - d) All of above
- 3) _____ is the best measure of remove the defects of agricultural marketing.
 - a) Co-operative marketing
 - b) Productive loans
 - c) Unproductive loans
 - d) None of the above
- 4) Role of _____ is important in underdeveloped countries.
 - a) Industrialisation
 - b) Population
 - c) Small farmers
 - d) None of the above
- 5) The first industrial policy in independent India was announced in the year
 - a) 1948
 - b) 1956
 - c) 1991
 - d) 1999
- 6) _____ is the main problem of small scale industries in India.
 - a) Problem of labour
 - b) Problem of water
 - c) Problem of raw material
 - d) None of the above

- 7) _____ model means providing urban amenities in rural areas.
- a) LPG
 - b) CNG
 - c) PURA
 - d) None of the above
- 8) LPG model for development is propounded by
- a) Manmohan Singh
 - b) Narshimha Rao
 - c) Pranav Mukharji
 - d) None of the above
- 9) 2007-2012 was the period of _____ Five Year Plan.
- a) Tenth
 - b) Eleventh
 - c) Ninth
 - d) None of the above
- 10) _____ is the main objective of Indian Planning.
- a) Economic Growth
 - b) Population Growth
 - c) Labour Growth
 - d) None of the above

2. Write short answers of the following (**any four**) : 8
- 1) State any two features of Green Revolution.
 - 2) What is agricultural credit ?
 - 3) State any two measures for solving the problems of small scale industries.
 - 4) What is industrial policy ?
 - 5) What is liberalisation ?
 - 6) State the types of measurement of agricultural productivity.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Role of NABARD.
 - 2) Defects of agricultural marketing in India.
 - 3) Problems of Small Scale Industries in India.
 - 4) Main features of New Industrial Policy 1991.
 - 5) Objectives of Eleventh Five Year Plan.
 - 6) PURA model.
4. Answer **any one** question of the following : 10
- A) Suggest the measures for increasing Indian agricultural productivity.
- OR
- B) State the broad objectives of Indian Planning.
5. Explain the role of small scale industries in Indian Economy. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) इतर देशांशी तुलना करता भारतीय शेतीची उत्पादकता ही _____ आहे.
अ) अतिशय जास्त ब) अतिशय कमी क) मध्यम ड) वरीलपैकी नाही
- २) _____ हा कृषि वित्त पुरवठ्याचा संस्थात्मक मार्ग आहे.
अ) सावकार ब) नामेवाईक क) सरकार ड) वरील सर्व
- ३) _____ हा शेतमालाच्या विक्रीव्यवस्थेतील दोष दूरकरण्याचा उत्तम उपाय आहे.
अ) सहकारी विक्रीव्यवस्था ब) उत्पादक कर्जे
क) अनुत्पादक कर्जे ड) वरीलपैकी नाही
- ४) अविकसित देशांचा विकास घडवून आणण्यात _____ ची भूमिका महत्वाची असते.
अ) औद्योगिकीकरणाची ब) लोकसंख्येची
क) छोट्या शेतकऱ्यांची ड) वरीलपैकी नाही
- ५) स्वतंत्र भारताचे पहिले औद्योगिक धोरण _____ या वर्षी जाहिर करण्यात आले.
अ) १९४८ ब) १९५६ क) १९९१ ड) १९९९
- ६) भारतातील लघु उद्योगांची _____ ही प्रमुख समस्या आहे.
अ) श्रमीकांची समस्या ब) पाण्याची समस्या
क) कच्चा मालाची समस्या ड) वरीलपैकी नाही
- ७) _____ प्रतिमान म्हणजे ग्रामीण क्षेत्रात शहरी सुखसोई पुरविणे होय.
अ) एल. पी. जी. ब) सी. एन्. जी. क) पूरा ड) वरीलपैकी नाही
- ८) विकासाचे एल. पी. जी. प्रतिमान _____ यांनी मांडले.
अ) मनमोहन सिंग ब) नरसिंह राव क) प्रणव मुखर्जी ड) वरीलपैकी नाही
- ९) २००७ ते २०१२ हा काळावधी _____ पंचवार्षिक योजनेचा होता.
अ) दहाव्या ब) अकराव्या क) नवव्या ड) वरीलपैकी नाही
- १०) भारतीय नियोजनाचे _____ हे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
अ) आर्थिक वृद्धि ब) लोकसंख्या वृद्धि क) श्रम वृद्धि ड) वरीलपैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) हरित क्रांतीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 - २) कृषि वित्त पुरवठा म्हणजे काय ?
 - ३) लघु उद्योगांच्या समस्या सोडविण्यासाठी कोणतेही दोन उपाय सांगा.
 - ४) औद्योगिक धोरण म्हणजे काय ?
 - ५) उदारिकरण म्हणजे काय ?
 - ६) कृषि उत्पादकता मोजण्याचे प्रकार सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) नाबार्डची (NABARD) भूमिका.
 - २) भारतीय शेतमालाच्या विक्री व्यवस्थेतील दोष.
 - ३) भारतातील लघु उद्योगांच्या समस्या.
 - ४) १९९१च्या नवीन औद्योगिक धोरणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये.
 - ५) अकराव्या पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्ट्ये.
 - ६) पुरा प्रतिमान (PURA).
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) भारतीय शेतीची उत्पादकता वाढविण्यासाठी उपाय सूचवा.
- किंवा**
- ब) भारतीय नियोजनाची ठळक उद्दिष्ट्ये सांगा.
५. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील लघु उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा. १०
-

- 9) Prayag Prashasti of Samudragupta was written by
 a) Harishen b) Ravikirti c) Hal d) Kalidas
- 10) Shwetambar and Digambar are the sects of _____ religion.
 a) Bouddha b) Jain c) Hindu d) Vedik

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the first sermon of Gautam Buddha.
- 2) State the main features of life of Vardhaman Mahavir.
- 3) Describe in brief the Kaling War.
- 4) Highlight the important work of Chandragupta – II.
- 5) Explain the Prayagmela of Harshavardhan.
- 6) Describe the four Aryasatya of Bouddha religion.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Life of Gautam Buddha.
- B) Political work of Chandragupta Maurya.
- C) Samrat Ashoka's Inscriptions.
- D) Gupta coins.
- E) Samudragupta.
- F) Harshavardhan.

4. Describe the main teachings of Jainism.

10

OR

Explain the main features of Mauryan Administration.

5. Why Gupta age is called as golden age ? Discuss.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) जैन धर्माचे 23 वे तीर्थंकर _____ हे होते.
 अ) ऋषभदेव ब) पार्श्वनाथ क) महावीर ड) नेमीनाथ

- 2) सम्राट अशोकाच्या वडिलांचे नाव _____ हे होते.
अ) अजातशत्रु ब) चंद्रगुप्त क) बिंदुसार ड) कुणाल
- 3) व्ही.ए. स्मीथने _____ ला भारतीय नेपोलियन असे म्हटले आहे.
अ) समुद्रगुप्त ब) चंद्रगुप्त क) हर्षवर्धन ड) अशोक
- 4) हर्षवर्धनाच्या बहिणीचे नाव _____ हे होते.
अ) नागनिका ब) प्रभावती क) राजश्री ड) कोसलदेवी
- 5) प्राचीन भारतात _____ काळाला सुवर्णयुग म्हटले जाते.
अ) मौर्य ब) कुषाण क) गुप्त ड) वर्धन
- 6) त्रिपिटक ग्रंथ _____ धर्माशी संबंधित आहे.
अ) जैन ब) बौद्ध क) हिंदू ड) वैदिक
- 7) मौर्य काळात सैन्याचा पगार _____ स्वरूपात दिला जात असे.
अ) रोख ब) महसूल क) वस्तू ड) यापैकी नाही
- 8) विक्रमादित्य हे _____ राजाचे नाव होते.
अ) अशोक ब) चंद्रगुप्त दुसरा क) समुद्रगुप्त ड) हर्षवर्धन
- 9) समुद्रगुप्ताची प्रयाग पशस्ती _____ ने लिहिली.
अ) हरीषेण ब) रविकिर्ती क) हाल ड) कालीदास
- 10) श्वेतांबर आणि दिगंबर हे पंथ _____ धर्मात आहेत.
अ) बौद्ध ब) जैन क) हिंदू ड) वैदिक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) गौतम बुद्धाचे पहिले प्रवचन स्पष्ट करा.
- 2) वर्धमान महावीराच्या जीवनाची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 3) कलिंग युद्धाची थोडक्यात माहिती लिहा.
- 4) चंद्रगुप्त दुसरा याच्या महत्वपूर्ण कार्यांवर प्रकाश टाका.
- 5) हर्षवर्धनाचा प्रयाग मेळा स्पष्ट करा.
- 6) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्ये विशद करा.

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) गौतम बुद्धाचे जीवन चरित्र.
ब) चंद्रगुप्त मौर्याचे राजकीय कार्य.
क) सम्राट अशोकाचे शिलालेख.
ड) गुप्तांची नाणी.
इ) समुद्रगुप्त.
फ) हर्षवर्धन.
4. जैन धर्माची प्रमुख शिकवण विशद करा. 10
- किंवा**
- मौर्य प्रशासन व्यवस्थेची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
5. गुप्त काळाला सुवर्णयुग का म्हणतात ? त्याची चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. I Semester – II (Old) Examination, 2015
Opt. HISTORY (Paper – II)
Shivaji and His Times – 1600 AD to 1707 AD

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternatives :

10

- 1) In Shivkal, where the elephants were kept was called as
 - a) Pilkhana
 - b) Shahatkhana
 - c) Faraskhana
 - d) Shikarkhana
- 2) For the formation of Ashtapradhan Mandal, Chhatrapati Shivaji Maharaj accepted _____ book as a standard.
 - a) Mitakshar
 - b) Shukraniti
 - c) Aadnyapatre
 - d) Viveksindhu
- 3) _____ is called the pioneer of the Navy.
 - a) Chhatrapati Shahaji Raje
 - b) Chhatrapati Shivaji Raje
 - c) Chhatrapati Sambhaji Raje
 - d) Chhatrapati Rajaram Raje
- 4) Vidnyaneshwar authored _____ book.
 - a) Mitakshara
 - b) Viveksar
 - c) Patrasar
 - d) Aadnyapatre
- 5) In Shivkal _____ was the source for the measurement of land.
 - a) Rope
 - b) Shivshahi kathi
 - c) Iron bar
 - d) Ilahi-ganj
- 6) The symbol of Patil was
 - a) Plough
 - b) A pair of scales
 - c) Stick
 - d) Sickle

- 7) The coronation of Sambhaji Maharaj was occurred at _____ fort.
 a) Raigad b) Rajgad c) Pratapgad d) Purandar
- 8) The chief vatandar of Pargana was
 a) Patil b) Shete c) Mahajan d) Deshmukh
- 9) After the death of Rajaram Maharaj Maharani _____ came to the rule.
 a) Yesubai b) Tarabai c) Soyrabai d) Putlabai
- 10) Badshah Aurangzeb died in
 a) 1700 b) 1702 c) 1705 d) 1707

2. Answer in short (**any four**) :

8

- 1) Name the minister of Ashtapradhan Mandal.
- 2) State the rules of military discipline of Shivkal.
- 3) Name the places of navy of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- 4) Explain the importance of the book 'Mitakshara'.
- 5) What is Agnidivya ?
- 6) State the performance of Dhanaji Jadhav.

3. Answer the following (**any four**) :

12

- 1) Write any three features of military administration of Shivkal.
- 2) State the rights of Peshwa in Ashtapradhan Mandal.
- 3) State the duties of Subnis in fort administration.
- 4) Name the water-forts built by Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- 5) State the work method of judiciary.
- 6) Describe the coronation ceremony of Sambhaji Maharaj.

4. Explain the features of Ashtapradhan Mandal.

10

OR

Evaluate the achievements of Maharani Tarabai and Rajaram Maharaj in the war of independence of Marathas.

5. Review the contribution of Chhatrapati Shivaji Maharaj as a general.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) शिवकाळात हत्ती ठेवण्याच्या ठिकाणास _____ म्हणत.
अ) पिलखाना ब) शहतखाना क) फरासखाना ड) शिकारखाना
- २) अष्टप्रधान मंडलाच्या निर्मितीसाठी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी _____ हा ग्रंथ प्रमाण मानला होता.
अ) मिताक्षरा ब) शुक्रनीति क) आज्ञापत्रे ड) विवेकसिंधु
- ३) _____ यांना आरमाराचे जनक म्हणतात.
अ) छत्रपती शहाजी राजे ब) छत्रपती शिवाजी राजे
क) छत्रपती संभाजी राजे ड) छत्रपती राजाराम राजे
- ४) विज्ञानेश्वर याने _____ हा ग्रंथ लिहिला.
अ) मिताक्षरा ब) विवेकसार क) पत्रसार ड) आज्ञापत्रे
- ५) शिवकाळात जमीनमोजणीसाठी _____ या साधनाचा वापर केला जात असे.
अ) दोरखंड ब) शिवशाही काठी
क) लोखंडी गज ड) ईलाही गंज
- ६) पाटील यांची निशाणी _____ असे.
अ) नांगर ब) तराजु क) काठी ड) कोयता
- ७) _____ किल्ल्यावर संभाजी महाराजांचा राज्याभिषेक झाला.
अ) रायगड ब) राजगड क) प्रतापगड ड) पुरंदर
- ८) परगण्याचा प्रमुख वतनदार _____ असे.
अ) पाटील ब) शेते क) महाजन ड) देशमुख
- ९) राजाराम महाराजांच्या मृत्यूनंतर महाराणी _____ यांनी राज्यकारभार हाती घेतला.
अ) येसूबाई ब) ताराबाई क) सोयराबाई ड) पुतळाबाई
- १०) बादशहा औरंगजेबाचा मृत्यू _____ साली झाला.
अ) १७०० ब) १७०२ क) १७०५ ड) १७०७

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

- १) अष्टप्रधान मंडळातील प्रधानांची नावे लिहा.
- २) शिवकालीन लष्करातील शिस्तीचे नियम सांगा.
- ३) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या आरमारबांधणीची ठिकाणे सांगा.
- ४) मिताक्षरा या ग्रंथाचे महत्व स्पष्ट करा.
- ५) अग्निदिव्य म्हणजे काय ?
- ६) धनाजी जाधव याची कामगिरी सांगा.

३. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

१२

- १) शिवकालीन लष्करी प्रशासनाची तीन वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) अष्टप्रधान मंडळातील पेशव्याचे अधिकार सांगा.
- ३) किल्ला प्रशासनातील सबनीसाची कामे सांगा.
- ४) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी बांधलेल्या जलदुर्गाची नावे सांगा.
- ५) न्यायव्यवस्थेची कार्यपद्धती विशद करा.
- ६) संभाजी महाराजांच्या राज्यारोहणाचे वर्णन करा.

४. अष्टप्रधान मंडळाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

किंवा

मराठ्यांच्या स्वातंत्र्ययुद्धातील महाराणी ताराबाई व छत्रपती राजाराम यांच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

५. कुशल सेनानी म्हणून छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या योगदानाचा आढावा घ्या.

१०

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – I) (Semester – II) (Old) Examination, 2015
LINGUISTICS (Opt.) (Paper – II)
Introduction to Linguistics

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following choosing the correct alternative : 10
- 1) PAN is an example of _____
a) Acronymy b) Clipping
c) Conversion d) Blending
 - 2) Adding an affix after the word is called _____
a) Suffix b) Prefix
c) Infix d) None of these
 - 3) _____ is the study of meaning in language.
a) Phonetics b) Morphology
c) Syntax d) Semantics
 - 4) Table-fan is an example of _____
a) Blending b) Conversion
c) Clipping d) Compounding
 - 5) The word 'unkindly' contains _____ morphemes.
a) Two b) Three
c) One d) Four

3. A) Answer **any two** of the following :

6

I) Give morphological analysis of the following words :

- i) Unhappily
- ii) Multinational
- iii) Waste-papers

II) Identify the morphological process of the underlined words in the following sentences :

- i) Water the plants regularly.
- ii) The ad. is very attractive.
- iii) Your appointment is purely temporary.

III) Identify the 'free' and 'bound' morphemes in the following words :

- i) illegal
- ii) hair-pins
- iii) unemployment

B) Answer **any two** of the following :

4

I) Match the antonyms in the following :

A	B
Beautiful	Hell
Love	Cruel
Kind	Hate
Heaven	Ugly

II) Match the synonyms in the following :

A	B
Conceal	Freedom
World	Lunatic
Madman	Universe
Liberty	Hide

III. Match the following to get appropriate collocational relations :

A

A band

A flock

A herd

A gang

B

of thieves

of cows

of birds

of musicians

4. What is 'morphology' ? Explain the concept of morpheme and its types. **10**

OR

Write a detailed note on major and minor word formation processes.

5. What is semantics ? Write a note on lexical relations such as synonyms, antonyms and collocations. **10**

SLR-X – 65

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) Examination, 2015
OPT. MARATHI (Paper – II) (New) (CGPA Pattern)
काया मातीत मातीत – विठ्ठल वाघ

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) :

१४

१) वऱ्हाडी बोलीवर कोणत्या भाषेचा ठसा उमटलेला दिसतो ?

अ) हिंदी ब) अरबी क) उर्दू-फार्शी ड) इंग्रजी

२) 'वावर' या कवितेत डेबूजी कोणाला उद्देशून म्हटले आहे ?

अ) तनपुरे महाराज ब) तुकडोजी महाराज
क) तुकाराम महाराज ड) संत गाडगे बाबा

३) 'दरसालचं मरन अंस किती मरणार' ही कविता कोणत्या चळवळीचे स्फूर्ती स्थान ठरले ?

अ) कामगार चळवळ ब) शेतकरी चळवळ
क) दलित चळवळ ड) विद्यार्थी चळवळ

४) 'काया मातीत मातीत' या काव्य संग्रहातील कोणत्या कवितेत कृषकाची शोकांतिका आहे ?

अ) साहेबराव पाटील ब) आजून
क) गाव ड) आक्के

५) विठ्ठल वाघ यांच्या कविते विषयी 'वऱ्हाडी जीवनातली व बोलीतली खरपूस साय' असे कोणी म्हटले आहे ?

अ) वा.रा. कांत ब) वा.ल. कुलकर्णी
क) पु.ल. देशपांडे ड) भाऊ भालेराव

P.T.O.

- ६) 'काया मातीत मातीत' या काव्य संग्रहाला कोणी प्रस्तावना दिली आहे ?
 अ) नरहर कुरुंदकर
 ब) पु.ल. देशपांडे
 क) वा.रा.कांत
 ड) मधुकर वाकोडे
- ७) मैदी या शब्दाचा अर्थ काय आहे ?
 अ) ऐदी
 ब) आळशी
 क) मेंदी
 ड) मैद्याची
- ८) पुनिव या कवितेत कवीने कोणाची शपथ घेतली आहे ?
 अ) आईची
 ब) गुलबासाची
 क) गुलाबाची
 ड) प्रियसीची
- ९) मेंढरं या कवितेत किती वर्षांच्या बोलीनं आमचा लिलाव होतो ? असे कवी म्हणतात.
 अ) चार
 ब) तीन
 क) पाच
 ड) सात
- १०) कोणत्या कवयित्रीची लोकवाणी लाकांच्या घराघरांत पोहोचली ?
 अ) बहिणाबाई चौधरी
 ब) मुक्ताबाई
 क) जनाबाई
 ड) कान्होपात्रा
- ११) विठ्ठल वाघांच्या कवितेतील चिंतनाचा विषय कोणता आहे ?
 अ) जातीयता
 ब) कृषी-कृषक
 क) शिक्षण
 ड) बेरोजगारी
- १२) 'गाथा सप्तशती' हा ग्रामीण जीवनदर्शन घडविणारा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ) भरतमुनी
 ब) बाण
 क) दण्डी
 ड) राजा हाल
- १३) 'काया मातीत मातीत' यात कवी कोणाच्या गाथेतून इदूचे गीत फुलले असे म्हणतात ?
 अ) तुकोबाच्या
 ब) नामयाच्या
 क) सावत्याच्या
 ड) चोखोबाच्या
- १४) 'काया मातीत मातीत' या काव्य संग्रहातील खालीलपैकी कोणती कविता सुभाषितांची आहे ?
 अ) मुक्तके
 ब) तरंग
 क) पाणी
 ड) लवंग

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) कवी विठ्ठल वाघांच्या कविते विषयी पु.ल. देशपांडे काय म्हणतात ?
- २) शेतकरी चळवळीला प्रेरणा देणाऱ्या चार कवींची नावे सांगा ?
- ३) विठ्ठल वाघ यांच्या काव्य रचनेतील कोणतेही दोन दोष सांगा.
- ४) मेंढरं या कवितेतून कोणता विचार व्यक्त झाला आहे ?
- ५) कवी विठ्ठल वाघ यांचे वेगळेपण सांगा.
- ६) पुनिव कवितेतील प्रतिमा-प्रतिके सांगा.
- ७) विठ्ठल वाघांच्या लोकप्रियतेची प्रमुख दोन कारणे सांगा.
- ८) 'ऋतु' कवितेतील शेतकऱ्याची व्यथा सांगा.

३. अ) टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

८

- १) वाघांच्या कवितेतील सामाजिकता.
- २) शेतकरी चळवळ आणि वाघांची कविता.
- ३) 'तिफन' कवितेचा आशय.

ब) संदर्भासहित स्पष्टीकरण द्या (कोणतेही दोन) :

६

- १) “गाव सोळून चालली तुवा पालरणीत पाय
मैना उळून गेल्यान माहा उदास पिपय”
- २) “तुया रूपाची नवरी कधी येणार म्हणून
माया डोयाची पालरवी उभी सजून धजून”
- ३) “महादेव सस्ता झाला महागलं बेलपानं
आम्ही आरतीचे दिप नाही तूप नाही वात”

४. 'काया मातीत मातीत' यांतून व्यक्त झालेले शेतकऱ्यांचे शोषण सोदाहरण स्पष्ट करा.

१४

किंवा

कवी विठ्ठल वाघ यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

५. 'काया मातीत मातीत' या काव्य संग्रहातील निसर्ग कवितांचा सोदाहरण परामर्श घ्या.

१४

SLR-X – 66

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – I (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Optional) Paper – II (New)
(C.G.P.A. Pattern)

Prose

Day and Date : Monday, 2-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*

14

1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے :

(۱) ”دولت“ یہ کردار ڈرامہ _____ کا ہے۔

(رستم و سہراب خدا حافظ اندر سجا انارکلی)

(۲) ”خدا حافظ“ اس ڈرامے میں _____ کردار ہیں۔

(پانچ چھ سات چار)

(۳) ”گرد آفرید“ ڈرامہ _____ سے تعلق رکھتی ہے۔

(خدا حافظ انارکلی رستم و سہراب طلسم ہوش رُبا)

(۴) _____ کو اپنے وطن کی آزادی اپنی جان و محبت سے بھی بڑھ عزیز ہے۔

(رستم سہراب گرد آفرید ہومان)

(۵) _____ اردو زبان کی تمثیل ہے۔

(برج بانو تنکے کا سلوک خدا حافظ حقیقی عظمت)

(۶) اردو ڈرامے کا ’شیکسپیر‘ _____ کو کہا جاتا ہے۔

(انتیار علی تاج مرزا ہادی رسوا آغا حشر کاشمیری مولوی نذیر احمد)

P.T.O.

- (۷) دنیا کے حربوں میں سب سے زیادہ خوفناک حربہ _____ ہے۔
(عورت کی دوستی عورت کی مکاری عورت کا حُسن عورت کی رضا)
- (۸) لکھنوی تہذیب کی جیتی جاگتی تصویر _____ میں پیش کی گئی ہے۔
(حقیقی عظمت ایک وصیت کی تعمیل فسانہ آزاد خدا حافظ)
- (۹) مصنف نے ”فسانہ آزاد“ کا موازنہ اردو کی مشہور داستان _____ سے کیا ہے۔
(الیف لیلیٰ باغ و بہار طلسم ہوش رُبا سب رس)
- (۱۰) ”لیلیٰ کے خطوط“ کے مصنف _____ ہیں۔
(خواجہ حسن نظامی قاضی عبد الغضار فرحت اللہ بیگ آل احمد سرور)
- (۱۱) لاما کے قتل کے الزام میں خاں صاحب کو _____ سال کی سزا ہوئی۔
(پانچ دو پندرہ سات)
- (۱۲) بڑھیا کو _____ پکانے کی خواہش ہوئی۔
(کھینچا کھیر ملیدہ بریانی)
- (۱۳) _____ میں تنکے کو پس پس کر اس کا بھرتا بنا دیا جاتا ہے۔
(دوسری منزل چوتھی منزل تیسری منزل پہلی منزل)
- (۱۴) _____ کا فرشتہ کتنے ہی بڑوں کو چھوٹا کرتا ہے اور کتنے ہی
چھوٹوں کو بڑا بناتا ہے۔
(علم عقل عمل ہنر)

(۱) تیسری منزل میں تنکے کو کس مرحلے سے گذرنا پڑتا ہے؟

(۲) مصنف کاغذ کے کارخانے میں جا کر کیا دیکھا؟

- ۳ انسان کی حقیقی عظمت کن چیزوں پر منحصر ہے؟
- ۴ گدڑی مصنف کو اپنی عبرت ناک کہانی میں کیا کہتی ہے؟
- ۵ مولوی وحید الدین سلیم کھانے میں کیا پسند کرتے ہیں؟
- ۶ ”فسانہ آزاد“ کے بارے میں وضاحت کیجئے۔
- ۷ مصنف نے مولوی وحید الدین سلیم کے گھر کے حالات کے بارے میں کیا کچھتے ہیں؟
- ۸ ’مرزا صاحب‘ اس کردار پر روشنی ڈالئے۔
- ۳ الف) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی دو)
- 8
- (۱) بڑھیا کے کھیر بنانے کی آرزو کا واقعہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔
- (۲) مصنف نے ”تنکے کا سلوک“ میں گدڑی کی تخلیق کس طرح بیان کی ہے؟
- (۳) تنکے کے کاغذ بننے پر اس کی قدر و قیمت کیوں بڑھ جاتی ہے؟
- 6 ب) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی دو)
- (۱) آل احمد سرور ”فسانہ آزاد“ کی مقبولیت کے کیا وجوہات بیان کئے ہیں؟
- (۲) خان صاحب اور ان کی بیوی کے واقعہ سے مصنف کیا پیغام دیتے ہیں؟
- (۳) مصنف ”حقیقی عظمت“ میں اپنے خاندان کے متعلق کیا فرماتے ہیں؟
- 14 ۴) مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے: (کوئی ایک)
- (۱) ڈرامہ ”رستم و سہراب“ کا خلاصہ مفصل تحریر کیجئے۔
- (۲) ”ایک وصیت کی تعمیل“ کا خلاصہ تحریر کیجئے۔
- 14 ۵) ”لبلی کے خطوط“ کا خلاصہ مفصل لکھئے۔

SLR-X – 67

Seat
No.

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (CGPA Pattern) Examination, 2015
KANNADA (Optional) (Paper – II) (New)
Autobiography and Drama**

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

14

1) ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ಇದೊಂದು

ಅ) ಕತೆ

ಆ) ಕಾದಂಬರಿ

ಇ) ಚರಿತ್ರೆ

ಈ) ನಾಟಕ

2) ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ಬರೆದವರು

ಅ) ಸರೋಜ

ಆ) ಬೇಂದ್ರೆ

ಇ) ಕುವೆಂಪು

ಈ) ಕಂಬಾರ

3) ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ಇದೊಂದು _____ ನಾಟಕ.

ಅ) ರಾಜಕೀಯ

ಆ) ಧಾರ್ಮಿಕ

ಇ) ಆರ್ಥಿಕ

ಈ) ಸುಳ್ಳು

4) ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ನಾಟಕದ ಖಳನಾಯಕ

ಅ) ರುದ್ರಪ್ಪ

ಆ) ಶೀನು

ಇ) ಸರೋಜ

ಈ) ಸಿದ್ದಲಿಂಗು

5) ಹರಕೆಯ ಕುರಿಯಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಅ) ಸಿದ್ದಲಿಂಗು

ಆ) ಶೀನು

ಇ) ರುದ್ರಪ್ಪ

ಈ) ಕಾಂತಿಲಾಲ

6) ಸರೋಜ ಖರೀದಿಸಿದ್ದು

ಅ) ಬಳೆ

ಆ) ಓಲೆ

ಇ) ಕಂಕಣ

ಈ) ನೆಕ್ಲೆಸ್

7) ಸರೋಜಳಿಗೆ ಉದ್ದರಿ ಸಾಲ ನೀಡಿದವರು

ಅ) ಕಾಂತಿಲಾಲ

ಆ) ಪ್ರಕಾಶ

ಇ) ಶೀನು

ಈ) ರುದ್ರಪ್ಪ

8) ಪ್ರಕಾಶನಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಕೊಟ್ಟವನು

ಅ) ಶೀನು

ಆ) ರುದ್ರಪ್ಪ

ಇ) ಕಾಂತಿಲಾಲ

ಈ) ಸಿದ್ದಲಿಂಗು

P.T.O.

- 9) ಉಚಲ್ಯಾ ಇದೊಂದು _____ ಚರಿತ್ರೆ.
 ಅ) ಆತ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಇ) ಹಳೆ ಈ) ಆಧುನಿಕ
- 10) ಉಚಲ್ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ _____ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ.
 ಅ) ಜಾಧವ ಅ) ಕಾಂಬಳೆ ಇ) ಗಾಯಕವಾಡ ಈ) ಟಕಾರಿ
- 11) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡ ಬರೆದದ್ದು _____ ಭಾಷೆ.
 ಅ) ಕನ್ನಡ ಅ) ಮರಾಠಿ ಇ) ಹಿಂದಿ ಈ) ತೆಲುಗು
- 12) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡ ಪಡೆದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.
 ಅ) ಅಕಾಡೆಮಿ ಅ) ಟಿಳಕ್ ಇ) ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಈ) ಪಂಪ
- 13) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಒಟ್ಟು ಜ್ಞಾನಪೀಠ
 ಅ) ಮೂರು ಅ) ಆರು ಇ) ಎಂಟು ಈ) ಹತ್ತು
- 14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ನಾಟಕ _____.

2. ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

12

- 1) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡರ ಅಣ್ಣನ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು ?
- 2) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡರ ತಂದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ?
- 3) ಕಾಂತಿಲಾಲ ಯಾರಿಗೆ ಉದ್ದರಿ ಸಾಲ ನೀಡಿದನು ?
- 4) ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ಯಾರು ಯಾರು ಆದರು ?
- 5) ರುದ್ರಪ್ಪ ಯಾರು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: (ಟಿಪ್ಪಣಿ):

14

- 1) ಪಾರಧಿ ಜನರ ಲಗ್ನ ಪದ್ಧತಿ
- 2) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕವಾಡರ ಬಾಲ್ಯಜೀವನ
- 3) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

14

- 1) ಪಾರಧಿ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುವು ?
- 2) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುವು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಹರಕೆಯ ಕುರಿ ನಾಟಕದ ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

16

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Opt.) (Paper – II) CGPA Pattern (New)
Introduction to Language**

Day and Date : Monday, 2-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- N. B. :** i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following choosing the correct alternative : 14

- i) Variants of the same phoneme are called
a) Allophones b) Microphones c) Allomorphs d) Phones
- ii) Voiced sounds are articulated when glottis is in
a) Silence b) Vibration
c) Neutral mode d) Inactive state
- iii) Labio-dental sounds are articulated with contact between teeth and
a) Tongue b) Lips c) Palate d) Teeth ridge
- iv) In English, there are _____ diphthongs.
a) Six b) Seven c) Eight d) Nine
- v) Word stress is marked with
a) Slanting bar b) Vertical bar c) Horizontal bar d) Brackets
- vi) Morphology is the study of formation of
a) Allophones b) Words c) Phonemes d) Phrases
- vii) The minimal meaningful unit in a language is called
a) Phoneme b) Morpheme c) Allomorphs d) Syllable
- viii) Combination of two or more words is called
a) Blending b) Compounding c) Clipping d) Conversion
- ix) The word ‘internationalization’ is an example of
a) Reduplication b) Affixation c) Acronym d) Blending

- x) A free morpheme can be used _____ in a sentence.
 a) Independently b) Generally c) Certainly d) Usually
- xi) Language is a _____ of communication.
 a) Measure b) Means c) Step d) Way
- xii) Language is species specific and species _____ possession of man.
 a) Unique b) Uniform c) Single d) United
- xiii) Honey bees communicative via
 a) Sound b) Dance c) Honey d) Music
- xiv) Facial expressions convey meaning in _____ communication.
 a) Written b) Face to face
 c) Telephonic d) None of the above

2. Answer any **seven** in **two** or **three** sentences **each** :

14

- 1) Give precise definition of phonology.
- 2) What is phoneme ?
- 3) What are plosive sounds ?
- 4) Make a list of organs of speech.
- 5) What are allophones ?
- 6) What are semi-vowels ? Why they are called so ?
- 7) What is a minimal pair ?
- 8) What is the function of vocal cords in articulation of sounds ?

3. A) Answer **any two** of the following :

8

- 1) Give morphological analysis of the following words :
 supernatural, empowerment, anticorruption, unfriendly.
- 2) Identify morphological processes in the underlined words :
 - i) I saw him in the STD booth.
 - ii) Pomato curry is very tasty.
 - iii) He works for hours in lab.
 - iv) John likes to take a long ride on a motorcycle.
- 3) Separate prefixes and suffixes from the following words :
 misunderstanding, childish, terrorism, incapable.

B) Answer **any two** of the following : **6**

i) Give three term labels of the following sounds.

/k/, /n/, /b/.

ii) Transcribe the following words phonemically.

teacher, air, water.

iii) Mark primary stress in the following words.

examination, discover, photograph.

4. Answer **any one** : **14**

Write a detailed note on the characteristics of human language.

OR

What are the different features of speech and writing ?

5. Answer the following : **14**

What are the major processes of word formation ? Explain with suitable examples.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (CGPA Pattern) Examination, 2015
HINDI (Opt.) (Paper – II) (New)
साहित्य विविधा एवं हिंदी व्याकरण

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14
- 1) सिद्धेश्वरी के मँझले लड़के मोहन के चेहरे पर _____ के दाग थे।
अ) कोढ़ ब) चेचक क) मुहाँसों ड) माता
- 2) गिर्दा उत्तराखंड के जन संघर्षों की _____ थे।
अ) मशाल ब) चेतना क) आग ड) चेतावनी
- 3) 67 के दौर में गिर्दा ने _____ जैसे नाटकों का लाल-किले में मंचन किया।
अ) अंधेर नगरी ब) मोहिल माटी क) चंद्रगुप्त ड) स्वामिनी
- 4) खन्ना ने रागिनी को _____ की यात्रा कराने का वचन दिया है।
अ) जपान ब) टोकियो क) लंडन ड) अमेरिका
- 5) _____ घर भूल गया। पढ़ नहीं सकता।
अ) पुस्तक ब) चश्मा क) फाइल ड) कागजात
- 6) शाहू ने सभी बहनों को टीके में _____ रुपया दिया।
अ) पचास ब) सवासौ क) डेढ़ ड) एक
- 7) मीरा की कृष्ण के प्रति भक्ति _____ है।
अ) अप्रिय ब) असीम क) तुच्छ ड) त्याज्य

- 8) दीवाने भिखमंगों की दुनिया में _____ प्यार लुटाते हैं ।
 अ) स्वच्छंद ब) असीम क) अनंत ड) बहुत
- 9) कहदे अतीत अब मौन त्याग, _____ तुझमें क्यों लगी आग ?
 अ) प्रिये ब) माते क) लंके ड) भक्त
- 10) सिंहासन खाली करो कि _____ आती है ।
 अ) जनता ब) माता क) सेना ड) ललना
- 11) रहीम को अकबर ने _____ उपाधि दी ।
 अ) सर ब) खानसाहब क) सेनापति ड) खानखाना
- 12) भ्रष्टाचार हमारा _____ शत्रू है ।
 अ) बाहरी ब) भीतरी क) अंदरूनी ड) अंतर्गत
- 13) निर्मलाजी अपनी जाति से _____ होना चाहती है ।
 अ) बाहर ब) मुक्त क) बहिष्कृत ड) अंतर्भूत
- 14) हरिवंशराय बच्चन पुरानी पीढ़ी को _____ अश्रू न बहाने की सलाह देते हैं ।
 अ) अमंगल ब) व्यर्थ क) झूठे ड) सुहाने

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए :

14

- 1) 39, 47 (मानक शब्दों में लिखिए ।)
- 2) छिहत्तर, नवासी (मानक अंकों में लिखिए ।)
- 3) आपे से बाहर होना । (अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।)
- 4) जी भर आना । (अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।)
- 5) रंग में भंग डालना । (अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।)
- 6) एक और एक ग्यारह । (अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।)
- 7) घर का भेदी लंका ढाहे । (अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।)
- 8) बहती गंगा में हाथ धोना । (अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।)

3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : 8
- 1) “बिगरी बात बने नहीं, लाख करो किन कोय ।
रहिमन बिगरे दूध को, मथे न माखन होय ॥”
 - 2) “यदि इनका सुख सपना टूटे,
काल इन्हें भी हमसा लूटे,
धैर्य बँधाएँ इनके उर को हम पथिकों की करुण कथाएँ।”
 - 3) “आरती लिए तू किसे ढूँढता है मूरख,
मंदिरों, राजप्रासादों, तहखानों में
देवता कहीं सड़कों पर गिट्टी तोड रहे,
देवता मिलेंगे खेतों में, खलिहानों में।”
- ब) लघुत्तरी प्रश्न (तीन में से दो) : 6
- 1) ‘हम दीवानों की क्या हस्ती’ कविता में दीवानों के मस्तमौला जीवन को कैसे अंकित किया है ?
 - 2) मीरा के लिए कृष्ण के बिना जीवन कैसा है ?
 - 3) वीरों का कैसा हो वसंत कविता में कवयित्रीने युवकों को किस बात की प्रेरणा दी है ?
4. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए : 14
- 1) ‘अपनी जमीन तलाशती बेचैनी स्त्री’ कविता के माध्यम से निर्मलाजी ने नारी अस्मिता की पड़ताल की है - स्पष्ट कीजिए।
 - 2) ‘आयदान’ आत्मकथा अंश के आधार पर उर्मिलाजी का चरित्र-चित्रण कीजिए।
5. ‘रंग में भंग’ एकांकी का कथानक लिखिए। 14
-

SLR-X – 70

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
OPT. SOCIOLOGY (Paper – II) (New)
Introduction to Sociology

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

14

- 1) Human _____ begins from oral stage.
A) Culturalization B) Emotional
C) Socialization D) Social process
- 2) Who classified groups on the basis of personal attitude ?
A) C. H. Cooley B) Harry Jonson
C) K. Marx D) William Samner
- 3) Which group has maximum depth on contact and relationship ?
A) Primary group B) Secondary group
C) Reference group D) Out group
- 4) Religion and cultures exercise _____ control.
A) Formal control
B) Informal control
C) Positive control
D) Negative control
- 5) Who propounded the concept of Authority Person ?
A) Kingsale Den's B) C. H. Cooley
C) Max Weber D) W. Parroto
- 6) The prediction of social change is _____
A) Control B) Social organization
C) Process D) Social change

P.T.O.

- 7) Who wrote a book 'Social Organization' ?
- A) Harry Johnson
 - B) Max Weber
 - C) C. H. Cooley
 - D) Marton
- 8) The failure to follow the traditional norms is called _____
- A) Social control
 - B) Social Deviance
 - C) Socialization
 - D) Conflict
- 9) Who propounded the concept of primary group ?
- A) Karl Marx
 - B) William Sumner
 - C) H. Johnson
 - D) C. H. Cooley
- 10) Social change is a _____ process.
- A) Universal
 - B) Individual
 - C) Primary
 - D) Secondary
- 11) Law, police and court system is a agencies of _____ social control.
- A) Formal
 - B) Informal
 - C) Negative
 - D) Positive
- 12) In which group the non-transformative relationship are found ?
- A) Primary
 - B) Secondary
 - C) Reference
 - D) Optional group
- 13) Which group lacks material contact ?
- A) Primary
 - B) Secondary
 - C) Small
 - D) Informal group
- 14) The change in socially approved life style is called _____
- A) Social control
 - B) Social change
 - C) Social process
 - D) Social mobility

2. Write short answer on **any seven** : **14**

- 1) What are the characteristics of secondary group ?
- 2) What are the agencies of socialization ?
- 3) What is meant by social mobility ?
- 4) What are the objective of socialization ?
- 5) What are the obstacles in social change ?
- 6) What is meant by out group ?
- 7) What are the causes of social deviance ?
- 8) What is meant by reference group ?
- 9) Which condition of primary group ?
- 10) What are the agencies of formal control ?

3. Write short notes on **any two** : **14**

- 1) Socialization
- 2) Type of social control
- 3) Social deviance
- 4) Social change.

4. What is meant by social group ? Explain the basis of classifications of social group. **14**

OR

Explain socialization and discuss on its process.

5. Define social control and explain its types. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

14

- 1) मौखिक अवस्थेपासून मानवाच्या _____ ला सुरुवात होते.
 - अ) संस्कृतीकरण
 - ब) भावनिक
 - क) सामाजिककरण
 - ड) सामाजिक प्रक्रिया
- 2) व्यक्तीनिष्ठ दृष्टीकोणावरून समूहाचे वर्गीकरण कोणी केले ?
 - अ) सी. एच. कुले
 - ब) हॅरी जॉन्सन
 - क) के. मार्क्स
 - ड) विल्यम सम्नर
- 3) संपर्काची आणि संबंधाची घनिष्टता कोणत्या समूहात अधिक असते ?
 - अ) प्राथमिक समूह
 - ब) दुय्यम समूह
 - क) संदर्भ समूह
 - ड) बहिसमूह
- 4) धर्म आणि संस्कृतीद्वारे _____ नियंत्रण होते.
 - अ) औपचारिक नियंत्रण
 - ब) अनौपचारिक नियंत्रण
 - क) सकारात्मक नियंत्रण
 - ड) नकारात्मक नियंत्रण

- 5) 'अधिकारी व्यक्ति' ही संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) किंगजले डेव्हीस
ब) सी. एच. कुले
क) मॅक्स वेबर
ड) डब्ल्यू पॅरोटो
- 6) _____ मध्ये पूर्वकथन करणे अनिश्चित असते.
अ) नियंत्रण
ब) सामाजिक संघटन
क) प्रक्रिया
ड) सामाजिक परिवर्तन
- 7) 'सामाजिक संघटन' (Social Organization) हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) हॅरी जॉन्सन
ब) मॅक्स वेबर
क) सी. एच. कुले
ड) मर्टन
- 8) प्रथात्मक नियमनाशी अनुचलन साधण्यात येणारे अपयश म्हणजे _____ होय.
अ) सामाजिक नियंत्रण
ब) सामाजिक विचलन
क) सामाजिकरण
ड) संघर्ष
- 9) प्राथमिक समूहाची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) कार्ल मार्क्स
ब) विल्यम सम्नर
क) एच. जॉन्सन
ड) सी. एच. कुले

- 10) सामाजिक परिवर्तन ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ) सार्वत्रिक
ब) वैयक्तिक
क) प्राथमिक
ड) दुय्यम
- 11) कायदा, पोलिस आणि न्यायालये ही सामाजिक नियंत्रणाची _____ साधने आहेत.
अ) औपचारिक
ब) अनौपचारिक
क) नकारात्मक
ड) सकारात्मक
- 12) 'अहस्तांतरणीय संबंध' कोणत्या समूहाचे आहेत ?
अ) प्राथमिक
ब) दुय्यम
क) संदर्भ
ड) ऐच्छिक समूह
- 13) भौतिक सानिध्याच्या अभाव कोणत्या समूहात असतो ?
अ) प्राथमिक
ब) दुय्यम
क) लहान
ड) अनौपचारिक समूह
- 14) समाजमान्य जीवन पद्धतीतील बदलास _____ म्हणतात.
अ) सामाजिक नियंत्रण
ब) सामाजिक परिवर्तन
क) सामाजिक प्रक्रिया
ड) सामाजिक गतिशिलता

2. कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 14
- 1) दुय्यम समुहाची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?
 - 2) सामाजिकरणाची साधने कोणती ?
 - 3) सामाजिक गतिशिलता म्हणजे काय ?
 - 4) सामाजिकरणाची उद्दिष्टे कोणती ?
 - 5) सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे सांगा.
 - 6) बहिसमूह म्हणजे काय ?
 - 7) सामाजिक विचलनाची कारणे कोणती ?
 - 8) संदर्भ समूह म्हणजे काय ?
 - 9) प्राथमिक समूहाच्या अटी कोणत्या ?
 - 10) औपचारिक नियंत्रणाची साधने कोणती ?
3. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा. : 14
- 1) सामाजिकरण.
 - 2) सामाजिक नियंत्रणाचे प्रकार.
 - 3) सामाजिक विचलन.
 - 4) सामाजिक परिवर्तन.
4. सामाजिक समूह म्हणजे काय ? सामाजिक समूहाच्या वर्गीकरणाचे आधार स्पष्ट करा. 14
- किंवा**
- सामाजिकरणाचे स्पष्टीकरण देवून त्याच्या प्रक्रियेवर चर्चा करा.
5. सामाजिक नियंत्रणाची व्याख्या देवून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. 14
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Compulsory)
On Track – English Skills for Success

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : 14
- 1) The power of Jupiter missile was _____ kilometers range.
a) 1,000 b) 2,000 c) 3,000 d) 4,000
 - 2) Apollo mission put the first man on the _____
a) Sun b) Moon c) Earth d) Saturn
 - 3) Swami Vivekanand left Bombay on _____
a) 30 May 1894 b) 31 May 1893
c) 1 June 1964 d) 1 July 1893
 - 4) J. H. Wright was a professor at _____ University.
a) Oxford b) Cambridge
c) Harvard d) Bombay
 - 5) Nani Palkhiwala started his career as a Professor of Law at the Government Law College _____
a) Pune b) Mumbai c) Oxford d) Cambridge
 - 6) The oldest human right organization the Anti-Slavery Society was founded in _____
a) 1839 b) 1840 c) 1841 d) 1842
 - 7) According to Hindu Philosophy Brahma is the God, who is the _____ of this world.
a) Generator b) Operator c) Destroyer d) Son of God
 - 8) The strong gods pine for my abode. And pine in vain the sacred _____
a) Three b) Four c) Seven d) Eight

9) In the poem 'Full Moon', Hayden ponders on mankind's relationship with the _____

- a) Sun b) Moon c) God d) Earth

10) Robert Hayden was an _____ poet.

- a) Indian b) African c) American d) British

11) Ramkrishnahari is a good boy. In this sentence 'good' is an _____

- a) Noun b) Pronoun c) Adjective d) Adverb

12) _____ are words that have the same pronunciation, but have different spelling and meanings.

- a) Homophones b) Homonyms
c) Homographs d) Homobeings

13) The words 'brotherhood' and 'fraternity' are _____

- a) Antonyms b) Synonyms
c) Homophones d) Homographs

14) The words – 'good' and 'bad' are _____

- a) Antonyms b) Synonyms
c) Homophones d) Homographs

2. Answer **any seven** of the following questions in about **two** or **three** sentences **each** :

14

- 1) How does Werner Von Braun is an all rounded personality ?
- 2) What are the other requirements in success other than commitment ?
- 3) Describe Vivekananda's meeting with J. H. Wright. How did Wright help him out ?
- 4) Who were the other Indians present at the Parliament of religions ?
- 5) What was the response of the chief of an official religious society when Vivekanand wrote to them for help ?
- 6) What was the motivating slogan behind the American Civil War ?
- 7) What according to Paul Sieghart is the test of whether a country honours human rights ?
- 8) Why does the author declare that human rights cannot function in a vacuum ?

3. A) Answer **any two** of the following questions in about **fifty** words **each**. **8**
- 1) What is the philosophy behind the poem 'Brahma' ?
 - 2) What is the theme of the poem 'Full Moon' ?
 - 3) Who is Brahma ? What is the function of Brahma ?
- B) Answer briefly **any two** of the following questions : **6**
- 1) What is e.mail ? What are the uses of e.mail ?
 - 2) What is the function and importance of C.V. ?
 - 3) What is the difference between NOTICE and AGENDA ?
4. A) You are the Secretary of Maharashtra Cricket Club. Write a NOTICE, AGENDA and MINUTES for organizing State Level Cricket Competition. **14**
- OR
- B) You are Ram Mali, a graduate in chemical engineering from the NIT, Mumbai. You have three years experience as an Assistant Project Engineer with a fertilizer company. Write an E. Mail Application letter in response to an advertisement for the post of Project Engineer in a well-known petrochemical company. Refer only briefly to your educational qualifications and work experience in the body of the letter and say that you are attaching your C.V. and testimonials for the company's reference.
5. There is an advertisement in the newspaper for the post of Assistant Professor in the subject of English. Imagine that you have passed M.A. (English) and NET. Prepare the C.V. suitable for the post. **14**
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory) (New)**

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 14
- 1) A hypothesis is _____
(Supposition, Imagination, Final conclusion, Illusion)
 - 2) A hypothesis must be _____
(Contradict, Ambiguous, Verifiable, False)
 - 3) _____ are normative laws.
(Ethical laws, Economical laws, Physical laws, Political laws)
 - 4) Direct and Indirect are types of _____
(Proof, Verification, Explanation, Hypothesis)
 - 5) _____ test is related with AIDS.
(Cholera, B.P., Typhoid, Western Blot)
 - 6) Keyboard is a part of _____
(Computer, D.V.D, T.V., Radio)
 - 7) _____ is must for health.
(Population, Agriculture, Ecological balance, Technology)
 - 8) Firstly AIDS is invented in _____
(America, India, Japan, China)
 - 9) Indian economy is based on _____
(Industry, Commerce, Agriculture, Religion)

- 10) There are _____ types of verification of hypothesis.
(Two, Three, Four, Five)
- 11) _____ laws are changeable.
(Logical, Mathematical, Political, Statistical)
- 12) Hypothesis is one of the stage of _____
(Scientific investigation, Conversion, Obversion, Syllogism)
- 13) Computer is useful in _____
(Simple enumeration, Analogy, Research, None of these)
- 14) 'Do not tell a lie' is a _____ law.
(Scientific, State, Natural, Normative)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) Define hypothesis.
- 2) What is law ?
- 3) What is valid hypothesis ?
- 4) What is computer ?
- 5) State any two parts of computer.
- 6) What is AIDS ?
- 7) What is ecological balance ?
- 8) State importance of Technology.
- 9) What is Internet ?
- 10) What are the kinds of laws ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Importance of hypothesis.
- 2) Verification of hypothesis.
- 3) Science and agriculture.
- 4) Nature of Laws of nature.

4. Explain the importance of 'AIDS' awareness.

14

OR

State the conditions of good hypothesis.

5. Explain the characteristics of a computer.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) अभ्युपगम हे एक _____ आहे.
(गृहितक, काल्पनिक, अंतिम निष्कर्ष, मिथ्या)
- २) अभ्युपगम _____ असावी.
(व्याघात, संदिग्ध, प्रचितीक्षम, असत्य)
- ३) _____ हें आदर्शवादी नियम आहेत.
(नैतिकतेचे नियम, आर्थिक नियम, भौतिक नियम, राजकीय नियम)
- ४) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष हे _____ चे प्रकार आहेत.
(सिद्धता, प्रचिती, उपपादन, अभ्युपगम)
- ५) _____ टेस्ट हे एड्सशी संबंधित आहे.
(कॉलरा, बी.पी., टायफॉईड, वेस्टर्न ब्लॉट)
- ६) कि बोर्ड हा _____ चा भाग आहे.
(कॉम्प्यूटर, डि.व्ही.डी., टी.व्ही., रेडिओ)
- ७) _____ हे आरोग्याकरिता आवश्यक आहे.
(लोकसंख्या, शेती, पर्यावरण समतोल, तंत्रज्ञान)
- ८) एड्सचा शोध प्रथम _____ ने लावला.
(अमेरिका, भारत, जपान, चीन)
- ९) भारतीय अर्थव्यवस्था ही _____ वर अवलंबून आहे.
(उद्योग, व्यापार, शेती, धर्म)
- १०) अभ्युपगमाच्या प्रचितीचे एकूण _____ प्रकार आहेत.
(दोन, तीन, चार, पाच)
- ११) _____ नियम परिवर्तनीय असतात.
(तार्किक, गणितीय, राजकीय, संख्याशास्त्रीय)

- १२) अभ्युपगम ही _____ ची एक अवस्था आहे.
(वैज्ञानिक संशोधन, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, संविधान)
- १३) संगणक हे _____ मध्ये उपयुक्त आहे.
(केवल गणनात्मक, साम्यानुमान, संशोधन, यापैकी नाही)
- १४) 'असत्य बोलू नये' हे _____ नियम आहे.
(शास्त्रीय, शासन, नैसर्गिक, आदर्शवादी)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही ७) :

१४

- १) अभ्युपगमाची व्याख्या द्या.
- २) नियम म्हणजे काय ?
- ३) युक्त अभ्युपगम म्हणजे काय ?
- ४) संगणक म्हणजे काय ?
- ५) संगणकाचे कोणतेही दोन भाग सांगा.
- ६) एड्स म्हणजे काय ?
- ७) पर्यावरण समतोल म्हणजे काय ?
- ८) तंत्रज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ९) इंटरनेट म्हणजे काय ?
- १०) नियमाचे कोणकोणते प्रकार आहेत ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही २) :

१४

- १) अभ्युपगमाचे महत्त्व
- २) अभ्युपगमाची प्रचिती
- ३) विज्ञान आणि शेती
- ४) निसर्ग नियामाचे स्वरूप

४. "एड्स" जाणीवजागृतीचे महत्त्व विशद करा.

१४

किंवा

युक्त अभ्युपगमाचे अटी स्पष्ट करा.

५. संगणकाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. I Semester – II (New) (CGPA Pattern) Examination, 2015
SCIENCE TECHNOLOGY AND DEVELOPMENT (Paper – II)
Application of STD (Compulsory)**

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw the neat diagrams wherever necessary.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative given in the bracket. **14**
- 1) _____ is used to mix fertilizers in soil.
(Disc haro, Brush haro, Chain haro, Spring haro)
 - 2) _____ fertilizer is known as chillian nitrate.
(Sodium phosphet, Sodium Nitrate, Amonium Nitrate, Calcium Nitrate)
 - 3) National Institute of Oceanography established on 1st Jan. 1966 at
(Kolkata, Mumbai, Chennai, Panaji)
 - 4) The book “Population of India and Pakistan”, is written by
(King’s Lay Devis, John Beard, Nagarjun, None of these)
 - 5) _____ is major source of energy in human diet.
(Carbo-hydrates, Proteins, Vitamins, Fats)
 - 6) In human body the percentage of water is
(70%, 65%, 75%, 60%)
 - 7) _____ is regarded as father of Indian chemistry.
(Nagarjun, Wagbhat, Sushrut, Charak)
 - 8) The First Satellite Sputnik – 1 was launched by
(America, England, USSR, China)
 - 9) _____ is very recent source of communication.
(T.V., Mobile, Internet, Radio)

- 10) _____ was the first man who appeared on screen of T.V.
(Tantan, Newton, Markoni, John Beard)
- 11) The Fertilizer made from human urine is known as _____
(Hirakhat, Sone-Khat, Urea, None of these)
- 12) Reserves of Rock phosphet are observed on a large scale in _____ district of Bihar.
(Gaya, Singhboom, Ranchi, None of these)
- 13) The pollutant cadmium causes
(Diabetes, Cancer, Blood Pressure, None of these)
- 14) John Beard Invented
(T.V., Mobile, Telephone, Telegraph)

2. Write short answers (**any seven**).

14

- 1) Explain the objectives of IIPS Mumbai.
- 2) State the divisions of National Institute of Oceanography.
- 3) Give the importances of Remote sensing.
- 4) State the causes of Airpollution.
- 5) State the methods of weed-control.
- 6) State the difference sources of irrigation.
- 7) Give the importance of GIS.
- 8) State the uses of internet.
- 9) What is Allergy ?
- 10) State the remedies on AIDS control.

3. Write short notes (**any two**).

14

- 1) National Chemical Laboratory Pune.
- 2) Concept of nutrition.
- 3) Means of Communication.
- 4) Problem of Modern Agriculture.

4. A) Comment on the causes and effects of Airpollution.

14

OR

B) Give a detailed account of Bhabha Atomic Research Center, Trombay.

5. Comment on the types, causes, effects and preventive measures of AIDS.

14

मराठी रूपान्तर

१. कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. १४
- १) मृदेमध्ये खत मिसळण्यासाठी _____ चा उपयोग केला जातो.
(डिस्क हॅरो, ब्रश हॅरो, चैन हॅरो, स्प्रिंग हॅरो)
- २) _____ हे खत चिलीयन नायट्रेट म्हणून ओळखले जाते.
(सोडियम फॉस्फेट, सोडियम नायट्रेट, आमोनियम नायट्रेट, कॅल्शियम नायट्रेट)
- ३) राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्थेची स्थापना १ जानेवारी १९६६ रोजी _____ येथे झाली.
(कोलकाता, मुंबई, चन्नई, पणजी)
- ४) 'भारत आणि पाकिस्तान ची लोकसंख्या' हा ग्रंथ _____ यानी लिहिला.
(किंग-ले-डेव्हिस, जॉन बेअर्ड, नागर्जुन, यापैकी नाही)
- ५) मानवी अहारात _____ हा उर्जेचा प्रमुख स्रोत आहे.
(कबोदके, प्रोटीन्स, विटमिन्स, फॅट्स)
- ६) मानवी शरीरात पाण्याचे प्रमाण _____ % असते.
(७०%, ६५%, ७५%, ६०%)
- ७) _____ या शास्त्रज्ञान भारतीय रसायन शास्त्राचा जनक म्हणून संबोधले जाते.
(नागर्जुन, वाग्भट, सुश्रुत, चरक)
- ८) पहिला उपग्रह स्पुटनिक - 1 _____ या देशाने अवकाशात सोडला.
(अमेरीका, इंग्लड, रशिया, चीन)
- ९) _____ हे दळणवळणाचे अत्याधुनिक साधन आहे.
(दूरदर्शन, मोबाईल, इंटरनेट, रेडिओ)
- १०) _____ ही पहिली व्यक्ती दूरदर्शनाच्या परदद्यावर दिसली.
(टॅन्टन, न्युटन, मार्कोनी, जॉन बेअर्ड)
- ११) मानवी मूत्रा पासून तयार होणारे खत _____ म्हणून ओळखले जाते.
(हिराखत, सोनखत, युरीया, यापैकी नाही)
- १२) रॉक फॉस्फेटचे साठे बिहार मधील _____ जिल्हात मोठ्या प्रमाणात आढळून आले.
(गया, सिंगभूम, रांची, यापैकी नाही)

- १३) कॅडमियम प्रदूषकामुळे _____ हा रोग होतो.
(मधूमेह, कर्करोग, रक्त दाब, यापैकी नाही)
- १४) जॉन बेअर्ड यानी _____ चा शोध लवला.
(दूरदर्शन, मोबाईल, टेलिफोन, तारायंत्र)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणत्याही सात).

१४

- १) आय. आय. पी.एस्. मुंबई या संस्थेची उद्दीष्टे सांगा.
- २) राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्थेचे विभाग सांगा.
- ३) सुदूर संवेदनाचे महत्व सांगा.
- ४) हवा प्रदूषणाची कारणे सांगा.
- ५) तृननियंत्रनाच्या पद्धती सांगा.
- ६) जलसिंचनाचा विविध पद्धती सांगा.
- ७) भौगोलिक माहिती प्रणालीचे महत्व सांगा.
- ८) इंटरनेटचे उपयोग सांगा.
- ९) वश्यता म्हणजे काय ?
- १०) एडस् प्रतिबंधाचे उपाय सांगा.

३. टिपा द्या (कोणत्याही दोन).

१४

- १) नॅशनल केमिकल लॅबोरेटारि पूणे
- २) पोषण आहार संकल्पना
- ३) दळणवळणाची साधणे
- ४) अधुनिक शेतीच्या समस्या.

४.अ) हवा प्रदूषणाची कारणे व परिणाम याची सविस्तर चर्चा करा.

१४

किंवा

ब) भाभा अॅटोमिक रिसर्च सेंटर, टॉम्बे या संस्थेचा सविस्तर वृत्तात लिहा.

५. एड्स या रोगाची कारणे, परिणाम आणि एड्स टाळण्याच्या पद्धतीची सविस्तर चर्चा करा.

१४

SLR-X – 74

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) New (CGPA Pattern) Examination, 2015

मराठी आवश्यक – सृजनरंग

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) यशवंतरावांच्या थोरल्या बंधूचे नाव काय ?

अ) बळवंतराव

ब) गणपतराव

क) अशोकराव

ड) विनायकराव

२) 'आशा-निराशेचे क्षण' हा उतारा कोणत्या ग्रंथतून घेतला आहे ?

अ) युगांतर

ब) कृष्णाकाठ

क) सह्याद्रीचे वारे

ड) ऋणानुबंध

३) 'चंद्रबनातल्या सावल्या' हे कोणत्या प्रकारचे ललित लेखन आहे ?

अ) कथात्मक

ब) चरित्रात्मक

क) ललित निबंध

ड) वैचारिक

४) 'वालचंद' यांचे संपूर्ण नाव काय ?

अ) वालचंद रतनचंद गांधी

ब) वालचंद-हिराचंद गांधी

क) वालचंद नेमचंद गांधी

ड) वालचंद गुलाबचंद गांधी

P.T.O.

- ५) लेखकाने नेगल-नेगलीच्या पिल्लाचे नाव काय ठेवले ?
 अ) मुन्ना ब) ल्यूसी क) बेन ड) हेमल
- ६) 'कीर्तनाच्या सुखें' ही रचना कोणाची ?
 अ) संत नामदेव ब) महदंबा
 क) संत तुकाराम ड) फादर स्टिफन्स
- ७) "औदुंबर" या कवितेचे कवी कोण ?
 अ) अरुण कोलटकर ब) बालकवी
 क) संजीवनी ड) मंगेश पाडगांवकर
- ८) जळतां भास्कर माध्यावरती । दगड विटाजे हंसत वाहती । निज कष्टांतुन आणि निर्मिती- 'ताज'च सौंदर्याचे । त्यांचें राज्य उद्यांचें ॥
 या काव्यपंक्तीचे कवी कोण ?
 अ) दत्ता हलसगीकर ब) प्रा. जे.बी. शिंदे
 क) मंगेश पाडगांवकर ड) अरुण कोलटकर
- ९) ज्ञान हीच माता । सर्व विकासाची ।
 सर्वही शाखांचे मूलस्थान ॥ ही काव्य-पंक्ती कोणाची ?
 अ) ज्योती लांजेवार ब) संजीवनी
 क) तुकाराम ड) प्रा.जे.बी. शिंदे
- १०) 'कविता स्फुरते कशी' ? ही कविता कोणाची ?
 अ) मंगेश पाडगावकर ब) संजीवनी
 क) ज्योती लांजेवार ड) दत्ता हलसगीकर
- ११) 'अनुस्वाराचे' नियम किती ?
 अ) तीन ब) चार
 क) दोन ड) पाच

- १२) 'दूरदर्शन' हे कोणत्या प्रकारचे माध्यम आहे ?
अ) दृक
ब) श्राव्य
क) दृक व श्राव्य
ड) दृश्य आणि वाचनीय
- १३) 'एखादी घटना लोकांना कळावी म्हणून-तिची वर्तमान पत्रात प्रसिद्ध करण्या जोगी माहिती म्हणजे बातमी होय' ही व्याख्या कोणी केली ?
अ) मा.कृ. शिंदे
ब) प्रा.जे. बी. शिंदे
क) वि.रा. शिंदे
ड) बा.कृ. शिंदे
- १४) 'भासांमाजि साजिरी मराठिया' या काव्य रचना कोणाची ?
अ) संत तुकाराम
ब) संत नामदेव
क) फादर स्टिफन्स
ड) महदंबा

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) सयतेचा वाटा सयतेला दया' ही राज्यनिती कोणी व केव्हा मांडली ?
- २) 'वालचंद' यांचा कोणत्या कार्यासाठी पैसा खर्च करण्यास विरोध होता ?
- ३) 'यशवंतराव चव्हाण' यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे कोणतेही दोन विशेष सांगा ?
- ४) 'बालकवी' यांच्या कवितेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ५) 'संत नामदेवांनी' सांगितलेले दोन भक्ति-मार्ग सांगा.
- ६) 'जॉन बोगार्ट' यांनी बातमी लेखना-विषयी दिलेले उदाहरण सांगा.
- ७) दूरदर्शनसाठी बातमी लिहिताना कोण-कोणती काळजी घ्यावी ?
- ८) वक्तृत्वाचे कोणतेही एक वैशिष्ट्ये सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न : टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

८

अ) टीपा लिहा

- १) 'वालचंद' यांच्या वाचन, चित्रपट व नाटक वेड्या व्यक्तिमत्त्वाचा परामर्श घ्या.
- २) 'प्राण्यांचे गोकूळ' मध्ये विविध प्राण्यांचा संग्रह कसा वाढत गेला ?
- ३) दूरदर्शन साठी बातमी लेखन.

ब) लघुत्तरी प्रश्न : संदर्भासह स्पष्टीकरण (कोणतेही दोन) :

६

- १) अंत्यज आणि जातिवंत । मुखी नाम घेता-उडी धालणे । बैसोनी आसर्नी आळवितां नाम । उभा सर्वोत्तम तथा पुढे ॥
- २) जैसी पुस्पांमाजिं पुस्प मोगरी । कि परिमळां-माजि कस्तुरी । तैसी भासांमाजि साजिरी । मराढिया ॥
- ३) 'अरे, असे दबून कसे चालेल ? मला यातूनही काही शिकायला मिळाले ?

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न :

१४

'रयतेचा वाटा रयतेशी द्यावा' या उताऱ्यातील, लोककल्याणकारी-राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

भाषण आणि व्याख्यान यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

५. 'त्यांचे राज्य उद्यांचे' या कवितेतील सामाजिक आशावाद स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
(CGPA Pattern)
हिंदी (Comp.) (New)
साहित्य धारा और व्यवहारिक हिंदी

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखित अंक प्रश्न के लिए निर्धारित हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **14**
- 1) अधिकरण कारक के _____ विभक्ति चिह्न हैं।
1) चार 2) तीन 3) दो 4) एक
- 2) के लिए _____ कारक का विभक्ति चिह्न है।
1) आपादान 2) अधिकरण 3) कर्म 4) सम्प्रदान
- 3) पुस्तकों की मांग करनेवाला पत्र _____ की श्रेणी में आता है।
1) क्रयादेश 2) विक्री आदेश 3) आवेदन 4) सरकारी पत्र
- 4) पत्र भेजनेवाले को _____ कहा जाता है।
1) प्रेषिती 2) प्रेषक 3) प्राप्तिकर्ता 4) आवेदक
- 5) आवत काज _____ कहि, गाढ़े बंधू सनेह।
1) कबीर 2) रहीम 3) तुलसी 4) रसखान
- 6) लाल साफेवाले आदमी के पास एक _____ चेहरा है।
1) खुरदरा 2) भयभीत 3) उदास 4) क्रोधित
- 7) कलात्मक फोटोग्राफी के लिए _____ जरूर बन जाती हैं ये कचरा बीननेवाली लड़कियाँ।
1) विषय 2) आकर्षण 3) मसाला 4) इश्यू

- 8) झील के बीच _____ पर बैठे हैं कुछ नहीं कर रहे सुस्ता रहे हैं ।
 1) पर्वत 2) वृक्ष 3) शिखर 4) पेड
- 9) _____ की पिपरमेंट की गोलियों के लालच में मैं नुक्कड की दुकान तक भागा जाता ।
 1) पाँच पैसों 2) चार पैसों 3) तीन पैसों 4) दो पैसों
- 10) अब्दुल गनी के लडके का नाम _____ था ।
 1) रफीक 2) रहीम 3) चिरागदीन 4) अनिस
- 11) 'बलदेव सिंह' _____ विधा की रचना है ।
 1) कहानी 2) यात्रावृत्त 3) रेखाचित्र 4) उपन्यास
- 12) पंद्रह साल पहले रक्खा पहलवान ने _____ की यात्रा की थी ।
 1) मानसरोवर 2) वैशनों देवी 3) अमरनाथ 4) वाराणसी
- 13) 'प्रेम' शब्द _____ वैल्यू रखता है ।
 1) शेयर 2) पर्सनल 3) सीजनल 4) मार्केट
- 14) 'भूतपूर्व प्रेमिकाओं को पत्र' रचना _____ व्यंग्य संग्रह में संकलित है ।
 1) परिक्रमा 2) किसी बहाने 3) तिलिस्म 4) यथासंभव

2. निम्न में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए ।

14

- 1) करण कारक की परिभाषा देकर उसकी विभक्तियाँ लिखिए ।
- 2) संप्रदान कारक की परिभाषा देकर उसकी विभक्तियों का वाक्य में प्रयोग कीजिए ।
- 3) कारक के कितने प्रकार हैं ? उनका नामोल्लेख कीजिए ।
- 4) अधिकरण कारक के विभक्ति चिह्न बताकर उसका वाक्य में प्रयोग कीजिए ।
- 5) आवदेन पत्र किसे कहते हैं ?
- 6) आवदेन पत्र का नमूना, प्रारूप तैयार कीजिए ।
- 7) क्रयादेश पत्र किसलिए लिखा जाता है ?
- 8) पदाधिकारियों के नाम पत्र किन कारणों से लिखा जाता है ?

3. अ) निम्नलिखित काव्य पंक्तियों में से किन्हीं दो की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए। 8

1) रहिमन ओछे नरन सों, बैर भलो न प्रीति ।
काटे चाटे स्वान के, दूहू भाँति विपरीति ॥

2) सुबह-सबेरे
मूँह भी मैला
फिर भी बोले
जा रही है
वह लड़की मोबाईल पर
रह-रह चिहुँक-चिहुँक जाती है

3) अब एक ही शहर में रहते हुए
मैं उससे फोन पर बात करता हूँ
कभी-कभी बचपन के किस्से निकल आने पर
वह हँसती और मैं भी
कुछ झेंपता हुआ-सा हँसता हूँ।

आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। 6

- 1) लाल साफे वाले आदमी के साथ बस ड्राइवर कैसा बरताव करता है ?
- 2) 'बहन' कविता की बहन भाई को पढ़ाई में किस तरह मदन किया करती थी ?
- 3) 'बेटा' कविता के बेटों द्वारा माता-पिता से कौनसी विचित्र अपेक्षाएँ रखी गयी हैं ?

4. 'भूतपूर्व प्रेमिकाओं के पत्र' व्यंग्य रचना में निहित व्यंग्य स्पष्ट कीजिए। 14

अथवा

'घना पक्षी विहार' कविता द्वारा मानव और पंछी के जीवन पर प्रकाश डालिए।

5. 'सूर्यकांत त्रिपाठी निराला' रचना के द्वारा निराला के व्यक्तित्व पर प्रकाश डालिए। 14

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – I (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Compulsory) (New)
(C.G.P.A. Pattern) (Nawa-e-Adab)

Poetry

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the left indicate full marks.**

14

1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (1) اُردو میں بھویہ قصیدے کا بانی _____ ہے۔
(غواصی نصرق سودا شای)
- (2) _____ نظم میں وطن کی دوستی اور انسانی قدروں کی عظمت کا احساس صاف نظر آتا ہے۔
(برکھارت تن کی چاندی من کا سونا صبح آزادی تنہائی)
- (3) ”فرضی لطیفہ“ نظم میں _____ پر طنز کیا گیا ہے۔
(نوجوانوں بچوں بوڑھوں اپنی قوم)
- (4) پنڈت برج نرائن چکبست کے مرثیہ کا نام _____ ہے۔
(مرثیہ امام حسین مرثیہ غالب مرثیہ گوکھے مرثیہ عارف)
- (5) سودا نے _____ نظم میں فوج کی خستہ حالی کا مذاق اڑایا ہے۔
(تضحیک روزگار در مدح بہادر شاہ ظفر شہر آشوب فرضی لطیفہ)

- (۶) ”ثنوی“ لفظ _____ زبان سے مشتق ہے۔
(اُردو فارسی عربی ترکی)
- (۷) ”آمد“ _____ شعری صنف کا جزو ہے۔
(قصیدہ غزل واسوخت مرثیہ)
- (۸) مجروح سلطان پوری کا اصل نام _____ ہے۔
(اسرار الحسن خان اسرار الحق احسن علی خاں اسرار احمد)
- (۹) نیچل شاعری کا بانی _____ کو کہا جاتا ہے۔
(غالب حالی مومن بھگت)
- (۱۰) ”او دیس سے آنے والے بتا“ _____ کی نظم ہے۔
(بھگت مراد آبادی جوش ملیح آبادی اختر شیرانی میر حسن)
- (۱۱) ہم نے بیچی تن کی چاندی
ہم نے بیچا _____ کا سونا۔
(دل جگر قلب من)
- (۱۲) قصیدے کے ابتدائی اشعار کو _____ کہتے ہیں۔
(چہرہ تشبیب رجز گہز)
- (۱۳) جگر مراد آبادی کا اصل نام _____ ہے۔
(علی سکندر اعظم علی رضا علی سکندر محمد علی)
- (۱۴) چکبست نے اپنے _____ مرثیہ میں گوپال کرشن کی خوبوں اور
کارناموں کا ذکر کیا ہے۔
(مرثیہ گوکھلے مرثیہ عارف مرثیہ غالب مرثیہ حضرت امام حسین)

14

۲. مندرجہ ذیل میں سے صرف سات اشعار کی تشریح کیجئے :

- (۱) بات بنانا مشکل سا ہے ، شعر سبھی یاں کہتے ہیں
فکر بلند سے یاروں کو اک ایسی غزل کہہ لائے دو
- (۲) تاب نظارہ نہیں آئینہ کیا دیکھنے دوں
اور بن جائیں گے تصویر جو حیراں ہوں گے
- (۳) جلوے مری نگاہ میں کون و مکاں کے ہیں
مجھ سے کہاں چھپیں گے وہ ایسے کہاں کے ہیں
- (۴) کاروبار جہاں سنورتے ہیں
ہوش جب بے خودی سے ملتا ہے
- (۵) ہمارے لپ نہ سہی وہ دہان زخم سہی
وہیں پہنچتی ہے یارو کہیں سے بات چلے
- (۶) عرصہ کتنا سارے جہاں کا وحشت پر جو آجائیں
پانو تو ہم پھیلائیں گے پر فرصت ہم کو پانے دو
- (۷) ناوک انداز جدھر دیدہ جاناں ہوں گے
نیم بسمل کئی ہوں گے کئی بے جاں ہو گے
- (۸) بھول جاتا ہوں میں ستم اس کے
وہ کچھ اس سادگی سے ملتا ہے۔

۸ (الف) ۳. درج ذیل اشعار کی وضاحت سیاق و سباق کے حوالے سے کیجئے: (کوئی دو)

(۱) اجل کے دام میں آتا ہے یوں تو عالم کو

مگر یہ دل نہیں تیار تیرے ماتم کو

پہلا بھتے ہیں دنیا میں ایسے ہی غم کو

مٹا کے تجھ کو اجل نے مٹا دیا ہم کو

جنارہ ہند کا در سے ترے نکلتا ہے

سہاگ قوم کا تیری چنا پر جلتا ہے

(۲) کھانے کا نہ تھا انہیں مزا کچھ

آٹھ آٹھ پہر نہ تھی غذا کچھ

بن کھائے کئی کئی دن اکثر

رہتے تھے فقط ٹھنڈائیوں پر

شب کتنی تھی لیڑیاں رگڑتے

مر پیٹ کے ، صبح تھے پکڑتے

(۳) کیا اب بھی وطن میں ویسے ہی

سر مست نظارے ہوتے ہیں؟

کیا اب بھی سہانی راتوں کو

وہ چاند ستارے ہوتے ہیں؟

ہم کھیل جو کھیلا کرتے تھے

کیا اب بھی وہ سارے ہوتے ہیں؟

6

(ب) مختصر جواب لکھئے : (کوئی دو)

(۱) ” فرضی لطیفہ “ کا خلاصہ لکھئے۔

(۲) ” تن کی چاندی من کا سونا “ کا مرکزی خیال لکھئے۔

(۳) قصیدے کے اجزائے ترکیبی کے نام لکھئے۔

14

۳. مُفَصَّل جواب لکھئے : (کوئی ایک)

(۱) ” سینتاجی کی گریہ و زاری “ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔

(۲) ” حضرت امام حسین علیہ السلام “ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔

14

۵. ” تضحیک روزگار “ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔

Seat No.	
----------	--

B.A. I (Semester – II) Examination, 2015
SANSKRIT (Compulsory) (New) (CGPA Pattern)
संस्कृत प्रभा

Day and Date : Thursday, 5-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answerbook.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्य पर्याय चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

14

योग्य पर्याय निवडून पुन्हा वाक्ये लिहा.

1) महत् खलु पुरुषाकारम् इदं _____ ।

a) ज्योतिः b) सत्ताधीशः c) ईश्वरः d) राजा

2) पुष्पदन्तो _____ भवति ।

a) गरुड b) भृङ्ग c) वाघ d) मोर

3) _____ हे व्याकरणाचे वार्तिककार होत ।

a) दण्डी b) पतंजली c) पाणिनी d) वररुचि

4) पपात _____ पात इव प्रचण्डः ।

a) पवि b) अग्नि c) वायु d) चंड

5) 'वृक्षायुर्वेद' या ग्रंथात वनस्पतींच्या _____ जातींचा उल्लेख आहे ।

a) 50 b) 100 c) 150 d) 170

6) पुष्पफलवन्तो _____ ।

a) वृक्षाः b) वनस्पतयः c) औषधयः d) लताः

P.T.O.

- 7) नारदार्जुनसंवादः हा पाठ या नाटकाचे _____ भाषांतर आहे ।
 a) बटाट्याची चाळ b) संगीतसौभद्र c) सूर्याची पिल्ले d) बालगंधर्व
- 8) संनिहितो महान् _____ ।
 a) गणः b) तपस्विनः c) क्षणः d) नराः
- 9) सर्वे _____ शृणुत सत्यमहं वदामि ।
 a) वृक्षाः b) मानवाः c) सजीवः d) खगाः
- 10) श्रोत्याचे _____ गुण सांगितले आहेत ।
 a) आठ b) दोन c) तीन d) पाच
- 11) वरसुचीनी _____ सूत्रांवर वार्तिके लिहिली ।
 a) वेदांत b) योग c) न्याय d) व्याकरण
- 12) ननाशास्त्रकलाभिज्ञः स भवेत् _____ ।
 a) भगवान् b) कथकाग्रणीः c) राजा d) महान्
- 13) 'नाट्याचार्ययोः सङ्घर्षः ।' हा पाठ _____ या नाटकातून घेतला आहे.
 a) मालविकाग्निमित्रम् b) अभिज्ञानशाकुंतलम्
 c) विक्रमोर्वशीयम् d) प्रतिमा
- 14) सकृद्ग्राही म्हणजे _____ ।
 a) राजा b) मानव c) एकपाठी d) मगर

2. टिप्पणी लिखत । (केवल ७) :

टीपा द्या. (कोणतेही ७) :

- 1) नारदमुनि
- 2) मालविका
- 3) योग
- 4) विक्षेपिणी कथा
- 5) अधम श्रोता
- 6) शूकाप्रमाणे असणारा श्रोता

- 7) धारिणी राणी
8) उद्भिज जीव
9) वनस्पती
10) परिवाजिका.
3. A) असंदर्भ स्पष्टीकुरुत । (केवलं २) : 8
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही २) :
1) दैवीसम्पद्धिमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ।
2) श्रेयोऽर्थं केवलं ब्रूयात् ।
3) तं ज्ञानपण्यम् वणिजं वदन्ति ।
- B) पुष्पदंताला शाप का मिळाला ? 6
4. दोन नाट्याचार्यांचा संघर्ष रोचकपणे लिहा. 14
किंवा
वृक्षायुर्वेदाची सविस्तर माहिती द्या.
5. काककूजितम् या विडंबन काव्याचे रसग्रहण करा. 14
किंवा
दैवी व आसुरी संपत्ति यांचे वर्णन करा.
-

SLR-X – 79

Seat
No.

B.A. – I (Semester – II) (New CGPA Pattern) Examination, 2015
PRAKRIT (Compulsory)
Paiya Vijjarayan
प्राकृत (पाइय विज्जारयण)

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१४

- १) राजाने बुद्धिपरिक्षणासाठी _____ प्रश्न विचारला.
(दरबारात, घाटात, रस्त्यात, जंगलात)
- २) ओळखीसाठी कुबेरसेनेने बाळांना _____ बांधल्या.
(तारा, आंगठ्या, चिठ्या, दोरा)
- ३) वृद्ध व्यापाराचा चारही _____ अपमान केला.
(भावांनी, मामांनी, मुलांनी, पत्नींनी)
- ४) मूर्ती चोरीसाठी सुवीराने _____ वेश धारण केला.
(विटाचा, स्त्रीचा, वेड्याचा, क्षुल्लकाचा)
- ५) स्मशानातील धन भिकान्याने _____ वाटले.
(लोकांना, राजाला, नोकरांना, वेड्यांना)
- ६) व्यापारी _____ रत्नासाठी साधना करतो.
(माणिक, चिंतामणी, पाचू, पोवळे)
- ७) सत्थपुप्फग-णामस्स सत्थवाहस्स _____ ।
(समप्पिदा, समप्पिदाकं, समप्पिणि, समप्पिदाओ)

P.T.O.

- ८) मए तुमं _____ दाविदं ।
(बंहचेरं, बंहचेरंदंत, बंहचेरंमा, बंहचेरंणं)
- ९) णंदीसरद्धदिवसाणि एव _____ तव दिन्ना ।
(वदं, वदउं, वदाणो, वदम्हिं)
- १०) _____ ताडणादि-उवसग्गो किदो ।
(तस्स, तस्सेए, तस्सदि, तस्सण)
- ११) ते तस्सिं वंदणाभत्तिं च _____ गदे ।
(कत्तुं, कत्तुंसि, कत्तुंतं, कत्तुंदे)
- १२) _____ प्रश्नाचे उत्तर चंद्रकांताने दिले ।
(राजाच्या, बापूच्या, शिवाच्या, पद्माच्या)
- १३) न एयाओ कुलं _____ वा रक्खंति ।
(सीलं, सीलंतो, सीलंता, सीलंदि)
- १४) एवंविहेहिं कलिकाले वि _____ भूसदि ।
(भूमिमंडल, भूमिमंडलेण, भूमिमंडलआ, भूमिमंडलस्स)

२. भाषांतर करा (कोणतेही ७) :

१४

- १) पूरेऊणं गत्तं भणिओ तो सेट्ठिणा इमं तणओ ।
'पुत्त पलोएसु तुमं गंतुं सव्वं पि दिसिचक्कं ॥
- २) ता जइ ते परलोए गहिउं सद्धम्मसंबलं जंति ।
ता धुवमयोयणिज्जा सुहिया य हवंति तत्थ गया' ॥
- ३) लद्धावसरो पिसुणो व्व दूसहो पसरिओ पवणो ॥
पीयसुरो व्व विसंतुलपयप्पयारो महोयही जाओ ॥
- ४) पोयपएनिविट्ठो वणिओ जा जलहिमज्झमायाओ ।
ताव य पुव्वदिसाए समुग्गओ पुण्णिमाचंदो ॥
- ५) पढमं भारदी णाम, विदियं च सरस्सदी
तदियं सारदादेवी, चतुत्थं हंसगामिणी ॥

- ६) केण वि भणियं 'वच्चसु वहणे चडिऊण रयणदीवम्मि
तत्थत्थि आसपूरी देवी तुह वंछियं दाही' ॥
- ७) रत्तीए वि दिणे वि रयणिं दंसेमि, सेलेऽखिले ।
उप्पाडेमि नहंगणाउ गहणं पाडेमि भूमीयले ॥
- ८) वाणी या तेरसं णाम, भासा चेव चदुदसं ।
पंचदसं सुददेवी, सोलहं गो वि भण्णदे ॥

३. अ) भाषांतर करा (कोणतेही २) :

८

- १) महुआए नगरीए कुबेरसेणा गणिया । पढमगब्भदोहलखेइया सा जणणीए तिगिच्छगस्स दंसिया ।
तेण भणिया - 'जमलगब्भ-दोसेण एईसे परिबाहा । नत्थि कोइ वाहिदोसो दीसई' ।
- २) ससुराओ किंचि वि धणं न लब्भइ त्ति पुत्तवहूहिं सो थेरवणिगो अवमाणिज्जइ । ताओ भणंति-
'भो सुसरं, निच्चं घरम्मि किं चिट्ठसि ? अम्हाणं मुहाइं किं पासिउं इच्छसि ? तुज्ज लज्जा
वि किं न एइ ? गच्छाहि पुत्ताणं आवणे।'
- ३) एवं मंति-पुत्ती-कहियाइं पण्हाणुत्तराइं सोच्चा राया सव्वे य पुरिसा अईव संतुट्ठा जाया ।
बुद्धिए परितुट्ठेणं रत्नेण सहासमक्खं चंदकंताए बहुं पसंसित्ता सुवण्णा-लंकारेहि य सक्कारेइ ।
नरिंद-पसंसिओ मंती वि सुहरिसिओ निय-पुत्तीए सह गेहे समागओ ।

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) :

६

- १) वृद्ध व्यापान्याचे संपत्ती विभाजन.
२) कुबेरदत्त व बहिणीचा विवाह.
३) राजपुत्र सुविरचा लोभीपणा व प्रण.

४. राजाने विचारलेल्या प्रश्नाचे चतुरमंत्री कन्येने उत्तर कसे दिले ते स्पष्ट करा.

१४

किंवा

'अविणयस्स फलं' कथा सारांश स्पष्ट करा.

५. अतिलोभ केल्याने जीवनात अनेक संकटे कशी येतात 'लोहस्स परिणामं' काव्याद्वारे स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Sem. – II) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (New) (CGPA Pattern) (Paper – II)
संस्कृत-निधि: ।

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

14

योग्य पर्याय निवडून वाक्ये लिहा.

1) भागवत पुराणाचे _____ स्कन्ध आहेत.

अ) १२

ब) १४

क) ९

ड) १०

2) 'बृहत्कथा' या ग्रंथाची मूळ भाषा _____ आहे.

अ) पाली

ब) संस्कृत

क) पैशाची

ड) अर्धमागधी

3) अष्टांगसंग्रह हा ग्रंथ _____ याने लिहिला आहे.

अ) वाग्भट

ब) भास्कराचार्य

क) चरक

ड) कालिदास

4) 'समानमस्तु वो मनः' हे नाटक _____ यांनी लिहिले.

अ) पराडकर

ब) पळसुले

क) फळसणकर

ड) भास

5) 'विष्णुना प्रपंचः क्रियते' हा _____ प्रयोग आहे.

अ) कर्तारि

ब) कर्मणि

क) भावे

ड) अकर्मक कर्तारि

- 6) अर्थस्य _____ दासः ।
 अ) पशुः
 क) सेवको
 ब) पुरुषो
 ड) महाराजः
- 7) 'Tragedy' ला संस्कृतमध्ये _____ म्हणतात.
 अ) शोकान्त
 क) विडम्बन
 ब) भाष्य
 ड) उपहासिका
- 8) चित्रगुः हा _____ समास आहे.
 अ) तत्पुरुष
 क) बहुव्रीही
 ब) द्वंद्व
 ड) कर्मधारय
- 9) 'भूगोल' शब्दावरून पृथ्वीचा आकार _____ आहे हे समजते.
 अ) गोल
 क) अर्धवर्तुळ
 ब) चौकोन
 ड) भू
- 10) 'Cheque' याला संस्कृतमध्ये _____ म्हणतात.
 अ) द्रव्याज्ञा
 क) ओळखपत्र
 ब) धनादेश
 ड) परिपत्रक
- 11) 'संघे शक्ति _____ ।'
 अ) भेदे नाशः
 क) धर्माय
 ब) वचने
 ड) दुर्जनं
- 12) शंकुलाखंडः हा _____ तत्पुरुष समास आहे.
 अ) तृतीया
 क) पंचमी
 ब) चतुर्थी
 ड) षष्ठी
- 13) स्यमन्तकमणि _____ भार सोने देतो.
 अ) १२
 क) २२
 ब) ८
 ड) २३
- 14) वागुरा म्हणजे _____ होय.
 अ) वारूळ
 क) वानर
 ब) जाळे
 ड) चिगुर

2. टिप्पणी लिखत । (केवलं ७) : 14
टीपा द्या (कोणतेही ७) :
1) द्वंद्व-समासः ।
2) कालाय तस्मै नमः ।
3) प्रजापतिः ।
4) जीवशास्त्रम् ।
5) स्यमन्तकमणिः ।
6) जामातो दशमो ग्रहः ।
7) प्रयोगविधिः ।
8) गणितम् ।
3. A) ससन्दर्भ स्पष्टीकुरुत । (केवलं २) : 8
संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही २) :
1) राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धवः ॥
2) कर्णनासाविरहितं तं चकार स्मरातुरम् ॥
3) सोऽपि चक्रे कुमारस्य मणिं क्रीडनकं बिले ।
- B) परिव्राजिकाख्यायिकेतील संन्यासाची फजिती लिहा. 6
4. मूर्खपंडित कथेतील बोध स्पष्ट करा. 14
किंवा
कवि-शास्त्री संवाद लिहा.
5. भूगर्भशास्त्र व ज्योतिषशास्त्रम् यावर टीपा. 14
किंवा
'श्रीराम-हनुमान संवाद' पाठाचे रसग्रहण करा.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Optional) (Paper – II) (New)
Physical Geography – Climatology**

Day and Date :Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **Neat** diagrams must be drawn **wherever** necessary.
4) **Use** of map stencils is **allowed**.

1. Select the proper alternative and fill in the blanks. **14**

- 1) _____ is the branch of physical geography.
A) Climatology
B) Political geography
C) Cultural geography
D) Economic geography
- 2) _____ proved that weather has weight.
A) Blache
B) Gerik
C) Gedes
D) Triwarth
- 3) In _____ layer of atmosphere rain, wind, storms, hail, lightening, clouds are seen.
A) Stratosphere
B) Inosphere
C) Troposphere
D) Tropopause
- 4) Distance between sun and earth is _____ crore km.
A) 20
B) 25
C) 30
D) 15
- 5) The characteristics of heating of land and water are _____.
A) Different
B) Equal
C) Normal
D) None of these

- 6) The sun is _____ times larger than earth.
A) 75 B) 100 C) 50 D) 25
- 7) _____ pressure belt is formed on equator.
A) High B) An average
C) Low D) None of these
- 8) _____ type of rainfall takes places everyday in equatorial belt.
A) Orographic B) Cyclonic
C) Monsoon D) Convectional
- 9) The standard pressure at sea level is _____ mb.
A) 1013.2 B) 1011.2
C) 1012.2 D) 1014.2
- 10) The presence of water in the form of vapours in the air is called as _____
A) Temperature B) Humidity
C) Pressure D) Wind
- 11) If air is occupied with humidity thoroughly, the percentage of relative humidity will be _____ %.
A) 75 B) 50 C) 100 D) 25
- 12) _____ causes a great loss of crops and Horticultural.
A) Slow rain B) Breeze
C) Dew D) Hail
- 13) Figures indicating with the help of bars on graph paper are called _____
A) Compound bar graph B) Bar graph
C) Line graph D) Group bar graph
- 14) Line graph drawn on graphs to indicate many elements is called _____
A) Polygraph B) Simple line graph
C) Compound bar graph D) Group bar graph

2. Write answer **any seven** of the following. **14**
- 1) What is meant by atmosphere ?
 - 2) Illustrate layers of atmosphere.
 - 3) Define climate.
 - 4) What is meant by Insolation ?
 - 5) What is meant by range of temperature ?
 - 6) What is Isobars ?
 - 7) What is planetary winds ?
 - 8) Illustrate sources of Moisture.
 - 9) State types of humidity.
 - 10) Describe polygraph.
3. Write short notes (**any two**) : **14**
- 1) Composition of Atmosphere.
 - 2) Inversion of temperature.
 - 3) Types of planetary winds.
 - 4) Factors affecting on the climate.
4. Answer **any one** of the following. **14**
- A) State factors affecting the distribution of Insolation.
- OR
- B) What is precipitation ? Describe the types of rainfall.
5. Describe the elements of weather. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१४

१) _____ हि प्राकृतिक भूगोलाची शाखा आहे.

अ) हवामान शास्त्र

ब) राजकीय भूगोल

क) सांस्कृतिक भूगोल

ड) आर्थिक भूगोल

२) _____ या शास्त्रज्ञाने हवेला वजन असते हे सर्वप्रथम शिद्ध केले.

अ) ब्लाश

ब) गेरीक

क) गेडेस

ड) त्रिवार्थ

३) _____ थरात पाऊस, वारा, वादळ, गारा, वीजा, ढग हे अविष्कार आढळतात.

अ) स्थितांबर

ब) दलांबर

क) तपांबर

ड) तपस्तब्धि

४) सूर्य पृथ्वीपासून _____ कोटी किमी अंतरावर आहे.

अ) २०

ब) २५

क) ३०

ड) १५

५) जमिन व पाणी यांच्या तापण्याचे गुणधर्म _____ आहेत.

अ) भिन्न

ब) समान

क) सर्वसाधारण

ड) यापैकी नाही

६) सूर्य पृथ्वीच्या _____ पट मोठा आहे.

- अ) ७५ ब) १०० क) ५० ड) २५

७) विषुववृत्तावर _____ दाबाचा पट्टा निर्माण झाला आहे.

- अ) जास्त ब) सरासरी
क) कमी ड) यापैकी नाही

८) विषुववृत्तीय पट्ट्यामध्ये दररोज _____ प्रकारचा पाऊस पडतो.

- अ) प्रतिरोध ब) आवर्त
क) मान्सून ड) आरोह

९) समुद्रसपाटीवर सर्वसाधारण हवेचा दाब _____ मिलीबार इतका असतो.

- अ) १०१३.२ ब) १०११.२
क) १०१२.२ ड) १०१४.२

१०) हवेत बाष्पाच्या रूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाळा _____ म्हणतात.

- अ) तापमान ब) आर्द्रता
क) वायूभार ड) वारे

११) हवा पूर्ण बाष्पसंपृक्त असेल तर त्या हवेची सापेक्ष आर्द्रता _____ % असते.

- अ) ७५ ब) ५० क) १०० ड) २५

१२) _____ मूळे पिकांचे व फळबागाचे मोठे नुकसान होते.

- अ) रिमझिम पाऊस ब) वाऱ्याची झुळुक
क) दव ड) गारा

१३) आलेख कागदावर आकडेवारी स्तंभाच्या साहाय्याने दर्शविणाऱ्या आलेखास _____ म्हणतात.

अ) संयुक्तस्तंभालेख	ब) स्तंभालेख
क) रेषालेख	ड) जोडस्तंभालेख

१४) आलेख कागदावर एकापेक्षा अनेक घटकासाठी रेषालेख तयार केला जातो त्यास _____ म्हणतात.

अ) बहूरेषालेख	ब) साधारेषालेख
क) संयुक्तस्तंभालेख	ड) जोडस्तंभालेख

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) वातावरण म्हणजे काय ?
- २) वातावरणाचे थर विशद करा.
- ३) हवामानाची व्याख्या सांगा.
- ४) सौरशाक्ति म्हणजे काय ?
- ५) तापमान कक्षा म्हणजे काय ?
- ६) समभार रेषा म्हणजे काय ?
- ७) ग्रहिय वारे म्हणजे काय ?
- ८) बाष्पाची उगमस्थाने विशद करा.
- ९) आर्द्रतेचे प्रकार सांगा.
- १०) बहूरेषालेखाचे वर्णन करा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४
- १) वातावरणाचे घटक.
 - २) तापमानाची विपरितता.
 - ३) ग्रहिय वाज्याचे प्रकार.
 - ४) हवामानावर परिणाम करणारे घटक.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. १४
- अ) सौरशक्तिच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
किंवा
- ब) वृष्टी म्हणजे काय ? पर्जन्याच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
५. हवेच्या अंगाचे वर्णन करा. १४
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
(Opt.) PHILOSOPHY (Paper – II) (New)
Outlines of Philosophy

Day and Date : Friday, 6-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 14
- 1) Plato is a follower of _____
(Aristotle, Hume, Socrates, Kant)
 - 2) Empiricism is accepted by _____
(Descartes, Hume, Leibniz, Spinoza)
 - 3) "I think therefore I am" this is _____ 's statement.
(Descartes, Plato, Kant, Hegel)
 - 4) Descartes method is called method of _____
(True, False, Doubt, None of these)
 - 5) According to Hume method of causal analysis is _____
(Psychological, Economical, Political, Ethical)
 - 6) _____ is cartesian.
(Russell, Hegel, Descartes, Plato)
 - 7) According to _____ every monad is living mirror of the universe.
(Leibniz, Ryle, Russell, Moore)
 - 8) Leibniz is _____ thinker.
(Realistic, Materialistic, Rationalistic, None of these)
 - 9) The concept of soul denied by _____
(Kant, Plato, Hume, Russell)

- 10) According to Hume the entire knowledge of the world is _____
(Definite, Indefinite, Incomplete, None of these)
- 11) _____ is Descartes ideology.
(Materialism, Cartecian, Atheism, Non-dualism)
- 12) _____ denies the sophist's concepts.
(Plato, Socrates, Ayer, Hegel)
- 13) _____ is propounded by Hume.
(Scepticism, Idealism, Materialism, None of these)
- 14) According to _____ knowledge of ideas is real knowledge.
(Descartes, Mill, Hegel, Plato)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) What is virtue ?
- 2) Give names of Rationalistic philosopher.
- 3) What is Rationalism ?
- 4) What is empiricism ?
- 5) Who is the writer of 'The Republic' ?
- 6) What is dualism ?
- 7) What is scepticism ?
- 8) Who is Hume ?
- 9) What is monad ?
- 10) Who is father of modern philosophy ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Moral teaching of Socrates.
- 2) Body-mind Dualism.
- 3) Notion of philosopher king.
- 4) I think therefore I am.

4. Explain Plato's theory of Knowledge.

14

OR

Explain Descartes arguments for the existence of God.

5. Explain Hume's theory of causation.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) प्लेटो हा _____ चा शिष्य होय.
(ऑरिस्टॉटल, ह्यूम, सॉक्रेटीस, कांट)
- २) अनुभववादाचे समर्थन _____ ने केले.
(देकार्त, ह्यूम, लायबनिझ, स्पिनोझा)
- ३) “मी विचार करतो म्हणून मी आहे” हे _____ चे वचन आहे.
(देकार्त, प्लेटो, कांट, हेगेल)
- ४) देकार्तच्या पद्धतीला _____ पद्धती म्हणतात.
(सत्य, असत्य, संशय, यापैकी नाही)
- ५) ह्यूमच्या दृष्टीकोनातून कारणात्मक विश्लेषणाची पद्धती _____ आहे.
(मानसशास्त्रीय, आर्थिक, राजकीय, नैतिक)
- ६) _____ हा कार्टेशियन आहे.
(रसेल, हेगेल, देकार्त, प्लेटो)
- ७) _____ नुसार प्रत्येक चिदणू हा विश्वाचा जीवंत आरसा असतो.
(लायबनिझ, राईल, रसेल, मूर)
- ८) लायबनिझ _____ विचारवंत आहे.
(वास्तववादी, जडवादी, बुद्धीवादी, यापैकी नाही)
- ९) आत्म्याची संकल्पना _____ ने नाकारली.
(कांट, प्लेटो, ह्यूम, रसेल)
- १०) ह्यूमच्या दृष्टीकोनातून विश्वाचे संपूर्ण ज्ञान _____ आहे.
(निश्चित, अनिश्चित, अपूर्ण, यापैकी नाही)
- ११) _____ ही देकार्तची विचारसरणी आहे.
(जडवादी, कार्टेशियन, निरिश्चरवादी, अद्वैतवाद)

- १२) _____ नी सोफिस्टांच्या संकल्पनेचे खंडन केले.
(प्लेटो, सॉक्रेटीस, एअर, हेगेल)
- १३) _____ चे ह्यूम ने समर्थन केले.
(संशयवाद, चैतन्यवाद, जडवाद, यापैकी नाही)
- १४) _____ च्या मते आयडियांचे ज्ञान हेच खरे ज्ञान होय.
(देकार्त, मिडल, हेगेल, प्लेटो)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही ७) :

१४

- १) सद्गुण म्हणजे काय ?
- २) बुद्धीवादी तत्त्वज्ञांची नांवे द्या.
- ३) बुद्धीवाद म्हणजे काय ?
- ४) अनुभववाद म्हणजे काय ?
- ५) 'द रिपब्लिक' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- ६) द्वैतवाद म्हणजे काय ?
- ७) संशयवाद म्हणजे काय ?
- ८) ह्यूम कोण आहे ?
- ९) चिदणू म्हणजे काय ?
- १०) आधुनिक तत्त्वज्ञानाचा जनक कोण आहे ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही २) :

१४

- १) सॉक्रेटीसची नैतिक शिकवण
- २) शरीर-मन द्वैतवाद
- ३) तत्त्वज्ञ राजाची संकल्पना
- ४) "मी विचार करतो म्हणून मी आहे"

४. प्लेटोचा ज्ञान सिद्धांत स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ईश्वराचे अस्तित्व सिद्ध करण्यासाठी देकार्तने दिलेले युक्तिवाद स्पष्ट करा.

५. ह्यूमचा कारणात्मक सिद्धांत स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
----------	--

B.A. – I (Semester – II) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2015
Opt. EDUCATION (Paper – II)
Philosophical and Sociological Foundation of Education

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks given to the question.**
3) **No separate answer book will be provided for objective questions.**

1. Select the correct alternative :

14

- 1) _____ subject developed through the study of social problems.
a) Sociology b) Psychology c) Political Science d) Education
- 2) The subject "Educational Sociology" is known as _____
a) Fundamental sociology b) Professional sociology
c) Objective sociology d) Applied sociology
- 3) Educational sociology is a means of _____ progress.
a) Religious b) Social c) Educational d) Cultural
- 4) Through social approach teacher is called as _____ engineer.
a) Social b) Mechanical c) Electrical d) Civil
- 5) _____ is the best means to achieve the objectives of educational for social change.
a) Textbook b) School c) Society d) Curriculum
- 6) If the change takes place in the basic structure in society then _____ change is possible.
a) Cultural b) Social c) Educational d) Political
- 7) _____ educational institutions are related to each other.
a) Government and private b) Private and vocational
c) Formal and informal d) Formal and government
- 8) The effect of mass media on human mind is _____
a) Two way b) One way c) Multi way d) Three way
- 9) _____ are at the forefront in creating good and bad opinion of public regarding Government policies.
a) Textbooks b) Magazines c) Newspapers d) Books

- 10) "The common purpose is not achieved unless and until, there is co-operation in social group" is said by _____
- a) George Siemel b) Harry Johnson
c) Kimbal Young d) Hegel
- 11) _____ is inevitable for harmonious development of individual through any education.
- a) Co-operation b) Interaction c) Conflict d) Competition
- 12) Beez and Baker have stated _____ types of interaction.
- a) 560 b) 56 c) 650 d) 65
- 13) 'Age old problem' is a _____ problem in India.
- a) Domestic b) Social c) Individual d) Regional
- 14) Leaving education in between before completing any educational course is called as _____
- a) Stagnation b) Wastage
c) Absentee d) Educational progress

2. Answer the following questions in brief (**any 7**) : **14**

- 1) What are the objectives of educational sociology ?
- 2) What is meant by 'social group' ?
- 3) Explain the meaning of sociology.
- 4) Explain the functions of mass media.
- 5) Explain the importance of social group in human life.
- 6) Explain the importance of primary social group.
- 7) What are the different types of social interaction ?
- 8) What are the adverse effect of competition ?
- 9) What are the objectives of education for social change ?
- 10) What are the drawbacks of television ?

3. Write the following short notes (**any 2**) : **14**

- 1) Educational sociology and teacher.
- 2) Social change and teacher.
- 3) Drawbacks of newspapers.
- 4) Salient features of primary social group.

4. Answer the following questions in detail (any 1) : 14
- 1) What social problems are caused due to illiteracy in India ?
 - 2) Explain in detail the social interactions competition and co-operation.
5. Answer the following question in detail. 14
- 1) Explain the importance of television in education and the drawbacks of television.

मराठी रूपांतर

समाजशास्त्र आणि शिक्षण

१. योग्य पर्याय निवडा : १४
- १) सामाजिक समस्यांच्या अभ्यासातून _____ हा विषय विकसित झाला.
अ) समाजशास्त्र ब) मानसशास्त्र क) राज्यशास्त्र ड) शिक्षणशास्त्र
 - २) शैक्षणिक समाजशास्त्र हा विषय _____ म्हणून ओळखला जातो।
अ) मूलभूत समाजशास्त्र ब) व्यवहारिक समाजशास्त्र
क) वस्तुनिष्ठ समाजशास्त्र ड) उपयोजित समाजशास्त्र
 - ३) शैक्षणिक समाजशास्त्र हे _____ प्रगतीचे एक साधन आहे.
अ) धार्मिक ब) सामाजिक क) शैक्षणिक ड) सांस्कृतिक
 - ४) सामाजिक दृष्टिकोनातून शिक्षकाला _____ अभियंता म्हणतात.
अ) सामाजिक ब) मेकॅनिकल क) इलेक्ट्रिकल ड) सिव्हील
 - ५) समाज परिवर्तनासाठीची शैक्षणिक ध्येये साध्य करण्याचे _____ हे एक प्रभावी साधन आहे.
अ) पाठ्यपुस्तक ब) शाला क) समाज ड) अभ्यासक्रम
 - ६) समाजरचनेतील घटकांमध्ये मूलभूत बदल झाल तरच _____ परिवर्तन शक्य होते.
अ) सांस्कृतिक ब) सामाजिक क) शैक्षणिक ड) राजकीय
 - ७) _____ शिक्षणसंस्था पररचकांना पूरक असतात.
अ) शासकीय व खाजगी ब) खाजगी व व्यावसायिक
क) औपचारिक व अनौपचारिक ड) औपचारिक व शासकीय
 - ८) व्यक्तीच्या मतावर समूह संपर्क साधनांचा प्रभाव _____ असतो.
अ) द्वि मार्गी ब) एक मार्गी क) बहु मार्गी ड) त्रि मार्गी
 - ९) शासकीय धोरणाविषयी अनुकूल अथवा प्रतिकूल जनमन तयार करण्यात _____ अग्रेसर असतात.
अ) पाठ्यपुस्तके ब) मासिके क) वृत्तपत्रे ड) ग्रंथ
 - १०) सहकार्य किंवा सहयोग असल्याशिवाय समान हे तू साध्य होणार नाहीत असे _____ म्हणतात.
अ) जॉर्ज सिमेल ब) हॅरी जॉन्सन क) किंबाल यंग ड) हेगेल

- ११) कोणत्याही प्रकारच्या शिक्षणातून व्यक्तीमत्वाचा परमोच्च विकास साधण्यासाठी _____ अटळ आहे.
 अ) सहयोग ब) आंतरक्रिया क) संघर्ष ड) स्पर्धा
- १२) बीझ आणि बेकर यांनी सामाजिक आंतरक्रियेचे _____ प्रकार सांगितले.
 अ) ५६० ब) ५६ क) ६५० ड) ६५
- १३) 'वृद्धांच्या समस्या' ही भारतातील _____ समस्या आहे.
 अ) कौटुंबिक ब) सामाजिक क) व्यक्तिगत ड) प्रादेशिक
- १४) विशिष्ट शैक्षणिक कोर्स पूर्ण करण्याअगोदर विद्यार्थ्यांने शिक्षण सोडून-देणे म्हणजे _____ होय.
 अ) स्थगिती ब) गळती क) गैरहजेरी ड) शैक्षणिक प्रगती

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ७) :

१४

- १) शैक्षणिक समाजशास्त्राची उद्दिष्टे लिहा.
- २) सामाजिक समूह म्हणजे काय ?
- ३) समाजशास्त्राचा अर्थ सांगा.
- ४) समूह संपर्क साधनांची कार्ये सांगा.
- ५) सामाजिक समूहाचे मानवी जीवनातील महत्त्व सांगा.
- ६) प्राथमिक समूहाचे महत्त्व सांगा.
- ७) सामाजिक आंतरक्रियेचे विविध प्रकार कोणते ?
- ८) स्पर्धेची अनिष्ट परिणाम कोणते ?
- ९) सामाजिक परिवर्तनासाठीची शिक्षणाची ध्येये कोणती ?
- १०) दूरदर्शनच्या कोणत्या उणीवा आहेत ?

३. खालील टीपा लिहा (को. २) :

१४

- १) शैक्षणिक समाजशास्त्र आणि शिक्षक.
- २) सामाजिक परिवर्तन आणि शिक्षक.
- ३) वृत्तपत्रांच्या उणिवा.
- ४) प्राथमिक समूहाची वैशिष्ट्ये.

४. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (को. १) :

१४

- १) भारतात निरक्षरतेमुळे कोणत्या सामाजिक समस्या निर्माण झालेल्या आहेत ?
- २) स्पर्धा व सहकार्य या सामाजिक आंतरक्रियेचे वर्णन करा.

५. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

१४

- १) दूरदर्शनचे शैक्षणिक महत्त्व सांगून त्याच्यातील प्रमुख दोष स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (New) Examination, 2015
(CGPA Pattern)
PHYSICAL EDUCATION (Optional) (Paper – II)
Principles of Physical Education**

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

1. Objective questions (**two marks each**) : **10**
- 1) Weight of shot-put for ladies
a) 8 pounds b) 10 pounds c) 12 pounds d) 16 pounds
- 2) Circumference of shot-put circle
a) 2.135 b) 1.135 c) 2.145 d) 1.145
- 3) Length of the volleyball ground.
a) 12 mtr. b) 10 mtr. c) 18 mtr. d) 15 mtr.
- 4) Point of deciding set in volleyball.
a) 25 b) 20 c) 15 d) 12
- 5) How many players in a volleyball team ?
a) 10 b) 11 c) 12 d) 9
2. Give short answers (**any five**) : **10**
- A) Define leadership.
B) Importance of play.
C) Which country use the sports as a personal development ?
D) Steps of growth and development.
E) Difference systems of the body.
F) Give types of muscles.
3. Short notes (**any three**) : **15**
- A) Define sportsmanship
B) Surplus energy
C) Nervous system
D) Difference between two sexes.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी दोन गुण) : १०
- १) महिलांकरीता गोल्याचे वजन.
 अ) ८ पाऊण्ड ब) १० पाऊण्ड क) १२ पाऊण्ड ड) १६ पाऊण्ड
- २) गोलाफेक वर्तुलाचा व्यास
 अ) २.१३५ ब) १.१३५ क) २.१४५ ड) १.१४५
- ३) व्हॉलीबॉल मैदानाची एकूण लांबी
 अ) १२ मी. ब) १० मी. क) १८ मी. ड) १५ मी.
- ४) निर्णायक सेट किती गुणांचा असतो ?
 अ) २५ ब) २० क) १५ ड) १२
- ५) व्हॉलीबॉलच्या एका संघातील खेलाडूंची संख्या.
 अ) १० ब) ११ क) १२ ड) ९
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०
- अ) नेतृत्व म्हणजे काय ?
 ब) खेलाचे महत्व थोडक्यात सांगा.
 क) कोणत्या देशांनी खेलाचा वापर व्यक्ति विकासाकरीता केला ?
 ड) वाढ व विकासाच्या कोणत्या अवस्था आहेत ?
 इ) शरीरातील विविध संस्था सांगा.
 फ) स्नायुंचे प्रकार सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) : १५
- अ) खेलाडूवृत्ती म्हणजे काय ?
 ब) जादा शक्तिचा सिद्धांत.
 क) मज्जा संस्था.
 ड) स्त्री व पुरुष यांच्यातील फरक.
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. – I (Semester – II) (CGPA Pattern) Examination, 2015
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – II) (New)
Indian Government and Politics**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option and rewrite the sentence : 14
- 1) The _____ gives recognition to political parties.
A) President B) Parliament
C) Supreme Court D) Election Commission
 - 2) Defence is a subject of the
A) Union List B) State List
C) Concurrent List D) None of above
 - 3) India is a _____ State.
A) Federal B) Monarchy C) Communist D) None of above
 - 4) The Chief Election Commissioner of India is appointed by
A) Governor B) Parliament C) President D) Prime Minister
 - 5) _____ is the election symbol of Bharatiya Janata Party.
A) Watch B) Lotus C) Elephant D) Cycle
 - 6) _____ was the first Chief Election Commission in India.
A) T.N. Seshan B) B.B. Tandan C) Navin Chawla D) Sukumar Sen
 - 7) The powers of Election Commission are given in which of the following Articles of the Indian Constitution ?
A) 386 B) 356 C) 324 D) 280
 - 8) Agriculture, forests and fisheries are the subjects of the
A) Union List B) State List C) Concurrent List D) None of above

9) As per the Indian Constitution, the Finance Commission is appointed every _____ years.

- A) 05 B) 06 C) 07 D) 08

10) _____ caste has a dominant force in Maharashtra politics.

- A) Kamma B) Yadav C) Maratha D) Rajput

11) _____ factor does make impact on Indian Politics.

- A) Money B) Religion C) Media D) All of the above

12) _____ is the Chief of Indian National Congress Party at present.

- A) Rahul Gandhi B) Ambika Soni C) Sonia Gandhi D) Ashok Chavan

13) _____ is dominant caste in Karnataka.

- A) Reddy B) Rajput C) Padayachi D) Lingayat

14) _____ is founder of Republican Party of India.

- A) Dr. Babasaheb Ambedkar B) Ramdas Athvale
C) Prakash Ambedkar D) R.S. Gavai

2. Write answer in brief (**any 7**) :

14

- 1) What is Federal System ?
- 2) What is Regionalism ?
- 3) What is Concurrent List ?
- 4) Structure of Election Commission.
- 5) Media.
- 6) What is Union List ?
- 7) Bahujan Samaj Party.
- 8) What is Finance Commission ?
- 9) Samajwadi Party (Mulayamsing Yadav).
- 10) What is National Party ?

3. Write short note on (**any 2**) :

14

- 1) Center-State Legislative Relation.
- 2) Communist Party of India (Marxist).
- 3) Caste and Indian Politics.
- 4) Religion and Indian Politics.

4. Explain the changing nature of Indian Federal System.

14

OR

Describe the ideology and programme of Congress Party.

14

5. Powers and functions of Election Commission.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

१४

१) राजकीय पक्षांना मान्यता _____ कडून दिले जाते.

अ) राष्ट्रपती

ब) संसद

क) सर्वोच्च न्यायालय

ड) निवडणूक आयोग

२) संरक्षण हा विषय _____ यादीत येतो.

अ) केंद्रसूची

ब) राज्यसूची

क) समवर्ती सूची

ड) यापैकी नाही

३) भारत हे _____ राज्य आहे.

अ) संघराज्य

ब) राजेशाही

क) साम्यवादी

ड) यापैकी नाही

४) भारतातील निवडणूक आयोगाच्या मुख्य निर्वाचन आयुक्तांची निवड _____ करतात.

अ) राज्यपाल

ब) संसद

क) राष्ट्रपती

ड) पंतप्रधान

५) भारतीय जनता पक्षाचे निवडणूक चिन्ह _____ आहे.

अ) घडयाळ

ब) कमळ

क) हत्ती

ड) सायकल

६) भारतातील _____ हे पहिले मुख्य निवडणूक आयुक्त होते.

अ) टी. एन. शेषन

ब) बी.बी. टंडन

क) नवीन चावला

ड) सुकुमार सेन

७) भारतीय राज्यघटनेच्या खालील _____ कलमामध्ये निवडणूक आयोगाच्या अधिकारासंबंधी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

अ) ३८६

ब) ३५६

क) ३२४

ड) २८०

८) शेती, वने, मासेमारी हे विषय _____ त येतो.

अ) केंद्रसूची

ब) राज्यसूची

क) समवर्ती सूची

ड) यापैकी नाही

९) भारतीय राज्यघटनेनुसार वित्त आयोगाची नेमणूक दर _____ वर्षांनी होते.

अ) ०५

ब) ०६

क) ०७

ड) ०८

१०) _____ जातीचा प्रभाव महाराष्ट्राच्या राजकारणावर आहे.

अ) कम्मा

ब) यादव

क) मराठा

ड) राजपूत

- ११) _____ हा घटक भारतीय राजकारणांवर प्रभाव पाडतात.
 अ) पैसा ब) धर्म क) प्रसार माध्यमे ड) वरील सर्व
- १२) सध्या _____ भारतीय काँग्रेस पक्षाचे अध्यक्ष आहेत.
 अ) राहुल गांधी ब) अंबिका सोनी क) सोनिया गांधी ड) अशोक चव्हाण
- १३) कर्नाटकातील _____ जात प्रभावशाली आहे.
 अ) रेड्डी ब) राजपूत क) पदयाची ड) लिंगायत
- १४) _____ हे रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडियाचे संस्थापक होय.
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) रामदास आठवले
 क) प्रकाश आंबेडकर ड) आर. एस. गवई

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) संघराज्य म्हणजे काय ?
- २) प्रादेशिकतावाद म्हणजे काय ?
- ३) सामाईक सूची म्हणजे काय ?
- ४) निर्वाचन आयोगाची रचना.
- ५) प्रसारमाध्यमे.
- ६) संघसूची म्हणजे काय ?
- ७) बहुजन समाज पक्ष.
- ८) वित्त आयोग म्हणजे काय ?
- ९) समाजवादी पक्ष (मुलायमसिंग यादव).
- १०) राष्ट्रीय पक्ष म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) केंद्र-राज्य कायदेविषयक संबंध.
- २) मार्क्सवादी कम्युनिस्ट पक्ष.
- ३) जात आणि राजकारण.
- ४) धर्म आणि राजकारण.

४. भारतीय संघराज्याचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

१४

किंवा

राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची विचारप्रणाली व कार्यक्रम सांगा.

१४

५. निवडणूक आयोगाचे अधिकार व कार्ये सांगा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – II) (New)
(Boys)**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 7
- 1) Salami Shastra is completed in _____ movements.
a) 3 b) 4
c) 5 d) 2
 - 2) There are _____ N.C.C. directorates in India.
a) 16 b) 17
c) 18 d) 19
 - 3) Tree plantation is a part of _____
a) drill b) weapon training
c) social service d) none of these
 - 4) The effective range of 7.62 mm LMG on bipod is _____ yards.
a) 200 b) 300
c) 400 d) 500
 - 5) The ultimate authority of civil defence at district level is the _____
a) District Magistrate
b) Superintendent of Police
c) P.W.D. Engineer
d) None of these

6) _____ coloured flag is kept on the top of the butt point during firing.

a) A red

b) A blue

c) A white

d) A yellow

7) Landslide is a _____ type of calamity.

a) man-made

b) artificial

c) natural

d) none of these

2. Attempt **any three** of the following questions :

6

- 1) Write down the positions of firing.
- 2) Write down the names of calamities.
- 3) Write down the names of camps in N.C.C.
- 4) Write down the aims of social service.

3. Write short notes on **any two** of the following :

8

- 1) Social service activities done in N.C.C.
- 2) Duties of an ideal citizen.
- 3) Planning of cycle expedition.

4. Describe in detail the basic leadership traits.

7

OR

Describe the civil defence services.

5. Describe the benefits of N.C.C. training.

7

मराठी रूपांतर

(मुले)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

१) सलामी शस्त्राची कारवाई _____ भागात पूर्ण केली जाते.

अ) ३

ब) ४

क) ५

ड) २

- २) भारतात एकूण _____ एन् .सी.सी. डायरेक्टरेटस् आहेत.
अ) १६
ब) १७
क) १८
ड) १९
- ३) वृक्षारोपण हा _____ चा एक भाग आहे.
अ) ड्रील
ब) वेपन ट्रेनिंग
क) समाज सेवा
ड) यापैकी एकही नाही
- ४) 7.62 mm LMG चा कारगर रेंज बायपॉडवरती _____ यार्डस् आहे.
अ) २००
ब) ३००
क) ४००
ड) ५००
- ५) जिल्हा स्तरावर सिव्हील डिफेन्स्चा प्रमुख _____ हा असतो.
अ) डिसट्रीक्ट मॅजीस्ट्रेट
ब) सुपरिटेडन्ट ऑफ पोलीस
क) पी.डब्ल्यू.डी. इंजिनियर
ड) यापैकी एकही नाही
- ६) फायरिंगच्या वेळी बट पॉइन्टवरती _____ रंगाचा झेंडा लावला जातो.
अ) लाल
ब) निळ्या
क) पांढऱ्या
ड) पिवळ्या
- ७) दरड कोसळणे ही एक _____ प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) मानवनिर्मित
ब) कृत्रीम
क) नैसर्गिक
ड) यापैकी एकही नाही

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा : ६
- १) फायरिंगच्या पोजिशन्स लिहा.
 - २) निरनिराळ्या आपत्तींची नावे लिहा.
 - ३) एन्.सी.सी. मधील वेगवेगळ्या कॅम्पची नावे लिहा.
 - ४) समाज सेवेचे उद्देश लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ८
- १) एन्.सी.सी. मध्ये केली जाणारी समाज सेवेची कामे.
 - २) आदर्श नागरिकाची कर्तव्ये.
 - ३) सायकल एक्सपिडिशनचे नियोजन.
४. नेतृत्वाचे मूलभूत गुण सविस्तर लिहा. ७
- किंवा**
- सिव्हील डिफेन्सच्या सेवा सविस्तर लिहा.
५. एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे सविस्तर लिहा. ७
-

**B.A. (Part – I) (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – II) (New)
(Girls)**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : **7**
- 1) Salami Shastra is completed in _____ movements.
 - a) 3
 - b) 4
 - c) 5
 - d) 2
 - 2) There are _____ N.C.C. directorates in India.
 - a) 16
 - b) 17
 - c) 18
 - d) 19
 - 3) Tree plantation is a part of _____.
 - a) drill
 - b) weapon training
 - c) social service
 - d) none of these
 - 4) The effective range of 7.62 mm LMG on bipod is _____ yards.
 - a) 200
 - b) 300
 - c) 400
 - d) 500
 - 5) The ultimate authority of civil defence at district level is the _____.
 - a) District Magistrate
 - b) Superintendent of Police
 - c) P.W.D. Engineer
 - d) None of these

- २) भारतात एकूण _____ एन् .सी.सी. डायरेक्टरेटस् आहेत.
अ) १६
ब) १७
क) १८
ड) १९
- ३) वृक्षारोपण हा _____ चा एक भाग आहे.
अ) ड्रील
ब) वेपन ट्रेनिंग
क) समाज सेवा
ड) यापैकी एकही नाही
- ४) 7.62 mm LMG चा कारगर रेंज बायपॉडवरती _____ यार्डस् आहे.
अ) २००
ब) ३००
क) ४००
ड) ५००
- ५) जिल्हा स्तरावर सिव्हील डिफेन्सचा प्रमुख _____ हा असतो.
अ) डिसट्रीक्ट मॅजीस्ट्रेट
ब) सुपरिटेडन्ट ऑफ पोलीस
क) पी.डब्लू.डी. इंजिनियर
ड) यापैकी एकही नाही
- ६) फायरिंगच्या वेळी बट पॉइन्टवरती _____ रंगाचा झेंडा लावला जातो.
अ) लाल
ब) निळ्या
क) पांढऱ्या
ड) पिवळ्या
- ७) दरड कोसळणे ही एक _____ प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) मानवनिर्मित
ब) कृत्रीम
क) नैसर्गिक
ड) यापैकी एकही नाही

२. खालीलपैकी कोणतेही **तीन** प्रश्न सोडवा : ६
- १) फायरिंगच्या पोजिशन्स लिहा.
 - २) निरनिराळ्या आपत्तींची नावे लिहा.
 - ३) एन्.सी.सी. मधील वेगवेगळ्या कॅम्पची नावे लिहा.
 - ४) समाज सेवेचे उद्देश लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन**वर टीपा लिहा : ८
- १) एन्.सी.सी. मध्ये केली जाणारी समाज सेवेची कामे.
 - २) आदर्श नागरिकाची कर्तव्ये.
 - ३) ड्रीलचे फायदे.
४. नेतृत्वाचे मूलभूत गुण सविस्तर लिहा. ७
- किंवा**
- एन्.सी.सी. मधील साहसी उपक्रमावर सविस्तर टीपा लिहा.
५. एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे सविस्तर लिहा. ७
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
NATIONAL SERVICE SCHEME (NSS) (Paper – II)
New (CGPA Pattern)**

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative and write answer : 14
- 1) _____ was established Brahmo Samaj.
 - a) Raja Ram Mohan Roy
 - b) Swami Vivekanand
 - c) Sayajirao Gaikwad
 - d) M. Fule
 - 2) Swami Dayanand Saraswati became disciple of
 - a) Swami Vivekanand
 - b) Ramkrishna Paramhansa
 - c) Swami Virajanand
 - d) Swami Shraddhanand
 - 3) Arya Samaj believes _____ as basic book.
 - a) Veda
 - b) Geeta
 - c) Purana
 - d) Ramayana
 - 4) _____ spread Hindu philosophy in America.
 - a) Swami Shraddhanand
 - b) Raja Ram Mohan Roy
 - c) Swami Dayanand Saraswati
 - d) Swami Vivekanand

- 5) The Arya Samaj was spread effectively in _____ province.
a) Maharashtra
b) Punjab
c) Gujrat
d) Bengal
- 6) Swami Vivekanand established Ramkrishna Mission in
a) 1897
b) 1900
c) 1890
d) 1905
- 7) _____ founded the institution Kala Bhuvan for vocational arts education.
a) Shahu Maharaj
b) Raja Ram Mohan Roy
c) Sayahirao Gaikwad
d) None of these
- 8) Shishu Sadan was set up by
a) Mother Teresa
b) Gadge Baba
c) Vivekanand
d) Sayajirao Gaikwad
- 9) The number of spokes in the Chakra of the N.S.S. is
a) 10
b) 12
c) 8
d) 24
- 10) The adopted village is expected to be _____ k.m. away from the college.
a) 12
b) 10
c) 20
d) 18
- 11) The two divisions of N.S.S. work are
a) Regular activities and special camp
b) College and city activities
c) Camp and college activities
d) None of these
- 12) _____ is the Chief of the National Service Scheme Unit.
a) Vice Principal
b) Sport Teacher
c) Programme Officer
d) Drawing Teacher

- 13) The real name of _____ was Mulshankar.
- a) Raja Ram Mohan Roy b) Swami Dayanand Saraswati
c) Swami Vivekanand d) Shahu Maharaj
- 14) The book Tuhfat-ul-Mubahidin was written by
- a) Swami Vivekanand b) Agarkar
c) Raja Ram Mohan Roy d) Sayajirao Gaikwad

2. Write short answer of the following (**any seven**) : **14**

- 1) Give the importance of water conservation.
- 2) State the social causes of addiction.
- 3) What is the meaning of adopted village ?
- 4) Who is called a child labourer ?
- 5) Explain the work of volunteer.
- 6) How will you use street plays in N.S.S. ?
- 7) What is media ?
- 8) What will you do for the elimination of illiteracy in adopted village ?
- 9) Explain the educational work of Arya Samaj.
- 10) Write about Nirmal Hridaya.

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Various effects of addiction.
- 2) Causes of AIDS.
- 3) Effects of population explosion.
- 4) Selection of adopted village.

4. Explain the moralizing programmes in the special camp. **14**

OR

Give detailed information about the effect of modernization on family.

5. Write the impact of modernization on the institute of marriage. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१४

- १) ब्राह्मो समाजाची स्थापना _____ यांनी केली.
 अ) राजा राम मोहन रॉय ब) स्वामी विवेकानंद
 क) सयाजीराव गायकवाड ड) महात्मा फुले
- २) स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी _____ यांचे शिष्यत्व स्विकारले.
 अ) स्वामी विवेकानंद ब) रामकृष्ण परमहंस
 क) स्वामी विरजानंद ड) स्वामी श्रद्धानंद
- ३) आर्य समाज _____ ग्रंथ प्रमाण माणतो.
 अ) वेद ब) गिता
 क) पुराणे ड) रामायणा
- ४) _____ यांनी हिंदू तत्वज्ञानाचा प्रसार अमेरिकेत केला.
 अ) स्वामी श्रद्धानंद ब) राजा राम मोहन रॉय
 क) स्वामी दयानंद सरस्वती ड) स्वामी विवेकानंद
- ५) आर्य समाजाचा खरा प्रचार _____ प्रांतात झाला.
 अ) महाराष्ट्र ब) पंजाब
 क) गुजरात ड) बंगाल
- ६) स्वामी विवेकानंदांनी _____ मध्ये रामकृष्ण मिशनची स्थापना केली.
 अ) १८९७ ब) १९००
 क) १८९० ड) १९०५

- ७) औद्योगिक कला शिक्षणाकरिता 'कलाभूवन' ही संस्था _____ यांनी स्थापन केली.
अ) शाहू महाराज
ब) राजा राम मोहन रॉय
क) सयाजीराव गायकवाड
ड) यापैकी नाही
- ८) शिशू सदनची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) मदर तेरेसा
ब) गाडगे बाबा
क) विवेकानंद
ड) सयाजीराव गायकवाड
- ९) रा.से.यो.च्या चक्रात _____ आऱ्या असतात.
अ) १० ब) १२ क) ८ ड) २४
- १०) दत्तक खेडे महाविद्यालय पासून जास्तीत जास्त _____ कि.मी. दूर असावे.
अ) १२ ब) १० क) २० ड) १८
- ११) राष्ट्रीय सेवा योजनेचे प्रमुख दोन भाग _____ आहेत.
अ) नियमित कार्यक्रम व विशेष शिबीर
ब) महाविद्यालय परिसरातील व शहर परिसरातील उपक्रम
क) शिबीर व महाविद्यालय परिसरातील उपक्रम
ड) यापैकी नाही
- १२) _____ हा रा.से.यो. चा प्रमुख असतो.
अ) उपप्राचार्य
ब) क्रीडा शिक्षक
क) कार्यक्रम अधिकारी
ड) कला शिक्षक

- १३) मुलशंकर हे _____ यांचे खरे नाव होते.
 अ) राजा राम मोहन रॉय ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
 क) स्वामी विवेकानंद ड) शाहू महाराज
- १४) तहफत-उल्-मुबाहीदीन हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला आहे.
 अ) स्वामी विवेकानंद
 ब) अगारकर
 क) राजा राम मोहन रॉय
 ड) सयाजीराव गायकवाड

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) जलसंधारणाचे महत्व सांगा.
- २) व्यसनाधिनतेची सामाजिक कारणे सांगा.
- ३) दत्तक खेडे म्हणजे काय ?
- ४) बालकामगार कोणास म्हटले जाते ?
- ५) स्वयंसेवकाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ६) रा.से.यो. त पथनाट्याचा वापर कसा कराल ?
- ७) प्रसिद्धी माध्यम म्हणजे काय ?
- ८) दत्तक खेड्यातील निरक्षरता दूर करण्यासाठी तूम्ही काय कराल ?
- ९) आर्य समाजाचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
- १०) 'निर्मल हृदय' या विषयी माहिती लिहा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) व्यसनाधिनतेचे विविध परिणाम.
- २) एड्सची कारणे.
- ३) लोकसंख्या विस्फोटाचे परिणाम.
- ४) दत्तक खेड्याची निवड.
४. विशेष श्रमसंस्कार शिबिरातील प्रबोधनपर कार्यक्रम स्पष्ट करा. १४
- किंवा
- कुटुंबावरिल आधुनिकीकरणाच्या परिणामांची सविस्तर माहिती द्या.
५. आधुनिकीकरणाच्या विवाह संस्थेवरील परिणामाची माहिती लिहा. १४
-

SLR-X – 90

Seat No.	
-------------	--

B.A. I (Semester – II) Examination, 2015
(CGPA Pattern) (New)
OPT. MUSIC (Paper – II)
Hindustani Classical Music

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा :

७

१) भीमपलास रागाचा थाट _____ आहे.

- a) काफी b) खमाज c) भैरव d) भैरवी

२) राग वृंदावनी सांगची जाती _____ आहे.

- a) ओडव षाडव b) ओडव ओडव
c) ओडव संपूर्ण d) षाडव षाडव

३) ताल चौताल _____ मात्रांचा आहे.

- a) 10 b) 11 c) 12 d) 13

४) भैरव रागामधे _____ व _____ हे स्वर कोमल आहेत.

- a) ग, ध b) ग, नि c) रे, ध d) रे, नि

५) वंदे मातरम्चे जनक _____ आहेत.

- a) शांता शेळके b) बंकिमचंद्र चॅटर्जी
c) रविंद्रनाथ टागोर d) हरिवंशराय बच्चन

६) तंबोरा हे _____ वाद्य आहे.

- a) तंतु b) चर्म c) घन d) सुषीर

७) स्वर गाण्याच्या क्रियेला _____ म्हणतात.

- a) आलाप b) तान c) नाद d) गीतवर्ण

P.T.O.

२. व्याख्या लिहा (कोणत्याही ३) : ६
- i) आलाप
 - ii) स्थाई
 - iii) गत
 - iv) तान
३. अ) राग भीमपलास किंवा भैरवची शास्त्रीय माहिती लिहा. ४
- ब) ताल दादरा किंवा भजनी ठेकाबोल माहितीसह लिहा. ४
४. तानेचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा. ७
- किंवा**
- ताल दादरा दुप्पट करा.
५. पं. वि. दि. पलुस्कर यांचे जीवन चरित्र लिहा. ७
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – I (Semester – II) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Paper – II) (Opt.) (New)
General Psychology

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blank (multiple choice) :

14

- 1) _____ put forward the concept of mental age.
a) Thurstain b) Stern c) Binet d) Freud
- 2) _____ was the Pioneer of psychoanalytic theory.
a) Jung b) Freud c) Horney d) Rogers
- 3) The classical conditioning theory proposed by _____
a) Thorndike b) Skinner c) Kohler d) Pavlov
- 4) _____ was called 'Father of Medicine'.
a) Cattel b) Hippocrats c) Jung d) Allport
- 5) The storage function of the sensory channels is called _____
a) Semantic memory b) Sensory
c) S.T.M. d) L.T.M.
- 6) _____ was Pioneer of 'Trail and Error' learning theory.
a) Kohler b) Thorndike c) Skinner d) Pavlov
- 7) _____ means relatively permanent change in behaviour and experience as a result of practice.
a) Attention b) Learning c) Memory d) Motivation
- 8) Auditory sensory registration recorded at _____ to _____ second remain.
a) 2 to 3 sec. b) 4 to 5 sec. c) 5 to 6 sec. d) 7 to 8 sec.

- 9) The concept 'forgetting' studied by _____
a) Ebbinghaus b) Skinner c) Freud d) Binet
- 10) Retrieval past experience processes is called _____
a) Learning b) Memory c) Retention d) Recall
- 11) In the classical conditioning experiment used unconditional stimulus (U.S.) _____ by experimenter.
a) Food b) Salivation c) Bell d) None of these
- 12) According to Cattell trait theory of personality _____ basic traits in personality.
a) 10 b) 16 c) 20 d) 14
- 13) Robert Sternberg given by _____ factors of intelligence.
a) 3 b) 4 c) 5 d) 6
- 14) Multiple intelligence theory proposed by _____ psychologist.
a) Cattell b) Gardner c) Horn d) Gilford

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) What is learning ?
- 2) Define memory.
- 3) State types of intelligence test.
- 4) What is reinforcement ?
- 5) What is stimulus discrimination ?
- 6) Type of L.T.M.
- 7) What is projective technique ?
- 8) What is extinction ?
- 9) State Cattell's intelligence type.
- 10) Define 'mental retired'.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Encoding.
- 2) Freud-psychosexual stages of development.
- 3) Decay theory.
- 4) Forgetting.

4. Write long answer **any one** questions : 14

a) Explain the type of memory.

OR

b) Explain multiple intelligence theory.

5. Describe the experiment of classical conditioning. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१४

- १) _____ यांनी 'मानसिक वय' ही संकल्पना मांडली.
अ) थर्स्टन ब) स्टर्न क) बिने ड) फ्राईड
- २) मनोविश्लेषण सिद्धांताचा जनक _____ यांना म्हणतात.
अ) युंग ब) फ्राईड क) हॉर्नी ड) रॉजर्स
- ३) अभिजात अभिसंधान सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) थॉर्नडाईक ब) स्किनर क) कोह्लर ड) पॉव्हलॉव
- ४) _____ यांना 'औषधीशास्त्राचा जनक' म्हणतात.
अ) कॅटेल ब) हिप्पोक्रेटस् क) युंग ड) ऑलपोर्ट
- ५) ज्ञानेंद्रियांच्या धारणा क्षमतेच्या कार्य प्रणालीस _____ म्हणतात.
अ) प्रासंगिक स्मृती ब) वेदनीक नोंद
क) अल्पकालीन स्मृती ड) दीर्घकालीन
- ६) _____ यांनी प्रयत्न व प्रमाद अध्ययनाचा सिद्धांत सांगितला.
अ) कोह्लर ब) थॉर्नडाईक क) स्किनर ड) पॅव्हलाव
- ७) सरावामूळे सापेक्षतः कायम स्वरूपाचे वर्तनामधील व अनुभवातील बदलांना _____ म्हणतात.
अ) अवधान ब) अध्ययन क) स्मरण ड) प्रेरणा
- ८) श्रुती वेदनांची नोंद _____ ते _____ सेकंदापर्यंत टिकते.
अ) दोन ते तीन सें. ब) चार ते पाच सें. क) पाच ते सहा सें. ड) सात ते आठ सें.
- ९) 'विस्मरण' संकल्पनेचा अभ्यास _____ यांनी केला.
अ) एबिंगहॉस ब) स्किनर क) फ्राईड ड) बीने
- १०) गत अनुभवांची पुनः प्राप्तीचा अनुभव म्हणजे _____ होय.
अ) अध्ययन ब) स्मरण क) धारणा ड) प्रत्यावहन

- ११) अभिजात अभिसंधान प्रयोगात अनअभिसंधीत उद्दीपक (U.S.) म्हणून _____ चा वापर करण्यात आला.
 अ) अन्न ब) लाळ क) बेल ड) यापैकी नाही
- १२) कॅटेलच्या गुणतत्व सिद्धांतानुसार व्यक्तीमत्वाचे _____ मूलगुण आहे.
 अ) १० ब) १६ क) २० ड) १४
- १३) स्टर्नबर्ग यांनी बुद्धीमत्तेत _____ घटक सांगितले.
 अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६
- १४) बहुविध बुद्धीमत्ता सिद्धांत _____ या मानसशास्त्रज्ञाने सांगितला.
 अ) कॅटेल ब) गार्डनर क) हॉर्न ड) गिलफोर्ड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) अध्ययन म्हणजे काय ?
- २) स्मरणाची व्याख्या लिहा.
- ३) बुद्धीमत्ता चाचण्याचे प्रकार लिहा.
- ४) प्रबलीकरण म्हणजे काय ?
- ५) उद्दीपकाचे भेदबोधन म्हणजे काय ?
- ६) एल.टी.एम. चे प्रकार.
- ७) प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय ?
- ८) विलोपन म्हणजे काय ?
- ९) कॅटेलच्या बुद्धीमत्तेचे प्रकार लिहा.
- १०) मानसिक मंदनाची व्याख्या लिहा.

३. टीपा लिहा (को. २) :

१४

- १) संकेतन
- २) फ्राईडच्या मनोर्लैंगिक विकासाच्या अवस्था
- ३) स्मृती ऱ्हास
- ४) विस्मरण.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) स्मरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बुद्धिमत्तेचा बहुविध सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. अभिजात अभिसंधानाच्या प्रयोगाचे सविस्तर वर्णन करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
(New CGPA Pattern)
Opt. – PRAKRIT (Paper – II)
Text – Paiya Pannasayaro
प्राकृत (पाइय पण्णसायरो)

Day and Date : Monday, 16-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १४
- १) सोनाराला _____ धडा शिकविला.
(पत्नीने, सरांनी, देवाने, मठ्याने)
- २) _____ श्रेष्ठींना आकाशगामिनी विद्या प्राप्त झाली.
(पती, जिनदत्त, राज, विदूषक)
- ३) चांडाळाच्या _____ नागदत्ताने दुकानातून हाकलले.
(मेढ्याला, बकच्याला, पंच, दहा)
- ४) मुनीराजांनी णागदत्ताच्या घरी _____ केला.
(स्वाध्याय, विहार, ध्यान, आहार)
- ५) वाघ आणि सिंह मदतीसाठी _____ जातात.
(मांजराकडे, जराकडे, गायीकडे मोट्याकडे)
- ६) जो जीवदयारहित आहे तो मनुष्य वेशातला _____ आहे.
(गुरु, पशू, पिता, वेडा)
- ७) मंत्रीपुत्राने दोन पत्नीमधील _____ सोडविला.
(पती, मित्र, वाद, दास)
- ८) मुजूंसे गहिऊण न आगंतव्वं _____ न मन्नियं ।
(तुमए, तुमो, तुमियं, तुमअ)

- ९) पावाणं लच्छी पा-कम्मम्मि _____ ।
(जुज्जइ, जुज्जइसीं, जुज्जइदि, जुज्जइण)
- १०) हे मयणस्स मायरा ! _____ उग्घोडेहि ।
(दारं, दारंसा, दारंआ, दाराणो)
- ११) हं _____ वा असमाहिणा वा मरणं पाविस्सं ?
(समाहिणा, समाहिणाणि, समाहिणं, समाहिणांतो)
- १२) अमुं _____ ज्ञाणादो विचलेहि ।
(गिहत्थं, गिहत्थंस्स, गिहत्थंण, गिहत्थये)
- १३) रत्तिम्हि मसाणे काउच्छग्गेण _____ द्विदो ।
(द्विदो, द्विदोणो, द्विदोणा, द्विदोणी)
- १४) तथा ते _____ अहं जेउं समत्थो ।
(सव्वे, सव्वे, सव्वेणि, सव्वेओ)

२. भाषांतर करा / सोडवा (कोणतेही ७) :

१४

- १) जो देइ अभयदाणं, सो सुक्खसयाइं अप्पणो देइ ।
जेण न पीडइ परं, तेण न दुक्खं पुणो तस्स ॥
- २) एगाए गणियाए धूवा णव-जोव्वणुब्भडा पुरिसं ।
कं पि ण इच्छइ रमिउं-णिय-सुभगतणमइउम्मता ॥
- ३) जीवदया सच्चवयणं, परधणपरिवज्जणं सुसीलत्तं ।
खंती पंचिंदियनिग्गहो य, धम्मदुमस्स मुलाइं ॥
- ४) नालत्ता आलवइ, भणिया पडिभणइ पंच-दस वारा ।
अज्जा-गले व्व घंटा छिक्काछिक्का कणकणेइ ॥
- ५) सो दओ सो तवसी, सो य सुही पंडिओ य सो चेव ।
जो सयलसुक्खबीयं, जीवदयं कुणइ खंतिं च ॥
- ६) जो पहरइ जीवाणं, परहइ सो अत्तणो सगत्तेसु ।
अप्पाणं जो वइरी, दुक्खसइस्साण सो भागी ॥

७) संधि सोडवा

अ) किदमिदी

ब) एगमेगं

८) संधि करा

अ) कोह+आउलो =

ब) जह+इच्छियं =

३. अ) भाषांतर करा (कोणतेही २) :

८

- १) तेण कहियं चोरेहिं लुंठिओ, सव्वं अवहरिअ नगो कओ । सा कहेइ-पुव्वं मए कहिअं-हे सामि ! तए एवं मज्झरत्तीए मुजूसे गहिऊण न आगतव्वं तुमए न मन्नियं तेण एवं जायं । सो कहेइ-अहं महाबलिट्ठो वि किं करेमि जइ पंच छ वा चोरा आगया होज्जा, तया ते सव्वे अहं जेउं समत्थो ।
- २) नागदत्तो भणइ ता अवस्सं हं मुणिस्सं समीवे गंतूण हसणकारणं पुच्छिस्सं एवं वोत्तूण भोयणं काऊण सो हट्टे गओ । अवरण्हकाले हट्टे थिओ नागदत्त कयविककयं कुणंतो आसि । तया रायपहे एगं बक्करं गिण्हित्ता गच्छमाणस्स चंडसलस्स हत्थाओ छुट्टिय सो बक्करो हट्टत्थिअं नागदत्तं पासित्ता तस्स हट्टमारूढो ।
- ३) मगधदेसे रायगिह णयरम्हि जिणदत्तसेट्ठी किदोववासो किण्हचदुदसाए रत्तिम्हि मसाणे काउच्छगेण ट्ठिदो ट्ठिदो । तदो अमिदप्पभदेवेण वुत्तं अमुं गिहत्थं झाणादो विचलोहि । तदो विज्जुदप्पभदेवेण अणेगधा किदोवसगो वि, ण चलिदो झाणादो । तदो पभादे मायं उवसंहरिदूणं पसंसिदो, आगासगामिणी विज्ज दिण्णा तस्स ।

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) :

६

- १) नागदत्ताच्या घरी मुनींचा आहार.
- २) कलह निवारणं काव्यातील पिशाच्चांमधील वाद.
- ३) पुण्योदय महिमातील राजपुत्राचे भाग्योदय.

४. पसंगावधानं कथा विषद करा.

१४

किंवा

मरणासन्न नागदत्तास मुनींनी कसे स्थिर केले हे नागदत्त कहा कथेद्वारे स्पष्ट करा.

५. पुण्य सर्वात श्रेष्ठ कसे आहे हे पुण्योदय महिमा काव्याद्वारे स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – I (Semester – II) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Optional)
Indian Economy (Paper – II)**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ is the backbone of Indian economy.
 - a) Agriculture
 - b) Industry
 - c) Trade and Commerce
 - d) None of the above
- 2) _____ productivity is the problem of Indian agriculture.
 - a) High
 - b) Medium
 - c) Low
 - d) Marginal
- 3) Green Revolution in India is concerned with the production of _____.
 - a) Fishery
 - b) Food grain
 - c) Milk
 - d) All of the above
- 4) In which five year plan, priority was given to agricultural sector ?
 - a) First
 - b) Second
 - c) Third
 - d) Fourth
- 5) The period of India's Eleventh Five Year Plan was _____.
 - a) 1951 to 1956
 - b) 1992 to 1997
 - c) 2002 to 2007
 - d) 2007 to 2012

- 6) _____ is the apex institute for agricultural credit in India.
- a) NABARD
 - b) SBI
 - c) RBI
 - d) UTI
- 7) _____ is the non-institutional source of agricultural credit in India.
- a) Government
 - b) Money Lender
 - c) Co-operative Credit Society
 - d) Lead Banks
- 8) National Seeds Corporation was established in _____
- a) 1963
 - b) 1973
 - c) 1983
 - d) 1993
- 9) Small scale industries are mainly _____
- a) Land Intensive
 - b) Labour Intensive
 - c) Capital Intensive
 - d) None of the above
- 10) Dr. A. P. J. Abdul Kalam is introduced the model of _____
- a) LPG
 - b) ISLM
 - c) PURA
 - d) None of the above
- 11) New Industrial Policy was announced in the year of _____
- a) 1971
 - b) 1981
 - c) 1991
 - d) 2001
- 12) LPG model of development was propounded by _____
- a) Dr. Amartya Sen
 - b) Dr. Manmohan Singh
 - c) Dr. A. P. J. Abdul Kalam
 - d) Dr. B. R. Ambedkar

13) India's _____ five year plan was industrial intensive.

- a) Second
- b) Fourth
- c) Sixth
- d) Eighth

14) NABARD was established in _____ year.

- a) 1982
- b) 1992
- c) 2002
- d) 2012

2. Write short answers (**any seven**) :

14

- 1) What is agricultural productivity ?
- 2) What is Green Revolution ?
- 3) What is agricultural marketing ?
- 4) Define the concept of small scale industry.
- 5) Define the concept of economic planning.
- 6) State the any two broad objectives of Indian Planning.
- 7) What is LPG model for development ?
- 8) What is PURA Model ?
- 9) What is Industrial Policy ?
- 10) State the any two institutional sources of agricultural finance in India.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Place of agriculture in Indian Economy.
- 2) Role of industries in Indian Economy.
- 3) Eleventh five year plan.
- 4) Features of Green Revolution.

4. Answer **any one** question of the following : 14

A) Explain the problems of small scale industries in India and suggest the measures for solving their problems.

OR

B) State the defects of agricultural marketing in India and suggest the measures to remove the defects.

5. Explain the causes of low agricultural productivity in India and state the measures for increasing agricultural productivity. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १४

१) _____ हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.

अ) शेती

ब) उद्योग

क) व्यापार आणि वाणिज्य

ड) वरीलपैकी नाही

२) _____ उत्पादकता ही भारतीय शेतीची समस्या आहे.

अ) अधिक

ब) मध्यम

क) अल्प

ड) सीमांत

३) भारतातील हरितक्रांती _____ उत्पादनाशी संबंधित आहे.

अ) मत्स्योत्पादन

ब) अन्नधान्य

क) दुध

ड) वरीलपैकी सर्व

४) कोणत्या पंचवार्षिक योजनेत कृषी क्षेत्राला अग्रक्रम देण्यात आला ?

अ) पहिल्या

ब) दुसऱ्या

क) तिसऱ्या

ड) चौथ्या

- ५) भारताच्या अकराव्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी हा _____ होता.
- अ) १९५१ ते १९५६
ब) १९९२ ते १९९७
क) २००२ ते २००७
ड) २००७ ते २०१२
- ६) _____ ही भारतातील कृषी वित्तपुरवठ्यातील शिखर संस्था आहे.
- अ) नाबार्ड
ब) एस्.बी.आय.
क) आर.बी.आय.
ड) यू.टी.आय.
- ७) भारतातील शेतीला बिगर संस्थात्मक कर्जपुरवठा करणारा _____ हा स्रोत आहे.
- अ) सरकार
ब) सावकार
क) सहकारी पतसंस्था
ड) अग्रणी बँका
- ८) राष्ट्रीय बियाणे महामंडळाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
- अ) १९६३
ब) १९७३
क) १९८३
ड) १९९३
- ९) लघुउद्योग हे प्रामुख्याने _____ असतात.
- अ) भूमीप्रधान
ब) श्रमप्रधान
क) भांडवलप्रधान
ड) वरीलपैकी नाही
- १०) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांनी _____ प्रतिमान मांडले.
- अ) एल्.पी.जी.
ब) आय.एस्.एल्.एम्.
क) पूरा
ड) वरीलपैकी नाही
- ११) नवीन औद्योगिक धोरण _____ या वर्षी जाहिर झाले.
- अ) १९७१
ब) १९८१
क) १९९१
ड) २००१

१२) विकासाचे एल्.पी.जी. (LPG) प्रतिमान _____ यांनी मांडले.

- अ) डॉ. अमर्त्य सेन
- ब) डॉ. मनमोहन सिंग
- क) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम
- ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

१३) भारताची _____ पंचवार्षिक योजना उद्योगप्रधान होती.

- अ) दुसरी
- ब) चौथी
- क) सहावी
- ड) आठवी

१४) नाबार्ड (NABARD) ची स्थापना _____ या वर्षी झाली.

- अ) १९८२
- ब) १९९२
- क) २००२
- ड) २०१२

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही सात) :

१४

- १) शेतीची उत्पादकता म्हणजे काय ?
- २) हरितक्रांती म्हणजे काय ?
- ३) कृषी विपणन म्हणजे काय ?
- ४) लघुउद्योगाची व्याख्या करा.
- ५) आर्थिक नियोजन या संकल्पनेची व्याख्या करा.
- ६) भारतीय नियोजनाची कोणतीही दोन ठळक उद्दिष्टे सांगा.
- ७) विकासाचे एल्.पी.जी. प्रतिमान म्हणजे काय ?
- ८) पूरा प्रतिमान म्हणजे काय ?
- ९) औद्योगिक धोरण म्हणजे काय ?
- १०) भारतातील शेतीला कर्जपुरवठा करणारे कोणतेही दोन संस्थात्मक स्रोत सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे स्थान.
- २) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील उद्योगांची भूमिका.
- ३) अकरावी पंचवार्षिक योजना.
- ४) हरितक्रांतीची वैशिष्ट्ये.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) भारतातील लघुउद्योगांच्या समस्या स्पष्ट करा आणि त्यांच्या समस्या सोडविण्यासाठी उपाय सूचवा.

किंवा

ब) भारतातील शेतमाल विक्री व्यवस्थेतील दोष सांगा आणि ते दूर करण्यासाठी उपाय सुचवा.

५. भारतातील शेतीच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा आणि शेतीची उत्पादकता वाढविण्यासाठी उपाय सांगा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – I) (Semester – II) (New) (CGPA) Examination, 2015
Opt. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Paper – II)
Political and Cultural History of Ancient India Upto C.A.D. 650

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

14

- 1) _____ was the capital city of Mauryan dynasty.
A) Pataliputra B) Vaishali C) Sanchi D) Nalanda
- 2) Indica text was written by
A) Kautilya B) Megasthenese
C) Carties D) Minandar
- 3) Chandragupta Maurya was accepted the _____ religion.
A) Vedic B) Jain C) Buddha D) Shaiva
- 4) King Ashoka was spread of the _____ religion.
A) Shaiva B) Vaishnav C) Jain D) Buddha
- 5) King Gautamiputra Satkarni was defeated to the _____ Shak king.
A) Nahpan B) Rudradaman C) Rudra Sinha D) None of these
- 6) Ajanta caves carved in _____ period.
A) Maurya B) Satavahan C) Rashtrakut D) Chalukya
- 7) Brahatkata story was written by
A) Hall B) Pulumai C) Gunadhya D) Bhas
- 8) _____ king was the founder of Gupta dynasty.
A) Shrigupta B) Chandragupta Ist
C) Samudragupta D) Kumargupta
- 9) _____ Gupta king was known as the Maharajadhiraj.
A) Skandgupta B) Purugupta C) Bhanugupta D) Chandragupta Ist

- 10) _____ Gupta king was called as the Indian Nepolean.
 A) Shrigupta B) Kumargupta
 C) Samudragupta D) Vijaygupta
- 11) Samudraguptas pillars is situated at _____ place.
 A) Vaishali B) Sarnath C) Koshambi D) Allahabad
- 12) Banbhatt was written the _____ text.
 A) Harshacharit B) Ratnavali C) Arthashastra D) Shakuntala
- 13) _____ was the President of conference at Kanouj.
 A) Harshavardhan B) Divakar Sen
 C) Yuanchang D) None of the above
- 14) Harshavardhanas sisters name was
 A) Prabhavati B) Nainika C) Rajshree D) Sitadevi

2. Write short answers of the following (**any seven**) : **14**

- 1) Give the importance of Arthashastra as a sources of history.
- 2) Give information about the conflict between Chandragupta Maurya and Selucuss Niketar.
- 3) Write any two causes of the decline of Maurya empire.
- 4) Discuss the rise of Satvahan dynasty.
- 5) Describe the Chaitya house at Karle.
- 6) State the progress of Art in Satavahan period.
- 7) State the political work of Chandragupta Ist.
- 8) Explain the literature in Gupta period.
- 9) Discuss the mela at Prayag.
- 10) Narrate the religious policy of king Harshavardhan.

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Battle of Kalinga.
- 2) King Satkarni Ist.
- 3) Political contribution of IInd Chandragupta.
- 4) Religious conference at Kanouj.

4. Discuss in detail the spread of imperilism of Chandragupta Maurya. **14**

OR

Give information about the political work of king Gautamiputra Shrisatkarni.
 Explain.

5. Why was the Gupta period known as the Golden age ? Discuss. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) मौर्य घराण्याची _____ ही राजधानी होती.
अ) पाटलीपुत्र ब) वैशाली क) सांची ड) नालंदा
- २) इंडिका हा ग्रंथ _____ यानी लिहिला.
अ) कौटिल्य ब) मॅगस्थेनिस क) कार्टियस ड) मिन्डर
- ३) चंद्रगुप्त मौर्याने _____ धर्माचा स्वीकार केला.
अ) वैदिक ब) जैन क) बौद्ध ड) शैव
- ४) सम्राट अशोकाने _____ धर्माचा प्रसार केला.
अ) शैव ब) वैष्णव क) जैन ड) बौद्ध
- ५) गौतमीपुत्र सातकर्णी राजाने _____ या शक सताधिश्याचा पराभव केला.
अ) नहपान ब) रुद्रदामन क) रुद्रसिंह ड) यापैकी नाही
- ६) अजिंठा लेणी _____ काळात खोदण्यात आल्या.
अ) मौर्य ब) सातवाहन क) राष्ट्रकूट ड) चालुक्य
- ७) बृहत्कथेचा लेखक _____ हा होय.
अ) हाल ब) फुलुमायी क) गुणाढ्य ड) भास
- ८) _____ हा गुप्त घराण्याचा संस्थापक होय.
अ) श्रीगुप्त ब) चंद्रगुप्त पहिला
क) समुद्रगुप्त ड) कुमारगुप्त
- ९) _____ या गुप्त राजाचा उल्लेख महाराजाधिराज असा केला जातो.
अ) स्कंदगुप्त ब) पुरुगुप्त क) भानुगुप्त ड) चंद्रगुप्त पहिला
- १०) _____ या गुप्त राजास भारतीय नेपोलियन असे म्हणतात.
अ) श्रीगुप्त ब) कुमारगुप्त क) समुद्रगुप्त ड) विजयगुप्त
- ११) समुद्रगुप्ताचा स्तंभालेख _____ या ठिकाणी आहे.
अ) वैशाली ब) सारनाथ क) कोशांबी ड) अलाहाबाद

- १२) बाणभट्ट याने _____ हा ग्रंथ लिहिला.
 अ) हर्ष चरित्त ब) रत्नावली क) अर्थशास्त्र ड) शाकुंतल
- १३) कनौज येथील धर्म परिषदेचा _____ हा अध्यक्ष होता.
 अ) हर्षवर्धन ब) दिवाकर सेन क) ह्यूएनत्संगे ड) वरीलपैकी नाही
- १४) सम्राट हर्षवर्धनाच्या बहिणीचे नांव _____ होते.
 अ) प्रभावती ब) नायनिका क) राजश्री ड) सीता देवी

२. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४

- १) इतिहासाचे साधन म्हणून अर्थशास्त्राचे महत्व सांगा.
- २) चंद्रगुप्त मौर्य व सेल्यूकेस निकेटरच्या संघर्षाची माहिती द्या.
- ३) मौर्य साम्राज्याच्या विनाशाची कोणतेही दोन कारणे लिहा.
- ४) सातवाहन घराण्याच्या उदयाची चर्चा करा.
- ५) कार्ले येथील चैत्यगृहाचे वर्णन करा.
- ६) सातवाहन कालीन कलेची प्रगती विशद करा.
- ७) पहिल्या चंद्रगुप्ताची कामगिरी विशद करा.
- ८) गुप्तकालीन साहित्य स्पष्ट करा.
- ९) प्रयाग मेलाण्याची चर्चा करा.
- १०) सम्राट हर्षवर्धनाचे धार्मिक धोरण विशद करा.

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४

- १) कलिंगचे युद्ध.
- २) राजा पहिला सातकर्णी.
- ३) दूसच्या चंद्रगुप्ताचे राजकिय योगदान.
- ४) कनौज येथील धर्मपरिषद.

४. चंद्रगुप्त मौर्याच्या साम्राज्य विस्ताराची सविस्तर चर्चा करा. १४

किंवा

गौतमीपुत्र सातकर्णीच्या राजकिय कामगिरीची माहिती स्पष्ट करा.

५. गुप्त काळास सुवर्णयुग असे का म्हणतात चर्चा करा. १४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – I (Semester – II) (CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. HISTORY (Paper – II) (New)
Shivaji and His Times – 1600 A.D. – 1707 A.D.

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) _____ was the officer of Sarsubha.
a) Sarsubhedar b) Subhedar c) Hawaldar d) Sarhawaldar
- 2) _____ was the important book for adjudication in Shivkal.
a) Nyaybodh b) Shukrasarniti c) Bhagvatgeeta d) Mitakshara
- 3) _____ was the nyayadhish in Ashtapradhan Mandal.
a) Dattaji Trimbak b) Raghunath Pant
c) Niraji Ravji d) Ramchandra Nilkant
- 4) Gurilla war technique was introduced by _____
a) M. Gawan b) Kartalabkhan c) Siddi Johar d) Malik Ambar
- 5) In Shivkal grain storage was called as _____
a) Sharbatkhana b) Ambarkhana c) Aabdarkhana d) Shahatkhana
- 6) The amount taken by succeeding party in judiciary was called _____
a) Gunhegari b) Patti c) Harki d) Chatai
- 7) The big ship in Maratha navy was _____
a) Gurab b) Galbat c) Shivar d) Tarandi
- 8) _____ was the daryasarang of Maratha navy.
a) Ibrahim Khan b) Daulat Khan
c) Kanhoji Angre d) Hambirrao Mohite
- 9) The tenth part of revenue income in Shivkal was _____
a) Bhumi tax b) Chatai tax
c) Chauthai d) Sardeshmukhi

- 10) Horse-riders who are the government's servant in Shivkal were called as _____
 a) Shiledar b) Jumledar c) Bargir d) Hazari
- 11) The region of the colonies in Shivkal was called as _____
 a) Hilly b) White c) Black d) Dry
- 12) Deshmukh – Deshpande were the vatandars of _____
 a) Pargana b) Village c) Peth d) Kasba
- 13) Chhatrapati Sambhaji Raje had given shelter to the Mughal Prince named _____
 a) Akbar b) Azam c) Muazzam d) Kambaksh
- 14) Rajaram Maharaj was born in _____
 a) 1668 b) 1670 c) 1672 d) 1673

2. Write answers in short (**any seven**) :

14

- 1) Which are the military armouries in the Maratha period ?
- 2) Explain the rights of the king in civil administration.
- 3) Give information on Shivkal's Vatan Organization.
- 4) What is meant by Alutedar ?
- 5) Which are the four powers of Gavgada ?
- 6) Write a note on 1630's big famine.
- 7) Assess the Shivkal's navy.
- 8) State the work of Maharani Tarabai.
- 9) Which were the duties of Patils in village system ?
- 10) Explain the relations between Chhatrapati Sambhaji Raje and Mughals.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Gurilla – effective war technique.
- 2) Brahmasabha and its work.
- 3) Shivkal's land revenue and agrarian system.
- 4) Chhatrapati Shivaji Maharaj – Great Senapati.

4. Explain in detail the features of the judiciary of Shivkal.

14

OR

State the religious policy of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

5. Write detail information on fort administration of Shivkal.

14

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) _____ हा सरसुभ्याचा अधिकारी असे.
अ) सरसुभेदार ब) सुभेदार क) हवालदार ड) सरहवालदार
- २) शिवकाळात _____ हा ग्रंथ न्यायनिवाड्यासाठी महत्त्वाचा मानला जात असे.
अ) न्यायबोध ब) शुक्रसारनीति क) भगवद्गीता ड) मिताक्षरा
- ३) अष्टप्रधान मंडळात _____ हा न्यायाधीश होता.
अ) दत्ताजी त्रिंबक ब) रघुनाथ पंत
क) निराजी रावजी ड) रामचंद्र नीळकंठ
- ४) गनिमी कावा या युद्धतंत्राचा प्रारंभ _____ याने केला.
अ) मो. गवान ब) कारतलबखान क) सिद्दी जोहर ड) मलिक अंबर
- ५) शिवकाळात धान्यकोठारास _____ असे संबोधले जाई.
अ) शरबतखाना ब) अंबरखाना क) आबदारखाना ड) शहतखाना
- ६) न्यायव्यवस्थेत विजयी व्यक्तीकडून घेतल्या जाणाऱ्या रकमेस _____ असे म्हणत.
अ) गुन्हेगारी ब) पट्टी क) हरकी ड) चटई
- ७) मराठ्यांच्या आरमारातील सर्वात मोठे जहाज _____ हे होते.
अ) गुराब ब) गलबत क) शिवार ड) तरांडी
- ८) मराठ्यांच्या आरमारातील दर्यासारंग _____ हा होता.
अ) इब्राहिम खान ब) दौलत खान क) कान्होजी आंग्रे ड) हंबीरराव मोहिते
- ९) शिवकाळातील महसूल उत्पन्नाचा दहावा हिस्सा म्हणजे _____
अ) भूमी कर ब) चटई कर क) चौथाई ड) सरदेशमुखी
- १०) शिवकाळात सरकारी नोकर असणाऱ्या घोडेस्वारास _____ म्हटले जाई.
अ) शिलेदार ब) जुमलेदार क) बारगीर ड) हजारी
- ११) शिवकाळात लोकवस्ती असणाऱ्या भागास _____ म्हणत.
अ) डोंगरी ब) पांढरी क) काळी ड) कोरडी

- १२) देशमुख-देशपांडे हे _____ चे प्रमुख वतनदार असत.
 अ) परगणा ब) गाव क) पेठ ड) कसबा
- १३) छत्रपती संभाजी राजांनी _____ या मुघल राजपुत्रास आश्रय दिला होता.
 अ) अकबर ब) आजम क) मुअज्जम ड) कामबक्ष
- १४) राजाराम महाराजांचा जन्म _____ मध्ये झाला.
 अ) १६६८ ब) १६७० क) १६७२ ड) १६७३

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही ७) :

१४

- १) मराठेकालीन लष्करी हत्यारे कोणती ?
- २) मुलकी प्रशासनातील छत्रपतींचे अधिकार सांगा.
- ३) शिवकालीन वतनसंस्था यावर माहिती लिहा.
- ४) अल्लुतेदार म्हणजे काय ?
- ५) गावगाड्यातील चार सत्ता कोणत्या ?
- ६) इ. स. १६३० चा थोरला दुष्काळ यावर टीप लिहा.
- ७) शिवकालीन नौदल व्यवस्थेचे परीक्षण करा.
- ८) महाराणी ताराबाई यांचे कार्य सांगा.
- ९) ग्रामव्यवस्थेतील पाटील यांची कामे कोणती ?
- १०) छत्रपती संभाजीराजे व मुघल संबंध स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही २) :

१४

- १) गानिमी कावा - प्रभावी युद्धतंत्र.
- २) ब्रह्मसभा व तिचे कार्य.
- ३) शिवकालीन जमीन महसूल व कृषिव्यवस्था.
- ४) छत्रपती शिवाजी महाराज - महान सेनानी.

४. शिवकालीन न्यायव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये विशद करा.

१४

किंवा

छत्रपती शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.

५. शिवकालीन किल्ला प्रशासनाची सविस्तर माहिती लिहा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – I) (Semester – II) (New) Examination, 2015
LINGUISTICS (OPT.) (Paper – II) (CGPA Pattern)
Introduction to Linguistics

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following choosing the correct alternative : 14
- i) 'Tic-Tock' is an example of _____
a) Clipping b) Blending c) Reduplication d) Affixation
- ii) In the word 'Multi-National', 'multi' – is a _____
a) Suffix b) Infix c) Prefix d) None of these
- iii) Morphology deals with the study of _____
a) Sentences b) Sounds c) Words d) Text
- iv) The word 'irregularity' contains _____ morphemes.
a) One b) Two c) Three d) Four
- v) 'WHO' is an example of _____
a) Conversion b) Blending c) Acronymy d) Affixation
- vi) In the word 'bigger', ' _____ er' is _____ suffix.
a) Derivational b) Classchanging
c) Inflectional d) None of the above
- vii) There are _____ major word formation process.
a) Two b) Five c) Three d) Four
- viii) The opposite of the word 'hell' is _____
a) Hill b) Hale c) Heaven d) Chill

- ix) 'A _____ of people' is the correct expression in terms of collocations.
a) Gang b) Band c) Group d) Team
- x) The semantic features of 'OX' can be represented in the following way as

- a) + Animate, + Human, + Male
b) + Animate, – Human, – Male
c) + Animate, – Human, + Male
d) – Animate, – Human, – Male
- xi) The synonym of the word 'govern' is _____
a) Mature b) Free c) Control d) Vague
- xii) The words are spelt and pronounced alike but they have different meanings is called _____
a) Antonymy b) Synonymy c) Homonymy d) Polysemy
- xiii) The synonymy refers to _____
a) The oppositeness of meaning
b) The simplification of meaning
c) The sameness of meaning
d) The multiplication of meaning
- xiv) 'Table-lamp' is an example of _____
a) Conversion b) Blending c) Compounding d) Acronymy

2. Answer **any seven** of the meaning :

14

- i) Explain 'conversion' with examples.
- ii) What is 'Morpheme' ? State the types of 'Morpheme'.
- iii) Define 'Polysemy'.
- iv) Explain 'Acronymy' with examples.
- v) What is affixation ?
- vi) Explain the concept of 'derivational suffix' with examples.
- vii) Give the examples of class-changing and class maintaining suffix.
- viii) Explain the concept of 'Allomorphs'.

3. A) Answer **any two** of the following :

8

I) Give morphological analysis of the following words :

- a) Improbability
- b) Computerizes
- c) Enthusiastically
- d) Women

II) Identify the morphological process of the underlined words in the following sentences :

- a) She gave a Nice look.
- b) First, I have to see the ad.
- c) Ruksar works sincerely.
- d) Anjali had her brunch in the hotel.

III) Identify 'free' and 'bound' morpheme in the following words :

- a) irreparable
- b) international
- c) mismanagement
- d) misinterpreted

B) Answer **any two** of the following :

6

I) Match the synonyms in the following :

A		B
almost	–	conceal
universe	–	nearly
hide	–	world

II) Match the antonyms in the following :

A		B
deep	–	illegal
legal	–	create
destroy	–	shallow

III) Match the following to get appropriate collocational relations :

A		B
Pen	–	red
rose	–	paper
gang	–	thieves

4. Write a detailed note on word formation processes.

14

OR

Define morphology and explain its types.

5. What is semantics ? Explain the concepts of synonymy, polysemy and antonymy with examples.

14

SLR-X – 97

Seat
No.

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
Opt. MARATHI (Paper – III) (Old)
वाङ्मयाचा समाजशास्त्रीय पद्धतीने अभ्यास

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न-योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) काटेमुंढरीची शाळा या कादंबरीत कोणत्या आदिवासी जमातीचे चित्रण आले आहे ?

अ) वारली ब) माडिया गोंड क) भिल्ल ड) कातकरी

२) काटेमुंढरीची शाळा या कादंबरीतील पाटलाचे नाव काय आहे ?

अ) लेवापाटील ब) शरदपाटील क) मडगूपाटील ड) रूपचंद पाटील

३) काटेमुंढरीतील आदिवासींची भाषा कोणती होती ?

अ) गोडी ब) वैदर्भी क) खेडवळ ड) वाटली

४) नागोसे गुरुजी कोणत्या गावी शिक्षक होते ?

अ) सांजगड ब) काटेमुंढरी क) रूपगड ड) गट्टेवाडी

५) गोडी भाषेत चिमणीला काय म्हणतात ?

अ) रानचिमणी ब) सोनचिमणी क) तीरचिमणी ड) कोलकापिटे

६) सहा कथाकार या पुस्तकाची प्रस्तावना कोणी लिहिली ?

अ) गंगाधर गाडगीळ ब) भालचंद्र फडके

क) शंकर पाटील ड) कमल देसाई

७) भुजंग या कथेतील नायिकेचे नाव काय आहे ?

अ) वंचा ब) गोदा क) जनाई ड) चंद्रा

P.T.O.

८) पायाचा दगड या नाटकाचे दिग्दर्शक कोण होते ?

अ) अन्याबापरीट ब) हेरवाड्या क) धनाजी शिकै ड) अण्णू वड्ड

९) किडलेली माणसे या कथेत कोणत्या चाळीतील माणसांचे वर्णन आले आहे ?

अ) बटाट्याची चाळ ब) खुरमुट्यांची चाळ
क) पेरुचाळ ड) गोगटेचाळ

१०) गावमारुतीच्या देवळात वानर आलेले कोणी प्रथम पाहिले ?

अ) पांडू गुरुवाची बायको ब) सोनाराची बायको
क) नानांची बायको ड) गुरुवाची मुलगी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) चाळीतील लोकांच्या संसार धर्माचे चार आश्रम कोणते ?
- २) नानांची वानराला शेंगदाणे दिल्यावर वानराने काय केले ?
- ३) पाटलाने शिद्याला नाटकातून बाहेर कां काढले.
- ४) काटेमुंढरील जाताना गुरुजीना ट्रक ड्रायव्हर काय म्हणतो ?
- ५) काटेमुंढरीची शाळा या कादंबरीतील धब्बा करणे म्हणजे काय ?
- ६) या शाळेत शिदू कां येत नसतो.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) :

१०

- १) मुलांची शाळेत उपस्थिती वाढावी म्हणून गुरुजी काय प्रयत्न करतात.
- २) मडगू पाटलाचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.
- ३) गावातील लोक वानराला कां मारतात.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न :

१०

काटेमुंढरीची शाळा या कादंबरीच्या आधारे या गावातील आदिवासींची जीवनशैली स्पष्ट करा.

किंवा

‘भुजंग’ या कथेतील नायिका भुजंगाशी कसा सामना करते ते लिहा.

५. काटेमुंढरी शाळेतील गुरुजी त्या शाळेत व गावात कसे परिवर्तन घडवून आणतात ते लिहा.

१०

SLR-X – 99

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
OPTIONAL KANNADA (Paper – III) (Old)
Modern Poetry – I

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

೧. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಜನಿಸಿದ ಊರು _____
ಅ) ಬೀದರ ಆ) ಇಂಡಿ ಇ) ಬನವಾಸಿ ಈ) ಶ್ರೀಶೈಲ
- 2) ಮಂಜಪ್ಪನವರು _____ ಆಗಿ ಬಾಳಿದರು.
ಅ) ಗ್ರಹಸ್ಥ ಆ) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಇ) ವ್ಯಾಪಾರಿ ಈ) ರಾಜಕಾರಣಿ
- 3) ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಊರು _____
ಅ) ಬಿದನೂರು ಆ) ದಾವಣಗೆರೆ ಇ) ಸೇಡಂ ಈ) ಚಿಣಮಗೆರೆ
- 4) ಮಂಜಪ್ಪನವರ ಅಣ್ಣ _____ ಲಿಂಗಪ್ಪ.
ಅ) ಶಿವ ಆ) ಮಧು ಇ) ಈಶ್ವರ ಈ) ಬಸವ
- 5) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಬಳಸಿದ ಅಂಕಿತನಾಮ _____
ಅ) ಜಯಸಿದ್ಧರಾಮ ಆ) ಶಿವಸಿದ್ಧರಾಮ
ಇ) ಗುರುಸಿದ್ಧರಾಮ ಈ) ಇಲ್ಲ
- 6) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರ ಜನ್ಮಭೂಮಿ _____
ಅ) ಹೊಟಗಿ ಆ) ಕುಂಭಾರಿ ಇ) ದೇಗಾವಿ ಈ) ಸೊನ್ನಲಿಗೆ
- 7) ಲಿಗಾಡೆ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ _____
ಅ) ಗುಲಬರ್ಗಾ ಆ) ಶಿವಾಜಿ ಇ) ಕರ್ನಾಟಕ ಈ) ಬೆಂಗಳೂರು
- 8) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು ಒಲಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪ _____
ಅ) ಚೌಪದಿ ಆ) ಸಾಂಗತ್ಯ ಇ) ರಗಳೆ ಈ) ತ್ರಿಪದಿ

P.T.O.

- 9) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯ ಸಮಾಧಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳ _____
 ಅ) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಆ) ಬಾಳೆ ಇ) ಶ್ರೀಶೈಲ ಈ) ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ
- 10) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಪಡೆದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ _____
 ಅ) ಪಂಪ ಆ) ಕೈಲಾಸಂ
 ಇ) ಕಾಳಿದಾಸ ಈ) ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

೨. ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ರಚಿಸಿದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ
- 2) ಮಂಜಪ್ಪನವರ ಮೊದಲನೆಯ ಕೃತಿ
- 3) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆ
- 4) ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಮಾಡಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆ
- 5) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ನುಡಿದ ವೀರ ಭಾಷೆ
- 6) ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಯಾರ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಬದುಕಿದರು ?

೩. ಎರಡಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಮನವೆಂಬ ನಿರ್ಮಲ ಜಲವನು ವಿನಯದ ಉಡುಗೊರೆ ತಂದಿರುವೆ.
- 2) ಶರಣೆಯರು ಬಂದು ಕರುಣೆಯ ಪಾಲಿಸಿರಿ.
- 3) ಕುಲ ಜಾತಿಗಳೆಲಿ ಧರ್ಮವನು ಅರಸುವರೆ ಅಯ್ಯ ?

೪. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಮಂಜಪ್ಪನವರ ಆಶ್ರಮದ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಸಿದ್ಧರಾಮನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

೫. ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

10

Seat No.	
---------------------	--

**B.A. – II (Sem. – III) (Old) Examination, 2015
Opt. ECONOMICS (Paper – III)
Money, Banking and Public Finance**

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) _____ is a primary function of money.
a) Base of credit b) Store of value
c) Medium of exchange d) None of these
- 2) According to Selligman _____ is on thing that possesses general accessibility.
a) Goods b) Money c) Services d) None of these
- 3) The Index formed by giving equal importance to goods and services is called
a) Simple Index b) Weighted Index
c) Wage Index d) None of these
- 4) Reserve Bank of India was nationalised in the year
a) 1933 b) 1935 c) 1949 d) None of these
- 5) By value of _____, we mean the amount of things in general which will be given in exchange for a unit of money.
a) Money b) Vehicle c) Water d) None of these
- 6) According to Crowther, “_____ is a stage in which the value of money is falling, prices are rising”.
a) Deflation b) Inflation
c) Deficit financing d) None of these
- 7) _____ is a primary function of Commercial Bank.
a) Agency services b) Money transfer
c) Accepting of deposits d) None of these

- 8) A.T.M. means
- a) Any Time Money b) Any Time Machine
c) Automated Teller Machine d) None of these
- 9) _____ are the principles of banking.
- a) Safety b) Liquidity c) Profitability d) All of these
- 10) _____ is the name of Central Bank of India.
- a) State Bank of India b) Union Bank of India
c) Reserve Bank of India d) None of these

2. Write short answer (**any four**) : **8**

- 1) State the stages of evolution of money.
- 2) What is price index ?
- 3) What do you mean by deflation ?
- 4) What is Bank ?
- 5) State the meaning of E-Banking.
- 6) State the methods of credit control.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- A) Legal Tender Money.
- B) Principle of liquidity.
- C) Causes of inflation.
- D) Features of credit card.
- E) Process of credit creation.
- F) Role of RBI as a Banker's to Government.

4. Write broad answer of **any one** of the following : **10**

- A) Explain the causes of inflation.

OR

- B) Explain the functions of Commercial Bank.

5. Review the functions of the Reserve Bank of India as a Central Bank. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हे पैशाचे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) पतचलनाचा आधार ब) मूल्यसंग्रहाचे साधन
क) विनिमयाचे माध्यम ड) यापैकी नाही
- २) सेलिगमनच्या मते 'जिला सार्वत्रिक मान्यता मिळलेली आहे अशी कोणतीही वस्तू म्हणजे _____ होय.
अ) वस्तू ब) पैसा क) सेवा ड) यापैकी नाही
- ३) वस्तू व सेवांना सारखेच महत्व देऊन निर्देशांक तयार केले जात असतील तर त्यास _____ म्हणतात.
अ) साधा निर्देशांक ब) भारांकित निर्देशांक
क) वेतन निर्देशांक ड) यापैकी नाही
- ४) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे राष्ट्रीयीकरण _____ मध्ये झाले.
अ) १९३३ ब) १९३५ क) १९४९ ड) यापैकी नाही
- ५) पैशाच्या एका परिमाणाच्या मोबदल्यात आपणास जेवढ्या वस्तू खरेदी करता येतात तेवढे _____ चे मूल्य होय.
अ) पैसा ब) वाहन क) पाणी ड) यापैकी नाही
- ६) क्राऊथरच्या मते "पैशाचे मूल्य कमी होऊन किंमत पातळी वाढते अशी अवस्था म्हणजे _____ होय.
अ) चलनघट ब) चलनवाढ
क) तूटीचा अर्थभरणा ड) यापैकी नाही
- ७) _____ हे व्यापारी बँकेचे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) प्रतिनिधी म्हणून सेवा ब) पैसे पाठविणे
क) ठेवी स्वीकारणे ड) यापैकी नाही
- ८) A.T.M. म्हणजे _____ होय.
अ) Any Time Money ब) Any Time Machine
क) Automated Teller Machine ड) यापैकी नाही

- ९) _____ ही व्यापारी बँकांची तत्वे आहेत.
 अ) सुरक्षितता ब) रोखता क) लाभता ड) यापैकी सर्व
- १०) _____ हे भारताच्या मध्यवर्ती बँकेचे नाव आहे.
 अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ब) युनियन बँक ऑफ इंडिया
 क) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ड) यापैकी नाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) पैशाच्या उत्क्रांतीच्या अवस्था सांगा.
 - २) किंमत निर्देशांक म्हणजे काय ?
 - ३) भावघट म्हणजे काय ?
 - ४) बँक म्हणजे काय ?
 - ५) इ-बँकिंगचा अर्थ सांगा.
 - ६) पतनिर्मितीवर नियंत्रण ठेवण्याच्या पद्धती सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही ४) : १२
- अ) विधीग्राह्य पैसा.
 - ब) रोखतेचे तत्व.
 - क) भाववाढीची कारणे.
 - ड) पतपत्राची वैशिष्ट्ये.
 - इ) पतनिर्मिती प्रक्रिया.
 - फ) सरकारची बँक म्हणून रिझर्व्ह बँकेची भूमिका.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- अ) भाववाढीची कारणे विशद करा.
किंवा
 ब) व्यापारी बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.
५. मध्यवर्ती बँक म्हणून रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या कार्याचा आढावा घ्या. १०
-

SLR-X – 101

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
Opt. MARATHI (Paper – IV) (Old)
Vandmayacha Aaswadamak Abyas

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?
(जयंत पवार/संतोष पवार/हेमंत पवार/शांताराम पवार)
- २) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या पुस्तकाचे मुखपृष्ठ कोणी तयार केले आहे ?
(जयंत पवार/संतोष पवार/हेमंत पवार/शांताराम पवार)
- ३) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' हे पुस्तक लेखकाने कोणाला अर्पण केले आहे ?
(पु. ल. देशपांडे/वसंत कानेटकर/विजय तेंडुलकर/वि. वि. शिरवाडकर)
- ४) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकाचा पहिला प्रयोग कोणत्या नाट्यसंस्थेने सादर केला आहे ?
(रंगायतन/रंगशारदा/महाराष्ट्र रंगभूमी/नाट्यसंपदा)
- ५) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकामध्ये किती स्त्री पात्रे आहेत ?
(दोन/तीन/चार/पाच)
- ६) 'चंद्रबनातल्या सावल्या' हे पुस्तक कोणत्या वाङ्मय प्रकारात मोडते ?
(कथा/कविता/कादंबरी/ललित)
- ७) 'चंद्रबनातल्या सावल्या' या पुस्तकात एकूण किती पाठ आहेत ?
(बारा/चौदा/सोळा/आठरा)
- ८) 'चंद्रबनातल्या सावल्या' या पुस्तकामध्ये 'एक शापित स्वप्न' हा पाठ कोणत्या क्रमांकावर आहे ?
(दोन/तीन/पाच/सात)

P.T.O.

९) 'चंद्रबनातल्या सावल्या' पुस्तकामध्ये 'सखामामा' हे पात्र कोणत्या पाठात आले आहे ?

(झपाटलेले रान/एक शापित स्वप्न/चंद्रबनातल्या सावल्या/डोळे वादळाचे)

१०) 'मस्करीचे दिवस' या पाठामध्ये पाऊस कोणासोबत झट्याझोंब्या खातो ते सांगा ?

(जमीन/आभाळ /वारा/ऊन)

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (को. ५) :

१०

१) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकाच्या सुरवातीला रंगमंचावर कोणता कार्यक्रम चालू आहे ते सांगा.

२) दाभाडे हे कोणत्या कार्यालयामध्ये काम करतात ? व त्यांच्या कामाचे स्वरूप सांगा.

३) दाभाडे यांचा मुलगा बंटी याला कशाचे वेड आहे ?

४) झपाटलेल रान या पाठामध्ये चिकाळू आंब्याला गावचा वैरी का म्हणले आहे ?

५) 'गावाकडच्या जत्रा' या पाठामध्ये लेखकाच्या गावी कोणती यात्रा होत असे ?

६) 'एक शापित स्वप्न' या पाठामध्ये गौरीच्या सणाला आलेल्या लेकिबाळी माहेरच्या माशांना काय आणत असे ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' मधील दाभाडे यांना कसले टेन्शन आले आहे ?

किंवा

'काय डेंजर वारा सुटलाय' मधील बंटीची शेवटी कशी अवस्था होते ते सांगा.

आ) चंद्राच्या कोणकोणत्या तऱ्हा 'चंद्रबनातल्या सावल्या' या कथेत सांगितल्या आहेत.

किंवा

'आणखी एक जटायू' मध्ये देशभक्त सित्याचे वर्णन कसे केले आहे ?

४. 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भिती आणि दहशतीमुळे मध्यमवर्गीय माणसाचे जीवन उद्ध्वस्त झाल्याचे चित्रण 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकातून कसे साकार झाले आहे ते सांगा.

५. 'चंद्रबनातल्या सावल्या' या पुस्तकातून लेखकाने गावाकडच्या आठवणी कशा प्रकारे सांगितल्या आहेत ?

१०

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
OPT. KANNADA (Paper – IV)
Modern Prose and Drama

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಮರುಭೂಮಿ _____
 - 1) ಕರ್ನಾಟಕ
 - 2) ಗುಜರಾತ್
 - 3) ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
 - 4) ರಾಜಸ್ಥಾನ
- 2) ಕೆ. ಎಸ್. ನಿಸ್ಸಾರ್ ಅಹ್ಮದ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ _____
 - 1) ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ
 - 2) ಸಖೀಗೀತೆ
 - 3) ಹಚ್ಚೆವು ಕನ್ನಡದ ದೀಪ
 - 4) ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ
- 3) ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಈಗಿನ ಛೇರ್ಮನ್ _____
 - 1) ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ
 - 2) ದುರ್ಗಪ್ಪ
 - 3) ಸಟಿಯೂರಪ್ಪ
 - 4) ವಿಷ್ಣುಸ್ವಾಮಿ
- 4) ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ದೇವತೆ _____
 - 1) ವಿಷ್ಣು
 - 2) ಶಿವ
 - 3) ಬ್ರಹ್ಮ
 - 4) ನಾರದ
- 5) ಆಮ್ಲಜನಕದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ _____
 - 1) ಹಸಿರು ಮನೆ
 - 2) ಜಲಜನಕ
 - 3) ಮೀಥೇನ್
 - 4) ಓರ್ಝೋನ್ ಪದರ
- 6) ಟಿಬೆಟನ್ ಜನರಿಗೆ ಮರುವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆ _____
 - 1) ಮೈರಾಡಾ
 - 2) ಓಡಿಎ
 - 3) ತರುಣ ಭಾರತ
 - 4) ಐಸೆಕ್
- 7) ವರ್ಷಕ್ಕೆ 750 ಮಿ. ಮೀ. ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ _____
 - 1) ಭೂಗತ ಮರುಭೂಮಿ
 - 2) ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ
 - 3) ಸಮುದ್ರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ
 - 4) ಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶ ಶುಷ್ಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯ

8) ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತದ ಆಪಾದನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವನು _____

1) ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ	2) ದುಗ್ಗಪ್ಪ
3) ವಿಷ್ಣುಸ್ವಾಮಿ	4) ಈಶ್ವರಪ್ಪ

9) ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯ ನಾಯಕಿ _____

1) ಲಲಿತಮ್ಮ	2) ಸಂಗಮ್ಮ	3) ದ್ರೌಪದಿ	4) ಕುಂತಿ

10) ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ಆಪಾದನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವನು _____

1) ನಾರದ	2) ದುರ್ಗಪ್ಪ	3) ದುಗ್ಗಪ್ಪ	4) ಮಲ್ಲಪ್ಪ

2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವುವು ?
- 2) ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ತಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾವುವು ?
- 3) ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶ ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಲು ಬೇಕಾಗುವ ಮೂರು ಸಂಗತಿಗಳಾವುವು ?
- 4) ಪುರಾಣ ಪ್ರಹಸನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಠಲ ಹಜಾರೆ ಎಂದರೆ ಯಾರು ?
- 5) ಪುರಾಣ ಪ್ರಹಸನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಠಲ ಹಜಾರೆಯ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಯಾವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ ?
- 6) ಲಲಿತಮ್ಮನ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ಮಾಡಿದವರಾರು ?

3. ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

- 1) ಕವಿ ನಿಸ್ಸಾರ್ ಅಹ್ಮದ್
- 2) ವಿಷ್ಣುಸ್ವಾಮಿ
- 3) ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ.

4. ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕರ್ನಾಟಕದ ಮರುಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 2) ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಸಂಗಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡಿರಿ.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. ECONOMICS
DEMOGRAPHY (Paper – IV)

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The concept of Demography first introduced by
 - a) Achile Goylord
 - b) Malthus
 - c) Frank Lorimer
 - d) Dalton
 - 2) In 1963, the first Asian Population Conference held at
 - a) Mumbai
 - b) Pune
 - c) Agra
 - d) New Delhi
 - 3) Demography is concerned with the subject of
 - a) Political Science
 - b) Economics
 - c) Geography
 - d) All above
 - 4) _____ is the commissioner of 2011 census.
 - a) Swaminathan
 - b) C. Chandramawali
 - c) J. K. Bantiya
 - d) C. Rangarajan
 - 5) In the year _____ the 'Birth and Death Registration Act' sanctioned.
 - a) 1951
 - b) 1971
 - c) 1981
 - d) 1969
 - 6) _____ prepared the outline of 'National Sample Survey'.
 - a) C. Chandramawali
 - b) J. K. Bantiya
 - c) Dr. R. A. Gopalswami
 - d) Prof. R. C. Mahalnobis
 - 7) According to Malthus, production of food is growing _____ progression.
 - a) Geometric
 - b) Stable
 - c) Arithmetic
 - d) None of these

8) _____ is the equation of Crude Death Rate.

- a) $\frac{L}{P} \times K$ b) $\frac{b_i}{p_i} \times K$ c) $\frac{D}{P} \times K$ d) None of these

9) For deciding 'Age Specific Birth Rate' _____ years age group is considered.

- a) 3-3 b) 5-5 c) 9-9 d) 4-4

10) 'Fertility is generally used to indicate the actual reproductive performance of a woman or group of woman' this definition introduced by

- a) Lewis and Thompson b) Dalton and Canon
c) Duncan and Hauser d) Donald J. Bogue

2. Write short answer of the following questions (**any four**) :

8

- 1) What is Demography ?
- 2) State the two characteristics of over population.
- 3) According to Malthus in Demography control, What are the preventive checks ?
- 4) What is meaning of Demographic transition ?
- 5) What is Birth Rate ?
- 6) State the formula of age specific birth rate.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Importance of Demography.
- 2) Relationship between Demography and Economics.
- 3) Merits of Demographic Survey's.
- 4) Optimum Population.
- 5) Second stage of population transition.
- 6) Economic factors affecting to fertility.

4. Answer the following question (**any one**) :

10

A) Explain the merits and demerits of Civil Registration System.

OR

B) Explain the 'Optimum population theory'.

5. What is meant by census ? Discuss on the merits and demerits of it.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दशोवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ यांनी सर्वप्रथम लोकसंख्याशास्त्र हि संकल्पना वापरली.
अ) अचिले गॉयलॉर्ड ब) माल्थस
क) फ्रँक लॉरीमर ड) डाल्टन
- २) सन १९६३ मध्ये पहिली आशियाई लोकसंख्या परिषद _____ येथे संपन्न झाली.
अ) मुंबई ब) पुणे क) आग्रा ड) नवी दिल्ली
- ३) लोकसंख्याशास्त्र हे _____ विषयाशी संबंधित आहे.
अ) राज्य शास्त्र ब) अर्थशास्त्र क) भूगोल ड) वरिल सर्व
- ४) _____ हे २०११च्या जनगणनेचे आयुक्त आहेत.
अ) स्वामीनाथन ब) सी. चंद्रमौली क) जे. के. बांठीया ड) सी. रंगराजन
- ५) _____ मध्ये जन्म-मृत्यु नोंदणी कायदा मंजूर करण्यात आला.
अ) १९५१ ब) १९७१ क) १९८१ ड) १९६९
- ६) _____ यांनी राष्ट्रीय नमुना पाहणीची रूपरेषा तयार केली.
अ) सी. चंद्रमौली ब) जे. के. बांठीया
क) डॉ. आर. ए. गोपालस्वामी ड) प्रो. आर. सी. महालनोबिस.
- ७) माल्थसच्या मते अन्नधान्याचे उत्पादन _____ श्रेणीने वाढते.
अ) भूमिती ब) स्थीर क) गणिती ड) यापैकी नाही
- ८) _____ हे ढोबळ मृत्युदराचे सूत्र आहे.
अ) $\frac{L}{P} \times K$ ब) $\frac{bi}{pi} \times K$ क) $\frac{D}{P} \times K$ ड) यापैकी नाही
- ९) वयोसापेक्ष जननदर काढताना साधारणपणे _____ वर्षांचे वयोगट निश्चित केले जातात.
अ) ३-३ ब) ५-५ क) ९-९ ड) ४-४

१०) 'सामान्यता जनन म्हणजे स्त्रीया किंवा स्त्रीयांच्या गटाची प्रत्यक्षातील पुर्नस्थापनेची कृती होय',
हि जननाची व्याख्या _____ यांनी मांडली.

अ) लेविस व थॉम्पसन

ब) डाल्टन व कॅनन

क) डंकन व हौसर

ड) डोनाल्ड जे. बोग

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) लोकसंख्याशास्त्र म्हणजे काय ?

२) अतिरीक्त लोकसंख्येची दोन लक्षणे सांगा.

३) माल्थस यांनी लोकसंख्या नियंत्रणासाठी कोणते प्रतिबंधक उपाय स्पष्ट केले ?

४) लोकसंख्याशास्त्र संक्रमण म्हणजे काय ?

५) जननदर म्हणजे काय ?

६) वयोसापेक्ष जननदराचे सूत्र सांगा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) लोकसंख्याशास्त्राचे महत्व.

२) लोकसंख्याशास्त्र आणि अर्थशास्त्रातील आंतर संबंध.

३) लोकसंख्याविसयक पाहण्यांचे गुण.

४) पर्याप्त लोकसंख्या.

५) लोकसंख्या संकमणाचा दुसरा टप्पा.

६) जननावर परिणाम करणारे आर्थिक घटक.

४. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) मुलकी नोंदणी पध्दतीचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 'पर्याप्त लोकसंख्याविसयक सिध्दांत' स्पष्ट करा.

५. जनगणना म्हणजे काय ? जनगणनेच्या गुण दोषांवर चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
(Opt.) HISTORY (Paper – III)
History of Modern Europe (1789 to 1871 A.D.)

Day and Date : Thursday, 10-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) A book 'Candid' wrote by
a) Rousseau b) Voltaire c) Montesquieu d) Didero
- 2) Marie Antoinette was the wife of _____ Louis.
a) 14th b) 15th c) 16th d) 18th
- 3) Napoleon Bonaparte was finally defeated at the battle of
a) Abukir b) Fridland c) Asparn d) Waterloo
- 4) Napoleon Bonaparte was died in _____ Island.
a) Corsica b) Newzeland c) Saint Helena d) Elba
- 5) Metternich was the chancellor of
a) France b) Italy c) Germany d) Austria
- 6) The Third conference of concert of Europe at
a) Laibach b) Verona c) Aixlachaplle d) Troppau
- 7) Metternich was regain chancellorship in
a) 1815 b) 1833 c) 1842 d) 1848
- 8) _____ become the king of France after death of Louis 18th.
a) 10th Charles b) Napoleon Bonaparte
c) Villele d) Louis Phillipe
- 9) _____ was the Prime Minister of France during period of 1829 – 1830 A.D.
a) Villele b) Marquis c) Martignac d) Polignac
- 10) In 1848 A.D. French Revolution was being during the period of king
a) 15th Louis b) 18th Louis c) Louis Phillipe d) 10th Charles

P.T.O.

2. Write short answers of the following (**any four**) : 8
- 1) State the names of Finance Minister during the period of 16th Louis.
 - 2) State the importance of National Assembly.
 - 3) What is the Brumear Revolution ?
 - 4) State the principles of Vienna Congress, 1815 A.D.
 - 5) Explain the any two effects of French Revolution, 1830 A.D.
 - 6) Give an brief account of the rise of Louis Phillipe in France.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Rousseau
 - 2) Reign of Terror
 - 3) Napoleon's continental system
 - 4) Concert of Europe
 - 5) Louis 18th
 - 6) Effects of French Revolution 1848 A.D.
4. Review the reforms of Napoleon Bonaparte. 10
- OR
- Evaluate the work of Metternich.
5. Explain the political and social causes of the French Revolution 1789. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) 'कॅडिड' हा ग्रंथ _____ याने लिहिला.
अ) रूसो ब) व्हॉल्टेअर क) मॉटेस्क्यू ड) दिदेरो
 - २) मेरी अँटॉईनेट ही _____ लुईची पत्नी होती.
अ) १४ व्या ब) १५ व्या क) १६ व्या ड) १८ व्या
 - ३) नेपोलियन बोनापार्टचा अंतिम व संपूर्ण पराभव _____ च्या लढाईत झाला.
अ) अबूक़िर ब) फ्रिडलंड क) अँस्पर्न ड) वॉटर्लू

- ४) _____ या बेटावर नेपोलियन बोनापार्टचा मृत्यू झाला.
अ) कॉर्सिका
ब) न्यूझीलँड
क) सेंट हेलेना
ड) एल्बा
- ५) मेटरनिक हा _____ या देशाचा पंत प्रधान होता.
अ) फ्रांस
ब) इटली
क) जर्मनी
ड) ऑस्ट्रिया
- ६) संयुक्त युरोपची तिसरी बैठक _____ येथे झाली.
अ) लेबॅक
ब) व्हेरोना
क) एक्सलाशापेल
ड) ट्रुपुओ
- ७) इ.स. _____ मध्ये मेटरनिकने आपल्या पंतप्रधान पदाचा राजीनामा दिला.
अ) १८१५
ब) १८३३
क) १८४२
ड) १८४८
- ८) १८ व्या लुईच्या मृत्यूनंतर _____ हा फ्रांसच्या राजपदावर विराजमान झाला.
अ) १० वा चार्ल्स
ब) नेपोलियन बोनापार्ट
क) व्हिलेली
ड) लुई फिलिपी
- ९) इ.स. १८२९-१८३० या कालखंडात _____ हा फ्रांसचा पंतप्रधान होता.
अ) व्हिलेली
ब) मार्क्विस
क) मॉर्टिग्नॅक
ड) पॉलिग्नॅक
- १०) इ.स. १८४८ ची फ्रेंच राज्यक्रांती _____ या राजाचा कालात घडून आली.
अ) १५ वा लुई
ब) १८ वा लुई
क) लुई फिलिपी
ड) १० वा चार्ल्स

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) १६ व्या लुईच्या कालातील फ्रांसच्या अर्थमंत्र्यांची नावे सांगा.
२) राष्ट्रीय सभेचे महत्व थोडक्यात सांगा.
३) ब्रुमेर क्रांती म्हणजे काय ?
४) इ.स. १८१५ च्या व्हिएन्ना काँग्रेसची तत्वे सांगा.
५) इ.स. १८३० च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.
६) फ्रांसमधील लुई फिलिपाच्या उदयाची थोडक्यात माहिती द्या.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) रूसो
 - २) दहशतीचे राज्य
 - ३) नेपोलियनचे व्यापार बहिष्कार धोरण
 - ४) संयुक्त युरोप
 - ५) १८ वा लुई
 - ६) इ.स. १८४८ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम.
४. नेपोलियन बोनापार्टच्या सुधारणांचा आढावा घ्या. १०
- किंवा**
- मेटरनिकच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
५. इ.स. १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची राजकीय आणि सामाजिक कारणे स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – III) (Old) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Optional) (Paper – III)
Human Geography**

Day and Date : Thursday, 10-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*
4) *Use of map stencils is allowed.*

1. Select the correct alternative and fill in the blank : 10
- 1) _____ is the branch of Human Geography.
(Oceanography, Economic Geography, Climatology, Geomorphology)
 - 2) The book 'Anthropogeography' is written by _____.
(Alexandar, Devis, Ratzel, Miss Semple)
 - 3) _____ Huntington explain the concept.
(determinism, possibilism, stop and go, none of these)
 - 4) _____ day celebrated on 5th June.
(Population, Transportation, Vasundhara, Environment)
 - 5) European people are from _____ racial group.
(Mangoloids, Negroids, Caucasoids, None of these)
 - 6) _____ is the colour of Nardic race.
(Pink, Yellow, Black, White)
 - 7) _____ tribe live in Kalhari desert area.
(Eskimos, Gond, Bushman, Naga)
 - 8) _____ is the name of Gonda Agriculture.
(Penda, Zhum, Shifting, None of these)
 - 9) _____ method used for irrigated area.
(Proportional circle, Dot method, Divided rectangle, Pyramid)
 - 10) _____ method used for districtwise population.
(Proportional squares, Dot method, Pyramid, Divided rectangle)

2. Write short answer of the following (**any four**) : 8
- 1) Definition of Human Geography.
 - 2) Scope of Human Geography.
 - 3) Types of pollution in environment.
 - 4) Names of determinism scientist.
 - 5) Formula of divided rectangle.
 - 6) Physical features of caucasoids.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Social Geography.
 - 2) 'Stop and Go' concept.
 - 3) Natural Environment.
 - 4) Concept of Determinism.
 - 5) Caucasoids human race.
 - 6) Proportional squares.
4. A) Describe the branches of Human Geography and explain its other social sciences. 10
- OR
- B) Describe the economic and social life of Eskimos.
5. Describe the effect of Environment on human life. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 ४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. खालील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. १०
- १) _____ ही मानवी भूगोलाची शाखा आहे.
 (सागरीभूगोल, आर्थिक भूगोल, हवामानशास्त्र, भूरूपशास्त्र)
 - २) 'अँथ्रोपोजिऑग्रफी हे पुस्तक _____ याने लिहिले.
 (अँलेक्झांडर, डेव्हीस, रॅटझेल्, कु. सेंपल)

- ३) _____ हंटिंग्टन यांनी स्पष्ट केले.
(निसर्गवाद, संभववाद, थांबा व जा, यापैकी नाही)
- ४) ५ जून ला _____ दिन साजरा केला जातो.
(लोकसंख्या, वाहतूक, वसुंधरा, पर्यावरण)
- ५) युरोपीय लोक _____ या वंश गटाचे आहेत.
(मंगोलाईडस् , निग्राईडस् , कॉकेसाईडस् , यापैकी नाही)
- ६) नॉर्डिक वंशातील लोकांचा वर्ण _____ आहे.
(गुलाबी, पिवळा, काळा, गौर)
- ७) कलहरी वाळवंटात _____ जमातीचे लोक रहातात.
(एस्किमो, गोंड, बुशमेन, नागा)
- ८) गोंड लोकांच्या शेतीला _____ म्हणतात.
(पेंडा, झुम, स्थलांतरीत, यापैकी नाही)
- ९) सिंचन क्षेत्र दाखविण्यास _____ पद्धत वापरली जाते.
(प्रमाणबद्ध वर्तुळ, टिंब पद्धत, विभाजित आयत, पिरॅमीड)
- १०) जिल्हानिहाय लोकसंख्या दाखविण्यास _____ पद्धत वापरली जाते.
(प्रमाणबद्ध चौरस, टिंब पद्धत, पिरॅमीड, विभाजित आयत)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) मानवी भूगोलाच्या व्याख्या.
- २) मानवी भूगोलाची व्याप्ती.
- ३) पर्यावरणातील प्रदुषणाचे प्रकार.
- ४) निश्चयवाद विचारवंताची नावे.
- ५) विभाजित आयताचे सूत्र.
- ६) कॉकेसाईडस् वंशाचे शारीरिक वैशिष्ट्ये.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) सामाजिक भूगोल.
- २) 'थांबा व जा' संकल्पना.
- ३) नैसर्गिक पर्यावरण.
- ४) निश्चयवाद संकल्पना.
- ५) कॉकेसाईडस् मानवी वंश.
- ६) प्रमाणबद्ध चौरस.

४. अ) मानवी भूगोलाच्या शाखांचे वर्णन करा आणि त्याचे इतर सामाजिक शास्त्रांचे संबंध स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) एस्कीमो लोकांचे आर्थिक व सामाजिक जीवनाचे वर्णन करा.

५. मानवी जीवनावरील पर्यावरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Compulsory)
Keeping Pace : English Skills for Communication

Day and Date : Friday, 11-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following by choosing the correct alternatives : 10
- 1) Marmots scrambling across the path of the tourists at Ladakh are the _____ eating animals.
a) Flesh b) Insect c) Plant d) All together
 - 2) 'Ladakh is a cosmopolitan place' means the place containing people from
a) one country b) different parts of the world
c) selected states of India d) alien planet
 - 3) The author of the Folk Tales is _____
a) well known b) unknown c) little known d) known
 - 4) It was not a good time for the peasants because of _____
a) floods b) famine
c) no value for the cattle d) the butchers
 - 5) *Education : Indian and American* helps the reader to understand the Indian _____ system.
a) education b) family c) government d) job
 - 6) Gopal was very happy to see the Americans loved _____
a) ready answer b) retention c) questions d) self study
 - 7) The narrator in the poem *Mending Wall* doesn't _____ wall.
a) hate b) love c) remove d) reconstruct

- 8) Sending the darker brother in the kitchen to eat is an experience of _____ to the narrator.
 a) respect b) insult c) privacy d) credit
- 9) Kavita took a piece of cloth _____ the table.
 a) wipe b) wiping c) to wipe d) wiped
- 10) Hydrogen is lighter than air. The sentence is in _____ tense.
 a) simple present b) present continuous
 c) present perfect d) present perfect continuous
2. Answer **any five** of the following questions in **two-three** sentences **each** : **10**
- 1) Bring out the names of the animals the writer came across along with the road towards the Nubra Valley.
 - 2) Describe the Diskit Gompa the writer came across at Ladakh.
 - 3) Describe the narrator, Baba Trinco in *The three Dancing Goats*.
 - 4) What did the old woman advise Sindhu ?
 - 5) What was the first time experience that Gopal had in America ?
 - 6) How was Gopal enjoying his studies in America ?
3. A) Answer **any two** of the following questions in **fifty** words **each**. **6**
- 1) Bring out the relationship the poet shared with his neighbor.
 - 2) Explain the line 'Good fences make good neighbors' in *Mending Wall*.
 - 3) How is the cook in the poem *I, Too* treated ?
- B) Answer briefly **any two** of the following questions. **4**
- 1) Write a voice message to your friend inviting him to your birth day.
 - 2) Prepare an imaginary teleconferencing of the principals organized by the voice chancellor of Solapur University on the New Examination pattern.
 - 3) Suppose you are the Manager of a company and you are busy in the conference the whole day, write a voice message to be recorded to answer your phone calls.
4. Answer **any one** of the following questions : **10**
- A) You have bought a new mobile and it is not functioning well. Write a letter of complaint to the Dealer, Malu Brothers, Siddheshwar Peth, Solapur-413002 from where you bought your mobile.
 - B) Draft an interview call letter to the applicant who has applied for the post of Sales Executive in a Book Publishing Company.
5. Write a review of a Marathi/Hindi film you have seen recently. **10**
-

SLR-X – 108

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Old)
Political and Cultural History of Ancient India upto C.A.D. 650 (I.D.S)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternatives : **10**

- 1) Aang and Agam give information about _____ religion.
a) Jain b) Buddha c) Vedic d) Hindu
- 2) The Mahabharat was composed by
a) Valmiki b) Vyasa c) Manu d) Yajnavalkya
- 3) Indica was written by
a) Pliny b) Ptolemy c) Fa-hien d) Megasthenes
- 4) The concept of pre-historic period was first used by
a) Daniel Wilson b) William Jones c) Pliny d) Aerial
- 5) Agriculture was invented _____ age.
a) Palaeolithic b) Iron c) Neolithic d) Chalcolithic
- 6) Man has settled life in _____ age.
a) Stone b) Mesolithic c) Neolithic d) None of these
- 7) _____ discovered the Mohenjodaro.
a) Dayaram Sahani b) Rangnath Rao
c) James Princep d) Rakhal Das Banerjee

P.T.O.

- 8) The Indus Valley Civilization script is known as
a) Chitralipi b) Brahmi c) Kharoshti d) Maghdi
- 9) After completion of education _____ Sanskar was formed.
a) Upnayana b) Chudakarma
c) Vedarambha d) Samavartana
- 10) _____ Ved was known as the first veda text.
a) Rigveda b) Yajurveda c) Samaveda d) Atharvaveda

2. Write short answer **any four** of the following : **8**
- 1) Give the religious life in Vedic age.
 - 2) State in brief information on inscriptions.
 - 3) Describe the Chinese traveller Hiuen-Tsang
 - 4) Give the work of Samiti in Vedic period.
 - 5) State any four features of town planning in Indus Valley Civilization.
 - 6) Give the importance of archaeological excavated sources.
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Neolithic age.
 - 2) Historical importance of coins.
 - 3) Copper plate (importance)
 - 4) God and Goddess in vedic period.
 - 5) Lothal.
 - 6) Stamps during Harappan Civilization.
4. Describe in detail the social system of Indus Civilization. **10**

OR

Explain the importance of Vedic literature sources of the study of Ancient Indian History.

5. Write a detail notes on social life in Vedic period. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) अंग व आगम हे ग्रंथ _____ धर्माबद्दल माहिती देतात.
अ) जैन ब) बौद्ध क) वैदिक ड) हिंदू
- 2) महाभारत _____ यांनी लिहिले.
अ) वाल्मीकी ब) व्यास क) मनू ड) यज्ञवल्क्य
- 3) इंडिका हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) प्लीनी ब) टॉलेमी क) फा-हीयान ड) मेगॅस्थेनीस
- 4) प्रागैतिहासिक काल या संज्ञेचा वापर सर्व प्रथम _____ यांनी केला.
अ) डॅनियल विल्सन ब) विल्यम जोन्स क) प्लीनी ड) एरियन
- 5) शेतीचा शोध _____ मध्ये लागला.
अ) जुने अश्मयुग ब) लोहयुग
क) नवाश्मयुग ड) ताम्रपाषाणयुग
- 6) मानवाच्या स्थिर जीवनाला _____ काळात सरवात झाली.
अ) अश्मयुग ब) मध्याश्मयुग क) नवाश्मयुग ड) यापैकी नाही
- 7) मोहोन्जोदाडो चा शोध _____ यांनी लावला.
अ) दयाराम सहाणी ब) रंगनाथराव
क) जेम्स प्रिन्सेप ड) राखलदास बॅनर्जी
- 8) सिंधू संस्कृतीतील लिपी _____ या नावाने ओळखली जाते.
अ) चित्रलिपी ब) ब्राम्ही क) खारोष्ट्री ड) मागधी
- 9) शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर _____ हा संस्कार केला जात असे.
अ) उपनयन ब) चूडाकर्म क) वेदारंभ ड) समावर्तन
- 10) _____ हा पहिला वेदग्रंथ म्हणून ओळखला जातो.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद क) सामवेद ड) अथर्ववेद

2. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) वेदकालीन धार्मिक जीवनाची माहिती सांगा.
 - 2) शिलालेखा विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
 - 3) चिनी प्रवाशी युआनच्चांग बदल थोडक्यात माहिती लिहा.
 - 4) वैदिक काळातील समितीच्या कार्याची माहिती द्या.
 - 5) सिंधू संस्कृतीमधील नगर रचनेची कोणतेही चार वैशिष्ट्ये विशद करा.
 - 6) उत्खलित साधनांची माहिती द्या.
3. खालीलपैकी चारावरती थोडक्यात टीपा लिहा : 12
- 1) नवाशमयुग.
 - 2) नाण्यांचे ऐतिहासिक महत्त्व.
 - 3) ताम्रपटाचे महत्त्व.
 - 4) वेदकालीन देवदेक्ता.
 - 5) लोथल.
 - 6) हडप्पा संस्कृतीतील शिक्के.
4. सिंधू संस्कृतीतील सामाजिक जीवनाची सविस्तर माहिती द्या. 10
- किंवा**
- प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी वैदिक वाङ्मयाचे महत्त्व विशद करा.
5. वैदिक काळातील सामाजिक जीवनाची सविस्तर माहिती लिहा. 10
-

Seat No.	
---------------------	--

B.A. (Part – II) (Sem. – III) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (I.D.S.)
Social Ecology

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice questions.

10

- I) What is the ecosystem made up of ?
A) Biotic portion B) Abiotic substances
C) Decomposer organism D) All the above
- II) On the earth, the large portion of oxygen is produced from
A) Sea B) Lakes
C) Ponds D) Agricultural Crops
- III) Which one of the following shield protects planet ?
A) Air B) Ozone
C) Ocean D) Forest
- IV) Mention the year of Earth Summit.
A) 1962 B) 1972
C) 1982 D) 1992
- V) _____ % area under forest is required for the environmental balance.
A) 33 B) 13
C) 23 D) 3
- VI) Oxygen occupies _____ percentage in the atmosphere.
A) 33% B) 0.03%
C) 21.94% D) 78%
- VII) _____ is a non renewable source of energy.
A) Wind B) Sun
C) Water D) Crude oil

P.T.O.

VIII) On 5th June _____ day is celebrated.

A) AIDS	B) Environmental
C) Ozone	D) Earth

IX) _____ gas is responsible for ozone depletion.

A) CFC	B) CO ₂
C) SO ₂	D) O ₂

X) In India Wildlife Protection Act was passed in the _____ year.

A) 1971	B) 1972
C) 1973	D) 1974

2. Write short answer (**any four** out of six) :

8

- a) Effects of noise pollution.
- b) Ecological succession.
- c) What is energy flow ?
- d) Causes of deforestation.
- e) Scope of social ecology.
- f) Importance of environmental ethics.

3. Write short note (**any four** out of six) :

12

- a) Definition of social ecology.
- b) Significance of social ecology.
- c) Effects of air pollution.
- d) Structure of ecosystem.
- e) What is decomposer ?
- f) Importance of gender equity.

4. a) Explain the nutrient cycle.

10

OR

b) Explain the effects and suggest remedies of deforestation.

5. What is rights of animals ? Explain the importance of it.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) परिसर व्यवस्था कशापासून बनते ?
अ) जैविक घटक
ब) अजैविक घटक
क) विघटक जीवे
ड) वरील सर्व
- II) पृथ्वीच्या कोणत्या भागापासून जास्त प्रमाणात ऑक्सीजनची निर्मिती होते ?
अ) समुद्र
ब) डबके
क) तलाब
ड) शेतातील पिके
- III) खालीलपैकी ग्रहाचा रक्षणकर्ता कोण आहे ?
अ) हवा
ब) ओझोन
क) समुद्र
ड) जंगल
- IV) खालीलपैकी कोणत्या वर्षी वसुंधरा परिषद भरवण्यात आला होता ?
अ) १९६२
ब) १९७२
क) १९८२
ड) १९९२
- V) पर्यावरणाच्या संतुलनासाठी पृथ्वीचा _____ टक्के भाग जंगलव्याप्त असणे गरजेचा आहे.
अ) ३३%
ब) १३%
क) २३%
ड) ३%
- VI) पृथ्वीच्या वातावरणामध्ये ऑक्सीजन वायुचे प्रमाण _____ टक्के इतका आहे.
अ) ३३%
ब) ०.०३%
क) २१.९४%
ड) ७८%
- VII) _____ हे अपुर्ण निर्मितीक्षय उर्जा साधन आहे.
अ) वारा
ब) सूर्य
क) पाणी
ड) खनिज तेल
- VIII) ५ जून रोजी _____ दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) एड्स दिन
ब) पर्यावरण दिन
क) ओझोन दिन
ड) वसुंधरा दिन

- IX) _____ हा वायु ओझोन क्षयास जबाबदार आहे.
 अ) सी.एफ.सी. ब) कार्बनडायऑक्साईड
 क) सल्फरडायऑक्साईड ड) ऑक्सीजन
- X) भारतातील वन्यजीव संरक्षण कायदा _____ या वर्षी संमत झाला.
 अ) १९७१ ब) १९७२
 क) १९७३ ड) १९७४

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- अ) ध्वनी प्रदूषणाचे परिणाम.
 ब) परिस्थितीकीय अनुक्रम.
 क) उर्जाप्रवाह म्हणजे काय ?
 ड) जंगलतोडीची कारणे.
 इ) सामाजिक परिसरविज्ञानाची व्याप्ती.
 फ) पर्यावरण नीतीचे महत्त्व.

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- अ) सामाजिक परिसर विज्ञानाची व्याख्या.
 ब) सामाजिक परिसर विज्ञानाचे महत्त्व.
 क) हवा प्रदूषणाचे परिणाम.
 ड) परिसर व्यवस्थेची रचना.
 इ) विघटक म्हणजे काय ?
 फ) लिंगभाग समानतेचे महत्त्व.

4. अ) पोषकद्रव्याचे चक्र स्पष्ट करा.

10

किंवा

ब) जंगल तोडीचे परिणाम सांगून त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.

5. प्राण्याचे हक्क म्हणजे काय ? त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

10

SLR-X – 110

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (I.D.S.) (आंतरविद्याशाखा) (Old)
(प्रयोजनमूलक हिंदी)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं ।

१. अ) निम्नलिखित विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिरसे लिखिए । ५
- १) प्रयोजन शब्द का कोशिय अर्थ _____ है ।
(उद्देश्य/संक्षिप्त/सार/कथानक)
- २) महात्मा गांधीजीने पत्रकारिता को _____ माना है ।
(मानव सेवा/ईश्वर सेवा/पशु सेवा/दानव सेवा)
- ३) अंग्रेजी में अनुवाद के लिए _____ शब्द का प्रयोग किया जाता है ।
(ट्रांसलेशन/करेक्शन/कलेक्शन/कनेक्शन)
- ४) सरकारी कार्यालयों में प्रयुक्त कामकाजी भाषा को _____ भाषा कहते हैं ।
(राष्ट्रभाषा/राजभाषा/मातृभाषा/संपर्कभाषा)
- ५) प्रयोजनमूलक हिंदी के जनक _____ माने जाते हैं ।
(मोंटूरीनारायण/सत्यनारायण/राजनारायण/रामनारायण)
- आ) निम्नलिखित पारिभाषिक अंग्रेजी शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए । ५
- 1) Agency
2) Bale
3) Cut
4) Export
5) Loading.

P.T.O.

२. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए । १०
- 1) पत्रकारिता किसे कहते हैं ?
 - 2) प्रयोजनमूलक हिंदी का नामकरण क्या है ?
 - 3) पारिभाषिक शब्दावली से क्या तात्पर्य है ?
 - 4) पत्रकारिता में कौनसा तत्त्व अनिवार्य होता है ?
 - 5) प्रयोजनमूलक भाषा का मुख्य गुण क्या है ?
 - 6) पारिभाषिक शब्द कैसे होने चाहिए ?
३. निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । १०
- 1) पारिभाषिक शब्दावली की विशेषताएँ ।
 - 2) पत्रकारिता के प्रकार ।
 - 3) कार्यालयी हिंदी का स्वरूप ।
४. कार्यालयी हिंदी का अर्थ बताकर विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए । १०

अथवा

कु. सुनिल/सुनीता कांबळे, गांधी रोड, सोलापूर, मा. अरोग्य अधिकारी, सोलापूर महानगर निगम सोलापूर के नाम अपने गली में फैली गंधगी की ओर ध्यान आकर्षित करते हुए सफाई का उचित प्रबंध करने के लिए प्रार्थनापत्र लिखता/लिखती है । पदाधिकारियों के नाम पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।

५. पत्रकारिता की परिभाषा बताकर स्वरूप को स्पष्ट कीजिए । १०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (IDS) (Old)
Child Psychology

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (multiple choice) : 10

- 1) The term _____ implies change in shape form and to improve the functioning of an individual
A) Growth B) Maturation C) Learning D) Development
- 2) The biological and _____ factors contribute to child development.
A) Social B) Cultural C) Genetic D) None of these
- 3) Child psychology is concerned with understanding the processes involved in _____ development.
A) Young B) Adult C) Child D) None of these
- 4) A man release about _____ million sperm at his climax during sexual inter course.
A) 250 B) 450 C) 350 D) 650
- 5) The first stage of child development is called _____
A) Prenatal B) Infancy
C) Early childhood D) Middle childhood
- 6) In 1904 Spearman developed _____ factor theory of intelligence.
A) Three B) Four C) Two D) Five
- 7) _____ memory is the component of the human information processing system.
A) L.T.M. B) S.T.M. C) Working D) None of these

8) Obesity rates are high in many countries because of the increasing _____

- A) Unhealthy food habit B) Life style
C) Urbanization D) All above

9) Touch helps stimulate early physical growth and vital for _____ development.

- A) Emotional B) Mental C) Physical D) All above

10) The periods of middle childhood from _____ to _____ years stage of development.

- A) 6 to 11 B) 11 to 16 C) 2 to 6 D) 11 to 13

2. Write short answer of the following questions (**any four**) : **8**

- 1) What is Heredity ?
- 2) What is S.T.M. ?
- 3) What is maternal illness ?
- 4) State seven intelligences Gardner formulated.
- 5) State stages of child development.
- 6) State the continuous development.

3. Write short note (**any four**) : **12**

- 1) Domains of development
- 2) Case study method
- 3) Family studies
- 4) Aspects of vision
- 5) Attention
- 6) Stages of development.

4. A) Explain the factors affecting prenatal development. **10**

OR

B) Explain the Piaget's cognitive development theory.

5. Explain the various methods in the research of child psychology. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
३) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) व्यक्तीच्या आकार रचना व कार्यातील सुधारनात्मक बदलना _____ संज्ञा वापरतात.
अ) वाढ ब) परिपक्वता क) अध्ययन ड) विकास
- २) बालकांच्या विकास प्रक्रियेमध्ये जैविक आणि _____ घटकांचे योगदान असते.
अ) सामाजिक ब) सांस्कृतिक क) आनुवंशिक ड) यापैकी नाही
- ३) बालमानसशास्त्राशी संबंधीत असणारी _____ विकास प्रक्रियेचे अकलन करून घेण्याशी संबंधीत प्रक्रिया असते.
अ) तरुण ब) मध्यमपौढ क) बालक ड) यापैकी नाही
- ४) पुरुष शारीरिक संबंधाच्या वेळी _____ मिलीयन शुक्राणू वितरीत करतो.
अ) २५० ब) ४५० क) ३५० ड) ६५०
- ५) बालकाच्या विकासाच्या सुरुवातीच्या अवस्थेस _____ असे म्हणतात.
अ) जन्मपूर्व ब) अर्भक क) पूर्वबाल्यवस्था ड) मध्यमबाल्यवस्था
- ६) स्पिरामन यांनी १९०४ मध्ये बुद्धिमतेचा _____ घटक सिद्धांत मांडला.
अ) तीन ब) चार क) द्वि ड) पंच
- ७) मानवाच्या माहिती संस्करण प्रक्रिया संरचना युक्त असलेल्या स्मृतीस _____ स्मृती म्हणतात.
अ) दिर्घकालीन ब) आल्पकालीन क) कार्यिक ड) यापैकी नाही
- ८) अनेक देशांमध्ये लड्डपणाचे प्रमाण जास्त असते कारण म्हणजे _____ चे वाढते प्रमाण होय.
अ) आहाराची चूकीची सवय ब) जीवनशैली
क) वाढते शहरीकरण ड) वरीलसर्व
- ९) बालकाच्या प्रारंभिक शारीरिक वाढीसाठी स्पर्श हा उद्दीपक आणि _____ च्या विकासाठी महत्त्वपूर्ण असतो.
अ) भावना ब) मानसिक क) शारीरिक ड) वरील सर्व
- १०) मध्यम बाल्यावस्थेच्या विकास अवस्थेचा कालवधी _____ ते _____ वर्ष असतो.
अ) ६ ते ११ ब) ११ ते १६ क) २ ते ६ ड) ११ ते १३

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणते चार) : ८
- १) वंशदाय म्हणजे काय ?
 - २) अल्पकालीन स्मृती म्हणजे काय ?
 - ३) प्रसूती काळातील आजार म्हणजे काय ?
 - ४) गार्डनर यांनी सांगितलेले बुद्धीमत्तेचे सात घटक कोणते ?
 - ५) बालकाच्या विकास अवस्था सांगा.
 - ६) विकासतील सातत्य स्पष्ट करा ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) विकासाचे कार्यक्षेत्र
 - २) जीवन वृत्तांत पद्धती
 - ३) कुटुंबाचे अध्ययन
 - ४) दृष्टीसंवेदनाचे घटक
 - ५) अवधान
 - ६) विकास अवस्था.
४. अ) जन्मपूर्व विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) पियाजे यांचा बोधनात्मक विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. बालमानसशास्त्राच्या संशोधनातील विविध पद्धती स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (I.D.S)
Industrial and Organizational Psychology

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicates full marks.**

1. Objective type questions : 10

- 1) _____ was the first to apply psychology to advertising, employee selection.
A) Scatt B) Cat C) Jung D) Freud
- 2) _____ was described three types of information access in virtual workplace.
A) Casico B) Beker C) Dickson D) Wolf
- 3) In _____ formed the first consulting company in industrial psychology.
A) 1919 B) 1820 C) 1891 D) 2002
- 4) The _____ aspects of the work environment were the first to be studied by I. O. psychologists.
A) Emotional B) Social C) Physical D) Educational
- 5) The use of case studies, a method development by the _____ university school of business.
A) Harvard B) Pune C) Chh. Shivaji D) Solapur
- 6) Behaviour modeling is usually conducted with groups of _____ supervisors or managers.
A) 3 to 6 B) 6 to 12 C) 20 to 25 D) 30 to 60
- 7) Self management training teaches people to exert control over their own _____
A) Behaviour B) Mind C) Body D) Society

- 8) _____ can be a valuable learning device.
A) Education B) Role playing
C) Practice D) Game
- 9) _____ is a popular management training technique.
A) Job rotation B) Job analysis
C) Business D) Job experience
- 10) Situational testing was developed by German army in the _____
A) 1820 B) 1920 C) 1881 D) 1981

2. Answer the following **any four** : **8**
- 1) What is self rating ?
 - 2) What is 'In basket technique' ?
 - 3) What is the purpose of job analysis ?
 - 4) What is modern I. O. Psychology ?
 - 5) Define organizational leadership.
 - 6) What is situational testing ?
3. Write short notes **any four** : **12**
- 1) First Impression
 - 2) Job analysis
 - 3) Unstructure Interviews
 - 4) Campus recruiting
 - 5) Interviewers prejudice
 - 6) Situational Interview.
4. A) Explain the basis in performance appraisal. **10**
- OR
- B) What is industrial and organizational psychology.
5. Discuss on Areas of I.O. psychology. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक .

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे प्रश्न/योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ यांनी सर्वप्रथम जाहिरात, कर्मचारी निवड या क्षेत्रात मानसशास्त्राचा उपयोग केला.
अ) स्कॉट ब) कॅट क) युंग ड) फ्रॉईड
- २) _____ यांनी वास्तव परिस्थितीतील माहिती मूल्यांकनाचे तीन प्रकार सांगितले.
अ) कॅशिको ब) बेकर क) डिकसन ड) वुल्फ
- ३) स्कॉट यांनी _____ मध्ये औद्योगिक मानसशास्त्रातील पहिली सल्ला देणारी कंपनी स्थापन केली.
अ) १९१९ ब) १८२० क) १८९१ ड) २००२
- ४) कार्यवातावरणाच्या _____ अंगाचा सर्वप्रथम अभ्यास औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्रज्ञां कडून केला जातो.
अ) भावनिक ब) सामाजिक क) शारीरिक ड) शैक्षणिक
- ५) वृत्त इतिहास पद्धत _____ विद्यापीटाच्या व्यावसायिक शाळेने विकसित केली.
अ) हॉवर्ड ब) पुणे
क) छ. शिवाजी ड) सोलापूर
- ६) वर्तन प्रारूप हे सर्वसाधारणपणे _____ पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्थापकांच्या गटाकरिता वापरला जातो.
अ) ३ ते ६ ब) ६ ते १२ क) २० ते २५ ड) ३० ते ६०
- ७) स्व व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण हे स्वतः च्या _____ नियंत्रण ठेवण्याची रिती शिकविते.
अ) वर्तन ब) मन क) शरीर ड) समाज
- ८) _____ ही एक शिकण्याची/अध्ययनाची मौल्यवान पद्धत आहे.
अ) शिक्षण ब) भूमिका वटविणे
क) सराव ड) खेळ

९) _____ हे व्यवस्थापन प्रारीक्षणाचे लोकप्रिय तंत्र आहे.

- अ) परिभ्रमण/आळीपाळीने काम ब) कार्य विश्लेषण
क) व्यवसाय ड) कार्यानुभव

१०) जर्मन सैन्याने _____ मध्ये प्रासंगिक चाचणी विकसित केली.

- अ) १८२० ब) १९२० क) १८८१ ड) १९८१

२. खालील कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या :

८

- १) स्व पद्धनिश्चयन म्हणजे काय ?
- २) बास्केट तंत्र म्हणजे काय ?
- ३) कार्य विश्लेषणाचा उद्देश काय ?
- ४) आधुनिक औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्र म्हणजे काय ?
- ५) संघटनात्मक नेतृत्वाची व्याख्या द्या.
- ६) प्रासंगिक चाचणी म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा :

१२

- १) पहिली छाप
- २) कार्य विश्लेषण
- ३) अरचित मुलाकात
- ४) आवार भरती
- ५) मुलाकातकाराचे पूर्वग्रह
- ६) प्रासंगिक मुलाकात.

४. अ) कार्यक्षमता मूल्यमापनातील मुख्य घटक स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्र म्हणजे काय ?

५. औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राच्या क्षेत्रांवर चर्चा करा.

१०

SLR-X – 113

Seat
No.

**B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
TRADITIONAL LOGIC (I.D.S.)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**
- 1) Logic is a _____
(Arts, Commerce, Science, Law)
 - 2) _____ is depend upon matter.
(Truth, Form, Validity, Invalidity)
 - 3) Subject and predicates are _____
(words, propositions, inferences, terms)
 - 4) Particular affirmative is called _____
(A, E, I, O)
 - 5) There are _____ kinds of categorical propositions.
(3, 4, 5, 6)
 - 6) Assertive sentence is called _____
(interrogative, exclamatory, inference, proposition)
 - 7) _____ is a kind of inductive inference.
(Analogy, Conversion, Oversion, Syllogism)
 - 8) Hypothetical is a kind of _____ proposition.
(categorical, conditional, disjunctive, conjunctive)

P.T.O.

9) 'Indian-non-Indian' are _____ terms.
(contradictory, contrary, subcontrary, subaltern)

10) Particular to general is _____ process.
(conversion, overversion, syllogism, inductive)

2. Attempt **any four** of the following :

8

- 1) What inferences by opposition of propositions can be drawn from the proposition – "No Pens are pencils".
- 2) What inferences by opposition of propositions can be drawn from the proposition – "Some teachers are selfish".
- 3) Convert the proposition – "All Logicians are Philosophers".
- 4) Convert the proposition – "No animals are birds".
- 5) Obvert the proposition – "Some scientists are religious".
- 6) Obvert the proposition – "Some women are not educated".

3. Write short notes (**any 4**) :

12

- 1) Nature of term.
- 2) Contrary terms.
- 3) Deductive inference.
- 4) Distribution of terms.
- 5) Kinds of conditional proposition.
- 6) Logic is a formal science.

4. Explain the fourfold classification of proposition.

10

OR

Test the validity of the following inferences.

- i) Some books are readable
Therefore some readable things are books.
- ii) All men are mortal
Therefore No men are immortal.

5. Explain the nature of Analogy.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

१) तर्कशास्त्र हे _____ आहे.

(कला, वाणिज्य, शास्त्र, विधी)

२) _____ हे आशयावर आधारित आहे.

(सत्य, आकार, युक्तता, अयुक्तता)

३) उद्देश आणि विधेय _____ आहेत.

(शब्द, विधाने, अनुमाने, पदे)

४) विशिष्ट आस्तिवाची विधानाला _____ असे म्हणतात.

(A, E, I, O)

५) निरूपाधिक विधानांचे _____ प्रकार आहेत.

(३, ४, ५, ६)

६) निवेदक वाक्याला _____ असे म्हणतात.

(प्रश्नार्थक, उद्गारवाचक, अनुमान, विधान)

७) _____ हा विगामी अनुमानाचा एक प्रकार आहे.

(साम्यानुमान, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, संविधान)

८) अनुलंब हा _____ विधानाचा प्रकार आहे.

(निरूपाधिक, सोपाधिक, विकल्प, संधी)

९) 'भारतीय-अभारतीय' ही _____ पदे आहेत.

(व्याघाती, विरोधी, उपविरोधी, उपनिधान)

१०) विशिष्टाकडून सामान्याकडे ही _____ प्रक्रिया आहे.

(परिवर्तन, प्रतिवर्तन, संविधान, विगामी)

२. खालीलपैकी कोणतेही चार सोडवा : ८
- १) 'एकही पेन पेन्सिल नाही' या विधानावरून कोणकोणती प्रतियोगी अनुमाने काढता येतील ?
 - २) 'काही शिक्षक स्वार्थी असतात' या विधानावरून कोणकोणती प्रतियोगी अनुमाने काढता येतील ?
 - ३) 'सर्व तर्कज्ञ तत्त्वज्ञ असतात' - या विधानाचे परिवर्तन करा.
 - ४) 'एकही प्राणी पक्षी नाही' - या विधानाचे परिवर्तन करा.
 - ५) 'काही शास्त्रज्ञ धार्मिक असतात' - या विधानाचे परिवर्तन करा.
 - ६) 'काही स्त्रिया शिक्षित नसतात' - या विधानाचे परिवर्तन करा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) : १२
- १) पदाचे स्वरूप.
 - २) विरोधी पदे.
 - ३) निगामी अनुमान.
 - ४) पदांची व्याप्ती.
 - ५) सोपाधिक विधानांचे प्रकार.
 - ६) तर्कशास्त्र हे आकारिक शास्त्र आहे.
४. विधानांची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- खालील अनुमानांची युक्तता तपासा.
- i) काही पुस्तके वाचनीय असतात
म्हणून काही वाचनीय वस्तू पुस्तके असतात.
 - ii) सर्व मानव मर्त्य असतात
म्हणून एकही मानव अमर्त्य नाही
५. साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MODERN LOGIC (I.D.S.)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.***

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) Every proposition is a _____
(sentence, term, word, inference)
 - 2) Modern logic is also called _____ logic.
(traditional, mathematical, artificial, aristotelian)
 - 3) ' \equiv ' this symbol is called _____
(conjunction, disjunction, equivalent, negation)
 - 4) _____ is a compound proposition.
(Subjectless, Relational, Subject-Predicate, Disjunction)
 - 5) Assertive sentence is called _____
(Interrogative, Exclamatory, Proposition, Imperative)
 - 6) There are _____ rules of replacement.
(10, 11, 12, 13)
 - 7) _____ is modern logician.
(Plato, Russell, D. Morgan, Kant)
 - 8) $(p \supset q) \cdot p / \therefore$ _____
(q, r, s, t)
 - 9) By D. Morgans rule $(\sim p \vee \sim q)$ is equivalent to _____
($\sim(p \vee q)$, $\sim(p \cdot q)$, $(p \cdot q)$, $(p \vee q)$)
 - 10) Compound propositions are of _____ kinds.
(3, 4, 5, 6)

P.T.O.

2. Use the truth table method to decide whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent (**any 4**). **8**
- 1) $p \equiv (p \cdot p)$
 - 2) $\sim\sim p \equiv p$
 - 3) $(p \supset q) \supset (\sim q \supset \sim p)$
 - 4) $(p \supset q) \supset (p \cdot \sim q)$
 - 5) $(p \cdot q) \supset (\sim p \vee \sim q)$
 - 6) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$.
3. Attempt **any four** of the following : **12**
- 1) Nature of inference.
 - 2) Negative proposition.
 - 3) Importance of symbolisation.
 - 4) Propositional variable.
 - 5) Use the shorter truth method to decide whether $[p \cdot (q \cdot r)] \supset q$ this statement form is tautologous or not.
 - 6) Use the shorter truth method to decide whether $(\sim p \supset \sim q) \supset (q \supset p)$ this statement form is tautologous or not.
4. Explain the kinds of compound propositions. **10**
- OR
- Construct formal proof :
- 1) 1) $(M \vee N) \supset (Y \cdot P)$
 - 2) $M \quad \therefore Y$
 - 2) 1) $A \supset B$
 - 2) $\sim A \supset C \quad \therefore \sim B \supset C$.
5. Use the method of conditional proof method to prove the following tautologies : **10**
- 1) $(A \supset B) \supset [(B \supset C) \supset (A \supset C)]$
 - 2) $[(P \cdot Q) \supset R] \supset [P \supset (Q \supset R)]$.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा. १०
- १) प्रत्येक विधान हे एक _____ असते.
(वाक्य, पद, शब्द, अनुमान)
- २) आधुनिक तर्कशास्त्राला _____ तर्कशास्त्र असेही म्हणतात.
(पारंपारिक, गणितीय, कृत्रिम, ऑरिस्टॉटल प्रणित)
- ३) '≡' या संकेताला _____ असे म्हणतात.
(संधी, विकल्प, सममूल्य, निषेध)
- ४) _____ हे एक मिश्र विधान आहे.
(उद्देश्यरहित, संबंधवाची, उद्देश्य-विधेय, विकल्प)
- ५) निवेदक वाक्याला _____ असे म्हणतात.
(प्रश्नार्थक, उद्गारवाचक, विधान, आज्ञार्थी)
- ६) स्थानांतराचे एकूण _____ नियम आहेत.
(१०, ११, १२, १३)
- ७) _____ हा आधुनिक तर्कशास्त्र आहे.
(प्लेटो, रसेल, डि. मॉर्गन, कान्ट)
- ८) $(p \supset q) \cdot p / \therefore$ _____
(q, r, s, t)
- ९) डि. मॉर्गनच्या नियमानुसार $(\sim p \vee \sim q)$ चे सममूल्य _____ आहे.
($\sim(p \vee q)$, $\sim(p \cdot q)$, $(p \cdot q)$, $(p \vee q)$)
- १०) मिश्र विधानाचे _____ प्रकार आहेत.
(३, ४, ५, ६)

२. सत्यता कोष्टक पद्धतीचा उपयोग करून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा (कोणतेही चार).

८

१) $p \equiv (p \cdot p)$

२) $\sim\sim p \equiv p$

३) $(p \supset q) \supset (\sim q \supset \sim p)$

४) $(p \supset q) \supset (p \cdot \sim q)$

५) $(p \cdot q) \supset (\sim p \vee \sim q)$

६) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$.

३. खालीलपैकी कोणतेही चार सोडवा :

१२

१) अनुमानाचे स्वरूप.

२) निषेध विधान.

३) सांकेतीकरणाचे महत्त्व.

४) विधानीय चल.

५) लघुसत्यता कोष्टक पद्धतीचा उपयोग करून $[p \cdot (q \cdot r)] \supset q$ हे विधानबंध सत्य आहे किंवा नाही, ते ठरवा.

६) लघुसत्यता कोष्टक पद्धतीचा उपयोग करून $(\sim p \supset \sim q) \supset (q \supset p)$ हे विधानबंध सत्य आहे किंवा नाही ते ठरवा.

४. मिश्र विधानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

आकारिक सिद्धता द्या.

१) १) $(M \vee N) \supset (Y \cdot P)$

२) $M \quad \therefore Y$

२) १) $A \supset B$

२) $\sim A \supset C \quad \therefore \sim B \supset C$.

५. सोपाधिक सिद्धता पद्धतीचा उपयोग करून खालील उक्तवचनी सिद्ध करा.

१०

१) $(A \supset B) \supset [(B \supset C) \supset (A \supset C)]$

२) $[(P \cdot Q) \supset R] \supset [P \supset (Q \supset R)]$.

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
LINGUISTICS (IDS) (Old)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. Complete the following sentences by choosing the correct alternative given below them.

10

- 1) There are _____ monophthongs in English.
a) 8 b) 12 c) 20 d) 24
- 2) _____ is a nasal consonant.
a) /p/ b) /f/ c) /n/ d) /h/
- 3) _____ is a dental consonant.
a) /l/ b) /S/ c) /v/ d) /θ/
- 4) _____ is a voiceless bilabial consonant.
a) /p/ b) /m/ c) /b/ d) /g/
- 5) _____ is a palatal consonant.
a) /w/ b) /s/ c) /j/ d) /z/
- 6) 'Kingdom' is an example of _____
a) Affixation b) Conversion
c) Compounding d) Clipping
- 7) 'Criss-cross' is an example of _____
a) Conversion b) Reduplication
c) Blending d) Clipping

- 8) 'CBI' is an example of _____
a) Conversion	b) Compounding
c) Clipping	d) Acronymy
- 9) A minimal meaningful grammatical unit of language is called _____
a) Phoneme	b) Allophone
c) Morpheme	d) Phrase
- 10) 'Pomato' is an example of _____
a) Blending	b) Clipping
c) Conversion	d) Compounding

2. Answer **any five** of the following :

10

- 1) What is a 'zero morpheme' ?
- 2) What are the organs of speech ?
- 3) What is a passive articulator ?
- 4) Explain 'clipping a minor process of word formation'.
- 5) What is a bilabial consonant ?
- 6) Explain the difference between oral consonant and nasal consonant.

3. A) Answer **any two** of the following :

6

I) Give three term labels of the following :

/k/, /l/, /ɔ I/

II) Give phonemic transcription of the following expressions using weak forms.

- 1) You can see him.
- 2) That's quite pleasant.
- 3) Both of them came back.

III) Give CV structure of the following :

1) Boat	2) State	3) Stream

B) Answer **any two** of the following : **4**

I) Separate prefixes and suffixes of the following words :

- 1) nonconformist
- 2) superheated

II) Give morphological analysis of the following words :

- 1) Supercomputer
- 2) Underdeveloped

III) Identify the morphological processes of the underlined words in the following sentences :

- 1) They have had a candlelight dinner.
- 2) The issue was raised in SAARC meeting.

4. Answer **any one** of the following : **10**

- 1) Describe central vowels.
- 2) Describe plosives.

5. Write a detailed note on minor morphological processes. **10**

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Public Administration (I.D.S.)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10

- 1) _____ has explained the scope of administration by using term POSDCORB.
A) Riggs
B) Fayol
C) L.D. White
D) Luther Gullick
- 2) The following _____ is not principle of organization.
A) Hierarchy
B) Span of control
C) Unity of command
D) Private administration
- 3) _____ is not the base of department organization.
A) Process
B) Purpose
C) Hierarchy
D) People
- 4) Following _____ is a staff agency.
A) Planning commission
B) Department
C) Public corporation
D) Election commission
- 5) The First Public Corporation in India was the _____.
A) State Bank of India
B) L.I.C.
C) R.B.I.
D) Bharat Petroleum
- 6) The definition of integral public administration is made by _____.
A) Woodrow Wilson
B) Waldo
C) Mayo
D) L. D. White

- 7) "O" means _____ in POSDCORB.
A) Place B) Organization
C) Player D) Vote
- 8) _____ is the basic element of department organization.
A) Purpose B) Unity of command
C) Staff D) Line
- 9) _____ has control over public corporation.
A) Parliament B) Speaker
C) Supreme court D) Lokpal
- 10) The function of the staff of an organization is made by _____.
A) Staff B) Line
C) Assistant D) None of above

2. Write short answer on (**any four**) :

8

- 1) What is organization ?
- 2) Explain the importance of public administration.
- 3) Explain the challenges of privation.
- 4) What is span of control ?
- 5) What is staff unit ?
- 6) Features of public corporation.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) POSDCORB
- 2) Hierarchy
- 3) Line unit
- 4) Types of co-ordination
- 5) Private administration
- 6) Span of control.

4. Write answer to **any one** of the following :

10

Explain characteristics of public corporation.

OR

What is public administration ? Explain the nature of public administration.

5. Write answer in detail :

10

Explain the basis of department.

९) लोकनिगमावर _____ चे नियंत्रण असते.

अ) संसद

ब) सभापती

क) सर्वोच्च न्यायालय

ड) लोकपाल

१०) संघटनेत सल्ला देण्याचे कार्य _____ करते.

अ) स्टाफ

ब) लाईन

क) सहाय्यक

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) संघटना म्हणजे काय ?

२) लोकप्रशासनाचे महत्त्व विशद करा.

३) खाजगीकरणाची आव्हाने विशद करा.

४) नियंत्रण कक्षा म्हणजे काय ?

५) स्टाफ घटक म्हणजे काय ?

६) लोकनिगमाची वैशिष्ट्ये.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) पोस्टकार्ब

२) अधिकारपदपरंपरा

३) रेषा अभिकरण

४) समन्वयाचे प्रकार

५) खाजगी प्रशासन

६) नियंत्रण कक्षा.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

१०

लोकनिगमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

लोकप्रशासन म्हणजे काय ? लोकप्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा :

१०

खात्याचे आधारभूत घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
GEOGRAPHY
Geography of Tourism (I.D.S.)
(Introduction to Tourism)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) *Draw map and diagram wherever necessary.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*
4) *Use of map stencil is allowed.*

1. Select correct alternatives and fill in the blanks :

10

- 1) The word 'Tornos' belongs to _____ language.
 - a) Latin
 - b) French
 - c) British
 - d) None of these
- 2) _____ is an important economic activity in the modern world.
 - a) Agriculture
 - b) Tourism
 - c) Hunting
 - d) None of these
- 3) _____ is one of the biggest lake in Shrinagar in Jammu-Kashmir.
 - a) Pulikat
 - b) Woolar
 - c) Dal
 - d) None of these
- 4) Ranathambor is sanctuaries in _____ state.
 - a) Rajasthan
 - b) Maharashtra
 - c) Kerala
 - d) None of these
- 5) Fort capital's are the _____ type of tourist centres.
 - a) Political
 - b) Historical
 - c) Social
 - d) Cultural
- 6) Hospitality is important factor in _____ development.
 - a) Market
 - b) Tourism
 - c) Agriculture
 - d) None of these
- 7) Employment and poverty can be removed by the _____ activity.
 - a) Health
 - b) Education
 - c) Tourism
 - d) None of these
- 8) _____ is burning problem in tourist centre.
 - a) Language
 - b) Crime
 - c) Poverty
 - d) None of these
- 9) The main source of _____ pollution in India is automobile.
 - a) Air
 - b) Water
 - c) Land
 - d) None of these
- 10) _____ transportation plays vital role in local tourism development.
 - a) Air
 - b) Water
 - c) Road
 - d) None of these

P.T.O.

2. Answer **any four** of the following : 8
- 1) Define geography of Tourism.
 - 2) What is holiday tourism concept ?
 - 3) What are the historical factors of tourism development ?
 - 4) Tourist and water pollution.
 - 5) What is classification of tourism based on purpose of travels ?
 - 6) What is travel agencies ?
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Tourism and employment.
 - 2) Tourist Guide.
 - 3) Tourism and land degradation.
 - 4) House boats.
 - 5) Tourism development and transportation.
 - 6) Tourism and social change.
4. Explain the nature and scope of tourism geography.
- OR
- Discuss the economic factors of the tourism development. 10
5. How physical factors are important in tourism development. Discuss. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
 ३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ४) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

१. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा : १०
- १) “टॉर्नेस” हा शब्द _____ भाषेतील आहे.
 अ) लॅटीन ब) फ्रेंच क) ब्रिटिश ड) यापैकी नाही
 - २) आधुनिक जगामध्ये _____ ही महत्वाची आर्थिक क्रिया आहे.
 अ) कृषी ब) पर्यटन क) शिकार ड) यापैकी नाही
 - ३) जम्मू-काश्मीर मधील श्रीनगर येथे _____ हे सर्वात मोठे सरोवर आहे.
 अ) पूलीकत ब) वूलर क) दल ड) यापैकी नाही

- ४) _____ या राज्यात रणथंबोर हे अभयारण्य आहे.
अ) राजस्थान ब) महाराष्ट्र क) केरळ ड) यापैकी नाही
- ५) किल्ले राजधान्या ही _____ प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
अ) राजकीय ब) ऐतिहासिक क) सामाजिक ड) सांस्कृतिक
- ६) _____ विकासामध्ये “आदरातिथ्य” (Hospitality) हा महत्वाचा घटक आहे.
अ) बाजार ब) पर्यटन क) शेती ड) यापैकी नाही
- ७) _____ व्यवसायामुळे रोजगार निर्मिती व दारिद्र्य दूर होऊ शकते.
अ) आरोग्य ब) शिक्षण क) पर्यटन ड) यापैकी नाही
- ८) _____ ही पर्यटन स्थळावरील ज्वलंत समस्या आहे.
अ) भाषा ब) गुन्हेगारी क) गरीबी ड) यापैकी नाही
- ९) भारतात प्रामुख्याने स्वयंचलीत वाहनाद्वारे _____ चे प्रदूषण होत आहे.
अ) हवा ब) जल क) भूमी ड) यापैकी नाही
- १०) स्थानिक पर्यटन विकासामध्ये _____ वाहतूक महत्वाची भूमिका बजावले.
अ) हवाई ब) जल क) रस्ते ड) यापैकी नाही

२. खालीलपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

८

- १) पर्यटन भूगोलाची व्याख्या.
- २) सुट्टीतील पर्यटन संकल्पना.
- ३) पर्यटन विकासातील ऐतिहासिक घटक कोणते आहेत ?
- ४) जलप्रदूषण व पर्यटन.
- ५) पर्यटनाच्या उद्देशानुसार पर्यटन प्रकार कोणते आहेत ?
- ६) प्रवासी संस्था म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) पर्यटन आणि रोजगार.
 - २) प्रवास मार्गदर्शक
 - ३) पर्यटन व भू-अवनती (Land Degradation)
 - ४) हाऊस बोट
 - ५) पर्यटन विकास व वाहतूक
 - ६) पर्यटन व सामाजिक बदल.
४. पर्यटन भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. १०
- किंवा
- पर्यटन विकासातील आर्थिक घटकांचे वर्णन करा.
५. प्राकृतिक घटक पर्यटन विकासात महत्वाचे कसे आहेत ते स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 120

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
YOGA STUDIES (IDS) (Theory)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 p.m.

1. Choose the correct alternative :

5

- 1) Which is the sanding position of 'Asan' ?
 - a) Baju Chakrasana
 - b) Sarvangasana
 - c) Mayurasan
 - d) Shavasana
- 2) Which is the "Bandha of Yoga" ?
 - a) Jalandhar Bandha
 - b) Baju Bandha
 - c) Ved Bandha
 - d) Nack Bandha
- 3) First "Teerthankar" of Jain religion.
 - a) Adinath
 - b) Mahaveer
 - c) Charak Muni
 - d) Ravi Shankar
- 4) Kaivalyadham is located in _____
 - a) Lonavala
 - b) Mumbai
 - c) Kashi
 - d) Haridwar
- 5) The word Asana is made from the root _____
 - a) Aas
 - b) Vyas
 - c) Yoga
 - d) Ashtangyoga

P.T.O.

2. Answer the following in short (**any five**) :

10

- 1) What is Yoga ?
- 2) Explain the concept of Yoga.
- 3) Define Yoga.
- 4) Write types of veda.
- 5) What are the misconceptions about yoga ?
- 6) What is the meaning of yoga ?

3. Short notes (**any two**) :

10

- 1) Ramayan period
- 2) Modern period
- 3) Jain period.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी **एक** गुण) :

५

१) उभ्या स्थितीतील आसन कोणते ?

अ) बाजू चक्रासन ब) सर्वांगासन

क) मयूरासन ड) शवासन

२) खालीलपैकी कोणता बंध आहे ?

अ) जालंधर बंध ब) बाजूबंध

क) वेदबंध ड) गळाबंध

३) जैनधर्माचे प्रथम तीर्थंकर

अ) अदीनाथ ब) महावीर

क) चरक मुनी ड) रवीशंकर

- ४) कैवल्यधाम _____ येथे आहे.
अ) लोणावला ब) मुंबई
क) काशी ड) हरिद्वार
- ५) _____ या धातूपासून आसन शब्द बनला आहे.
अ) आस ब) व्यास
क) योग ड) अष्टांग योग

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

- १) योग म्हणजे काय ?
- २) योगाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) योगाची व्याख्या सांगा.
- ४) वेदाचे प्रकार सांगा.
- ५) योगविषयची गैरसमज स्पष्ट करा.
- ६) योगाचा अर्थ सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१०

- १) रामायण काल
 - २) आधुनिक काल
 - ३) जैन काल.
-

SLR-X – 121

Seat
No.

**B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MARATHI (I.D.S.)**

**मराठी वाङ्मयाचा स्थूल अभ्यास – कथा
(History of Marathi Language and Literature)**

पाठ्यपुस्तक : माणदेशी कथा

संपादक : प्राचार्य-विश्वासराव देशमुख

प्राचार्य-सयाजीराजे मोकाशी

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) माण नदीचे उगम स्थान कोणत्या तालुक्यात आहे ?

१) सांगोला २) माण ३) आटपाडी ४) जत

२) 'उपेक्षितांचे अतरंग' हा कथा संग्रह कोणी लिहिला ?

१) श्री.म.माटे २) ग.दि.माडगूळकर ३) द.ता.भोसले ४) शेकरराव खरात

३) 'गीत रामायण' कोणी लिहिले ?

१) भीमराव कुलकर्णी २) व्यंकटेश माडगूळकर
३) ग.दि.माडगूळकर ४) वरीलपैकी नाही

४) 'माणदेशी माणसं' हा कथासंग्रह कोणी लिहिला ?

१) ग.दि. माडगूळकर २) व्यंकटेश माडगूळकर
३) श्री.म.माटे ४) शेकरराव खरात

५) मराठवाडा विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु कोण होते ?

१) शेकरराव खरात २) गंदि.माडगूळकर ३) श्री.म.माटे ४) व्यंकटेश माडगूळकर

P.T.O

- ६) 'माणदेश स्वरूप आणि समस्या' हा संशोधन पर ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 १) द.ता.भोसले २) श्री.म.माटे ३) कृष्णा इंगोले ४) सयाजीराजे मोकाशी
- ७) 'मी आणि माझा बाप' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत ?
 १) द.ता. भोसले २) श्री.म.माटे ३) उत्तम बंडू तुपे ४) कृष्णा इंगोले
- ८) नानासाहेब झोडगे यांच्या आत्मकथनाचे नाव काय आहे ?
 १) उपरा २) फांजर ३) उचल्या ४) मरणकला
- ९) 'आंदण' हा कथासंग्रह लिहिणारे लेखक कोण आहेत ?
 १) भीमराव कुलकर्णी २) रघुनाथ केंगार
 ३) उत्तम बंडू तुपे ४) द.ता. भोसले
- १०) १९८३ साली आंबेजोगाई येथे भरलेल्या अखिल भारतीय साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष कोण होते ?
 १) व्यंकटेश माडगूळकर २) ग.दि.माडगूळकर
 ३) शेकरराव खरात ४) द.ता. भोसले

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ५) :

१०

- १) माणदेशातील माणनदी कोणकोणत्या जिल्ह्यातून वाहत जाते ?
 २) माणदेश प्रदेश कशास म्हणतात ?
 ३) व्यंकटेश माडगूळकरांच्या दोन कथासंग्रहाची नावे लिहा.
 ४) माणदेशातील पहिल्या पिढीतील साहित्यिकांची नावे सांगा.
 ५) माणदेशात प्राधान्याने कोण-कोणती जनावरे आढळून येतात.
 ६) जागतिक बाजार पेटेत माणदेशाची ओळख नव्याने निर्माण करून देणाऱ्या फळबागा कोणत्या आहेत ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

- १) माणदेशातील निसर्ग चित्रण.
 २) माणदेशी साहित्याची प्रादेशिक वैशिष्ट्ये लिहा.
 ३) 'अंधार' या कथेतील मेंढपाळाचे दुःख.

४. सोशिक जनतेचा प्रतिनिधी 'धर्मा रामोशी' लेखकाने कसा चित्रित केला आहे.

१०

किंवा

'सांगावा' कथेतील दारिद्र्याचे वर्णन लेखकाने कसे केले आहे याचे सविस्तर विवेचन करा.

५. माणदेशी कथातील दुष्काळाचे वर्णन कसे चित्रित होते याची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
SECRETARIAL PRACTICE AND COMMERCIAL CORRESPONDENCE
(I.D.S.)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figures indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives : 10
- 1) If the board of directors is considered to be the brain of the company the _____ is considered to be ears, eyes, hands and mouth of the company.
 - a) Member
 - b) Shareholder
 - c) Secretary
 - d) Debtors
 - 2) It is responsibility of _____ secretary to complete the various function according to Company's Act.
 - a) Personal
 - b) Administrative
 - c) Company
 - d) Co-operative
 - 3) In _____ filing material is filed flat one upon the other.
 - a) Suspension
 - b) Lateral
 - c) Vertical
 - d) Horizontal
 - 4) Post card is a type of _____ communication.
 - a) Speed
 - b) Chip
 - c) Written
 - d) None of these
 - 5) No enclosures are kept in _____ letters.
 - a) Post Card
 - b) Inland Letters
 - c) Registered Letters
 - d) None of these

- 6) In filing method papers will not touch to the bottom
- a) Lateral
 - b) Vertical
 - c) Suspension
 - d) Horizontal
- 7) Many copies of the document are brought by _____ machine.
- a) Typewriter
 - b) Computer
 - c) Duplicator
 - d) None of these
- 8) Correspondence means the communication in the form of
- a) letter
 - b) telephone
 - c) mobile
 - d) none of these
- 9) A Secretary conducts correspondence and keep
- a) Silence
 - b) Letters
 - c) Record
 - d) Money
- 10) The fine art of avoiding offence has been called as
- a) Loyalty
 - b) Courtesy
 - c) Tacts
 - d) Accuracy

2. Write short answers :

- a) Indexing. 5
- b) Simplified letter form. 5

3. Write short notes :

- a) Calculating machine. 5
- b) Secretary of non-profit organisation. 5

4. Explain the various methods of filing. 10

OR

Discuss the basic principles of business correspondence in details.

5. "Explain the duties and responsibilities of office superintendence. 10

OR

Explain the importance of the role of a secretary.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) संचालक मंडळाला संस्थेचा मेंदू मानल्यास _____ म्हणजे संचालक मंडळाचे कान, डोळे, हात आणि तोंड होय.
अ) सभासद
ब) भागधारक
क) सचिव
ड) कर्जारीखेदार
- 2) कंपनी कायद्याप्रमाणे कंपनीची विविध कार्ये पूर्ण करून घेण्याची जबाबदारी _____ चिटणीसावर असते.
अ) वैयक्तिक
ब) शासकीय
क) कंपनी
ड) सहकारी
- 3) _____ या धारिकापद्धतीत कागदपत्रे एकमेकांवर रचून ठेवली जातात.
अ) टांगते
ब) एक बाजू
क) उभी
ड) क्षितीज समांतर
- 4) पोस्ट कार्ड हा _____ संदेशवहनाचा प्रकार आहे.
अ) जलद
ब) स्वस्त
क) लेखी
ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 5) _____ पत्राच्या आंत काहीही ठेवता येत नाही.
अ) पोस्ट कार्ड
ब) आंतरदेशिय
क) रजिस्टर्ड
ड) यापैकी नाही
- 6) _____ धारिका पद्धतीत कागदपत्रे खाली टेकत नाहीत.
अ) एक बाजू
ब) उभी
क) टांगते
ड) क्षितीज समांतर
- 7) अनेक प्रति काढणाऱ्या यंत्राला _____ म्हणतात.
अ) टाईपराईटर
ब) संगणक
क) डुप्लीकेटर
ड) यापैकी नाही
- 8) पत्र व्यवहार म्हणजे _____ च्या द्वारे करण्यात आलेले संदेशवहन होय.
अ) पत्र
ब) दूरध्वनी
क) भ्रमणध्वनी
ड) यापैकी नाही

9) सचिव पत्रव्यवहार सांभाळतो आणि _____ देखिल ठेवतो.

अ) शांतता

ब) पत्रे

क) नोंदी

ड) पैसा

10) इतरांची नाराजी अगर असंतोष टाळण्याचे कौशल्य म्हणजे _____ होय.

अ) निष्ठा

ब) सौजन्य

क) मुत्सदेगिरी

ड) बिनचुकपणा

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) सूचिकरण.

5

ब) साध्या पद्धतीच्या पत्राचा नमुना.

5

3. टीपा द्या :

अ) गणक यंत्र.

5

ब) लाभनिरपेक्ष संस्थेचा सचिव.

5

4. नस्तीकिकरणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

10

किंवा

व्यावसायिक पत्रव्यवहाराच्या मुलभूत तत्वांची सविस्तर चर्चा करा.

5. कार्यालय पर्यवेक्षकांची कर्तव्य व जबाबदारी स्पष्ट करा.

10

किंवा

सचिवाच्या भूमिकेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

SLR-X – 124

Seat No.	
----------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
URDU (I.D.S.) (Old)
History of Urdu Language and Literature

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

1. صحیح اور متبادل الفاظ کا انتخاب کرتے ہوئے خانہ پُری کیجئے :

(۱) اُردو کا آغاز دہلی اور اس کے اطراف کے علاقے سے ہوا یہ نظریہ _____ کا ہے۔

(۲) بہمنی سلطنت کا بانی _____ تھا۔
(ڈاکٹر جمیل جالبی ڈاکٹر محی الدین قادری زور ڈاکٹر محمود شیرانی محمد حسین آزاد)

(۳) قطب مشتری کا خالق _____ ہے۔
(حسن علاء الدین بہمنی فیروز شاہ بہمنی محمد قلی قطب شاہ یوسف عادل شاہ)

(۴) معراج العاشقین _____ کی تصنیف ہے۔
(قلی قطب شاہ غواصی نصرتی ملاوچھی)

(۵) ”سیف الملک و بدیع الجمال“ _____ کی مثنوی ہے۔
(شاہ میراں جی شمس العشاق خواجہ بندہ نواز فردین نظامی اشرف بیابانی)

(غواصی ابن نشاطی حسن شوخی نصرتی)

- (۶) دکن میں اُردو کا مصنف _____ ہے۔
(مولوی عبد الحق نصیر الدین ہاشمی ڈاکٹر زور مولانا آزاد)
- (۷) _____ دکن کی پہلی نثری تصنیف کہی جاتی ہے۔
(سب رس کلمۃ الحقائق کدم راو پدم راو معراج العاشقین)
- (۸) محمد بن تغلق نے اپنا پاناہ تخت دہلی سے منتقل کر کے دکن میں _____ کو بنایا تھا۔
(احمد نگر اورنگ آباد دیوگری بیدر)
- (۹) نو سرہار _____ کی تخلیق ہے۔
(اشرف حمدانی اشرف بیابانی نصرتی ملاوچی)
- (۱۰) شہزادہ منوہر اور شہزادی مہالتی _____ کے کردار ہیں۔
(چکی نامہ علی نامہ گلشنِ عشق طوطی نامہ)

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی پانچ)

- (۱) ملا نصرتی کے تصانیف کے نام لکھئے۔
- (۲) ”معراج العاشقین“ کی عبارت بطور نمونہ لکھئے۔
- (۳) مثنوی ”نو سرہار“ کا مرکزی خیال لکھئے۔
- (۴) مثنوی ”کدم راو اور پدم راو کے کردار کے نام لکھئے۔
- (۵) حضرت بابا فرید شکر گنج کے کوئی دو شعر بطور نمونہ لکھئے۔
- (۶) مثنوی ”تاج الحقائق“ کا مختصر خلاصہ لکھئے۔

- 10 3. ذیل میں سے کسی دو پر مختصر نوٹ لکھئے :
- (۱) محمد قلی قطب شاہ
- (۲) ملا اسد اللہ وجہی
- (۳) حضرت امیر خسروؒ۔
- 10 4. کوئی ایک سوال حل کیجئے :
- (۱) بہمنی دور کے شعراء و ادباء کی ادبی خدمات کا مفصل جائزہ لیجئے۔
- (۲) بہمنی دور کے سیاسی، سماجی، تہذیبی اور اقتصادی حالات پر مفصل روشنی ڈالئے۔
- 10 5. ”میں صوفیا کرام کو محسنِ اُردو خیال کرتا ہوں“ اس قول کی روشنی میں اُردو کی ابتدائی نشوونما میں صوفیا کرام کی خدمات کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Sem. – III) Examination, 2015
CO-OPERATION (IDS) (Old)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) Germany has succeeded in _____ co-operative societies.
a) Consumers b) Dairy c) Farming d) Agricultural credit
 - 2) The consumers co-operative societies firstly started in the world in
a) India b) Germany c) USA d) England
 - 3) First Co-operative Act was passed in India in _____ year.
a) 2004 b) 1844 c) 1804 d) 1904
 - 4) _____ is known as the father of co-operation.
a) Willam king b) Raffaizen c) Robert Owen d) Schulze
 - 5) _____ was the chairman of All India Rural Credit Survey Committee 1951.
a) Dhanjayrao Godgil b) A.D. Gorwala
c) Vasantrao Naik d) Vaikunthabhai Mehta
 - 6) The chairman of the co-operative society is selected from
a) employee b) members c) directors d) educated people
 - 7) Milk Co-operative Movement was developed in the _____ country.
a) England b) India c) Denmark d) Israil
 - 8) H. Franz Schulze is related with _____ country.
a) England b) Germany c) India d) Denmark

- 9) “Unity is strength” is fundamental principle of
a) Government b) Business c) Private sector d) Co-operation

- 10) _____ is a one of the principle of Rochdale.
a) All trading in credit b) All trading in cash
c) All trading in private agency d) None of above

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) Define Co-operation.
- 2) Explain three features of Co-operation.
- 3) What is Rochdale society ?
- 4) What is Globalization ?
- 5) Meaning of principles of Co-operation.
- 6) What is ‘Lur Brand’ ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) State the benefits of co-operation.
- 2) Recommendations of Vaidyanathan Committee.
- 3) Globalization and Indian co-operative movement.
- 4) Importance of co-operation.
- 5) Dairy co-operatives in Denmark.
- 6) Consumer’s co-operatives in England.

4. Answer **any one** long type question of the following : **10**

- A) Explain the role of government in the development of co-operative movement in India.

OR

- B) Review the development of co-operative movement in India since Independence.

5. Explain the principles of co-operation. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) जर्मनीमध्ये _____ प्रकारच्या सहकारी संस्था यशस्वी झाल्या आहेत.
अ) ग्राहक ब) दुध क) शेती ड) शेती पतपुरवठा
- २) जगामध्ये ग्राहक सहकारी संस्था प्रथमतः _____ येथे स्थापन झाली.
अ) भारत ब) जर्मनी क) अमेरिका ड) इंग्लंड
- ३) भारतात पहिला सहकारी कायदा _____ या वर्षी पास करण्यात आला.
अ) २००४ ब) १८४४ क) १८०४ ड) १९०४
- ४) _____ यांना सहकाराचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) विल्यम किंग ब) रफायझन क) रॉबर्ट ओवेन ड) शुल्झ
- ५) _____ हे १९५१ मधील अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समितीचे अध्यक्ष होते.
अ) धनंजयराव गाडगील ब) ऐ.डी. गोरवाला
क) वसंतराव नाईक ड) वैकुंठभाई मेहता
- ६) सहकारी संस्थेचा अध्यक्ष _____ मधून निवडला जातो.
अ) सेवक ब) सभासद क) संचालक ड) सुशिक्षित लोक
- ७) _____ या देशात दुध सहकारी चळवळ विकसीत झाली.
अ) इंग्लंड ब) भारत क) डेन्मार्क ड) इस्राईल
- ८) एच. फ्रान्झ शुल्झे हा _____ देशाशी संबंधीत आहे.
अ) इंग्लंड ब) जर्मनी क) भारत ड) डेन्मार्क
- ९) 'ऐकी हेच बळ' हे _____ चे मूलभूत तत्व आहे.
अ) सरकार ब) व्यवसाय क) खाजगी क्षेत्र ड) सहकार
- १०) _____ हे रॉशडेलचे एक तत्व आहे.
अ) सर्व व्यवहार उधारिने ब) सर्व व्यवहार रोखीने
क) सर्व व्यवहार खाजगी संस्थेद्वारा ड) वरीलपैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

- १) सहकाराची व्याख्या द्या.
- २) सहकाराची तीन लक्षणे स्पष्ट करा.
- ३) रॉशडेल संस्था म्हणजे काय ?
- ४) जागतीकीकरण म्हणजे काय ?
- ५) सहकारी तत्वांचा अर्थ.
- ६) लूर ब्रॅन्ड म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) सहकाराचे फायदे सांगा.
- २) वैद्यनाथन समितीच्या शिफारशी.
- ३) जागतीकीकरण आणि भारतीय सहकारी चळवळ.
- ४) सहकाराचे महत्व.
- ५) डेन्मार्क मधील दुध सहकारी संस्था.
- ६) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी संस्था.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नांचे उत्तर लिहा :

१०

अ) भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) स्वातंत्र्योत्तर कालातील भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासाचा आढावा घ्या.

५. सहकाराची तत्वे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
(I.D.S.)**

HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN MAHARASHTRA (1800-1960)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) British Officer Moushtin and Raghoba Dada signed the treaty
 - a) Varsai treaty
 - b) Surat treaty
 - c) Pandharpur treaty
 - d) Salbai treaty
- 2) _____ defeated Peshwa empire.
 - a) British
 - b) French
 - c) Duch
 - d) Portuguese
- 3) _____ was established the Hunter Commission in 1882.
 - a) Loard Ripon
 - b) William Hunter
 - c) Loard Curzon
 - d) Rajaram Mohan Roy
- 4) The Mumbai university established in the year
 - a) 1730
 - b) 1757
 - c) 1857
 - d) 1957
- 5) The surname of Jagannath Shanker Sheth was
 - a) Dandekar
 - b) Kulkarni
 - c) Murkute
 - d) Sable
- 6) _____ was presented by filtration theory.
 - a) Stan Jon
 - b) Father Garden
 - c) Lord Macaulay
 - d) Dr. Ambedkar
- 7) Downfall of Maratha power in
 - a) 1808
 - b) 1818
 - c) 1828
 - d) 1947
- 8) The original surname of Mahatma Jyotiba Phule was
 - a) Mali
 - b) Kawade
 - c) Gorhe
 - d) Sali

- 9) The book 'Brahmanache Kasab' work by
 a) Mahatma Phule b) Bhau Daji Lad
 c) Shahu Maharaj d) Gadge Baba
- 10) Gopal Hari Deshmukh known as
 a) Lokhitwadi b) Mahatma
 c) Guru d) Teacher
2. Write short answer (**any four**) : 8
- 1) Write in brief of Battle of Placy.
 - 2) Write in brief of East India Company.
 - 3) What is meant by Balutedari and Alutedari.
 - 4) Write work of Missionaries
 - 5) Two work of Bhau Daji Lad.
 - 6) Write in brief social work of Mahatma Phule.
3. Write short answer (**any four**) : 12
- 1) Social condition in Maharashtra in early 19th century.
 - 2) Effects of British education.
 - 3) 'Darpan' newspaper.
 - 4) Education work of Lokhitwadi.
 - 5) New revenue reform system of Elphiston.
 - 6) Work of widow-remarriage of the Jyotiba Phule.
4. Explain the socio-political condition in the early 19th century in Maharashtra. 10
- OR
- Describe the work of Mahatma Phule for the woman and untouchables.
5. Review the work of Bal Shastri Jambhekar and Bhahu Daji Lad. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) इंग्रज अधिकारी मॉस्टिन व राघोबा दादा यांच्यात तह झाला _____
- अ) वर्सईचा तह ब) सूरत तह
 क) पंढरपूर तह ड) सालबाईचा तह

- २) _____ कडून पेशव्यांचा पराभव झाला.
अ) ब्रिटीश ब) फ्रेंच क) डच ड) पोर्तुगीज
- ३) _____ याने इ.स. १८८२ मध्ये 'दि हंटर कमिशनची स्थापना केली.
अ) लॉर्ड रिपन ब) विल्यम हंटर
क) लॉर्ड कर्झन ड) राजाराम मोहन रॉय
- ४) मुंबई विद्यापीठाची स्थापना _____ साली झाली.
अ) इ.स. १७३० ब) इ.स. १७५७ क) इ.स. १८५७ ड) इ.स. १९५७
- ५) जगन्नाथ शंकर शेठ यांचे _____ हे आडनावं होते.
अ) दांडेकर ब) कुलकर्णी क) मुरकुटे ड) साबळे
- ६) _____ यांनी झिरपण्याचा सिद्धांत मांडला.
अ) स्टेन जॉन ब) फादर गार्डन क) लॉर्ड मेकाले ड) डॉ. आंबेडकर
- ७) मराठी सत्तेचा शेवट _____ मध्ये झाला.
अ) इ.स. १८०८ ब) इ.स. १८१८ क) इ.स. १८२८ ड) इ.स. १९४७
- ८) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे मूळ नांव _____ होते.
अ) माली ब) कवडे क) गोन्हे ड) साली
- ९) 'ब्राम्हणांचे कसब' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहला.
अ) महात्मा फुले ब) भाऊ दाजी लाड क) शाहू महाराज ड) गाडगे बाबा
- १०) गोपाळ हरिदेशमुख यांना _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) लोकहितवादी ब) महात्मा क) गुरु ड) शिक्षक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- १) प्लासिच्या लढाईची थोडक्यात माहिती लिहा.
२) ईस्ट-इंडिया कंपनीची थोडक्यात माहिती लिहा.
३) बलुतेदारी आणि अलुतेदारी म्हणजे काय ?
४) मिशनऱ्यांचे कार्य लिहा.
५) भाऊ दाजी लाड यांची दोन कार्ये लिहा.
६) महात्मा ज्योतिबा फुलेंचे सामाजिक कार्य थोडक्यात लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) १९ व्या शतकाच्या सुरवातीची सामाजिक परिस्थिती.
 - २) इंग्रजी शिक्षणाचे परिणाम.
 - ३) 'दर्पण' वृत्तपत्र.
 - ४) लोकहितवादीचे शैक्षणिक कार्य.
 - ५) एल्फिस्टनच्या नवीन महसूलविषयक सुधारणा.
 - ६) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे विधवा -पूनर्विवाहाचे कार्य.
४. १९ व्या शतकाच्या सुरवातीची सामाजिक -राजकीय परिस्थिती स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- महात्मा फुले यांचे स्त्रियांसाठी व अश्रृष्यांसाठीच्या कार्येचे वर्णन करा.
५. बाळ शास्त्री जांभेकर आणि भाऊ दाजी लाड यांच्या कार्याचा आढावा घ्या. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
OPT. HISTORY (Paper – IV)
History of Indian Freedom Movement (1857 to 1950 A.D.)

Day and Date : Monday, 14-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10

- 1) _____ was the first ruler to accept subsidiary alliance system.
a) Tipusultan b) Nizam c) Marathe d) Navab of Bengal
- 2) _____ was the first Viceroy of India.
a) Lord Wellesely b) Lord Dalhousie
c) Lord Canning d) Lord Hastings
- 3) _____ called the great revolt of 1857 as the first freedom summer.
a) N. R. Phatak b) R. C. Mujumdar
c) V. D. Sawarkar d) J. M. Nehru
- 4) _____ is considered as the father of modern India.
a) Swami Vivekanand b) Dayanand Saraswati
c) Raja-Ram Mohan Roy d) Dadabhai Navroji
- 5) Swami Dayanand Saraswati founded _____ society.
a) Satyashodak Samaj b) Arya Samaj
c) Bramho Samaj d) Prarthana Samaj
- 6) Satya Shodak Samaj was established at _____
a) Pune b) Mumbai c) Kolkata d) Madras
- 7) _____ was called as a founder of Indian National Congress.
a) Lokmanya Tilak b) Gopal Krishna Gokhale
c) Sir Allan Hume d) Dadabhai Navroji

8) _____ was the President of First National Congress Conference.

- a) Dadabhai Navroji b) Vyomeshchandra Banerji
c) Lokmanya Tilak d) Sir Allan Hume

9) _____ was the back bone of Jahalmatwad.

- a) Subhashchandra Bose b) Bankimchandra Pal
c) Justice Ranade d) Bal Gangadhar Tilak

10) Partition of Bengal in 1905 was made by _____

- a) Lord Ripon b) Lord Lyton c) Lord Carjan d) Lord Hardings

2. Write short answer of **any four** of the following :

8

- 1) Explain the Subsidiary Alliance System.
- 2) State the functions of Mangal Pande.
- 3) Explain the principles of Bramho Samaj.
- 4) Write the objectives of National Congress.
- 5) Discuss the extremism.
- 6) Describe the nature of Bengal partition.

3. Write the short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Nature of Revolt of 1857.
- 2) Life of Swami Dayanand Saraswati.
- 3) Indian National Congress.
- 4) Impact of Bengal partition.
- 5) Four principles of Lokmanya Tilak.
- 6) Rani Laxmibai.

4. Discuss the social and military causes of the great uprising of 1857.

10

OR

Review the work of moderate congress during 1885 to 1905.

5. Explain the causes of emergence of Indian extreme (radical) nationalism.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

१०

- १) तैनाती फौजेचा स्वीकार करणारा पहिला सत्ताधीश _____ होय.
अ) टिपू सुलतान ब) निजाम क) मराठे ड) बंगालचा नवाब
- २) भारताचा पहिला व्हाईसरॉय _____ हा होता.
अ) लॉर्ड वेलस्ली ब) लॉर्ड डालहौसी
क) लॉर्ड कॅनिंग ड) लॉर्ड हेस्टिंग्ज
- ३) १८५७ च्या उठावास “पहिले स्वातंत्र्य समर” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) न. र. फाटक ब) आर.सी. मुद्गमदार
क) वि.दा. सावरकर ड) ज. मो. नेहरू
- ४) आधुनिक भारताचे जनक असे _____ यांना म्हटले जाते.
अ) स्वामी विवेकानंद ब) दयानंद सरस्वती
क) राजाराम मोहन रॉय ड) दादाभाई नौरोजी
- ५) स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी _____ या समाजाची स्थापना केली.
अ) सत्यशोधक समाज ब) आर्य समाज
क) ब्राह्मो समाज ड) प्रार्थना समाज
- ६) सत्यशोधक समाजाची स्थापना _____ ठिकाणी झाली.
अ) पुणे ब) मुंबई क) कलकत्ता ड) मद्रास
- ७) भारतीय राष्ट्रीय सभेचे जनक म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.
अ) लोकमान्य टिळक ब) गोपालकृष्ण गोखले
क) सर अॅलन ह्यूम ड) दादाभाई नौरोजी
- ८) राष्ट्रीय काँग्रेसचे पहिले अधिवेशन _____ याच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले.
अ) दादाभाई नौरोजी ब) व्योमेशचंद्र बॅनर्जी
क) लोकमान्य टिळक ड) सर अॅलन ह्यूम

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – II) (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. GEOGRAPHY
Geography of India (Paper – IV)

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**
 - 3) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
 - 4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Select the proper alternative and fill in the blanks : 10

- 1) _____ is the highest peak in India.
A) K₂ B) Nanda Devi
C) Dhavalgiri D) Trishul
- 2) India receive highest rainfall from _____ winds.
A) South Westerly B) North Easterly
C) Cyclonic D) None of these
- 3) _____ State is important for Mineral Oil Production.
A) Maharashtra B) Gujarat
C) Punjab D) Goa
- 4) Regur soil is found in _____ State of India.
A) Uttar Pradesh B) Punjab
C) Maharashtra D) Kerala
- 5) _____ nation imports Iron-ore of India.
A) Japan B) U.S.A.
C) Canada D) Germany
- 6) _____ mine is famous for coal production.
A) Bombay-High B) Zaria
C) Ranchi D) Rampur

- 7) Air pressure at centre is _____ in cyclone.
A) Low
B) High
C) Average
D) Cool
- 8) _____ is measured in Milli Bar.
A) Wind velocity
B) Wind Direction
C) Air pressure
D) Temperature
- 9) _____ country is situated at South of India.
A) Myanmar
B) Sri Lanka
C) China
D) Pakistan
- 10) _____ is a famous hill station in Himalaya.
A) Mount-Abu
B) Ooty
C) Mahabaleshwar
D) Simla

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**
- 1) Write absolute location of India.
 - 2) States the names of Islands in Bay of Bengal.
 - 3) Give the names of map elements.
 - 4) Give the importance of solar energy.
 - 5) Give the importance of Himalaya.
 - 6) Define cyclone.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Oil fields in Assam
 - 2) Mechanism of Monsoon
 - 3) Iron-ore distribution in India
 - 4) Causes of soil degradation
 - 5) Forest conservation
 - 6) Anti cyclone.
4. A) Discuss the Northern Indian Plain. **10**
- OR
- B) Explain distribution and production of coal in India. **10**
5. Explain the types of soils in India. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.

१. खालील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) _____ हे भारतातील सर्वाधिक उंचीचे शिखर आहे.
अ) के_२ ब) नंदा देवी
क) धवलगिरी ड) त्रिशूल
- २) भारतात सर्वाधिक पाऊस _____ वाऱ्यापासून मिळतो.
अ) नैऋत्य ब) इशान्य
क) आवर्त ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हे राज्य खनिज तेल उत्पादनात महत्वाचे आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) गुजरात
क) पंजाब ड) गोवा
- ४) भारतातील _____ या राज्यात रेगूर मृदा आढळते.
अ) उत्तर प्रदेश ब) पंजाब
क) महाराष्ट्र ड) केरळ
- ५) _____ देश लोह खनिज भारताकडून आयात करतो.
अ) जपान ब) यू.एस.ए.
क) कॅनडा ड) जर्मनी
- ६) दगडी कोळसा उत्पादनात _____ खाण प्रसिद्ध आहे.
अ) बाम्बे हाय ब) झारिया
क) रांची ड) रामपुर
- ७) आवर्ताच्या मध्यभागी हवेचा दाब _____ असतो.
अ) कमी ब) जास्त
क) सरासरी ड) शांत
- ८) _____ हा मिलि भार मध्ये मोजला जातो.
अ) वाऱ्याची वारंवारिता ब) वाऱ्याची दिशा
क) हवेचा दाब ड) तापमान

९) _____ हा देश भारताच्या दक्षिणेस आहे.

अ) म्यानमार

ब) श्रीलंका

क) चीन

ड) पाकिस्तान

१०) _____ हे हिमालयातील प्रसिद्ध थंड हवेचे ठिकाण आहे.

अ) माउंट आबू

ब) ऊटी

क) महाबलेश्वर

ड) सिमला

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) भारताचे निरपेक्ष स्थान सांगा.

२) बंगालच्या उपसागरातील बेटांची नावे सांगा.

३) नकाशाच्या घटकांची (अंगे) नावे सांगा.

४) सौर उर्जेचे महत्व स्पष्ट करा.

५) हिमालयाचे महत्व सांगा

६) आवर्त व्याख्या द्या.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) आसाममधील खनिज तेल क्षेत्र

२) मान्सूनची निर्माती प्रक्रिया

३) भारतातील लोह खनिजाचे वितरण

४) मृदेच्या धूपेची कारणे

५) वनसंवर्धन

६) प्रत्यावर्त

४. अ) उत्तर भारतीय मैदानी प्रदेशावर चर्चा करा.

१०

किंवा

ब) भारतातील दगडी कोळसाचे वितरण व उत्पादन स्पष्ट करा.

१०

५. भारतातील मृदा प्रकार स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 130

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester III) (Old) Examination, 2015
HINDI (Optional) Paper – III
Adhunik Gadhya Vyakaran Tatha Vyavaharik Hindi

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। १०
- 1) 'कबिरा खड़ा बजार में' इस नाटक को _____ नाटककार ने लिखा है।
1) विष्णु प्रभाकर 2) गोविंद मिश्र 3) भीष्म साहनी 4) मन्नू भंडारी
- 2) अनुवाद _____ भाषा का तत्सम शब्द है।
1) फारसी 2) ऊर्दू 3) संस्कृत 4) ब्राह्मी
- 3) 'कबिरा खड़ा बजार में' इस नाटक का प्रमुख पात्र _____ हैं।
1) नूरा 2) कबीर 3) रैदास 4) कायस्थ
- 4) अनुवाद में अनुवादक को कम से कम _____ भाषाओं का ज्ञान रहना चाहिए।
1) दो 2) तीन 3) चार 4) पाँच
- 5) 'कबिरा खड़ा बजार में' यह नाटक _____ अंकों में लिखा है।
1) दो 2) तीन 3) चार 4) पाँच
- 6) 'विज्ञापन' एक _____ कला है।
1) आर्थिक 2) व्यावसायिक 3) सामाजिक 4) सहित्यिक
- 7) कबीरदासजी की माता का नाम _____ हैं।
1) हुलसी 2) नीमा 3) सीमा 4) नूरी

P.T.O.

8) संवाद _____ साहित्य का प्राणतत्व होता है।

- 1) नाटक 2) कहानी 3) उपन्यास 4) रेखाचित्र

9) कबिरा खडा बजार में लिए _____ हाथ ।

- 1) लकड़ी 2) लुकाठी 3) लाठी 4) कपड़ा

10) विज्ञापन में _____ लेखन किया जाता है।

- 1) काव्य लेखन 2) नारा लेखन 3) सुविचार लेखन 4) वृत्तांत लेखन

2. निम्नलिखित में से किन्ही पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

१०

1) संवाद किन किन विषयों पर आधारित हो सकते हैं ?

2) अनुवाद की उपयोगिता को समझाइए।

3) विज्ञापन लेखन की प्रमुख तीन बातें लिखिए।

4) अनुवाद संबंदी किन्ही दो विद्वानों की व्यख्या लिखिए।

5) अपने शहर में साडी-ड्रेस मटेरियल की नई दूकान शुरू होनेवाली है, उसका विज्ञापन तैयार कीजिए।

6) विज्ञापन से होनेवाले लाभ स्पष्ट कीजिए।

3. निम्नलिखित में से किन्ही दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

१०

1) विज्ञापन का अर्थ स्पष्ट करते हुए उसके स्वरूप को समझाइए।

2) 'कबिरा खडा बजार में' नाटक के आधार पर नूरा का चरित्र चित्रण कीजिए।

3) विद्रोही नायक के रूप में कबीर का स्वभाव चित्रण कीजिए।

4. नाटक के तत्वों के आधार पर 'कबिरा खडा बजार में' इस नाटक की समीक्षा कीजिए।

१०

अथवा

'नीमा' का चरित्र चित्रण कीजिए।

5. 'कबिरा खडा बजार में' नाटक का कथानक स्पष्ट कीजिए।

१०

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Sem. – III) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Opt.) (Paper – III) (Old)
Developmental Psychology**

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (Multiple Choice) : 10

- 1) Senescence, the natural physical decline brought about by _____ age.
a) Decreasing b) Increasing c) Developing d) Growth
- 2) Over _____ million people in United States are physically or mentally challenged.
a) 70 b) 40 c) 30 d) 50
- 3) At the age of _____ illness and disease overtake accident as the leading cause of death.
a) 25 b) 30 c) 40 d) 50
- 4) Sternberg's Triarchic Theory of intelligence describe _____ major component of intelligence.
a) Five b) Three c) Six d) Nine
- 5) _____ argues that adolescents strive to discover their strengths and weaknesses and the role that best suit their future lives.
a) Pollock b) Trelease c) Savin d) Erikson
- 6) Males are usually allowed more autonomy at earlier age than _____.
a) Girl b) Boys c) Women d) Man
- 7) According to Helson "Womens _____ clock's were focused either on their families, career's or more individualistic target".
a) Physical b) Social c) Wall d) Wrist

- 8) Puberty the period when the sexual organ mature begins when the pituitary gland in the brain signals other gland to begin producing the sex hormones Androgens (in male) and estrogen in _____
a) Old b) Women c) Boy d) None of these
- 9) A _____ first ejaculation is roughly equivalent to monarch.
a) Person b) Girls c) Boys d) All above
- 10) _____ another eating disorder is characterized by binge eating consuming large amount's of food.
a) Bullimia b) Anorexia Nervosa
c) Mal-Nutrition d) Food-deprivation

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) Define "Emotional Intelligence".
- 2) What is Practical Intelligence ?
- 3) What is leading cause to psychosomatic disorder ?
- 4) State consequences of stress.
- 5) State two faces of love.
- 6) What is social comparison ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Early maturation
- 2) Eating disorder
- 3) Alcohol : Use and Abuse
- 4) Socio Economic States (SES) and race differences in self-esteem.
- 5) Morcia proposed four categories of identity.
- 6) Sternberg's Triangular Theory : three faces of love.

4. A) Explain the Schaies stages of cognitive development in Early Adulthood.

10

OR

B) Explain the components of happiness, fulfilling psychological need in Early Adulthood.

5. Discuss the physical development and maturation play important role in Adolescent development.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहूपर्यायी) :

१०

- १) _____ वयानुसार नैसर्गिक पणे होणाऱ्या शारीरिक क्षमतांच्या न्हासाची जाणीव म्हणजे “वार्धक्याची चाहूल” असे म्हणतात.
अ) कमी होणाऱ्या ब) वाढत्या क) वैकासीक ड) वाढ
- २) अमेरिकेमध्ये शारीरिक व मानसिक दृष्ट्या आव्हाणात्मक असणाऱ्यांचे प्रमाण _____ मिलियन आहे.
अ) ७० ब) ४० क) ३० ड) ५०
- ३) _____ या वयामध्ये आजारपण किंवा रोगामुळे होणाऱ्या मृत्यूपेक्षा अपघातामुळे होणारे मृत्यू सर्वाधिक असतात.
अ) २५ ब) ३० क) ४० ड) ५०
- ४) स्टर्नबर्गचा त्रिकुट बुद्धीमत्ता सिद्धांतामध्ये बुद्धीमत्तेचे प्रमुख _____ घटक प्रतिपादन करतो.
अ) पांच ब) तीन क) सहा ड) नऊ
- ५) _____ असे प्रतिपादन करतात “किशोरावस्थेत मुले स्वतःमधील बलस्थाने आणि दोष/उणीवांचा शोध घेतात. त्यांना भावी जीवनाची उत्कृष्ट सुरुवात करता येते.
अ) पोलॉक ब) ट्रेलिस क) सॅव्हीन ड) एरिक्सन
- ६) _____ च्या पेक्षा पूर्व-किशोरावस्थेमध्ये सामान्यपणे पुरुषांना अधिक स्वायत्तता दिली जाते.
अ) मुली ब) मुले क) स्त्रिया ड) पुरुष
- ७) हेल्सन यांच्या मते “स्त्रियांचे _____ वेळा त्यांच्या कुटुंब, कारकिर्द किंवा वैयक्तिक ध्येय साध्य करण्यावर प्रभाव टाकते.
अ) शारीरिक ब) सामाजिक क) भीतीवरील ड) हातातील
- ८) यौवनारंभामध्ये जेव्हा लैंगिक ग्रंथी परिपक्व होऊन पियुषिका ग्रंथी मेंदुला रसस्त्राव सोडण्याचे संकेत देते. त्यामुल इतर ग्रंथी स्त्राव निर्माण होऊन लैंगिक स्त्राव निर्माण होतो पुरुषामध्ये अँड्रोजेन तर _____ मध्ये एस्ट्रोजेन स्त्राव निर्माण घेण्यास सुरुवात होते.
अ) वृद्ध ब) स्त्री क) मुलगा ड) यापैकी नाही

९) _____ च्या मधील पहिला वीर्यखलन मासिकपाळीशी समंतर असते.

अ) व्यक्ती ब) मुलगी क) मुलगा ड) वरीलपैकी सर्व

१०) अतिरिक्त प्रमाणात अन्न सेवन करण्याच्या व सतत खाण्याविषयीच्या व्यक्तीमधील आहारविषयक दुसऱ्या प्रकारच्या विकृतीला _____ असे म्हणतात.

अ) भस्मारोग ब) अन्नवंचना क) कु-पोषण ड) अन्न वंचितता

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) “भावनिक बुद्धीमत्ता” व्याख्या द्या.
- २) व्यावहारिक बुद्धीमत्ता म्हणजे काय ?
- ३) मनोकायाजन्य विकृतीचे मुख्य कारण काय ?
- ४) ताणाचे परिणाम सांगा.
- ५) प्रेमाचे दोन प्रकार सांगा.
- ६) “सामाजिक तुलना” म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) लवकर येणारी परिपक्वता
- २) खाण्याच्या सवयीची विकृती
- ३) मद्यपान : दुरुपयोग आणि आसक्ती
- ४) सामाजिक अर्थिक दर्जा आणि वंशभेद स्व-आदरभावातील:
- ५) मर्स्यांच्या ओळखीच्या चार अवस्था:
- ६) स्टर्नबर्ग त्रिमीती सिद्धांत: प्रेमाचे तीन प्रकार.

४. अ) प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील शेंचे यांच्या बोधनात्मक विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील सुखीजीवनाचे घटक, मानसशास्त्रीय गरजेचे समाधान करते ते स्पष्ट करा.

५. किशोरावस्थेमध्ये शारीरिक विकासातील परिपक्वतेची भूमिकांचे महत्त्व त्यांची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
Opt. HINDI (Paper – IV) (Old)
हिंदी काव्य, व्याकरण तथा लेखन

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) कबीर की माता _____ थी।
अ) क्षत्रिय विधवा
ब) ब्राह्मणी विधवा
क) सारस्वत विधवा
ड) वैदिक विधवा
- 2) कबीर के राम _____ थे।
अ) सगुण
ब) अवतारी
क) पुराणप्रतिपादित
ड) निर्गुण
- 3) _____ के रचियेता मैथिलीशरण गुप्त हैं।
अ) यशोधरा
ब) ग्राम्या
क) अनामिका
ड) लोकायतन
- 4) सुमित्रानंदन पन्त _____ के लिए प्रसिद्ध है।
अ) युद्धवर्णन
ब) प्रेमकविता
क) प्रकृति-चित्रण
ड) देशभक्ति
- 5) 'संस्कृति के चार अध्याय' के रचियेता _____ है।
अ) रामधारी सिंह 'दिनकर'
ब) सुमित्रानंदन पन्त
क) महादेवी वर्मा
ड) मैथिलीशरण गुप्त
- 6) 'अज्ञेय' _____ के प्रवर्तक माने जाते हैं।
अ) प्रगतिवाद
ब) प्रयोगवाद
क) छायावाद
ड) हालावाद

- 7) 'अंधेरे में' यह प्रसिद्ध कविता _____ ने लिखी है।
 अ) सूर्यकांत त्रिपाठी 'निराला' ब) महादेवी वर्मा
 क) केदारनाथ अग्रवाल ड) गजानन माधव 'मुक्तिबोध'
- 8) _____ ने 'भारत भवन' की स्थापना में महत्वपूर्ण भूमिका निभाई है।
 अ) सूर्यकांत त्रिपाठी 'निराला' ब) गजानन माधव 'मुक्तिबोध'
 क) अशोक वाजपेयी ड) केदारनाथ सिंह
- 9) गजानन माधव 'मुक्तिबोध' पर _____ का प्रभाव है।
 अ) मार्क्सवाद ब) गाँधीवाद क) मनोविश्लेषणवाद ड) हालावाद
- 10) जिस वाक्य में केवल एक उद्देश्य और विधेय हो उसे _____ वाक्य कहते हैं।
 अ) संयुक्त ब) सरल क) क्रिया विशेषण उप ड) मिश्र

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से **किन्हीं पाँच** प्रश्नों के उत्तर दो-तीन पंक्तियों में लिखिए।

10

- 1) 'उपसर्ग' किसे कहते हैं? किसी एक प्रमुख उपसर्ग का उदाहरण लिखकर स्पष्ट कीजिए।
- 2) 'प्रत्यय' की परिभाषा देते हुए 'आई' प्रत्यय जोड़कर बने चार शब्द लिखिए।
- 3) 'समास' किसे कहते हैं?
- 4) मिश्रवाक्य किसे कहते हैं? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
- 5) 'तत्पुरुष समास' किसे कहते हैं? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
- 6) रचना के आधारपर वाक्य के कितने भेद होते हैं? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

3. निम्नलिखित में से **किन्हीं दो** की संसदर्थ व्याख्या कीजिए।

10

- 1) "बसो मोरे नैनन में नँदलाल।
 मोहनि मूरति साँवरी सूरलि नैना बने बिसाल ॥
 मोर मुकुट, मकराकृत कुंडल, अरुण तिलक-दिये भाल।
 अधर सुधारस मुरली राजति, उर बैजंतीमाल ॥
 छुद्र घंटिका कटि तट सोभित, नूपुर सबद रसाल।
 मीराँ प्रभु सन्तन सुखदाई, भगत बछल गोपाल ॥"

2) “शिवजी की तीसरी आँख से
निकली हुई महाज्वाला में
घृत मिश्रित सूखी समिधा-सम
कामदेव जब भस्म हो गया
रति का क्रन्दन सुन आँसू से
तुमने ही तो दृग धोये थे ?
कालिदास सच-सच बतलाना
रति रोई या तुम रोये थे ?”

3) “मौसम अच्छा था
धूप खिली हुई
सब ठीक-ठाक
सब दुरूस्त
बस खिड़की खोलते ही
सलाखों से दिख गया
जरा-सा आसमान
और वह रोया . . ।”

4. पठित पदों के आधारपर सूरदास के वात्सल्यभाव को स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

‘अकाल’ कविता का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

5. ‘हरा भरा है देश’ कविता में कविने क्या संदेश दिया है ?

10

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Optional)
Modern Applied Psychology (Paper – IV)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10
- 1) The self concept is an _____ collection of beliefs about the self.
a) Organized b) Dynamic c) Conversional d) All the above
 - 2) Social comparison theory proposed by _____
a) Higgins b) Leon Festinger
c) Hofstede d) None of these
 - 3) _____ is a global evaluation of his or her worth.
a) Self-concept b) Self-esteem
c) Self-assessment d) None of these
 - 4) _____ is the science that studies behaviour and the physiological and mental processes.
a) Personality b) Sociology c) Psychology d) Heredity
 - 5) _____ is any observable response or activity by an organism.
a) Behaviour b) Stimulus c) Partial d) All the above
 - 6) _____ Psychology is the branch of Psychology concerned with the diagnosis and treatment of psychological problem's and disorders.
a) Educational b) Clinical c) Social d) None of these
 - 7) Gender stereotypes are widely shared beliefs about males and females abilities, personality traits and _____ behaviour.
a) social b) physical c) cognitive d) mental

- 8) Intelligence test are intentionally designed to minimize differences between the _____ of male and female.
- a) Ratio b) Score c) Reason d) None of these
- 9) Biological explanations of gender differences have also focused on the possible role of _____
- a) Genes b) Chromosomes c) Hormones d) All the above
- 10) Appraisals of stress distinguish between primary and _____ appraisal.
- a) Preliminary b) Secondary c) Generally d) Selective

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) Define Stress.
- 2) Define Adjustment.
- 3) What is Observation ?
- 4) What is correlation and its types ?
- 5) What is gender difference ?
- 6) What is co-efficient of correlation ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Stress influenced by culture
- 2) Aggression
- 3) Conformity
- 4) Case study method
- 5) Psychological disorder
- 6) Self-esteem and Adjustment.

4. A) Describe some key aspects of the self-concept.

10

OR

B) Explain the concept of Adjustment.

5. Discuss four important points about gender stereotypes.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गूण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) स्वतः बद्दलच्या विश्वासाचे किंवा श्रद्धांचे _____ संकलन म्हणजे स्व संकल्पना होय.
अ) संघटीत ब) गतिशील क) रूपांतरित ड) वरील सर्व
- २) _____ यांनी सामाजिक तुलना सिद्धांत मांडला.
अ) हिगिन्स ब) लेऑन फेस्टिंजर क) हॉफस्टेड ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ म्हणजे स्व चे वैश्विक मूल्यमापन होय.
अ) स्व संकल्पना ब) स्व आदरभाव क) स्व जाणीव ड) वरीलपैकी नाही
- ४) _____ शास्त्रामध्ये वर्तनाचा, शरीरशास्त्रीय आणि मानसिक प्रक्रियाचा अभ्यास केला जातो.
अ) व्यक्तिमत्व ब) समाजशास्त्र क) मानसशास्त्र ड) वंशदाय
- ५) सजीवाने कलेली कोणतीही निरीक्षणक्षय प्रतिक्रिया किंवा कृती म्हणजे _____ होय.
अ) वर्तन ब) उद्दीपक क) अंशीक ड) वरील सर्व
- ६) मानसशास्त्रीय समस्या आणि विकृतीचे निदान आणि उपचारा संबंधीत मानसशास्त्रास _____ मानसशास्त्र असे म्हणतात.
अ) शैक्षणिक ब) चिकित्सा क) सामाजिक ड) वरीलपैकी नाही
- ७) लिंगभिन्नता साचेबंध कल्पना स्त्रि आणि पुरुषांच्या योग्यता, व्यक्तिमत्व गुणविशेष आणि _____ वर्तनाच्या संदर्भातील संक्रमित श्रद्धा असतात.
अ) सामाजिक ब) शारीरिक क) बोधात्मक ड) मानसनस
- ८) बुद्धिमत्ता कसोटी याची मूलतः आखणी करताना _____ च्या बाबतीत स्त्री आणि पुरुष यातील भेद कमीत कमी केला जातो.
अ) गुणोत्तर ब) प्राप्तांक क) कारण ड) यापैकी नाही
- ९) लिंग भिन्नतेच्या जैविक स्पष्टीकरणाद्वारे _____ च्या भूमिकेवर संभाव्य प्रकाश टाकला जातो.
अ) जीन्स ब) रंगसूत्रे क) अंतररस ड) वरील सर्व
- १०) ताणाच्या मूल्यांकनाचे विभाजन करताना प्राथमिक आणि _____ मूल्यांकन असे केले जाते
अ) पूर्वप्राथमिक ब) दुय्यम क) सामान्यपणे ड) निवडक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) ताणाची व्याख्या.
 - २) समायोजनाची व्याख्या.
 - ३) निरीक्षण म्हणजे काय ?
 - ४) सहसंबंध आणि त्याचे प्रकार
 - ५) लिंगभिन्नता म्हणजे काय ?
 - ६) सहसंबंधाचा निर्देशांक म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) ताणावरील संस्कृतीचा प्रभाव
 - २) आक्रमकता
 - ३) सहमती
 - ४) जीवन वृत्तांत पद्धती
 - ५) मानसिक विकृती
 - ६) स्व आदर आणि समायोजन.
४. अ) स्व संकल्पनेची काही मूलभूत पैलूंचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- ब) समायोजन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
५. लिंगभेद साचेबंध कल्पनेच्या संदर्भातील चार महत्वाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Opt.) (Paper – III)
British Literature

Day and Date : Thursday, 17-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternatives given below : **10**

1) Prologue means

- a) acts of drama
- b) an introduction to a poem or play
- c) conclusion of the drama
- d) the rhyme of poem

2) Romeo belongs to the house of _____ an aristocratic family.

- a) Montague
- b) Franciscan
- c) Romans
- d) Capulet

3) Charles Lamb has rightly been called

- a) The prince of English poets
- b) The prince of England bards
- c) The prince of English essayists
- d) The prince of English dramatists

4) Charles' essay 'Dream Children : A Reverie' is noted for its _____ description.

- a) fictitious
- b) imaginative
- c) cynical
- d) autobiographical

- 5) _____, an Aristocrat wanted to marry Juliet and so made a request to Capulets.
 - a) Romeo
 - b) Mercutio
 - c) Lawrence
 - d) Paris
- 6) The practice of roasting pigs originated in
 - a) India
 - b) America
 - c) Japan
 - d) China
- 7) Charles' essay 'The Praise of Chimney Sweepers' was published in
 - a) May 1822
 - b) June 1822
 - c) April 1822
 - d) August 1822
- 8) Tybalt, a Nephew to _____ plays the part of villain in tragedy of Romeo and Juliet.
 - a) Mercutio
 - b) Lady Capulet
 - c) Montague
 - d) Benvolio
- 9) The Chinese term used for the 'golden-age' is
 - a) Ho-ti
 - b) Hu-Sang
 - c) Cho-Fang
 - d) Bo-bo
- 10) In Verona, there lived two noble families _____ who were sworn enemies of each other.
 - a) Queen Mab and Victoria
 - b) Sheridan and Goldsmith
 - c) Montague and Capulet
 - d) Macaulay and Collins

2. Answer the following questions briefly (**any 5**) :

10

- 1) Why did the speaker address his beloved cruel in the poem 'The Flea' ?
- 2) Which incidents made John Keats sad in the poem 'Ode to a Nightingale' ?
- 3) What qualities of Shelley are revealed in the poem 'Ode to the West Wind' ?
- 4) What is Shakespeare's opinion about 'True Love' ?
- 5) Name the two contrast poems that Blake composed and in which volume was it published.
- 6) Whose life does the speaker want to spare in the poem 'The Flea' ?

3. A) Explain the following with reference to context (**any 2**) : **6**
- 1) “My heart aches, and a drowsy numbness pains
My sense, as though of hemlock I had drunk
Or emptied some dull opiate to the drains”
 - 2) “Drive my dead thoughts over the universe
Like withered leaves to quicken a new birth !”
 - 3) “Did he who made the Lamb make thee ?”
- B) Answer the following briefly (**any 2**) : **4**
- 1) State the incident of how the roasting of pig was first discovered.
 - 2) Describe the story of ‘Children in Wood’ in brief.
 - 3) Describe the feast organized by Jame White in the essay ‘The Praise of Chimney Sweeper’.
4. A) Write a critical appreciation on Lamb’s essay ‘A Dissertation upon Roast Pig’. **10**
- OR
- B) Describe the imaginative world of Charles Lamb in ‘Dream Children : A Reverie’.
5. Sketch the character of Juliet from Shakespeare’s play ‘Romeo and Juliet’. **10**
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
OPT. ENGLISH (Paper – IV) (Old)
Indian Writings in English

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answers from the alternatives given. **10**
- 1) Because of _____ orders all Sacrifices in the temple stopped.
a) Jaisingh b) Raghupathi c) Govinda d) Minister
- 2) Raghupathi asked _____ to attack Govinda with all his soldiers.
a) Gunavati b) Jaisingh c) Nayan Rai d) Minister
- 3) Gunavati decided to sacrifice _____ number of kids.
a) 200 b) 500 c) 300 d) 100
- 4) Jaisingh promised to Raghupathi that he will bring kingly blood to the temple before
a) dawn b) evening c) midnight d) dusk
- 5) Nayan Rai was _____ in king Govinda's kingdom.
a) Step brother b) Priest
c) Army general d) Common man
- 6) The essay 'The Secret of Work' is written by
a) Aurbindo b) Mahatma Gandhiji
c) Vivekananda d) Sarojini Naidu

- 7) Britishers said that, Indians were unfit for self government, as they are deficient in
a) Strength b) Unity c) Education d) Power
- 8) Dom Moraes mother was admitted in asylum at
a) Bangalore b) Mumbai c) Madras d) Pune
- 9) Along with knowledge, a student should develop his _____ said Gokhale.
a) health b) character c) power d) humour
- 10) _____ knowledge is the only thing that can destroy our miseries.
a) Spiritual b) Material c) Self d) Bookish

2. Write short answers to the following questions (**any five**). **10**

- 1) What are the duties of the students according Henry Derozio ?
- 2) Sri Aurobindo compares himself to whom and why ?
- 3) How does Manmohan Ghose differentiates between man and nature ?
- 4) In 'If you call Me', Sarojini Naidu is expecting whose call.
- 5) According to Vivekanand, what is the intention of man's birth ?
- 6) Why was Manmohan unhappy in the poem 'Can it Be' ?

3. A) Answer the following with reference to context (**any two**) : **6**

- 1) "I measure the worlds with my ruby eyes;
I have perched on Wisdom's tree".
- 2) "This is your task. It has no joy nor grace,
But it is not meant for any other hand".
- 3) "If you call me, I will come
Fearless what befall,
If you call me, I will come
Swifter than desire".

B) Write short answers (**any two**) : **4**

- 1) What is the purpose of nature according to Swami Vivekananda ?
- 2) What is the reason given for not granting India her self-government ?
- 3) What are the hardships of students life according to Gokhale ?

4. Answer the following question (**any one**) : **10**

What was the condition of Mrs. Morases and what Dom's attitude towards her ?

OR

Summarise in your own words Tilak's opinions on foreign rule in India, and the need to agitate for Home Rule.

5. Answer the following question : **10**

- 1) Discuss Sacrifice as a drama to eradicate superstitions from society.
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
OPT. EDUCATION (Paper – III) (Old)
Educational Psychology

Day and Date : Saturday, 19-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks given to the question.**

1. Select the correct alternative : 10

- 1) Psychology is _____ science.
a) Positive b) Normative c) Basic d) None of these
- 2) _____ is that branch of psychology which deals with teaching and learning.
a) General psychology b) Child psychology
c) Social psychology d) Educational psychology
- 3) _____ is the method of looking into one's own mind.
a) Objective observation b) Introspection
c) Experimental d) None of these
- 4) The credit of using case study method in sociological researches goes to _____
a) William Wuint b) Skinner
c) Fredrik-Lee-Play d) Kattel
- 5) If the intelligent quotient is 100 then it is supposed that an individual's is _____
a) Sharp b) Quick c) General d) Dull
- 6) Father of measurement of intelligence is _____
a) Thorndike b) Terman
c) Alfred Bine d) Dr. Kamat

7) _____ is said that any change in behaviour is called learning.

- a) Guilford
- b) Garret
- c) Woodworth
- d) Ross

8) _____ stated the theory of trial and error method of learning.

- a) Thorndike
- b) Kohler
- c) Peterson
- d) Pavlov

9) The important biological factor affecting personality is _____

- a) Hormones
- b) Differentiability
- c) Body structure
- d) Interest

10) 'Personality is one's role' this meaning was invented in _____ period.

- a) Vedic
- b) Brahmanic
- c) Roman
- d) Islamic

2. Answer the following questions (**any one**): **10**

- 1) Explain the nature and scope of educational psychology.
- 2) Discuss the experimental method of studying educational psychology. State its merits and demerits.

3. Answer the following questions (**any one**): **10**

- 1) Explain Spearman's 'Two factor theory' of intelligence.
- 2) Which are the characteristics of learning process ? Describe the law of learning of Thorndike.

4. Answer the following questions in brief : **8**

- 1) Explain the nature of personality.
- 2) Explain the merits and demerits of objective observation method.

5. Write the following notes in brief : **12**

- 1) Types of transfer of learning
- 2) Projective technique
- 3) Use of intelligence tests.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) मानसशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.

अ) वास्तववादी

ब) आदर्शवादी

क) मूलभूत

ड) यापैकी नाही

२) अध्ययन-अध्यापनाशी संबंध असणारी मानसशास्त्राची शाखा म्हणजे _____ होय.

अ) सर्वसामान्य मानसशास्त्र

ब) बाल मानसशास्त्र

क) सामाजिक मानसशास्त्र

ड) शैक्षणिक मानसशास्त्र

३) स्वतःच्या मनात डोकावून पाहण्यासाठी _____ ही एक पद्धती आहे.

अ) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण

ब) आलनिरीक्षण

क) प्रायोगिक

ड) यापैकी नाही

४) सामाजिक संशोधनात व्यक्तीच्या अभ्यास पद्धतीचा उपयोग करण्याचे श्रेय _____ यांना जाते.

अ) विल्यम वुडंट

ब) स्किनर

क) फ्रेड्रिक-ली-प्ले

ड) कॅटेल

५) जर बुद्धांक १०० असेल तर व्यक्ती बौद्धिकदृष्ट्या _____ समजली जाते.

अ) कुशाग्र

ब) शीघ्र

क) सामान्य

ड) मंद

६) बुद्धीमापनाचे जनक _____ हे आहेत.

अ) थॉर्नडाईक

ब) टर्मन

क) आल्फ्रेड बीने

ड) डॉ. कामत

७) 'वर्तनातील कोणताही बदल म्हणजे अध्ययन' असे _____ ने म्हटले आहे.

अ) गिलफोर्ड

ब) गॅरेट

क) वुडवर्थ

ड) रॉस

८) अध्ययनाची प्रयत्न प्रमाद पद्धती _____ यांनी मांडली.

अ) थॉर्नडाईक

ब) कोहलर

क) पीटरसन

ड) पॅवलाव्ह

९) व्यक्तिमत्त्वावर परिणाम करणारा महत्वाचा जैविक घटक म्हणजे _____ होय.

अ) ग्रंथीश्राव

ब) विविध क्षमता

क) शरीर रचना

ड) अभिरुची

१०) 'व्यक्तिमत्व म्हणजे स्वतःची भूमिका' असा अर्थ _____ काळात उदयास आला.

अ) वैदिक

ब) ब्राम्हण

क) रोमन

ड) इस्लामिक

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही १) : १०
- १) शैक्षणिक मानसशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) शैक्षणिक मानसशास्त्राच्या अभ्यासाच्या प्रायोगिक पद्धतीची चर्चा करा व तिचे गुण दोष सांगा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही १) : १०
- १) स्पीअरमनचा बुद्धीमत्तेचा 'द्विघटक सिद्धांत' स्पष्ट करा.
- २) अध्ययन प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये कोणती ? थॉर्नडाईकच्या अध्ययन नियमांचे वर्णन करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) व्यक्तिमत्त्वाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण पद्धतीचे गुण दोष स्पष्ट करा.
५. खालील टीपा थोडक्यात लिहा : १२
- १) अध्ययन संक्रमणाचे प्रकार.
- २) प्रक्षेपण तंत्र.
- ३) बुद्धीमापन कसोट्यांचे उपयोग.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
OPT. PHYSICAL EDUCATION
Paper – III : History of Physical Education

Day and Date : Saturday, 19-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

1. Choose the correct alternative :

5

1) Ancient Olympic Started in

- a) BC 776 b) 1896 c) BC 775 d) 880

2) Who gives certificate for participation in Ancient Olympic ?

- a) Nagarpal b) The king c) President d) Secretary

3) Olympic games held after every _____ year.

- a) 4 b) 3 c) 5 d) 6

4) America become freedom in

- a) 1776 b) 1790 c) 1857 d) 1947

5) The winners of Ancient Olympic games were honored by placing a branch of tree on _____ tree head.

- a) Olive b) Pimpal c) Neem d) Banyan

2. Short answer (**any five**) :

10

1) Who discover America ?

2) Five days Ancient Olympics started form.

3) Ancient Olympic was held in which country ?

4) Who started "Ahinsa Pranali" ?

5) Give the name of the King who believed mischievously in chariot race.

6) In which event in Ancient Olympic Woman can participated ?

P.T.O.

3. Short notes (any two) :

10

- A) Physical Education in U.S.A.
 B) Reason of the decay of Ancient Olympic.
 C) Nature of Ancient Olympics.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

५

१) प्राचीन ओलींपीक स्पर्धा कधी सुरु झाल्या ?

- अ) इ.स. पूर्व ७७६ ब) १८९६ क) इ.स. पूर्व ७७५ ड) ८८०

२) स्पर्धेत सहभागी होण्याकरीता कोण प्रमाणपत्र देत होता ?

- अ) नगरपाल ब) राजा क) अध्यक्ष ड) सचिव

३) ओलींपीक स्पर्धा दर _____ वर्षाची होतात.

- अ) चार ब) तीन क) पाच ड) सहा

४) अमेरीका कधी स्वतंत्र झाली ?

- अ) १७७६ ब) १७९० क) १८५७ ड) १९४७

५) प्राचीन ओलींपीक स्पर्धाकांचा गौरव कशाने केला जात होता ?

- अ) ऑलीव्ह ब) पिंपळ क) निंब ड) वड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ५) :

१०

१) अमेरीका कोणी शोधली ?

२) पाच दिवसांच्या प्राचीन ओलींपीक स्पर्धा कधी सुरु झाली ?

३) प्राचीन ओलींपीक स्पर्धा कोठे भरत ?

४) “अहिंसा प्रणाली” कोणी सुरु केली ?

५) रथ शर्यतीतील खोटारडेपण करणारा राजा कोण ?

६) प्राचीन ओलंपीक मध्ये महीलांना कशात भाग घेण्याची परवानगी होती ?

३. टिपा द्या (कोणतेही दोन) :

१०

१) अमेरिकेतील शारीरिक शिक्षण.

२) प्राचीन ओलंपीक स्पर्धांहासाची कारणे.

३) प्राचीन ओलंपीक स्पर्धेचे स्वरूप.

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Sem. – III) (Old) Examination, 2015
OPT. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Paper – III)
History of Political Institution in Ancient India
(Up to Mauryan Period)

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Rigved is a collection of _____ hymns.
A) 1035 B) 1028 C) 1020 D) 1015
 - 2) Mahabharat Epic was written by _____
A) Valmiki B) Vyasa C) Kautilya D) Vishvamitra
 - 3) Megasthenese has wrote the _____ text.
A) Arthashastra B) Indica
C) Natural history D) None of these
 - 4) Sabha and Samiti were two political institution in _____ period.
A) Later Vedic B) Vedic C) Shung D) Kushan
 - 5) The Chief of Jan was called as _____
A) Vishpati B) Vishyapati C) Janpati D) Mahajan
 - 6) _____ republic were stayed in the region of Agra and Jaipur.
A) Arjunayan B) Madra C) Malav D) Lichhavi
 - 7) Vaishali was the capital city of _____ republic.
A) Lichhavi B) Madra C) Arjunayan D) Malav
 - 8) In India _____ King first started the inscription writing.
A) Ashok B) Kanishak
C) Samudragupta D) Chandragupta – II

9) _____ succeeded to the throne after the death of Chandragupta.

- A) Nagpal B) Shishupal C) Bindusar D) Bimbisar

10) _____ was the main officer of 'Tanksali' in Mauryan Period.

- A) Potadhykasha B) Suradhykasha
C) Mudradhyakasha D) Prasatri

2. Write short answer **any four** of the following :

8

- 1) Write the importance of Purana's.
- 2) Explain the historical importance of coins.
- 3) Give the work of Sabha in Vedic period.
- 4) State the working of ancient republics.
- 5) State the local administration policy in Mauryan period.
- 6) Explain the Arebiyan traveller account.

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Mahabharat
- 2) Buddhist literary sources
- 3) Rights of Samiti
- 4) Features of Ancient republics
- 5) Greek foreign traveller account
- 6) The activities of Mauryan kings.

4. State the importance of literary sources useful for the study of ancient Indian History.

10

OR

Review the nature, composition and working of Samiti in Vedic period.

5. Discuss the Military administration of the Maurayas.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) ऋग्वेद हा _____ सुक्तांचा संग्रह आहे.
अ) १०३५ ब) १०२८ क) १०२० ड) १०१५
- २) महाभारत हे महाकाव्य _____ यांनी लिहिले आहे.
अ) वाल्मिकी ब) व्यास क) कौटिल्य ड) विश्वामित्र
- ३) मॅगोस्थिनिस याने _____ हा ग्रंथ लिहिला.
अ) अर्थशास्त्र ब) इंडिका क) नॅचरल हिस्ट्री ड) यापैकी नाही
- ४) सभा व समिती या दोन राजकीय संस्थांचे अस्तित्त्व _____ काळात होते.
अ) उत्तर वैदिक ब) वैदिक क) शुंग ड) कुशाण
- ५) जनाच्या प्रमुखास _____ म्हटले जाते.
अ) विशपती ब) विषयपती क) जनपती ड) महाजन
- ६) आग्रा व जयपुरच्या प्रवेशात _____ हे गणराज्य अस्तित्त्वात होते.
अ) अर्जुनायन ब) मद्र क) मालव ड) लिच्छवी
- ७) वैशाली ही _____ गणराज्याची राजधानी होती.
अ) लिच्छवी ब) मद्र क) अर्जुनायन ड) मालव
- ८) _____ या राजाने भारतात प्रथम आलेख लेखनाला सुरुवात केली.
अ) अशोक ब) कनिष्क क) समुद्रगुप्त ड) चंद्रगुप्त-दुसरा
- ९) चंद्रगुप्त मौर्याच्या मृत्युनंतर त्याचा मुलगा _____ हा सत्तेवर आला.
अ) नागपाल ब) शिशुपाल क) बिंदुसार ड) बिंबीसार
- १०) मौर्य काळात _____ हा अधिकारी टांकसाळीचा प्रमुख होता.
अ) पोताध्यक्ष ब) सुराध्यक्ष क) मुद्राध्यक्ष ड) प्रसात्री

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) पुराणग्रंथांचे महत्त्व सांगा.
 - २) नाण्यांचे ऐतिहासिक महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ३) वैदिक काळातील सभेच्या कार्याची माहिती द्या.
 - ४) प्राचीन गणराज्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
 - ५) मौर्य काळातील स्थानिक प्रशासनाची माहिती विशद करा.
 - ६) अरेबियन प्रवास वृत्तांत सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- १) महाभारत
 - २) बौद्ध वाङ्मय
 - ३) समितीचे अधिकार
 - ४) प्राचीन गणराज्याची वैशिष्ट्ये
 - ५) ग्रीक परकीय प्रवासी वृत्तांत
 - ६) मौर्य राजांची कर्तव्ये.
४. प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी वाङ्मयीन साधनांचे महत्त्व सांगा. १०
- किंवा**
- वैदिक काळातील समितीचे स्वरूप, रचना आणि कार्य पद्धतीचे परीक्षण करा.
५. मौर्यांच्या लष्करी शासन व्यवस्थेचे वर्णन करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – III)
Indian Society : Structure and Change

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions :

10

- i) The remains of Sindhu civilization discovered in the year _____
A) 1922 B) 1857 C) 1942 D) 1818
- ii) The _____ structured four vedas.
A) Dravids B) Aryas C) Guptas D) Mongols
- iii) The _____ community is homogeneous.
A) Educated B) Urban C) Tribal D) Western
- iv) _____ gave the theory of cultural lag.
A) Comte B) Marx C) Spencer D) Ogburn
- v) Castes are _____
A) Exogamous B) Endogamous
C) Polygamous D) Monogamous
- vi) _____ families are nuclear.
A) Rural B) Urban C) Tribal D) Ancient
- vii) Social classes are prone for _____
A) Evolution B) Revolution
C) Education D) Mobility
- viii) _____ gave the theory of class-struggle.
A) Ogburn B) Spencer C) Marx D) Comte

- ix) British Education Policy was _____
 - A) Secular
 - B) Communal
 - C) Classical
 - D) Mythological
- x) Sindhu culture was _____
 - A) Tribal
 - B) Rural
 - C) Urban
 - D) Western

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- A) What are the bases of social classes ?
- B) Which economic problems the tribes are facing ?
- C) What is Cultural Lag ?
- D) Which are the four Varnas ?
- E) What is Social Change ?
- F) What is the Dormitory ?

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- A) Sindhu culture
- B) Class-struggle
- C) Tribal religion
- D) Gram Panchayat
- E) Urban family
- F) Class mobility.

4. A) Explain the changes in traditional caste system in India. **10**

OR

B) Examine the economic and educational changes in tribes of India.

5. Give an account of the changes in traditional Indian society during British period. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- i) सिंधू संस्कृतीच्या अवशेषांचा शोध _____ साली लागला.
अ) 1922 ब) 1857 क) 1942 ड) 1818
- ii) _____ यांनी चार वेदांची रचना केली.
अ) द्रविड ब) आर्य क) गुप्ता ड) मंगोल
- iii) _____ सांप्रदाय हा एकजिनसी आहे.
अ) सुशिक्षित ब) शहरी क) आदिवासी ड) पाश्चात्य
- iv) _____ यांनी 'सांस्कृतिक-पाश्चायणा'चा सिद्धांत मांडला.
अ) कॉम्ट ब) मार्क्स क) स्पेंसर ड) ऑगबर्न
- v) जाती _____ असतात.
अ) बहिर्विवाही ब) अंतर्विवाही क) बहुविवाही ड) एक विवाही
- vi) _____ कुटुंबे विभक्त असतात.
अ) ग्रामीण ब) शहरी क) आदिवासी ड) प्राचीन
- vii) सामाजिक वर्ग _____ साठी पोषक असतात.
अ) उत्क्रांती ब) क्रांती क) शिक्षण ड) गतिशीलता
- viii) _____ यांनी वर्गसंघर्षाचा सिद्धांत मांडला.
अ) ऑगबर्न ब) स्पेंसर क) मार्क्स ड) कॉम्ट
- ix) ब्रिटीश शैक्षणिक धोरण _____ होते.
अ) धर्म निरपेक्ष ब) सांप्रदायिक क) प्राचीन ड) धार्मिक
- x) सिंधू संस्कृति _____ होती.
अ) आदिवासी ब) ग्रामीण क) शहरी ड) पाश्चात्य

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) सामाजिक वर्गांचे आधार कोणते ?
- ब) आदिवासी कोणत्या आर्थिक समस्यांचा सामना करीत आहे ?
- क) सांस्कृतिक-पाश्चायन म्हणजे काय ?
- ड) चार वर्ण कोणते ?
- इ) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
- ई) 'युवागृहे' म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) सिंधू संस्कृति
- ब) वर्गसंघर्ष
- क) आदिवासी धर्म
- ड) ग्राम पंचायत
- इ) शहरी कुटुंब
- ई) वर्ग गतिशीलता.
४. अ) भारतातल्या पारंपारिक जाती व्यवस्थेत झालेल्या बदलांचे स्पष्टीकरण द्या. १०
- किंवा**
- ब) भारतातल्या आदिवासीतील आर्थिक व शैक्षणिक परिवर्तनांचे परीक्षण करा.
५. ब्रिटीश काळात पारंपारिक भारतीय समाजात झालेल्या परिवर्तनाचा लेखा द्या. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
OPT. EDUCATION (Paper – IV)
Education in Ancient and Medieval India

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the right indicate full marks given to the questions.**

1. Select the correct alternative :

10

- 1) In Vedic era, the relationship of Guru and disciple was like _____
 - a) Teacher – student
 - b) Father – son
 - c) Superior – junior
 - d) Friends
- 2) The curriculum in pre-vedic education was _____
 - a) Multifaceted
 - b) Social
 - c) Professional
 - d) Religious
- 3) In Brahmanic era, _____ was the effective teaching method.
 - a) Oral
 - b) Individual guidance
 - c) Memorization
 - d) Discussion
- 4) Social development and civil duties were the objectives of education in _____ era.
 - a) Pre-Vedic
 - b) Buddhist
 - c) Brahmanic
 - d) Islamic
- 5) In Buddhist era's curriculum along with religious education, _____ education was also given.
 - a) Cultural
 - b) Vocational
 - c) Military
 - d) Liberal
- 6) The medium of education in Buddhist era was _____
 - a) Pali and Prakrit
 - b) Sanskrit
 - c) Pharashi
 - d) Pali

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) पूर्व वैदिक काळातील गुरु-शिष्यांचे संबंध _____ प्रकारचे होते.
अ) शिक्षक - विद्यार्थी
ब) पिता - पुत्र
क) वरिष्ठ - कनिष्ठ
ड) मित्र
- २) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाचा अभ्यासक्रम _____ होता.
अ) बहुव्याप्त
ब) सामाजिक
क) व्यावहारिक
ड) धार्मिक
- ३) ब्राह्मण काळात _____ ही प्रभावी अध्यापनपद्धती होती.
अ) मौखिक
ब) व्यक्तिगत मार्गदर्शन
क) पाठांतर
ड) चर्चा
- ४) समाजाचा उत्कर्ष आणि नागरी कर्तव्ये ही _____ शिक्षणप्रणालीची उद्दिष्टे होती.
अ) पूर्व वैदिक कालीन
ब) बौद्ध-कालीन
क) ब्राह्मण कालीन
ड) इस्लामिक
- ५) बौद्धकालीन अभ्यासक्रमात धार्मिक शिक्षणा बरोबर _____ शिक्षणही दिले जात असे.
अ) सांस्कृतिक
ब) व्यावसायिक
क) सैनिकी
ड) उदारमतवादी
- ६) बौद्धकालीन शिक्षणाचे माध्यम _____ भाषा होती.
अ) पाली आणि प्राकृत
ब) संस्कृत
क) फारसी
ड) पाली
- ७) प्राचीन भारतातील महत्त्वाचे शैक्षणिक केंद्र _____ होते.
अ) काशी
ब) विक्रमशीला
क) नालंदा
ड) तक्षशीला
- ८) नालंदा विद्यापीठात _____ कार्य व्यापक प्रमाणात चालत असे.
अ) अध्यापन
ब) संशोधन
क) मार्गदर्शन
ड) प्रशिक्षण

- ९) मुस्लिम शिक्षणाचा पाया _____ होता.
 अ) धर्म ब) तत्वज्ञान क) भौतिक जीवन ड) संस्कृती
- १०) मुस्लिम कालीन शिक्षण व्यवस्थेत _____ शिक्षण सक्तीचे करण्यात आले.
 अ) धार्मिक ब) लष्करी क) व्यावसायिक ड) कलात्मक
२. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (को. १) : १०
- १) पूर्व वैदिक कालातील शिक्षण व्यवस्थेमधील अभ्यासक्रम आणि अध्यापन पद्धतींचे वर्णन करा.
 २) ब्राह्मण कालीन शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (को. १) : १०
- १) मुस्लिम कालीन शिक्षणाचे गुणदोष स्पष्ट करा.
 २) नालंदा विद्यापीठाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) गुरुकुलातील शिस्त विषयक नियम काय होते ?
 २) ब्राह्मण कालातील शिक्षणात कोणत्या अध्यापनपद्धती वापरल्या जात होत्या ?
५. खालील टीपा थोडक्यात लिहा : १२
- १) उत्तर वैदिक कालातील अभ्यासक्रम.
 २) मुस्लिम कालातील लष्करी शिक्षण.
 ३) बौद्धकालीन शिक्षणातील अध्यापन पद्धती.
-

SLR-X – 145

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Organization and Administration in Physical Education and Sports

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

1. Objective question (**one mark each**) : **5**
- 1) What is the area of the landing pit for high jump ?
a) 2 × 2 m b) 3 × 3 m c) 5 × 3 m d) 4 × 2 m
 - 2) How many lanes are there in standard running track ?
a) 09 lanes b) 11 lanes c) 8 lanes d) 12 lanes
 - 3) All India University is known as
a) AIU b) AUI c) ABU d) IUA
 - 4) In which year board of sports for India University was established ?
a) 1925 b) 1930 c) 1993 d) 1939
 - 5) How many attempts given for a Athletain high jump ?
a) 3 b) 1 c) 4 d) 2
2. Give the short answer (**any five**) : **10**
- 1) What is the work of equipment committee ?
 - 2) What is match ?
 - 3) Explain the definition of Administration.
 - 4) Explain the function of eligibility committee.
 - 5) Explain the definition of organization.
 - 6) Explain the meaning of Administration.
3. Short notes (**any two**) : **10**
- 1) Explain the principles of Administration.
 - 2) Concept of organisation and administration.
 - 3) Budget of Solapur University Sports Meet.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी **एक** गुण) :

५

१) उंचउडीत उतरण्याच्या क्षेत्राची लांबी रुंदी किती ?

अ) २ × २ मी. ब) ३ × ३ मी. क) ५ × ३ मी. ड) ४ × २ मी.

२) आधुनिक धावण मार्गावर एकूण किती “लेन” असतात ?

अ) ०९ लेन ब) ११ लेन क) ८ लेन ड) १२ लेन

३) आखिल भारतीय विद्यापीठ खालील कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?

अ) AIU ब) AUI क) ABU ड) IUA

४) आंतर विद्यापीठ क्रीडा मंडळाची स्थापना केव्हा झाली ?

अ) १९२५ ब) १९३० क) १९९३ ड) १९३९

५) उंचउडी टाकण्यासाठी स्पर्धकाला किती संधी दिल्या जातात ?

अ) ३ ब) १ क) ४ ड) २

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही **पांच**) :

१०

१) साहित्य समितीचे कार्य सांगा.

२) सामणे म्हणजे काय ?

३) व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगा.

४) पात्रता समितीचे कार्य स्पष्ट करा.

५) नियोजनाची व्याख्या स्पष्ट करा.

६) व्यवस्थापनाचा अर्थ स्पष्ट करा.

३. टिपा द्या (कोणतेही **दोन**) :

१०

१) व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.

२) नियोजन आणि व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करा.

३) सोलापूर विद्यापीठ क्रीडा स्पर्धासाठी बजेट.

SLR-X – 146

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
Opt. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Paper – IV) (Old)
History of Social Institutions in Ancient India

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word :

10

- 1) After _____ Sanskar Brahmacharyashram was used to start.
 - a) Vedarambha
 - b) Keshant
 - c) Upanayan
 - d) Samavartan
- 2) The woman who did not marry till she complete her education called
 - a) Sadyovadhu
 - b) Brahmavadini
 - c) Acharya
 - d) Vidushi
- 3) According to Kautilya _____ is a last phase in education.
 - a) Dharan
 - b) Sharan
 - c) Grahan
 - d) Tatvabhinivesh
- 4) Ashram system of education is emerged from
 - a) Gurukul
 - b) Family
 - c) Vihar
 - d) University
- 5) Adhyayan, Yadnyayajan and military skill were the duty of _____ varna.
 - a) Brahmin
 - b) Kshatriya
 - c) Vaishya
 - d) Shudra
- 6) The marriage between higher caste man and lower caste woman was called as
 - a) Anulom
 - b) Pratilom
 - c) Sapind
 - d) Sagotra

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) ब्रह्मचर्याश्रमाची सुरुवात _____ संस्कारा नंतर होत असे.
अ) वेदारंभ ब) केशांत
क) उपनयन ड) समावर्तन
- २) शिक्षण पूर्ण होई पर्यंत विवाह न करणाऱ्या स्त्रीला _____ म्हणत असत.
अ) सद्योवधू ब) ब्रह्मवादिनी क) आचार्य ड) विदुषी
- ३) कौटिल्याच्या मते _____ ही शिक्षणाची शेवटची अवस्था होय.
अ) धारण ब) शरण क) ग्रहण ड) तत्त्वाभिनवेश
- ४) आश्रम शिक्षण पद्धती _____ मधून उत्क्रांत झाली.
अ) गुरुकुल ब) कुटुंब क) विहार ड) विद्यापीठ
- ५) अध्ययन, यज्ञयाजन आणि लष्करी कौशल्य ही _____ वर्णाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय क) वैश्य ड) शूद्र
- ६) उच्चवर्णीय पुरुष आणि कनिष्ठ वर्णीय स्त्री यांच्यातील विवाहाला _____ म्हणतात.
अ) अनुलोम ब) प्रतिलोम क) सर्पिंड ड) सगोत्र
- ७) स्त्रीयांना _____ कालात शिक्षण घेण्यास परवानगी होती.
अ) वैदिक ब) उत्तरवैदिक क) महाकाव्य ड) मौर्य
- ८) प्राचीन भारतात _____ हा स्त्रीयांचा महत्त्वपूर्ण अधिकार होता.
अ) स्त्रीधन ब) विवाह क) शिक्षण ड) व्यापार
- ९) बालविवाह पद्धत _____ कालापासून सुरुवात झाली.
अ) वैदिक ब) मौर्य क) महाभारत ड) गुप्त
- १०) परक्रिय विद्यार्थी _____ विद्यापीठाकडे जास्त आकर्षित होत असत.
अ) नालंदा ब) तक्षशिला क) काशी ड) वल्लभी

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार ची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) गुरु आणि शिष्य यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
 - २) तक्षशिला विद्यापीठाची वैशिष्ट्ये विशद करा.
 - ३) सन्यासाश्रमातील कर्तव्ये स्पष्ट करा.
 - ४) पंचक्रणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ५) वैश्यवर्णाची कर्तव्ये विशद करा.
 - ६) स्त्रीधन संकल्पना स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा : १२
- १) धर्म.
 - २) वर्णव्यवस्थेचे दोष.
 - ३) उपनयन संस्कार.
 - ४) ब्रह्मचर्याश्रम.
 - ५) वल्लभी विद्यापीठ.
 - ६) सतीची पद्धत.
४. पुरुषार्थाची व्याख्या सांगा. मानवी जीवनाची परिपूर्णता चार पुरुषार्थांच्या प्राप्तीने कशी केली जात होती ते सांगा. १०
- किंवा**
- प्राचीन भारतातील वर्णव्यवस्थेची माहिती द्या.
५. प्राचीन भारतीय शिक्षण पद्धतीची माहिती द्या. १०
-

SLR-X – 147

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
OPT. SOCIOLOGY (Paper – IV) (Old)
Social Problems in India

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N.B.:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple choice questions :

10

- 1) Who introduced the “Policy of Laissez Fair” ?
a) America b) German c) France d) Britain
- 2) Which is the major cause of social problem ?
a) Value conflict b) Cultural lag
c) Deviant behaviour d) All the above
- 3) Which of the following factor is related to social problem ?
a) Education b) Disorganization c) Family d) Policy
- 4) Who propounded the theory of “Culture of Poverty” ?
a) Muller b) Case c) Marton d) Oscar Lewis
- 5) In the world which country provided higher calories to their people ?
a) America b) German c) India d) Japan
- 6) Which of the following factor is known as a drug ?
a) LSD b) Rum c) Beer d) All the above
- 7) Which Day is celebrated as a drug abuse against day ?
a) 26th August b) 26th June c) 26th September d) 26th July

P.T.O.

- 8) Who say alcoholism means a “Temporary Suicide” ?
a) Russel b) Spencer c) Weber d) Marx
- 9) Which of the following is not a cause of prostitution ?
a) Economic b) Education c) Caste d) Family
- 10) What was the name of First AIDS patient ?
a) Robert b) Hardsan c) Johnson d) Marton
2. Answer the following question in brief (**any four**) : **10**
- 1) What is meant by social disorganization ?
 - 2) State the definition of social problem.
 - 3) What is meant by absolute poverty ?
 - 4) State any two causes of unemployment.
 - 5) What is meant by drugs addiction ?
 - 6) State any two remedies of prostitution.
3. Write short note on (**any four**) : **10**
- 1) Individual disorganization.
 - 2) Deviant behaviour.
 - 3) Circle of poverty.
 - 4) Consequences of drug addiction.
 - 5) Prostitution.
 - 6) Unsecured sex.
4. A) Define the social problem and explain its causes. **10**
- OR
- B) Discuss the causes of prostitution.
5. Elucidate the consequences of AIDS. **10**

९) खालीलपैकी कोणता घटक वेश्या व्यवसायाचे कारण नाही ?

अ) अर्थ ब) शिक्षण क) जात ड) कुटुंब

१०) एडसच्या पहिल्या रुग्णाचे नांव काय होते ?

अ) रॉबर्ट ब) हर्डसन् क) जॉन्सन ड) मर्टन

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

१०

- १) सामाजिक विघटन म्हणजे काय ?
- २) सामाजिक समस्येची व्याख्या सांगा.
- ३) निरपेक्ष दारिद्र्य म्हणजे काय ?
- ४) बेकारीची कोणतेही दोन कारणे सांगा.
- ५) व्यसनाधिनता म्हणजे काय ?
- ६) वेश्या व्यवसायावरील कोणतेही दोन उपाय सांगा.

३. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१०

- १) वैयक्तिक विघटन.
- २) पथभ्रष्ट वर्तन.
- ३) दारिद्र्याचे चक्र.
- ४) व्यसनाधिनतेचे परिणाम.
- ५) वेश्या व्यवसाय.
- ६) असुरक्षित लैंगिक संबंध.

४. अ) सामाजिक समस्येची व्याख्या करून तिची कारणे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) वेश्या व्यवसायाच्या कारणांची चर्चा करा.

५. एडसचे परिणाम विशद करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III) (Boys)**

Day and Date : Tuesday, 22-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 5
- 1) Salami Shashtra is completed in _____ movements.
a) 3 b) 4 c) 5 d) 6
 - 2) _____ is given to the President of India.
a) General Salute b) Rashtriya Salute
c) Salami Shashtra d) None of these
 - 3) Ceremonial drill is a part of _____
a) Adventure training b) Map reading
c) Arms drill d) None of these
 - 4) N.C.C. Day is celebrated on _____ Sunday of November every year.
a) First b) Second c) Third d) Fourth
 - 5) A red colour in N.C.C. Flag shows for _____
a) Army b) Navy c) Air-Force d) B.S.F.
2. Attempt **any two** of the following questions : 4
- 1) Write down the positions of firing.
 - 2) Write down the names of camps in N.C.C.
 - 3) Give the back bearing for the following forward bearings.
i) 142 degrees ii) 152 degrees

3. Write short notes on **any two** of the following : 6
- 1) Benefits of drill.
 - 2) Essential things for good words of command.
 - 3) Importance of Map Reading.
4. Explain the importance of Military Science (N.C.C.) as a subject. 5

OR

Describe the importance of camouflage and concealment.

5. Describe the characteristics of an ideal composite. 5

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ५

१) सलामी शस्त्राची कारवाई _____ भागात पूर्ण होते.

अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६

२) भारताच्या राष्ट्रपतींना _____ दिला जातो.

अ) जनरल सॅल्यूट ब) राष्ट्रीय सॅल्यूट
क) सलामी शस्त्र ड) यापैकी एकही नाही

३) सेरेमोनियल ड्रील हा _____ चा एक भाग आहे.

अ) ऍडव्हेंचर ट्रेनिंग ब) मॅप रीडिंग
क) आर्मस् ड्रील ड) यापैकी एकही नाही

४) एन्.सी.सी. डे प्रत्येक वर्षी नोव्हेंबर महिन्यातील _____ रविवारी साजरा केला जातो.

अ) पहिल्या ब) दुसऱ्या क) तिसऱ्या ड) चौथ्या

५) एन्.सी.सी. झंड्यामधील लाल रंग _____ दर्शवितो.

अ) आर्मी ब) नेव्ही क) एअर-फोर्स ड) बी.एस्.एफ्.

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : ४
- १) फायरिंगच्या पोजिशन्स लिहा.
- २) एन्.सी.सी. मधील कॅम्पस्ची नावे लिहा.
- ३) खालील फॉरवर्ड बेअरिंगचे बॅक बेअरिंग लिहा.
- i) १४२ डिग्री ii) १५२ डिग्री
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ६
- १) ड्रीलचे फायदे.
- २) चांगल्या वर्ड्स ऑफ कमांडसाठी आवश्यक गोष्टी.
- ३) मॅप रीडिंगचे महत्व.
४. एक विषय म्हणून मिलिटरी सायन्स (एन्.सी.सी.) चे महत्व स्पष्ट करा. ५
- किंवा**
- कॅम्पोफ्लेज आणि कन्सीलमेंट चे महत्व स्पष्ट करा.
५. आदर्श कॅम्प साईटची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा. ५
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – III) (Old Course) Examination, 2015
Opt. MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III) (Girls)**

Day and Date : Tuesday, 22-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 5

- 1) Salami Shashtra is completed in _____ movements.
a) 3 b) 4 c) 5 d) 6
- 2) _____ is given to the President of India.
a) General Salute b) Rashtriya Salute
c) Salami Shashtra d) None of these
- 3) Ceremonial drill is a part of _____
a) Adventure training b) Map reading
c) Arms drill d) None of these
- 4) N.C.C. Day is celebrated on _____ Sunday of November every year.
a) First b) Second
c) Third d) Fourth
- 5) A red colour in N.C.C. Flag shows for _____
a) Army b) Navy
c) Air-Force d) B.S.F.

2. Attempt **any two** of the following questions : 4

- 1) Write down the positions of firing.
- 2) Write down the names of camps in N.C.C.
- 3) Give the back bearing for the following forward bearings.
 - i) 142 degrees
 - ii) 152 degrees
3. Write short notes on **any two** of the following : 6
 - 1) Benefits of drill.
 - 2) Essential things for good words of command.
 - 3) Importance of camouflage and concealment.
4. Explain the importance of Military Science (N.C.C.) as a subject. 5

OR

Write a detail note on Map to Ground.

5. Describe the characteristics of an ideal composite. 5

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य निवडून रिकाम्या जागा भरा : ५

- १) सलामी शस्त्राची कारवाई _____ भागात पूर्ण होते.
अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६
- २) भारताच्या राष्ट्रपतींना _____ दिला जातो.
अ) जनरल सॅल्यूट ब) राष्ट्रीय सॅल्यूट
क) सलामी शस्त्र ड) यापैकी एकही नाही

- ३) सेरेमोनियल ड्रील हा _____ चा एक भाग आहे.
- अ) ऍडव्हेंचर ट्रेनिंग
ब) मॅप रीडिंग
क) आर्मस् ड्रील
ड) यापैकी एकही नाही
- ४) एन्.सी.सी. डे प्रत्येक वर्षी नोव्हेंबर महिन्यातील _____ रविवारी साजरा केला जातो.
- अ) पहिल्या
ब) दुसऱ्या
क) तिसऱ्या
ड) चौथ्या
- ५) एन्.सी.सी. झंडयामधील लाल रंग _____ दर्शवितो.
- अ) आर्मी
ब) नेव्ही
क) एअर-फोर्स
ड) बी.एस्.एफ्.

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

४

- १) फायरिंगच्या पोजिशन्स लिहा.
- २) एन्.सी.सी. मधील कॅम्पस्ची नावे लिहा.
- ३) खालील फॉरवर्ड बेअरिंगचे बॅक बेअरिंग लिहा.
- i) १४२ डिग्री
ii) १५२ डिग्री

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

६

- १) ड्रीलचे फायदे.
- २) चांगल्या वर्डस् ऑफ कमांडसाठी आवश्यक गोष्टी.
- ३) कॅमोफ्लेज आणि कन्सीलमेंटचे महत्व.

४. एक विषय म्हणून मिलिटरी सायन्स (एन्.सी.सी.) चे महत्व स्पष्ट करा.

५

किंवा

मॅप टू ग्राऊंड वरती सविस्तर टीपा लिहा.

५. आदर्श कॅम्प साईटची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

५

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – III)
Basic Concepts in Political Science

Day and Date : Tuesday, 22-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option and rewrite the sentences : 10
- 1) Machiavelli has used the term 'state' firstly in his book
A) The Prince B) The Kingdom C) The City D) Statesman
 - 2) Origin of the society is
A) Legal B) Occupational C) Natural D) Artificial
 - 3) Cultural homogeneous is the basis of
A) State B) Nation C) Society D) Government
 - 4) According to Plato the population of the state should be
A) 10,000 B) 6,000 C) 5,000 D) 5,040
 - 5) The word Sovereignty made from the latin
A) Superonus B) Supremo C) Supratus D) Soveratus
 - 6) _____ is not a characteristic of sovereignty.
A) Absolute B) Universal C) Permanent D) Divisible
 - 7) _____ the type freedom is promoted by John Lock.
A) Economic B) Religious C) National D) Natural
 - 8) Caste discrimination in Indian society has become hindrance in _____ equality.
A) Economic B) Civil C) Social D) Political
 - 9) _____ has explained the concept of justice in his book 'A Theory of Justice'.
A) John Rawls B) Karl Marx C) John Lock D) Adam Smith
 - 10) Monastic theory of sovereignty is profounded by _____
A) Herold Laski B) John Austin C) T.H. Green D) J.S. Mill

2. Write answers in brief (**any four**) : 8
- 1) Write any four functions of the state.
 - 2) Explain the meaning of nation.
 - 3) Explain two features of sovereignty.
 - 4) Explain the concept of individual liberty.
 - 5) What is social equality ?
 - 6) Explain the meaning of sovereignty.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Difference between state and society.
 - 2) Difference between state and nation.
 - 3) Kinds of Justice.
 - 4) Monastic theory of sovereignty.
 - 5) Write the relations between liberty and equality.
 - 6) Essential elements of nation.
4. Write answer of **any one** question in detail : 10
- 1) Explain the kinds of liberty.
- OR
- 2) Explain the Pluralistic Theory of Sovereignty.
5. Write answer in detail : 10
- Explain functions of the state.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा : १०
- १) मॅकियाव्हेलीने _____ या ग्रंथात 'राज्य' हा शब्द सर्वप्रथम वापरला.
 अ) द प्रिन्स ब) द किंगडम क) द सिटी ड) स्टेटस्मन
 - २) समाजाची निर्मिती _____ आहे.
 अ) कायदेशीर ब) व्यावसायिक क) नैसर्गिक ड) कृत्रिम
 - ३) सांस्कृतिक एकसंघपणा हा _____ चा आधार आहे.
 अ) राज्य ब) राष्ट्र क) समाज ड) शासन

- ४) प्लेटोच्या मते, राज्याची लोकसंख्या _____ एवढी असावी.
अ) १०,००० ब) ६,००० क) ५,००० ड) ५,०४०
- ५) सार्वभौमत्व हा शब्द लॅटिन भाषेतील _____ या शब्दापासून बनला आहे.
अ) सुप्रोनस ब) सुप्रिमो क) सुप्रैटस ड) सॉवरेटस
- ६) _____ हे सार्वभौमत्वाचे वैशिष्ट्य नाही.
अ) निरंकुशता ब) वैश्विकता
क) चिरंतनता ड) विभाजता
- ७) जॉन लॉकने _____ स्वातंत्र्याचा पुरस्कार केला आहे.
अ) आर्थिक ब) धार्मिक क) राष्ट्रीय ड) नैसर्गिक
- ८) समाजातील जातीभेद हा _____ समतेतील अडथळा ठरला आहे.
अ) आर्थिक ब) नागरी
क) सामाजिक ड) राजकीय
- ९) _____ या विचारवंताने 'अ थेअरी ऑफ जस्टिस' या ग्रंथात न्यायाची संकल्पना विषद केली आहे.
अ) जॉन रॉल्स ब) कार्ल मार्क्स
क) जॉन लॉक ड) अँडम स्मिथ
- १०) सार्वभौमत्वाचा एकसत्तावादी सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) हेरॉल्ड लास्की ब) जॉन ऑस्टीन
क) टी. एच. ग्रीन ड) जे.एस.मील

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- १) राज्याची कोणतेही चार कार्ये लिहा.
२) राष्ट्राचा अर्थ स्पष्ट करा.
३) सार्वभौमत्वाची दोन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
४) व्यक्तिगत स्वतंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
५) सामाजिक समता म्हणजे काय.
६) सार्वभौमत्वाचा अर्थ स्पष्ट करा.

८

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) राज्य आणि समाज यातील फरक.
 - २) राज्य आणि राष्ट्र यातील फरक.
 - ३) न्यायाचे प्रकार.
 - ४) सार्वभौमत्वाचा एकसत्तावादी सिद्धांत.
 - ५) स्वातंत्र्य आणि समता यातील सहसंबंध लिहा.
 - ६) राष्ट्राचे आवश्यक घटक.
४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : १०
- १) स्वातंत्र्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
 - २) सार्वभौमत्वाचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. सविस्तर उत्तर लिहा : १०
- राज्याची कार्ये स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
OPT. NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper – IV) (N.S.S.)

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate word those given in the bracket. 10
- 1) _____ method is the successful social work method.
[a) Group b) Individual c) Social d) None of these]
 - 2) _____ is the time table of N.S.S.
[a) Motivation b) Programme planning
c) Evaluation d) None of these]
 - 3) Mahatma Gandhiji's social work is coming under _____
[a) Individual b) Group c) Social d) None of these]
 - 4) Social forestry is playing important role in
[a) Environment protection b) Labour
c) Food d) None of these]
 - 5) _____ is a long form of G.S.Y.
[a) Gram Swaraj Yojana b) Gram Sevak Yojana
c) Gruh Swaraj Yojana d) None of these]
 - 6) D.P.A.P. is help full in the development of _____
[a) Drought prone area b) irrigated area
c) Urban area d) none of these]
 - 7) Global warming is an _____ problem.
[a) Universal b) India's c) Social d) Irrigation]
 - 8) _____ is successful scheme in rural development.
[a) EGS b) N.S.S. c) Social forestry d) None of these]
 - 9) Self saving group is popular in _____
[a) Women b) Farmer c) Students d) Merchant]

- २) _____ हे एन्.एस्.एस्. चे वेळापत्रक आहे.
[अ) प्रेरणा ब) कार्यक्रमाचे नियोजन क) मूल्यमापन ड) यापैकी नाही]
- ३) महात्मा गांधींचे कार्य _____ प्रकारचे गणले जाते.
[अ) वैयक्तिक ब) गट क) सामाजिक ड) यापैकी नाही]
- ४) सामाजिक वनिकरणाचे _____ मधील योगदान मोठे आहे.
[अ) पर्यावरण संतूलन ब) मजूरी क) अन्न ड) यापैकी नाही]
- ५) जी.एस्.वाय. चे विस्तारित रूपांतर _____
[अ) ग्राम स्वराज योजना ब) ग्राम सेवक योजना
 क) गृह स्वराज योजना ड) यापैकी नाही]
- ६) _____ च्या विकासामध्ये डी.पी.ए.पी.ची मदत होते.
[अ) दुष्काळ प्रवण परीसर ब) ओलित क्षेत्र
 क) नागरी विभाग ड) यापैकी नाही]
- ७) वैश्विक तपमान वृद्धी ही _____ ची समस्या आहे.
[अ) जागतिक ब) भारताची क) सामाजिक ड) ओलित क्षेत्राची]
- ८) _____ ही योजना ग्रामीण विकासामध्ये यशस्वी झाली आहे.
[अ) रो.ह.यो. ब) रा.से.यो.
 क) सामाजिक वनीकरण ड) यापैकी नाही]
- ९) स्वयं बचत गट ही _____ मध्ये प्रसिद्ध आहे.
[अ) महिला ब) शेतकरी क) विद्यार्थी ड) व्यापारी]
- १०) N.S.S. चे _____ घोष वाक्य आहे.
[अ) मी माझ्यासाठी नाही इतरांसाठी ब) मी माझ्याच साठी
 क) मी आणि आपणासाठी ड) यापैकी नाही]

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४).

- १) समाजात काम करण्याचे प्रकार कोणते आहेत ?
- २) कार्यक्रम नियोजनाचे महत्व का आहे ?
- ३) ग्राम स्वराज योजनेचे महत्व कोणते ?
- ४) कार्यक्रम नियोजनाचे टप्पे एन्.एस्.एस्. मध्ये कोणते आहेत ?

- ५) डी.पी.ए.पी.ची ग्रामीण विभागात गरज का आहे ?
- ६) जल संवर्धन कायदा (१९७४) काय आहे ?
३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार). १२
- १) वैयक्तिक समाज कार्यातील अडचणी
- २) कार्यक्रम नियोजनाचे तत्व
- ३) सामाजिक वनीकरण
- ४) रोजगार हमी योजना
- ५) ग्राम स्वराज योजना
- ६) डी.पी.ए.पी.
४. समाजात काम करण्याच्या गट पद्धतीचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- आपत्ती निवारण म्हणते काय ?
५. वैश्विक तपमान वृद्धीचे परीणाम स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 155

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – II) (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. PRAKRIT (Paper – III)
Sudsayarkahao
प्राकृत (सुदसायरकहाओ)

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) दधिवाहन राजा _____ नगरीत राहात होता । (विजय, सोहा, चंपा, कालिंदी)
२) _____ देसे गुंतूण परलोय-कज्जमणु-चिट्टामि । (अन्नत्थ, अन्नत्थं, अन्नत्थणा, अन्नत्थणी)
३) राया चित्तसभा _____ नत्थि । (तुम्हदो, तुम्हस्स, तुम्हेण, तुम्हाये)
४) सो कहेइ- अहं _____ । (महाबलिट्टो, महाबलिट्टाहा, महाबलिट्टस्स, महाबलिट्टहिं)
५) अणंगबाणघायं ता _____ बहुणा । (किमेत्थ, किमेत्थयो, किमेत्थहो, किमेत्थयां)
६) नगदत्तं _____ तस्स हट्टमारूढो । (पासित्ता, पासित्ताणे, पासित्ताणं, पासित्ताअं)
७) तीए भणियं - जइ एवं ता मा _____ । (झुरसु, झुरसुइं, झुरसुस्स, झुरसुद)
८) सो जुद्धि-क्कओ _____ । (जाओ, जाओसि, जाओइ, जाओअं)
९) जइ जिणाणं मुणीणं च पूयं _____ । (करेमि, करेमिसि, करेमिहि, करेसा)
१०) पुत्तस्स वि एसो _____ विणासं करिस्सइ । (पावी, पावीणे, पावीई, पावीसा)
२. भाषांतर करा (कोणतेही ५) : १०
- १) करकंडू य महा-सासणो जाओ । सो किल गोउलपिओ । अणेगाणि तस्स गोउलाणि जायाणि ।
जाव-सरय-काले एगं गो-वच्छ थोर-गत्तं सेयं पिच्छइ । भणइ, एयस्स मायरं मा दुहेज्जह ।
जया वड्ढिओ होज्जा तया अण्णाणं गावीण दुद्धं पाएज्जाह ।

P.T.O.

- २) अन्नया आगओ इंद महूसवो । दोमुह राइणा आइट्टा नायर-जणा, 'उब्भेह इंदकेउं । तओ मंगल नंदी महारवेण धवल-धयवडा-डोय-खिंखिणी जाल अलंकिओ वरं अल्ल-दाओ-मणिरयण-माला-भूसिओ नाणाविह-पलंबमाण-फल निवह-चिंचइओ उब्भिओ इंदकेऊ ।
- ३) अन्नया मणिरहो मयणरेहं दट्टूण अज्झोववन्नो चिंतितं पयत्तो । कहं पुण एयाए सह मम संजोओ भविस्सइ । अहवा ताव पढमं पीइं करेमि । पच्छा चित्तभावं नाऊण जहाजोगं करिस्सामि ।
- ४) तओ नवकारं अणुसरंती पट्टिया एण-दिसाए । जाव दूरं गया । ताव दिट्ठो, एणो तावसो । तस्स मूलं गया । अभिवाइओ सो । पुच्छिया तेण, कओ सि अम्मो इहागया ।
- ५) पढम -पाउसो य तथा वटइ । सीयलएणं सुरहि-गंध-मट्टिया-गंधेण (हत्थी) अज्जाहओ वणं संभरेइ । करी वि पयट्ठो वणाभिमुहो, पयाओ पहाओ ।
- ६) अत्थि इहेव भारहे वासे कंपिल्लं नाम पुरं । तत्थ हरिकुल वंसुब्भवो जओ नाम राया । तस्स गुणमाला नाम भारिया । सो य सया तीए सह रज्जेसहिं-अणुहवंतो गमेइ कालं।
३. टीपा लिहा (कोणतेही २) : १०
- १) दोमुख व चंडप्रद्योत युद्ध प्रसंग.
- २) युवराज युगबाहूचा मृत्यू.
- ३) करकंडूची दीक्षा.
४. प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या. १०
- १) सुपासणाहचरियं.
- २) पउमचरियं
५. वीरराणी पद्मावतीच्या चरित्राचे बिंदू स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 157

Seat
No.

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. PRAKRIT (Paper – IV)
Agadadattachariu

Day and Date : Saturday, 26-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

*सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.*

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) अगडदतने शेवटी _____ घेतली । (रिक्षा, दीक्षा, शाळा, शेती)
- २) पररमणिरमण _____ निस्संको माणसोंडीरो । (कामो, कामोओ, कामोस्स, कामोणे)
- ३) फुडभिउडिभासुरसिरो एयं _____ समाढत्तो । (मणिउं, मणिउंम्मा, मणिउंम्म, मणिउंण)
- ४) _____ कुणसु गमणं मा भणसु । (अन्नत्थ, अन्नत्थक, अन्नत्थडू, अन्नत्थव)
- ५) _____ तुज्झायत्तं विलससु हियइच्छियं कुमर । (सव्वं, सव्वंत, सव्वंतो, कोई वी नत्थी)
- ६) अन्नम्मि दिणे रत्तो पुरवरलोएण वइयरो _____ । (सिद्धो, सिद्धोओ, सिद्धोसिं, सिद्धोरे)
- ७) नडचेडयवेसा विंदपरिगओ _____ । (भमइ, भमइणा, भमइओ, कोई वी नत्थी)
- ८) मज्जं _____ जूयं रमेइ पिसियं महं च भक्खेइ । (पिएइ, पिएइज, पिएइहो, पिएइय)
- ९) बहुतरुणनरसमेओ एक्को किल _____ दिट्ठो । (जाणओ, जाणओय, जाणओसे, जाणओम)
- १०) _____ समीवम्मि गओ चरणजुयं पणमिउं समासीणो । (तस्स, तस्सलो, तस्सरं, तस्सए)

P.T.O.

२. भाषांतर करा (कोणतेही ५) :

१०

- १) एत्थंतरम्मि एगो सहसा परिवायगो समणुप्पत्तो ।
कयधाउवत्थवेसो मुंडियसिरकुच्चसच्चूलो ॥
- २) विणओ मूलं पुरिसत्तणस्स मूलं सिरीए ववसाओ ।
धम्मो सुहाण मूलं दप्पो मूलं विणासस्स ॥
- ३) दंडत्तियकुंडीचमरसंगओ तह गणेत्तियाहत्थो ।
किं किं पि मुणमुणितो संपत्तो कुमरपुरओ त्ति ॥
- ४) किच्छेण लंघिऊणं गहणं तं कह वि नरयसारिच्छं ।
संपत्तो संखउरं संतोसियनयरिजणनिवहो ॥
- ५) हिययम्मि निट्ठु राओ तणुजंपियया पएहिं रम्माओ ।
जुवईउ सरिच्छाओ सुवण्णविच्छुरियछुरियाओ ॥
- ६) गंतूणं कुमरेणं सहसा तो पणमियं चरणकमलं ।
लद्धासीसो य तहा उवविट्ठो तस्स पासम्मि ॥

३. टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१०

- १) अगडदत्ताची गुरुभेट.
- २) साधूवेषातील दुर्योधन चोराचा वध.
- ३) वाराणसी नरेशकडून अगडदत्ताचा सत्कार.

४. प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देवून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा.

१०

- १) सुरसुंदरी कहा
- २) सिरीवाल कहा.

५. अगडदत्ताचा प्रारंभिक काळ विशद करून मदनमंजिरीशी प्रेमसंबंध कसे आले ते स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – IV)
Modern Indian Political Thought

Day and Date : Saturday, 26-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct option and rewrite the sentences : 10

- 1) Who is called as 'Apostle of civil Revolt' ?
A) Justice Ranade
B) Raja Ram Mohan Roy
C) Lokmanya Tilak
D) Namdar Gopal Krishna Gokhale
- 2) Who is the author of the book 'Mangalprabhat' ?
A) Lokmanya Tilak
B) Raja Ram Mohan Roy
C) Justice M. G. Ranade
D) Mahatma Gandhi
- 3) _____ was founded by Raja Ram Mohan Roy.
A) Atmiya Sabha
B) Satya Shodhak Samaj
C) Prarthana Sabha
D) Hind Sevak Samaj
- 4) Which one of the following is influenced by Leo Tolstoy 'What To Do' ?
A) Mahatma Gandhi
B) Justice M. G. Ranade
C) Raja Ram Mohan Roy
D) Lokmanya Tilak
- 5) Which one of the following books was written by M. G. Ranade ?
A) Rise of the Maratha Power
B) Thoughts on Pakistan
C) Wheel of History
D) My Experiments with Truth
- 6) 'Welfare State can not replace Independence' Who said this ?
A) Mahatma Gandhi
B) Gopal Ganesh Agarkar
C) Lokmanya Tilak
D) Raja Ram Mohan Roy
- 7) Who was called the 'Father of Indian Economic' ?
A) Justice M. G. Ranade
B) Mahatma Gandhi
C) Lokmanya Tilak
D) Raja Ram Mohan Roy

8) Which day did United Nations declared as 'Non-Violence day' ?

- A) 2 October
B) 14 November
C) 23 July
D) 30 January

9) Who was called the 'Father of Indian Renaissance' ?

- A) Justice M. G. Ranade
B) Mahatma Gandhi
C) Raja Ram Mohan Roy
D) Lokmanya Tilak

10) Who founded 'National Social Conference' ?

- A) Justice M. G. Ranade
B) Mahatma Gandhi
C) Raja Ram Mohan Roy
D) Lokmanya Tilak

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) :

8

- 1) Name two weekly magazines started by Raja Ram Mohan Roy.
- 2) Justice Ranade's economic thoughts.
- 3) Name two festivals started by Lokmanya Tilak.
- 4) Raja Ram Mohan Roy's social work.
- 5) Write names of two social institutions established by Justice Ranade.
- 6) Explain the means of satyagraha.

3. Write short notes (**any four** out of six) :

12

- 1) Raja Ram Mohan Roy's thought's on Freedom of Press.
- 2) Explain Justice Ranade's thought's on political liberalism.
- 3) Explain Lokmanya Tilak's views about British Rule.
- 4) Explain Mahatma Gandhi's theory of Trusteeship.
- 5) Explain Lokmanya Tilak's thoughts on 'Swarajya'.
- 6) Explain Mahatma Gandhi's thoughts on Self-Sufficient Village'.

4. Answer **any one** of the following :

10

Explain Mahatma Gandhi's thoughts on Truth and Non-violence.

OR

Explain Justice Ranade's thoughts on social reforms and systems of social reforms.

5. Write in detail :

Explain Lokmanya Tilak's Four-Fold programme and its contemporary relevance. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा :

10

- 1) 'कायदेशीर बंडाचे प्रवक्ते' असे कोणास म्हटले जाते ?
अ) न्या. रानडे
ब) राजा राम मोहन रॉय
क) लोकमान्य टिळक
ड) नामदार गोपाळ कृष्ण गोखले
- 2) 'मंगलप्रभात' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) लोकमान्य टिळक
ब) राजा राममोहन रॉय
क) न्या. म. गो. रानडे
ड) महात्मा गांधी
- 3) राजा राममोहन रॉय यांनी _____ ची स्थापना केली.
अ) आत्मीय सभा
ब) सत्यशोधक समाज
क) प्रार्थना सभा
ड) हिंदू सेवक समाज
- 4) लिओ टॉलस्टॉयच्या 'व्हॉट टू डू' या पुस्तकाचा प्रभाव कोणत्या विचारवंतावर पडला ?
अ) महात्मा गांधी
ब) न्या. म. गो. रानडे
क) राजा राममोहन रॉय
ड) लोकमान्य टिळक
- 5) न्या. म. गो. रानडे यांनी पुढील पैकी कोणता ग्रंथ लिहिला ?
अ) राइज ऑफ द मराठा पवर
ब) पाकिस्तान संबंधी विचार
क) इतिहासचक्र
ड) माझे सत्याचे प्रयोग
- 6) 'स्वराज्याची तहान सुराज्याने भागत नाही' असे कोणी म्हटले आहे ?
अ) महात्मा गांधी
ब) गोपाळ गणेश अग्रकर
क) लोकमान्य टिळक
ड) राजा राम मोहन रॉय
- 7) 'हिंदी अर्थशास्त्राचे जनक' कोण ?
अ) न्या. म. गो. रानडे
ब) महात्मा गांधी
क) लोकमान्य टिळक
ड) राजा राम मोहन रॉय
- 8) 'अहिंसा दिन' कोणत्या दिवशी संयुक्त राष्ट्राने जाहीर केला आहे ?
अ) 2 ऑक्टोबर
ब) 14 नोव्हेंबर
क) 23 जुलै
ड) 30 जानेवारी

- 9) 'भारतीय प्रबोधनाचे जनक' कोणास म्हटले जाते ?
 अ) न्या. म. गो. रानडे
 ब) महात्मा गांधी
 क) राजा राम मोहन रॉय
 ड) लोकमान्य टिळक
- 10) 'राष्ट्रीय सामाजिक परिषदेची' स्थापना कोणी केली ?
 अ) न्या. म. गो. रानडे
 ब) महात्मा गांधी
 क) राजा राममोहन रॉय
 ड) लोकमान्य टिळक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) राजा राममोहन रॉय यांनी सुरु केलेल्या दोन साप्ताहिकांची नावे सांगा.
- 2) न्या. रानडे यांचे आर्थिक विचार.
- 3) लोकमान्य टिळकांनी सुरु केलेल्या दोन उत्सवाची नावे सांगा.
- 4) राजा राममोहन रॉय यांचे सामाजिक कार्य.
- 5) न्या. रानडे यांनी स्थापन केलेल्या दोन सामाजिक संस्थाची नावे सांगा.
- 6) सत्याग्रहाचे मार्ग स्पष्ट करा.

3. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) राजा राममोहन रॉय यांचे मुद्रण स्वातंत्र्या विषयीचे विचार स्पष्ट करा.
- 2) न्या. रानडे यांचे राजकीय उदारमतवाद विषयीचे विचार स्पष्ट करा.
- 3) लोकमान्य टिळकांचा ब्रिटीश सत्तेबदलचा दृष्टिकोन विशद करा.
- 4) महात्मा गांधीजींचा विश्वस्त सिद्धांत स्पष्ट करा.
- 5) लोकमान्य टिळकांचे 'स्वराज्य' विषयी विचार स्पष्ट करा.
- 6) महात्मा गांधीजींचे 'स्वावलंबी ग्राम' विषयी विचार स्पष्ट करा.

4. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

10

महात्मा गांधीजींचे सत्य व अहिंसा संबंधी विचार स्पष्ट करा.

किंवा

न्या. रानडे यांचे सामाजिक सुधारणे संबंधी विचार व सामाजिक सुधारणेच्या पद्धती स्पष्ट करा.

5. सविस्तर उत्तर लिहा :

10

लोकमान्य टिळकांचा चतुःसूत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा. व सद्यकालिन प्रस्तुता स्पष्ट करा.

SLR-X – 160

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
OPTIONAL MARATHI (Paper – III) (New) (CGPA Pattern)
वाङ्मयाचा समाजशास्त्रीय पद्धतीने अभ्यास

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

14

- १) आदिवासी लोक गोंडी भाषेत मोराला काय म्हणतात ?
अ) चिटुक
ब) पारडी
क) मल्याळ
ड) नागो
- २) 'पाळणा' हा कथासंग्रह कोणाचा आहे ?
अ) शंकर पाटील
ब) गंगाधर गाडगीळ
क) व्यंकटेश माडगुळकर
ड) गो. ना. मनुघाटे
- ३) शाळेची पटसंख्या वाढविण्यासाठी गुरुजींना सर्वात जास्त मदत कोणी केली ?
अ) कारू
ब) तिटू
क) फिऊ
ड) शिदू
- ४) 'वंचा' ही व्यक्तिरेखा कोणत्या कथेत आहे ?
अ) बाजाराची वाट
ब) किडलेली माणसे
क) शाळा
ड) नाटक
- ५) वातूला संभाळण्याची जबाबदारी गुरुजीने कोणकडे दिली ?
अ) टोकराबाई
ब) रिपाताई
क) डोकराबाई
ड) चिंगुआक्का
- ६) लेखकाच्या हॅटमध्ये कोणी घरटे केले होते ?
अ) चिमणी
ब) पोपट
क) कावला
ड) कबूतर

P.T.O.

- ७) मुनारी म्हणजे काय ?
 अ) शिक्षा
 ब) यात्रा
 क) दवंडी
 ड) डिक
- ८) नाटक कथेतील नाटकाचा दिग्दर्शक कोण आहे ?
 अ) अन्याबा पाटील
 ब) मल्लाप्पा हत्ती
 क) धनाजी शिर्के
 ड) भिमगोंडा पाटील
- ९) काटेमुंढरीची रात्रशाळा कोणत्या नृत्याने सुरू होते ?
 अ) गजनृत्य
 ब) रेलानृत्य
 क) हेलानृत्य
 ड) लावणी
- १०) 'या या हनुमंता, हे घ्या ।' असे वानराला कोण बोलवते ?
 अ) आबानाना
 ब) पांडू गुरव
 क) दादा
 ड) नानाचा मुलगा
- ११) खुशाल गुणवंत हिवसे हे कोणत्या गावात शिक्षक होते ?
 अ) गट्टेवाडी
 ब) बिटेवाडी
 क) गोरेवाडी
 ड) काटेमुंढरी
- १२) वडगांव नाटक मंडळीनी बसवलेले नाटक कोणते ?
 अ) घरचा आहेर
 ब) घर संसार
 क) पायाचा दगड
 ड) भुजंग
- १३) डोंगरीवर शाळा भरविण्याची मागणी कोणी केली ?
 अ) बीसन
 ब) पोलो
 क) कारू गोटा
 ड) रामू
- १४) हामजा याचा लहान भाऊ कोण ?
 अ) वातू
 ब) आबास
 क) गजानन
 ड) शिवाजी

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे (कोणतेही सात) : 14
- १) हेल्याच्या व्यापाऱ्यांची नांवे सांगा.
 - २) भुजंग कथेचे विशेष लिहा.
 - ३) चिटुक पारडी म्हणजे काय ?
 - ४) घरूअण्णाच्या व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ५) लगनमुंडी म्हणजे काय ?
 - ६) खुटमुट्यांच्या चाळीतील राहणाऱ्या पुरुषांच्या जीविताचा केंद्रबिंदू काय होता ?
 - ७) क्रीडा स्पर्धेला जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मडगू पाटलांनी कशाप्रकारे मदत केली ?
 - ८) 'भागलेला चांदोबा' कथेतील दोन मुळींची वैशिष्ट्ये लिहा.
३. लघुत्तरी प्रश्न : 6
- अ) संदर्भासह स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :
- १) "बाबूजी काटेमुंडरी को काय को मरने जाते ?"
 - २) 'गुरूजी, आज शंकरजी बुळला असतात केवली आफत झाली असती नाई ?"
 - ३) कोळकू पाटलाची मुलगी ती माझी मुलगी.
- ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- १) शंकर पाटील यांच्या 'नाटक' कथेचे विशेष विशद करा.
 - २) 'खरं सांगायचं म्हणजे' या कथेत नायक व चिमणी यांचे भांडण का झाले ?
 - ३) माणसाच्या वृत्ती-प्रवृत्तीचे दर्शन 'किडलेली माणसे' मधून कसे दिसून येते ?
४. 'सहा कथाकार' या मध्ये समाविष्ट असलेल्या व्यंकटेश माडगुळकरांच्या कथांची वैशिष्ट्ये सांगा. 14
- किंवा**
- 'माझी काटेमुंडरीची शाळा' या कादंबरीमधील गुरूजीचे व्यक्तिमत्त्व उलगडून दाखवा.
५. 'माझी काटेमुंडरीची शाळा' या कादंबरीच्या आधारे आदिवासी संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा. 14

SLR-X – 161

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – II (Semester – III) Examination, 2015
(New C.G.P.A.)
URDU (Optional) (Paper – III)
Urdu Prose
(Non Fiction Safarnama and Drama)

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the left indicate full marks.**

14

1. موزوں الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

(1) سنگترے کے رس میں کالی مرچ اور نمک ملا کر پیتے تھے۔

(انشاء اللہ خان امیر اللہ خان ابن انشاء سید عبد اللہ)

(2) مُصنّف کا خیر مقدم ٹھیک _____ بجے ہوا۔

(ایک دو تین چار)

(3) ٹوکیو یونیورسٹی میں مختلف زبانوں کی _____ کتابیں موجود ہیں۔

(دو لاکھ بیس ہزار چار لاکھ تین لاکھ دو ہزار پانچ لاکھ)

(4) جاپان میں فنِ پھولوں کی سجاوٹ کو _____ کہتے ہیں۔

(اکیبانہ گزای مس سان کھنوا)

P.T.O.

- (۵) _____ کی پہلی یونیورسٹی برائے بیرونی مطالعات ہے۔
 (کینیڈا افریقہ لندن ٹوکیو)
- (۶) مجتبیٰ حسین مرکزی وزارت تعلیم کی طرف سے _____ گئے تھے۔
 (افریقہ لندن جاپان آسٹریلیا)
- (۷) بانگ کانگ کی بندرگاہ کا نام _____ ہے۔
 (فری پورٹ ٹرانس پورٹ سب فری پورٹ ماسٹر)
- (۸) _____ کی آٹومینٹک زندگی سے یہ ہمارا پہلا واسطہ تھا۔
 (ہندوستان آسٹریلیا ایران جاپان)
- (۹) _____ ہوائی اڈے کا شمار دنیا کے سب سے اچھے اور نوجوان ہوائی اڈوں میں ہوتا ہے۔
 (کولمبو پالم نریتا ڈم ڈم)
- (۱۰) قاضی سلیم نے مصنیف سے _____ کی فرمائش کی۔
 (بیگ کیگ جھتری گڑیا)
- (۱۱) _____ میں ۸۰ فیصد پہاڑی علاقہ ہے اور ۲۰ فیصد میدانی علاقہ ہے۔
 (پاکستان ایران ہندوستان جاپان)
- (۱۲) _____ ٹوکیو یونیورسٹی برائے بیرونی مطالعات میں اُردو کے پروفیسر اور صدر شعبہ ہیں۔
 (مسٹر اندوچین پروفیسر سوزوکی پروفیسر متاکا پروفیسر کامو)

- (۱۳) مجتبیٰ حسین _____ شہر میں پیدا ہوئے۔
(حیدرآباد گلبرگہ غازی پور بدایوں)
- (۱۴) ”قصہ مختصر“ یہ تصنیف _____ کی تحریر کردہ ہے۔
(غلام حسین محمد حسین آزاد نذیر احمد مجتبیٰ حسین)

14

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی سات):

- (۱) بی بی تاکاناشے کے سامنے کرشن چندر کی کونسی کتابیں تھیں؟
- (۲) جاپان میں سوزوکی نام کن کن لوگوں کے تھے؟
- (۳) مصنیف کو ہوائی اڈے پر کتنے دوست الوداع کرنے کے لئے آتے تھے؟
- (۴) مصنیف نے صبح کے حسین منظر کو دیکھ کر کس شاعر کو یاد کیا؟
- (۵) جاپان کی قدیم راجدھانی کا نام کیا تھا؟
- (۶) ابن انشاء سنگترے کے رس میں کیا ملا کر پیتے تھے؟
- (۷) مجتبیٰ حسین نے ڈیوٹی فری بازار سے کیا خریدا؟
- (۸) طیارے میں کیپٹن نے کیا اعلان کیا؟

8

۳. الف) متن کے حوالے سے مندرجہ ذیل جملوں کی تشریح کیجئے (کوئی دو):

- (۱) بل آیا تو پتہ چلا کہ ہم پانچ ہزار کی بھاری رقم سے محروم ہو گئے۔۔۔۔۔
- (۲) ہم نے کہا مرغ مچھلی بیف یا سبزی جو کچھ بھی آپ کے بس میں ہو وہ ہمیں دے۔۔۔۔۔
- (۳) بی بی تمہارا اس طرح بیکار بیٹھے رہنا خدا کی قسم اچھا نہیں لگ رہا ہے۔۔۔۔۔

6

(ب) مختصر نوٹ لکھئے (کوئی دو) :

- (۱) ”خوش رہو اہل وطن“۔
- (۲) ٹوکیو میں ہمارا اورود سعود۔
- (۳) جاپان میں اُردو۔

14

۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- (۱) اُردو میں سفرنامے کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئے۔
- (۲) مجتبیٰ حسین کی ادبی خدمات کا جائزہ لیجئے۔

14

۵. ”جاپان چلو جاپان چلو“ کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔

SLR-X – 162

Seat
No.

**B.A. (Part – II) (Semester – III) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2015
KANNADA (Optional Paper – III)
Modern Poetry – I**

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

14

- 1) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಅವರ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು _____
ಅ) ಲಿಗಾಡೆ ಆ) ಮಡಕಿ ಇ) ಕೋನಾಪುರೆ ಈ) ಕಾಡಾದಿ
- 2) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ - ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪ _____
ಅ) ತ್ರಿಪದಿ ಆ) ರಗಳೆ ಇ) ದ್ವಿಪದಿ ಈ) ಷಟ್ಪದಿ
- 3) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಜನಿಸಿದ್ದು _____ ದಲ್ಲಿ
ಅ) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಆ) ಕುಂಭಾರಿ ಇ) ಕಲ್ಯಾಣ ಈ) ಬೇಲೂರು
- 4) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು _____ ದಲ್ಲಿ
ಅ) ಬೀದರ್ ಆ) ಕಲಬುರ್ಗಿ ಇ) ಸೊನ್ನಾಲಿಗೇ ಈ) ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ
- 5) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಬರೆದದ್ದು, _____ ಪುರಾಣ.
ಅ) ವೀರೇಶ್ವರ ಆ) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಇ) ಜಯಸಿದ್ಧ ಈ) ಬಸವ
- 6) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಜನಿಸಿದ ಮನೆ _____
ಅ) ಇಂದ್ರಭವನ ಆ) ಜಯನಿಕೇತನ ಇ) ಭಕ್ತಿಭವನ ಈ) ಅನಿಕೇತನ
- 7) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಅವರ ತವರಿನ ಹೆಸರು _____
ಅ) ವಾರದ ಆ) ತಂಬಾಕೆ ಇ) ಶೇಳಕೆ ಈ) ಸಾಲಂಕಿ
- 8) ಜನಸೇವಕ ಎಂದರೆ ಯಾರು ?
ಅ) ನಾವು ಆ) ನೀವು ಇ) ದೇವರು ಈ) ಹರ್ಡೇಕರ್ ಮಂಜಪ್ಪ
- 9) ಹರ್ಡೇಕರ್ ಮಂಜಪ್ಪ ಬರೆದದ್ದು _____
ಅ) ಪುರಾಣ ಆ) ವಚನ ಇ) ರಗಳೆ ಈ) ಚಂಪೂ

P.T.O.

- 10) ಜನಸೇವಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು _____
 ಅ) ಅಂಬಲಗಿ ಆ) ಲಠೆ ಇ) ಧನಶ್ರೀ ಈ) ದೇ.ಜ.ಗೌ.
- 11) ಜನಸೇವಕನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ _____
 ಅ) ಪ್ರಭುದೇವ ಆ) ಸಂಗಯ್ಯ ಇ) ಬುದ್ಧಿ ಈ) ಮರಿದೇವ
- 12) ರಾಷ್ಟ್ರಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಯಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ?
 ಅ) ಪುರಾಣಿಕ ಆ) ರೆಡ್ಡಿ ಇ) ಅಲ್ಲಮ ಈ) ಮಂಜಪ್ಪ
- 13) ಹರ್ಡೇಕರ ಮಂಜಪ್ಪನವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ _____
 ಅ) ಬನವಾಸಿ ಆ) ಹಂಪಿ ಇ) ಕಲ್ಯಾಣ ಈ) ಕಲಬುರ್ಗಿ
- 14) ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಮೊದಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ವೃತ್ತಿ _____
 ಅ) ಶಿಕ್ಷಕ ಆ) ವ್ಯಾಪಾರ ಇ) ತಲಾಟಿ ಈ) ಕ್ಲಾರ್ಕ್

2. ಏಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

14

- 1) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ತವರು ಮನೆ, ಗಂಡನ ಮನೆತನದ ಹೆಸರೇನು ?
- 2) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಬರೆದ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರಿ.
- 3) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಎರಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯ.
- 4) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವುವು ?
- 5) ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಯಾವುವು ?
- 6) ಮಂಜಪ್ಪಣ್ಣನವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾರು ?
- 7) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು.
- 8) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಸಮಾಜಸೇವಕರು.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

14

- 1) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮನನ್ನು ಏಕೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು ?
- 2) ಹರ್ಡೇಕರ್ ಮಂಜಪ್ಪನವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 3) ವಚನಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

14

- 1) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) 'ಹರ್ಡೇಕರ್ ಮಂಜಪ್ಪನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಮಹಿಮೆ' - ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ ?

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (New) (CGPA) Examination, 2015
OPT. ECONOMICS (Paper – III)
Money, Banking and Public Finance

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) _____ is the secondary function of money.
a) Medium of Exchange b) Measure of value
c) Store of value d) Basis of credit
- 2) Reserve Bank of India is the country's
a) Biggest commercial Bank b) Central Bank
c) Biggest co-operative Bank d) Private Bank
- 3) Credit creation increases
a) Purchasing power of the currency
b) Supply of money
c) Real wealth of the community
d) Real National income
- 4) The deposit created by banks, which lending money is called
a) Primary deposit b) Secondary deposit
c) Saving deposit d) Fixed deposit
- 5) The Reserve Bank of India was established in the year
a) 1949 b) 1935 c) 1955 d) 1947
- 6) Which of the following is not a primary function of a Commercial Bank ?
a) Credit creation b) Advancing loan
c) Accepting deposits d) Collection of dividend
- 7) _____ year should be the base year to form Index.
a) Up and down b) General
c) Special events d) All above
- 8) _____ is responsible for inflation.
a) Increase in credit supply b) War
c) Deficit finance d) All above

- 9) _____ is the first stage of the evolution of money.
a) Commodity money b) Metallic money
c) Near money d) Paper money
- 10) According to _____ money is one thing that possesses general acceptability.
a) H.L. Hart b) Sayers c) Marshall d) Crowther
- 11) In _____ index number all goods and services are given equal importance.
a) Weighted b) Simple c) Price d) Goods
- 12) The credit creation of commercial banks is depends upon
a) Production b) Services c) Income d) Primary deposits
- 13) Commercial banks offer minimum interest on
a) Current deposits b) Saving deposits
c) Fixed deposits d) Recurring deposits
- 14) _____ is the quantitative weapons of RBI.
a) Bank rate b) Open market operation
c) Reserve ratio d) All the above

2. Write short answer of the following (**any seven**) : **14**

- 1) What is value of money ?
- 2) What is price index ?
- 3) What is E-Banking ?
- 4) What is ATM ?
- 5) What is Bank rate ?
- 6) What do you mean by fix deposit ?
- 7) What is deflation ?
- 8) What is legal tender money ?
- 9) What is meant by commercial banks ?
- 10) What is meant by credit money ?

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Types of money 2) Process of credit creation
- 3) Types of Inflation 4) Primary functions of commercial Banks.

4. Answer **any one** of the following : **14**

A) Explain the principles of commercial banking.

OR

B) Explain the functions of Reserve Bank of India. **14**

5. Explain the functions of money. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

- १) _____ हे पैशाचे दुय्यम कार्य आहे. १४
अ) विनिमयाचे माध्यम
ब) मुल्यमापनाचे साधन
क) मुल्यसंग्रहाचे साधन
ड) पतचलनाचा आधार
- २) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ही देशाची _____ आहे.
अ) मोठी व्यापारी बँक
ब) मध्यवर्ती बँक
क) मोठी सहकारी बँक
ड) खाजगी बँक
- ३) पतनिर्मिती _____ वाढविते.
अ) चलनाची खरेदी शक्ती
ब) पैशाचा पुरवठा
क) समाजाची वास्तव संपत्ती
ड) वास्तव राष्ट्रीय उत्पन्न
- ४) बँकानी कर्ज दिल्यामुळे ज्या ठेवी निर्माण होतात त्यास _____ असे म्हणतात.
अ) प्राथमिक ठेवी
ब) दुय्यम ठेवी
क) बचत ठेवी
ड) मुदत ठेवी
- ५) भारतीय रिझर्व्ह बँकणी _____ या वर्षी स्थापना झाली.
अ) १९४९
ब) १९३५
क) १९५५
ड) १९४७
- ६) खालीलपैकी _____ हे कार्य व्यापारी बँकांचे प्राथमिक कार्य नाही.
अ) पतनिर्मिती
ब) कर्ज देणे
क) ठेवी स्विकारणे
ड) लाभांश गोळा करणे
- ७) निर्देशांक काढण्यासाठी निवडावयाचे मूळ वर्ष है _____ असावे लागते.
अ) चढउताराचे
ब) सर्वसामान्य
क) विशेष घटनांचे
ड) वरील सर्व
- ८) चलनवाढीला _____ हे कारण जबाबदार ठरते.
अ) पतपुरवठ्यात वाढ
ब) युद्ध
क) तुटीचा अर्थभरणा
ड) वरील सर्व
- ९) पैशाच्या उत्क्रांतीतील _____ ही पहिली अवस्था आहे.
अ) वस्तु पैसा
ब) धातू पैसा
क) जवळचा पैसा
ड) कागदी पैसा
- १०) _____ यांच्या मते, “पैसा म्हणजे अशी वस्तु होय की जिच्यामध्ये सर्वसामान्य स्वीकार्यता असते”
अ) एच. एल. हार्ट
ब) सेअर्स
क) मार्शल
ड) क्राऊथर
- ११) _____ निर्देशांकात सर्व वस्तु व सेवांना सारखेच महत्त्व दिले जाते.
अ) भारांकित
ब) साधा
क) किंमत
ड) वस्तु
- १२) व्यापारी बँकाची पतनिर्मिती _____ वर अवलंबून असते.
अ) उत्पादन
ब) सेवा
क) उत्पन्न
ड) प्राथमिक ठेवी

- १३) _____ ठेवीवर व्यापारी बँका सर्वात कमी दराने व्याज देतात.
 अ) चालू ठेवी ब) बचत ठेवी क) मुदत ठेवी ड) आवर्ती ठेवी
- १४) _____ हे रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे संख्यात्मक साधन आहे.
 अ) बँक दर ब) खुल्या बजारातील रोख्याची खरेदी विक्री
 क) राखीव निधी ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात):

१४

- १) पैशाचे मूल्य म्हणजे काय ?
- २) किंमत निर्देशांक म्हणजे काय ?
- ३) इ. बँकिंग म्हणजे काय ?
- ४) ATM म्हणजे काय ?
- ५) बँक रेट म्हणजे काय ?
- ६) मुदत ठेव म्हणजे काय ?
- ७) भावघट म्हणजे काय ?
- ८) विधिग्राह्य पैसा म्हणजे काय ?
- ९) व्यापारी बँक म्हणजे काय ?
- १०) पतपैसा म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) पैशाचे प्रकार
- २) पतनिर्मितीची प्रक्रिया
- ३) चलनवाढीचे प्रकार
- ४) व्यापारी बँकेची प्राथमिक कार्ये.

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

अ) व्यापारी बँकेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची कार्ये स्पष्ट करा.

१४

५. पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 164

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) New (CGPA Pattern) Examination, 2015
MARATHI (Opt. Paper – IV)
वाङ्मयाचा आस्वादात्मक अभ्यास

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न-योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) 'ऑल इंडिया फेडरेशन ऑफ रियल इस्टेट इंडस्ट्रीने कोणत्या पुरस्काराचे आयोजन केले आहे ?
अ) खेतरत्न ब) साहित्य रत्न क) बिल्डर रत्न ड) व्यापार रत्न
- २) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' मधील बंटी कोणता व्यवसाय करित होता ?
अ) टी.व्ही. विक्रेता ब) टी.व्ही.अभिनेता
क) विमा एजंट ड) दुकानदारी
- ३) दाभाडे यांच्या मुलीचे नाव काय होते ?
अ) चिंगी ब) बबली क) पिंकी ड) मुन्नी
- ४) दाभाडे रहात असलेल्या इमारतीचे नाव काय ?
अ) कृष्णकुंज ब) लताकुंज क) कुसुमकुंज ड) राधाकुंज
- ५) बबन येलमामेचे मूळ गाव कोणते ?
अ) शिर्डी ब) मारडी क) चिखर्डी ड) पाथर्डी
- ६) 'बिल्डर रत्न अँवॉर्ड फ्रॉम वेस्टर्न रिजन' कोणाला मिळाले ?
अ) नंदा ईरानी ब) नंदा रत्नानी क) नंदा ललवानी ड) नंदा अडवानी

P.T.O.

- ७) मेजर प्रॉब्लेम आला की पांडुरंगाला साकडं कोण घालत ?
 अ) आमदार ब) खासदार क) मंत्री ड) सी.एम.
- ८) 'मस्करीचे दिवस' या पाठात गुराख्यांची देवता कोणती आहे ?
 अ) तांबजाई ब) तुळजाई क) येडाई ड) गोदाई
- ९) नागोबासाठी शेर शेर तूप कोण मागतात ?
 अ) गारूडी ब) शेतकरी क) गुराखी ड) सर्पमित्र
- १०) सुगीच्या दिवसात अस्वलाबरोबर कुस्ती कोण खेलत असे ?
 अ) सित्या ब) सखामामा क) भुत्या ड) रघू
- ११) गावानं कुणाचा धसका घेतला होता ?
 अ) पाहुण्यांचा ब) भुतांचा क) डुल्याचा ड) चोरांचा
- १२) कोणत्या पक्ष्यांचे थवेच्या थवे सावरीवर उतरत असत ?
 अ) टिटव्या ब) साळुंक्या क) चिमव्या ड) गिधाडे
- १३) चिकाळू आंब्याखाली कोण जमन असे ?
 अ) चोर-दरोडेखोर ब) शिकारी क) शेतकरी ड) गुराखी
- १४) 'डोळे वादळाचे' या पाठातील सखामामा कोणाचा खून करतो ?
 अ) वायरमन ब) पोस्टमन क) लाईनमन ड) मल्हारी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) पोलिसांनी दाभाडे आणि घुसखोर यांना जागेबाबत कोणता निर्णय दिला ?
- २) मोठ्या टारुनशिप मधील एकही फ्लॅट का विकला जात नाही ?
- ३) बबन येलमामेने मुंबईत आल्यानंतर कोणकोणती कामे केली ?
- ४) मुन्नाला कोणी व का मारले ?
- ५) गुरे गुराख्यांची कशी मस्करी करतात ?
- ६) 'बादं' म्हणजे काय ?
- ७) जत्रेमध्ये सर्वात जास्त आकर्षण कशाचे असते ?
- ८) 'एक शापित स्वप्न' या कथेतील लोक तळ्यातील मासे का मारत नसत ?

३. अ) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : ८
- १) 'झपाटलेल रान' मधील आक्काताईचा मृत्यू.
 - २) 'हवतले झोके' या पाठातील शिकारीला गेलेले देव.
 - ३) 'गावाकडच्या जत्रा' पाठातील महाशिवरात्रीचा उत्सव.
- ब) संदर्भासह स्पष्टीकरण लिहा (कोणतेही दोन) : ६
- १) 'धावत जाऊन बखोटं पकडा त्या हालकट इन्स्पेक्टराच आणि खडसून विचारा आमच्या जागेची वाटणी करणारा तू कोण रे' ?
 - २) 'जगात दर दहा माणसांमागे एक बंदूक आहे आणि प्रत्येक माणसाला मारायला दोन गोळ्या अॅव्हेलेबल आहेत.
 - ३) कायाय, शेवटी लोकशाही आहे, प्रोसिजर फॉलो करावी लागते.
४. सामाजिक वास्तवतेचे चित्रण 'काय डॅंजर वारा सुटलाय' मधून कसे आले आहे ते तुमच्या शब्दात लिहा. १४
- किंवा
- 'काय डॅंजर वारा सुटलाय' या नाटकातील सत्यविजय दाभाडे यांचे व्यक्तिचित्रण रेखाटा.
५. 'चंद्रबनातल्या सावल्या' या ललित लेख संग्रहातील ग्रामीण जीवनाचे चित्रण करा. १४
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
(C.G.P.A.) (New)
URDU (Optional) (Paper – IV)
Urdu Poetry

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the left indicate full marks.*

14

1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ جوابی پرچے میں لکھئے :

(1) مرثیے کے کل _____ جزو ہیں۔

(چار آٹھ نو دس)

(2) قصہ یا کہانی کے واقعات کو ترتیب سے لگانا _____ کہلاتا ہے۔

(کردار نگاری منظر نگاری پلاٹ چہرہ)

(3) جس غزل میں صرف قافیہ ہوتا ہے اُسے _____ غزل کہتے ہیں۔

(مُقفی مسجع معری آزاد)

(4) جس چیز سے تشبیہ دی جاتی ہے اُس کو _____ کہتے ہیں۔

(شبہ وجہ تشبیہ غرض تشبیہ شبہ بہ)

(5) زینب حضرت _____ کی بہن ہیں۔

(عابد حُر حضرت امام حسین علی اکبر)

- (6) نصاب میں شامل مرثیہ حضرت حُر کی شہادت میں مرثیے کے صرف دو جزو شہادت اور _____ شامل ہیں۔
(چہرہ بین رخصت آمد)
- (7) _____ نے خانہ باغ کو ترتیب دیا تھا۔
(وزیر شہزادے شہ شہ عوام)
- (8) اسی روز و شب میں اُلجھ کر نہ رہ جا کہ تیرے زماں اور مکاں اور بھی ہیں
درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے۔
(استعارہ تضاد مبالغہ حُسنِ تعلیل)
- (9) نہ گل کھلے ہیں نہ اُن سے ملے نہ _____ پنی ہے
عجیب رنگ میں اب کے بہار گُذری ہے۔
(دوا چائے سے کافی)
- (10) تو _____ ہے پرواز ہے کام تیرا
ترے سامنے آسماں اور بھی ہیں۔
(داغ مینا طوطا شاہیں)
- (11) حضرت امام حُسن کی شہادت پر _____ نے توبتیں بجوائیں۔
(ابن زیاد شمر عمرو یزید)
- (12) حکایت نصحت گری مرغ اسیر و ناہمی صیاد کی ، شنوی _____ کا
مختصر حصہ ہے۔
(گلزار نسیم زہر عشق خاور نامہ علی نامہ)

- (13) مثنوی 'سحر البیباں' کا ہیرو _____ ہے۔
(نندہ بے نظیر تاج الملوک نصوص)
- (14) مثنوی لفظ _____ سے مشتق ہے۔
(مستعار رث شنی قصہ)

14

2. درج ذیل اشعار کی تشریح کیجئے: (کوئی سات/7)

- (1) ستاروں سے آگے جہاں اور بھی ہیں
ابھی عشق کے امتحان اور بھی ہیں
- (2) جنوں میں جتنی بھی گزری بہ کار گزری ہے
اگرچہ دل پہ خرابی ہزار گزری ہے
- (3) یادوں نے جا کے خوب زمانے سے صلح کی
میں ایسا بد دماغ یہاں بھی بچھڑ گیا
- (4) گئے دن کے تنہا تھا میں انجمن میں
یہاں اب میرے رازداں اور بھی ہیں
- (5) اُس پر بھی دشمنوں کا کہیں سایہ پڑ گیا
غم سا پُرانا دوست بھی آخر بچھڑ گیا

(6) یہ صبح کی سفیدیاں یہ دو پہر کی زرایاں
اب آئینے میں دیکھتا ہوں میں کہاں چلا گیا

(7) وہ بات سارے فسانے میں جس کا ذکر نہ تھا
وہ بات اُن کو بہت ناگوار گزری ہے

(8) دیارِ دل کی رات میں چراغ سا جلا گیا
ملا نہیں تو کیا ہوا، وہ شکل تو دیکھا گیا۔

8

3. الف) مختصر جواب لکھئے: (کوئی دو/2)

- (1) صنعتِ 'استعارہ' کی تعریف مثال کے ساتھ تحریر کیجئے۔
- (2) سیاق و سباق کے حوالے سے درج ذیل بند کی تشریح کیجئے۔

کنیزانِ مہرو کی ہر طرف ریل
چنبیلی کوئی اور کوئی رائے ہیل
رنگیلی کوئی اور کوئی شیاں روپ
کوئی چٹ لگن اور کوئی کام روپ
کوئی کیتکی اور کوئی گلاب
کوئی مہرتن اور کوئی ماہتاب
کوئی سیوتی اور ہنس مکھ کوئی
کوئی دل لگن اور تن سکھ کوئی

(3) سیاق و سباق کے حوالے سے درج ذیل بند کی تشریح کیجئے۔
گرتے ہی خاک پر شہ دیں کو غش آگیا
پھر بھی نہ کوئی پیاسے کو پانی پلا گیا
خجڑ لگا گیا کوئی نیزہ لگا گیا
کھولی جو آنکھ شہ نے جگر تھر تھرا گیا
سر کاٹنے کو پاؤں کسی کا نہ بڑھ سکا
جز رنگِ زرد اور کوئی منہ نہ پھرٹھ سکا

6

(ب) مختصر جواب لکھئے : (کوئی دو/2)

- (1) صنف 'مرثیہ' کا اجمال تعارف پیش کیجئے۔
- (2) 'ردیف' کی تعریف مثال کے ساتھ لکھئے۔
- (3) مرثیہ کے جزو 'رجز' کی تعریف مع مثال تحریر کیجئے۔

14

4. صرف ایک سوال کا جواب لکھئے :

- (1) صنف 'شئوی' کی تعریف بیان کرتے ہوئے اُس کے اجزائے ترکیبی کا مفصل جائزہ لیجئے۔
- (2) مرثیہ 'حضرت حُر کی شہادت' کا خلاصہ لکھئے۔

14

5. شئوی 'حکایت نصحت گیری مرغ اسیرہ ناہمی صیاد کی' کا خلاصہ لکھئے۔

SLR-X – 166

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
OPT. KANNADA (Paper – IV)
(CGPA Pattern)
Modern Prose and Drama

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

14

1) ಘನತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ಎನಿಸಿದ ದೇಶ _____

- 1) ಚೀನಾ 2) ಪಾಕಿಸ್ತಾನ 3) ಭಾರತ 4) ಬಾಂಗ್ಲಾ

2) ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜಧಾನಿ _____

- 1) ಹಾಲೆಂಡ್ 2) ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ 3) ಬಲೂಚಿಸ್ಥಾನ 4) ಜೂರಿಕ್

3) ಅಮೇರಿಕಾದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತೈಲಸಾಗಣೆ ಹಡಗು ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾಗಿತ್ತು _____

- 1) ಅಲಾಸ್ಕಾ 2) ಮೆಕ್ಸಿಕೊ 3) ಚಿಕ್ಸ್ಕುಲುಬಾ 4) ಜೂರಿಕ್

4) 'ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದೆಲ್ಲ ಪುಕ್ಕಟೆ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ _____

- 1) ಕನ್ನಡ 2) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ 3) ಫ್ರೆಂಚ್ 4) ಜಪಾನೀ

5) ನಿತ್ಯೋತ್ಸವದ ಕವಿ _____

- 1) ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ 2) ಕೆ. ಎಸ್. ನಿಸ್ಸಾರ್ ಅಹ್ಮದ್
3) ಜಿ. ಎಸ್. ಎಸ್. 4) ಕುವೆಂಪು

6) ರಾಳೆಗಾನ್‌ಸಿದ್ದಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ _____

- 1) ಕರ್ನಾಟಕ 2) ಕೇರಳ 3) ತಮಿಳುನಾಡು 4) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

7) ವಿಶ್ವ ಪರಿಸರದ ದಿನ _____

- 1) ಮೇ - 1 2) ಜೂನ್ - 5 3) ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ - 5 4) ನವೆಂಬರ್ - 1

P.T.O.

8) ಪುರಾಣ_____

- 1) ಕಾವ್ಯ 2) ಶಾಸ್ತ್ರ 3) ಪ್ರಹಸನ 4) ನಾಟಕ

9) ಮಂಡಳ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಹಾಲಿ ಛೇರ್ಮನ್ _____

- 1) ಸಟಿಯೂರಪ್ಪ 2) ದುಗ್ಗಪ್ಪ 3) ಕರಿಯಜ್ಜ 4) ಹಾಲಪ್ಪ

10) ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವಸ್ತು _____

- 1) ಅಮೃತ 2) ಸುರೆ 3) ಜೇಷ್ಠಾದೇವಿ 4) ವಿಷ

11) ಮಂಡಳದ ಏಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವಳು _____

- 1) ದ್ರೌಪದಿ 2) ಕುಂತಿ 3) ಸಂಗಮ್ಮ 4) ಲಲಿತ

12) ಕುಂತಿಯ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗ _____

- 1) ಧರ್ಮ 2) ಕರ್ಣ 3) ಭೀಮ 4) ದುರ್ಯೋಧನ

13) ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡವನು _____

- 1) ಧರ್ಮ 2) ಶಕುನಿ 3) ವಸಿಷ್ಠ 4) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ

14) ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನ ಮಗ _____

- 1) ಸೋವಿದೇವ 2) ಬಿಜ್ಜಳ 3) ಬಸವಣ್ಣ 4) ತೈಲಪ

2. ಬೇಕಾದ ಏಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

1) ಗ್ಯಾರೆಟ್ ಹಾರ್ಡಿನ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ ಯಾವುದು ?

2) ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶ ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಲು ಬೇಕಾಗುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ಸಂಗತಿಗಳಾವುವು ?

3) ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಸ್ತಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾವುವು ?

4) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವುವು ?

5) ಪುರಾಣ ಪ್ರಹಸನದ ಮಹಿಳಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

6) ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜನ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

7) ಮಂಡಳದ ಎಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾವ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು ?

8) ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

3. ಅ) ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10
- 1) ಓರೋನ್
 - 2) ಪಪ್ಪಿ-ಪಿ
 - 3) ಕರ್ನಾಟಕದ ಮರುಭೂಮಿಗಳು.
- ಆ) ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ : 4
- 1) ಅವೆಲ್ಲಾ ಅದ್ಯಾಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗ್ತು ?
 - 2) ಗಂಡಂದಿರು, ಗಂಡಂದಿರು, ತೂಢ್ ಎಂತ ಗಂಡಂದಿರಿ ?
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- 1) ಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
 - 2) ಪುರಾಣ ಪ್ರಹಸನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಾಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- 1) ಜೀವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಬಗೆ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS (Optional) (New)
Demography (Paper No. – IV) (CGPA Pattern)

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) _____ prepared the outline of national sample survey.
a) Dr. R. A. Gopalswami b) J. K. Bantiya
c) C. Chandramawali d) Prof. R. C. Mahalnobis
- 2) Demography is concerned with the subject
a) Economics b) Accounts c) Physics d) Chemistry
- 3) The international institute for study of population was established 1956 in
a) New Delhi b) Mumbai c) Chennai d) Nagpur
- 4) According to Malthus food production is increase _____ ratio.
a) Geometric b) Stable c) Arithmetic d) None of these
- 5) The concept of demography first used by
a) Malthus b) Dalton c) Frank Lorimer d) Achile Goylord
- 6) The Sample Registration System started in
a) 1947 b) 1964 c) 1970 d) 1980
- 7) The first census independent India was conducted in
a) 1951 b) 1961 c) 1941 d) 1971
- 8) In _____ the Bengal Birth and Deaths Registration Act was passed.
a) 1860 b) 1880 c) 1873 d) 1890
- 9) The theory of optimum population concern with
a) J. B. Say b) Malthus c) Smith d) Sidgwick
- 10) According to the theory of demographic transition the first stage is
a) High birth rate and high death rate b) Low birth rate and low death rate
c) High birth rate and low death rate d) None of these

P.T.O.

11) _____ is the equation of age specific death rate.

- a) $\frac{b_i}{P_i} \times K$ b) $\frac{d_i}{P_i} \times K$ c) $\frac{D}{P} \times K$ d) $\frac{B}{P} \times K$

12) _____ is the equation of crude birth rate.

- a) $\frac{b_i}{P_i} \times K$ b) $\frac{D}{P} \times K$ c) $\frac{B}{P} \times K$ d) None of these

13) Indian population is

- a) Over b) Optimum c) Very low d) Low

14) _____ was commissioner of 1951 census.

- a) Dr. Swaminathan b) J. K. Bantiya
c) Dr. R. A. Gopalswami d) C. Chandramawali

2. Write short answer (**any seven**).

14

- 1) Define micro demography.
- 2) Give the meaning of productive population.
- 3) What is census ?
- 4) What is birth rate ?
- 5) State the meaning of civil registration system.
- 6) State the concept of under population.
- 7) What is net reproduction rate ?
- 8) What is crude death rate ?
- 9) What is meant by demographic survey ?
- 10) State the meaning of distribution of population.

3. Write short notes (**any two**).

14

- 1) Features of over population.
- 2) Demerits of civil registration system.
- 3) Gross reproduction rate.
- 4) Stages of demographic transition.

4. Answer **any one** question of the following.

A) What is demography ? Explain the scope of demography.

14

OR

B) What is fertility ? Explain the factors affecting it.

5. Discuss the post independence development of population studies in India.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) _____ यांनी राष्ट्रीय नमुना पाहणीची रूप रेषा तयार केली.
अ) डॉ. आर. ए. गोपालस्वामी ब) जे. के. बांठीया
क) सी. चंद्रमौळी ड) प्रा. आर. सी. महालनोबिस
- २) लोक संख्याशास्त्र हे _____ या विषयाशी संबंधित आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) अकौंटस् क) पदार्थ विज्ञान ड) रसायनशास्त्र
- ३) सन् १९५६ मध्ये लोकसंख्या अभ्यासाकरिता आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील संस्था _____ येथे स्थापन करण्यात आली.
अ) नवी दिल्ली ब) मुंबई क) चेन्नई ड) नागपूर
- ४) माल्थसच्या मते अन्नधान्याचे उत्पादन _____ श्रेणीने होते.
अ) भूमीती ब) स्थिर क) गणिती ड) यापैकी नाही
- ५) _____ यांनी प्रथम लोकसंख्याशास्त्र ही संज्ञा वापरली.
अ) माल्थस ब) डाल्टन क) फ्रँक लोरीमर ड) अचिले गॉयलार्ड
- ६) नमुना नोंदणी पद्धत _____ मध्ये सुरू करण्यात आली.
अ) १९४७ ब) १९६४ क) १९७० ड) १९८०
- ७) स्वतंत्र भारताची पहिली जनगणना _____ मध्ये करण्यात आली.
अ) १९५१ ब) १९६१ क) १९४१ ड) १९७१
- ८) _____ मध्ये बेंगाल जन्म व मृत्यु नोंदणी कायदा पास करण्यात आला.
अ) १८६० ब) १८८० क) १८७३ ड) १८९०
- ९) पर्याप्त लोकसंख्येचा सिद्धांत _____ संबंधित आहे.
अ) जे. बी. से ब) माल्थस क) स्मिथ ड) सिजवीक
- १०) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतानुसार पहिला टप्पा म्हणजे _____ होय.
अ) उच्च जननदर आणि उच्च मृत्युदर ब) कमी जननदर आणि कमी मृत्युदर
क) उच्च जननदर आणि कमी मृत्युदर ड) यापैकी नाही
- ११) _____ हे वयो सापेक्ष मृत्युदराचे सूत्र आहे.
अ) $\frac{bi}{Pi} \times K$ ब) $\frac{di}{Pi} \times K$ क) $\frac{D}{P} \times K$ ड) $\frac{B}{P} \times K$
- १२) _____ हे ढोबळ जननदराचे सूत्र आहे.
अ) $\frac{bi}{Pi} \times K$ ब) $\frac{D}{P} \times K$ क) $\frac{B}{P} \times K$ ड) यापैकी नाही

१३) भारताची लोकसंख्या _____ आहे.

अ) अतिरिक्त ब) पर्याप्त क) अतिशय कमी ड) कमी

१४) _____ हे सन् १९५१ च्या जनगणनेचे आयुक्त होते.

अ) डॉ. स्वामीनाथन ब) जे. के. बांठीया
क) डॉ. आर. ए. गोपालस्वामी ड) सी. चंद्रमौळी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात).

१४

- १) सूक्ष्म लोकसंख्याशास्त्राची व्याख्या द्या.
- २) उत्पादक लोकसंख्येचा अर्थ सांगा.
- ३) जनगणना म्हणजे काय ?
- ४) जननदर म्हणजे काय ?
- ५) मुलकी नोंदणी पद्धतीचा अर्थ सांगा.
- ६) न्यून लोकसंख्येची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ७) शुद्ध प्रजननदर म्हणजे काय ?
- ८) ढोबळ मृत्युदर म्हणजे काय ?
- ९) लोकसंख्याशास्त्रीय पहाणी म्हणजे काय ?
- १०) लोकसंख्येच्या वितरणाचा अर्थ सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन).

१४

- १) अतिरिक्त लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये.
- २) मुलकी नोंदणी पद्धती दोष.
- ३) स्थूल प्रजननदर.
- ४) लोकसंख्या संक्रमणाच्या अवस्था.

४. पुढील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

अ) लोकसंख्याशास्त्र म्हणजे काय ? लोकसंख्या शास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जनन म्हणजे काय ? त्यावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

५. भारतातील स्वातंत्र्योत्तर काळातील लोकसंख्या अभ्यासाच्या विकासाची चर्चा करा.

१४

Seat No.	
----------	--

B.A. II (Semester – III) New (CGPA) Examination, 2015
OPT. HISTORY (Paper – III)
History of Modern Europe (1789 – 1871 A.D.)

Day and Date : Thursday, 10-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : **14**

- 1) _____ dynasty was ruling in France at the time of French Revolution, 1789.
a) Romanov b) Burbon c) Manchoo d) Samurai
- 2) Meri Antoinete was the Queen of _____ Louis.
a) XIV b) XV c) XVI d) XVIII
- 3) In the year 1774 XVI Louis appointed _____ as Finance Minister.
a) Kalone b) Turgo c) Nekar d) Briyan
- 4) _____ wrote a book 'Social Contract'.
a) Rousseau b) Montesquieu
c) Didero d) Voltaire
- 5) Napoleon Bonaparte was born in _____ A.D.
a) 1768 b) 1769 c) 1770 d) 1771
- 6) Napoleon Bonaparte adopted _____ policy for England.
a) Open door b) Import c) Export d) Continental
- 7) In the battle of Waterloo _____ defeated Napoleon.
a) Duke of Wellington b) Captan Cook
c) Duke of Beri d) None of these

- 4) Give the brief information about Brumer Revolution.
- 5) When and where Napoleon Bonaparte was died ?
- 6) What is meant by Metternich system ?
- 7) State the principles of Vienna Congress, 1815.
- 8) Give the short information about Holly Alliance.
- 9) State the any two causes of French Revolution, 1830.
- 10) State the names of political parties in France during the period of Louis Phillippe.

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Work of National Assembly.
- 2) Causes of the downfall of Napoleon Bonaparte.
- 3) Effects of the French Revolution, 1830 A.D.
- 4) Louis Phillippe.

4. Review the reforms of Napoleon Bonaparte. **14**

OR

Evaluate the work of Metternich.

5. Explain the political, social and economic causes of French Revolution, 1789 A.D. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) इ.स. १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीवेळी फ्रांसमध्ये _____ या राजघराण्याची सत्ता होती.

अ) रोमनॉव्ह ब) बुरबाँन क) मांचू ड) सामुराई

२) मेरी अँटॉईनेट ही _____ लुईची राणी होती.

अ) चौदाव्या ब) पंधराव्या
क) सोळाव्या ड) आठराव्या

३) इ.स. १७७४ मध्ये १६ व्या लुईने अर्थमंत्री म्हणून _____ याची नेमणूक केली.

अ) कालोन ब) तुर्गो क) नेकर ड) ब्रिएन

४) 'सोसिअल कॉन्ट्रॅक्ट' (सामाजिक करार) हा ग्रंथ _____ याने लिहिला.

अ) रूसो ब) मॉन्टेस्क्यू क) दिदेरो ड) व्हॉल्टेअर

५) इ.स. _____ मध्ये नेपोलियन बोनापार्टचा जन्म झाला.

अ) १७६८ ब) १७६९ क) १७७० ड) १७७१

६) नेपोलियन बोनापार्टने इंग्लंड विरुद्ध _____ धोरण अवलंबिले.

अ) मुक्तद्वार ब) आयात
क) निर्यात ड) व्यापार बहिष्कार

७) वाटर्लूच्या लढाईत _____ याने नेपोलियन बोनापार्टचा पराभव केला.

अ) ड्युक ऑफ वेलिंग्टन ब) कॅप्टन कुक
क) ड्युक ऑफ बेरी ड) यापैकी नाही

- ८) मेटरनिक हा _____ चा चॅन्सलर (पंतप्रधान) होता.
अ) फ्रांस ब) प्रशिया क) ऑस्ट्रिया ड) रशिया
- ९) संयुक्त युरोपची दुसरी परिषद _____ येथे भरली.
अ) व्हेरोना ब) लेबॅक
क) ट्रोपुओ ड) एक्स ला शापेल
- १०) इ.स. १८१५ च्या व्हिएन्ना परिषदेसाठी इंग्लंडचा प्रतिनिधी म्हणून _____ हा उपस्थित होता.
अ) टेलिगॅंड ब) झार अलेक्झांडर
क) मेटरनिक ड) कॅसलरीग
- ११) इ.स. १८३० च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीवेळी _____ हा फ्रांसचा राजा होता.
अ) १८ वा लुई ब) १० वा चार्ल्स
क) लुई फिलिपी ड) तिसरा नेपोलियन
- १२) इ.स. _____ मध्ये १८ व्या लुईचा मृत्यू झाला.
अ) १८२२ ब) १८२४ क) १८२६ ड) १८२८
- १३) इ.स. १८४७ - १८४८ या काळात _____ हा फ्रांसचा प्रधानमंत्री होता.
अ) व्हिलेली ब) पॉलिग्नॅक क) मॉर्टिग्नॅक ड) गिझॉट
- १४) _____ यास 'नागरिकांचा राजा' असे म्हणत असत.
अ) लुई फिलिपी ब) नेपोलियन बोनापार्ट
क) १० वा चार्ल्स ड) १६ वा लुई

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही सात) :

१४

- १) 'सत्ता विभाजनाचा सिद्धांत' कोणी व कोणत्या ग्रंथात मांडला ?
- २) दहशतीचे राज्य म्हणजे काय ?
- ३) फ्रेंच विचारवंत रूसो याचे योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ४) ब्रुमेर क्रांती विषयी थोडक्यात माहिती द्या.
- ५) नेपोलियन बोनापार्टचा मृत्यू कधी व कोठे झाला ?
- ६) मेटरनिक राज्यपद्धती म्हणजे काय ?
- ७) इ.स. १८१५ च्या व्हिएन्ना परिषदेची तत्वे सांगा.
- ८) पवित्र संघासंबंधी थोडक्यात माहिती द्या.
- ९) इ.स. १८३० च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- १०) लुई फिलिपीच्या काळातील फ्रांसमधील राजकीय पक्षांची नावे सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) राष्ट्रीय सभेचे कार्य.
- २) नेपोलियन बोनापार्टच्या व्हासाची कारणे.
- ३) इ.स. १८३० च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम.
- ४) लुई फिलिपी.

४. नेपोलियन बोनापार्टच्या सुधारणांचा आढावा घ्या. १४

किंवा

मेटरनिकच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

५. इ.स. १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची राजकीय, सामाजिक व आर्थिक कारणे स्पष्ट करा. १४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
Opt. GEOGRAPHY (CGPA) (New) (Paper – III)
Human Geography

Day and Date : Thursday, 10-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Select the proper alternative and fill in the blank. **14**
- 1) Economic geography is a branch of _____ geography.
A) Physical B) Human C) Political D) Historical
 - 2) The book entitled, "Influence of Geographic Environment" is written by _____
A) Miss Semple B) Ratzel C) Davis D) Huntington
 - 3) _____ geography is the study of the changing relationship between the unresting man and unstable earth.
A) Economic B) Human C) Political D) Historical
 - 4) The word environment is originated by _____ language.
A) French B) Greek C) American D) Roman
 - 5) _____ putforth the concept of stop and go determinism.
A) Huntington B) Semple C) Davis D) G. Taylor
 - 6) _____ used the term possibilism for the first time.
A) Febvre B) Davis C) Ritter D) Taylor
 - 7) Race is the _____ concept.
A) Biological B) Geographical C) Chemical D) Physical
 - 8) American scientist _____ has introduced the "Theory of Evolution of Human Race".
A) Huntington B) Semple C) Ritter D) Taylor
 - 9) European people is _____ racial groups.
A) Caucasoids B) Mongoloids C) Negroids D) Homoerects

- 10) Gond people lives in _____ region.
 A) Sahara B) Gondwana C) Tundra D) Saiberia
- 11) The snow house of Eskimo in winter season is called _____
 A) Tupic B) Slage C) Yurt D) Igloo
- 12) Bushmen belongs to _____ race.
 A) Mongoloids B) Caucesoides C) Negrito D) Homoerects
- 13) Data shown with specific scale by square is called as _____
 A) Proportional circle B) Proportional square
 C) Divided rectangle D) None of these
- 14) Statistical data converted into percentage while draw _____
 A) Proportional circle B) Proportional square
 C) Divided rectangle D) Star diagram

2. Write short answer of the following (**any seven**). **14**
- 1) What is meant by human geography ?
 - 2) What is meant by determinism ?
 - 3) Give the name of possibilismist.
 - 4) What are the types of environment ?
 - 5) State the names of human races.
 - 6) State the jewellery of gond tribe.
 - 7) Give the major occupation of Bushmens.
 - 8) Which is the factors of cultural environment ?
3. A) Write short notes (**any two**). **8**
- 1) Nature of human geography
 - 2) Mongoloids race
 - 3) Proportional circle.
- B) Write short notes (**any two**). **6**
- 1) Concept of possibilism
 - 2) Economic life of Gond
 - 3) Factors of natural environment
4. A) Explain the impact of man on environment. **14**
- OR
- B) What is meant by human geography ? Write branches of human geography in brief.
5. Describe the Griffth Taylor's theory of evolution of human races. **14**

- १२) बुशमेन हे _____ वंशातील लोक आहेत.
 अ) मंगोलाईड ब) कॉकेसाईड क) नेग्रीटो ड) होमोइरेक्टस
- १३) आकडेवारी ठराविक प्रमाण घेऊन चौरसाद्वारे दाखवले जाते त्यास _____ म्हणतात.
 अ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ ब) प्रमाणबद्ध चौरस क) विभाजीत आयत ड) यापैकी नाही
- १४) _____ ही आकृती काढताना आकडेवारीचे रूपांतर टक्केवारीमध्ये घेतले जाते.
 अ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ ब) प्रमाणबद्ध चौरस क) विभाजीत आयत ड) नक्षत्र आकृति

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ७).

१४

- १) मानवी भूगोल म्हणजे काय ?
- २) निश्चिंतावाद म्हणजे काय ?
- ३) संभववादी विचारवंताची नांवे सांगा.
- ४) पर्यावरणाचे प्रकार कोणते ?
- ५) मानवी वंशाची नांवे सांगा.
- ६) गोंड आदिवासीचे अलंकार सांगा.
- ७) बुशमेनचा प्रमुख व्यवसाय सांगा.
- ८) सांस्कृतिक पर्यावरणाचे घटक कोणते ?

३. अ) टीपा लिहा (कोणतेही २).

८

- १) मानवी भूगोलाचे स्वरूप
- २) मंगोलाईडस वंश
- ३) प्रमाणबद्ध वर्तुळ

ब) टीपा लिहा (कोणतेही २).

६

- १) संभववाद विचार प्रणाली
- २) गोंडाचे आर्थिक जीवन
- ३) नैसर्गिक पर्यावरणाचे घटक

४. अ) मानवाचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) मानवी भूगोल म्हणजे काय ? सांगून मानवी भूगोलाच्या शाखेची सविस्तर माहिती द्या.

४. ग्रिफीथ टेलरचा मानव वंश विकास सिद्धांत स्पष्ट करा.

१४

- 5) How did Gandhi convince the station master in giving him the first class railway ticket ?
 - 6) How, according to Darwin, the seasonal changes affect beings ?
 - 7) In what way Behrman helped Joanna overcome the crisis in her life ?
 - 8) What was the condition of the Indians living in South Africa ?
3. A) Answer the following questions in about fifty words **each (any two)** : **8**
- 1) What is the significance of the title “If” ?
 - 2) Bring out a comparison between the Caged bird and the African-Americans.
 - 3) Write the important bits of advice given by the narrator in “If”.
- B) Answer the following questions briefly **(any two)** : **6**
- 1) Write a temporary voice mail from Anand Patel, the MLA, informing his party workers that he will be away for a week to America for a study tour.
 - 2) Write a permanent voice mail from Dr. Ranjan Pande, a reputed cardiologist, for his patients regarding his busy schedule.
 - 3) The principal of a college is going late to attend his duty. Write a message for the Principal’s voice mail addressing the staff that he will reach college at 11 a.m. instead of 7.30 a.m.
4. Answer the following questions **(any one)** : **14**
- A) You are Sameer Verma, 111, Ganesh Nagar, New Delhi-100002 and you want to buy an Oven from Sanjay Electronics, Karol Bagh, New Delhi-100003. Write **a letter of enquiry** seeking information about the Oven and another **letter in response** to this letter by the Manager of Sanjay Electronics.
- B) Imagine that you are Dr. Yogesh Chohan, Manager, Raman Garmets Pvt. Ltd., Solapur-413001 and you are appointing Mr. Suresh Shinde, Shri Nagar, Bijapur Road, Solapur-413004 as Sales Executive at your firm. Write **a letter of appointment** including details regarding terms and conditions, salary, increment scheme, leave, working hours, etc.
5. Write a review of the latest Hindi or Marathi movie you have seen with details. **14**
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (I.D.S.)
(C.G.P.A. Pattern)**

Political and Cultural History of Ancient India upto CAD 650

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select appropriate word.

14

- 1) Carbon-14 dating method invented by _____
A) Dr. Libbi
B) John Marshal
C) William Jons
D) Dr. Primros
- 2) Brahmi script first time read by _____
A) John Evanson
B) Mortimar Wheeler
C) James Princep
D) Midos Talar
- 3) Megasthenese has wrote the _____ book.
A) Rajtarangini
B) Indica
C) Historica
D) Natural history
- 4) Tatang-Siyuki travel account written by _____
A) Taranath
B) Alberuni
C) Itsing
D) Hiuen-Tsang
- 5) To wrote Dan Patra _____ metal is basically used.
A) Gold
B) Copper
C) Silver
D) Iron
- 6) Man has settled his life in the _____ period.
A) Neolithic age
B) Palaeolithic age
C) Mesolithic age
D) Vedic age
- 7) Pashupati was the main God of _____
A) Stone age
B) Jain
C) Vedic
D) Harappan
- 8) _____ discovered the Harappan.
A) Rakhalidas Banerji
B) Vasant Shinde
C) Dayaram Sahani
D) Dr. Premros

- 9) _____ place is known as mountain of deads in Indus Valley civilization.
 A) Mohan-jo-dado B) Daymabad
 C) Harappan D) Lothal
- 10) According to _____ the North Dhruva is the native place of Aryas.
 A) MaxMuller B) Lokmanya Tilak
 C) Avinashchandra Za D) John Marshal
- 11) _____ God was most important during the Rigveda period.
 A) Ram B) Krusna C) Indra D) Visnu
- 12) The main subject in Sama vedas is _____
 A) Yadnya B) Puja C) Music D) Dance
- 13) Varna system mentioned first in the _____
 A) Rigveda B) Ramayan C) Arthashastra D) Indica
- 14) Adhyayan, Adhyapan were the duties of _____ varna.
 A) Brahman B) Kshatriya C) Vaishya D) Shudras

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) Explain the historical importance of coins.
- 2) Which is the two characteristics of Neolithic age ?
- 3) Give the archaeological excavated sources.
- 4) Describe the 'cremating' system of stone age.
- 5) Give the information of discovered in Mohan-jo-dado.
- 6) Give the great bath in Indus valley civilization.
- 7) Write any two causes of declining the Indus Valley Civilization.
- 8) Which are the names of four Ashramas ?
- 9) What were the work and duties of Kshatriya Varna ?
- 10) Give the work of Samiti in vedic period.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Foreign traveller accounts.
- 2) Tools in stone age.
- 3) Town planning in Indus Valley Civilization.
- 4) Religious life in Arya.

4. Explain the importance of archaeological sources of study the Ancient Indian History. 14

OR

Discuss the cultural life on Neolithic age.

5. Write a detail notes on social and economic life in Vedic period. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा. १४

- १) कार्बन-१४ या कालमापण पद्धतीचा शोध _____ यांनी लावला.
अ) डॉ. लिबी ब) जॉन मार्शल क) विल्यम जोन्स ड) डॉ. प्रिमरोझ
- २) ब्राह्मी लिपीचे वाचन सर्व प्रथम _____ यांनी केले.
अ) जॉन इव्हानसन ब) मार्टिंमर व्हिल्लर
क) जेम्स प्रिन्सेप ड) मिडोज टेलर
- ३) मॅगोस्थेनिस यांनी _____ हा ग्रंथ लिहीला.
अ) राजतरंगिणी ब) इंडिका क) हिस्टोरिका ड) नॅचरल हिस्ट्री
- ४) तातंग-सियुकी हे प्रवास वर्णन _____ यांनी लिहिले.
अ) तारानाथ ब) अल्बेरूनी क) इत्सिंग ड) ह्युएन-त्संग
- ५) दानपत्रे लिहिण्यासाठी प्रामुख्याने _____ या धातूचा वापर केला जातो.
अ) सोने ब) तांबे क) चांदी ड) लोखंड
- ६) मानवाच्या स्थिर जीवनाला सुरुवात _____ चा काळात झाली.
अ) नवाश्म युग ब) पुराश्म युग
क) मध्याश्म युग ड) वैदिक युग
- ७) पशुपती हा _____ लोकांचा प्रमुख देव होता.
अ) अश्मयुग ब) जैन क) वैदिक ड) हडाप्पा
- ८) हडाप्पाचा शोध _____ यांनी लावला.
अ) राखलदास बॅनर्जी ब) वसंत शिंदे
क) दयाराम सहाणी ड) डॉ. प्रेमरोझ
- ९) सिंधू संस्कृतीमध्ये _____ या ठिकाणास मृतांची टेकडी म्हणून ओळखले जाते.
अ) मोहन-जो-दाडो ब) दायमाबाद
क) हडाप्पा ड) लोथल

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY (CGPA Pattern) (New)
Social Ecology (I.D.S.)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions.

14

- 1) The first historical conference on environment was held at _____
A) Tokyo B) Paris C) Greece D) Stockholm
- 2) A lion depends on other animals for food, hence it is called as a _____
A) Producer B) Consumer C) Destroyer D) Decomposer
- 3) Who coined the term “Ecology” ?
A) Earnest Hackel B) Robert Park
C) O. P. Odum D) John Mayer
- 4) Identify the component that does not belong to ecosystem.
A) Coal energy B) Solar energy
C) Wind energy D) Hydrological energy
- 5) In India Wildlife Protection Act was passed in _____
A) 1962 B) 1968 C) 1972 D) 1974
- 6) Nitrogen occupies _____ percentage in the atmosphere.
A) 70% B) 75% C) 78% D) 76%
- 7) The Forest Conservation Act was passed in _____
A) 1980 B) 1982 C) 1984 D) 1986
- 8) “Save Silent Valley” Movement occurred in _____
A) Gujarat B) Kerala C) Goa D) Tamilnadu
- 9) _____ area under forest is required for the environmental balance.
A) 3% B) 13% C) 23% D) 33%
- 10) Who is the author of the book titled “Ecology” ?
A) R. Park B) E. Hackel C) E. P. Odum D) None of these

P.T.O.

- 11) "Sawana" is an example of _____ ecosystem.
A) Forest B) Grassland C) Pond D) Marine
- 12) _____ is renewable natural resources.
A) Coal B) Iron-ore C) Water D) Natural oil
- 13) _____ is decomposer in ecosystem.
A) Cow B) Lion C) Bacteria D) Tiger
- 14) Which one of the following produces its own food ?
A) Plants B) Man C) Animal D) None of the above

2. Write short notes (**any 7** out of 8). **14**
- a) What is structure of ecosystem ?
 - b) What is nutrient cycle ?
 - c) What is ecology ?
 - d) What is forestry ?
 - e) Who is producer in ecosystem ?
 - f) What is energy flow ?
 - g) What is gender equity ?
 - h) What is resources ?
3. A) Write short notes (**any two** out of three). **8**
- a) Importance of Social Ecology.
 - b) Types of ecosystem.
 - c) Ethics of environment.
- B) Write short notes (**any two** out of three). **6**
- a) The flow of energy in ecosystem.
 - b) Nutrient cycle in Forest ecosystem.
 - c) Scope of Social ecology.
4. a) Explain the causes and effects of deforestation. **14**
- OR
- b) Elaborate various measures to protect the environment.
5. a) Explain the importance of animal rights. **14**
- OR
- b) What is Ecosystem ? Describe the components of ecosystem.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न.

१४

- १) 'पर्यावरणा' वरील पहिली ऐतिहासिक परिषद _____ येथे भरली होती.
अ) टोकिओ ब) पॅरिस क) ग्रीस ड) स्टॉकहोम
- २) सिंह हा अन्नासाठी इतर प्राण्यांवर अवलंबून असतो म्हणून त्याला _____ म्हणतात.
अ) उत्पादक ब) ग्राहक क) विनाशक ड) कुजवणारा
- ३) "परिसर शास्त्र" ही संज्ञा सर्वप्रथम कोणी वापरली ?
अ) अर्नेस्ट हॅकेल ब) रॉबर्ट पार्क क) ओ. पी. ओडम ड) जॉन मेयर
- ४) परिसंस्थेचा घटक नसलेली बाब कोणती ते ओळखा ?
अ) कोळसा ऊर्जा ब) सौर ऊर्जा क) वायु ऊर्जा ड) जलविद्युत ऊर्जा
- ५) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा कोणत्या वर्षी संमत झाला ?
अ) १९६२ ब) १९६८ क) १९७२ ड) १९७४
- ६) वातावरणामध्ये _____ टक्के सहभाग नत्रवायुचा आहे.
अ) ७०% ब) ७५% क) ७८% ड) ७६%
- ७) जंगल संवर्धन कायदा पुढीलपैकी कोणत्या वर्षी संमत झाला ?
अ) १९८० ब) १९८२ क) १९८४ ड) १९८६
- ८) 'सायलेंट व्हॅली वाचवा' ही चळवळ कोणत्या राज्यात झाली ?
अ) गुजरात ब) केरळ क) गोवा ड) तामिळनाडू
- ९) पर्यावरण संतुलनासाठी पृथ्वीचा _____ भाग जंगल व्याप्त असणे गरजेचा आहे.
अ) ३% ब) १३% क) २३% ड) ३३%
- १०) "इकॉलॉजी" या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) आर. पार्क ब) इ. हॅकेल क) इ. पी. ओडम ड) यापैकी नाही
- ११) "सव्हाना" हे _____ परिसंस्थेचे उदाहरण आहे.
अ) जंगल ब) गवताळ क) डबके ड) सागरी
- १२) _____ हे पुर्ननिर्मित नैसर्गिक संसाधन आहे.
अ) कोळसा ब) लोह खनिज क) पाणी ड) खनिज तेल

- १३) _____ हा परिसंस्थेतील विघटक आहे.
 अ) गाय ब) सिंह क) बॅक्टेरिया ड) वाघ
- १४) खालीलपैकी कोणता घटक आपले स्वतःचे अन्न तयार करतो ?
 अ) वनस्पती ब) मानव क) प्राणी ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (आठपैकी कोणतेही सात) : १४
- अ) परिसंस्था संरचना म्हणजे काय ?
 ब) पोषक द्रव्याचे चक्र म्हणजे काय ?
 क) परिसर विज्ञान म्हणजे काय ?
 ड) जंगल म्हणजे काय ?
 इ) परिसंस्थेत उत्पादक कोण आहेत ?
 फ) ऊर्जा प्रवाह म्हणजे काय ?
 ग) लिंगभाव समानता म्हणजे काय ?
 ह) संसाधन म्हणजे काय ?
३. अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतेही दोन) : ८
- अ) सामाजिक परिसर विज्ञानाचे महत्त्व
 ब) परिसंस्थेचे प्रकार
 क) पर्यावरणाची नीति.
- ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतेही दोन) : ६
- अ) परिसंस्थेतील ऊर्जा प्रवाह
 ब) जंगल परिसंस्थेतील पोषक द्रव्याचे चक्र
 क) सामाजिक परिसर विज्ञानाची व्याप्ती.
४. अ) जंगल तोडीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा. १४
- किंवा**
- ब) पर्यावरण संवर्धनाच्या विविध उपाययोजना विशद करा.
५. अ) प्राण्याचे हक्काचे महत्त्व स्पष्ट करा. १४
- किंवा**
- ब) परिसंस्था म्हणजे काय ? परिसर व्यवस्थेच्या घटकांचे वर्णन करा.

SLR-X – 173

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2015
HINDI (I.D.S.)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे गये अंक प्रश्न के लिए निर्धारित पूर्ण अंक हैं ।

1. अ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । 7
- 1) प्रयोजनमूलक हिंदी के जनक _____ माने जाते हैं ।
- 1) मोटूरी सत्यनारायण 2) सत्यनारायण
3) महानारायण 4) हरिनारायण
- 2) जीवन की आवश्यकताओं के पूर्ति के लिए उपयोग में लायी जानेवाली हिंदी _____ हिंदी है ।
- 1) मानक 2) प्रयोजनमूलक
3) साहित्यिक 4) पूरक
- 3) प्रयोजनमूलक शब्द अंग्रेजी के _____ का हिंदी पर्याय है ।
- 1) सोशल 2) फंक्शनल
3) आयडियल 4) रूरल
- 4) _____ में पत्रकारिता का विशेष महत्त्व है ।
- 1) प्रजातंत्र 2) जर्नल
3) पत्रिका 4) साहित्य
- 5) इंदिरा गांधी के अनुसार पत्रकारिता _____ है ।
- 1) ईश्वरसेवा 2) जनसेवा
3) दानवसेवा 4) रघुसेवा

P.T.O.

6) आज पत्रकारिता का क्षेत्र सबसे _____ हो गया है ।

1) विशाल

2) संक्षिप्त

3) लघु

4) संकुचित

7) _____ पत्रकारिता का प्राणतत्त्व है ।

1) समाचार

2) पत्रलेखन

3) प्रयोजन

4) आशय

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों के सामने हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए ।

7

1) Agency

2) Bale

3) Bull

4) Capital

5) Cut

6) Duty

7) Export.

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए ।

14

1) प्रयोजनमूलक हिंदी का अर्थ लिखिए ।

2) ग्रामीण पत्रकारिता से क्या तात्पर्य है ?

3) प्रयोग की दृष्टीसे शब्द कितने प्रकार के होते हैं ? और कौनसे ?

4) बैंक क्षेत्र में कार्यालयीन हिंदी का प्रयोग समझाइए ।

5) संक्षेपण किसे कहा जाता है ?

6) कार्यालयीन हिंदी की संरचनात्मक कोई भी एक विशेषताएँ लिखिए ।

7) कार्यालयीन हिंदी किसे कहा जाता है ?

8) इंटरनेट पत्रकारिता का उदय किस कारण हुआ ?

3. अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । 8
- 1) क.भा.पा. महाविद्यालय पंढरपूर में एक इतिहास विषय के लिए अधिव्याख्याता पद की नियुक्ती करनी है । नौकरी के लिए आवेदन पत्र तैय्यार कीजिए ।
 - 2) गली में कुडा कचरा फैला है । समयपर घंटा गाडी नहीं आती पदाधिकारियों के नाम पत्र लिखिए ।
 - 3) कार्यालयीन हिंदी के स्वरूप पर प्रकाश डालिए ।
- आ) निम्नालिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 6
- 1) महिला पत्रकारिता को स्पष्ट कीजिए ।
 - 2) प्रयोजनमूलक हिंदी की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए ।
 - 3) कार्यालयीन हिंदी के प्रयोगक्षेत्र को स्पष्ट कीजिए ।
4. कार्यालयीन हिंदी की परिभाषा बताकर उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । 14
- अथवा**
- पत्रकारिता का अर्थ बताकर पत्रकारिता के प्रकारों को स्पष्ट कीजिए ।
5. प्रयोजनमूलक हिंदी की परिभाषा बताकर उसकी स्वरूपगत विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । 14
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (IDS) (CGPA New)
Child Psychology**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : I) *All questions are compulsory.*
II) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **14**
- 1) The prenatal period of child development starting from conception to _____
a) Birth b) Infancy c) Early childhood d) All the above
 - 2) The great strength of _____ observation is that investigator can see directly the everyday behaviour they wish to explain.
a) Artificial b) Natural c) Structural d) Systematic
 - 3) Psychoanalytic theory of personality developed by
a) Hall b) Erikson c) Freud d) None of these
 - 4) The _____ pair which is the one that determines the individual sex.
a) 22 b) 46 c) 23 d) All the above
 - 5) The change and stability in mental ability constitute _____ development.
a) Physical b) Cognitive c) Language d) All the above
 - 6) The first stage of child development called
a) Prenatal b) Infancy
c) Early childhood d) Middle childhood
 - 7) A man releases about _____ million sperm at his climax during sexual intercourse.
a) 350 b) 450 c) 250 d) 650
 - 8) The biological and _____ factors contribute to child development.
a) Environmental b) Social c) Cultural d) Genetic

- 9) The periods of early childhood from _____ to _____ years stages of development.
a) 6 to 11 b) 2 to 6 c) 11 to 18 d) None of these
- 10) Jean Piaget is one of the most significant theorist in _____ Psychology.
a) development b) personality c) social d) all the above
- 11) _____ developed Social Theory of cognitive development.
a) Higgins b) Vygotsky c) Hall d) None of these
- 12) _____ memory is the component of the human information processing system.
a) Long term b) Working c) Semantic d) All the above
- 13) Intelligence is defined as adjustment and adaptation of individual to their environment and ability to learn and carry on _____ thinking.
a) Abstract b) Subjective c) Objective d) None of these
- 14) The _____ main constructs that Piaget relies on to explain his theory.
a) two b) three c) four d) all the above

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) What is meant by experiment method ?
- 2) What is the definition of child psychology ?
- 3) State stages of prenatal development.
- 4) What is meant by Hereditary ?
- 5) Give definitions of behaviour.
- 6) What is emotional stress ?
- 7) What is short-term memory ?
- 8) What is information-processes approach ?
- 9) What is perception ?
- 10) Write long-form of LTM.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) The interview method.
- 2) Child birth.
- 3) Obesity.
- 4) Factor theory of intelligence.

4. Write **any one** answer of the following long answer type question. 14
- a) Explain the various methods in the research of child psychology.
- OR
- b) Discuss the Guilford's theory of structure of intelligence.
5. Explain the Gardner's eight aspects of multiple intelligence theory. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य करेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी). १४
- १) बालकांच्या जन्मपूर्व विकासाच्या कालखंडाचा प्रारंभ गर्भधारणा ने _____ दरम्यान होतो.
अ) जन्म ब) अर्भक क) पूर्वबाल्यावस्था ड) वरीलपैकी सर्व
- २) संशोधकाला दैनंदिन वर्तनाचे स्पष्टीकरण करण्यासाठी वर्तनाचे प्रत्यक्ष अवलोकन करण्यासाठी _____ निरीक्षण पद्धती उपयुक्त ठरते.
अ) कृत्रिम ब) नैसर्गिक क) रचनात्मक ड) सुव्यवस्थित
- ३) व्यक्तिमत्वाचा मनोविश्लेषण सिद्धांत _____ यांनी विकसित केला.
अ) हॉल ब) एरिक्सन क) फ्राईड ड) यापैकी नाही
- ४) व्यक्तिचे लिंग निश्चितीचे निर्धारण रंगसुत्राची _____ वी जोडी करते.
अ) २२ वी ब) ४६ वी क) २३ वी ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) मानसिक अभिक्षमतामधील होणारे परिवर्तन आणि स्थिरता यांच्या संचिगातून _____ विकास घडून येथे.
अ) शारीरिक ब) बोधनात्मक क) भाषात्मक ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) बालकांच्या विकासाच्या अगदी सुरुवातीच्या अवस्थेस _____ असे म्हणतात.
अ) नवजात ब) अर्भक क) पूर्वबाल्यावस्था ड) मध्यम बाल्यावस्था
- ७) मनुष्यामध्ये प्रत्यक्ष लैंगिक समागमाच्या वेळी पुरुषाकडून _____ शुक्राणु वितरित होतात.
अ) ३५० ब) ४५० क) २५० ड) ६५०
- ८) बालकांच्या विकासामध्ये जीवशास्त्रीय आणि _____ घटकांचे योगदान असते.
अ) पर्यावरणीय ब) सामाजिक क) सांस्कृतिक ड) आनुवांशीक
- ९) विकासाच्या अवस्थे मध्ये पूर्वबाल्यावस्थेचा कालखंड _____ ते _____ वर्षांचा असतो.
अ) ६ ते ११ ब) २ ते ६ क) ११ ते १८ ड) यापैकी नाही

- १०) जीन पियाजे _____ मानसशास्त्रातील अत्यंत महत्वाचा सिद्धांतकर्ता मानला जातो.
 अ) वैकासीक ब) व्यक्तिमत्व क) सामाजिक ड) वरीलपैकी सर्व
- ११) बोधनात्मक विकासाचा 'सामाजिक सिद्धांत' _____ यांनी विकसित केला.
 अ) हिगिन्स ब) वैगोट्स्की
 क) हॉल ड) यापैकी नाही
- १२) मानवी माहीती सं.संस्करण प्रक्रिया संरचनेचा _____ स्मृती हा घटक आहे.
 अ) दीर्घकालीन ब) कार्यिक क) अर्थपर ड) वरीलपैकी सर्व
- १३) बुद्धीमत्ता म्हणजे व्यक्तिके त्याच्या परिवेशाशी होणारे समायोजन आणि प्रतियोजन आणि शिकण्याची क्षमता आणि _____ विचार करण्याची पातळी होय.
 अ) अमूर्त ब) व्यक्तिनिष्ठ क) वस्तुनिष्ठ ड) यापैकी नाही
- १४) पियाजे त्यांच्या सिद्धांतामध्ये _____ मुख्य सिद्धांतावर आधारित संकल्पना सिद्धांत स्पष्ट करतात.
 अ) दोन ब) तीन क) चार ड) वरीलपैकी सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) 'प्रायोगिक पद्धती' म्हणजे काय ?
- २) बाल मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा.
- ३) जन्मपूर्व अवस्था (विकासाच्या) सांगा.
- ४) आनुवंश म्हणजे काय ?
- ५) 'वर्तनाची' व्याख्या द्या.
- ६) 'भावनिक ताण' म्हणजे काय ?
- ७) अल्प-कालीन स्मृती म्हणजे काय ?
- ८) माहीती सं. संस्करण दृष्टीकोण म्हणजे काय ?
- ९) संवेदन म्हणजे काय ?
- १०) एल.टी.एम्. चे दीर्घरूप सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) मुलाखत पद्धती
- २) बालकाचा जन्म
- ३) लड्डपणा
- ४) बुद्धीमत्ता घटक सिद्धांत.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एक दिर्घ प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

अ) बालमानसशास्त्र संशोधनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) गिलफोर्ड यांचा बुद्धीमत्तेच्या संरचना सिद्धांतांची चर्चा करा.

५. गार्डनर यांच्या बुद्धीमत्ता सिद्धांतांचे आठ पॅलू बहूविध बुद्धीमानता घटक स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) (CGPA) Examination, 2015
PSYCHOLOGY
IDS : Industrial and Organisational Psychology

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Objective type (multiple choice) : **14**
- 1) _____ write book named “The psychology of industrial efficiency”.
(Peterberg/Sternberg/Johnberg/Musterberg)
 - 2) _____ psychology formally begin in the earlier of the 20th Century.
(Organisational/Industrial/Consumer/Advertisement)
 - 3) _____ formed the first consulting company in Industrial Psychology.
(Scott/Baker/Bolder/Ellin)
 - 4) _____ is the direct observation of the workers performance on their jobs.
(Work analysis/Data analysis/Performance appraisal/Job behaviour)
 - 5) _____ is the common method of employee selection.
(Bio-data/Self analysis/Reference letters/All)
 - 6) The situational testing was developed in the _____ army.
(American/German/Britain/Indian)
 - 7) One trait or characteristics of entire person in positive and negative direction called _____
(Halo-effect/Bais/Errors/Fallacies)
 - 8) _____ presentation includes psychological testing and a video.
(On-line/Vestibute/Situational/On the job)
 - 9) _____ technique provide immediate and objective feedback.
(Job performance/Career performance/Computer performance/Data performance)
 - 10) _____ scales are most frequently used in merit-rating technique.
(Rating/Behaviour observation/Ranking/All)
 - 11) Position analysis questionnaire consists _____ categories.
(10/12/11/6)

P.T.O.

- 12) _____ and _____ found longer rest period between spaced-practice session in effective learning.
(Donovan and Radosevich/Border and Scott/Diskell and Copper/Morgan and Bunce)
- 13) The case study method developed in _____ university.
(Harvard/Ohio/Michigan/Standford)
- 14) _____ training used positive vein forcement to change the behaviour of employee.
(Self-management/Behavioural modification/Behavioural modeling/Role playing)

2. Write short answers (**any seven**) : **14**

- 1) Define interview.
- 2) What is long form of OSS ?
- 3) What is written narratives ?
- 4) What is long form of MBO ?
- 5) What is meant by apprenticeship training ?
- 6) State the stages of life in career development.
- 7) Define consumer psychology.
- 8) State the long-form of PAQ.
- 9) How many job elements are related to specific behaviour and activities ?
- 10) Who was the founder of employee selection ?

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Assessment centers
- 2) Definition and purpose of performance appraisal
- 3) Areas of industrial and organizational psychology
- 4) Evaluation of organizational training.

4. Answer **any one** long type question of the following : **14**

A) Explain the job (work) analysis approach in employee selection.

OR

B) Explain the judgemental performance appraisal method.

5. What is industrial and organizational psychology ? Describe the scope and historical development of industrial and organizational psychology. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१४

- १) _____ यांनी 'दि सायकॉलॉजी ऑफ इंडस्ट्रीअल इफिसिअन्सी' नावाचे पुस्तक लिहिले.
(पिटरबर्ग/स्टर्नबर्ग/जॉहनबर्ग/म्युस्टरबर्ग)
- २) _____ मानसशास्त्राची २० व्या शतकाच्या प्रारंभी औपचारिक सुरुवात झाली.
(संघटनात्मक/औद्योगिक/ग्राहक/जाहिरात)
- ३) _____ यांनी पहिली औद्योगिक मानसशास्त्रातील सल्ला कंपनी स्थापन केली.
(स्कॉट/बाकेर/बोल्डर/एलिन)
- ४) _____ हे कर्मचाऱ्यांच्या त्यांच्या कार्यवरील कार्यनिवर्तनाचे प्रत्यक्ष निरीक्षण होय.
(कार्य विश्लेषण/प्रदत्त विश्लेषण/कार्य निवर्तन (निष्पादन विश्लेषण)/कार्य वर्तन)
- ५) _____ ही कर्मचारी निवडीची सामान्य पद्धती आहे.
(बायो-डेटा/स्व-विश्लेषण/संदर्भ पत्रे/सर्व)
- ६) परिस्थितीजन्य परीक्षणाचा _____ आर्मीमध्ये विकास झाला.
(अमेरिकन/जर्मन/ब्रिटन/भारत)
- ७) परिपूर्ण व्यक्तिचे एक व्यक्तित्व गुण किंवा गुणवैशिष्ट्याचे एकाच दिशेने सकारात्मक आणि नकारात्मकतेस _____ म्हणतात.
(दिप्ती-परिणाम/सदोषता/प्रमाद/हेत्वादोष)
- ८) _____ सादरीकरणात मानसशास्त्रीय परीक्षण आणि चित्रफितीचा समावेश होतो.
(ऑन-लाईन/प्रवेश प्रशिक्षण/परिस्थितीजन्य/कार्यावरील)
- ९) _____ तंत्र तात्कालीक आणि वस्तुनिष्ठ पश्चपोषण पुरविते.
(कार्य निष्पादन/कारकीर्द निष्पादन/संगणकीय निष्पादन/प्रदत्त निष्पादन)
- १०) _____ श्रेणीचा अधिक प्रमाणात गुणाप्रदानाक्रम तंत्रात उपयोग होतो.
(पदनिश्चयन/वर्तन निरीक्षण/गुणानुक्रम/सर्व)
- ११) स्थान विश्लेषण प्रश्नावलीत _____ वर्गाचा समावेश आहे.
(१०/१२/११/६)
- १२) _____ आणि _____ यांनी प्रभावी अध्ययनातील विश्रांती काल आणि अवकाश सराव सत्र दिर्घ असते असे आढळते.
(डोनोवन आणि रॅडोसोविच/बोर्डर आणि स्कॉट/डीक्सेल आणि कॉपर/मॉर्गन आणि बुन्स)

१३) वृत इतिहास पद्धती _____ विद्यापीठामध्ये विकसित झाली.
(हॉवर्ड/ओहिओ/मिचिगन/स्टॅनफोर्ड)

१४) _____ प्रशिक्षणात कर्मचारी वर्तनात बदल करण्यासाठी सकारात्मक प्रबलीकरणाचा वापर करतात.
(स्व-व्यवस्थापन/वर्तन सुधारणा/वर्तन प्रतिअनुसरण/भूमिका वठविणे)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) मुलाखत म्हणजे काय ?
- २) ओ. एस्. एस्. चे दीर्घ रूप काय ?
- ३) लिखित कथानक म्हणजे काय ?
- ४) एम्. बी. ओ. चे दीर्घ रूप द्या.
- ५) शिकाऊ प्रशिक्षण म्हणजे काय ?
- ६) कारकीर्द विकासातील जीवन अवस्था सांगा.
- ७) ग्राहक मानसशास्त्र म्हणजे काय ?
- ८) पी. ए. क्यू. चे दीर्घ रूप सांगा.
- ९) विशिष्ट वर्तन आणि क्रियेसंबंधी किती कार्य घटक असतात ?
- १०) कर्मचारी निवडीचा जनक कोण होता ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) मूल्यांकन केंद्र
- २) कृती निष्पादन (कार्य निष्पादन) मूल्यांकनाची व्याख्या आणि हेतू
- ३) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राची क्षेत्रे
- ४) संघटनात्मक प्रशिक्षणाचे मूल्यमापन.

४. खालीलपैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) कर्मचारी निवडीतील कार्य विश्लेषण दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) निर्णयात्मक कार्य निष्पादनाचे (कार्य निवर्तन) मूल्यमापन पद्धती स्पष्ट करा.

५. औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राची व्याप्ती आणि ऐतिहासिक विकास विषद करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (CGPA) (New) Examination, 2015
LOGIC (I.D.S.)
Traditional Logic

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m to 1.00 p.m.

Total Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 14
- 1) Logic is a _____
(Art, Commerce, Science, Law)
 - 2) Valid inference is the subject matter of _____
(Philosophy, Psychology, Logic, Mathematics)
 - 3) Validity is depend upon _____
(Form, Truth, Matter, Falsity)
 - 4) Universal affirmative is also called _____
(A, E, I, O)
 - 5) Subject and predicate are called _____
(Words, Term, Propositions, Sentences)
 - 6) _____ is either affirmative or negative.
(Subject, Predicate, Copula, Quantifier)
 - 7) There are _____ kinds of opposition of proposition.
(2, 3, 4, 5)
 - 8) There are _____ kinds of Inductive Inference.
(2, 3, 4, 5)
 - 9) 'White and non-white' are _____ terms.
(Contrary, Contradictory, Subcontrary, Subaltern)
 - 10) General to particular is _____ process.
(Analogy, Deductive, Inductive, None of these)

- 11) Evidences are called _____
(Words, Terms, Conclusion, Premises)
- 12) 'Some' is quantity of _____ proposition.
(A, E, I, O)
- 13) Educations are of _____ main kinds.
(4, 3, 2,1)
- 14) Particular negative is also called _____
(A, E, I, O)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) Draw inferences by opposition – All men are mortal.
- 2) Draw inferences by opposition – No boys are hardworkers.
- 3) Draw inferences by opposition – Some trees are Green.
- 4) Draw inferences by opposition – Some Politicians are not corrupt.
- 5) Give converse form – All mangoes are sweet.
- 6) Give converse form – No animals are quadruped.
- 7) Give converse form – Some elephants are white.
- 8) Give obverse form – All girls are beautiful.
- 9) Give obverse form – No students are educated.
- 10) Give obverse form – Some teachers are clever.

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Deductive Inference
- 2) Uses of Logic
- 3) Nature of Inference
- 4) Distribution of Terms.

4. Explain Logic as a formal science.

14

OR

Explain Traditional classification of proposition.

5. Explain the nature of simple enumerative Induction.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१४

१) तर्कशास्त्र हे एक _____ आहे.

(कला, वाणिज्य, शास्त्र, कायदा)

२) युक्त अनुमानांचा अभ्यास हा _____ चा अभ्यास विषय आहे.

(तत्त्वज्ञान, मानसशास्त्र, तर्कशास्त्र, गणित)

३) युक्तता ही _____ वर आधारित आहे.

(आकार, सत्यता, आशय, असत्यता)

४) सामान्य आस्तिवाची विधानाला _____ असेही म्हणतात.

(A, E, I, O)

५) उद्देश आणि विधेयाला _____ म्हणतात.

(शब्द, पद, विधान, वाक्य)

६) _____ हे एकतर आस्तिवाची असते किंवा नास्तिवाची असते.

(उद्देश, विधेय, संयोजक, परिमाणक)

७) विधान प्रतियोगाचे _____ प्रकार आहेत.

(२, ३, ४, ५)

८) विगामी अनुमानाचे _____ प्रकार आहेत.

(२, ३, ४, ५)

९) 'श्वेत आणि अश्वेत' ही _____ पदे होत.

(विरोधी, व्याघाती, उपविरोधी, उपनिदान)

१०) सामान्याकडून विशिष्टाकडे ही _____ प्रक्रिया आहे.

(साम्यानुमान, निगामी, विगामी, यापैकी नाही)

११) पुराव्यांना _____ असे म्हणतात.

(शब्द, पदे, निष्कर्ष, आधारविधाने)

१२) 'काही' हा _____ विधानाचे परिमाण आहे.

(A, E, I, O)

- १३) उत्कर्षण मुख्य _____ प्रकारचे आहेत.
(४, ३, २, १)
- १४) विशिष्ट नास्तिवाची विधानाला _____ असेही म्हणतात.
(A, E, I, O)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ७) :

१४

- १) प्रतियोगी अनुमाने काढा - सर्व मानव मर्त्य असतात.
- २) प्रतियोगी अनुमाने काढा - एकही मुलगा कष्टाळू नाही.
- ३) प्रतियोगी अनुमाने काढा - काही वृक्ष हिरवे असतात.
- ४) प्रतियोगी अनुमाने काढा - काही राजकारणी भ्रष्ट नसतात.
- ५) परिवर्तन रूप द्या - सर्व आंबे गोड असतात.
- ६) परिवर्तन रूप द्या - एकही प्राणि चतुःष्पाद नाही.
- ७) परिवर्तन रूप द्या - काही हत्ती श्वेत असतात.
- ८) प्रतियोगी अनुमाने काढा - सर्व मुली सुंदर असतात.
- ९) प्रतियोगी अनुमाने काढा - एकही विद्यार्थी शिक्षित नाही.
- १०) परिवर्तन रूप द्या - काही शिक्षक हुशार असतात.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. २) :

१४

- १) निगामी अनुमान
- २) तर्कशास्त्राचे उपयोग
- ३) अनुमानाचे स्वरूप
- ४) पदांची व्याप्ती.

४. तर्कशास्त्र हे आकारिक शास्त्र आहे, स्पष्ट करा.

१४

किंवा

पारंपारिक विधानांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

५. केवल गणनात्मक विगमनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
LOGIC (I.D.S) (New)
Modern Logic

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **14**
- 1) Logic is a _____ science.
(formal, verbal, material, none of these)
 - 2) Inference is a source of _____
(error, knowledge, illusion, none of these)
 - 3) Validity is depend upon _____ of inference.
(matter, form, truth, falsity)
 - 4) Truth is property of _____
(sentence, inference, proposition, term)
 - 5) _____ is a compound proposition.
(Simple, Class membership, Relational, Conjunction)
 - 6) 'Not' is symbolised as _____
(\sim , \cdot , \vee , \equiv)
 - 7) 'And' is symbolised as _____
(\sim , \cdot , \vee , \equiv)
 - 8) There are _____ kinds of decision procedure.
(3, 4, 5, 6)
 - 9) _____ method is a proof method.
(Direct, Truth table, Shorter truth, Tree)
 - 10) _____ is a variable.
(\vee , \supset , \equiv , p)

11) _____ is a logical constant.

(\supset, p, q, r)

12) $(p \supset q) \cdot (q \supset r) / \therefore$ _____

$[(p \supset r), (r \supset p), (r \supset q), (q \supset p)]$

13) $(p \supset q) \cdot p / \therefore$ _____

(p, q, r, s)

14) $\sim (p \vee q) / \therefore$ _____

$(p, q, \sim p, r)$

2. a) Use the truth table method to decide whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent (**any 4**) :

8

1) $p \supset (p \vee q)$

2) $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$

3) $(p \supset q) \equiv (p \cdot \sim q)$

4) $(p \supset q) \equiv (q \supset p)$

5) $(p \cdot p) \supset p$.

b) Use the shorter truth table method to decide whether the following statement forms are tautologous or not (**any 3**) :

6

1) $(p \supset q) \supset (\sim p \vee q)$

2) $[(p \supset q) \cdot \sim q] \supset \sim p$

3) $(p \cdot q) \supset \sim (\sim p \vee \sim q)$

4) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$

5) $p \supset (p \vee q)$

3. Write short notes (**any 2**) :

14

1) Distinction between sentence and proposition.

2) Propositional variables and logical constants.

3) Nature of inference.

4) Distinction between truth table and shorter truth table method.

4. Define logic and explain its nature.

14

OR

Construct formal proof.

1) 1) $A \supset B$

2) $B \supset C$

3) $C \supset D$

4) $\sim D / \therefore \sim A \cdot \sim D$

2) 1) $(p \vee q) \supset s$

2) $(p \cdot q) \cdot r / \therefore s$

5. Use the method of conditional proof to prove the following tautologies.

14

1) $(p \supset q) \supset (\sim q \supset \sim p)$

2) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

१) तर्कशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
(आकारिक, भाषिक, आशयात्मक, यापैकी नाही)

२) अनुमान _____ चा एक प्रकार आहे.
(दोष, ज्ञान, मिथ्या, यापैकी नाही)

३) युक्तता ही अनुमानाच्या _____ वर आधारलेली आहे.
(आशय, आकार, सत्यता, असत्यता)

४) सत्यता हा _____ चा गुणधर्म आहे.
(वाक्य, अनुमान, विधान, पद)

५) _____ हे एक मिश्र विधान आहे.
(सरल, वर्गसदस्यरूपी, संबंधवाची, संधी)

६) 'नाही' चे सांकेतिकरण _____ असे केले जाते.

(\sim , $;$, \vee , \equiv)

७) 'आणि' चे सांकेतिकरण _____ असे केले जाते.

(\sim , $;$, \vee , \equiv)

८) निर्णय पद्धतीचे _____ प्रकार आहेत.

(३, ४, ५, ६)

९) _____ पद्धती ही सिद्धता पद्धती आहे.

(प्रत्यक्ष, सत्यता कोष्टक, लघुसत्यता, वृक्ष)

१०) _____ हे चल आहे.

(\vee , \supset , \equiv , p)

११) _____ हे तार्किक अचर आहे.

(\supset , p , q , r)

१२) $(p \supset q) \cdot (q \supset r) / \therefore$

$[(p \supset r), (r \supset p), (r \supset q), (q \supset p)]$

१३) $(p \supset q) \cdot p / \therefore$

(p , q , r , s)

१४) $\sim (p \vee q) / \therefore$

(p , q , $\sim p$, r)

२. अ) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा वापर करून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा (को. ४) :

१) $p \supset (p \vee q)$

२) $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$

३) $(p \supset q) \equiv (p \cdot \sim q)$

४) $(p \supset q) \equiv (q \supset p)$

५) $(p \cdot p) \supset p$

ब) लघुसत्यता कोष्टक पद्धतीचा वापर करून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य आहेत किंवा नाहीत ते ठरवा (को. ३) :

६

१) $(p \supset q) \supset (\sim p \vee q)$

२) $[(p \supset q) \cdot \sim q] \supset \sim p$

३) $(p \cdot q) \supset \sim (\sim p \vee \sim q)$

४) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$

५) $p \supset (p \vee q)$

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. २) :

१४

१) वाक्य आणि विधान यातील भेद.

२) विधानीय चरे आणि तार्किक अचरे.

३) अनुमानाचे स्वरूप.

४) सत्यता कोष्टक आणि लघु सत्यता कोष्टक यातील फरक.

४. तर्कशास्त्राची व्याख्या द्या आणि तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.

१४

किंवा

आकारिक सिद्धता द्या.

१) १) $A \supset B$

२) $B \supset C$

३) $C \supset D$

४) $\sim D / \therefore \sim A \cdot \sim D$

२) १) $(p \vee q) \supset s$

२) $(p \cdot q) \cdot r / \therefore s$

५. सोपाधिक सिद्धता पद्धतीचा उपयोग करून खालील सत्य विधाने सिद्ध करा.

१४

१) $(p \supset q) \supset (\sim q \supset \sim p)$

२) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$.

- 6) What is the difference between “free” and “bound” morphemes ?
- 7) What is meant by “zero” morpheme ?
- 8) What is the difference between “prefix” and “suffix” ?

3. A) Answer **any two** of the following : **8**

- 1) Give three term labels of the following sounds
/p/, /b/, /m/, /w/
- 2) Give morphological analysis of the following
 - a) intransitive
 - b) universality
 - c) newspapers
 - d) rocking-horse
- 3) Transcribe the following words phonemically
 - a) college
 - b) knowledge
 - c) man
 - d) fan

B) Identify the morphological processes of the underlined words in the following sentences : **6**

- 1) We do not have the book-binding section.
- 2) Why I pooh-pooh your idea ?
- 3) He travelled by an S.T. bus.
- 4) They housed them in a new flat.
- 5) No ifs and buts please.
- 6) Hello doc, this is Arjun speaking.

4. Answer **any one** of the following : **14**

- 1) Describe in detail the speech mechanism with neat diagrams.
- 2) What is the difference between phonetics and phonology ?

5. Describe in detail the major and minor word formation processes with examples. **14**

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Public Administration (IDS)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : **14**
- 1) The word 'POSDCORB' have not included the administrative process of
 - a) Planning
 - b) Co-ordination
 - c) Reporting
 - d) Decision making
 - 2) To getting the profit is not the object of
 - a) Public Administration
 - b) Private Administration
 - c) Public and Private Administration
 - d) Good Governance
 - 3) _____ is the characteristic of public administration.
 - a) Service oriented
 - b) Profit oriented
 - c) Actionless
 - d) Exaggerated advertizement
 - 4) _____ is not a principle of public administration.
 - a) Unity of command
 - b) Span of control
 - c) Purpose
 - d) Hierarchy
 - 5) The principle of _____ is accepted in military administration priorally.
 - a) co-ordination
 - b) unity of command
 - c) decentralization
 - d) delegation of power

- 6) In the public corporations of Government of India _____ is not included.
- a) LIC of India
 - b) Air India
 - c) Kingfisher Airlines
 - d) State Bank of India
- 7) _____ is not the basis of departmental organization.
- a) Purpose
 - b) People
 - c) Process
 - d) Hierarchy
- 8) Due to privatization policy in India, public corporations are in position to face the problem of
- a) disinvestment
 - b) investment
 - c) favouritism
 - d) inefficiency
- 9) _____ is known as the father of public administration.
- a) Paul Appleby
 - b) L.D. White
 - c) Woodrow Wilson
 - d) Saint Simon
- 10) _____ is the affected element on the span of control.
- a) Appointment
 - b) Leadership
 - c) Retirement
 - d) Salary
- 11) _____ is the important and largest unit of organization.
- a) Public Corporation
 - b) Independent Regulatory Commission
 - c) Department
 - d) Secretariate of Cabinet
- 12) 'Administration is fourth branch of the Government' said by
- a) Willoughby
 - b) L.D. White
 - c) Paul Appleby
 - d) F.W. Taylor
- 13) _____ is the characteristic of Private Administration.
- a) Service oriented
 - b) Public accountability
 - c) Business oriented
 - d) Control of legislature
- 14) The principle of _____ is necessary to accept for the avoid the controversy and conflict among civil servants.
- a) Hierarchy
 - b) Span of control
 - c) Unity of command
 - d) Co-ordination

2. Write short answers to the following (**any seven**) : **14**
- 1) Explain the importance of study of public administration.
 - 2) What is span of control ?
 - 3) What is staff agency ?
 - 4) Which are the major public corporations in India ?
 - 5) Explain the definition of public administration.
 - 6) Explain the Auxiliary Staff of the staff agency.
 - 7) Which are the major types of the department ?
 - 8) Explain the meaning of Hierarchy.
 - 9) Write the names of department which are formed on the basis of 'Process'.
 - 10) What is privetization ?
3. Write short notes (**any two**) : **14**
- 1) Four affecting factors on span of control.
 - 2) Co-ordination.
 - 3) Staff Agency.
 - 4) Characteristics of public corporation.
4. Write answer of **any one** : **14**
- A) Explain and access the principle of Hierarchy.
- OR
- B) Explain the meaning and scope of public administration.
5. Write in detail : **14**
- Explain the similarities and differencess between Public and Private Administration.

- ७) खाते संघटनेचा _____ हा आधार नाही.
अ) प्रयोजन
ब) प्रजा (लोक)
क) प्रक्रिया
ड) पदसोपान
- ८) भारतातील खाजगीकरणाच्या धोरणामुळे लोकनिगमांना _____ समस्येचा सामना करावा लागत आहे.
अ) निर्गुतवणूक
ब) गुंतवणूक
क) वशिलेबाजी
ड) अकार्यक्षमता
- ९) लोकप्रशासनाचे जनक म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.
अ) पॉल अॅपलबी
ब) एल.डी.व्हाईट
क) वुड्रो विल्सन
ड) सेंट सायमन
- १०) नियंत्रण कक्षेवर _____ या घटकाचा परिणाम होतो.
अ) नियुक्ती
ब) नेतृत्व
क) निवृत्ती
ड) वेतन
- ११) _____ हा संघटनेतील सर्वात मोठा व महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) लोकनिगम
ब) स्वतंत्र स्वयंनियंत्रित मंडळ
क) खाते
ड) मंत्रिमंडळ सचिवालय
- १२) 'प्रशासन ही शासनाची चौथी शाखा आहे', असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) विलोबी
ब) एल.डी. व्हाईट
क) पॉल अॅपलबी
ड) एफ. डब्ल्यू. टेलर
- १३) _____ हे खाजगी प्रशासनाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) सेवाभिमुखता
ब) सार्वजनिक जबाबदारी
क) व्यावसायिकता
ड) कायदेमंडळाचे नियंत्रण

१४) सनदी सेवेतील कर्मचाऱ्यां मधील मतभेद व संघर्ष टाळण्यासाठी संघटनेत _____ हे तत्त्व स्वीकारणे आवश्यक असते.

अ) पदसोपान

ब) नियंत्रण कक्षा

क) आज्ञैक्य

ड) समन्वय

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ७) :

१४

१) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे महत्त्व विशद करा.

२) नियंत्रण कक्षा म्हणजे काय ?

३) सल्लागार घटक म्हणजे काय ?

४) भारतात प्रमुख लोकनिगम कोणते आहेत ?

५) लोकप्रशासनाची व्याख्या सांगा.

६) सल्लागार घटकातील दुय्यम सहाय्यकारी अभिकरण स्पष्ट करा.

७) खात्याचे प्रमुख प्रकार कोणते आहेत ?

८) पदसोपान तत्त्वाचा अर्थ सांगा.

९) 'प्रक्रिया' या घटकाच्या आधारे निर्माण झालेल्या खात्यांची नावे लिहा.

१०) खाजगीकरण म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

अ) नियंत्रण कक्षेवर परिणाम करणारे ४ घटक.

ब) समन्वय.

क) सल्लागार घटक.

ड) लोकनिगमांची वैशिष्ट्ये.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

१४

अ) पदसोपान तत्त्व स्पष्ट करून त्याचे मूल्यमापन करा.

किंवा

ब) लोकप्रशासनाचा अर्थ व व्याप्ती विषद करा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा :

१४

लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यांतील साम्य आणि भेद स्पष्ट करा.

3. Write short notes on **any two** : 14
- 1) Zilla-Parishad.
 - 2) Gram-Panchayat.
 - 3) Panchayat Samiti.
 - 4) Bhudan Movement.
4. 1) Explain the agricultural thoughts of Mahatma Phule. 14
- OR
- 2) Explain community development programmes.
5. Explain the concept of Rural Development. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न : १४
- 1) शांतता व समता या तत्वांवर आधारलेले ग्रामस्वराज्य स्थापन करणे हे _____ यांचे स्वप्न होते.
a) पंडित नेहरू b) महात्मा गांधी c) महात्मा फुले d) यापैकी नाही
 - 2) _____ रोजी भूदान चळवळीची सुखात झाली.
a) १८ एप्रिल १९५१ b) २० एप्रिल १९५१ c) २२ एप्रिल १९५१ d) १६ एप्रिल १९५१
 - 3) लोकशाही तत्वावर सत्तेचे विकेंद्रीकरण घडवून आणण्या साठी मेहता समितीने पंचायत राजची _____ हि योजना मांडली.
a) द्विसूत्री b) एकसूत्री c) त्रिसूत्री d) बहुसूत्री
 - 4) मूलतः _____ विकास म्हणजे भारताचा विकास होय.
a) आदिवासी b) नागरी c) ग्रामीण d) यापैकी नाही
 - 5) ज्या जमीनदारांकडे जमीन आहे त्यांनी आपल्या जमीनीचा 1/6 भाग भूमीहिनांना स्वेच्छेने द्यावा हा भूदानाचा हेतू आहे असे _____ यांनी सांगितले.
a) महात्मा गांधी b) महात्मा फुले c) विनोबा भावे d) इंदिरा गांधी
 - 6) _____ हा हिंदू धर्मावरील कलंक होय.
a) श्रीमंती b) गरीबी c) अस्पृश्यता d) यापैकी नाही
 - 7) 'सत्यशोधक समाज व सार्वजनिक सत्यधर्माची' स्थापना _____ यांनी केली.
a) विनोबा भावे b) महात्मा गांधी c) महात्मा फुले d) पंडित नेहरू
 - 8) सत्तेच्या लोकशाही विकेंद्रीकरणावर आधारीत असलेल्या शासन पद्धतीला _____ यांनी पंचायत राज हे नाव दिले.
a) पंडित नेहरू b) महात्मा गांधी c) महात्मा फुले d) यापैकी नाही

- 9) कसेल त्याची जमीन हा विचार _____ यांनी मांडला.
 a) महात्मा फुले b) महात्मा गांधी c) विनोबा भावे d) यापैकी नाही
- 10) खेड्याकडे चला असे _____ यांनी सांगितले.
 a) महात्मा गांधी b) महात्मा फुले c) विनोबा भावे d) यापैकी नाही
- 11) _____ हा ग्रामपंचायत व जिल्हा परिषद यातिल दुवा असतो.
 a) ग्रामसेवक b) बी.डि.ओ. c) सी.ई.ओ. d) यापैकी नाही
- 12) शेतकऱ्यांची मानसिक गुलामगिरी नष्ट झाली पाहिजे असे _____ यांनी सांगितले.
 a) महात्मा गांधी b) राजा राम मोहन राय
 c) महात्मा फुले d) विनोबा भावे
- 13) एका ग्रामसेवकाकडे _____ लोकसंख्येची सेवा करण्याचे बंधन आहे.
 a) १००० b) २००० c) ३००० d) ४०००
- 14) प्राथमिक शिक्षण हे फुकट व सक्तीचे असले पाहिजे असे यांनी सांगितले.
 a) महात्मा फुले b) महात्मा गांधी c) विनोबा भावे d) इंदिरा गांधी

2. कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- 1) समाज विकास योजना म्हणजे काय ?
- 2) गांधीवाद म्हणजे काय ?
- 3) ग्रामीण विकासात कोणते तीन मुद्दे महत्वाचे आहेत ?
- 4) नई तालिम म्हणजे काय ?
- 5) जमिन सुधारणा म्हणजे काय ?
- 6) ग्रामीण पुर्नरचनेत सर्वोदय प्रकल्पाची भूमिका काय ?
- 7) अपरीग्रह म्हणजे काय ?
- 8) भूदान चळवळीची सुखात कधी झाली ?
- 9) समाज विकास योजनेची सुरवात का झाली ?
- 10) ग्रामीण विकासात गटविकास अधिकाऱ्याचे कार्य काय ?

3. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

14

- 1) जिल्हा परिषद
- 2) ग्राम पंचायत
- 3) पंचायत समिती
- 4) भूदान चळवळ.

4. 1) महात्मा फुळे यांचे शेती विषयक विचार स्पष्ट करा.

14

किंवा

- 2) समाज विकास योजना स्पष्ट करा.

5. 'ग्रामीण विकास' संकल्पना स्पष्ट करा.

14

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New CGPA) Examination, 2015
GEOGRAPHY (IDS)
Geography of Tourism (Introduction to Tourism)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Draw map and diagram wherever necessary.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of map stencil is allowed.**

1. Select correct alternative and fill in the blanks :

14

- 1) Tourism Geography is a sub-branch of _____ geography.
A) Economic B) Settlement C) Transport D) Medical
- 2) Forts and Capitals are _____ types of tourist centers.
A) Cultural B) Historical C) Political D) Social
- 3) The word Tourns is derived from _____ language.
A) French B) English C) Latin D) Spanish
- 4) _____ is a main attraction of tourist in South India.
A) Simala B) Mahabaleshwar
C) Manali D) Ooty
- 5) Makka-Madina, the tourist center belong to _____ religion.
A) Hindu B) Jeu C) Jain D) Muslim
- 6) _____ is a long form of ITDC.
A) Indian Transport Development Corporation
B) Indian Tourism Development Corporation
C) Industrial Transport Development Corporation
D) Indian Trade Development Corporation
- 7) _____ people developed spa for Sunbath.
A) Greek B) British C) Roman D) German
- 8) Development of personality is a _____ effect of tourism.
A) Economical B) Environmental
C) Political D) Social

- 9) International Hotel Association was established in _____ at London.
A) 1942 B) 1944 C) 1946 D) 1948
- 10) Due to _____ temple, Pandharpur is important and famous religious centre of Hindu.
A) Swami Samarth B) Vitthal
C) Siddheshwar D) Mahadev
- 11) Simla hill station is in _____ State.
A) Himachal Pradesh B) Jammu-Kashmir
C) Maharashtra D) Uttar Pradesh
- 12) The innovation of Bullet train is famous by _____ nation.
A) China B) India C) Japan D) England
- 13) _____ percentage of the total expenditure by a tourist is done on travel.
A) 40 B) 50 C) 30 D) 60
- 14) _____ pollution is made from tourist vehicles.
A) Water B) Soil C) Air D) None of these
2. Write short answers of **any seven** of the following questions : **14**
- 1) What is meant by tourism ?
 - 2) Religious factors of tourism.
 - 3) What is meant by tourism marketing ?
 - 4) State the economical effects of tourism.
 - 5) Classification of tourism on Nationality.
 - 6) What is meant by tourism production ?
 - 7) Purpose of tourism.
 - 8) Types of transportation in tourism.
3. A) Write short notes (**any two**) : **8**
- 1) Importance of tourism geography.
 - 2) Tourism and air pollution.
 - 3) Tourism and social change.
- B) Write short notes (**any two**) : **6**
- 1) Social and cultural factors of tourism.
 - 2) Problems of tourism marketing.
 - 3) Types of tourism.
4. What is tourism geography ? Explain nature of tourism. **14**
- OR
- Explain the classification of tourism.
5. What are the effects of tourism industry on economy of a country ? **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
३) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) नकाशा स्टेन्सिलसचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) पर्यटन भूगोल ही _____ भूगोलाची शाखा आहे.
अ) आर्थिक ब) वसाहत क) वाहतूक ड) आरोग्य
- २) किल्ले व राजधान्या ही _____ प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
अ) सांस्कृतिक ब) ऐतिहासिक क) राजकीय ड) सामाजिक
- ३) टोर्नेस् हा शब्द _____ भाषेतील आहे.
अ) फ्रेन्च ब) इंग्लिश क) लॅटीन ड) स्पॅनिश
- ४) दक्षिण भारतातील _____ हे पर्यटकाचे प्रमुख आकर्षण आहे.
अ) सिमला ब) महाबालेश्वर क) मनाली ड) ऊटी
- ५) मक्का-मदिना हे पर्यटन स्थळ _____ लोकांचे धार्मिक स्थळ आहे.
अ) हिंदू ब) ज्यू क) जैन ड) मुस्लिम
- ६) आय.टी.डी.सी. चे _____ असे विस्तारित रूप आहे.
अ) भारतीय वाहतूक विकास महामंडळ
ब) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळ
क) औद्योगिक वाहतूक विकास महामंडळ
ड) भारतीय व्यापार विकास महामंडळ
- ७) _____ लोकांनी सुर्यस्नानासाठी स्पाची निर्मिती केली.
अ) ग्रीक ब) ब्रिटीश क) रोमन ड) जर्मन
- ८) व्यक्तिमत्व विकास हा _____ प्रकारचा पर्यटनाचा परिणाम आहे.
अ) आर्थिक ब) पर्यावरणीय क) राजकीय ड) सामाजिक
- ९) लंडन येथे _____ मध्ये आंतरराष्ट्रीय हॉटेल्स असोसिएशनची स्थापना केली.
अ) १९४२ ब) १९४४ क) १९४६ ड) १९४८
- १०) पंढरपूर हे हिंदूंचे धार्मिक ठिकाण _____ मंदिरामुळे महत्त्वचि आहे.
अ) स्वामी समर्थ ब) विठ्ठल क) सिद्धेश्वर ड) महादेव
- ११) सिमला हे थंड हवेचे ठिकाण _____ राज्यात आहे.
अ) हिमाचल प्रदेश ब) जम्मू-कश्मिर क) महाराष्ट्र ड) उत्तर प्रदेश

- १२) बुलेट ट्रेनचा शोध लावून ती _____ देशाने लोकप्रिय केली.
 अ) चीन ब) भारत क) जपान ड) इंग्लंड
- १३) पर्यटकाने केलेले एकूण खर्चाच्या सुमारे _____ टक्के खर्च प्रवासावर केलेला आसतो.
 अ) ४० ब) ५० क) ३० ड) ६०
- १४) पर्यटकाच्या वाहनमुळे _____ प्रदुषण होते.
 अ) जल ब) मृदा क) हवा ड) यापैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४

- १) पर्यटन म्हणजे काय ?
- २) पर्यटनाचे धार्मिक घटक.
- ३) पर्यटन बाजारपेठ म्हणजे काय ?
- ४) पर्यटनाचे आर्थिक परिणाम सांगा.
- ५) पर्यटकाचे राष्ट्रीयतेवरून वर्गीकरण.
- ६) पर्यटन उत्पादन म्हणजे काय ?
- ७) पर्यटनाचा हेतू.
- ८) पर्यटनातील वाहतूक प्रकार.

३. अ) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : ८

- १) पर्यटन भूगोलाचे महत्त्व.
- २) पर्यटन व हवा प्रदुषण.
- ३) पर्यटन व सामाजिक बदल.

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : ६

- १) पर्यटनाचे सामाजिक व सांस्कृतिक घटक.
- २) पर्यटन बाजाराच्या समस्या.
- ३) पर्यटनाचे प्रकार.

४. पर्यटन भूगोल म्हणजे काय ? पर्यटनाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १४

किंवा

पर्यटनाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

५. पर्यटन उद्योगाचे देशाच्या अर्थव्यवस्थेवर कोणते परिणाम होतात ? १४

SLR-X – 183

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) (CGPA Pattern) Examination, 2015
YOGA STUDIES (IDS) (Theory) (New)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) Yoga means _____
a) Sanyoga b) Sanyaman c) Samadhi d) All of these
- 2) Which is article of Yoga ?
a) Kathopanishad b) Ramayan
c) Yayati d) Shivcharitra
- 3) Kaivalyadham is located in _____
a) Lonavala b) Mumbai c) Kashi d) Haridwar
- 4) First "Teerthankar" of Jain religion _____
a) Adinath b) Mahaveer
c) Charakmuni d) Ravishankar
- 5) The word 'Asana' is made from the root _____
a) Vyas b) Aas c) Yoga d) Ashtangyoga

2. Answers in **one** sentence (**any five**) : 10

- 1) Give/write types of Veda.
- 2) What is the meaning of Yoga ?
- 3) What are the misconceptions about Yoga ?
- 4) What is Yoga ?
- 5) Explain the concept of Yoga.
- 6) Define Yoga.

P.T.O.

3. Short notes (any three) :

15

1) Buddha period.	2) Jain period.
3) Modern period.	4) Misconception about Yoga.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) योग म्हणजे _____
 अ) संयोग ब) संयमन क) समाधी ड) वरील सर्व
- २) खालीलपैकी कोणते योग साहित्य आहे ?
 अ) कठोपनिषद ब) रामायण क) ययाती ड) शिवचरित्र
- ३) कैवल्यधाम _____ येथे आहे.
 अ) लोणावला ब) मुंबई क) काशी ड) हरिद्वार
- ४) जैनधर्माचे प्रथम “तीर्थंकर” _____
 अ) अदीनाथ ब) महावीर क) चरकमुनी ड) रविशंकर
- ५) _____ या धातुपासून ‘आसन’ शब्द बनला आहे.
 अ) व्यास ब) आस क) योग ड) अष्टांग योग

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

- १) वेदाचे प्रकार सांगा.
- २) योगाचा अर्थ सांगा.
- ३) योगाविषयीचे गैरसमज स्पष्ट करा.
- ४) योग म्हणजे काय ?
- ५) योगाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) योगाची व्याख्या सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही तीन) :

१५

१) बुद्ध काल	२) जैन काल
३) आधुनिक काल	४) योगाविषयीचे गैरसमज

SLR-X – 184

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) (CGPA Pattern) Examination, 2015
MARATHI (I.D.S.)**

**मराठी वाङ्मयाचा स्थूल अभ्यास
(History of Marathi Language and Literature)**

**माणदेशी कथा-संपादक-विश्वासराव देशमुख
सयाजीराजे मोकाशी**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

**सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आंक गुण दर्शवितात.**

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) :

१४

१) 'शंभू शिखरीचा राजा' या कथेचे लेखक कोण आहेत ?

अ) द.ता. भोसले ब) श्री.म.माटे क) रघुनाथ केंगार ड) कृष्णा इंगोले

२) ग. दि. माडगूळकरांचे जन्म गाव कोणते आहे ?

अ) शेटफळे ब) आटपाडी क) माडगुळे ड) विटा

३) 'बजा' ही कोणत्या कथेतील पात्र आहे ?

अ) सांगावा ब) जन्म क) धर्मा रामोशी ड) भूक

४) 'आंजानाबाई' हे पात्र कोणत्या कथेतील आहे ?

अ) जन्म ब) झगडा क) सोन्या धुळी ड) सांगावा

५) डॉ बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू म्हणून कोणाला ओळखले जाते ?

अ) शंकरराव खरात ब) ग.दि. माडगूळकर

क) श्री.म. माटे ड) द.ता.भोसले

P.T.O.

- ६) म.गो. पाठक यांनी खालीलपैकी कोणती कथा लिहिली ?
 अ) लिंब ब) आंदण क) लागीर ड) अंधार
- ७) 'पाऊस' या कथा संग्रहाचे लेखक कोण आहेत ?
 अ) द.ता. भोसले ब) कृष्णा इंगोले
 क) सयाजीराजे मोकाशी ड) अजित वलेकर
- ८) कोन गेना ? मी पाटील हाय तुझ्याकडंच आलूचा हे वाक्य कोणत्या कथेतील आहे ?
 अ) भूक ब) सांगावा क) जन्म ड) हुरदं
- ९) उत्तम बंडू तुपे यांनी खालीलपैकी कोणती कथा लिहिली ?
 अ) आंदण ब) सांगावा क) भूक ड) धर्मा रामोशी
- १०) 'फांजर' या आत्मकथनाचे लेखक कोण आहेत ?
 अ) द.ता. भोसले ब) श्री.म. माटे
 क) रघुनाथ केंगार ड) नानासाहेब झोडगे
- ११) 'गावरंग' हा कथासंग्रह कोणी लिहिला ?
 अ) कृष्णा इंगोले ब) द.ता. भोसले
 क) भीमराव कुलकर्णी ड) म.गो. पाठक
- १२) 'माणदेशी कथा' ह्या पुस्तकाचे संपादक कोण आहेत ?
 अ) कृष्णा इंगोले ब) द.ता. भोसले
 क) सयाजीराजे मोकाशी ड) शंकरराव खरात
- १३) 'लिंब' या कथेचे लेखक कोण आहेत ?
 अ) रघुनाथ केंगार ब) अजित वलेकर
 क) द.ता. भोसले ड) कृष्णा इंगोले
- १४) 'नाम् पुजारी' हे कोणत्या कथेतील पात्र आहे ?
 अ) जन्म ब) अंधार क) सांगावा ड) लागीर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. सात) : १४
- १) माणदेश प्रदेश कशास म्हणतात ?
 - २) माणनदी कोण-कोणत्या जिल्ह्यातून वाहते ?
 - ३) माणदेशाची कोणतीही दोन ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ४) माणदेशातील तिसऱ्या पिढीतील साहित्यिकांची नावे लिहा.
 - ५) माणदेशी प्रदेशात कोण-कोणत्या फळबागा घेतल्या जातात ?
 - ६) 'भूक' कथेत भूक भागविण्यासाठी काय खावे लागते ?
 - ७) जन्म कथेतील गेनाच्या मनाची अवस्था कशी वर्णन केली आहे ?
 - ८) सांगावा कथेत बाप काय घेऊन येईल असे मुलांना वाटते ?
३. अ) टीपा लिहा (को. दोन) : ८
- १) सोशिक जनतेचा प्रतिनिधी धर्मा रामोशी.
 - २) माणदेशी कथातील प्राणिजीवन.
 - ३) हुरदं कथेतील दारिद्र्य.
- ब) लघुत्तरी प्रश्न (को. दोन) : ६
- १) झगडा कथेतील मेढपाळ जीवन.
 - २) माणदेशातील निसर्ग.
 - ३) माणदेशी लोकदैवते.
४. 'भूक' कथेत बदलत्या माणदेशाचे चित्रण कसे आले आहे ते स्पष्ट करा. १४
- किंवा**
- दुसऱ्या पिढीतील कथाकारांच्या कथेची वैशिष्ट्ये सांगा.
५. माणदेशी कथातून दुष्काळाचे चित्रण कसे आले आहे, याची सविस्तर चर्चा करा. १४
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
(New CGPA Pattern)**

**SECRETARIAL PRACTICE AND COMMERCIAL CORRESPONDENCE
(Inter Disciplinary Subject)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Total Marks : 70

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) Indicate the **right** side numbers of total marks.

1. Choose the following alternatives and rewrite the sentence. 14
- 1) The secretary performs the role of
A) an advisor
B) a financial provider
C) an director
D) trusty
 - 2) The secretary acts as _____ between the management and staff of an organisation.
A) an association
B) a connecting link
C) an institution
D) none of these
 - 3) The secretary looks after the _____ correspondence.
A) Inward
B) Outward
C) Both (A) and (B)
D) Important
 - 4) The reason(s) why people work in an office is/are
A) To achieve organisational goals
B) To receive salary at regular intervals
C) To spend the time more fruitfully
D) All the above
 - 5) The appointment of a _____ has become the need of the hour.
A) Shareholder
B) Secretary
C) Peon
D) None of these
 - 6) Scribe means a professional
A) Artist
B) Planner
C) Letter writer
D) Amatya
 - 7) For maps, plans, tables, charts etc _____ is the best filing system.
A) Horizontal
B) Vertical
C) Lateral
D) Suspension
 - 8) A secretary conducts correspondence and keeps
A) Money
B) Records
C) Files
D) Letters

- 9) It is the responsibility of _____ secretary to complete various functions according to Company's Act.
A) Private B) Company C) Co-operative D) Trusty
- 10) It is not necessary to write name and address on the envelope.
A) White B) Brown C) Window D) None of these
- 11) The secretary has to maintain _____ in his work.
A) Secrecy B) Information C) Silent D) Loyalty
- 12) The modern scientific miracle used in the office is
A) Computer B) Stamping machine
C) Xerox machine D) None of these
- 13) A secretary is a person to whom _____ are entrusted by his mister.
A) Secrets B) Properties C) Servants D) None of these
- 14) A _____ is an indispensable person for the smooth and efficient conduct of the business.
A) Worker B) Secretary C) Creditor D) Suppliers

2. Write the answer in brief (**any seven**) : **14**
- 1) Give definition of the secretary as per Indian Companies Act, 1956.
 - 2) Explain the features of a secretary.
 - 3) State the function of secretary.
 - 4) State the secretarial meeting works.
 - 5) Explain the Vowel Index.
 - 6) What do you mean by Communication ?
 - 7) State the secretary's business qualifications.
 - 8) What is meant by modern office ?
 - 9) What is meant by internet ?
 - 10) State the object of filing system.
3. Give the short notes (**any two**) : **14**
- 1) Secretary of non-profit organisation.
 - 2) Travel and hotel registration.
 - 3) Office equipments.
 - 4) Postal services.
4. Discuss the changing concept of the profession of a secretary. **14**
- OR
- Explain the types of communication.
5. Explain the methods of filing system. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

14

1) सचिव हा _____ भूमिका बजावतो.

अ) सल्लागाराची

ब) अर्थपुरवठादार

क) संचालक

ड) विश्वस्त

2) सचिव हा संस्थेमधील कर्मचारी व व्यवस्थापन या दोन्हीमध्ये _____ चे कार्य करतो.

अ) साहाय्यक

ब) जोडणारा दुवा

क) संस्थात्मक

ड) यापैकी नाही

3) सचिव हा _____ पत्रव्यवहार पहातो.

अ) आवक

ब) जावक

क) (अ) व (ब) दोन्ही

ड) महत्वाचा

4) _____ करीता लोक कार्यालयात कामे करतात.

अ) संघटनेची ध्येय गाढणे

ब) नियमित वेतन प्राप्ती

क) वेळेचा सदुपयोग करणे

ड) वरील सर्व

5) _____ ची नियुक्ती करणे ही काळाची गरज आहे.

अ) भागधारक

ब) सचिव

क) कर्मचारी

ड) यापैकी नाही

6) स्काईब म्हणजे _____ व्यवसाय होय.

अ) कलाकार

ब) नियोजक

क) पत्र लिहीणे

ड) अमात्य

7) नकाशे, आराखडे इत्यादी मोठ्या आकाराच्या कागदासाठी _____ नस्तीकरण पद्धती वापरणे योग्य ठरते.

अ) क्षितिज समांतर

ब) उभी

क) एक बाजू

ड) टांगते

8) सचिव हा पत्रव्यवहार पाहतो आणि _____ ठेवतो.

अ) पैसा

ब) नोंदी

क) धारिका

ड) पत्र

9) कंपनी कायद्याप्रमाणे विविध कार्य पूर्ण करण्याची जबाबदारी ही _____ सचिवाची असते.

अ) खाजगी

ब) कंपनी

क) सहकारी

ड) विश्वस्त

10) _____ लिफाफ्यावर नाव व पत्ता लिहीण्याची गरज नसते.

अ) पांढऱ्या

ब) केशरी

क) खिडकी

ड) यापैकी नाही

- 11) सचिव हा आपल्या कामात _____ बाळगतो.
 अ) गोपनीयता ब) माहिती क) शांतता ड) निष्ठा
- 12) _____ हे कार्यालयात वापरले जाणारे यंत्र म्हणजे आधुनिक विज्ञानाचा विलक्षण चमत्कार होय.
 अ) संगणक ब) स्टाम्पींग यंत्र क) झेरॉक्स यंत्र ड) यापैकी नाही
- 13) सचिव हा संस्थेचा _____ असतो.
 अ) गुप्तहेर ब) संपत्ती क) नोकर ड) यापैकी नाही
- 14) सुरळीतपणे व क्रियाशीलपणे व्यवसाय चालवण्या करीता _____ हा बेजबाबदार व्यक्ती होय.
 अ) कर्मचारी ब) सचिव क) धनको ड) पुरवठादार

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) भारतीय कंपनी कायदा 1956 नुसार सचिवाची व्याख्या लिहा.
- 2) सचिवाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- 3) सचिवाची कार्ये सांगा.
- 4) सचिवाची सभेसंबंधी कार्ये सांगा.
- 5) स्वर सूची स्पष्ट करा.
- 6) संदेशवहन म्हणजे काय ?
- 7) सचिवाची व्यवसायीक पात्रता सांगा.
- 8) आधुनिक कार्यालय म्हणजे काय ?
- 9) इन्टरनेट म्हणजे काय ?
- 10) धारिका पद्धतीचे उद्देश्य सांगा.

3. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

14

- 1) ना-नफा-ना तोटा संस्थेचा सचिव
- 2) प्रवास व हॉटेल रिजिस्ट्रेशन
- 3) कार्यालयीन साधने
- 4) पोस्टल सेवा.

4. सचिवाच्या व्यवसायीक बदलत्या संकल्पने विषयी चर्चा करा.

14

किंवा

संदेशवहनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

5. धारिका यंत्रणेच्या पद्धती स्पष्ट करा.

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (New) (CGPA) Examination, 2015
ECONOMICS
Labour Welfare (IDS)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Labour Welfare relates with improvement of
 - a) standard of living of the workers
 - b) safety of workers
 - c) socio-economic status of the workers
 - d) all the above
- 2) Labour means work done for the sake of
 - a) pleasure
 - b) affection
 - c) money
 - d) none of the above
- 3) _____ is an active element of the process of production.
 - a) Land
 - b) Labour
 - c) Capital
 - d) None of the above
- 4) Labour problems are arises mainly due to
 - a) wage rate
 - b) working hours
 - c) working conditions
 - d) none of the above
- 5) The wages which workers are getting in terms of money are
 - a) money wages
 - b) real wages
 - c) extra wages
 - d) none of the above
- 6) Supply of labour is _____ than the demand for labour in India.
 - a) Lower
 - b) Higher
 - c) Equal
 - d) None of the above
- 7) Labour has _____ bargaining power.
 - a) weak
 - b) strong
 - c) very strong
 - d) none of the above
- 8) The problem of child labour has been an _____ problem.
 - a) Indian
 - b) English
 - c) American
 - d) World Wide
- 9) The largest number of women workers are in _____ sector.
 - a) Education
 - b) Health
 - c) Agriculture
 - d) Industry

P.T.O.

- 13) वेतन आणि श्रमिकांची उत्पादकता यामध्ये _____ सहसंबंध आढळतो.
 अ) कार्यात्मक ब) विषम क) ऋणात्मक ड) वरीलपैकी नाही
- 14) श्रमाचा असलेली मागणी _____ वर अवलंबून असते.
 अ) वेतन दर ब) लोकसंख्या
 क) वस्तूला असलेली मागणी ड) वरीलपैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) श्रम कल्याणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- 2) श्रम कल्याणाची कोणतीही दोन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- 3) भारतातील बालकामगारांची समस्या सांगा.
- 4) श्रमाला असलेली मागणी म्हणजे काय ?
- 5) भारतातील कामगारांची समस्या सोडविण्याकरिता कोणत्याही दोन उपाययोजना सांगा.
- 6) श्रम बाजार म्हणजे काय ?
- 7) बेरोजगारीची समस्या सांगा.
- 8) सामाजिक काम म्हणजे काय ?
- 9) वेतन म्हणजे काय ?
- 10) प्रच्छन्न बेरोजगारी म्हणजे काय ?

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

14

- 1) भारतातील श्रम कल्याण
- 2) भारतातील वेतन भिन्नता
- 3) हंगामी बेरोजगारी
- 4) श्रम समस्यांचे वर्गीकरण.

4. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) :

14

अ) श्रम बाजार म्हणजे काय ? भारतातील श्रमबाजाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

ब) बालमजूर व स्त्रीमजुरांच्या समस्या चर्चा करा.

5. भारतातील श्रम समस्या सोडविण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.

14

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
CO-OPERATION (I.D.S.) (CGPA Pattern)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 14
- 1) _____ is known as father of co-operative movement.
a) Schultaze b) Robert Owen c) Raiffeisen d) None of these
 - 2) In a country _____, the Dairy co-operative farming have succeeded.
a) England b) Germany c) Denmark d) None of these
 - 3) The main motto of co-operative movement is
a) Capital formation b) Profit maximisation
c) Service motive d) None of these
 - 4) Rochdale Pioneer's Society was established in the year
a) 1948 b) 1844 c) 1856 d) None of these
 - 5) Co-operation is _____ institutional organization.
a) Voluntary b) Compulsory c) Political d) None of these
 - 6) In the year _____ the subject of co-operation was transfer from center to state.
a) 1919 b) 1904 c) 1912 d) None of these
 - 7) _____ are the forms of State Aid for the development of co-operative movement in India.
a) Legal b) Financial c) Tax concession d) All above
 - 8) In India co-operative movement was started with _____ law.
a) 1912 b) 1904 c) 1935 d) None of these
 - 9) In the year 2004 _____ committee was appointed for improvement in Rural Credit structure in India.
a) Vaidyanathan b) V. Mehata c) Gorwala d) None of these
 - 10) In India globalization policy was accepted in
a) 1980 b) 1991 c) 1920 d) None of these

- 11) Schultz Bank was started for
a) Farmer
b) Industrial workers
c) Poor people
d) None of these
- 12) Raiffeisen society was started in
a) England b) Germany c) Denmark d) None of these
- 13) Vaidyanathan Committee's recommendation is in respect of
a) Primary Agricultural Co-operative Society
b) State Bank of India
c) Land Development Bank
d) None of these
- 14) State Government provide Government Aid to co-operative institution by purchasing of
a) Commodities b) Debentures c) Share capital d) All above

2. Write short answer (any **seven**) : **14**

- 1) What is co-operation among co-operatives ?
- 2) Give definition of co-operation.
- 3) What is voluntary and open membership ?
- 4) What is Globalization ?
- 5) Give two features of co-operation.
- 6) Give two benefits of co-operation.
- 7) How many weavers started Rochdale Pioneer Society.
- 8) Give two principles of Rochdale Society.
- 9) Give two adverse effects of state involvement in co-operation.
- 10) What is Kibbutzim ?

3. Write short notes (on **any two**) : **14**

- a) Co-operative movement in Denmark.
- b) State the importance of co-operation.
- c) Consumer's co-operative in England.
- d) Co-operative movement in Germany.

4. a) Explain the Manchester principles of co-operation. **14**

OR

b) Explain the impact of globalization on co-operative movement in India. **14**

5. Explain the forms of government aid to co-operative movement in India. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) _____ यांना सहकारी चळवळीचे जनक म्हणून ओळखतात.
अ) शुल्झ ब) रॉबर्ट ओवेन क) रायफेसन ड) यापैकी नाही
- २) _____ या देशात सहकारी दुग्ध व्यवसाय यशस्वी झाला.
अ) इंग्लंड ब) जर्मनी क) डेन्मार्क ड) यापैकी नाही
- ३) सहकारी चळवळीचा मुख्य हेतू _____ हा आहे.
अ) भांडवल निर्मिती ब) महत्तम नफा क) सेवा हेतू ड) यापैकी नाही
- ४) रॉशडेल पायोनिअर सोसायटी _____ साली स्थापन झाली.
अ) १९४८ ब) १८४४ क) १८५६ ड) यापैकी नाही
- ५) सहकारी संस्था ही _____ संघटन आहे.
अ) ऐच्छिक ब) सक्तीचे क) राजकीय ड) यापैकी नाही
- ६) _____ साली सहकार हा विषय केंद्राकडून राज्याकडे हस्तांतरित करण्यात आला.
अ) १९१९ ब) १९०४ क) १९१२ ड) यापैकी नाही
- ७) _____ हे भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील शासनाच्या मदतीचे मार्ग आहेत.
अ) कायदेशीर ब) आर्थिक क) कर संवलत ड) वरीलपैकी सर्व
- ८) भारतात सहकारी चळवळ _____ कायद्याने सुरूवात झाली.
अ) १९१२ ब) १९०४ क) १९३५ ड) यापैकी नाही
- ९) भारतातील ग्रामीण पतपुरवठा रचना सुधारण्यासाठी सन् २००४ मध्ये _____ यांची समिती नियुक्त केली.
अ) वैद्यनाथन ब) वै. मेहता क) गोरवाला ड) यापैकी नाही
- १०) भारतात जागतिकीकरणाचे धोरण _____ साली स्वीकारले.
अ) १९८० ब) १९९१ क) १९२० ड) यापैकी नाही
- ११) शुल्झ बँक ही _____ साठी सुरू करण्यात आली.
अ) शेतकरी ब) औद्योगिक कामगार
क) गरीब लोक ड) यापैकी नाही

- १२) रायफेसन सोसायटी _____ मध्ये सुरू झाली.
 अ) इंग्लंड ब) जर्मनी क) डेन्मार्क ड) यापैकी नाही
- १३) वैद्यनाथन कमिटीच्या शिफारशी _____ निगडीत आहेत.
 अ) प्राथमिक साहकारी शेती संस्था ब) भारतीय स्टेट बँक
 क) भू. विकास बँक ड) यापैकी नाही
- १४) राज्य सरकार सहकारी संस्थेला मदत म्हणून _____ ची खरेदी करते.
 अ) वस्तु ब) कर्जरोखा क) भागभांडवल ड) यापैकी सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात).

१४

- १) सहकारांतर्गत सहकार म्हणजे काय ?
- २) सहकाराची व्याख्या द्या.
- ३) ऐच्छिक व खुले सभासदत्व म्हणजे काय ?
- ४) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?
- ५) सहकाराची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ६) सहकाराची दोन फायदे लिहा.
- ७) रॉशयडेल पायोनियर सोसायटी किती विणकरांनी सुरू केली ?
- ८) रॉशयडेल सोसायटीची दोन तत्वे सांगा.
- ९) सहकारात शासनाच्या सहभागाचे दोन विरोधी परिणाम सांगा.
- १०) 'किबुत्झ' म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन):

१४

- अ) डेन्मार्क मधील सहकारी चळवळ
- ब) सहकारी चळवळीचे महत्व
- क) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळ
- ड) जर्मनीतील सहकारी चळवळ.

४. अ) मॅन्चेस्टर सहकाराची तत्वे स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) भारतातील सहकारी चळवळी वरील जागतिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

१४

५. भारतातील सहकारी चळवळीस शासनाने केलेल्या मदतीचे मार्ग स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) (CGPA) Examination, 2015
HISTORY (IDS)
History of Social Reforms in Maharashtra (1800-1960)**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option :

14

- 1) The Peshwa Dynasty ended in the year _____
a) 1810 b) 1815 c) 1818 d) 1825
- 2) The institution named "Sanskrit College" was started by _____ year 1821.
a) Elphiston b) Lord Macaulay
c) Lord Bentinck d) Lord Hardings
- 3) _____ is known as 'Lokhitvadi'.
a) Bhau Daji Laad b) Bal Shastri Jambhekar
c) Gopal Hari Deshmukh d) Jagannath Shankar Seth
- 4) In the year 1863 _____ established the infanticide prevention house.
a) Maharshi Karve b) Mahatma Phule
c) Dr. B. R. Ambedkar d) Agarkar
- 5) In Maharashtra 'The Dasi's' were called as _____
a) Kunbin b) Kasbin c) Molkarin d) Chetkin
- 6) _____ accepted 'The Drain Theory'.
a) Dr. Wilson b) Garden Hall
c) Lord Macaulay d) Dr. Carry
- 7) _____ is known as the father of Marathi Newspapers.
a) Bal Shastri Jambhekar b) G. V. Joshi
c) G. G. Agarkar d) Justice Ranade
- 8) The name of the son whom Mahatma Phule adopted was _____
a) Jayavant b) Ganpat c) Bhagyavant d) Yeshvant
- 9) The practice of widow shaving was found in _____ society.
a) Jain b) Brahmin c) Boudha d) Marvadi

P.T.O.

- 10) Bhau Daji Lad was born in the village _____ in the year 1824.
 a) Manjari b) Mumbai c) Pune d) Devgad
- 11) _____ was the last treatise of Mahatma Phule.
 a) Gulamgiri b) Shetkaryanacha Aasud
 c) Ishara d) Sarvajanic Satya Dharma
- 12) In the year 31 Dec. 1802 the treaty of _____ was carried out between the Bajirao II and the English Counsel Colonel Cloze.
 a) Wai b) Vasai c) Vadgaon d) Aundh
- 13) The art of printing was developed after the establishment of _____ rule.
 a) Dutch b) Portuguese c) French d) British
- 14) _____ was conferred the prestigious 'Justice of the Piece' by the British Government.
 a) Jagannath Shankar Seth b) Bhau Mahajan
 c) Vishnu Buva Bramachari d) Maharshi V. R. Shinde

2. Write short answer of the following (**any seven**) : **14**

- 1) Give a brief account the Bajirao II.
- 2) Describe in the works of Mount Stuart Elphiston.
- 3) Describe the nature of Education System of the British Raj.
- 4) Describe why Mahatma Phule is called as the 'Martin Luther' of Maharashtra.
- 5) Write in brief on the 'Das-Dasi' system.
- 6) Describe in short on 'The Board of Education'.
- 7) Explain the thoughts of 'Lokhitvadi' on economy.
- 8) Describe in short the social work of Dr. Bhau Daji Lad.
- 9) Give a brief account of the Government's policy on right to freedom of press.
- 10) Write a brief account of the treatise 'Shetkaryanacha Aasud'.

3. Write short notes of the following (**any two**) : **14**

- 1) The political condition in the beginning of 19th century in Maharashtra.
- 2) The Hunter Commission.
- 3) Acharya Bal Shastri Jambhekar.
- 4) Mahatma Phule's work of farmers.

4. Write a detailed note on the social and economic condition in Maharashtra in the early 19th century. **14**

OR

Describe the contribution of 'Lokhitvadi' in the social reforms movement in Maharashtra.

5. Evaluate the works of great social reformer Mahatma Phule. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) इ. स. _____ मध्ये पेशवाईचा शेवट झाला.
अ) १८१० ब) १८१५ क) १८१८ ड) १८२५
- २) १८२१ मध्ये पुण्यात 'संस्कृत कॉलेज' नावाची संस्था _____ यांनी सुरु केले.
अ) एल्फिस्टन ब) लॉर्ड मेकॉले क) लॉर्ड बेंटिंग ड) लॉर्ड हार्डिंज
- ३) _____ हे लोकहितवादी चा नावाने ओळखले जात.
अ) भाऊ दाजी लाड ब) बालशास्त्री जांभेकर
क) गोपाल हरी देशमुख ड) जगन्नाथ शंकर शेठ
- ४) १८६३ मध्ये _____ यांनी बालहत्या प्रतिबंधक गृहाची स्थापना केली.
अ) महर्षी कर्वे ब) म. फुले
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ड) अगरकर
- ५) महाराष्ट्रात दासींना _____ म्हटले जात होते.
अ) कुणबीण ब) कसबीन क) मोलकरीण ड) चेटकीन
- ६) _____ यांनी झिरपण्याच्या सिद्धांताचा स्वीकार केलेला होता.
अ) डॉ. विल्सन ब) गार्डन हॉल क) लॉर्ड मेकॉले ड) डॉ. कॅरे
- ७) मराठी वृत्तपत्राचे 'जनक' म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.
अ) बालशास्त्री जांभेकर ब) ग. वा. जोशी
क) गो. ग. अगरकर ड) न्या. रानडे
- ८) म. फुले यांनी दत्तक घेतलेल्या मुलाचे नांव _____ होते.
अ) जयवंत ब) गणपत क) भाग्यवंत ड) यशवंत
- ९) _____ समाजामध्ये विधवा स्त्रीयांचे केशवपन केले जाई.
अ) जैन ब) ब्राह्मण क) बौद्ध ड) मारवाडी
- १०) इ. स. १८२४ मध्ये भाऊ दाजी लाड यांचा जन्म _____ या गांवी झाला.
अ) मांजरी ब) मुंबई क) पुणे ड) देवगड

- ११) म. फुले यांचा _____ हा शेवटचा ग्रंथ होय.
 अ) गुलामगिरी ब) शेतकऱ्यांचा आसूड
 क) इशारा ड) सार्वजनिक सत्य धर्म
- १२) ३१ दिसेंबर १८०२ मध्ये दुसरा बाजीराव व इंग्रज कलील कर्नल क्लोज यांच्यात _____ चा तह झाला.
 अ) वाई ब) वसई क) वडगाव ड) औंध
- १३) मुद्रणकलेचा विकास _____ सत्तीच्या स्थापनेनंतर झाला.
 अ) डच ब) पोर्तुगीज क) फ्रॉच ड) ब्रिटिश
- १४) ब्रिटिश सरकारने _____ यांना 'जस्टीस ऑफ दी पीस' हा सन्मान दिला.
 अ) जगन्नाथ शंकर शेठ ब) भाऊ महाजन
 क) विष्णु बुवा ब्रह्मचारी ड) महर्षी वि. रा. शिंदे

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) दुसऱ्या बाजीराव बद्दल थोडक्यात माहिती सांगा.
- २) माऊंट स्टुअर्ट एल्फिन्स्टनच्या कार्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
- ३) ब्रिटिश राजवटीच्या कालातील शिक्षणाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ४) महात्मा फुल्यांना 'महाराष्ट्राचे मार्टिन ल्यूथर' म्हणून का संबोधले जाते ते सांगा.
- ५) दास-दासी पद्धतीची थोडक्यात माहिती द्या.
- ६) 'बोर्ड ऑफ एज्युकेशन' बद्दल थोडक्यात माहिती सांगा.
- ७) लोकहितवादी यांचे आर्थिक विचार थोडक्यात सांगा.
- ८) डॉ. भाऊ दाजी लाड यांच्या सामाजिक कार्याची थोडक्यात माहिती द्या.
- ९) मुद्रण स्वातंत्र्या विषयीचे सरकारच्या धोरणाची थोडक्यात माहिती द्या.
- १०) 'शेतकऱ्यांचा आसूड' या ग्रंथाबद्दल थोडक्यात माहिती सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) १९ व्या शतकाच्या सुरुवात महाराष्ट्राची राजकीय स्थिति.
- २) हंटर आयोग.
- ३) आचार्य बालशास्त्री जांभेकर.
- ४) म. फुल्यांचे शेतकऱ्यां विषयीचे कार्य.

४. १९ व्या शतकाच्या सुरुवातीची महाराष्ट्राची सामाजिक व आर्थिक परिस्थितीची सविस्तर माहिती लिहा.

१४

किंवा

महाराष्ट्राच्या सामाजिक सुधारणेच्या चळवळीतील लोकहितवादी यांचे योगदान सांगा.

५. थोर समाज सुधारक म्हणून महात्मा फुल्यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
OPT. HISTORY (Paper – IV) (C.G.P.A. Pattern)
History of Indian Freedom Movement (1857 to 1950 A.D.)

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ was the first ruler to accept subsidiary alliance system.
A) Marathe B) Navab C) Nijam D) Tipu Sultan
- 2) _____ called the great revolt of 1857 as the First Freedom Summer.
A) Pandit Nehru B) N. R. Phatak
C) R. C. Mujumdar D) V. D. Sawarkar
- 3) _____ is considered as the father of modern India.
A) Dadabhai Navroji B) Dayananda Saraswati
C) Swami Vivekanand D) Rajaram Mohan Roy
- 4) Mahatma Phule started the first girls school at _____.
A) Thane B) Nasik C) Mumbai D) Pune
- 5) _____ was the President of First National Congress Conference.
A) Dadabhai Navroji B) Vyomeshchandra Banarji
C) Lokmanya Tilak D) Alan Hume
- 6) _____ was the Viceroy when 'Rashtriya Sabha' was established.
A) Lord Douffrin B) Lord Lawnsdown
C) Lord Rippon D) Lord Bentick
- 7) Partition of Bengal in 1905 was made by _____.
A) Lord Lytton B) Lord Rippon C) Lord Curzon D) Lord Harding
- 8) Congress Party was divided in the _____ conference.
A) Fajapur B) Tripura C) Mumbai D) Surat
- 9) _____ led the respective revolt of 1857 at Delhi.
A) Nanasaheb Peshwa B) Bahadurshaha
C) Mohammad Shaha D) Sirajuddaula

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा :

१४

- १) तैनाती फौजेचा स्वीकार करणारा पहिला सत्ताधीश _____ हा होय.
अ) मराठे ब) नवाब क) निजाम ड) टिपु सुलतान
- २) १८५७ च्या उठावस “पहिले स्वातंत्र्य समर” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) पंडित नेहरू ब) न. र. फाटक
क) आर. सी. मुझुमदार ड) वि. दा. सावरकर
- ३) आधुनिक भारताचे जनक _____ यांना म्हटले जाते.
अ) दादाभाई नौरोजी ब) दयानंद सरस्वती
क) स्वामी विवेकानंद ड) राजाराम मोहन रॉय
- ४) महात्मा फुले यांनी मुलींची पहिली शाळा _____ येथे सुरू केली.
अ) ठाणे ब) नासिक क) मुंबई ड) पुणे
- ५) राष्ट्रीय काँग्रेसचे पहिले अधिवेशन _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले.
अ) दादाभाई नौरोजी ब) व्योमेशचंद्र बॅनर्जी
क) लोकमान्य टिळक ड) अॅलन ह्यूम
- ६) राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेवेळी _____ हा भारताचा व्हाईसरॉय होता.
अ) लॉर्ड डफरीन ब) लॉर्ड लवन्सडाऊन
क) लॉर्ड रिपन ड) लॉर्ड बेंटिक
- ७) सन् १९०५ मध्ये बंगालची फाळणी _____ यांनी केली.
अ) लॉर्ड लिटन ब) लॉर्ड रिपन क) लॉर्ड कर्झन ड) लॉर्ड हार्डिंज
- ८) _____ येथील अधिवेशनात काँग्रेसमध्ये फूट पडली.
अ) फैजपूर ब) त्रिपुरा क) मुंबई ड) सूरत
- ९) दिल्ली या ठिकाणी १८५७ च्या उठावाचे नेतृत्व _____ यांनी केले.
अ) नानासाहेब पेशवे ब) बहादूरशहा क) महम्मदशहा ड) सिराजउद्दौला
- १०) स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी _____ समाजाची स्थापना केली.
अ) ब्राह्मो समाज ब) आर्य समाज क) प्रार्थना समाज ड) सत्यशोधक समाज

- 9) _____ trees are found in the delta of Ganga river.
A) Mangrove B) Mango C) Pine D) Olive
- 10) Ankaleshwar oil field is found in _____ State.
A) Maharashtra B) Assam C) Kerala D) Gujarath
- 11) _____ is the highest grade of iron-ore.
A) Hemetite B) Magnetite C) Limonite D) Siderite
- 12) _____ power resource is found in Jharia.
A) Natural gas B) Oil C) Coal D) None of these
- 13) Atmospheric pressure is measured in
A) litre B) k.mt. C) milibar D) metre
- 14) In _____ hemisphere the winds blows round a depression inward in an anticlock wise direction.
A) Southern B) Northern C) Eastern D) Western

2. Write short answers of **any seven** of the following questions. **14**
- 1) State absolute location of India.
 - 2) What are the features of western coastal plain of India ?
 - 3) Give the lowest rainfall regions in India.
 - 4) State the types of Iron-ore.
 - 5) State the names of non-convectonal energy resources.
 - 6) Write the importance of Bauxite.
 - 7) State the name of the petroleum fields in Assam.
 - 8) What is meant by isobars ?
3. A) Write short notes (**any two**) : **8**
- 1) Importance of Himalayas.
 - 2) Summer season in India.
 - 3) Islands of India.
- B) Write short notes (**any two**) : **6**
- 1) Deciduous forests in India.
 - 2) Classification of maps.
 - 3) Conservation of forest.
4. A) Describe the various types of soil in India. **14**
- OR
- B) Explain the distribution and production of coal in India.
5. Describe the coastal plain areas in India and explain its importance. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१४

- १) _____ हे भारताच्या मध्यातून गेले आहे.
अ) कर्कवृत्त ब) मकरवृत्त क) विषुववृत्त ड) यापैकी नाही
- २) ओरिसा राज्यात _____ हे सरोवर आहे.
अ) लोणार ब) पुलिकत क) चिल्का ड) नवेगाव
- ३) _____ हे सातपुडा पर्वतामधील सर्वात उंच शिखर आहे.
अ) गुरुशिखर ब) धूपगड
क) के२ ड) कळसुबाई
- ४) 'मोसमी' हा शब्द _____ या भाषेतून निर्माण झाला आहे.
अ) ग्रीक ब) रोमन क) अरेबियन ड) अमेरिकन
- ५) भारताचे हवामान सर्वसाधारण _____ प्रकारचे आहे.
अ) थंड ब) भूमध्यसागरीय क) शुष्क ड) मोसमी
- ६) भारतातील सर्वात जास्त पर्जन्याचे ठिकाण _____ राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) मेघालय क) त्रिपुरा ड) मिझोराम
- ७) भारतातील _____ या राज्यात रेगुर मृदा आढळते.
अ) केरळ ब) महाराष्ट्र क) पंजाब ड) राजस्थान
- ८) राजस्थानमध्ये _____ प्रकारची मृदा आढळते.
अ) रेगूर ब) वाळवंटी क) लाल ड) गाळाची
- ९) गंगेच्या त्रिभुज प्रदेशात _____ हे वृक्ष आढळतात.
अ) सुंद्री ब) आंबा क) पाईन ड) ऑलिव्ह
- १०) अंकलेश्वर तेल क्षेत्र _____ या राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) आसाम क) केरळ ड) गुजरात
- ११) _____ हा सर्वात उच्च प्रतीचे लोहखनिज आहे.
अ) हेमेटाईट ब) मॅग्नेटाईट क) लिमोनाईट ड) सिडेराईट
- १२) झारिया खाणीत _____ शक्तीसाधन सापडते.
अ) नै.वायु ब) खनिजतेल क) द. कोळसा ड) यापैकी नाही

१३) वायुभार _____ मध्ये मोजला जातो.

अ) लिटर ब) कि.मी. क) मिलीबार ड) मिटर

१४) _____ गोलार्धात आवर्तामध्ये वारे घडयाळ्याच्या काट्याच्या विरुद्ध दिशेने अंतर्गत भागाकडे वाहतात.

अ) दक्षिण ब) उत्तर क) पूर्व ड) पश्चिम

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ७).

१४

- १) भारताचे निरपेक्ष स्थान सांगा.
- २) भारतातील पश्चिम किनारपट्टीच्या मैदानाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) भारतातील कमी पर्जन्याचे प्रदेश द्या.
- ४) लोहखनिजाचे प्रकार कोणते ?
- ५) अपारंपारिक ऊर्जासाधनाची नावे सांगा.
- ६) बॉक्साईट खनिजाचे महत्त्व लिहा.
- ७) आसाममधील खनिजतेल क्षेत्रांची नावे सांगा ?
- ८) समभाररेषा म्हणजे काय ?

३. अ) टिपा लिहा (को. २).

८

- १) हिमालयाचे महत्त्व.
- २) भारतातील उन्हाळा ऋतु.
- ३) भारतीय बेटे.

ब) टिपा लिहा (को. २).

६

- १) भारतातील पानझडी वने.
- २) नकाशाचे वर्गीकरण.
- ३) वनसंवर्धन.

४. अ) भारतातील विविध मृदा प्रकाराचे वर्णन करा.

१४

किंवा

ब) भारतातील दगडी कोळशाचे वितरण व उत्पादन स्पष्ट करा.

५. भारतातील किनारपट्टीच्या मैदानी प्रदेशाचे विवेचन करून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 193

Seat
No.

B.A. (Part– II) (Sem. – III) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
HINDI (Opt.) (Paper – III) (New)

आधुनिक गद्य, व्याकरण तथा व्यावहारिक हिंदी

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **14**

1) 'कबीरा खड़ा बजार में' नाटक के मंचन में कबीर के पदों को _____ स्वरबद्ध किया था ।

1) रामजी मिश्रा 2) पंचानन पाठक 3) अतुल शर्मा 4) अजय चौधरी

2) भीष्म साहनी जी ने _____ विश्वविद्यालय से पी-एच.डी उपाधि प्राप्त की ।

1) लाहौर 2) पंजाब 3) अमृतसर 4) मुंबई

3) नीमा कहती है, अबकी भागेगा तो मैं _____ में डूब मरूँगी ।

1) कृष्णा 2) कावेरी 3) गंगा 4) गोमती

4) रैदास, पीपा, सेना _____ के दोस्त थे ।

1) सूरदास 2) तुलसीदास 3) कबीर 4) जायसी

5) कबीर को जन्म देनेवाली माँ _____ थी ।

1) बेवा बामनी 2) अमीना 3) नीमा 4) बेवा चमारिन

6) _____ रंग का टीका लगानेवाले देवी की पूजा करते हैं ।

1) सफेद 2) हरा 3) काला 4) लाल

P.T.O.

- 7) रास्ते को पवित्र करने के लिए _____ के थोड़े-से छींटे भी बहुत हैं ।
 1) पवित्र जल 2) साधारण जल 3) गंगा जल 4) शुद्ध जल
- 8) वही _____ , वही मुहम्मद, ब्रह्मा आदम कहिए ।
 1) विष्णू 2) महादेव 3) महेश 4) गुरुदेव
- 9) _____ शहर में दो सौ गलिया हैं और एक सौ धाट हैं ।
 1) बनारस 2) मथुरा 3) कानपुर 4) कन्नौज
- 10) जात भी ओछी, करम भी ओछा
 ओछा कसब हमारा,
 नीचे से प्रभु ऊँच कियो है,
 कहे _____ ।
 1) सेना 2) पीपा 3) कबीरा 4) रैदास चमारा
- 11) हम _____ ब्राह्मण हैं । ब्राह्मणों की 108 जात में सबसे ऊँचे हैं ।
 1) सारस्वत 2) गौड 3) कान्यकुब्ज 4) देशस्थ
- 12) कबीर के पत्नी का नाम _____ था ।
 1) लोई 2) नीमा 3) अमीना 4) लाली
- 13) विज्ञापन को अंग्रेजी में _____ कहते हैं ।
 1) Advice 2) Advertisement 3) Advicer 4) Adds
- 14) ' Translation' अंग्रेजी शब्द का हिंदी पर्यायवाची शब्द _____ है ।
 1) विज्ञापन 2) अनुवाद 3) सामग्री 4) संवाद

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए :

14

- 1) 'संवाद' का तात्पर्य क्या है ?
- 2) अनुवाद का कोशगत अर्थ बताइए ।
- 3) विज्ञापन की परिभाषा बताइए ।

- 4) अच्छे वार्तालाप के चार गुण लिखिए ।
- 5) अनुवादक के दो गुण लिखिए ।
- 6) विज्ञापन विक्रय कला का महत्त्वपूर्ण साधन क्यों माना गया है ?
- 7) अनुवाद की परिभाषा लिखिए ।
- 8) विज्ञापन का उद्देश्य लिखिए ।

3. अ) टिप्पण लिखिए (3 में से 2) :

8

- 1) भीष्म साहनी का कृतित्व लिखिए ।
- 2) 'कबीरा खड़ा बजार में' नाटक की भाषा-शैली लिखिए ।
- 3) नीरू का चरित्र-चित्रण कीजिए ।

ब) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

6

- 1) दो सहेलियों के बीच 'महाविद्यालयीन चुनाव' विषय पर संवाद लिखिए ।
- 2) 'खिलौने' बनानेवाली कंपनी के लिए एक विज्ञापन तैयार कीजिए ।
- 3) निम्नलिखित परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए ।

पुस्तकाला मानवी जीवनात खूप महत्त्व आहे. मानवाने आपले मिळवलेले ज्ञान विस्मृतीत जाऊ नये म्हणून सर्वप्रथम पुस्तकाची सुरुवात केली. प्राचीन काळात झाडांची पाने, ताड़पत्र, ताम्रपत्र इ. साधने ज्ञानाच्या संग्रहासाठी उपयुक्त ठरली, असे इतिहास सांगतो. पुस्तके माणसाला आपला अनुभव व्यापक करण्यास साहाय्यक ठरली.

4. 'कबीरा खड़ा बजार में' नाटक की कथावस्तु लिखिए ।

14

अथवा

'कबीरा खड़ा बजार में' नाटक आज भी प्रासंगिक है -समीक्षा कीजिए ।

5. कबीर का चरित्र-चित्रण कीजिए ।

14

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Sem. – III) (New CGPA Pattern 2015) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Opt.) (Paper – III)
Developmental Psychology**

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (multiple choice) :

14

- 1) _____ has suggested four type of approach to identity.
a) Erikson b) Marcia c) Freud d) Smith
- 2) Developmental psychology is also called _____
a) Child b) Life span c) Clinical d) Cognitive
- 3) The period of adolescence is _____ year.
a) 12 to 18 b) 20 to 25 c) 10 to 15 d) 6 to 12
- 4) The theory of choosing life work is suggested by _____
a) Smith b) Sternberg c) Jamesberg d) Freud
- 5) Girls self-esteem tends to be _____ more vulnerable than boys.
a) Lower b) Higher c) Equal d) Good
- 6) _____ hormones are created in adolescence boy.
a) Androgen b) Estrogens c) Dopamine d) Insulin
- 7) _____ has suggested the general principles of causing stress.
a) Perry b) Shelley Taylor
c) Jamesberg d) Sternberg
- 8) _____ is a common disease of sexually transmitted infections.
a) AIDS b) Gonorrhoea c) HPV d) All above
- 9) The period of pre-operational stage is of _____ years.
a) 2 to 7 b) 7 to 11 c) 13 to 17 d) 2 to 5
- 10) In early stage of adolescence the measure of masturbation among children is _____
a) Low b) High c) Least d) Equal

P.T.O.

- 11) Third cause of death of age group between 15 to 24 is _____
a) Accident b) Suicide c) Illness d) Natural death
- 12) _____ component of intelligence demonstrates the demands of every day real-world environment.
a) Contextual b) Experiential
c) Componential d) Traditional
- 13) The transitional stage between childhood and adulthood called _____
a) Late adulthood b) Middle adulthood
c) Late adolescence d) Adolescence
- 14) _____ friendship is developed in adolescence.
a) Heterosexuality b) Homosexuality
c) Adult d) Relatives

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) Define the stress.
- 2) What is friendship ?
- 3) What is Bulimia ?
- 4) Explain the difference between cliques and crowds.
- 5) State the type of divorce.
- 6) Write the full form of AIDS.
- 7) What is generation gap ?
- 8) Define the divorce.
- 9) What is homosexuality ?
- 10) What is late maturation ?

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Body image.
- 2) Causes of divorce.
- 3) Self-esteem of adolescence.
- 4) The consequences of stress.

4. A) Explain the Erikson's eight stages of personality development.

14

OR

B) Explain the depression and suicide of the adolescence.

5. Describe the physical limitations and challenges in early adulthood.

14

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाने उचित ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१४

- १) ओळख विषयक दृष्टीकोनाचे चार प्रकार _____ यांनी सांगितले.
अ) एरिक्सन ब) मर्सीया क) फ्रॉइड ड) स्मित
- २) वैकासिक मानसशास्त्राला _____ मानसशास्त्र असे म्हणतात.
अ) बाल ब) जीवन कक्षा क) चिकित्सा ड) बोधनिक
- ३) किशोरावस्थेचा कालखंड _____ वर्षे या दरम्यान असतो.
अ) १२ ते १८ ब) २० ते २५ क) १० ते १५ ड) ६ ते १२
- ४) _____ यांनी व्यवसाय निवड सिद्धांत मांडला.
अ) स्मित ब) स्टर्नबर्ग क) जेम्सबर्ग ड) फ्रॉइड
- ५) मुलापेक्षा मुलीमध्ये स्व-आदर _____ दिसून येतो.
अ) कमी ब) जास्त क) समान ड) चांगला
- ६) किशोरवयीन मुलामध्ये _____ संप्रेरक निर्माण होते.
अ) अँड्रोजन ब) एस्ट्रोजन क) डोपामिन ड) इन्सुलिन
- ७) _____ यांनी ताण निर्माण करणाऱ्या घटनांची गुण वैशिष्ट्ये सांगितली.
अ) पेरी ब) शेले टेलर क) जेम्सबर्ग ड) स्टर्नबर्ग
- ८) _____ हा सर्वसामान्य लैंगिक संसर्गजन्य आजार आहे.
अ) एडस् ब) परमा क) एच.पि.व्ही. ड) वरील सर्व
- ९) संकेतिक पूर्व संक्रियात्मक अवस्थेचा कालखंड _____ वर्षे असतो.
अ) २ ते ७ ब) ७ ते ११ क) १३ ते १७ ड) २ ते ५
- १०) किशोरावस्थेच्या सुरुवातीस मुलांमध्ये हस्तमैथूनाचे प्रमाण _____ असते.
अ) कमी ब) जास्त क) नगण्य ड) समान
- ११) १५ ते २४ वयोगटातील व्यक्तीच्या मृत्यूचे तिसरे कारण _____ हे आहे.
अ) अपघात ब) आत्महत्या
क) आजारपण ड) नैसर्गिक मृत्यु

- १२) बुद्धीमत्तेचा _____ घटक वास्तव, जग, परिस्थिती आणि मागणी याचे आकलन करून देत असतो.
 अ) संदर्भलक्ष्मी ब) अनुभवजन्य क) घटक संदर्भ ड) पारंपारीक
- १३) बाल्यावस्था आणि प्रारंभिक प्रौढावस्था दरम्यानच्या संक्रमण अवस्थेस _____ असे म्हणतात.
 अ) उत्तर प्रौढावस्था ब) मध्य प्रौढावस्था
 क) उत्तर किशोरावस्था ड) किशोरावस्था
- १४) किशोरावस्थेत _____ मैत्री होऊ लागते.
 अ) भिन्नलिंगी ब) समलिंगी क) प्रौढाशी ड) नातेवाईकांशी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ७) :

१४

- १) ताणाची व्याख्या लिहा.
- २) मैत्री म्हणजे काय ?
- ३) क्षुधातिरेक म्हणजे काय ?
- ४) कंपू आणि जमाव यातील भेद सांगा.
- ५) घटस्फोटाचे प्रकार सांगा.
- ६) एडस्चे पूर्ण रूप लिहा.
- ७) पीढीतील अंतर म्हणजे काय ?
- ८) घटस्फोटाची व्याख्या लिहा.
- ९) समलिंगी काम वर्तन म्हणजे काय ?
- १०) विलंब परिपक्वता म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१४

- १) शरीर प्रतिमा.
- २) घटस्फोटाची कारणे सांगा.
- ३) किशोरावस्थेतील स्व-आदर.
- ४) ताणाचे परिणाम.

४. अ) एरिक्सनच्या व्यक्तीमत्व विकासाच्या आठ अवस्था स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) किशोरावस्थेतील अवसाद आणि आत्महत्या स्पष्ट करा.

५. प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील शारीरिक मर्यादा आणि आव्हाने स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
----------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (OPT.) (Paper – IV) (CGPA Pattern) (New)
हिन्दी काव्य, व्याकरण तथा लेखन

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14
- 1) कबीर लिखित बीजक नामक ग्रंथ को _____ भागों में बाँटा गया है।
अ) तीन ब) चार क) पाँच ड) छः
- 2) 'मीरा' के पती का नाम _____ था।
अ) शोभराज ब) भोजराज क) सोमराज ड) महाराज
- 3) 'यशोधरा' _____ कवि की रचना है।
अ) मैथिलीशरण गुप्त ब) निराला क) दिनकर ड) अज्ञेय
- 4) सुमित्रानंदन पंत को _____ के कवि कहा जाता है।
अ) छायावाद ब) प्रगतिवाद क) प्रयोगवाद ड) हलावाद
- 5) 'स्नेह-निर्झर बह गया है' कविता के कवि _____ हैं।
अ) प्रसाद ब) निराला क) पंत ड) बच्चन
- 6) 'दिनकर' के _____ रचना को ज्ञानपीठ पुरस्कार मिला है।
अ) हुंकार ब) उर्वशी क) रेणुका ड) कुरुक्षेत्र

- 7) सच्चिदानंद हीरानंद वात्स्यायन 'अज्ञेय' का जन्म _____ में हुआ।
 अ) १९११ ब) १९१२ क) १९१३ ड) १९१४
- 8) 'चाँद का मुँह टेढा है' यह कविता _____ कवि की कविता है।
 अ) प्रसाद ब) निराला क) मुक्तिबोध ड) नागार्जुन
- 9) 'कालिदास' कविता के कवि _____ हैं।
 अ) अज्ञेय ब) नागार्जुन क) सुमन ड) धर्मवीर भारती
- 10) 'संशय की एक रात' यह कविता _____ कवि की है।
 अ) नागार्जुन ब) नरेश मेहता क) जयशंकर प्रसाद ड) रघुवीर सहाय
- 11) 'समास' के _____ भेद किये गये हैं।
 अ) चार ब) पाँच क) छः ड) सात
- 12) 'सुखी आदमी' कविता के कवि _____ हैं।
 अ) अशोक बाजपेयी ब) केदारनाथ सिंह
 क) अरुण कमल ड) रघुवीर सहाय
- 13) जिस वाक्य में एक प्रधान वाक्य और एक या अधिक अश्रित वाक्य होते हैं उसे _____ वाक्य कहते हैं।
 अ) साधारण ब) संयुक्त क) मिश्र ड) सम
- 14) 'किस्सा गया बन में, सोचो अपने मन में।' यह पंक्तियाँ _____ कविता की हैं।
 अ) लौ ब) सुखी आदमी क) अकाल ड) लोककथा

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए।

14

- 1) संयुक्त वाक्य की परिभाषा देकर उसके दो उदाहरण लिखिए।
- 2) करणवाचक प्रत्यय के चार उदाहरण लिखिए।
- 3) 'उपसर्ग' किसे कहते हैं ?
- 4) तत्पुरुष समास की परिभाषा देकर उनके भेद बताइए।
- 5) दो वाक्यों को जोड़ने के लिए कौन कौनसे शब्दों का प्रयोग किया जाता है ?
- 6) 'भाववाचक' प्रत्यय के चार उदाहरण लिखिए।
- 7) बहुब्रीहि समास की परिभाषा देकर दो उदाहरण लिखिए।

3. अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या लिखिए। 8
- 1) “मेरे तो गिरिधर गोपाल दूसरौ न कोई ।
जाके सिर मोर मुकुट मेरो पति सोई ।
छाँड़ि दई कुल की कानि कहा करै कोई ।
संतन ढिग बैठि-बैठि लोक लाज खोई ॥”
 - 2) “यह सच है तो अब लौट चलो तुम घट को
चौंके सब सुन कर अटल कैकयी-स्वर को ।”
 - 3) “आग वह रोया
यह सोचते हुए कि रोना
कितना हास्यास्पद है
वह रोया ।”
- ब) लघुत्तरी प्रश्न (तीन में से दो) उत्तर लिखिए। 6
- 1) कबीर के ईश्वर कहाँ है ?
 - 2) लोककथा कविता कवि ने किसका वर्णन किया है ?
 - 3) कैकयी के पश्चाताप को ‘कैकयी अनुताप’ कविता के द्वारा संक्षेप स्पष्ट कीजिए ।
4. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। 14
- 1) सूरदासने श्रीकृष्ण के बाललीला चित्रण किस ढंग किया है ।
 - 2) ‘कालिदास’ कविता का काव्य सौन्दर्य स्पष्ट कीजिए ।
5. ‘परदेशी’ कविता के कवि दिनकरजी ने जीवन की क्षणभंगुरता किन शब्दों में चित्रित किया है स्पष्ट कीजिए। 14
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
OPT. PSYCHOLOGY (CGPA)
Modern Applied Psychology (Paper – IV)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks. (Multiple Choice) : 14
- 1) _____ organization suggested subfields of psychology.
a) APA b) WHO c) IPO d) IAAP
 - 2) A _____ coefficient is a numerical index of the degree of relationship that exists between two variables.
a) observational b) emotional c) qualitative d) correlation
 - 3) _____ is not important in subjective well-being.
a) Love b) Money c) Health d) Work
 - 4) _____ proposed 'General Adaptation Syndrome' model.
a) Selye b) Zimbardo c) Lazarus d) Miller
 - 5) _____ proposed SQ3R method.
a) Seligman b) Diner c) Tellegen d) Robinson
 - 6) _____ proposed three thoughts of sound study habits.
a) Seibert b) Ebbinghaus c) Lucas d) Ferris
 - 7) _____ refers to usually conscious effort by people to influence how others think about them.
a) Self-concept b) Self-efficacy
c) Self-regulation d) Impression formation
 - 8) Combination of XY chromosomes gives birth to _____
a) boy b) girl c) twin d) triplex
 - 9) _____ proposed concept of "fight or flight".
a) Walter Cannon b) Hans Selye c) Lazarus d) Franckle

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१४

- १) _____ या संस्थेने मानसशास्त्राची उपक्षेत्रे सुचविली.
अ) ए.पी.ए. ब) डब्ल्यू.एच.ओ.
क) आय.पी.ओ. ड) आय.ए.ए.पी.
- २) दोन परिवर्तकामधील निर्देशांक म्हणजे _____ गुणांक होय.
अ) निरीक्षणात्मक ब) भावनिक क) गुणात्मक ड) सहसंबंधात्मक
- ३) _____ हा घटक व्यक्तिनिष्ठ सुस्थितीत महत्त्वाचा नाही.
अ) प्रेम ब) पैसा क) आरोग्य ड) काम
- ४) _____ यांनी 'सामान्य प्रतियोजन संलक्षण' हे प्रारूप मांडले.
अ) सेल्ये ब) झिंबार्डो क) लाझारस ड) मिलर
- ५) _____ यांनी SQ 3R ही पद्धती सुचविली.
अ) सेलीगमन ब) डायनर क) टेलीगेन ड) रॉबिन्सन्
- ६) _____ यांनी निर्दोष अभ्यास सवयीचे तीन विचार मांडले.
अ) सिबर्ट ब) एबिंगहॉस क) ल्युकास ड) फेरिस
- ७) एखाद्याची इतरांवर सकारात्मक छाप पाडण्याची प्रवृत्ती म्हणजे _____ होय.
अ) स्व-संकल्पना ब) स्व-सामर्थ्य क) स्व-नियमन ड) छापेचे व्यवस्थापन
- ८) XY या रंग सूत्राच्या संयोगातून _____ जन्माला येते.
अ) मुलगा ब) मुलगी क) जुळी ड) तीळी
- ९) _____ यांनी 'लढा किंवा पळा' ही संकल्पना मांडली.
अ) वॉल्टर कॅनन ब) हॅन्स सेल्ये क) लाझारस ड) फ्रँकल
- १०) आपण कोणीतरी खुप मोठे आहोत असे समजून स्वतःला खुप महत्त्व देण्याची प्रवृत्ती म्हणजे _____ होय.
अ) स्व-संकल्पना ब) छापेचे व्यवस्थापन
क) आत्मप्रेमी ड) स्व-आदर

- ११) एक व्यक्तीचे सखोल संशोधन म्हणजे _____ होय.
 अ) वृत्तइतिहास ब) प्रायोगिक क) सर्वेक्षण ड) निरीक्षण
- १२) 'सामान्य प्रतियोगन संलक्षण' या प्रारूपात _____ अवस्था आहेत.
 अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- १३) एखाद्याच्या वर्तनाला दिशा देण्याचे व नियंत्रित ठेवण्याचे कार्य म्हणजे _____ होय.
 अ) स्व-आदर ब) स्व-नियमन क) स्व-सामर्थ्य ड) सार्वजनिक स्व
- १४) _____ यांच्या मते स्व-आदर भावाचा पाया बाल्यावस्थेत घातला जातो.
 अ) हार्टर ब) चेंग क) मार्कस ड) हिगिन्स

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) प्रतियोजन म्हणजे काय ?
- २) धनात्मक सहसंबंध म्हणजे काय ?
- ३) ताण म्हणजे काय ?
- ४) संघर्ष प्रकार नमूद करा.
- ५) स्व-सादरीकरण म्हणजे काय ?
- ६) वैफल्य म्हणजे काय ?
- ७) स्व-आदरभाव म्हणजे काय ?
- ८) समायोजनाची व्याख्या लिहा.
- ९) साचेबद्ध कल्पना म्हणजे काय ?
- १०) स्व-सामर्थ्य म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) नैसर्गिक निरीक्षण.
- २) ताण सहनशीलता प्रभावित करणारे घटक.
- ३) छापेचे व्यवस्थापन.
- ४) लिंग विषयक भेदासंबंधी जैविक घटक.

४. अ) सुखाचे मूलस्रोत (उगमस्थाने) सविस्तर स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) स्व-संकल्पना म्हणजे काय ? सांगून स्व-संकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. ताणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

१४

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (New CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. ENGLISH
British Literature (Paper – III)

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Complete the following sentences by choosing the correct alternatives : **14**
- 1) Lamb's dream children wanted to know about their
a) Grandmother
b) Grandfather
c) Great grandmother
d) Great grandfather
 - 2) The names of Lamb's dream children are
a) Mary and Elizabeth
b) Tom and Bob
c) Alice and John
d) Richard and Mary
 - 3) Tybalt is killed by _____
a) Sampson
b) Mercutio
c) Benvolio
d) Romeo
 - 4) Friar Lawrence sends _____ to deliver his letter to Romeo.
a) Friar John
b) Friar Reed
c) Friar Adam
d) Friar Ruth
 - 5) Lamb does not like young ladies to make a display of their _____
a) Yellow dress
b) White teeth
c) Silky hair
d) Red nails
 - 6) Lamb's friend _____ used to give annual parties to entertain young chimney sweepers.
a) Mr. Field
b) Mr. Porter
c) Jem White
d) John Carry
 - 7) Romeo loved _____ before Juliet.
a) Rosy
b) Rosaline
c) Mary
d) Ann

8) During the mask party _____ recognised Romeo.

a) Lord Capulet	b) Lady Capulet
c) Tybalt	d) The Nurse

9) Bobo was fond of playing with _____

a) Fire	b) Ball
c) Ring	d) Friends

10) According to Lamb married people are excessively proud of their _____

a) Parents	b) Children
c) Relatives	d) Friends

11) For the first time, Romeo and Juliet meet _____

a) At Montague's feast	b) At Capulet's feast
c) In the garden	d) In the Church

12) Lord Capulet arranges Juliet's marriage with _____

a) The Prince	b) Romeo
c) Paris	d) Benvolio

13) In the bygone times, pigs were killed by _____ before being roasted.

a) Boiling	b) Whipping
c) Soaking	d) Hanging

14) The name of Hoti's son is _____

a) Jojo	b) Bobo
c) Dodo	d) Momo

2. Write short answers to the following questions (**any seven**) :

14

- 1) What is the theme of 'Ode to the West Wind' ?
- 2) What do you think about the end of 'Ode to the West Wind' ?
- 3) Find out any two features of sonnet from 'True Love'.
- 4) What function does the flea do in 'The flea' ?
- 5) What does Shakespeare say about true love in 'True Love' ?
- 6) Who, according to Donne, are included in the triple murder by his beloved ?
- 7) How does Blake describe the tiger ?
- 8) How is the world of human beings described in 'Ode To Nightingale' ?

3. A) Answer the following with reference to context (**any two**) : **8**
- 1) Oh, lift me as a wave, a leaf, a cloud !
I fall upon the thorns of life ! I bleed !
 - 2) O no ! it is an ever-fixed mark
That looks on tempests and is never shaken;
It is the star to every wandering bark
Whose worth's unknown, although his height be taken.
 - 3) Cruel and sudden, hast thou since
Purpled thy nail, in blood of innocence ?
Wherein could this flea guilty be,
Except in that drop which it sucked from thee ?
- B) Answer the following questions briefly (**any two**) : **6**
- 1) What does lamb say about his grandmother ?
 - 2) What appeal does lamb make for the young chimney sweepers ?
 - 3) Why were Hoti and Bobo arrested ?
4. Answer **any one** of the following questions : **14**
- 1) Write critical appreciation of 'Dream children; A Reverie'.
 - 2) What are the complaints of lamb about the behaviour of married people ?
5. Sketch the character of Juliet. **14**
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (New CGPA Pattern) (Paper – III)
Bhagavadgeeta Adhya 1-6

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) Answer to **all** question should be written in **one** and the same answersheet.

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावित.

१. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१४

१) भगवद्गीता _____ या काव्यातून घेतली आहे.

१) रामायण २) भागवदपुराण ३) महाभारत ४) ऋग्वेद

२) कौरव सैन्याचे सेनापति _____ होते.

१) दृष्टद्युम्न २) अभिमन्यू ३) भीष्म ४) द्रोणाचार्य

३) युधिष्ठिराच्या शंखाचे नाव _____ होते.

१) पिनाक २) अनंतविजय ३) गांडिव ४) देवदत्त

४) _____ हि विषयाः वेदाः ।

१) त्रैगुण्याः २) वैगुण्याः ३) गुणाढ्याः ४) पावकः

५) _____ परमः मनः ।

१) यज्ञेभ्यः २) योगेभ्यः ३) इन्द्रियेभ्यः ४) शस्त्रेभ्यः

६) कर्मणि एव _____ ।

१) बुद्धिनाशः २) मृत्यूः ३) कौमारं ४) अधिकारः

७) _____ स्मृतिविभ्रमः ।

१) क्रोधात्	२) कामात्
३) प्रसादात्	४) संमोहात्

८) यद्यद् आचरति _____ तत्तदेव इतरो जनः ।

१) श्रेष्ठः	२) कनिष्ठः	३) क्रोधः	४) मनः

९) सहदेवाच्या शंखाचे नाव _____ होते.

१) सुघोष	२) पौंड्र
३) मणिपुष्पक	४) अनंतविजय

१०) भगवद्गीतेच्या दुसऱ्या अध्यायाचे नाव _____ आहे.

१) योग	२) भक्ती-योग	३) सांख्य-योग	४) अर्जुन-विषाद

११) कामात् _____ अभिजायते ।

१) क्रोधः	२) संमोहः	३) विभ्रमः	४) संभवः

१२) गांडिव हे _____ च्या धनुष्याचे नाव होते.

१) नकुल	२) सहदेव	३) भीम	४) अर्जुन

१३) कृष्णाने गीता _____ सांगितली.

१) अभिमन्यूला	२) भीमाला
३) अर्जुनाला	४) कर्णाला

१४) धर्मराज म्हणजे _____

१) अर्जुन	२) कर्ण
३) युधिष्ठिर	४) नकुल

२. टिप्पणी लिखत (केऽपि ७) :

टीपा लिहा (को. ७) :

१) स्थितप्रज्ञ	२) समदृष्टि	३) मन	४) यज्ञ
५) काम	६) ब्राम्हीस्थिति	७) श्रद्धावान	८) संन्यास

३. अ) ससंदर्भ स्पष्टिकरणं कुरुत ।(केऽपि २) : ८
ससंदर्भ स्पष्टिकरणं करा (को. २) :
१) न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ।
२) सीदन्ति मम गात्राणि ।
३) अन्नाद् भवन्ति भूतानि ।
ब) योगयुक्तं होणे म्हणजे काय ? ६
४. कर्मयोग याबद्दल श्रीकृष्णाने अर्जुनाला काय बोध दिला ? १४

किंवा

कृष्णाने अर्जुनाला दिलेले सांख्ययोगाचे ज्ञान साररूपात लिहा.

५. ज्ञान आणि कर्म यांपैकी कोणते कल्याणकारक आहे असा संशय अर्जुनाला का झाला ?

त्याचे निरसन कृष्णाने कसे केले ?

१४

किंवा

ध्यानयोग थोडक्यात सांगा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ENGLISH
(Optional Paper – IV) (New) (CGPA Pattern)
Indian Writing in English

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to **right** indicate **full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative given below. **14**
- 1) According to king Govinda the custom of sacrifice should be stopped because _____
- a) animals killed ruthlessly
b) the scriptures say nothing about blood sacrifice
c) Goddess Kali needs no blood of animals
d) he wanted to preserve ecological balance
- 2) Queen Gunavati wanted to give _____ buffaloes as sacrifice in the temple of Kali.
- a) 200 b) 100 c) 150 d) 120
- 3) Gunavati is the wife of the king _____
- a) Govinda b) Raghupati c) Nakshatra d) Nayan Rai
- 4) Jaising is foster son of _____
- a) Govinda b) Raghupati c) Nayan Rai d) Nakshatra
- 5) According to Raghupati king Govinda can not order him in the temple of Kalimata because _____
- a) the temple is outside the King's kingdom border
b) king Govinda has no rule within the temple
c) Queen Gunavati feels that way
d) Raghupati refuses to recognize Govinda as king

- 6) The tears of Aparana revived the light of _____ in the heart of Govinda.
a) Religion b) Sacrifice c) Truth d) None of above
- 7) Nakshatra is the _____ of Tripura.
a) King b) Prince c) Priest d) Army
- 8) The essay “Students and Their Duties” is written by _____
a) Swami Vivekananda b) Gopal Krishna Gokhale
c) Dom Moraes d) Bal Gangadhar Tilak
- 9) Dom Moraes’s mother had been certified _____
a) sane b) insane c) whimsical d) eccentric
- 10) _____ knowledge is only thing that can destroy our miseries for ever.
a) Self b) Bookish c) Spiritual d) Material
- 11) Dom Moraes was the _____ of his mothers eye.
a) light b) apple c) mango d) pearl
- 12) Along with that knowledge there is another requisite that you must secure, and that is _____
a) character b) health c) wealth d) friendship
- 13) Your duty to your students will teach you in later life and will secure for you the habit of _____
a) non co-operation b) co-operation
c) operation d) suppression
- 14) Tilak used the partition of Bengal to create unrest all over India through his _____ and writings.
a) reading b) speeches c) observation d) right

2. Write short answers to the following questions (**any seven**) :

14

- 1) How does Manmohan Ghosh describe the beauty of his wife in the poem ‘Can It Be’ ?
- 2) What are the ideas of Henry Derozio about the students ?
- 3) What is the poem “The Blue Bird” about ?
- 4) What is the theme of the poem “The Cup” ?
- 5) How does Sarojini Naidu describe the intensity of love in the poem ‘If You Call Me’ ?
- 6) What do you think is the central idea of the poem “Can It Be” ?
- 7) How does Swami Vivekananda describe the way for man to reach God ?
- 8) Write in short ‘The imagery in’ “The Blue Bird”.

3. A) Answer the following with reference to context (**any two**) : **8**

1) This is your task. It has no joy no grace,
But it is not meant for any other hand,
And in My Universe hath measured place,
Take it. I do not bid you understand.
I bid you close your eyes to see My face.

2) I see the roses on her grave
They make my sad heart bleed
I see the daisies shine like stars,
And is she earth indeed ?

3) If you call me I will come
Swifter, O my Love,
Than a trembling forest deer
or a panting dove.

B) Write short answer (**any two**) : **6**

- 1) What are the duties of a student ?
- 2) How is a person's character established ?
- 3) What did Dom's mother do after she was beaten ?

4. Answer the following questions (**any one**) : **14**

What was the condition of Mrs. Moraes and what was Dom's attitude towards her ?

OR

What are the duties of a students and state the importance of discipline with the topic you have studied ?

5. Answer the following question : **14**

Tagore's sacrifice is remarkable for the skillful handling of the plot. Discuss.

SLR-X – 200

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (Paper – IV) (CGPA Pattern) (New)
Kavyashastra Kavyapakash of Mammat

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) Answer to **all** questions should be written in **one** and the **same** answersheet.

२) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावित.

१. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

१४

१) स्वतःच्या अर्थसिद्धिसाठी दुसऱ्यावर आक्षेप घेणे याला _____ लक्षणा म्हणतात.

१) उपादान

२) गौणी

३) सारोपा

४) साध्यवसाना

२) वाक्यार्थ _____ वृत्तीने कळतो.

१) लक्षणा

२) वात्पर्या

३) अभिधा

४) व्यंजना

३) काव्याचा उपदेश _____ प्रकारचा असतो.

१) मित्रसंमित्

२) गुरुसंमित्

३) कान्तासंमित्

४) कविसंमित्

४) 'वन्हिना सिंचति ।' _____ नाही.

१) योग्यता

२) अभिधा

३) सन्निधि

४) आकांक्षा

P.T.O.

- ५) उपमेय व उपमान _____ अलंकारात एकच असते.
- १) अनन्वय
२) उपमा
३) व्याजोक्ति
४) रूपका
- ६) _____ हे अधम काव्य आहे.
- १) शब्द चित्र
२) चित्र
३) अर्थ चित्र
४) अलंकार
- ७) लक्ष्यार्थ देणाऱ्या शब्दाला _____ म्हणतात.
- १) वाचक
२) लाक्षणिक
३) व्यंजक
४) काहीच नाही
- ८) नियत कालामध्ये शब्दाचे उच्चारण म्हणजे _____ होय.
- १) काकू
२) योग्यता
३) आकांक्षा
४) सन्निधि
- ९) मम्मटाच्या मते शब्दशक्ति ही _____ च्या ठिकाणी आहे.
- १) जाति
२) व्यक्ति
३) शब्द
४) उपाधीच्या
- १०) लक्षणा प्रवृत्त होण्यासाठी _____ अपेक्षित आहे.
- १) मुख्यार्थबाध
२) मुख्यार्थबोध
३) लक्ष्यार्थ
४) वाक्यार्थ
- ११) काव्याची प्रयोजने _____ आहेत.
- १) ६
२) ५
३) ९
४) ३
- १२) मम्मटाच्या मतानुसार अर्थनिश्चितीची साधने _____ आहेत.
- १) १२
२) ६
३) ५
४) १०

- १३) स मुखोऽर्थस्तत्र मुख्यो व्यापारोऽस्य _____ उच्यते ।
१) अभिधा २) लक्षणा
३) व्यंजना ४) व्यंग्यार्थम्
- १४) दृष्टान्तः पुनरेतेषां सर्वेषां _____ ।
१) विपर्ययम् २) साम्यम्
३) प्रतिबिम्बनम् ४) प्रदर्शनम्

२. टिप्पणी लिखत (केऽपि ७) :

१४

- १) उत्प्रेक्षा
२) व्यांजस्तुति
३) उपमेयोपमा
४) अतिशयोक्ति
५) अन्वय
६) रूपक
७) अपन्हुती
८) स्वभावोक्ति.

३. ससंदर्भ स्पष्टिकरणं कुरुतः (केऽपि २) :

८

- १) भारती कवेर्जयति ।
२) ज्ञानस्य विषयोऽन्य फलमन्यदुदाहृतम् ।
३) फले शब्दैकगम्येऽत्र व्यंजनान्नापरा क्रिया ।

४. अ) मालोपमा हा अलंकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

६

ब) काव्याचे प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

१४

किंवा

मम्मटाच्या मतानुसार अर्थनिश्चितीची साधने कोणती ? त्यांचे सविस्तर वर्णन करा.

५. काव्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 201

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) (C.G.P.A.) Examination, 2015
Opt. PHILOSOPHY (Paper – III)
Ethics (Indian and Western)

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **14**
- 1) There are _____ noble truths.
(3, 4, 5, 6)
 - 2) _____ is non-vedic thinker.
(Carvaka, Kapil, Patanjali, Vachaspati)
 - 3) Desire is _____ concept.
(Social, Political, Economical, Ethical)
 - 4) _____ is also called Lokayat.
(Carvaka, Samkhya, Yoga, Mimamsa)
 - 5) According to Buddhism Moksha is called _____
(Purusha, Prakriti, Kaivalya, Nirvana)
 - 6) Buddhism is _____ philosophy.
(Vedic, Non-vedic, Hindu, None of these)
 - 7) Ethics is a _____ science.
(normative, natural, social, economical)
 - 8) Descriptive and _____ are kinds of ethics.
(natural, normative, artificial, material)
 - 9) _____ is a third noble truth.
(Dukkh, Dukkh nirodha, yoga, yama)

P.T.O.

- 10) Nishkam karma is a way of _____
(Dharma, Artha, Kama, Moksha)
- 11) Reason is a _____ basis of moral life.
(Economical, Political, Psychological, Illogical)
- 12) Ashtangmarg is _____ concept.
(Buddhist, Nyaya, Carvaka, Jain)
- 13) According to _____ philosophy kama is a purushartha.
(French, Indian, Greek, German)
- 14) Instinct is _____ activity.
(Purposeless, Purposeful, Useless, None of these)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) Define ethics.
- 2) What is right ?
- 3) What is morality ?
- 4) What is Rta ?
- 5) What is Shreyas ?
- 6) What is Preyas ?
- 7) Who is carvaka ?
- 8) What is meant by will ?
- 9) What is krupa ?
- 10) What is Rna ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Theory of karma
- 2) Divine Grace.
- 3) Psychological basis of moral life
- 4) Descriptive ethics.

4. Distinguish between customary and reflective morality.

14

OR

Explain the four purusharthas.

5. Explain the eight fold path.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१४

- १) आर्यसत्ये _____ आहेत.
(३, ४, ५, ६)
- २) _____ हा अवैदिक विचारवंत आहे.
(चार्वाक, कपिल, पतंजलि, वाचस्पति)
- ३) इच्छा ही _____ संकल्पना आहे.
(सामाजिक, राजकीय, आर्थिक, नैतिक)
- ४) _____ ला लोकायत असेही म्हणतात.
(चार्वाक, सांख्य, योग, मीमांसा)
- ५) बौद्धदर्शनानुसार मोक्ष म्हणजेच _____ होय.
(पुरुष, प्रकृती, कैवल्य, निर्वाण)
- ६) बौद्ध हे _____ दर्शन आहे.
(वैदिक, अवैदिक, हिंदू, यापैकी नाही)
- ७) नीतिशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
(आदर्शनिष्ठ, नैसर्गिक, सामाजिक, आर्थिक)
- ८) वर्णनात्मक आणि _____ हे नीतिशास्त्राचे प्रकार आहेत.
(नैसर्गिक, आदर्शात्मक, कृत्रिम, जडवादी)
- ९) _____ हे तिसरे आर्यसत्य आहे.
(दुःख, दुःखनिरोध, योग, यम)
- १०) निष्काम कर्म हा _____ चा एक मार्ग आहे.
(धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष)
- ११) बुद्धी हा नैतिक जीवनाचा _____ आधार आहे.
(आर्थिक, राजकीय, मानसशास्त्रीय, अतार्किक)

- १२) अष्टांगमार्ग ही _____ ची संकल्पना आहे.
(बौद्ध, न्याय, चार्वाक, जैन)
- १३) _____ तत्त्वज्ञानानुसार काम हे एक पुरुषार्थ आहे.
(फ्रेंच, भारतीय, ग्रीक, जर्मन)
- १४) सहजप्रवृत्ती ही _____ कृती आहे.
(हेतूरहित, हेतूयुक्त, निरूपयोगी, यापैकी नाही)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ७) :

१४

- १) नीतिशास्त्राची व्याख्या द्या.
- २) चांगले म्हणजे काय ?
- ३) नैतिकता म्हणजे काय ?
- ४) ऋत म्हणजे काय ?
- ५) श्रेयस म्हणजे काय ?
- ६) प्रेयस म्हणजे काय ?
- ७) चार्वाक हा कोण आहे ?
- ८) शुभसंकल्पनाचा अर्थ काय ?
- ९) कृपा म्हणजे काय ?
- १०) ऋण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. २) :

१४

- १) कर्म सिद्धान्त
- २) ईश्वरी कृपा
- ३) नैतिक जीवनाचा मानसशास्त्रीय आधार
- ४) वर्णनात्मक नीतिशास्त्र.

४. पारंपारिक नीतिमत्ता आणि वैचारिक नीतिमत्ता यातील भेद स्पष्ट करा.

१४

किंवा

चार पुरुषार्थ स्पष्ट करा.

५. अष्टांग मार्ग स्पष्ट करा.

१४

SLR-X- 202

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
(CGPA Pattern)
EDUCATION (Optional)
Educational Psychology (Paper – III)**

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks given to the questions.**

1. Select the correct alternative. **14**
- 1) Personality is integration of individual's behaviour in social environment is said by
 - a) Gardon Allport
 - b) A. E. Teksolar
 - c) Normal L. Man
 - d) Sheldan
 - 2) According to the Psychologists _____ method is useful to know the opinions of mind.
 - a) Trait approach
 - b) Projective technique
 - c) Holistic method
 - d) None of these
 - 3) The process of finding out Principles, rules by the examples is known as
 - a) Trial and error
 - b) Insight
 - c) Conditioning
 - d) None of these
 - 4) If the learning in one situation is useful in another situation, then it is called _____ transfer of learning.
 - a) Positive transfer
 - b) Negative transfer
 - c) Zero transfer
 - d) None of these
 - 5) If the intelligence quotient is 100, then it is supposed that an individual is
 - a) sharp
 - b) quick
 - c) general
 - d) dull
 - 6) _____ stated the theory of insight learning.
 - a) Peterson
 - b) Crow and Crow
 - c) Kohler
 - d) Pavlov

P.T.O.

3. Write short notes (**any two**). 14

- 1) Thorndike's trial and error method.
- 2) Spearman's two factor theory of intelligence.
- 3) Projection technique.
- 4) Educational significance of transfer of learning.

4. Answer the following question (**any 1**). 14

- 1) What is educational Psychology ? Explain the objectives and scope of educational Psychology.

OR

- 2) What is the concept of transfer of learning ? Explain the types of transfer of learning.

5. Answer the following question. 14

Explain the characteristics of case study. State in detail the merits and demerits of case study.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा. 14

- 1) व्यक्तिमत्व म्हणजे सामाजिक पर्यावरणात घडणाऱ्या व्यक्तिच्या वर्तनाची एकात्मता होय असे _____ ने म्हटले आहे.

अ) गार्डन ऑलपोर्ट	ब) ए.इ. टेक्सलर
क) नॉर्मल एल. मन	ड) शेल्डन

- 2) व्यक्तिचे मन जाणून घेण्याची _____ पद्धती मानसशास्त्रांना व्यक्तिमत्वाच्या मापनासाठी उपयुक्त ठरते.

अ) गुणतत्व पद्धती	ब) प्रक्षेपण तंत्र
क) संश्लिष्ट पद्धती	ड) यापैकी नाही

- 3) उदाहरणाच्या सहाय्याने सर्वसामान्य तत्वे, नियम शोधून काढण्याच्या प्रक्रियेला _____ अध्ययनात महत्त्व आहे.

अ) प्रयत्न प्रमाद	ब) मर्मदृष्टीमूलक
क) अभिसंधित प्रतिक्रिया	ड) यापैकी नाही

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 7). 14
- 1) शैक्षणिक मानसशास्त्राच्या कोणत्याही चार मर्यादा सांगा.
 - 2) बुद्धिगुणांक ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) आत्मनिरीक्षण पद्धतीचे फायदे सांगा.
 - 4) शैक्षणिक मानसशास्त्राची उद्दिष्टे सांगा.
 - 5) 'मानसिक वय' संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 6) व्यक्तिगत अभ्यासपद्धतीचे तोटे लिहा.
 - 7) बुद्धिगुणांकाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - 8) थकव्याचे प्रकार सांगा.
 - 9) पठारावस्थेची कारणे सांगा.
 - 10) अभिरुचीचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
3. टीपा लिहा (कोणतेही 2) 14
- 1) थॉर्नडाईकची प्रयत्न प्रमाद पद्धती.
 - 2) स्पिरामनची बुद्धिमत्ताविषयक द्विघटक उपपत्ती
 - 3) प्रक्षेपण तंत्र
 - 4) अध्ययन संक्रमणाचे शैक्षणिक महत्व
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही 1) 14
- 1) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? शैक्षणिक मानसशास्त्राची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- 2) अध्ययन संक्रमणाची संकल्पना कोणती ? अध्ययन संक्रमणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 14
- व्यक्तिगत अभ्यासपद्धतीची वैशिष्ट्ये सांगून फायदे-तोटे स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
(CGPA Pattern) (New)
OPT. PHYSICAL EDUCATION
Paper – III : History of Physical Education**

Day and Date : Saturday, 19-12-2015

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

1. Choose the correct alternative. 10

- 1) The winner of an ancient olympic were honoured by _____ branch of tree.
a) Sandal b) Lili c) Olive d) Rose
- 2) Ancient olympic started in
a) 840 b) 665 c) 780 d) 776
- 3) _____ months have to practice before olympic games.
a) 11 months b) 9 months c) 10 months d) 8 months
- 4) _____ is a style of high jump.
a) Peeri o brain b) Hich kick
c) Fosbery flop d) Hang style
- 5) In _____ country olympic has been started.
a) Greece b) Rome c) Italy d) England

2. Write short answer (**any 5**) : 10

- 1) In which year Columbus discover America ?
- 2) What is distance of penalty spot from goal line in Hand ball ?
- 3) Which education method in ancient India ?
- 4) How many months before olympic war has been stopped ?
- 5) In which year Russian State revolution ?
- 6) When five days ancient olympic started ?

3. Short notes (**any 3**) : 15

- 1) Reason of decay of Ancient Olympic
- 2) Buddha period
- 3) Physical Education in Russia
- 4) Physical Education in ancient India.

मराठी रूपांतर

१. विकल्प पश्न :

१०

- १) ओलिम्पिक पदक विजेत्या खेळाडूस कोणत्या झाडाचा मुकुट घातला जातो ?
अ) चंदन ब) लिली क) ऑलिव ड) गुलाब
- २) प्राचीन ऑलिम्पिक स्पर्धेची सुरुवात कोणत्या साली झाली ?
अ) ८४० ब) ६६५ क) ७८० ड) ७७६
- ३) ऑलिम्पिक स्पर्धे पूर्वी किती महिने आगोदर सराव करावा लागत होता ?
अ) ११ महिने ब) ९ महिने क) १० महिने ड) ८ महिने
- ४) कोणता उंच उडी चा प्रकार आहे ?
अ) पेरी ओ ब्रेन ब) हीच कीक
क) फ्लोसबेरी फ्लोप ड) हांग स्टाईल
- ५) प्राचीन ऑलिम्पिक स्पर्धे कोणत्या देशात सुरु झाली ?
अ) ग्रीस ब) रोम क) इटली ड) इंग्लंड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) कोलंबस ने अमेरिकेचा शोध कोणत्या साली लावला ?
- २) हॅडबॉल बॉल मध्ये पेनल्टी स्पॉट गोल रेषे पासून किती मीटर वर असतो ?
- ३) प्राचीन काळी भारतामध्ये कोणती शिक्षण पद्धती होती ?
- ४) प्राचीन ओलिम्पिकस्पर्धा सुरु करण्यापूर्वी किती महिने आगोदर युद्धबंधी केली जात होती ?
- ५) रशियन राज्य क्रांती कोणत्या साली झाली ?
- ६) पाच दिवसाची प्राचीन ऑलिम्पिक कधी सुरु झाली ?

३. टिपा द्या (कोणतेही तीन) :

१५

- १) पुरातन ओलिम्पिक चा न्हास
- २) बुद्ध काल
- ३) रशिया मधील शारीरिक शिक्षण
- ४) प्राचीन भारतातील शारीरिक शिक्षण.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
OPT. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Paper – III)
(CGPA Pattern)

History of Political Institutions in Ancient India upto Mauryan Period

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 14
- 1) _____ is one of the oldest vedic text.
A) Rigved B) Samved C) Yajurved D) Atharved
 - 2) Indica text was written by _____
A) Plini B) Megasthenes C) Plutark D) Herodotus
 - 3) Aang and Aagam literature is related to _____ religion.
A) Vedic B) Shaiv C) Jain D) Buddha
 - 4) _____ Chinese traveller visited India in Gupta period.
A) Itising B) Hiuen Tsang C) Laotze D) Fahiyen
 - 5) In vedic period _____ institution was known as the Gramsabha.
A) Vidhat B) Minister of Council
C) Yajnasamstha D) Sabha
 - 6) _____ were the most powerful institution in vedic period.
A) Gram B) Vidhat C) Samiti D) Ratanin
 - 7) _____ Republic were stayed in the region of Punjab.
A) Malav B) Arjunayan C) Madra D) Yudhay
 - 8) _____ Republic was the most powerful in political life.
A) Licchavi B) Madra C) Kuru D) Malav
 - 9) Vaishali was the capital city of _____ Republic.
A) Madra B) Panchal C) Licchavi D) Sparta
 - 10) _____ was known as the President of Republic.
A) Ganpurak B) Ganadhyaksha
C) Purohit D) Senani

- 11) _____ was the founder king of Maurya dynasty.
 A) Chandragupta B) Bindusar C) Ashok D) Kautilya
- 12) _____ was Greek Ambassador appointed in the court of Mauryas.
 A) Carties B) Herodotus C) Minandar D) Megasthenes
- 13) _____ minister was the chief of revenue collection in Maurya period.
 A) Samaharta B) Aantpal
 C) Durgpal D) Purohit
- 14) _____ was the Chief Officer of Military Administration Policy in Maurya period.
 A) Amatya B) Senadhyaksha
 C) Baladhayaksha D) None of these

2. Write short answers on **any seven** of the following : 14

- 1) Explain the historical importance of inscriptions as sources.
- 2) Give information about the Buddha literature as sources.
- 3) Trace the Greek foreign travel account.
- 4) Give information about the Vidhat early in vedic period.
- 5) Explain the construction of Samiti in vedic period.
- 6) Discuss the nature of ancient republic.
- 7) Give any two causes of decline of ancient republic.
- 8) Write the rural administration policy in Mauryan period.
- 9) Discuss the judicial system in Maurya period.
- 10) Explain the divisional administration policy of Mauryas.

3. Write short note on **any two** of the following : 14

- A) Chinese foreign travel account.
- B) Work of Samiti.
- C) Arjunayan and Yaudhay republic.
- D) Local administration policy of Mauryas.

4. Explain the importance of Arthashastra and Mahabharat for the study of ancient political institution. 14

OR

Examine the characteristics and administration policy of ancient Indian republic.

5. Discuss the military administration policy of Mauryas. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंकप्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा :

१४

- १) _____ हा सर्वात जुना वेद ग्रंथ आहे.
अ) ऋग्वेद ब) सामवेद क) यजुर्वेद ड) अथर्ववेद
- २) इंडिका हा ग्रंथ _____ यानी लिहिला.
अ) प्लिनी ब) मॅगोस्थेनिस क) प्लूटार्क ड) हिरोडोटस
- ३) अंग व आगम साहित्य हे _____ धर्माशी संबंधीत आहे.
अ) वैदिक ब) शैव क) जैन ड) बौद्ध
- ४) _____ या चिनी प्रवाशाने गुप्त काळात भारताला भेट दिलेली होती.
अ) इत्सिंग ब) ह्यूएनत्संग क) लाओत्से ड) फाहियान
- ५) वैदिक काळात _____ ही संस्था ग्रामसभा म्हणून ओळखली जात होती.
अ) विद्थ ब) मंत्रीमंडळ क) यज्ञसंस्था ड) सभा
- ६) _____ ही संस्था वैदिक काळात सर्वात महत्त्वाची म्हणून ओळखली जात होती.
अ) ग्राम ब) विद्थ क) समिती ड) रत्नीन
- ७) पंजाबच्या प्रदेशात _____ हे गणराज्य अस्तित्वात होते.
अ) मालव ब) अर्जुनायन क) मद्र ड) यौध्येय
- ८) _____ हे गणराज्य राजकीय जीवनात सर्वात सामर्थ्यशाली म्हणून ओळखले जात होते.
अ) लिच्छवी ब) मद्र क) कुरु ड) माळव
- ९) वैशाली ही _____ गणराज्याची राजधानी होती.
अ) मद्र ब) पांचाळ क) लिच्छवी ड) स्पार्टा
- १०) _____ हा गणराज्याचा प्रमुख म्हणून ओळखला जात असे.
अ) गणपूरक ब) गणाध्यक्ष क) पुरोहित ड) सेनानी
- ११) मौर्य घराण्याचा _____ हा संस्थापक होय.
अ) चंद्रगुप्त ब) बिंदुसार क) सम्राट अशोक ड) कौटील्य

- १२) मौर्यांच्या दरबारात _____ हा ग्रीक वकील नियुक्त केलेला होता.
 अ) कार्टीयस ब) हीरोडोटस क) मिर्नॅंडर ड) मॅगोस्थेनिस
- १३) मौर्य काळात महसूल कर जमा करण्याचे अधिकार _____ मंत्राला होते.
 अ) समाहार्ता ब) अंतपाळ क) दुर्गपाळ ड) पुरोहित
- १४) मौर्य काळात _____ हा अधिकारी लष्करी प्रशासनाचा प्रमुख होता.
 अ) अमात्य ब) सेनाध्यक्ष क) बलाध्यक्ष ड) यापैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

१४

- १) शिलालेखाचे साधन म्हणून महत्त्व स्पष्ट करा.
- २) बौद्ध वाङ्मयाचे साधन म्हणून महत्त्व विशद करा.
- ३) परकीय ग्रीक वृत्तांचा आढावा लिहा.
- ४) पूर्व वेद कालीन विद्वत् संस्थेची माहिती द्या.
- ५) वेदकालीन समितीची रचना स्पष्ट करा.
- ६) प्राचीन गणराज्याचा स्वरूपाची चर्चा करा.
- ७) प्राचीन गणराज्याच्या विनाशाची कोणतेही दोन कारणे सांगा.
- ८) मौर्य काळातील ग्राम प्रशासनाची माहिती लिहा.
- ९) मौर्यांच्या न्याय व्यवस्थेची चर्चा करा.
- १०) मौर्यांची प्रांतीय प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

१४

- १) चिनी परकीय वृत्तांत.
- २) समितीची कार्ये.
- ३) अर्जुनायन व यौध्येय गणराज्य.
- ४) मौर्यांची स्थानीय प्रशासन व्यवस्था.

४. प्राचीन भारतीय राजकीय संस्थांच्या अभ्यासास उपयुक्त असणाऱ्या अर्थशास्त्र व महाभारत ग्रंथाचे साधन म्हणून महत्त्व स्पष्ट करा.

१४

किंवा

प्राचीन भारतीय गणराज्याची वैशिष्ट्ये आणि प्रशासन व्यवस्था यांचे परिक्षण करा.

५. मौर्यांच्या लष्करी प्रशासन व्यवस्थेची चर्चा करा.

१४

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. SOCIOLOGY (Paper – III) (New)
Indian Society : Structure and Change

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

14

- i) Who wrote the book, 'Caste and Race in India' ?
 - a) S. C. Dube
 - b) Iravati Karve
 - c) B. S. Guha
 - d) G. S. Ghurye
- ii) Who discovered India ?
 - a) Vasco-D-Gama
 - b) Columbus
 - c) Homar
 - d) Cojer
- iii) Who said this, "Primitive are so called Aborigines" ?
 - a) Shrinivas
 - b) Ghurye
 - c) Madan
 - d) Gilin
- iv) Who said this, "Caste is a closed Class" ?
 - a) Shrinivas
 - b) Ghurye
 - c) Ketkar
 - d) Mujumdar
- v) Small-in-scale' is the characteristic of _____ community.
 - a) Tribal
 - b) Urban
 - c) Industrial
 - d) None of these
- vi) Who propounded the concept of "Assimilation" ?
 - a) Dr. Ghurye
 - b) Iravati Karve
 - c) Karl Marx
 - d) Dr. Dube
- vii) Who wrote the book 'Gaongada' on the life of Indian Rural Society ?
 - a) A. R. Desai
 - b) S. C. Dube
 - c) T. N. Atre
 - d) Iravati Karve
- viii) Herbert Spencer propounded the theory of _____
 - a) Evolution
 - b) Conflict
 - c) Cultural lag
 - d) Value conflict
- ix) Secondary relation are found in the _____ society.
 - a) Tribal society
 - b) Rural society
 - c) Urban society
 - d) Nomadic

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
ii) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

14

- i) भारतातील 'जाती आणि वंश' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) एस. सी. दुबे ब) इरावती कर्वे क) बी. एस. गुहा ड) जी. एस. घुर्ये
- ii) भारताचा शोध कोणी लावला ?
अ) वास्को-द-गामा ब) कोलंबस
क) होमर ड) कोजर
- iii) आदिवासी हे 'तथाकथित मुळचे रहिवाशी' आहेत असे कोणी म्हटले ?
अ) श्रीनिवास ब) घुर्ये क) मदन ड) गिलीन
- iv) 'जात हा बंदिस्त वर्ग आहे' असे कोणी म्हटले ?
अ) श्रीनिवास ब) घुर्ये क) केतकर ड) मुजूमदार
- v) 'प्रमाण लघुता' हे _____ समुदायाचे एक वैशिष्ट्य आहे.
अ) आदिवासी ब) नागरी क) औद्योगिक ड) वरीलपैकी नाही
- vi) संमेलिकरणाची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) डॉ. घुर्ये ब) इरावती कर्वे क) कार्ल मार्क्स ड) डॉ. दुबे
- vii) भारतीय ग्रामीण जीवनावर आधारित 'गावगाडा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) ए. आर. देसाई ब) एस. सी. दुबे
क) टी. एन. अत्रे ड) इरावती कर्वे
- viii) हर्बर्ट स्पेन्सर यांनी कोणता सिद्धांत मांडला ?
अ) उत्क्रांती ब) संघर्ष
क) सांस्कृतिक पाश्चायन ड) मूल्यसंघर्ष
- ix) दुय्यम संबंध हे _____ समुदायात आढळून येतात.
अ) आदिवासी समाज ब) ग्रामीण समाज
क) नागरी समाज ड) भटका समाज
- x) कार्ल मार्क्स यांनी कोणता सिद्धांत मांडला ?
अ) वर्ग संघर्ष ब) सांस्कृतिक पाश्चायन
क) उत्क्रांती ड) प्रमाणकशून्य
- xi) आर्य लोक _____ भाषा कुटुंबाचे होते.
अ) मंगोलीयन ब) इंडो-आर्यन
क) द्रविडियन ड) तिबेटो-चीनी

xii) _____ यांनी सिंधप्रांतात 1922 साली उत्खननाचे काम सुरू केले.

- अ) राखेलदास बॅनर्जी ब) घुर्ये
क) श्रीनिवास ड) मुखर्जी

xiii) संयुक्त कुटुंब हे _____ समाजाचे वैशिष्ट्ये आहे.

- अ) ग्रामीण ब) नागरी क) औद्योगिक ड) वरीलपैकी नाही

xiv) _____ कुटुंबाचा आकार मोठा असतो.

- अ) संयुक्त ब) केंद्र क) एक पालकी ड) नागरी

2. कोणत्याही सात प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- i) वैदिक काळातील धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.
- ii) आदिवासी समुदायातील सामाजिक परिवर्तन स्पष्ट करा.
- iii) उत्क्रांतीचा अर्थ सांगा.
- iv) वर्गव्यवस्थेचे दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- v) भारतीय समाजाचे तीन विभाग सांगा.
- vi) जातीचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
- vii) सांस्कृतिक पाश्चापन म्हणजे काय ?
- viii) ग्रामीण समुदायातील राजकीय परिवर्तन स्पष्ट करा.
- ix) आदिवासी समुदायाचा अर्थ सांगा.
- x) ब्रिटिश काळातील सामाजिक जीवन स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा लिहा :

14

- i) नागरी समुदायाची वैशिष्ट्ये.
- ii) जातीची वैशिष्ट्ये.
- iii) संघर्ष सिद्धांत.
- iv) आदिवासी समुदायाची वैशिष्ट्ये.

4. स्वतंत्र्योत्तर काळात भारतीय समाजात झालेल्या बदलाची रूपरेषा द्या.

14

किंवा

ग्रामीण समुदायाची व्याख्या सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

5. संयुक्त कुटुंबाची व्याख्या सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
OPT. PHILOSOPHY (Paper – IV) (New)
Social and Political Philosophy

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **14**
- 1) Democracy consists the concept of _____
(Terror, Selfish, Brotherhood, Immoral)
 - 2) The Republic is written by _____
(Aristotle, Plato, Hume, Kant)
 - 3) Capital is written by _____
(Plato, Rousseau, Marx, Hegel)
 - 4) Terrorism is a _____ action.
(Political, Economical, Moral, Family)
 - 5) Communism is a _____ Ideology.
(Political, Individual, Immoral, None of these)
 - 6) Sarvodaya is _____ 's concept.
(Vinoba Bhave, R. Prasad, Plato, Russel)
 - 7) Social Philosophy is a branch of _____
(Political Science, Economics, Sociology, Philosophy)
 - 8) Society is _____
(Variable, Invariable, State, Individual)
 - 9) Man is _____ animal.
(Antisocial, Social, Natural, National)

- 10) State is a part of _____
(Individual, Society, Family, Nation)
- 11) _____ is a union of families.
(Individual, Nation, State, Society)
- 12) Social Sciences are also called _____
(Humanities, Philosophy, Ethics, None of these)
- 13) Study of Political actions is the subject matter of _____
(Sociology, Political Science, Geography, Economics)
- 14) Society has _____ constituents.
(2, 3, 4, 5)

2. Write short answers (**any 7**) :

14

- 1) Define Society.
- 2) What is Individual ?
- 3) Define nation.
- 4) What are the Political Ideology ?
- 5) What is socialism ?
- 6) What are the Political actions ?
- 7) Explain the aim of Political Science.
- 8) What is Terrorism ?
- 9) What is Democracy ?
- 10) What is social psychology ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Nature of Political Philosophy.
- 2) Sarvodaya.
- 3) Communism.
- 4) World Government.

4. Distinguish between sociology and social philosophy.

14

OR

Explain the principles of constitutionalism.

5. Explain the characteristics of Individual.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा. १४
- १) लोकशाहीत _____ ची संकल्पना अंतर्भूत असते.
(दहशत, स्वार्थ, बंधुता, अनैतिक)
- २) द रिपब्लिक हा ग्रंथ _____ ने लिहिला.
(ऑरिस्टॉटल, प्लेटो, ह्यूम, कांट)
- ३) कॅपिटल हा ग्रंथ _____ ने लिहिला.
(प्लेटो, रूसो, मार्क्स, हेगेल)
- ४) दहशतवाद ही _____ कृती आहे.
(राजकीय, आर्थिक, नैतिक, कौटुंबिक)
- ५) साम्यवाद ही _____ विचारसरणी आहे.
(राजकीय, वैयक्तिक, अनैतिक, यापैकी नाही)
- ६) सर्वोदय ही _____ ची संकल्पना आहे.
(विनोबा भावे, आर. प्रसाद, प्लेटो, रसेल)
- ७) सामाजिक तत्त्वज्ञान ही _____ ची एक शाखा आहे.
(राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र, समाजशास्त्र, तत्त्वज्ञान)
- ८) समाज _____ आहे.
(परिवर्तनीय, अपरिवर्तनीय, राज्य, व्यक्ति)
- ९) मानव _____ प्राणी आहे.
(समाजविघातक, समाजिक, नैसर्गिक, राष्ट्रीय)
- १०) राज्य हा _____ चा घटक आहे.
(व्यक्ति, समाज, कुटुंब, राष्ट्र)

- ११) _____ म्हणजे कुटुंबाचा समूह होय.
(व्यक्ति, राष्ट्र, राज्य, समाज)
- १२) सामाजिक शास्त्रे याला _____ असेही म्हणतात.
(मानव्यविद्या, तत्त्वज्ञान, नितीशास्त्र, यापैकी नाही)
- १३) राजकीय कृतींचा अभ्यास हा _____ चा अभ्यासविषय आहे.
(समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, भूगोल, अर्थशास्त्र)
- १४) समाजाचे _____ घटक आहेत.
(२, ३, ४, ५)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (को. ७) :

१४

- १) समाजाची व्याख्या द्या.
- २) व्यक्ति म्हणजे काय ?
- ३) राष्ट्राची व्याख्या द्या.
- ४) राजकीय विचारप्रणाली कोणकोणते आहेत ?
- ५) समाजवाद म्हणजे काय ?
- ६) राजकीय कृती कोणकोणत्या आहेत ?
- ७) राज्यशास्त्राचे ध्येय कोणते ?
- ८) दहशतवाद म्हणजे काय ?
- ९) लोकशाही म्हणजे काय ?
- १०) सामाजिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा. (को. २)

१४

- १) राजकीय तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप
- २) सर्वोदय
- ३) साम्यवाद
- ४) विश्वशासन

४. समाजशास्त्र आणि सामाजिक तत्त्वज्ञान यातील भेद स्पष्ट करा.

१४

किंवा

घटनावादाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

५. व्यक्तीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
EDUCATION (Optional) (CGPA Pattern) (Paper – IV)
Education in Ancient and Medieval India**

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks given to the questions.**

1. Select the correct alternative :

14

- 1) The education in Pre-Vedic Era was really _____
 - a) Philosophical
 - b) Psychological
 - c) Vocational
 - d) Spiritual
- 2) More stress was given on _____ for acquiring knowledge in Pre-Vedic Era.
 - a) Curriculum
 - b) Textbooks
 - c) Activities
 - d) Self discipline
- 3) There was special importance to the _____ objective of Education in Pre-Vedic Era.
 - a) Self control
 - b) Self expression
 - c) Self discipline
 - d) Physical development
- 4) The education in Brahmanic Era was of _____ nature.
 - a) Philosophical
 - b) Religious
 - c) Professional
 - d) Domestic
- 5) _____ was the most effective method of teaching in Brahmanic Era.
 - a) Individual guidance
 - b) Individual attention
 - c) Individual development
 - d) Individual discipline

14) The student who has acquired adequate religious knowledge, was conferred upon _____ degree in Islamic Education System.

- a) Aleem
- b) Acharya
- c) Maulavi
- d) Janab

2. Answer the following questions in brief (**any 7**) : **14**

- 1) What are the different types of 'Vedangas' ?
- 2) What different subject were included in the curriculum of Pre-vedic Education ?
- 3) How was the discipline among the disciples in Gurukuls in Brahmanic Education System ?
- 4) How was the role of teacher (guru) in Brahmanic system of Education ?
- 5) What are the aims of Education in Buddhist Era ?
- 6) What were the duties of Acharya regarding Siddhiviharakas ?
- 7) How was the fee structure in Takshasheela University ?
- 8) What different teaching methods were used in Nalanda University ?
- 9) How was the organization of Education in Islamic Era ?
- 10) What different types of Military Education was given in Islamic Education System ?

3. Write short notes (**any 2**) : **14**

- 1) Teaching methods in Islamic Education System.
- 2) Management in Nalanda University.
- 3) Medical Education in Buddhist Era.
- 4) Advantages of Brahmanic Education System.

4. Answer the following questions (**any 1**) : **14**

- 1) State the salient features of Education in Islamic Era related to – Aims of Education, Curriculum, Teaching methods and relationship between teacher and student.
- 2) State in detail the characteristic features of Education in Pre-Vedic Era.

5. Answer the following question : **14**

State the characteristic features of Education in Buddhist Era.

मराठी रूपांतर

(प्राचीन आणि मध्ययुगीन भारतातील शिक्षण)

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षण खऱ्या अर्थाने _____ होते.
 - अ) तात्त्विक/तत्त्वज्ञानात्मक
 - ब) मानसशास्त्रीय
 - क) औद्योगिक/व्यावसायिक
 - ड) अध्यात्मिक
- २) पूर्व वैदिक काळात ज्ञानप्राप्तीसाठी _____ वर फार मोठा भर दिला जात असे.
 - अ) अभ्यासक्रम
 - ब) पाठ्यपुस्तके
 - क) उपक्रम
 - ड) स्वयं शिस्त
- ३) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाचे महत्त्वाचे ध्येय म्हणून _____ ला विशेष महत्त्व होते.
 - अ) आत्मसंयमन
 - ब) आत्मसाक्षात्कार
 - क) स्वयं शिस्त
 - ड) शारीरिक विकास
- ४) ब्राह्मण काळातील शिक्षण _____ स्वरूपाचे होते.
 - अ) तत्त्वज्ञानात्मक
 - ब) धार्मिक
 - क) व्यावसायिक
 - ड) कौटुंबिक
- ५) ब्राह्मण काळात _____ ही प्रभावी अध्यापन पद्धती होती.
 - अ) व्यक्तिगत मार्गदर्शन
 - ब) वैयक्तिक लक्ष
 - क) व्यक्तिगत विकास
 - ड) व्यक्तिगत शिस्त
- ६) भविष्यात जीवनसंघर्षाला तोंड देण्यासाठी ब्राह्मण काळात _____ शिक्षण दिले जात असे.
 - अ) अध्यात्मिक
 - ब) तत्त्वज्ञानात्मक
 - क) औद्योगिक/व्यावसायिक
 - ड) धार्मिक

- ७) 'शुद्ध चारित्र्याची जडणघडण' हे शिक्षणाचे ध्येय _____ काळामध्ये होते.
- अ) पूर्व वैदिक
ब) उत्तर वैदिक (ब्राह्मण)
क) बौद्ध
ड) मुस्लिम
- ८) बौद्ध काळातील शिक्षणाचे ध्येय _____ पद्धतीचे होते.
- अ) मिशनरी
ब) तत्त्वज्ञानात्मक
क) अध्यात्मिक
ड) व्यावसायिक
- ९) बौद्ध कालीन प्राथमिक शिक्षणात _____ हे महत्त्वाचे ध्येय होते.
- अ) लेखन, वाचन व गणिती कौशल्ये विकास
ब) व्यक्तिमत्त्व विकास
क) चारित्र्याचा विकास
ड) व्यक्तिगत विकास
- १०) तक्षशीला विद्यापीठामध्ये शिक्षण _____ व _____ या दोन गटात विभागले होते.
- अ) वाङ्मयीन व वैज्ञानिक/औद्योगिक
ब) वाङ्मयीन व धार्मिक
क) अध्यात्मिक व औद्योगिक
ड) तत्त्वज्ञानात्मक आणि औद्योगिक
- ११) नालंदा विद्यापीठात _____ कार्य व्यापक प्रमाणात चालत असे.
- अ) अभ्यासक्रम निर्मिती
ब) विविध अध्यापन पद्धतींद्वारे अध्यापन
क) शैक्षणिक सहली
ड) संशोधन

९) मुस्लिम काळातील शिक्षणाचे संघटन कसे होते ?

१०) मुस्लिम कालीन शिक्षण व्यवस्थेमध्ये कोणकोणत्या प्रकारचे लष्करी शिक्षण दिले जात होते ?

३. टीपा लिहा (को. २) :

१४

१) मुस्लिम काळातील शिक्षण पद्धतीतील विविध अध्यापन पद्धती.

२) नालंदा विद्यापीठातील व्यवस्थापन.

३) बौद्ध काळातील वैद्यकीय शिक्षण.

४) ब्राह्मण कालीन शिक्षणाची फायदे.

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. १) :

१४

१) मुस्लिम काळातील शिक्षण व्यवस्थेची गुणवैशिष्ट्ये-शिक्षणाची ध्येये, अभ्यासक्रम, अध्यापनपद्धती आणि गुरु-शिष्य संबंध या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.

२) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

५. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

बौद्ध काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
OPT. PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV) (CGPA Pattern)
Organization and Administration in Physical Education and Sports

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 25

1. Objective question (**one mark each**) : **5**
- 1) What is the width of each lane of Running Track ?
A) 1.22 m B) 1.00 m C) 1.50 m D) 1.15m
 - 2) Which one of the following event is included in Middle Distance Running ?
A) 100 m B) 1500 m C) 400 m D) 200 m
 - 3) Who wrote the principles of organization ?
A) Prin. Joseph B) Prin. D. J. Vakharkar
C) A. Bucher D) Dr. J. B. Nash
 - 4) To which zone Solapur University belong
A) North B) East C) West D) South
 - 5) For which Running Event Starggers are not provided
A) 100 m B) 400 m C) 1500 m D) 200 m
2. Give the short answer (**any five**) : **10**
- 1) Who are the member of zone organization committee ?
 - 2) Explain the definition of Administration.
 - 3) Explain the function of eligibility committee.
 - 4) Explain the principles of organization.
 - 5) Who appoints the selection committee and how many member are there in it ?
 - 6) Explain the definition of organization.
3. Short notes (**any two**) : **10**
- 1) Need of organization and administration in Physical-Education and Sports.
 - 2) Principles of Administration.
 - 3) Opening ceremony of Athletes meet.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी एक गुण) :

५

१) धावण्याच्या शर्यतीच्या मार्गातील प्रत्येक लेनची रुंदी किती असते ?

अ) १.२२ मी. ब) १.०० मी. क) १.५० मी. ड) १.१५ मी.

२) मध्यम अंतर धावण्याच्या स्पर्धा मध्ये खालील कोणत्या प्रकाराचा समावेश आहे ?

अ) १०० मी. ब) १५०० मी. क) ४०० मी. ड) २०० मी.

३) व्यवस्थापनाची तत्वे कोणी सांगितली आहेत ?

अ) प्राचार्य. जोसेफ ब) प्राचार्य. डी. जे. वाखरकर

क) ए. बुचर ड) डॉ. जे. बी. नॅश

४) सोलापूर विद्यापीठ हे कोणत्या विभागात येते ?

अ) उत्तर ब) पूर्व क) पश्चिम ड) दक्षिण

५) खालीलपैकी कोणत्या धावण्याच्या स्पर्धा मध्ये स्टगर्स दिला जात नाही ?

अ) १०० मी. ब) ४०० मी. क) १५०० मी. ड) २०० मी.

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पांच) :

१०

१) झोनल स्पर्धा समितीचे मुख्य सदस्य कोणकोण असतात ?

२) नियोजनाची व्याख्या स्पष्ट करा.

३) पात्रता समितीचे कार्य सांगा.

४) व्यवस्थापनाची तत्वे कोणकोणती आहेत ?

५) निवड समितीच्या सदस्याची कोण नियुक्ती करतात व ते किती असतात ?

६) व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणात्याही दोन) :

१०

१) शारिरीक शिक्षण आणि खेळामध्ये नियोजन आणि व्यवस्थापनाची गरज.

२) नियोजनाची तत्वे सांगा.

३) मैदानी स्पर्धांच्या उद्घाटन कार्यक्रम.

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
(C.G.P.A. Pattern) (Paper – IV) (New)
OPT. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE
History of Social Institutions in Ancient India

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word :

14

- 1) In the Rigveda _____ Suktas are included.
a) 1017 b) 1028 c) 1032 d) 1054
- 2) To achieve the _____ Purushartha was the main aim of human life in Vedic period.
a) Dharma b) Moksha c) Artha d) Kama
- 3) Kama Purushartha comes after _____
a) Dharma b) Moksha c) Artha d) Marriage
- 4) Varna system was responsible to originate _____ system.
a) Caste b) Ashram c) Marriage d) Family
- 5) Agriculture trade and commerce were the duties of _____ Varna.
a) Brahmin b) Kshatriya c) Vaishya d) Shudra
- 6) _____ Ashram of human life was more difficult to follow a common man.
a) Brahmacharya b) Grihasthashram
c) Vanaprasthashram d) Sanyasashram
- 7) According to Kautilya _____ is a last phase of education.
a) Grahan b) Sharan
c) Tatvabhinivesh d) Dharan
- 8) Foreign students were more attracted towards _____ University in ancient India.
a) Kashi b) Vallabhi c) Nalanda d) Taxilla

P.T.O.

- 9) Ashram education system was emerged from
 a) Gurukul b) University c) Vihar d) Family
- 10) The famous Chinese traveller _____ visited to Nalanda University.
 a) Fahiyān b) Hien Tsang c) Itsing d) None of these
- 11) After _____ sanskar education start in the Gurukul.
 a) Upanayan b) Vedarambha c) Samavartan d) Agniparigrah
- 12) The library area in Nalanda University was called as
 a) Ratnasagar b) Dharmaganj c) Ratnodadhi d) Ratnaranjak
- 13) The woman who does not marry till she complete her education was called
 a) Pandita b) Vidushi c) Brahmavadini d) Nishnat
- 14) During _____ period the right of property to women was accepted.
 a) Vedic b) Epic c) Maurya d) Gupta

2. Write short answers (**any seven**) :

14

- 1) What is meant by Purushartha ?
- 2) Explain the merits of Varna system.
- 3) Explain the importance of Brahmacharyashram.
- 4) State the two features of Vallabhi University.
- 5) Discuss the Sanyasashram.
- 6) Highlight the Ashram education system.
- 7) Discuss the rights of Ancient Indian women about education.
- 8) Narrate the social status of women in Ancient India.
- 9) Describe the salient features of Ashram system in Ancient Indian social life.
- 10) What was the duties of Kshatriyas ?

3. Write short notes (**any two**) :

14

- A) Types of Purusharthas.
- B) Takshashila University.
- C) Grahastashram.
- D) Gurukul education system.

4. Explain the importance of Varna system in Ancient India.

14

OR

Explain the position of ancient Indian women regarding Economic and legal rights.

5. Explain the University education system with reference to Nalanda University.

14

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

14

- 1) ऋग्वेदामध्ये _____ सूक्तांचा समावेश केलेला आहे.
अ) 1017 ब) 1028 क) 1032 ड) 1054
- 2) वैदिक काळात _____ पुरुषार्थ प्राप्त करणे हे मानवी जीवनाचे प्रमुख उद्दिष्ट होते.
अ) धर्म ब) मोक्ष क) अर्थ ड) काम
- 3) काम पुरुषार्थ _____ नंतर येतो.
अ) धर्म ब) मोक्ष क) अर्थ ड) विवाह
- 4) वर्णपद्धती _____ च्या उदयाला कारणीभूत ठरली.
अ) जाती ब) आश्रम क) विवाह ड) कुटुंब
- 5) कृषी, व्यापार व वाणिज्य ही _____ वर्णांची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय क) वैश्य ड) शूद्र
- 6) सर्वसामान्य लोकांना _____ आश्रम कठीण वाटत असे.
अ) ब्रह्मचर्याश्रम ब) गृहस्थाश्रम क) वानप्रस्थाश्रम ड) सन्यासाश्रम
- 7) कौटिल्याच्या मते शिक्षणाची शेवटची अवस्था _____ होती.
अ) ग्रहण ब) शरण क) तत्वाभिनीवेश ड) धरण
- 8) प्राचीन भारतात _____ विद्यापीठाकडे विदेशी विद्यार्थ्यांचे मोठ्या प्रमाणात आकर्षण होते.
अ) काशी ब) वल्लभी क) नालंदा ड) तक्षशिला
- 9) आश्रम शिक्षण पद्धती _____ मधून विकसित झाली आहे.
अ) गुरुकुल ब) विद्यापीठ क) विहार ड) कुटुंब
- 10) प्रसिद्ध चिनी प्रवासी _____ याने नालंदा विद्यापीठाला भेट दिली होती.
अ) फाहीयान ब) ह्यूएनत्संग क) इत्सिंग ड) यापैकी नाही
- 11) गुरुकुलातील शिक्षणास _____ संस्कारानंतर प्रारंभ होत असे.
अ) उपनयन ब) वेदारंभ क) समावर्तन ड) अग्निपरिग्रह

- 12) नालंदा विद्यापीठातील ग्रंथालय परिसराला _____ नाव होते.
 अ) रत्नसागर ब) धर्मगंज क) रत्नोदधी ड) रत्नरंजक
- 13) शिक्षण पूर्ण होईपर्यंत विवाह न करणाऱ्या स्त्रीला _____ म्हटले जात असे.
 अ) पंडीता ब) विदूषी क) ब्रह्मवादिनी ड) निष्णात
- 14) _____ काळात स्त्रीयांचा संपत्तीविषयक अधिकार मान्य करण्यात आला.
 अ) वैदिक ब) महाकाव्य क) मौर्य ड) गुप्त

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) पुरुषार्थ म्हणजे काय ?
- 2) वर्णपद्धतीचे गुण स्पष्ट करा.
- 3) ब्रह्मचर्याश्रमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 4) वल्लभी विद्यापीठाची दोन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 5) सन्यासाश्रमाची चर्चा करा.
- 6) आश्रम शिक्षण पद्धतीवर प्रकाश टाका.
- 7) प्राचीन भारतातील स्त्रियांचे शिक्षणविषयक अधिकारांची चर्चा करा.
- 8) प्राचीन भारतातील स्त्रियांच्या सामाजिक दर्जाचा आढावा घ्या.
- 9) प्राचीन भारतातील सामाजिक जीवनात आश्रमपद्धतीच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- 10) क्षत्रिय वर्णाची कर्तव्ये कोणती होती ?

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

14

- अ) पुरुषार्थाचे प्रकार
- ब) तक्षशिला विद्यापीठ
- क) गृहस्थाश्रम
- ड) गुरुकुल शिक्षण पद्धती.

4. प्राचीन भारतातील वर्णपद्धतीचे महत्त्व विशद करा.

14

किंवा

प्राचीन भारतीय स्त्रियांचे आर्थिक आणि कायदेविषयक अधिकार स्पष्ट करा.

5. नालंदा विद्यापीठाच्या विशेष संदर्भासह विद्यापीठ शिक्षणपद्धती स्पष्ट करा.

14

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Sem. – III) (CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. SOCIOLOGY (Paper – IV) (New)
Social Problems in India

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to *right* indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions.

14

- i) Ogabarn propounded the concept of _____
- a) Anomic
 - b) Social Disorganization
 - c) Cultural lag
 - d) Value conflict
- ii) Emile Durkheim propounded the concept of _____
- a) Anomic
 - b) Cultural lag
 - c) Value conflict
 - d) Labeling
- iii) Which of the following is a characteristics of social problem ?
- a) Religion
 - b) Universality
 - c) Culture
 - d) Education
- iv) 1st December is celebrated as _____
- a) Women day
 - b) Blood Donation day
 - c) AIDS day
 - d) Population day

- v) Which of the following is not approach of social problems ?
- a) Value conflict
 - b) Concept
 - c) Social disorganization
 - d) Anomic
- vi) TRISEM Scheme is started on _____
- a) 15 August 1979
 - b) 15 August 1985
 - c) 15 July 1987
 - d) 15 September 1989
- vii) In AIDS 'I' stands for _____
- a) Internal
 - b) Immuno
 - c) Integration
 - d) Inform
- viii) From which plant gets 'charas' ?
- a) Coriander
 - b) Spinach
 - c) Fenugreek
 - d) Cannabis
- ix) In which year "The Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act" passed ?
- a) 1975
 - b) 1984
 - c) 1985
 - d) 1986
- x) Rural Landless Labour Employment Scheme started on _____
- a) 1985
 - b) 1983
 - c) 1990
 - d) 1982
- xi) In which year the patient of AIDS found at first _____
- a) 1971
 - b) 1981
 - c) 1991
 - d) 1996
- xii) How many types of poverty are there ?
- a) two
 - b) three
 - c) five
 - d) six

- xiii) Which of the following is cause of social problems ?
 - a) Value conflict
 - b) Social disorganization
 - c) Deviant behaviour
 - d) All the above
- xiv) Concept of 'Deviant Behaviour' is firstly propounded by _____
 - a) Ogabarn
 - b) Eliet and Meril
 - c) Martan
 - d) Mayars

2. Write short answer of **any seven**.

14

- i) State the types of poverty.
- ii) What is the value of conflict ?
- iii) State the definition of unemployment.
- iv) Any two causes of poverty.
- v) Any two effects of unemployment.
- vi) Types of drugs.
- vii) Any two effects of social problems.
- viii) What is the full form of AIDS ?
- ix) What is meant by IRDP ?
- x) What is meant by Social disorganization ?

3. Write short notes **any two**. 14
- i) Explain the remedies of poverty.
 - ii) Types of unemployment.
 - iii) Approach of social problems.
 - iv) Effect of Drugs addiction.

4. What is drug addiction ? Explain the causes. 14

OR

Define the social problems and explain the nature of social problems.

5. What is AIDS ? Explain the causes and suggest its measures. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न : 14

i) ऑगबर्न यांनी _____ ही संकल्पना मांडली.

अ) प्रमाणकशून्य ब) सामाजिक विघटन

क) सांस्कृतिक पाश्चायन ड) मूल्य संघर्ष

ii) एमील डुखीम यांनी _____ ही संकल्पना मांडली.

अ) प्रमाणकशून्य

ब) सांस्कृतिक पाश्चायन

क) मूल्य संघर्ष

ड) लेबलिंग

- iii) खालीलपैकी सामाजिक समस्येचे वैशिष्ट्य कोणते ?
अ) धर्म
ब) सार्वत्रिकता
क) संस्कृती
ड) शिक्षण
- iv) 1 डिसेंबर हा दिवस कोणता दिवस म्हणून साजरा केला जातो ?
अ) महिला दिन
ब) रक्तदान दिन
क) एड्स दिन
ड) लोकसंख्या दिन
- v) खालीलपैकी कोणता दृष्टीकोण हा सामाजिक समस्या विषयक नाही ?
अ) मूल्य संघर्ष
ब) संकल्पना
क) सामाजिक विघटन
ड) प्रमाणकशून्य
- vi) 'ट्रायसेम' ही योजना कोणत्या वर्षी सुरू झाली ?
अ) 15 ऑगस्ट 1979
ब) 15 ऑगस्ट 1985
क) 15 जुलै 1987
ड) 15 सप्टेंबर 1989
- vii) एड्स या संक्षिप्त रूपात 'आय' हे अक्षर कशाचे लघु रूप आहे ?
अ) इंटरनल
ब) इम्यून्यू
क) एन्टीग्रेशन
ड) इनफॉर्म
- viii) कोणत्या वनस्पतीपासून 'चरस' मिळतो ?
अ) कोंथीबीर
ब) पालक
क) मेथी
ड) कॅनिबीस
- ix) भारतात कोणत्या वर्षी 'द नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रॉपीक सबस्टन्सेस अॅक्ट' हा कायदा पास झाला ?
अ) 1975
ब) 1984
क) 1985
ड) 1986

viii) एड्सचे विस्तारीत रूप काय आहे ?

ix) आय. आर. डी. पी. म्हणजे काय ?

x) सामाजिक विघटन म्हणजे काय ?

3. कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा लिहा :

14

i) दारिद्र्यावरील उपाय स्पष्ट करा.

ii) बेकारीचे प्रकार.

iii) सामाजिक समस्येविषयक दृष्टीकोण.

iv) मादक पदार्थांच्या सेवनांचे परिणाम.

4. मादक पदार्थ सेवनाचे अर्थ सांगून त्यांच्या सेवनांची कारणे स्पष्ट करा.

14

किंवा

सामाजिक समस्येचा अर्थ सांगून सामाजिक समस्येचे स्वरूप स्पष्ट करा.

5. एड्स म्हणजे काय ? त्याची कारणे व उपाय स्पष्ट करा.

14

6) _____ steps are taken per minute in slow march.

a) 60

b) 70

c) 80

d) 90

7) There are _____ types of north.

a) 5

b) 4

c) 3

d) 2

2. Attempt **any three** of the following questions :

6

1) Write down the parts of word of command.

2) Write down the names of dignitaries to whom guard of honour is authorised.

3) Write down the types of grid references.

4) Give the back bearing for the following forward bearings :

i) 140 degrees

ii) 150 degrees.

3. Write short notes on **any two** of the following :

8

1) Ideal camp site

2) Camouflage and concealment

3) Types of camps in N.C.C.

4. Explain the importance of Military Science (N.C.C.) as a subject.

7

OR

Explain the importance of map reading.

5. Describe the benefits of N.C.C. training.

7

मराठी रूपांतर

(मुले)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

१) _____ हे भारताचे 'मिसाईल मॅन' म्हणून ओळखले जातात.

अ) डॉ.ए.पी.जे.अब्दूल कलाम

ब) डॉ.विक्रम साराभाई

क) डॉ. रघुनाथ माशेलकर

ड) यापैकी एकही नाही

२) भारताच्या राष्ट्रपतींना _____ दिला जातो.

अ) जनरल सॅल्यूट

ब) राष्ट्रीय सॅल्यूट

क) सलामी शास्त्र

ड) यापैकी एकही नाही

३) _____ हे एन्. सी.सी.चे ध्येयवाक्य आहे.

अ) युनिटी

ब) डिसिप्लीन

क) युनिटी अँड डिसिप्लीन

ड) यापैकी एकही नाही

४) 'पीछे मूड' करताना आपण _____ डिग्री टर्न करतो.

अ) ९०

ब) १२०

क) १५०

ड) १८०

५) एन्.सी.सी. झेंडयामधील लाल रंग _____ दर्शवितो.

अ) आर्मि

ब) नेव्ही

क) एअर-फोर्स

ड) बी.एस्.एफ्.

६) स्लो मार्च मध्ये एका मिनिटाला _____ कदम होतले जातात.

अ) ६०

ब) ७०

क) ८०

ड) ९०

७) उत्तरदिशा एकूण _____ प्रकारच्या आहेत.

अ) ५

ब) ४

क) ३

ड) २

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा : ६
- १) वर्ड ऑफ कमांडचे भाग लिहा.
 - २) गार्ड ऑफ ऑनर दिला जाणाऱ्या गणमान्य व्यक्तींची नावे लिहा.
 - ३) ग्रीड रेफरन्सचे प्रकार लिहा.
 - ४) खालील फॉरवर्ड बेअरिंगचे बॅक बेअरिंग लिहा.
 - १) १४० डिग्री
 - २) १५० डिग्री.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ८
- १) आदर्श कॅम्प साईट.
 - २) कॅम्पोफ्लेज आणि कन्सीलमेंट
 - ३) एन्.सी.सी.मधील विविध प्रकारचे कॅम्पस्.
४. एक विषय म्हणून मिलिटरी सायन्स (एन्.सी.सी.) चे महत्व स्पष्ट करा. ७
- किंवा**
- मॅप रीडिंगचे महत्व स्पष्ट करा.
५. एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे सविस्तर लिहा. ७
-

B.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
(C.G.P.A. Pattern)
OPT. MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III)
(Girls)

Day and Date : Tuesday, 22-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : **7**
- 1) _____ is known as a 'Missile Man' of India.
 - a) Dr. A.P.J. Abdul Kalam
 - b) Dr. Vikram Sarabhai
 - c) Dr. Raghunath Mashelkar
 - d) None of these
 - 2) _____ is given to the President of India.
 - a) General Salute
 - b) Rashtriya Salute
 - c) Salami Shastra
 - d) None of these
 - 3) The Motto of N.C.C. is _____
 - a) Unity
 - b) Discipline
 - c) Unity and Discipline
 - d) None of these
 - 4) In 'Pichhe Mur', we turn _____ degrees.
 - a) 90
 - b) 120
 - c) 150
 - d) 180
 - 5) A red colour in N.C.C. flag shows for _____
 - a) Army
 - b) Navy
 - c) Air-force
 - d) B.S.F.
 - 6) _____ steps are taken per minute in slow march.
 - a) 60
 - b) 70
 - c) 80
 - d) 90
 - 7) There are _____ types of north.
 - a) 5
 - b) 4
 - c) 3
 - d) 2

2. Attempt **any three** of the following questions : 6
- 1) Write down the parts of word of command.
 - 2) Write down the names of dignitaries to whom guard of honour is authorised.
 - 3) Write down the types of grid references.
 - 4) Give the back bearing for the following forward bearings :
 - i) 140 degrees
 - ii) 150 degrees.

3. Write short notes on **any two** of the following : 8
- 1) Ideal camp site
 - 2) Scale
 - 3) Types of Camps in N.C.C.

4. Explain the importance of Military Science (N.C.C.) as a subject. 7

OR

Write a detail note on ground to map.

5. Describe the benefits of N.C.C. training. 7

**मराठी रूपांतर
(मुली)**

*सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ७
- १) _____ हे भारताचे 'मिसाईल मॅन' म्हणून ओळखले जातात.

अ) डॉ.ए.पी.जे.अब्दूल कलाम	ब) डॉ.विक्रम साराभाई
क) डॉ. रधुनाथ माशेलकर	ड) यापैकी एकही नाही
 - २) भारताच्या राष्ट्रपतींना _____ दिला जातो.

अ) जनरल सॅल्यूट	ब) राष्ट्रीय सॅल्यूट
क) सलामी शास्त्र	ड) यापैकी एकही नाही
 - ३) _____ हे एन्. सी.सी.चे ध्येयवाक्य आहे.

अ) युनिटी	ब) डिसिप्लीन
क) युनिटी अँड डिसिप्लीन	ड) यापैकी एकही नाही

- ४) 'पीछे मूड' करताना आपण _____ डिग्री टर्न करतो.
अ) ९० ब) १२०
क) १५० ड) १८०
- ५) एन्.सी.सी. झेंडयामधील लाल रंग _____ दर्शवितो.
अ) आर्मि ब) नेव्ही
क) एअर-फोर्स ड) बी.एस्.एफ्.
- ६) स्लो मार्च मध्ये एका मिनिटाला _____ कदम होतले जातात.
अ) ६० ब) ७०
क) ८० ड) ९०
- ७) उत्तरदिशा एकूण _____ प्रकारच्या आहेत.
अ) ५ ब) ४
क) ३ ड) २

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :

६

- १) वर्ड ऑफ कमांडचे भाग लिहा.
२) गार्ड ऑफ ऑनर दिला जाणाऱ्या गणमान्य व्यक्तींची नावे लिहा.
३) ग्रीड रेफरन्सचे प्रकार लिहा.
४) खालील फॉरवर्ड बेअरिंगचे बॅक बेअरिंग लिहा.
१) १४० डिग्री
२) १५० डिग्री.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

८

- १) आदर्श कॅम्प साईट.
२) स्केल
३) एन्.सी.सी.मधील विविध प्रकारचे कॅम्पस्.

४. एक विषय म्हणून मिलिटरी सायन्स (एन्.सी.सी.) चे महत्व स्पष्ट करा.

७

किंवा

'ग्राऊंड टू मॅप' यावर सविस्तर टीपा लिहा.

५. एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे सविस्तर लिहा.

७

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
(CGPA Pattern) (N.S.S.) (Paper No. – III)
Opt. NATIONAL SERVICE SCHEME**

Day and Date : Tuesday, 22-12-2015
Time :10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative and write answer : **14**

- 1) _____ personality is essential for the Leadership.
a) Good b) Average c) Rich d) None of these
- 2) _____ word comes from Latin word “persona”.
a) Parsian b) Personality c) Person d) None of these
- 3) _____ and environment are the important factors in the development.
a) Education b) Heredity c) Status d) None of these
- 4) Adopted village should be _____ from the college.
a) Long b) Near c) Far away d) None of these
- 5) _____ is primary data collection source.
a) Interview b) Newspaper
c) Historical manuscript d) None of these
- 6) Working with rural people is the important aim of the _____.
a) Adopted village b) Urban area c) Rich people d) None of these
- 7) _____ is the last object of social survey.
a) Report writing b) Data collection c) Interview d) None of these
- 8) _____ age group is very active in human development.
a) Youth b) Old c) Childhood d) None of these
- 9) “Shankaracharya” is _____ type of leadership.
a) God b) Force c) Active d) None of these

P.T.O.

- 10) The number of spokes in the wheel of the N.S.S. is _____
a) 8 b) 12 c) 24 d) 10
- 11) _____ day is celebrated as the N.S.S. Day.
a) 1 Dec. b) 24 Sept. c) 15 Aug. d) None of these
- 12) In the questionnaire method, question should be _____ in length.
a) Short b) Long c) Collective d) None of these
- 13) Per hectare production in India is _____
a) Low b) Good c) Average d) None of these
- 14) _____ is the focus of N.S.S.
a) Society b) Principal c) Volunteer d) None of these

2. Write short answer of the following (**any seven**) : **14**

- 1) What is long form of "Personality" ?
- 2) Give the names of the four aspects of human development.
- 3) Give the four names of God type leader.
- 4) What is heredity ?
- 5) What are the types of leadership ?
- 6) Define the leadership.
- 7) What is the objective of village adaptation ?
- 8) What are the limitation of women leadership ?
- 9) Why adaptation village should be near from the college ?
- 10) What are the characteristics of child stage.

3. Write short notes on **any two** : **14**

- 1) Maturity and education.
- 2) Data collection.
- 3) Rural development and N.S.S. Camp.
- 4) Force leadership.

4. What is importance of heredity and environment ? **14**

OR

What are the qualities of constructive leader ?

5. What is the characteristics of social survey ? **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१४

- १) नेतृत्वासाठी _____ व्यक्तिमत्व असणे आवश्यक आहे.
अ) चांगले ब) साधारण क) श्रीमंत ड) यापैकी नाही
- २) लॅटिन भाषेतील “पर्सोना” नावावरून _____ शब्द आला आहे.
अ) पार्सियन ब) पर्सनालिटी क) पर्सन ड) यापैकी नाही
- ३) विकासांमध्ये _____ आणि पर्यावरण हे महत्वाचे घटक आहेत.
अ) शिक्षण ब) अणुवंशीकता क) स्थान ड) यापैकी नाही
- ४) दत्तक खेडे कॉलेजपासून _____ असावे.
अ) लांब ब) जवळ क) अतिदूर ड) यापैकी नाही
- ५) _____ हे प्राथमिक माहिती संकलनाचे स्रोत आहे.
अ) मुलाखत ब) वर्तमानपत्र
क) ऐतिहासिक हस्त लिखित ड) यापैकी नाही
- ६) ग्रामीण लोक बरोबर काम करणे हे _____ चे महत्वाचे ध्येय आहे.
अ) दत्तक खेडे ब) नागरी विभाग क) श्रीमंत लोक ड) यापैकी नाही
- ७) सामाजिक सर्वेक्षणाची _____ ही अंतीम पायरी आहे.
अ) अहवाल लेखन ब) माहिती संकलन क) मुलाखत ड) यापैकी नाही
- ८) मानवी विकासात _____ हा वयोगट अतिशय क्रियाशील आहे.
अ) युवा ब) वृद्ध क) बालक ड) यापैकी नाही
- ९) शंकराचार्य हे _____ प्रकारचे नेतृत्वाचे प्रतिक आहे.
अ) दैवी ब) बळजबरी क) कृतिशील ड) यापैकी नाही
- १०) N.S.S. च्या चक्राला _____ आऱ्या आहेत.
अ) ८ ब) १२ क) २४ ड) १०
- ११) _____ हा दिवस एन्. एस्. एस्. दिन म्हणून साजरा करतात.
अ) १ डिसें. ब) २४ सप्टेंबर क) १५ ऑगष्ट ड) यापैकी नाही

- १२) प्रश्नावली पद्धती मध्ये प्रश्नांची लांबी _____ असावी.
 अ) कमी ब) जास्त क) एकत्रीत ड) यापैकी नाही
- १३) भारतातील शेतीचे प्रतिहेक्टरी उत्पादन _____ आहे.
 अ) कमी ब) चांगले क) साधारण ड) यापैकी नाही
- १४) एन्. एस्. एस्. चा केंद्र बिंदु _____ आहे.
 अ) समाज ब) प्राचार्य क) स्वयंसेवक ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ७) :

१४

- १) “व्यक्तिमत्व” (personality) चे विस्तारीत रूप लिहा.
- २) मानवी विकासाचे चार घटकांची नावे द्या.
- ३) दैवी नेतृत्वाची चार उदाहरणे द्या.
- ४) अणुवंशीकता म्हणजे काय ?
- ५) नेत्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ६) नेत्याची व्याख्या लिहा.
- ७) दत्तक खेड्याचे ध्येय कोणते ?
- ८) महिला नेत्याच्या मर्यादा कोणत्या ?
- ९) दत्तक खेडे महाविद्यालयापासून जवळ का असावे ?
- १०) बाल्यावस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) अध्ययन व परिपक्वन
- २) माहिती संकलन (Data Collection)
- ३) एन्. एस्. एस्. शिबीरे व ग्रामीण विकास.
- ४) बळजबरी करणारे नेतृत्व.

४. अणुवंशीकता व पर्यावरण यांचे महत्व स्पष्ट करा.

१४

किंवा

आदर्श नेत्याचे गुण स्पष्ट करा.

५. सामाजिक सर्वेक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 213

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
(CGPA Pattern) (New)
OPT. MUSIC (Paper – III) (Hindustani Classical Music)

Day and Date : Tuesday, 22-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा.

7

- 1) धृपद गायनासाठी _____ ताल वाजवितात.
a) त्रिताल b) दादरा c) चौताल d) केरवा
- 2) चौताल ताल _____ मात्रांचा आहे.
a) 12 b) 14 c) 16 d) 10
- 3) _____ हे तानसेनाचे गुरु होते.
a) गोपाल नायक b) स्वामी हरिदास
c) अब्दुल करीम खाँ d) अल्लाउद्दीन खाँ
- 4) ताल रूपक मध्ये सम _____ मात्रेवर आहे.
a) दुसरी b) पहिली c) सातवी d) तिसरी
- 5) मालकंस राग _____ थाटाचा आहे.
a) भैरवी b) भैरव c) काफी d) खमाज
- 6) यमन रागाची जाती _____ आहे.
a) षाडव-संपूर्ण b) संपूर्ण संपूर्ण c) औडव संपूर्ण d) षाडव-षाडव
- 7) _____ व _____ स्वर अचल स्वर आहेत.
a) सा, प b) सा, रे c) सा, ग d) सा, म

P.T.O.

2. राग यमन किंवा मालकंस छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. 6
3. a) यमन किंवा जौनपुरी रागाची संपूर्ण माहिती लिहा. 4
- b) ताल रूपक किंवा झपताल ठेकाबोल माहिती सह लिहा. 4
4. वाद्य वर्गिकरण सांगून कोणत्याही एका प्रकारातील एका वाद्याची माहिती लिहा. 7
- किंवा
- ताल त्रिताल ठेकाबोल लिहून दुप्पट करा.
5. स्वामी हरिदास यांचे चरित्र लिहा. 7
-

2. Write answer in brief (**any seven**) : **14**
- 1) Explain the definition of state.
 - 2) How much should be the population of state ?
 - 3) Explain the difference between the State and Government.
 - 4) What is the Nation ?
 - 5) When did the Nationality feelings are roused ?
 - 6) What are the kinds of sovereignty ?
 - 7) Explain the meaning of Liberty.
 - 8) What is Social Justice ?
 - 9) Define the equality.
 - 10) Explain the intercorrelation between Liberty and Equality.
3. Write short notes on (**any two**) : **14**
- 1) Difference between society and state.
 - 2) Theories of sovereignty.
 - 3) Difference between state and nation.
 - 4) Kinds of justice.
4. Answer **any one** of the following question : **14**
- 1) Explain an essential elements of state.
- OR
- 2) Discuss about the characteristics of sovereignty.
5. Explain the basic elements of Nation. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा :

१४

१) _____ ही सर्व सामाजिक संस्थांमध्ये महत्त्वाची श्रेष्ठ संस्था आहे.

अ) राज्यसंस्था

ब) शासनसंस्था

क) कुटूंबसंस्था

ड) धर्मसंस्था

२) कौटिल्याने आपल्या _____ या ग्रंथात राज्याची सप्तांगे स्पष्ट केली आहेत.

अ) राज्यशास्त्र

ब) महाभारत

क) अर्थशास्त्र

ड) प्रिन्स

३) ऑरिस्टॉटलने राज्याची लोकसंख्या _____ असावी असे मत मांडले.

अ) पंधरा हजार

ब) पाच हजार

क) वीस हजार

ड) दहा हजार

४) राज्यसंस्थेची निर्मिती _____ च्या गरजेतून झाली आहे.

अ) निसर्ग

ब) मानव

क) शासन

ड) यापैकी नाही

५) _____ च्या निर्मितीसाठी वांशिक एकता हा आधारभूत घटक आहे.

अ) राष्ट्र

ब) राज्य

क) समाज

ड) शासन

६) _____ ही मानसिक, भावनात्मक संकल्पना आहे.

अ) समाज

ब) शासन

क) राज्य

ड) राष्ट्र

७) _____ हा राष्ट्र निर्मितीसाठीचा एक घटक आहे.

अ) सार्वभौमत्व

ब) भू प्रदेश

क) धार्मिक एकता

ड) लोकसंख्या

८) निरंकुशता हे _____ संकल्पनेचे महत्त्वपूर्ण वैशिष्ट्य आहे.

अ) राज्य

ब) राष्ट्र

क) स्वातंत्र्य

ड) सार्वभौमत्व

९) सार्वभौम सत्तेची आज्ञा म्हणजे कायदा होय, असे _____ यांनी म्हटले.

अ) जॉन ऑस्टीन

ब) मॅक आयव्हर

क) मेटलॅंड

ड) यापैकी नाही

१०) बंधनाचा अभाव म्हणजे स्वातंत्र्य होय, असे _____ यांनी प्रतिपादन केले.

अ) प्रा. लास्की

ब) जे. एस्. मिल

क) थॉमस हॉब्ज

ड) प्लेटो

११) _____ म्हणजे मानवनिर्मित विषमता नष्ट करणे होय.

अ) स्वातंत्र्य

ब) न्याय

क) बंधुता

ड) समता

१२) प्लेटोने आपल्या _____ या ग्रंथात न्यायाची संकल्पना स्पष्ट केलेली आहे.

अ) अ थिअरी ऑफ जस्टिस

ब) दि रिपब्लिक

क) पॉलिटिक्स

ड) यापैकी नाही

१३) _____ यांनी आर्थिक न्यायाचा पुरस्कार केला.

अ) प्लेटो

ब) ॲरिस्टॉटल

क) कार्ल मार्क्स

ड) रूसो

१४) राज्याचे सदस्यत्व _____ असते.

अ) ऐच्छिक

ब) सक्तीचे

क) मर्यादित

ड) अमर्यादित

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

१) राज्याची व्याख्या सांगा.

२) राज्याची लोकसंख्या किती असावी ?

३) राज्यसंस्था आणि शासनसंस्थेमधील फरक सांगा.

४) राष्ट्र म्हणजे काय ?

५) राष्ट्रीयत्वाची भावना कधी प्रखर बनते ?

६) सार्वभौमत्वाचे प्रकार सांगा.

७) स्वातंत्र्याचा अर्थ स्पष्ट करा.

८) सामाजिक न्याय स्पष्ट करा.

- ९) समता म्हणजे काय ?
- १०) स्वातंत्र्य आणि समतेचा परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) समाज आणि राज्य यांच्यातील फरक.
- २) सार्वभौमत्वाचे सिद्धांत.
- ३) राज्य आणि राष्ट्र यांच्यातील फरक.
- ४) न्यायाचे प्रकार.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- १) राज्यसंस्थेचे आवश्यक घटक स्पष्ट करा.
- किंवा**
- २) सार्वभौमत्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
५. राष्ट्राचे आधारभूत घटक सांगा. १४
-

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – II) (Semester – III) (C.G.P.A. Pattern) Examination, 2015
Opt : MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – IV) (New)
(Boys)

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

Max. Marks : 35

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 7
- 1) Napoleon was a great _____.
a) Warrior b) Patriot c) Saint d) Writer
 - 2) Bomb explosion is a _____ calamity.
a) Natural b) Man-made
c) Artificial d) None of these
 - 3) _____ is a harmful factor for national integration.
a) Unity b) Patriotism
c) Casteism d) None of these
 - 4) 'Point to Point March' is a part of _____.
a) drill b) weapon training
c) first-aid d) map reading
 - 5) Ruthlessness is a principle of _____.
a) unarmed combat b) drill
c) map reading d) none of these
 - 6) _____ north is always constant.
a) Grid b) True
c) Magnetic d) None of these
 - 7) _____ can play a major role at the time of flood and earthquake.
a) Old people b) Small children
c) N.C.C. cadets d) None of these

2. Attempt **any three** of the following questions. 6
- 1) Write down the vulnerable parts of the body.
 - 2) Write down the names of great warriors.
 - 3) Write down the definition of Civil defence.
 - 4) Write down the duties of cadets at the time of fire.
3. Write short notes on **any two** of the following : 8
- 1) Benefits of drill.
 - 2) Need of disaster management in India.
 - 3) 'Night March Chart'.
4. Estimate Chhatrapati Shivaji as a great warrior. 7
- OR
- Describe the essential things for Unarmed Combat.
5. Describe the factors which are harmful for National Integration. 7

**मराठी रूपांतर
(मुले)**

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ७
- १) नेपोलियन हे एक महान _____ होते.
अ) सेनानी ब) देशभक्त क) संत ड) लेखक
 - २) बॉम्ब स्फोट ही एक _____ आपत्ती आहे.
अ) नैसर्गिक ब) मानवनिर्मित
क) कृत्रिम ड) यापैकी एकही नाही
 - ३) _____ हा राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारा घटक आहे.
अ) एकी ब) देशभक्ती
क) जातीयवाद ड) यापैकी एकही नाही

- ४) 'पॉइन्ट टू पॉइन्ट मार्च' हा _____ चा एक भाग आहे.
अ) ड्रील ब) वेपन ट्रेनिंग क) प्रथमोपचार ड) मॅप रीडिंग
- ५) निष्ठूरता हे _____ चे तत्व आहे.
अ) बिगरहत्यारी लढाई ब) ड्रील
क) मॅप रीडिंग ड) यापैकी एकही नाही
- ६) _____ नॉर्थ ही नेहमी स्थिर असते.
अ) ग्रीड ब) टू (वास्तविक)
क) मॅग्नेटिक ड) यापैकी एकही नाही
- ७) _____ महापूर आणि भूकंपाच्या वेळी महत्वाची भूमिका बजावतात.
अ) म्हातारी माणसे ब) लहान मुले
क) एन्.सी.सी. कॅडेट्स ड) यापैकी एकही नाही

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :

६

- १) शरिरातील नाजूक अवयवांची नावे लिहा.
२) महान सेनानींची नावे लिहा.
३) सिव्हील डिफेन्सची व्याख्या लिहा.
४) आगीच्यावेळी कॅडेट्सनी करावयाची कामे लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

८

- १) ड्रीलचे फायदे.
२) भारतात आपतकालीन व्यवस्थापनाची गरज.
३) 'नाईट मार्च चार्ट'.

४. छत्रपती शिवाजीचे एक महान सेनानी म्हणून मूल्यमापन करा.

७

किंवा

बिगरहत्यारी लढाईसाठी आवश्यक गोष्टी सविस्तर लिहा.

५. राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारे घटक सविस्तर लिहा.

७

6) _____ north is always constant.

- a) Grid
- b) True
- c) Magnetic
- d) None of these

7) _____ can play a major role at the time of flood and earthquake.

- a) Old people
- b) Small children
- c) N.C.C. cadets
- d) None of these

2. Attempt **any three** of the following questions. **6**

- 1) Write down the vulnerable parts of the body.
- 2) Write down the names of great warriors.
- 3) Write down the definition of Civil defence.
- 4) Write down the duties of cadets at the time of fire.

3. Write short notes on **any two** of the following : **8**

- 1) Ceremonial drill.
- 2) Need of disaster management in India.
- 3) 'Night March Chart'.

4. Describe the contribution of cadets and N.C.C. in nation building. **7**

OR

Describe the essential things for Unarmed Combat.

5. Describe the factors which are harmful for National Integration. **7**

मराठी रूपांतर
(मुली)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

१) नेपोलियन हे एक महान _____ होते.

अ) सेनानी ब) देशभक्त क) संत ड) लेखक

२) बॉम्ब स्फोट ही एक _____ आपत्ती आहे.

अ) नैसर्गिक ब) मानवनिर्मित
क) कृत्रिम ड) यापैकी एकही नाही

३) _____ हा राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारा घटक आहे.

अ) एकी ब) देशभक्ती
क) जातीयवाद ड) यापैकी एकही नाही

४) 'पॉईन्ट टू पॉईन्ट मार्च' हा _____ चा एक भाग आहे.

अ) ड्रील ब) वेपन ट्रेनिंग क) प्रथमोपचार ड) मॅप रीडिंग

५) निष्पूरता हे _____ चे तत्व आहे.

अ) बिगरहत्यारी लढाई ब) ड्रील
क) मॅप रीडिंग ड) यापैकी एकही नाही

६) _____ नॉर्थ ही नेहमी स्थिर असते.

अ) ग्रीड ब) टू (वास्तविक)
क) मॅग्नेटिक ड) यापैकी एकही नाही

७) _____ महापूर आणि भूकंपाच्या वेळी महत्वाची भूमिका बजावतात.

अ) म्हातारी माणसे ब) लहान मुले
क) एन्.सी.सी. कॅडेट्स् ड) यापैकी एकही नाही

२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा : ६
- १) शरिरातील नाजूक अवयवांची नावे लिहा.
 - २) महान सेनानींची नावे लिहा.
 - ३) सिव्हील डिफेन्सची व्याख्या लिहा.
 - ४) आगीच्यावेळी कॅडेट्सनी करावयाची कामे लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ८
- १) सेरेमोनियल ड्रील.
 - २) भारतात आपतकालीन व्यवस्थापनाची गरज.
 - ३) 'नाईट मार्च चार्ट'.
४. राष्ट्र उभारणीमध्ये कॅडेट्स आणि एन्.सी.सी. चे योगदान स्पष्ट करा. ७
- किंवा**
- बिगरहत्यारी लढाईसाठी आवश्यक गोष्टी सविस्तर लिहा.
५. राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारे घटक सविस्तर लिहा. ७
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Semester – III) (New) (C.G.P.A.) Examination, 2015
Opt. NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper – IV) (N.S.S.)**

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks :

14

- 1) There are _____ types of social work in community.
a) Three b) Four c) Two d) None of these
- 2) _____ this social work has some limitation.
a) Personal b) Group c) Society d) None of these
- 3) 33 percent of land should be covered with _____ for environmental protection.
a) Wild life b) Forest c) Water d) None of these
- 4) In N.S.S. programme _____ is important for the success of work.
a) Planning b) Conducting c) Variety d) None of these
- 5) G.S.Y. stands for _____
a) Gram Sevak Yojana b) Gram Seva Yojana
c) Gram Swaraj Yojana d) None of these
- 6) Government and opposition party unanimously accepted _____ in Maharashtra.
a) E.G.S. b) Social forestry c) G.S.Y. d) None of these
- 7) _____ management is very essential in Himalayan region.
a) Time b) Disaster c) Money d) None of these
- 8) _____ is the global problem.
a) Increasing CO₂ b) Water pollution
c) Sound pollution d) None of these
- 9) D.P.A.P. is very useful for the _____ development.
a) Rural b) Urban c) Slum d) None of these

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) समाजात काम करण्याच्या _____ पद्धती आहेत.
अ) तीन ब) चार क) दोन ड) यापैकी नाही
- २) _____ या सामाजिक कार्यामध्ये काही मर्यादा आहेत.
अ) वैयक्तिक ब) गट क) सामाजिक ड) यापैकी नाही
- ३) पर्यावरण संतुलनासाठी जमिनीचा ३३% प्रदेश _____ नी व्यापला पाहिजे.
अ) जंगली प्राणी ब) जंगल क) पाणी ड) यापैकी नाही
- ४) _____ चे एन्.एस्.एस् च्या यशस्वी कार्याकरीता महत्व आहे.
अ) नियोजन ब) नियंत्रण क) विविधता ड) यापैकी नाही
- ५) जी.एस्.वाय. चे _____ हे विस्तारित रूपांतरण आहे.
अ) ग्राम सेवक योजना ब) ग्राम सेवा योजना
क) ग्राम स्वराज योजना ड) यापैकी नाही
- ६) महाराष्ट्रात शासन व विरोधक एकत्र येऊन सर्वानुमते _____ ही योजना स्वीकारली आहे.
अ) रो. ह. यो. ब) सामाजिक वनीकरण
क) ग्राम स्वराज योजना ड) यापैकी नाही
- ७) हिमालयातील प्रदेशात _____ निवारण करणे अत्यंत आवश्यक आहे.
अ) वेळेचे ब) आपत्ती क) पैशाचे ड) यापैकी नाही
- ८) _____ ही वैश्विक समस्या आहे.
अ) कार्बनची वाढ ब) जल प्रदूषण क) ध्वनी प्रदूषण ड) यापैकी नाही
- ९) _____ च्या विकासामध्ये डी.पी.ए.पी. योजना उपयुक्त आहे.
अ) ग्रामीण ब) नागरी क) झोपडपट्टी ड) यापैकी नाही
- १०) _____ यांना स्वयं बचत गटाचे प्रणेते म्हणतात.
अ) म. फुले ब) महम्मद युनूस क) बाबा आमटे ड) गाडगे बाबा
- ११) जलसंवर्धन कायदा _____ साली तयार केला आहे
अ) १९८४ ब) १९४७ क) १९८५ ड) यापैकी नाही
- १२) मी माझ्यासाठी नसून इतरासाठी आहे हे घोष वाक्य _____ चे आहे.
अ) एन्.एस्.एस्. ब) एन्.सी.सी. क) युवक कल्याण ड) यापैकी नाही

- १३) _____ ही कार्यक्रम नियोजनाची पहिली पायरी आहे.
 अ) सातत्य ब) प्रशिक्षण क) परिक्षण ड) यापैकी नाही
- १४) बाबा आमटे यांचे सामाजिक कार्य _____ प्रकारात मोडते.
 अ) वैयक्तिक ब) गट क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ७) :

१४

- १) समाज कार्य करण्याचे प्रकार किती आहेत ?
- २) समाज कार्य करण्याची उपयोगी पद्धत कोणती ?
- ३) कार्यक्रम नियोजनाची शेवटची पायरी कोणती आहे ?
- ४) डी.पी.ए.पी. चे विस्तारित रूप स्पष्ट करा.
- ५) एन्.एस्.एस्. मधील नियोजनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- ६) गट म्हणजे काय ?
- ७) स्वयं बचत गट म्हणजे काय ?
- ८) आय.आर.डी.पी. चे विश्लेषण करा.
- ९) सामाजिक वनीकरण म्हणजे काय ?
- १०) आपत्ती निवारणाचे महत्व कोणते आहे ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) वैयक्तिक कार्य पद्धती
- २) रोजगार हमी योजना
- ३) डी.पी.ए.पी.
- ४) वैश्विक तापमानवृद्धी.

४. गट पद्धती ही समाजात काम करण्याची यशस्वी पद्धती आहे स्पष्ट करा.

१४

किंवा

कार्यक्रम नियोजनाचे महत्व स्पष्ट करा.

५. पर्यावरण संरक्षणात सामाजिक वनीकरणाचे महत्व स्पष्ट करा.

१४

SLR-X – 217

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015
OPT. MUSIC (New) (CGPA Pattern)
Paper – IV : Vocal/Instrumental Music

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015

Max. Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा :

7

1) रागाची वैशिष्ट्ये, लक्षणे ज्या गीताद्वारे माहिती होतात त्या गीतास _____ म्हणतात.

- a) लक्षणगीत b) सरगमगीत c) ख्याल d) भक्तीगीत

2) बिहाग राग _____ यावेळी गातात.

- a) सकाळी b) दुपारी c) रात्री d) संध्याकाळी

3) खमाज रागात अवरोहात _____ हा स्वर कोमल आहे.

- a) ग b) नि c) ध d) रे

4) ताल आडाचौताल _____ मात्रांचा आहे.

- a) 12 b) 13 c) 14 d) 15

5) राष्ट्रगीताचे जनक _____ आहेत.

- a) वि. दा. सावरकर b) वसंत बापट
c) रविंद्रनाथ टागोर d) इकबाल

6) ताल आडाचौताल मध्ये २ मात्रांचे _____ खंड आहेत.

- a) 6 b) 3 c) 7 d) 5

7) राग बिहागच्या आरोहात _____ व _____ हे स्वर वर्ज्य आहेत.

- a) रे, प b) रे, ग c) रे, ध d) रे, नि

P.T.O.

2. राग बिहाग किंवा हमीरच्या छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. 6
 3. a) हमीर किंवा खमाजची शास्त्रीय माहिती लिहा. 4
b) ताल आडाचौताल किंवा घमार ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 4
 4. लक्षणगीत, सरगमगीत, दादरा यापैकी कोणत्याही २ गीतप्रकारांची माहिती लिहा. 7
- किंवा**
- ताल सूलताल ठेकाबोल माहितीसह लिहून दुप्पट करा.
5. पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर यांचे जीवनचरित्र लिहा. 7
-

SLR-X – 218

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – II) (Semester – III) (CGPA) (New) Examination, 2015
PRAKRIT (Optional) (Paper – III)
प्राकृत (सुद सायर कहा)

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

१४

- १) पद्मावतीस जंगलातून बाहेर येण्याचा रस्ता _____ दाखविला.
(मंत्रीने, भिल्लाने, साधूने, पतीने)
- २) दिव्य _____ साठी करकंडूचे ब्राह्मणासोबत भांडण झाले.
(राखी, गाडी, रत्ना, काठी)
- ३) ब्राह्मणाने करकंडूस चंपानगरीतील _____ मागितले.
(बाग, गाव, मंदीर, तलाव)
- ४) _____ राजारिता राण्या चंदन घासत होत्या.
(विजय, चंद्रगुप्त, खारवेल, नमि)
- ५) _____ पती मरणानंतर जंगलात निघून गेली.
(जया, हेमा, मदनरेखा, आशा)
- ६) जय राजास चित्रसभेची निर्मिती करताना _____ सापडला.
(ससा, दिवा, घंटा, मुकुट)
- ७) नमि व _____ वाद मदनरेखेने सोडविला.
(सुजय, कनक, चंद्रयश, सगर)

P.T.O.

- ८) सा सुणंती वि असुणंतीव किंचि _____ थिआ ।
(कालं, काथि, कणा, साथि)
- ९) न य तीए कोइ _____ दुट्ठभावो हिअए ।
(अन्नो, अन्नोसो, अन्नहो, अन्नोय)
- १०) सो जुद्धि-क्कओ _____ ।
(जाओ, जाओसि, जाओइ, जाओअं)
- ११) सा कहेइ-तं _____ कहिअं ।
(मए, मएअ, मएहो, मएहं)
- १२) हे _____ ! मम जीवणसेसं कियतमत्थि ?
(भयवंत, भयवत, भयवंते, कोई वि नत्थी)
- १३) संपूरिय-डोहलो गब्भं _____ उव्वहइ ।
(सुहेण, सुहेणमि, सुहेणमा, सुहेणं)
- १४) _____ च तीए नामं मयणमंजरि त्ति ।
(कयं, कयंना, कयंति, कयंतो)

२. भाषांतर करा (कोणतेही ७) :

१४

- १) पउमावइ ओलुग्गा जाया । राइणा पुच्छिया । कहिओ सभावो । ताहे राया सा य जय-हत्थिमि आरूढाई । राया छत्तं धरइ । गया उज्जाण ।
- २) करकंडू य महा-सासणो जाओ । सो किल गोउलप्पिओ । अणेगाणि तस्स गोउलाणि जायाणि । जाव-सरय-काले एगं गो-वच्छ थोर-गत्तं सेयं पिच्छइ । भणइ, एयस्स मायरं मा दुहेज्जह ।
- ३) अन्नया मयणरेहा चंदं सुमिणे दट्ठूण भत्तुणो सांहेइ । तेण भणिया, सुंदरि, सयल-पुहवि-मंडल-नहयलस्स मयंक-भूओ सुओ ते भविस्सइ । तओ तीए गब्भ-संभवो संवुत्तो ।
- ४) तओ नवकारं अणुसरंती पट्टिया एग-दिसाए । जाव दूरं गया । ताव दिट्ठो, एगो तावसो । तस्स मूलं गया । अभिवाइओ सो । पुच्छिया तेण, कओ सि अम्मो इहागया ताहे कहेइ, अहं, चेडगस्स धूया, जाव हत्थिणा आणीया । सो य तावसो चेडगस्स नियल्लओ ।
- ५) अत्थि इहेव भारहे वासे अवंती-जणवए सुदंसुणं नाम पुरं । मणिरहो नाम राया । मयणरेहाए सव्वगुण-संपन्नो चंदजसो नाम पुत्तो ।

- ६) सो मउड-रयण-पभावेण अजेओ दोमुह राया । भग्गं पज्जायस्स बलं । बंधिऊण पज्जोओ पवेसिओ नयरं । दिन्न चलणे कडयं ।
- ७) मणयाभिहाणस्स जक्खस्स इच्छइ उवाइयं । अन्नया पारियाय-मंजरी उवलंभ सुविण-सूइया जागया तीसे दुहिया ।
- ८) अत्थि इहेव भारहे वासे कंपिल्लं नाम पुरं । तत्थ हरिकुल वंसुब्भवो जओ नाम राया । तस्स गुणमाला नाम भारिया । सो य सया तीए सह रज्जेसहिं-अणुहवंतो गमेइ कालं ।

३. टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१४

- १) करकंडूचा जन्म
२) युगबाहूचा पुनर्जन्म
३) नमिराजाचे वैराग्य.

४. प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या :

१४

- १) कुम्मापुत्त चरियं
२) श्रीवीर चरियं.

५. दोमुख राजाच्या जीवनातील विविध प्रसंगांचे वर्णन करा.

१४

Seat	
No.	

B.A. II (Semester – III) Examination, 2015

(C.G.P.A.) (New)

PERSIAN (Optional) (Paper – III)

Prose

Day and Date : Wednesday, 23-12-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : i) **All** questions are **Compulsory**.

ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks choosing the correct alternative :

14

(1) حسین کاظم زادہ کو اُن کے بھائی _____ نے مدرسہ کمال میں داخل کرا دیا۔

(زمین العابدین زمین الدین غیاث الدین فخر الدین)

(2) _____ کتاب میں کل سات گفتاریں ہیں۔

(شعر العجم معاصر عجم زبور عجم رہبر نژاد نو)

(3) نصر اللہ ہرات میں _____ کا کام کیا کرتا تھا۔

(مصوری خیاطی نقاشی حمالی)

(4) نصر اللہ اصلاً _____ کا باشندہ تھا۔

(نیشاپور بصرہ دہخوارقاں شیراز)

(5) سلطنت _____ کا دانشمند وزیر جنوبی ہند میں فارسی زبان و ادب کا

سرپرست تھا جسے محمود گواں کے نام سے جانتے ہیں۔

(بہتمیہ عادل شاہیہ مغلیہ نظام شاہیہ)

- (6) عیار دانش کو کلید و منہ کو سامنے رکھ کر _____ نے دوبارہ فارسی میں لکھا۔
(ابو الفضل فیض بیرم خاں خان خاناں)
- (7) _____ تصنیف کے گنتار چہارم کا عنوان ”تکامل و اعتدال“ ہے۔
(رہبر نژاد نو مینا بازار سہ نشر ظہوری اخلاق محسنی)
- (8) انسان کے لئے لازم ہے کہ _____ کے چراغ کی روشنی میں اپنا مقام پیدا کرے۔
(عقل و تمیز عدل و انصاف صبر و تحمل اخلاق و عادات)
- (9) _____ کے فارسی اشعار آئین اکبری اور تزک جہانگیری میں درج ہیں۔
(منوہر توسنی موہن داس راجہ رام موہن رام داس)
- (10) پنڈت _____ سکندر لودھی کے عہد میں دہلی میں فارسی زبان و ادب کی تدریس میں مشغول تھا۔
(پنڈت شنکر دیال پنڈت چندر بھان پنڈت ڈونگرمل بھاسکر اچاریہ)
- (11) ابرہہ نے _____ میں شاندار کلیسا تعمیر کیا تھا۔
(دمشق شام ضعا بغداد)
- (12) بیشہ سے گزرنے والے _____ نے قدرت آثار خداوندی دیکھی۔
(درویش فقیر صوفی حاجی)
- (13) ولایت حلب کے بادشاہ نے اپنا خزانہ _____ کی خانقاہ میں چھپا دیا تھا۔
(زاہد مولوی مفتی منشی)
- (14) بنگال کے سلطان غیاث الدین اسکندر نے _____ کو ہندوستان آنے کی دعوت دی تھی۔
(خواجہ سعد مسعود حافظ شیرازی رودکی عرفی)

2. Write short answers **any seven** of the following : 14

- (1) ملا حسین واعظ کاشفی کی چند مشہور تصانیف کے نام لکھئے۔
- (2) رہبر نژاد نو میں حسین کاظم زادہ نے کن عنوانات پر اظہار خیال کیا ہے؟
- (3) عہد مغلیہ کے چند برہمن فارسی گو شعرا کے نام لکھئے۔
- (4) اکبر اعظم کے حکم سے کون کون سی سنسکرت کتابوں کا فارسی ترجمہ کیا گیا؟
- (5) بادشاہ ولایت حلب نے اپنا خزانہ کہاں اور کیوں دفن کر دیا تھا؟
- (6) سردار قریش عبدالمطلب نے خانہ کعبہ کی حفاظت کے لئے اللہ سے کیا دُعا مانگی؟
- (7) ابرہہ کی فوج سے اللہ نے خانہ کعبہ کی کیسے حفاظت کی؟
- (8) نصر اللہ کو باغیچہ خان سے کیوں نکلنا پڑا؟ بعد ازاں نصر اللہ کہاں چلا گیا؟

3. A) Write short notes on **any two** of the following : 8

- (1) سرزمین ہند میں زبان فارسی کی آمد و ترقی۔
- (2) 'خانہ پردی' کا خلاصہ لکھئے۔
- (3) اصحابِ فیل کے واقعہ کو مختصراً لکھئے۔

B) Write short notes on **any two** of the following : 6

- (1) رہبر نژاد نو میں اعتدال و میانہ روی کی اہمیت و افادیت پر حسین کاظم زادہ کے خیالات لکھئے۔
- (2) ”درویشی کہ در پیشہ می گذشت“ کا خلاصہ قلمبند کیجئے۔
- (3) ملا حسین واعظ کاشفی کی حیات و ادبی کارناموں پر اظہار خیال کیجئے۔

4. Translate **any one** of the following :

14

(A) یکی از آن جمله پانندیت دو نگر مل است که بدایونی در تاریخ خود از و نقل میکنند. وی برہمنی بوده است در زمان اسکندر لودی کہ در دہلی بہ تدریس زبان فارسی اشتغال داشته و این غزل از او است۔
دل خون نشدی چشم تو خنجر نشدی گر

رہ گم نشدی زلف تو اہتر نشدی گر

و نیز دیگری میرزا منوہر توسنی است در مائرا و آئین اکبر و تزک جہانگیری اشعاری چند بنام او ثبت شدہ از آن جملہ است۔

شیخ متعنی بدین و برہمن مغرور کفر

مست حسن دوست را با کفر و ایمان کار نیست

و شاعر ہندوی دیگر موسوم بہ کریشنا داس ہچنان در عصر اکبر است و این بیست از او است۔

ز اہدا کعبہ پرستی تو وما دوست پرست

تو باین عقل مسلمانی و من برہمنم

(B) نصر اللہ ہفتاد دو چہار سال عمر کردہ بود۔ اصلاً از مردم دہخوارقان بود ولی حوادث جہاں او

را بہرات بردہ بود و در آن شہر حملی می کرد۔ نصر اللہ از آن کسانی بود کہ یہ بیچ چیز دبستگی

نداشت۔ چون از خرد سالی یتیم ماندہ و ہرگز ہم زن نگرفتہ بود احساسات خانوادگی را لغوی

دانست۔ اگر در کوچہ مادری را دید کہ کودک نو بادہ خود را تنگ در آغوش گرفتہ و می

بوسید تعجب می کرد و برابر آن از تضر خودداری نمی توانست چون خانہ معین نہداشت

و ہر شبی را بجائی بسر می برد۔

5. Write in short important events of Kazim Zada's life and discuss with his thoughts in the light of Rehber-e-Nazad-e-Nau.

14

SLR-X – 220

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) (CGPA) Examination, 2015
Opt. PRAKRIT (Paper – IV)
Agaddattachariu

Day and Date : Saturday, 26-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१४

- १) दुर्योधन चोराने धन _____ ठेवले होते (मंदिरात, डोंगरात, तळ्यात, स्मशानात)
- २) अगडदत्ताने शेवटी _____ घेतली। (रिक्षा, दीक्षा, शाळा, शेती)
- ३) मदनंजिरीच्या वडिलांचे नाव _____ होते. (कमलदत्त, कोतवाल, बंधुदत्त, शंखदत्त)
- ४) _____ वइयरं सो कुमरो चइऊण नियपुंर रम्मं। (नाऊण, नाऊणसो, नाऊणम, नाऊणणो)
- ५) विसहरविसमप्पभवं निमेसमेत्तेण _____। (काहामि, काहामिट, काहामिस, काहामिति)
- ६) तो _____ अवसाणे भणियमिणं पवणचंडेण। (भोयण, भोयणत्ता, भोयणा, भोयणइंतो)
- ७) विसमविसपीडियंगा _____ निच्चेयणा जाया। (खणेण, पत्तोअ, पत्तोक, पत्तोहं)
- ८) परमत्तणो य गुज्झं _____ वि मा सुयणु पयडेसु। (कस्स, कस्संत, कस्सवंते, कस्संता)
- ९) कंपंतसयलगत्ता _____ कुमरस्स उच्छंगं। (पडिया, पडियामि, पडियामा, पडियाणं)
- १०) रइऊण चियं ताहे _____ उवरम्मि। (ठविया, ठवियामो, ठवियाणो, ठवियाद)

P.T.O.

- ११) नियनयराओ दूरे _____ वाराणसिं नयरिं । (पत्तो, पत्तोअ, पत्तोक, पत्तोहं)
- १२) _____ महिलियाए 'एसो मह भाउयसुओ' ति । (साहेइ, साहेइमि, साहेइमा, साहेइणं)
- १३) बावत्तरिं _____ गेणहइ थेवेण कालेणं । (कलाओ, कलाओट, कलाओस, कलाओति)
- १४) णहविऊणं कुमरवरं _____ पवरवत्थमाभरणं । (दाऊणं, दाऊणंमो, दाऊणो, दाऊणंय)

२. भाषांतर करा (कोणतेही ७) :

१४

- १) चंडेण तओ भणिओ 'अच्छसु एत्थं कलाउ सिक्खंतो ।
परमत्तणो य गुज्झं कस्स वि मा सुयणु पयडेसु' ॥
- २) साली भरेण तोएण जलहरा फलभरेण तरुसिहरा ।
विणएण य सप्पुरिसा नमंति न हु कस्स वि भएण ॥
- ३) सरस्सदि मए दिट्ठा दिव्वा कमललोयणा ।
हंसक्खंद समारूढा वीणा पुत्थगधारिणी ॥
- ४) तीए कुच्छिपसूओ पुत्तो नामेण अगडदत्तो ति ।
अणुदियहं सो पवरं वड्ढंतोजोव्वणं पत्तो ॥
- ५) रे रे भणह कुमारं 'सिग्धं चिय वज्जिऊण मह विसयं ।
अन्नत्थ कुणसु गमणं मा भणसु य जं न कहियं ति' ॥
- ६) सो रायसुओ तत्तो तीए गुणरूवरंजियमणो हु ।
नियनिलए संपत्तो चिंतंतो संगमोवायं ॥
- ७) णहविऊणं कुमरवरं दाऊणं पवरवत्थमाभरणं ।
तो भोयणावसाणे भणियमिणं पवणचंडेण ॥
- ८) अइव महंतं वेलं खेळ्ळवेऊण तं गयं पवरं ।
निययवसे काऊणं आरूढो ताव खंधम्मि ॥

३. टीपा लिहा (कोणतेही २) : १४
- १) मदनमंजिरीस सर्पदंश व पुनर्जीवन.
- २) नगर लुटणारा भुजंगमचोर व अगडदत्त युद्ध.
- ३) जंगलातील भिल्ल राजा धरणीधराचा वध.
४. प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देवून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा. १४
- १) सुरसुंदरी कहा
- २) तरंगवई कहा.
५. अगडदत्ताचा प्रारंभिक काळ विशद करून मदनमंजिरीशी प्रेमसंबंध कसे आले ते स्पष्ट करा. १४
-

SLR-X – 222

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – III) (New) (CGPA Pattern) Examination, 2015
OPT. POLITICAL SCIENCE (Paper – IV)
Modern Indian Political Thought

Day and Date : Saturday, 26-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option and rewrite the sentence : 14
- 1) Who is the author of the book 'Geeta Rahashya' ?
A) Pandit Nehru
B) M. K. Gandhi
C) Lokmanya Tilak
D) M. G. Ranade
- 2) Who is regarded as the father of Indian Nationalism ?
A) Lokmanya Tilak
B) Dr. B. R. Ambedkar
C) Raja Rammohan Roy
D) M. K. Gandhi
- 3) Who is the author of the book 'Hind-Swaraj' ?
A) Nehru
B) Raja Rammohan Roy
C) Lokmanya Tilak
D) M. Gandhi
- 4) Who was instrumental in the abolition of Sati tradition ?
A) Raja Rammohan Roy
B) L. Tilak
C) M. Gandhi
D) Dr. B. R. Ambedkar

P.T.O.

- 5) Who was the founder editor of Kesari newspaper ?
- A) Lokmanya Tilak
 - B) M. G. Ranade
 - C) M. N. Roy
 - D) Ram Manohar Lohia
- 6) Who is the founder of Indian Economics ?
- A) G. K. Gokhale
 - B) Pandit Nehru
 - C) M. G. Ranade
 - D) M. N. Roy
- 7) Who propounded Gram Rajya concept ?
- A) M. K. Gandhi
 - B) Pandit Nehru
 - C) M. G. Ranade
 - D) M. N. Roy
- 8) Which institute established in 1828 by Raja Rammohan Roy ?
- A) Aarya Samaj
 - B) Brahmo Samaj
 - C) Satya Shodhak Samaj
 - D) Prarthana Samaj
- 9) 'My Experiments with truth' an Autobiography is written by _____
- A) Vinoba Bhave
 - B) M. K. Gandhi
 - C) Namdar Gokhale
 - D) Justice Ranade
- 10) Who said 'Swaraj is My Birth Right' ?
- A) Pandit Nehru
 - B) M. Gandhi
 - C) Lokmanya Tilak
 - D) M. G. Ranade
- 11) Who is regarded as the father of Indian Renaissance ?
- A) M. G. Ranade
 - B) R. Rammohan Roy
 - C) Dadabhai Nauroji
 - D) Lokmanya Tilak

4. Answer **any one** of the following :

14

Explain Lokmanya Tilak's Four Fold Programme.

OR

Explain Justice Ranade's views on 'Social Reform'.

5. What is Satyagraha ? Explain the means of Satyagraha.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा :

14

1) 'गीता रहस्य' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) पंडित नेहरू

ब) म. गांधी

क) लोकमान्य टिळक

ड) एम. जी. रानडे

2) 'भारतीय राष्ट्रवादाचे शिल्पकार' कोणाला म्हटले जाते ?

अ) लोकमान्य टिळक

ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

क) राजा राममोहन रॉय

ड) म. गांधी

3) 'हिंद-स्वराज्य' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) पंडित नेहरू

ब) राजा राममोहन रॉय

क) लोकमान्य टिळक

ड) म. गांधी

4) सती प्रथा बंद करण्यासाठी खालीलपैकी कोणी प्रयत्न केले ?

अ) राजा राममोहन रॉय

ब) लोकमान्य टिळक

क) म. गांधी

ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

- 5) केसरी वृत्तपत्राचे संस्थापक कोण होते ?
अ) लोकमान्य टिळक
ब) एम. जी. रानडे
क) एम. एन. रॉय
ड) राम मनोहर लोहिया
- 6) 'हिन्दी अर्थशास्त्राचे' जनक कोण आहेत ?
अ) जी. के. गोखले
ब) पंडित नेहरु
क) एम. जी. रानडे
ड) एम. एन. रॉय
- 7) ग्रामराज्य ही संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) म. गांधी
ब) पंडित नेहरु
क) एम. जी. रानडे
ड) एम. एन. रॉय
- 8) राजा राममोहन रॉय यांनी 1828 साली कोणत्या संस्थेची स्थापना केली ?
अ) आर्य समाज
ब) ब्राह्मो समाज
क) सत्यशोधक समाज
ड) प्रार्थना समाज
- 9) 'माय एक्सपरिमेंट विथ ट्रुथ' हे आत्मचरित्र _____ यांनी लिहिले.
अ) विनोबा भावे
ब) महात्मा गांधी
क) नामदार गोखले
ड) न्या. रानडे
- 10) 'स्वराज्य हा माझा जन्मसिद्ध हक्क आहे' असे कोणी म्हटले आहे ?
अ) पंडित नेहरु
ब) म. गांधी
क) लोकमान्य टिळक
ड) एम. जी. रानडे
- 11) भारतीय प्रबोधनाचे जनक कोणाला मानले जाते ?
अ) एम. जी. रानडे
ब) राजा राममोहन रॉय
क) दादाभाई नौरोजी
ड) लोकमान्य टिळक

12) न्या. रानडेनी राष्ट्रीय सामाजिक परिषदेची स्थापना _____ साली केली.

अ) 1857

ब) 1867

क) 1877

ड) 1887

13) महात्मा गांधीजीनी सविनय कायदेभंगाची चळवळ कोणत्या साली सुरू केली ?

अ) 1920

ब) 1930

क) 1932

ड) 1942

14) खालीलपैकी महात्मा गांधीनी आपले राजकीय गुरु मानले होते.

अ) न्या. रानडे

ब) लो. टिळक

क) जी. के. गोखले

ड) राजा राममोहन रॉय

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

1) राजा राममोहन रॉय यांचे धार्मिक स्वातंत्र्याबद्दलचे विचार स्पष्ट करा.

2) न्या. रानडे यांचे धार्मिक स्वातंत्र्याबद्दलचे विचार सांगा.

3) म. गांधीजींची विश्वस्त संकल्पना सांगा.

4) सत्याग्रहाचे मार्ग कोणते ?

5) ब्राह्मो समाजाची महत्त्वाची दोन तत्त्वे सांगा.

6) न्या. रानडे यांचा संबंध आलेल्या दोन सामाजिक संस्थांची नावे सांगा.

7) राष्ट्रीय सामाजिक परिषदेचे संस्थापक कोण ?

8) लोकमान्य टिळकांनी सुरू केलेले दोन राष्ट्रीय सार्वजनिक उत्सव सांगा.

9) राजा राममोहन रॉय यांचे सामाजिक कार्य सांगा.

10) म. गांधीजींच्या दोन ग्रंथांची नावे सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : 14

- 1) सत्य व अहिंसा
- 2) गांधीजींची ग्रामराज्याची संकल्पना
- 3) न्या. रानडे यांचे राज्यसंस्थेची कर्तव्ये याविषयी विचार.
- 4) लोकमान्य टिळकांचे स्वदेशी बदलचे विचार.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : 14

लोकमान्य टिळकांचे चतुःसूत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

किंवा

न्या. रानडे यांचे सामाजिक सुधारणेसंबंधी विचार स्पष्ट करा.

5. सत्यागृह म्हणजे काय ? सत्यागृहाची साधने कोणती ? 14

SLR-X – 223

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
(Opt.) MARATHI
प्रबोधनपर वाङ्मय (Paper – II)

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

10

१) सत्यशोधक समाजाची स्थापना कोणी केली ?

- अ) राजा राममोहन रॉय ब) महात्मा फुले
क) छ. शाहू महाराज ड) न्या. रानडे

२) 'बळिवंत' या काव्यसंग्रहात कोणत्या विषयावरील कविता आहेत ?

- अ) दलित जीवन ब) ग्रामीण जीवन
क) महानगरी जीवन ड) आदिवासी जीवन

३) महात्मा फुले यांची काव्यरचना कोणत्या नावाने ओळखली जाते.

- अ) अखंड ब) अभंग
क) ओवी ड) लोकगीत

४) कवीच्या मते भागीरथी काळे कोठे गेली आहे ?

- अ) शेतात ब) गावाकडे
क) बागेत ड) स्वर्गाच्या वेशीवर

५) महात्मा फुले यांचा खालीलपैकी कोणता ग्रंथ आहे ?

- अ) शेतकऱ्याचा असूड ब) निबंधमाला
क) शतपत्रे ड) ब्राह्मण कन्या

P.T.O.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

10

१) ' सार्वजनिक सत्य धर्म' या ग्रंथातील निर्मिकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

सार्वजनिक सत्य धर्म या ग्रंथात नीतिविषयीचे म. फुल्यांचे विचार लिहा.

२) 'बळिवंत' काव्यसंग्रहातील 'आईचे' चित्रण स्पष्ट करा.

किंवा

बळिवंत काव्यसंग्रहातील निसर्गाचे वर्णन करा.

४. म. फुले यांनी सार्वजनिक सत्य धर्म या ग्रंथात संगितलेले सत्यवर्तनाचे नियम विशद करा.

10

किंवा

बळिवंत : बळिवंशाच्या दुःखाची गाथा या विधानाची चर्चा करा.

५. 'बळिवंत' या काव्यसंग्रहातील ग्रामीण जीवनाचे विशेष स्पष्ट करा.

10

SLR-X – 224

Seat No.	
----------	--

B.A. Part – II (Semester – IV) Examination, 2015
URDU (Optional) Paper – II (Old)
Urdu Prose (Non Fiction)
Safar Nama and Drama

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

۱. موزوں الفاظ کا انتخاب کر کے غانہ پُری کیجئے :

- (۱) پیشاور میں مہاشے _____ بچنے والے کو کہتے ہیں۔
(پاؤ سبزی تھولے مٹر)
- (۲) ڈاکٹر ایڈورڈ کولیو کی بیٹی کا نام _____ ہے۔
(اندو جین سوزن ایذا لیلہ ایذا بیلا)
- (۳) _____ سات پشتوں سے چوک میں تمباکو بیچتا ہے۔
(پھو ویلو من گلو)
- (۴) ڈرامہ ”دروازے کھول دو“ _____ کا تحریر کردہ ڈرامہ ہے۔
(پریم چند کرشن چندر مندو عصمت چغتائی)
- (۵) پنڈت رام دیال کے بیٹے کا نام _____ ہے۔
(رمل کانت کمل کانت موہن لال رام کرشن)

P.T.O.

- (۶) ”سراے سے باہر“ _____ کا ایک بہترین ڈرامہ ہے۔
(پریم چند راجندر سنگھ بیدی کرشن چندر پروفیسر مجیب)
- (۷) _____ ایک سندھی دلال ہے۔
(ویلو رنگاچاری لچھو من)
- (۸) _____ دلی میں دلشاد زردے کی براہنج کھولنے کا ارادہ ہے۔
(رنگاچاری ویلو لچھو من)
- (۹) کمل کانت تو کیا ہندوں کے لئے _____ بولنا گناہ ہے۔
(ہندی مراٹھی انگریزی اُردو)
- (۱۰) _____ ڈرامہ قومی یکجہتی کا ایک بہترین نمونہ ہے۔
(سات کھیل راج دلاری رادھا کنہیا دروازے کھول دو)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی پانچ)

- (۱) کریم اللہ کینڈا سے ہندوستان کیوں چلے آئے؟
- (۲) ویلو کے ہوٹل کن کن شہروں میں تھے؟
- (۳) ڈرامے کی تعریف لکھئے۔
- (۴) آفتاب رائے کتنے ریسٹورنٹ کے مالک ہیں؟ اُن کے نام بتائیے۔
- (۵) کرشن چندر کے دو ڈراموں کے نام بتائیے۔
- (۶) دل کا دورہ کسے پڑھ جاتا ہے اور اُس کا علاج کون کرتا ہے؟

10

۳. کوئی دو سوال حل کیجئے :

- (۱) فن ڈرامہ کے عناصر ترکیبی لکھئے۔
- (۲) ڈاکٹر ایڈورڈ کولیو پر نوٹ لکھئے۔
- (۳) ڈرامہ ”دروازے کھول دو“ کی زبان و بیان پر روشنی ڈالئے۔

10

۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- (۱) کرشن چندر کی سوانح حیات قلمبند کیجئے۔
- (۲) ڈرامہ ”دروازے کھول دو“ کے کرداروں پر روشنی ڈالئے۔

10

۵. ڈرامے کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئے۔

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
ECONOMICS (Paper – II) (Old)
Money Banking and Public Finance**

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence. **10**
- 1) Public finance is the account of
a) Government b) Person c) Family d) Capitalist
 - 2) _____ first presented the principle of maximum social advantage.
a) Pigou b) Dr. Daltan c) Prof. Musgrave d) Adam Smith
 - 3) _____ is the public expenditure.
a) Expenditure of a social group b) Government expenditure
c) Private expenditure d) None of these
 - 4) _____ presented the principle of equality of tax.
a) Adam Smith b) Dr. Daltan c) Findley Shiraj d) Pigou
 - 5) _____ is the objective of government's economical transaction.
a) Maximum profit b) Maximum social advantage
c) No loss-No profit d) None of these
 - 6) In the tax system in which impact of tax falls on one person and incidence of burden on other person is called _____ tax.
a) Direct b) Indirect c) Progressive d) Proportional
 - 7) Public loan is raised to
a) Manage the deficit b) Control inflation
c) Narrow the public sector d) Different from these

8) The incidence of burden and impact of tax fall on the same person is called _____ tax.

- a) Direct b) Indirect c) Regressive d) Proportional

9) The government expenditure _____ due to the public loan drawn on large scale.

- a) Increases b) Decreases
c) Narrows d) Different from these

10) The Budget is _____ when the income is higher than government expenditure.

- a) Deficit b) Surplus c) Balanced d) None of these

2. Answer in short (**any four**) :

8

- 1) What is indirect tax ?
- 2) What do you mean by public loan ?
- 3) State what is meant by administrative expenditure ?
- 4) What is budget ?
- 5) What is tax transition ?
- 6) What is meant by Revenue Budget ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Difference between public and private finance.
- 2) Classification of tax.
- 3) Ability to pay tax.
- 4) Principles of public expenditure.
- 5) Ability of incidence of burden.
- 6) Effects of public loan.

4. Write broad answer (**any one**) :

10

A) What is the public finance ? Explain its nature and importance.

OR

B) What is indirect tax ? Explain the merits and demerits of it.

5. Explain the causes of the increase of public loan in India.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) सार्वजनिक आयव्यय म्हणजे _____ चा जमा खर्च होय.
अ) सरकार ब) व्यक्ती क) कुटुंब ड) भांडवलदार
- २) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व सर्वप्रथम _____ यानी मांडले.
अ) पीगु ब) डॉ. डाल्टन क) प्रा. मसग्रेव्ह ड) अँडम स्मीथ
- ३) सार्वजनिक खर्च म्हणजे _____ होय.
अ) समाजातील एखाद्या गटाचा खर्च ब) सरकारी खर्च
क) खाजगी खर्च ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ४) कर विषयक समतेचे तत्व _____ यानी मांडले.
अ) अँडम स्मीथ ब) डॉ. डाल्टन क) फीडले शीराज ड) पीगु
- ५) सरकारी अर्थ व्यवहाराचे उद्दीष्ट _____ असते.
अ) महत्तम नफा ब) महत्तम सामाजिक लाभ तत्व
क) ना नफा ना तोटा ड) यापैकी नाही
- ६) ज्या कर पद्धतीत कराघात एका व्यक्तीवर आणि करभार दुसऱ्या व्यक्तीवर पडतो त्याला _____ कर असे म्हणतात.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) प्रमाणशीर ड) पुरोगामी
- ७) सार्वजनिक कर्ज _____ या कारणासाठी उभारले जाते.
अ) तुट भरुण काढण्यासाठी ब) चलनवाढ करण्यासाठी
क) सार्वजनिक क्षेत्राचा संकोच करण्यासाठी ड) यापेक्षा वेगळे
- ८) करभार व कराघात एकाच व्यक्तीवर पडतो आशा कराला _____ कर असे म्हणतात.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) प्रमाणशीर ड) प्रतीगामी

९) प्रचंड प्रमाणात वाढलेल्या सार्वजनिक कर्जांमुळे सरकारी खर्चात _____ होते.

अ) वाढ ब) घट क) संकोच ड) यापेक्षा वेगळे

१०) सरकारी खर्चापेक्षा उत्पन्न जास्त असते तेव्हा _____ अंदाज पत्रक असते.

अ) तुटीचे ब) शीलकी क) संतुलीत ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

- १) अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ?
- २) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय ?
- ३) प्रशासकीय खर्च म्हणजे काय ?
- ४) अंदाजपत्रक म्हणजे काय ?
- ५) कर संक्रमण म्हणजे काय ?
- ६) महसूली अंदाज पत्रक म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) खाजगी व सार्वजनिक आयव्ययातील फरक
- २) करांचे वर्गीकरण
- ३) करदेय क्षमता
- ४) सार्वजनिक खर्चाची तत्वे
- ५) करभार पात्रता
- ६) सार्वजनिक कर्जांचे परिणाम.

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे दिर्घ उत्तर लिहा :

१०

अ) सार्वजनिक आयव्यय म्हणजे काय त्याचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ? अप्रत्यक्ष कराचे गुण दोष स्पष्ट करा.

५. भारतातील सार्वजनिक कर्जांच्या वाढीची कारणे स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 227

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – II) (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
OPTIONAL MARATHI (Paper – III)

वाङ्मयाचा आस्वादात्मक अभ्यास
पाठ्यपुस्तके – १) इडली ऑर्किड आणि मी – विठ्ठल कामत
२) ऋतुचक्र – दुर्गा भागवत

Day and Date : Friday, 20-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 a.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) प्राचीन काळापासून कोणाला प्रसंगी काल म्हणण्याची प्रथा पडली ?
अ) सूर्याला ब) चंद्राला क) मंगळाला ड) शनिला
- २) घाणेरीला गुजरातीत काय म्हणतात ?
अ) कण्हेरी ब) मधुमालती क) चुनडी ड) कमळ
- ३) खुरचाफ्याची फुले कोणत्या वेळी उमळतात ?
अ) सकाळी ब) दुपारी क) रात्री ड) सायंकाळी
- ४) ऋतुचक्र हे पुस्तक कोणी प्रकाशित केले आहे ?
अ) मॅजेस्टिक प्रकाशन ब) मेहता प्रकाशन
क) पॉप्युलर प्रकाशन ड) पद्मगंधा प्रकाशन
- ५) गर्भाचा अधिष्ठाता देव कोणास मानले ?
अ) सूर्याला ब) चंद्राला क) शुक्राला ड) मंगळाला
- ६) इडलीला युरोपात विठ्ठल कामत यानी कोणते नाव दिले ?
अ) इंडियन फुड ब) इंडियन राईस पुडिंग
क) इंडियन राईस मेड ड) इंडियन मिल्क

P.T.O.

- ७) 'इडली ऑर्किड आणि मी' या पुस्तकातील चित्रे कोणी रेखाटली आहेत ?
 अ) व्यंकटेश कामत ब) विठ्ठल कामत क) सतीश भवसार ड) ओम शुभम
- ८) विठ्ठल कामतांचे वडील म्हणजे प्रती
 अ) हिटलर ब) टाटा क) अंबानी ड) मुसोलिनी
- ९) विठ्ठल कामत याना लंडनमध्ये कोणत्या हॉटेलमध्ये नोकरी मिळाली ?
 अ) आन ब) शान क) जॉन ड) पॉल
- १०) विठ्ठल कामत यांच्या आईचे नाव काय होते ?
 अ) सुधाताई ब) इंदूताई क) मनूताई ड) रेखाताई

२. दोन वाक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही ५) :

१०

- १) ऋतु म्हणजे काय ?
 २) आंब्याला साथ देणारे दुसरे झाड कोणते ?
 ३) वालगुंजाच्या झाडाचा पुष्पबहर केव्हां ओसरू लागतो ?
 ४) यशस्वी होण्यासाठी कोणत्या तीन गोष्टी आपल्याकडे पाहिजेत ?
 ५) कोणत्या कारणामुळे गोच्या लोकांना इडली आपलीशी वाटली ?
 ६) आंत्रप्रीनर म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) दुर्गा भागवत यानी रान भेंडीच्या गिरेबाज फुलांचे वर्णन कसे केले आहे ?

किंवा

श्रावण साखळीतील पावसाचे व ढगाचे चित्रण करा.

ब) व्यंकटेश कामत यांचे स्वभाव चित्रण करा.

किंवा

विठ्ठल कामतानी गिऱ्हाइकाचे मानसशास्त्र कसे ओळखले ?

४. प्रत्येक महिन्याचे वेगळेपण दुर्गा भागवत यानी कसे रेखाटले आहे ?

१०

किंवा

ऋतुचक्र या पुस्तकाचे परीक्षण करा.

५. 'इडली ऑर्किड आणि मी' हे आत्मकथन अनेकांना प्रेरणा देणारे आहे याची चर्चा करा.

१०

SLR-X – 228

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015

URDU (Optional) Paper – III (Old)

Urdu Poetry

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the left indicate full marks.**

- 10 .1 صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ جوابی پرچے میں لکھئے :
- (1) مرتضیٰ حضرت _____ کا لقب ہے۔
(حسن علی عباس حسین)
- (2) حضرت زینب سے حضرت _____ نے التجا کی کہ وہ اُن کے یتیموں کو خیمے میں لے جا کر بٹھائیں۔
(زین العابدین عباس علی اکبر امام حسین)
- (3) 'در فضیلتِ علم' _____ کی ہیئت میں لکھی ہوئی نظم ہے۔
(خمیس مثلث مربع مسدس)
- (4) صیاد کی ناہمی کا _____ نے فائدہ اٹھایا۔
(مُرخ کُتا بلی ہاتھی)
- (5) 'جلوہ صبح' میں شاعر نے _____ اور اُن کے معجزے یَدِ بیضا کا ذکر کیا ہے۔
(عیسیٰ موسیٰ یعقوب ایوب)
- (6) کڑے، واچھڑے گوکھرو، سوت بوٹے، تار توڑ وغیرہ _____ ہیں۔
(نہادات جمادات زیورات ملبوسات)

P.T.O.

- (7) چمن سے بھرا باغ گل سے چمن
کہیں رائے بیل اور کہیں موتیا
درج بالا شعر میں صنعت _____ کا استعمال کیا گیا ہے۔
(مراعاة النظر مبالغہ تضاد استعارہ)
- (8) قصیدے سے تشبیہ کو الگ کر کے _____ کا نام دیا گیا۔
(مرثیہ رباعی نظم غزل)
- (9) کوئی دم کا مہماں ہوں اے اہل محفل
چراغ سحر ہوں بجھا چاہتا ہوں
درج بالا شعر میں 'کوئی دم کا مہماں' اور 'چراغ سحر' _____ ہیں۔
(فقرے جملے محاورے روزمرہ)
- (10) غرور زہد نے _____ کو بندگانِ خدا پر زبان دراز کرنا سکھایا ہے۔
(ولی واعظ حافظ حکیم)

10

2. درج ذیل اشعار کی تشریح کیجئے: (کوئی پانچ/5)

(1) مہینے وصل کے گھڑیوں کی صورت اڑتے جاتے ہیں

مگر گھڑیاں جدائی کی گزرتی ہیں مہینوں میں

(2) ذرا سا تو دل ہوں، مگر شوخ اتنا

وہی ان ترانی سنا چاہتا ہوں

(3) بٹھا کے عرش پہ رکھا تو نے اے واعظ!

خدا وہ کیا ہے جو بندوں سے احتراز کرے

- (4) تقلید کی روش سے تو بہتر ہے خودکشی
رستہ بھی ڈھونڈ، خضر کا سودا بھی چھوڑ دے
- (5) کسی ایسے شرر سے پھونک اپنے خرمن دل کو
کہ خورشید قیامت بھی ہو تیرے خوشہ چینوں میں
- (6) مری نگاہ میں وہ رند ہی نہیں ساقی
جو ہوشیاری و مستی میں امتیاز کرے

10

3. مختصر جواب لکھئے : (کوئی دو/2)

- (1) حالی کی زندگی کے اہم واقعات تحریر کیجئے۔
- (2) صنعت تضاد کی تعریف مع مثال کے لکھئے۔
- (3) پنڈت دیا شنکر نسیم کے حالات زندگی قلمبند کیجئے۔

4. درج ذیل حصوں میں سے کسی ایک حصہ کے اقتباسات کی تشریح سیاق و سباق کے حوالے سے کیجئے : 10

حصہ اول

- (1) بازو کے جو بند کھول ڈالے
طائر نے تڑپ کے پر نکالے
اک شاخ پہ جا، چہک کے بولا
کیوں، پر مرا کیا سمجھ کے کھولا؟
ہمت نے مری مجھے اڑایا
غفلت نے تری مجھے چھڑایا۔

(2) جو نخل تھا گلشن میں بروصد کھڑا تھا
 دامن سحر میں گل خورشید پڑا تھا
 کیا خوب مقدر چمنستاں کا لڑا تھا
 ہر گل پہ گہر قطرہ شبنم کا جڑا تھا
 بلبل کہیں طاوس کہیں گھوم رہے تھے
 مستوں کی طرح نخل چمن جھوم رہے تھے۔

حصہ دوم

(1) کنیزان مہرو کی ہر طرف ریل
 چنبلی کوئی اور کوئی رائے بیل
 رنگیلی کوئی اور کوئی شیاں روپ
 کوئی چت لگن اور کوئی کام روپ
 کوئی کیتکی اور کوئی گلاب
 کوئی مہرتن اور کوئی ماہتاب
 دیئے علم نے کھول اُن پر خردا نے

(2) چھپے اور ظاہر نئے اور پرانے
 بتائے اُنھیں غیب کے مال خانے
 دکھائے فتوحات کے سب ٹھکانے

ہوا جیسے پھانی ہے سب بحر و بر پر

وہ یوں پچھا گئے خاور اور باختر پر۔

8) 'Women's Empowerment National Policy' was accepted by Indian Govt. in _____

- a) 1991 b) 1995 c) 2001 d) 2010

9) This is _____ method in $P_p = P_1 (1 + r)^n$.

- a) Geometric b) Arithmetic c) Economic d) Ratio

10) _____ has developed 'S' shape logistic curve.

- a) Quetelet b) Verslest c) Prof. Hirsch d) P. G. Moore

2. Write short answer of following questions (**any four**) :

8

- 1) What is meant by interstate migration ?
- 2) What is sex ratio ?
- 3) State the equation of literacy ratio.
- 4) Define the population policy.
- 5) What is women's empowerment ?
- 6) State the two limitations on population projection technique.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Size and growth of Indian Population.
- 2) New Population Policy (2000).
- 3) Family welfare.
- 4) Simple growth rate of population.
- 5) Occupational structure in India.
- 6) Utility of time series analysis.

4. Answer the following question (**any one**) :

10

- a) Explain the main causes of migration.

OR

- b) Evaluate the population policy during the planning period.

5. What is meant by environment ? Explain the population based reasons of environmental degradation.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ यांच्या मते, 'सुसंस्कृत व प्रगत लोकच दूर अंतरावर अधिक प्रमाणात स्थळांतर करीत असतात'.
- अ) प्रा. हॉले ब) डॉ. मार्शल क) अँडम स्मिथ ड) फ्रँक लोरिमर
- २) शेती, वन आणि मासेमारी या व्यवसायांचा समावेश _____ या क्षेत्रात होतो.
- अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) यापैकी नाही
- ३) सन २००१ च्या जनगणने प्रमाणे भारताची एकूण लोकसंख्या _____ आहे.
- अ) ११० कोटी ब) १०२.७ कोटी क) १२१ कोटी ड) १३० कोटी
- ४) भारताची लोकसंख्या _____ आहे.
- अ) कमी ब) अतिशय कमी क) अतिरीक्त ड) पर्याप्त
- ५) _____ हे प्रमुख घटक लोक संख्येतील बदलाला जबाबदार असतात.
- अ) जन्म ब) मृत्यू क) स्थलांतर ड) वरील सर्व
- ६) सन _____ मध्ये कुटुंबनियोजन खात्याची स्वतंत्र रचना करण्यात आली.
- अ) १९५१ ब) १९६१ क) १९६६ ड) १९९१
- ७) सन २००१ च्या जनगणना अहवालानुसार दर हजार पुरुषांच्यामात्रे स्त्रियांचे प्रमाण _____ राज्यात सर्वात कमी आहे.
- अ) महाराष्ट्र ब) केरळ क) गुजरात ड) हरियाणा
- ८) स्त्रियांच्या सबलीकरणाचे राष्ट्रीय धोरण _____ या वर्षापासून भारत सरकारने स्विकारले.
- अ) १९९१ ब) १९९५ क) २००१ ड) २०१०
- ९) $P_p = P_1 (1 + r)^n$ हे लोकसंख्या प्रक्षेपणाचे _____ पद्धतीचे सूत्र आहे.
- अ) भूमितीय ब) गणितीय क) आर्थिक ड) गुणोत्तर
- १०) 'S' (एस) आकाराच्या लॉजिस्टिक वक्र पद्धतीचा विकास _____ यांनी केला.
- अ) क्वेटलेट ब) व्हर्सल्ट क) प्रा. हर्स ड) पी.जी. मूर

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) आंतरराज्य स्थलांतर म्हणजे काय ?
 - २) स्त्रि-पुरुष प्रमाण म्हणजे काय ?
 - ३) साक्षरतादराचे सूत्र सांगा.
 - ४) लोकसंख्याविषयक धोरणाची व्याख्या द्या.
 - ५) महिला सबलीकरण म्हणजे काय ?
 - ६) लोकसंख्या प्रक्षेपण तंत्राच्या दोन मर्यादा सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भारतीय लोकसंख्येचे आकारमान आणि वाढ.
 - २) नवीन लोकसंख्याविषयक धोरण (२०००).
 - ३) कुटुंब कल्याण.
 - ४) लोकसंख्येचा सरळ वृद्धीदर.
 - ५) भारतातील व्यावसायिक संरचना.
 - ६) कालिक श्रेणीच्या विश्लेषणाची उपयुक्तता.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १०
- अ) स्थलांतराची प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) नियोजन काळातील लोकसंख्याविषयक धोरणाचे मूल्यमापन करा.
५. पर्यावरण म्हणजे काय ? पर्यावरण अवनतीची लोकसंख्या-विषयक कारणे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
OPTIONAL HISTORY (Paper – II) (Old)
Modern Europe (1750 to 1950 A.D.)

Day and Date : Saturday, 21-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) _____ was a sculptor unification of Germany.
A) Bismark
B) Kaiser William I
C) Kaiser William II
D) Metternich
- 2) In 1888 A.D. _____ was the emperor of Germany.
A) Kaiser William – I
B) Kaiser William – II
C) Bismark
D) None of these
- 3) In 19th century _____ country was the abandonment policy of splendid isolation.
A) Germany
B) Russia
C) England
D) France
- 4) In _____ A.D. America entered in the First World War.
A) 1914
B) 1915
C) 1916
D) 1917
- 5) In 1879 A.D. _____ was the chancellor of Austria.
A) Kaunt Aandressi
B) Bismark
C) Windtharst
D) Kaiser William – I
- 6) International justice of League of Nation is in _____ took place.
A) New York
B) Heg
C) Newjarsi
D) Geneva
- 7) At 1911 A.D. _____ was the editor of socialist newspaper of Avanti.
A) Kemal Pasha
B) Hitler
C) Mussolini
D) General Franco

8) In 1919 A.D. _____ was established National Socialist Party (Nazi) at Germany.

A) General Franco

B) Kemal Pasha

C) Mussolini

D) Hitler

9) During the period of Second World War _____ was the Prime Minister of England.

A) Sir Wiston Churchil

B) Klaymant Ataly

C) Sir Saiman

D) None of these

10) America dropped first atom bomb on Japanese city of

A) Nagasaki

B) Hiroshima

C) Hokadu

D) Honsu

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

1) Write the names of political party in Bismark period.

2) Which are the nation in Three Emperors (Agreement League) ?

3) State the immediate cause of the First World War.

4) Write the Fascist philosophy.

5) Which are the nations in Rome-Berlin-Tokyo Axis ?

6) Write the four names of dictatorship in Europe at Second World War period.

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Kultur Kampf

2) Bismark proletariat beneficial acts

3) Effect of 1st World War

4) External policy of Mussolini (foreign)

5) United Nations Organisation (UNO)

6) Vaimar Constitution.

4. Explain the Internal Policy of Hitlar.

10

OR

Discuss the foreign policy of Bismark.

5. Discribe the causes of Second World War.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) जर्मनीच्या एकीकरणाचा शिल्पकार _____ हे होते.
अ) बिस्मार्क
ब) कैसर विलियम - I
क) कैसर विलियम - II
ड) मेटर्निक
- 2) इ.स. 1888 ला जर्मनीचा बादशाह _____ हे होते.
अ) कैसर विलियम - I
ब) कैसर विलियम - II
क) बिस्मार्क
ड) यापैकी नाही
- 3) 19 व्या शतकात _____ या देशाने वैभवशाली अलिप्ततेच्या धोरणाचा त्याग केला.
अ) जर्मनी
ब) रशिया
क) इंग्लंड
ड) फ्रान्स
- 4) इ.स. _____ साली अमेरिकेने पहिल्या महायुद्धात प्रवेश केला.
अ) 1914
ब) 1915
क) 1916
ड) 1917
- 5) इ.स. 1879 ला ऑस्ट्रियाचा चॅन्सेलर _____ हे होते.
अ) काऊंट आंद्रेसी
ब) बिस्मार्क
क) विंडथॉर्स्ट
ड) कैसर विलियम - II
- 6) राष्ट्रसंघाचे आंतरराष्ट्रीय न्यायालय _____ या ठिकाणी आहे.
अ) न्यूयॉर्क
ब) हेग
क) न्यूजर्सी
ड) जिनिव्हा
- 7) इ.स. 1911 साली 'अवंती' या समाजवादी वृत्तपत्राचे संपादक _____ हे होते.
अ) केमाल पाशा
ब) हिटलर
क) मुसोलिनी
ड) जनरल फ्रॅन्को
- 8) इ.स. 1919 साली जर्मनीत राष्ट्रीय समाजवादी पक्षाची (Nazi) स्थापना _____ यांनी केली.
अ) जनरल फ्रॅन्को
ब) केमालपाशा
क) मुसोलिनी
ड) हिटलर

9) दुसऱ्या महायुद्धाच्या काळात _____ हे इंग्लंडचे पंतप्रधान होते.

अ) सर विस्टन चर्चिल

ब) क्लेमेंट अटली

क) सर सायमन

ड) यापैकी नाही

10) अमेरिकेने पहिला अणुबॉम्ब जपानच्या _____ या शहरावर टाकला.

अ) नागासकी

ब) हिरोशिमा

क) होकाइ

ड) होन्शू

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

1) बिस्मार्कच्या काळातील राजकीय पक्षांची नावे लिहा.

2) तीन सम्राटांच्या संधान कोणकोणते देश होते ?

3) पहिल्या महायुद्धाचे तत्कालिन कारण सांगा.

4) फॅसिस्ट तत्त्वज्ञान सांगा.

5) रोम-बर्लिन- टोकिओ अक्ष करारात कोणकोणते देश होते ?

6) दुसऱ्या महायुद्धाच्या काळातील युरोपातील चार हुकूमशाही व्यक्तींची नावे लिहा.

3. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

1) सांस्कृतिक लढा

2) बिस्मार्कची कामगारविषयक कायदे

3) पहिल्या महायुद्धाचे परिणाम

4) मुसोलिनीचे परराष्ट्रीय धोरण

5) संयुक्त राष्ट्रसंघ (युनो)

6) वायमर राज्यघटना.

4. हिटलरचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

10

किंवा

बिस्मार्कच्या परराष्ट्रीय धोरणाची चर्चा करा.

5. दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे सांगा.

10

- 7) _____ is the one of the overpopulated countries in the world.
A) U.S.A. B) Canada C) India D) New Zealand
- 8) _____ economic activities are directly based on natural resources.
A) Primary B) Secondary C) Tertiary D) Quaternary
- 9) The total of all sub elements is _____ degree in divided circle.
A) 180 B) 250 C) 350 D) 360
- 10) The age and sex structure is shown by _____ method simultaneously.
A) Population pyramid B) Divided circle
C) Dot method D) Choropleth method

2. Write short answers of the following (**any four**) : 8

- 1) Define under population.
- 2) Give names of economic factors effecting on population distribution.
- 3) What is meant by international migration ?
- 4) Define im-igration.
- 5) Give the names of factors affecting on mortality.
- 6) State the assumptions of Malthus theory.

3. Write short notes (**any four**) : 12

- 1) Consequences of migration.
- 2) Overpopulation.
- 3) Population growth and adverse effect on resources.
- 4) Sex composition.
- 5) Population pyramid.
- 6) Divided circle.

4. Describe demographic transition theory. 10

OR

Explain types of migration.

5. Describe densely and sparsely populated regions in the world. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सीलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. खालील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

10

- 1) जास्त _____ मुळे वाळवंटी प्रदेश विरळ लोकसंख्येचे आहेत.
अ) पर्जन्य ब) तापमान क) आर्द्रता ड) हवेचा दाब
- 2) जगाची 60 टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या _____ खंडात आढळते.
अ) युरोप ब) आफ्रिका क) उत्तर अमेरिका ड) आशिया
- 3) विकसित देशांपेक्षा अविकसित देशांचा लोकसंख्या वाढीचा दर _____ आहे.
अ) कमी ब) मध्यम क) जास्त ड) यापैकी नाही
- 4) संक्रमणपूर्व समतोल अवस्थेमध्ये जन्मदर व मृत्युदर दोन्ही _____ असतात.
अ) जास्त ब) मध्यम क) कमी ड) अति कमी
- 5) एखाद्या देशाच्या सिमे अंतर्गत एका प्रदेशातून दुसऱ्या प्रदेशात होणारे स्थलांतर म्हणजे _____ स्थलांतर होय.
अ) कमी अंतराचे ब) अंतर्गत क) आंतरराष्ट्रीय ड) यापैकी नाही
- 6) एका नागरी प्रदेशाकडून दुसऱ्या नागरी प्रदेशाकडे होणाऱ्या स्थलांतरास _____ स्थलांतर म्हणतात.
अ) नागरी-नागरी ब) नागरी-ग्रामीण क) ग्रामीण-नागरी ड) ग्रामीण-ग्रामीण
- 7) _____ हा एक जगातील अतिरिक्त लोकसंख्येचा देश आहे.
अ) संयुक्त संस्थाने ब) कॅनडा क) भारत ड) न्यूझीलंड
- 8) _____ हे आर्थिक व्यवसाय प्रत्यक्षपणे नैसर्गिक साधनसंपत्तीवर अवलंबून आहेत.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक क) तृतीयक ड) चतुर्थक
- 9) विभाजित वर्तुळामध्ये सर्व उप घटकांची बेरीज _____ अंश असते.
अ) 180 ब) 250 क) 350 ड) 360
- 10) _____ या पद्धतीने वय व लिंग रचना एकाच वेळी दर्शविली जाते.
अ) लोकसंख्या मनोरा ब) विभाजित वर्तुळ क) टिंब पद्धती ड) छाया पद्धती

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) न्यूनतम लोकसंख्येची व्याख्या लिहा.
 - 2) लोकसंख्येवर परिणाम करणाऱ्या आर्थिक घटकांची नांवे सांगा.
 - 3) आंतरराष्ट्रीय स्थलांतर म्हणजे काय ?
 - 4) आगमन स्थलांतराची व्याख्या सांगा.
 - 5) मर्त्यतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची नांवे सांगा.
 - 6) माल्थसच्या सिद्धांताची गृहितके सांगा.
3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : 12
- 1) स्थलांतराचे परिणाम.
 - 2) अतिरिक्त लोकसंख्या.
 - 3) लोकसंख्या वाढ आणि साधनसंपत्तीवरील दुष्परिणाम.
 - 4) लिंग रचना.
 - 5) लोकसंख्या मनोरे.
 - 6) विभाजित वर्तुळ.
4. लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे वर्णन करा. 10
- किंवा**
- स्थलांतराचे प्रकार स्पष्ट करा.
5. जगातील दाट व विरळ लोकसंख्येच्या प्रदेशांचे वर्णन करा. 10
-

4. Answer '**any one**' of the following questions : **10**

- A) Make a list of ten steps a Chairperson is required to take for conducting a formal meeting.
- B) Bring out in detail the five directions for beginning a formal meeting.

5. Rajesh Patil, a Computer Engineer, goes to Modern Softechs, Mumbai, for an interview to be conducted for the post of Executive Officer by Jatin Sharma, the Manager. Write the script of the interview on the basis of the following clues. **10**

- 1) Entering into the cabin.
 - 2) Formal greeting.
 - 3) Qualifications.
 - 4) Nature of work.
 - 5) Expected salary.
 - 6) Working hours.
 - 7) Taking leave.
-

SLR-X – 236

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HINDI (I.D.S.)
(प्रयोजनमूलक हिन्दी)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित अंग्रेजी वाक्यांशों के हिन्दी पर्याय लिखिए : 10
- 1) As may be necessary.
 - 2) Does not stand to reason.
 - 3) Facts are being collected.
 - 4) Kindly acknowledge receipt.
 - 5) Liable to disciplinary action.
 - 6) No action is necessary.
 - 7) Sanctioned as proposed.
 - 8) Your attention is invited.
 - 9) Returned duly endorsed.
 - 10) Speak with self contained note.
2. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए (6 में से 5) : 10
- 1) राजभाषा किसे कहते हैं ?
 - 2) विज्ञापन की परिभाषा दीजिए।
 - 3) जनसंचार को अंग्रेजी में क्या कहते हैं ?
 - 4) आय. एस. डी. का अर्थ क्या है ?
 - 5) समाचार की परिभाषा दीजिए।
 - 6) व्यावसायिक पत्र से क्या तात्पर्य है ?

P.T.O.

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो विज्ञापनों का हिन्दी में अनुवाद कीजिए : 10

1) पुरुष असो किंवा स्त्री आपल्या केसांशी निगडीत सर्व समस्येचे 100% खात्रीचे निदान आता फक्त तारा क्लिनिक मध्येच.

Condition Apply :

काय तुम्ही टक्कल पडण्याची वाट पहात आहात का ?

केस गळत असतील तर इलाज करणे जरूरी आहे. कोणत्याही सर्जरी शिवाय मुळापासून केस उगवू शकतात.

तारा क्लिनिक	9325151610
--------------	------------

2) आवश्यकता आहे

मुंबईतील एका मोठ्या व्यापाऱ्याच्या वस्त्रोदयोग कंपनीला आपल्या कपड्यांसाठी प्रचारक/ विक्रेत्यांची ज्यांच्याकडे विक्रय कलेचा 5 वर्षांचा अनुभव आहे, त्या युवक व युवतिनी प्रमाणपत्रा सहित दि. 15/1/14 पर्यंत खालील पत्यावर अर्ज पाठवावा। योग्यतेनुसार वेतन दिले जाईल।

पत्ता :

द्वारा/पो. बॉक्स नं. 11/3

मुंबई - 410013

3) Reliance Air

Don't let Fog blur

Your travel Plans

Have you tried the new Reliance Air ?

This summer do not let Fog make your travel plans go haywire, choose the airline that is best equipped to fly in low visibility; conditions caused by Fog.

4. सुधा साहित्य भवन, सम्राट चौक, सोलापुर; राजपाल एण्ड सन्स, नेहरू रोड, नई दिल्ली को प्रेमचंद के सभी उपन्यास भेजने का क्रयादेश पत्र लिखते है। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए। 10

अथवा

पटकथा लेखन का सामान्य परिचय दीजिए।

5. मातृभाषा हिन्दी का महत्त्व समझाइए। 10

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
LOGIC (I.D.S.)
Traditional Logic

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**
- 1) In _____, events are produced artificially.
(Experiment, Explanation, Analogy, Observation)
 - 2) A general conclusion drawn on the basis of our uniform experience, is called _____
(Analogy, Induction by simple enumeration, Scientific Induction, Deduction)
 - 3) Observation is necessary part of _____
(Syllogism, Conversion, Obversion, Scientific Induction)
 - 4) The next step of verification is _____
(Hypothesis, Explanation, Proof, Problem)
 - 5) Experiment is a kind of _____
(Hypothesis, Observation, Proof, Deduction)
 - 6) Analogy is a kind of _____
(Induction, Conversion, Obversion, Syllogism)
 - 7) Hypothesis must be _____
(False, Verifiable, Inverifiable, Contradict)
 - 8) _____ is a kind of formal fallacy.
(Accident, Composition, Negative premises, Equivocation)

9) There are _____ kinds of observation.

(2, 3, 4, 5)

10) _____ is perfect Induction.

(Analogy, Conversion, Obversion, Scientific Induction)

2. Write short answers (**any 4**) :

8

1) Is analogy incomplete Induction ? Explain.

2) What is presupposition ?

3) What is Inductive logic ?

4) What is verification ?

5) What is fallacy ?

6) What is hypothesis ?

3. Write short notes (**any 4**) :

12

1) Nature of simple enumeration.

2) Principles of causation.

3) Fallacy of amphiboly.

4) Fallacy of composition.

5) Fallacy of equivocation.

6) Nature of observation.

4. Explain the stages of scientific method.

10

OR

Distinguish between observation and experiment.

5. Explain the conditions of valid hypothesis.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा. १०
- १) _____ मध्ये, घटना कृत्रिमरित्या बनवित्या जातात.
(प्रयोग, उपपादन, साम्यानुमान, निरीक्षण)
- २) सारखेपणाच्या अनुभवाच्या आधारे काढण्यात आलेल्या सामान्य निष्कर्षाला _____
म्हणतात.
(साम्यानुमान, केवल गणनात्मक विगमन, शास्त्रीय विगमन, निगमन)
- ३) निरीक्षण हा _____ चा महत्वाचा घटक आहे.
(संविधान, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, शास्त्रीय विगमन)
- ४) प्रचितीनंतरची अवस्था _____ आहे.
(अभ्युपगम, उपपादन, सिद्धता, समस्या)
- ५) प्रयोग हा _____ चा एक प्रकार आहे.
(अभ्युपगम, निरीक्षण, सिद्धता, निगमन)
- ६) साम्यानुमान हा _____ चा प्रकार आहे.
(विगामी, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, संविधान)
- ७) अभ्युपगम _____ असावी.
(असत्य, प्रचितीक्षम, अप्रचितीक्षम, व्याघात)
- ८) _____ हा आकारिक तर्क दोषाचा एक प्रकार आहे.
(यदृच्छा, समूहाभास, नास्तिवाची आधार विधाने, शब्दच्छलदोष)
- ९) निरीक्षणाचे _____ प्रकार आहेत.
(२, ३, ४, ५)
- १०) _____ हे पूर्ण विगमन आहे.
(साम्यानुमान, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, शास्त्रीय विगमन)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) साम्यानुमान हे अपूर्ण विगमन आहे का ? स्पष्ट करा.
 - २) पूर्वगृहितके म्हणजे काय ?
 - ३) विगामी तर्कशास्त्र म्हणजे काय ?
 - ४) प्रचिती म्हणजे काय ?
 - ५) तर्कदोष म्हणजे काय ?
 - ६) अभ्युपगम म्हणजे काय ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही ४) : १२
- १) केवल गणनात्मक विगमनाचे स्वरूप.
 - २) कारणाकतेची तत्त्वे.
 - ३) वाक्यच्छलदोष.
 - ४) समूहाभास.
 - ५) शब्दच्छलदोष.
 - ६) निरीक्षणाचे स्वरूप.
४. शास्त्रीय विगमनाच्या अवस्था स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- निरीक्षण आणि प्रयोग यातील फरक स्पष्ट करा.
५. युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
LOGIC (I.D.S.)
Modern Logic

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) _____ is a singular proposition.
(AB, Ab, CD, cD)
 - 2) Subject is a _____
(Term, Word, Sentence, Proposition)
 - 3) (X) symbol is used for _____
(All, Some, Affirmative, Negative)
 - 4) _____ is existential quantifier.
((X), (A), (B), ($\exists x$))
 - 5) _____ is symbol of member of set.
(\subset , \supset , \in , \ni)
 - 6) _____ is a symbol of universal set.
(\subset , \supset , \cup , \cap)
 - 7) There is _____ opposition between 'A' and 'O'.
(Contrary, Contradictory, Subcontrary, Subaltern)
 - 8) ψ this symbol is called _____
(Psi, Phi, Thy, Why)
 - 9) $\sim A \equiv$ _____
(A, E, I, O)
 - 10) $\sim I \equiv$ _____
(A, E, I, O)

2. Using appropriate quantifiers and the notations given in the bracket symbolise the following propositions (**any 4**): **8**
- 1) Plato is thinker.
(Tx, P)
 - 2) Aristotle is not logician.
(Lx, A)
 - 3) All girls are beautiful.
(Gx, Bx)
 - 4) No boy is a fool.
(Bx, Fx)
 - 5) Some trees are green.
(Tx, Gx)
 - 6) Some Lions are not birds.
(Lx, Bx).
3. Write short notes (**any 4**): **12**
- 1) Nature of set
 - 2) Subset
 - 3) Universal set
 - 4) Individual variable
 - 5) 'E' proposition
 - 6) Rules of quantifier negation.
4. Explain the quantification rule of U.I. and U.G. **10**
- OR
- Construct formal proof.
- 1) i) $(X) (Hx \supset Bx)$
ii) $(X) (Bx \supset Nx) / \therefore (X) (Hx \supset Nx)$
 - 2) i) $(X) (Px \supset Qx)$
ii) $(\exists x) (\sim Qx \cdot Lx) / \therefore (\exists x) (Lx \cdot \sim Px).$
5. Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram : **10**
- 1) All students are hard workers.
Ramesh is a student

Therefore, Ramesh is hard worker.
 - 2) All saints are religious minded.
Some teachers are not religious minded

Therefore, some teachers are not saints.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०

- १) _____ हे एकवाची विधान आहे.
(AB, Ab, CD, cD)
- २) उद्देश्य हे एक _____ आहे.
(पद, शब्द, वाक्य, विधान)
- ३) (X) या चिन्हाचा वापर _____ करिता केला जातो.
(सर्व, काही, आस्तिवाची, नास्तिवाची)
- ४) _____ हे अस्तित्वदर्शक संख्यापक आहे.
((X), (A), (B), (∃x))
- ५) _____ हे संचसदस्याचे संकेत आहे.
(C, D, E, ∅)
- ६) _____ हे विश्वसंचाचे संकेत आहे.
(C, D, U, ∩)
- ७) 'A' आणि 'O' मध्ये _____ प्रतियोग आहे.
(विरोध, व्याघात, उपविरोध, उपनिदान)
- ८) ψ या चिन्हाला _____ असे म्हणतात.
(साय, फाय, थाय, व्हाय)
- ९) $\sim A \equiv$ _____
(A, E, I, O)
- १०) $\sim I \equiv$ _____
(A, E, I, O)

२. योग्य संख्यापकांचा आणि कंसात दिलेल्या अक्षरचिन्हांचा वापर करून खालील विधानांचे चिन्हांकन करा :

- १) प्लेटो विचारवंत आहे.
(Tx, P)
- २) ऑरिस्टॉटल तर्कज्ञ नाही.
(Lx, A)

३) सर्व मुली सुंदर असतात.

(Gx, Bx)

४) एकही मुलगा मूर्ख नाही.

(Bx, Fx)

५) काही वृक्ष हिरवे असतात.

(Tx, Gx)

६) काही सिंह पक्षी नाहीत.

(Lx, Bx).

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) :

१२

१) संचाचे स्वरूप

२) उपसंच

३) विश्वसंच

४) व्यक्ति चल

५) 'E' विधान

६) संख्यापक निषेधाचे नियम.

४. U.I. आणि U.G. चा संख्यापक नियम स्पष्ट करा.

१०

किंवा

आकारिक सिद्धता द्या.

१) i) (X) (Hx \supset Bx)

ii) (X) (Bx \supset Nx) / \therefore (X) (Hx \supset Nx)

२) i) (X) (Px \supset Qx)

ii) $(\exists x)(\sim Qx \cdot Lx) / \therefore (\exists x)(Lx \cdot \sim Px)$.

५. व्हेनच्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा :

१०

१) सर्व विद्यार्थी कष्टाळू असतात.

रमेश विद्यार्थी आहे

म्हणून, रमेश कष्टाळू आहे.

२) सर्व संत धार्मिक मनाचे असतात.

काही शिक्षक धार्मिक मनाचे नाहीत

म्हणून, काही शिक्षक संत नाहीत.

Seat No.	
----------	--

**B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
LINGUISTICS (I.D.S.)**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative : **10**
- 1) _____ is the study of meaning in language.
a) Morphology b) Semantics c) Phonetics d) Phonology
 - 2) The word which has a set of different meanings is called as
a) Homonimic b) Polysemic c) Homophonic d) Homographic
 - 3) Modern grammar classifies words into _____ classes.
a) Eight b) Two c) Four d) Five
 - 4) The antonym of 'foe' is
a) Father b) Friend c) Enemy d) Opponent
 - 5) A word which gives more information about a verb, an adjective, a phrase or another adverb is known as an
a) Adjective b) Adverb c) Noun d) Verb
 - 6) A word used in a place of a noun or a noun phrase is called a/an
a) Verb b) Pronoun c) Adjective d) Adverb
 - 7) The study of implied, contextual or hidden meaning is called as
a) Applied linguistics b) Pragmatics
c) Socio-linguistics d) Semantics
 - 8) C.K. Ogden and I.A. Richards published the book. 'The meaning of meaning' in
a) 1932 b) 1923 c) 1921 d) 1912
 - 9) A _____ is something the speaker assumes to be the case prior making an utterance.
a) Pragmatics b) Presupposition
c) Semantics d) Implicature
 - 10) The study of linguistics in relation to other disciplines is called as
a) Theoretical linguistics b) Applied linguistics
c) Stylistics d) Phonetics

2. Answer **any five** of the following questions briefly : 10
- 1) What is syntax ?
 - 2) Explain the difference between direct and indirect speech act.
 - 3) Give the types of adjectives.
 - 4) What is meant by pragmatics ?
 - 5) Explain the term 'implicature'.
 - 6) Define the term 'synonymy' with example.
3. A) Write short notes on **any two** of the following : 6
- 1) Transformational generative grammar.
 - 2) Phrase structure grammar.
 - 3) Types of adverbs.
- B) Answer briefly **any two** of the following questions : 4
- 1) The difference between synonymy and antonymy.
 - 2) The difference between prelocutionary and locutionary speech acts.
 - 3) What is IC analysis ?
4. Discuss in detail various lexical relations with suitable examples. 10

OR

What are the types of presuppositions ? Explain.

5. Write down the stylistic analysis of the following poem : 10
- Let me not to the marriage of true minds
 Admit impediments; love is not love
 Which alters when if alteration finds,
 Or bends with the remover to remove,
 O no, it is an ever-fixed mark,
 That looks on tempests and is never shaken;
 It is the star to every wand'ring bark,
 Whose worth's unknown, although his height be taken
 Love's not time's fool, though rosy lips and cheeks
 Within his bending sickle's compass come
 Love alters not with his brief hours and weeks,
 But bears it out even to the edge of doom
 If this be error and upon me proved
 I never writ, nor no man ever loved.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (IDS)
Public Administration (Old)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : I) *All questions are compulsory.*
II) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct option and rewrite the following sentences. 10
- 1) The Estimate Committee came into existence in the _____ year.
a) 1950 b) 1963 c) 1968 d) 1973
 - 2) Principle of seniority and principle of _____ are the two principle of promotion.
a) Merit b) Spoil c) Corruption d) Integration
 - 3) _____ State passed Lokayukta and Uplokayukta law for first time.
a) Jammu & Kashmir b) Delhi
c) Maharashtra d) Karnataka
 - 4) Right to Information Act 2005 is implemented in all States except
a) Jammu & Kashmir b) Gujrat
c) Madhya Pradesh d) Kerala
 - 5) Delegated Legislation called _____ Legislation.
a) Subordinate b) One c) Minister d) Actual
 - 6) Kautilya has explained financial administration in his book
a) Rajyashastra b) Arthashastra
c) Arthavani d) Samajshastra
 - 7) Recruitment on political basis (Spoil system) originated in
a) India b) U.S.A. c) U.K. d) Pakistan
 - 8) Public Accounts Committee has _____ members.
a) 33 b) 22 c) 11 d) 44
 - 9) Indian Administration Service Officers are given training at
a) Mumbai b) Delhi c) Masuri d) Nagpur

- 10) Delegated legislation is prepared by
a) Judiciary	b) Executive
c) Legislative	d) All of the above

2. Write short answer (**any four**). 8

- 1) Functions of Estimate Committee.
- 2) Merits of civil services.
- 3) Explain two types of training of civil servants.
- 4) What is recruitment ?
- 5) List two name of Parliamentary Financial Committees in India.
- 6) Lokayukta.

3. Write short notes (**any four**). 12

- 1) Characteristics of civil services
- 2) Right to Information
- 3) Public Accounts Committee
- 4) Lokpal
- 5) Types of Training
- 6) Maharashtra State public service commission.

4. Write answer to **any one** of the following. 10

- 1) What is delegated legislation ? Explain causes of growth of delegated legislation.

OR

- 2) Explain the process of Indian Budget.

5. Write answer in detail. 10

What is promotion ? Explain principles of promotion.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पुन्हा लिहा. 10

- 1) भारतात अंदाजसमितीची स्थापना _____ साली झाली.

अ) 1950

ब) 1963

क) 1968

ड) 1973

- 2) जेष्ठतेचे तत्व आणि _____ तत्व ही बढतीची दोन मुख्यतत्वे आहेत.
अ) गुणवत्तेचे ब) मलिदा क) भ्रष्टाचार ड) एकात्मता
- 3) 'लोकायुक्त व उपलोकायुक्त कायदा' करणारे _____ हे पहिले घटकराज्य आहे.
अ) जम्मू काश्मिर ब) दिल्ली क) महाराष्ट्र ड) कर्नाटक
- 4) माहितीचा अधिकार अधिनियम 2005 _____ राज्याखेरीज संपूर्ण भारतात लागू आहे.
अ) जम्मू काश्मिर ब) गुजरात क) मध्यप्रदेश ड) केरळ
- 5) प्रदत्त विधिनियमाला _____ कायदा म्हणतात.
अ) दुय्यम ब) एक क) मंत्री ड) प्रत्यक्ष
- 6) कौटिल्याने वित्तीय प्रशासनाचे महत्व _____ ग्रंथात विशद केले आहे.
अ) राज्यशास्त्र ब) अर्थशास्त्र क) अर्थवाणी ड) समाजशास्त्र
- 7) राजकीय आधारावर भरती प्रक्रिया (लूट पद्धत) _____ राष्ट्रात उदयास आली.
अ) भारत ब) अमेरिका क) इंग्लंड ड) पाकीस्तान
- 8) लोकलेखा समितीत एकूण _____ सदस्य असतात.
अ) 33 ब) 22 क) 11 ड) 44
- 9) भारतात आय.ए.एस. परिक्षेत निवड झालेल्या अधिकाऱ्यांना _____ येथे प्रशिक्षण दिले जाते.
अ) मुंबई ब) दिल्ली क) मसुरी ड) नागपुर
- 10) प्रदत्त विधिनियम तयार करण्याची जबाबदारी _____ सोपविण्यात येते.
अ) न्यायमंडळ ब) कार्यकारीमंडळ
क) कायदेमंडळ ड) वरील सर्व

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

- 1) अंदाजसमितीची कार्ये.
- 2) नागरी सेवकांचे गुण.
- 3) सनदी सेवकांच्या प्रशिक्षणाचे दोन प्रकार सांगा.
- 4) भरती म्हणजे काय ?
- 5) भारतातील दोन आर्थिक समित्यांची नावे सांगा.
- 6) लोकायुक्त.

3. टिपा लिहा (कोणतेही चार). 12
- 1) नागरी सेवेची वैशिष्ट्ये
 - 2) माहितीचा अधिकार
 - 3) लोकलेखा समिती
 - 4) लोकपाल
 - 5) प्रशिक्षणाचे प्रकार
 - 6) महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा आयोग.
4. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा. 10
- 1) प्रदत्त विधिनियम म्हणजे काय ? प्रदत्त विधिनियम वाढीची कारणे स्पष्ट करा.
किंवा
 - 2) भारतीय अर्थसंकल्पाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
5. सविस्तर उत्तर लिहा. 10
- बढती म्हणजे काय सांगून बढतीची तत्वे (पद्धती) स्पष्ट करा.
-

SLR-X – 244

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
GEOGRAPHY (IDS)
Geography of Tourism

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Draw maps and diagrams wherever necessary.*
3) *Figures to the right indicates full marks.*
4) *Use of stencils is allowed.*

1. Choose correct alternative and fill in the blanks : 10

- 1) _____ was the President of Committee formed in 1945 for surveying the tourism potentialities in India.
(Swaminathan, Sir Jon Sargent, Homi Bhabha, Vishweshwaraiya)
- 2) In India independent Ministry for tourism was formed in _____
(1958, 1963, 1967, 1970)
- 3) In tourism industry goods and _____ are supplied to tourists.
(Administration, Education, Services, Protection)
- 4) Development of _____ is the most important out come of tourism.
(Agriculture, Employment opportunities, Education, Administration)
- 5) Simla hill station is located in _____ State.
(Punjab, Jammu and Kashmir, Uttaranchal, Himachal Pradesh)
- 6) Amarnath, the hindu religious tourism centre is located in _____ mountain.
(Sahyadry, Arawali, Himalaya, Satpuda)
- 7) Bandipur Tigar project is situated in _____ State.
(Manipur, Kerala, Andhra Pradesh, Karnataka)

P.T.O.

8) Red Fort is situated in _____ city.

(Jaypur, Agra, Zansi, Mysore)

9) Tadoba National Park is situated in _____ District of Maharashtra.

(Nagpur, Gondia, Vardha, Chandrpur)

10) On the bank of Bhima river _____ famous religious centre is located in Solapur District.

(Wadval, Akkalkot, Pandharpur, Bale)

2. Write short answers (**any four**) :

8

1) What is tourism planning ?

2) Which are the hill stations in Maharashtra ?

3) What is cultural tourism ?

4) Where is the famous sanctuary for hippopotamus ?

5) Which are the historical tourism places in Delhi ?

6) Which are the religious tourism places in Solapur District ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Functions of Indian Tourism Development Corporation (ITDC).

2) Tourism and Employment.

3) Tourism and hill stations.

4) Mysore-A Tourism place.

5) Problems in tourism planning.

6) Historical Tourism places in Maharashtra.

4. Answer the question (**any one**) :

10

1) Explain the tourism development in India after Second World War.

OR

2) Describe the hill stations in North India.

5. Explain with examples the religious places and tourism development in India.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) योग्य तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापराने परवानगी आहे.

१. योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

१०

- १) _____ हे भारतातील पर्यटनाच्या संभाव्यतेचे सर्वेक्षण करण्यासाठी १९४५ साली नेमलेल्या समितीचे अध्यक्ष होते.
(स्वामीनाथन, सर जॉन सार्जंट, होमी भाभा, विश्वेश्वरय्या)
- २) भारतात पर्यटनासाठी स्वतंत्र मंत्रालयाची निर्मिती _____ साली केली.
(१९५८, १९६३, १९६७, १९७०)
- ३) पर्यटन व्यवसायात पर्यटकांना वस्तु व _____ पुरविले जातात.
(प्रशासन, शिक्षण, सेवा, संरक्षण)
- ४) _____ चा विकास हा पर्यटनाचा महत्त्वाचा परिणाम आहे.
(शेती, रोजगाराच्या संधी, शिक्षण, प्रशासन)
- ५) सिमला हे थंड हवेचे ठिकाण _____ या राज्यात आहे.
(पंजाब, जम्मू काश्मीर, उत्तरांचल, हिमाचल प्रदेश)
- ६) अमरनाथ हे हिंदूचे धार्मिक पर्यटन केंद्र _____ या पर्वतात आहे.
(सह्याद्री, अरवली, हिमालय, सातपुडा)
- ७) बांदीपूर व्याघ्र प्रकल्प _____ राज्यात आहे.
(मणीपूर, केरळ, आन्ध्र प्रदेश, कर्नाटका)
- ८) लालकिल्ला _____ या शहरात आहे.
(जयपुर, आग्रा, झांशी, मैसूर)
- ९) महाराष्ट्रातील _____ जिल्ह्यात ताडोबा राष्ट्रीय उद्यान आहे.
(नागपूर, गोंदिया, वर्धा, चंद्रपूर)
- १०) सोलापूर जिल्ह्यात भिमानदीच्या काठावर _____ हे प्रसिद्ध धार्मिक स्थळ वसले आहे.
(वडवळ, अक्कलकोट, पंढरपूर, बाळे)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) पर्यटन नियोजन म्हणजे काय ?
 - २) महाराष्ट्रातील थंड हवेची ठिकाणे कोणती ?
 - ३) सांस्कृतिक पर्यटन म्हणजे काय ?
 - ४) गेंड्यासाठी प्रसिद्ध असलेले अभयारण्य कोठे आहे ?
 - ५) दिल्लीतील ऐतिहासिक पर्यटन स्थळे कोणती आहेत ?
 - ६) सोलापूर जिल्हयातील धार्मीक पर्यटन स्थळे कोणती आहेत ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाची कार्ये.
 - २) पर्यटन आणि रोजगार.
 - ३) पर्यटन व थंड हवेची ठिकाणे.
 - ४) मैसूर-एक पर्यटन स्थळ.
 - ५) पर्यटन नियोजनातील समस्या.
 - ६) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक पर्यटन स्थळे.
४. उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) दुसऱ्या महायुद्धानंतर भारतातील पर्यटन विकासाचे स्पष्टीकरण करा.
किंवा
 - २) उत्तर भारतातील थंड हवेच्या ठिकाणाचे वर्णन करा.
५. भारतातील धार्मीक स्थळे आणि पर्यटन विकास यांचे सोदाहरण स्पष्टीकरण करा. १०

SLR-X – 246

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
YOGA STUDIES (I.D.S.) (Old)
(Theory)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Max. Marks : 25

N.B. : All questions are compulsory.

1. Objective : 5
- 1) Types of Niyam's
A) 7 B) 3 C) 5 D) 4
- 2) Types of Yama's
A) 4 B) 2 C) 5 D) 3
- 3) Who defines Ashatangayoga ?
A) Ramdev B) Tukaram C) Patanjali D) Ayyengar
- 4) How many types of Chittavruttis ?
A) 4 B) 3 C) 5 D) 2
- 5) Which is related to "Yam" ?
A) Pranayam B) Asan C) Asteya D) Mudra
2. Short answers (**any five**) : 10
- 1) What is meant by "Santosh" ?
2) What is meant by "Samadhi" ?
3) What is "Pranayama" ?
4) What is "Tapas" ?
5) What is "Dhyan" ?
6) What is "Pratyahar" ?
3. Short notes (**any two**) : 10
- a) Samadhi
b) Chittavrutti
c) Dharana.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. वैकल्पित प्रश्न :

५

१) नियमाचे प्रकार किती ?

अ) ७

ब) ३

क) ५

ड) ४

२) यमाचे प्रकार किती ?

अ) ४

ब) २

क) ५

ड) ३

३) “अष्टांगयोग” कोणी सांगितल ?

अ) रामदेव

ब) तुकाराम

क) पतंजली

ड) अय्यगार

४) चित्तवृत्तीचे प्रकार किती ?

अ) ४

ब) ३

क) ५

ड) २

५) “यमाशी” संबंधीत काय ?

अ) प्राणायम

ब) आसन

क) अस्तेय

ड) मुद्रा

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

१) “सतोष” म्हणजे काय ?

२) “समाधी” म्हणजे काय ?

३) “प्राणायम” म्हणजे काय ?

४) “तपस” म्हणजे काय ?

५) “ध्यान” म्हणजे काय ?

६) “प्रत्याहार” म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१०

अ) समाधी

ब) चित्तवृत्ती

क) धारणा.

SLR-X – 247

Seat
No.

**B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (I.D.S.) (Old)**

मराठी वाङ्मयाचा स्थूल अभ्यास

(History of Marathi Language and Literature)

पाठ्यपुस्तक – आजची मराठी कविता : संपा. प्रा. वसंत बापट

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'आजची मराठी कविता' या काव्य संग्रहाच्या प्रकाशन संस्थेचे नाव काय ?

(मौज प्रकाशन / स्नेहवर्धन प्रकाशन / स्वरूप प्रकाशन / लोक वाङ्मय प्रकाशन)

२) 'चांदणवेल' हा काव्यसंग्रह कोणी लिहिला ?

(बा. म. बोरकर / वसंत बापट / कुसुमाग्रज / बहिणाबाई)

३) विष्णू वामन शिरवाडकरांचे टोपणनाव काय ?

(गोविंदाग्रज / अनिल / कुसुमाग्रज / बालकवी)

४) इंदिरा संत या कवयित्रीचा काव्यसंग्रह कोणता आहे ?

(शीळ / सेतू / विशाखा / शेला)

५) गोमंतकाच्या निसर्गरम्य वातावरणात वाढलेले कवी कोण ?

(बहिणाबाई / बा.म. बोरकर / इंदिरासंत / अनिल)

६) 'देवा, आसं कसं मन ? आसं कसं रे घडलं ? कुठे जागेपनी तुले आसं सपन पडलं' ही काव्यपंक्ती कोणत्या कवितेतील आहे ?

(मन / संसार / देव / मोट हाकलतो एक)

P.T.O.

- ७) 'विशेष' या कवितेचे कवी कोण ?
(कुसुमाग्रज / इंदिरा संत / बहिणाबाई / अनिल)
- ८) मराठी साहित्यातील ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते कवी कोण आहेत ?
(गोविंदाग्रज / कुसुमाग्रज / अनिल / बहिणाबाई)
- ९) 'जिप्सी' हा काव्यसंग्रह कोणी लिहिला ?
(विंदा करंदीकर / मंगेश पाडगांवकर / इंदिरा संत / अनिल)
- १०) खाणदेशी कवयित्री म्हणून कोणत्या कवयित्रीचा उल्लेख केला जातो ?
(इंदिरा संत / शांता शेळके / बहिणाबाई / पदमा गोळे)
२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ५) : १०
- १) बहिणाबाईच्या कवितेतील संसारविषयक तत्वज्ञान.
 - २) पाडगांवकरांच्या दुःख कवितेतील व्यवहारी ओढ.
 - ३) बापटांच्या 'स्मरते तुजाचा' या कवितेतील मानवी मूल्य.
 - ४) कुसुमाग्रज यांच्या 'स्वप्नाची समाप्ति' मधील प्रेम.
 - ५) इंदिरा संताच्या कवितेतील दुःख.
 - ६) बोरकरांच्या 'सुर्मेवाला' कवितेतील रूपक.
३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही २) : १०
- १) मंगेश पाडगांवकरांच्या कवितेतील जीवन दृष्टी.
 - २) बहिणाबाईच्या कवितेतील शेतकरी.
 - ३) वसंत बापटांच्या कवितेतील प्रीती.
४. बहिणाबाईच्या कवितेतील जीवन विषयक तत्वज्ञान स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- बा.म. बोरकरांच्या कवितेतील सौंदर्यदृष्टी रेखाटा.
५. कुसुमाग्रजांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

SLR-X – 250

Seat	
No.	

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
URDU (I.D.S.) (Old)

History of Urdu Language and Literature

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : i) *All questions are compulsory.*

ii) *Figures to the left indicate full marks.*

10

صحیح متبادل چُن کر جواب مکمل کیجئے :

- (۱) میر تقی میر کا تعلق _____ سے تھا۔
(دہستان لکھنؤ دہستان دہلی دہستان دکن دہستان آگرہ)
- (۲) سجاد ظہیر _____ تحریک کے بانی تھے۔
(ترقی پسند رومانوی جدیدیت حلقہ ارباب ذوق)
- (۳) ”باغ و بہار“ یہ کتاب _____ نے لکھی۔
(میر تقی میر مرزا علی لطف سید حیدر بخش حیدری میر امن دہلوی)
- (۴) فورٹ ولیم کالج کے پرنسپل _____ تھے۔
(جان ابراہم جان گل کرسٹ مسٹر ایف بترو اسپرنگر)
- (۵) کیا وہ نمرود کی خدائی تھی
جو بندگی میں میرا بھلا نہ ہوا
درج ذیل شعر _____ کا ہے۔
(میر تقی میر مرزا غالب مرزا محمد رفیع سودا خواجہ میر درد)

- (۶) آتش کا پورا نام _____ ہے۔
(حیدر علی امجد علی جگر علی اصغر علی)
- (۷) انگریزی حکومت نے فورٹ سینٹ جارج کالج _____ میں قائم کیا تھا۔
(مدراں کلکتہ دہلی لکھنؤ)
- (۸) ”کلیات و جذبات“ یہ تصنیف _____ نے لکھی۔
(میر امن دہلوی ماسٹر رام چندر امام بخش صہبانی سید حیدر بخش حیدری)
- (۹) تصوف کا اہم شاعر _____ کو کہتے ہیں۔
(میر تقی میر مرزا محمد رفیع سودا آبرو خواجہ میر درد)
- (۱۰) مکر شاعرانہ _____ کے کلام کی خوبی ہے۔
(داغ مومن غالب انیس)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے دو جملوں میں جوابات لکھئے: (کوئی پانچ)

- (۱) سید حیدر بخش حیدری کے تصانیف لکھئے۔
- (۲) دہلی کالج کے اہم پرنسپل کے نام بتائیے۔
- (۳) ماسٹر رام چندر کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟
- (۴) رومانوی تحریک سے کیا مراد ہے؟
- (۵) ورناکلر سوسائٹی کے بارے میں مختصر معلومات لکھئے۔
- (۶) دبستان لکھنؤ کے کوئی چار شعراء کے نام لکھئے۔

10 ۳. کوئی دو سوالات حل کیجئے :

(۱) حلقہ ارباب ذوق سے وابستہ میراجی کی شاعری پر مفصل روشنی ڈالئے۔

(۲) میر تقی میر کی شاعرانہ عظمت پر روشنی ڈالئے۔

(۳) سر سید تحریک پر مفصل نوٹ لکھئے۔

10 ۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے :

(۱) فورٹ ولیم کالج کی ادبی خدمات کا مفصل جائزہ لیجئے۔

(۲) دبستان لکھنؤ کے شعراء کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالئے۔

10 ۵. دبستان دہلی کے شعراء کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالئے۔

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
CO-OPERATION (IDS)**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) Members Annual General Meeting has a prime importance in _____ societies.
a) Private b) Government c) Co-operative d) None of the above
 - 2) _____ is the problem of District Central Co-operative Banks.
a) Low capital b) Overdues
c) Political interference d) All of the above
 - 3) In 1951 the Government Milk Enterprise was formed in Maharashtra at
a) Ahamadnagar b) Kolhapur c) Pune d) Aare
 - 4) The working area for PACS is
a) State b) National c) Village d) District
 - 5) The first Co-operative Sugar Factory was started in Maharashtra at
a) Pune b) Warnanagar c) Pravaranagar d) Satara
 - 6) Minimum _____ members are required for registration of co-operative societies in Maharashtra.
a) 20 b) 101 c) 10 d) 51
 - 7) Co-operative marketing societies provide loans on the security of
a) Cattle b) Home c) Gold d) Agricultural produce
 - 8) 'NABARD' was set up in the _____ year.
a) 1882 b) 1951 c) 1982 d) 1991

- 9) Shri Lalubhai Samaldas was the first President of
a) NABARD b) NCDC c) NCUI d) SCB

- 10) Maharashtra is famous for _____ sugar factories.
a) Private b) Government
c) Co-operative d) None of the above

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- a) Give full form of NCDC.
- b) What is audit ?
- c) Give full form of NABARD.
- d) State any two functions of PACS.
- e) What is co-operative marketing ?
- f) Define Urban Co-operative Bank.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- a) Problems of DCCB.
- b) Functions of Urban Co-operative Banks.
- c) Registration and membership of co-operative societies.
- d) Functions of NCDC.
- e) Problems of Dairy Co-operatives.
- f) Need of Agricultural Co-operative marketing.

4. Answer **any one** question of the following : **10**

- a) Explain the role of 'NABARD' in the development of co-operative movement in India.

OR

- b) Explain the problems of co-operative sugar factories in Maharashtra.

5. State the problems of marketing co-operative societies in Maharashtra. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ संस्थांच्या सभासदांच्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेला सर्वात जास्त महत्व असते.
अ) खाजगी ब) सरकारी क) सहकारी ड) यापैकी नाही
- २) _____ ही जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकाची समस्या आहे.
अ) कमी भांडवळ ब) थकबाकी क) राजकीय हस्तक्षेप ड) वरील सर्व
- ३) १९५१ मध्ये महाराष्ट्रात _____ येथे शासकीय दुग्ध व्यवसायाची स्थापना झाली.
अ) अहमदनगर ब) कोल्हापूर क) पुणे ड) आरे
- ४) प्राथमिक सहकारी पतपुरवठा संस्थांचे _____ हे कार्यक्षेत्र आहे.
अ) राज्य ब) राष्ट्रीय क) खेडे ड) जिल्हा
- ५) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना _____ येथे सुरू झाला.
अ) पुणे ब) वारणानगर क) प्रवरानगर ड) सातारा
- ६) महाराष्ट्रात सहकारी संस्थेच्या नोंदणीसाठी कमीतकमी _____ सदस्यांची आवश्यकता असते.
अ) २० ब) १०१ क) १० ड) ५१
- ७) सहकारी खरेदीविक्री संस्था _____ च्या तारणवर कर्ज पुरवठा करतात.
अ) जनावरे ब) घर क) सोने ड) शेतमाल
- ८) 'नाबार्ड' ची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १८८२ ब) १९५१ क) १९८२ ड) १९९१
- ९) श्री लल्लुभाई सामलदास हे _____ चे पहिले अध्यक्ष होते.
अ) नाबार्ड ब) एन.सी.डी.सी. क) एन.सी.यू.आय. ड) एस.सी.बी.
- १०) महाराष्ट्र _____ साखर कारखान्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) खाजगी ब) सरकारी क) सहकारी ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- अ) N.C.D.C. चे पूर्ण रूप द्या.
- ब) ऑडीट म्हणजे काय ?
- क) NABARD चे पूर्ण रूप द्या.
- ड) प्राथमिक सहकारी पतपुरवठा संस्थांची दोन कार्ये सांगा.
- इ) सहकारी विपणन म्हणजे काय ?
- फ) नागरी सहकारी बँकेची व्याख्या.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- अ) जिल्हामध्यवर्ती सहकारी बँकाच्या समस्या.
- ब) नागरी सहकारी बँकाची कार्ये.
- क) सहकारी संस्थांची नोंदणी आणि सभासदात्व.
- ड) N.C.D.C. ची कार्ये.
- इ) दुध सहकारी संस्थांच्या समस्या.
- फ) शेतमाल खरेदी-विक्री संस्थांची आवश्यकता.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या स्पष्ट करा.
५. महाराष्ट्रातील सहकारी खरेदी-विक्री संस्थांच्या समस्या सांगा. १०
-

SLR-X – 253

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
H.S.R.M. (I.D.S.) (Old)
History of Social Reforms in Maharashtra (1800 to 1960)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Original name of Gadge Baba was
A) Keshav B) Pandurang C) Siddhanath D) Debuji
- 2) Rajarshi Shahu Maharaj was from the _____ Dynesty.
A) Bhosale B) Ghatge C) Holkar D) Shinde
- 3) Dr. Babasaheb Ambedkar was born in
A) Mahu B) Lumbini C) Varanasi D) Sarnath
- 4) Rajarshi Shahu Maharaj dissolve Iname and Vatan's in
A) AD 1905 B) AD 1902 C) AD 1910 D) AD 1915
- 5) Maharshi Karve has started orphanage at _____ place.
A) Sangli B) Pune C) Nashik D) Nagar
- 6) The Indian Constitution has written by
A) Pandit Neharu B) Dr. Ambedkar
C) Mahatma Gandhi D) Lokmanya Tilak
- 7) Disspread Class Mission was founded by
A) Jaganath Shankar Sheth B) V.R. Shinde
C) Pandita Ramabai D) Sant Savata Mali
- 8) The State Maharashtra was founded in
A) 6th August 1947 B) 4th October 1956
C) 1th May 1960 D) 1th March 1965

P.T.O.

9) Nagpur Pact is happened in

A) 28th September 1953

B) 28th September 1954

C) 28th December 1885

D) 15th August 1945

10) Karmaveer Bhaurao Patil was founded _____ educational institute.

A) Rayat

B) Swami Vivekanand

C) Mahatma Gandhi

D) Bharat

2. Write short answers (**any four**) :

8

1) Write short story of Shahu Maharaj's childhood.

2) Write a note on early life of Maharshi Karve.

3) Write a note on Farmer's Conference taken by Vittal Ramji Shinde.

4) Dr. Babasaheb Ambedkar's work in Journalism.

5) Write the minutes of Akola meeting.

6) Write the short social work of Sant Gadge Baba.

3. Write short answers (**any four**) :

12

1) State the motto of Rayat Shikshan Sansta.

2) State the Vedokta topic.

3) Describe the Bombay Act, 1960.

4) Write on the trio state planing.

5) Give the information about girl's orphanage established by Maharshi Karve.

6) Explain the Lok Shikshan thought of Gadge Baba.

4. Explain the life and work of Rajarshi Shahu Maharaj.

10

OR

Describe the Nagpur Act.

5. Explain the life and work of Karmaveer Bhaurao Patil.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) गाडगेबाबांचे मूळ नांव _____ होते.

अ) केशव

ब) पांडूरंग

क) सिद्धनाथ

ड) डेबुजी

- २) राजर्षी शाहू महाराज कागलच्या _____ घराण्यातील होते.
अ) भोसले ब) घाटगे क) होळकर ड) शिंदे
- ३) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा जन्म _____ येथे झाला.
अ) महू ब) लुर्बीनी क) वारानशी ड) सारनाथ
- ४) शाहू महारांजानी _____ साली इनामे, वतने जप्त केली.
अ) इ.स. १९०५ ब) इ.स. १९०२ क) इ.स. १९१० ड) इ.स. १९१५
- ५) महर्षी कर्वे यांनी _____ येथे अनाथ बालकाश्रम स्थापन केले.
अ) सांगली ब) पुणे क) नाशिक ड) नगर
- ६) भारतीय राज्यघटना _____ यांनी लिहिली.
अ) पंडीत नेहरू ब) डॉ. आंबेडकर
क) महात्मा गांधी ड) लो. टिळक
- ७) डिस्प्रेड क्लास मिशन _____ यांनी सुरु केले.
अ) जगन्नाथ शंकर शेठ ब) वि.रा. शिंदे
क) पंडीता रमाबाई ड) संत सावता माळी
- ८) महाराष्ट्र राज्याची निर्माती _____ साली झाली.
अ) ६ ऑगस्ट १९४७ ब) ४ ऑक्टोबर १९५६
क) १ मे १९६० ड) १ मार्च १९६५
- ९) नागपूर करार _____ साली झाला.
अ) २८ सप्टेंबर १९५३ ब) २८ सप्टेंबर १९५४
क) २८ डिसेंबर १८८५ ड) १५ ऑगस्ट १९४५
- १०) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी _____ शिक्षण संस्थेची स्थापना केली.
अ) रयत ब) स्वामी विवेकानंद
क) महात्मा गांधी ड) भारत

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) शाहू महाराजांच्या बालपणाची थोडक्यात माहिती लिहा.
 - २) महर्षी कर्वे यांच्या सुरुवातीच्या जिवनाविषयी माहिती लिहा.
 - ३) विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी घेतलेल्या शेतकरी परिषदांची माहिती लिहा.
 - ४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे वृत्तत्रीय कार्य स्पष्ट करा.
 - ५) अकोल्याच्या बैठकीतील कांही ठराव सांगा.
 - ६) संत गाडगे बाबांचे समाजकार्य थोडक्यात लिहा.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) रयत शिक्षण संस्थेचे ब्रीदवाक्य लिहा.
 - २) वेदोक्त प्रकरणाची माहिती सांगा.
 - ३) इ.स. १६६० च्या मुंबई कायद्याची माहिती सांगा.
 - ४) त्रिराज्य योजनेविषयी माहिती लिहा.
 - ५) महर्षी कर्वेनी स्थापन केलेल्या अनाथ बालीकश्रमाची माहिती द्या.
 - ६) गाडगे बाबांची लोकशिक्षणा विषयीची माहिती सांगा.
४. राजर्षी शाहू महाराजांचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- नागपूर कराराची माहिती सविस्तर लिहा.
५. कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे जीवन व कार्य सांगा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. HISTORY (Paper – III) (Old)
History of Indian Freedom Movement (1750-1950 A.D.)

Day and Date : Thursday, 26-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative in the following : 10

- 1) The first National Congress Conference was presided over by _____
A) Dadabhai Nawroji B) Vyomesh Chandra Banarji
C) Lokmanya Tilak D) A. O. Hume
- 2) Partition of Bengal in 1905 was made by _____
A) Lord Rippon B) Lord Lytton
C) Lord Curzon D) Lord Harding
- 3) _____ brought out a daily called New India.
A) Lokmanya Tilak B) Mahatma Gandhi
C) Annie Besant D) Tej Bahadur Sapru
- 4) Swaraj party was established in the year _____
A) 1920 B) 1923 C) 1925 D) 1928
- 5) _____ announced communal award in 1932.
A) Dr. Ambedkar B) M. K. Gandhi
C) Ramase Mc Donald D) Lord Irwin
- 6) The Act of Morley-Minto reforms was passed in _____
A) 1909 B) 1919 C) 1935 D) 1947
- 7) _____ passed the Elbert Bill.
A) Lord Rippon B) Lord Lytton
C) Lord Curzon D) Lord Dalhousie

- 8) "Do or Die" was announced by _____
A) Netaji Subhaschandra Bose B) Mahatma Gandhi
C) Chittaranjan Das D) Vallabhbhai Patel
- 9) The Indian Nationalist Leader to have met Hitler was _____
A) V. D. Savarkar B) Rash Bihari Bosh
C) Subhashchandra Bose D) Vallabhbhai Patel
- 10) Dual Government system in India was introduced by _____ Act.
A) 1909 B) 1919 C) 1935 D) 1942

2. Write short answers **any four** of the following :

8

- 1) Write the objectives of National Congress.
- 2) Give information of Rowlatt Act.
- 3) Discuss the impact of Bengal Partition.
- 4) Write the importance of Surat Conference.
- 5) Explain the Champaranya Satyagraha.
- 6) Explain the nature of Pune Treaty.

3. Write the short answer **any four** :

12

- 1) Write the four principles of Lokmanya Tilak.
- 2) What is Communal Award ?
- 3) Explain the Wavell plan.
- 4) Discuss Nehru Report 1928.
- 5) Write the Articles of Cabinet Mission.
- 6) Write the information of First Round Table Conference.

4. Review the work of Moderate Congress during 1885 to 1905.

10

OR

Discuss in detail the causes of the rise of Indian Nationalism.

5. Discuss the causes of rise of extremism.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा :

१०

- १) राष्ट्रीय काँग्रेसचे पहिले अधिवेशन _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पाडले.
अ) दादाभाई नौरोजी
ब) व्योमेशचंद्र बॅनर्जी
क) लोकमान्य टिळक
ड) अ. ए. ह्यूम
- २) १९०५ मध्ये बंगालची फाळणी _____ यांनी केली.
अ) लॉर्ड रिपन
ब) लॉर्ड लिटन
क) लॉर्ड कर्झन
ड) लॉर्ड हार्डींग
- ३) _____ यांनी न्यू इंडिया दैनिक वृत्तपत्र काढले.
अ) लोकमान्य टिळक
ब) महात्मा गांधी
क) अँनी बेझंट
ड) तेज बहादूर सप्रु
- ४) _____ या वर्षी स्वराज्य पार्टीची स्थापना झाली.
अ) १९२०
ब) १९२३
क) १९२५
ड) १९२८
- ५) १९३२ मध्ये _____ यांनी जातीय निवाडा जाहिर केला.
अ) डॉ. आंबेडकर
ब) महात्मा गांधी
क) रॅम्से मॅक डोनाल्ड
ड) लॉर्ड आयर्विन
- ६) मोर्ले-मिन्टो सुधारण कायदा _____ साली पास झाला.
अ) १९०९
ब) १९१९
क) १९३५
ड) १९४७
- ७) इलबर्ट बील _____ यांने पास केला.
अ) लॉर्ड रिपन
ब) लॉर्ड लिटन
क) लॉर्ड कर्झन
ड) लॉर्ड डलहौसी
- ८) “करेंगे या मरेंगे” ची घोषणा _____ यांनी केली.
अ) नेताजी सुभाषचंद्र बोस
ब) महात्मा गांधी
क) चित्तरंजन दास
ड) वल्लभभाई पटेल
- ९) _____ या भारतीय राष्ट्रीय नेत्यानी हिटलर ची भेट घेतली होती.
अ) व्ही. डी. सावरकर
ब) रास बिहारी बोस
क) सुभाषचंद्र बोस
ड) वल्लभभाई पटेल
- १०) _____ या कायद्याने भारतात द्विदल शासन सुरू केली.
अ) १९०९
ब) १९१९
क) १९३५
ड) १९४२

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नाची उत्तरे लिहा : ८
- १) राष्ट्रीय काँग्रेसची उद्दिष्टे लिहा.
 - २) रौलेट कायद्या विषयी माहिती लिहा.
 - ३) बंगालांच्या फाळणीचे परिणाम सांगा.
 - ४) सूरत अधिवेशनाचे महत्त्व.
 - ५) चंपारण्य सत्याग्रह स्पष्ट करा.
 - ६) पुणे कराराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नाची उत्तरे लिहा. १२
- १) लोकमान्य टिळकांची चतुः सूत्रा लिहा.
 - २) जातीय निवाडा म्हणजे काय ?
 - ३) व्हेवेल योजना विशद करा.
 - ४) नेहरू रिपोर्ट १९२८ विषयी चर्चा करा.
 - ५) कॉबिनेट मिशनच्या तरतूदी सांगा.
 - ६) पहिली गोलमेज परिषदे विषयी माहिती लिहा.
४. १८८५ ते १९०५ या काळातील मवाळ काँग्रेसच्या कार्याचे समालोचन करा. १०
- किंवा**
- भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.
५. जहाल मतवादांच्या उदयाची कारणाची सविस्तर चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. GEOGRAPHY (Paper – III)
Geography of India

Day and Date : Thursday, 26-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams should be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencil are allowed.**

1. Select the proper alternative and fill in the blanks : 10
- 1) _____ state is the leading producer of Tea.
a) West Bengal b) Assam c) Tamil Nadu d) Punjab
 - 2) Wheat crop is cultivated in _____ season.
a) Kharip b) Rabbi c) Summer d) Rainy
 - 3) Tata Iron and Steel Company (TISCO) is located in _____ state.
a) Orisa b) Karnataka c) Zharkhand d) Maharashtra
 - 4) Sindri is famous for _____ production.
a) Fertilizer b) Chemical c) Aluminium d) Iron and steel
 - 5) Population density is _____ in Himalaya.
a) Very high b) High c) Average d) low
 - 6) Census of India has been taken at regular interval of _____ years.
a) Three b) Five c) Six d) Ten
 - 7) The headquarter of central railway is located at _____
a) Mumbai b) Hyderabad c) Kolkata d) Jaipur
 - 8) India imports petroleum from _____ countries.
a) American b) Gulf c) African d) European
 - 9) _____ city is known as Manchester of Maharashtra.
a) Mumbai b) Solapur c) Pune d) Ichalkaranji
 - 10) _____ maps are entertainmentic.
a) Diversion bars b) Flow diagram
c) Choroschematic d) Dot method

P.T.O.

2. Write short answers of the following questions (**any four**) : 8
- 1) Write the names of wheat production states in India.
 - 2) Give the importance of Green revolution.
 - 3) Give the names of cotton textile centres in Gujarat.
 - 4) State the factors of localization of automobile industry in India.
 - 5) What is meant by population density.
 - 6) Give the names of commodities imported in India.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Problems of Indian Agriculture.
 - 2) Cotton textile industries in Maharashtra.
 - 3) Population problems
 - 4) Road transportation in India
 - 5) Chorochromatic maps
 - 6) Flow diagram.
4. Give the geographical account of Tea cultivation in India. 10
- OR
- Describe in detail the import and export in India.
5. Describe the distribution of iron and steel industries in India. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

४) नकाशा **स्टेन्सिलचा** वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. १०
- १) चहा उत्पादनामध्ये _____ हे राज्य आघाडीवर आहे.
- अ) पश्चिम बंगाल ब) आसाम क) तमिळनाडू ड) पंजाब
- २) गव्हाच्या पिकाची लागवड _____ हंगामात होते.
- अ) खरीप ब) रब्बी क) उन्हाळी ड) पावसाळी
- ३) टाटा आयर्न व स्टील उद्योग _____ राज्यात स्थापन झाला आहे.
- अ) ओरिसा ब) कर्नाटक क) झारखंड ड) महाराष्ट्र

- ४) सिंद्री हे _____ उत्पादनासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) खत ब) रसायन क) अल्युमिनियम ड) लोह पोलाद
- ५) हिमालयामध्ये लोकसंख्येची घनता _____ आहे.
अ) अतिजास्त ब) जास्त क) सरासरी ड) कमी
- ६) भारतातील जनगणना दर _____ वर्षांनी होते.
अ) तीन ब) पाच क) सहा ड) दहा
- ७) मध्य रेल्वेचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
अ) मुंबई ब) हैद्राबाद क) कोलकाता ड) जयपूर
- ८) भारत _____ देशाकडून खनिजतेलाची आयात करतो.
अ) अमेरिकन ब) आखाती क) आफ्रिकन ड) युरोपियन
- ९) _____ हे शहर महाराष्ट्राचे मॅचेस्टर म्हणून ओळखले जाते.
अ) मुंबई ब) सोलापूर क) पुणे ड) इचलकरंजी
- १०) _____ नकाशे मनोरंजक असतात.
अ) डायव्हर्शन बार ब) ओघरेषाकृती क) कोरोस्किमॅटीक ड) टिंब पद्धती

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) भारतातील गहू उत्पादन करणाऱ्या राज्यांची नावे लिहा.
- २) हरित क्रांतीचे फायदे सांगा.
- ३) गुजरातमधील सुतीवस्त्रोद्योग केंद्रांची नावे लिहा.
- ४) भारतातील स्वयंचलित उद्योगाच्या स्थानिकीकरणाचे घटक सांगा.
- ५) लोकसंख्येची घनता म्हणजे काय ?
- ६) भारतामध्ये आयात होणाऱ्या वस्तूंची नावे लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भारतीय शेतीच्या समस्या
 - २) महाराष्ट्रातील सुती वस्त्रोद्योग
 - ३) लोकसंख्येच्या समस्या
 - ४) भारतातील रस्ते वाहतूक
 - ५) कोरोस्किमॅटीक नकाशे
 - ६) ओघरेषाकृती
४. भारतातील चहा पिकाचा भौगोलिक वृत्तांत द्या. १०
- किंवा
- भारतातील आयात निर्यातीचे सविस्तर वर्णन करा.
५. भारतातील लोह पोलाद उद्योगाच्या वितरणाचे वर्णन करा. १०
-

SLR-X- 256

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015

Opt. HINDI (Paper – II)

आधुनिक गद्य, व्याकरण तथा व्यावहारिक हिंदी (Old)

Day and Date : Friday, 27-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) “धरती का धनी” संस्मरण के लेखक _____ है।
1) फणीश्वर नाथ रेणु 2) राजेंद्र यादव 3) अज्ञेय
- 2) ‘मधुरता की मंजुल मूर्ति’ यह संस्मरण _____ की याद में लिखा गया है।
1) नलिन विलोयन शर्मा 2) जानकी वल्लभ शास्त्री 3) रांगेय राघव
- 3) आमृतराय की पत्नी का _____ नाम है।
1) राधिका 2) शिवराणी देवी 3) सुधा
- 4) ‘संस्मरण विधा की उत्पत्ति _____ से मानी जाती है।
1) पत्रकारिता 2) जनसंचार 3) डायरी
- 5) महादेवी वर्माजी _____ की प्रतिनिधी कवयत्री है।
1) हालावाद 2) छायावाद 3) प्रयोगवाद
- 6) ‘ज्वार’ शब्द का विलोम शब्द _____ है।
1) भाटा 2) अज्वार 3) जलजला
- 7) ‘निर्गुण’ शब्द का विलोम शब्द _____ है।
1) अगुन 2) सगुन 3) निर्गुणीया

P.T.O.

- 8) 'जो पहले था' इस वाक्यांश के लिए _____ एक शब्द है।
1) भूतपूर्व 2) वर्तमानी 3) भविष्यवादी
- 9) 'जिसका कोई नाथ न हो' इस वाक्यांश के लिए _____ एक शब्द है।
1) सनाथ 2) अनाथ 3) साधार
- 10) 'जो काम से जी चुराता हो' इस वाक्यांश के लिए _____ एक शब्द है।
1) कामचोर 2) कर्मठ 3) कार्यरत्

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : 10

- 1) 'असुर' शब्द के पर्यायवाची चार शब्द लिखिए।
- 2) 'किनारा' शब्द के पर्यायवाची चार शब्द लिखिए।
- 3) 'अंजाम' शब्द के अनेकार्थक चार शब्द लिखिए।
- 4) 'उपल' शब्द के अनेकार्थक चार शब्द लिखिए।
- 5) 'गले का हार होना' इस मुहावरे का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।
- 6) 'काला अक्षर भैंस बराबर' कहावत का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : 10

- 1) नलिन विलोचन शर्मा और उनके पिता के स्वभाव में क्या अंतर था ?
- 2) जयशंकर प्रसादजी ने अपने काव्य लेखन का आरंभ किस प्रकार किया ?
- 3) अमृतराय ने महादेवी वर्मा के व्यक्तित्व के किन किन पहलूओं को 'महादेवी: स्मृति की रेखाएँ' इस संस्मरण में प्रकट किया है ?

4. 'प्रसाद: जैसा मैंने पाया' संस्मरण के आधार पर प्रसाद के व्यक्तित्व पर प्रकाश ड़ालिए। 10

अथवा

शिवचंद्र शर्मा के व्यक्तित्व की विशेषताओं को संक्षेप में बताइए।

5. 'आँचलिक उपन्यासकार फणीश्वरनाथ रेणुजी संवेदनशील लेखक हैं' इस बात को 'धरती का धनी' के आधार पर स्पष्ट कीजिए। 10

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. PSYCHOLOGY (Old)
Developmental Psychology (Paper – II)

Day and Date : Friday, 27-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple Choice) : 10
- 1) In 1955 the test of adult intelligence designed by
a) Wechsler b) Terman c) Horn d) Galton
 - 2) The Classic Terman Study (1925) is an excellent _____ study that found an increase in intelligence with age.
a) Experimental b) Longitudinal
c) Inventory d) Non-Experimental
 - 3) According to developmental Psychologist _____ to _____ is a duration of middle age.
a) 30 to 60 b) 40 to 60 c) 50 to 70 d) All the above
 - 4) A person who have never married by _____ age will not get married.
a) Early Adulthood b) Middle
c) Old d) None of these
 - 5) Middle age is also time when most people develop improved relationships with their
a) Child b) Daughter c) Parent d) All the above
 - 6) Physical changes in eyes takes place at the age of _____ years.
a) 45 b) 50 c) 40 d) 65

- 7) The concept of “Social death” is suggested by
a) Perry b) Sudnow c) Mayer d) Kogen
- 8) A _____ is the prominent researcher on adult-sibling relationship.
a) Cicirelli b) Brown c) Gottman d) None of these
- 9) The late adulthood had _____ aspect of social development.
a) three b) two c) five d) all the above
- 10) The dual-processes model of intelligence proposed by
a) Dennis b) Baltes c) Horn d) Benet

2. Write short answer (**any four**) : **8**
- 1) What is wear and tear theory of Ageing ?
 - 2) Who was proposed Genetic theories of Ageing ?
 - 3) What is Alzheimer’s Disease ?
 - 4) State four types of death.
 - 5) Give the legal definitions of death.
 - 6) What is meant by “Mid-career crisis” ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Learning ability in middle adulthood.
 - 2) Effect of Alcohol.
 - 3) Weight and metabolism.
 - 4) Taste.
 - 5) Fluid intelligence.
 - 6) Crystallized intelligence.
4. Write **any one** of the following answer of long question. **10**
- a) Explain the Physical development in middle age.
- OR
- b) Describe Physiological theories of ageing.
5. Explain in brief special problems of the working women. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) प्रौढ बुद्धीमापन कसोटी १९५५ मध्ये _____ यांनी विकसित केली.
अ) वेश्लर ब) टर्मन क) हॉर्न ड) गाल्टन
- २) वाढत्या वयाबरोबर बौद्धिक क्षमतेत वाढ होते या टर्मन (१९२५) अभ्यासाकरिता _____ अध्ययन पद्धतीचा अवलंब केला.
अ) प्रायोगिक ब) अनुच्छेद्यात्मक क) व्यक्तित्व सुची ड) अ-प्रायोगिक
- ३) वैकासीक मानसशास्त्रज्ञांच्या मते मध्यम वयाचा _____ ते _____ कालावधी पडतो.
अ) ३० ते ६० ब) ४० ते ६० क) ५० ते ७० ड) वरीलपैकी सर्व
- ४) ज्या व्यक्तिके _____ अवस्थेमध्ये विवाह होत नाही त्यांचा केव्हाच विवाह होत नाही.
अ) प्रारंभिक प्रौढावस्था ब) मध्यमवय
क) वृद्धा ड) यापैकी नाही
- ५) मध्यम वयाच्या कालखंडामध्ये अनेक व्यक्ती आपल्या _____ शी असणाऱ्या नाते संबंधात सुधारणा घडवून आणतात.
अ) मुले ब) मुली क) पालक ड) वरील पैकी सर्व
- ६) शारीरिक परिवर्तना मध्ये नेत्रातील बदल _____ का वर्षी घडून येतात.
अ) ४५ ब) ५० क) ४० ड) ६५
- ७) _____ यांनी “सामाजिक मृत्यु” ही संकल्पना सुचविली.
अ) पेरी ब) सुडनाऊ क) मेयर ड) कोगन
- ८) _____ या संशोधकाने मध्यम वयीन भावंडांच्या नातेसंबंधाचे सरवोल अध्ययन केले.
अ) सिसीरेली ब) ब्राऊन क) गॉटमन ड) यापैकी नाही

९) वृद्धावस्थेतील सामाजिक विकासाचे _____ घटक असतात.

अ) तीन ब) दोन क) पाच ड) वरीलपैकी सर्व

१०) बुद्धीमत्तेचे “द्वि-प्रक्रिया प्रारूप” _____ यांनी प्रतिपादन केले.

अ) डेनिस ब) बाल्टस् क) हॉर्न ड) बीनेट

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) “वापरा आणि फेका” वृद्धावस्था सिद्धांत म्हणजे काय ?
- २) वृद्धावस्था “जनुकिय सिद्धांत” कोणी प्रतिपादन केला ?
- ३) “आल्झायमर आजार” म्हणजे काय ?
- ४) मृत्युंचे चार प्रकार सांगा.
- ५) मृत्युची कायद्याविषयक व्याख्या लिहा.
- ६) मध्यमवयीन “व्यावसाय/नोकरी (करिअर) पेचप्रसंग” म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मध्यमवय “अध्ययन क्षमता”.
- २) अल्कोहोलचा परिणाम.
- ३) वजन आणि चयापचयायीगती.
- ४) चव.
- ५) प्रवाही बुद्धीमत्ता.
- ६) स्फटिक सदृश्य बुद्धीमत्ता.

४. कोणत्याही एका दीर्घ प्रश्नांचे उत्तर लिहा.

१०

अ) मध्यम वयातील शारीरिक विकास स्पष्ट करा.

किंवा

ब) वृद्धावस्थेतील शारीरिक विकासाचे सिद्धांत वर्णन करा.

५. कामकरणान्या स्त्रियांच्या विशेष समस्या संक्षेपाने स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 258

Seat
No.

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. HINDI (Paper – III) (Old)
हिंदी काव्य, व्याकरण तथा लेखन

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं और लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

1) 'शम्बूक' रचना _____ को समर्पित है।

- 1) जगदीश गुप्त
2) मैथिलीशरण गुप्त
3) निराला
4) दिनकर

2) शम्बूक में _____ सर्ग हैं।

- 1) ६
2) ७
3) ८
4) ९

3) कवि शम्बूक को हरिजन की अपेक्षा _____ के रूप में प्रस्तुत करना चाहते हैं।

- 1) देवपुत्र
2) भूमिपुत्र
3) योद्धा
4) उपेक्षित

4) शम्बूक का _____ स्वभाव मानव मूल्यों की उपज है।

- 1) विद्रोही
2) देशद्रोही
3) अहंकारी
4) निराकार

5) एक का क्यों दूसरा शोषण करें ? कर सके तो _____ करे।

- 1) हित
2) अहित
3) हत्या
4) हानी

6) शब्द कर्कश बोलता है कौन _____ में विष घोलता है कौन।

- 1) अमृत
2) दुध
3) रस
4) घृत

P.T.O.

- 7) परस्पर संबंध रखनेवाले दो शब्दों के बीच में _____ चिन्ह का प्रयोग करते हैं।
 1) अल्प विराम 2) अर्ध विराम 3) पूर्ण विराम 4) योजक
- 8) वाक्यांश में आये अनावश्यक शब्दों को हटाने प्रुफ शोधन में _____ चिन्ह का प्रयोग करते हैं।
 1) # 2) d 3) [] 4) C
- 9) संक्षेपण को अंग्रेजी में _____ कहा जाता है।
 1) प्रेसी 2) प्रेयसी 3) सेन्टेन्स 4) कंजक्शन
- 10) 'वृद्धिकरण' यह _____ का दूसरा नाम है।
 1) पल्लवन 2) संक्षेपण 3) अनुच्छेद 4) वाक्यांश
2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन पंक्तियों में लिखिए। 10
- 1) अर्ध विराम का प्रयोग कहाँ किया जाता है ?
 - 2) संक्षेपण की चार विशेषताएँ बताइए।
 - 3) पल्लवन की परिभाषा दीजिए।
 - 4) प्रुफ शोधन का उद्देश्य बताइए।
 - 5) पल्लवन के कोई दो नियम बताइए।
 - 6) विस्मयादि तथा उद्धरण चिन्ह का प्रयोग कर उदाहरण के रूप में एक वाक्य लिखिए।
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। 10
- 1) 'शम्बूक' का भावपक्ष।
 - 2) 'शम्बूक' में संवाद-योजना।
 - 3) राम का चरित्र-चित्रण।
4. खंडकाव्य के तत्वों के आधार पर 'शम्बूक' की समीक्षा कीजिए। 10
- अथवा**
- 'शम्बूक' में मानवतावादी दृष्टिकोण को कैसे व्यक्त किया है ?
5. 'शम्बूक' की संक्षेप में कथावस्तु लिखिए। 10
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. PSYCHOLOGY (Paper – III) (Old)
Applied Psychology**

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**

- 1) There are _____ stages for friendship or individual relations.
a) 3 b) 5 c) 9 d) 7
- 2) _____ is the motivational factors in love.
a) Intimacy b) Passion c) Commitment d) None of these
- 3) John Holland explained _____ types of occupation.
a) 3 b) 6 c) 8 d) 9
- 4) Shyness is related to _____
a) Social b) Isolation c) Physical d) Mental
- 5) _____ is the second stage of decision procedure.
a) Search for alternatives b) Accept the challenge
c) Evaluate the alternatives d) Follow through with your decision
- 6) _____ was study of suicide tendency.
a) Hartup b) Yel c) Durkheim d) Holland
- 7) Generally our first impression is depend on _____
a) Income b) Gender
c) Incomplete Information d) Maladjustment
- 8) _____ the main types of anxiety disorder.
a) 3 b) 5 c) 7 d) 6

9) _____ is defined as the affectionate attachment between two or more people.

- a) Friendship b) Peer c) Teacher d) Social

10) _____ was developed triangular theory of love.

- a) Sternberg b) Susan Grajek
c) Cattell d) Solomon

2. Write short answer (**any four**) : **8**

- 1) What is mistaken impressions ?
- 2) What is friendship ?
- 3) State the concept of marital conflict.
- 4) Define personal control.
- 5) What is depression ?
- 6) What is Halo effect ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Type of love
- 2) Sexual harassment
- 3) When friends get together
- 4) Suicide
- 5) Group decisions
- 6) Surface contact.

4. Answer **any one** long type question. **10**

A) Describe the same sex and opposite sex friend.

OR

B) Explain the concept of marital adjustment in brief.

5. Define anxiety disorder. Discuss the main types of anxiety disorder. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक .
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) मैत्री होताना किंवा व्यक्तिगत संबंध सुधारताना _____ स्तर पहावयास मिळतात.
अ) ३ ब) ५ क) ९ ड) ७
- २) प्रेमाचा _____ हा प्रेरणात्मक घटक आहे.
अ) जवळीकता ब) बांधीलकी क) उत्कटता ड) यापैकी नाही
- ३) जॉन हॉलंड यांनी व्यावसायिक प्रकार _____ सांगितले.
अ) ३ ब) ६ क) ८ ड) ९
- ४) बुजरेपणा ही _____ शी संबंधित आहे.
अ) सामाजिक ब) एकाकीपणा क) शारीरिक ड) मानसिक
- ५) निर्णय घेण्याच्या प्रक्रिया स्तरांची _____ ही दुसरी अवस्था आहे.
अ) पर्याय शोधणे ब) अन्वय स्वीकारणे
क) पर्यायांचे मूल्यमापन करणे ड) निर्णयाचा पाठपुरावा करणे
- ६) आत्महत्या प्रवृत्तीचा _____ याने अभ्यास केला.
अ) हर्ट्ज ब) येल क) डुरखाईन ड) हॉलंड
- ७) सामान्यतः आपली पहिली छाप _____ वर अवलंबून असते.
अ) उत्पन्न ब) लिंग क) अपूर्ण माहिती ड) असमायोजन
- ८) चिंता विकृतीचे मुख्य _____ प्रकार पडतात.
अ) ३ ब) ५ क) ७ ड) ६
- ९) _____ म्हणजे दोन अधिक व्यक्तिमधील प्रेमाचे किंवा जिवाळ्याचे नातेसंबंध असणे होय.
अ) मैत्री ब) पालक क) शिक्षक ड) समाज
- १०) प्रेमाचा त्रिमिती सिद्धांत _____ यांनी सांगितला.
अ) स्टर्नबर्ग ब) सुशान ग्रेजाक क) कॅटेल ड) सोलोमन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) चूकीची छाप म्हणजे काय ?
 - २) मैत्री म्हणजे काय ?
 - ३) वैवाहिक जीवनातील संघर्ष म्हणजे काय ?
 - ४) व्यक्तिगत नियंत्रण म्हणजे काय ?
 - ५) अवसाद म्हणजे काय ?
 - ६) तेजोवलय परिणाम म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही ४) : १२
- १) प्रेमाचे प्रकार
 - २) लैंगिक छळ
 - ३) मित्र एकत्र येतात तेव्हा
 - ४) आत्महत्या
 - ५) समूह निर्णय
 - ६) वरवरचे संबंध.
४. खालील एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) समलिंगी व विरुद्धलिंगी मैत्रीचे वर्णन करा.
- किंवा**
- ब) वैवाहिक समायोजन स्पष्ट करा.
५. चिंता अवस्थेतेची व्याख्या सांगून मुख्य प्रकाराची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
ENGLISH (Optional) (Paper – II) (Old)
Literature in English

Day and Date : Monday, 30-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice.

Complete the following sentences by choosing correct alternatives.

10

- 1) Marlow the narrator, is the mouth piece of
 - a) Kurtz
 - b) Conrad
 - c) Colonisers
 - d) Natives
- 2) The poem 'Woman to Man' was published in
 - a) 1946
 - b) 1945
 - c) 1846
 - d) 1746
- 3) The natives were tortured by the
 - a) Americans
 - b) Colonisers
 - c) Red-Indians
 - d) Nigerians
- 4) Gabriel Okara is a _____ poet.
 - a) Australian
 - b) Indian
 - c) Nigerian
 - d) British
- 5) The _____ borrows some shoes and English tobacco.
 - a) Natives
 - b) Harlequin
 - c) Colonisers
 - d) Helmsman
- 6) In the poem 'Mystic Drum' smoke suggests
 - a) Chemical factory
 - b) Industrialization
 - c) Rustic life
 - d) Jungle on fire

- 7) Sometimes carefully used words also cause
a) enjoyment	b) complications
c) pleasantness	d) abruptness
- 8) In the poem 'Africa' the word 'bent back' symbolises
a) attitude	b) freedom
c) humiliation and slavery	d) bitterness
- 9) Marlow went to Congo in search of
a) Kurtz	b) Company
c) Accountant	d) Robert
- 10) The term 'My Africa' emphasis the poet's intense feelings of
a) Hatredness	b) Humiliation
c) Liberlization	d) Patriotism

2. Answer the following questions in brief (**any 5**) :

10

- 1) What obstacle did Marlow face at the central station ?
- 2) Who was the man dressed in like a harlequin and what does he borrow from Marlow ?
- 3) Who speaks about Kurtz to Marlow ? What information does he get from him ?
- 4) What is the poem 'I'm getting old now' about ?
- 5) What does the poet warn us about in his poem 'Words' ?
- 6) What do you mean by the term 'resurrection' in the poem 'Woman to Man' ?

3. A) Explain the following lines with reference to context (**any two**) :

6

- i) "Words are dangerous, especially The simple kind you leave behind for others,
For undesirable relatives and assorted purposes".
- ii) "Africa my Africa.
Africa of proud warriors in ancestral savannahs.
Africa of whom my grandmother sings
On the banks of the distant river."
- iii) The mystic drum beat in my inside
and fishes danced in the rivers
and men and women danced on land
to the rhythm of my drum."

B) Answer the following questions briefly (**any 2**) : **4**

- 1) Describe the importance of 'Words'.
- 2) Whom does Marlow meet at the Central Station ? How does he treat Marlow ?
- 3) Write the central idea of David Diop's poem 'Africa'.

4. A) Draw a character sketch of Kurtz, the most important figure in the 'Heart of Darkness'. **10**

OR

B) "Conrad's 'Heart of Darkness' is known for its autobiographical elements".
Comment.

5. Write a critical appreciation on Thumboo's poem 'Words'. **10**

- 6) The name of the school of Nahan where Virmati teaches is _____
- a) Pratibha Kendriya Vidyalya b) St. Joseph's School
c) St. Andrew's School d) Vidya Prakash School
- 7) The river Ganga learns _____ from the ocean.
- a) disappearance b) solitude
c) unprejudice d) desire
- 8) Harish is a Professor of _____
- a) Hindi b) Telugu c) Greek d) English
- 9) _____ helps Virmati get married to Prof. Harish.
- a) Harish's mother b) Harish's wife
c) Kasturi d) Harish's poet friend
- 10) After Virmati's miscarriage, Prof. Harish decides to send her _____
- a) to Switzerland
b) to her parents
c) to Lahore for doing M.A.
d) to Shimla for a change of weather

2. Write the answers to the following questions (**any five**) :

10

- 1) Why was the Poet not allowed to cut the Champak tree ?
- 2) How was Suraj Prakash killed ?
- 3) When someone offers her a flag, how does the river Ganga respond ?
- 4) Who was Shakuntala ?
- 5) What message does the Poet want to give through his poem, "Grand-parents at family get together" ?
- 6) Why is Kasturi, unhappy with her daughter's illicit affair with Prof. Harish ?

3. A) Explain the following with reference to context (**any two**) :

6

- 1) I watch them in their hallowed
Corner – hallowed, but corner
Just the same – Seemingly regal
Because deaf and blind

2) I am the plains
I am the foothills
I carry the wishes of my streams
To the sea

3) ... in the silence of the dead,
thoughts hum loud like words
to ask a little gravely;
'what have I come for,
here this far ?'

B) Answer briefly (**any two**) :

4

- 1) Discuss briefly the main theme of 'Fugitive Poem'.
- 2) How and where did Virmati and Prof. Harish meet ?
- 3) Comment on the aptness of the title of the novel, "Difficult Daughters".

4. Answer **any one** of the following :

10

a) "Difficult Daughters" is the story of a woman's quest for freedom". Discuss with reference to the character of the protagonist Virmati.

OR

b) Attempt a brief character sketch of Prof. Harish.

5. Answer the following question :

10

Discuss, "A Hot Sunday in Daulatabad" as a poem of the regret of a king and the plight of a historical city.

SLR-X – 264

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. PHILOSOPHY (Paper – II)
Ethics (Indian and Western)

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) Ethics is a
(Art, Commerce, Science, None of these)
 - 2) _____ is British Philosopher.
(Mill, Kant, Aristotle, Plato)
 - 3) Bentham is _____ thinker.
(French, British, Greek, American)
 - 4) _____ is a kind of homo sexuality.
(Gay, Bay, Lay, Say)
 - 5) Mill is _____ thinker.
(Deontological, Idealism, Analytical, Teleological)
 - 6) Study of moral principles is the subject matter of
(Ethics, Logic, Epistemology, Psychology)
 - 7) By Kant, Imperatives are
(Categorical, Conditional, Disjunctive, Conjunctive)
 - 8) _____ is ethical concept.
(Euthanasia, Nature, Society, Individual)
 - 9) Universalistic hedonism is called
(Materialism, Egoism, Utilitarianism, None of these)
 - 10) "Duty for duties sake" is a concept of
(Hume, Kant, Plato, Hegel)

P.T.O.

2. Write short answers (any 4) : 8
- 1) Define ethics.
 - 2) What is morality ?
 - 3) Define egoism.
 - 4) What is virtue ?
 - 5) What is ecology ?
 - 6) What is Euthanasia ?
3. Write short notes (any 4) : 12
- 1) Nature of Intuitive ethics.
 - 2) Female feticide.
 - 3) Categorical imperative.
 - 4) Conditional imperative.
 - 5) Nature of deontology.
 - 6) Hedonism.
4. Explain the nature of utilitarianism. 10
- OR
- Explain the reformatory theory of punishment.
5. Explain the nature of homosexuality. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) नितीशास्त्र हे _____ आहे.
(कला, वाणिज्य, शास्त्र, यापैकी नाही)
 - २) _____ हा ब्रिटीश तत्त्वज्ञ आहे.
(मिल्ल, कांट, ऑरिस्टॉटल, प्लेटो)

- ३) बेंथॅम हा _____ विचारवंत आहे.
(फ्रेंच, ब्रिटीश, ग्रीक, अमेरिकन)
- ४) _____ हा समलैंगिकतेचा एक प्रकार आहे.
(गे, बे, ले, से)
- ५) मिल्ल हा _____ विचारवंत आहे.
(कर्तव्यवादी, चैतन्यवादी, विश्लेषक, प्राप्तव्यवादी)
- ६) नैतिक तत्त्वांचा अभ्यास करणे हा _____ चा अभ्यासविषय आहे.
(नितीशास्त्र, तर्कशास्त्र, ज्ञानशास्त्र, मानसशास्त्र)
- ७) कांटनुसार, आदेश _____ असतात.
(निरूपाधिक, सोपाधिक, विकल्प, संधी)
- ८) _____ ही नैतिक संकल्पना आहे.
(दयामरण, निसर्ग, समाज, व्यक्ति)
- ९) सार्वत्रिक सुखवादाला _____ असे म्हणतात.
(जडवाद, स्वसुखवाद, उपयुक्ततावाद, यापैकी नाही)
- १०) “कर्तव्यासाठी कर्तव्य” ही _____ ची संकल्पना आहे.
(ह्यूम, कांट, प्लेटो, हेगेल)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) :

- १) नितीशास्त्राची व्याख्या द्या.
- २) नैतिकता म्हणजे काय ?
- ३) स्वसुखवाद म्हणजे काय ?
- ४) सदगुण म्हणजे काय ?
- ५) पर्यावरणवाद म्हणजे काय ?
- ६) दयामरण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही ४) : १२
- १) अंतः प्रज्ञावाद नितीमतेचे स्वरूप.
 - २) स्त्रीभ्रूण हत्या.
 - ३) निरूपाधिक आदेश.
 - ४) सोपाधिक आदेश.
 - ५) कर्तव्यवादाचे स्वरूप.
 - ६) सुखवाद.
४. उपयुक्ततावादाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- शिक्षेची सुधारणात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.
५. समलैंगिकतेचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. PHYSICAL EDUCATION (Paper – II) (Old)
History of Physical Education

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time :10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Max. Marks : 25

1. Choose the correct alternative :

5

- 1) Sport's Authority of India (SAI) was established in _____
a) 1981 b) 1982 c) 1983 d) 1984
- 2) _____ is called the Bhisnacharya of the modern exercise method.
(Modern Physical Education)
a) Principal Joseph b) Mr. Darasing
c) Principal H. D. Buk d) Prof. Rajratna Manikrao
- 3) In _____ Hanuman Vyayam Prasarak Mandal established in Amaravati
(Maharashtra)
a) 1912 A.D. b) 1913 A.D.
c) 1914 A.D. d) 1915 A.D.
- 4) Laxmibai National Institute of Physical Education College is in _____
a) Madras b) Bangalore c) Bhopal d) Gwalior
- 5) Arjun award is given to _____
a) The Player b) The Coach
c) Team Manager d) Teacher

2. Write answers in short (**any five**) :

10

- 1) Write the two functions of All India Physical Education Mandal.
- 2) When was the Shiv Chhatrapati sport's award started to be given away ?
- 3) When did sports Authority of Maharashtra Conference establish ?

P.T.O.

4) What is the meaning of D.S.O. ?

5) Write the two objectives of Rani Laxmibai National Physical Education College.

6) Write the two functions of Netaji Subhash National Sports Institute.

3. Write short notes (**any two**) :

10

1) Maratha Period.

2) Sports Authority of India (S.A.I.)

3) Rajiv Gandhi Khelratna Puraskar.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

५

१) भारतीय क्रीडा प्राधिकरणाची (S.A.I.) स्थापना फेब्रुवारी _____ साली करण्यात आले.

अ) १९८१

ब) १९८२

क) १९८३

ड) १९८४

२) _____ याना आधुनिक व्यायाम पद्धतीचे भीष्माचार्य म्हणून ओळखले जाते.

अ) प्राचार्य जोसेफ

ब) दारासिंग

क) प्राचार्य एच. डी. बक

ड) प्रा. राजरत्न माणिकराव

३) महाराष्ट्रात अमरावती येथे हनुमान व्यायाम प्रसारक मंडळाची स्थापना _____ साली झाली.

अ) इ.स. १९१२

ब) इ.स. १९१३

क) इ.स. १९१४

ड) इ.स. १९१५

४) लक्ष्मीबाई नॅशनल इन्स्टीट्यूट ऑफ फिजिकल एज्युकेशन महाविद्यालय _____ येथे आहे.

अ) मद्रास

ब) बंगलोर

क) भोपाल

ड) ग्वालीयर

५) अर्जुन पुरस्कार हा _____ वा दिले जाते.

अ) खेळाडू

ब) मार्गदर्शक

क) संघ व्यवस्थापक

ड) शिक्षक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) अखिल भारतीय शारीरिक शिक्षण मंडळाचे दोन कार्य लिहा.
- २) शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कार देण्यास कोणत्या सालापासून सुरुवात झाली ?
- ३) महाराष्ट्र राज्य क्रीडा परिषदेची स्थापना कोणत्या सालात झाली ?
- ४) डी. एस. ओ. (D.S.O.) या शब्दाचा अर्थ काय आहे ?
- ५) राणी लक्ष्मीबाई राष्ट्रीय शारीरिक शिक्षण महाविद्यालयाचे दोन उद्देश लिहा.
- ६) नेताजी सुभाष राष्ट्रीय क्रीडा संस्थाचे दोन कार्य लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) मराठा काळ.
 - २) भारतीय क्रीडा प्राधिकरण.
 - ३) राजीव गांधी खेलरत्न पुरस्कार.
-

- 8) Guilds were economic support to
A) Religious B) Traveller
C) Buddha Sangh D) Foreign traveller
- 9) _____ prepared coins at South by mixing silver and copper.
A) Chalukya B) Rashtrakuta
C) Satavahana D) Chol
- 10) _____ was the first rulers in Ancient India to issue the gold coins.
A) Kushan B) Gupta C) Shung D) Maurya

2. Write short answers on **any four** of the following : **8**

- 1) Explain the construction occupation in Maurya Era.
- 2) Discuss the metal production industry in Maurya Era.
- 3) State the objects in transaction process of Gupta Era.
- 4) Explain the names of business centers in Maurya Era.
- 5) State the guilds of judiciary work.
- 6) Discuss the weight and measures used in Gupta period.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Textile industry in Mauryan period.
- 2) The business routes in Gupta period.
- 3) Membership of Guilds.
- 4) Methods of prepress coins in Ancient India.
- 5) Working of Guilds.
- 6) Coins during the Gupta period.

4. Give information about the major industries during the Mauryan period. **10**

OR

Explain the nature and importance of Ancient Indian Guilds.

5. Describe the beginning and historical importance of the coinage system in Ancient India. **10**

मराठीत रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मौर्य काळात _____ ही राज्याच्या उत्पन्नाची प्रमुख बाब होती.
अ) व्यापार ब) जमीन क) सावकारी ड) बँका
- २) _____ या मौर्याच्या प्रतिनिधीने सौराष्ट्रातील सुदर्शन तलाव बांधला.
अ) पुष्यगुप्त ब) सुशिल क) कुणाल ड) भानुगुप्त
- ३) लोखंड व तांबे यासारख्या धातूपासून _____ बनविण्याच्या व्यवसाय मौर्यकाळात समाजात लोकप्रिय होता.
अ) भांडी ब) शस्त्रास्त्रे क) मूर्ति ड) दागदागिने
- ४) _____ हा ग्रीक वकील मौर्यांच्या दरबारात होता.
अ) अँन्टीओकस ब) मिर्नॅंडर क) दारियस ड) मॅगेस्थिनीस
- ५) प्राचीन भारतातील _____ हे महत्वाचे व्यापारी केंद्र होते.
अ) सांची ब) मिथिला क) तक्षशिला ड) भारहूत
- ६) पाटलीपुत्र ते तक्षशिला हा सर्वात जास्त वापरात असणारा राजमार्ग _____ ने बांधला.
अ) मौर्य ब) गुप्त क) कुशाण ड) शाक्य
- ७) श्रेणीच्या प्रमुखास _____ म्हणत.
अ) श्रेष्ठी ब) ग्रामणी क) सेनापती ड) सभापती
- ८) श्रेणीकडून _____ ला आर्थिक सहकार्य मिळाले होते.
अ) धर्म ब) प्रवासी क) बौद्ध संघ ड) परकीय प्रवाशी
- ९) _____ यांनी चांदी व तांबे यांच्या मिश्रणातून दक्षिणेत प्रथम नाणी बनविली.
अ) चालुक्य ब) राष्ट्रकूट क) सातवाहन ड) चोल
- १०) प्राचीन भारतात प्रथम सोन्याची नाणी प्रचलित असणारे _____ हे राज्यकर्ते होते.
अ) कुशाण ब) गुप्त क) शुंग ड) मौर्य

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) मौर्यकाळातील बांधकाम व्यवसायाची माहिती लिहा.
 - २) मौर्यकाळातील धातूनिर्मित उद्योगाची चर्चा करा.
 - ३) गुप्त काळातील व्यापारातील वस्तूंची माहिती विशद करा.
 - ४) मौर्यकाळातील व्यापारी केंद्राची नावे सांगा.
 - ५) श्रेणीचे न्यायालयीन कार्य स्पष्ट करा.
 - ६) गुप्त काळातील वजन आणि मापे यांची चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा : १२
- १) मौर्य काळातील कापड उद्योग.
 - २) गुप्त काळातील व्यापारी मार्ग.
 - ३) श्रेणीचे सभासदत्व.
 - ४) प्राचीन भारतीय नाणी बनविण्याच्या पद्धती.
 - ५) श्रेणीची कार्यपद्धती.
 - ६) गुप्तकालीन नाणी.
४. मौर्य काळखंडातील प्रमुख उद्योगधंद्याची माहिती द्या. १०
- किंवा**
- प्राचीन भारतातील श्रेणीचे स्वरूप सांगून महत्व स्पष्ट करा.
५. प्राचीन भारतातील नाणी पद्धतीची सुरुवात सांगून नाण्याचे महत्व विशद करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – II) (Old)
Indian Society : Structure and Change

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: I) **All** questions are **compulsory**.
II) Figures to **right** indicate **full** marks.

1. Multiple choice questions :

10

- I) Hindu Widow Remarriage Act was passed in the year _____
A) 1865 B) 1829 C) 1818 D) 1857
- II) Sharda Act is passed in _____
A) 1961 B) 1929 C) 1951 D) 1981
- III) Sati Prohibition Act is passed in _____
A) 1951 B) 1829 C) 1961 D) 1981
- IV) National integration is basically the _____ feeling.
A) Religions B) Psychological
C) Economic D) Political
- V) To process of globalization started from _____ in India.
A) 1991 B) 1947 C) 1952 D) 1980
- VI) To consider nation is greater than religion is _____
A) Constructive B) Destructive C) Negative D) None of the above
- VII) Concept of Sanskritization is propounded by _____
A) A.R. Desai B) M.N. Shrinivas
C) G.S. Ghurye D) None of the above
- VIII) Islam rule was in _____ period.
A) Ancient B) British C) Medieval D) None of the above

- IX) In Sanskritization normally follow the rules of _____ castes.
A) Higher B) Lower C) Equal D) None of the above
- X) India is a _____ nation.
A) Secular B) Hindu C) Modern D) Religions

2. Write short answers (**any four**) : **8**

- I) What is the concept of secularism ?
- II) State marital status of women in vedic period.
- III) What is meaning of globalization ?
- IV) What is the concept of modernization ?
- V) What is the concept of social change ?
- VI) What is impact of globalization on economy ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- I) Process of westernization.
- II) Status of women during medieval period.
- III) Impact of globalization on society.
- IV) Obstacles of national integration.
- V) Significance of secularism.
- VI) Status of women in ancient period.

4. A) Explain changing status of women after independence period. **10**

OR

B) Define nation integration and explain remedial measures of national integration.

5. Define saskritization and explain process of sanskritization. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
II) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) हिंदू पुनर्विवाहाचा कायदा _____ साली पास करण्यात आला.
अ) 1865 ब) 1829 क) 1818 ड) 1857
- II) शारदा कायदा _____ साली पास करण्यात आला.
अ) 1961 ब) 1929 क) 1951 ड) 1981
- III) सती बंदी कायदा _____ साली पास करण्यात आला.
अ) 1951 ब) 1829 क) 1961 ड) 1981
- IV) राष्ट्रीय एकात्मता ही मुलतः _____ भावना आहे.
अ) धार्मिक ब) मानसशास्त्रीय क) आर्थिक ड) राजकीय
- V) जागतिकीकरणाची सुरुवात भारतात _____ साली झाली.
अ) 1991 ब) 1947 क) 1952 ड) 1980
- VI) धर्मापेक्षा राष्ट्र मोठे आहे ही _____ भावना आहे.
अ) विधायक ब) विघातक क) नकारात्मक ड) वरीलपैकी नाही
- VII) संस्कृतीकरणाची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) ए.आर. देसाई ब) एम.एन. श्रीनिवास
क) जी.एस. घुर्ये ड) वरीलपैकी नाही
- VIII) इस्लाम राजवट _____ काळात होती.
अ) प्राचीन ब) ब्रिटीश क) मध्ययुगीन ड) वरीलपैकी नाही
- IX) संस्कृतीकरणाच्या प्रक्रियेत सामान्यतः _____ जातीच्या नियमांचे अनुकरण केले जाते.
अ) उच्च ब) कनिष्ठ क) समान ड) वरीलपैकी नाही
- X) भारत हे एक _____ राष्ट्र आहे.
अ) धर्मनिरपेक्ष ब) हिंदू क) आधुनिक ड) धार्मिक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- I) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय ?
 - II) वैदिक कालखंडातील स्त्रीचा वैवाहिक दर्जा सांगा.
 - III) जागतिकीकरणाचा अर्थ काय आहे ?
 - IV) आधुनिकीकरण म्हणजे काय ?
 - V) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
 - VI) जागतिकीकरणाचा अर्थव्यवस्थेवरील प्रभाव कोणता ?
3. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- I) पाश्चिमात्यीकरणाची प्रक्रिया.
 - II) मध्ययुगीन कालखंडातील स्त्रिचा दर्जा.
 - III) जागतिकीकरणाचा समाजावरील प्रभाव.
 - IV) राष्ट्रीय एकात्मतेतील अडथळे.
 - V) धर्मनिरपेक्षतेचे महत्त्व.
 - VI) प्राचीन कालखंडातील स्त्रिचा दर्जा.
4. अ) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील स्त्रिचा दर्जा स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- ब) राष्ट्रीय एकात्मतेची व्याख्या देऊन राष्ट्रीय एकात्मतेच्या समस्येवरील उपाययोजना स्पष्ट करा.
5. संस्कृतीकरणाची व्याख्या देऊन संस्कृतीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. PHILOSOPHY (Paper – III) (Old)
Social and Political Philosophy

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**
- 1) Democracy consists _____
(Liberty, Terror, Nuisance, None of these)
 - 2) _____ is a social evil.
(Justice, Liberty, Equality, Casterism)
 - 3) _____ is a way of social progress.
(Non-co-operation, Lazyness, Competition, Dowry)
 - 4) Karl Marx is _____ thinker.
(American, German, Greek, French)
 - 5) Mother is a first teacher of _____
(Family, State, District, World)
 - 6) State is a _____ concept.
(Political, Physical, Moral, Logical)
 - 7) Family is a fundamental _____ institution.
(Antisocial, Social, Non-social, None of these)
 - 8) Untouchability is social _____
(School, Evil, Marriage, Morality)
 - 9) Institutions are _____
(Natural, Scientific, Physical, Artificial)
 - 10) _____ is a social ideal.
(Punishment, Equality, Terror, None of these)

2. Write short answers (**any 4**) : 8
- 1) What is political ideal ?
 - 2) What is liberty ?
 - 3) What is family ?
 - 4) What is meant by progress ?
 - 5) What is evil ?
 - 6) Explain the concept of alcoholism.
3. Write short notes (**any 4**) : 12
- 1) Concept of equality.
 - 2) Concept of justice.
 - 3) Work as social institution.
 - 4) Conflict in society.
 - 5) Casterism.
 - 6) Dowry.
4. Distinguish between social change and progress. 10
- OR
- Explain the effects of untouchability.
5. What is the role of competition in social progress ? 10

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) लोकशाहीत _____ अंतर्भूत आहे.
(स्वातंत्र्य, दहशत, उपद्रव, यापैकी नाही)

- २) _____ हे एक सामाजिक दुरित आहे.
(न्याय, स्वातंत्र्य, समता, जातीयवाद)
- ३) _____ हा सामाजिक प्रगतीचा एक मार्ग आहे.
(असहकार, आळसपणा, स्पर्धा, हुंडा)
- ४) कार्ल मार्क्स हा _____ विचारवंत आहे.
(अमेरिका, जर्मन, ग्रीक, फ्रेंच)
- ५) आई ही _____ ची पहिली शिक्षिका आहे.
(कुटुंब, राज्य, जिल्हा, विश्व)
- ६) राज्य ही _____ संकल्पना आहे.
(राजकीय, भौतिक, नैतिक, तार्किक)
- ७) कुटुंब ही एक महत्त्वाची _____ संस्था आहे.
(समाजविरोधी, सामाजिक, असामाजिक, यापैकी नाही)
- ८) अस्पृश्यता हे सामाजिक _____ आहे.
(शाळा, दुरित, विवाह, नैतिकता)
- ९) संस्था ह्या _____ असतात.
(नैसर्गिक, शास्त्रीय, भौतिक, कृत्रिम)
- १०) _____ हे एक सामाजिक मूल्य आहे.
(शिक्षा, समता, दहशत, यापैकी नाही)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

- १) राजकीय आदर्श म्हणजे काय ?
- २) स्वातंत्र्य म्हणजे काय ?
- ३) कुटुंब म्हणजे काय ?
- ४) प्रगती म्हणजे काय ?
- ५) दुरित म्हणजे काय ?
- ६) मद्यपानाची संकल्पना स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) :

१२

१) समतेची संकल्पना.

२) न्यायाची संकल्पना.

३) सामाजिक संस्थेचे कार्य.

४) सामाजिक संघर्ष.

५) जातीयवाद.

६) हुंडा.

४. सामाजिक परिवर्तन आणि प्रगती यातील फरक स्पष्ट करा.

१०

किंवा

अस्पृश्यतेचे परिणाम स्पष्ट करा.

५. सामाजिक प्रगतीतील स्पर्धेचे स्थान काय आहे ?

१०

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मुदलियार आयोग _____ शिक्षणाशी संबंधित आहे.
अ) प्राथमिक
ब) माध्यमिक
क) विद्यापीठ
ड) प्रौढ
- २) महात्मा फुले यांनी _____ यास विरोध.
अ) १८१३ चा कायदा
ब) १८३३ चा कायदा
क) झिरप सिद्धांत
ड) यापैकी नाही
- ३) ब्रिटीश कालीन भारतातील मिशनस्कूलचे प्रमुख ध्येय _____ धर्माचा प्रसार करणे होते.
अ) हिंदू
ब) बौद्ध
क) इस्लाम
ड) ख्रिश्चन
- ४) _____ यास भारतीय शिक्षणाची सनद म्हणतात.
अ) वुडचा खलिता
ब) झिरप सिद्धांत
क) १८१३ चा कायदा
ड) १८३३ चा कायदा
- ५) प्रशिक्षण महाविद्यालयातील शिक्षकांना मास्टर आणि शिक्षणशास्त्रातील पदवी असावी असे _____ आयोगाने सुचविले आहे.
अ) मुदलियार
ब) कोठारी
क) हंटर
ड) सॅडलर
- ६) ९ ते १४ वयोगटातील ज्या मुलांना शिक्षण घेता आले नाही अशा मुलांच्यासाठी अनौपचारिक शिक्षणाची सोय _____ च्या शैक्षणिक धोरणात करण्यात आली.
अ) १९६८
ब) १९८६
क) १९९२
ड) यापैकी नाही
- ७) कोठारी शिक्षण आयोगालय _____ शिक्षण आयोग म्हणून संबोधले जाते.
अ) राष्ट्रीय
ब) राज्य
क) प्रादेशिक
ड) यापैकी नाही

८) प्रतिभावंत विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणासाठी _____ ची स्थापना ई. १९८६ च्या शै.धोरणाची नाविन्य पूर्ण बाब आहे.

अ) प्राथमिक शाळा

ब) माध्यमिक शाळा

क) महाविद्यालये

ड) नवोदय विद्यालये

९) ११ ते १७ वर्षे वयोगटातील मुलामुलिंना माध्यमिक शिक्षण दिले जाते असे _____ आयोगाने म्हटले आहे.

अ) डॉ. राधाकृष्णन्

ब) डॉ. कोठारी

क) डॉ. मुदलियार

ड) आचार्य राममूर्ती

१०) वूडच्या खलित्याला _____ शिक्षणाचा हक्क संरक्षक कायदा म्हणून संबोधले जाते.

अ) ब्रिटीश

ब) भारतीय

क) इटालियन

ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

१०

१) वूडच्या खलित्यातील शिफारशी स्पष्ट करा.

२) कोठारी आयोगाच्या विद्यापीठीय शिक्षणाबाबत शिफारशी विशद करा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

१०

१) लॉर्ड मेकॉलेचा झिरप सिद्धांताचा अर्थ व मूल्यमापन स्पष्ट करा.

२) माध्यमिक शिक्षणाचे पुनर्व्यवस्थापनाबाबत मुदलियार आयोगाच्या शिफारशी विशद करा.

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

८

१) राष्ट्रीय शै.धोरण १९८६ ची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

२) राष्ट्रीय शै.धोरण १९९२ चे मूल्यमापन करा.

५. खालील टीपा थोडक्यात लिहा :

१२

१) वूडच्या खलित्यातील दोष.

२) लॉर्ड मेकॉलेचे इंग्रजी भाषेचे समर्थन.

३) प्रौढ शिक्षणाबाबत कोठारी आयोगाच्या शिफारशी.

SLR-X – 271

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. PHYSICAL EDUCATION (Paper – III) (Old)
Organization and Administration in Physical Education and Sports

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Max. Marks : 25

1. Objective question (**one mark each**) : **5**
- 1) Knock-out and league method will comes under which method ?
A) Knock-out Method B) League Method
C) Mix Method D) None of these
 - 2) What is the total timing of Kho-Kho match ?
A) 55 mint. B) 60 mint. C) 50 mint. D) 80 mint.
 - 3) What is the direction of Kho-Kho ground ?
A) East-West B) North-South C) East-South D) West-North
 - 4) How many By's will you given knock-out method if there 12 times ?
A) 5 By's B) 2 By's C) 4 By's D) 6 By's
 - 5) How many player's sits at a time on the Kho-Kho ground ?
A) 8 player's B) 9 player's C) 10 player's D) 7 player's
2. Give the short answer (**any five**) : **10**
- 1) What are the types of sports equipment ?
 - 2) Explain Pyramid method.
 - 3) How will you dispose sports equipment ?
 - 4) What are the facilities provided on ground ?
 - 5) How many methods are used to conducting tournament ?
 - 6) How you purchase the sport equipment ?
3. Short notes (**any two**) : **10**
- 1) Prepare a draw of 14 times knock-out method.
 - 2) Athletics opening ceremony.
 - 3) Merits and demerits of league method.

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Paper – III) (Old)
Cultural History of Ancient India

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Ajanta paintings are related to _____ religion.
a) Hindu b) Bauddha c) Jain d) Vedic
 - 2) The Kailas temple at Ellora was built by _____ dynasty.
a) Chola b) Chalukya
c) Rashtrakuta d) Pallav
 - 3) The painting of Vajrapani is situated at _____
a) Ajanta b) Ellora c) Badami d) Tanjavur
 - 4) In the north India _____ temple architecture style is famous.
a) Dravid b) Nagar c) Vessar d) Chandel
 - 5) Papnath and Virupaksha temples are situated at _____
a) Aihole b) Pattadkal
c) Tanjavur d) Khajuraho
 - 6) Brihadeshwar temple is famous for its _____
a) Sculptures b) Shikhar c) Gopur d) Paintings
 - 7) _____ gallery is famous in the National Museum, Delhi.
a) Harappa b) Textile
c) Medieval d) Gandhar art
 - 8) To know about the tourist place _____ is important.
a) Travel agency b) Guide
c) Travel book d) Advertise

9) Chhatrapati Shivaji Maharaj museum was established in _____

- a) 1921 b) 1931 c) 1947 d) 1960

10) The founder of Royal Asiatic society was _____

- a) John Marshal b) William Jones
c) K. N. Dixit d) Mortimar Wheeler

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the expansion of Indus valley civilisation.
- 2) Describe the main features of Kailas temple, Ellora.
- 3) State the characteristics of National Museum, Delhi.
- 4) Explain the contribution of Dr. H. D. Sankalia to Indian archaeology.
- 5) Describe the educational importance of tourism.
- 6) Write two definitions of archaeology.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Town planning in Indus civilisation
- B) Sun temple, Konark
- C) Kandariya Mahadev temple, Khajuraho
- D) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum, Mumbai
- E) John Marshal
- F) Importance of archaeology.

4. Explain the salient features of Indian paintings with special reference to the Ajanta paintings.

10

OR

Describe the South Indian temple architecture with special reference to the Brihadeshwar temple.

5. Give the definition of tourism and explain the importance of tourism in modern age. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) अजिंठा चित्रकला _____ धर्माशी संबंधित आहे.
अ) हिंदू ब) बौद्ध क) जैन ड) वैदिक
- 2) वेरूल येथील कैलास मंदिर _____ घराण्याने बांधले.
अ) चोल ब) चालुक्य क) राष्ट्रकुट ड) पल्लव
- 3) वज्रपाणीचे चित्र _____ येथे आहे.
अ) अजिंठा ब) वेरूल क) बदामी ड) तंजावर
- 4) उत्तर भारतात _____ मंदिर वास्तुशैली प्रसिद्ध आहे.
अ) द्राविड ब) नागर क) वेसर ड) चंदेल
- 5) पापनाथ आणि विरूपाक्ष मंदिरे _____ या ठिकाणी आहेत.
अ) ऐहोले ब) पट्टदकल क) तंजावर ड) खजुराहो
- 6) बृहदेश्वर मंदिर त्याच्या _____ साठी प्रसिद्ध आहे.
अ) शिल्पकला ब) शिखर क) गोपूर ड) चित्रकला
- 7) दिल्ली येथील राष्ट्रीय संग्रहालयात _____ हे दालन प्रसिद्ध आहे.
अ) हडप्पा ब) वस्त्रोद्योग क) मध्ययुगीन ड) गांधार कला
- 8) पर्यटन स्थळाची माहिती मिळविण्यासाठी _____ हे आवश्यक असते.
अ) प्रवासी संस्था ब) मार्गदर्शक
क) प्रवासी पुस्तिका ड) जाहीरात
- 9) छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालयाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) 1921 ब) 1931 क) 1947 ड) 1960
- 10) रॉयल एशियाटिक सोसायटीची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) जॉन मार्शल ब) विल्यम जोन्स
क) के. एन. दीक्षित ड) मॉर्टीमर व्हीलर

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) सिंधु संस्कृतीचा विस्तार स्पष्ट करा.
 - 2) वेरूलच्या कैलास मंदिराची मुख्य वैशिष्ट्ये विशद करा.
 - 3) दिल्ली येथील राष्ट्रीय संग्रहालयाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 4) डॉ. एच. डी. सांकलियांचे भारतीय पुरातत्त्वाला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
 - 5) पर्यटनाचे शैक्षणिक महत्त्व विशद करा.
 - 6) पुरातत्त्वाच्या दोन व्याख्या लिहा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) सिंधु संस्कृती मधील नगर रचना
 - ब) सूर्य मंदिर, कोणार्क
 - क) कंदरिया महादेव मंदिर, खजुराहो
 - ड) छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालय, मुंबई
 - इ) जॉन मार्शल
 - फ) पुरातत्त्वाचे महत्त्व.
4. अजिंठा चित्रकलेच्या विशेष संदर्भासह भारतीय चित्रकलेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- बृहदेश्वर मंदिराच्या विशेष संदर्भासह दक्षिण भारतीय मंदिर वास्तुकला विशद करा.
5. पर्यटनाची व्याख्या सांगून आधुनिक कालातील पर्यटनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – III)
Social Problems in India

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Dowry prohibition act passed in
A) 1961 B) 1971 C) 1981 D) 1991
- II) Which city in India is leading for violence against women ?
A) Mumbai B) Delhi C) Solapur D) Pune
- III) In which day terrorist attacked on Taj Hotel in Mumbai ?
A) 26th Nov. B) 26th Jan.
C) 26th Dec. D) 26th May
- IV) In which year 'Central Vigilance Commission' established ?
A) 1963 B) 1973 C) 1983 D) 1993
- V) Which country is famous for terrorism ?
A) India B) Pakistan
C) Bangladesh D) Shrilanka
- VI) Which of the following is not field of corruption ?
A) Politics B) Family
C) Police D) Education
- VII) Who started the movement of Janlokpal Bill against corruption ?
A) Baba Amte B) Menaka Gandhi
C) Anna Hajare D) Lalu Yadav

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) हुँज प्रतिबंध कायदा _____ साली पास झाला.
अ) १९६१ ब) १९७१ क) १९८१ ड) १९९१
- II) भारतातील कोणते शहर स्त्रीयांवरील हिंसाचाराच्या बाबतीत आघाडीवर आहे ?
अ) मुंबई ब) दिल्ली क) सोलापूर ड) पूणे
- III) मुंबई मधील ताज हॉटेलवर कोणत्या दिवशी दहशतवादी हल्ला झाला ?
अ) २६ नोव्हेंबर ब) २६ जानेवारी
क) २६ डिसेंबर ड) २६ मे
- IV) खालीलपैकी कोणत्या वर्षी केंद्रिय दक्षता आयोगाची स्थापना झाली ?
अ) १९६३ ब) १९७३ क) १९८३ ड) १९९३
- V) कोणता देश दहशतवादासाठी प्रसिद्ध आहे ?
अ) भारत ब) पाकिस्तान क) बांग्लादेश ड) श्रीलंका
- VI) खालीलपैकी कोणते भ्रष्टाचाराचे क्षेत्र नाही ?
अ) राजकारण ब) कुटुंब
क) पोलिस ड) शिक्षण
- VII) भ्रष्टाचार विरोधी जनलोकपाल बिल आंदोलन कोणी सुरू केले ?
अ) बाबा आमटे ब) मेनका गांधी क) अण्णा हजारे ड) लालु यादव
- VIII) एड्स मधील 'A (ए)' हे कशाचे संक्षिप्त रूप आहे ?
अ) मंडळ ब) सहाय्यक क) प्राप्त करणे ड) ध्येय
- IX) खालीलपैकी कोणते कलम बलात्काराशी संबंधीत आहे ?
अ) २१२ ब) ३१५ क) ३७५ ड) ४९८
- X) खालीलपैकी कोणत्या दिवशी जागतिक महिला दिन साजरा केला जातो ?
अ) १ डिसेंबर ब) ५ जून क) ८ मार्च ड) १५ ऑगस्ट

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

I) गून्हांचे प्रकार कोणते ?

II) भ्रष्टाचार विचार म्हणजे काय ?

III) भ्रष्टाचाराची कारणे कोणती ?

IV) हुंडाबली म्हणजे काय ?

V) दहशतवादाची कारणे कोणती ?

VI) पांढरपेशीय गुन्हे म्हणजे काय ?

3. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

I) गून्हेगारीचे स्वरूप

II) भ्रष्टाचारावरील उपाय

III) हुंडाबलीवरील उपाय

IV) स्त्रि भ्रुणहत्या

V) पत्नी ताडण

VI) दहशतवाद

4. अ) गून्हेगारी म्हणजे काय ? गून्हेगारीवरील उपाय योजना स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) भ्रष्टाचाराची व्याख्या देऊन भ्रष्टाचाराची क्षेत्रे स्पष्ट करा.

5. दहशतवादाचे विचार म्हणजे काय ? दहशतवादाचे परिणाम स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 275

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.) (Paper – II)

Day and Date : Friday, 4-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate word those given below : 10
- 1) _____ development is the focus of N.S.S.
a) Rural b) Agriculture c) Urban d) None of the above
 - 2) The number of spokes in the chakra of the N.S.S. is _____
a) 12 b) 24 c) 10 d) None of the above
 - 3) Rural economy is depended upon _____ directly or indirectly.
a) Agriculture b) Occupation
c) Transportation d) None of the above
 - 4) First AIDS patient is tress in _____ in India
a) Hyderabad b) Delhi c) Chennai d) None of the above
 - 5) Rural settlements are _____ types.
a) Compact b) Scatter c) Mixed d) None of the above
 - 6) Sabhapati is the first person in _____
a) Panchayat Samiti b) Zilla Parishad
c) Gram Panchayat d) None of the above
 - 7) Consumer is called _____ today.
a) King b) Beggar
c) Both a) and b) d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक .

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसात दिलेला योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

१) _____ चा विकास करणे एन्.एस्.एस्. चे प्रमुख ध्येय आहे.

अ) ग्रामीण ब) शेती क) नागरी ड) वरीलपैकी नाही

२) रा.से.यो. चे चिन्ह असलेल्या चक्रात _____ आऱ्या आहेत.

अ) १२ ब) २४ क) १० ड) वरीलपैकी नाही

३) ग्रामीण अर्थव्यवस्था प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष _____ वर आधारलेली आहे.

अ) शेती ब) व्यवसाय क) दळणवळण ड) वरीलपैकी नाही

४) भारतात सर्वप्रथम एड्सचा रूग्ण _____ येथे आढळून आला.

अ) हैद्राबाद ब) दिल्ली क) चेन्नई ड) वरीलपैकी नाही

५) ग्रामीण वसाहती _____ प्रकारच्या आढळतात.

अ) एकत्रित ब) विस्कळीत क) मिश्र ड) वरीलपैकी नाही

६) सभापती हे _____ चे प्रथम नागरीक असतात.

अ) पंचायत समिती ब) जिल्हा परिषद क) ग्राम पंचायत ड) वरीलपैकी नाही

७) ग्राहक हा आज _____ म्हणून ओळखला जातो.

अ) राजा ब) नोकर
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही

८) ग्रामीण विभागातील _____ मजूर ही समस्या आहे.

अ) बांधील ब) कायम क) श्रीमंत ड) वरीलपैकी नाही

९) जिल्हा परिषदेचा _____ हा शासनाचा प्रतिनिधी आहे.

अ) सी.ओ. ब) बी.डी.ओ. क) ग्राम सेवक ड) वरीलपैकी नाही

१०) _____ ही समिती ग्राम पंचायतीशी संबंधीत आहे.

अ) बोंगिलवार ब) कोठारी
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) : ८
- १) ग्रामीण समाजाची रचना कोणती ?
 - २) ग्राम पंचायतीची रचना कोणती ?
 - ३) सरपंचाची कामे कोणती ?
 - ४) एड्सची कारणे कोणती ?
 - ५) सामाजिक दृष्ट्या मागासलेल्या बालकांच्या समस्या कोणती ?
 - ६) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ चे फायदे कोणते आहेत ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) ग्रामीण जीवनशैली
 - २) सभापतीचा जबाबदाऱ्या
 - ३) बांधील मजूर
 - ४) भटक्या विमुका समाजांच्या समस्या
 - ५) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६
 - ६) ग्राम सभा.
४. जिल्हा परीषदेची कामे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- अनुसूचित जातींच्या ग्रामणि विभागातील समस्या स्पष्ट करा.
५. 'एड्स जन जागृती' ही ग्रामीण विभागाची ज्वलंत समस्या आहे हे स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – II)
Basic Concepts in Political Science

Day and Date : Friday, 4-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option and rewrite the sentence. **10**
- 1) _____ is the ability to influence the behavior of others.
A) Power B) Legitimacy C) Authority D) Democracy
 - 2) Plato has explained the concept of power in his book
A) The Republic B) Communist Manifesto
C) Political Man D) Social Contracts
 - 3) _____ has given three kinds of authority.
A) Karl Marx B) Max Weber
C) Plato D) None of above
 - 4) The word authority is derived from _____ word.
A) French B) Greek C) Roman D) Spanish
 - 5) _____ is not a feature of authority.
A) Legitimacy B) Emblematic Authority
C) Institutional Authority D) Military
 - 6) The word 'Legitimacy' is derived from _____ language.
A) England B) Austria C) Latin D) French
 - 7) _____ said it, "State is Engine of Tyranny".
A) Abraham Lincoln B) Karl Marx
C) Rousseau D) Plato

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून विधान पूर्ण करा. 10
- 1) _____ म्हणजे इतर व्यक्तींचे वर्तन प्रभावित करण्याची क्षमता होय.
अ) सत्ता ब) अधिमान्यता क) अधिसत्ता ड) लोकशाही
 - 2) प्लेटोने आपल्या _____ या ग्रंथात सत्तेची संकल्पना स्पष्ट केली आहे.
अ) दि रिपब्लिक ब) कम्युनिस्ट मॅनिफेस्टो
क) राजकीय मानव ड) सामाजिक करार
 - 3) _____ यांनी अधिसत्तेचे तीन प्रकार पाडलेले आहेत.
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर क) प्लेटो ड) वरीलपैकी नाही
 - 4) Authority या शब्दाची उत्पत्ती _____ शब्दापासून झाली.
अ) फ्रेंच ब) ग्रीक क) रोमन ड) स्पॅनिश
 - 5) _____ हे अधिसत्तेचे वैशिष्ट्य नाही.
अ) अधिमान्यता ब) प्रतिकात्मक अधिसत्ता
क) संस्थात्मक अधिसत्ता ड) लष्कर
 - 6) अधिमान्यता हा शब्द _____ भाषेतून घेण्यात आला.
अ) इंग्लंड ब) ऑस्ट्रिया क) लॅटिन ड) फ्रेंच
 - 7) _____ च्या मते “राज्य म्हणजे जुलम करण्याचे इंजिन होय”.
अ) अब्राहम लिंकन ब) कार्ल मार्क्स
क) रूसो ड) प्लेटो
 - 8) _____ हे अधिमान्यतेचे आधार आहेत.
अ) प्रथा ब) सांस्कृतिक मूल्ये
क) संविधान व कायदे ड) वरील सर्व
 - 9) _____ मध्ये संसदीय लोकशाही आहे.
अ) भारत ब) अमेरिका क) फ्रान्स ड) स्वित्झर्लँड
 - 10) _____ च्या मते, “लोकशाही म्हणजे लोकांचे, लोकांसाठी, लोकांनी चालविलेले शासन होय”.
अ) माओ ब) लॉक क) म. गांधी ड) अब्राहम लिंकन

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) सत्ता म्हणजे काय ?
 - 2) औपचारिक आणि अनौपचारिक राजकीय सत्ता म्हणजे काय ?
 - 3) सत्ता व अधिसत्ता यांमधील फरक सांगा.
 - 4) पारंपरिक अधिसत्ता.
 - 5) वैधानिक-विवेकी अधिसत्ता.
 - 6) अधिमान्यता म्हणजे काय ?
3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- 1) बर्ट्रांड रसेल यानी सांगितलेल्या सत्तेचे प्रकार.
 - 2) अधिमान्यतेचा आदर्शवादी सिद्धांत.
 - 3) अधिमान्यतेचे प्रत्यक्ष मार्ग सांगा (कोणतेही तीन).
 - 4) संमोहक किंवा दिव्यवलयी अधिसत्ता.
 - 5) प्रत्यक्ष लोकशाही म्हणजे काय ?
 - 6) लोकशाहीचे तीन तोटे सांगा.
4. अधिसत्तेच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. 10
- किंवा**
- अधिमान्यतेचे आधार स्पष्ट करा.
5. लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10
-

Seat
No.

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper – III) (N.S.S.)

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words those given below : **10**

- 1) _____ rights are essential for the society.
a) Human b) Educational c) Economic
- 2) _____ is the milestone of “UNO” foundation in world.
a) World War I b) World War II c) None of these
- 3) Central office of “UNICEF” is situated at
a) New York b) Paris c) Switzarland
- 4) _____ day is celebrated as Human Right Day in the world.
a) 10 Dec. b) 15 Aug. c) 7 June
- 5) _____ is a one of the important N.G.O.
a) Lions Club b) N.C.C. c) None of these
- 6) Right of Information Law has formed on
a) 1986 b) 1947 c) None of these
- 7) _____ provide B.C.G. for the children in India.
a) W.H.O. b) U.N.O. c) UNESCO
- 8) _____ is playing important role in social development in India.
a) Student federation b) N.G.O. c) None of these
- 9) _____ is celebrated as the UNESCO foundation day in world.
a) 24 Nov. b) 4 Nov. c) 15 Aug.
- 10) 33% of land should be covered with forest for _____ protection.
a) water b) animal c) environment

४) जागतीक आरोग्य संघटन (W.H.O.).

५) माहितीच्या आधिकाराचे परिणाम.

६) बालकामगार.

४. मानवाधिकाराची निर्मिती व स्वरूप संक्षिप्त मध्ये स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भारतातील एन्.जी.ओ.चे महत्व स्पष्ट करा.

५. युनोच्या तातडीचा बालक निधी (UNICEF) चे महत्व स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 281

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. PRAKRIT (Paper – II) (Old)
Jambusamichariu
प्राकृत (जंबुसामिचरिउ)

Day and Date : Saturday, 5-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) हा-हा णिटूर विहि किं _____ । (दाविवि, दाविवित, दाविविर, दाविविनी)
- २) णिय जणणिहि _____ सुणिवि । (उत्तउ, उत्तउतो, उत्तउंते, उत्तउती)
- ३) पुणु सेट्टिहु णंदणु _____ आणंदण । (जय, जयश, जयध, जयल्ली)
- ४) सो कहेइ-अहं _____ । (महाबलिट्टो, महाबलिट्टाहा, महाबलिट्टस्स, महाबलिट्टहिं)
- ५) सिरहिं वुच्चइ दीहि-सासु _____ । (मुइवि, मुइविधी, मुइविश, मुइविची)
- ६) नागदत्तं _____ तस्स हट्टमारूढो । (पासित्ता, पासित्ताणे, पासित्ताणं, पासित्ताअं)
- ७) _____ णयणहु जलु हरियउ कुइवि । (णिहि, णिहिला, णिहिले, णिहिसापा)
- ८) सो जुद्धि-क्कओ _____ । (जाओ, जाओसि, जाओइ, जाओअं)
- ९) जंबुसामिंच्या आईचे नांव _____ होते. (संस्कारश्री, जिनमती, बुद्धीमती, ध्यानदेवी)
- १०) पुत्तस्स वि एसो _____ विणासं करिस्सइ । (पावी, पावीणे, पावीई, पावीसा)
२. भाषांतर करा (कोणतेही ५) : १०
- १) रइ-हरू सज्जेप्पिणु कुंथु सरेप्पिणु जिणमइ सुणहइं भणइं पुणु ।
तिहं किज्जहु दच्छिण अज्ज मयच्छिण जिह राइज्जइ पिउ सगुणु ॥

P.T.O.

- २) णिव-वयणु सुणेप्पिणु विणउ करेप्पिणु णह-जाणम्मि कुमारु खणि ।
आरेप्पिउ खयरे धारिवि सयरे चलिउ खयरु अइरे गयणि ॥७॥
- ३) ता गयणगई तहु जंपइ किं बहु महसच्छे परिहासओ ॥
एहु जि भडु आयउ जय विक्खायउ सेणिण पेसिउ अभओ ॥१२॥
- ४) लंबियइ विमाणइ रयण पहाणइ आयरेवि तेहिं जि णहहु ।
तहिं सेणिउ राणउ मगह-पहाणउं जय कारिउ संट्टिउ सहहु ॥
- ५) णिय पहु जि विरुद्धउ जाणिवि कुद्धउ मंतिहिं ता जि पउत्तऊ ।
हो-हो साहस गिरा अणमिय णिय सिर जंपि म वि ण पंचतऊ ॥
- ६) ता जंबुकुमारें महियलि सारें वंदिउ रिसिवरू विगयतमु ।
सिरि वीर-जिणेसहु णाण-दिणेसहु जो इहु गणहरु पंचमु ॥

३. टिपा लिहा (कोणतेही २) :

१०

- १) जम्बूस्वामीच्या जीवनातील बालपण स्पष्ट करा.
२) जम्बूस्वामी चरित्रातील रस योजना स्पष्ट करा.
३) राजा रयणचूलाचा परिचय द्या.

४. सट्टक साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा.

१०

- १) विवाहसाहा
२) आनंदसुंदरी

५. जम्बूस्वामींनी आपल्या जीवनाला उत्कृष्ट कसे बनवले जम्बूस्वामी चरित्र द्वारे स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 283

Seat
No.

B.A. (Part – II) (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
PRAKRIT – Paper – III (Optional)
Aramsohakaha
प्राकृत (आरामसोहाकहा)

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) 'नाहं _____ किंतु जणणि जणयाणमायत्ता । (सवसा, सवसामती, सवसाभा, सवसाता)
- २) पाटलीपुत्र येथे _____ सूरि आचार्यांचे आगमन झाले । (नंददेव, वीरचंद्र, गुणभद्र, विरभद्र)
- ३) अन्नमि दिणे रत्नो पुरवरलोण वइयरो _____ । (सिटो, सिटोओ, सिटोसिं, सिटोरे)
- ४) नडचेडयवेसा विंदपरिगओ _____ । (भमइ, भमइका, भमइणा, भमइओ)
- ५) तप्पिट्टओ _____ तुरियतुरियं समागया गारुडिया । (चेव, चेवस, चेवरास, चेवला)
- ६) मज्जं _____ जूयं रमेइ पिसियं महं च भक्खेइ । (पिएइ, पिएइज, पिएइहो, पिएइय)
- ७) आरामोवि _____ गिहं च्छाइऊण समंतओ ठिओ । (तीए, तीएका, तीएन, तीएचार)
- ८) बहुरुणनरसमेओ एक्को किल _____ दिट्टो । (जाणओ, जाणओय, जाणओसे, जाणओम)
- ९) तओ तम्मि चेव समए करठवियओसहिवलया । (तस्स, तस्सलो, तस्सरं, तस्सए)
- १०) _____ विगयनिद्दा समाणी उट्टिऊण । (विज्जुपहा, विज्जुपही, विज्जुपहाश, विज्जुपहाधी)

P.T.O.

२. भाषांतर करा (कोणतेही ५)

१०

- १) गया मज्झणहे सुहप्पसुत्ताए सिरिपाडलपुराहिवो चउरंगबलकलिओ विजयजत्ताए पडिनियत्तो जियसत्तु नाम राया आगओ तत्थतस्सारा मस्स रमणिज्जयाए अक्खित्तचित्तो मंतिं खंधावारनिवासत्थमाइसइ ।
- २) इओ य तत्थ चउव्वेयपारगो छक्कम्मसाहगो अगिसम्मो नाम माहणो परिवसइ । तस्स सीलाइगुणपत्तरेहा अगिसिहा नाम भारिया ।
- ३) अण्णम्मि दिणे मज्झणहे सुरहीसु चरंतीसु गिम्हे उण्हकरतावियाए रुक्खाभावाओ पाओ च्छायावज्जिए सतिणप्पएसे सूवंतीए तीए समीवे एगो भुयंगो आगआ ।
- ४) तओ रण्णा वुत्तं - 'मंतिराय ! एयं मे समीवमाणेह ।' मंतिणावि धाविऊण सद्दो कओ । सावि तस्सद्दस्सवणेण आरामसहिया तथ्येव ठिया । तओ 'एहि' त्ति मंतिणा वुत्ता । सा पडिभणइ - 'मम गावीओ दूरं गयाओ' ।
- ५) तओ सा विज्जुपहा विज्जुव्व पज्जलंती चिंतेइ - अहो ! मए जं सुहनिमित्तं जणयाओ कारियं तं निरउव्व दुहहेउयं जायं । ता न छुट्टिज्जिई अवेइयस्स दुइकम्मणो, अवरो उण निमित्तमित्तमेव होई ।
- ६) एवं सा अमणदुम्मणा गोसे गावीओ चरिऊण मज्झणहे अरसविरसं सीयलं लुक्ख मक्खियासयसंकुलं भुत्तुध्दरियं भोयणं भुंजइ एवं दुक्खमणुहवंतीए तीए बारसवरिसा वइक्कंता ।

३. टीपा लिहा (कोणतेही २)

१०

- १) आरामशोभा कथेतील छंदांचे वर्णन करा.
- २) अग्निशर्माचा विवाह व सावत्र मातेचा छळ
- ३) आरामशोभेची गौसेवा.

४. प्राकृत व्याकरण साहित्य परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा.

१०

- १) राजगोपाल
- २) वररूचि

५. आरामशोभेला जीवनात आलेली संकटे विषद करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – III)
Modern Indian Political Thought

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct option and rewrite the sentences : 10

- 1) _____ said that, organization of people's real and intrinsic ability is the ultimate aim of nationalism.
A) M.N. Roy
B) Dr. B.R. Ambedkar
C) Pandit Nehru
D) R.M. Lohiya
- 2) Dr. B.R. Ambedkar advocated the theory of state socialism in the book
A) Thoughts on Pakistan
B) States and Minorities
C) Anihilation of Caste
D) Ranade, Gandhi and Jinah
- 3) _____ advocated the theory of Radical Humanism.
A) M.N. Roy
B) Dr. B.R. Ambedkar
C) Pandit Nehru
D) R.M. Lohia
- 4) _____ known as the messenger of peace.
A) M.N. Roy
B) Pandit Nehru
C) R.M. Lohiya
D) Dr. B. R. Ambedkar
- 5) _____ said that, 'The Das Capital of Marx's is the book on Social Ethics'.
A) Pandit Nehru
B) M.N. Roy
C) Dr. B.R. Ambedkar
D) R.M. Lohiya
- 6) _____ advocated three language formula.
A) R.M. Lohiya
B) Pandit Nehru
C) Dr. B.R. Ambedkar
D) M.N. Roy
- 7) _____ is the author of the book 'Anihilation of Caste'.
A) Pandit Nehru
B) R.M. Lohiya
C) Dr. B. R. Ambedkar
D) M.N. Roy

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा :

10

- 1) लोकांचे खरेखुरे आंतरिक सामर्थ्य संघटित करणे हेच राष्ट्रवादाचे अंतिम ध्येय असते ? असे _____ यांनी म्हटले होते.
अ) एम.एन. रॉय
ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) पंडीत नेहरू
ड) आर. एम. लोहिया
- 2) _____ या ग्रंथामध्ये डॉ. बी. आर. आंबेडकरांनी राज्य समाजवादाचा पुरस्कार केलेला आहे.
अ) थॉटस ऑन पाकिस्तान
ब) स्टेट्स अँड मायनॉरिटीज
क) अँनिहिलेशन ऑफ कास्ट
ड) रानडे, गांधी अँड जिना
- 3) मूलगामी मानवतावादाचा पुरस्कार _____ यांनी केला.
अ) एम. एन. रॉय
ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) पंडीत नेहरू
ड) आर.एम. लोहिया
- 4) शांतीदूत म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.
अ) एम. एन. रॉय
ब) पंडीत नेहरू
क) आर. एम. लोहिया
ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
- 5) भांडवल हा मार्क्सचा सामाजिक नीतिशास्त्रावरचा प्रबंध होता असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) पंडीत नेहरू
ब) एम.एन. रॉय
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ड) आर.एम. लोहिया
- 6) त्रिभाषा सूत्राचा पुरस्कार _____ यांनी केला.
अ) आर. एम. लोहिया
ब) पंडीत नेहरू
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ड) एम. एन. रॉय
- 7) 'अँनिहिलेशन ऑफ कास्ट' या ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
अ) पंडीत नेहरू
ब) आर. एम. लोहिया
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ड) एम. एन. रॉय
- 8) इतिहासाची चक्रिय सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) पंडीत नेहरू
ब) आर. एम. लोहिया
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ड) एम. एन. रॉय

SLR-X – 286

Seat
No.

B.A. – II (Sem. – IV) (New) Examination, 2015
Opt. MARATHI (Paper – V)
प्रबोधनपर वाङ्मयाचा अभ्यास

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'सिद्धर कर म्हणतेच माती' या कविता संग्रहात किती बांध आहेत ?
अ) तीन ब) चार क) दोन ड) पाच
- २) राधीने कुत्र्याचे नाव काय ठेवले ?
अ) पांठरे ब) पिवळे क) काळे ड) गोरे
- ३) 'सिद्धर कर म्हणतेच माती' या कविता संग्रहाची प्रस्तावना कोणी लिहिली आहे ?
अ) अनिता पाटील ब) देवानंद सोनटक्के
क) सुशील धसकटे ड) कल्पना दुधाळ
- ४) विजयराजने कोणाचे मार्गदर्शन घेतले ?
अ) विदूषक ब) धर्मगुरु क) चंचला ड) अभयराज
- ५) "बैल" कवितेतून कोणत्या प्रवृत्तीचे दर्शन घडते ?
अ) कृषिप्रवृत्ती ब) पशुप्रवृत्ती क) पुरुषीप्रवृत्ती ड) जंगलीप्रवृत्ती
- ६) विदूषकाचे मूळ नाव काय होते ?
अ) विष्णुशर्मा ब) वीरवर्मा क) मंगलनारायण ड) विजयराज
- ७) कोणत्या जागेसाठी पोराने शेती विकायचे ठरवले ?
अ) कारकून ब) शिपाई क) शिक्षक ड) तलाठी
- ८) भागू कोळिणीला कोणता मासा जाळ्यात हवा होता ?
अ) देवमासा ब) बांगडा क) झिंगा ड) अहीर

P.T.O.

१) कवियत्रीचे स्वप्न कुठे शिकायचे आहे ?

अ) शाळा ब) विद्यापिठ क) महाविद्यालय ड) संस्था

१०) भिमू कदमाने कोणाचा खून केलेला असतो ?

अ) आई ब) वडील क) बायको ड) मुलगा

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा : (कोणतेही ५) :

१०

१) परदेशातून पाठवलेल्या तिकीटाच्या बदल्यात कवियत्रिने काय घेतले ?

२) बाई आणि गाईत कोणते साम्य कवियत्रिल दिसते ?

३) सावित्रीबाई फुले यांचे माहात्म्य कवियत्रिने कसे सांगितले आहे ?

४) राधीचा मृत्यू कशामुळे झाला ?

५) भिकू कोळीणीला शेवटी धक्का कां बसतो ?

६) प्लॅस्टिकयं विध मधील मॅनेजर राजीनामा कां देतो ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

१) सिझर कर म्हणतेच माती या कविता संग्रहातील निसर्गाचे वर्णन करा.

किंवा

पुढारी झात्यावर पुतव्याचे काकाशी कसे वर्तन असते ?

२) राणू नागवेकर पैसे मिळवण्यासाठी काय काय करतो ?

किंवा

राधी या कथेत लहान मुलाचे भावविश्व कसे रेखाटले आहे ?

४. भूक माणसाचे आयुष्य कसे उद्ध्वस्त करते ते लिहा.

१०

किंवा

विदूषकाचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

५. 'मरण स्वस्त होत आहे' असे लेखक कां म्हणतात ?

१०

SLR-X – 287

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
URDU (Optional) Paper – V (New)
Urdu Prose (Non Fiction)
Safarnama and Drama

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

- 10 .1 موزوں الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :
- (1) کمل کُنچ بلڈنگ کے مالک کا نام _____ تھا۔
(پنڈت رتن لال پنڈت رام دیال پنڈت نہرو پنڈت برج نارائن)
- (2) من _____ شہر میں دلشاد زردہ کی براہِ کھولنا چاہتا ہے۔
(ممبئی آگرہ دہلی کلکتہ)
- (3) واجد علی شاہ کا مشہور ڈرامہ _____ ہے۔
(شکنتلا فتن نظیر رادھا کنہیا شکنتلم)
- (4) _____ ڈرامہ قومی یکجہتی کا بہترین نمونہ ہے۔
(سات کھیل کھول دو راج دُلاری دروازہ کھول دو)
- (5) _____ کے ریسٹورنٹ دریا گنج آصف علی روڈ اور قبر و الباغ جگہ پر ہیں۔
(کریم اللہ آفتاب رائے من پلٹھو)

- (6) کریم اللہ بھوج پور کا رہنے والا نہیں تھا بلکہ _____ کا رہنے والا تھا۔
(فراخ آباد فیروز آباد احمد آباد فریدہ آباد)
- (7) محل کنج بلڈنگ کا نقشہ ایک _____ انجنیر نے بنایا ہے۔
(پنجابی گجراتی بنگالی مدراسی)
- (8) _____ ایک سندھی دلال ہے۔
(ویلو رنگا چاری پلٹو منن)
- (9) ریزا بیلا کے والد کا پیشہ _____ ہے۔
(حکیم طبیب سائنس داں ڈاکٹر)
- (10) آفتاب رائے کی بیوی کا نام _____ ہے۔
(اقبال دنی اقبال بی عثمان بی علاءہ بی)

10

2. درج ذیل میں سے کوئی پانچ سوالات کے جوابات لکھئے :

- (1) محل کنج بلڈنگ میں مان کئی کیا کام کرتا ہے ؟
- (2) ڈرامہ ” دروازہ کھول دو “ میں پان کھانے کے عادی کون تھے ؟
- (3) رام دیال کے ماما کا نام کیا تھا اور کہاں کے رہنے والے تھے ؟
- (4) آفتاب رائے کی کتنی بیویاں اور بچے تھے ؟
- (5) ویلو کے ہوٹل کن کن شہروں میں ہیں ؟ نام لکھئے۔
- (6) پلاٹ کے کچھتے ہیں ؟

- 10 .3 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے : (کوئی دو)
- (1) ڈرامہ ” دروازہ کھول دو “ کے دو اہم کرداروں پر نوٹ لکھئے۔
- (2) فن ڈرامہ کے عناصر ترکیبی پر روشنی ڈالئے۔
- (3) ارشاد حسین پر نوٹ لکھئے۔
- 10 .4 مفضل جواب لکھئے : (کوئی ایک)
- (1) ڈرامہ ” دروازہ کھول دو “ کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔
- (2) اردو ڈرامہ کے آغاز و ارتقاء پر سیر حاصل معلومات دیجئے۔
- 10 .5 کرشن چندر کی سوانح حیات قلمبند کیجئے۔
-

SLR-X – 288

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. KANNADA (Paper – V) (New)
Modern Poetry – II (ಪಂಪನ ಬನವಾಸಿ, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ)

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ : 10
- 1) 'ಬಳೆಗಾರನ ಹಾಡು' ಕವಿತೆಯ ಬಳೆಗಾರ
1) ನಿಂಗ 2) ಚೆನ್ನಿಗ 3) ಚೆನ್ನಯ್ಯ 4) ಚೆನ್ನಪ್ಪ
 - 2) ಜನಸಮುದಾಯದ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿ
1) ಬನಶಂಕರಿ 2) ಶಿವಶಂಕರಿ 3) ಜನಶಂಕರಿ 4) ಹರಶಂಕರಿ
 - 3) ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ
1) ಮನೆ 2) ಸೂರು 3) ಗುಡಿ 4) ಚರ್ಚು
 - 4) ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯ ವಧೆಯ ವ್ಯಥೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು
1) ಮಹಾಭಾರತ 2) ಭಗವದ್ಗೀತೆ 3) ಗ್ರಂಥಸಾಹೇಬ 4) ರಾಮಾಯಣ
 - 5) ಪಂಪನ ಬನವಾಸಿ _____ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
1) 38 2) 18 3) 28 4) 58
 - 6) ಸ್ವರ್ಗದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತು
1) ಚಂದ್ರ 2) ನಕ್ಷತ್ರ 3) ಹೋಮ 4) ಪ್ರೇಮ
 - 7) ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ
1) ಕೆ. ಎಸ್. ಎನ್. 2) ಜಿ. ಎಸ್. ಎಸ್. 3) ಕುವೆಂಪು 4) ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ
 - 8) ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ರೈಲು ನಿತ್ಯವೂ ಓಡೋಡಿ _____ ಸೇರುವುದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.
1) ಬೆಂಗಳೂರು 2) ಮೈಸೂರು 3) ತುಮಕೂರು 4) ನವಿಲೂರು
 - 9) ತೋಟಗಾರನ ತಂಗಿ
1) ಚಂದಮ್ಮ 2) ಪದುಮ 3) ಗೌರಿ 4) ಮೀನಾಕ್ಷಿ
 - 10) ತಾವರಗೆರೆಯಿಂದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಲು ಬಂದವನು
1) ಚೆನ್ನಯ್ಯ 2) ನಿಂಗ
3) ಜೋಸಿರ ಮೊಮ್ಮಗ 4) ತೋಟಗಾರನ ತಮ್ಮ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) 'ಸಾಗೋಣ ಬಾ ಇನ್ನು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮನುಕುಲಕೆ ಏನು ಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ?
- 2) ಮನೆಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಏನೀ ಯಾಕೆ ತೆಗೆಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಮೊದಲಿದ್ದ ಮನೆಯವರ ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕವಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಯಾವುದು ?
- 3) ಬಿ. ಎ. ಸನದಿಯವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಜನ್ಮ ದಿನಾಂಕ ಯಾವುದು ?
- 4) ಅರ್ಧಕಾಮ ಯಾರನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ ಮತ್ತು ಯಾರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನರಳಿಸಿದ ?
- 5) 'ಗೃಹಲಕ್ಷಿ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹಲಕ್ಷಿ ಎಂಥವಳು ? ಅವಳು ಆಳುವ ನಾಡು ಯಾವುದು ?
- 6) 'ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರ ನಾದುನಿ ಯಾವಾಗ ನಕ್ಕಳು ?

3. 2ಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಖೊಳ ಖೊಳ ನಗುವ ಖಳನಾಯಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಬಾಂಬುಗಳು.
- 2) ಯಾವ ಇತಿಗೆ ಸಹ ಸಿಲುಕದ ನಿರ್ಮಿತಿ.
- 3) ಬಳೆಯ ತೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ.
- 4) ಮಾರಿಕೊಂಡಿತು-ಕೇರಿಕೊಂಡಿತು ನನ್ನ ಬಳಗವೇ ನನ್ನನು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಒಂದು ಮಗುವಾಗುವ ವರೆಗಿನ ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- 2) ನಗರೀಕರಣದ ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

'ಶಬ್ದಗಳು' ಕವಿತೆಯ ಭಾವಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

Seat No.	
----------	--

B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Paper – V)
Money, Banking and Public Finance

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The principle of 'Maximum social advantage' is based on
 - a) Law of diminishing marginal utility
 - b) Law of supply
 - c) Law of marginal productivity
 - d) Law of demand
 - 2) The scope of public finance is _____ than private finance.
 - a) Limited
 - b) Broad
 - c) Partly broad
 - d) All of the above
 - 3) The main objective of public finance is
 - a) Profit maximization
 - b) To cover loss
 - c) To maximise social advantage
 - d) None of these
 - 4) The Government expenditure is known as
 - a) Private expenditure
 - b) Consumption expenditure
 - c) Public expenditure
 - d) Group expenditure
 - 5) The change in public expenditure as per need is the _____ principle of public expenditure.
 - a) Maximum social advantage
 - b) Economic
 - c) Approved
 - d) Elastic
 - 6) The principle of 'Equity' about tax is propounded by
 - a) Adam Smith
 - b) Dr. Dalton
 - c) Lord Keyens
 - d) Karl Marxs

- 7) The tax having the possibility of shifting is called
- a) Direct tax
 - b) Indirect tax
 - c) Income tax
 - d) Wealth tax
- 8) When the government income is lesser than government expenditure, the budget is known as
- a) Surplus
 - b) Balanced
 - c) Deficit
 - d) None of these
- 9) The public debt is essential for
- a) to make up for deficit
 - b) inflation
 - c) minimize the public sector
 - d) all of the above
- 10) When there is decrease in income, the tax paying capacity is
- a) increase
 - b) decrease
 - c) stable
 - d) zero

2. Answer in brief (**any four**) :

8

- a) Define public finance.
- b) What is the meaning of public expenditure ?
- c) Give two principles of public expenditure.
- d) Define the concept of tax.
- e) What is meant by public debt ?
- f) Define budget.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- a) Distinguish between public and private finance.
- b) Causes of growth in public expenditure.
- c) Canons of taxation.
- d) Ability to pay approach.
- e) Progressive tax.
- f) Effects of public debt.

4. Answer **any one** of the following.

10

A) What is direct tax ? Discuss the merits and demerits of direct tax.

OR

B) Explain the sources of public debt.

5. What is indirect tax ? Discuss the merits and demerits of indirect tax.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्त्व _____ वर आधारलेले आहे.
अ) घटत्या सीमांत उपयोगीतेच्या नियमावर ब) पुरवठ्याच्या नियमावर
क) सीमांत उत्पादकतेच्या नियमावर ड) मागणीच्या नियमावर
- २) खाजगी आयव्यया पेक्षा सार्वजनिक आयव्याची व्याप्ती _____ आहे.
अ) मर्यादित ब) व्यापक क) अंशतः व्यापक ड) वरील सर्व
- ३) सरकारी अर्थव्यवहाराचे उद्दिष्ट _____ असते.
अ) नफा महत्तमिकरण करणे ब) तोटा भरून काढणे
क) महत्तम सामाजिक लाभ ड) यापैकी नाही
- ४) सरकारी खर्च हा _____ म्हणून ओळखला जातो.
अ) खाजगी खर्च ब) उपभोग खर्च क) सार्वजनिक खर्च ड) गटाचा खर्च
- ५) सार्वजनिक खर्चात गरजेनुसार बदल करता येणे हे सार्वजनिक खर्चाचे _____ तत्त्व आहे.
अ) महत्तम सामाजिक लाभ ब) काटकसरीचे
क) मान्यता ड) लवचिकता
- ६) करांच्या संदर्भात 'समता' हे तत्त्व _____ यांनी मांडले.
अ) अँडम स्मीत ब) डॉ. डाल्टन क) लॉर्ड केन्स ड) कार्ल मार्क्स
- ७) कर संक्रमणाची शक्यता असणाऱ्या कराला _____ असे म्हणतात.
अ) प्रत्यक्ष कर ब) अप्रत्यक्ष कर क) प्राप्ती कर ड) संपत्ती कर
- ८) जेव्हा सरकारी उत्पन्नापेक्षा सरकारी खर्च अधिक असतो तेव्हा त्यास _____ अंदाजपत्रक म्हणून ओळखतात.
अ) अधिक्याचे ब) संतुलित क) तूटीचे ड) यापैकी नाही
- ९) सार्वजनिक कर्ज _____ साठी आवश्यक असते.
अ) तूट भरून काढण्यासाठी ब) चलनवाढीसाठी
क) सार्वजनिक क्षेत्राचा संकोच्यासाठी ड) वरीलपैकी सर्व
- १०) उत्पन्नात जर घट होत असेल तर करदेय क्षमतेत _____ होते.
अ) वाढ ब) घट क) स्थिरता ड) शून्य

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- अ) सार्वजनिक आयव्ययाची व्याख्या द्या.
- ब) सार्वजनिक खर्चाचा अर्थ काय ?
- क) सार्वजनिक खर्चाची दोन तत्त्वे द्या.
- ड) कर या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- इ) सार्वजनिक कर्जा म्हणजे काय ?
- फ) अंदाजपत्रकाची व्याख्या द्या.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- अ) सार्वजनिक व खाजगी आयव्ययातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे.
- क) कर कसोट्या
- ड) करदेय समता
- इ) प्रगतशील कर
- फ) सार्वजनिक कर्जाचे परिणाम

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ? प्रत्यक्ष कराचे गुण दोष स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सार्वजनिक कर्जाचे मार्ग स्पष्ट करा.

५. अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ? अप्रत्यक्ष कराचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 290

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. MARATHI (Paper – VI)
चरित्रात्मक वाङ्मय

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न-योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) एक पैसा _____ चाकाएवढा वाटायचा.
अ) सायकलच्या ब) गाडीच्या क) रेल्वेच्या ड) मोटारीच्या
- २) _____ श्रावण सोमवार म्हणजे अवघा गवंडच !
अ) पहिला ब) दुसरा क) तिसरा ड) शेवटचा
- ३) कोण हिरव्या पंखांची परी बने ?
अ) पाणंद ब) बाभूळ क) गारवेल ड) गुलमास
- ४) गुंजाबुवाचे खरे नाव काय ?
अ) रमेश देव ब) किसन देव क) सुनील देव ड) अनील देव
- ५) स्वराज्यासाठी बलिदान कोणी केले ?
अ) बयाजी ब) रायाजी क) सयाजी ड) पीराजी
- ६) जनाबाईच्या आजोबाला कशाचा नाद होता ?
अ) पेट्टीचा ब) बासरीचा क) तबल्याचा ड) ढोलाचा

P.T.O.

७) मरणकळा या आत्मकथनाचे मुखपृष्ठ कोणी तयार केले ?

अ) रेणूका शहाणे ब) शीतल शहाणे क) अंजली शहाणे ड) वैशाली शहाणे

८) जनाबाई गिऱ्हे यांचे शिक्षण किती झाले ?

अ) डी.एड. ब) डी.सी.ई. क) बी.सी.ए. ड) एम.ए.

९) जनाबाई गिऱ्हे यांच्या थोरल्या मुलाचे नाव काय आहे ?

अ) सतीश ब) पवन क) बबन ड) नीतेश

१०) जनाबाई गिऱ्हे यांच्या आजोबाचे भटकण्याचे ठिकाण कोणते होते ?

अ) सांगली जिल्हा ब) लातूर जिल्हा क) बीड जिल्हा ड) सोलापूर जिल्हा

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ५) :

१०

१) गुंजाबुवाचा बाप गुंजाबुवासाठी मागे काय ठेवून गेला ?

२) काय वाचले की माणसाला वेड लागते ?

३) अंधार पडू लागला की गवंड कसा दिसतो ?

४) काशीनाथने बागायतदाराच्या गडयाला का मारले ?

५) पाडव्याला पुरणपोळी खाण्यासाठी जनाबाई गिऱ्हे व तिच्या बापाने काय केले ?

६) जनाबाई गिऱ्हे ऑपरेशनमधून सुखरूप बाहेर पडल्यानंतर कोणती इच्छा प्रकट करते ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) 'भुलावा' या ललित लेखातील कंबळाच्या झाडाचे महत्व रेखाटा.

किंवा

अक्षराचे बेट या पाठातील शाळेचे वर्णन करा.

आ) 'मरणकळा' या आत्मकथनातून गोपाळ समाजाच्या लोकजीवनावर प्रकाश पडतो या मताचा परामर्श घ्या.

किंवा

'मरणकळा' मध्ये जनाबाईचे काटेरी वाटेवरील शिक्षणप्रवास चित्रित झाला या मताचा परामर्श घ्या.

४. 'एक होती परी' या ललित लेखातील निसर्ग चित्रण रेखाटा.

१०

किंवा

'वळण' या ललित लेखाचे परीक्षण करा.

५. 'मरणकळा' या आत्मकथनातून प्रकट झालेल्या अंधश्रद्धेचे चित्रण करा.

१०

SLR-X – 291

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
URDU (Optional) Paper – VI (New)
Urdu Poetry

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the left indicate full marks.*

10

1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ جوابی پرچے میں لکھئے :

(1) تھی شورشِ طوفانِ سحرِ غرب سے تا شرق

آخر کو سفینہ یہ گردوں کا ہوا غرق

درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے۔

(استعارہ تضاد حُسنِ تعلیل مجازِ مرسل)

(2) اُردو میں نظم نگاری کا باقاعدہ آغاز _____ کے ذریعہ ہوا۔

(غالب اقبال حالی محمد حسین آزاد)

(3) _____ نے بحرِ ظلمات میں اپنا گھوڑا دوڑایا تھا۔

(عقوبہ بن نافع خالد بن ولید سلمان فارسی بلال حبشی)

(4) پتیاں مَنور کلیاں آنکھ جھپکاتی ہوئی

نرم جاں پودوں کو گویا نیند سی آتی ہوئی

درج بالا شعر کا تعلق نظم _____ سے ہے۔

(چاند تاروں کا بن کتکوا جلوۂ صبح کسان)

P.T.O.

- (5) کوہِ 'فاراں' کا تعلق _____ سے ہے۔
 (موسیٰ عیسیٰ حضور آدم)
- (6) 'اسرارِ قدرت' _____ کی ہیئت میں لکھی ہوئی نظم ہے۔
 (ترجیح بند قطعہ مستزاد مسمط)
- (7) _____ کو شاعر مشرق کہتے ہیں۔
 (میر تقی میر غالب علامہ اقبال حالی)
- (8) ید بیضا _____ کا معجزہ ہے۔
 (ایوب شعیب یعقوب موسیٰ)
- (9) _____ کے کس بل پر شہر یارِ غرور میں اکڑنا پھرتا ہے۔
 (فوجی کسان پہلوان باغبان)
- (10) مخدوم محی الدین کا تخلص _____ ہے۔
 (محلوم مظلوم مخدوم معلوم)

10

2. مختصر جواب لکھئے: (کوئی پانچ/5)

- (1) نظم "جلوہ صبح" میں کس پینمبر اور اُن کے کون سے معجزے کا ذکر کیا گیا ہے؟
- (2) کس مقام پر سمجھوں کو یہ خیال آیا کہ یہ قدرت کا تماشہ (گنجنا) ہے؟
- (3) جوش نے شام کا منظر کس طرح بیان کیا ہے؟
- (4) اماں صد فکر و فن نے کیا کیا؟
- (5) مسلمانوں سے پہلے اس دُنیا کا کیا منظر تھا؟
- (6) علامہ اقبال نے کس بنا پر یہ کہا کہ "عصر حاضر کے مسلمانوں کو دیکھ کر یہودی شرمایں گے"؟

10

3. مختصر جواب لکھئے : (کوئی دو/2)

- (1) صنعتِ تضاد کی تعریف مثال کے ساتھ لکھئے۔
- (2) سیاق و سباق کے حوالے سے درج ذیل بند کی تشریح کیجئے :
دریائے فلک میں تھا عجب نور کا عالم
چکر میں تھا گرداب صفت نیر اعظم
اُٹھتی تھیں شعاعوں کی وہ موجیں شر دم
سیارے جبابوں کی طرح اُٹھتے تھے پیہم
تھی شورشِ طوفانِ سحرِ غرب سے تا شرق
آخر کو سفینہ یہ گردوں کا ہوا غرق
(3) سیاق و سباق کے حوالے سے درج ذیل بند کی تشریح کیجئے :

بہر مو !

ہاتھ میں ہاتھ دو

سوئے منزل چلو

منزلیں پیار کی

کوئے دلدار کی منزلیں

دوش پر اپنی اپنی صلیبیں اٹھائے چلو۔

10

4. صرف ایک سوال کا جواب لکھئے :

- (1) نظم 'کسان' کا خلاصہ لکھئے۔
- (2) نظیر اکبر آبادی کی نظم 'اسرارِ قدرت' کا خلاصہ لکھئے۔

10

5. نظم 'شکوہ' کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھئے۔

SLR-X – 292

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – II) (Sem. – IV) Examination, 2015
OPT. KANNADA (Paper – VI)
Modern Prose – II (New)

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಮಕ್ಕಳ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ _____

ಅ) ಕಥೆ ಆ) ಕಾದಂಬರಿ ಇ) ಚರಿತ್ರೆ ಈ) ಮಹಾಕಾವ್ಯ

2) ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ _____

ಅ) ಮಾಸ್ತಿ ಆ) ಕಾರಂತ ಇ) ಕಣವಿ ಈ) ಪಂಪ

3) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಕತೆ ಬರೆದವರು _____

ಅ) ಪಂಪ ಆ) ರನ್ನ ಇ) ಶಿವಕೋಟಿ ಈ) ಆಂಡಯ್ಯ

4) ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕತೆಗಾರ _____

ಅ) ರಾಶಿ ಆ) ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ. ಇ) ಶ್ರೀ. ಈ) ಪಂಚೇಮಂಗೇಶರಾಯ

5) ಕಥಾ ಕುಸುಮ – ಇದರ ಸಂಪಾದಕರು _____

ಅ) ರೋಳೇಕರ್ ಆ) ಆಚಾರ್ಯ ಇ) ಮೂರ್ತಿ ಈ) ವಾಣಿ

6) ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರೇರಣೆ _____

ಅ) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆ) ತೆಲುಗು ಇ) ಮರಾಠಿ ಈ) ಹಿಂದಿ

7) ಇಂದಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ _____

ಅ) ಕಾದಂಬರಿ ಆ) ನಾಟಕ ಇ) ಚರಿತ್ರೆ ಈ) ಮಹಾಕಾವ್ಯ

8) ದಂತಿಗ _____ ಮನೆತನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರಸ.

ಅ) ಹೊಯ್ಸಳ ಆ) ಚಾಲುಕ್ಯ ಇ) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಈ) ಗಂಗ

9) ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ _____

ಅ) ಎಲ್ಲೋರಾ ಆ) ಹಂಪಿ ಇ) ಮಸ್ಕಿ ಈ) ಗುತ್ತಿ

10) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕತೆ _____

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಇಂದ್ರ ಯಾರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ?
 - 2) ಇಂದ್ರ ಯಾವ ಊರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ?
 - 3) ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ರೂಪದರ್ಶಿ ಯಾರು ?
 - 4) ಸಾರೀಪುತ್ರ ಯಾರು ?
 - 5) ಸಾರೀಪುತ್ರ ಯಾರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾದನು ?
 - 6) ಅಜ್ಞಾತವಾಸಿ ಕತೆಯನ್ನು ಯಾರು ಬರೆದಿರುವರು ?
3. ಎರಡರ ಸಂದರ್ಭ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ: 10
- 1) ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.
 - 2) ಸೋತರೆ ವಿರಮರಣ ? ಗೆದ್ದರೆ ಸಂತೋಷ.
 - 3) ನಾಲ್ಕು ಮೊಳ ಭೂಮಿ ನಾನೇ ಕದ್ದೆ!
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಅಜ್ಞಾತವಾಸಿ ಕತೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
 - 2) ದಂತಿಗನ ವಿರತನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
5. ಎಲ್ಲೋರಾ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ. 10
-

Seat
No.

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. ECONOMICS
Demography (Paper – VI)

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative. 10

1) According to the 2001 census the largest rate of women was in _____ state.

A) Maharashtra B) Uttarpradesh C) Kerala D) Haryana

2) The new population policy was started in India in the year

A) 2000 B) 2005 C) 2003 D) 2006

3) India has occupied _____ % of land out of the total area of the land of the world.

A) 7.5 B) 5.6 C) 2.4 D) 3.5

4) Women's Empowerment National Policy was accepted by Govt. in

A) 1995 B) 2001 C) 1990 D) 2005

5) The population of India is lowest in _____ sector.

A) Secondary B) Service C) Primary D) All of these

6) If an individual from Kerala migrates to Haryana permanently that is called _____ migration.

A) International B) Domestic
C) A) and B) D) None of these

7) _____ is the equation of literacy ratio.

A) $\frac{L}{P} \times 100$ B) $\frac{bi}{pi} \times K$ C) $\frac{si}{bi} \times K$ D) None of these

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) २००१ च्या जनगणनेनुसार सर्वात जास्त स्त्रियांचे प्रमाण _____ राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तरप्रदेश क) केरळ ड) हरियाणा
- २) _____ या वर्षी भारतात नविन लोकसंख्या धोरणाची सुरुवात झाली.
अ) २००० ब) २००५ क) २००३ ड) २००६
- ३) जगातील एकूण भू-भागापैकी _____ % भू-भाग भारताच्या वाट्याला आलेला आहे.
अ) ७.५ ब) ५.६ क) २.४ ड) ३.५
- ४) स्त्रियांच्या सबलीकरणाचे राष्ट्रीय धोरण _____ वर्षा पासून सरकारने स्वीकारले.
अ) १९९५ ब) २००१ क) १९९० ड) २००५
- ५) भारताची लोकसंख्या _____ क्षेत्रात सर्वात कमी आहे.
अ) दुय्यम ब) सेवा क) प्राथमिक ड) वरील सर्व
- ६) केरळ मधील व्यक्ती हरियाणात कायम स्वरूपी वास्तव्यास आल्यास त्यास _____ स्थलांतर म्हणतात.
अ) आंतरराष्ट्रीय ब) देशांतर्गत क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- ७) साक्षरता मापनाचे सूत्र _____ आहे.
अ) $\frac{L}{P} \times 100$ ब) $\frac{bi}{pi} \times K$
क) $\frac{si}{bi} \times K$ ड) यापैकी नाही
- ८) सन् २०११ च्या जनगणने प्रमाणे भारताची एकूण लोकसंख्या _____ आहे.
अ) १०२.७ कोटी ब) १०० कोटी
क) १४० कोटी ड) १२१.२ कोटी

- ९) _____ या वर्षे वयोगरातील लोकसंख्या कर्ती लोकसंख्या म्हणून ओळखली जाते.
 अ) १५ ते ६० ब) ० ते १४ क) ६० पेक्षा जास्त ड) यापैकी नाही
- १०) _____ या वर्षा पर्यंत लोकसंख्या वाढीचा दर स्थिर ठेवण्या बाबतचे उद्दिष्ट नविन लोकसंख्या धोरणात आहे.
 अ) २०३० ब) २०४० क) २०५० ड) २०४६

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

- १) आंतरराष्ट्रीय स्थलांतर म्हणजे काय ?
- २) द्वितीय क्षेत्रात कोणत्या व्यावसायाचा समावेश केला जातो ?
- ३) साक्षरतेचा अर्थ सांगा.
- ४) लोकसंख्या पूर्वानुमानाचे महत्व (दोन मुद्दे).
- ५) कुटुंब कल्याण म्हणजे काय ?
- ६) स्त्रियांची स्वायत्तता म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) जनन
- २) कालिक श्रेणी
- ३) भारतातील व्यावसायिक रचना
- ४) लोकसंख्येचा संयुक्त वृद्धिदर
- ५) लोकसंख्येचे पूर्वानुमान
- ६) लोकसंख्या आणि आरोग्य.

४. अ) स्थलांतर म्हणजे काय ? स्थलांतराची विविध कारणे कोणती ?

१०

किंवा

ब) भारताच्या नविन लोकसंख्या विषयक धोरणाचा आढावा घ्या.

५. भारताच्या लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

१) कार्ल्सबाड आदेश कोणी काढले ?

अ) नेपोलियन बोनापार्ट

ब) मेटरनिक

क) काव्हुर

ड) १६ वा लुईस

१०) जर्मनीच्या एकीकरणानंतर युरोपंच्या इतिहासात _____ युगाचा आरंभ झाला.

अ) नेपोलियन

ब) लेनिन

क) मेटरनिक

ड) बिस्मार्क

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

८

१) नेपोलियन तिसऱ्याचे कामगार विषयक धोरण थोडक्यात स्पष्ट करा.

२) यंग इटली संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.

३) 'बर्सेन शाफ्ट' चळवळ म्हणजे काय ?

४) इ.स. १८४८ - १८७१ या काळातील रशियाच्या औद्योगिक प्रगतीची थोडक्यात माहिती द्या.

५) जर्मनीच्या एकीकरणाचे कोणतेही दोन परिणाम सांगा.

६) प्रशियाचा राजा फ्रेडरिक विल्यम चौथा याच्या संबंधी थोडक्यात माहिती द्या.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) नेपोलियन तिसरा यांच्या पतनाची कारणे.

२) इ.स. १८६७ चा इंग्लंडमधील संसद सुधारणा कायदा.

३) काऊंट काव्हुर.

४) गॉरिबाल्डी.

५) जर्मनीच्या एकीकरणाची पार्श्वभूमी.

६) जर्मनीच्या एकीकरणातील बिस्मार्कची भूमिका.

४. नेपोलियन तिसरा याचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

१०

किंवा

जर्मनीच्या एकीकरण प्रक्रियेतील महत्त्वपूर्ण टप्प्यांची चर्चा करा.

५. इटलीच्या एकीकरणाचा सविस्तर आढावा द्या.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
OPT. GEOGRAPHY (Human Geography)
Population Geography (Paper – V)

Day and Date : Saturday, 21-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Select the correct alternative and fill in the blanks : 10

- 1) _____ is the most populous country in the world.
A) China
B) India
C) Srilanka
D) Nepal
- 2) The _____ continent is without human existence.
A) Asia
B) Australia
C) Africa
D) Antarctica
- 3) In India, after every ten year's, population is counted, it is called as _____.
A) Birth rate
B) Death rate
C) Census
D) Election
- 4) _____ is the founder of demography.
A) Wegner
B) Malthus
C) Ratzel
D) Humboldt
- 5) The migration take place from urban to urban area is called _____.
A) Rural to urban
B) Rural to rural
C) Urban to urban
D) Urban to rural
- 6) The migration from one country to another country is called as _____.
A) International
B) Internal
C) Interstate
D) Inter district

- 7) _____ is over populated country in the world.
A) England B) India C) Australia D) Canada
- 8) _____ resource is known as mother of industry.
A) Wind power B) Natural gas
C) Coal D) Solar energy
- 9) The density of population is generally shown by a _____ method.
A) Line graph B) Choropleth
C) Polygraph D) Pyramid
- 10) The total of all the subunits in the divided circle is _____ degrees.
A) 360 B) 270 C) 180 D) 90

2. Write short answer on **any four** of the following : 8
- 1) Definition of under population.
 - 2) What is fertility ?
 - 3) Define sex ratio.
 - 4) Define migration.
 - 5) State two causes of migration.
 - 6) Who had postulated demographic transition theory ?
3. Write short notes on **any four** of the following : 12
- 1) Nature of population geography.
 - 2) Over population.
 - 3) Effects of migration.
 - 4) Physical factors of distribution of population.
 - 5) Choropleth method.
 - 6) Population pyramid.
4. A) Explain Malthus theory of population growth. 10
OR
B) What is migration ? Explain types of migration.
5. Explain economic and social factors affecting on the distribution of world population. 10

९) सर्वसाधारणपणे लोकसंख्येची घनता _____ पद्धतीने दर्शविली जाते.

- अ) रेषालेख ब) छाया
क) बुहुरेषालेख ड) मनोरा

१०) विभाजित वर्तुळातील सर्व उपघटकांची एकूण बेरीज _____ अंश असते.

- अ) ३६० ब) २७०
क) १८० ड) ९०

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) न्यूनतम लोकसंख्येची व्याख्या.
- २) जनन म्हणजे काय ?
- ३) लिंग गुणोत्तराची व्याख्या.
- ४) स्थलांतराची व्याख्या.
- ५) स्थलांतराची दोन कारणे सांगा.
- ६) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत कोणी मांडला ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप.
- २) अतिरिक्त लोकसंख्या.
- ३) स्थलांतराचे परिणाम.
- ४) लोकसंख्या वितरणाचे प्राकृतिक घटक.
- ५) छाया पद्धत.
- ६) लोकसंख्या मनोरे.

४. अ) माल्थसचा लोकसंख्या वाढीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) स्थलांतर म्हणजे काय ? स्थलांतराचे प्रकार स्पष्ट करा.

५. लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे आर्थिक व सामाजिक घटक स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Compulsory)
Keeping Pace : English Skills for Communication

Day and Date : Monday, 23-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following bits by choosing the correct alternatives. 10
- 1) Uncle Podger hangs a picture is a _____ story.
a) tragic b) humorous c) philosophical d) serious
 - 2) Which of the following did uncle Podger not demand for hanging a picture ?
a) rule b) step-ladder c) nails d) gum
 - 3) Raman's passion was in
a) blue sky b) blue see c) optics d) chemicals
 - 4) The light which reaches our eyes is _____ light.
a) scattered b) straight c) direct d) indirect
 - 5) N R Narayana Murthy changed his leftist ideology to
a) Capitalist b) Socialist c) Reformist d) All together
 - 6) Narayana Murthy's life is a message for young
a) engineers b) entrepreneurs c) students d) IT gaints
 - 7) The heaven of freedom mentioned in the poem is
a) a place where there is joy of freedom
b) a place where there is joy of worshipping different Gods
c) a place where there is no torture
d) a place where there is lot of peace

- 8) Shakespeare compares the human life to
 a) heaven b) stage c) work place d) the place for learning
- 9) 'Did you understand the lesson ?' the Passive Voice of this sentence is
 a) Were the lesson understood by you ?
 b) Was the lesson understood by you ?
 c) Was the lessons understood by you ?
 d) Has the lesson been understood by you ?
- 10) 'Bring about' means
 a) make something happen b) make something different
 c) make someone happy d) bring changes

2. Answer **any five** of the following questions in **two-three** sentences **each** : **10**

- 1) What does uncle Podger borrow from Mr. Goggles ?
- 2) What did aunt Maria think to arrange ?
- 3) What were the optical tools that Raman had in his journey ?
- 4) What was Lord Rayleigh's explanation about dark blue color of the see ?
- 5) What was Narayana Murthy's first position at IIM Ahmadabad and what did he design ?
- 6) Where did Sudha Kulkarni work ?

3. A) Answer **any two** of the following questions briefly : **6**

- 1) Explain *narrow domestic walls* in the poem *Where the Mind is without Fear*.
- 2) Explain Tagore's prayer for *clear stream of reason* among his country people.
- 3) Name the *seven stages* in the life of man given by Shakespeare in his poem.

B) Edit and rewrite the following matter. **4**

ranindranath tagore 1861-1941 was a popular bengali poet musician and playwright the first asian to win the noble prize.

4. Answer **any one** of the following questions : **10**

- A) Write a mock meeting of the members of Student Council called by the Principal to decide the chief guest for the Annual Prize Distribution Function.
- B) Write a mock meeting of NSS programme Officers and the group leader called by the Principal of the college regarding the organization of the annual camp.

5. You have applied for a bank loan for your educational career and you have been asked to attend an interview. Imagine and write down five to six questions you would be asked with your answers. **10**

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Sem. – IV) (New) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (I.D.S.)
Political and Cultural History of Ancient India upto CAD 650

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select appropriate word : 10
- 1) The Mahasanpada Avanti was in today's _____ state.
A) U.P. B) Bihar C) M.P. D) Rajastan
 - 2) The first Buddhist council was taken in the period of
A) Ajatshatru B) Ashok C) Samudragupta D) Harshawardhan
 - 3) Mahaveer added _____ vows to the teaching of Parshwanath.
A) Truthfulness B) Non-violence
C) Non-attachment D) Chastity
 - 4) _____ was the defeated Greek king by Chandragupta Mourya.
A) Alexandar B) Selucus Neketor
C) Menander D) Dariyas
 - 5) After Bindusar _____ king inherited the Mourya Power.
A) Ashoka B) Brahdrath C) Pusyamitra D) Dhanananda
 - 6) Hal was the famous king of _____ empire.
A) Shunga B) Gupta C) Satavahan D) Kanva
 - 7) _____ was the founder of Satvahan dynasty.
A) Gautamiputra Satakarni B) Simuk
C) Hal D) Vashisthiputra Satakarni
 - 8) Vakataka queen Prabhavati Gupta was the daughter of _____ king.
A) Samudragupta B) Kumargupta
C) Chandragupta I D) Chandragupta II

- 9) V.A. Smith has called _____ the Indian Napoleon.
A) Ashok
B) Harshavardhan
C) Chandragupta Mourya
D) Samudragupta
- 10) _____ Chinese traveller visited India in Gupta period.
A) Uan-Chang
B) Fahiyen
C) Itshing
D) Taranatha

2. Write short answers **any four** of the following : **8**
- 1) Explain the Kosal Mahajanpada.
 - 2) Explain the “Ashoka Stambha” of Sarnatha.
 - 3) Explain the book ‘Indica’.
 - 4) Explain the King Hal.
 - 5) Discuss the Kalinga war.
 - 6) State the social life in Gupta period.
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Jain religion sect.
 - 2) Chandragupta Mourya.
 - 3) Ashoka's Dhamma.
 - 4) Cultural contribution of Satvahana.
 - 5) Samudragupta.
 - 6) Literature in Gupta period.
4. Describe the life sketch and main teaching of Gautama Buddha. **10**
- OR
- Evaluate the political contribution of Gautamiputra Satakarni.
5. Explain the political contribution of Chandragupta II. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) अवंती हे महाजनपद आजच्या _____ या राज्यात होते.
अ) उत्तर प्रदेश ब) बिहार क) मध्य प्रदेश ड) राजस्थान
- २) _____ या राजाच्या कालात पहिली बौद्ध धर्म परिषद भरली.
अ) अजातशत्रू ब) अशोक
क) समुद्रगुप्त ड) हर्षवर्धन
- ३) महावीराने पार्श्वनाथाच्या शिकवणूकी मध्ये _____ या समावेश केला.
अ) सत्य ब) अहिंसा क) अपरिग्रह ड) ब्रह्मचर्य
- ४) चंद्रगुप्त मौर्याने _____ या ग्रीक राजाचा पराभव केला.
अ) अलेक्सांडर ब) सेल्युकस निकेटर
क) मिर्नॅंडर ड) दारियस
- ५) बिंदूसारानंतर मौर्यांच्या सत्तेवर _____ हा राजा आला.
अ) अशोक ब) ब्रह्मद्रथ क) पुष्यमित्र ड) धनानंद
- ६) हाल हा _____ घराण्यातील प्रसिद्ध राजा होय.
अ) शुंग ब) गुप्त क) सातवाहन ड) कण्व
- ७) सातवाहन घराण्याचा _____ हा संस्थापक होय.
अ) गौतमीपुत्र सातकर्णी ब) सिमुक
क) हाल ड) वशिष्ठीपुत्र सातकर्णी
- ८) वाकाटक राणी प्रभावती गुप्ता ही _____ राजाची मुलगी होती.
अ) समुद्रगुप्त ब) कुमारगुप्त
क) चंद्रगुप्त पहिला ड) चंद्रगुप्त दुसरा
- ९) व्हि.ए. स्मिथने _____ यास भारतीय नेपोलियन म्हटले आहे.
अ) अशोक ब) हर्षवर्धन
क) चंद्रगुप्त मौर्य ड) समुद्रगुप्त
- १०) _____ हा चीनी प्रवासी गुप्त कालात भारतात आला होता.
अ) युआन-च्वांग ब) फाहीयान
क) इत्सिंग ड) तारानाथ

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) कोसल महाजनपदाची माहिती सांगा.
 - २) सारनाथ येथील अशोक स्तंभाची माहिती लिहा.
 - ३) 'इंडिका' ग्रंथाची माहिती लिहा.
 - ४) हाल राजाची माहिती लिहा.
 - ५) कलिंग युद्धाची माहिती सांगा.
 - ६) गुप्त कालीन सामाजिक जीवन स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. १२
- १) जैन धर्मपंथ
 - २) चंद्रगुप्त मौर्य
 - ३) अशोकाचा धर्म
 - ४) सातवाहनाचे सांस्कृतिक जीवन
 - ५) समुद्रगुप्त
 - ६) गुप्तकालीन साहित्य.
४. गौतम बुद्धाचे जीवन चरित्र व शिकवण याची माहिती द्या. १०
- किंवा**
- गौतमीपुत्र सातकर्णीच्या राजकीय कामगिरीचे मुल्यमापन करा.
५. चंद्रगुप्त दुसरा याची राजकीय कामगिरी स्पष्ट करा. १०
-

- VII) The 'acid rain' is the result of mixing of water with
A) Nitrogen
B) Carbon Monoxide
C) Oxygen
D) Sulphur and nitrogen oxide
- VIII) Chernobyl is related to
A) Radioactive pollution
B) Air pollution
C) Water pollution
D) None of the above
- IX) Who is define sustainable development ?
A) Ian Christie
B) Brautland
C) Carley
D) None of the above
- X) "Save silent valley" movement occurred in
A) Gujarat B) Kerala C) Goa D) Tamilnadu
2. Write short answers on **any four** of following : **8**
a) What is air pollution ?
b) What is sustainable development ?
c) Causes of air pollution.
d) What is global warming ?
e) Define environmental movement.
f) Remedies of noise pollution.
3. Write short notes (**any 4** out of six) : **12**
a) Movement of Sundarlal Bahuguna.
b) Effects of air pollution.
c) Nature of environmental movement.
d) Importance of sustainable development.
e) Need of environmental awareness.
f) Forest Conservation Act 1980
4. a) What is water pollution ? Explain causes and effects water pollution in India. **10**
OR
b) Define global warming. Explain the causes and suggest control measures of it.
5. Explain the role of individual and community for sustainable development. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) ५ जून हा दिवस काय म्हणून साजरा केला जातो ?
अ) एड्स दिन ब) महिला दिन क) ओझोन दिन ड) पर्यावरण दिन
- II) _____ हे पर्यावरणवादी जल संवर्धन चळवळीशी संबधित आहेत.
अ) राजेंद्रसिंह राणा ब) राजा राणा
क) सुंदरालाल बहुगुणा ड) मेधा पाटकर
- III) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा _____ साला मध्ये अस्तित्वात आला.
अ) १९७१ ब) १९७२ क) १९७३ ड) १९७४
- IV) _____ हा वायुघटक जागतिक तापमानवाठीस जबाबदार आहे.
अ) हैड्रोजन ब) नायट्रोजन
क) ऑक्सीजन ड) कार्बनडायऑक्साईड
- V) पर्यावरण संतुलनासाठी पृथ्वीचा _____ टक्के भाग जंगलव्याप्त असणे गरजेचा आहे.
अ) ३२% ब) ३३% क) ३४% ड) ३५%
- VI) भारतीय संसदेना “पर्यावरण रक्षक कायदा” _____ साला मध्ये सहमत केला.
अ) १९७४ ब) १९७६ क) १९८० ड) १९८६
- VII) आम्लपर्जन्य हे पाणी व _____ यांच्या मिश्रणाचा परिणाम आहे.
अ) नायट्रोजन ब) कार्बन मोनॉक्साईड
क) ऑक्सीजन ड) सल्फर व नायट्रोजन ऑक्साईड
- VIII) चर्नोबिलचा संबंध कशाशी येतो?
अ) आण्विक प्रदूषण ब) हवा प्रदूषण
क) जल प्रदूषण ड) वरील पैकी नाही
- IX) “शाश्वत विकासाची व्याख्या कोणी केली ?
अ) इआन ख्रिस्टी ब) ब्रुटलँड क) कार्ले ड) वरील पैकी नाही
- X) ‘सायलेंट व्हॅली वाचवा’ ही चळवळ कोणत्या राज्यात झाली ?
अ) गुजरात ब) केरळ क) गोवा ड) तमिळनाडू

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- अ) हवा प्रदूषण म्हणजे काय ?
- ब) शाश्वत विकास म्हणजे काय ?
- क) हवा प्रदूषणाची कारणे.
- ड) जागतिक तापमानवाढ म्हणजे काय ?
- इ) पर्यावरण चळवळीची व्याख्या द्या.
- फ) ध्वनी प्रदूषणावर उपाय.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) सुंदरलाल बहुगुणा यांची चळवळ.
- ब) हवा प्रदूषणाची परिणाम.
- क) पर्यावरण चळवळीचे स्वरूप.
- ड) शाश्वत विकासाचे महत्त्व.
- इ) पर्यावरण जागृतीची गरज.
- फ) वन संवर्धन कायदा, १९८०.
४. अ) जल प्रदूषण म्हणजे काय ? भारतातील जल प्रदूषणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) जागतिक तापमानवृद्धीची व्याख्या द्या आणि त्यांची कारणे व उपाय स्पष्ट करा.
५. “शाश्वत विकासासाठी” व्यक्तीगत आणि समुदायाची भूमिका स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 299

Seat
No.

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (I.D.S.)
आंतरविद्या शाखा
Prayojan – Mulak Hindi

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. अ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **5**

- 1) कम्प्यूटर के लिए _____ भाषा की आवश्यकता होती है।
अ) बोली ब) राष्ट्रभाषा क) बाइनरी ड) राजभाषा
- 2) _____ को कम्प्यूटर की आत्मा कहा जाता है।
अ) सॉफ्टवेअर ब) हार्डवेअर क) ई-मेल ड) माऊस
- 3) संपादकीय भाषा में _____ का होना अनिवार्य है।
अ) लचिलापण ब) तटस्थता क) कठीणता ड) सामान्यता
- 4) संक्षेपण के _____ प्रकार हैं।
अ) 2 ब) 3 क) 4 ड) 5
- 5) वस्तु या पदार्थ के मूल्य संबंधी जानकारी माँगनेवाले पत्र को _____ पत्र कहा जाता है।
अ) स्मरण ब) पूछ-ताछ क) आवेदन ड) आदेश

आ) निम्नलिखित पाँच अंग्रेजी वाक्यांश के हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए। **5**

- 1) For sympathetic 2) Explain in your letter
3) On an average 4) To the point
5) Self contained note 6) Take over

P.T.O.

2. निम्नलिखित में से किन्ही पाँच प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। 10
- 1) मानव मस्तिष्क का विकल्प किसे कहा जाता है ?
 - 2) सॉफ्टवेअर प्रोग्राम कैसे बनते हैं ?
 - 3) ई-मेल की व्याख्या लिखिए ।
 - 4) आधुनिक काल में जनमाध्यमों के प्रचलित कितने प्रकार हैं ?
 - 5) पूछ-ताछ पत्र से क्या तात्पर्य है ?
 - 6) व्यवसायिक पत्र की विशेषताएँ कितनी और कौन-सी हैं ?
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो लघुत्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए। 10
- 1) इंटरनेट का सामान्य परिचय ।
 - 2) पल्लवन का सामान्य परिचय ।
 - 3) फिल्म समीक्षा भाषा ।
4. जनसंचार माध्यमों की विशेषताएँ विशद कीजिए। 10
- अथवा**
- ‘पल्लवन’ की परिभाषा देकर उसकी विशेषताएँ विवेचित कीजिए ।
5. कम्प्यूटर का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसकी संरचना को विशद कीजिए। 10
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (IDS)
Child Psychology (New)**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (multiple choice) : 10
- 1) Baumrind (1967) classified parent as _____ styles.
a) five b) three c) six d) none of these
 - 2) _____ also influences the patterns of child socialization.
a) Culture b) School
c) Person d) All the above
 - 3) _____ basic component of morality development.
a) Three b) One
c) Five d) None of these
 - 4) _____ emotions are those that can be directly inferred from facial expressions.
a) Negative b) Pleasurable
c) Basic d) All the above
 - 5) _____ is the child's first and longest lasting context for development.
a) Peer b) Friend
c) Family d) Society
 - 6) James Marcial classified adolescent in to _____ categories called "Identity Status".
a) six b) four c) five d) one
 - 7) Aggression first appear in _____ infancy.
a) middle b) late c) pre d) none of these

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) बौमीरिंड (१९६७) पालकत्वांचे _____ शैलीमध्ये वर्गीकरण केले आहे.
अ) पाच ब) तीन क) सहा ड) यापैकी नाही
- २) बालकांच्या सामाजिक आकृतीबंधाच्या विकासावर _____ चा सुद्धा प्रभाव असतो.
अ) संस्कृती ब) शाळा क) व्यक्ति ड) वरीलपैकी सर्व
- ३) नैतिक विकासाचे _____ मुलभूत घटकांनी बनते.
अ) तीन ब) एक क) पाच ड) यापैकी नाही
- ४) _____ भावनांचे बालकांच्या चेहऱ्यावरील अभिव्यक्तिवरून प्रत्यक्षपणे अनुमान करता येते.
अ) ऋणात्मक ब) आनंददायी क) मुलभूत ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) _____ हा बालकांचा पहिला आणि प्रदिर्घ काळपर्यंत असणारा विकासाचा संदर्भ आहे.
अ) समवयस्क ब) मित्र क) कुटुंब ड) समाज
- ६) जेम्स मर्सीया किशोरांचे वर्गीकरण _____ प्र-वर्गामध्ये केले असून त्यालाच “ओळखीची अवस्था” दर्जा असे म्हणतात.
अ) सहा ब) चार क) पाच ड) एक
- ७) आक्रमकता सर्वप्रथम _____ नवजात शिशू मध्ये आढळून येते.
अ) मध्यम ब) उत्तर क) पूर्व ड) यापैकी नाही
- ८) ‘संलग्नता’ ही संकल्पना _____ यांनी विकसित केली.
अ) गोल्डबर्ग ब) जॉन बाऊलबाय क) कॅटेल फ्राईड ड) वरीलपैकी सर्व

९) स्व-संकल्पनेचा _____ हा महत्त्वपूर्ण घटक आहे.

अ) स्व-आदरभाव ब) स्व-सामर्थ्य क) स्वयंमुल्यांकन ड) यापैकी नाही

१०) बालकांच्या कौशल्य-प्राप्तीच्या दृष्टिकोणाचे पाच अवस्थांचे प्रारूप _____ यांनी विकसित केले.

अ) बौमिरिंड ब) डिअरडेन क) रॉबर्ट सेलमन ड) वरीलपैकी सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) पूर्वग्रह म्हणजे काय ?
- २) स्व-आदरभाव म्हणजे काय ?
- ३) कुटुंब म्हणजे काय ?
- ४) सामाजिकीकरण म्हणजे काय ?
- ५) आत्म-नियमन म्हणजे काय ?
- ६) भावना म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) स्व-नियंत्रणाच्या युक्ती
- २) सामाजिक-बोधन दृष्टिकोण
- ३) स्व-ओळखीचा विकास
- ४) आक्रमण नियंत्रण
- ५) सामाजिक अध्ययन सिद्धांत
- ६) लिंग भिन्नता.

४. अ) बोधनात्मक, सामाजिक, आणि सांस्कृतिक घटकांचा स्व-संकल्पनेवर कसा प्रभाव पडतो ते स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) बालकांच्या सामाजिकीकरण प्रक्रियेवर पडणारा कौटुंबिक भूमिकेचा प्रभाव स्पष्ट करा.

५. शाब्दीक आणि अ-शाब्दीक भावना अविष्कार विकासाची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (IDS)
Industrial and Organizational Psychology**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**

1) _____ propose that most people seek inner satisfaction and fulfillment of their work.

(Theory X/ Theory Y/ Theory Z/ All)

2) _____ leadership theory focus on how leaders followers relationship affect the leadership process.

(Leader Member Exchange/Normative Decision/Path Goal/Theory X and Theory Y)

3) _____ has promoted an approach of scientific management.

(Mitchell/ Fiedler/ Goodard/ Taylor)

4) The achievement motivation has been studied by _____

(Maslow/ McClelland/ Oldman/ Clark)

5) The founder of Humanistic psychology _____ developed the needs hierarchy theory.

(Maslow/ Oldman/ Aderfer/ Huger)

6) _____ refers to match between the demands of job and the abilities of the employee.

(Job Proximity/ Job Equity/ Job Enrichment/ Job Congruence)

7) The _____ turnover arises when poor employee quite their job.

(Functional/ Dysfunctional/ Situational/ Emotional)

8) _____ and _____ promoted time and motion study.

(Frank Gilbreth and Lillian Gilbreth/ McCormick and Sneder/ Nelson and Jones/ Charlton and Silverstone)

9) _____ displays are alarms or warning signals in person machine system.

(Visual/ Factual/ Auditory/ Physical)

10) The contingency theory developed by _____

(Mitchell/ Gibson/ Fiedler/ Murphy)

2. Answer **any four** of the following :

8

- 1) What is scientific management ?
- 2) What state the job characteristic theory ?
- 3) What is long form of MSQ ?
- 4) What is human engineering ?
- 5) What is long form of VIE ?
- 6) What are the two types of sub-ordinates ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) The Human-Relation approach
- 2) Equity theory
- 3) Measuring job satisfaction
- 4) Person – Machine system
- 5) Achievement – motivation theory
- 6) Scientific management.

4. Answer **any one** long type question of the following.

10

a) Describe the history and scope of engineering psychology.

OR

b) Describe the impact of personal characteristic on job satisfaction.

5. Explain the various theories of leadership.

10

मराठी रूपांतर

- सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील प्रश्न पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ यांनी बहुतांशी लोक त्याच्या कामाचे आंतरिक समाधान आणि परिपूर्तीचा शोध घेतात असे सुचविले.
(“क्ष” सिद्धांत/“य” सिद्धांत/“झ” सिद्धांत/सर्व)
- २) _____ नेतृत्व सिद्धांत नेतृत्व प्रक्रियेवर नेता - अनुयायी संबंध कसे परिणाम करतात यावर लक्ष केंद्रीत करतो.
(नेता-सदस्य विनिमय/प्रमाणी निर्णय/मार्गक्रमण-उद्दिष्ट/“क्ष” सिद्धांत आणि “य” सिद्धांत)
- ३) _____ यांनी शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा दृष्टीकोन प्रोत्साहित केला.
(मिचेल/फिडलेर/गोडार्ड/टेलर)
- ४) संपादन (उपलब्धी) प्रेरणेचा अभ्यास _____ द्वारा झाला.
(मास्लो/मॅकलेलॅण्ड/ओल्डमन/क्लार्क)
- ५) मानवतावादी मानसशास्त्राचा जनक _____ यानी गरजानुक्रम श्रेष्ठता सिद्धांत विकसित केला.
(मास्लो/ओल्डमन/अडेरफेर/ह्युज)
- ६) _____ म्हणजे कर्मचाऱ्याच्या क्षमता आणि कामाच्या मागण्यामधील अनुरूपण होय.
(कार्य निकटता/कार्य समतुल्यता/कार्य संपन्नीकरण/कार्य समरूपता)
- ७) _____ कार्य निष्कासन (काम सोडून जाणे) जेव्हा निकृष्ट कर्मचारी काम सोडून जातात तेव्हा उत्पन्न होते.
(कार्यिक/अपकार्यिक/परिस्थितीजन्य/भावनिक)
- ८) _____ आणि _____ यानी काल आणि गती अभ्यासास चालना दिली.
(फ्रॅंक गिलब्रेथ आणि लिलियन गिलब्रेथ/मॅक्कारमिक आणि स्नेडर/नेल्सन आणि जोन्स/ चार्लटन आणि सिल्वेरस्टोन)
- ९) _____ दर्शके मानव-यंत्र प्रणालीमधील सूचना किंवा दक्षतेचे संकेत असतात.
(दृश्य/त्वचिय/श्राव्य/शारीरीक)
- १०) अनुषंगिक सिद्धांत _____ यांनी विकसित केले.
(मिचेल/गिब्सन/फिडलेर/मर्फी)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) शास्त्रीय व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
 - २) कार्य-गुणवैशिष्ट्ये सिद्धांत काय सांगतो ?
 - ३) एम. एस्. क्यू. चे दिर्घरूप काय ?
 - ४) मानवी अभियांत्रिकी म्हणजे काय ?
 - ५) व्ही. आय. ई. चे दिर्घरूप काय ?
 - ६) अनुयायी (सह-कर्मचारी) चे दोन प्रकार काय आहेत ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) मानवी संबंध दृष्टिकोन
 - २) समतुल्यता सिद्धांत
 - ३) कार्य समाधानाचे मापन
 - ४) मानव - यंत्र प्रणाली
 - ५) संपादन (उपलब्धी) प्रेरणा सिद्धांत
 - ६) शास्त्रीय व्यवस्थापन .
४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) अभियांत्रिकी मानसशास्त्राचा इतिहास आणि व्याप्ती विशद करा.
- किंवा**
- ब) कार्य समाधानावरील व्यक्तिगत घटकाचा प्रभाव वर्णन करा.
५. नेतृत्वाचे विविध सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
LOGIC (I. D. S.)
Traditional Logic

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) _____ is a kind of Mediate inference.
(Syllogism, Conversion, Obversion, Opposition)
 - 2) If both premises are negative then conclusion is
(A, E, I, not possible)
 - 3) Syllogism consists _____ propositions.
(2, 3, 4, 5)
 - 4) Uniformity of nature is a _____ ground of Induction.
(Formal, Verbal, Material, Artificial)
 - 5) _____ is a tentative conclusion.
(Verification, Hypothesis, Proof, Explanation)
 - 6) There are _____ kinds of observation.
(2, 3, 4, 5)
 - 7) Hypothesis should be based on
(Vague, Fact, False, Contradict)
 - 8) _____ preceds the effect.
(Observation, Experiment, Cause, Hypothesis)
 - 9) _____ is a fallacy of observation.
(Non-observation, Experiment, Verification, Proof)
 - 10) If a word is equivocal then it is called
(Amphiboly, Many questions, Accident, Equivocation)

2. Write short answers (**any 4**). **8**
- 1) Define enthymeme.
 - 2) Define experiment.
 - 3) Explain non-observation.
 - 4) Explain the importance of hypothesis.
 - 5) Explain fallacy of many questions.
 - 6) What is observation ?
3. Write short notes (**any 4**). **12**
- 1) Scientific notion of cause.
 - 2) Mal-observation.
 - 3) Fallacy of Amphiboly.
 - 4) Proof of hypothesis.
 - 5) Test the validity of the following hypothetical syllogism.
If trees are green then they are favour
trees are green
Therefore, they are favour.
 - 6) Test the validity of the following hypothetical syllogism.
If Mangoes are ripe then they are sweet
Mangoes are not sweet
Therefore, they are not ripe.
4. Explain the principles of Uniformity of nature. **10**
- OR
- Test the validity of the following categorical syllogism.
- 1) All birds are politicians
All sparrows are birds
Therefore, All sparrows are politicians.
 - 2) No men are perfect
All students are men
Therefore, All students are perfect.
5. Explain the conditions of good hypothesis. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१०

१) _____ हा व्यवहित अनुमानाचा एक प्रकार आहे.

(संविधान, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, प्रतियोग)

२) जर दोन्ही आधार विधाने नास्तिवाची असतील तर निष्कर्ष _____ असेल.

(A, E, I, शक्य नाही)

३) संविधानात _____ विधाने असतात.

(२, ३, ४, ५)

४) निसर्ग समरूपता हा विगमनाचा _____ आधार आहे.

(तात्त्विक, शाब्दिक, वास्तविक, कृत्रिम)

५) _____ हा तात्पुरता निष्कर्ष आहे.

(प्रचिती, अभ्युपगम, सिद्धता, उपपादन)

६) निरीक्षणाचे _____ प्रकार आहेत.

(२, ३, ४, ५)

७) अभ्युपगम _____ वर आधारित असावा.

(संदिग्ध, वास्तव, असत्य, व्याघात)

८) _____ हे कार्याच्या आधी येणारी घटना आहे.

(निरीक्षण, प्रयोग, कारण, अभ्युपगम)

९) _____ हे निरीक्षणातील दोष आहे.

(अनिरीक्षित, प्रयोग, प्रचिती, सिद्धता)

१०) जर एकच शब्दाचे दोन अर्थ असतील तर त्याला _____ म्हणतात.

(वाक्यच्छल दोष, बहुप्रश्नाभास, यादृच्छलाभास, शब्दच्छलदोष)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) लुप्तावयविकेची व्याख्या द्या.
 - २) प्रयोगाची व्याख्या द्या.
 - ३) अनिरीक्षणदोष स्पष्ट करा.
 - ४) अभ्युपगमाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - ५) बहुप्रश्नाभास स्पष्ट करा.
 - ६) निरीक्षण म्हणजे काय ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही ४) : १२
- १) शास्त्रीय कारणाचे स्वरूप.
 - २) दुर्निरीक्षण.
 - ३) वाक्यच्छलदोष.
 - ४) अभ्युपगमाची सिद्धता.
 - ५) खालील अनुलंब संविधानाची युक्तता तपासा
जर वृक्ष हिरवे असतील तर ते परोपकारी असतात वृक्ष हिरवे असतात
म्हणून, ते परोपकारी असतात.
 - ६) खालील अनुलंब संविधानाची युक्तता तपासा.
जर आंबे पिकलेली असतील तर ती गोड असतात आंबे गोड नाहीत
म्हणून, ती पिकलेली नाहीत.
४. निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- खालील निरूपाधिक संविधानाची युक्तता तपासा.
- १) सर्व पक्षी राजकारणी असतात
सर्व चिमण्या पक्षी होत
म्हणून, सर्व चिमण्या राजकारणी असतात.
 - २) एकही मानव परिपूर्ण नाही
सर्व विद्यार्थी मानव आहेत
म्हणून, सर्व विद्यार्थी परिपूर्ण आहेत.
५. युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
LOGIC (I. D. S.)
Traditional Logic

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**
- 1) _____ is a kind of Mediate inference.
(Syllogism, Conversion, Obversion, Opposition)
 - 2) If both premises are negative then conclusion is
(A, E, I, not possible)
 - 3) Syllogism consists _____ propositions.
(2, 3, 4, 5)
 - 4) Uniformity of nature is a _____ ground of Induction.
(Formal, Verbal, Material, Artificial)
 - 5) _____ is a tentative conclusion.
(Verification, Hypothesis, Proof, Explanation)
 - 6) There are _____ kinds of observation.
(2, 3, 4, 5)
 - 7) Hypothesis should be based on
(Vague, Fact, False, Contradict)
 - 8) _____ preceds the effect.
(Observation, Experiment, Cause, Hypothesis)
 - 9) _____ is a fallacy of observation.
(Non-observation, Experiment, Verification, Proof)
 - 10) If a word is equivocal then it is called
(Amphiboly, Many questions, Accident, Equivocation)

2. Write short answers (**any 4**). **8**
- 1) Define enthymeme.
 - 2) Define experiment.
 - 3) Explain non-observation.
 - 4) Explain the importance of hypothesis.
 - 5) Explain fallacy of many questions.
 - 6) What is observation ?
3. Write short notes (**any 4**). **12**
- 1) Scientific notion of cause.
 - 2) Mal-observation.
 - 3) Fallacy of Amphiboly.
 - 4) Proof of hypothesis.
 - 5) Test the validity of the following hypothetical syllogism.
If trees are green then they are favour
trees are green
Therefore, they are favour.
 - 6) Test the validity of the following hypothetical syllogism.
If Mangoes are ripe then they are sweet
Mangoes are not sweet
Therefore, they are not ripe.
4. Explain the principles of Uniformity of nature. **10**
- OR
- Test the validity of the following categorical syllogism.
- 1) All birds are politicians
All sparrows are birds
Therefore, All sparrows are politicians.
 - 2) No men are perfect
All students are men
Therefore, All students are perfect.
5. Explain the conditions of good hypothesis. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१०

१) _____ हा व्यवहित अनुमानाचा एक प्रकार आहे.

(संविधान, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, प्रतियोग)

२) जर दोन्ही आधार विधाने नास्तिवाची असतील तर निष्कर्ष _____ असेल.

(A, E, I, शक्य नाही)

३) संविधानात _____ विधाने असतात.

(२, ३, ४, ५)

४) निसर्ग समरूपता हा विगमनाचा _____ आधार आहे.

(तात्त्विक, शाब्दिक, वास्तविक, कृत्रिम)

५) _____ हा तात्पुरता निष्कर्ष आहे.

(प्रचिती, अभ्युपगम, सिद्धता, उपपादन)

६) निरीक्षणाचे _____ प्रकार आहेत.

(२, ३, ४, ५)

७) अभ्युपगम _____ वर आधारित असावा.

(संदिग्ध, वास्तव, असत्य, व्याघात)

८) _____ हे कार्याच्या आधी येणारी घटना आहे.

(निरीक्षण, प्रयोग, कारण, अभ्युपगम)

९) _____ हे निरीक्षणातील दोष आहे.

(अनिरीक्षित, प्रयोग, प्रचिती, सिद्धता)

१०) जर एकच शब्दाचे दोन अर्थ असतील तर त्याला _____ म्हणतात.

(वाक्यच्छल दोष, बहुप्रश्नाभास, यादृच्छलाभास, शब्दच्छलदोष)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) लुप्तावयविकेची व्याख्या द्या.
 - २) प्रयोगाची व्याख्या द्या.
 - ३) अनिरीक्षणदोष स्पष्ट करा.
 - ४) अभ्युपगमाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - ५) बहुप्रश्नाभास स्पष्ट करा.
 - ६) निरीक्षण म्हणजे काय ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही ४) : १२
- १) शास्त्रीय कारणाचे स्वरूप.
 - २) दुर्निरीक्षण.
 - ३) वाक्यच्छलदोष.
 - ४) अभ्युपगमाची सिद्धता.
 - ५) खालील अनुलंब संविधानाची युक्तता तपासा
जर वृक्ष हिरवे असतील तर ते परोपकारी असतात वृक्ष हिरवे असतात
म्हणून, ते परोपकारी असतात.
 - ६) खालील अनुलंब संविधानाची युक्तता तपासा.
जर आंबे पिकलेली असतील तर ती गोड असतात आंबे गोड नाहीत
म्हणून, ती पिकलेली नाहीत.
४. निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- खालील निरूपाधिक संविधानाची युक्तता तपासा.
- १) सर्व पक्षी राजकारणी असतात
सर्व चिमण्या पक्षी होत
म्हणून, सर्व चिमण्या राजकारणी असतात.
 - २) एकही मानव परिपूर्ण नाही
सर्व विद्यार्थी मानव आहेत
म्हणून, सर्व विद्यार्थी परिपूर्ण आहेत.
५. युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
MODERN LOGIC (I.D.S.)**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**
- 1) Propositional logic is related to _____
(Word, Term, Proposition, Sentence)
 - 2) _____ is a symbol of 'some'.
((X) , $(\exists x)$, Mr , (r))
 - 3) _____ is a symbol of member of set.
(ϵ , \ni , ψ , \cap)
 - 4) Subject and predicate are _____
(Sentences, Propositions, Words, Terms)
 - 5) ϕ this symbol is called _____
(Psy, Phi, Why, Thi)
 - 6) 'Br' is _____ proposition.
(Conjunction, Negation, Implication, Singular)
 - 7) 'No men are mortal' is _____ proposition.
(A, E, I, O)
 - 8) There are _____ kinds of general propositions.
(2, 3, 4, 5)
 - 9) E \equiv _____
(A, $\sim E$, $\sim I$, O)
 - 10) O \equiv _____
($\sim A$, E, I, $\sim O$)

2. Using appropriate quantifiers and the notations given in the bracket symbolise the following propositions (**any 4**) : **8**
- 1) Ram is a man (Mx, R)
 - 2) Sham is not clever (Cx, S)
 - 3) All trees are green (Tx, Gx)
 - 4) No friend is a fool (Fx, Mx)
 - 5) Some books are readable (Bx, Rx)
 - 6) Some artists are not rich (Ax, Rx).

3. Write short notes (**any 4**) : **12**
- 1) Predicate variable
 - 2) Predicate Invariable
 - 3) Member of set
 - 4) Sub set
 - 5) Rule of U.I.
 - 6) Rules of quantifier negation.

4. Use the indirect proof to prove the following tautologies : **10**
- 1) $(p \vee p) \supset p$
 - 2) $(p \cdot q) \supset q$.

OR

Construct formal proof of the following arguments :

- 1) i) $(X)(Ax \supset Bx)$
 ii) $(X)(Cx \supset Dx) / \therefore (X)(Ax \supset Dx)$
 - 2) i) $(X)(\sim Ax \supset Mx)$
 ii) $(\exists X)(\sim Lx \cdot \sim Mx) / \therefore (\exists X)(Ax \cdot \sim Lx)$
5. Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram. **10**
- 1) All saints are religious
 All Hindus are saints

 Therefore, All Hindus are religious
 - 2) No Tigers are quadruped
 Some Lions are quadruped

 Therefore, some Lions are Tigers.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा. १०
- १) विधानीय तर्कशास्त्र _____ शी संबंधित आहे.
(शब्द, पद, विधान, वाक्य)
- २) _____ हे चिन्ह 'काही' करिता वापरले जाते.
((X) , $(\exists x)$, Mr , (r))
- ३) _____ हे चिन्ह संच सदस्याचे आहे.
(\in , \ni , ω , m)
- ४) उद्देश्य आणि विधेय ही _____ होत.
(वाक्य, विधाने, शब्द, पदे)
- ५) ϕ ह्या चिन्हाला _____ म्हणतात.
(साय, फाय, व्हाय, थाय)
- ६) 'Br' हे _____ विधान आहे.
(संधी, निषेध, व्यंजन, एकवाची)
- ७) 'एकही मानव मर्त्य नाही' हे _____ विधान आहे.
(A, E, I, O)
- ८) सामान्य विधानाचे _____ प्रकार आहेत.
(२, ३, ४, ५)
- ९) E \equiv _____
(A, $\sim E$, $\sim I$, O)
- १०) O \equiv _____
($\sim A$, E, I, $\sim O$)
२. योग्य संख्यापकांचा व कंसात दिलेल्या अक्षरचिन्हांचा वापर करून खालील विधानांचे चिन्हांकन करा
(को. ४) :
- १) राम मानव आहे (Mx, R)
२) शाम हुशार नाही (Cx, S)
३) सर्व वृक्ष हिरवे असतात (Tx, Gx)
- ८

- ४) एकही मित्र मूर्ख नाही (Fx, Mx)
- ५) काही पुस्तके वाचनीय असतात (Bx, Rx)
- ६) काही कलाकार श्रीमंत नसतात (Ax, Rx).

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) :

१२

- १) विधेय चल
- २) विधेय अचल
- ३) संच सदस्य
- ४) उपसंच
- ५) U.I. चा नियम
- ६) संख्यापक निषेधाचे नियम.

४. अप्रत्यक्ष सिद्धता पद्धतीचा उपयोग करून खालील उक्तवचनी सिद्ध करा.

१०

- 1) $(p \vee p) \supset p$
- 2) $(p \cdot q) \supset q$.

किंवा

खालील युक्तिवादांची आकारिक सिद्धता द्या.

- 1) i) $(X) (Ax \supset Bx)$
ii) $(X) (Cx \supset Dx) / \therefore (X) (Ax \supset Dx)$
- 2) i) $(X) (\sim Ax \supset Mx)$
ii) $(\exists x) (\sim Lx \cdot \sim Mx) / \therefore (\exists x) (Ax \cdot \sim Lx)$

५. व्हेन आकृतीच्या साहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा.

१०

- १) सर्व संत धार्मिक असतात
सर्व हिंदू संत आहेत.

म्हणून, सर्व हिंदू धार्मिक आहेत
- २) एकही वाघ चतुःष्पाद नाही
काही सिंह चतुःष्पाद आहेत

म्हणून, काही सिंह वाघ आहेत.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
LINGUISTICS (I.D.S.)**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative : 10

- i) _____ is the incorrect sentence from the following sentences.
- a) They play chess everyday
 - b) Suvarna look beautiful
 - c) Tushar works in a factory
 - d) My parents help me in the study
- ii) 'Smita sings Hindi songs, don't she ?' The expression _____ contains an error.
- a) Smita
 - b) Sings
 - c) Hindi songs
 - d) Don't she ?
- iii) The antonym of friend is _____
- a) Fellow
 - b) Companion
 - c) Foe
 - d) Comrade
- iv) _____ is the synonym of the word 'farmer'.
- a) Peasant
 - b) Tutor
 - c) Slave
 - d) Teacher
- v) 'Hair' and 'Hare' is an example of _____
- a) Polysemy
 - b) Homonymy
 - c) Homophony
 - d) Antonymy
- vi) A _____ is something the speaker assumes to be the case prior making an utterance.
- a) Pragmatics
 - b) Semantics
 - c) Implicature
 - d) Presupposition

- vii) _____ is not a type of presupposition.
- a) Potential presupposition b) Existential presupposition
c) Fictional presupposition d) Lexical presupposition
- viii) The study of linguistics in relation to other branches of knowledge is called as _____
- a) Diachronic linguistics b) Synchronic linguistics
c) Socio-linguistics d) Applied linguistics
- ix) Alliteration and assonance are _____ devices.
- a) Phonological b) Morphological
c) Syntactic d) Semantic
- x) The following is the presupposition of the utterance _____
‘Mary has a dog’
- a) Mary has interest in pets
b) Mary’s dog is cute
c) The dog barks at Mary
d) Mary’s brother dislikes dog

2. Correct the following sentences and rewrite (**any five**) :

10

- i) He wants to marry her because he is loving her.
ii) She was looking the sunset in the window.
iii) The oxen is rather bashful.
iv) One of the college students were responsible for breaking the window glass.
v) If you are studious, you could pass in this examination.
vi) He hard worked for his promotion.

3. A) Attempt **any two** of the following :

6

- I) a) Give antonym of the word ‘beautiful’.
b) Identify the lexical relation between ‘bank’ (an edge of the river) and ‘bank’ (where we keep money).
c) Identify the lexical relation between ‘saint’ and ‘sent’.
- II) Explain the presuppositions in the following sentences :
- a) My wife is beautiful.
b) He stopped smoking.
c) When did John stop learning magic ?

III) Give synonyms of the following words :

- a) Rat b) House c) Film.

B) Translate the following sentences into good Marathi : 4

- a) The computer knowledge is the need of time.
b) Swami Vivekananda had thousands of followers in America.
c) Dr. Amol More is my best friend.
d) Felling down trees is a great crime.

4. What is presupposition ? Comment on the various types of presuppositions. 10

OR

Write a note on Synonymy, Antonymy, Polysemy and Homophony.

5. Write down the linguistic and stylistic analysis of the following poem : 10

Whose woods these are I think I know,
His house is in the village though;
He will not see me stopping here
To watch his words fill up with snow.

My little horse must think it queer,
To stop without a farmhouse near.
Between the woods and frozen lake
The darkest evening of the year.

He gives his harness bells a shake,
To ask if there is some mistake,
The only other sound's the sweep
Of easy wind and downy flake.

The woods are lovely, dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.

- 8) The Budget is first held in _____ assembly.
A) Rajya Sabha B) Lok Sabha C) Legislative D) All of the above
- 9) Informal training is given to staffing by _____
A) Training Centre B) Experience
C) Class D) College
- 10) _____ is the following financial committee.
A) Select Committee B) Estimate Committee
C) Drafting Committee D) Constitution Committee

2. Write short answers on (**any four**) :

8

- 1) Explain the causes of increase in delegated legislation.
- 2) Explain the types of budget.
- 3) Explain the functions of Lokayukta.
- 4) Explain the function of estimate committee.
- 5) Political Neutrality of civil service.
- 6) What is promotion ?

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Recruitment
- 2) Public Accounts Committee
- 3) Lokpal
- 4) Right to information
- 5) Training
- 6) Budget.

4. Write answer to **any one** of the following :

10

- 1) Explain the process of Budget.

OR

- 2) What is delegated legislation ? Explain the merit and demerit of delegated legislation.

5. What is civil service ? Explain its recruitment process.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील रिकाम्या जागेत योग्य पर्याय लिहा :

१०

- १) विशिष्ट पदासाठी योग्य प्रकारची व्यक्ती मिळवणे म्हणजे _____
अ) पात्रता ब) प्रशिक्षण क) बढती ड) भरती
- २) प्रदत्त विधीनियमाला _____ कायदा म्हणतात.
अ) एक ब) मंत्री क) प्रत्यक्ष ड) दुय्यम
- ३) _____ ला भारताच्या अर्थिक वर्षाची सुरुवात होते.
अ) १ जानेवारी ब) १ फेब्रुवारी क) १ मार्च ड) १ एप्रिल
- ४) _____ मंत्रालयाचे अंदाजपत्रक भारताच्या साधारण अंदाजपत्रकाचा भाग नाही.
अ) संरक्षण ब) समाज कल्याण क) रेल्वे ड) वरील सर्व
- ५) पुढीलपैकी _____ ही संसदीय समिती आहे.
अ) लोक लेखा समिती ब) राष्ट्रीय विकास मंडळ
क) नियोजन आयोग ड) वरील सर्व
- ६) घटक राज्यातील भ्रष्टाचाराची चौकशी करण्यासाठी भारतात _____ आहे.
अ) लोकपाल ब) लोकायुक्त क) न्यायालय ड) यापैकी नाही
- ७) माहितीचा अधिकार कायदा _____ साली संमत झाला.
अ) २००४ ब) २००५ क) २००६ ड) २००७
- ८) अर्थ विधेयक प्रथम _____ समागृहात मांडले जाते.
अ) राज्यसभा ब) लोकसभा क) विधान परिषद ड) वरील सर्व
- ९) कर्मचाऱ्यांना अनौपचारिक प्रशिक्षण _____ मिळते.
अ) प्रशिक्षण केंद्र ब) अनुभव क) वर्ग ड) कॉलेज
- १०) खालीलपैकी _____ ही आर्थिक समिती आहे.
अ) प्रवर समिती ब) अंदाज समिती क) मसुदा समिती ड) घटना समिती

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) प्रदत्त विधीनियमाच्या वाढीची कारणे सांगा.
 - २) अंदाजपत्रकाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ३) लोकायुक्ताची कार्ये सांगा.
 - ४) अंदाज समितीची कार्ये सांगा.
 - ५) सनदी नोकराची राजकीय तटस्थता.
 - ६) बढती म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भरती
 - २) लोक लेखा समिती
 - ३) लोकपाल
 - ४) माहितीचा अधिकार
 - ५) प्रशिक्षण
 - ६) अंदाज पत्रक.
४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा : १०
- १) अंदाज पत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- किंवा**
- २) प्रदत्त विधीनियम म्हणजे काय ? प्रदत्त विधीनियमाचे गुण दोष स्पष्ट करा.
५. नागरी सेवा म्हणजे काय ? भरती प्रक्रिया स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 307

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) (IDS) Examination, 2015
GEOGRAPHY
Geography of Tourism

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Draw map and diagram wherever necessary.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of Map stencil is allowed.**

1. Select correct alternative and fill in the blanks : **10**
- 1) To attract foreign tourists, the India has started first office at _____ in 1952.
A) New York B) London C) Paris D) Rome
 - 2) In _____ year the tourism ministry independently established from Transport Ministry.
A) 1947 B) 1948 C) 1958 D) 1955
 - 3) Kaziranga sanctuary is famous for
A) Lion B) Rhinoceros C) Elephant D) Tiger
 - 4) The _____ temple at Konark is famous in India.
A) Krishna B) Sun C) Vitthal D) Buddha
 - 5) The Tiger project palamau is in _____ State.
A) Kerala B) Zarkhand C) Bihar D) Gujarat
 - 6) _____ is known as summer capital city of Britishers.
A) Simla B) Nainital C) Masuri D) Ooty
 - 7) _____ city is known as a pink city.
A) Agra B) Jaipur C) Jodhapur D) Masuri

P.T.O.

8) Religious tourist centre, Pandharpur is situated on bank of _____ river.

- A) Sina B) Bhima C) Krishna D) Godavari

9) Planning of tourism is of _____ types.

- A) Two B) Four C) Five D) Three

10) Cultural tourist centre, Khajuraho is in _____ state.

- A) Madhya Pradesh B) Maharashtra
C) Uttar Pradesh D) Andhra Pradesh

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) State various temples in Solapur District.
- 2) Hill stations in Maharashtra.
- 3) State historical tourist places in North India.
- 4) State need for tourism planning.
- 5) State Hindus Religious Centres in India.
- 6) Give the names of sanctuaries.

3. Write short note (**any four**) :

12

- 1) Role of tourism in National Economy.
- 2) Problems of tourism planning
- 3) Capital cities in India.
- 4) National parks and sanctuaries.
- 5) Cultural centres in India.
- 6) Indian Tourism Development Corporation (ITDC).

4. Answer **any one** of the following :

10

A) Describe tourism development in India.

OR

B) Describe Religious Tourist Centres in India.

5. Explain the various tourist places in Solapur district.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) परदेशी पर्यटकांना आकर्षित करण्यासाठी भारताने १९५२ मध्ये पहिले कार्यालय _____
या शहरात सुरू केले.
अ) न्यूयॉर्क ब) लंडन क) पॅरीस ड) रोम
- २) वाहतूक मंत्रालयामध्ये 'पर्यटन मंत्रालय' स्वतंत्रपणे _____ साली स्थापन झाले.
अ) १९४७ ब) १९४८ क) १९५८ ड) १९५५
- ३) 'काझीरंगा' हे राष्ट्रीय उद्यान _____ साठी प्रसिद्ध आहे.
अ) सिंह ब) गेंडा क) हत्ती ड) वाघ
- ४) कोणार्क येथील _____ मंदिर हे भारतात प्रसिद्ध आहे.
अ) कृष्ण ब) सूर्य क) विठ्ठल ड) बुध्द
- ५) पालामाऊ व्याघ्र प्रकल्प _____ राज्यात आहे.
अ) केरळ ब) झारखंड क) बिहार ड) गुजरात
- ६) ब्रिटिशांची उन्हाळी राजधानी म्हणून _____ यास ओळखतात.
अ) सिमला ब) नैनिताल क) मसुरी ड) उटी
- ७) _____ हे शहर गुलाबी शहर म्हणून ओळखले जाते.
अ) आग्रा ब) जयपूर क) जोधपूर ड) मसूरी
- ८) _____ नदीच्या तीरावर पंढरपूर हे धार्मिक पर्यटन स्थळ वसलेले आहे.
अ) सिना ब) भिमा क) कृष्ण ड) गोदावरी
- ९) पर्यटन नियोजनाचे _____ प्रकार आहेत.
अ) दोन ब) चार क) पाच ड) तिन
- १०) 'खजुराहो' हे सांस्कृतिक पर्यटन स्थळ _____ राज्यात आहे.
अ) मध्य प्रदेश ब) महाराष्ट्र क) उत्तर प्रदेश ड) आंध्र प्रदेश

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) सोलापूर जिल्हयातील मंदिरांची नांवे सांगा.
 - २) महाराष्ट्रातील थंड हवेची ठिकाणे.
 - ३) उत्तर भारतातील ऐतिहासिक पर्यटन स्थळे सांगा.
 - ४) पर्यटन नियोजनाची गरज सांगा.
 - ५) भारतातील हिंदूंची धार्मिक पर्यटन स्थळे सांगा.
 - ६) अभयारण्याची नांवे सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) राष्ट्रीय अर्थव्यवस्थेतील पर्यटनाचे योगदान.
 - २) पर्यटन नियोजनाच्या समस्या.
 - ३) भारतातील राजधानीची शहरे.
 - ४) राष्ट्रीय उद्याने आणि अभयारण्ये.
 - ५) भारतातील सांस्कृतिक पर्यटन ठिकाणे.
 - ६) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळ (आय.टी.डी.सी.)
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) भारतातील पर्यटनाचा विकास वर्णन करा.
- किंवा**
- ब) भारतातील धार्मिक पर्यटन स्थळांचे वर्णन करा.
५. सोलापूर जिल्हयातील विविध पर्यटन स्थळांची माहिती लिहा. १०
-

SLR-X – 309

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015

YOGA STUDIES

Yoga Studies (I.D.S.) (Theory)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Total Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

1. Objective : 5

1) What is Mudra ?

A) Sinha mudra B) Bhakti mudra C) Ubhi mudra D) Nat mudra

2) Which is from Niyam ?

A) Ishwarpranidhan B) Atma
C) Asan D) Bandha

3) Which of the following standing position Ason ?

A) Mayurason B) Bagu Chakrason
C) Shalbhasan D) Shavason

4) Pranayam related to

A) Breathing B) Sleeping C) Doping D) Eating

5) Who defines Ashtangayoga ?

A) Walmiki B) Patanjali C) Ramdev D) Narayana

2. Short answer (**any five**) : 10

1) What is meant by Abhyanter Pranayam ?

2) What is meant by Bharatidarshan ?

3) What is meant by Santosh ?

4) What is meant by Tapas ?

5) Who is supporter of Chitta Vikshep ?

6) Types of Niyam.

3. Short notes (**any two**) : 10

A) Swadhay

B) Samadhi

C) Pranayam.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. वैकल्पिक प्रश्न :

५

१) खालीलपैकी कोणती मुद्रा आहे ?

अ) सींहमुद्रा ब) भक्तीमुद्रा क) युभीमुद्रा ड) नतमुद्रा

२) खालीलपैकी कोणता घटक नियमातील आहे ?

अ) ईश्वरप्रणीधान ब) आत्मा क) आसन ड) बंध

३) उभे स्थिति आसन कोणते ?

अ) मयूरासन ब) बागूचक्रासन क) शळभासन ड) शवासन

४) प्राणायमशी संबंधीत घटक

अ) श्वास घेणे ब) सोपणे क) डोपोंग ड) खाणे

५) अष्टांगयोग कोणी सांगितला ?

अ) वाल्मीकी ब) पतंजली क) रामदेव ड) नारायणा

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

१) अभ्यंतर प्राणायम म्हणजे काय ?

२) भ्रातीदर्शन म्हणजे काय ?

३) “संतोष” म्हणजे काय ?

४) “तपस” म्हणजे काय ?

५) चित्त विक्षेपाचे साथीदार कोण ?

६) नियमांचे प्रकार सांगा.

३. टिपा द्या कोणत्याही दोन :

१०

अ) स्वाधाय

ब) समाधी

क) प्राणायम.

SLR-X – 310

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Sem. – IV) Examination, 2015

MARATHI (I.D.S.) (New)

मराठी वाङ्मयाचा स्थूल अभ्यास

पाठ्यपुस्तक : त्रिदल

संपादक : डॉ. दत्तात्रय पुंडे

डॉ. स्नेहल तावरे

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'त्रिदल' या काव्य संग्रहाचे संपादक कोण आहेत ?

१) दत्तात्रय पुंडे २) दिनकर पुंडे ३) कुसुमाग्रज ४) गोविंदाग्रज

२) 'औदुंबर' ही खालीलपैकी कोणत्या प्रकारची कविता आहे ?

१) सामाजिक २) राजकीय ३) निसर्ग ४) ऐतिहासिक

३) बालकर्वीनी खालीलपैकी कोणती कविता लिहिली ?

१) गाभारा २) झंझावात ३) श्रावणमास ४) प्रेमयोग

४) 'कोठुनि येते माया कळेना उदासिनता ही हृदयाला' ही काव्यपंक्ति कोणत्या कवितेतील आहे ?

१) उदासिनता २) फुलराणी ३) पारवा ४) औदुंबर

५) 'गाभारा' या कवितेचे कवी कोण आहेत ?

१) गोविंदाग्रज २) कुसुमाग्रज ३) इंदिरा संत ४) शांता शेळके

६) वि. वा. शिरवाडकर यांचे टोपणनाव काय आहे ?

१) बालगंधर्व २) गोविंदाग्रज ३) कुसुमाग्रज ४) बालकर्वी

७) 'पाठीवर हात ठेवून नुसते लढ म्हणा' ही काव्य पंक्ति खालीलपैकी कोणत्या कवितेतील आहे ?

१) नट २) जत्रा ३) प्रेमयोग ४) कणा

P.T.O.

८) 'शेला' हा काव्यसंग्रह कोणत्या कवयित्रीचा आहे ?

१) शांता शेळके २) पद्मा गोळे ३) इंदिरा संत ४) बहिणाबाई

९) 'झंझावात' ही कविता लिहिणारी कवयित्री कोण आहे ?

१) इंदिरा संत २) शांता शेळके ३) बहिणाबाई ४) पद्मा गोळे

१०) 'हाकेवरी आहे गाव याच आशेने चालले' ही काव्यपंक्ति खालीलपैकी कोणत्या कवितेतील आहे ?

१) पेपर २) हाकेवरी आहे गाव
३) आले मी ४) झंझावात

२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ५) :

१०

१) 'श्रावणमास' या कवितेत कोणत्या गोष्टींचे चित्रण आलं आहे ?

२) बालकवीला अपूर्णता कुठे-कुठे आहे असे वाटते ?

३) क्रांतिचा जयजयकार या कवितेत धगधगती पार्श्वभूमी कोणत्या घटनेची आहे ?

४) 'विशाखा' या काव्य संग्रहातून प्रामुख्याने कोणती जाणीव व्यक्त होते ?

५) 'इंदिरा संताच्या कवितेचा आत्मनिष्ठा हा प्राण आहे' असे कोणत्या समीक्षकाने म्हटले आहे ?

६) 'सहवास' या काव्यसंग्रहात कोणता भाव प्रकट केला आहे ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (को. २) :

१०

१) बालकवींच्या कवितेतील निसर्ग

२) कुसुमाग्रजांच्या कवितेतील देशभक्ती

३) इंदिरासंताच्या कवितेतील विरहता.

४. कुसुमाग्रजांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

किंवा

इंदिरा संताच्या कवितेतील स्त्री-जीवनाचे चित्रण स्पष्ट करा.

५. बालकवींच्या कवितेत निसर्गाचे वर्णन कसे आले आहे या विधानाची चर्चा करा.

१०

SLR-X – 312

Seat
No.

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
SECRETARIAL PRACTICE AND COMMERCIAL CORRESPONDENCE
(Inter-Disciplinary Subject) (New)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figures indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives. **10**
- 1) The Fire Insurance Policy is to be taken from _____ insurance company.
 - a) Marine
 - b) General
 - c) Life
 - d) None of these
 - 2) The signature of _____ is required for acknowledgement at the time of opening Bank Account.
 - a) Account Holder
 - b) Debtor
 - c) Creditor
 - d) None of these
 - 3) Atleast _____ meetings of the Board of Directors should be held during the year.
 - a) Four
 - b) Three
 - c) Five
 - d) None of these
 - 4) Minimum number of members required to be present for the valid meeting is called
 - a) Quorum
 - b) Voting
 - c) Minutes
 - d) Agenda
 - 5) When motion is passed in the meeting it becomes
 - a) Resolution
 - b) Legal document
 - c) Minutes
 - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्यायाची निवड करा. 10
- 1) अग्निविमा _____ विमा महामंडळाकडे काढला जातो.
अ) सागरी ब) सर्वसाधारण
क) आयुर्विमा ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 2) बँकेत खाते उघडते वेळेस ओळख म्हणून _____ च्या सहीची गरज असते.
अ) खातेदार ब) कर्जदार
क) धनको ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 3) वर्षभरात संचालक मंडळाच्या कमीतकमी _____ सभा भरवाव्या लागतात.
अ) चार ब) तीन
क) पाच ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 4) _____ म्हणजे सभा कायदेशीर ठरण्यासाठी आवश्यक असलेली सभासदाची किमान संख्या.
अ) गणसंख्या ब) मतदान
क) इतिवृत्त ड) कार्यक्रमपत्रिका
- 5) सभेमध्ये मान्य झालेल्या प्रस्तावाला _____ म्हणतात.
अ) ठराव ब) कायदेशीर दस्तऐवज
क) इतिवृत्त ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 6) वैयक्तिक अपघात विमा म्हणजे असे आश्वासन की जेव्हा अपघातात मृत्यु किंवा _____ झाल्यास संरक्षण पुरविणे होय.
अ) अपंगत्व ब) नौकरीती नुकसान
क) पैशाचे नुकसान ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 7) बँक आपल्या ग्राहकांना विविध _____ पुरविते.
अ) विमा ब) पैसा
क) सेवा ड) कर्ज
- 8) बँकेस पुरेसे _____ असल्यास 'बँक ओवरड्राफ्ट' सेवा मंजूर करते.
अ) सही ब) खात्यातील शिल्लक
क) तारण ड) यापैकी नाही

9) कंपनी नोंदणी अधिकांच्याची नेमणूक ही प्रत्येक _____ साठी होते.

अ) जिल्हा

ब) राज्य

क) तालुक्या

ड) शेहरासाठी

10) व्यवसायीक पत्र हे _____ असावे.

अ) दिर्घ

ब) संक्षिप्त

क) संकुचित

ड) सविस्तर

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) “तारखेशिवाय पत्र अपूर्ण असते” स्पष्ट करा. 5

ब) सभा म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये सांगा. 5

3. टीपा लिहा :

अ) गणसंख्या. 5

ब) प्रतिनिधी. 5

4. मतदानाच्या पद्धती सांगा. 10

किंवा

सूचनेचा नमुना तयार करा.

5. बँकेतील नवीन सेवांच्या चौकशी बाबत बँकेस पत्र लिहा. 10

किंवा

व्यवसायीक पत्रव्यवहार म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व सांगा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS
Labour Welfare (IDS)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The International Labour Organisation was established in the year _____
a) 1914 b) 1919 c) 1920 d) 1948
 - 2) What are the Labour Welfare functions of the Trade Unions ?
a) Protection functions b) Development functions
c) a) and b) d) None of the above
 - 3) The Payment of Bonus Act was established in the year _____
a) 1964 b) 1965 c) 1966 d) 1970
 - 4) Methods of social security is _____
a) Social Insurance b) Social Assistance
c) Social Service d) All the above
 - 5) The Indian Factory Act is passed in the year _____
a) 1947 b) 1948 c) 1950 d) 1952
 - 6) Social Security means _____
a) Social Insurance b) Social Control
c) Social Change d) None of these
 - 7) Employers Provident Fund Act was established in the year _____
a) 1948 b) 1950 c) 1952 d) 1961

P.T.O.

- 8) The efficiency of labour in India is _____
- a) Low
 - b) High
 - c) Changeable
 - d) None of these
- 9) The Maternity Benefit Act was established in the year _____
- a) 1952
 - b) 1953
 - c) 1955
 - d) 1961
- 10) _____ are the main objectives of social security.
- a) Compensation
 - b) Restoration
 - c) Prevention
 - d) All the above

2. Write short answer (**any four**): **8**

- 1) Where is the Head Office of I.L.O. ?
- 2) What are the Labour Welfare Functions of Government ?
- 3) What is social assistance ?
- 4) What is labour legislation ?
- 5) What is Provident Fund ?
- 6) What is Bonus ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Industrialist and Labour Welfare.
- 2) Labour efficiency.
- 3) Welfare provision of labour legislation in India.
- 4) Worker's Compensation Act – 1923.
- 5) Scope of Social Security.
- 6) Factories Act.

4. State the functions of various agencies of the labour welfare. **10**

OR

Explain the concepts of social insurance and social assistance. **10**

5. What are the factors determining efficiency of labour ? **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटनेची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९१४ ब) १९१९ क) १९२० ड) १९४८
- २) कामगार संघटनांची कामगार कल्याण कार्ये कोणती ?
अ) संरक्षणात्मक कार्ये ब) विकास कार्ये
क) अ) आणि ब) ड) वरील पैकी नाही
- ३) बोनस देय कायदा _____ या वर्षी स्थापन झाला.
अ) १९६४ ब) १९६५ क) १९६६ ड) १९७०
- ४) सामाजिक सुरक्षिततेच्या _____ या पद्धती आहेत.
अ) सामाजिक विमा ब) सामाजिक मदत
क) सामाजिक सेवा ड) वरील सर्व
- ५) भारतीय कारखाना कायदा _____ या वर्षी संमत झाला.
अ) १९४७ ब) १९४८ क) १९५० ड) १९५२
- ६) सामाजिक सुरक्षितता म्हणजे _____
अ) सामाजिक विमा ब) सामाजिक नियंत्रण
क) सामाजिक बदल ड) यापैकी काहीही नाही
- ७) कामगार भविष्य निर्वाह निधी कायदा _____ या वर्षी स्थापन झाला.
अ) १९४८ ब) १९५० क) १९५२ ड) १९६१
- ८) भारतातील कामगारांची कार्यक्षमता _____ आहे.
अ) कमी ब) जास्त
क) बदलकारी ड) यापैकी काहीही नाही

९) मातृत्व लाभ कायदा _____ या वर्षी स्थापन झाला.

अ) १९५२

ब) १९५३

क) १९५५

ड) १९६१

१०) _____ ही सामाजिक सुरक्षिततेची प्रमुख उद्दिष्ट्ये आहेत.

अ) नुकसानभरपाई

ब) पुनर्वसन

क) निवारण

ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटनेचे मुख्य कार्यालय कोठे आहे ?

२) सरकारची कामगार कल्याण कार्ये कोणती ?

३) सामाजिक मदत म्हणजे काय ?

४) श्रम कायदे म्हणजे काय ?

५) भविष्यनिर्वाह निधी म्हणजे काय ?

६) बोनस म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) उद्योगपती व कामगार कल्याण.

२) कामगारांची कार्यक्षमता.

३) भारतातील श्रम कायद्याची कल्याणकारी तरतूद.

४) कामगार नुकसानभरपाई कायदा - १९२३.

५) सामाजिक सुरक्षिततेची व्याप्ती.

६) कारखाना कायदा.

४. कामगारांच्या कल्याणांची विविध घोष्यांची कार्ये सांगा.

१०

किंवा

सामाजिक विमा आणि सामाजिक मदत या संकल्पना स्पष्ट करा.

५. कामगारांची कार्यकुशलता निश्चित करणारे घटक कोणते ?

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
CO-OPERATION (I.D.S.)**

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative :

10

- 1) In a rural credit NABARD is working at _____ level.
a) State b) National c) Village d) None of these
- 2) Short term loan is provided by
a) Primary Co-operative Society b) State Co-operative Bank
c) District Central Co-operative Bank d) All above
- 3) _____ Bank is not supply credit to agricultural sector.
a) Urban b) Land Mortgage Bank
c) District Central Co-operative Bank d) None of these
- 4) In Maharashtra first Co-operative Sugar Factory was started at
a) Nasik b) Kolhapur c) Pravaranagar d) None of these
- 5) _____ Institution is known as Apex Institution in Co-operative Marketing.
a) NAFED
b) Primary Agricultural Co-operative Marketing
c) N.C.D.C.
d) None of these
- 6) In Maharashtra Registration of Co-operative Institutions are made under _____ Act of Maharashtra Co-operatives.
a) 1991 b) 1960 c) 1904 d) None of these
- 7) _____ was the first President of National Co-operative Union of India.
a) Lallubhai Samaldas b) H.L. Kazi
c) B.N. Mehta d) None of these

- 8) In India Co-operative credit structure is
a) Single tire b) Two tire c) Three tire d) None of these
- 9) _____ is President of National Co-operative Development Corporation.
a) Foreign Minister b) Finance Minister
c) Prime Minister d) None of these
- 10) _____ Bank is a bridge between Primary Co-operative Society and State Co-operative Bank.
a) District Central Co-operative Bank
b) Rural Bank
c) State Co-operative Bank
d) None of these

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) What is Co-operative Marketing ?
 - 2) Define the Urban Co-operative Bank.
 - 3) What is Audit ?
 - 4) Write full form of N.C.D.C.
 - 5) What is Dairy Co-operatives ?
 - 6) What is Housing Co-operatives ?
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) Role of National Co-operative Union of India.
 - 2) Progress of Dairy Co-operatives.
 - 3) Problems of Housing Co-operatives.
 - 4) Problems of Urban Co-operative Bank.
 - 5) Co-operative Audit.
 - 6) Role of N.C.D.C.
4. Explain the progress and problems of Co-operative Sugar Industries. **10**
- OR
- Explain the role of NABARD in the development of Co-operative Movement. **10**
5. Explain the present position and problems of Marketing Co-operatives. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) ग्रामीण पतपुरवठ्यात नाबार्ड ही _____ पातळीवर कार्य करते.

अ) राज्य ब) राष्ट्रीय क) ग्रामीण ड) यापैकी नाही

२) अल्पकालीन पतपुरवठा _____ मार्फत दिल्या जातात.

अ) प्राथमिक सहकारी संस्था ब) राज्य सहकारी बँक
क) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ड) वरीलपैकी सर्व

३) _____ बँका शेती क्षेत्राला कर्जपुरवठा करित नाहीत.

अ) नागरी ब) भू-विकास बँक
क) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ड) यापैकी नाही

४) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना _____ येथे सुरू झाला.

अ) नाशिक ब) कोल्हापूर क) प्रवरानगर ड) यापैकी नाही

५) सहकारी विपणनामध्ये _____ ही संस्था शिखर संस्था म्हणून ओळखली जाते.

अ) नाफेड ब) प्राथमिक शेती सहकारी विपणन
क) एन्.सी.डी.सी. ड) यापैकी नाही

६) महाराष्ट्रात सहकारी संस्थांची नोंदणी _____ महाराष्ट्र सहकारी कायदानुसार केल्या जातात.

अ) १९९१ ब) १९६० क) १९०४ ड) यापैकी नाही

७) राष्ट्रीय सहकारी संघाचे भारतातील _____ हे पहिले अध्यक्ष होते.

अ) लल्लूभाई सामलदास ब) एच्.एल्. काझी
क) बी.एन्. मेहता ड) यापैकी नाही

८) भारतातील सहकारी पतपुरवठ्याची रचना _____ स्तरीय आहे.

अ) एक ब) द्वि क) त्रि ड) यापैकी नाही

९) _____ हे भारतातील सहकारी विकास महामंडळाचे अध्यक्ष आहेत.

अ) विदेशमंत्री ब) वित्तमंत्री क) प्रधानमंत्री ड) यापैकी नाही

१०) _____ बँक ही प्राथमिक सहकारी सोसायटी व राज्य सहकारी बँक यांच्यातील दुवा आहे.

अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ब) ग्रामीण बँक
क) राज्य सहकारी बँक ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) सहकारी विपणन म्हणजे काय ?
- २) नागरी सहकारी बँकाची व्याख्या द्या ?
- ३) ऑडिट म्हणजे काय ?
- ४) एन्.सी.डी.सी. चे पूर्ण नांव सांगा.
- ५) सहकारी दुग्ध संस्था म्हणजे काय ?
- ६) सहकारी गृह निर्माण संस्था म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाची भूमिका.
- २) दुग्ध सहकारी संस्थेची प्रगती.
- ३) गृह निर्माण सहकारी संस्थेच्या समस्या .
- ४) नागरी सहकारी बँकेच्या समस्या .
- ५) सहकारी ऑडीट.
- ६) एन्.सी.डी.सी.ची भूमिका.

४. सहकारी साखर कारखान्याची प्रगती व समस्या विषद करा.

१०

किंवा

सहकारी चळवळीच्या विकासातील नाबार्डची भूमिका विषद करा.

१०

५. सहकारी विपणनाची सद्यःस्थिती व समस्या विषद करा.

१०

SLR-X – 316

Seat
No.

B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN MAHARASHTRA (I.D.S.)
(1800 to 1960)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative.

10

1) Rajarshi Shahu Maharaj was from the Kagals _____ Dynasty.

A) Bhosale B) Ghatge C) Holker D) Shinde

2) Maharshi Karve has started orphanage at _____ place.

A) Sangli B) Pune C) Nasik D) Nagar

3) Karmaveer Bhahurao Patil was founded _____ education.

A) Rayat B) Swami Vivekanand

C) Mahatma Gandhi D) Bharat

4) Shahu Maharaj has started _____ college.

A) Chh. Shivaji B) Chh. Rajaram

C) Chh. Shahaji D) Bajirao

5) The name of Karmaveer Bhahurao Patils wife was

A) Parvati B) Laxmibai C) Sarswathi D) Janabai

6) Dr. Baba Sheb Ambedkar has started _____ periodical to abolish untouchability.

A) Prabhakar B) Muknayaka C) Kesari D) Dyanodaya

P.T.O.

7) In 1916 _____ university was established by Maharshi Dhondo Keshav Karve.

- A) Mahila Vidhyapeetha B) Shringeri Vidhyapeetha
C) Dyanendhar Vidhyapeetha D) Kashi Vidhyapeetha

8) Maharshi Shinde's birth place is

- A) Vijapur B) Sangli C) Jamkhandi D) Satara

9) The original name of Gadge Maharaj was

- A) Keshav B) Pandurang C) Siddharth D) Debuji

10) _____ was founded by Depressed Class Mission.

- A) Jaganath Shankar Sheth B) V.R. Shinde
C) Pandita Ramabai D) Sant Savata Mali

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) State the Patil school and Talathi school.
- 2) Write the political work of Dr. Baba Sheb Ambedkar.
- 3) Write the social work of Maharshi Shinde.
- 4) State in short 'Vedokt incident'.
- 5) Write the early life of Gadge Baba.
- 6) Educational work of Maharshi Karve.

3. Write short answers (**any four**) :

12

- 1) Explain the mandir entry movement at Dr. Baba Sheb Ambedkar.
- 2) Explain the work of Shahu Maharaj.
- 3) State on Marriage Bureau Maharshi Karve.
- 4) Political work of Maharshi Shinde.
- 5) The four educational principles of Karmveer Bhaurao Patil.
- 6) State the work of Vithal Ramaji Shinde on Literature and Research.

4. Write the work of Maharshi Shinde and Maharshi Karve.

10

OR

Explain the educational work of Karmveer Bhaurao Patil.

5. Explain the life and work of Rajarshi Shahu Maharaj.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) राजर्षी शाहू महाराज कागळच्या _____ घराण्यातील होते.
अ) भोसले ब) घाटगे क) होळकर ड) शिंदे
- २) महर्षी कर्वे यांनी _____ येथे अनाथ बालकाश्रम स्थापन केले.
अ) सांगली ब) पूणे क) नाशिक ड) नगर
- ३) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी _____ शिक्षण संस्थेची स्थापना केली.
अ) रयत ब) स्वामी विवेकानंद क) महात्मा गांधी ड) भारत
- ४) शाहू महाराजांनी _____ कॉलेज सुरू केले.
अ) छ. शिवाजी ब) छ. राजाराम क) छ. शहाजी ड) बाजीराव
- ५) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांच्या पत्नीचे नांव _____ होते.
अ) पार्वती ब) लक्ष्मीबाई क) सरस्वती ड) जनाबाई
- ६) डॉ. बाबा साहेब आंबेडकरांनी अश्वपृथता निवारणसाठी _____ पाक्षीक सुरू केले.
अ) प्रभाकर ब) मुकनायक क) केसरी ड) ज्ञानोदय
- ७) सन १९१६ मध्ये _____ विद्यापीठाची स्थापना महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी केली.
अ) महिला ब) श्रृंगेरी क) ज्ञानेन्धर ड) काशी
- ८) महर्षी शिंदे यांचा जन्म _____ येथे झाला.
अ) विजापुर ब) सांगली क) जमखंडी ड) सातारा
- ९) गाडगे महाराजांचे मुळ नांव _____ होते.
अ) केशव ब) पांडुरंग क) सिद्धार्थ ड) डेबूजी
- १०) डिप्रेस्ड क्लासेस मिशन ही संस्था _____ यांनी स्थापन केली.
अ) जगन्नाथ शंकर शेठ ब) व्ही.आर. शिंदे
क) पंडीता रमाबाई ड) संत सावता माळी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

- १) पाटील स्कूल आणि तलाठी स्कूल ची थोडक्यात माहिती लिहा.
२) डॉ. बाबा साहेब आंबेडकरांचे राजकीय कार्य लिहा.

- ३) महर्षी शिंदे यांचे सामाजिक कार्य लिहा.
- ४) 'वेदोक्त प्रकरणावर' थोडक्यात लिहा.
- ५) गाडगे बाबांचे सुरवातीचे जीवन लिहा.
- ६) महर्षी कर्वे यांचे शिक्षण विषयक कार्य.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). १२
- १) डॉ. बाबा साहेब आंबेडकरांच्या मंदिर प्रवेश चळवळीची माहिती लिहा.
- २) शाहू महाराजाचे कार्य सांगा.
- ३) महर्षी कर्वे यांचे विवाहोत्तेजक कार्याची माहिती लिहा.
- ४) महर्षी शिंदे यांचे राजकीय कार्य लिहा.
- ५) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांची चार शैक्षणिक तत्त्वे सांगा.
- ६) विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे साहित्य आणि संशोधन विषयक कार्य सांगा.
४. महर्षी शिंदे आणि महर्षी कर्वे यांचे कार्य लिहा. १०
- किंवा**
- कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
५. राजर्षी शाहू महाराजांचे जीवन आणि कार्य स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 317

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. HISTORY (Paper – VI)
History of Indian Freedom Movement (1857 to 1950)

Day and Date : Thursday, 26-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Non-co-operation movement was terminated due to the violence at _____
- A) Champaranya B) Pune
C) Chaurichaura D) Kheda
- 2) _____ was called as a initial revolutionary of Indian.
- A) Umaji Naik B) Tatya Tope
C) Vasudev Phadake D) None of these
- 3) Netaji Subhaschandra Bose established the new political party _____ named.
- A) Forward Block B) Labour Party
C) Swaraj Party D) Congress Party
- 4) _____ was the Chief Military Officer of Azad Hind Sena.
- A) Netaji Subhaschandra Bose B) Rasbihari Ghosh
C) Capt. Mohansingh D) Laxmi Sahagal
- 5) _____ led the movement of farmers at Champaranya.
- A) Senapati Bapat B) Mahatma Gandhi
C) Sardar Patel D) Lokmanya Tilak
- 6) _____ led the Salt Satyagrah at Dharasana.
- A) Sarojini Naidu B) Kasturba Gandhi
C) Sucheta Krupalani D) None of these

P.T.O.

- 7) Aruna Asaf Ali and Usha Mehata participated in _____
A) Home Rule Movement B) Non-co-operation Movement
C) Quit India Movement D) Aligar Movement
- 8) All India Trade Union Congress was established in _____
A) 1915 B) 1920
C) 1925 D) 1930
- 9) Dual Government system in India was introduced by _____ Act.
A) 1909 B) 1919
C) 1947 D) 1935
- 10) Public Service Commission was established as per _____ law.
A) 1909 B) 1919
C) 1935 D) 1947

2. Write short answers of **any four** of the following : **8**
- 1) Explain the Jalianwala Bagh Episode.
 - 2) Write in short on Dandi March.
 - 3) Give the information of Azad Hind Sena.
 - 4) Explain the contribution of Dr. Anji Bezzant in Indian freedom movement.
 - 5) Sketch the brief character of Narayan Meghaji Lokhande.
 - 6) Explain the articles of Indian Independence Act of 1947.
3. Write the short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Champaranya Satyagrah
 - 2) Non-co-operation Movement
 - 3) Forward block
 - 4) Emergence of worker class
 - 5) Morley-Minto Reform – 1909
 - 6) Government of India Act – 1935.
4. Give a detail account of Quit India Movement of 1942. **10**
- OR
- Discuss the contribution of Netaji Subhaschandra Bose in Independence Movement in India.
5. Discuss the salient features of the Indian Constitution. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

१०

- १) _____ येथील हिंसक घटनेनंतर असहकार चळवळ स्थगित करण्यात आली.
अ) चंपारण्य ब) पुणे
क) चौरीचौरा ड) खेडा
- २) भारताचे आद्यक्रांतीकारक म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.
अ) उमाजी नाईक ब) तात्या टोपे
क) वासुदेव फडके ड) यापैकी नाही
- ३) नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांनी _____ नावाचा नवीन राजकीय पक्ष स्थापन केला.
अ) फॉरवर्ड ब्लॉक ब) मजूर पक्ष
क) स्वराज पक्ष ड) काँग्रेस पक्ष
- ४) _____ हे आझाद हिन्द सेनेचे सरसेनापती होते.
अ) नेताजी सुभाषचंद्र बोस ब) रासबिहारी घोष
क) कॅ. मोहनसिंग ड) लक्ष्मी सहगल
- ५) चंपारण्य येथील शेतकरी आंदोलनाचे नेतृत्व _____ यांनी केले.
अ) सेनापती बापट ब) महात्मा गांधी
क) सरदार पटेल ड) लोक. टिळक
- ६) धारासना येथील मीठाच्या सत्याग्रहाचे नेतृत्व _____ यांनी केले.
अ) सरोजिनी नायडु ब) कस्तुरबा गांधी
क) सुचेता कृपलानी ड) यापैकी नाही
- ७) अरुणा असफ अली आणि उषा मेहता यांनी _____ चळवळीत भाग घेतला होता.
अ) होमरूल चळवळ ब) असहकार चळवळ
क) चलेजाव चळवळ ड) अलीगड चळवळ

८) अखिल भारतीय ट्रेड युनियन काँग्रेसची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) १९१५ ब) १९२०

क) १९२५ ड) १९३०

९) _____ या कायद्याने भारतात द्विदल शासन पद्धती सुरु केली गेली.

अ) १९०९ ब) १९१९

क) १९४७ ड) १९३५

१०) _____ या कायद्याने लोकसेवा आयोगाची स्थापना करण्यात आली.

अ) १९०९ ब) १९१९

क) १९३५ ड) १९४७

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) जालियनवाला बाग हत्याकांडाची चर्चा करा.
- २) दांडी यात्रा विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
- ३) आझाद हिन्द सेनेची माहिती लिहा.
- ४) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील डॉ. अंनी बेझंट यांचे कार्य सांगा.
- ५) नारायण मेघाजी लोखंडे यांचे चरित्र रेखाटा.
- ६) १९४७ च्या भारतीय स्वातंत्र्य कायद्यातील तरतूदी सांगा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

- १) चंपारण्य सत्याग्रह
- २) असहकार चळवळ
- ३) फॉरवर्ड ब्लॉक पक्ष
- ४) कामगार वर्गाचा उदय
- ५) मोर्ले-मिंटो सुधारणा कायदा, १९०९
- ६) १९३५ चा भारत विषयक कायदा.

४. १९४२ च्या चलेजाव चळवळीचा सविस्तर आढावा घ्या.

१०

किंवा

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

५. भारतीय राज्यघटनेच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

१०

SLR-X – 318

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015

OPT. GEOGRAPHY (Paper – VI)

Geography of India : Economic and Demographic Geography of India

Day and Date : Thursday, 26-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicates full marks.*

3) *Neat diagrams should be drawn wherever necessary.*

4) *Use of map stencils is allowed.*

1. Select the proper alternative and fill in the blanks. 10

- 1) _____ state ranks first in rice production in India.
a) West Bengal b) Maharashtra c) Orisa d) Tamilnadu
- 2) _____ state is called depot of wheats.
a) Uttar pradesh b) Madhya pradesh
c) Panjab d) Haryana
- 3) Tata Iron and Steel work (TISCO) industry is established at the confluence of Suvarnrekha and _____ river.
a) Kharkoi b) Mahanadi c) Damodar d) Yamuna
- 4) _____ is called manchester of India.
a) Ahmdabad b) Mumbai c) Chennai d) Delhi
- 5) _____ is a weight loosing raw material.
a) Sugarcane b) Cotton c) Tea d) None of these
- 6) _____ is one of the sparsely populated state in India.
a) Arunachal pradesh b) Keral
c) Uttar pradesh d) Bihar
- 7) _____ is the World Population Day.
a) 10th July b) 11th July c) 15th July d) 21st July

P.T.O.

- 8) In India _____ Railway route is constructed for the first time.
- a) Mumbai – Pune b) Mumbai – Thane
c) Mumbai – Ratnagiri d) Mumbai – Nashik
- 9) _____ transportation is flexible transportation.
- a) Roads b) Railway c) Air d) None of these
- 10) _____ is used to represent the data regarding ratio of tools of transportation of goods and passengers.
- a) Flow diagram b) Chorochromatic
c) Divided circle d) Line graph
2. Write short answers of **any four** of the following questions : **8**
- 1) State the names of cotton producing states in India.
 - 2) What is meant by Green Revolution ?
 - 3) Write names of factors affecting on location of Sugar Industry.
 - 4) Which are the three centers of Indian Iron and Steel Company Barnpur ?
 - 5) Give any four population problems in India.
 - 6) State the types of Roads in India.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Importance of agriculture in Indian Economy.
 - 2) The Bharat Aluminium Company Limited.
 - 3) Causes of growth of population in India.
 - 4) North Railway Zone.
 - 5) Flow diagram.
 - 6) Chorochromatic maps.
4. Explain distribution of population in India. **10**
- OR
- Explain distribution of cotton textile industry in India.
5. Describe problems of Indian Agriculture. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.

१. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१०

- १) भारतामध्ये तांदुळ उत्पादनात _____ राज्याचा प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) पश्चिम बंगाल ब) महाराष्ट्र क) ओरिसा ड) तामीळनाडू
- २) _____ राज्याला गव्हाचे कोठार म्हणतात.
अ) उत्तरप्रदेश ब) मध्यप्रदेश क) पंजाब ड) हरियाणा
- ३) टाटा आयर्न अँड स्टीलवर्क्स हा कारखाना सुवर्णरेखा व _____ नद्यांच्या संगमावर उभारला आहे.
अ) खारकोई ब) महानदी क) दामोदर ड) यमुना
- ४) _____ ला भारताचे मॅचेस्टर म्हणतात.
अ) अहमदाबाद ब) मुंबई क) चेन्नई ड) दिल्ली
- ५) _____ हा वजन घटनारा कच्चा माल आहे.
अ) ऊस ब) कापूस क) चहा ड) यापैकी नाही
- ६) _____ हे एक भारतातील विरळ लोकसंख्या असलेले राज्य आहे.
अ) अरुणाचल प्रदेश ब) केरळ क) उत्तरप्रदेश ड) बिहार
- ७) _____ हा जागतीक लोकसंख्या दिन आहे.
अ) १० जुलै ब) ११ जुलै क) १५ जुलै ड) २१ जुलै
- ८) भारतामध्ये _____ हा रेल्वेमार्ग सर्व प्रथम तयार केला आहे.
अ) मुंबई-पूणे ब) मुंबई-ठाणे क) मुंबई-रत्नागिरी ड) मुंबई-नाशिक
- ९) _____ वाहतुक ही लवचिक वाहतुक आहे.
अ) रस्ते ब) रेल्वे क) हवाई ड) यापैकी नाही
- १०) प्रवासी व मालवाहतुकीच्या साधनाच्या प्रमाणासी संबंधीत आकडेवारी दर्शविण्यासाठी _____ वापर केला जातो.
अ) ओघरेषा आकृती ब) कोरोस्किमॅटिक
क) विभाजीत वर्तुळ ड) रेषालेख

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) भारतातील कापूस उत्पादक राज्यांची नावे सांगा.
 - २) हरित क्रांती म्हणजे काय ?
 - ३) साखर उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची नावे लिहा.
 - ४) इंडियन आयर्न अँड स्टील कंपनी बर्नपूरची कोणती तीन केंद्रे आहेत ?
 - ५) भारतातील कोणत्याही चार लोकसंख्या समस्या द्या.
 - ६) भारतातील रस्त्यांचे प्रकार सांगा.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये शेतीचे महत्त्व.
 - २) दि. भारत अल्युमिनीयम कंपनी लिमिटेड.
 - ३) भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे.
 - ४) उत्तर रेल्वे विभाग.
 - ५) ओघरेषाकृती.
 - ६) कोरोस्किम्याटिक नकाशा.
४. भारतातील लोकसंख्या वितरण स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- भारतातील सुतीवस्त्र उद्योगाचे वितरण स्पष्ट करा.
५. भारतातील शेती समस्यांचे वर्णन करा. १०
-

SLR-X – 319

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015

OPT. HINDI (Paper – V)

आधुनिक गद्य, व्याकरण तथा व्यावहारिक हिन्दी

Day and Date : Friday, 27-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । 10

1) 'जिसका मन किसी से उचट गया हो' उस वाक्यांश के लिए _____ एक शब्द है ।

1) श्रव्य 2) उर्वरा 3) उदासीन 4) घुन्ना

2) 'जो किये गये उपकार को न माने' इस वाक्यांश के लिए _____ एक शब्द है ।

1) कृतघ्न 2) कृतज्ञ 3) कटी 4) कुम्भी

3) 'विष' शब्द का विलोम शब्द _____ है ।

1) रंक 2) अमृत 3) जल 4) निर्जल

4) 'विधि' शब्द का विलोम शब्द _____ है ।

1) योगी 2) दुरात्मा 3) इषण 4) निषेध

5) _____ शब्द का पर्यायवाची शब्द कंचन है ?

1) सोना 2) सिंह 3) सागर 4) आलोक

6) _____ इस साल आई. ए. एस. में बैठनेवाला है ।

1) सीडी 2) परेश 3) निकी 4) नील

7) _____ के पिता अब्दुल गनी थे ।

1) मनोरी 2) रक्खा 3) पीरबख्श 4) चिरागदीन

P.T.O.

8) _____ की उम्र आठ साल की थी ।

- 1) प्रकाश 2) आशुतोष 3) छुन् 4) मुन्नी

9) सरदारजी का नौकर _____ था ।

- 1) धर्मा 2) कर्मा 3) कर्ण 4) पर्ण

10) 'फेंस के इधर और उधर' कहानी के लेखक _____ है ।

- 1) कमलेश्वर 2) मन्नु भण्डारी 3) ज्ञानरंजन 4) राजेंद्र यादव

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

10

1) 'ठण्ड लोहा गरम लोहे को काटता है' उस कहावत का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।

2) 'पापड बेलना' इस मुहावरे का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।

3) 'ओस' शब्द के पर्यायवाची चार शब्द लिखिए ।

4) 'चंदन' शब्द के पर्यायवाची चार शब्द लिखिए ।

5) 'घन' शब्द के अनेकार्थक चार शब्द कौन से हैं ?

6) 'तम' शब्द के अनेकार्थक चार शब्द कौन से हैं ?

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । (3 में से 2)

10

1) 'पर्दा जिस भावना का अवलम्ब था, वह मर चुकी थी' ।

2) 'तुम पागल तो नहीं हो गयी हो झाड़ के काँटे की तरह कल तुम्हारे पीछे पड़ जायेंगे' ।

3) "जानते हो, तुम किससे बातें कर रहे हो ? मैं तुम्हारी स्त्रष्टा हूँ, तुम्हारी निर्माता ! मेरी इच्छा बाहर तुम्हारा कोई स्वतन्त्र अस्तित्व नहीं" ।

4. 'पिक्चर पोस्टकार्ड' कहानी का कथानक प्रेम सम्बन्धों का खोखलापन दर्शाता है । विवेचन कीजिए ।

10

अथवा

'बिरादरी बाहर' कहानी में नई-पुरानी पीढ़ी का शाश्वत वदन्द्व है । समझाइए ।

5. 'शरणदाता' कहानी के माध्यम से अज्ञेय ने मानव-मूस्यों एवं मानवीय विवेक को प्रतिष्ठित करना चाहा है । स्पष्ट कीजिए ।

10

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Opt.) (Paper – V)
Developmental Psychology (New)**

Day and Date : Friday, 27-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**
- 1) The leading causes of death in elderly people are
 - a) heart disease
 - b) cancer
 - c) stroke
 - d) all the above
 - 2) Starting at around age 40 visual acuity in both close and distance objects began to
 - a) develop
 - b) decline
 - c) increase
 - d) none of these
 - 3) _____ exercise tend to make people feel stronger and more able to compensate for any losses.
 - a) irregular
 - b) regular
 - c) one time on month
 - d) none of these
 - 4) The ability to hear high-pitched, high frequency sound, a problem called
 - a) presbycusis
 - b) hearing loss
 - c) sound localization
 - d) decline in hearing
 - 5) A nearly universal change in midlife is the loss of near vision called
 - a) glaucoma
 - b) presbyopia
 - c) depth perception
 - d) none of these
 - 6) The frequency of sexual intercourse _____ with age.
 - a) increase
 - b) declines
 - c) fairly high
 - d) all the above
 - 7) Hypertension is one of the most frequent chronic disorder often called
 - a) silent killer
 - b) arthritic
 - c) digestive problem
 - d) none of these

- 8) Stress produces _____ major consequences direct physiological, effects, harmful behaviour and indirect health-related behaviour.
a) Four b) Five c) Three d) Six
- 9) Mammograms provide internal scans of _____ breast to help identify early-stage cancer.
a) man b) women c) child d) all the above
- 10) _____ intelligence or the accumulation of information, skills and strategies that people have learned through experience.
a) Crystallized b) Fluid
c) IQ d) All the above

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is Expertise ?
- 2) What is the source of competence in middle adulthood ?
- 3) What is female climacteric ?
- 4) What is selective optimization ?
- 5) What is working memory ?
- 6) Who was developed life event model ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) The midlife crisis-reality or myth.
- 2) Refilling the emptynest.
- 3) Family violence.
- 4) Work and career at midlife.
- 5) Internal aging.
- 6) Common physical disorder in late adulthood.

4. a) Explain psychological and mental disorder in late adulthood.

10

OR

- b) Describe sexuality in middle adulthood.

5. Explain in brief daily life of late adulthood.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहाणे योग्य ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) वृद्धावस्थेतील लोकांच्या होणाऱ्या मृत्यूचे प्रमुख कारण _____ होय.
अ) हृदयविकार ब) कॅन्सर क) आघात ड) वरील सर्व
- २) ४० व्या वर्षाच्या सुखातीस जवळची व दूरची वस्तु पहाण्याची दृष्टितिक्षाता _____ होण्यास सुरवात होते.
अ) विकास ब) ऱ्हास क) विस्तार ड) यापैकी नाही
- ३) _____ व्यायाम व्यक्तिला तंदुरुस्त बनवतो आणि कोणत्याही प्रकारच्या शारीरिक हानीपासून दूर ठेवतो.
अ) अनियमीत ब) नियमीत
क) महीन्यातून एकदा ड) यापैकी नाही
- ४) उच्च स्वर ऐकण्याची व वारंवार उच्च आवाज ऐकण्याल्या क्षमतेच्या ऱ्हासात्मक समस्थेला _____ असे म्हणतात.
अ) प्रेसबायक्यूसिया ब) श्रवणऱ्हास
क) ध्वनीचे स्थान निश्चियन ड) श्रवणक्षमता ऱ्हास
- ५) मध्यम वयात होणारा जवळजवळ सार्वत्रीक स्वरूपाचा बदल म्हणजे जवळची दृष्टी क्षीण होणे याला _____ असे म्हणतात.
अ) काचबिंदू ब) प्रेसबायोपिया क) खोलीचे संवेदन ड) यापैकी नाही
- ६) वाढत्या वयाबरोबर शारीरिक संबंधाची वारंवारीता _____ होत जाते.
अ) वाढ ब) ऱ्हास क) अधिक उच्च ड) वरील सर्व
- ७) उच्च रक्तदाब हा सर्वाधिक वारंवार आढळणारा गंभीर स्वरूपाचा आजार असून त्याला _____ असेही म्हणतात.
अ) शांत मारेकरी ब) संधीवात क) पचन समस्या ड) यापैकी नाही
- ८) प्रत्यक्ष शरीरशास्त्रीय परीणाम, हानीकारक वर्तन आणि अप्रत्यक्ष आरोग्य आणि वर्तन संबंधीत ताणामुळे प्रमुख _____ परिणाम निर्माण होतात.
अ) चार ब) पाच क) तिन ड) सहा

९) मॅमोग्राम उपकरणाच्या सहाय्याने _____ मधील प्राथमिक अवस्थेतील कर्करोगाचे आंतरीक प्रतिकृतीच्या सहाय्याने निदान करता येते.

अ) पुरुष ब) स्त्रिया क) बालक ड) वरील सर्व

१०) अनुभवाच्या माध्यमातून माहितीचे संकलन कौशल्य आणि युक्ती किंवा तंत्राचे अध्ययन _____ बुद्धीमत्तेमध्ये संभाविक असते.

अ) स्वटीकसदृश्य ब) प्रवाही क) बुद्धीगुणांक ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) नैपुण्य म्हणजे काय ?
- २) मध्यम वयातील सक्षमतेचे मार्ग.
- ३) स्त्रियांमधील रजोनिवृत्ती म्हणजे काय ?
- ४) वेचक आशावाद म्हणजे काय ?
- ५) कार्यांक स्मृती म्हणजे काय ?
- ६) जीवन घटना प्रारूप कोणी विकसित केले ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) मध्ययवयीन पेचप्रसंग वास्तव किंवा दंतकथा.
- २) रिकाम्या घरट्याचे पुर्न निर्माण.
- ३) कौटुंबिक हिंसाचार.
- ४) मध्यम वयातील काम आणि कारकिर्द
- ५) आंतरीक वार्धक्य.
- ६) वृद्धावस्थेतील सर्वसामान्य शारीरिक आजार.

४. अ) वृद्धावस्थेतील मानसशास्त्रीय आणि मानसिक विकृती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) मध्यम वयातील लैंगिकतेचे वर्णन करा.

५. वृद्धावस्थेतील दैनंदिन जीवनमान संक्षेपाने स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 321

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. HINDI (Paper – VI) (New)
हिंदी काव्य व्याकरण तथा लेखन

Day and Date : Saturday, 28-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **10**

1) 'आत्मजयी' _____ के प्रसंग पर आधारित है ।

- 1) वाजश्रवा 2) नचिकेता 3) यम 4) मृत्यु

2) _____ अपना जीवन यम या काल या समय को सौंप देता है ।

- 1) नचिकेता 2) वाजश्रवा 3) कवि 4) चक्रव्युह

3) कवि ने _____ वरदान के आधार पर ही जीवन संबंधी कुछ धारणाओं पर विचार किया है ।

- 1) पहले 2) दूसरे 3) तीसरे 4) चौथे

4) उपनिषद् _____ या मनुष्य के आंतरिक जीवन को प्राथमिकता देते हैं ।

- 1) परमात्मा 2) आत्मा 3) जिव 4) जीवन

5) 'आत्मजयी' _____ प्रधान खंडकाव्य हैं ।

- 1) स्त्री 2) पुरुष 3) समस्या 4) आनंद

6) 'आत्मजयी' में _____ पक्ष उजागर होता है ।

- 1) आध्यात्मिक 2) काल्पनिक 3) धार्मिक 4) दार्शनिक

7) कुँवर नारायण ने अपने जीवन में _____ नाटक लिखे हैं ।

- 1) एक 2) तीन 3) दो 4) पाँच

P.T.O.

8) कुँवर नारायण _____ भाषी स्वभाव के रहे हैं ।

- 1) जड 2) प्राकृत 3) हिंदी 4) मित

9) वाक्यांश में से किसी शब्द को हटाने के लिए _____ चिह्न का प्रयोग किया जाता है ।

- 1) # 2) [] 3) d/ 4) h

10) प्रश्नार्थी वाक्य में _____ शब्द का प्रयोग किया जाता है ।

- 1) यह 2) वह 3) मैं 4) क्या

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन पंक्तियों में लिखिए ।

10

- 1) प्रश्न चिह्न किसे कहते हैं ? सोदाहरण दीजिए ।
- 2) अर्धविराम किसे कहते हैं ? सोदाहरण दीजिए ।
- 3) प्रुफ के कितने और कौनसे प्रकार हैं ?
- 4) मशीनी अनुवाद किसे कहते हैं ?
- 5) 'वेबसाईट' किसे कहते हैं, उसका प्रयोग कब किया जाता है ?
- 6) 'दैनिक भास्कर' की तथा 'नवभारत टाइम्स' की वेबसाईट दीजिए ।

3. ससंदर्भ व्याख्या दीजिए । (3 में से 2)

10

- 1) “तेजस्वी चिन्तित ललाट ! दो मुझको
सदियों तपस्याओं में जी सकने की क्षमता ।
पाऊँ कदाचित वह इष्ट कभी
कोई अमरत्व जिसे
सम्मानित करते मानवता सम्मानित हो ।”
- 2) “यह किसके चलने की आहट
आगे-पीछे, दायें-बायें _____ आती-जाती ?
किसकी छाया के पडते ही
हर चीज़ तुरत कुम्हला जाती ?”

3) दस्तकें _____ और दस्तकें _____

किंतु लोहे का जडा कपाट

नहीं हिलता है ।

यह प्रहरी

पत्थर के दानव-सा उटा

नहीं हटता है _____.”

4. ‘आत्मजयी’ खंडकाव्य का तात्विक विवेचन कीजिए ।

10

अथवा

‘यम’ सर्ग के कथानक को स्पष्ट कीजिए ।

5. ‘आत्मजयी’ में चित्रित विशेषताओं पर प्रकाश डालिए ।

10

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
OPT. PSYCHOLOGY (Paper – VI) (New)
Modern Applied Psychology

Day and Date : Saturday, 28-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple Choice) :

10

- 1) _____ communication as an interactional process in which one person send a message to another.
a) Intra-person b) Mutual c) Interpersonal d) All the above
- 2) _____ inch distance called intimate distance zone.
a) 1 to 4 b) 0 to 18 c) 4 to 12 d) None of these
- 3) All love experiences are made up _____ component.
a) Four b) Six c) Three d) Five
- 4) _____ is the legally and socially sactioned union of sexually intimate adult.
a) Marriage b) Live in relationship
c) Singlehood d) All the above
- 5) _____ gender friendship between women are linked to positive mental and physical health.
a) Hetero b) Same c) Nutral d) None of these
- 6) The main health problem and cause of death in _____ countries are cronic disease.
a) Poor b) Undeveloped
c) Developed d) All the above
- 7) You attempt to give up smoking on your own used the _____ technique.
a) Self-modification b) Hypnotism
c) Meditation d) Behavioural

- 8) _____ factor transmitted obesity from mother and father to children.
a) Heredity b) Diet c) Happiness d) All the above
- 9) According to Holland people can be divided into _____ personality types that prefer different work environment.
a) Nine b) Six c) Ten d) None of these
- 10) _____ widely used test of this type are Strog's interest inventory the self-directed search, the Campbell interest and skill survey.
a) Five b) Three c) Four d) Eight

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is receiver ?
- 2) Define non-verbal communication.
- 3) What is endogamy ?
- 4) State long-form of AIDS.
- 5) State Holland's six personality pattern.
- 6) Define Interest.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Principles of non-verbal communication.
- 2) Personal space.
- 3) Divorce adjustment.
- 4) Drinking.
- 5) Choosing a career.
- 6) Sexual harassment.

4. A) Explain the element of effective communication.

10

OR

B) Describe the John Holland personality trait model.

5. Explain the effect of smoking habit on personality.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

१) _____ संप्रेषण म्हणजे आंतरव्यक्तिक प्रक्रिया ज्यामध्ये एक व्यक्ती दुसऱ्या व्यक्तीला संदेश पाठविते.

अ) व्यक्ती अंतर्गत ब) एकमेकाशी क) आंतरव्यक्तिक ड) वरील सर्व

२) _____ इंच आंतराला घनिष्ठ आंतर क्षेत्र असे म्हणतात.

अ) १ ते ४ ब) ० ते १८ क) ४ ते १२ ड) यापैकी नाही

३) सर्व प्रकारचे प्रेम _____ घटकांनी युक्त असते.

अ) चार ब) सहा क) तीन ड) पाच

४) प्रौढाच्या लैंगिक जवळीकतेचा _____ हा कायदेशीर व समाजमान्य मार्ग असतो.

अ) विवाह ब) एकमेकासोबत राहणे
क) एकटे राहणे ड) वरील सर्व

५) स्त्रियांच्यामधील _____ मैत्रीचा त्याच्या सकारात्मक मानसिक व शारीरिक आरोग्याचा संबंध असतो.

अ) विषमलिंगी ब) समलिंगी क) तटस्थ ड) यापैकी नाही

६) _____ देशातील मृत्युचे आरोग्य समस्या आणि तीव्र स्वरूपाचे आजार हे प्रमुख कारण आहे.

अ) गरीब ब) अविकसीत क) विकसीत ड) वरील सर्व

७) धूम्रपान सुटण्यासाठी _____ तंत्राचा वापर केला पाहिजे.

अ) स्व. सुधारणा ब) संमोहन क) ध्यानात्मक ड) वर्तनात्मक

८) _____ मूळे आई वडिलांचा लडपणा मुलांमध्ये संक्रमित होतो.

अ) अनुवंश ब) आहार क) आनंदी जीवन ड) वरील सर्व

९) हॉलंड यांनी व्यावसायिक व्यक्तिमत्वाचे _____ प्रकारात विभाजन केले असून त्याच्याशी संलग्न असणारे व्यावसाय गुण सांगितले.

अ) नऊ ब) सहा क) दहा ड) यापैकी नाही

१०) स्ट्रॉग अभिरुची कसोटी, स्वः निर्देशन कसोटी, कॅम्प बेल अभिरुची व कौशल्य पाहणी कसोटीया
_____ कसोट्या व्यावसायिक अभिरुची मापन करतात.

अ) पाच

ब) तीन

क) चार

ड) आठ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) ग्राहक म्हणजे काय ?

२) अभाषिक संप्रेषणाची व्याख्या लिहा.

३) अंतर्विवाह म्हणजे काय ?

४) 'एडस्' चे दिर्घरूप लिहा.

५) हॉलंडचा षटकोनी आकृती बंध लिहा.

६) अभिरुचीची व्याख्या लिहा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही ४) :

१२

१) संप्रेषण प्रक्रियेचे घटक.

२) वैयक्तिक अवकाश (अंतर)

३) घटस्फोटातील समायोजन

४) मद्यपान

५) व्यावसाय निवड

६) लैंगिक छळ.

४. अ) अशाब्दीक संप्रेषणातील घटकाचे वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) जॉन हॉलंड यांचा गुणविशेषण प्रारूप स्पष्ट करा.

१०

५. धूम्रपनाचे व्यक्तीमत्वावर कोणते विघातक परिणाम होतात ते स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 323

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
ENGLISH (Optional Paper – V) (New)
British Literature

Day and Date : Monday, 30-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

Multiple Choice :

1. Complete the following sentences by choosing the correct alternatives : **10**
- 1) Thomas Hardy's novels are set in the town of Casterbridge based on the town of _____ in Dorset.
a) England
b) Cumberland
c) Dorchester
d) Amster dam
 - 2) Michael Henchard, spurred by alcohol, decides to _____ his wife and daughter to the highest bidder.
a) Mortgage
b) Get rid off
c) Sell off
d) Auction off
 - 3) Lucetta's reputation is ruined by her secret relationship with _____.
a) Henchard
b) Newson
c) Jersey
d) Donald
 - 4) Donald Farfrae, a Scottish, after Henchard becomes the _____ of Casterbridge.
a) Speaker
b) Donar
c) Mayor
d) Cheater
 - 5) A native of the island of Jersey, the Francophone Lucetta, is the daughter of a _____.
a) Military Officer
b) Politician
c) Superintendent
d) Commissioner

P.T.O.

- 6) The lady _____, when the man fled into another compartment to find a seat for himself.
a) Cried helplessly	b) Smiled with triumph
c) Felt defeated	d) Was happy
- 7) The woman dressed in sealskin carried with her one of those little _____
a) Dalmation dog	b) Pug puppy
c) Boxer dog	d) Pekinese dog
- 8) Gardiner was shocked to see a distinguished _____ whose beauty was supposed to have survived to old age.
a) Society woman	b) Actress
c) Young girl	d) Dancer
- 9) Theodore Roosevelt owed his popularity more to his _____ than to any other quality.
a) Naughty smile	b) Twinkling smile
c) Calculating smile	d) Enormous smile
- 10) One quality of Gardiner as an essayist, is his freedom from vanity and _____
a) Hipocrisy	b) Disillusion
c) Sardonic	d) Brutality

2. Answer the following in brief (**any five**) :

10

- 1) What does the narrator long for after the day's labour in Browning's poem 'Meeting at Night' ?
- 2) Why did Arnold write the poem 'Dover Beach' ?
- 3) Which season is described in the poem 'The Darkling Thrush' ?
- 4) What feelings does Brooke have for his country ?
- 5) What inspired Yeats to compose the poem 'Among the School Children' ?
- 6) What does Arnold suggest about Love in his poem 'Dover Beach' ?

3. A) Answer the following with reference to context (**any two**) : **6**

1) “ The sea is calm to-night,

The tide is full, the moon lies,

far upon the straits....”

2) “ If I should die, think only this of me.

That there’s some corner of a foreign field

That is for ever England. There shall be”

3) “ At once a voice arose among

The bleak twigs over heard,

In a full-hearted even song

of joy illimited,”

B) Answer the following in brief (**any two**) : **4**

1) Why does the author say that a painted face is proper for the stage actor ?

2) “Smiles, like poets are born, not made” – Explain this statement.

3) How did the battle over the window end ?

4. A) Write a critical appreciation of the essay, ‘On Painted Face’. **10**

OR

B) Narrate the story of struggle between the conductor and the bus passengers in the essay, ‘All about a Dog’.

5. Draw a character sketch on **10**

Donald Farfrae in the novel ‘The Mayor of Caster bridge’.

SLR-X – 324

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (Paper – V) (New)
प्राचीन भारतीय विज्ञान – जलशास्त्र – I

Day and Date : Monday, 30-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत ।

10

योग्य पर्याय निवडून वाक्ये लिहा.

1) वराहमिहिराच्या _____ ग्रंथात दकार्गलाध्याय आहे.

a) बृहत्संहिता b) बृहत्जातक c) पंचसिद्धांतिका d) पंचदशी

2) वराहमिहिराच्या बृहत्संहितेनंतर जलशास्त्रावरील ग्रंथ लिहिणारा _____ होय.

a) पराशर b) वासुदेव कवि c) शंकु d) नारद

3) ज्योतिषशास्त्राचे प्रकार _____ आहेत.

a) 3 b) 4 c) 5 d) 6

4) ज्योतिषशास्त्राला 'वेदस्य निर्मलं चक्षुः' म्हणणारे ऋषि _____ हे होय.

a) पराशर b) वराहमिहिर c) नारद d) कश्यप

5) वराहमिहिराच्या वडिलांचे नाव _____ होते.

a) आदित्यदास b) मंगलदास c) कश्यप d) वराह

6) मिहिर शब्दाचा अर्थ _____ आहे.

a) सूर्य b) चंद्र c) आकाश d) वायु

P.T.O.

- 7) बृहत्संहितेत _____ अध्याय आहेत.
 a) 107 b) 108 c) 109 d) 110
- 8) बृहत्संहितेतील _____ अध्याय भूगर्भातंगत पाण्याचा साठा कसा शोधावा यासाठी आहे.
 a) प्रवर्षणध्याय b) दकार्गलाध्याय c) गर्भलक्षणाध्याय d) प्रस्तावना
- 9) _____ वेदात वारूळाविषयी उद्बोधक माहिती आहे.
 a) अथर्ववेद b) ऋग्वेद c) यजुर्वेद d) सामवेद
- 10) पणि राक्षसांकडून पाणी मिळविणारी सरमेचा उल्लेख _____ वेदात येतो.
 a) अथर्ववेद b) ऋग्वेद c) यजुर्वेद d) सामवेद

2. टिप्पणी लिखत। (केवलं 5) :

10

टीपा लिहा. (कोणतेही 5) :

- 1) जलमापन
- 2) शीलाभेदन
- 3) वारूळ
- 4) जलशीरा
- 5) गर्भलक्षणे
- 6) वराहमिहिराची ग्रंथसंपदा
- 7) पराशर.

3. A) असंदर्भ स्पष्टीकुरुत। (केवलं 2)

6

संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही 2)

- 1) अन्नं जगतः प्राणाः।
- 2) द्रोणः पंचनिमित्ते गर्भे।
- 3) पातालादूर्ध्वशिरा शुभा।

B) केतू व खपुर यांची माहिती द्या.

4

4. वराहमिहिर पूर्वकालीन व उत्तरकालीन ज्योतिषशास्त्रज्ञांची माहिती द्या.

10

5. बृहत्संहितेचा आजच्या काळात उपयोग सांगा.

10

SLR-X – 325

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
OPT. ENGLISH (Paper – VI)
Indian Writing in English

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer from the alternatives given : **10**
- 1) _____ is the main character of the novel – Kanthapura.
a) Achakka b) Moorthy c) Bade Khan d) Narasamma
 - 2) Bade Khan was a _____ in the village Kanthapura.
a) Sarpanch b) Elder person
c) Story teller d) Police Officer
 - 3) The village Kanthapura is believed to have protected by a local deity called
a) Khandoba b) Rachamma c) Kenchamma d) Rangamma
 - 4) _____ is the opponent of Moorthy in the novel – Kanthapura.
a) Datta b) Sangappa c) Selvamani d) Bhatta
 - 5) Moorthy was much influenced by the philosophy of
a) Nehru b) Gandhi c) Tagore d) Tilak
 - 6) Sambu demanded _____ to see the movie from his mother.
a) three annas b) permission c) four annas d) two annas
 - 7) Khushwant Singh’s grandfather’s portrait hung above the mantle piece in the
a) garden b) bed room c) sitting room d) drawing room
 - 8) The class on Saturday begins with
a) reading b) writing c) reciting poem d) pray

P.T.O.

9) Rai Bahadur Sir Gopal Chand was the _____ of the Legislative Assembly.

- a) President
 b) Deputy President
 c) Member
 d) Speaker

10) When Sardar Bir Singh went to assembly chamber his face was full of

- a) pain
 b) perspiration
 c) joy
 d) sorrow

2. Write short answers to the following questions (**any five**) : **10**

- 1) What did the father do to save the life of poet's mother from the poison of scorpion ?
- 2) What is the role of mother in the life of everybody according to Kamala Das ?
- 3) What did the old woman demand to everybody on the road ?
- 4) What Ramanujan's father left after his death ?
- 5) Describe the banyan tree in your own words.
- 6) What was the reaction of peasants after the scorpion stung the poet's mother ?

3. A) Answer the following with reference to context (**any two**) : **6**

- 1) Soon afterwards we left Baroda for Bombay.

Where there are no trees except
 the one which grows and settles
 in one's dreams.

- 2) The peasants came like Swarms of flies,
 And buzzed the name of God a
 hundred times to paralyse the
 Evil one.

- 3) An old woman grabs
 hold of your sleeve
 and tags along.
 She wants a fifty paise coin.
 She says she will take you
 to the horseshoe shrine.

B) Write short answer **any two** : **4**

- 1) How did the grandmother make ready Khushwant Singh daily for his school ?
- 2) What was the reaction at the mother of Sambu after seeing the film ?
- 3) Describe the condition of the school boy when he came back to his house on Saturday evening from his school.

4. Answer the following questions (**any one**) : **10**

Describe the psychological condition of Sardar Bir Singh a patriotic presented by Mulk Raj Anand.

OR

Describe the character of grandmother as presented by Khushwant Singh in the story 'The Portrait of a Lady'.

5. Answer the following question : **10**

Assess the characterization of Moorthy in the novel – Kanthapura.

SLR-X – 326

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
OPTIONAL SANSKRIT (Paper – VI) (New)
व्याकरण – सिद्धांतकौमुदी – कारकप्रकरण

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

10

योग्य पर्याय निवडून वाक्ये लिहा.

1) संप्रदानसंज्ञक कारकाची _____ विभक्ती होते.

a) प्रथमा b) तृतीया c) चतुर्थी d) षष्ठी

2) 'मातुर्निलीयते कृष्णः' यामध्ये कृष्ण _____ आहे.

a) कर्ता b) कर्म c) करण d) अपादान

3) अपादानसंज्ञा झाली असता त्या शब्दाची _____ विभक्ती होते.

a) पंचमी b) तृतीया c) चतुर्थी d) प्रथमा

4) संबोधन असता _____ विभक्ती होते.

a) प्रथमा b) तृतीया c) चतुर्थी d) द्वितीया

5) साधकतम _____ असते.

a) कर्तृ b) करण c) कर्म d) संप्रदान

6) प्रातिपदिकाची _____ विभक्ती होते.

a) प्रथमा b) तृतीया c) चतुर्थी d) द्वितीया

7) माषेषु अश्वं बध्नाति । यामध्ये _____ हे कर्म आहे.

a) माष b) अश्व c) कृषक d) बन्धन

P.T.O.

- 8) _____ ही कारक विभक्ती नाही.
 a) द्वितीया b) चतुर्थी c) षष्ठी d) सप्तमी
- 9) ऋच् धातूच्या कर्त्याला _____ संज्ञा होते.
 a) कर्ता b) कर्म c) करण d) संप्रदान
- 10) भयाचा हेतु असणाऱ्याला _____ संज्ञा होते.
 a) कर्ता b) करण c) अपादान d) संबंध

2. टिप्पणी लिखत (केवलं ५) : 10
 टीपा द्या (कोणतेही ५) :
 1) अपवर्गे तृतीया
 2) स्पृहेरीप्सितः
 3) पराजेरसोढः
 4) उपोऽधिके च
 5) दिवः कर्म च
 6) अनुप्रतिगृणश्च.
3. सूत्रं स्पष्टं कुरुत (केवलं २) : 10
 सूत्र स्पष्ट करा (कोणतेही २) :
 1) अन्यारादितरतैदिशब्दाञ्चूत्तरपदाजाहियुक्ते ।
 2) कर्तृकरणयोस्तृतीया
 3) लक्षणेत्थंभूताख्यानभागवीप्सासु प्रतिपर्यनव.
4. स्पष्टीकरणं कुरुत (केवलं २) : 10
 स्पष्टीकरण करा (कोणतेही २) :
 1) हेत्वर्थे तृतीया स्यात्
 2) मातुर्निलीयते कृष्णः
 3) नियतोपस्थितिकः प्रतिपादिकार्थः
5. कर्म व करण कारक स्पष्ट करा. 10

SLR-X – 328

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. EDUCATION
Educational Psychology and Pedagogy and Andragogy (Paper – V)

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the correct alternative :

10

- 1) _____ is the higher level thinking process.
 - a) Convergent thinking
 - b) Divergent thinking
 - c) Reflective thinking
 - d) Logical thinking
- 2) The ideas used by artists, writers, painters are called as _____ ideas.
 - a) Constructive
 - b) Imitative
 - c) Creative
 - d) Aesthetic
- 3) _____ means the understanding and guiding of students.
 - a) Learning
 - b) Teaching
 - c) Education
 - d) None of above
- 4) _____ is needed to avoid the teaching process being unsuccessful and directionless.
 - a) Text book
 - b) Learning theory
 - c) Pedagogy
 - d) Curriculum
- 5) _____ method saves the money and time.
 - a) Lecture
 - b) Demonstration
 - c) Story telling
 - d) Brain storming
- 6) _____ method is used for preservation and transition of Indian culture.
 - a) Lecture
 - b) Demonstration
 - c) Story telling
 - d) Brain storming

P.T.O.

- 7) _____ stated that 'Teacher is a gardner'.
- a) Plato
b) Frobel
c) Russeau
d) John Dowey
- 8) "He who is able to remove that kind of spiritual blindness is called 'Guru' is said by
- a) Mahatma Gandhi
b) Mahatma Phule
c) Dr. Kothari
d) Dr. Radhakrishna
- 9) _____ education is needed to the childrens of adolescence stage.
- a) Special
b) Separate
c) Co-education
d) None of these
- 10) The process of entering the qualities, drawbacks in to another generation from back generation is called as
- a) Change
b) Heridity
c) Transmission
d) Tradition

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the factors affecting teaching process.
- 2) What is meant by ideas or images ? Illustrate the various types of ideas.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the demonstration method of teaching in detail.
- 2) Describe in detail the characteristics of good teacher.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Illustrate any two maxims of teaching.
- 2) Write the educational importance of adolescence stage.
5. Write short notes in brief : **12**
- 1) Concept of growth and development.
- 2) Essential factors for effective lecture.
- 3) Characteristics of gifted childrens.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) _____ ही उच्च पातळीवरील विचार प्रक्रिया आहे.
अ) एकमार्गी विचार ब) बहुमार्गी विचार क) विमर्शी चिंतन ड) तर्क विचार
- 2) कवी, चित्रकार, लेखक इ. नी वापरलेल्या कल्पनांना _____ कल्पका म्हणतात.
अ) रचनात्मक ब) अनुकरणात्मक क) सृजनात्मक ड) सौंदर्यनिष्ठ
- 3) मुलांना समजावून देणे व त्यांना मार्गदर्शन करणे म्हणजे _____ होय.
अ) अध्ययन ब) अध्यापन
क) शिक्षण ड) वरीलपैकी नाही
- 4) अध्यापन दिशाहीन व अथटास्वी होवू नथे यासाठी _____ ची गरज आहे.
अ) पाठ्यपुस्तके ब) अध्ययन सिद्धांत क) अध्यापन शास्त्र ड) अभ्यासक्रम
- 5) _____ पद्धती ही खर्चाची व वेळेची बचत करते.
अ) व्याख्यान ब) दिग्दर्शन क) गोष्ट/कथा कथन ड) बुद्धी मंथन
- 6) भारतीय संस्कृतीचे संवर्धन आणि संक्रमण करण्यासाठी _____ ही पद्धती उपयोगी आहे.
अ) व्याख्यान ब) दिग्दर्शन क) कथा कथन ड) बुद्धी मंथन
- 7) _____ याने शिक्षकाला माळ्याची उपमा दिली आहे.
अ) प्लेटो ब) फ्रोबेल क) रूसो ड) जॉन ड्यूई
- 8) “जो विद्यार्थ्यांचा अध्यात्मिक अंधःकार नष्ट करतो तो गुरू” असे _____ म्हणतात.
अ) महात्मा गांधीजी ब) महात्मा फुले
क) डॉ. कोठारी ड) डॉ. राधाकृष्णन
- 9) कुमारावस्थेतील मुलामुलींना _____ शिक्षण देणे जरूरीचे आहे.
अ) विशेष ब) स्वतंत्र क) सहशिक्षण ड) यापैकी नाही
- 10) मागील पिढीतून पुढील पिढीत संक्रमित होणाऱ्या गुणदोषांना, गुण दोष उतरण्याच्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
अ) बदलाव ब) अनुवंश क) संक्रमण ड) परंपरा

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) अध्यापनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 - 2) कल्पना म्हणजे काय ? कल्पनेचे विविध प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) अध्यापनाच्या दिग्दर्शन पद्धतीचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
 - 2) चांगल्या शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये सविस्तर वर्णन करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) अध्यापनाची कोणतेही दोन सूत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा.
 - 2) कुमार अवस्थेचे शैक्षणिक महत्व लिहा.
5. खालील टीपा थोडक्यात लिहा : 12
- 1) वाढ आणि विकासाची संकल्पना
 - 2) प्रभावी व्याख्यानासाठी आवय्यक बाबी
 - 3) प्रतिभावान मुलांची वैशिष्ट्ये.
-

SLR-X – 329

Seat No.	
---------------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. PHYSICAL EDUCATION (Paper – V) (New)
History of Physical Education**

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Max. Marks : 25

1. Choose the correct alternative :

5

- 1) In _____ Hanuman Vyayam Prasarak Mandal established in Amravati (Maharashtra).
 - a) 1912 A.D.
 - b) 1913 A.D.
 - c) 1914 A.D.
 - d) 1915 A.D.
- 2) Sport's Authority of India (SAI) was established in February _____.
 - a) 1981
 - b) 1982
 - c) 1983
 - d) 1984
- 3) _____ is called the Bishmacharya of the modern exercise method. (Modern Physical Education)
 - a) Principal Joseph
 - b) Mr. Darasing
 - c) Principal H. D. Buk
 - d) Prof. Rajratna Manikrao
- 4) Arjun award is given to _____.
 - a) The player
 - b) The coach
 - c) Team manager
 - d) Teacher
- 5) Laxmibai National Institute of Physical Education College is in _____.
 - a) Madras
 - b) Bangalore
 - c) Bhopal
 - d) Gwalior

P.T.O.

५) लक्ष्मीबाई नॅशनल इन्स्टीट्यूट ऑफ फिजिकल ऐज्युकेशन महाविद्यालय _____

अ) मद्रास

ब) बंगलोर

क) भोपाल

ड) ग्वालीयर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) डी. एस. ओ. (D.S.O.) या शब्दाचा अर्थ काय आहे ?
- २) अखिल भारतीय शारीरिक शिक्षण मंडळाचे दोन कार्य लिहा.
- ३) नेताजी सुभाष राष्ट्रीय क्रीडा संस्थाचे दोन कार्य लिहा.
- ४) शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कार देण्यास कोणत्या सालापासून सुरुवात झाली ?
- ५) राणी लक्ष्मीबाई राष्ट्रीय शारीरिक शिक्षण महाविद्यालयाचे दोन उद्देश लिहा.
- ६) महाराष्ट्र राज्य क्रीडा परिषदेची स्थापना कोणत्या सालात झाली ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१०

- १) मराठा काल
 - २) राजीव गांधी खेतरत्न पुरस्कार
 - ३) भारतीय क्रीडा प्राधिकरण.
-

- 8) _____ was the Supreme Justice of the Guilds.
A) President B) Member C) Purohit D) King
- 9) _____ Gupta king issued the Vinavadak coins.
A) Chandragupta B) Kumargupta
C) Samudragupta D) Bhanugupta
- 10) In ancient India _____ coins was most commonly used.
A) Nishk B) Karshpan C) Kakani D) Shatman

2. Write short answers on **any four** of the following : **8**

- 1) Give information about the textile Industries in Maurya period.
- 2) In ancient India which things was made by Wooden – Discuss.
- 3) Explain the lather industries in Mauryan period.
- 4) State the social and political importance of guilds.
- 5) Discuss the taxation system during Gupta period.
- 6) Write the internal trade routes in Gupta period.

3. Short note (**any four**) : **12**

- A) Mining Industries in Maurya period.
- B) Trade and Commerce during Gupta period.
- C) India and Rome between trade relation.
- D) Weights and measures during Maurya period.
- E) Satavahanas coins.
- F) Historical and Economic importance of coins.

4. Explain about the development of major industries during the Maurya period. **10**

OR

Discuss the nature and work of ancient guilds.

5. Give the beginning and development of ancient coinage system and explain the historical importance. **10**

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

८

- १) मौर्य काळातील कापड उद्योगाची माहिती द्या.
- २) प्राचीन भारतात लाकुडापासून कोणत्या वस्तु तयार केल्या जात होत्या चर्चा करा.
- ३) मौर्य काळातील चर्मोद्योग स्पष्ट करा.
- ४) श्रेणीचे सामाजिक व राजकिय महत्त्व विशद करा.
- ५) गुप्त कालातील कर पद्धतीची चर्चा करा.
- ६) गुप्त काळातील अंतर्गत व्यापारी मार्गाची माहिती लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- अ) मौर्य काळातील खाण उद्योग.
- ब) गुप्त काळातील व्यापार व वाणिज्य.
- क) भारत व रोम व्यापारी संबंध.
- ड) मौर्य काळातील वजन व मापे.
- इ) सातवाहनांची नाणी.
- फ) नाण्यांचे ऐतिहासिक व आर्थिक महत्त्व.

४. मौर्य काळातील प्रमुख उद्योग धंद्याच्या विकासाची माहिती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

प्राचीन श्रेणीचे स्वरूप व कार्याची चर्चा करा.

५. प्राचीन नाणे पद्धतीची सुरुवात आणि विकास यावर चर्चा करून त्याचे ऐतिहासिक महत्त्व स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 331

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – V)
Indian Society : Structure and Change

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : 10
- 1) Sharda Act passed in
A) 1961 B) 1929 C) 1951 D) 1965
 - 2) _____ wrote 'Jan Gan Man'.
A) Sane Guruji B) Sawarkar
C) Ravindranath Tagor D) P. Nehru
 - 3) India is a _____ nation.
A) Secular B) Hindu C) Religious D) Modern
 - 4) Who propounded by the concept of culturalization ?
A) M.N. Shrinivas B) S.C. Dube
C) G.S. Ghurye D) A.R. Desai
 - 5) Woman in Indian Society faced worse social status during _____ period.
A) Sindu B) Vedic C) Medieval D) British
 - 6) Which of the following is not process of social change ?
A) Sanskritization B) Socialization
C) Westernization D) Modernization
 - 7) _____ family disintegrated under globalization.
A) Joint B) Nuclear C) Single parent D) None

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक गुण दाखवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- 1) शारदा अॅक्ट _____ साली पास करण्यात आला.
अ) 1961 ब) 1929 क) 1951 ड) 1965
- 2) _____ यांनी जन-गण-मन हे राष्ट्रगीत लिहले.
अ) साने गुरूजी ब) सावरकर क) रविंद्रनाथ टागोर ड) पं. नेहरू
- 3) भारत हे एक _____ राष्ट्र आहे.
अ) धर्मनिरपेक्ष ब) हिन्दू क) धार्मिक ड) अधुनिक
- 4) संस्कृतीकरणाची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) एम.एन. श्रीनिवास ब) एस. सी. दुबे
क) जी.एस. घुर्ये ड) ए.आर. देसाई
- 5) भारतीय समाजातील स्त्रीला _____ या काळखंडात वाईट दर्जाला तोंड द्यावे लागले.
अ) सिंधु ब) वैदिक क) मध्ययुगीन ड) ब्रिटीश
- 6) खालीलपैकी कोणती सामाजिक परिवर्तनाची प्रक्रिया नाही ?
अ) संस्कृतीकरण ब) सामाजिकरण क) पाश्चात्यीकरण ड) अधुनिकीकरण
- 7) जागतिकीकरणामुळे _____ कुटूंब विस्कळीत झाले.
अ) संयुक्त ब) विभक्त क) एक पालकी ड) एकही नाही
- 8) राष्ट्रीय एकात्मता ही मुलतः _____ भावना आहे.
अ) धार्मिक ब) मानसशास्त्रीय क) राजकीय ड) अर्थिक
- 9) _____ लोकांनी पाश्चात्यीकरणाचा स्वीकार केला.
अ) नागरी अभिजन ब) ब्रिटीश
क) ग्रामीण ड) आदिवासी
- 10) जागतिकीकरण ही एक _____ आहे.
अ) प्रक्रिया ब) यंत्रणा क) संघटन ड) संस्था

2. खालीलपैकी कोणत्याही चार वर थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) जागतिकीकरण संकल्पना म्हणजे काय ?
 - 2) पाश्चात्यीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 - 3) राष्ट्रवाद म्हणजे काय ?
 - 4) ब्रिटीश काळातील स्त्री दर्जा स्पष्ट करा.
 - 5) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
 - 6) निधर्मवाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टीपा लिहा : 12
- 1) जागतिकीकरण
 - 2) राष्ट्रीय एकात्मता
 - 3) संस्कृतीकरण
 - 4) धर्मनिरपेक्षतेचे महत्व
 - 5) वैदिक कालीन स्त्री दर्जा
 - 6) राष्ट्र बांधणीची प्रक्रिया.
4. अधुनिकीकरणाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये लिहा. 10
- किंवा**
- स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्री दर्जा परिवर्तन स्पष्ट करा.
5. निधर्मवाद आणि राष्ट्रीय एकात्मता जोपासण्यासाठी केलेल्या प्रयत्नांची माहिती द्या . 10
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
(Opt.) EDUCATION (Paper – VI)
Development of Education in India**

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks given to the questions.*
3) *No separate answerbook will be provided for objective questions.*

1. Select the correct alternative :

10

- 1) _____ Act got an important place in the history of education in India.
a) 1813 b) 1823 c) 1833 d) 1853
- 2) _____ supported the Western Education and English Medium Education in India.
a) Lord Dalhousie b) Lord Bentinck
c) Lord Macaulay d) Lord Peterson
- 3) “The Despatch of 1854 is the mediator between past and present” is said by
a) James b) Bentinck c) Sargent d) Dalhousie
- 4) The main function of Wood’s Despatch is
a) Establishing colleges
b) Establishing schools
c) Establishing vocational institutions
d) Establishment of universities
- 5) _____ Commission suggested the curriculum for the development of Individual interest and attitude.
a) Dr. Mudliar b) Dr. Kothari
c) Dr. Radhakrishnan d) Acharya Rammurthi
- 6) Mudliar Commission insisted on imparting the Secondary Education to the age group of
a) 11 to 19 b) 11 to 17 c) 11 to 16 d) 11 to 18

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) इ.स. _____ च्या कायद्याल भारतीय शिक्षणाच्या इतिहासात महत्त्वपूर्ण स्थान प्राप्त झाले.

अ) १८१३ ब) १८२३ क) १८३३ ड) १८५३

२) _____ याने भारतात पाश्चिमात्य शिक्षण पद्धतीचे आणि इंग्रजी माध्यमाचे समर्थन केले.

अ) लॉर्ड डलहौसी ब) लॉर्ड बेंटिक क) लॉर्ड मेकॉले ड) लॉर्ड पीटरसन

३) “१८५४ चे घोषणापत्र म्हणजे भूतकाळ व वर्तमानकाळ यांना जोडणारा दुवा आहे” असे _____ यांचे मत आहे.

अ) जेम्स ब) बेंटिक क) सार्जट ड) डलहौसी

४) वुडच्या खलित्याचे मुख्य कार्य _____ होय.

अ) महाविद्यालयांची स्थापना ब) शालांची स्थापना
क) व्यवसायशिक्षण संस्थांची स्थापना ड) विद्यापीठांची स्थापना

५) विद्यार्थ्यांचा वैयक्तिक अभिरुची आणि अभिव्यक्तींची पूर्ती करण्यासाठी विविधांगी अभ्यासक्रम _____ आयोगाने सुचविले.

अ) मुदलियार ब) डॉ. कोठारी क) डॉ. राधाकृष्णन ड) आचार्य राममूर्ती

६) मुदलियार आयोगाने माध्यमिक शिक्षण _____ वर्षांच्या वयोगटातील मुलामुलींना दिले जावे असे म्हटले आहे.

अ) ११ ते १९ ब) ११ ते १७ क) ११ ते १६ ड) ११ ते १८

७) संपूर्ण देशासाठी शिक्षणाचा १० + २ + ३ आकृतीबंध _____ आयोगाने सुचविले.

अ) डॉ. मुदलियार ब) डॉ. राधाकृष्णन क) डॉ. कोठारी ड) सार्जट

८) देशाच्या शिक्षणप्रणालीत अमूलाग्र बदल घडवून आणण्याचे मुख्य कार्य _____ आयोगाने केले आहे.

अ) डॉ. मुदलियार ब) डॉ. कोठारी क) डॉ. राधाकृष्णन ड) सार्जट

SLR-X – 334

Seat No.	
----------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. PHYSICAL EDUCATION (Paper – VI)
Organization and Administration in Physical Education and Sports

Day and Date : Thursday, 3-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30. a.m. to 11.30 a.m.

1. Objective question (**one mark each**) : **5**

- 1) How many types does knock-out method have ?
A) 2 types B) 3 types C) 4 types D) 1 type
- 2) How many Bys will you give in knock-out method if there 9 time ?
A) 8 Bys B) 5 Bys C) 6 Bys D) 7 Bys
- 3) What is the direction of Kho-Kho ground ?
A) North-South B) East-West C) West-North D) East-South
- 4) How many players are in a Kho-Kho team ?
A) 12 players B) 10 players C) 9 players D) 8 players
- 5) What is the formula to draw total number of match in Knock-out method ?
A) $N(N - 1)$ B) $N - 2$ C) $N - 1$ D) $N + 1$

2. Give short answer (**any five**) : **10**

- 1) How many methods are used in conducting tournament ?
- 2) Write the types of combination (mixed) method.
- 3) What are the types of sports equipment ?
- 4) What are the types of play grounds ?
- 5) Draw the spider method only.
- 6) Prepare the draw for 6 times in knock-out method.

3. Short notes (**any two**) : **10**

- 1) Importance of meets and tournaments.
- 2) Maintenances of play ground.
- 3) Draw the volley-ball ground.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी एक गुण) :

५

१) बादपद्धतीचे एकूण किती प्रकार पडतात ?

अ) २ पद्धती ब) ३ पद्धती क) ४ पद्धती ड) १ पद्धत

२) बादपद्धती मध्ये जर एकूण संघाची संख्या ९ असेलतर किती चाल (Bys) छापे लागतील ?

अ) ८ बाय ब) ५ बाय क) ६ बाय ड) ७ बाय

३) खो-खोच्या मैदानाची दिशा कशी असते ?

अ) उत्तर-दक्षिण ब) पूर्व-पश्चिम क) पश्चिम-उत्तर ड) पूर्व-दक्षिण

४) खो-खोच्या संघात एकूण किती खेळाडू असतात ?

अ) १२ खेळाडू ब) १० खेळाडू क) ९ खेळाडू ड) ८ खेळाडू

५) बादपद्धती मध्ये एकूण सामने किती होतात याचे सूत्र काय ?

अ) $N(N - 1)$ ब) $N - 2$ क) $N - 1$ ड) $N + 1$

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) सामने घेण्याच्या एकूण पद्धती किती ?

२) मिश्रपद्धतीचे प्रकार कोणते आहेत ?

३) क्रिडासाहित्याचे प्रकार किती ?

४) खेळाचे मैदानाचे प्रकार कोणते आहेत ?

५) कोळी पद्धतीचे सामना पत्रक (आकृती) काढा.

६) एकेरी बाद पद्धतीने ६ संघाचे सामनापत्रक तयार करा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) सामने व स्पर्धांचे महत्व.

२) क्रिडांगणाची निगा.

३) व्हॉलीबॉल मैदानाची आकृती काढा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
OPT. ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Paper – VI)
Cultural History of Ancient India

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Dock Yard is found in Indus Valley Civilisation at _____
a) Lothal b) Harappa c) Mohenjodaro d) Kalibangan
 - 2) Ajanta paintings are related to _____ religion.
a) Hindu b) Buddha c) Jain d) Vedic
 - 3) Virupaksha temple at Pattadakal was built in _____ style of temple architecture.
a) Dravid b) Nagar c) Vessar d) Vengi
 - 4) The Kandariya Mahadev temple at Khajuraho built by _____ Dynasty.
a) Chandel b) Chola c) Chalukya d) Solanki
 - 5) Sun temple at Konark is situated in _____ state.
a) Madhya Pradesh b) Odisha
c) Karnataka d) Tamilnadu
 - 6) In the National Museum, New Delhi _____ Gallery is tourist attraction place.
a) Harappa b) Textile c) Sculpture d) Mathura Art
 - 7) The founder of Asiatic Society was _____
a) John Marshal b) H. D. Sankalia
c) William Jones d) Dr. Vasant Shinde

8) Houses built in the Indus Valley Civilisation were built by _____ material.

- a) Stone b) Wood c) Burnt Bricks d) Clay

9) Kailas temple at Ellora was built by _____ King.

- a) Krishna – I b) Govind c) Krishna – III d) Dhruva

10) The Lingraj temple was built in _____ style of temple architecture.

- a) Nagar b) Dravid c) Vessar d) Vengi

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the main features of Kailas temple at Ellora.
- 2) Describe the architecture of Brihadeshwar temple.
- 3) State the place of tourism in modern life.
- 4) Explain the contribution of Dr. H. D. Sankalia to Indian Archaeology.
- 5) Describe the Dancing Girl of bronze at Mohenjodaro.
- 6) Discuss the main features of sun temple at Konark.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Seals in Harappan Culture
- B) Kandariya Mahadev temple, Khajuraho
- C) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum, Mumbai
- D) John Marshal
- E) Ajanta Paintings
- F) Lingraj temple.

4. Explain the salient features of Town Planning in Harappan Culture.

10

OR

State the South Indian temple architecture with special reference to Virupaksha and Papnath temples.

5. Describe the definitions and development of Indian Archaeology.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील सर्व अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) सिंधु संस्कृतीमध्ये जहाजाची गोदी _____ येथे आहे.
अ) लोथल ब) हडप्पा क) मोहेंजोदारो ड) कालीबंगन
- 2) अजिंठा येथील चित्रकला _____ धर्माशी संबंधित आहे.
अ) हिंदू ब) बौद्ध क) जैन ड) वैदिक
- 3) पट्टदकल येथील विरूपाक्ष मंदिर _____ मंदिर स्थापत्य शैलीमध्ये बांधलेले आहे.
अ) द्राविड ब) नागर क) वेसर ड) वेंगी
- 4) खजुराहो येथील कंदारिया महादेव मंदिर _____ घराण्यातील सत्ताधिकांनी बांधले.
अ) चंदेल ब) चोल क) चालुक्य ड) सोळंकी
- 5) कोणार्कचे सूर्य मंदिर _____ राज्यात आहे.
अ) मध्यप्रदेश ब) ओडीशा क) कर्नाटक ड) तामीळनाडु
- 6) नवी दिल्ली येथील राष्ट्रीय संग्रहालयातील _____ हे दालन पर्यटकांचे आकर्षण स्थळ आहे.
अ) हडप्पा ब) वस्त्रोद्योग क) शिल्पकला ड) मथुरा कला
- 7) एशियाटिक सोसायटीची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) जॉन मार्शल ब) ह. धि. सांकलिया
क) विल्यम जोन्स ड) डॉ. वसंत शिंदे
- 8) सिंधु संस्कृतीमधील घरे _____ साहित्यापासून बांधलेली आहेत.
अ) दगड ब) लाकूड क) भाजलेल्या वीटा ड) माती
- 9) वेरूळचे कैलास मंदिर _____ राजाने बांधले.
अ) कृष्ण पहिला ब) गोविंद क) कृष्ण तिसरा ड) ध्रुव
- 10) लिंगराज मंदिर _____ मंदिर स्थापत्य शैलीमध्ये बांधलेले आहे.
अ) नागर ब) द्राविड क) वेसर ड) वेंगी

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) वेरूळच्या कैलास मंदिराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 2) बृहदेश्वर मंदिराची वास्तुकला विशद करा.
 - 3) आधुनिक जीवनातील पर्यटनाचे स्थान स्पष्ट करा.
 - 4) डॉ. ह. धि. सांकलिया यांचे भारतीय पुरातत्त्वातील योगदान स्पष्ट करा.
 - 5) मोहेंजोदाडो येथील ब्रांझच्या नर्तकीची माहिती लिहा.
 - 6) कोणार्कच्या सूर्य मंदिराची प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) हडप्पा संस्कृतीमधील शिक्के
 - ब) खजुराहो येथील कंदारिया महादेव मंदिर
 - क) छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालय, मंबई
 - ड) जॉन मार्शल
 - इ) अजिंठा चित्रकला
 - फ) लिंगराज मंदिर.
4. हडप्पा संस्कृतीमधील नगर रचनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- विरूपाक्ष मंदिर आणि पापनाथ मंदिर यांच्या विशेष संदर्भासह दक्षिण भारतातील मंदिर स्थापत्य शैली स्पष्ट करा.
5. पुरातत्त्वाच्या व्याख्या सांगून भारतीय पुरातत्त्वाची वाटचाल विशद करा. 10
-

SLR-X – 336

Seat No.	
-------------	--

B.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
Opt. SOCIOLOGY (Paper – VI)
Social Problems in India

Day and Date : Thursday, 3-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

- i) Who say this “Crime is any violation of Law” ?
a) Adlar b) Shethana c) Lessly d) Gillen
- ii) According to whom the physical factor is a cause of crime
a) Lombroso b) Adlar c) Gillen d) Hurton
- iii) Who say this “Corruption is a wilful failure perform a specified duty in order to receive some direct or indirect personal gain” ?
a) Bhargava b) Merrill c) Gillen d) All the above
- iv) Which of the following Indian Penal Code is related with dowry death
a) 498 b) 530 c) 304 d) 411
- v) What is the age limits for wife beating mostly ?
a) 20 years b) 25 years c) 30 years d) 35 years
- vi) How many types of Rape ?
a) Two b) Three c) Four d) Five
- vii) Which Indian Penal Code is related with Rape ?
a) 275 b) 375 c) 475 d) 575

P.T.O.

viii) Who say “Terrorism is a violence criminal behaviour designed primarily to generate fear in the community or substantial segment of it for political purpose” ?

- a) Genkins b) Kretam c) Gillen d) Jonson

ix) Which of the following terrorism is a types of terrorism ?

- a) Racial terrorism b) International terrorism
c) Community terrorism d) All the above

x) In India which State is famous for Naxalism ?

- a) Maharashtra b) West Bengal
c) Andhra Pradesh d) All the above

2. Write answers on **any four** in brief :

- 1) What is meant by crime ?
- 2) Define corruption.
- 3) State any two causes of Rape.
- 4) State types of crime.
- 5) State the objective of Naxalism.
- 6) What is meant by wife beating ?

3. Write a short notes on **any four** :

- 1) Crime in India.
- 2) Objective of punishment.
- 3) Causes of dowry death.
- 4) Causes of wife beating.
- 5) Objective of Terrorism.
- 6) Causes of Naxalism.

4. Explain the causes of crime.

OR

State the fields of corruption.

5. Discuss the consequences of terrorism.

ix) खालीलपैकी कोणता दहशतवाद हा दहशतवादाचा प्रकार आहे ?

a) वंशीक दहशतवाद	b) अंतरराष्ट्रीय दहशतवाद
c) सामुदायीक दहशतवाद	d) वरीलपैकी सर्व

x) भारतातील कोणते राज्य नक्षलवादासाठी प्रसिद्ध आहे ?

a) महाराष्ट्र	b) पश्चिम बंगाल	c) आंध्रप्रदेश	d) वरीलपैकी सर्व

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारांची थोड्यात उत्तरे लिहा.

- 1) गुन्हेगारी म्हणजे काय ?
- 2) भ्रष्टाचाराची व्याख्या करा.
- 3) बलात्काराची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- 4) गुन्हेगारीचे प्रकार सांगा.
- 5) नक्षलवादाची उद्दिष्टे सांगा.
- 6) पत्नीताडन म्हणजे काय ?

3. कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा.

- 1) भारतातील गुन्हेगारी.
- 2) शिक्षेचे उद्देश.
- 3) हुंडाबळीची कारणे.
- 4) पत्नीताडनाची कारणे.
- 5) दहशतवादाची उद्दिष्टे.
- 6) नक्षलवादाची कारणे.

4. गुन्हेगारीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

भ्रष्टाचाराची क्षेत्रे सांगा.

5. दहशतवादाच्या परिणामांची चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – IV) (New Course) Examination, 2015
(Boys)
OPT. MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – V)**

Day and Date : Friday, 4-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Max. Marks : 25

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : 5
 - 1) Chh. Shivaji was born in 1627 at _____
a) Shivneri b) Raigad c) Panhala d) Pratapgad
 - 2) A full version of National Anthem is to be sung in _____ seconds.
a) 50 b) 52 c) 54 d) 56
 - 3) The effective range of 7.62 mm LMG on bipod is _____ yards.
a) 300 b) 400 c) 500 d) 600
 - 4) _____ is not India's neighbour.
a) Pakistan b) Bangladesh c) Nepal d) Japan
 - 5) _____ was the Prime Minister of India at the time of Tashkand Agreement.
a) Lal Bahadur Shastri b) Jawaharlal Nehru
c) Indira Gandhi d) None of these
2. Attempt **any two** of the following questions : 4
 - 1) Write down the wars of India after Independence.
 - 2) Write down the tasks of Recce Patrols.
 - 3) Write down the causes of war.
3. Write short notes on **any two** of the following : 6
 - 1) Chh. Shivaji as a great Maratha Warrior.
 - 2) Need of N.C.C. training.
 - 3) Indo-Pak war of 1971.
4. Describe the characteristics of 7.62 mm SLR. 5

OR

Estimate Akbar as a great Mughal Emperor.
5. Describe the qualities of an ideal citizen. 5

मराठी रूपांतर
(मुले)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ५
- १) छ. शिवाजीचा जन्म १६२७ मध्ये _____ या ठिकाणी झाला.
अ) शिवनेरी ब) रायगड क) पन्हाळा ड) प्रतापगड
- २) संपूर्ण राष्ट्रगीत _____ सेकंदात गायले जाते.
अ) ५० ब) ५२ क) ५४ ड) ५६
- ३) 7.62 mm LMG चा कारगर रेंज बायपॉडवरती _____ यार्डस् आहे.
अ) ३०० ब) ४०० क) ५०० ड) ६००
- ४) _____ हा भारताचा शेजारी देश नाही.
अ) पाकिस्तान ब) बांगलादेश क) नेपाळ ड) जपान
- ५) ताशकंद कराराच्या वेळी _____ हे भारताचे पंतप्रधान होते.
अ) लाल बहादूर शास्त्री ब) जवाहरलाल नेहरू
क) इंदिरा गांधी ड) यापैकी एकही नाही
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : ४
- १) भारताची स्वातंत्र्यानंतरची युद्धे लिहा.
२) रेखी पेट्रोलची कामे लिहा.
३) युद्धाची कारणे लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ६
- १) छ. शिवाजी एक महान मराठा योद्धा.
२) एन्. सी.सी. ट्रेनिंगची गरज.
३) १९७१ चे भारत-पाक युद्ध.
४. 7.62 mm SLR ची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा. ५
- किंवा**
- अकबराचे एक महान मोगल सम्राट म्हणून मूल्यमापन करा.
५. आदर्श नागरिकाचे गुण सविस्तर लिहा. ५

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – IV) (New Course) Examination, 2015
(Girls)
OPT. MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – V)**

Day and Date : Friday, 4-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Max. Marks : 25

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : **5**
 - 1) Chh. Shivaji was born in 1627 at _____
a) Shivneri b) Raigad c) Panhala d) Pratapgad
 - 2) A full version of National Anthem is to be sung in _____ seconds.
a) 50 b) 52 c) 54 d) 56
 - 3) The effective range of 7.62 mm LMG on bipod is _____ yards.
a) 300 b) 400 c) 500 d) 600
 - 4) _____ is not India's neighbour.
a) Pakistan b) Bangladesh c) Nepal d) Japan
 - 5) _____ was the Prime Minister of India at the time of Tashkand Agreement.
a) Lal Bahadur Shastri b) Jawaharlal Nehru
c) Indira Gandhi d) None of these
2. Attempt **any two** of the following questions : **4**
 - 1) Write down the wars of India after Independence.
 - 2) Write down the sequence of fire control order.
 - 3) Write down the causes of war.
3. Write short notes on **any two** of the following : **6**
 - 1) Values and Code of ethics.
 - 2) Need of N.C.C. training.
 - 3) Indo-Pak war of 1971.
4. Write a note on personality development. **5**

OR

Describe the characteristics of 7.62 mm SLR.
5. Write a detail note on section formations. **5**

मराठी रूपांतर
(मुली)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : ५
- १) छ. शिवाजीचा जन्म १६२७ मध्ये _____ या ठिकाणी झाला.
अ) शिवनेरी ब) रायगड क) पन्हाळा ड) प्रतापगड
- २) संपूर्ण राष्ट्रगीत _____ सेकंदात गायले जाते.
अ) ५० ब) ५२ क) ५४ ड) ५६
- ३) 7.62 mm LMG चा कारगर रेंज बायपॉडवरती _____ यार्डस् आहे.
अ) ३०० ब) ४०० क) ५०० ड) ६००
- ४) _____ हा भारताचा शेजारी देश नाही.
अ) पाकिस्तान ब) बांगलादेश क) नेपाळ ड) जपान
- ५) ताशकंद कराराच्या वेळी _____ हे भारताचे पंतप्रधान होते.
अ) लाल बहादूर शास्त्री ब) जवाहरलाल नेहरू
क) इंदिरा गांधी ड) यापैकी एकही नाही
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : ४
- १) भारताची स्वातंत्र्यानंतरची युद्धे लिहा.
२) फायर कंट्रोल ऑर्डरचा क्रम लिहा.
३) युद्धाची कारणे लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : ६
- १) व्हॅल्युज आणि कोड ऑफ इथिक्स.
२) एन्. सी.सी. ट्रेनिंगची गरज.
३) १९७१ चे भारत-पाक युद्ध.
४. व्यक्तिमत्त्व विकासावर सविस्तर टीप लिहा. ५
- किंवा**
- 7.62 mm SLR ची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.
५. सेक्शन फॉर्मेशनस्वरती सविस्तर टीप लिहा. ५

SLR-X – 338

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. NATIONAL SERVICE SCHEME (NSS) (Paper – V) (New)

Day and Date : Friday, 4-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate word those are given in the bracket : **10**
- 1) Rural religious percentage of _____ is very low.
(a) Awareness b) Economy c) Fund d) None of these)
 - 2) There are _____ tire functional structure of Panchayat Raj.
(a) Two b) Three c) Five d) None of these)
 - 3) _____ is first person in Panchayat Samiti.
(a) Sarpanch b) Sabhapati c) Chairman d) None of these)
 - 4) C.O. is government representative in
(a) Zilla parishad b) Gram panchayat
c) Panchayat Samiti d) None of these)
 - 5) _____ cast is coming under N.T.
(a) Dhangar b) Chambhar c) Dhor d) None of these)
 - 6) In Consumer Protection Act consumer can get free justice within _____ days.
(a) 90 to 150 b) 100 to 150 c) 150 to 200 d) None of these)
 - 7) _____ is important problem in rural area.
(a) Superstitions b) Milk c) Fruits d) None of these)
 - 8) _____ problem is related to women.
(a) Dowry b) Economic c) Hardwork d) None of these)

P.T.O.

- 9) First Aids patient is tress in _____ in India
(a) Chennai b) Kolkata c) Mumbai d) Delhi)

- 10) _____ is long form of H.I.V.
(a) Human Immuno Deficiency Virus
b) Human Immuno Virus
c) Human Immuno Danger Virus
d) None of these)

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

- 1) How isolation of rural area is cause of poverty ?
- 2) What is rural stratification ?
- 3) What is functional structure of Panchayat Raj ?
- 4) What is structure of Gram Panchayat ?
- 5) What are the causes of superstitions ?
- 6) Sanitation is important problem and explain in brief.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Rural life.
- 2) Sarpanch
- 3) B.D.O.
- 4) Mal Nutrition
- 5) Problems of social weaker sections.
- 6) Bounded labour.

4. Describe the functions of Panchayat Samiti.

10

OR

Describe the functions of Sabhapati.

5. What is importance of consumer protection act ?

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसात दिलेला योग्या पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) ग्रामीण परिसरामध्ये _____ चे प्रमाण अतिसय कमी आहे.
(अ) जनजागृती ब) आर्थिक क) निधी ड) यापैकी नाही)
- २) पंचायत राज मध्ये _____ स्तरावर काम चालते.
(अ) द्वी ब) तिन क) पाच ड) यापैकी नाही)
- ३) _____ हे पंचायत समितीमधील प्रथम व्यक्ति आहेत ।
(अ) सरपंच ब) सभापती क) अध्यक्ष ड) यापैकी नाही)
- ४) _____ मधील सी.ओ.हा शासनाचा प्रतिनिधी असतो ।
(अ) जिल्हा परिषद् ब) ग्रामपंचायत क) पंचायत समिती ड) यापैकी नाही)
- ५) _____ या जातीचा एन.टी.मध्ये समावेश केला आहे.
(अ) धनगर ब) चांभार क) ढोर ड) यापैकी नाही)
- ६) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार ग्राहकाला _____ दिवसात मोफत न्याय द्यावा लागतो.
(अ) ९० ते १५० ब) १०० ते १५० क) १५० ते २०० ड) यापैकी नाही)
- ७) ग्रामीण विभागात _____ ही समस्या आढळते.
(अ) अंधश्रद्धा ब) दूध क) फले ड) यापैकी नाही)
- ८) _____ ही समस्या महिलांशी संबंधित आहे.
(अ) हुंडा ब) आर्थिक क) अतिकष्टाळू ड) यापैकी नाही)
- ९) भारतात सर्व प्रथम अेडस् चा रूग्ण _____ येथे सापडला ।
(अ) चेन्नई ब) कोलकता क) मुंबई ड) दिल्ली)
- १०) एच.आय.व्ही. चे _____ असे विस्तारीत रूपांतरण आहे.
(अ) मानवी प्रतिकार शक्तिचा अभाव जंतू
ब) मानवी प्रतिकार जंतू
क) मानवी प्रतिकार शक्तिचा धोकादायक जंतू
ड) यापैकी नाही)

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) एकाकी (अलिप्त) खेड्याचे स्थान गरीबीचे कारण कसे आहे ?
 - २) ग्रामीण स्तर रचना म्हणजे काय ?
 - ३) पंचायत राजची कार्यात्मक रचना कशी आहे ?
 - ४) ग्राम पंचायतीची रचना कशी आहे ?
 - ५) अंधश्रद्धेची कारणे सांगा ?
 - ६) सांडपाण्याची समस्या महत्वाची आहे हे थोडक्यात स्पष्ट करा.
३. टिपा लिहा : १२
- १) ग्रामीण जीवन
 - २) सरपंच
 - ३) बी.डी.ओ.
 - ४) कुपोषण
 - ५) सामाजिक मागासलेल्यांच्या समस्या.
 - ६) बांधील मजूर
४. पंचायत समितीची कामे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- सभापतीची कामे स्पष्ट करा.
५. ग्राहक संरक्षण कायद्याचे महत्त्व कोणते आहे ? १०
-

SLR-X – 339

Seat No.	
-------------	--

B.A.-II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
OPT. MUSIC (Paper – V)
Hindustani Classical Music

Day and Date : Friday, 4-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा : 5
- १) दिपचंदी ताल _____ या गीतप्रकारासाठी वाजवितात.
a) भक्तीगीत b) लावनी c) ठुमरी d) खयाल
- २) देशभक्तीपर गीतामुळे _____ या रसाची उत्पत्ती होते.
a) हास्य b) शृंगार c) वीर d) शांत
- ३) पोवाडा हा _____ संगीतातील प्रकार आहे.
a) शास्त्रीय b) लोक c) कर्नाटक d) पाश्चात्य
- ४) राग देसचा थाट _____ आहे.
a) खमाज b) काफी c) कल्याण d) भैरवी
- ५) झपतालच्या _____ मात्रा आहेत.
a) 8 b) 10 c) 9 d) 11
२. राग माल्कौसच्या छोट्या खयालचे स्वरलेखन करा – २ तानांसह. 6
३. अ) राग माल्कौस किंवा देसची शास्त्रीय माहिती लिहा. 2
ब) ताल एकताल किंवा अर्ध्या ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 2
४. माल्कौस रागाचे ५ अलंकार लिहा. 5
किंवा
ताल त्रिताल दुप्पट करा.
५. तानसेन चे चरित्र लिहा. 5
-

8) In religious state an element of _____ makes an influence on legitimacy.

- a) Caste b) Religion c) Money d) Terror

9) _____ works through the process of consent of the people and criticism of the people.

- a) Monarchy b) Dictatorship
c) Democracy d) Military state

10) To have the capacity of exercising force is called

- a) Power b) Quarrel
c) Influence d) None of the above

2. Write short answers of the following (**any four** out of six) :

8

- 1) Explain the nature of authority.
- 2) Explain the source of power – knowledge.
- 3) State two demerits of democracy.
- 4) State two ways of legitimacy.
- 5) State two characteristics of democracy.
- 6) Give two examples of charismatic authority.

3. Write short notes (**any four** out of six) :

12

- 1) State two merits of democracy.
- 2) State the difference between power and influence.
- 3) Explain idealist theory of legitimacy.
- 4) Economic coercion – The fundamental basis of power.
- 5) Explain media as the origin of power.
- 6) State any two features of authority.

4. Answer **any one** of the following :

10

- 1) State in detail the nature of power.

OR

- 2) Write in detail about representative democracy.

5. Write in detail answer.

10

State the types of authority.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा.

१०

१) _____ राजकारण करणे अशक्य असते.

अ) सत्तेशिवाय ब) पैशाशिवाय क) नेत्याशिवाय ड) पक्षाशिवाय

२) अधिमान्यता (Legitimacy) हा शब्द Legitimus या _____ शब्दापासून निर्माण झालेला आहे.

अ) लॅटिन ब) ग्रीक क) इंग्रजी ड) फ्रेंच

३) ऑरिस्टॉटलने आपल्या _____ या ग्रंथात आदर्श राज्यासंबंधी विचार मांडले आहेत.

अ) दि रिपब्लिक ब) दि पॉलिटिक्स क) दि लॉज ड) यापैकी नाही

४) लोकशाही शासनपद्धतीचा मार्ग _____ असतो.

अ) संघर्षाचा ब) युद्धाचा क) आणिबाणीचा ड) शांततेचा

५) वैधानिक अधिसत्तेला _____ चा आधार असतो.

अ) प्रसिद्धीमाध्यम ब) राजकीय पक्ष क) संविधान ड) नेता

६) एखादा आदेश किंवा आज्ञा देण्याची किमान राजकीय सत्ता म्हणजे _____ होय.

अ) अधिसत्ता ब) सत्ता क) अधिमान्यता ड) प्रभाव

७) प्राचीन काळातील राजेशाहीत राजाला _____ सत्ता प्राप्त होत असे.

अ) लोकशाहीने ब) वंशपरंपरेने क) मतपेटीतून ड) युद्धातून

८) धर्माधिष्ठित राज्यात _____ या घटकाचा अधिमान्यतेवर विशेष प्रभाव पडलेला असतो.

अ) जात ब) धर्म क) पैसा ड) दहशत

९) लोकांची संमती आणि लोकांची टीका या प्रक्रियेतून _____ कारभार चालतो.

अ) राजेशाहीचा ब) हुकूमशाहीचा क) लोकशाहीचा ड) लष्करशाहीचा

१०) शक्तीप्रयोगाची क्षमता म्हणजे _____ होय.

अ) सत्ता ब) भांडण क) प्रभाव ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) अधिसत्तेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) सत्तेचे उगमस्थान 'ज्ञान' स्पष्ट करा.
- ३) लोकशाहीतील दोन दोष सांगा.
- ४) अधिमान्यतेचे दोन मार्ग सांगा.
- ५) लोकशाहीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ६) दिव्यवलयी अधिसत्तेची दोन उदाहरणे सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) लोकशाहीचे दोन गुण सांगा.
- २) सत्ता व प्रभाव यातील फरक सांगा.
- ३) अधिमान्यतेचा आदर्शवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ४) 'आर्थिक सक्ती' सत्तेचा मूलभूत आधार.
- ५) प्रसारमाध्यमे सत्तेचे उगमस्थान स्पष्ट करा.
- ६) अधिसत्तेची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा.

१०

- १) सत्तेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

- २) प्रातिनिधिक लोकशाही या विषयी माहिती लिहा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

अधिसत्तेचे प्रकार सांगा.

SLR-X – 341

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – II) (Semester – IV) (New Course) Examination, 2015
(Boys)**

Opt. MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – VI)

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below : **5**

1) 'Gram Swachhata Abhiyan' is started after the name of _____

- a) Sant Gadgebaba b) Sant Saibaba
c) Sant Tukaram d) None of these

2) _____ is the India's national animal.

- a) Lion b) Tiger c) Elephant d) None of these

3) There are _____ types of pollution.

- a) 6 b) 5 c) 4 d) 3

4) The effective range of .22 rifle is _____ yards.

- a) 100 b) 75 c) 50 d) 25

5) Sanjay Gandhi National Park is in _____

- a) Mumbai b) Pune
c) Delhi d) None of these

2. Attempt **any two** of the following questions : **4**

1) Write down the names of circles on the target.

2) Write down the positions of firing.

3) Write down the definition of first-aid.

3. Write short notes on any two of the following : **6**

1) Benefits of drill.

2) Causes and preventive measures of Aids.

3) Safety precautions during firing.

P.T.O.

4. Describe the factors which are important for healthy and diseasefree life. 5

OR

Describe the causes and preventive measures of Aids.

5. Describe the social service activities done in N.C.C. 5

मराठी रूपांतर

(मुली)

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. ५

१) _____ यांच्या नावे 'ग्राम स्वच्छता अभियान' सुरु झाले आहे.

अ) संत गाडगेबाबा

ब) संत साईबाबा

क) संत तुकाराम

ड) यापैकी एकही नाही

२) _____ हा भारताचा राष्ट्रीय प्राणी आहे.

अ) सिंह

ब) वाघ

क) हत्ती

ड) यापैकी एकही नाही

३) प्रदूषणाचे एकूण _____ प्रकार आहेत.

अ) ६

ब) ५

क) ४

ड) ३

४) .२२ रायफलचा कारगर रेंज _____ यार्ड्स आहे.

अ) १००

ब) ७५

क) ५०

ड) २५

५) संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान _____ येथे आहे.

अ) मुंबई

ब) पुणे

क) दिल्ली

ड) यापैकी एकही नाही

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : ४

१) टार्गेटवरील सर्कलसूची नावे लिहा.

२) फायरिंगच्या पोजिशन्स लिहा.

३) प्रथमोपचाराची व्याख्या लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा. ६

१) ड्रीलचे फायदे.

२) उष्माघात आणि बुडणे यावर प्रथमोपचार.

३) फायरिंगच्या वेळी सुरक्षेसाठी घ्यावयाची दक्षता.

४. चांगल्या आणि निरोगी आरोग्यासाठी उपयुक्त असणारे घटक स्पष्ट करा. ५

किंवा

एड्सची कारणे आणि त्यावर उपाय सविस्तर लिहा.

५. एन्. सी. सी. मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे सविस्तर लिहा. ५

- 8) Lions Club is a one of the _____
a) N.G.O. b) Government organization
c) N.C.C. d) None of these
- 9) _____ are more than disadvantages of N.G.O.
a) Advantages b) Questions c) Liberty d) None of these
- 10) In Geneva _____ organizations headquarter is situated.
a) W.H.O. b) Red Cross c) U.N.O. d) None of these
2. Write short answer of the following **(any four)** : **8**
- 1) What is N.G.O. ?
 - 2) Give four names of N.G.O. in India.
 - 3) What is the manifesto of U.N.O. ?
 - 4) State the limitations of W.H.O.
 - 5) What is situation of Human Right in India ?
 - 6) What is long form of UNICEF ?
3. Write short notes **(any four)** : **12**
- 1) Objective of Human Right.
 - 2) N.G.O.
 - 3) Problems of women.
 - 4) Human Right in India and its problems.
 - 5) Human Right of Senior Citizens.
 - 6) Child labour.
4. Explain in brief the Right of Information Act, 2005. **10**
- OR
- What is history and development of Human Right. **10**
5. Explain in brief “World Health Organization”. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसात दिलेला योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) प्रत्येकाला मानवी अधिकारामुळे समान _____ मिळाला आहे.
अ) अधिकार ब) पैसा क) जमिन ड) यापैकी नाही
- २) साक्षरतेचे प्रमाण ममममम येथे कमी आहे.
अ) नागरी विभाग ब) ग्रामीण विभाग
क) श्रीमंत कुटुंब ड) यापैकी नाही
- ३) जगात _____ दिवस महिला दिन म्हणून साजरा केला जातो.
अ) ८ मार्च ब) २ ऑक्टोबर
क) १५ जून ड) १० मार्च
- ४) यु.एन.ओ. चे _____ असे विस्तारीत रूपांतर आहे.
अ) जागतीक देशांचे संघटन ब) जागतीक देशी संघटना
क) नैसर्गिक संघटनेची एकात्मता ड) यापैकी नाही
- ५) भारतीय बालकांना _____ बी.सी.जी. लस पुरवठा करते.
अ) जा.आ.संघटन ब) युनेस्को क) संयुक्त राष्ट्र संघ ड) यापैकी नाही
- ६) _____ स्थापनेमध्ये दुसरे महायुद्ध हा मैलाचा दगड समजाता जातो.
अ) यु.एन.ओ. ब) डब्ल्यू.एच. ओ.
क) युनीसेफ ड) यापैकी नाही
- ७) माहितीचा अधिकार भारतात _____ मध्ये अस्तित्वात आला.
अ) २००५ ब) २००७ क) १९४७ ड) यापैकी नाही
- ८) लायन्स क्लब ही एक _____ आहे.
अ) एन्.जी.ओ. ब) शासकीय संघटन
क) एन्.सी.सी. ड) यापैकी नाही

- १) एन्.जी.ओ. चे तोट्यापेक्षा _____ अधिक आहेत.
- अ) फायदे ब) प्रश्न क) बदलशिलता ड) यापैकी नाही
- १०) जिनेव्हा येथे _____ या संघटनेचे मुख्यालय स्थापन झाले आहे.
- अ) डब्लू.एच.ओ. ब) रेड क्रॉस क) यु.एन.ओ. ड) यापैकी नाही
२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) एन्.जी.ओ. म्हणजे काय ?
- २) भारतातील कोणत्याही चार एन्.जी.ओ.ची नांवे लिहा.
- ३) यु.एन.ओ. जाहिरनामा कोणता आहे ?
- ४) जा.आ. संघटनेच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- ५) भारतातील मानव अधिकाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ६) युनीसेफचे विस्तारीत रूपांतर कोणते ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) मानवाधिकाराची उद्दिष्ट्ये.
- २) एन्.जी.ओ.
- ३) महिलांच्या समस्या.
- ४) भारतातील मानवअधिकाराच्या समस्या.
- ५) वरिष्ठ नागरीकांच्या मानवाधिकार.
- ६) बाल कामगार.
४. माहितीचा अधिकार २००५ चे थोडक्यात वर्णन करा. १०
- किंवा**
- मानवाधिकाराचा इतिहास व विकास कोणता ते स्पष्ट करा. १०
५. “जागतीक आरोग्य संघटनेचे” थोडक्यात वर्णन करा. १०

SLR-X – 343

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. MUSIC
Paper – VI (New)
Vocal/Instrumental Music

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा. 5
- 1) उ. अलीअकबर खाँ यांचे गुरु _____ होते.
- a) उ. हाफिज अलीखाँ b) उ. अल्लाउद्दीन खाँ
c) उ. अल्लादिया खाँ d) उ. बडे गुलाम अलीखाँ
- 2) टप्पा हा _____ संगीतातील गीतप्रकार आहे.
- a) उपशास्त्रीय b) सुगम c) शास्त्रीय d) लोक
- 3) बागेश्री जाति _____ आहे.
- a) ओडव ओडव b) षाडव षाडव c) संपूर्ण संपूर्ण d) ओडव संपूर्ण
- 4) मर्मबंधातली ठेव ही हे नाट्यगीत _____ या रागावर आधारित आहे.
- a) देस b) पटदीप c) खमाज d) काफी
- 5) तिल्वाडा तालाच्या _____ मात्रा आहेत.
- a) 10 b) 16 c) 15 d) 14
2. व्याख्या लिहा (कोणत्याही 3) 6
- i) मुरकी ii) गमक iii) चलन iv) उठाव
3. a) राग बागेश्री किंवा शिवरंजनी ची शास्त्रीय माहिती लिहा. 2
b) ताल झुमरा किंवा अर्ध्या ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 2
4. भावगीत किंवा तराना या गीतप्रकारापैकी एका गीतप्रकाराची माहिती द्या. 5
किंवा
राग शिवरंजनी ५ ताना अलंकारिक लिहा.
5. उ. अल्लाउद्दीन खाँ यांचे जीवन चरित्र लिहा. 5
-

SLR-X – 344

Seat No.	
-------------	--

B.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. PRAKRIT (Paper – V) (New)
Jambusamichariu

Day and Date : Saturday, 5-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) श्रेणिक राजा _____ सम्राट होता. (बंग, मध्यदेश, मगध, दिल्ली)
- २) जंबूसामिनी सुधर्मास्वामींकडे _____ घेतली. (पर्मा, दिक्षा, रिक्षा, बक्सा)
- ३) जंबूसामिच्या निर्वाणानंतर _____ आणि मौर्यांचे युग आले. (विश्व, नंद, ब्रह्म, शौर्य)
- ४) भगवान महावीरानंतर जंबूसामि _____ केवलज्ञानी होते. (पहिले, तिसरे, चौथे, दहावे)
- ५) जंबूसामिच्या जौथ्या पत्नीचे नाव _____ होते. (कंचना, कामिनी, रूपश्री, फुलवती)
- ६) नागदत्तं _____ तस्स हट्टमारूढो. (पासित्ता, पासित्ताणे, पासित्ताणं, पासित्ताअं)
- ७) जंबूसामिनी बालपणी चवताळलेल्या _____ वश केले. (वाघाला, हत्तीला, सिंहाला, सापाला)
- ८) सो जुद्धि-क्कओ _____ . (जाओ, जाओसि, जाओइ, जाओअं)
- ९) जंबूसामिंच्या आईचे नांव _____ होते. (संस्कारश्री, जिनमती, बुद्धीमती, ध्यानदेवी)
- १०) पुत्तस्स वि एसो _____ विणासं करिस्सइ. (पावी, पावीणे, पावीई, पावीसा)

P.T.O.

२. भाषांतर करा (कोणतेही ५) :

१०

- १) खग वयणु सुणेप्पिणु रोसु वहेप्पिणु खग्गहत्तु ता बोल्लए ।
को जलंत हुवासणि पइसइ इह जाणि को मियंकु लइ चल्लइ ॥
- २) ता वालु पयंपइ णउ मुणियउ पइं रहुवइ भूगोयरेण चिरु ।
रावणु खगु मारिउ रणि संघारिउ पयडु कहंतरु एहु णिरु ॥
- ३) तं णिसुणिवि खयरें तासु जि अइरें वसुणंदउ सहं असिवरेण ।
कुमरहु करि दिण्णउ अणुण्णु थिउ णहयलि खणेण ॥१२ ॥
- ४) ता अरुहयासु वणि आणंदिउ मणि जंपइ भव्वु-भव्वु सयलु ।
जं तुं मुहाहे वुत्तउ तं जि णिरुत्तउ मण इच्छिउ जायउ सहलु ॥
- ५) ता केरलराएं सुणिवि मोअएं पणएं जि णवइ अंगरहु ।
पइसरिउ णयरहिं सोहा पउरहिं पुरजण-मणि वट्टियउ सुहु ॥
- ६) एयउ जि कुमारिउ जण मणहारिउ चारिवि तासु जि दिण्णिउ ।
ताहं जि पियरहि विरु गब्भट्टि णिरु अण्णेणु जि पडिवण्णियउ ॥

३. टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१०

- १) जम्बूस्वामी ग्रंथ-स्रोत परिचय व त्याची भाषा व वैशिष्ट्यै स्पष्ट करा.
- २) जम्बूस्वामीच्या जीवनातील बालपण स्पष्ट करा.
- ३) मगध सम्राट श्रेणिकचा परिचय द्या.

४. सट्टक साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा :

१०

- १) सम्मसहसी
- २) आनंदसुंदरी

५. जम्बूस्वामी चरिततील कथा, उपकथांचे विश्लेषण करा.

१०

SLR-X – 346

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
Opt. PRAKRIT (Paper – VI) (New)
Aramsohakaha
प्राकृत (आरामसोहाकहा)

Day and Date : Monday, 7-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा : १०
- १) _____ पवणचंडो वाईणं न उण सीसाण ।
(नामेण, नामेणंज, नामेणंते, नामेणत)
 - २) एगंते _____ संखउराओ जहा विणिक्खंतो ।
(गंतूणं, गंतूणस, गंतूणण, गंतूणये)
 - ३) कहिओ तह _____ कुमरेणं पवणचंडस्स ।
(वुत्तंतो, वुत्तंतोअ, वुत्तंतोहो, वुत्तंतोहं)
 - ४) उट्टेउं उज्झाओ _____ गेहम्मि रायसुयसहिओ ।
(पत्तो, पत्तोसि, पत्तोहि, पत्तोसा)
 - ५) अच्छसु एत्थं _____ सिक्खंतो ।
(कलाउ, कलाउणे, कलाउई, कलाउसा)
 - ६) अग्निशर्माच्या पत्नीचे नाव _____ होते.
(शूर्पणखा, अग्निशिखा, नागिणी, विलासनी)
 - ७) आरामशोभेच्या रक्षणासाठी नागकुमाराने तिला _____ ठेवले.
(विहरीत, महलात, आकाशात, वृक्षावर)
 - ८) विद्युत्प्रभेचे नाव आरामशोभा असे तिला प्राप्त झालेल्या दिव्य _____ झाले.
(महलामुळे, बगीचामुळे, वाहनमुळे, अग्निमुळे)
 - ९) आरामशोभेला पूर्वजन्माचे वर्णन _____ यांनी सांगितले.
(नेमीचंद्र, सूर्येश्वर, वीरचंद्र, सुकुमार)
 - १०) अग्निशिखेचा मृत्यू दीर्घ _____ झाला.
(बुडण्यामुळे, आजारामुळे, श्वासामुळे, जखमेमुळे)

P.T.O.

२. भाषांतर करा (कोणतेही ५) :

१०

- १) तओ सा विज्जुपहा विज्जुव्व पज्जलंती चिंतेइ-अहो ! मए जं सुहनिमित्तं जणयाओ कारियं तं निरउव्व दुहहेउयं जायं । ता न छुट्टिज्जिई अवेइयस्स दुट्टकम्मणो, अवरो उण निमित्तमित्तमेव होई ।
- २) अण्णम्मि दिणे मज्झण्हे सुरहीसु चरंतीसु गिम्हे उण्हकरतावियाए रुक्खाभावाओ पाओ च्छायावज्जिए सतिणप्पएसे सुवंतीए तीए समीवे एगो भुयंगो आगओ ।
- ३) एवं सा अमणदुम्मणा गोसे गावीओ चरिऊण मज्झण्हे अरसविरसं सीयलं लुक्ख मक्खियासयसंकुलं भुत्तुध्दरियं भोयणं भुंजइ एवं दुक्खमणुहवंतीए तीए बारसवरिसा वइक्कंता ।
- ४) तओ मंतिण नियअस्सवारे पेसिऊण आणावियाओ गावीओ । सावि आरामकलिया रायसयासमाणीया । राया वि तीए सव्वमवि चंगमंगमवलोइय 'कुमारि' ति निच्छीय साणुराओ मंतिसंमुहमवलोएइ ।
- ५) इओ य आरामसोहा-सवक्किमायाए धूया जाया, कमेण जुव्वणमणुपत्ता, तं तहावत्थं दट्टूण दुट्ठा तज्जणणी एवं चिंतेइ- 'जइ केणावि पओएण आरामसोहा मरइ, ता राया तीइ गुणाक्खित्तचित्तो मम पुत्तिमेयं परिणेइ ।
- ६) अमच्चेण भणियं - 'तुमं जइ का वि कन्नगा अत्थि, ता दिज्जउ अम्ह सामिणो ।' तेणावि 'दिन्नि' त्ति पडिस्सुयं, जं अम्ह जीवियमवि देवस्स संतियं किं पुण कन्नग त्ति ? तओ अमच्चेण भणियं- 'तुमं पायमवधारेसु देवस्स पासे ।'

३. टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१०

- १) आरामशोभेचे नागकुमारास अभय
- २) आरामशोभा व पुत्र भेट
- ३) विद्युप्रभेचे व बालपण व मातृवियोग.

४. प्राकृत व्याकरण साहित्य परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा :

१०

- १) हेमचंद्र
- २) त्रिविक्रम.

५. आरामशोभेला जीवनात आलेली संकटे विषद करा.

१०

SLR-X – 347

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – II (Semester – IV) Examination, 2015
PERSIAN (Optional) Paper – VI (New)
Poetry

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks choosing the correct alternative : 10

- (۱) _____ کی پرورش نانا عماد الملک نے کی۔
(امیر خسرو غاقاق سعدی شیرازی حافظ)
- (۲) علامہ اقبال کیہرج یونیورسٹی سے _____ موضوع پر مقالہ لکھ کر
پی۔ ایچ۔ ڈی کی سند حاصل کی۔
(فلسفہ اخلاق اقتصادیات تاریخ سماجیات)
- (۳) خسرو کا ضخیم دیوان _____ حصوں پر مشتمل ہے۔
(پانچ چھ سات آٹھ)
- (۴) مثنوی _____ زبان کا لفظ ہے۔
(عربی فارسی ترکی اردو)
- (۵) امیر خسرو کے والد سیف الدین محمود ترکستان کے شہر _____ سے
ہجرت کر کے ہندوستان چلے آئے۔
(کش بلخ تہریز نجف)

- (۶) _____ کے والد نور محمد ٹوپیوں سیا کرتے تھے۔
(اقبال غالب سعدی حافظ)
- (۷) شیخ اقبال ۱۹۲۸ء میں مدراس (چنئی) گئے وہاں انھوں نے _____ لیکچر دئے۔
(تین چار پانچ چھ)
- (۸) نظم سزای خود پرستی کے خالق _____ ہیں۔
(محمد امین ادیب طوسی لیرج ملک الشعراء بہار اقبال)
- (۹) حکایت ”الماس و زغال“ مثنوی _____ سے ماخوذ ہے۔
(اسرار خودی رموز بنیادی منطق المیر گلستان)
- (۱۰) سرمایہ عزت و جلالم
پیرایہ حسن و اعتدالم
مندرجہ بالا شعر _____ نظم سے لیا گیا ہے۔
(دین و آدمیت عفت تتارخ بقا سزای خود پرستی)

2. Write short answer on **any five** of the following :

10

- (۱) ڈاکٹر علائہ اقبال کے فارسی مجموعوں کے نام بتائیے۔
- (۲) فارسی کے جدید غزل گو شعراء کے نام بتائیے۔
- (۳) ڈاکٹر علائہ اقبال کی مثنوی نگاری کی اہم ترین خصوصیت لکھئے۔
- (۴) امیر خسرو کی غزل گوئی کے نمایاں خصوصیت بیان کیجئے۔

(۵) اور اپو اسیر خود سری دید

گوشش بہ گرفت و سخت مالید

مندرجہ بالا شعر کی تشریح کیجئے۔

(۶) دردِ مُسلم مقامِ مُصطفیٰ است

آبروئے ماز نامِ مصطفیٰ است

درج بالا شعر کی تشریح کیجئے۔

3. Write short answer on **any two** of the following : 10

(۱) حکایت الماس و زغال کا خلاصہ لکھئے۔

(۲) نظم سزای خود پرستی کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔

(۳) محمد امین ادیب طوسی کے حالات زندگی مختصراً تحریر کیجئے۔

4. Explain with reference to the context **any one** of the following : 10

(۱) (A) شمع خود را پنچو رومی بر فروز

رُوم را در آتش تہریز سوز

(۲) ہست معشوقے نہاں اندر دلت

چشم اگر داری بیابناہمت

(۳) عاشقانِ اوزِ خوباں خوب تر

از حسینانِ جہاں محبوب تر

- (۴) دل ز عشق او تو انامی شود
خاک ہمدوش شریامی شود
- (۵) خاک بخداز فیض او چالاک شد
آمد اندر وجد و بر افلاک شد
- (B) (۱) ہر دو عالم قیمت خود گفند ای
نرخ بالا کن کہ ارزانی ہنوز
- (۲) خون کس یارب نگیر ودا منت
گرچہ در خون ناپشیمانی ہنوز
- (۳) بار گریہ چون نمک بگدا ختم
تو ز خندہ شکرستانی ہنوز
- (۴) جان ز بند کا لہد آزاد گشت
دل بگیوی تو زندانی ہنوز
- (۵) پیری و شاہد پرستی ناخوش است
خسرو اتا کی پریشانی ہنوز۔

- 8) _____ of the following advocated organised democracy.
- A) Dr. Ram Manohar Lohia B) M. N. Roy
C) Dr. B. R. Ambedkar D) Pandit Nehru
- 9) Pandit Nehru was born in _____ city.
- A) Banaras B) Delhi C) Kanpur D) Alahabad
- 10) _____ was the strong advocated of Hindi Language.
- A) Pandit Nehru B) Dr. Ram Manohar Lohia
C) Dr. B. R. Ambedkar D) None of these

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) :

8

- 1) Two features of Radical Democracy.
- 2) Two limitations of parliamentary democracy by Dr. B. R. Ambedkar.
- 3) Principles of Panchasheel.
- 4) Two groups based on economical thought after World War II.
- 5) Dr. Ram Manohar Lohia's views on three language formula.
- 6) Name the two books of Pandit Jawaharlal Nehru.

3. Write short notes (**any four** out of six) :

12

- 1) Pandit Nehru's secular nationalism.
- 2) The thought's of Dr. Ambedkar about the place of opposition in parliamentary democracy.
- 3) Roy's thoughts on direct democracy.
- 4) Satyagraha of entrance in 'Kalgram Temple'.
- 5) Cultural principles of Radical Humanism.
- 6) Dr. Ram Manohar Lohia's theory of 'Wheel of History'.

4. Give long answer to **any one** of the following questions :

10

Explain Dr. B. R. Ambedkar's thoughts on state socialism.

OR

Explain Dr. R. M. Lohia's thought's on language and cast.

5. Explain Pandit Jawaharlal Nehru's thoughts on democratic socialism.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा :

10

- 1) 'भाषीक राज्याविषयी विचार' या ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
अ) पंडीत नेहरू
ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) डॉ. राम मनोहर लोहिया
ड) एम. एन. रॉय
- 2) नवमानवतावादाची रूपरेषा सांगणारी किती सुत्रे एम. एन. रॉय यांनी सांगितली आहेत ?
अ) 11
ब) 22
क) 33
ड) 25
- 3) पंडीत नेहरू यांनी _____ ची संकल्पना मांडली.
अ) राज्यसमाजवाद
ब) साम्यवाद
क) नवमानवतावाद
ड) लोकशाही समाजवाद
- 4) राजकीय व प्रशासकीय विकेंद्रीकरणासाठी डॉ. राम मनोहर लोहिया यांनी _____ योजनेची मांडणी केली.
अ) नवमानवतावाद
ब) चतुःसुत्री कार्यक्रम
क) चःतुस्तंभी योजना
ड) राज्यसमाजवाद
- 5) 'भारताचा शोध' हा ग्रंथ पंडीत नेहरूंनी _____ तुरुंगामध्ये लिहला.
अ) अलाहाबाद
ब) अहमदनगर
क) अहमदाबाद
ड) मंडाले
- 6) 'भाषा आणि जात' ही दोन सत्ताधाऱ्यांची हत्यारे आहेत' असे कोणी म्हटले आहे ?
अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ब) डॉ. राम मनोहर लोहिया
क) पंडीत नेहरू
ड) एम. एन. रॉय
- 7) डॉ. बी. आर. आंबेडकरांनी कोणते वृत्तपत्र सुरू केले ?
अ) केसरी
ब) यंगइंडिया
क) जनता
ड) दर्पण
- 8) _____ नी संघटीत लोकशाहीचा पुरस्कार केला.
अ) डॉ. राम मनोहर लोहिया
ब) एम. एन. रॉय
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ड) पंडीत नेहरू

9) पंडीत नेहरू यांचा जन्म _____ शहरात झाला.

अ) बनारस

ब) दिल्ली

क) कानपूर

ड) अलाहाबाद

10) _____ हे हिंदी भाषेचे कहर पुरस्कर्ते होते.

अ) पंडीत नेहरू

ब) डॉ. राम मनोहर लोहिया

क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

ड) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

1) मूलगामी लोकशाहीची दोन वैशिष्टे.

2) डॉ. बी. आर. आंबेडकरांनी संसदीय लोकशाहीच्या सांगितलेल्या दोन मर्यादा सांगा.

3) पंचशिल तत्वे.

4) दुसऱ्या महायुद्धानंतर आर्थिक विचारसरणीवर पडलेले दोन गट.

5) डॉ. राम मनोहर लोहियांनी सांगितलेले त्रिभाषा सूत्र.

6) पंडीत नेहरूंच्या दोन ग्रंथांची नावे सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

1) पंडीत नेहरूंचे धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रवादा विषयी विचार.

2) डॉ. आंबेडकरांचे लोकशाहीतील विरोधीपक्षाचे स्थान याविषयी विचार.

3) रॉयचे प्रत्यक्षलोकशाही विषयी विचार.

4) काळाराम मंदीर प्रवेशाचा सत्याग्रह.

5) मूलगामी मानवतावादाची सांस्कृतिक मूल्ये.

6) डॉ. राम मनोहर लोहियांचा इतिहासचक्र सिद्धान्त.

4. एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

10

डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांचे 'राज्यसमाजवाद' विषयी विचार स्पष्ट करा.

किंवा

डॉ. राम मनोहर लोहिया यांचे 'भाषा व जात' याविषयी विचार स्पष्ट करा.

5. पंडीत नेहरू यांचे लोकशाही समाजवादबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

10

SLR-X – 349

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – IV) (Old)
Introduction to Literary Criticism

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from those given below : **10**
- 1) Literature is considered as the _____ of all the fine arts.
 - a) greatest
 - b) lowest
 - c) meanest
 - d) none of these
 - 2) Arts are divided in two groups namely mechanical arts and
 - a) fine arts
 - b) useful arts
 - c) applied arts
 - d) none of these
 - 3) According to Matthew Arnold, literature is _____ of life.
 - a) the criticism
 - b) an appreciation
 - c) glorification
 - d) none of these
 - 4) De Quincey classifies literature into literature of knowledge and literature of the
 - a) power
 - b) inspiration
 - c) imagination
 - d) none of these
 - 5) An ideal critic must be free from
 - a) personal biases and prejudices
 - b) emotions and feelings
 - c) faiths and beliefs
 - d) none of these
 - 6) The main functions of literary criticism are judgement and
 - a) interpretation
 - b) satire
 - c) faultfinding
 - d) none of these

P.T.O.

- 7) Sigmund Freud treats the writer to be basically a
- a) neurotic
 - b) normal man
 - c) sane man
 - d) none of these
- 8) Supporters of sociological approach to literature treat literature as
- a) social institution
 - b) democratic institution
 - c) co-operative institution
 - d) none of these
- 9) The psychological approach focuses on
- a) the creative process of the writer
 - b) the criticism of the art of the work
 - c) the writer's relationship with his characters
 - d) none of these
- 10) The sociological approach believes that the true study of the writer and his work depends on
- a) the study of the society he lives in
 - b) the knowledge of his personal psychology
 - c) the knowledge of his biography
 - d) none of these

2. Answer the following questions in brief (**any five**) :

10

- 1) What is metaphor ?
- 2) Define the term 'metonymy'.
- 3) What is personification ?
- 4) What is symbol ?
- 5) Give examples of major types of imagery by defining it.
- 6) What is a 'conceit' ? Give examples.

3. A) Answer the following questions in brief (**any two**) :

6

- 1) What is an art ? What are the main two groups of art ?
- 2) Differentiate between pure literature and applied literature.
- 3) What are the main functions of literature ?

B) Answer the following questions in brief (**any two**) :

4

- 1) What is De Quincey's classification of literature ?
- 2) Why poetry is considered as superior to history ?
- 3) What is the difference between the medium of poetry and painting ?

4. A) What is the psychological approach to literature ? How far it is useful for the study of literature ?

10

OR

B) Write a note on the sociological approach to the study of literature.

5. Write a note on the important qualifications of an ideal critic.

10

SLR-X – 350

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
HINDI (हिंदी) (Special Paper – IV)
विशेष लेखक : संजीव

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाँई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **10**

1) संजीव मूलतः _____ कहानीकार हैं ।

- 1) गांधीवादी 2) आदर्शवादी 3) मनोवैज्ञानिक 4) जनधर्मी

2) संजीव को सन् _____ में प्रथम कथा क्रम सम्मान प्राप्त हुआ ।

- 1) 1995 2) 1996 3) 1997 4) 1998

3) _____ संजीव का प्रथम प्रकाशित कहानी संग्रह है ।

- 1) खोज 2) ब्लैकहोल
3) आप यहाँ है 4) तीस साल का सफरनामा

4) संजीव की _____ कथा को अखिल भारतीय भाषा कथा प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार प्राप्त हुआ ।

- 1) आरोहण 2) माँ 3) अपराध 4) धावक

5) 'ऑपरेशन' जोनाकी' कथा _____ की पृष्ठभूमि पर लिखी है ।

- 1) संगीत 2) खेल 3) युद्ध 4) नक्सलवाद

6) _____ कहानी घसकती आस्थाओं और मरते संबंधों की समरभूमि में अपने और अपनों को बचा लेने की जिद है ।

- 1) आरोहण 2) पुत्नी माटी 3) टीस 4) अपराध

7) _____ कथा दहने सामंतवाद को रेखांकित करती है ।

- 1) नसम 2) पुत्नी माटी 3) अपराध 4) टीस

P.T.O.

- 8) जंगली बहू के बेटे का नाम _____ है।
 1) चिन्मय 2) भूप 3) मृत्युंजय 4) शफीक
- 9) 'प्रेतमुक्ति' कथा _____ शैली में लिखि है।
 1) आत्मकथ्य 2) फलैशबैक 3) संवाद 4) फैंसी
- 10) 'सागर सीमांत' कहानी एक श्रेष्ठ _____ है।
 1) लोककथा 2) वीरकथा 3) मिथक 4) प्रेमगाथा

2. निम्नलिखित में से **किन्हीं पाँच** प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए। 10

- 1) संजीव ने अपनी कहानियों में कौनसी शैलियों का प्रयोग किया है ?
- 2) महीप अपने पिता से बात क्यों नहीं करता ?
- 3) शिबू काका समाज के कितने और कौनसे वर्ग मानते हैं ?
- 4) नसीबन अपने पति को रात के समय जाने को क्यों कहती है ?
- 5) वीणा अपने पति को 'तुम इंडिया टुडे' हो, ऐसा क्यों कहती है ?
- 6) जगेसर शहर क्यों जाता है ?

3. निम्नलिखित में से **किन्हीं दो** अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10

- 1) "क्या बहादुरी करेगा आप लोग, जब मामूली साँप से डर के भागता ! यह आदमी से ज्यादा खतरनाक होता है क्या ?"
- 2) "काहे को डोली - खटोली मँगवा - रहे हैं मुखिया जी, परेत मुक्ती तो हो गया !"
- 3) "पता नहीं किसने किसको जन्म दिया, मैंने उसे या उसने मुझे !"

4. 'अपराध' कहानी की समीक्षा कीजिए। 10

अथवा

भूपसिंह की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

5. 'सागर सीमांत' एक श्रेष्ठ प्रेमगाथा है - स्ष्ट - कीजिए। 10

SLR-X – 351

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – IV) (Old)
History of Kannada Literature

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಶಾಸನ _____ .
ಅ) ಬಾದಾಮಿ ಆ) ಮಸ್ಕಿ ಇ) ಗಯಾ ಈ) ಹಂಪಿ
- 2) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥ _____ .
ಅ) ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಆ) ಮಾರ್ಗ
ಇ) ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ ಈ) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ
- 3) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಕತೆಗಳು _____ .
ಅ) ಹತ್ತು ಆ) ಒಂಭತ್ತು ಇ) ನೂರು ಈ) ಹತ್ತೊಂಭತ್ತು
- 4) 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ದ ಕರ್ತೃ _____ .
ಅ) ಭರತ ಆ) ಶ್ರೀವಿಜಯ ಇ) ನೃಪತುಂಗ ಈ) ರನ್ನ
- 5) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುವರ್ಣಯುಗ _____ ಶತಮಾನ.
ಅ) ಎಂಟನೇ ಆ) ಹತ್ತನೇ ಇ) ಹನ್ನೆರಡನೇ ಈ) ಇಪ್ಪತ್ತನೇ
- 6) ಕನ್ನಡದ ಆದಿ ವಚನಕಾರ _____ .
ಅ) ಬಸವ ಆ) ಪ್ರಭು ಇ) ಅಕ್ಕ ಈ) ದಾಸಿಮಯ್ಯ
- 7) ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಅಂಕಿತ _____ .
ಅ) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಆ) ಸಂಗಮೇಶ ಇ) ಬಸವ ಈ) ಲಕ್ಕಮ್ಮ
- 8) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ _____ .
ಅ) ಕಲ್ಯಾಣ ಆ) ಶ್ರೀಶೈಲ ಇ) ಹಂಪಿ ಈ) ಉಡುತಡಿ

P.T.O.

9) ಈಚೆಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು _____ .

ಅ) ಕಾರಂತ ಆ) ಮಾಸ್ತಿ ಇ) ಬೇಂದ್ರೆ ಈ) ಕಂಬಾರ

10) ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ ನೆಲೆಸಿದ್ದು _____ .

ಅ) ಬೆಂಗಳೂರು ಆ) ಬೀದರ್ ಇ) ಇಂಡಿ ಈ) ಕಲಬುರ್ಗಿ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ರತ್ನತ್ರಯರು ಎಂದರೆ ಯಾರು ?
- 2) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಎಂದರೇನು ?
- 3) ಹರಿಹರ ಏಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ ?
- 4) ಕುವೆಂಪು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಯಾವುವು ?
- 5) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಯಾರು ?
- 6) ಲಂಕೇಶರು ಮಾಡಿದ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ ಯಾವುದು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

- 1) ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನದ ಮಹತ್ವ .
- 2) ಸರ್ವಜ್ಞ.
- 3) ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಹಳೆಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 2) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

10

SLR-X – 352

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – IV) (Old)
साहित्यशास्त्र

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

*सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) 'शब्द आणि अर्थ यांचे सहितत्व म्हणजे काव्य' ही साहित्याची व्याख्या कोणाची ?

अ) भामह ब) दण्डी क) वामन ड) कुंतक

२) 'जीवनासाठी कला' हा विचार कोणी मांडला ?

अ) ना. सी. फडके ब) वि.स. खांडेकर
क) दि. के. बेडेकर ड) रा. भ. पाटणकर

३) संस्कृतातील रीतिविचार कोणी मांडला आहे ?

अ) भरतमुनी ब) क्षेमेंद्र क) वामन ड) दण्डी

४) 'भारतीय साहित्यविचार' हा समीक्षा ग्रंथ कोणाचा ?

अ) रा. भ. पाटणकर ब) गंगाधर गाडगीळ
क) दि. के. बेडेकर ड) ग. त्र्यं. देशपांडे

५) संस्कृत साहित्यशास्त्रामध्ये ध्वन्यालोककार म्हणून कोणास ओळखले जाते ?

अ) अभिनवगुप्त व आनंदवर्धन ब) भामह आणि दण्डी
क) कुंतक आणि राजशेखर ड) वामन आणि विश्वनाथ

६) पुढीलपैकी सर्वश्रेष्ठ प्रयोजन म्हणून कोणते प्रयोजन सर्वमान्य आहे ?

अ) आनंद ब) व्यवहारीज्ञान क) यशप्राप्ती ड) अर्थप्राप्ती

P.T.O.

- ७) पलायनवादाच्या संकल्पनेतून निर्माण झालेल्या प्रयोजनास काय म्हणून संबोधले जाते.
 अ) पुनः प्रत्यय ब) प्रत्यभिज्ञा क) इच्छापूती ड) आत्माविष्कार
- ८) साहित्याचे माध्यम म्हणून कोणत्या घटकाला विशेष महत्त्व प्राप्त होते ?
 अ) ध्वनी ब) अर्थ क) अलंकार ड) भाषा
- ९) 'वाक्यम रसात्मकम् काव्यम्' हा सिद्धांत कोणी मांडला ?
 अ) विश्वनाथ ब) जगन्नाथ क) रा.श्री. जोग ड) कुंतक
- १०) शास्त्रीय साहित्यात कोणत्या घटकाला आवाहन असते ?
 अ) भावना ब) कल्पना क) विचारांना ड) संदिग्धतेला

२. दोन ते तीन वाक्यांन उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०

- १) भारतीय साहित्यशास्त्राचा स्थूल मानाने विचार करत असताना अत्यंत महत्त्वाचे असणाऱ्या दोन संस्कृत मीमांसकांची नावे सांगा.
- २) रा. श्री. जोग यांनी कोणत्या दोन घटकांच्या आधारे साहित्याची व्याख्या केली ?
- ३) प्रयोजन म्हणजे काय ?
- ४) पौरात्य आणि पाश्चात्य विचारसरणीमधील सर्वश्रेष्ठ प्रयोजने कोणती ?
- ५) साहित्याचे स्वरूप कोणत्या घटकांच्या आधारे निश्चित केले जाते ?
- ६) ललित साहित्य आणि ललितेतर साहित्य यामध्ये कोणत्या घटकांना आवाहन असते ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) : १०

- १) औचित्यविचाराला क्षेमेंद्राने रसाचे जीवित मानले आहे. कसे ते स्पष्ट करा.
- २) 'कांतासंमिततयोपदेशयुजे' या प्रयोजनाचे महत्त्व विशद करा.
- ३) 'साहित्याचे माध्यम भाषा' या बाबतचे सोदाहरण विवेचन करा.

४. पाश्चात्य विचारवंतानी काव्याची कोणती प्रयोजने मानली ते सोदाहरण स्पष्ट करा. १०

किंवा

भारतीय साहित्यशास्त्राचा स्थूल परिचय करून घेण्यासाठी महत्त्वाच्या असणाऱ्या सिद्धांतांचे थोडक्यात विवेचन करा.

५. ललित साहित्य व ललितेतर साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०

SLR-X – 354

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – III (Semester – V) Examination, 2015
URDU (Special) Paper – IV (Old)
Special Study of Prose Writer and Poet
Sir Sayyed Ahmed Khan and Nazeer Akbarabadi

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

۱. موزوں الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (۱) ”آثار الصنادید“ میں _____ شہر کی تاریخی عمارتوں کا تذکرہ کیا ہے۔
(گولکنڈا علی گڑھ بھوپال دہلی)
- (۲) مولانا شبلی نعمانی کی تصنیف ”سیرت النبی“ کی تکمیل _____ نے کی۔
(سید احتشام حسین سید سلیمان ندوی سر سید احمد خان خواجہ الطاف حسین حالی)
- (۳) ”حیات جاوید“ _____ کے حالات زندگی پر مبنی ہے۔
(ضیاء الدین انصاری جاوید اقبال مرزا غالب سر سید احمد خاں)
- (۴) نواب محسن الملک کی تصنیف _____ ہے۔
(آیات بینات آب حیات حیات سعدی المامون)
- (۵) سر سید نے سائنٹفک سوسائٹی کی بنیاد _____ شہر میں ڈالی۔
(بدلہ پور کولہاپور رائے پور غازی پور)

- (۶) رسالہ تہذیب الاخلاق کے مدیر _____ ہیں۔
- (محسن الملک وقار الملک سر سید احمد خاں شبلی نعمانی)
- (۷) سر سید نے _____ انگریز مورخ کا منہ توڑ جواب دیا۔
- (سر والٹر فیڈر سر ولیم میور جیمس لوک سر جانسن)
- (۸) _____ کے دورِ حکومت میں سر سید کے اسلاف ہندوستان آئے۔
- (بابر اکبر جہانگیر شاہ جہاں)
- (۹) سر سید کے فکری علمبردار ان کے قریب ترین دوست _____ تھے۔
- (محسن الملک محمد حسین آزاد مولانا حالی شبلی نعمانی)
- (۱۰) ”خطبات احمدیہ“ کل _____ خطبوں پر مشتمل ہے۔
- (۱۱) ۱۲ ۱۳ ۱۴

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) ”خطبات احمدیہ“ کا موضوع کیا ہے ؟
- (۲) سر سید کے نامور رفقاء کے نام بتائیے۔
- (۳) مولوی نذیر احمد کے اصلاحی و اخلاقی ناولوں کے نام لکھئے۔
- (۴) حالی نے دو جزر اسلام کس کے ایما پر لکھی ؟
- (۵) سر سید کے معاصرین کے نام بتائیے۔
- (۶) 1842ء میں بہادر شاہ ظفر نے سر سید کو کون سے خطاب سے نوازا ؟

- 10 ۳. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو) :
- (۱) سر سید کی نثری خصوصیات لکھئے۔
- (۲) علی گڑھ تحریک کے اغراض و مقاصد لکھئے۔
- (۳) سر سید کی علمی اور سائنسی خدمات پر روشنی ڈالئے۔
- 10 ۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے :
- (۱) سر سید احمد خاں کے علمی و ادبی خدمات کا جائزہ لیجئے۔
- (۲) عہد سر سید کے سیاسی سماجی و معاشرتی حالات پر تبصرہ کیجئے۔
- 10 ۵. سر سید احمد خاں کی سوانح حیات قلمبند کیجئے۔
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – IV) (Old)
Micro Economics

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw suitable diagrams wherever necessary.**

1. Choose correct alternative : 10
- 1) According to Robins Economics is a _____ science.
a) Positive b) Normative c) Political d) None of the above
 - 2) Economic problems arises due to
a) Limited means
b) Unlimited wants
c) Unlimited wants and limited means which have alternative
d) None of the above
 - 3) The law of Equi-marginal utility is called as
a) Law of maximum satisfaction
b) Law of variable proportions
c) Law of supply
d) Law of demand
 - 4) The relationship between price and supply is
a) Positive b) Negative c) Zero d) None of the above
 - 5) Price effect is a total of income effect and _____ effect.
a) Demand b) Supply c) Substitution d) None of the above
 - 6) _____ line is called as a budget line.
a) Demand b) Price c) Supply d) All of the above
 - 7) The law of returns to scale occurs in
a) Very short period b) Short period
c) Long period d) All of the above

P.T.O.

8) Marginal cost = $\frac{\text{-----}}{\text{Change in total unit}}$

- a) Change in total demand b) Change in total supply
c) Change in total revenue d) Change in total cost

9) The demand of essential commodities is

- a) Less elastic b) Elastic c) Inelastic d) All of the above

10) _____ Revenue = $\frac{\text{Total revenue}}{\text{Number of unit sold}}$

- a) Average b) Marginal c) Total d) All of the above

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is Economics ?
- 2) What is Utility ?
- 3) What is Production ?
- 4) What is income effect ?
- 5) What is Marginal revenue ?
- 6) What is average cost ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Basic problems of an Economy.
- 2) Consumer's surplus.
- 3) Substitution effect.
- 4) Importance of elasticity of demand.
- 5) Law of demand.
- 6) Giffen's Paradox.

4. Write answer **any one** question of the following :

10

A) Explain the difference between Micro and Macro Economics.

OR

B) Explain the internal and external economics of scale.

5. What is indifference curve ? Explain the properties of indifference curve.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) रॉबिन्स यांच्या मते अर्थशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
अ) वस्तुनिष्ठ ब) आदर्शनिष्ठ क) राजकीय ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- २) आर्थिक प्रश्न _____ मुळे निर्माण होतात.
अ) मर्यादित साधने
ब) अमर्यादित गरजा
क) अमर्यादित गरजा आणि मर्यादित परंतू पर्यायी उपयोगाची साधने
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ३) सम-सीमांत उपयोगितेच्या नियमास _____ असेही म्हणतात.
अ) महत्तम समाधानाचा नियम ब) बदलत्या प्रमाणाचा नियम
क) पुरवठ्याचा नियम ड) मागणीचा नियम
- ४) किंमत आणि पुरवठा यांच्यातील संबंध _____ असतो.
अ) धन ब) ऋण क) शून्य ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ५) किंमत परिणाम म्हणजे उत्पन्न परिणाम आणि _____ परिणामांची बेरीज घेय.
अ) मागणी ब) पुरवठा क) पर्यायता ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ६) _____ रेषेस अंदाजपत्रक रेषा असेही म्हणतात.
अ) मागणी ब) किंमत क) पुरवठा ड) वरील सर्व
- ७) प्रमाण फलाचा नियम _____ काळात प्रत्ययास येतो.
अ) अती अल्प ब) अल्प क) दीर्घ ड) वरील सर्व
- ८) सीमांत खर्च = $\frac{\text{-----}}{\text{एकूण नग सख्येत घेणारा बदल}}$
अ) एकूण मागणीत घेणारा बदल ब) एकूण पुरवठ्यात घेणारा बदल
क) एकूण प्राप्तीत घेणारा बदल ड) एकूण खर्चात घेणारा बदल

- ९) जीवनावश्यक वस्तुंची मागणी ही _____ असते.
 अ) कमी लवचिक ब) लवचिक क) अलवचिक ड) वरील सर्व

- १०) _____ प्राप्ती = $\frac{\text{एकूण प्राप्ती}}{\text{विकलेल्या नगांची संख्या}}$
 अ) सरासरी ब) सीमांत क) एकूण ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?
- २) उपयोगिता म्हणजे काय ?
- ३) उत्पादन म्हणजे काय ?
- ४) उत्पन्न परिणाम म्हणजे काय ?
- ५) सीमांत प्राप्ती म्हणजे काय ?
- ६) सरासरी खर्च म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) अर्थव्यवस्थेच्या मुळभूत समस्या.
- २) उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य
- ३) पर्यायता परिणाम
- ४) मागणीच्या लवचिकतेचे महत्व
- ५) मागणीचा सिद्धांत
- ६) गिफेनचा विरोधाभास.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) अंशलक्षी आणि समग्रलक्षी अर्थशास्त्रातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अंतर्गत आणि बहिर्गत बचती स्पष्ट करा.

५. तटस्थता वक्र म्हणजे काय ? तटस्थता वक्राचे गुणधर्म स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 357

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
GEOGRAPHY
Special Paper – VII : Resource Geography (Old)

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks of questions.**
3) **Neat and labelled diagrams must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Select the proper alternative and fill in the blanks : 10
- 1) _____ named 'Geonomic' to Economic Geography.
A) Chisholam B) Strabo
C) Ritter D) Humboldt
 - 2) _____ is a branch of Economic Geography.
A) Physical Geography B) Oceanography
C) Industrial Geography D) Social Geography
 - 3) Per year per head availability of water is _____ cubic meter in India.
A) 1000 B) 1500
C) 2000 D) 2500
 - 4) _____ forests are called Global Lungs of world.
A) Tropical B) Deciduous
C) Temperate D) None of these
 - 5) _____ ranks first in reserves of manganese ore in India.
A) Madhya Pradesh B) Orisa
C) Maharashtra D) Goa
 - 6) _____ type of iron ore is found in superior lake area.
A) Magnetite B) Limonite
C) Hematite D) None of these

P.T.O.

- 7) The biggest wind farm in the world is established in _____
A) U.S.A
B) Denmark
C) Japan
D) China
- 8) _____ power resource is known as mother of industry.
A) Petroleum
B) Natural gas
C) Coal
D) None of these
- 9) Chewing gum is produced from _____ tree.
A) Teak
B) Mohogani
C) Zapote
D) Ironwood
- 10) The first hydroelectric power station of India is established on _____ river.
A) Ganga
B) Yamuna
C) Krishna
D) Kaveri

2. Answer **any four** of the following questions : **8**
- i) Define Economic Geography.
 - ii) State the names of renewable resources.
 - iii) Give the names of coal mines in Orisa.
 - iv) State uses of Manganese.
 - v) To which country India exports coal ?
 - vi) Give the names of products of deciduous forest.
3. Write short notes (any four) : **12**
- i) Branches of economic geography
 - ii) Human resource
 - iii) Soil conservation
 - iv) Manganese fields in India
 - v) Iron ore fields in Orisa
 - vi) Wind energy.
4. A) Explain distribution production and Trade of Iron Ore in U.S.A. **10**
- OR
- B) Define resource and explain types of natural resources.
5. Discuss on nature and scope of Economic Geography. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सूबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सील वापरण्यास परवानगी आहे.

1. योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

10

- 1) _____ यांती आर्थिक भूगोलाला भूअर्थशास्त्रा असे नांव दिले.
अ) चिशाॅल्म
क) रिट्टर
ब) स्ट्रॅबो
ड) हम्बोल्ट
- 2) _____ ही आर्थिक भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक भूगोल
क) औद्योगिक भूगोल
ब) सागरशास्त्र
ड) सामाजिक भूगोल
- 3) भारतात दरडोई दरवर्षी पाण्याची उपलब्धता _____ घनमीटर आहे.
अ) 1000
क) 2000
ब) 1500
ड) 2500
- 4) _____ जंगलाना जगाची फुफ्फुसे म्हणतात.
अ) उष्णकटिबंधीय
क) समशितोष्ण कटिबंधीय
ब) पानझडी
ड) यापैकी नाही
- 5) मॅंगनिज साट्याबाबत _____ चा भारतात प्रथम क्रम लागतो.
अ) मध्य प्रदेश
क) महाराष्ट्र
ब) ओरिसा
ड) गोवा
- 6) सुपिरियर सरोवर क्षेत्रात _____ प्रकारचे लोह खनिज सापडते.
अ) मॅग्नेटाईट
क) हेमटाईट
ब) लिमोनाईट
ड) यापैकी नाही
- 7) जगातील सर्वात मोठे वातशिवाद _____ या देशात उभारले आहे.
अ) स.संस्थाने
क) जपान
ब) डेन्मार्क
ड) चीन

- 8) _____ या शक्ती साधनास उद्योगाची जननी म्हणतात.
 अ) खनिज तेट ब) नैसर्गीक वायू
 क) कोळसा ड) यापैकी नाही
- 9) च्युईंगम हा पदार्थ _____ या झाडापासून तयार केला जातो.
 अ) साग ब) महोगनी
 क) झॅपोट ड) आयर्नवूड
- 10) भारतातील पहिले जलाविद्युत निर्माती केंद्र _____ नदीवर उभारण्यात आहे.
 अ) गंगा ब) यमुना
 क) कृष्णा ड) कावेरी

2. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या : 8
- 1) आर्थिक भूगोलाच्या व्याख्या द्या.
 - 2) पुनर्निर्माणक्षम साधनाची नावे सांगा.
 - 3) ओरिसातील कोळसा खानिजी नावे सांगा.
 - 4) मँगनिजचे उपयोग सांगा.
 - 5) भारत कोणकोणत्या देशाना कोळसा निर्यात करतो ?
 - 6) पानझडी अरण्यातील उत्पादने सांगा.
3. टिपा द्या (कोणत्याही चार) : 12
- 1) आर्थिक भूगोलच्या शाखा
 - 2) मानवी संपत्ती साधने
 - 3) मृदू साधारण
 - 4) भारतातील मँगनीज खाणी
 - 5) ओरिसातील लोह खाणी
 - 6) पवन उर्जा.
4. अ) सं. संस्थानातील लोहखनिजाचे वितरण, उत्पादन व व्यापार स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- ब) साधन संपत्तीची व्याख्या देऊन नैसर्गीक साधन संपत्तीचे प्रकार स्पष्ट करा.
5. अर्थिक भूगोलाच्या स्वरूप व व्याप्तीवर सविस्तर चर्चा करा. 10

- 8) _____ defeated all other kings in Dashradnya war.
a) Kurushravan b) Sudas c) Kurukools d) Bharat
- 9) The treatise _____ was written by Lokmanya Tilak.
a) Arctic Homes in the Vedas b) Aryavart
c) Shatsaharika d) None of these
- 10) The Indus valley civilization script is known as
a) Maghdi b) Kharoshtri c) Chitralipi d) Brahmi

2. Write short answers to the following questions (**any four**) : **8**
- 1) Describe the Chinese Traveller Yuanchang.
 - 2) Describe the weapons of Neolithic age.
 - 3) State the importance of godi of ships at Lothal.
 - 4) Explain the importance of Sun God in Rugvedic Period.
 - 5) Describe the varna system.
 - 6) Describe the cremation system of the Stone age.
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Inscription
 - 2) The stone age society
 - 3) The causes of decline of Indus valley civilization
 - 4) Monastic system
 - 5) Numismatic
 - 6) Sabha and Samities.
4. Discuss the literary sources of Ancient Indian history. **10**
- OR
- Discuss in detail the cultural life of Neolithic age.
5. Give detailed information on the social, religious and economical life style of Indus valley civilization. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) राजतरंगिणी हा ग्रंथ _____ याने लिहिला.
अ) कौटिल्य ब) कालिदास क) कल्हण ड) विशाखादत्त
- २) _____ ला क्रांतीयुग असे म्हणतात.
अ) नवाशमयुग ब) मध्याशमयुग
क) उत्तराशमयुग ड) पुराणाशमयुग
- ३) डॉ. वसंत शिंदे यांना सिंधु संस्कृतीचे अवशेष _____ येथे सापडले आहेत.
अ) कालीबंगन ब) हडप्पा
क) राणाधुंडाई ड) पाद्री
- ४) ऋग्वेदात वरुण देवतेशी संबंधीत _____ सुक्ते आहेत.
अ) दहा ब) बारा क) चौदा ड) सोळा
- ५) फाहियान यांनी _____ हा ग्रंथ लिहिला.
अ) तातांग-सियुकी ब) इंडिका
क) फुकोओचाओ ड) यापैकी नाही
- ६) रॉबर्ट ब्रुस फुट यांना _____ साली पल्लावरम् येथे प्रथम अशमयुगीन दगडी हत्यारे सापडले.
अ) १८६१ ब) १८६३ क) १८९६ ड) १८९८
- ७) सिंधु संस्कृतीचे _____ शी व्यापारी संबंध होते.
अ) रोम ब) अथेन्स क) सुमेरा ड) चीन
- ८) दाशराज्ञ युद्धात _____ ने इतर राजांचा पराभव केला.
अ) कुरुश्रवण ब) सुदास क) कुरुकुल्स ड) भरत

९) लोकमान्य टिळकांनी _____ हा ग्रंथ लिहिला.

- अ) आर्किटेक होमस् इन द वेदाज् ब) आर्यावर्त
क) शतसहारीका ड) यापैकी नाही

१०) सिंधु संस्कृतीची लिपी _____ या नावाने ओळखली जाते.

- अ) मागदी ब) खरोष्ट्री क) चित्रलिपी ड) ब्राम्ही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) :

८

- १) चीनी प्रवाशी युआनच्छांग बद्दल थोडक्यात माहिती सांगा.
- २) नवाश्मयुगाच्या काळातील हत्यारांची माहिती द्या.
- ३) लोथल येथील जहाजाच्या गोदीचे महत्व सांगा.
- ४) ऋग्वेदकालीन सूर्य देवतेचे महत्व सांगा.
- ५) वर्ण व्यवस्थेची माहिती द्या.
- ६) अश्मयुगीन दफन पद्धतीचे वर्णन करा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणतेही चार) :

१२

- १) शिलालेख
- २) अश्मयुगीन समाज
- ३) सिंधु संस्कृतीच्या न्हासाची कारणे
- ४) आश्रम पद्धती
- ५) नाणी
- ६) सभा व समिती.

४. प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या वाङ्मयीन साधनांची चर्चा करा.

१०

किंवा

नवाश्मयुग काळातील सांस्कृतिक जीवनाची सविस्तर माहिती द्या.

५. सिंधु संस्कृतीतील सामाजिक, धार्मिक व आर्थिक जीवनाची माहिती द्या.

१०

SLR-X – 359

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
MUSIC (Special Paper – IV
Hindustani Classical Music

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा.

10

- 1) उत्तर भारतीय संगीतात _____ थाट आहेत.
a) 5 b) 10 c) 9 d) 8
- 2) लता मंगेशकर यांना _____ या सर्वोच्च पुरस्काराने सन्मानित केले आहे.
a) पद्मश्री b) भारतरत्न c) पद्मभूषण d) पद्मविभूषण
- 3) सुगम संगीतासाठी _____ ताल वाजवितात.
a) धमार b) चौताल c) केरवा d) तेवरा
- 4) तंबोरा हे _____ वाद्य आहे.
a) तंतु b) सुषीर c) चर्म d) धन
- 5) पं. भीमसेन जोशी यांनी गायलेली _____ प्रसिद्ध आहे.
a) पोवाडा b) अभंगवाणी c) तराणा d) दादरा
- 6) मारवा रागाची जाति _____ आहे.
a) ओडव ओडव b) ओडव षाडव c) ओडव संपूर्ण d) षाडव षाडव
- 7) संतांच्या रचनांना _____ म्हणतात.
a) अभंग b) गझल c) होरी d) लावणी
- 8) राष्ट्रगीताचे जनक _____ आहेत.
a) बंकिमचंद्र चटर्जी b) रविंद्रनाथ टागोर c) प्रदीप d) हरिवंशराय बच्चन

P.T.O.

9) संगीताचे प्रभावी प्रसार माध्यम जे दृक श्राव्य आहे ते _____ होय.
 a) रेडिओ b) ग्रामोफोन c) टी.व्ही. d) वर्तमानपत्र

10) ताल केरवा _____ मंत्राचा आहे.
 a) 3 b) 2 c) 4 d) 5

2. राग मारवा किंवा तोडीच्या छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. 10

3 अ) राग केदार किंवा तोडीची शास्त्रीय माहिती लिहा. 5

ब) ताल चौताल किंवा रूपक ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 5

4. रेडिओ हे संगीताच्या प्रसाराचे प्रभावी माध्यम आहे स्पष्ट करा. 10

किंवा

ताल त्रिताल दुप्पट करा.

5. सम्राट अकबराच्या कालखंडास संगीताचे सुवर्णयुग का म्हणतात. 10

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – IV)
Government and Politics of Maharashtra

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) Maharashtra State was established in _____
A) 15 Aug. 1947 B) 26 Jan. 1950 C) 1 May 1960 D) 31 Dec. 1984
- 2) In 1953 State Reconstruction Commission established under the President of _____
A) Pandit Jawaharlal Nehru B) Justice Fajal Ali
C) Dhananjay Gadgil D) Sharad Pawar
- 3) J.V.P. Committee was constituted under the leadership of _____
A) Pandit Jawaharlal Nehru B) Vallabhbhai Patel
C) Pattabhi Sitaramyya D) K. M. Munshi
- 4) In Maharashtra _____ % people depend upon agriculture.
A) 15 B) 20 C) 40 D) 61
- 5) _____ said, Mumbai will not be a part of Maharashtra still congress exists.
A) S. K. Patil B) Morarji Desai C) S. M. Joshi D) C. D. Deshmukh
- 6) In Maharashtra _____ region largest sugarcane production.
A) Vidarbha B) Konkan
C) West Maharashtra D) Marathawada
- 7) In _____ first sugar factory on co-operative basis was started in Maharashtra.
A) Pravaranagar B) Pune C) Solapur D) Kolhapur

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- 1) _____ रोजी महाराष्ट्र राज्याची स्थापना झाली.
अ) १५ ऑगस्ट १९४७
ब) २६ जानेवारी १९५०
क) १ मे १९६०
ड) ३१ डिसेंबर १९८४
- 2) १९५३ साली _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्य पुनर्रचना आयोगाची स्थापना झाली.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू
ब) न्या. फाजल आली
क) धनंजय गाडगीळ
ड) शरद पवार
- 3) _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली जे.व्ही.पी. ही भाषावार प्रांतरचना समिती स्थापन झाली.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू
ब) वल्लभभाई पटेल
क) पट्टाभि सितारामय्या
ड) के. एम. मुन्शी
- 4) महाराष्ट्र राज्यात _____ टक्के लोक शेतीव्यवसायावर अवलंबून आहेत.
अ) १५
ब) २०
क) ४०
ड) ६१
- 5) _____ यांनी म्हटले, 'काँग्रेस जीवंत असे पर्यंत मुंबईची जनता महाराष्ट्रात समाविष्ट होणार नाही'.
अ) स. का. पाटील
ब) मोरारजी देसाई
क) एस्. एम्. जोशी
ड) सी.डी. देशमुख
- 6) महाराष्ट्रात असाचे पीक _____ या भागात सर्वात जास्त येते.
अ) विदर्भ
ब) कोकण
क) पश्चिम महाराष्ट्र
ड) मराठवाडा
- 7) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना _____ येथे निर्माण झाला.
अ) प्रवरानगर
ब) पुणे
क) सोलापूर
ड) कोल्हापूर
- 8) महाराष्ट्राच्या विकासात प्रादेशिक असमतोल किती आहे हे शोधण्याचे कार्य १९८४ साली _____ यांनी केले.
अ) वि.म.दांडेकर
ब) धनंजय गाडगीळ
क) मधु दंडवते
ड) यशवंतराव चव्हाण

9) २०१४ च्या विधानसभेत राष्ट्रीय काँग्रेसला _____ जागा मिळाल्या.

अ) १३८ ब) १०२ क) ४३ ड) २००

10) राष्ट्रवादी पक्षाचे (NCP) निवडणूक चिन्ह _____ हे आहे.

अ) घड्याळ ब) हात क) कमळ ड) रेल्वे इंजिन

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- 1) जे.व्ही.पी. समिती म्हणजे काय ?
- 2) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील सीमावाद हा अडथळा होता थोडक्यात सांगा.
- 3) महाराष्ट्रातील पक्षपद्धतीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- 4) शिवसेनेची स्थापना केंव्हा व कशासाठी झाली ?
- 5) राज्यपुनर्रचना आयोग केंव्हा स्थापन झाला ? त्यांचे अध्यक्ष कोण होते ?
- 6) महाराष्ट्राच्या राजकारणात आर्थिक निर्धारक घटक म्हणून 'सहकाराचे' महत्त्व थोडक्यात सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- 1) महाद्विभाषिक राज्य
- 2) महाराष्ट्रातील जातीचे राजकारण
- 3) भा.ज.पा.
- 4) दबाव गटाची भूमिका
- 5) शे.का.प.
- 6) आघाडी राजकारणाचे परिणाम.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीवर भाष्य करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्राच्या पक्षपद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

5. सविस्तर उत्तर लिहा :

१०

महाराष्ट्रातील आघाडी सरकारच्या राजकारणाची चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Old)
Sociological Thinkers (Special Paper – IV)**

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple Choice Questions :

10

- 1) Which of the evolution is related with social thoughts ?
A) French Revolution B) American Revolution
C) Industrial Revolution D) French and Industrial
- 2) What was the native place of the August Comte ?
A) France B) England C) America D) German
- 3) Who is the author of Positive Philosophy ?
A) Comte B) Durkheim C) Marx D) Spencer
- 4) Who propounded the Alienation theory ?
A) Durkheim B) Spencer C) Marx D) Weber
- 5) Which sociological thinker is related with “Social Fact” ?
A) Comte B) Merton C) Cooley D) Durkheim
- 6) “Evolution is the integration of matter and concomitant dissipation of motion”
who say ?
A) Marx B) Weber C) Spencer D) Merton
- 7) Who propounded the theory of “Division of Social Labour” ?
A) Merton B) Durkheim C) Marx D) Simmel
- 8) Which sociological thinker is related with “Historical Materialism” ?
A) Weber B) Marx C) Cooley D) Spencer

P.T.O.

9) Who propounded the “Theory of Organic” ?

- A) Merton B) Spencer C) Parsons D) Weber

10) Who say this “Marxism represents a form of conflict ideology in the name of the proletariat” ?

- A) Marx B) Weber C) Comte D) Merton

2. Write answers in brief **any four** :

8

- 1) Explain the status of “UMRAO class” in the French.
- 2) State nature of Guild system.
- 3) What is meant by social static ?
- 4) Define positivism.
- 5) State the definition of Evolution.
- 6) What is meant by egoist suicide ?

3. Write a short notes on **any four** :

12

- 1) Enlightenment
- 2) Social dynamic
- 3) Militant society
- 4) Social fact
- 5) Altruistic suicide
- 6) Metaphysicalism.

4. Explain the Comtes theory of three stages.

10

OR

State the Spencers Organic Theory.

5. Discuss the Durkheim’s theory of suicide.

10

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) फ्रेंच मधिल उमराव वर्गाचा दर्जा स्पष्ट करा.
 - २) संघ उत्पादन पद्धतीचे स्वरूप सांगा.
 - ३) सामाजिक स्थित्यत्मकता म्हणजे काय ?
 - ४) प्रत्यक्षवादाची व्याख्या द्या.
 - ५) उत्क्रांतीची व्याख्या सांगा.
 - ६) आत्मकेंद्रित अत्महत्या म्हणजे काय ?
३. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- १) प्रबोधनकाळ
 - २) सामाजिक गत्यात्मकता
 - ३) सैनिक समाज
 - ४) सामाजिक तथ्य
 - ५) पदार्थवादी आत्महत्या
 - ६) अध्यात्मवाद.
४. कॉम्टचा तीन अवस्थाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- स्पेन्सरचा जैविक सिद्धांत सांगा.
५. डुखीमच्या अत्महत्या सिद्धांताची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – V) (Old)
British Literature

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative given below them. **10**
- 1) Mr. Earnshaw finds Herthcliff in _____ city.
a) London b) Liverpool c) Boston d) None of the above
 - 2) _____ is the name of Hindley's son.
a) Hareton b) Edgar c) Heathcliff d) Mr. Lockwood
 - 3) _____ is a father of Desdemona.
a) Roderigo b) Cassio c) Brabantio d) Lodovico
 - 4) Desdemona's handkerchief is spotted with _____.
a) gooseberries b) Rose c) Strawberries d) Jasmine
 - 5) Catherine and Heathcliff often wonder
a) On the moors b) Near the valley c) At the church d) At the market
 - 6) Mr. Linton had two children _____.
a) Edgar and Isabella b) Heathcliff and Cathy
c) Hareton and Catherine d) None of the above
 - 7) Brabantio was a rich _____.
a) Lieutenant b) Senator
c) General d) Governor

- 8) Cyprus was over without any conflict, because _____
- a) Cassio was made Lieutenant
 - b) Othello' got married with Desdemona
 - c) The storm destroyed Turkish feet entirely
 - d) None of the above
- 9) _____ hold the handkerchief of Desdemona and put it in Cassio's room.
- a) Roderigo
 - b) Iago
 - c) Bianca
 - d) Lodovico
- 10) Wuthering Heights is published under the Pseudonym of
- a) Catherine Linton
 - b) Ellis Bell
 - c) Elizabeth Earnshaw
 - d) Emily Bronte

2. Write short answers of the following questions (**any five**):

10

- 1) What are the views of Celia's lover about fame and rumours ?
- 2) State the central theme of the poem 'A Poison Tree'.
- 3) How long the poet will wait for his beloved in the poem 'O My Luve's ?
- 4) With whom the poet's lover is compared in the poem 'O My Luve's ?
- 5) State the Christian ideology in the poem 'Easter'.
- 6) Who is Solitary Reaper according to William Wordsworth ?
- 7) Which things the poet will prepare for his beloved in the poem 'The Passionate Shepherd to his Love'.

3. A) Answer **any two** of the following questions in short.

6

- 1) How the rise of the middle class and democratic Government affected the rise of the novel ?
- 2) What is the central theme of Shakespearean tragedies ?
- 3) Discuss the various factors responsible for the rise of novel.
- 4) State how the tragic flaw (Hamartia) affect and play important role in Shakespearean tragedies.

B) Give reference to context of the following (**any two**): **4**

- 1) Spend not then his gifts in vain,
Suns that set may rise again,
But if once we lose this light
Tis, with us, perpetual night.
- 2) So let us love, dear love, like as
We ought.
Love is the lesson which the
Lord us taught.
- 3) A gown made of the finest wool
Which from our pretty lambs we pull
Fair lined slippers for the cold,
With buckles of the purest gold;
- 4) Tilla' the seas gang dry, my dear,
And the rocks melt wi' the sun!
I will luvè there still my dear
While the sands o' life shall run.

4. Answer **any one** of the following questions: **10**

- 1) Consider Othello' as a tragic hero.
- 2) Sketch the character Iago as a Villian.

5. Discuss the plot construction of the novel, Wuthering Heights. **10**

SLR-X – 368

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – V) (Old)
साहित्यशास्त्र और समालोचना

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न आवश्यक हैं।
२) दाईं ओर दर्शाये गये अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. नीचे दिए गए पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर निम्नलिखित वाक्यों को फिर से लिखिए। 10
- 1) _____ को पंचम वेद कहा जाता है।
क) उपन्यास ख) नाटक ग) निबन्ध घ) महाकाव्य
- 2) 'वक्रोक्ति काव्य जीवितम्' ऐसा _____ ने कहा है।
क) वामन ख) क्षेमेन्द्र ग) कुन्तक घ) भामह
- 3) _____ तत्त्व काव्य की आत्मा है।
क) कल्पना ख) भाव ग) बुद्धि घ) शैली
- 4) महाकाव्य और खण्डकाव्य में सामान्यतः वही भेद है, जो उपन्यास और _____ में है।
क) कहानी ख) संस्मरण ग) रेखाचित्र घ) रिपोर्टाज
- 5) _____ ने उपन्यास को मानव चरित्र का चित्र मात्र कहा है।
क) डॉ. गुलाबराय ख) डॉ.ह.प्र. द्विवेदी
ग) डॉ. रामचन्द्र शुक्ल घ) प्रेमचंद
- 6) एक घटना, एक संवेदना, एक प्रयोजन यह _____ की विशेषता है।
क) नाटक ख) उपन्यास ग) कहानी घ) महाकाव्य
- 7) 'यदि गद्य कवियों या लेखकों की कसौटी है, तो निबन्ध गद्य की कसौटी है' यह विधान _____ का है।
क) डॉ. रामचन्द्र शुक्ल ख) डॉ. गुलाबराय
ग) डॉ. ह. प्र. द्विवेदी घ) डॉ. नगेन्द्र

P.T.O.

8) चरण के किसी स्थल पर विराम या विश्राम का स्थल होता है। उस विराम या विश्राम को _____ कहा जाता है।

क) मात्रा ख) गण ग) यति घ) गति

9) संस्कृत आचार्यों में सबसे पहले आचार्य _____ ने अपने ग्रन्थ 'काव्यालंकार' में महाकाव्य का विषद विवेचन किया।

क) दण्डी ख) भामह ग) विश्वनाथ घ) रुद्रट

10) सुनीत, शोकगीत, संबोधन गीत, लावनी आदि भेद _____ मुक्तक के हैं।

क) पाठ्य मुक्तक ख) गीति मुक्तक ग) नीति मुक्तक घ) रीति मुक्तक

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) प्रबन्ध काव्य के कौन-कौन से भेद होते हैं ?
- 2) फ्रायड के मतानुसार काव्य की प्रेरणा क्या है ?
- 3) चौपाई छन्द का लक्षण बताइए।
- 4) कहानी की कोई एक परिभाषा लिखिए।
- 5) आचार्य मम्मट ने साहित्य के कौन-कौनसे प्रयोजन बताये हैं ?
- 6) काव्य की कोई एक परिभाषा लिखिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

10

- क) अभिधा शब्दशक्ति.
- ख) सोरठा.
- ग) प्रगीत.

4. उपन्यास की कोई एक परिभाषा देकर उपन्यास के तत्त्वों को समझाइए।

10

अथवा

काव्य के तत्त्वों का परिचय दीजिए।

5. भारतीय परम्परा के अनुसार महाकाव्य के लक्षण बताइए।

10

SLR-X – 369

Seat
No.

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – V) (Old)
Indian Poetics**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

1) ಕಾವ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾಃ

ಅ) ರೀತಿ

ಆ) ಅಲಂಕಾರಂ

ಇ) ಧ್ವನಿ

ಈ) ರಸಂ

2) ರೀತಿರಾತ್ಮಾ

ಅ) ಕಥಾ

ಆ) ಚರಿತ್ರಂ

ಇ) ಧ್ವನಿಃ

ಈ) ಕಾವ್ಯಸ್ಯ

3) ಕವಿಗೆ ಬೇಕು

ಅ) ಪ್ರತಿಭೆ

ಆ) ರಸಿಕ

ಇ) ಬುದ್ಧಿ

ಈ) ಕಾಗದ

4) ಭರತ ಬರೆದದ್ದು _____ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಅ) ಕಾವ್ಯ

ಆ) ನಾಟ್ಯ

ಇ) ಛಂದೋ

ಈ) ಧ್ವನಿ

5) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

ಅ) ಬೇಂದ್ರೆ

ಆ) ಕುವೆಂಪು

ಇ) ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ

ಈ) ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ

6) ರಸಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಅ) ಎಂಟು

ಆ) ಹತ್ತು

ಇ) ಆರು

ಈ) ಒಂಭತ್ತು

7) ಕುಂತಕನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಅ) ಧ್ವನಿ

ಆ) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ

ಇ) ರಸ

ಈ) ಔಚಿತ್ಯ

P.T.O.

8) ಅಭಿನವಗುಪ್ತನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಅ) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ

ಆ) ಅಲಂಕಾರ

ಇ) ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ

ಈ) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ

9) ರಸಿಕ

ಅ) ಕವಿ

ಆ) ಸಹೃದಯ

ಇ) ಟೀಕಾಕಾರ

ಈ) ಸಂಶೋಧಕ

10) _____ ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ.

ಅ) ಶಬ್ದಂ

ಆ) ವಾಕ್ಯಂ

ಇ) ಕವಿ

ಈ) ರಸಂ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಶೃಂಗಾರ ರಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ ?
- 2) ಕಾವ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಯಾವುವು ?
- 3) ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದರೇನು ?
- 4) ಮಮ್ಮಟನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ.
- 5) ಸಂಚಾರಿ ಭಾವ ಎಂದರೇನು ?
- 6) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ವಿಶ್ವನಾಥ
- 2) ಔಚಿತ್ಯ
- 3) ಧ್ವನಿ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 2) ಭರತನ ರಸ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಕಾವ್ಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

10

SLR-X – 370

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – V) (Old)
भाषाविज्ञान व व्याकरण (पूर्वार्ध)

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) 'भाष्' हा धातू कोणत्या भाषेतील आहे ?

(संस्कृत/प्राकृत/अपभ्रंश/महाराष्ट्री)

२) भाषेचे मुख्य कार्य कोणते ?

लेखन/वाचन/संज्ञापन/माहिती)

३) ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचा पाया कोणी घातला ?

(सर विल्यम जोन्स/सोस्यूर/चॉम्स्की/लबव)

४) मानवेतर सचेतन प्राणी भावनाभिव्यक्तीसाठी किती प्रकारचे संकेत वापरतो ?

(एक/दोन/तीन/चार)

५) भाषिक परिवर्तनाचा अभ्यास सर्वप्रथम कोणी केला ?

(हॉकेट/डॉर्फ/होन्लै/डेलहाईम्स)

६) शब्दातील दोन समान वर्ण उच्चारात एकाच वेळी येतात त्यास कोणते ध्वनिपरिवर्तन म्हणतात ?

(अंत्यस्वरलोप/मध्यस्वरलोप/समानस्वरलोप/वर्णविपर्यय)

७) शब्दांना उच्च अर्थ प्राप्त होतो. त्यास काय म्हणतात ?

(अर्थसंकोच/अर्थविस्तार/अर्थप्रशस्ती/अर्थच्युती)

८) भाषेची रचना कशी असते ?

(बहुस्तरीय/द्विस्तरीय/त्रिस्तरीय/एकांगी)

P.T.O.

- ९) मराठी ही भारतीय आर्य कुळातील कोणती भाषा आहे ?
(भूतकालीन/भविष्यकालीन/वर्तमानकालीन/सर्वकालीन)
- १०) 'सुलभ भाषाविज्ञान' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
(कल्याण वगळे/द.दि.पुंडे/ग.नां.जोगळेकर/लीला गोविलकर)
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०
- १) भाषेचे दोन विशेष सांगा.
 - २) भाषेच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा.
 - ३) सर विल्यम जोन्सने कोणत्या तीन भाषांचा समन्वय मांडला.
 - ४) मराठीच्या जनक भाषेसंबंधी थोडक्यात चर्चा करा.
 - ५) ध्वनिपरिवर्तनाचे प्रकार लिहा.
 - ६) ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे दोन प्रकार सांगा.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १०
- १) आंतर-बहिर्वर्तूळ सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - २) मानव व मानवेतर प्राण्यातील संदेशनाचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.
 - ३) भाषा एक सामाजिक संस्था आहे ते स्पष्ट करा.
४. अर्थपरिवर्तन म्हणजे काय सांगून अर्थपरिवर्तनाचे प्रकार स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ध्वनिपरिवर्तनाची कारणे व प्रकार साधार विशद करा.
५. भाषा म्हणजे काय ते सांगून भाषेची लक्षणे सविस्तर लिहा. १०
-

SLR-X – 374

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) Semester V Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – V) (Old)
Macro Economics**

Day and Date : Wednesday : 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) According to _____, supply creates its own demand.
a) J.M. Keynes b) J.B. Say c) J.S. Mill d) Ricardo
- 2) Gross National Product – Depreciation
a) N.N.P. b) P.C.I.
c) Disposable income d) None of these
- 3) The book 'General Theory of Employment, Interest and Money' was published in
a) 1926 b) 1936 c) 1946 d) 1956
- 4) National income is income of country measured during a period of
a) One year b) Three years c) Five years d) Two years
- 5) APC in underdeveloped countries is
a) Low b) High c) Medium d) None of these
- 6) Consumption is a function of
a) Saving b) Investment c) Income d) None of these
- 7) Marginal efficiency of capital is related with
a) Supply of money b) Liquidity c) Investment d) None of these
- 8) Macro economics always considers _____ price level.
a) Retail b) Individual c) General d) None of these

P.T.O.

- 9) According to Keynes due to the lack of effective demand _____ is created.
a) Unemployment b) Supply c) Production d) None of these
- 10) The investment does not occur due to the changes in consumption is called _____ investment.
a) Autonomous b) Induced c) Value d) None of these
2. Write short answer of the following questions (**any four**) : **8**
- 1) Define National Income.
 - 2) What is Consumption function ?
 - 3) What is Real Investment ?
 - 4) What is Disposable Income ?
 - 5) Define Macro economics.
 - 6) State the equation M.P.C.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Importance of national income data.
 - 2) Scope of Macro economics.
 - 3) Law of Market.
 - 4) Effective demand.
 - 5) Gross Domestic Product (GDP).
 - 6) Per Capita Income (PCI).
4. Answer the following (**any one**) : **10**
- a) Discuss the factors influencing consumption.
 - b) Discuss the methods of measurement of national income.
5. Explain the Keynesians theory of employment. **10**

मराठी रुपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) _____ यांच्या मते, 'पुरवठा स्वतःसाठी मागणी निर्माण करतो'.
अ) जे.एम्.केन्स ब) जे.बी.से क) जे.एस्.मिल ड) रिकार्डो
- २) स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन - घसारा
अ) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन ब) दरडोई उत्पन्न क) व्ययशक्य उत्पन्न ड) यापैकी नाही
- ३) 'रोजगारी, व्याज व पैसा विषयक सर्वसाधारण सिद्धान्त' हा ग्रंथ _____ साली प्रसिद्ध झाला.
अ) १९२६ ब) १९३६ क) १९४६ ड) १९५६
- ४) राष्ट्रीय उत्पन्न हे देशाचे उत्पन्न असते, त्याचे मापन _____ या कालावधीत केल जाते.
अ) एक वर्ष ब) तीन वर्षे क) पाच वर्षे ड) दोन वर्षे
- ५) अविकसित देशात सरासरी उपभोग प्रवृत्ती (APC) _____ असते.
अ) कमी ब) जास्त क) मध्यम ड) यापैकी नाही
- ६) उपभोग _____ घटकाचे फलन आहे.
अ) बचत ब) गुंतवणूक क) उत्पन्न ड) यापैकी नाही
- ७) भांडवलाची सीमांत लाभक्षमता याशी निवडीत असते
अ) पैशाचा पुरवठा ब) रोखता क) गुंतवणूक ड) यापैकी नाही
- ८) स्थूल अर्थशास्त्र हे _____ किंमतपातळीचा विचार करते.
अ) किरकोळ ब) व्यक्तिगत क) सर्वसाधारण ड) यापैकी नाही
- ९) केन्सच्या मते, प्रभावी मागणीच्या कमतरते मुळे _____ निर्माण होते.
अ) बेरोजगारी ब) पुरवठा क) उत्पादन ड) योपैकी नाही
- १०) जी गुंतवणूक उपभोगातील बदला मुळे न होता स्वतंत्रपणे होते तिला _____ गुंतवणूक म्हणतात.
अ) स्वायत्त ब) प्रेरित क) मूल्य ड) योपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) राष्ट्रीय उत्पन्नाची व्याख्या करा.
 - २) उपभोग फलन म्हणजे काय ?
 - ३) वास्तव गुंतवणूक म्हणजे काय ?
 - ४) व्ययशक्य उत्पन्न म्हणजे काय ?
 - ५) स्थूल अर्थशास्त्राची व्याख्या करा.
 - ६) सीमांत उपभोग प्रवृत्तीचे सूत्र सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या आकडेवारीचे महत्व.
 - २) स्थूल अर्थशास्त्राची व्याप्ती.
 - ३) बाजारपेठेचा नियम.
 - ४) प्रभावी मागणी.
 - ५) सकल घरेलू उत्पादन
 - ६) दरडोई उत्पन्न
४. कोणत्याही एका प्रश्नावर उत्तर लिहा. १०
- अ) उपभोग फलना परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
 - ब) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धतीची चर्चा करा.
५. केन्सचा रोजगार विषयक सिद्धान्त स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. – III (Sem. – V) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – VIII) (Old)
Urban Geography**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Choose correct alternative from the following : 10

- 1) _____ is the sub branch of Human Geography.
a) Urban Geography b) Bio-Geography
c) Climatology d) None of these
- 2) Urbanization is _____ process.
a) Sudden b) Gradual c) Moderate d) None of these
- 3) Sarnath is the religious center of _____
a) Baudh b) Sikhs c) Hindu d) None of these
- 4) The concentric zone theory was Postulated by Burgess in _____
a) 1924 b) 1925 c) 1940 d) 1923
- 5) Very rich people lives in _____ zone of city.
a) Residential b) Commuter's c) Industrial d) None of these
- 6) _____ introduced the concept of garden city.
a) Haward b) Von Thunon c) Homer d) Ulman
- 7) The Urban Center Singapur has _____ type of situation.
a) Frontier b) Central c) Peripheral d) None of these
- 8) The concept of rural-urban fringe was first time used by _____ in 1937.
a) Ulman b) Smith c) Ratzel d) Von Thunon

9) Miraj, Manamad, Kurduwadi, urban centres are developed mainly due to

- _____
- a) Transportation b) Trade
c) Mining d) Educational

10) _____ is the educational city.

- a) Cambridge b) Mumbai c) Pandharpur d) Solapur

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

- 1) What is urbanisation ?
- 2) State the characteristic of Urban Settlement.
- 3) Define the situation of Urban Centers.
- 4) What is Megalopolis ?
- 5) Water Gap Site.
- 6) State the merits of Sector Theory.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Systematic Approach in Urban Geography
- 2) Linear Situation
- 3) Process of Urban Planning
- 4) Vertical growth of cities
- 5) Rural-Urban Fringe
- 6) Cultural Factors of Urbanization.

4. Explain the nature and scope of Urban Geography in brief.

10

OR

Discuss the Concentric Zone Theory of A. E. W. Burgess.

5. Write a geographical account on the solution of Urban Problem.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.
३) नकाशा स्टेन्सील्सचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
४) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा व गाळलेल्या जागा भरा :

१०

- १) _____ ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) नागरी भूगोल ब) जैविक भूगोल क) हवामानशास्त्र ड) यापैकी कांही नाही
- २) नागरीकरण ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ) आकस्मित ब) सावकाश क) मध्यम ड) यापैकी कांही नाही
- ३) सारनाथ हे _____ चे धार्मिक तीर्थ क्षेत्र आहे.
अ) बौद्ध ब) शिख क) हिंदू ड) यापैकी कांही नाही
- ४) सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत बर्गोस यांनी _____ मध्ये मांडला.
अ) १९२४ ब) १९२५ क) १९४० ड) १९२३
- ५) _____ जट्ट्यामध्ये अत्यंत श्रिमंत लोक राहतात.
अ) निवासी ब) अभिगमण क) आद्योगिक ड) यापैकी कांही नाही
- ६) _____ यांनी उद्याननगराची संकल्पना मांडली.
अ) हॉवर्ड ब) व्हान थुनान क) होमर ड) उलमन
- ७) सिंगापूर या नागरी केंद्राची _____ स्थिती आहे.
अ) सिमावर्ती ब) मध्यवर्ती क) परिधीय ड) यापैकी कांही नाही
- ८) ग्रामीण-नागरी पट्टा ही संकल्पना सर्वात प्रथम _____ यांनी १९३७ मध्ये वापरली.
अ) उलमन ब) स्मीथ क) रॅटझेल् ड) व्हान थुनान
- ९) मिरज, मनमाड, कुर्दुवाडी ही नागरी केंद्रे मुख्यता _____ मुळे विकसित झाली आहेत.
अ) वाहतूक ब) व्यापार क) खाणकाम ड) शिक्षण
- १०) _____ हे शैक्षणिक शहर आहे.
अ) केंब्रिज ब) मुंबई क) पंढरपूर ड) सोलापूर

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) नागरीकरण म्हणजे काय ?
 - २) नागरीवस्तीची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ३) नगराच्या स्थितीची व्याख्या द्या.
 - ४) महा-महानगर म्हणजे काय ?
 - ५) जलविदर स्थान.
 - ६) भिजाखंड सिद्धांताचे गुण सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) नागरी भूगोलातील क्रमबद्ध अभ्यास पद्धती
 - २) रेखाकृती स्थिती
 - ३) नगर नियोजनाची प्रक्रिया
 - ४) नगराचा ऊर्ध्व विकास
 - ५) खेडे-नगर परिसीमा क्षेत्र
 - ६) नागरीकरणाचे सांस्कृतिक घटक.
४. नागरी भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती थोडक्यात स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ए. इ. डब्लू बर्गेस यांच्या सेंट्रियल कटिबंध सिद्धांताचे वर्णन करा.
५. नागरी समस्यांच्या उपायावर भौगोलीक निबंध लिहा. १०
-

SLR-X – 376

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – V) (Old)
History of Mughal India (1526 – 1707)

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option : **10**
- 1) _____ wrote the book of Humayunnama.
a) Humayun b) Khafikhan c) Inaytulla d) Gulbadan Begum
 - 2) 'Muntkhab-Ut-Tavarikh' has been written by
a) Abdul Latif b) Abul-Fazal c) Khafikhan d) Jahangir
 - 3) _____ language Autobiography of written by Babar.
a) Farshi b) Hindi c) Turki d) Arabi
 - 4) Coronation ceremony of Humayun to take place in
a) 1528 b) 1530 c) 1531 d) 1532
 - 5) In the year 1576 the battle of Haldi-Ghati happened between _____ and _____.
a) Babar-Ibrahim Lodi b) Humayun-Sherkhan
c) Akbar-Ranasang d) Akbar-Hemu
 - 6) Shershah died in
a) 22 May 1545 b) 22 May 1546
c) 22 May 1547 d) 22 May 1548
 - 7) Hemu defeated by Akbar in _____ battle.
a) Battle of Ghagra b) Battle of Chausa
c) Battle of Khanwa d) IInd battle of Panipat

P.T.O.

- 8) Who introduced the coin Rupee in Mughal period ?
 a) Shershah b) Babar c) Akbar d) Humayun
- 9) In which place the Tomb of Salim Chisti ?
 a) Aurangabad b) Lahore c) Delhi d) Fattepur-Sikri
- 10) Who built the palace of 'Din-Panhah' near Delhi ?
 a) Babar b) Akbar c) Humayun d) Shershah

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) Write short information about Ain-A-Akbari.
- 2) State the four archeological sources of Mughal period.
- 3) State the early life of Babar.
- 4) Describe the battle of Chausa.
- 5) Describe the coins system of Shershah.
- 6) Explain the 'Sulah-Kul' Policy of Akbar.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Abdul Hamid Lahori.
- 2) Causes of Babars campaign on Hindustan.
- 3) Humayun's problem.
- 4) Central Administration of Shershah.
- 5) Battle of Panipat (1526).
- 6) Din-E-Elahi.

4. Explain the importance of Persian sources of Mughal India. **10**

OR

Describe the second battle of Panipat and its effects. **10**

5. Review the Manasabdari system of Akbar's period. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे गुण दर्शावितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्याय निवडून लिहा :

१०

१) 'हुमायूननामा' हा ग्रंथ _____ यानी लिहिला.

अ) हुमायून ब) खाफीखान क) इनायतुल्ला ड) गुलबदन बेगम

२) 'मुंतखब-उत्त-तवारिख' हा ग्रंथ _____ यानी लिहिला.

अ) अब्दुल लतीफ ब) अब्दुल फजल क) खाफीखान ड) जहाँगीर

३) _____ भाषेत बाबराने आपले आत्मचरित्र लिहिले आहे.

अ) फार्सि ब) हिन्दी क) तुर्की ड) अरबी

४) हुमायूनचा राज्याभिषेक _____ या वर्षी संपन्न झाला.

अ) १५२८ ब) १५३० क) १५३१ ड) १५३२

५) १५७६ चे हळदी घाटीचे युद्ध _____ व _____ यांच्यांत घडून आले .

अ) बाबर-इब्राहिम लोदी ब) हुमायून-शेरखान
क) अकबर-राणासंग ड) अकबर-हेमू

६) शेरशहाचा मृत्यू _____ मध्ये झाला.

अ) २२ मे १५४५ ब) २२ मे १५४६
क) २२ मे १५४७ ड) २२ मे १५४८

७) _____ या युद्धात अकबराने हेमूचा पराभव केला.

अ) घाग्राची लढाई ब) चौसाची लढाई क) खानवाची लढाई ड) पानिपतचे दूसरे युद्ध

८) मुघलकालात 'रुपया' हे चलन कोणी प्रचलित केले ?

अ) शेरशहा ब) बाबर क) अकबर ड) हुमायून

- ९) सलिम चिस्तीचा दर्गा कोठे आहे ?
 अ) औरंगाबाद ब) लाहोर क) दिल्ली ड) फतेपूर - सिक्री
- १०) दिल्लीजवळ 'दिन-पनाह' नावाचा राजवाडा कोणी बांधला ?
 अ) बाबर ब) अकबर क) हुमायून ड) शेरशहा
२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) 'ऐन-ए-अकबरी' या ग्रंथाची थोडक्यात माहिती लिहा.
 २) मुघलकालीन इतिहासाची कोणतीही चार पूरातत्वीय साधने सांगा.
 ३) बाबराचा जीवनवृत्तांत सांगा.
 ४) चौसाच्या लढाईचे वर्णन करा.
 ५) शेरशहाच्या चलनव्यवस्थेचे वर्णन करा.
 ६) अकबराचे 'सुलह-कूल' धोरण स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा. १२
- १) अब्दुल हमीद लाहोरी.
 २) बाबराच्या हिंदुस्थानावरील हल्याची कारणे.
 ३) हुमायूनपूढील समस्या.
 ४) शेरशहाचे केंद्रीय प्रशासन.
 ५) पानिपतची लढाई (१५२६).
 ६) दिन-ई-ईलाही.
४. मुघल भारताच्या इतिहासाच्या पर्शियन साधनांचे महत्व स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- द्वितीय पानिपत युद्धाचे वर्णन करून युद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा. १०
५. अकबरकालीन मनसबदारी पद्धतीचा आढावा घ्या. १०

SLR-X – 377

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
MUSIC (Special Paper – V)
Hindustani Classical Music

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा :

10

- 1) बिसमिल्ला खाँ प्रसिद्ध _____ वादक होते.
a) तबला b) सनई c) बासरी d) सुंद्री
- 2) रूपक ताल _____ मात्रांचा आहे.
a) 5 b) 6 c) 7 d) 8
- 3) संतांच्या रचनांना _____ म्हणतात.
a) अभंग b) होरी c) झूला d) पोवाडा
- 4) तंबोच्याला _____ तारा असतात.
a) 4 b) 5 c) 1 d) 2
- 5) पं. भीमसेन जोशी यांचा जन्म _____ या राज्यातील आहे.
a) महाराष्ट्र b) कर्नाटक c) मध्य प्रदेश d) उत्तर प्रदेश
- 6) ताल केरवा _____ मात्रांचा आहे.
a) 3 b) 2 c) 4 d) 5
- 7) महंमद रफी प्रसिद्ध _____ होते.
a) शास्त्रीय गायक b) भजन गायन c) गझल गायक d) पार्श्व गायक
- 8) राग हिंडोलची जाति _____ आहे.
a) ओडव ओडव b) ओडव संपूर्ण c) ओडव षाडव d) संपूर्ण षाडव

P.T.O.

- 9) पोवाडा गायनाने _____ रसाची निर्मिती होते.
 a) शांत b) वीर c) शृंगार d) भक्ती
- 10) मियामल्हार राग _____ आहे.
 a) सायंकालीन b) रात्रकालीन c) ऋतुकालीन d) प्रातःकालीन
2. राग मियामल्हार किंवा हिंडोल रागातील छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **10**
3. अ) राग हिंडोल किंवा चंद्रकौसची शास्त्रीय माहिती लिहा. **5**
 ब) ताल त्रिताल किंवा एकताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **5**
4. लोकसंगीतातील कोणत्याही 2 गीतप्रकारांची माहिती द्या. **10**
 किंवा
 ताल त्रिताल चौपट लिहा.
5. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका कलाकाराचे चरित्र लिहा. **10**
-

SLR-X – 378

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Old)
Political Sociology
Special Paper – V

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer :

10

- 1) What is input in the political system ?
 - A) Conversion of demands into output
 - B) The process of political alienation
 - C) Decisions of the political system
 - D) Demands and support made upon the political system
- 2) Which of the following pairs correctly matched ?
 - A) Political Culture – Almond and Verba
 - B) The Political System – Mao
 - C) Political Man – Laski
 - D) None of the above
- 3) Which of the following names is associated concept of base and super structure ?
 - A) Hegel
 - B) Karl Marx
 - C) David Easton
 - D) Almond
- 4) Who among the following suggested the idea of stateless society ?
 - A) David Easton
 - B) Hegel
 - C) Karl Marx
 - D) None of the above
- 5) Who among the following is the author of 'The process of government' ?
 - A) David Easton
 - B) Arthur Bentley
 - C) Karl Marx
 - D) None of the above
- 6) Who among the following is the author of 'The Political System' ?
 - A) Mao
 - B) David Easton
 - C) Karl Marx
 - D) Lenin

P.T.O.

- 7) Who among the following is the author of 'Political Culture' ?
A) Almond and Verba
B) David Easton
C) Kamplan
D) None of the above
- 8) The concept 'socialization' has been taken by the political science from
A) Psychology
B) Sociology
C) Biology
D) None of the above
- 9) According to _____ civil culture means collectively accepted goals and rules.
A) Roy Macridis
B) David Easton
C) Verba
D) None of the above
- 10) _____ is the instruments of political socialization.
A) Media
B) Religion system
C) Caste system
D) None of the above

2. Write answer in brief (**any four**) : 8
- 1) What is political sociology ?
 - 2) System approach.
 - 3) What is an interdisciplinary approach ?
 - 4) What is political socialization ?
 - 5) What is political culture ?
 - 6) Explain the importance of political culture.
3. Write short notes on (**any four**) : 12
- 1) Scope of political sociology.
 - 2) Marxist approach.
 - 3) Parochial political culture.
 - 4) Participant political culture.
 - 5) Political socialization.
 - 6) Importance of political socialization.
4. Write answer to **any one** of the following : 10
- Explain the nature and scope of political sociology.
- OR
- Explain the factors influencing political culture.
5. Explain in detail. 10
- What is political socialization ? Explain the agencies of political socialization.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) राजकीय व्यवस्थेतील अदान म्हणजे काय ?
अ) मागण्याचे प्रदानात रूपांतर करणे
ब) राजकीय परात्मभावाची प्रक्रिया
क) राजकीय व्यवस्थेचे निर्णय
ड) राजकीय व्यवस्थेकडे केलेल्या मागण्या आणि दिलेला पाठिंबा
- २) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य प्रकारे जुळवली आहे ?
अ) राजकीय संस्कृति-आल्मंड व व्हर्बा ब) राजकीय व्यवस्था-माओ
क) राजकीय मानव-लास्की ड) वरीलपैकी नाही
- ३) पुढीलपैकी कोणते नाव 'पाया व इमारत' या संकल्पनेशी संबंधित आहे ?
अ) हेगेल ब) कार्ल मार्क्स क) डेव्हिड ईस्टन ड) आल्मंड
- ४) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंताने राज्यविहिन समाजाची कल्पना मांडली ?
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) हेगेल क) कार्ल मार्क्स ड) वरीलपैकी नाही
- ५) खालीलपैकी कोण 'दी प्रोसेस ऑफ गव्हर्नमेंट' चा लेखक आहे ?
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) आर्थर बेंटले क) कार्ल मार्क्स ड) वरीलपैकी नाही
- ६) खालीलपैकी कोण 'दि पोलिटिकल सिस्टम' चा लेखक आहे ?
अ) माओ ब) डेव्हिड ईस्टन क) कार्ल मार्क्स ड) लेनिन
- ७) खालीलपैकी कोण 'पोलिटिकल कल्चर' चा लेखक आहे ?
अ) आल्मंड व व्हर्बा ब) डेव्हिड ईस्टन
क) काम्प्लान ड) वरीलपैकी नाही
- ८) सामाजीकरण ही संकल्पना _____ या विषयातून राज्यशास्त्रज्ञानी घेतली.
अ) मानसशास्त्र ब) समाजशास्त्र क) जीवशास्त्र ड) वरीलपैकी नाही
- ९) _____ यांच्या मते, सामुहिकपणे स्वीकारलेली ध्येय व नियम म्हणजे राजकीय संस्कृती होय.
अ) रॉय मॅक्रिडीस ब) डेव्हिड ईस्टन क) व्हर्बा ड) वरीलपैकी नाही
- १०) _____ हे राजकीय सामाजीकरणाचे साधन आहे.
अ) प्रसार माध्यमे ब) धार्मिक व्यवस्था
क) जात व्यवस्था ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणत्याही चार) : ८
- १) राजकीय समाजशास्त्र म्हणजे काय ?
 - २) व्यवस्थात्मक दृष्टिकोन.
 - ३) आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
 - ४) राजकीय सामाजीकरण म्हणजे काय ?
 - ५) राजकीय संस्कृति म्हणजे काय ?
 - ६) राजकीय संस्कृतीचे महत्व स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती.
 - २) मार्क्सवादी दृष्टिकोन.
 - ३) संकुचित राजकीय संस्कृति.
 - ४) सहभागी राजकीय संस्कृति.
 - ५) राजकीय सामाजीकरण.
 - ६) राजकीय सामाजीकरणचे महत्व.
४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा : १०
- राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- राजकीय संस्कृतीवर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.
५. सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- राजकीय सामाजीकरण म्हणजे काय ? राजकीय सामाजीकरणाची माध्यमे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special) (Paper – V) (Old)
Social Psychology**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10

- 1) The process through which we seek to know and understand of person such process is called as _____
A) Economics perception B) Social perception
C) Situational perception D) Political perception
- 2) We reduce our effects in social cognition by _____ and _____ process.
A) Heuristics and automatic B) Magic and thinking
C) Social and self D) No and No
- 3) The five basic emotions which are reflected by ancient period by _____
A) Izard B) Jung C) Smith D) Fisk
- 4) Thought suppression process strongly by social psychologist _____
A) Well B) Denial Wegner
C) Gibs D) Smith
- 5) _____ is the first experiment researcher on social psychology.
A) Sigmond Frued B) F. H. Allport
C) Lindzey D) Buck
- 6) First classical approach of theories expressed by _____
A) Bus B) Jones and Devies
C) Anderson D) Allport
- 7) Observation is a word created from Latin word _____
A) Yeksha B) Ruksha C) Daksha D) Any other

8) Solomon Asch is the founder of experimental social psychology in _____

- A) 1930 B) 1955 C) 1946 D) 1970

9) Social psychology focuses on the _____ of individuals.

- A) Mark B) Situation
C) Behaviour D) Any other

10) In attitude there are _____ forms.

- A) One B) Two C) Four D) Three

2. Answer **any four** of the following :

8

- 1) Describe in brief the benefits of experimental method.
- 2) When and why attitude effected on behaviour ?
- 3) What is social cognition ?
- 4) What is heuristic and automatic process ?
- 5) Define social psychology.
- 6) What is the independent variables ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Systematic observation method.
- 2) The attitude-behaviour link.
- 3) Resistance to persuasion.
- 4) Impact of behaviour on attitude.
- 5) Attitude formation and social learning.
- 6) Nature of social psychology.

4. Answer **any one** long types questions of the following :

10

A) Discuss the co-relation methods in social psychology.

OR

B) Explain the nature and definition of social psychology.

5. Discuss the basic channels of non-verbal communication.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

१) ज्या पद्धतीद्वारे आपण इतरांना समजावून घेतो त्या पद्धतीला _____ म्हणतात.

अ) आर्थिक संवेदन

ब) सामाजिक संवेदन

क) परिस्थितीजन्य संवेदन

ड) राज्यशास्त्रीय संवेदन

२) सामाजिक बोधनातील परिश्रम प्रक्रिया आपण ज्या प्रक्रियेद्वारे कमी करतो त्यास _____ व _____ प्रक्रिया म्हणतात.

अ) नवगामी व स्वयंचलित

ब) जादुमय व विचार

क) सामाजिक व स्व

ड) नाही - नाही

३) _____ च्या मते पाच मूलभूत भावना आदिम काळापासून प्रतिबिंबित होत आहेत.

अ) इझार्ड

ब) युंग

क) स्मिथ

ड) फिस्क

४) _____ नावाच्या सामाजिक मानसशास्त्रज्ञाने विचार दडपते या प्रक्रियेचा बारकाईने अभ्यास केला.

अ) वेल

ब) डॉनिएल वॅगनर

क) गिब्स

ड) स्मिथ

५) _____ याने सर्व प्रथम सामाजिक मानसशास्त्रात प्रायोगिक संशोधन केले.

अ) सिंगड फ्राईड

ब) एफ. एच. ऑलपोर्ट

क) लिंडसे

ड) बक

६) आरोपना संबंधी पहिला अभिजात दृष्टीकोन किंवा सिद्धात _____ ने मांडला.

अ) बस

ब) जॉन्स व डेव्हीस

क) अँडरसन

ड) ऑलपोर्ट

७) 'निरीक्षण' हा शब्द _____ या लॅटीन या शब्दापासून तयार झाला आहे.

अ) ईक्ष

ब) रूक्ष

क) दक्ष

ड) इतर

८) _____ मध्ये सोलोमॅन अॅश हा प्रायोगिक सामाजिक मानसशास्त्राचा जनक मानला जातो.

अ) १९३०

ब) १९५५

क) १९४६

ड) १९७०

९) सामाजिक मानसशास्त्र व्यक्तीच्या _____ वर लक्ष केंद्रीत करते.

अ) मार्क ब) परिस्थिती क) वर्तन ड) इतर

१०) अभिवृत्तीत _____ अंगे असतात.

अ) एक ब) दोन क) चार ड) तीन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) प्रयोग पद्धतीचे फायदे थोडक्यात लिहा.

२) अभिवृत्ती का आणि कधी वर्तनावर परिणाम करतात ?

३) सामाजिक बोधन म्हणजे काय ?

४) नवगामी आणि स्वयंचलित प्रक्रिया म्हणजे काय ?

५) सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा .

६) स्वतंत्र परिवर्तक म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) सुव्यवस्थित निरीक्षणपद्धती.

२) अभिवृत्ती वर्तन संबंध

३) अनुकुलास (अभिवृत्ती बरकास) विरोध.

४) अभिवृत्ती वर्तनावरील प्रभाव.

५) अभिवृत्ती निर्मिती आणि सामाजिक अध्ययन.

६) सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप.

४. खालिल कोणत्याही एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

अ) सामाजिक मानसशास्त्रातील सहसंबंध पद्धतीचे वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप सांगून प्रचलित व्याख्या सांगा.

५. दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा :

अभाषिक संप्रेषणाच्या मूलभूत मार्गाची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – V) (Old)
Social Research Methods

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions :

10

- i) Social research is useful for
 - a) Social planning
 - b) Social progress
 - c) Social control
 - d) All the above
- ii) Research is always a scientific
 - a) Undertaking
 - b) Objectivity
 - c) Choice
 - d) Problem
- iii) Empirical research is one of the _____ of research.
 - a) Types
 - b) Objectives
 - c) Steps
 - d) Techniques
- iv) Clarity of thoughts is one of the _____ of the researcher.
 - a) Qualities
 - b) Objectives
 - c) Study
 - d) Sources
- v) Analogy is one of the _____ of hypothesis.
 - a) Sources
 - b) Types
 - c) Characteristics
 - d) Qualities
- vi) Pure research is based on _____ research.
 - a) Applied
 - b) Descriptive
 - c) Problematic
 - d) None of the above
- vii) Formulation of problem is the _____ step of scientific method.
 - a) First
 - b) Last
 - c) Second
 - d) Third

viii) Many times, formulation of a hypothesis is the result of _____ research.

- a) Exploratory
- b) Pure
- c) Historical
- d) Empirical

ix) A _____ is a proposition to be tested.

- a) Hypothesis
- b) Research
- c) Study
- d) Objectivity

x) Theoretical orientation is one of the _____ of hypothesis.

- a) Sources
- b) Types
- c) Characteristics
- d) Qualities

2. Write short answers of **any four** :

8

- a) What is pure research ?
- b) What is formulation of problem ?
- c) What is applied research ?
- d) What is ideal type hypothesis ?
- e) What is complex hypothesis ?
- f) What is the meaning of research ?

3. Write notes on **any four** :

12

- a) Empirical research.
- b) Descriptive research.
- c) Characteristics of hypothesis.
- d) Objectives of research.
- e) Relationship between theory and fact.
- f) Hypothesis.

4. Discuss the scientific method used in sociology.

10

OR

Discuss sources of hypothesis.

5. Discuss the significance of social research in India.

10

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा :

10

- i) सामाजिक संशोधन _____ यासाठी उपयोगी असते.
a) सामाजिक नियोजन b) सामाजिक प्रगती
c) सामाजिक नियंत्रण d) वरील सर्व
- ii) संशोधन हे नेहमी एक वैज्ञानिक _____ असते.
a) उपक्रम b) वस्तुनिष्ठता
c) निवड d) समस्या
- iii) अनुभवनिष्ठ संशोधन हे संशोधनाच्या _____ पैकी एक आहे.
a) प्रकार b) उद्दिष्टे
c) पायऱ्या d) तंत्रे
- iv) 'विचारांची स्पष्टता' संशोधकाच्या _____ पैकी एक आहे.
a) गुणवैशिष्ट्ये b) उद्दिष्टे
c) अभ्यास d) उगमस्थाने
- v) 'सारखेपणा' हा गृहीतकाच्या _____ पैकी एक आहे.
a) उगमस्थाने b) प्रकार
c) वैशिष्ट्ये d) गुणवैशिष्ट्ये
- vi) शुद्ध संशोधन _____ या संशोधनावर अवलंबून असते.
a) उपयोजित b) वर्णनात्मक
c) समस्याप्रधान d) वरीलपैकी एकही नाही
- vii) समस्येचे सुसुत्रीकरण ही वैज्ञानिक पद्धतीची _____ वी पायरी आहे.
a) पहिली b) शेवटची
c) दुसरी d) तिसरी
- viii) _____ संशोधनाचा परिणाम हा बरेचदा गृहीतकाच्या मांडणीच्या दिशेने संशोधकास नेतो.
a) अन्वेषणात्मक b) शुद्ध
c) ऐतिहासिक d) अनुभवनिष्ठ

ix) _____ म्हणजे ज्याचे परीक्षण होणार आहे असे विधान असते.

a) गृहीतक	b) संशोधक
c) अभ्यास	d) वस्तुनिष्ठता

x) 'सिद्धांत निष्ठता' गृहीतकाच्या _____ पैकी एक आहे.

a) उगमस्थाने	b) प्रकार
c) वैशिष्ट्ये	d) गुणवैशिष्ट्ये

2. लघुत्तरी प्रश्न सोडवा (कोणतेही ४) :

8

- शुद्ध संशोधन म्हणजे काय ?
- समस्या-सूत्रण म्हणजे काय ?
- उपयोजित संशोधन म्हणजे काय ?
- आदर्श प्ररूप गृहीतक म्हणजे काय ?
- 'मिश्रित' गृहीतक म्हणजे काय ?
- संशोधनाचा अर्थ काय ?

3. टीपा लिहा (कोणत्याही ४) :

12

- अनुभवनिष्ठ संशोधन.
- वर्णनात्मक संशोधन.
- गृहीतकाची वैशिष्ट्ये.
- संशोधनाची उद्दिष्टे.
- तथ्य आणि सिद्धांत - यातील परस्पर संबंध.
- गृहीतक.

4. समाजशास्त्रात उपयोगात आणली जाणारी वैज्ञानिक पद्धती स्पष्ट करा.

10

किंवा

गृहीतकाची उगमस्थाने (स्रोत) स्पष्ट करा.

5. 'भारताच्या संदर्भात सामाजिक संशोधनाचे महत्व' यावर चर्चा करा.

10

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – VI) (Old)
Indian Writings in English**

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives : **10**

- 1) 'The Guide' was published in the year _____.
a) 1954 b) 1958 c) 1959 d) 1945
- 2) 'Saturday – Sunday' (Shanivar – Ravivar) is the fine work by
a) Mahesh Elkunchwar b) Girish Karna
c) Satish Alekar d) R.K. Narayan
- 3) Who is the central character in 'The Dread Departure' ?
a) Nana b) Bhaurao
c) Priest d) None of the above
- 4) _____ is the taxi driver and friend of Raju.
a) Rahim b) Gaffur c) Marco d) Velan
- 5) Bhaurao who resides in a typical Maharastrian _____ with his wife and a son.
a) Mansion b) Apartment c) Chawl d) Bungalow
- 6) 'The Dread Departure' (Mahanirvana) was originally published in
a) 1964 b) 1984 c) 2004 d) 1974
- 7) After his release from jail, Raju takes shelter in a temple in a village called
a) Magalore b) Madras c) Malgudi d) Mangla
- 8) 'Raju's father calls him _____ headed.
a) Cool b) Clay c) Stone d) Warm

P.T.O.

- 9) Rosie belongs to a family of _____, traditionally dedicated to the temples as dancers.
 a) Poor b) Devdasi's c) Rich d) Priest
- 10) The popular Marathi novel 'Kosala' is written by
 a) Satish Alekar b) B.S. Mardhekar
 c) Sai Paranjape d) Bhalchandra Nemade
2. Answer the following questions in brief (**any five**) : **10**
- 1) What is the theme of the poem 'Harp of India' ?
 - 2) How does Toru Dutt describe the status of 'Lotus' ?
 - 3) Comment on the beginning of the 'Krishna'.
 - 4) What are the four symbols reflected in the poem 'Shaper Shaped' ?
 - 5) Describe the spiritualism in 'Silent Steps'.
 - 6) Explain the significance of the title 'To a Young Hindu Widow'.
3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- 1) Social realism in the pre-independence Indian English Novels.
 - 2) Cultural aspects in Indian English Poetry.
 - 3) Theme in early Indian English Poetry.
- B) Explain with reference to context (**any two**) : **4**
- 1) Nearer and nearer now the music draws,
Life shudders with a strange felicity;
 - 2) "Give me a flower delicious as the rose
and stately as the lily in her pride"-
 - 3) In sorrow after sorrow it is his steps that press upon my heart,
and it is the golden touch of his feet that makes my joy to shine.
4. Answer **any one** of the following : **10**
- 1) 'The Dread Departure' is an off-beat play – Discuss.
 - 2) Explain the absurdity in post-death rituals in 'The Dread Departure'.
5. Examine the relationship between Raju and Rosie. **10**
-

SLR-X – 386

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – VI) (Old)
Hindi Sahitya Ka Etihās (San 2000 tak)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर प्रश्न के अंक दिए गए हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**
- 1) हिंदी साहित्य का इतिहास सबसे पहले _____ ने लिखा।
1) आ.शुक्ल 2) जॉर्ज ग्रियर्सन 3) गार्सा-द-तासी 4) मिश्र बंधू
- 2) चंदवरदाई ने _____ रासो का निर्माण किया।
1) बीसलदेव रासो 2) पृथ्वीराज रासो 3) खुमान रासो 4) हम्मीर रासो
- 3) विद्यापति की कीर्तिलता _____ भाषा में लिखी हुई रचना है।
1) मैथिली 2) अवहट्ट 3) अवधी 4) खड़ी
- 4) आ. शुक्लजी ने आदिकाल का प्रारम्भ _____ से माना है।
1) सं 700 2) सं 750 3) सं 1050 4) सं 1375
- 5) हिंदी साहित्य के इतिहास का कालगत एवं प्रवृत्तिगत नामकरण _____ ने किया।
1) सेंगट 2) ग्रियर्सन 3) आ.शुक्ल 4) वर्मा
- 6) ज्ञानाश्रयी शाखा के प्रमुख कवि _____ थे।
1) जायसी 2) कबीर 3) तुलसी 4) सूरदास
- 7) 'पद्मावत' यह ग्रंथ _____ कीर्ति का आधार स्तंभ है।
1) जायसी 2) तुलसी 3) कबीर 4) सूर

P.T.O.

8) मीराबाई की भक्ति _____ भाव की थी।

- 1) दास्य 2) नवधा 3) सख्य 4) मादुर्य

9) भक्तिकाल को हिंदी साहित्य का स्वर्णयुग _____ ने कहा।

- 1) डॉ. शामसुंदर दास 2) वाजपेयी 3) डॉ. ग्रियर्सन 4) आ. रामचंद्र शुक्ल

10) सूरदास _____ शिष्य परंपरा में दीक्षित थे।

- 1) विठ्ठलनाथ 2) वल्लभाचार्य 3) माधवाचार्य 4) नाथ

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

10

- 1) पृथ्वीराज रासो की भाषाशैली पर प्रकाश डालिए।
- 2) सूरदास के काव्य में कौनसे दो प्रधान रस हैं ?
- 3) विद्यापति की प्रमुख दो रचनाओं पर प्रकाश डालिए।
- 4) बीजक के कितने भाग हैं और कौनसे ?
- 5) जायसी के साहित्य की दो विशेषताओं का परिचय दीजिए।
- 6) कबीर का पारिवारिक जीवन कैसा था ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

10

- 1) भक्तिकाल की सामाजिक पृष्ठभूमि।
- 2) पद्मावत का कथानक।
- 3) रासो शब्द की व्युत्पत्ति।

4. कृष्णभक्ति शाखा की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

तुलसीदास के व्यक्तित्व एवं कृतित्व पर प्रकाश डालिए।

5. रामभक्ति शाखा की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

10

SLR-X – 387

Seat
No.

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – VI) (Old)
Old and Medieval Kannada Literature**

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

ಸೂಚನೆಗಳು: 1) ಆಯ್ದ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಪಠ್ಯಗಳು.
2) ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಬರೆದ ಕವಿ

ಅ) ಪಂಪ ಆ) ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಇ) ಹರಿಹರ ಈ) ಹೊನ್ನಮ್ಮ

2) ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಬರೆದ ಕವಿ

ಅ) ಪೊನ್ನ ಆ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಇ) ರನ್ನ ಈ) ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಿ

3) ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ

ಅ) ಪೊನ್ನರಸ ಆ) ದಂಡಿ ಇ) ಚಾಮರಸ ಈ) ಭೀಮರಸ

4) ಪಂಪ ನೆನೆಯುವ ದೇಶ

ಅ) ಕಲ್ಯಾಣ ಆ) ಹಂಪೆ ಇ) ಬಾದಾಮಿ ಈ) ಬನವಾಸಿ

5) ದುರ್ಯೋಧನನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತ

ಅ) ಭೀಮ ಆ) ಕರ್ಣ ಇ) ಶಕುನಿ ಈ) ದ್ರೋಣ

6) ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತ ಮತಿಗಳು

ಅ) ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಆ) ತೆಲುಗರು ಇ) ತಮಿಳರು ಈ) ಕನ್ನಡಿಗರು

7) ಭೀಮನು _____ ದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಅ) ಮಕರ ಆ) ಹುಲಿ ಇ) ಸಿಂಹ ಈ) ಮೋಡ

8) ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದವರು

ಅ) ಸೈನಿಕರು ಆ) ಸಾಮಂತರು ಇ) ಭರತ ಈ) ಬಾಹುಬಲಿ

P.T.O.

9) ಕೊಪಣ ನಗರ ಎಂದರೆ

ಅ) ಕೊಪ್ಪಳ

ಆ) ಮಸ್ಕಿ

ಇ) ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ

ಈ) ಪುಲಿಗರೆ

10) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ _____

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಕನ್ನಡಿಗರು ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ ?

2) ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ ?

3) ಭರತ - ಬಾಹುಬಲಿ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು ?

4) ಸರೋವರದಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಬಂದನು ?

5) ಅಲ್ಲಮ ಯಾರನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸಿದನು ?

6) ಕಾಮನನ್ನು ಶಿವನು ಏಕೆ ದಹಿಸಿದನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : ಸಂದರ್ಭ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ :

10

1) ಬೆಂದ ಹುಣ್ಣು ಕೀಸುವರೇ ಕಂಬಿಯಲಿ !

2) ನಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮುರಿವೊಡೆ ಎನಗೆ ಪಟ್ಟಂಗಟ್ಟಾ !

3) ನೀನುಳ್ಳೊಡೆ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯುಂಟು !

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಉತ್ತರ ಕುಮಾರನ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

2) ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮಾಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಟವಾಡಿಸಿದನು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

10

SLR-X – 388

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
मराठी (Special Paper – VI) (Old)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (पूर्वार्ध) ११०१ ते १३५०

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) 'मराठी वाङ्मयाच्या पहाटेचा शुक्रतारा' असे कोणाला संबोधले गेले आहे ?
अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत तुकाराम क) मुकुंदराज ड) संत एकनाथ
- २) 'रूप पाहता लोचनी । सूख झाले हो साजनी' हा अभंग कोणी लिहिला ?
अ) संत नामदेव ब) संत ज्ञानेश्वर
क) संत सावता माळी ड) संत तुकाराम
- ३) श्री चक्रधरांची दिनचर्या कोणत्या ग्रंथात लिहिली गेली आहे ?
अ) ज्ञानबोध ब) पूजावसर क) धवळे ड) लीळा चरित्र
- ४) कोणत्या ग्रंथास महानुभावियांचा वेद असे संबोधले गेले आहे ?
अ) सूत्रपाठ ब) लीळा चरित्र क) गोविंदप्रभू चरित्र ड) उद्धवगीता
- ५) संत ज्ञानेश्वरांना प्रथम ग्रंथ निर्मितीची प्रेरणा कोठे झाली ?
अ) आळंदी ब) पंढरपूर क) देहू ड) नेवासे
- ६) काव्याच्या माध्यमातून पहिले चरित्र कोणी लिहिले ?
अ) संत तुकाराम ब) म्हाइंभट क) संत नामदेव ड) संत एकनाथ
- ७) संत तुकारामांचा जन्म कोठे झाला ?
अ) आळंदी ब) देहू क) पैठण ड) पंढरपूर

P.T.O.

८) संत रामदासांचे मूळ नाव काय होते ?

अ) जनार्दन ब) राम क) नारायण ड) दत्तात्रय

९) 'हे खरे महाराष्ट्राचे नाथ होत' अशा मार्मिक शब्दात संत एकनाथांच्या कार्याचे मूल्यमापण कोणी केले आहे ?

अ) न्या. रानडे ब) रा.श्री. जोग क) शं.ग. तूळपूळे ड) कृ.पा. कुलकर्णी

१०) 'सावता सागर प्रेमाचा आगर' असे कोणी म्हटले आहे ?

अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत नामदेव क) संत तुकाराम ड) संत एकनाथ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) विवेकसिंधू या ग्रंथास मराठीतील आद्यग्रंथ असे का म्हटले जाते ?

२) सूत्रपाठ या ग्रंथास महानुभावियांचा वेद असे का संबोधले गेले आहे ?

३) महदंबा हिला मराठीतील आद्य कवयत्रिचा मान का दिला जातो ?

४) मनाचे श्लोक लिहिण्यामागील रामदासांचा हेतू स्पष्ट करा.

५) नरेंद्र रचित 'रुख्मिणी स्वयंवर' या ग्रंथाचे दोन विशेष सांगा.

६) संत तुकारामांच्या अभंगवाणीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

१०

१) संत ज्ञानेश्वरांच्या अभंगवाणीचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

२) महानुभावियांच्या आचारधर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) संत चोखामेळा यांच्या अभंगवाणीची वैशिष्ट्ये सांगा.

४. संत ज्ञानेश्वरांची वाङ्मयीन कामगिरी विशद करा.

१०

किंवा

संत तुकारामांच्या अभंगगाथेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. समर्थ रामदासांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा परिचय करून द्या.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Special Paper – VI)
Religious History of Ancient India (Old)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10

- 1) _____ God was the most importance in Harappan culture.
A) Surya B) Indra C) Shiva D) Bhumata
- 2) In Harappan Cultures people worshipped to the _____ Goddess as like Bhumata.
A) Shiva B) Mother Goddess
C) Animal God D) Natural God
- 3) The temple remains is not found in _____ civilization.
A) Vedic B) Later Vedic
C) Harappan D) None of these
- 4) _____ Sukte are written for the God Indra in Vedic period.
A) 100 B) 150 C) 200 D) 250
- 5) _____ God was the most powerful in Vedic religious life.
A) Surya B) Usha C) Varun D) Soma
- 6) _____ person was known as the most important in later Vedic religious life.
A) Minister B) Gramik
C) Purohit D) Chief of Gram
- 7) In _____ period was start the sacrificial system.
A) Harappan B) Vedic C) Later Vedic D) Maurya

P.T.O.

- 8) In India people worshipped Shiva from _____ age.
A) Harappan culture B) Later Vedic period
C) Smruti age D) Vedic age
- 9) God Vishnu is the famous in _____ sects.
A) Shaiva B) Shakta C) Vaishnav D) Pashupat
- 10) In Karnataka state _____ sect was most famous.
A) Veershaiv B) Shakta C) Alwar D) Pashupat

2. Write short answers on **any four** of the following : 8

- 1) Give the importance of God Surya in Vedic age.
- 2) Explain the religious concept of the people in Vedic age.
- 3) Discuss the importance of Yadnya system in social life.
- 4) Give the contribution of Meerabai for the Vaishnav sect.
- 5) State information about the spread of Shakth Panth.
- 6) Explain the aims of Ganapatya sect.

3. Short note (**any four**) : 12

- A) Natural Gods in Harappan culture
- B) Indra
- C) Religious life of people in Vedic period
- D) Types of sacrificial system
- E) Main teaching of Pashupat sect
- F) Literature of Vaishnav sects.

4. Explain the religious life and discuss the importance of God and Goddesses in Harappan culture. 10

OR

Discuss the main Vaishnav sects in Vaishnavism.

5. Give information about the rise of Shaiva sect and state the spread of that sect. 10

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : ८
- १) वैदिक काळातील सूर्य देवतेचे महत्त्व सांगा.
 - २) वैदिक कालीन लोकांची धार्मिक संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) सामाजिक जीवनात यज्ञ पद्धतीला महत्त्वाचे स्थान होते चर्चा करा.
 - ४) संत मीराबाईंच्या वैष्णव पंथातील योगदानाची माहिती द्या.
 - ५) शाक्त संप्रदायाच्या प्रसाराची माहिती विशद करा.
 - ६) गणपत्य पंथांची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) हरप्पन संस्कृतीमधील निसर्ग देवता
 - ब) इंद्र
 - क) वैदिक कालीन लोकांचे धार्मिक जीवन
 - ड) यज्ञाचे प्रकार
 - इ) पाशुपत संप्रदायाची मुख्य शिकवण
 - फ) वैष्णव पंथाचे साहित्य.
४. हरप्पन संस्कृतीमधील धार्मिक जीवन स्पष्ट करून देवदेवतांची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- वैष्णव संप्रदायातील मुख्य पंथाची चर्चा करा.
५. शैव पंथाच्या उदयाची माहिती सांगून या धर्माच्या प्रसाराची माहिती विशद करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VI) (Old)
History of Economic Thought**

Day and Date : Firday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Adam Smith published his book named 'Wealth of Nation' in
a) 1676 b) 1776 c) 1786 d) 1876
 - 2) Recardo formulated the famous theory of
a) Rent b) Wage c) Profit d) Interest
 - 3) Who explain M-C-M equation ?
a) Karl Marx b) Jevons c) Recardo d) J.B. Say
 - 4) The book 'Das Capital' is written by
a) Dr. Marshall b) Karl Marx c) Jevons d) J.B. Say
 - 5) _____ is known as marginalist.
a) Jevons b) Marshall c) Karl Marx d) Adam Smith
 - 6) _____ is the father of economics.
a) Malthus b) Recardo
c) Adam Smith d) None of these
 - 7) Mercantilists strongly supported
a) Industrial sector b) Free trade
c) Agriculture d) None of these
 - 8) Thomas Malthus is born in
a) 1776 b) 1796 c) 1786 d) 1766
 - 9) All other professions other than agriculture are unproductive said by
a) Adam Smith b) Physiocrats c) Mercantilists d) Malthus
 - 10) Theory of protection is formulated by
a) Fredrik List b) J.S. Mill c) Jevons d) None of these

P.T.O.

2. Write short answer (**any four**) : 8
- What is the meaning of rent ?
 - What is the meaning of Free Trade Policy ?
 - Explain Adam Smith's concept of self interest.
 - What is physiocracy ?
 - What is meant by mercantilism ?
 - State the meaning of utility value and exchange value.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- Capital accumulation.
 - Jevons theory of labour supply.
 - Views of physiocrats on agriculture.
 - Advantages of division of labour.
 - Surplus value.
 - Criticism on classical ideas by Fredrik List.
4. Answer **any one** of the following : 10
- Discuss the Marxian theory of value.
 - Explain the Fredrik List's theory of protection.
5. Explain Malthusian 'Theory of Gluts'. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) अँडम स्मिथने 'राष्ट्राची संपत्ती' नावाचे पुस्तक _____ साली प्रकाशित केले.
अ) १६७६ ब) १७७६ क) १७८६ ड) १८७६
 - २) रिकार्डोने मांडलेला प्रसिद्ध सिद्धांत
अ) खंड ब) वेतन क) नफा ड) व्याज
 - ३) M-C-M हे समीकरण कोणी मांडले ?
अ) कार्ल मार्क्स ब) जेव्हॉन्स क) रिकार्डो ड) जे.बी. से
 - ४) 'दास कॅपिटल' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहला.
अ) डॉ. मार्शल ब) कार्ल मार्क्स क) जेव्हॉन्स ड) जे.बी. से
 - ५) _____ हे सीमांतवादी म्हणून ओळखले जातात.
अ) जेव्हॉन्स ब) मार्शल क) कार्ल मार्क्स ड) अँडम स्मिथ

- ६) _____ हे अर्थशास्त्राचे जनक आहेत.
अ) माल्थस ब) रिकार्डो क) अँडम स्मिथ ड) यापैकी नाही
- ७) व्यापारवाद्यानी समर्थन केलेले क्षेत्र
अ) औद्योगिक क्षेत्र ब) मुक्त व्यापार
क) शेती ड) यापैकी नाही
- ८) थॉमस माल्थस यांचा जन्म _____ साली झाला.
अ) १७७६ ब) १७९६ क) १७८६ ड) १७६६
- ९) शेतीशिवाय इतर व्यवसाय अनुत्पादक आहेत असे _____ यांनी म्हटले.
अ) अँडम स्मिथ ब) निसर्गवादी क) व्यापारवादी ड) माल्थस
- १०) संरक्षणाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) फ्रेड्रिक लिस्ट ब) जे.एस. मील क) जेव्हॉन्स ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) खंड म्हणजे काय ?
- २) खुले व्यापारी धोरण म्हणजे काय ?
- ३) अँडम स्मिथयांची स्वहित संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) निसर्गवाद म्हणजे काय ?
- ५) व्यापारवादी म्हणजे काय ?
- ६) उपयोगिता मूल्य आणि विनिमय मूल्य यांचा अर्थ सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) भांडवल संचय.
- २) जेव्हॉन्सचा श्रम पुरवठा सिद्धांत.
- ३) निसर्गवाद्यांचे शेती विषयक विचार.
- ४) श्रम विभागणीचे फायदे.
- ५) अतिरिक्त मूल्य.
- ६) सनातनवादी विचारसरणीवर फ्रेड्रिक लिस्टने केलेली टीका.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

- अ) मार्क्स यांच्या मूल्य सिद्धांताची चर्चा करा.
- आ) फ्रेड्रिक लिस्ट यांचा संरक्षणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. माल्थसचा 'आर्थिक अरिष्ट' सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – IX) (Old)
Development Geography**

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **Neat** diagrams and maps should be drawn **wherever** necessary.
4) **Use** of map stencils is **allowed**.

1. Choose correct alternative given below and fill in the blanks. 10
- 1) The instrument 'Gnomon' was firstly used by _____
a) Homer b) Anaximander c) Thales d) Strabo
 - 2) An atlas 'survey of the world' is prepared by _____
a) Marinas b) Ritter c) Agrippa d) Stamp
 - 3) The book entitled 'Geographie' was written by _____
a) Strabo b) Eratosthenis c) Humboldt d) Taylor
 - 4) Cosmos was written in _____ volumes.
a) Three b) Four c) Five d) Six
 - 5) A book Anthropogeographie was written by _____
a) Humboldt b) Ritter c) Ratzel d) Blache
 - 6) _____ was called the father of Human Geography.
a) Ratzel b) Blache c) Semple d) Ritter
 - 7) _____ was the follower of Ratzel.
a) Blache b) Stamp c) Ritter d) Semple

- 8) _____ was the founder of dichotomy in geography.
a) Humboldt b) Vherineous c) Ptolemy d) Stamp
- 9) The behavioural approach is adopted for the first time in _____ Geography.
a) Physical b) Industrial c) Historical d) Social
- 10) Distributional Maps are classified into _____ and quantitative.
a) Industive b) Dedutive c) Qualitative d) Analytical
2. Answer the following question in brief **(any four)** : **8**
- 1) State the contribution of Greek Geographers.
 - 2) Write the name of Roman Geographers.
 - 3) State the importance of cosmos.
 - 4) Write any two Geographical concepts of Ritter.
 - 5) Define regional Geography.
 - 6) Give any two causes of quantitative revolution.
3. Write short notes **(any four)** : **12**
- 1) Arab geographical thoughts.
 - 2) The book entitled political Geography of Ratzel.
 - 3) Contribution of Ellen Semple in Geography.
 - 4) Systematic Geography.
 - 5) Consequences of quantitative revolution in geography.
 - 6) Humanistic approach.
4. Explain the contribution of Vidal de la Blache in the development of Geography. **10**
- OR
- Write the contribution of Humboldt in development of Geography.
5. Describe the dichotomy in between physical geography and Human geography. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवाणगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१०

- १) गोमॉन या उपकरणाचा वापर सर्वप्रथम _____ यांनी केला.
अ) होमर ब) अॅनाक्झीमॅंडर क) थेल्स ड) स्ट्रॅबो
- २) जगाचे सर्वेक्षण हा नकाशासंग्रह _____ यांनी तयार केला.
अ) मरीनस ब) रीटर क) अग्रीप्पा ड) स्टॅम्प
- ३) 'जिऑग्राफिया' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहला.
अ) स्ट्रॅबो ब) इरॅटोस्थेनिस क) हंबोल्ट ड) टेलर
- ४) 'कॉसमॉसंचे लिखान _____ खंडात झाले.
अ) तीन ब) चार क) पाच ड) सहा
- ५) 'अथ्रोपोजिऑग्रफी' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहला.
अ) हंबोल्ट ब) रीटर क) रॅटझेल ड) ब्लाश
- ६) _____ यांना मानवी भूगोलाचे जनक म्हणतात.
अ) रॅटझेल ब) ब्लाश क) सॅपल ड) रीटर
- ७) _____ या रॅटझेल यांच्या अनुयायी आहेत.
अ) ब्लाश ब) स्टॅम्प क) रीटर ड) सॅपल
- ८) _____ यांना भूगोलातील द्वैतवादाचे जनक म्हणतात.
अ) हंबोल्ट ब) व्हेरेनियस क) टॉलेमी ड) स्टॅम्प
- ९) वर्तनात्मक दृष्टीकोन या संकल्पनेचा प्रथम _____ भूगोलान वापर करण्यात आला.
अ) प्राकृतिक ब) औद्योगिक क) ऐतिहासिक ड) सामाजिक
- १०) वितरणात्मक नकाशांची विभागणी _____ व संख्यात्मक अशी आहे.
अ) अनुमानात्मक ब) निगनात्मक क) गुणात्मक ड) विश्लेषणात्मक

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार): ८
- १) ग्रीक भूगोलकारांचे योगदान लिहा.
 - २) रोमन भूगोलकारांची नावे लिहा.
 - ३) कॉसमॉस ग्रंथाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ४) रीटर यांच्या दोन भौगोलिक संकल्पना लिहा.
 - ५) प्रादेशिक भूगोलाची व्याख्या लिहा.
 - ६) सांख्यिकीय क्रांतीची दोन कारणे लिहा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार): १२
- १) अरबांचे भौगोलिक विचार.
 - २) रॅट्झेल यांचा राजकीय भूगोल ग्रंथ.
 - ३) एलन सेंपल यांचे भूगोलातील योगदान.
 - ४) क्रमबद्ध भूगोल.
 - ५) सांख्यिकीय क्रांतीचे भूगोलातील परिणाम.
 - ६) मानवतावादी दृष्टीकोन.
४. व्हिडाल डी ला ब्लाश यांचे भूगोल विकासतील योगदान स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- हंबोल्ट यांचे भूगोल विकासतील योगदान लिहा.
५. प्राकृतिक भूगोल विरुद्ध मानवी भूगोलातील द्वैतवादाचे वर्णन करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – VI) (Old)
Growth and Decline of Maratha Power (1707 to 1818 AD)

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative in the following : 10
- 1) The battle of Khad took place between Chh. Shahu and
A) Azam Shah B) Chh. Sambhaji
C) Tarabai D) Siddi
 - 2) Peshwa Vishwanath was offered the cloths of Peshwai at
A) Manjari B) Satara C) Masur D) Pune
 - 3) Balaji Vishwanath died at
A) Wadgaon B) Pune C) Kolhapur D) Saswad
 - 4) Chimaji Appa defeated Portuguese from
A) Goa B) Mumbai C) Daman D) Vasai
 - 5) Peshwe Bajirao I defeated at Dabhoi
A) Trimbakrao Dabhade B) Nizam
C) Pilaji Jadhav D) Abhay Sing
 - 6) Peshwe Bajirao attacked Delhi in
A) 1736 B) 1737 C) 1738 D) 1739
 - 7) Jayappa Shinde was murdered by
A) Vijay Bharati Gosavi B) Najib Khan
C) Ram Sing D) Abhay Sing
 - 8) Treaty of Bhalki took place in
A) 1750 B) 1756 C) 1752 D) 1761

- 9) In the battle of Barari Ghat Abdali killed _____ Maratha Sardar.
 A) Jankoji Shinde B) Tukoji Shinde
 C) Dattaji Shinde D) Mahadji Shinde
- 10) Third battle of Panipat took place in _____ year.
 A) 1759 B) 1760 C) 1761 D) 1762
2. Write short answer of the following (**any four**) : 8
- 1) Damaji Thorat
 - 2) Kanoji Angre
 - 3) Relation between Peshwe Bajirao and Siddi
 - 4) Treaty of Bhalki (1752)
 - 5) Raghunathrao's first expedition at North
 - 6) Surajmal Jat.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Chandrasen Jadhav
 - 2) Balaji Vishwanath and Delhi expedition
 - 3) Rise of Maratha Confederacy
 - 4) Estimate of Chh. Shahu
 - 5) Najib Khan Rohila
 - 6) Maratha - Jat relation.
4. Evaluate the contribution of Peshwa Balaji Vishwanath for the Maratha power. 10
- OR
- Examine the works of Raghuji Bhosale in Bengal.
5. Examine the causes responsible for the third battle of Panipat. 10

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) खडेची लढाई छ. शाहू व _____ यांच्यात झाली.
 अ) अझम शहा ब) छ. संभाजी क) ताराबाई ड) सिद्धी
- २) बालाजी विश्वनाथाला पेशवाईची वस्त्रे _____ येथे देण्यात आली.
 अ) मांजरी ब) सातारा क) मसूर ड) पूणे

- ३) बालाजी विश्वनाथचा मृत्यु _____ या ठिकाणी झाला.
अ) वडगांव ब) पूणे क) कोल्हापूर ड) सासवड
- ४) चिमाजी आप्पाने _____ येथील पोर्तुगीजांचा पराभव केला.
अ) गोवा ब) मुंबई क) दमण ड) वसई
- ५) डभोई येथे पेशवे । बाजीरावानी _____ चा पराभव केला.
अ) त्रिबंकराव दाभाडे ब) निजाम क) पिलाजी जाधव ड) अभयसिंग
- ६) पेशवे बाजीराव पहिले यांनी _____ मध्ये दिल्लीवर स्वारी केली.
अ) १७३६ ब) १७३७ क) १७३८ ड) १७३९
- ७) जयाप्पा शिंदेचा खून _____ यांनी केला.
अ) विजयभारती गोसावी ब) नजीब खान
क) रामसिंग ड) अभयसिंग
- ८) भालकीचा तह _____ साली झाला.
अ) १७५० ब) १७५६ क) १७५२ ड) १७६१
- ९) बरारी घाटाच्या युद्धात अब्दाली कडून _____ हा मराठा सरदार मारला गेला.
अ) जनकोजी शिंदे ब) तुकोजी शिंदे क) दत्ताजी शिंदे ड) महादजी शिंदे
- १०) तिसरे पानिपत युद्ध _____ या वर्षी घडून आले.
अ) १७५९ ब) १७६० क) १७६१ ड) १७६२

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) दामाजी थोरात
- २) कान्होजी आंग्रे
- ३) पेशवे बाजीराव व सिद्धी संबंध
- ४) भालकीचा तह (१७५२)
- ५) रघुनाथरावाची उत्तरेकडील स्वारी
- ६) सुरजमल जाट.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) चंद्रसेन जाधव
 - २) बालाजी विश्वनाथाची दिल्ली स्वारी
 - ३) मराठा राज मंडलाचा उदय
 - ४) छ. शाहू महाराजांची योग्यता
 - ५) नजीब खान रोहिला
 - ६) मराठा - जाट संबंध.
४. पेशवे बालाजी विश्वनाथ यांनी मराठी सत्तेसाठी दिलेल्या योगदानाचे मूल्यमापन करा. १०
- किंवा**
- रघोजी भोसले यांच्या बंगालमधील कार्याचे परीक्षण करा.
५. तिसऱ्या पानिपत युद्धाच्या कारणांचे परीक्षण करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – VI) (Old)
International Politics

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) A diplomacy where executives of different nation's come together then such a diplomacy is known as _____
A) Conference
B) Summit
C) Parliamentary
D) Individual
- 2) _____ is not an element of national power.
A) Geographical factor
B) Natural resources
C) Public opinion
D) National character
- 3) _____ is master key of International politics.
A) Power
B) Property
C) Religion
D) Tradition
- 4) The subject international relations has started to teach in university of first.
A) Walsh
B) Oxford
C) Howard
D) California
- 5) The American President _____ has presented his idea of Establishing the international organization in his 14 point programme.
A) Woodro Wilson
B) Russwelt
C) Pre. Kenedy
D) None of these
- 6) _____ element has become more influent for the willingly implementation of foreign policy of any country.
A) Population
B) Military power
C) Skill of diplomates
D) Idealogy

- 7) _____ is an architect of Foreign Policy of India.
A) Pandit Jawaharlal Nehru B) Lalbahudur Shastri
C) Sardar Vallabhbhai Patel D) Dr. Rajendra Prasad
- 8) _____ is the Method of establishing relation between two nations.
A) Nationality B) Diplomacy
C) Revenue D) Politics
- 9) Who asserted Idealistic theory ?
A) Hans Morgenthau B) Shumen
C) Woodrow Wilson D) Mao
- 10) _____ is not function of diplomates.
A) Presentation B) Reporting
C) Negotiation D) National security

2. Write short answers to the following questions (**any four**) : **8**
- 1) Explain idealistic theory of International politics.
 - 2) What is diplomacy ?
 - 3) Give objectives of Foreign Policy.
 - 4) Explain the open diplomacy.
 - 5) Explain the concepts 'national character', 'moral character'.
 - 6) Explain the importance of Foreign Policy.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) Secret diplomacy
 - 2) Geographical factor element of national power
 - 3) Old diplomacy
 - 4) Instruments of foreign policy
 - 5) Importance of national power
 - 6) Nature of International politics.
4. Answer **any one** of the following question : **10**
- A) State the meaning and characteristic of realistic approach.
 - B) Explain the meaning and kinds of diplomacy.
5. Write answer in detail : **10**
Discuss elements of national power.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) जेव्हा विविध राष्ट्रांच्या कार्यकारी प्रमुखांची बैठक होऊन राजनय प्रकट होतो. तेव्हा त्या राजनयास _____ राजनय असे म्हणतात.
अ) परिषद ब) शिखर क) संसदीय ड) व्यक्तिगत
- २) _____ हा राष्ट्रीय सत्तेचा घटक नाही.
अ) भौगोलिक कारण ब) नैसर्गिक साधनसंपत्ती
क) लोकमत ड) राष्ट्रीय चारित्र्य
- ३) _____ ही आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची गुरुकिल्ली आहे.
अ) सत्ता ब) संपत्ती क) धर्म ड) परंपरा
- ४) सर्व प्रथम _____ या विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय संबंध हा विषय शिकविण्यास सुरुवात झाली.
अ) वेल्स ब) ऑक्सफोर्ड क) हावर्ड ड) कॅलिफोर्निया
- ५) अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष _____ यांनी आपल्या १४ कलमी योजनेत आंतरराष्ट्रीय संघटनेच्या निर्मितीचा पुरस्कार केला होता.
अ) वुड्रो विल्सन ब) रूझवेल्ट क) प्रे. केनेडी ड) यापैकी नाही
- ६) कोणत्याही देशाला आपले परराष्ट्र धोरण इच्छेनुसार राबविण्यासाठी _____ हा घटक अधिक प्रभावी ठरतो.
अ) लोकसंख्या ब) लष्करी सामर्थ्य
क) राजयज्ञांची कुशलता ड) विचारधारा
- ७) भारतातील _____ यांना भारतीय परराष्ट्र धोरणाचे शिल्पकार म्हणून ओळखले जाते.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू ब) लाल बहादूर शास्त्री
क) सरदार वल्लभभाई पटेल ड) डॉ. राजेंद्र प्रसाद
- ८) _____ म्हणजे एक असे तंत्र किंवा पद्धती की ज्यायोगे एक राष्ट्र दुसऱ्या राष्ट्राशी संबंध प्रस्थापित करते.
अ) राष्ट्रीयत्व ब) राजनय क) राजस्व ड) राजकारण

९) आदर्शवादी सिद्धांताचे प्रतिपादन कोणी केले ?

अ) हॅन्स मॉर्गेन्थॉ ब) शूमन क) वुड्रो विल्सन ड) माओ

१०) _____ हे राजनयज्ञांचे कार्य नाही.

अ) प्रतिनिधीत्व करणे ब) निवेदन सादर करणे
क) वाटाघाटी करणे ड) राष्ट्रीय संरक्षण

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा आदर्शवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- २) राजनय म्हणजे काय ?
- ३) परराष्ट्र धोरणांची उद्दिष्टे सांगा.
- ४) खुला राजनय स्पष्ट करा.
- ५) 'राष्ट्रीय चारित्र्य' 'राष्ट्रीय मनोधैर्य' या संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) परराष्ट्र धोरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) गुप्त राजनय
- २) राष्ट्रीय सत्तेचा भौगोलिक घटक
- ३) जुना राजनय
- ४) परराष्ट्री धोरणाचे साधने
- ५) राष्ट्रीय सत्तेचे महत्त्व
- ६) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे स्वरूप.

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

- अ) वास्तववादी दृष्टीकोनाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये विशद करा.
- ब) राजनयाचे अर्थ व प्रकार सांगा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

राष्ट्रसत्तेच्या घटकांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – VI) (Old)
Sociology of Tribal Society

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the *rights* are indicate full marks.**

1. Multiple choice questions. **10**
- 1) Who used the word scheduled tribes ?
A) Ghurye
B) Revers
C) Gillin
D) Constitution of India
 - 2) Who did the racial classification of tribes ?
A) Ghurye
B) Revers
C) Guha
D) All the above
 - 3) Who say this tribes are the so called the backward word Hindu ?
A) Ghurye B) Madan C) Sangve D) Gillin
 - 4) How many geographical zones of tribes ?
A) Two B) Three C) Four D) Five
 - 5) Which of the following is not a types of preferential marriage ?
A) Marriage by service
B) Marriage by exchange
C) Marriage by purchases
D) All the above
 - 6) How many types of orthodox marriage ?
A) Two B) Three C) Four D) Five
 - 7) In which state the Santhal tribes found wastly ?
A) Bihhar B) Kerala
C) Punjab D) Nagaland

- 8) Who wrote the book titled 'Caste and Race' ?
 A) Madan B) Gillin
 C) Ghurye D) Shrinivas
- 9) Who used the word 'Sib for clan' ?
 A) Lowie B) Madan
 C) Karve D) All the above
- 10) Who say this 'The clan in most briefly defined as a any unlitral kinship group' ?
 A) Madan B) Ghurye
 C) Lowie D) Revers

2. Answer **any four** in brief : 8

- 1) Explain the nature of palamangoloid race.
- 2) What is difference between tribe and caste ?
- 3) State any two characteristic of tribal society.
- 4) What is mean by sorrorate marriage ?
- 5) State any two types of an orthodox marriage.
- 6) Define family.

3. Write short note on **any four** : 12

- 1) Nature of primitive society
- 2) Barter system
- 3) Nordic race
- 4) Marriage by service
- 5) Nuclear family
- 6) Totemism.

4. Explain the types of Anorthodox marriage. 10

OR

Elucidate the racial classification of tribes.

5. State the nature of tribal family. 10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

१) अनुसूचित जमाती हा शब्द कोणी उपयोगात आणला ?

अ) घुर्ये

ब) रिव्हर्स

क) गिलिन

ड) भारतीय राज्य घटना

२) आदिवासीचे वांशिक वर्गीकरण कोणी केले ?

अ) घुर्ये

ब) रिव्हर्स

क) गुहा

ड) वरीलपैकी सर्व

३) आदिम हे तथाकथिक मागास हिन्दू आहेत असे कोण म्हणतो ?

अ) घुर्ये

ब) मदन

क) संगवे

ड) गिलिन

४) आदिमा चे भौगोलिक विभाग किती ?

अ) दोन

ब) तीन

क) चार

ड) पांच

५) खालीलपैकी कोणता विवाह प्रकार हा परस्पर पसंती दर्शक विवाहाचा प्रकार नाही ?

अ) सेवा विवाह

ब) विनिमय विवाह

क) क्रय विवाह

ड) वरीलपैकी सर्व

६) रुढ संप्रदाया नुरूप विवाहा चे प्रकार किती ?

अ) दोन

ब) तीन

क) चार

ड) पांच

७) संधाल जमातही प्रामुख्याने कोणत्या राज्यात आढळून येते ?

अ) बिहार

ब) केरळा

क) पंजाब

ड) नागालॅंड

८) 'जात व वंश' नावाचा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) मदन

ब) गिलिन

क) घुर्ये

ड) श्रीनिवास

९) 'कुलासाठी सीब' हा शब्द कोणी वापरला ?

अ) लोव्ही

ब) मदन

क) कर्वे

ड) वरीलपैकी सर्व

१०) 'कुल म्हणजे एक पक्षीय अप्त संबंधावर आधार केला समूह आहे' असे कोण म्हणतो ?

अ) मदन

ब) घुर्ये

क) लोव्ही

ड) रिव्हर्स

२. कोणत्याही चारावर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) पॅलेमंगोलाईड वंशाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - २) जात आणि जमातीत भेद काय आहे ?
 - ३) आदिम जमातीची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ४) मेव्हणा-मेव्हणी विवाह म्हणजे काय ?
 - ५) रुढ संप्रदायानुरूप असलेल्या विवाहांचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.
 - ६) कुटुंबाची व्याख्या करा.
३. कोणत्याही चारावर टीपा लिहा : १२
- १) आदिम समाजाचे स्वरूप
 - २) वस्तुविनिमय पद्धती
 - ३) नॉर्डिक वंश
 - ४) सेवा विवाह
 - ५) केंद्र कुटुंब
 - ६) कुलप्रतिकवाद.
४. रुढसंप्रदायानुरूप विवाहाचे प्रकार स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- आदिमांचे वांशिक वर्गीकरण विशद करा.
५. आदिम कुटुंबाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Compulsory) (Old)
Countdown

Day and Date : Monday, 26-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct options : 10
- 1) Edwin Arnold's *Light of Asia* is the story of
a) Mahaveer b) Buddha c) Gandhi d) Krishna
 - 2) Due to Tsunami, nearly _____ people fled from their villages in the coastal areas to the interior
a) 14,000 b) 34,000 c) 24,000 d) 4,000
 - 3) Phatik was _____ leader among the boys of the village.
a) ring b) gang c) political d) active
 - 4) According to H.W. Longfellow _____ is not the goal of life.
a) road b) grave c) pleasure d) passion
 - 5) The girl in *Village Song* was tempted by the _____ song.
a) singer's b) brother's c) boatman's d) jockey's
 - 6) Dr. C.V. Raman was awarded the Nobel in the year
a) 1926 b) 1924 c) 1928 d) 1930
 - 7) The assistance of the local _____ and NYK volunteers was sought for mass cleaning in the wake of Tsunami in Cuddalore.
a) NSS b) NCC c) ATS d) SBI
 - 8) At the end of the story *The Homecoming* Phatik said, "Mother, the _____ have come".
a) bad days b) holidays c) working days d) short days
 - 9) I _____ have given you a company at the party.
a) may b) can c) could d) need
 - 10) He said that food _____ essential for life.
a) is b) was c) be d) were

P.T.O.

2. Answer **any five** of the following questions in short : **10**
- 1) Write the names of the books C.V. Raman took inspiration from.
 - 2) How were the community kitchens run in Cuddalore ?
 - 3) Why did Phatik decide to go to Calcutta ?
 - 4) Why is 28th February celebrated as the National Science Day ?
 - 5) What were the immediate rescue and relief operations done after Tsunami hit Cuddalore ?
 - 6) How did the aunt treat Phatik in Calcutta ?
3. A) Answer **any two** of the following briefly : **6**
- 1) How has H.W. Longfellow defined life in *A Psalm of Life* ?
 - 2) What were the reactions given by the brother and the mother to the strayed girl in Sarojini Naidu's *Village Song* ?
 - 3) What is the meaning of "And, departing, leave behind us/Footprints on the sands of time" ?
- B) Write a short report of two paragraphs on **any two** of the following : **4**
- 1) Visit to a zoological garden in your area.
 - 2) Visit to an industry.
 - 3) Visit to a dam.
4. A) Your company is launching a new mobile phone. Prepare a presentation consisting of at least five slides to canvass your product. **10**
- OR
- B) Prepare and write a presentation on the positive aspects of internet with slides.
5. Imagine any four participants and write a Group Discussion on the topic *Corruption : A Devil*. **10**
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – VII) (Old)
Literatures in English

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following choosing the correct alternative : 10
- 1) The old woman in 'The Alchemist' is a
a) Shepherdess b) Fortune teller c) Arab lady d) Merchant
 - 2) _____ is a cockney trader.
a) Henry Smithers b) Lem
c) Jeff d) Brutus Jones
 - 3) _____ is a native chief of an Island.
a) Jeff b) Henry Smithers
c) Lem d) The old woman
 - 4) Crystal Merchant wanted to go to
a) Mecca b) Morocco c) England d) America
 - 5) _____ had eaten the hided food of Emperor Jones in the forest.
a) Wild cats b) Wild dogs c) Wild pigs d) Natives
 - 6) Urim and Thummim are the names of
a) the characters b) the dreams
c) the oasis d) the magical stones
 - 7) Brutus Jones was punished with _____ years imprisonment for killing Jeff.
a) Ten b) Twenty c) Thirty d) Twelve
 - 8) Finally Santiago got his hidden treasure in
a) Tangier b) Oasis c) Andalusia d) Mecca

9) _____ grabs the shoulder of the black woman who was sneaking away from the emperor's palace.

- a) Brutus Jones b) A soldier c) A native d) Henry Smithers

10) The Alchemist of oasis taught the knowledge of alchemy to

- a) Englishman b) Fatima c) Santiago d) Melchizedek

2. Answer the following questions (**any five**) : **10**

- 1) What is the argument made by sojourner truth about the Sunday school teachers ?
- 2) Why does E.E. Cummings Say, Patriotism should not something that blinds people from choosing between the right and wrong ?
- 3) Discuss the relationship of friendship in the poem, 'On the Stairs'.
- 4) Comment on the theme of love in the poem 'The Wondrous Moment'.
- 5) What is the message given by Bertolt Brecht in his poem, 'Questions from Workers Who Reads' ?
- 6) According to Langston Hughes, how can America be America again ?

3. A) Answer the following questions briefly (**any two**) : **6**

- 1) Discuss the spiritual elements in Fiction.
- 2) The concept of colonization.
- 3) Write the impact of colonization on Black literature.

B) Explain the following lines with reference to context (**any two**) : **4**

- 1) "Who rushed like lions to the roaring slaughter. They did not stop to think they died instead then shall the voice of liberty be mute?"
- 2) Time passed. Unruly storms confounded old dreams and I from year to year. Forget how tender you had sounded your heavenly feature once so dear.
- 3) Every page a victory.
Who cooked the feast for the victors ?
Every ten years a great man.
Who paid the bill ?

4. Answer **any one** of the following questions : **10**

a) Comment on the theme of denial in Eugene O'Neill's 'The Emperor Jones'.

OR

b) Discuss the art of characterization in Eugene O'Neill's 'The Emperor Jones'.

5. Answer the following question : **10**

Discuss the various themes in Paulo Coelho's Novel 'The Alchemist'.

SLR-X – 404

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
HINDI SPECIAL (Paper – VII)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. अ) निम्नलिखित पारिभाषिक अंग्रेजी शब्दों के सामने हिंदी पर्याय क्रमानुसार ही लिखिए । **5**
- 1) Biweekly
 - 2) Source language
 - 3) Academic goal
 - 4) Appraisal
 - 5) Document
- आ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **5**
- 1) Viva-voce को हिंदी में _____ पर्यायवाची शब्द मिलता है ।
 - 1) मौखिक परीक्षा
 - 2) प्रौढ शिक्षा
 - 3) स्रोत भाषा
 - 4) समापण भाषण
 - 2) 'टेलिविजन' शब्द _____ भाषा के शब्दों के संयोग से बना है ।
 - 1) ग्रीक और जर्मन
 - 2) ग्रीक और लैटिन
 - 3) लैटिन और ग्रीक
 - 4) जर्मन और ग्रीक
 - 3) Draft को हिंदी में _____ पर्यायवाची शब्द मिलता है ।
 - 1) सृजन
 - 2) सार
 - 3) सूची
 - 4) मसौदा

P.T.O.

- 4) 'अधिसूचना'को हिंदी में _____ कहते हैं ।
1) न्यूज	2) नोटिफिकेशन
3) वार्ता	4) विज्ञापित
- 5) 'जनसंचार' माध्यम के प्रमुख भेद _____ हैं ।
1) दो	2) चार
3) तीन	4) पाँच
2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **दो-तीन** वाक्यों में लिखिए । **10**
- 1) रेडियो को हिंदी में क्या कहते हैं ?
 - 2) समाचार को संस्कृत में क्या कहते हैं ?
 - 3) कार्यालय आदेश द्वारा कर्मचारियों को कौनसी सूचनाएँ दी जाती है ?
 - 4) 'पदाधिकारियों के नाम पत्र' में पत्र भेजनेवाले का नाम, पता और तारीख कहाँ लिखी जाती है ?
 - 5) 'सरकारी पत्र' किसे कहते हैं ?
 - 6) 'नौकरी के लिए आवेदन पत्र' में संबोधन के बाद पत्र की शुरुवात किस वाक्य से की जाती है ?
3. निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं **दो** पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए । **10**
- 1) मा. सचिव, जनता बझार, कोल्हापुर के नाम दै. पुढारी में प्रकाशित विज्ञापन के अनुसार 'कम्प्युटर चालक' पद की नियुक्ति के लिए कु. सुप्रिया गोडबोले, 55, महात्मा फुले नगर, सांगोला से आवेदन पत्र भेज रही है । पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।
 - 2) भारत सरकार के रक्षा मंत्रालय के सचिव राजन आसबे; कैप्टन दयानंद टकले को मेजर पद पर पदोन्नति की सूचना अधिसूचना द्वारा दे रहे हैं । पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।
 - 3) भारत सरकार के गृह मंत्रालय की ओर से उपसचिव, श्री रामदास; मुख्य सचिव, महाराष्ट्र सरकार, मुंबई को मुंबई में हुए विद्यार्थियों के उपद्रव के संबंध में सरकार के आदेश प्रेषित कर रहे हैं । सरकारी पत्र का नमुना तैयार कीजिए ।
4. समाचार के प्रकारों को स्पष्ट कीजिए । **10**
- अथवा**
- टेलिविज़न के लिए पटकथा लेखन का महत्त्व विशद कीजिए ।
5. समाचार के गुणों पर प्रकाश डालिए । **10**
- _____

SLR-X – 405

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – VII) (Old)
A Study of Kannada Grammar

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ :

10

1) ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ _____

1) ನಾಗವರ್ಮ

2) ಕೇಶಿರಾಜ

3) ಶ್ರೀವಿಜಯ

4) ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ

2) ಅವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳೆಷ್ಟು?

1) 09

2) 14

3) 25

4) 34

3) ಅ ಆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಸ್ವರಗಳು _____

1) ಸವರ್ಣಗಳು

2) ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಗಳು

3) ನಾಮಿ

4) ಅನುನಾಸಿಕಗಳು

4) ಗಣೇಶ ಇದು _____

1) ಪುಲ್ಲಿಂಗ

2) ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

3) ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗ

4) ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

5) ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ _____

1) ಅಲ್ಲಿ

2) ಉಳ್

3) ಒಳ್

4) ಕೆ

6) ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ತೃತೀಯ ಅಕ್ಷರಗಳು _____

1) ಮಹಾಪ್ರಾಣ

2) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ

3) ಅನುನಾಸಿಕ

4) ಅನುಸ್ವರ

7) ವಿಸರ್ಗ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು ?

1) ೦

2) ಂ

3) ಃ

4) ಳ್

P.T.O.

8) ಸಂದ್ಯಕ್ಷರಗಳು _____

- 1) ಐ ಔ 2) ಳ ಴ 3) ಳ ಳ 4) ಕ ಖ

9) ಅ ಳ - ಕುಳ - ಕ್ಷಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಕವಿ _____

- 1) ರಾಘವಾಂಕ 2) ಹರಿಹರ 3) ನೇಮಿಚಂದ್ರ 4) ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ

10) ತೃತೀಯ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ _____

- 1) ಅಮ್ 2) ಕೆ 3) ಇಂ 4) ಆತ್

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಲಿಂಗಗಳಾವುವು ?
- 2) ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವು ಯಾವುವು ?
- 3) ಯೋಗವಾಹಕಗಳೆಷ್ಟು ? ಅವು ಯಾವುವು ?
- 4) ಅನುನಾಸಿಕ ಎಂದರೇನು ? ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳಾವುವು ?
- 5) ವಚನ ಎಂದರೇನು ? ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರ.
- 6) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ವ್ಯಾಕರಣ
- 2) ಸರ್ವಣಗಳು
- 3) ಸ್ವರ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) 'ಲಿಂಗ ಮೊಂಬತ್ತುತೆರಂ' - ಕೇಶಿರಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.
- 2) 'ನಾಲ್ವತ್ತೇಳಾಯ್ತುಳೆ ಶುದ್ಧಗೆಯಚ್ಚಗನ್ನಡಕ್ಕೀಕ್ರಮದಿಂ' - ಈ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-X – 406

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Old) Special Paper – VII (अ)
मराठी लोकसाहित्य (पूर्वार्ध)

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) लोकसंस्कृतीचे उपासक हा ग्रंथ कोणिलिहीला ?
अ) रा. चिं. ढेरे
ब) द. वा. पोतदार
क) दुर्गा भागवत
ड) अनिल सहस्मवुद्धे
- २) वेद मानणारे आर्य वेद न मानणाऱ्या इतर जमातींना कोणत्या नावाने ओळखू लागले ?
अ) वैदिक
ब) अवैदिक
क) लोक
ड) अनामिक
- ३) मुंबई राज्य शासनाने १९५६ मध्ये मराठी विभागासाठी कोणती समिती स्थापना केली ?
अ) साहित्य अकादमी
ब) साहित्य संस्कृती मंडळ
क) मराठी साहित्य परिषद
ड) लोकसाहित्य समिती
- ४) Folk या पदासाठी मराठीत कोणते पद वापरण्यात येते ?
अ) लोक
ब) साहित्य
क) विज्ञान
ड) संस्कृती
- ५) जीवनाच्या सर्व व्यवहारांमध्ये लोकांचे असे कोणते व्यक्तित्व असते ?
अ) वैयक्तिक
ब) सामूहिक
क) भावनिक
ड) शैक्षणिक
- ६) लोक साहित्याचे स्वरूप या ग्रंथाचे कर्ते कोण ?
अ) अनंतराव चोरघडे
ब) प्रभाकर मांडे
क) सरोजिनी बाबर
ड) दुर्गा भागवत
- ७) मानवंशशास्त्रज्ञ लोकसाहित्याची व्याख्या करताना लोकसमूहातील परंपरेने चालत आलेल्या कोणत्या अवशेषांवर भर देतात ?
अ) आधुनिक
ब) भविष्यकालीन
क) सामाजिक
ड) प्राचीन

P.T.O.

८) लोकगीतांत कशाचे प्रतिबिंब पडलेले असते ?

अ) लोकजीवन ब) साक्षरता क) वेद ड) उपनिषदे

९) मराठी लोकगीतांत कोणत्या गीतांची संख्या विपुल आहे ?

अ) बडबडगीते ब) स्त्रीगीते क) प्रणयगीते ड) विनोदी गीते

१०) वासुदेव कोणाचा भक्त आहे ?

अ) श्रीविठ्ठल ब) श्रीराम क) श्रीगुरुदत्त ड) श्रीकृष्ण

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (६ पैकी ५) :

१०

१) खेळगीते प्रचलित असलेल्या चार खेळांची नावे सांगा.

२) मराठी लोकजीवनात मूल जन्मल्यानंतर कोणते विधी केले जातात ?

३) कथागीतांची चार उदाहरणे सांगा.

४) पुरुषांच्या लोकगीतांत कोणकोणत्या प्रसंगी म्हटल्या जाणाऱ्या गाव्यांचा समावेश होतो ?

५) मराठी लोकसंस्कृतीतील चार उपासकांची नावे सांगा.

६) अलेक्झंडर क्रापने कोणत्या अनुषंगाने लोकगीतांचे वर्गीकरण केले ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) देवीच्या उपासनेतील 'गोंधळ' या विधीचे स्वरूप सांगा.

२) लोकगीतांतून कोणकोणत्या घटकांचा आविष्कार होतो ?

३) लोकसाहित्यातील 'लोक' या पदाचा अर्थ स्पष्ट करा.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) :

१०

१) धनगरी ओव्यांविषयी उदाहरणांसह माहिती सांगा.

किंवा

१) मराठी लोकगीतांतील विधीगीतांबद्दल तपशीलासह लिहा.

५. दीर्घोत्तरी प्रश्न :

१०

१) मराठी लोकगीतांचे वर्गीकरण करून उदाहरणांसह विश्लेषण करा.

SLR-X – 407

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – VII-B) (Old)
Madhyaugin Marathi Sahitya (पूर्वार्ध)
(जनाबाईचे निवडक अभंग, श्री गोविंद प्रभू चरित्र)

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

१. योग्य पर्याय निवडा.

१) यादवकालीन मराठी भाषा हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) वि. भि. कोलते

आ) शं. गो. तुळपुळे

इ) रा. चिं. ढेरे

ई) सदानंद मोरे

२) महानुभावांच्या सांकेतिक लिपीचे नाव काय ?

अ) मोडी

आ) ब्राह्मी

इ) सकळ

ई) देवनागरी

३) 'रिद्धपूर' आणखी कोणत्या नावाने संबोधले जात असे ?

अ) रिधौरा

आ) उंबरावती

इ) द्वारावती

ई) सराले

४) महानुभाव वाङ्मयात ईश्वराच्या भोजनासाठी कोणता शब्द योजिला आहे ?

अ) जेवण

आ) नैवेद्य

इ) उदरभरण

ई) आरोगणा

५) म्हांडंभटांचा सेवाद्वयाचा गर्व कोणी घालवला ?

अ) श्रीचक्रधर

आ) श्रीगोविंदप्रभू

इ) श्रीनागदेवाचार्य

ई) महदंबा

६) 'भक्तिगृहाची द्वारपालिका' असा जनाबाईचा उल्लेख कोणी केला आहे ?

अ) नामदेव

आ) ज्ञानदेव

इ) सुहासिनी इर्लेकर

ई) सोयराबाई

P.T.O.

- ७) संत कवयित्री जनाबाईना समकालीन कोण होते ?
 अ) बहिणाई आ) ज्ञानदेव इ) एकनाथ ई) तुकाराम
- ८) पुढीलपैकी कोणता अभंग जनाबाईचा नाही ?
 अ) देव खाते देव पिते आ) नोवरीया संगे वऱ्हाडीया सोहोळां
 इ) जन्मा येऊनिया देख ई) परिसे गे सूनबाई
- ९) जनाबाईची कविता ही प्राधान्याने कोणत्या श्रोत्याशी केलेल्या संवादातून अवतरली आहे ?
 अ) विठ्ठल आ) नामदेव इ) सामान्य माणूस ई) सखी
- १०) जनाबाईनी आपल्या अभंगांचा लेखनिक म्हणून कोणाची नोंद केली आहे ?
 अ) काशिबा गुरव आ) अनंत भट्ट इ) पांडुरंग ई) नामदेव
२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतीही पाच) : १०
- १) ईश्वराच्या भक्तवत्सलतेचे स्वरूप निवेदिताना जनाबाईनी एका अभंगातून कोणत्या चार प्रतिमांचा आधार घेतला आहे ?
- २) संत चोखामेळा यांचा गौरव करताना जनाबाईने काय म्हटले आहे ?
- ३) जनाबाईच्या अभंगांतून तिच्या कोणकोणत्या कामांचा उल्लेख झाला आहे ?
- ४) 'श्रीगोविंदप्रभुचरित्रा' त आलेल्या चार महानुभावीयांची नावे सांगा.
- ५) म्हांइंभटांनी रचलेल्या ग्रंथांची नावे लिहा.
- ६) चरित्रसंशोधनाची तळमळ म्हांइंभटांच्या ठायी कशी दिसून येते ?
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) : १०
- १) श्रीगोविंदप्रभूंच्या स्वभावाचे विविध पैलू स्पष्ट करा.
- २) म्हांइंभटांच्या पंथविषयक कार्यांचे महत्व विशद करा.
- ३) संत कवयित्री जनाबाईची चरित्र विषयक माहिती नोंदवा.
४. मराठी भाषा आणि साहित्य या दृष्टीने 'श्रीगोविंदप्रभुचरित्रा' चे महत्वमापन करा. १०
- किंवा**
- संत जनाबाईच्या अभंगकाव्याच्या आधारे तत्कालीन स्त्री जीवनाचे विविध दृष्टिकोनातून परीक्षण करा.
५. 'श्रीगोविंदप्रभुचरित्रा' च्या आधारे महानुभाव पंथाच्या आचार-विचारांचा परामर्श घ्या. १०

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VII)
Development and Research Methodology

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ means growth in real national income.
a) Economic development b) Economic growth
c) Economic stability d) None of the above
- 2) Economic growth is the process which occurs in _____ economy.
a) Dynamic b) Static c) a) and b) d) None of the above
- 3) Economic development is primarily related with _____ country.
a) Developed b) Progressed
c) Under developed d) None of the above
- 4) Economic growth is primarily related with _____ country.
a) Developed b) Under developed
c) Un progressed d) None of the above
- 5) _____ is the prime occupation of under developed country.
a) Agriculture b) Industry c) Trade d) None of the above
- 6) _____ is the characteristic feature of under developed country.
a) General poverty b) Dependency on Agriculture
c) Rapid population growth d) All the above
- 7) The rate of growth of population is high in under developed country because _____
a) High birth rate b) Low death rate
c) a) and b) d) None of the above

- 8) _____ economy occurs in the most of the under developed countries.
a) Single sector b) Dual sector c) Tri sector d) Multi sector
- 9) The development of a country depends upon _____
a) Ability to save b) Level of investment
c) Capital formation d) All of the above
- 10) Adam Smith has advocated _____ policy about economic development.
a) Laissez-fair policy b) Interfere policy
c) Participatory policy d) None of the above

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is Laissez-fair policy ?
- 2) What is Free Trade Policy ?
- 3) What is Division of Labour ?
- 4) What is Gross revenue and Net revenue ?
- 5) Explain David Ricardo's view on economic development.
- 6) Explain Rosenstein Rodan's view on economic development.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Economic development
- 2) Economic Growth
- 3) Underdevelopment
- 4) Big push
- 5) Rostov's stages of economic development
- 6) Functions of the innovator.

4. Broad questions (**any one**) :

10

- A) Explain the various obstacles in the process of Economic development.

OR

- B) Explain the contribution of agriculture sector to the economy.

5. Explain the characteristics of under developed countries.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) _____ म्हणजे वास्तव राष्ट्रीय उत्पन्नातील वाढ होय.
अ) आर्थिक विकास ब) आर्थिक वृद्धी
क) आर्थिक स्थैर्य ड) वरीलपैकी नाही
- २) आर्थिक वृद्धी ही _____ अर्थव्यवस्थे मध्ये आढळणारी प्रक्रिया आहे.
अ) गतिशील ब) स्थितीशील
क) दोन्ही अ) आणि ब) ड) वरीलपैकी नाही
- ३) आर्थिक विकास प्रामुख्याने _____ देशांशी संबंधित असतो.
अ) विकसित ब) प्रगत क) अल्प विकसित ड) वरीलपैकी नाही
- ४) आर्थिक वृद्धी प्रामुख्याने _____ देशांशी संबंधित असतो.
अ) विकसित ब) अल्प विकसित
क) अप्रगत ड) वरीलपैकी नाही
- ५) _____ हा अल्प विकसित देशांचा प्रमुख व्यवसाय असतो.
अ) शेती ब) उद्योग क) व्यापार ड) वरीलपैकी नाही
- ६) _____ हे अल्प विकसित देशांचे प्रमुख लक्षण आहे.
अ) सर्वत्रिक दारिद्र्य ब) शेतीवरील अवलंबित्व
क) जलद लोकसंख्या वाढ ड) वरील सर्व
- ७) अल्प विकसित देशांमध्ये लोकसंख्या वाढीचा दर अधिक असतो कारण _____
अ) उच्च जननदर ब) कमी मृत्युदर
क) दोन्ही अ) आणि ब) ड) वरीलपैकी नाही
- ८) बहुतेक अल्प विकसित देशांमध्ये _____ अर्थव्यवस्था आढळते.
अ) एक क्षेत्रीय ब) दोन क्षेत्रीय
क) तीन क्षेत्रीय ड) बहु क्षेत्रीय

९) देशाचा आर्थिक विकास _____ वर अवलंबून असतो.

अ) बचत करण्याची क्षमता

ब) गुंतवणूकीची पातळी

क) भांडवल निर्मिती

ड) वरील सर्व

१०) अँडम स्मिथ यांनी आर्थिक विकासाबाबत _____ धोरणाचा पुरस्कार केला.

अ) निर्हस्तक्षेप

ब) हस्तक्षेप

क) सहभाग

ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) निर्हस्तक्षेप नीती म्हणजे काय ?

२) खुला व्यापार म्हणजे काय ?

३) श्रम विभागणी म्हणजे काय ?

४) स्थूल प्राप्ती आणि निव्वळ प्राप्ती म्हणजे काय ?

५) डेव्हिड रिकार्डो यांचा आर्थिक विकासाबाबतचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

६) रोझेन्स्तीन रोडान यांचा आर्थिक विकासाबाबतचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) आर्थिक विकास

२) आर्थिक वृद्धी

३) अविकसितपणा

४) प्रबळ चालना

५) रोस्तोव्ह यांच्या आर्थिक विकासाच्या अवस्था

६) नवप्रवर्तकाची कार्ये.

४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) :

१०

अ) आर्थिक विकासातील विविध अडथळे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शेतीचे क्षेत्राचे आर्थिक विकासातील योगदान स्पष्ट करा.

५. अविकसित राष्ट्राची लक्षणे स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 412

Seat No.	
---------------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – VII) (Old)
History of China and Japan (1839-1949 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option. 10
- 1) _____ was well-known poet in Ancient China.
a) Lee-Poo b) Choo
c) Confucious d) None of these
 - 2) Manchoo Govt. appointed Leenas a commissioner of the port
a) Amoth b) Canton
c) Shanghaya d) Ningpo
 - 3) The meaning of Taiping was
a) The rebellion for struggle b) The rebellion for trade
c) The rebellion for power d) The rebellion for peace
 - 4) Boxer Rebellion was started on _____ A.D.
a) 1897 b) 1898
c) 1899 d) 1900
 - 5) The battle of first opium was fought between
a) China-Japan b) China-Russia
c) China-Germany d) China-England
 - 6) The Treaty of Nanking took place in _____ A.D.
a) 1841 b) 1842
c) 1843 d) 1844
 - 7) After the revolution of 1911 _____ became Prime Minister of China.
a) Dr. Sun-Yet-Sen b) Mao-Tse-Tung
c) Yuan-Shi-Kai d) Chang-Kai-Shaik

P.T.O.

- 8) In China _____ was established Red Army.
a) Mao-Tse-Tung b) Dr. Sun-Yet-Sen
c) Yuan-Shi-Kai d) Lee-Ta-Chau
- 9) The _____ was called as a father of Chinese Nationalism.
a) Dr. Sun-Yet-Sen b) Chang-Kai-Shaik
c) Mao-Tse-Tung d) Yuan-Shi-Kai
- 10) The Komingtanga party was established by
a) Chang-Kai-Shaik b) Hu-San-Min
c) Chain-Tu-Tsu d) Dr. Sun-Yet-Sen

2. Write a short answers on **any four** of the following : **8**
- 1) What is the Confucianism ?
 - 2) Write the two causes of second opium war in China.
 - 3) Evaluate the open door policy of America in China.
 - 4) Write the any two effect of the revolution of 1911.
 - 5) Examine the regime of Yuan-Shi-Kai.
 - 6) Write the two causes of Boxer Rebellion.
3. Write a short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) The effect of first opium war.
 - 2) Dr. Sun-Yet-Sen's principles.
 - 3) The evaluation of Taiping rebellion.
 - 4) Red Army.
 - 5) The Treaty of Nanking (1842).
 - 6) Fourth May Movement.
4. A) Describe the reasons and effect of First Opium War. **10**
- OR
- B) Critically examine the Canton commercial system.
5. Review the work of Mao-Tse-Tung in a China. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्याय निवडून लिहा.

१०

- १) _____ हा प्राचीन चीनमधील मान्यवर कवी होता.
अ) ली-पो
ब) चो
क) कन्फ्यूशियस
ड) यापैकी नाही
- २) मांचु सरकारने कमिशनर म्हणून लीन यांची _____ या बंदरावर नियुक्ती केली.
अ) अॅमॉथ
ब) कॅटन
क) शांघाय
ड) निंगपो
- ३) तायपिंगचा _____ असा अर्थ होतो.
अ) संघर्षासाठी बंड
ब) व्यापारासाठी बंड
क) सत्तेसाठी बंड
ड) शांततेसाठी बंड
- ४) बॉक्सर बंडाची सुरुवात _____ साली झाली.
अ) १८९७
ब) १८९८
क) १८९९
ड) १९००
- ५) पहिले अफुचे युद्ध _____ यांच्यात लढले गेले.
अ) चीन-जपान
ब) चीन-रशिया
क) चीन-जर्मनी
ड) चीन-इंग्लंड
- ६) नानकिंगचा तह _____ साली झाला.
अ) १८४१
ब) १८४२
क) १८४३
ड) १८४४
- ७) इ.स. १९११ च्या राज्यक्रांतीनंतर _____ यास पंतप्रधानपद मिळले.
अ) डॉ.सन-येत-सेन
ब) माओ-त्से-तुंग
क) युवान-शि-काई
ड) चॅंग-काई-शेक
- ८) चीनमध्ये _____ यांनी लालसेनेची स्थापना केली.
अ) माओ-त्से-तुंग
ब) डॉ. सन-येत-सेन
क) युवान-शि-काई
ड) ली-ता-चाउ

- ९) चीनी राष्ट्रवादाचा जनक _____ यांना म्हणतात.
अ) डॉ.सन-येत-सेन ब) चॅंग-काई-शेक
क) माओ-त्से-तुंग ड) युआन-शि-काई
- १०) कोमिंगटांग या पक्षाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) चॅंग-काई-शेक ब) हु-सान-मिन
क) चैन-तु-त्सू ड) डॉ.सन-येत-सेन

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारची थोडक्यात उत्तरे द्या :

८

- १) कन्फ्युशियानिझम म्हणजे काय ?
२) चीनमधील दुसऱ्या अफुच्या युद्धाची दोन कारणे सांगा.
३) चीनमधील अमेरिकेच्या मुक्तद्वार धोरणाचे मुल्यमापन करा.
४) १९११ च्या क्रांतीचे कोणतेही दोन परिणाम सांगा.
५) युवान-शि-काईच्या राजवटीचे परीक्षण करा.
६) बॉक्सर बंडाची दोन कारणे सांगा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

- १) पहिल्या अफुच्या युद्धाचे परिणाम.
२) डॉ. सन-येत-सेन यांचे तत्त्व.
३) तायपिंग बंडाचे मुल्यमापन.
४) लाल सेना.
५) नानकिंगचा तह (१९४२).
६) ४ मेची चळवळ.

४. पहिल्या अफुच्या युद्धाच्या कारणे व परिणामाची चर्चा करा.

१०

किंवा

कॅंटन व्यापार पद्धतीचे टीकात्मक परीक्षण करा.

५. चीनमधील माओ-त्से-तुंगच्या कार्याचा आढावा घ्या.

१०

SLR - X – 413

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – VII) (Old)
Comparative Government and Politics

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) The Industrial Revolution started at first in
a) England b) America c) France d) Germany
- 2) The way of direct democracy control adopting in
a) America b) India c) Switzerland d) England
- 3) The French revolution had taken place in _____ year.
a) 1786 b) 1789 c) 1889 d) 1850
- 4) 'The Theory of Justice' is written by
a) Karl Marx b) John Rowels c) Prof. Daisy d) Hegel
- 5) The period of 1850 to 1950 is known as the period of study of _____
political science.
a) transitional b) modern c) ancient d) none of these
- 6) Behaviouralism developed at first in
a) England b) France c) Switzerland d) America
- 7) The tenure of Swiss National Council is of _____ years.
a) 3 b) 4 c) 5 d) 6
- 8) The period of _____ is known as post behaviouralism.
a) 1940 b) 1970 c) 1950 d) 1960

P.T.O.

9) At first America was formed by _____ Colonies.

- a) 10 b) 50 c) 13 d) 23

10) The Constitution of Fifth Republic of France came in force in _____ year.

- a) 1958 b) 1949 c) 1948 d) 1960

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Meaning of Comparative Politics
- 2) Philosophical Approach
- 3) The sources of constitution of England
- 4) Philosophical bases of behaviouralism
- 5) Functions of Input process
- 6) “The King reigns but not govern” explain the term.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) The separation of power in America
- 2) Historical Approach
- 3) The features of Swiss executive
- 4) The powers and functions of American Council of Ministers
- 5) The essence of comparative politics
- 6) Referendum in Swiss.

4. Explain the salient features of Constitution of England.

10

OR

Explain the features of behavioural approach in modern political science.

5. Explain the election process of the President of America and his powers.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१०

- १) _____ मध्ये सर्वप्रथम औद्योगिक क्रांती झाली.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका क) फ्रान्स ड) जर्मनी
- २) प्रत्यक्ष लोकशाही नियंत्रणाचे मार्ग _____ या देशात अवलंबले जातात.
अ) अमेरिका ब) भारत क) स्वित्झर्लंड ड) इंग्लंड
- ३) फ्रेंच राज्यक्रांती _____ साली झाली.
अ) १७८६ ब) १७८९ क) १८८९ ड) १८५०
- ४) 'अ थेअरी ऑफ जस्टीस' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.
अ) कार्ल मार्क्स ब) जॉन रॉल्स क) प्रा. डायसी ड) हेगेल
- ५) १८५० ते १९५० हा कालखंड राज्यशास्त्राच्या अभ्यासाचा _____ कालखंड म्हणून ओळखला जातो.
अ) संक्रमणकालीन ब) आधुनिक क) प्राचीन ड) यापैकी नाही
- ६) _____ मध्ये वर्तनवादाचा सर्वप्रथम विकास झाला.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स क) स्वित्झर्लंड ड) अमेरिका
- ७) स्विस नॅशनल कौन्सिलची मुदत _____ वर्षांची असते.
अ) तीन ब) चार क) पाच ड) सहा
- ८) _____ नंतरचा काळ हा उत्तरवर्तनवादाचा काळ समजला जातो.
अ) १९४० ब) १९७० क) १९५० ड) १९६०
- ९) अमेरिका हे राष्ट्र सुरुवातीला _____ वसाहतींचे मिळून बनलेले आहे.
अ) १० ब) ५० क) १३ ड) २३
- १०) फ्रेंच पाचव्या गणराज्याची राज्यघटना _____ साली अंमलात आली.
अ) १९५८ ब) १९४९ क) १९४८ ड) १९६०

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) तुलनात्मक राजकारणाचा अर्थ
 - २) तत्त्वज्ञान विषयक दृष्टिकोण
 - ३) इंग्लंडच्या राज्यघटनेची उगमस्थाने
 - ४) वर्तनवादाचे तात्त्विक आधार
 - ५) आदान प्रक्रियेतील कार्ये
 - ६) 'राजा राज्य करतो शासन चालवित नाही' स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) अमेरिकेतील सत्ताविभाजन
 - २) ऐतिहासिक दृष्टिकोण
 - ३) स्विस कार्यकारी मंडळाची वैशिष्ट्ये
 - ४) अमेरिकन मंत्रीमंडळाचे अधिकार व कामे
 - ५) तुलनात्मक राजकारणाची आवश्यकता
 - ६) स्वित्झर्लंडमधील जनमत प्रदर्शन.
४. इंग्लंडच्या राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

किंवा

आधुनिक राज्यशास्त्रातील वर्तनवादी दृष्टिकोणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

५. अमेरिकेच्या राष्ट्राध्यक्षाची निवड कशी होते ते सांगून त्याचे अधिकार स्पष्ट करा. १०

SLR-X – 414

Seat No.	
-------------	--

**B.A. III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – VII)
Psychological Testing and Assessment**

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) *All questions are **compulsory**.*
2) *Figures to the **right** indicate **full** marks.*
3) *Objective type questions should be written in the **same** answer book.*

1. Fill in the blanks (multiple choice) :

10

- 1) _____ is based on what and how well the test is measured what it purports to measure.
(Mental age / Validity / Reliability / Intelligence)
- 2) The first intelligence test was developed by _____
(Binet / Wechsler / Murray / Rorschach)
- 3) An average of representative sample known as _____
(percentile / test / reliability / norms)
- 4) _____ is one kind of within group norms.
(Ordinal scale / Mental age / Percentile / Grade equivalence)
- 5) Consistent responses in two forms are important in _____ reliability.
(split-half / equivalent form / scorer / retest)
- 6) All the efforts to elicit subjects proper responses known as _____
(test / rapport / norms / prediction)
- 7) _____ and absolute are the two math types of estimating reliability.
(Retest / Split-half / Equivalent form / Relative)

P.T.O.

- 8) Technically _____ validity is not true validity.
(content / predictive / face / construct)
- 9) _____ means objective and standard measure of behaviour.
(Norms / Mental age / Personality / Test)
- 10) _____ validity is conform by a systematic examination of the test content.
(Face / Content / Predictive / Concurrent)

2. Answer **any four** of the following :

8

- 1) What is the meaning of validity ?
- 2) What is the role of expert in test administration ?
- 3) Describe the nature of grade equivalence.
- 4) What is the meaning of reliability ?
- 5) How scorer reliability is established ?
- 6) How criterion contamination is occur ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Examiner - a important variable in test administration.
- 2) Uses of psychological tests.
- 3) Computer and interpretation of test scores.
- 4) Content validity.
- 5) Retest reliability.
- 6) 'Z' score.

4. Answer **any one** long-type question of the following :

10

- a) Why it is necessary to control the use of Psychological test ?

OR

- b) Describe various criterion measures of validity.

5. Explain equivalent form and split half reliability.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) चाचणीद्वारे ज्याचे मापन केले जाणार आहे त्याचे कसे आणि किती चांगल्या प्रकारे मापन होते यावर _____ अवलंबून असते.
(मानसिक वय / यथार्थता / विश्वसनीयता / बुद्धीमत्ता)
- २) पहीली बुद्धिमापन चाचणी _____ यांनी विकसित केली.
(बिने / वेश्लर / मरे / रोर्शा)
- ३) प्रतिनिधीक नमुन्याच्या सरासरीमानाला _____ असे म्हणतात.
(शतमक / चाचणी / विश्वसनीयता / मानक)
- ४) _____ हा समुहांतर्गत मानकाचा एक प्रकार आहे.
(कृमीक श्रेण्या / मानसिक वय / शतमक स्थान / दर्जा समतूल्यना)
- ५) _____ विश्वसनियतेमध्ये दोन फॉर्मस मधील सातत्यपूर्व प्रतिक्रियांना महत्वपूर्ण स्थान आहे.
(अर्ध-विभाजन / समतूल्य चाचणी / परीक्षक / पूर्वचाचणी)
- ६) प्रयुक्ताकडून योग्य त्या प्रतिक्रिया मिळविण्याच्या सर्व प्रयत्नांना _____ असे म्हणतात.
(चाचणी / संवादित्व / मानक / भविष्यकथन)
- ७) विश्वसनियता प्रस्थापीत करण्याचे _____ आणि निरपेक्ष असे प्रमुख दोन प्रकार आहेत.
(पुर्नचाचणी / अर्ध विभाजन / समतुल्य / सापेक्ष)
- ८) तांत्रिकदृष्ट्या _____ यथार्थता ही खरी यथार्थता नाही.
(आशय / भविष्यकथनात्मक / दर्शनीय / संक्रीयात्मक)
- ९) वर्तनाचे वस्तुनिष्ठ आणि प्रभावित मापन म्हणजे _____ होय.
(मानक / मानसिक वय / व्यक्तित्व / चाचणी)
- १०) चाचणी आशयाचे सुव्यवस्थीत परीक्षण करून _____ यथार्थता निश्चीत केली जाते.
(दर्शनीय / आशय / भविष्यकथनात्मक / सहघटना)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) यथार्थता म्हणजे काय ?
- २) चाचणी अंमलबजावणीसंदर्भात तज्ञाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ३) दर्जा समतुल्यतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ४) विश्वसनियतेचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ५) परीक्षकांची विश्वसनियता कशी प्रस्थापीत केली जाते ?
- ६) निकषाची दूषीतता कशी निर्माण होते ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) परीक्षक - चाचणी अंमलबजावणीतील एक महत्वपूर्ण परीवर्त्य.
- २) मानसशास्त्रीय चाचणीचे उपयोग.
- ३) संगणक आणि चाचणी गुणांचे विश्लेषण.
- ४) आशय यथार्थता.
- ५) पुर्नचाचणी विश्वसनीयता.
- ६) 'Z' गुणांक.

४. खालीलपैकी एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) मानसशास्त्रीय चाचण्यांच्या वापरावरील निबंधनाची आवश्यकता काय ?

किंवा

ब) यथार्थता निश्चित करणाऱ्या विविध सामान्य निकषाचे वर्णन करा.

५. समतुल्य चाचणीची आणि अर्ध विभाजन पद्धतीची विश्वसनियता स्पष्ट करा.

१०

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) कारखाना उत्पादनपद्धतीची सुरुवात _____ शतकात झाली.
अ) १७व्या ब) १८व्या
क) १९व्या ड) २०व्या
- II) आकारात वाढ हे _____ च्या उदयाचे कारण आहे.
अ) नोकरशाही ब) कारखाना पद्धती
क) गृहउद्योगपद्धती ड) यापैकी नाही
- III) मानसशास्त्रीय दृष्टिकोन _____ या कालखंडात विकसीत झाला.
अ) १९००-१९२० ब) १९२०-१९४०
क) १९४०-१९६० ड) १९६० नंतर
- IV) मानवी संबंधाचा दृष्टिकोन _____ यांनी मांडला.
अ) मेयो व बर्गर ब) अँडम स्मिथ
क) मस्टरबर्ग ड) यापैकी नाही
- V) औद्योगिक नोकरशाहीला कोणी योगदान दिले आहे ?
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
क) एमिल डुरखाईम ड) यापैकी नाही
- VI) व्यापारी संघाची _____ या शतकात स्थापन झाली.
अ) १५व्या ब) १८व्या
क) ११व्या ड) १९व्या
- VII) कार्यकारीच्या ईच्छा-आकांक्षा कोणी मांडल्या ?
अ) अँडम स्मिथ ब) मस्टरबर्ग
क) ई. व्ही. स्नायडर ड) यापैकी नाही
- VIII) औद्योगिक समाजशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
अ) उपयोजित ब) शुद्ध
क) क्रियाशील ड) यापैकी नाही

IX) औद्योगिक क्रांती _____ शतकात घडून आली.

अ) १७व्या

ब) १८व्या

क) १९व्या

ड) २०व्या

X) “फंडामेंटल्स ऑफ इंडस्ट्रियल सोशियॉलाजी” या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?

अ) अँडम स्मिथ

ब) मॅक्स वेबर

क) पी. गिलबर्ट

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

I) गृहउद्योग उत्पादनपद्धतीच्या अस्ताची कारणे कोणती ?

II) व्यापारी संघाच्या उदयाची कारणे कोणती ?

III) औपचारिक संघटन म्हणजे काय ?

IV) कार्यकारीच्या ईच्छा-आकांक्षा कोणत्या ?

V) उद्योगातील अधिकारी तंत्राची रचना सांगा.

VI) नोकरशाही म्हणजे काय.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :

१२

I) औद्योगिक समाजशास्त्राचे स्वरूप.

II) औद्योगिक समाजशास्त्राचे महत्व.

III) अनौपचारिक संघटन.

IV) कारागीर संघाची रचना.

V) कार्यकारीवर येणारे ताण.

VI) हेन्री फेयॉलचा औद्योगिक संघटनाचा सिद्धांत.

४. अ) गृहउद्योग उत्पादनपद्धतीची व्याख्या देऊन गृहउद्योग उत्पादनपद्धतीची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) औद्योगिक समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन औद्योगिक समाजशास्त्राचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.

५. औद्योगिक नोकरशाहीच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – VIII) (Old)
Introduction to Structure and Function of Modern English

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative : 10
- 1) The word 'friendly' is a
a) noun b) adjective c) adverb d) verb
 - 2) _____ can occur as the head of an NP.
a) adverb b) conjunction
c) noun d) determiner
 - 3) 'Sachin is my friend'.
The clause pattern of the above clause is
a) SPO b) SPC c) SPA d) SPOO
 - 4) The word 'insane' is a/an
a) noun b) verb c) adjective d) adverb
 - 5) The prepositional phrase consists of
a) P + NP b) NP + P c) P + AjP d) AjP + P
 - 6) _____ can function as subject, object, complement and adverbial in the sentence structure.
a) The adjective phrase b) The prepositional phrase
c) The noun phrase d) The genitive phrase

- 7) The subordinate clause is marked by a
- a) determiner
 - b) subordinator
 - c) article
 - d) conjunction

- 8) 'This is our bank'.

The underlined word in the above sentence is a

- a) determiner
- b) pronoun
- c) conjunction
- d) interjection

- 9) _____ functions as the post-modifier in NP, AjP, AvP and PP.

- a) The noun phrase
- b) The adverb phrase
- c) The prepositional phrase
- d) The verb phrase

- 10) The apples of Kashmir are very sweet.

The underlined phrase in the above sentence functions as

- a) subject
- b) object
- c) adverbial
- d) complement

2. Answer **any five** of the following :

10

- 1) List the open class words.
- 2) State the functions of PP.
- 3) Do observe a fast if you can fast.

Identify the word class of the underlined words in the sentence.

- 4) Give the Ved and Ven forms of the following verb :

- a) sing
- b) shut

- 5) Identify the word class of the underlined words in the following sentence :

I met a good teacher who was doing very good for the student community.

- 6) The teacher asked a question to the first two students of the group.

Identify the enumerators in the above sentence.

3. A) Answer **any two** of the following :

6

- 1) Identify the underlined phrases in the following sentences giving form and function labels :

- a) He has been teaching English since 2002.
- b) Keats died very young.
- c) Dr. Mohan teaches English grammar very sincerely.

- 2) Identify **any three** VPs in the following passage and give form and function labels :

Raman was a Voracious reader. He read carefully all the books in his father's collection. He considered those books as his true friends. He completed school at the age of eleven.

- 3) Rearrange the following words to get meaningful NPs :
- a) Chair, the, golden
 - b) two, first, his, Ph.D., students
 - c) boy, clever, a

- B) Answer **any two** of the following :

4

- 1) Identify the clause elements in the following sentences :

- a) Ramesh is a good teacher.
- b) Satish bought a new car.

- 2) Make the following sentences imperative :

- a) He closed the door.
- b) You should obey your parents.

- 3) Frame wh. questions for the underlined elements in the following sentences :

- a) Mohit is a teacher.
- b) He won the college prize twice.

4. Write a detailed note on the verb phrase and adverb phrase.

10

OR

Describe the structure of NP.

5. Write a note on the elements of clause.

10

SLR-X – 421

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – VIII) (Old)
भाषा विज्ञान

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दर्शाए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

- 1) भाषा का अर्जन _____ द्वारा किया जाता है।
1) ध्वनियंत्र 2) अनुकरण 3) पाठ्यपुस्तकों 4) अन्य साधनों
- 2) भाषा _____ वस्तु है।
1) वैयक्तिक 2) धार्मिक 3) सामाजिक 4) राजनीतिक
- 3) केंद्र सरकार की कार्यालयीन कामकाज की भाषा को _____ कहते हैं।
1) मातृ भाषा 2) राष्ट्र भाषा 3) संपर्क भाषा 4) राज भाषा
- 4) शारीरिक विभिन्नतावाद के कारण व्यक्तियों के _____ में भिन्नता दिखायी देती है।
1) श्रवणयंत्र 2) ध्वनियंत्र 3) उच्चारण 4) श्रवण
- 5) _____ को परिनिष्ठित हिंदी कहा जाता है।
1) खड़ी बोली 2) ब्रज 3) मैथिली 4) बघेली
- 6) 'हिंदू' शब्द 'सिंधू' का _____ उच्चारण है।
1) इराणी 2) बंगाली 3) पश्तो 4) पोर्तुगाली
- 7) खड़ी बोली _____ वर्ग की एक प्रमुख बोली है।
1) पूर्वी हिंदी 2) पश्चिमी हिंदी 3) राजस्थानी हिंदी 4) पहाड़ी हिंदी
- 8) 'अग्नि' _____ शब्द का उदाहरण है।
1) तत्सम 2) तद्भव 3) देशज 4) विदेशी

P.T.O.

9) जो शब्द न तो प्राचीन आर्य भाषा से आए हैं और न ही विदेशी हैं उन्हें _____ कहा जाता है।

- 1) तत्सम 2) तद्भव 3) देशज 4) विदेशी

10) नंदीनागरी लिपि को _____ लिपि कहते हैं।

- 1) ब्राह्मी 2) खरोपठी 3) देवनागरी 4) रोमन

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। 10

- 1) डॉ. भोलानाथ तिवारी की भाषा की परिभाषा लिखिए।
- 2) राज भाषा किसे कहते हैं ?
- 3) खड़ी बोली का क्षेत्रीय विस्तार स्पष्ट कीजिए।
- 4) सांस्कृतिक विभिन्नतावाद का तात्पर्य स्पष्ट कीजिए।
- 5) हिंदी शब्द की व्युत्पत्ति स्पष्ट कीजिए।
- 6) देवनागरी लिपि की कोई दो विशेषताएँ लिखिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। 10

- 1) परिनिष्ठित भाषा।
- 2) बोली।
- 3) देशज शब्द।

4. भाषा विकास के प्रमुख वाद विस्तार से लिखिए। 10

अथवा

हिंदी की प्रमुख बोलियों का सामान्य परिचय दीजिए।

5. भाषा की परिभाषा लिखकर उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए। 10

SLR-X – 422

Seat
No.

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – VIII)
Kannada Folk Literature
(Old)

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ.

10

1) ಜನಪದ ಕತೆಗಳಿಗೆ _____ ಕತೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

- 1) ಪುರಾಣ 2) ಧಾರ್ಮಿಕ 3) ಅಜ್ಜಿ 4) ಬೀರನ

2) ತಮಾಷಾ _____ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

- 1) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ 2) ಕರ್ನಾಟಕ 3) ತಮಿಳುನಾಡು 4) ಕೇರಳ

3) ಗಾದೆ _____ ಸಮಾನ.

- 1) ಕತೆಗೆ 2) ಪುರಾಣಕ್ಕೆ 3) ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ 4) ವೇದಕ್ಕೆ

4) ಸೀಗಿ _____ ಹಾಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

- 1) ಗಂಡಸರ 2) ಹೆಂಗಸರ 3) ಮಕ್ಕಳ 4) ಮುದುಕರ

5) Folklore ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ

- 1) ಜನಪದ 2) ಜಾನಪದ
3) ಜನ ಸಮುದಾಯ 4) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ

6) 'ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು

- 1) ದೇ.ಜಿ.ಗೌ. 2) ಗೊ.ರು.ಚ 3) ಹಾ.ಮಾ.ನಾ 4) ಜಿ.ಶಂ.ಪ

7) ಜನವಾಣಿ _____ ಕವಿವಾಣಿ ಹೂ.

- 1) ಟೊಂಗಿ 2) ಎಲೆ 3) ಕಾಂಡ 4) ಬೇರು

P.T.O.

8) ಅತಿ ಸ್ನೇಹ ಗತಿ ಕೆಡಿಸಿತು ಇದೊಂದು _____

- 1) ಒಗಟು 2) ಗಾಡೆ 3) ಒಡಪು 4) ಒಡಬು

9) ಮೊಗ್ಗರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಪುಷ್ಪ ತಾನಲ್ಲ; ಹಗ್ಗಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಪರಿಮಳವೆ ಇಲ್ಲ

- 1) ಹೂ 2) ಮೊಗ್ಗು 3) ಕೊಡೆ 4) ನೈದಿಲೆ

10) 'Folklore' ಪದವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಬಳಸಿದವರು

- 1) ಹಡ್ಜನ್ 2) ಫ್ಲೀಟ್ 3) ಗ್ರೀಮ್ ಸಹೋದರರು 4) ವಿಲಿಯಂ ಥಾಂಸ್

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?
- 2) ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?
- 3) ಒಗಟು ಎಂದರೇನು ?
- 4) ಬಯಲಾಟದ ಅಟ್ಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ?
- 5) ಜಾನಪದ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಪಿತಾಮಹ ಯಾರು ?
- 6) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಐತಿಹ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

- 1) ಒಡಬು
- 2) ದೇ.ಜೆ.ಗೌ.
- 3) ಸಣ್ಣಾಟ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಜನಪದ - ಜಾನಪದಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
- 2) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧಾಂತರವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

- 1) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-X – 423

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
मराठी (Special Paper – VIII (A))
उपयोजित मराठी (Old)

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शावितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) सन्माननीय किंवा विशेष महत्त्वाच्या व्यक्तिस पत्र पाठवितांना कोणता मायना लिहितात ?
अ) तीर्थरूप ब) तीर्थस्वरूप क) माननीय ड) श्री. रा. रा.
- २) वृत्तपत्राची भूमिका कोणाला बळ देते ?
अ) लोकशाही ब) समाजवाद क) भांडवलदार ड) नोकरदार
- ३) पुढीलपैकी दृक-श्राव्य माध्यम कोणते ?
अ) आकाशवाणी ब) दूरदर्शन क) वृत्तपत्र ड) इतिवृत्त
- ४) सभेत घडलेल्या किंवा केलेल्या कार्याची तपशीलवार जुळणी करून तयार केलेली माहिती म्हणजे काय ?
अ) सभा ब) विषयपत्रिका क) ठराव ड) इतिवृत्त
- ५) उत्पादित वस्तूच्या वापरासाठी मागणी निर्माण करणाऱ्या केलेला काय म्हणतात ?
अ) बातमी ब) ठराव क) जाहिरात ड) मथळा
- ६) एखादी घटना लोकांना कळावी म्हणून तिची प्रसिद्धी माध्यमात प्रसिद्ध करण्याजोगी माहिती म्हणजे काय ?
अ) टिप्पणी ब) आवक क) बातमी ड) मुलाखत
- ७) आकाशवाणीवरील बातमी कशी असते ?
अ) रंजनात्मक ब) वस्तुनिष्ठ क) काल्पनिक ड) ऐकीव

P.T.O.

- ८) 'जाहिरातीचं जग' हा ग्रंथ पुढीलपैकी कोणाचा आहे ?
 अ) ल. रा. नासिराबादकर ब) स्नेहल तावदे
 क) रवींद्र देसाई ड) यशोदा भागवत
- ९) वाचकांच्या पत्रव्यवहारात विचार प्रकट करण्याची संधी कोणाला असते ?
 अ) लेखक ब) वाचक क) संपादक ड) बातमीदार
- १०) पुढीलपैकी मुद्रीत प्रसार माध्यम कोणते ?
 अ) आकाशवाणी ब) दूरदर्शन क) वृत्तपत्र ड) ठराव

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) ठराव म्हणजे काय ?
 २) पत्रलेखनाचे प्रकार किती व कोणते ?
 ३) टिप्पणी लिहिण्याचा हेतू सांगा.
 ४) 'संपादकीय' चे विशेष सांगा.
 ५) दूरदर्शनवरील जाहिरातीच्या मर्यादा सांगा.
 ६) वाचकांच्या पत्रव्यवहाराचे स्वरूप सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) टिप्पणीचे प्रकार लिहा.
 २) आकाशवाणीवरील जाहिरातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ३) जाहीर निवेदनाचे स्वरूप विशद करा.

४. प्रशासकीय कार्यालयामधील कामकाजाचे स्वरूप सांगून आवक-जावक नोंदवहीचे महत्त्व विशद करा.

१०

किंवा

वृत्तपत्रीय जाहिरातीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये नमूद करा.

५. बातमी व वार्तापत्र लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

१०

SLR-X – 424

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Old)
Special Paper – VIII B : आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) कवी संतोष पद्माकर पवार यांना कोणता यमक प्रिय आहे ?
अ) अंत्य ब) मध्य क) दाम ड) छंद
- २) 'दाणं पाखडून द्याया नुसत्या आपण सुपल्या/सुपलीच्या _____ तशी जिंदगी आपली'.
अ) वाणाची ब) पोताची क) घुंगराची ड) दाण्याची
- ३) 'पहिलटकरणी ग सोड बाई तुझा हेका/माझा _____ मोठा तुझ्या वयाच्या इतका'
अ) अनुभव ब) आनभाव क) आनुभव ड) भावानुभव
- ४) कवीने कैवल्याचे झाड ही उपमा कोणास लावली आहे ?
अ) संत ब) साधू क) स्त्री ड) सृष्टी
- ५) कवीने झडती दोन-मजुरांच्या घामाची या पद्यविभागाची शीर्षककविता म्हणून कोणाचे अभंग निवडले आहे ?
अ) संत नामदेव ब) नरेंद्र पंडित क) जनाबाई ड) बहिणाबाई
- ६) 'सृष्टीत ... गोष्टीत' पुस्तकाला कोणता पुरस्कार प्राप्त झाला आहे ?
अ) साहित्य अकादमी-बालवाङ्मय ब) महाराष्ट्र फाऊंडेशन
क) मूर्तिदेवी ड) जनस्थान
- ७) खंडया पक्ष्याने चिमणीच्या पिलाचे नाव काय ठेवले होते ?
अ) पिंग्या ब) बंडया क) मोत्या ड) सोन्या

P.T.O.

- ८) गाबाबाहेरच्या मोठ्या झाडाच्या सावलीत कुत्र्यांचे काय भरले होते ?
 अ) अधिवेशन ब) संमेलन क) मैफल ड) सभा
- ९) भाऊबीज गोष्टीत पालवीलाई कोणाचा पाहुणचार करतात ?
 अ) बारादादाचा ब) ढगदादाचा क) थेंबदादाचा ड) पाऊसदादाचा
- १०) फुलाच्या दखळीने गुंगून रस्ता चुकलेल्या किड्याला कोण हटकतात ?
 अ) पोलीस ब) राखणदार क) चोपदार ड) गुर्खा
२. चार वाक्यांत उत्तरे द्या (कोणतेही ५) : १०
- १) 'झडती देणाराची' कवितेमधील दोन आज्या कोणत्या तऱ्हेच्या आहेत ?
 २) कवीने 'सर घातली गळ्यात' कवितेमध्ये स्त्रीच्या सौभाग्यालंकारांचे कोणते अर्थ लावले आहेत ?
 ३) 'जिण्याची लत' कवितेमधील गावाला काशची लत लागली आहे ?
 ४) सापाच्या आईने आपल्या पिलाला निसर्गाचे कोणते तत्त्वज्ञान सांगितले ?
 ५) मुंग्यांना पंख कशाकरिता मिळतात?
 ६) 'पाणी' या गोष्टीत पाणी अडविण्याचे कोणते दुष्परिणाम सांगितले आहेत ?
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) : १०
- १) 'तू सृष्टीची सम्राज्ञी' या कवितेचे आशयसौंदर्य स्पष्ट करा.
 २) अनिल अवचटांनी बालकांसाठी उपयोजिलेल्या भाषाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ३) 'वारूळ' या गोष्टीचे तात्पर्य सुस्पष्ट करा.
४. 'पिढीपेस्तर प्यादेमात' मध्ये स्त्रियांविषयी प्रकट झालेल्या संवेदना सोदाहर स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- 'सृष्टीत ... गोष्टीत' हे बालवाङ्मयपर पुस्तक प्रौढांनाही वाचनीय वाटते, त्याच्या कारणांचे विवेचन करा.
५. बालवाङ्मयाचे उद्देश सांगून 'सृष्टीत ... गोष्टीत' मधील गोष्टींची वैशिष्ट्ये सविस्तर सांगा. १०

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VIII) (Old)
Agricultural Economics**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Ratio of rural population in India is _____ comparison with developed countries.
a) low b) high c) same d) none of these
 - 2) In _____ sector of India maximum population is working.
a) service b) agriculture
c) industry d) none of these
 - 3) National Horticulture Mission was established in year _____
a) 2001 b) 2004 c) 2005 d) 2006
 - 4) The proportion of _____ unemployment in Indian agriculture is consideration.
a) open b) educational
c) disguised d) structural
 - 5) The Food Processing Industry Ministerial was established in year _____
a) 1982 b) 1985 c) 1988 d) 1991
 - 6) _____ is the responsible factors of low productivity of agriculture.
a) Small size of land b) Old technique of production
c) Low irrigation d) All
 - 7) H.Y.V.P. is related with _____
a) seeds b) water supply
c) credit supply d) techniques

१) ग्रामीण भारतात _____ शेतकऱ्यांना हरित क्रांतीचा अधिक लाभ मिळाला.

अ) लहान ब) सीमांत क) श्रीमंत ड) गरीब

१०) भारतात नवीन शेती व्यवहारेमुळे विभागीय तफावत _____

अ) वाढली ब) घटली
क) स्थिर ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) ग्रामीण औद्योगिकरण म्हणजे काय ?
- २) भारतीय शेतीतील सिंचनाचे मार्ग सांगा.
- ३) शेतीची उत्पादकता म्हणजे काय ?
- ४) पिकांचा आकृतीबंध म्हणजे काय ?
- ५) धवल क्रांती म्हणजे काय ?
- ६) जैव-तंत्रज्ञान म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) भारतातील मत्स्य व्यवसाय.
- २) भारतातील दुग्धव्यवसायांच्या समस्या.
- ३) शेतीच्या कमी उत्पादकतेची कारणे.
- ४) सिंचनाच्या समस्या.
- ५) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेत शेतीचे स्थान.
- ६) नवीन शेती व्यवहारे.

४. ग्रामीण विकासात शेती आधारित उद्योगाची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भारतातील शेतीची उत्पादकता वाढविण्याकरीता उपाय सुचवा.

१०

५. भारतातील हरित क्रांतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

8) Collection of documents is the _____ step in research process.

- A) First B) Second C) Third D) Fourth

9) _____ is the full name of the writer of Sabhasad Bakhar.

- A) Malhar Ramrao Chitanis B) Krushnaji Anant Sabhasad
C) Raghunath Hanmante D) Jayram Pinde

10) _____ useful types of index for researcher.

- A) Five B) Three C) Seven D) Nine

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- 1) Explain brief meaning of History.
- 2) Explain brief the statement “History repeats”.
- 3) Give names of secondary sources of history.
- 4) Explain briefly selection of subject is the first step in research process.
- 5) Which advantage of footnotes ?
- 6) Mention the types of index.

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Social history.
- 2) Importance of the historical sources.
- 3) What is Mahajar ?
- 4) External criticism.
- 5) Bibliography.
- 6) Unwritten primary sources.

4. State the written primary sources of history writing.

10

OR

Give the information about internal criticism of historical sources.

5. Describe the Sabhasad Bakhar as sources of Maratha’s history.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) _____ याना इतिहासाचे जनक असे म्हणतात.

अ) प्रो.ई.एच. कार ब) हिरोडोटस क) फ्रान्सीस बेकन ड) लॉर्ड अँक्टन

२) “नैतिक मूल्यांचे स्पष्टीकरण व संग्रह म्हणजे इतिहास होय” अशी व्याख्या _____ यांनी केली आहे.

अ) अँक्टन ब) लेकी क) हर्डर ड) क्रोसे

३) सर्व इतिहास समकालीन असतो असे मत _____ यांनी मांडले.

अ) प्रो.ई.एच. कार ब) क्रोसे क) रेनियर ड) ग्रामची

४) _____ हे आधुनिक इतिहासाचे साधन आहे.

अ) मुलाखत ब) पोवाडे क) बखर ड) काव्य

५) ‘पुरावा नाही तर इतिहास नाही’ असे _____ यांनी म्हटले आहे.

अ) प्रो.ई.एच. कार ब) लॉजीलॉस व सेनबॉस

क) हिरोडोटस ड) हेगेल

६) कागदपत्रांचा वाङ्मयीन व खरा अर्थ लावणे यास _____ म्हणतात.

अ) होकारात्मक परीक्षण ब) नकारात्मक परीक्षण

क) वाङ्मयीन परीक्षण ड) यापैकी नाही

७) _____ ही इतिहास लेखन प्रक्रियेतील पहिली पायरी आहे.

अ) कागदपत्रांची मांडणी ब) विषयाची निवड

क) साधनांचे वर्गीकरण ड) कागदपत्रे गोळा करणे

८) पुराव्यांचे संकलन ही इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील _____ पायरी आहे.

अ) पहिली ब) दुसरी क) तिसरी ड) चौथी

९) सभासद बखरीच्या लेखकाचे पूर्ण नांव

अ) मल्हार रामराव चिटणीस

ब) कृष्णाजी अनंत सभासद

क) रघुनाथ हणमंते

ड) जयराम पिंडे

१०) संशोधकास उपयुक्त ठरणारे सूचीचे _____ प्रकार आहेत.

अ) पाच

ब) तीन

क) सात

ड) नऊ

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

१) इतिहासाचा अर्थ थोडक्यात स्पष्ट करा.

२) 'इतिहासाची पुनरावृत्ती होते' या मताचे थोडक्यात सपष्टीकरण करा.

३) इतिहासाच्या दुय्यम संदर्भ साधनांची नावे लिहा.

४) विषयाची निवड ही संशोधन प्रक्रियेतील पहिली पायरी आहे हे थोडक्यात स्पष्ट करा.

५) तळटीपांचे फायदे कोणते ?

६) सूचीचे प्रकार सांगा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

१) सामाजिक इतिहास.

२) ऐतिहासिक संदर्भ साधनांचे महत्व.

३) मजहर म्हणजे काय ?

४) बहिरंग परीक्षण.

५) संदर्भ ग्रंथ यादी.

६) आलेखित प्राथमिक संदर्भ साधने.

४. इतिहास लिखाणातील लिखित प्राथमिक साधनांची माहिती द्या.

१०

किंवा

ऐतिहासिक संदर्भ साधनांच्या अंतरंग परीक्षणाची माहिती द्या.

५. मराठ्यांच्या इतिहासाचे साधन म्हणून सभासद बखरीचे वर्णन करा.

१०

Seat No.	
----------	--

**B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – VIII)
Western Political Thought (Old)**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B.: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer. 10
- 1) Plato's Justice is completely based on
A) Justice B) Law C) Morality D) Politics
 - 2) Ideal Model of Justice means _____ state.
A) Law B) Justice C) Ideal D) Independent
 - 3) Aristotle written by _____ Greek state constitution.
A) 185 B) 158 C) 108 D) 105
 - 4) Thomas Hobbes social contract in
A) Control B) Uncontrol C) Regular D) Topmost
 - 5) Hobbes has explained his concept of not religious state in his _____ book.
A) Decive B) The Prince C) Laviathan D) Decorpore
 - 6) "Man is naturally social animal" _____ said it.
A) Plato B) Aristotle C) Hobbes D) Locke
 - 7) _____ was Plato's teacher.
A) Aristotle B) Socrates C) Ariston D) Magerd

- 8) _____ Plato has put for the concept of Ideal State.
A) Republic B) The Laws C) Politics D) Statesman
- 9) _____ is separated politics from religion.
A) Plato B) Hobbes C) Machiavelli D) Aristotle
- 10) _____ of the concept to Ideal State.
A) Plato B) Marx C) Aristotle D) Machiavelli

2. Write a short answer (**any four**) :

8

- 1) Explain Aristotle's views on citizenship.
- 2) Explain the Plato's view on High Education.
- 3) Machiavelli's thought about to Politics and Morality.
- 4) Hobbes-social contract 2 elements.
- 5) John Lockes view on sovereignty.
- 6) Plato's classification of state.

3. Write a short notes on (**any four**) :

12

- 1) Aristotle's cycle of a Political Change.
- 2) Plato's concept of Justice.
- 3) Machiavelli's views on Human nature.
- 4) Aristotle's classification to state.
- 5) Plato's Primary education.
- 6) John Locke's social contract.

4. Explain Plato's Thoughts on Education system.

10

OR

Explain to the Aristotle's thought on Revolution.

5. Explain Machiavelli's advise to the king.

10

मराठी रुपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) प्लेटोची न्यायविषयक कल्पना ही पूर्णपणे _____ वरे आधारलेली होती.
अ) न्याय ब) कायदा क) नैतिकता ड) राजकारण
- २) न्यायाचे प्रतिक म्हणजेच _____ राज्य होय.
अ) कायदा ब) न्याय क) शहर ड) स्वतंत्र
- ३) अॅरीस्टॉटलने _____ ग्रीक राज्यांच्या घटना हा ग्रंथ लिहीला.
अ) १८५ ब) १५८ क) १०८ ड) १०५
- ४) थॉमस हॉब्जने सामाजिक करारात _____ सार्वभौम सत्तेचा पुरस्कार केला.
अ) नियंत्रित ब) अनियंत्रित क) नियमित ड) सर्वोच्च
- ५) हॉब्जने आपल्या _____ ग्रंथात निधर्मी राज्याची मांडली केली.
अ) डिसाईव्ह ब) दि प्रिन्स क) लेव्हीएथन ड) डीकार्पोरी
- ६) “मानव हा स्वभावतःच समाजप्रिय प्राणी आहे” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) प्लेटो ब) अॅरीस्टॉटल क) हॉब्ज ड) लॉक
- ७) प्लेटोचे गुरू _____ होते.
अ) अॅरीस्टॉटल ब) सॉक्रेटीस क) अॅरीस्टॉन ड) मेगॅरो
- ८) प्लेटोने आदर्श राज्याची संकल्पना _____ या ग्रंथात मांडली.
अ) रिपब्लिक ब) दि लॉज क) पॉलीटिक्स ड) स्टेटसमन
- ९) _____ ने धर्म व राजकारण स्वतंत्र केले.
अ) प्लेटो ब) हॉब्ज क) मॅकीयाव्हली ड) अॅरीस्टॉटल
- १०) आदर्श राज्याची संकल्पना _____ ची आहे.
अ) प्लेटो ब) मार्क्स क) अॅरीस्टॉटल ड) मॅकीयाव्हली

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) नागरिकत्वासंबंधी अरिस्टॉटलचे विचार स्पष्ट करा.
 - २) प्लेटोच्या दृष्टीने उच्च शिक्षण स्पष्ट करा.
 - ३) मॅकीयाव्हलीच्या मते नैतिकता आणि राजकारणाचा संबंध सांगा.
 - ४) हॉब्जच्या सामाजिक कराराची २ वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ५) जॉन लॉकचे सार्वभौमत्वाविषयी विचार.
 - ६) प्लेटोचे राज्यविषयक वर्गीकरण सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) अॅरीस्टॉटलचे राजकीय परिवर्तन चक्र.
 - २) प्लेटोची न्यायव्यवस्था.
 - ३) मॅकीयाव्हलीचे मानवी स्वभावसंबंधी विचार.
 - ४) अॅरीस्टॉटलचे राज्याचे वर्गीकरण.
 - ५) प्लेटोचे प्राथमिक शिक्षण.
 - ६) जॉन लॉकचा सामाजिक करार.
४. प्लेटोचे शिक्षण विषयक विचार स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- अॅरीस्टॉटलचे क्रांती विषयक विचार स्पष्ट करा.
५. मॅकीयाव्हलीने राजाला केलेला उपदेश स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – VIII)
Rural and Urban Sociology

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions. 10
- 1) Which of the following is not the feature of village community ?
 - a) Traditional nature
 - b) Agriculture based occupation
 - c) High industrialization
 - d) Natural environment
 - 2) The subject matter of Rural Sociology includes
 - a) Study of rural social life
 - b) Study of rural communities
 - c) Study of rural economic life
 - d) All the above
 - 3) Joint family is the characteristic of _____ society.
 - a) Rural
 - b) Urban
 - c) Post-modern
 - d) None of these
 - 4) The prime feature of caste system is
 - a) Modern
 - b) Hierarchy
 - c) Equal status
 - d) Occupational mobility
 - 5) What is the long form of NRHM ?
 - a) National Rural Housing Movement
 - b) National Regional Health Mission
 - c) National Rural Health Mission
 - d) National Rural Health Movement
 - 6) What is NABARD ?
 - a) Bank for agriculture and rural development
 - b) Bank for urban infrastructure
 - c) Bank for forest development
 - d) None of the above

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) खालीलपैकी कोणते ग्राम समुदायाचे वैशिष्ट्य नाही ?
a) पारंपारिक स्वरूप
b) कृषी पूरक व्यवसाय
c) उच्च औद्योगिकरण
d) नैसर्गिक पर्यावरण
- २) ग्रामीण समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय खालील घटकांशी निगडीत आहे
a) ग्रामीण सामाजिक जीवनाचा अभ्यास
b) ग्रामीण समुदायाचा अभ्यास
c) ग्रामीण आर्थिक जीवनाचा अभ्यास
d) वरिल सर्व
- ३) संयुक्त कुटुंब पद्धती हे _____ समाजाचे वैशिष्ट्ये आहे.
a) ग्रामीण
b) शहरी
c) उत्तर-आधुनिक
d) वरिलपैकी कोणतेही नाही
- ४) _____ हे जाती व्यवस्थेचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
a) आधुनिकता
b) श्रेणी रचना
c) समान दर्जा
d) व्यावसायिक गतिशीलता
- ५) एन. आर. एच. एम. (NRHM) चे विस्तारीत नाव काय आहे ?
a) राष्ट्रीय ग्रामीण गृह चळवळ
b) राष्ट्रीय प्रादेशिक आरोग्य मोहीम
c) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मोहीम
d) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य चळवळ
- ६) नाबार्ड काय आहे ?
a) कृषी व ग्रामीण विकासांशी निगडीत बँक
b) शहरी पायाभूत विकासाशी निगडीत बँक
c) वन विकासाशी निगडीत बँक
d) वरिलपैकी कोणतेही नाही
- ७) कर्जबाजारीपणा _____ चे एक प्रमुख कारण आहे.
a) झोपडपट्टि
b) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या
c) स्थलांतर
d) वरिल सर्व
- ८) पंचायत समितीचा प्रशासकीय प्रमुख कोण असतो ?
a) ग्रामसेवक
b) गट विकास अधिकारी
c) नगर सेवक
d) सरपंच

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – VII)
Introduction to Literary Criticism (New)

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from those given below : **10**
- 1) _____ art appeals to the materials or physical needs of man.
- a) Fine b) Mechanical
c) Beautiful d) Poetic
- 2) _____ is an example of the fine art.
- a) Painting b) Masonry
c) Carpentry d) Plumbing
- 3) _____ ranks architecture lowest and poetry the highest of all fine arts.
- a) Socrates b) Aristotle
c) Plato d) Hegel
- 4) The two major functions of literary criticism are interpretation and _____ of literature.
- a) Understanding b) Judgement
c) Criticize d) Give pleasure
- 5) _____ approach to literature is a reflection of its author's life and personality.
- a) Sociological b) Philosophical
c) Biographical d) Psychological

3. B) Answer the following questions in brief. (**any two**) : **4**
- 1) Define art.
 - 2) Explain the mechanical art with examples.
 - 3) Write short note on fine arts.
4. Answer the following questions. (**any one**) : **10**
- A) Discuss the Sociological approach to literature in detail.
- OR
- B) Discuss how biographical approach helps to understand literature.
5. Answer the following question : **10**
- What is literary criticism ? Discuss the nature and functions of literary criticism.
-

SLR-X – 438

Seat
No.

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – VII) (New)
विशेष लेखक (Special Author) : ओमप्रकाश वाल्मीकि

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) ओमप्रकाश वाल्मीकि का जन्म सन् _____ में हुआ।
 - 1) 1950
 - 2) 1953
 - 3) 1954
 - 4) 1949
- 2) ओमप्रकाश वाल्मीकि का जन्म _____ गाँव में हुआ था।
 - 1) बरला
 - 2) रामपुर
 - 3) सीतापुर
 - 4) दिल्ली
- 3) 'सदियों का संताप' _____ का कविता संग्रह है।
 - 1) निराला
 - 2) महादेवी
 - 3) वाल्मीकि
 - 4) पंत
- 4) 'सलाम' _____ विधा प्रकार है।
 - 1) उपन्यास
 - 2) कहानी
 - 3) निबंध
 - 4) नाटक
- 5) कमल उपाध्याय _____ कहानी का पात्र है।
 - 1) भय
 - 2) ग्रहण
 - 3) कुचक्र
 - 4) सलाम
- 6) बारात ठहराने के लिए _____ मिला था।
 - 1) महल
 - 2) मकान
 - 3) स्कूल
 - 4) बरामदा

P.T.O.

- 7) बड़ी मुश्किल से _____ मिट्टी के घड़े ही मिल गए थे ।
 1) दो 2) तीन
 3) चार 4) पांच
- 8) 'गोहत्या' _____ की कहानी है ।
 1) प्रेमचंद 2) यशपाल
 3) मोहन राकेश 4) ओमप्रकाश वाल्मीकि
- 9) 'घुसपैठिए' _____ विधा है ।
 1) संस्मरण 2) एकांकी
 3) नाटक 4) कहानी
- 10) इंस्पेक्टर _____ कहानी का पात्र है ।
 1) भय 2) सपना
 3) कुचक्र 4) ग्रहण

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए: 10

- 1) ओमप्रकाश वाल्मीकि के चार कहानी संग्रहों के नाम लिखिए ।
- 2) ओमप्रकाश वाल्मीकि को किन सम्मानों से सम्मानित किया है ?
- 3) 'सलाम' कहानी संग्रह में संकलित कहानियों के नाम लिखिए ।
- 4) 'सपना' कहानी के प्रमुख पुरुष पात्रों के नाम लिखिए ।
- 5) सुक्का पर कौन्सा इल्जाम लगाया जाता है, क्यों ?
- 6) काले और भूरे की रहन-सहन लिखिए ।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10

- 1) "क्रोध ना करें मुखिया जीशांत हो जाइए हुआ क्या है ? यह तो बाताइए।"
- 2) "इस सामान को उठाओ । छत पर रखो आने-जाने का रास्ता ही बंद कर दिया है । किसका है यह सामान"
- 3) "बहू जी, मुझे अनाज माँगने जाना है ... घर में अनाज का एक भी दाना नहीं है . . . बापू बीमार है ..."

4. 'सलाम' कहानी में चित्रित विद्रोह पर प्रकाश डालिए। 10

अथवा

'सपना' कहानी में चित्रित अमानवीय व्यवहार पर प्रकाश डालिए ।

5. 'कहाँ जाए सतीश ?' कहानी के आधार पर सतीश का चरित्र चित्रण कीजिए। 10

SLR-X – 439

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA
Special Paper – VII (New)
History of Kannada Literature

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಆದಿಕವಿ

1) ರನ್ನ

2) ಜನ್ನ

3) ಪಂಪ

4) ನಯಸೇನ

2) ರನ್ನನ ಆಶ್ರಯದಾತ

1) ಅರಿಕೇಸರಿ

2) ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ

3) ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣ

4) ಬಲ್ಲಾಳ

3) ಪೊನ್ನ

1) ಅಜಿತಪುರಾಣ

2) ಆದಿಪುರಾಣ

3) ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ

4) ಶಾಂತಿಪುರಾಣ

4) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಉಪಲಬ್ಧ ಗ್ರಂಥ

1) ಗದಾಯುದ್ಧ

2) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ

3) ಪಂಪಭಾರತ

4) ಪಂಚತಂತ್ರ

5) 19 ಜೈನಕತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗದ್ಯಕೃತಿ

1) ಪಂಚತಂತ್ರ

2) ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

3) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ

4) ರನ್ನಕಂದ

6) ಷಟ್ಪದಿ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ

1) ರಾಘವಾಂಕ

2) ಚಾಮರಸ

3) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

4) ಲಕ್ಷ್ಮೀಲ

7) ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನಾಂಕಿತ

1) ಗುಹೇಶ್ವರ

2) ಕಲಿದೇವರದೇವ

3) ರಾಮನಾಥ

4) ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

8) ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ

1) ಕನಕದಾಸ

2) ಪುರಂದರದಾಸ

3) ವಾದಿರಾಜ

4) ನರಹರಿತೀರ್ಥ

ಪು.ತಿ.ನೋ.

9) ಬೇಂದ್ರೆ

1) ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ

2) ದಲಿತಕವಿ

3) ಪ್ರಕೃತಿಕವಿ

4) ವರಕವಿ

10) ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

1) ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು

2) ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ

3) ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ

4) ಭಾರತ ಸಿಂಧೂರಶ್ಮಿ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

1) ಕನ್ನಡದ ರತ್ನತ್ರಯ ಕವಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು ?

2) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥ ಯಾವುದು ? ಅದನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು ?

3) ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

4) ಕನ್ನಡದ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

5) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯಾರು ? ಅವಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಹೆಸರೇನು ?

6) ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರೇನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ

2) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ

3) ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

2) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

10

ಅಥವಾ

ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

SLR-X – 440

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – VII) (New)
Sahityashastra

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा (वस्तुनिष्ठ प्रश्न) :

१०

- १) 'अभिनव काव्यप्रकाश' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत ?
अ) भरतमुनी
ब) भामह
क) मम्मट
ड) रा. श्री. जोग
- २) 'विभावानुभावव्यभिचारिसंयोगाद्रसनिष्पत्ति' हे रससूत्र कोणाचे ?
अ) रुद्रट
ब) वामन
क) भामह
ड) भरत
- ३) साहित्याचे पौर्वात्यार्थे सर्वश्रेष्ठ प्रयोजन कोणते ?
अ) अर्थप्राप्ति
ब) आनंद
क) यश
ड) कीर्ती
- ४) 'पुनः प्रत्ययांचा सिद्धांत कोणी मांडला आहे ?
अ) ना. सि. फडके
ब) रा. श्री. जोग
क) अ. वा. कुलकर्णी
ड) वि. स. खांडेकर
- ५) ललित साहित्यामध्ये वाच्यार्थपेक्षा कोणत्या अर्थाला महत्त्व आहे ?
अ) व्यंगार्थ
ब) सत्याभ्यास
क) भावार्थ
ड) सुचितार्थ
- ६) 'नैसर्गिकी' आणि 'पूर्ववासनागुणानुबंधी' असे प्रतिभेचे वर्णन कोणी केले आहे ?
अ) वामन
ब) मम्मट
क) दण्डी
ड) भामह

P.T.O.

७) प्रयोजन म्हणजे काय ?

अ) यश

ब) अर्थ

क) हेतु

ड) आनंद

८) काव्याचे सौंदर्य वाढविणारे तत्त्व कोणते ?

अ) रस

ब) वक्रोक्ती

क) अलंकार

ड) ध्वनी

९) प्रतिभेला वेडाची बहीण कोणी मानले आहे ?

अ) शेक्सपिअर

ब) डॉ. जॉन्सन

क) लॉब्रासा

ड) ऑरिस्टॉटल

१०) व्यंजननार्थाला काय म्हटले जाते ?

अ) वाच्यार्थ

ब) लक्षार्थ

क) शब्दार्थ

ड) व्यंगार्थ

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) 'यश' या प्रयोजनाचे स्वरूप सांगा.

२) शब्दाच्या तीन शक्ती कोणत्या ?

३) उत्प्रेक्षाचे स्वरूप सांगा.

४) साहित्याची आधुनिक प्रयोजने कोणती आहेत ?

५) प्रतिभेचे दोन विशेष सांगा.

६) निरुद्ध लक्षणेचे प्रकार कोणते ते सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) :

१०

१) जिज्ञासापूर्ति व आत्माविष्कार ही प्रयोजने विशद करा.

२) 'लक्षणा' या शब्दशक्तीचे स्वरूप लिहा.

३) उद्बोधनाचे महत्त्व विशद करा.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न :

१०

१) अभिधा, लक्षणा आणि व्यंजना या शब्दशक्तींचा आढावा द्या.

किंवा

१) साहित्याच्या प्रयोजनाबाबत मम्मटाच्या सूत्राचे महत्त्व विशद करा.

५. साहित्याच्या निर्मिती प्रक्रियेत महत्त्वाच्या असणाऱ्या घटकांचा परामर्श द्या.

१०

SLR-X – 441

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (Special Paper – VII) (New)

वेद वाङ्मय – ऋग्वेद, यजुर्वेद, अथर्ववेद

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. Choose the correct alternative :

10

योग्य पर्याय चिनुत ।

योग्य पर्याय निवडा.

1) 'अग्रं यज्ञेषु प्रणीयते' इति व्युत्पत्तिः ' _____ ' शब्दस्य वर्तते ।

a) इन्द्र b) अग्नि c) सूर्य d) सोम

2) ऋग्वेदामध्ये सर्वात अधिक सूक्ते _____ या देवतेला उद्देशून आहेत.

a) अग्नि b) इन्द्र c) सूर्य d) सोम

3) अश्विनीकुमारौ ' _____ ' देवतायाः पुत्रौ ।

a) अग्नि b) वरुण c) इन्द्र d) सूर्य

4) तन्मे मनः _____ अस्तु ।

a) निःसंकल्पम् b) सुसंकल्पकम् c) शिवसंकल्पम् d) संकल्पम्

P.T.O.

- 5) ऋग्वेदे _____ मण्डलानि सन्ति ।
 a) पंच b) शत c) दश d) अष्ट
- 6) अश्विदेव _____ शास्त्रात पारंगत होते.
 a) अश्व b) वैद्यक c) देवता d) न्याय
- 7) वरुणः _____ देवः ।
 a) विश्वव्यवस्थापकः b) प्राणहारकः c) सृष्टीजनकः d) हिंसक
- 8) त्रिविक्रमः इति ' _____ ' देवतायाः विशेषणम् अस्ति ।
 a) विष्णुः b) इन्द्रः c) विक्रम d) सूर्य
- 9) पृथ्वीसूक्ताचे ऋषि _____ आहेत.
 a) गृत्समद b) अथर्वा c) अत्रि d) वाल्मिकी
- 10) 'दिवो दुहिता' असा उल्लेख _____ चा येतो.
 a) सरमा b) उषा c) वागम्भृणी d) इन्द्र

2. टिप्पणी लिखत । (केवलं ५)

10

टीपा द्या. (कोणतेही ५)

- 1) इन्द्रः ।
- 2) मध्व उत्सः ।
- 3) पृथ्वीसूक्त ।
- 4) उत्तमा दूतिः सरमा ।
- 5) अक्षाः ।
- 6) देवानां चक्षुः ।
- 7) सूक्तदेवता ।

3. A) ससन्दर्भ स्पष्टीकुरुत । (केवलं २) 6
संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही २)
1) सूर्य आत्मा जगतस्तस्युषश्च ।
2) तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ।
3) दिवो दुहिता ज्योतिषागात् ।
3. B) संक्षेपेण उत्तराणि लिखत । 4
थोडक्यात उत्तरे लिहा.
'माता भूमिः पुत्रो अहं पृथिव्यां' इत्यस्य अर्थं वर्णयत ।
4. 'वैदिक देवता म्हणजे निसर्गाचे मूर्तीकरण नव्हे' ह्या विधानाची सत्यासत्यता स्पष्ट करा. 10
- OR
- 'तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु' या यजुर्वेदातील सूक्ताचे रसग्रहण करा.
5. 'उत्तम गुणांची जोपासना आणि सत्कार्याकडे प्रवृत्ति' या विषयी वेदांचा संदेश सांगा. 10
- OR
- इंद्रसूक्तात प्रकटलेले गृत्समद ऋषींचे इंद्रविषयक आदरयुक्त प्रेम लिहा.
-

9) Who has been called “Shak Yavan Pallav Nishundan” ?

a) Samudragupta

b) Chandragupta Maurya

c) Chandragupta – II

d) Gautamiputra Satkarni

10) Ajanta caves discovered by

a) Sir John Marshal

b) John Smith

c) Robert Brose

d) Dr. Villhar

2. Write short answers on any **four** of the following questions :

8

1) Describe Chinese traveller Fahien.

2) Discuss the ancient place of Siddhapur.

3) Give information about the Hindu Literature sources.

4) State the social life in Jorve culture.

5) State the economic life in Satvahan period.

6) State the social life of Satvahan period.

3. Short note (any **four**) :

12

1) Jain and Buddha literacy sources.

2) Daimabad.

3) Describe in short the Greek traveller Megasthenes.

4) Human life in Inamgaon culture.

5) Historical importance of ancient Mahurjari.

6) Describe in short the Arab traveller Alberuni.

4. Give the details of trade and commerce in Satvahan-period.

10

OR

Explain the importance of archaeological sources for the study of ancient Maharashtra.

5. Discuss about the political and cultural contribution of Satvahan.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आलेखाचे _____ प्रकार आहेत.
अ) तीन ब) चार क) पाच ड) सहा
- २) _____ या चिनी प्रवाशाने वर्धन काळांत भारताला भेट दिलेली होती.
अ) फाहियान ब) लाओत्से क) ह्यूएनत्संग ड) इत्सिंग
- ३) _____ हा पहिला वेदग्रंथ मानला जातो.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद क) सामवेद ड) अथर्ववेद
- ४) महापाषाण संस्कृती मधील _____ हे महत्वाचे ठिकाण होते.
अ) नासीक ब) पैठण क) माहूरजरी ड) वाशीम
- ५) पुराणांची संख्या _____ इतकी आहे.
अ) १० ब) १८ क) २२ ड) २८
- ६) दायमाबाद हे ठिकाण _____ जिल्ह्यात आहे.
अ) सातारा ब) अहमदनगर क) नासीक ड) पुणे
- ७) नागनिका राणीचा शिलालेख _____ या ठिकाणी आहे.
अ) नासीक ब) पैठण क) कार्ले ड) नाणेघाट
- ८) हाल हा _____ घराण्यातील प्रसिद्ध राजा होय.
अ) मौर्य ब) सातवाहन क) बदामी ड) गुप्त
- ९) “शक यवन पल्लव निशुंदन” कोणास म्हटले जाते ?
अ) समुद्रगुप्त ब) चंद्रगुप्त मौर्य क) चंद्रगुप्त दुसरा ड) गौतमीपुत्र सातकर्णी
- १०) अजिंठा लेण्याचा शोध _____ यांनी लावला.
अ) सर जॉन मार्शल ब) जॉन स्मिथ क) रॉबर्ट ब्रुस ड) डॉ. व्हिलर

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) चिनी प्रवाशी फाहियान यांच्या बददल थोडक्यात माहिती सांगा.
 - २) सिद्धापुरचा प्राचीन स्थळाची चर्चा करा.
 - ३) हिंदू वाङ्मयीन साधनांची माहिती द्या.
 - ४) जोर्वे संस्कृती मधील समाज जीवनाची माहिती विशद करा.
 - ५) सातवाहन कालीन आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.
 - ६) सातवाहन कालीन सामाजिक जीवन स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. १२
- १) जैन व बौद्ध वाङ्मयीन साधने.
 - २) दायमाबाद
 - ३) ग्रीक प्रवाशी मेगॅस्थेनीस बददल थोडक्यात माहिती.
 - ४) इनामगांव संस्कृतीमधील मानवी जीवन.
 - ५) प्राचीन माहुरजरी स्थळाचे ऐतिहासिक महत्व.
 - ६) अरब प्रवाशी अल्बेरुनी बददल थोडक्यात माहिती सांगा.
४. सातवाहन काळातील उद्योग आणि व्यापाराची सविस्तर माहिती लिहा. १०
- किंवा**
- प्राचीन महाराष्ट्राच्या इतिहासाच्या अभ्यासाचे साधन म्हणून भौतिक साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.
५. सातवाहनांच्या राजकीय व सांस्कृतिक योगदानावर चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VII)
Micro Economics**

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative given below. 10
- 1) _____ problem arises due to unlimited needs and limited means.
a) Social b) Economic c) Political d) Institutional
 - 2) Utility desired from all units of a commodity is called _____ utility.
a) average b) marginal c) total d) fixed
 - 3) A law of diminishing marginal utility describe a behaviour of a _____
a) producer b) seller c) entrepreneur d) consumer
 - 4) Giffen goods is an exception of _____
a) Law of demand b) Law of supply
c) Law of production d) Law of consumption
 - 5) Which of the factors affecting elasticity of demand ?
a) uses of goods b) nature of goods
c) availability of substitute goods d) all the above
 - 6) If the change in demand is greater than change in price, the demand is _____
a) inelastic b) elastic
c) perfectly elastic d) perfectly inelastic
 - 7) The nature of indifference curve is _____
a) positively sloped b) negatively sloped
c) parallel to o x axis d) parallel to o y axis

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) अमर्यादित गरजा व मर्यादित साधने या कारणाने _____ पश्न निर्माण होतो.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक क) राजकीय ड) संस्थात्मक
- २) वस्तूच्या सर्व नगांची मिळून उपयोगिता _____ उपयोगिता आहे.
अ) सरासरी ब) सीमान्त क) एकूण ड) स्थिर
- ३) घटत्या सीमान्त उपयोगितेचा नियम _____ ची वर्तणूक स्पष्ट करतो.
अ) उत्पादक ब) वित्तेता क) संयोजक ड) उपभोक्ता
- ४) गिफेन वस्तू _____ ला अपवाद आहेत.
अ) मागणी नियम ब) पुरवठा नियम क) उत्पादन नियम ड) उपभोग नियम
- ५) मागणीच्या लवचिकतेवर परिणाम करणारे घटक म्हणजे _____
अ) वस्तूचे उपयोग ब) वस्तूचे स्वरूप
क) पर्यायी वस्तूंची उपलब्धता ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) वस्तूच्या मागणीतील बदल जर किंमतीतील बदलापेक्ष अधिक असेल तर मागणी _____ असते.
अ) अलवचिक ब) लवचिक क) पूर्ण लवचिक ड) पूर्ण अलवचिक
- ७) समवृत्ती वक्राचे स्वरूप _____ आहे.
अ) धनात्मक उतार ब) ऋणात्मक उतार
क) अक्ष अक्षाला समांतर ड) अक्ष अक्षाला समांतर
- ८) समवृत्ती वक्राची संकल्पना _____ यांनी विकसित केली.
अ) हिक्स व अॅलन ब) डॉ मार्शल क) केन्स ड) शुंपीटर

९) बदलत्या प्रमाणाचा सिद्धान्त _____ काळात लागू पडतो.

अ) दीर्घ ब) अतिदीर्घ क) अल्प ड) मध्यम

१०) सीमान्त खर्चाच्या वक्राचा छेद सरासरी खर्च _____ असताना होतो.

अ) किमान ब) कमाल क) सर्वाधिक ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) सूक्ष्म अर्थशास्त्राचे दोन गुण लिहा.

२) घटत्या सीमान्त उपयोगितेच्या नियमातील दोन गृहीते लिहा.

३) उपभोक्त्याचा समतोल म्हणजे काय ?

४) मागणी नियमातील दोन गृहीते लिहा.

५) प्रमाणातील बचती म्हणजे काय ?

६) सीमान्त प्राप्ती म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) आर्थिक प्रश्नातील निवड.

२) सूक्ष्म व स्थूल अर्थशास्त्रातील फरक.

३) उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य.

४) किंमत परिणाम.

५) उत्पादन फलनाची संकल्पना.

६) सीमान्त खर्च म्हणजे काय ?

४. अ) घटत्या सीमान्त उपयोगितेचा नियम स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) समवृत्ती वक्राचे तंत्र म्हणजे काय ? समवृत्ती वक्राचे गुणधर्म लिहा.

५. अंतर्गत व बहिर्गत प्रमाणातील बचती स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – VII) (New)
Resource Geography

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Choose the correct alternatives and fill in the blanks : 10

- 1) _____ is the sub branch of economic Geography.
a) Physical Geography b) Regional Geography
c) Transport Geography d) Oceanography
- 2) _____ is known as the father of economic geography.
a) Blache b) Carl Ritter c) Chisholm d) Humbolt
- 3) Man satisfies his needs with the things are known as _____
a) Minerals b) Wealth c) Source d) Resource
- 4) Rivers are _____ resources.
a) Regional b) National c) Local d) International
- 5) _____ has the highest Iron-ore deposits in the world.
a) Australia b) U.S.A. c) India d) U.K.
- 6) Nearly 90% of Manganese of the world utilize for _____
a) Aluminium b) Iron-ore c) Iron-steel d) Hydel power
- 7) _____ power resource is known as mother of industries.
a) Natural gas b) Solar energy
c) Coal d) Mineral oil

8) _____ country stood first in hydel power production in the world.

a) Canada	b) U.S.A.
c) India	d) Russia

9) _____ are more useful to maintain the ecological balance.

a) Minerals	b) Man
c) Forests	d) Air

10) _____ nation ranks 1st in pork export in the world.

a) Australia	b) India
c) Germany	d) U.S.A.

2. Write short answer to **any four** of the following : **8**

- 1) State definition of Economic Geography.
- 2) State Tourism Geography concept.
- 3) State types of natural resource.
- 4) Explain importance of minerals.
- 5) State types of power resources.
- 6) State trees of equatorial forest.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Branches of Economic Geography.
- 2) Types of renewable resource.
- 3) Importance of natural resource.
- 4) Use of manganese.
- 5) Atomic energy as a resource.
- 6) Importance of forest.

4. A) Define Economic Geography and state its nature and scope. **10**

OR

B) State the types of Iron-ore and its distribution in U.S.A.

5. State the types of forest in the world and their uses. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेंसिल वापरास परवानगी आहे.

१. योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

१०

- १) _____ हि आर्थिक भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) प्राकृतिक भूगोल ब) प्रादेशिक भूगोल
क) वाहतूक भूगोल ड) सागरशास्त्र
- २) _____ हे आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
अ) ब्लॉश ब) कार्ल रिटर क) चिशोल्म ड) हंबोल्ट
- ३) मानव आपल्या गरजांच्या पूर्ततेकरीता ज्या वस्तूंचा वापर करतो त्यास _____ म्हणतात.
अ) खनिजे ब) संपत्ती क) साधन ड) साधनसंपत्ती
- ४) नदी ही _____ साधनसंपत्ती आहे.
अ) प्रादेशिक ब) राष्ट्रीय क) स्थानिक ड) आंतरराष्ट्रीय
- ५) _____ या देशात जगातील सर्वात जास्त लोहखनिजाचे साठे आहेत.
अ) आस्ट्रेलिया ब) संयुक्त संस्थाने
क) भारत ड) यू. के.
- ६) जगात सुमारे ९०% मँगनीज हे _____ निर्मितीसाठी वापरतात.
अ) अॅल्युमिनियम ब) लोहखनिज क) लोहपोलाद ड) जलविद्युत
- ७) _____ या शक्ति साधनास उद्योगधंद्याची जननी असे म्हणतात.
अ) नैसर्गिक वायु ब) सौर उर्जा क) कोळसा ड) नैसर्गिक तेल
- ८) जगात जलविद्युत निर्मितीमध्ये _____ देशाचा प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) कॅनडा ब) संयुक्त संस्थाने क) भारत ड) रशिया
- ९) पर्यावरणाचा समतोल राखण्यास _____ अतिशय उपयुक्त असतात.
अ) खनिजे ब) मानव क) जंगले ड) हवा
- १०) _____ चा डुक्कराच्या मांस निर्यातीत प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) आस्ट्रेलिया ब) भारत क) जर्मनी ड) संयुक्त संस्थाने

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा : ८
- १) आर्थिक भूगोलाची व्याख्या सांगा.
 - २) पर्यटन भूगोलाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे प्रकार सांगा.
 - ४) खनिजाचे महत्त्व सांगा.
 - ५) शक्ति साधनाचे प्रकार सांगा.
 - ६) विषुववृत्तीय जंगलातील लाकडाचे प्रकार स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीप लिहा : १२
- १) आर्थिक भूगोलाच्या शाखा.
 - २) पुनःनिर्मित साधनसंपत्तीचे प्रकार.
 - ३) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे महत्त्व.
 - ४) मंगलधातूचे उपयोग.
 - ५) सौर शक्ति-एक साधनसंपत्ती.
 - ६) जंगलाचे महत्त्व.
४. अ) आर्थिक भूगोलाच्या व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व व्याप्ति स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) लोह-खनिजांचे प्रकार सांगून संयुक्त संस्थानातील त्याचे वितरण स्पष्ट करा.
५. जगातील जंगलाचे प्रकार सांगून त्याचे उपयोग सांगा. १०
-

SLR-X – 446

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) (New) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – VII)
History of Ancient India Prehistoric Period to 650 A.D.

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by correct options : 10
- 1) The treatise 'Rajtarangini' was written by
a) Koutilya b) Kalidas c) Kalhana d) Vishaka Datta
 - 2) Tripeetika gives information on _____ religion.
a) Jain b) Bouddha c) Hindu d) Vedic
 - 3) The total numbers of Puranas is
a) 10 b) 14 c) 16 d) 18
 - 4) Agriculture was discovered in _____ age.
a) Stone age b) Iron age c) Neolithic age d) Palaeolithic age
 - 5) The Great Bath of Indus civilization found at
a) Harappa b) Mohenjodaro c) Lothal d) Rangpur
 - 6) Trade and Commerce are the duties of _____ Varna.
a) Brahmin b) Kshatriya c) Vaishya d) Shudra
 - 7) The evidence of stone age man is found in
a) Kashmir b) Bhimbetka c) Orissa d) Tekkalkota
 - 8) The total number of Samskaras in Vedic period was
a) 10 b) 12 c) 14 d) 16
 - 9) The real property of the Aryan families was
a) Hunting b) Cattle c) Fishery d) Farming
 - 10) The seals discovered in the Indus Civilization are written in _____ script.
a) Brahmi b) Kharoshti c) Picture d) North Semantic

P.T.O.

2. Answer in brief **any four** of the following : 8
- 1) By whom Brahmi script has been studied ?
 - 2) Importance of coin as a historical element/source.
 - 3) Describe the cremating system of Palaeolithic age.
 - 4) Which civilization discovered by John Marshall ?
 - 5) Name the four Purushartha.
 - 6) State the economical condition of Indus valley civilization.
3. Write short notes on **any four** of the following : 12
- 1) Inscriptions
 - 2) Neolithic age
 - 3) Goddesses of Indus Valley Civilization
 - 4) Vardhaman Mahaveer
 - 5) Vedic Gods and Goddesses
 - 6) Causes for the decline of Indus Civilization.
4. Discuss the literary sources of the Ancient Indian History. 10
- OR
- Explain the nature of 'Vedakal' society.
5. Review the town planning of Indus Valley Civilization. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) राजतरंगिणी हा ग्रंथ _____ याने लिहला.
 अ) कौटिल्या ब) कालीदास क) कल्हण ड) विशाखदत्त
 - २) त्रिपीटकातून _____ धर्माची माहिती मिळते.
 अ) जैन ब) बौद्ध क) हिंदू ड) वैदिक

- ३) पुराणांची संख्या _____ इतकी आहे.
अ) १० ब) १४ क) १६ ड) १८
- ४) शेतीचा शोध _____ या युगात लागला.
अ) अश्मयुग ब) लोहयुग क) नवाश्मयुग ड) पुराश्मयुग
- ५) सिंधु संस्कृतीतील महास्नानग्रह _____ शहरात सापडले आहे.
अ) हडप्पा ब) मोहेंजोदरो क) लोथल ड) रंगपूर
- ६) व्यापार आणि वाणिज्य ही _____ वर्गाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय क) वैश्य ड) शुद्र
- ७) अश्मयुगीन मानवाच्या वास्तव्याचा पुरावा _____ या ठिकाणी सापडतो.
अ) काश्मीर ब) भिमबेटका क) ओरिसा ड) टेक्कलकोटा
- ८) वैदिक काळात संस्काराची संख्या _____ होती.
अ) १० ब) १२ क) १४ ड) १६
- ९) आर्य कुटुंबाची _____ हीच खरी संपत्ती होती.
अ) शिकार ब) पशुधन क) मासेमारी ड) शेती
- १०) सिंधू संस्कृतीत _____ लिपीतील शिकके सापडले आहे.
अ) ब्राह्मी ब) खारोष्ठी क) चित्र ड) नॉर्थ सेमिटीक

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) ब्राह्मी लिपीचे वाचन सर्व प्रथम कोणी केले ?
- २) ऐतिहासिक साधन म्हणून नाण्यांचे महत्व.
- ३) अश्मयुगीन 'दफन' पद्धतीचे वर्णन करा.
- ४) जॉन मार्शल यांनी कोणत्या संस्कृतीचा शोध लावला ?
- ५) चार पुरुषार्थ.
- ६) सिंधु संस्कृतीमधील आर्थिक स्थिती थोडक्यात स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी चारांची थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) आलेख
 - २) नवाशमयुग
 - ३) सिंधु संस्कृती कालीन मातृ देवता
 - ४) वर्धमान महावीर
 - ५) वैदिक देवता
 - ६) सिंधु संस्कृतीचा ऱ्हासाची कारणे.
४. प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या वाङ्मय साधनाची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- वेदकालीन समाजाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
५. सिंधु संस्कृतीमधील नगर रचना स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 447

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
MUSIC (Special Paper – VII) (New)
Indian Music

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा : ५
- १) पं. जसराज प्रसिद्ध _____ आहेत.
- a) शास्त्रीय गायक b) गझल गायक c) सतार वादक d) बासरी वादक
- २) ढोलकी हे _____ बरोबर वाजविले जाणारे वाद्य आहे.
- a) वाद्य संगीत b) लोकसंगीत c) शास्त्रीय संगीत d) उपशास्त्रीय संगीत
- ३) ताल तेवरा _____ मात्रांचा ताळ आहे.
- a) ७ b) ८ c) १० d) १२
- ४) भीमपलास राग _____ यावेळी गातात.
- a) सकाळ b) दुपारी c) संध्याकाळ d) रात्र
- ५) छोटाख्याल सादर करताना एकताल _____ वाजवतात.
- a) विळंबीत b) द्रुत c) मध्यलय d) अतीद्रुत
२. राग भैरव किंवा भीमपलासच्या छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. ६
३. a) मियाकी तोडी किंवा भैरव रागाची माहिती लिहा. २
b) ताल एकताल किंवा तेवरा ठेका बोल मात्रांसह लिहा. २
४. भैरव रागाचा तीन सप्तकात स्वरविस्तार करा. ५
- किंवा**
- आकड्यात २ मध्ये ३ ची लयकारी लिहा.
५. सम्राट अकबराच्या कालखंडास संगीताचे सुवर्णयुग म्हणतात थोडक्यात लिहा. ५
-

SLR-X – 448

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – VII) (New)
Government and Politics of Maharashtra

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) 'Dar' commission establish in _____
1) 1947 2) 1950 3) 1960 4) 1956
- 2) J. V. P. committee established in _____
1) 1949 2) 1960 3) 1970 4) 1980
- 3) Nagpur Pact held on _____
1) 1953 2) 1955 3) 1956 4) 1970
- 4) Sanyukta Maharashtra Committee established on _____
1) 1956 2) 1950 3) 1960 4) 1947
- 5) 'Boudha' population in Maharashtra now is _____
1) 6.30% 2) 2.30% 3) 4.30% 4) 5.60%
- 6) In Maharashtra there are _____% Muslim Community.
1) 9.57% 2) 7.57% 3) 6.57% 4) 8 %
- 7) In 2015 Assembly Election National Congress Party won _____ seats.
1) 44 2) 50 3) 55 4) 80

P.T.O.

8) Who is the President of N.C.P. ?

1) Sharad Pawar

2) Vinod Tawade

3) P.A. Sangama

4) Narayan Rane

9) In formation of Sanyukta Maharashtra Samitee there was an dispute on _____

1) Belgaum

2) Delhi

3) Nagpur

4) Mumbai

10) In 2015 Assembly election _____ seat won by S.L.V. Sena.

1) 56

2) 22

3) 50

4) 60

2. Write answers in brief (**any four**) :

8

1) Caste and education in Maharashtra.

2) Dalit Panther.

3) Sugar Lobby.

4) R.P.I.

5) Caste politics in Maharashtra.

6) Maratha Reservation.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

1) Pressure groups.

2) Women movement.

3) Coalition Government.

4) Peasant and Worker Party.

5) Dalit Movement.

6) Muslim in Maharashtra.

4. Main obstacles in Sanyukta Maharashtra Movement.

10

OR

Caste politics in Maharashtra and its effects.

5. Causes of coalition Government and its effects. Discuss.

10

मराठी भाषांतर

1. योग्य उत्तरे निवडा :

१०

1) 'दार' कमिशनची स्थापना _____ साली झाली.

- 1) 1947 2) 1950 3) 1960 4) 1956

2) जे. व्ही. पी. समीतीची स्थापना _____ साली झाली.

- 1) 1949 2) 1960 3) 1970 4) 1980

3) _____ साली नागपुर करार केला.

- 1) 1953 2) 1955 3) 1956 4) 1970

4) संयुक्त महाराष्ट्रा समीती _____ साली स्थापन झाली.

- 1) 1956 2) 1950 3) 1960 4) 1947

5) महाराष्ट्रात बौध्दांची लोकसंख्या _____ % आहे.

- 1) 6.30% 2) 2.30% 3) 4.30% 4) 5.60%

6) महाराष्ट्रात मुस्लीम समाजाची _____ % संख्या आहे.

- 1) 9.57% 2) 7.57% 3) 6.57% 4) 8 %

7) 2015 च्या विधान सभेच्या निवडणूकीत राष्ट्रीय काँग्रेस ने _____ जागा जिंकल्या.

- 1) 44 2) 50 3) 55 4) 80

8) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे अध्यक्ष कोण आहेत ?

- 1) शरद पवार 2) विनोद तावडे 3) पी. ए. संगमा 4) नारायण राणे

9) संयुक्त महाराष्ट्र समीतीत _____ वरून प्रश्न निर्माण झाला होता.

- 1) बेळगांव 2) दिल्ली 3) नागपुर 4) मुंबई

10) 2015 च्या विधान सभेत शिवसेनेला _____ जागा मिळाल्या.

- 1) 56 2) 22 3) 50 4) 60

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) 'जात व शिक्षण' महाराष्ट्रातील.
 - 2) दलित पॅथर.
 - 3) साखर संघ (शुगर लॉबी)
 - 4) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडीया (R.P.I.)
 - 5) महाराष्ट्रातील जातीचे राजकारण.
 - 6) मराठ्यांचे राखीव जागा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा चार : 12
- 1) दबाव गट.
 - 2) 'स्त्री' चळवळी.
 - 3) आघाडीचे सरकार.
 - 4) शेतकारी कामगार पक्ष.
 - 5) दलित चळवळ.
 - 6) महाराष्ट्रातील मुस्लीम.
4. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील मुख्य अडथळे. 10
- किंवा**
- महाराष्ट्रातील जातीचे राजकारण व त्याचे परिणाम.
5. आघाडी शालनाची कारणे व परिणामाची चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – VII)
Cognitive Psychology**

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**
- 1) _____ wrote the book "Principles of Psychology".
(James/Wundt/Miller/Watson)
 - 2) The school of behaviourism emerged in _____.
(U.K./U.S.A./USSR/Germany)
 - 3) Neisser had performed a _____ search task.
(visual/auditory/touch/pain)
 - 4) Irving Biederman has proposed the theory of _____ perception.
(form/object/depth/figure)
 - 5) Anne Treisman proposed _____ theory of attention.
(filter/late selection/attenuation/multimode)
 - 6) _____ studied the psychological refractory period in divided attention.
(Raminson/Ramington/Raicher/Pashler)
 - 7) _____ studied cocktail party effect in divided attention.
(Morya/Neisser/Blecklen/Kahenman)
 - 8) _____ learning individuals goal to reproduce series of items as faithfully as he can.
(Verbal/Motor/Rote/Associative)

9) _____ reaction time two or more different stimuli in random order.

(Associative/Judgement/Disjunctive/Simple)

10) The effect of past learning on new learning defined as _____ training.

(transfer/vestibule/computer/in basket)

2. Answer **any four** of the following :

8

1) Give the name of Gestalt psychologists.

2) Define cognitive psychology.

3) Define neuro science.

4) Define pattern recognition.

5) What is divided attention ?

6) Define fore period.

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Structuralism

2) Feature analysis

3) Types of learning

4) Prototype matching

5) Behaviourism

6) Template matching.

4. Answer any **one** long type question of the following :

10

A) Explain the reaction time as function of stimulus characteristics in reaction time.

OR

B) Explain the top-down process in perception.

5. Descriptive :

10

Compare and contrast the information processing and connectionism paradigms of Cognitive Psychology.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) वस्तुनिष्ठ प्रश्नाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्ययी) :

१०

- १) _____ यांनी “प्रिन्सीपल्स ऑफ सायकॉलॉजी” नावाचे पुस्तक लिहिले.
(जेम्स/वुंडट/मिलर/वॅटसन)
- २) वर्तनवादी सांप्रदायाचा उदय _____ येथे झाला.
(यू.के./यू.एस.ए./यु.एस.एस.आर./जर्मनी)
- ३) निझेर यांनी _____ शोध कार्य केले.
(दृश्य/श्राव्य/स्पर्श/दुःख)
- ४) आर्यविंग बाईडेरमन यांनी संवेदनाचा _____ सिद्धांत मांडला.
(आकार/वस्तू/अंतर/आकृती)
- ५) अॅनी ट्रिसमन यांनी अवधानाचा _____ सिद्धांत सूचविला.
(गाळणी/उत्तरवेचक/क्षिणन/बहुविध)
- ६) _____ यांनी विभाजीत अवधानातील मानसशास्त्रीय अक्रियाकारी कालाचा अभ्यास केला.
(रॅमीनसन/रॅमीगटॅन/राईचेर/पाशलर)
- ७) _____ यांनी विभाजीत अवधानातील कॉकटेल पार्टी परिणाम अभ्यासला.
(मोर्य/निझेर/ब्लेकलेन/काहनमन्)
- ८) _____ अध्ययनात व्यक्तिचे जेवढे विश्वासपूर्ण शक्य असलेल्या एकाशाच्या मालिकांचे पुर्ननिर्मिती करण्याचे उद्दिष्ट असते.
(शाब्दिक/कारक/धोकपट्टी(पठण)/साहचर्य)
- ९) _____ प्रतिक्रिया कालात दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक भिन्न उद्दीपक स्वैर क्रमाने दिले जातात.
(साहचर्यात्मक/निर्णयात्मक/भेदबोधनात्मक/साधा)
- १०) पूर्व अध्ययनाचा नवीन अध्ययनावर होणाऱ्या परिणामाची _____ प्रशिक्षण होय अशी व्याख्या केली जाते.
(संक्रमण/व्हेस्टीब्युट/संगणकीय/तंतू-पिटक)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) समग्रवादी मानसशास्त्रज्ञाची नावे सांगा.
 - २) बोधात्मक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.
 - ३) मज्जा जीवशास्त्राची व्याख्या द्या.
 - ४) सद्यत प्रत्याभिज्ञानाची व्याख्या द्या.
 - ५) विभाजीत अवधान म्हणजे काय ?
 - ६) पूर्वकालाची व्याख्या द्या.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) रचनावाद
 - २) मुखांग विश्लेषण
 - ३) अध्ययनाचे प्रकार
 - ४) अदिरूप अनुरूपण
 - ५) वर्तनवाद
 - ६) नमुना अनुरूपण.
४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) प्रतिक्रिया कालातील प्रतिक्रिया काल म्हणजे उद्दीपक गुण वैशिष्ट्याचे कार्य होय हे स्पष्ट करा (उद्दीपक वैशिष्ट्ये).
- किंवा**
- ब) संवेदनातील उर्ध्व प्रक्रिया स्पष्ट करा.
५. वर्णनात्मक प्रश्न : १०
- बोधात्मक मानसशास्त्राच्या माहिती संस्करण (प्रक्रिया) आणि अनुबंधात्मक योजनाची तुलना आणि विरोध सांगा.

SLR-X – 450

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
PHILOSOPHY (Special Paper – VII) (New)
Systems of Indian Philosophy**

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) Rigveda is a kind of _____
(Upanishada, Veda, Brahma, Mana)
 - 2) Varnas are of _____ kinds.
(4, 5, 6, 7)
 - 3) Ashramas are of _____ kinds.
(4, 5, 6, 7)
 - 4) According to Bhagvadgita _____ is a kind of Yoga.
(Abhyas, Adhyas, Jnanayoga, Abhava)
 - 5) _____ is accepted by Samkhya.
(Asatkaryavada, Satkaryavada, Anatmavada, Shunya)
 - 6) According Vedanta, Atma is called _____
(Mana, Jiva, Buddhi, Brahma)
 - 7) According to Yoga Darsana Chittavrittis are _____
(5, 6, 7, 8)
 - 8) Kaivalya means _____
(Karma, Ajnana, Moksha, Vikruti)

P.T.O.

9) _____ is founder of Yoga.
(Patanjali, Kapil, Shankaracharya, Manu)

10) Vedas are of _____ kinds.
(2, 3, 4, 5)

2. Write short answers (**any 4**) :

8

- 1) What are the Darsanas in Indian Philosophy ?
- 2) What is Yoga ?
- 3) Define Dhyanayoga.
- 4) Define Karmayoga .
- 5) What is Darsana ?
- 6) What is Upanishada ?

3. Write short notes (**any 4**) :

12

- 1) Concept of Parabrahma
- 2) Concept of Aparabrahma
- 3) Jnanayoga
- 4) Bhaktiyoga
- 5) Tattvas of Samkhya Darsana
- 6) Concept of Purusha.

4. Explain the nature of Kaivalya in Samkhya.

10

OR

Explain Astangayoga in Yoga Darsana.

5. Explain the types of Samadhi.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

१) ऋग्वेद हा _____ चा एक प्रकार आहे.

(उपनिषद्, वेद, ब्रह्म, मन)

- २) वर्ण _____ प्रकारची आहेत.
(४, ५, ६, ७)
- ३) आश्रम _____ प्रकारची आहेत.
(४, ५, ६, ७)
- ४) भगवद्गीतेनुसार _____ हा योगचा प्रकार आहे.
(अभ्यास, अध्यास, ज्ञानयोग, अभाव)
- ५) _____ हे सांख्यांनी स्विकारले.
(असत्कार्यवाद, सत्कार्यवाद, अनात्मवाद, शून्य)
- ६) वेदान्तानुसार, आत्मा म्हणजेच _____ होय.
(मन, जीव, बुद्धी, ब्रह्म)
- ७) योगदर्शनानुसार चित्तवृत्ती _____ आहेत.
(५, ६, ७, ८)
- ८) कैवल्य म्हणजेच _____ होय.
(कर्म, अज्ञान, मोक्ष, विकृति)
- ९) _____ हे योग दर्शनाचे प्रवर्तक आहेत.
(पतंजलि, कपिल, शंकराचार्य, मनू)
- १०) वेद _____ प्रकारची आहेत.
(२, ३, ४, ५)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

- १) भारतीय तत्त्वज्ञानातील दर्शन कोणकोणती ?
- २) योग म्हणजे काय ?
- ३) ध्यानयोगची व्याख्या द्या.
- ४) कर्मयोगची व्याख्या द्या.
- ५) दर्शन म्हणजे काय ?
- ६) उपनिषद् म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) : १२
- १) परब्रह्माची संकल्पना
 - २) अपरब्रह्माची संकल्पना
 - ३) ज्ञानयोग
 - ४) भक्तीयोग
 - ५) सांख्यदर्शनातील तत्त्वे
 - ६) पुरुष संकल्पना.
४. सांख्य दर्शनातील कैवल्याचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- योगदर्शनातील अष्टांगयोग स्पष्ट करा.
५. समाधीचे प्रकार स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 451

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHYSICAL EDUCATION
Health Education (Special Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Total Marks : 25

1. Choose right options : 5
- 1) Who find out T.B. ?
a) Robert Crack b) Joseph c) Pavlov d) Yurin
 - 2) Cloroqueen is mediate for
a) Malaria b) Cholera c) T.B. d) Small pox
 - 3) Name of the vasin for T.B.
a) B.C.G. b) A.C.G. c) D.C.C. d) B.C.D.
 - 4) In which year T.B. find out ?
a) 1882 b) 1871 c) 1857 d) 1890
 - 5) How many senses in human body ?
a) 5 b) 6 c) 4 d) 3
2. Answer in **one** sentences **any five** : 10
- 1) What is meant by communicable diseases ?
 - 2) Which bacteria causes T.B.?
 - 3) Definition of Health Education.
 - 4) Give the names of senses.
 - 5) What is meant by Health ?
 - 6) What is meant by non-communicable diseases?
3. Short notes **any two** : 10
- 1) Mental Health
 - 2) Social Health
 - 3) Malaria.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

५

१) टी.बी.चा शोध कोणी लावला ?

अ) रॉबर्ट क्रॉक ब) जोसेफ क) पॉव्हलॉव्ह ड) युरीन

२) क्लोरेक्वीन हे औषध कोणत्या आजारासाठी आहे ?

अ) हिवताप ब) पटकी क) क्षय ड) देवी

३) टी.बी.ची लस

अ) B.C.G. ब) A.C.G. क) D.C.C. ड) B.C.D.

४) टी.बी. कोणत्या साली शोधला ?

अ) १८८२ ब) १८७१ क) १८५७ ड) १८९०

५) मानवी शरीरात एकूण पंचेंद्रिये किती ?

अ) ५ ब) ६ क) ४ ड) ३

२. एका वाक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

१) संसर्गजन्य रोग म्हणजे काय ?

२) टी.बी. कोणत्या जीवाणूपासून होतो ?

३) आरोग्य शिक्षणाची व्याख्या सांगा.

४) पंचेंद्रियांची नांवे सांगा.

५) आरोग्य म्हणजे काय ?

६) असंसर्गजन्य रोग म्हणजे काय ?

३. टीपा द्या (कोणत्याही दोन) :

१०

१) मानसिक आरोग्य

२) सामाजिक आरोग्य

३) हिवताप.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – VII) (New)
Sociological Thinkers**

Day and Date : Tuesday, 20-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple choice questions : 10
- I) Which of the following period is roughly as the “Enlightenment” ?
A) 14th and 15th century B) 16th and 17th century
C) 17th and 18th century D) 19th and 20th century
- II) Who is the author of the book titled “Consideration on Spiritual Power” ?
A) Cooley B) Comte C) Weber D) Spencer
- III) Who said this “Evolution from Simple to Complex” ?
A) Cooley B) Comte C) Weber D) Spencer
- IV) According to Durkheim which is the causes of division of labour ?
A) Time B) Money
C) Diversity D) Density of population
- V) Who is the author of the book titled “Modern Sociological Theory” ?
A) Abraham B) Parsons C) Weber D) Comte
- VI) Who produced the concept of “Sociology” ?
A) Abraham B) Parsons C) Weber D) Comte
- VII) Which types of solidarity is characteristic feature of modern society ?
A) Organic B) Mechanical C) Traditional D) Emotional

VIII) Who put forth the theory of “Evolution” ?

- A) Comte B) Spencer C) Weber D) Cooley

IX) Who produced the theory of “Law of three Stages” ?

- A) Comte B) Spencer C) Weber D) Cooley

X) Which type of suicide is associated with low degree of social integration ?

- A) Altruistic B) Egoistic C) Anomic D) Fatalistic

2. Write short answer (**any four** out of six) :

8

- a) Characteristics of social thought.
- b) Comte’s hierarchy of science.
- c) Causes of industrial revolution.
- d) Causes of suicide by Durkheim.
- e) Characteristics of social statics.
- f) Concept of social dynamics.

3. Write short notes (**any four** out of six) :

12

- a) Causes of French Revolution.
- b) Spencer’s Industrial Society.
- c) Characteristics of Comte’s Positivism.
- d) Characteristics of social facts of Durkheim.
- e) Durkheim’s division of labour.
- f) Types of suicide by Durkheim.

4. a) Discuss the Spencer theory of Social Organism.

10

OR

b) Explain the impact of French and Industrial Revolution.

5. Explain the Durkheim theory of religion.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) खालीलपैकी कोणता कालखंड साधारणपणे प्रबोधन युग म्हणून ओळखले जाते ?
अ) १४ वे आणि १५ वे शतक ब) १६ वे आणि १७ वे शतक
क) १७ वे आणि १८ वे शतक ड) १९ वे आणि २० वे शतक
- II) “कॅन्सीडेरेशन ऑन स्पिरीच्युअल पॉवर” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) कूले ब) कॉम्ट क) वेबर ड) स्पेन्सर
- III) “उत्क्रांती ही साधेपणातून गुतागुंतीकडे जाते” असे कोण म्हणतो ?
अ) कूले ब) कॉम्ट क) वेबर ड) स्पेन्सर
- IV) डुरखाईमच्या मतानुसार श्रमविभाजनाचे कारण कोणते आहे ?
अ) वेळ ब) पैसा क) विविधता ड) लोकसंख्येचे धनत्व
- V) “मॉडर्न सोशियॉलॉजिकल थेअरी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) अब्राहम ब) पार्सन्स क) वेबर ड) कॉम्ट
- VI) ‘समाजशास्त्राची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) अब्राहम ब) पार्सन्स क) वेबर ड) कॉम्ट
- VII) आधुनिक समाजाचे वैशिष्ट्ये असणारा ऐक्यभावाचा प्रकार कोणता ?
अ) जैविक ब) यांत्रिक क) पारंपारिक ड) भावनिक
- VIII) उत्क्रांतीचा सिद्धांत कोणी मांडला ?
अ) कॉम्ट ब) स्पेन्सर क) वेबर ड) कूले
- IX) “तीन आवस्थांचा नियम” हा सिद्धांत कोणी मांडला ?
अ) कॉम्ट ब) स्पेन्सर क) वेबर ड) कूले
- X) सामाजिक एकात्मतेची पातळी कमी असतानाच्या सामाजिक स्थितीशी संबंधित असलेला आत्महत्येचा प्रकार कोणता ?
अ) परार्थवादी ब) अहंवादी क) प्रमाणशून्यता ड) दैववादी

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (सहा पैकी कोणतेही चार) : 8
- अ) सामाजिक विचारांची वैशिष्ट्ये.
 ब) कॉम्ट यांचे शास्त्राचे वर्गीकरण.
 क) औद्योगिक क्रांतीची कारणे.
 ड) डुरखाईम यांच्या आत्महत्या सिद्धांताची कारणे.
 इ) सामाजिक स्थितीचे वैशिष्ट्ये.
 फ) सामाजिक गतीची संकल्पना.
3. टिपा लिहा (सहा पैकी कोणतेही चार) : 12
- अ) फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणे.
 ब) स्पेन्सर यांचा औद्योगिक समाज.
 क) कॉम्ट यांचा प्रत्यक्षवादाची वैशिष्ट्ये.
 ड) डुरखाईम यांच्या सामाजिक तथ्यांची वैशिष्ट्ये.
 इ) डुरखाईम यांचे श्रमविभाजन.
 फ) डुरखाईमकृत आत्महत्येचे प्रकार.
4. अ) स्पेन्सर यांच्या समाजाविषयी सेंट्रीय सिद्धांतावर चर्चा करा. 10
- किंवा**
- ब) फ्रेंच राज्यक्रांती आणि औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.
5. डुरखाईम यांचा धर्माचा सिद्धांत स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – VIII) (New)
British Literature (Opt.)

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative given below them.

10

- 1) _____ says to be, or not to be - that is the question.
 - a) Gertrude
 - b) Prince Hamlet
 - c) Ophelia
 - d) Claudius
- 2) The story in Charles Dickens 'David Copperfield' is written in _____.
 - a) First person
 - b) Second person
 - c) Third person
 - d) None of the above
- 3) _____ poured the poison into the ears of the king of Denmark.
 - a) Horatio
 - b) Laertes
 - c) Polonius
 - d) Claudius
- 4) Charles Dicken's novel 'David Copperfield' was first published in parts in _____.
 - a) 1850-51
 - b) 1847-48
 - c) 1849-50
 - d) 1851-52
- 5) The action in the play 'Hamlet' takes place in the castle _____.
 - a) Elsihore
 - b) Arden
 - c) Victoria
 - d) Charles
- 6) David Copperfield was born in _____.
 - a) Worwikshire
 - b) Hampshire
 - c) Blunderstone
 - d) Yarmouth

B) Explain the following lines with reference to the context (**any two**) : **4**

1) 'My name is Ozymandias, king of kings :
Look on my works, Ye Mighty, and Despair!!'

2) 'Had we but World enough, and of Time'
This coyness Lady were no crime.
We would sit down, and think which way,
To walk, and pass our long Loves Day.'

3) For oft, when on my couch I lie
In vacant or in pensive mood,
They flash upon that inward eye
Which is the bliss of solitude,
And then my heart with pleasure fills,
And dances with the Daffodils.

4. Answer the following questions (**any one**) : **10**

a) Comment on Prince Hamlet as a tragic hero.

OR

b) Discuss William Shakespeare's play 'Hamlet' as a Shakespearean tragedy.

5. Answer the following question : **10**

Discuss Charles Dicken's 'David Copperfield' as an autobiographical novel.

SLR-X – 456

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI Opt. (Special Paper – VIII) (New)
साहित्यशास्त्र और समालोचना

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्नों के गुण हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

- 1) प्रबन्ध काव्य के भेद _____ हैं।
क) पाँच ख) तीन ग) दो घ) सात
- 2) गज़ल _____ की अभिव्यक्ति का सशक्त माध्यम है।
क) प्रेम ख) सुख ग) व्यंग्य घ) आनंद
- 3) नाटक में दृश्यात्मकता की दृष्टि से _____ का विशेष महत्व है।
क) कथावस्तु ख) रंगमंच ग) उद्देश्य घ) शीर्षक
- 4) आचार्य विश्वनाथ के मतानुसार महाकाव्य में _____ सर्ग होने चाहिए।
क) छः ख) आठ ग) दस घ) बारह
- 5) अभिधा शब्द-शक्ति के द्वारा जो अर्थबोध होता है उसे _____ कहते हैं।
क) व्यंग्यार्थ ख) स्पष्टार्थ ग) लक्षार्थ घ) वाच्यार्थ
- 6) 'साहित्य दर्पण' के रचयिता _____ हैं।
क) आ. विश्वनाथ ख) आ. मम्मट ग) आ. राजशेखर घ) प्रेमचंद
- 7) एक अंक में समाप्त होनेवाली रचना को _____ कहते हैं।
क) कहानी ख) एकांकी ग) नाटक घ) निबंध
- 8) 'कविता अपने मूल रूप में जीवन की आलोचना है।' यह कथन _____ का है।
क) डॉ. ब्रेडले ख) अरस्तु ग) मैथ्यु आर्नल्ड घ) टाल्सटाय

P.T.O.

- 9) पाश्चात्य साहित्य में महाकाव्य का समानार्थी शब्द _____ है।
 क) ड्रामा ख) नोवेल ग) स्टोरी घ) एपिक
- 10) सामान्यतः अलंकारों को _____ वर्गों में विभाजित किया जाता है।
 क) तीन ख) दो ग) पाँच घ) दस

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से **किन्हीं पाँच** प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में दीजिए। **10**

- 1) साहित्य के तत्व लिखिए।
- 2) व्यंजना शब्द-शक्ति किसे कहते हैं।
- 3) उपन्यास की कोई एक परिभाषा लिखिए।
- 4) संकलन त्रय किसे कहते हैं।
- 5) श्लेष अलंकार की परिभाषा लिखिए।
- 6) महाकाव्य के पाश्चात्य तत्वों के नाम लिखिए।

3. निम्नलिखित में से **किन्हीं दो** पर टिप्पणियाँ लिखिए। **10**

- 1) अभिधा शब्द-शक्ति
- 2) अनुप्रास
- 3) उपमा।

4. प्रगीत काव्य की विशेषताएँ बताइए। **10**

अथवा

कहानी की कोई एक परिभाषा देते हुए कहानी के तत्वों पर प्रकाश डालिए।

5. साहित्य की कोई एक परिभाषा देते हुए साहित्य की प्रेरणाओं को स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-X – 457

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Sem. – V) Examination, 2015
KANNADA Special Paper – VIII (New)
Indian Poetics**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದ್ಯ ಕೃತಿ
 - 1) ರಸಗಂಗಾಧರ
 - 2) ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಪಣ
 - 3) ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
 - 4) ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ
- 2) ಶಬ್ದಾರ್ಥ _____ ಕಾವ್ಯಂ.
 - 1) ಸಹಿತೌ
 - 2) ಶರೀರಂ
 - 3) ನಾಟ್ಯಂ
 - 4) ಧ್ವನ್ಯಾಧೌ
- 3) ಸಹೃದಯ
 - 1) ಕಾವ್ಯಜನನಿ
 - 2) ಕಾವ್ಯಹೇತು
 - 3) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿ
 - 4) ಕಾವ್ಯಜನಕ
- 4) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ
 - 1) ಜಿ. ಎಸ್. ಎಸ್.
 - 2) ತಿ. ನಂ. ಶ್ರೀ.
 - 3) ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ.
 - 4) ಕುವೆಂಪು
- 5) ಲೋಕಾನುಭವ
 - 1) ಅಭ್ಯಾಸ
 - 2) ಪ್ರತಿಭೆ
 - 3) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ
 - 4) ಹೊಳಹು
- 6) ವೀರ ರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ
 - 1) ಭಯ
 - 2) ಕ್ರೋಧ
 - 3) ನಿರ್ಭಯ
 - 4) ಉತ್ಸಾಹ

P.T.O.

- 7) ರೀತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ
 1) ಕುಂತಕ
 2) ವಾಮನ
 3) ಆನಂದವರ್ಧನ
 4) ದಂಡಿ
- 8) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ
 1) ರುದ್ರಟ
 2) ಉದ್ಭಟ
 3) ಕುಂತಕ
 4) ಭರತ
- 9) ರಮಣೀಯಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕ : _____ ಕಾವ್ಯಂ.
 1) ವ್ಯಾಕ :
 2) ಅಕ್ಷರ :
 3) ರಸ :
 4) ಶಬ್ದ :
- 10) ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ ಇದೊಂದು
 1) ಕಾವ್ಯ
 2) ನಾಟಕ
 3) ಪ್ರಬಂಧ
 4) ಕಾದಂಬರಿ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
 1) ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಾರತೀಯ ಅಲಂಕಾರಿಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
 2) ಹಾಸ್ಯರಸದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
 3) ಕುಂತಕನ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿರಿ.
 4) ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರ ತಿಳಿಸಿರಿ.
 5) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
 6) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10
 1) ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
 2) ವ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವ
 3) ಶೃಂಗಾರ ರಸ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
 1) ಕಾವ್ಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
 2) ಔಚಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
 'ಕವಿ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯ ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು' - ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.

SLR-X – 458

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
मराठी, (Special Paper – VIII) (New)
भाषाविज्ञान व व्याकरण (पूर्वार्ध)

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) भाषेतील निवडक ध्वनींना काय म्हणतात ?
अ) आद्यध्वनी ब) मूलध्वनी क) वर्ण ड) शब्द
- २) चॉम्स्कीने भाषेचे कोणते वैशिष्ट्य सांगितले ?
अ) अनुवांशिकता ब) सामाजिकता क) यादृच्छिकता ड) निर्मितीशीलता
- ३) भाषेला कोणती संस्था म्हटले जाते ?
अ) सामाजिक ब) राजकीय क) आर्थिक ड) ऐतिहासिक
- ४) एशियाटिक सोसायटीचे अधिवेशन कोठे झाले ?
अ) मुंबई ब) पुणे क) कलकत्ता ड) मद्रास
- ५) वैद्य-गुणे वाद कोणला मासिकातून प्रसिद्ध झाला ?
अ) ज्ञानप्रकाश ब) दर्पण क) केसरी ड) विविधज्ञानविस्तार
- ६) भाषिक परिवर्तनाचा अभ्यास सर्वप्रथम कोणी केला ?
अ) हॉकेट ब) होर्नलॅ क) डॉर्फ ड) डेलहाईम्स
- ७) इ, ऊ ऐवजी ऐ, ओ असा बदल होणाऱ्या ध्वनीपरिवर्तनास काय म्हणतात ?
अ) गुण ब) वृद्धी क) संप्रसारण ड) स्वरागमन

P.T.O.

८) जुन्या अर्थापेक्षा नवीन अर्थाची व्याप्ती कमी होते यास कोणते अर्थपरिवर्तन म्हणतात ?

अ) अर्थविस्तार ब) अर्थभ्रंश क) अर्थांतर ड) अर्थसंकोच

९) आंतर्वर्तुळ-बहिर्वर्तुळ हा सिद्धांत कोणी मांडला ?

अ) लबव ब) विल्यम जोन्स क) होन्ले ड) फिशमन

१०) 'ध्वनीविचार' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) गं.ना. जोगळेकर ब) ३.मि. कुलकर्णी
क) ३.दि. पुंडे ड) ना.गो. कालेलकर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) भाषेची द्विस्तरीय संरचना स्पष्ट करा.
- २) भाषिक संप्रेषणाचे विशेष विशद करा.
- ३) भाषिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
- ४) ध्वनी परिवर्तनाचे विशेष सांगा.
- ५) ऐतिहासिक भाषाशास्त्राचे प्रकार सांगा.
- ६) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे विशेष लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) संप्रेषण म्हणजे काय ते सांगून भाषेतर संप्रेषणाचे स्वरूप विशद करा.
- २) ऐतिहासिक भाषाशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) आंतर-बहिर्वर्तुळ सिद्धांत स्पष्ट करा.

४. ध्वनी परिवर्तनाची कारणे व प्रकार यांचा आढावा घ्या.

१०

किंवा

अर्थ परिवर्तन म्हणजे काय ? ते सांगून त्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

५. मराठी भाषेची पूर्वपिठिका स्पष्ट करून मराठी भाषेच्या उत्पत्तीविषयक मत-मतांतरांची चिकित्सा करा.

१०

SLR-X – 459

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) (New) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (Special Paper – VIII)
तत्त्वज्ञान – दर्शन

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answer book.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्य पर्याय चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

योग्य पर्याय निवडून वाक्ये लिहा :

10

1) बालानां सुखबोधाय क्रियते _____ ।

a) न्यायशास्त्र b) तर्कसंग्रहः c) तर्कसंग्रहदीपिका

2) नित्यद्रव्यवृत्तयो _____ अनन्ताः एव ।

a) समवायाः b) आकाशः c) विशेषः

3) सप्रकारकं ज्ञानं _____ ।

a) सविकल्पम् b) निर्विकल्पकम् c) असाधारणम्

4) आकाशाचे परिमाण _____ आहे ।

a) मध्यम b) परममहत् c) अणु

5) अतीतादिव्यवहारहेतुः _____ ।

a) कालः b) दिक् c) आत्मा

6) वैशेषिकांनुसार पदार्थाची संख्या _____ आहे ।

a) ७ b) ६ c) १६

7) पृथकत्व _____ आहे ।

a) नवद्रव्यवृत्ती b) प्रथ्वीवृत्ती c) चतुर्द्रव्यवृत्ती

P.T.O.

- 8) तद्वति तत्प्रकारकोऽनुभवो _____।
 a) यथार्थः b) अयथार्थः c) सामान्य
- 9) तर्कसंग्रह या ग्रंथाचे लेखन _____ यांनी केले।
 a) अन्नभट्ट b) कपिमुनी c) गौतममुनि
- 10) न्यायदर्शन _____ दर्शनांपैकी एक आहे।
 a) अस्तिक b) नास्तिक c) निरिश्वरवादी

2. टिप्पणी लिखत। (केवलं 5) :

10

टीपा द्या। (कोणतेही 5) :

- 1) शब्दप्रमाणम् आप्तः।
- 2) अयथार्थानुभव।
- 3) त्रिविधसंस्कार।
- 4) पदार्थाः।
- 5) उपमानप्रमाण।
- 6) अन्वव्यतिरेकी हेतुः।

3. A) ससन्दर्भ स्पष्टीकुरुत। (केवलं 2) :

6

संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही 2) :

- 1) बालानां सुखबोधाय क्रियते तर्कसंग्रहः।
- 2) चक्षुर्मात्रग्राह्यो गुणो रूपम्।
- 3) तद्वति तत्प्रकारकोऽनुभवो यथार्थः।

B) थोडक्यात उत्तरे लिहा :

4

- 1) लिङ्गाचे तीन भेद स्पष्ट करा।

4. प्रत्यक्ष ज्ञानाचे षड्विध सन्निकर्ष सोदाहरणासह स्पष्ट करा।

10

OR

प्रमाणचतुष्टय न्यायशास्त्रानुसार स्पष्ट करा।

5. प्रमाणशास्त्र म्हणून न्यायशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा।

10

OR

‘हेत्वाभास’ या विषयावर सोदाहरणासह टिप लिहा।

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (AIH&C) (Special Paper – VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) _____ was the incharge of foreign relation.
A) Rajdut B) Yuvraj C) Amatya D) Sumant
 - 2) The original author of Mahabharata was _____
A) Bhavbhuti B) Vedvyas C) Kalidas D) Panini
 - 3) The republic declined because _____
A) Foreign invasion
B) Decline in trade
C) Conflict among themselves
D) Economic weakness
 - 4) Village administration was very progressive under _____ in South India in ancient India.
A) Pallav B) Pandya C) Chola D) Cher
 - 5) _____ Institution got the right to destroy the power of King.
A) Sabha B) Samiti C) Vidhat D) Ratnin
 - 6) _____ is the author of Nitisar.
A) Kalhan B) Banbhatta C) Kamandak D) Kautilya
 - 7) When the two kings are rolling in one territory then state it's called _____
A) Adhirajya B) Dvairajya
C) Vairajya D) Big State

- 8) Ancient Indian law was the outcome of _____
- A) Community rules B) Guild customs
C) Religious binding D) Traditions
- 9) The chief of village was called as _____ in ancient India.
- A) Gramini B) Gaud C) Pattalik D) Gramik
- 10) The person who performed kings religious rituals is called _____
- A) Purohit B) Sannidhata
C) Mantric D) Bhagdut

2. Write short answer on **any four** of the following : 8

- 1) Discuss the Purana.
- 2) What is the meaning of Matsyanyay ?
- 3) Describe in brief the Bhoujya state in ancient India.
- 4) Describe the Dandashakti theory about origin of state.
- 5) Write the last stage of Saptang theory.
- 6) Explain the Divine theory of Kingship.

3. Write short notes on **any four** of the following : 12

- 1) Power of the King.
- 2) Kautilyas Arthashastra.
- 3) Nature of the Council Ministers.
- 4) Describe the ancestral kingship.
- 5) What is the meaning of Vairajya ?
- 6) Composition of Council of Minister.

4. Discuss the Saptang theory of state in ancient India. 10

OR

Explain the importance of Mahabharat and Smruti Granth to study the ancient Indian Political Constitution.

5. Discuss the limitations of power and function of the King. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) परकीय संबंधात _____ प्रमुख होता.
अ) राजदूत ब) युवराज क) आमात्य ड) सुमंत
- २) महाभारताचा मूळ लेखक _____ हा होय.
अ) भवभूती ब) वेदव्यास क) कालीदास ड) पाणीनी
- ३) _____ मुळे गणराज्ये नाश पावली.
अ) परकीय आक्रमण ब) व्यापाराच्या विनाश
क) परस्परातील संघर्ष ड) आर्थिक दैन्यावस्था
- ४) प्राचीन काळात दक्षिण भारतातील ग्राम प्रशासन _____ च्या राज्यात प्रगत होते.
अ) पल्लव ब) पांड्य क) चोल ड) चेर
- ५) राजाचे अधिकार रद्द करण्याचे अधिकार _____ या संस्थेला होते.
अ) सभा ब) समिती क) विधत ड) रत्निन
- ६) _____ हे नीतिसार या ग्रंथाचे लेखक आहेत.
अ) कल्हण ब) बाणभट्ट
क) कामन्दक ड) कौटिल्य
- ७) जेव्हा दोन राजे एकाच विभागावर राज्य करतात अशा राज्याला _____ म्हणतात.
अ) अधिराज्य ब) द्वैराज्य
क) वैराज्य ड) मोठे राज्य
- ८) प्राचीन भारतीय कायदा _____ मधून निर्माण झाला आहे.
अ) सामाजिक नियम ब) संघाच्या पद्धती
क) धार्मिक बंधने ड) परंपरा
- ९) प्राचीन भारतात ग्राम प्रमुखाला _____ म्हटले जाते.
अ) ग्रामिणी ब) गौड
क) पट्टालीक ड) ग्रामिक
- १०) राजाचा धार्मिक विधी करणाऱ्यास _____ असे म्हणतात.
अ) पुरोहित ब) सन्निधाता
क) मंत्रिक ड) भागदूत

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) पुराण ग्रंथाची माहिती द्या.
 - २) मत्स्यन्याय म्हणजे काय ?
 - ३) प्राचीन भारतातील भौज्य राज्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
 - ४) राज्याच्या उत्पत्तीविषयीच्या दंडशक्ती सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - ५) सप्तांग सिद्धांतातील शेवटच्या स्तानाची माहिती द्या.
 - ६) राजपदाचा दैवी सिद्धांत स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) राजाचे अधिकार.
 - २) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र.
 - ३) मंत्रीमंडळाचे स्वरूप.
 - ४) वंशपरंपरागत राजपदाची माहिती द्या.
 - ५) वैराज्य म्हणजे काय ?
 - ६) मंत्रीपरिषदेचे गठन.
४. प्राचीन भारतीय राज्याच्या सप्तांग सिद्धांताची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- प्राचीन भारतीय राज्य व संस्थांच्या अभ्यासासाठी महाभारत आणि स्मृतीग्रंथाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
५. राजाचे अधिकार व कार्यावरील मर्यादेविषयी चर्चा करा. १०

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VIII)
Macro Economics

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given below : 10

- 1) Macro economics studies economic variables in _____
 - a) Isolation
 - b) Aggregate
 - c) In phased manner
 - d) None of these
- 2) National income is measured for _____ year.
 - a) One
 - b) Two
 - c) Five
 - d) Ten
- 3) According to Say's law of market total supply is equal to _____
 - a) Total demand
 - b) Total supply
 - c) Total consumption
 - d) None of these
- 4) _____ is the focus point of Keynesian Employment theory.
 - a) Industrial development
 - b) Effective demand
 - c) Agricultural development
 - d) None of these
- 5) In a study of economics micro and macro economics this two concepts are firstly used by _____
 - a) Ragner Firsh
 - b) Marshall
 - c) Prof. Pigue
 - d) None of these
- 6) _____ brings equality between saving and investment.
 - a) Rate of interest
 - b) Income
 - c) Consumption
 - d) None of these
- 7) Investment function is depend upon marginal efficiency of capital and _____
 - a) Commodity
 - b) Rate of interest
 - c) Value
 - d) None of these

- 8) Disposable income = $(- \frac{?}{-} -)$ _____ (personal taxes).
 a) Personal income b) Personal tax
 c) Expenditure d) None of these
- 9) Methods of measurement of National Income are _____ methods.
 a) Income b) Production c) Expenditure d) All above
- 10) Marginal Propensity to Consume (MPC) = $\frac{\Delta C}{?}$.
 a) ΔY b) Y c) ΔI d) I

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is per capita income ?
- 2) Define National Income.
- 3) Give two main problems studied in macro economics.
- 4) What is consumption function ?
- 5) What is average propensity to consume ?
- 6) What is personal income ?

3. Write short note on (**any four**) :

12

- 1) Importance of Macro Economics.
- 2) Investment function.
- 3) Importance of National Income data.
- 4) Investment multiplier.
- 5) Effective demand.
- 6) Scope of macro economics.

4. Explain the methods of National Income measurement ?

10

OR

Critically examine the Say's law of market.

10

5. What are the factors determine consumption function ?

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) समग्र अर्थशास्त्र आर्थिक घटकांचा अभ्यास _____ करतात.
अ) स्वतंत्र ब) एकुणात क) टप्याटप्याने ड) यापैकी नाही
- २) राष्ट्रीय उत्पन्न _____ वर्षासाठी मणले जाते.
अ) एक ब) दोन क) पांच ड) दहा
- ३) 'से' च्या बाजार पेठे विषयक सिद्धांतानुसार एकुण पुरवठा हा _____ बरोबर असतो.
अ) एकुण मगणी ब) एकुण पुरवठा क) एकुण उपभोग ड) यापैकी नाही
- ४) केन्सच्या रोजगार विषयक सिद्धांतात _____ वर भर देण्यात आला आहे.
अ) औद्योगिक विकास ब) प्रभावी मागणी क) शेती विकास ड) यापैकी नाही
- ५) अर्थशास्त्राच्या अभ्यासात सूक्ष्म व समग्र अर्थशास्त्र या दोन संकल्पना सर्व प्रथम _____ यांनी वापरला.
अ) रॅग्नर फ्रीश ब) मार्शल क) प्रो. पिगू ड) यापैकी नाही
- ६) बचत व गुंतवणूकीत _____ द्वारे समानता आणली जाते.
अ) व्याजदर ब) उत्पन्न क) उपभोग ड) यापैकी नाही
- ७) गुंतवणूक फल हे भांडवलाची सीमांत कार्यक्षमता व _____ यावर अवलंबून असते.
अ) वस्तू ब) व्याजदर क) मूल्य ड) यापैकी नाही
- ८) व्ययशक्य उत्पन्न = $(-\frac{?}{-})$ _____ (व्यक्तीगत कर).
अ) व्यक्तीगत उत्पन्न ब) व्यक्तीगत कर क) खर्च ड) यापैकी नाही
- ९) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धती _____ आहेत.
अ) उत्पन्न पद्धती ब) उत्पादन पद्धती क) खर्च पद्धती ड) वरीलपैकी सर्व
- १०) सीमांत उपभोगप्रवृत्ती (एम.पी.सी.) = $\frac{\Delta C}{?}$.
अ) ΔY ब) Y क) ΔI ड) I

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) दरडोई उत्पन्न म्हणजे काय ?
 - २) राष्ट्रीय उत्पन्नाची व्याख्या सांगा ?
 - ३) समग्र अर्थशास्त्र अभ्यासातील दोन समस्या सांगा.
 - ४) उपभोग फल म्हणजे काय ?
 - ५) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती म्हणजे काय ?
 - ६) वैयक्तिक उत्पन्न म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) समग्र अर्थशास्त्राचे महत्व.
 - २) गुंतवणूक फल.
 - ३) राष्ट्रीय उत्पन्न आकडेवारीचे महत्व.
 - ४) गुंतवणूक गुणक.
 - ५) प्रभावी मागणी.
 - ६) समग्र अर्थशास्त्राची व्याप्ती.
४. राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धती सांगा ? १०
- किंवा**
- ‘से’ च्या बाजार पेठेविषयक सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा. १०
५. उपभोग फल निश्चित करणारे घटक सांगा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
GEOGRAPHY
Urban Geography (Special Paper – VIII) (New)**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat maps and diagrams must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Choose correct alternative from the following : 10
- 1) _____ geographer emphasized on the situation of cities in his books 'Geography'.
a) Blash b) Ratzel c) Strabo d) Ritter
 - 2) Due to growing population and lack of space the cities are developing
a) Parallel b) Vertically
c) Horizontally d) None of these
 - 3) Urbanization is _____ process.
a) Sudden b) Gradual c) Moderate d) Speedy
 - 4) Oxford is the _____ city.
a) Educational b) Administrative
c) Religious d) Mining
 - 5) The greater Mumbai is an example of
a) Conurbation b) C.B.D.
c) Metropolis d) Urban village
 - 6) The Multi-Nuclie theory was postulated by Haris and _____ in 1945.
a) Ulman b) Burgess
c) Von Thunon d) Ratzel

- 7) Sky scrapers is the one of the characteristics of
- a) Manufacturing area
 - b) Residential area
 - c) C.B.D.
 - d) None of these
- 8) Which city is situated at the confluence of river Missurri and Mississippi in U.S.A. ?
- a) St. Luis
 - b) Pittsburg
 - c) Burmingham
 - d) Washington
- 9) Concentric Zone theory was propounded by _____ in 1923.
- a) Hayat
 - b) Christaller
 - c) Burgess
 - d) Mackinder
- 10) _____ is main cause of slums growth.
- a) Poverty
 - b) Richness
 - c) Trade
 - d) Transport

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**
- 1) What is urban geography ?
 - 2) Define situation of urban centers.
 - 3) Define urban planning.
 - 4) State the two solutions for slum problems.
 - 5) Two solutions of urban problems.
 - 6) Give the factors of urbanization.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Nature of urban geography.
 - 2) Urban fringe.
 - 3) Linear situation.
 - 4) Mountainous site.
 - 5) Importance of urban planning.
 - 6) Effect of slums on urban life.
4. Explain the functional classification of towns. **10**
- OR
- State different theories of urban morphology and evaluate 'The Sector Theory'.
5. Summarise the problems of urban centres. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) _____ या भूगोल तज्ञाने आपल्या 'Geography' या पुस्तकात शहराच्या स्थितीवर भर दिला आहे.
अ) ब्लाश ब) रॅटझेल् क) स्ट्रॅबो ड) रिटर
- २) वाढती लोकसंख्या व जागेची टंचाई यामुळे शहरांचा विकास _____ दिशेने होतो.
अ) समांतर ब) उभ्या क) आडव्या ड) यापैकी नाही
- ३) नागरीकरण ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ) आकस्मिक ब) मध्यम क) सावकाश ड) वेगवान
- ४) ऑक्सफर्ड हे _____ शहर आहे.
अ) शैक्षणिक ब) प्रशासकीय क) धार्मिक ड) खानकाम
- ५) बृहन्मुंबई हे _____ चे उदाहरण आहे.
अ) नागरी प्रदेश ब) सी. बी. डी. क) महानगर ड) ग्राम नगर
- ६) बहुकेंद्रीय सिद्धांत हॉरिस व _____ यांनी १९४५ मध्ये मांडला.
अ) उलमन ब) बर्गोस क) व्हॉनथ्युनेन ड) रॅटझेल्
- ७) गगनचुंबी इमारती हे _____ चे एक वैशिष्ट्य आहे.
अ) औद्योगिक क्षेत्र ब) निवासी क्षेत्र क) सी. बी. डी. ड) यापैकी नाही
- ८) संयुक्त संस्थानातील मिसीसीपी व मिसुरी या नद्यांच्या संगमावर _____ हे शहर वसलेले आहे.
अ) सेंट लुइस ब) पिट्सबर्ग क) बर्मिंघॅम ड) वॉशिंग्टन
- ९) सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत १९२३ मध्ये _____ या शास्त्रज्ञाने मांडला.
अ) हायट ब) क्रिस्टलर क) बर्गीस ड) मॅकिंडर
- १०) _____ हे झोपडपट्ट्यांच्या वाढीचे कारण आहे.
अ) दारिद्र्य ब) श्रीमंती क) व्यापार ड) वाहतुक

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) नागरी भूगोल म्हणजे काय ?
 - २) नागरी केंद्राची स्थिति म्हणजे काय ?
 - ३) नागरी नियोजनाची व्याख्या सांगा.
 - ४) झोपडपट्ट्या समस्यावर दोन उपाय सांगा.
 - ५) नागरी समस्या सोडविण्याचे दोन उपाय सांगा.
 - ६) नागरीकरणाचे घटक सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) नागरी भूगोलाचे स्वरूप.
 - २) नागरी परिसीमा क्षेत्र.
 - ३) रेषाकृती स्थिति.
 - ४) पर्वतीय स्थान.
 - ५) नागरी नियोजनाची आवश्यकता व महत्व.
 - ६) झोपडपट्ट्यांचा नागरी जीवनावरील परिणाम.
४. नगराच्या कार्यानुसार वर्गिकरण करा. १०
- किंवा**
- नागरी संरचनेचे विविध सिद्धांत सांगून आणि खंड सिद्धांताचे परिक्षण करा.
५. नागरी समस्यांचा आढावा घ्या. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
HISTORY (New) (Special Paper – VIII)
History of Mughal India (1526 A.D. – 1707 A.D.)**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option : 10

- 1) 'Babarnama' was written by _____
A) Babar B) Akbar C) Humayun D) Jahangir
- 2) Babar defeated _____ in the first battle of Panipat.
A) Ranasang B) Hemu
C) Ibrahim Lodi D) Mahamad Lodi
- 3) The Battle of Bilgram place in _____
A) 1535 B) 1540 C) 1539 D) 1545
- 4) The original name of Shershah was _____
A) Salim B) Khusru C) Farid D) Ibrahim
- 5) _____ was the guardian and guide of Akbar.
A) Bairam Khan B) Dilawar Khan
C) Sher Khan D) Ibrahim
- 6) Akbar established 'Din-E-Ilahi' in _____
A) 1542 B) 1582 C) 1556 D) 1605
- 7) _____ was the capital of Mewad.
A) Jodhapur B) Jaipur C) Meerat D) Chitod

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय लिहा :

१०

- १) 'बाबरनामा' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) बाबर ब) अकबर क) हुमायून ड) जहांगिर
- २) पाणिपतच्या पहिल्या युद्धात बाबराने _____ चा पराभव केला.
अ) राणासंग ब) हेमू क) इब्राहिम लोदी ड) महंमद लोदी
- ३) 'बिलग्रामची' लढाई _____ मध्ये घडून आली.
अ) इ. स. १५३५ ब) इ. स. १५४० क) इ. स. १५३९ ड) इ. स. १५४५
- ४) शेरशहाचे मुळ नांव _____ असे होते.
अ) सलीम ब) खुसरू क) फरीद ड) इब्राहिम
- ५) _____ हा अकबराचा पालक व मार्गदर्शक होता.
अ) बैरामखान ब) दिलावरखान क) शेरखान ड) इब्राहिम
- ६) _____ मध्ये अकबराने 'दीन-इ-इलाही'ची स्थापना केली.
अ) इ. स. १५४२ ब) इ. स. १५८२ क) इ. स. १५५६ ड) इ. स. १६०५
- ७) _____ ही मेवाडची राजधानी होती.
अ) जोधपूर ब) जयपूर क) मेरठ ड) चित्तौड
- ८) शीखधर्मगुरु अर्जुन सिंहास _____ यांनी ठार मारले.
अ) जहांगिर ब) खुसरू क) औरंगजेब ड) शहाजहाँन
- ९) _____ बादशहाच्या कारकीर्दीला सुवर्णयुग म्हणतात.
अ) जहांगिर ब) बाबर क) औरंगजेब ड) शहाजहाँन
- १०) _____ मध्ये औरंगजेबचा मृत्यू झाला.
अ) इ. स. १७०७ ब) इ. स. १७०० क) इ. स. १७०८ ड) इ. स. १६८९

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) इब्राहिम लोदीच्या पराभवाची दोन कारणे सांगा.
 - २) घाग्राचे युद्ध.
 - ३) बैरामखान.
 - ४) अकबराचे रजपूत विषयक धोरण.
 - ५) जहांगिराचा राज्याभिषेक कोठे व केंव्हा झाला ?
 - ६) मुमताज महल.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) खानवाचे युद्ध
 - २) फ्रान्सिस बर्निअर
 - ३) हुमायून समोरील समस्या सांगा
 - ४) शेरशहा
 - ५) पाणिपतचे दुसरे युद्ध
 - ६) नूरजहान.
४. मोघलकालीन फारशी साधनांची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- अकबराचे धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.
५. शहाजहानची कारकीर्द 'सुवर्णयुगाची' होती का चर्चा करा. १०
-

SLR-X – 465

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
MUSIC (Special Paper – VIII)
Indian Music

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा. ५
- १) मिया मल्हार राग _____ यांनी निर्माण केला.
a) सदारंग b) जगन्नाथ बुवा c) मिया तानसेन d) अ. करीम खाँ
- २) राग बागेश्रीमध्ये _____ व _____ हे स्वर कोमल आहेत.
a) रे व ध b) ग व नि c) रे व ग d) ध व नि
- ३) दादरा गीत प्रकारासाठी _____ ताल वाजवितात.
a) चौताल b) त्रिताल c) दादरा d) दीपचंदी
- ४) संगीतात एका सप्तकात _____ श्रुती आहेत.
a) २२ b) १२ c) २० d) २५
- ५) स्वर संवादामध्ये _____ चा संवाद सर्वश्रेष्ठ आहे.
a) सा म b) सा प c) सा सां d) सा ध
२. मिया मल्हार किंवा बागेश्री रागाचा छोटाख्याल स्वरलेखन (स्वरबद्ध) करा. ६
३. a) राग मियामल्हार किंवा दरबारी कानडा संपूर्ण माहिती लिहा. २
b) ताल रूपक किंवा त्रिताल ठेका बोल मात्रासह लिहा. २
४. राग बागेश्रीच्या छोटाख्यालाच्या ५ ताना लिहा. ५
- किंवा**
- आकड्यात २ मध्ये ३ ची लयकारी लिहा.
५. स्वर संवाद म्हणजे काय थोडक्यात माहिती द्या. ५
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Political Sociology (Special Paper – VIII)

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer.

10

- 1) The formation of policies is known as _____ process.
A) Input
B) Output
C) Feedback
D) All of these
- 2) Who is the author of the book Political System ?
A) David Easton
B) Weber
C) Marx
D) Plato
- 3) David Easton has putforth _____ approach.
A) System
B) Marxist
C) Socialist
D) Elite
- 4) _____ is not basic element of Political Culture.
A) Social structure
B) Historical background
C) Cultural life
D) Political party
- 5) Who described three types of political culture i.e. parochial, subject and participant ?
A) Almond and Verba
B) Plato
C) Peterson
D) Parsons
- 6) _____ is not an instrument of political socialization.
A) Family
B) Educational Institution
C) Political Party
D) Financial Institution
- 7) The study of interrelationship between _____ and social is know as political sociology.
A) Social system
B) Polity
C) Rulers
D) World

P.T.O.

8) Political _____ is the process by which people learn the norms of political system.

- A) Communication B) Participation
C) Socialization D) Violence

9) Who is the author of the Book Communist Manifesto ?

- A) Plato B) Aristotle
C) Weber D) Karl Marx

10) _____ has put forth structural functionalism.

- A) Almond B) Marx
C) Easton D) Weber

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Define political sociology.
- 2) Give two examples of input process.
- 3) Explain types of political culture.
- 4) Define political socialization.
- 5) Give three part of output process.
- 6) Who is the proponent of class struggle.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Political culture.
- 2) Marxist approach.
- 3) Weber's authority concept.
- 4) Importance of political socialisation.
- 5) Marx's view on state.
- 6) System approach.

4. Write answer to **any one** of following :

10

- 1) Define Political Sociology and discuss it's nature and scope.

OR

- 2) Write an essay on David Easton's System Theory.

5. Explain the detail :

10

Define political culture and discuss its basic elements.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) धोरणांची निर्मिती करणे यालाच _____ प्रक्रिया असे म्हणतात.
अ) आदान
ब) प्रदान
क) प्रत्यादान
ड) यापैकी सर्व
- २) 'राजकीय व्यवस्था' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) डेव्हिड ईस्टन
ब) वेबर
क) मार्क्स
ड) प्लेटो
- ३) डेव्हिड ईस्टन याने _____ दृष्टीकोन मांडला.
अ) व्यवस्था
ब) मार्क्सवादी
क) समाजवादी
ड) अभिजन
- ४) खालीलपैकी _____ हा घटक राजकीय संस्कृतीचा आधारभूत घटक नाही.
अ) समाज रचना
ब) ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
क) सांस्कृतिक जीवन
ड) राजकीय पक्ष
- ५) संकुचित, आज्ञांकित, सहभागी हे राजकीय संस्कृतीचे तीन प्रकार कोणी सांगितले ?
अ) आलमंड आणि व्हर्बा
ब) प्लेटो
क) पीटरसन
ड) पार्सन्स
- ६) _____ हे राजकीय सामाजीकरणाची साधन नाही.
अ) कुटुंब संस्था
ब) शिक्षण संस्था
क) राजकीय पक्ष
ड) वित्त संस्था
- ७) समाज आणि _____ यांच्यातील परस्पर संबंधाचा अभ्यास म्हणजे राजकीय समाजशास्त्र होय.
अ) समाज व्यवस्था
ब) राज्य व्यवस्था
क) राज्यकर्ते
ड) जग
- ८) राजकीय _____ म्हणजे ज्या प्रक्रियेद्वारे जनता राजकीय व्यवस्थेची मुल्ये आत्मसात करते ती प्रक्रिया होय.
अ) संसूचन
ब) सहभाग
क) सामाजीकरण
ड) हिंसा

- ९) 'कम्युनिस्ट मेनिफेस्टो' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
- अ) प्लेटो
ब) ऑरिस्टॉटल
क) वेबर
ड) कार्ल मार्क्स

- १०) रचनात्मक कार्यवाद _____ यांनी मांडला.
- अ) आल्मंड
ब) मार्क्स
क) ईस्टन
ड) वेबर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. चार) :

८

- १) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या करा.
२) आदान प्रक्रियेची दोन उदाहरणे लिहा.
३) राजकीय संस्कृतीचे प्रकार सांगा.
४) राजकीय सामाजीकरण म्हणजे काय ?
५) प्रदान प्रक्रियाचे तीन भाग सांगा.
६) वर्ग संघर्षाची संकल्पना कोणी मांडली ?

३. टीपा द्या (को. चार) :

१२

- १) राजकीय संस्कृती.
२) मार्क्सवादी दृष्टिकोण.
३) मॅक्स वेबरची अधिसत्तेची संकल्पना.
४) राजकीय सामाजीकरणाचे महत्त्व.
५) कार्ल मार्क्सचे राज्याविषयीचे विचार.
६) व्यवस्थावादी दृष्टिकोण.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

१०

अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व व्याप्ती यांची चर्चा करा.

किंवा

ब) डेव्हिड ईस्टनचा व्यवस्था सिद्धांतावर निबंध लिहा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

राजकीय संस्कृती म्हणजे काय ? सांगून त्याचे आधारभूत घटकांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**B.A. – III (Semester V) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – VIII)
Social Psychology**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**
iii) **Objective type questions should be written in same answerbook.**

1. Fill in the blanks (Multiple Choice) **10**
- 1) Observation is a word creates from Latin word
a) Yekshan b) Ruksha c) Dakshan d) Any other
 - 2) Soloman Asch is the founder of experimental Social Psychology in
a) 1930 b) 1955 c) 1946 d) 1970
 - 3) The evaluation of various aspects of social world is called as
a) Preduce b) Conflict c) Attitude d) None of these
 - 4) Formation of impression creates from _____ and _____ characteristics.
a) Individual and Group b) Aggression and Conflict
c) Physical and Mental d) Individual and Social
 - 5) The manner in which we interpret analyze, remember and use information about social word is called
a) Social cognition b) Economical cognition
c) Historical cognition d) Political cognition
 - 6) Social Psychology focuses on the _____ in individuals.
a) Mark b) Situation c) Behaviour d) Any other
 - 7) There are consistency in the internal reasonal factor in the view of _____ 1997.
a) Miles and Carry b) Horney
c) Lindzey d) Wegner

- 8) We reduce our effect in social cognition by _____ and _____ process.
- a) Hevristics and Automatic b) Magic and Thinking
c) Social and Self d) No and No
- 9) _____ as the scientific field that seeks to understand the nature and causes of individual behaviour and thought in social situation.
- a) Social Psychology b) Politics
c) History d) Economics
- 10) _____ used word attitude in his literature first principle for the first time.
- a) Herbert Spencer b) Freud
c) Jung d) Magzitti

2. Answer **any four** of the following. **8**

- 1) Write the different method of research in Social Psychology.
- 2) What is attribution ?
- 3) When and Why attitude effected on behaviour ?
- 4) Write elements which impact the schemas of Social Cognitions.
- 5) Which reinforcement used in attitude ?
- 6) Write the two basic types of Social thought.

3. Write short notes (**any four**). **12**

- 1) The attitude-behaviour link.
- 2) Cognitive approach to persuasion.
- 3) Attitude formation and Social learning.
- 4) Systematic observation method.
- 5) Co-relation method.
- 6) The early approach to persuasion.

4. Answer in **one** long types question of the following. **10**

- a) Explain the nature and definition of Social Psychology.

OR

- b) What is meant by Hevristics thought and discuss it ?

5. Descriptive type questions.

What is social impression ? Describe the impression formation and impression management. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) बस्तुनिष्ठ प्रश्नाची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहा.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी)

१०

१) निरीक्षण हा शब्द _____ या लॅटीन शब्दापासून तयार झाला आहे.

अ) ईक्षण ब) रूक्ष क) दक्षण ड) इतर

२) _____ मध्ये सोलोमॉन अॅश हा प्रायोगिक सामाजिक मानसशास्त्राचा जनक मानला जातो.

अ) १९३० ब) १९५५ क) १९४६ ड) १९७०

३) _____ म्हणजे सामाजिक जगाचे मूल्यांकन होय.

अ) पूर्वग्रह ब) संघर्ष क) अभिवृत्ती ड) यापैक्षा वेगळे

४) छापेची निर्मिती _____ व _____ या दोन्ही गुणांनी होते.

अ) वैयक्तिक व समूह ब) आक्रमकता व संघर्ष
क) शारिरीक व मानासिक ड) वैयक्तिक व सामाजिक

५) ज्या प्रक्रियेच्या आधारे व्यक्ति सामाजिक जगा विषयीच्या माहितीचे स्पष्टीकरण, विश्लेषण करणे व ती लक्षात देवून तिचा वापर करणे त्यास _____ म्हणतात.

अ) सामाजिक बोधन ब) आर्थिक बोधन
क) ऐतिहासिक बोधन ड) राजकीय बोधन

६) सामाजिक मानसशास्त्र व्यक्तिच्या _____ वर लक्ष केंद्रित करते.

अ) मार्क ब) परिस्थिती क) वर्तन ड) इतर

७) _____ (१९९७) यांच्या मतानुसार आंतरिक कारण घटकामध्ये सातत्य आसते.

अ) माइल्स व कॅरे ब) हॉर्ने क) लिंडझे ड) वॅगनर

८) सामाजिक बोधनातील परिश्रम प्रक्रिया ज्या प्रक्रियेद्वारे कमी करतो त्यास _____ व _____ प्रक्रिया म्हणतात.

अ) नवगामी व स्वयंचलित ब) जादुमय व विचार
क) सामाजिक व स्वतः ड) नाही - नाही

९) सामाजिक परिस्थितीत व्यक्तिचे वर्तन त्यांचे स्वरूप व कारणे समजावून घेण्याचा प्रयत्न करणारे शास्त्र _____ होय.

- अ) सामाजिक मानसशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) इतिहास ड) अर्थशास्त्र

१०) 'अभिवृत्ती' या सज्ञेचा वापर _____ यांनी फ्रिन्सीपल या ग्रथात केला.

- अ) हबर्ट स्पॅनसर ब) फ्राईड क) युंग ड) मॉग्नॅट्टी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

८

- १) सामाजिक मानसशास्त्रातील संशोधन पद्धतीची नावे लिहा .
- २) आरोग्य म्हणजे काय ?
- ३) अभिवृत्ती का आणि कधी वर्तनावर परिणाम करतात ?
- ४) सामाजिक बोधनावर परिणाम करणारे आकृतीबंधाचे प्रकार कोणते ?
- ५) अभिवृत्तीमध्ये कोणकोणत्या प्रबलकाचा वापर केला जातो ?
- ६) सामाजिक बोधनातील दोन मूलभूत प्रकार स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार).

१२

- १) अभिवृत्ती वर्तन संबंध
- २) मन परिवर्तनाचा बोधात्मक दृष्टीकोन.
- ३) अभिवृत्ती निर्मिती आणि सामाजिक अध्ययन
- ४) सुव्यवस्थित निरीक्षण पद्धती
- ५) सहसंबंध पद्धती
- ६) मनपरिवर्तनाचा पारंपारिक दृष्टीकोन

४. खालीलपैकी एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप सांगून प्रचलित व्याख्या सांगा.

किंवा

ब) नवगामी विचार म्हणजे काय ते सांगून त्यांची चर्चा करा.

५. वर्णनात्मक प्रश्न सोडवा.

१०

सामाजिक छाप म्हणजे काय ? छापेची (संस्करणाची)जडणघडण आणि छापेचे संस्करणाचे व्यवस्थापन यांचे वर्णन करा.

SLR- X – 468

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
PHILOSOPHY (Special Paper – VIII) (New)
Western Philosophy**

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N. B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10

- 1) According to _____ God and substance are the same.
(Hume, Kant, Hegel, Spinoza)
- 2) _____ is famous for the statement – ‘Monads are windowlers’.
(Leibniz, Aristotle, Plato, Russell)
- 3) According to _____ every monad is living mirror of the universe.
(Hume, Leibniz, Kant, Hegel)
- 4) _____ is famous for philosopher of all philosophers.
(Kant, Hume, Husserl, Venn)
- 5) ‘All determination is negation’ this is _____’s famous statement.
(Spinoza, Plato, Kant, None of these)
- 6) According to Leibniz monads are _____ types.
(2, 3, 4, 5)
- 7) Kant’s method is known as _____ method.
(critical, simple, complex, none of these)
- 8) Leibniz is _____ thinker.
(German, Greek, Indian, American)

P.T.O.

9) Hume is _____ thinker.

(Greek, American, German, British)

10) Spinoza's thinking method is called _____ method.

(Mathematical, Geometrical, Economical, Logical)

2. Write short answers (**any 4**) :

8

1) What is determinism ?

2) Give any four names of western philosophers.

3) What is human knowledge by Hume ?

4) Explain the truth of fact by Leibniz.

5) What are the kinds of critical philosophy ?

6) What is attributes ?

3. Write short notes (**any 4**) :

12

1) Spiritual substance.

2) Problem of evil.

3) A priori synthetic propositions.

4) Theory of monads.

5) Geometrical method.

6) Nature of modes.

4. Explain arguments for God's existence by Leibniz.

10

OR

Explain the doctrine of pre-established harmony by Leibniz.

5. Explain Hume's theory of causation.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१०

१) _____ च्या मते ईश्वर आणि द्रव्य एकच होत.

(ह्यूम, कांट, हेगेल, स्पिनोझा)

- २) 'चिदणू गवाक्षर हित असतात' हे _____ चे वचन सुप्रसिद्ध आहे.
(लायब्लिझ, ऑरिस्टॉटल, प्लेटो, रसेल)
- ३) _____ च्या मते प्रत्येक चिदणू हा विश्वाचा जीवंत आरसा असतो.
(ह्यूम, लायब्लिझ, कांट, हेगेल)
- ४) _____ हे तत्त्वज्ञांचे तत्त्वज्ञ म्हणून प्रसिद्ध आहेत.
(कांट, ह्यूम, हुसर्ल, व्हेन)
- ५) 'कशाचेही निर्धारण करणे म्हणजे नाकारणे होय' हे _____ चे वचन प्रसिद्ध आहे.
(स्पिनोझा, प्लेटो, कांट, यापैकी नाही)
- ६) लायब्लिझच्या मते चिदणूचे _____ प्रकार आहेत.
(२, ३, ४, ५)
- ७) कांटची पद्धती _____ पद्धती म्हणून ओळखले जाते.
(समीक्षा, सरल, संकीर्ण, यापैकी नाही)
- ८) लायब्लिझ _____ विचारवंत आहे.
(जर्मन, ग्रीक, भारतीय, अमेरिकन)
- ९) ह्यूम _____ विचारवंत आहे.
(ग्रीक, अमेरिकन, जर्मन, ब्रिटीश)
- १०) स्पिनोझाच्या विचार पद्धतीला _____ पद्धती असे म्हणतात.
(गणिती, भौमितीक, आर्थिक, तार्किक)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

- १) नियतीवाद म्हणजे काय ?
- २) पाश्चात्य विचारवंतांची कोणतीही चार नावे द्या.
- ३) ह्यूमनुसार मानवी ज्ञान म्हणजे काय ?
- ४) लायब्लिझनुसार वास्तव घटनांची सत्ये स्पष्ट करा.
- ५) समीक्षा तत्त्वज्ञानाचे प्रकार कोणते ?
- ६) गुण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) :

१२

१) चित् द्रव्य

२) दुरिताची समस्या

३) संश्लेषक अनुभवपूर्व विधाने

४) चिदणू सिद्धांत

५) भौमितीक पद्धती

६) विकाराचे स्वरूप.

४. लायबिज्ञानुसार ईश्वर अस्तित्वाचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.

१०

किंवा

लायबिज्ञानाचा पूर्व प्रस्थापित सुसंवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. ह्यूमचा कारणिक सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 469

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHYSICAL EDUCATION (Special Paper – VIII)
Rhythms and Recreation in Physical Education

Day and Date : Wednesday, 21-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

1. Choose the correct alternative (**Each one** mark). **5**
- 1) Recreation include
a) camping b) walking c) picnics d) all of these
 - 2) The purpose of folk dance is
a) culture b) tradition c) happiness d) all of these
 - 3) Rhythmic helps to develop
a) Sportsmanship b) Body mind correlation
c) a and b d) None of these
 - 4) In triple jump what is the length of running track ?
a) 3.25 meter b) 1.22 meter c) 2.22 meter d) 2.50 meter
 - 5) _____ is not includes in gymnastics.
a) Forward roll b) Layup shot c) Scissor cot d) All above
2. Give the short answer (**any five**) : **10**
- 1) Why is recreation needed ?
 - 2) What are the definition of recreation ?
 - 3) What are the definition of rhythm ?
 - 4) Wright the list of First Aid Box.
 - 5) In 110 m. hurdle race hurdles are required.
 - 6) "Backward roll" is includes in which game ?
3. Short notes (**any two**) : **10**
- 1) The concept of Rhythm
 - 2) Objectives of recreation
 - 3) Badminton.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी एक गुण) :

५

१) मनोरंजन _____ समावेश असतो.

अ) शिबीर ब) चालणे क) सहल ड) वरील सर्व

२) लोकनृत्याचा हेतू _____ आहे.

अ) संस्कृती ब) परंपरा क) आनंद ड) वरील सर्व

३) तालबद्धते मुळे _____ विकसित होण्यास मदत होते.

अ) खिलाडूवृत्ती ब) शरीर-मन सहचर्य क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

४) ट्रिपल जंपच्या धावण मार्गाची रुंदी _____ आहे.

अ) ३.२५ मीटर ब) १.२२ मीटर क) २.२२ मीटर ड) २.५० मीटर

५) _____ हा जिम्नॉस्टिक्स मधील प्रकार आहे.

अ) फॉरवर्ड रोल ब) लेअप शॉट क) सीजर कॉट ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

१) मनोरंजनाची गरज का आहे ?

२) मनोरंजनाची व्याख्या लिहा.

३) तालबद्धतेची व्याख्या लिहा.

४) प्रथोमपचार पेटीतील साहित्य सांगा.

५) ११० मीटर हार्डल शर्तपूर्ण करण्यासाठी किती हार्डल पार करावे लागतात ?

६) “बॅकवर्ड रोल” कोणत्या खेळातील प्रकार आहे ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१०

१) तालबद्धतेची संकल्पना

२) मनोरंजनाची उद्दिष्टे लिहा

३) बॅडमिंटन.

VIII) Which of the following factors is responsible for emergence of hypothesis ?

- a) Culture
- b) Analogy
- c) Personal experience
- d) All above

IX) A hypothesis is a _____ to be tested ?

- a) Word
- b) Adjective
- c) Conclusion
- d) Tentative statement

X) Analogy is the _____ of hypothesis.

- a) Source
- b) Characteristics
- c) Type
- d) None of these

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

- I) State the sources of hypothesis.
- II) What is formulation of problem ?
- III) What is exploratory research ?
- IV) What is significance of social research ?
- V) What is pure research ?
- VI) What is meaning of social research ?

3. Write short notes of the following (**any four**) :

12

- I) Types of hypothesis.
- II) Utility of social research.
- III) Empirical research.
- IV) Objectives of social research.
- V) Article of faith in social research.
- VI) Significance of social research in India.

4. A) Explain relation between the theory and fact.

10

OR

B) What is descriptive research ? Explain the nature of descriptive research.

5. What is social research ? Explain qualities of good researcher.

10

IX) गृहितकृत्य म्हणजे ज्याचे परीक्षण करावयाचे आहे असे _____ होय ?

अ) शब्द

ब) विशेषण

क) अनुमान

ड) संभाव्य विधान

X) सारखेपणा हा गृहितकृत्याचा _____ आहे.

अ) उगमस्रोत

ब) वैशिष्ट

क) प्रकार

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

I) गृहितकृत्याचे उगमस्रोत सांगा.

II) समस्यासूत्रण म्हणजे काय ?

III) अन्वेषणात्मक संशोधन म्हणजे काय ?

IV) सामाजिक संशोधनाचे महत्त्व काय आहे ?

V) शुद्ध संशोधन म्हणजे काय ?

VI) सामाजिक संशोधनाचा अर्थ काय आहे ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

I) गृहितकृत्यांचे प्रकार

II) सामाजिक संशोधनाची उपयोगिता

III) अनुभवात्मक संशोधन

IV) सामाजिक संशोधनाची उद्दिष्टे

V) सामाजिक संशोधनातील श्रद्धास्थाने

VI) भारतातील सामाजिक संशोधनाचे महत्त्व.

४. अ) सिद्धांत आणि तथ्य यांच्यातील आंतरसंबंध स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) वर्णनात्मक संशोधन म्हणजे काय ते सांगून वर्णनात्मक संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. सामाजिक संशोधन म्हणजे काय सांगून उत्तम संशोधकाचे गुण स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 473

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – IX)
Indian Writing in English

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the following sentences : 10
- 1) *Taledanda* is based on _____
 - a) Freedom Movement
 - b) Industrial Movement
 - c) *Virsaiva* and *Sharana* Movement
 - d) None of the above
 - 2) The name of the American man who proposed Devi for marriage is _____
 - a) Dam
 - b) Danny
 - c) Deen
 - d) Dan
 - 3) _____ is the king of Kalyan in *Taledanda*.
 - a) Damodara Bhatt
 - b) Jagadeva
 - c) Manchanna
 - d) Bijjala
 - 4) 'Pati' is a token name for _____
 - a) Devi
 - b) Sita
 - c) Devi's maternal grandmother
 - d) Amma
 - 5) Kalavati is married to _____
 - a) Sheelavanta
 - b) Sovideva
 - c) Mallidomma
 - d) Bijjala
 - 6) _____ story led Amma to tell Devi the story of Amba.
 - a) Gauri's
 - b) Uma's
 - c) Sita's
 - d) Gandhari's

P.T.O.

7) Girish Karnad's plays *Yayati* and *The Fire* and *The Rain* are based on _____

- a) Ramayana
- b) Twentieth Century India
- c) Clash between Hindus and Muslims
- d) Mahabharata

8) The book *The Thousand Faces of Night* is praised as "Exquisite texture, masterful style" by _____

- a) The Economic Times
- b) The Bookseller
- c) India Today
- d) Meera Sayal in Mail on Sunday

9) Tale Danda consists of _____ scenes.

- a) ten
- b) twelve
- c) fifteen
- d) sixteen

10) The word '*agaharam*' means _____

- a) a large pinkish flower
- b) the Brahmin quarter of a village
- c) grandmother's house
- d) a public place

2. Answer **any five** of the following :

10

- 1) What is the condition of river in the poem *River, Once* ?
- 2) What shah is doing in *Irani Restaurant Bombay* ?
- 3) Where does the speaker of the poem live in New York ?
- 4) Which type rain the poet has known and traded ?
- 5) Why does it take much time to kill a tree ?
- 6) What is the source of the poem *The Night Has Passed* ?

3. A) Answer **any two** of the following : **6**
- 1) What is Indianness ? How is it seen in the Indian English poetry ?
 - 2) How do Indian novelists treat the Indian themes in their novels ?
 - 3) Discuss any two salient features of Post-Independence Indian English novel.
- B) Explain with reference to context **any two** of the following : **4**
- 1) “Which still, stale air sits on an angel’s wing ?
What holds my rain so its hard to overcome ?”
 - 2) “Here I live in a garbage can
The pile grows bigger each week”.
 - 3) “The brunt match with the tea circle makes a rude
compass, the heretic needle jabs a black star”.
4. Answer **any one** of the following : **10**
- a) Critically analyze the features of *Taledanda* as a historic play.
 - b) Sketch the character of Basavanna.
5. Discuss *The Thousand Faces of Night* as a feministic novel. **10**
-

SLR-X – 474

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – IX)
हिंदी साहित्य का इतिहास (सन् 2000 तक)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

- 1) चंदवरदाई ने _____ रासो का निर्माण किया।
1) बीसलदेव 2) पृथ्वीराज 3) खुमान 4) हम्मीर
- 2) विद्यापति की 'कीर्तिलता' _____ भाषा में लिखी रचना है।
1) मैथिली 2) अवहट्ट 3) अवधी 4) खड़ीबोली
- 3) आ. शुक्लजी ने आदिकाल का प्रारम्भ _____ से माना है।
1) सं. 700 2) सं. 750 3) सं. 1050 4) सं. 1375
- 4) 'हिंदी साहित्य का इतिहास' के सर्व प्रथम लेखक _____ है।
1) ग्रियर्सन 2) गार्सा-द-तासी 3) आ. शुक्ल 4) सेंगर
- 5) बीसलदेव रासो की नायिका _____ है।
1) मल्हना 2) इंदुमती 3) राजमती 4) संयोगिता
- 6) ज्ञानाश्रयी शाखा के प्रमुख कवि _____ है।
1) जायसी 2) कबीर 3) तुलसी 4) सूरदास

P.T.O.

- 7) 'पद्मावत' यह ग्रंथ _____ के कीर्ति का आधार स्तंभ है ।
 1) कबीर 2) जायसी 3) तुलसी 4) सूरदास
- 8) 'रामचरितमानस' _____ साधना का ग्रंथ है ।
 1) ज्ञान 2) समन्वय 3) प्रेम 4) योग
- 9) मीराबाई की भक्ति _____ भाव की थी ।
 1) दास्य 2) नवधा 3) सख्य 4) माधुर्य
- 10) भक्तिकाल को हिंदी साहित्य का स्वर्णयुग _____ ने कहा ।
 1) डा. श्यामसुंदरदास 2) आ. नंददुलारे वाजपेयी
 3) डा. ग्रियर्सन 4) आ. रामचंद्र शुक्ल

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए :

10

- 1) रासो काव्य की दो विशेषताएँ स्पष्ट किजिए ।
- 2) अमीर खुसरों के दो सुखने बताइए ।
- 3) विद्यापति की किसी चार रचनाओं का नाम बताइए ।
- 4) रामभक्ति शाखा की एक विशेषता लिखिए ।
- 5) कबीर का गुरु विषयक एक दोहा लिखिए ।
- 6) मीराबाई की दो रचनाओं का नाम लिखिए ।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए :

10

- 1) इस्लाम दर्शन ।
- 2) विद्यापति ।
- 3) मीराबाई ।

4. आदिकाल के नामकरण का विवेचन करते हुए सामाजिक परिस्थिति पर प्रकाश डालिए। **10**

अथवा

कबीर के व्यक्तित्व एवं कृतित्व पर प्रकाश डालिए।

5. 'बिसलदेव रासो' का सामान्य परिचय दीजिए। **10**
-

SLR-X – 475

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – IX) (New)
Old and Medieval Kannada Literature
(ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ, ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ದುರ್ಗಸಿಂಹ

1) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ 2) ಪಂಚತಂತ್ರ 3) ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ 4) ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ

2) ಕುರುಕುಲ ಕದಳೀಕಾನನ ಕರಿಕಳಭಂ ಎಂದರೆ ಯಾರು ?

1) ದುರ್ಯೋಧನ 2) ಕೀಚಕ 3) ಭೀಮ 4) ಅರ್ಜುನ

3) ಪದ್ಮರಥ ಎಂಬ ರಾಜನ ಮಹಾರಾಣಿ

1) ಪದ್ಮಶ್ರೀ 2) ಸೋಮಶ್ರೀ 3) ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ 4) ಪೃಥ್ವಿಶ್ರೀ

4) ಉರಗಪತಾಕ

1) ಅರ್ಜುನ 2) ಭೀಷ್ಮ 3) ಭೀಮ 4) ದುರ್ಯೋಧನ

5) ಕೌಂತೇಯರು

1) ಕೌರವರು 2) ಪಾಂಡವರು 3) ಯಾದವರು 4) ಭಿಲ್ಲವರು

6) ರವಿಸುತನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದವನು

1) ದುರ್ಯೋಧನ 2) ಶಕುನಿ 3) ಕೃಷ್ಣ 4) ವಿದುರ

7) ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ

1) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 2) ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ 3) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ 4) ದುರ್ಗಲೆ

P.T.O.

8) ಕನಕದಾಸ

1) ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ	2) ಭರತೇಶ ವೈಭವ
3) ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ	4) ಬಂಧುಪ್ರೇಮ

9) ಕರ್ಣಾಟಕ _____ ಕಥಾಮಂಜರಿ

1) ನಾಡು	2) ರಾಜ್ಯ	3) ಭಾರತ	4) ದೇಶ

10) ಚೆನ್ನನೊಡನೊಂದಾಗಿ ಉಂಡನಭವಂ

1) ರಾಘವಾಂಕ	2) ಹರಿಹರ	3) ಭೀಮಕವಿ	4) ಚಾಮರಸ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಹೇಳಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದ್ಯಕವಿಗಳು ಯಾರು ?
- 2) ಶ್ರೀವಿಜಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು ?
- 3) ಪದ್ಮರಥನೆಂಬ ರಾಜನ ಪುರೋಹಿತ ಸೋಮಶರ್ಮನು ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು ?
- 4) ಗಂಗೆ ನಾರಿವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಂತಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು ?
- 5) ಕನಕದಾಸರ ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನವಧಾನ್ಯಗಳಾವುವು ?
- 6) ಭರತ - ಬಾಹುಬಲಿಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಗಳಾವುವು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಲಿ ಸಮಸೇವನೆಯೆ ದೇವ
- 2) ಕುರಿತು ಓದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳ್
- 3) ನೀನೆನಗೆ ಪಗೆಯೆ ಹೇಳು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಭರತ - ಬಾಹುಬಲಿಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಭೀಮನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಶಿವಭೂತಿಯ ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

SLR-X – 476

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015

मराठी (Special Paper – IX) (New)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ. स. ११०१ ते १३५०) (पूर्वार्ध)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात ।

२) सर्व प्रश्न अनिवार्य ।

१. योग्य पर्याय निवडा ।

१०

१) आपण 'शांकोरोक्ति वैखरी' बोलत असल्याचे कोणी म्हटले आहे ?

अ) रामदास ब) ज्ञानेश्वर क) मुकुंदराम ड) निवृत्तीनाथ

२) महानुभावीय वाङ्मय आणि तत्वज्ञानाचा मूलाधार या ग्रंथाला माणले जाते.

अ) लीलाचरित्र ब) धवळे क) सूत्रपाठ ड) शिशुपाळवध

३) श्रीगोविंदप्रभुचा अवतार हा _____ अवतार होता.

अ) गर्भ ब) दवडण्याचा क) पतित ड) यापैकी नाही

४) ज्ञानेश्वरांच्या तत्वज्ञानातील मुख्य सिद्धान्त कोणता आहे ?

अ) द्वैत ब) शांकोरोक्ति क) अद्वैत ड) यापैकी नाही

५) मराठीतील पहिले आत्मचरित्रकार म्हणून यांना ओळखले जाते.

अ) ज्ञानेश्वर ब) तुकाराम क) एकनाथ ड) नामदेव

६) संताच्या 'अनुभवाचा ठेवा' असे कोणत्या संताबद्दल म्हटले जाते ?

अ) गोरोबा काला ब) सोपानदेव क) ज्ञानेश्वर ड) नामदेव

७) कर्ममेला या संतास अभंगरचनेचा वारसा _____ यांच्या कडून मिळाला.

अ) बंका ब) ज्ञानदेव क) चोखामेला ड) एकनाथ

८) एकनाथांचा भावार्थ रामायण हा अपूर्ण ग्रंथ पूर्ण करणारा एकनिष्ठ शिष्य कोणता ?

अ) मुक्तेश्वर ब) श्रीखंड्या क) भानुदास ड) गावबा

P.T.O.

९) तुकारामाच्या घराण्यात पूर्वापार _____ भक्ती चालत आलेली होती
अ) विठ्ठलभक्ती ब) रामभक्ती क) कृष्णभक्ति ड) यापैकी नाही

१०) रामदासांचा जन्म _____ येथे झाला होता.
अ) सातारा ब) जांबेस क) पंढरपूर ड) सज्जनगड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) चक्रधरांच्या व्यक्तीमत्वाचे दोन विशेष सांगा.
- २) ज्ञानदेवांनी लिहिलेल्या ग्रंथाची नावे लिहा.
- ३) नामदेवांनी कोणती प्रतिज्ञा केली होती ?
- ४) एकनाथांच्या चार ग्रंथाची नावे सांगा.
- ५) संत तुकारामांच्या आत्मचरित्रात्मक अभंगाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ६) धवले म्हणजे काय ? व ते कोणी लिहिले ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

- १) मुकुंदराजाना मराठी वाङ्मयाच्या पहाटेचा शुक्रतारा का म्हटले जाते ?
- २) 'ताटींच्या अभंगा' चे स्वरूप विशद करा.
- ३) 'रडविणारी कविता म्हणजे करुणाष्टके' या विधानाचा परामर्श घ्या.

४. महानुभावीयांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा सविस्तर आढावा घ्या.

१०

किंवा

'तुका झाळासे कळस' या विधानाची यथार्थता स्पष्ट करा.

५. एकनाथांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा आढावा घ्या. ।

१०

SLR-X – 477

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (Special Paper – IX)
धर्मशास्त्र/अर्थशास्त्र

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Answer to **all** questions should be written in **one** and the **same** answersheet.

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावित.

१. योग्य पर्याय चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

१०

१) राजकुमारावर चौलानंतर _____ संस्कार करावा.

१) ब्राह्म

२) यौवराज्याभिषेक

३) उपनयन

४) चौल

२) _____ याच्या अभावामुळे वेन राजा नष्ट झाला.

१) पराक्रम

२) विनय

३) धन

४) सैन्य

३) कामजन्य व्यसने _____ आहेत.

१) १५

२) ८

३) १०

४) ९

४) राजाच्या क्रोधामध्ये _____ राहतो.

१) अग्नि

२) वरुण

३) इन्द्र

४) मृत्यू

५) _____ च्या भयामुळे लोक स्वधर्मापासून विचलित होत नाहीत.

१) दण्ड

२) नीती

३) देव

४) सैन्य

६) अवकृष्ट दास-दासीसाठी राजाने _____ वेतन द्यावे.

१) १ पण

२) ७ पण

३) १० पण

४) ६ पण

७) दण्ड _____ वर्णाचा आहे.

१) हरित

२) श्वेत

३) श्याम

४) नील

P.T.O.

८) राजाने _____ ध्यान करावे.

१) बकवत् २) काकवत् ३) सिंहवत् ४) वृकवत्

९) रक्षण करणे हे _____ वर्णांचे काम आहे.

१) ब्राम्हण २) क्षत्रिय ३) वैश्य ४) क्षूद्र

१०) राजाग्नि _____ चा नाश करतो.

१) राज्य २) कुल ३) कोष ४) प्रजा

२. टिप्पणी लिखत (केऽपि ५) :

१०

- १) व्यसन
- २) दयापात्र लोक
- ३) गुप्तचर
- ४) दान
- ५) वेतनव्यवस्था
- ६) षाड्गुण्य
- ७) श्रोत्रिय ब्राह्मण.

३. अ) ससंदर्भ स्पष्टिकरणं कुरुत । (केऽपि २) :

६

- १) तस्माद्धर्मं यमिष्टेषु स व्यवस्येन्नराधिपः ।
अनिष्ट चाप्यनिष्टेषु तं धर्मं न विचालयेत् ॥
- २) म्रियमाणोऽप्याददीत न राजा श्रोत्रियात्करम् ।
न च क्षुधाऽस्य संसीदेच्छ्रोत्रियो विषये वसन् ॥
- ३) नित्यमुद्यतदण्डः स्यान्नित्यं विवृतपौरुषः ।
नित्यं संवृतसंवार्यो नित्यं छिद्रानुसारैः ॥

ब) मनुस्मृतीतील करव्यवस्था यावर टीप लिहा.

४

४. प्राचीन भारतीय राजसंस्थेची उन्नति व स्वरूप याचे विवेचन करा.

१०

किंवा

मन्त्र्यांची नियुक्ति आणि मन्त्र्यांबरोबर मन्त्रणा याची सविस्तर माहिती लिहा.

५. दूत यावर संक्षिप्त टीप लिहा.

१०

SLR-X – 479

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE
Religious History of Ancient India (Special Paper – IX) (New)

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) _____ is the main source by which we know the religious life of Indus Valley Civilisation.
a) Seals
b) Pottery
c) Great Bath
d) Script
 - 2) In the Rigved _____ suktas are mentioned for Agni.
a) 200
b) 250
c) 350
d) 400
 - 3) The later vedic religion was based on _____
a) Image worship
b) Sacrifice
c) Philosophy
d) Nature
 - 4) The Mahanubhav sect was founded by _____
a) Namdev
b) Ramanujacharya
c) Harpaldev
d) Ramdas
 - 5) Important Goddess in the Indus Valley Civilisation was _____
a) Mother Goddess
b) Parvati
c) Durga
d) Uma
 - 6) In the Rigvedic period _____ God was called as warrior God.
a) Agni
b) Varun
c) Indra
d) Rudra

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) सिंधू संस्कृती मधील धार्मिक जीवन समजण्यासाठी _____ हे प्रमुख साधन आहे.
अ) शिक्के
ब) मृद्भांडी
क) महास्नानगृह
ड) लिपी
- 2) ऋग्वेदात अग्नी देवतेसाठी _____ सूक्ते रचलेली आहेत.
अ) 200
ब) 250
क) 350
ड) 400
- 3) उत्तरवैदिक काळातील धर्म _____ वर आधारित होता.
अ) प्रतिमापूजन
ब) यज्ञ
क) तत्त्वज्ञान
ड) निसर्ग
- 4) महानुभाव पंथाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) नामदेव
ब) रामानुजाचार्य
क) हरपालदेव
ड) रामदास
- 5) सिंधू संस्कृती मध्ये _____ ही प्रमुख स्त्रीदेवता होती.
अ) मातृदेवता
ब) पार्वती
क) दुर्गा
ड) उमा
- 6) ऋग्वेद काळात _____ ही देवता युद्धदेवता म्हणून ओळखली जाते.
अ) अग्नी
ब) वरुण
क) इंद्र
ड) रुद्र
- 7) तामिळनाडूतील वैष्णव अनुयायांना _____ नावाने ओळखले जाते.
अ) नयनार
ब) अलवार
क) अय्यंगार
ड) स्वामी
- 8) ऋग्वेदातील सूक्तांची संख्या _____ इतकी आहे.
अ) 1008
ब) 1028
क) 1200
ड) 1400

9) ब्रह्मा, विष्णु आणि शिव या देवता _____ काळात महत्त्वपूर्ण बनल्या.

अ) ऋग्वेद	ब) उत्तरवेद
क) मौर्य	ड) पुराण

10) राजसूय यज्ञ फक्त _____ आयोजित करित असे.

अ) राजा	ब) सम्राट
क) चक्रवर्ती	ड) युवराज

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) ऋग्वेदिक देवता इंद्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 2) उत्तरवेद काळातील काम्य यज्ञाची माहिती लिहा.
- 3) गाणपत्य पंथाच्या वैशिष्ट्यांवर प्रकाश टाका.
- 4) महानुभाव पंथाचे योगदान स्पष्ट करा.
- 5) राजसूय यज्ञाची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- 6) ऋग्वेदातील वरुण देवतेचे वर्णन करा.

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- अ) सिंधू संस्कृतीतील अंत्यसंस्काराची पद्धती
- ब) नैमित्यिक यज्ञ
- क) ऋग्वेदकाळातील अग्नी आणि अश्विनो देवता
- ड) महात्मा बसवेश्वर
- इ) शाक्त पंथ
- फ) सौर पंथ.

4. सिंधू संस्कृतीतील धार्मिक जीवन विशद करा.

10

किंवा

तामिळनाडू आणि कर्नाटकातील शैवपंथाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

5. वैष्णव पंथातील भक्ती चळवळीचे योगदान स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – IX) (New)
History of Economic Thought**

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

1) According to Smith _____ is the real measure of exchangeable value of all commodities.

- a) Land b) Labour c) Capital d) Organisation

2) The concept of 'Dialectical Materialism' is put forth by _____

- a) Karl Marx b) David Ricardo
c) Adam Smith d) Thomas Malthus

3) Frederick List known as _____

- a) Nationalist b) Marginalist c) Classical d) Communism

4) The concept of 'Physiocracy' is put forth by _____

- a) Dr. Marshall b) Ricardo c) Dr. Quesney d) Marx

5) The book 'Wealth of Nations' was published in the year _____

- a) 1676 b) 1776 c) 1876 d) 1976

6) 'Sun-Spot Theory' is formulated by _____

- a) Walrus b) Mengar c) Edgeworth d) Jevons

7) The concept of 'Invisible-Hand' is put forth by _____

- a) Adam Smith b) Ricardo c) Malthus d) Marx

8) The book 'Principles of Political Economy and Taxation' is written by _____

- a) Adam Smith b) David Ricardo
c) Karl Marx d) Frederick List

9) All countries of the world never be same at economical level, said by

- _____
a) Dr. Quesney	b) Frederick List
c) Karl Marx	d) J. M. Keynes

10) According to _____ capitalist gains maximum profit by exploitation of worker.

a) Karl Marx	b) Adam Smith
c) Thomas Malthus	d) David Ricardo

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is Optimism ?
- 2) What is Mercantilism ?
- 3) Define Rent.
- 4) What is meant by study of the economic thought ?
- 5) State any two causes of rising of Physiocracy.
- 6) What is Marginalists ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Causes of rise of Mercantilism.
- 2) List's criticism on classical ideas.
- 3) Economic ideas of Bohm Bawark.
- 4) Smith's views on trade.
- 5) Social Classes
- 6) Division of Labour.

4. Write the answer **any one** of following :

10

- A) Discuss Marxian theory of surplus value.
- B) Explain the Malthusian theory of gluts.

5. Explain in brief Ricardian theory of rent.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) स्मिथच्या मते, _____ हेच सर्व वस्तूंच्या विनिमय मूल्याच्या मापनाचे वास्तविक साधन आहे.
अ) भूमी ब) श्रम क) भांडवल ड) संयोजन
- २) 'विरोध विकासाधिष्ठीत भौतिकवादाची' संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) कार्ल मार्क्स ब) डेव्हिड रिकार्डो
क) अँडम स्मिथ ड) थॉमस माल्थस
- ३) फ्रेडरिक लिस्ट _____ म्हणून ओळखला जातो.
अ) राष्ट्रवादी ब) सीमांतवादी क) सनातनवादी ड) साम्यवादी
- ४) 'निसर्गवादी' ही विचारसरणी _____ यांनी मांडली.
अ) डॉ. मार्शल ब) रिकार्डो क) डॉ. क्वस्ने ड) मार्क्स
- ५) 'Wealth of Nations' हा ग्रंथ _____ वर्षी प्रकाशित झाला.
अ) १६७६ ब) १७७६ क) १८७६ ड) १९७६
- ६) 'सूर्यावरील डागाचा सिद्धांत' _____ यांनी मांडला.
अ) वालरास ब) मेंगर क) एजवर्थ ड) जेव्हान्स
- ७) 'अदृश्य शक्ती'ची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) अँडम स्मिथ ब) रिकार्डो क) माल्थस ड) मार्क्स
- ८) 'Principles of Political Economy and Taxation' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) अँडम स्मिथ ब) डेव्हिड रिकार्डो
क) कार्ल मार्क्स ड) फ्रेडरिक लिस्ट
- ९) जगातील 'सर्व राष्ट्रे आर्थिकदृष्ट्या समान पातळीवर असू शकत नाहीत', असे _____ यांनी म्हटले.
अ) डॉ. क्वस्ने ब) फ्रेडरिक लिस्ट
क) कार्ल मार्क्स ड) जे. एम् . केन्स
- १०) _____ यांच्या मते, श्रमिकांचे शोषण करून भांडवलदार महत्तम नफा मिळवितात.
अ) कार्ल मार्क्स ब) अँडम स्मिथ क) थॉमस माल्थस ड) डेव्हिड रिकार्डो

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) आशावाद म्हणजे काय ?
 - २) व्यापारवाद म्हणजे काय ?
 - ३) खंडाची व्याख्या करा.
 - ४) आर्थिक विचारांचा अभ्यास म्हणजे काय ?
 - ५) निसर्गवादाच्या उदयाची कोणतेही दोन कारणे सांगा.
 - ६) सीमांतवादी म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) व्यापारवादाच्या उदयाची कारणे.
 - २) लिस्टची सनातनवादी विचारावरील टीका.
 - ३) बोहम बावेर्कचे आर्थिक विचार.
 - ४) स्मिथचा व्यापार विषयक दृष्टीकोन.
 - ५) सामाजिक वर्गवारी.
 - ६) श्रम विभागणी.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एकांचे उत्तर लिहा : १०
- अ) मार्क्सच्या अतिरिक्त मूल्याच्या सिद्धान्ताची चर्चा करा.
 - ब) माल्थसचा आर्थिक अरिष्टाबाबतचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
५. रिकार्डोचा खंड सिद्धान्त सविस्तर स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 481

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – IX) (New)
Development Geography**

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Use of map stencils is allowed.**
4) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**

1. Select correct alternative and fill in the blanks. 10

- 1) _____ is known as father of General Geography.
a) Ptolemy b) Verenious c) Strabo d) Blache
- 2) The book entitled “Influence of Geographic Environment” is written by _____
a) Richthofen b) Taylor c) Semple d) Ratzel
- 3) The concept of Pays was putforth by _____
a) Blache b) Ritter c) Hetnar d) Humboldt
- 4) The book entitled “Eardkunde” as written by _____.
a) Humboldt b) Ptolemy c) Ratzel d) Karl Ritter
- 5) The term “Humanistic Geography” was used for the first time by _____
a) Yi-fu-Tyen b) Mackinder c) Ratzel d) Blache
- 6) The book is titled “Geography of France” is written by _____
a) Ritter b) Blache c) Humboldt d) Semple

P.T.O.

- 7) _____ is called father of Human Geography.
a) Humboldt b) Ritter c) Ratzel d) Blache
- 8) _____ is the first Arab Geographer to visit the India.
a) Al Masudi b) Al Mahmmad Kasim
c) Alberuni d) Al Edrisi
- 9) The book entitled 'Anthropogeography' is written by _____
a) Ratzel b) Semple c) Ritter d) Humboldt
- 10) _____ is known as founder of Plant Geography.
a) Ritter b) Humboldt c) Semple d) Blache
2. Write short answers of **any four** of following questions. **8**
- 1) State the contribution of Eratosthenese in Astronomy.
 - 2) Write the contribution of Al Mahmmad Kasim in Geography.
 - 3) State the volumes of Kosmos.
 - 4) Who founded Anals the Geography ?
 - 5) Define Humanistic Geography.
 - 6) Define General Geography.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Contribution of Arab Geographers in the development of Geography.
 - 2) Concept of Possibilism.
 - 3) Development of cartography in Roman period.
 - 4) Factors enfluencing on behaviour.
 - 5) Quantitative revolution.
 - 6) Contribution of Eratosthenese in the development of Geography.
4. Explain contribution of Karl Ritter in the development of Geography. **10**
- OR
- Explain contribution of Ratzel in the development of Geography.
5. Explain dichotomy between physical and human Geography. **10**

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) इरॅटोस्थेनीस यांचे खगोलशास्त्रातील योगदान सांगा.
 - २) अल महमद कासीम यांचे भूगोलातील योगदान लिहा.
 - ३) कॉसमॉसचे खंड सांगा.
 - ४) 'अॅनल्स द जिऑग्राफी' ची स्थापना कोणी केली ?
 - ५) मानवतावादी भूगोल म्हणजे काय ?
 - ६) सामान्य भूगोलाची व्याख्या द्या.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार): १२
- १) भूगोल विकासातील अरब भूगोलकारांचे योगदान.
 - २) संभववाद संकल्पना.
 - ३) रोमन कालखंडातील नकाशाशास्त्राचा विकास.
 - ४) वर्तनावर परिणाम करणारे घटक.
 - ५) सांख्यिकीय क्रांती.
 - ६) इरॅटोस्थेनीस यांचे भूगोल विकासातील योगदान.
४. कार्ल रिटर यांचे भूविज्ञानातील योगदान स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- रॅट्झेल यांचे भूविज्ञानातील योगदान स्पष्ट करा.
५. प्राकृतिक भूगोल आणि मानवी भूगोल यामधील द्वैतवाद स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – IX) (New)
Expansion and Downfall of Maratha Power
(1707 A.D. to 1818 A.D.)

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative in the following : 10
- 1) Chh. Shahu released by Mughal imprisonment from
A) Ahamad Nagar B) Aurangabad
C) Dorah D) Lambkani
 - 2) Tarabai established _____ at second capital of Maratha.
A) Raigad B) Panhala C) Rajgad D) Pune
 - 3) Mughal king Aurangjeb died on
A) 1707 B) 1706 C) 1705 D) 1700
 - 4) First Bajirao helped _____ in Bundelkhand.
A) Sawai Jaysingh B) Champatrai
C) Surjamal Jath D) Chatrasal
 - 5) First Bajirao Peshawa in _____ AC attacked on Delhi.
A) 1725 B) 1735 C) 1737 D) 1740
 - 6) The capital of Raghuji Bhosale is
A) Satara B) Nagpur C) Pune D) Kolhapur
 - 7) Nanasaheb was offered the cloths of Peshwai at
A) Satara B) Kolhapur C) Masur D) Manjari

- 8) Trimbakrao Dabhade died in _____ war.
A) Palkhed B) Khed C) Dabhoi D) Kumbheri
- 9) _____ was Senapati in Third Battle of Panipat.
A) Nanasaheb B) Raghunathrao
C) Malharrao Holkar D) Sadashiv Bhau
- 10) Senapati Dhanajirao Jadhav died at _____ village.
A) Khed B) Vadgaon
C) Pune D) Satara

2. Answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Kanhoji Angre
- 2) Chandrasen Jadhav
- 3) Udaji Chavan
- 4) Warna Treaty – 1731
- 5) Battle of Palkhed – 1728
- 6) Raghunathrao.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Maratha Confederacy
- 2) Battle of Khed – 1707
- 3) Raghuji Bhosale
- 4) Tarabai
- 5) Chatrasal
- 6) Ahmad Shaha Abdali.

4. Write the causes of the rise of Balaji Vishwanath and the Peshwai.

10

OR

Explain the Northern Expansion Policy of Peshwa Bajirao First.

5. Write the effects of the Third Battle of Panipat.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मोगली कैदेतुन छत्रपती शाहुंची सुटका _____ या ठिकाणाहून झाली.
अ) अहमद नगर ब) औरंगाबाद क) दौराह ड) लांबकानी
- २) ताराबाई यांनी मराठ्यांची दुसरी राजधानी _____ येथे निर्माण केली.
अ) रायगड ब) पन्हाळा क) राजगड ड) पुणे
- ३) मोगल बादशहा औरंगजेबाचा मृत्यु _____ साली झाली.
अ) १७०७ ब) १७०६ क) १७०५ ड) १७००
- ४) बुंदेलखंडात पहिल्या बाजीरावांनी _____ यांस मदत केली.
अ) सवाई जयसिंग ब) चंपतराय क) सुरजमल जाट ड) छत्रसाल
- ५) पहिल्या बाजीराव पेशव्यांनी इ.स. _____ मध्ये दिल्लीवर स्वारी केली.
अ) १७२५ ब) १७३५ क) १७३७ ड) १७४०
- ६) रघुजी भोसले यांचे मुख्यठिकाण _____ हे होते.
अ) सातारा ब) नागपूर क) पुणे ड) कोल्हापूर
- ७) नानासाहेबांना पेशवाईची वस्त्रे _____ या ठिकाणी देण्यात आली.
अ) सातारा ब) कोल्हापूर क) मसुर ड) मांजरी
- ८) त्रिंबकराव दाभाडे यांचा मृत्यु _____ युद्धात झाला.
अ) पालखेड ब) खेड क) डभोई ड) कुंभेरी
- ९) पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धात मराठ्यांचे सेनापती _____ हे होते.
अ) नानासाहेब ब) रघुनाथराव
क) मल्हारराव होळकर ड) सदाशिवभाऊ
- १०) सेनापती धनाजीराव जाधव यांचा मृत्यु _____ गावी झाला.
अ) खेड ब) वडगाव क) पुणे ड) सातारा

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) कान्होजी आंग्रे
 - २) चंद्रसेन जाधव
 - ३) उदाजी चव्हाण
 - ४) वारणेचा तट-१७३१
 - ५) पालखेडचे युद्ध - १७२८
 - ६) रघुनाथराव.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) मराठा राजमंडल
 - २) खेडचे युद्ध - १७०७
 - ३) रघुजी भोसले
 - ४) ताराबाई
 - ५) छत्रसाल
 - ६) अहमदशहा आब्दाली.
४. बाळाजी विश्वनाथ व पेशवाईच्या उदयाची कारणे सांगा. १०
- किंवा**
- पेशवे बाजीराव पहिले यांचा उत्तरे कडील साम्राज्य विस्तार स्पष्ट करा.
५. पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धाचे परिणाम सांगा. १०
-

SLR-X – 483

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
MUSIC (Special Paper – IX) (New)
Indian Music

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

1. योग्य पर्याय निवडून वाक्य लिहा. 5
- 1) राग बैरागी, विभास _____ यावेळी गातात.
- a) दुपारी b) सकाळी c) रात्री d) संध्याकाळी
- 2) पूरियाधनाश्री रागात _____ व _____ हे स्वर कोमल आहेत.
- a) रे , ध b) रे , ग c) रे , नि d) ग , ध
- 3) लावनी हा गीतप्रकार _____ तील आहे.
- a) लोकसंगीत b) भक्तीसंगीत c) शास्त्रीय संगीत d) पाश्चात्य संगीत
- 4) ग्रामीण स्त्रिया जात्यावर दळताना _____ हा गीत प्रकार म्हणतात.
- a) पोवाडा b) गवळण c) ओवी d) ठुमरी
- 5) खेमटा ताल _____ मात्रांचा आहे.
- a) 7 b) 8 c) 6 d) 5
2. राग विभास किंवा पूरियाधनाश्री छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. 6
3. a) राग पूरिया धनाश्री किंवा बैरागीची शास्त्रीय माहिती लिहा. 2
- b) ताल त्रिताल किंवा खेमटा ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 2
4. आकड्यात २ मध्ये ३ ची लयकारी लिहा. 5
- किंवा**
- ताल त्रिताल ठेकाबोल माहितीसह लिहून चौपट करा.
5. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही २ लोकगीतांची माहिती द्या. 5
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
Political Science (Special Paper – IX (New)
INTERNATIONAL POLITICS**

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose the correct answer.

10

- 1) _____ used the word 'International' for the first time in 1789.
 - a) Paul S. Rish
 - b) Jerimee Bethon
 - c) Hans Morgenthau
 - d) Corn Dorse
- 2) The book on 'International Relationship' was first published in 1900 by
 - a) Paul S. Rish
 - b) Jerimee Bethon
 - c) Wilson
 - d) Lock
- 3) The main tool of achieving National Interest is
 - a) Foreign policy
 - b) War
 - c) World peace
 - d) Population
- 4) _____ approach supports to the morality.
 - a) Realistic
 - b) Marxist
 - c) System
 - d) Idealistic
- 5) The ideal nature of Internal Relationship was described by _____ in 1797.
 - a) Corn Dorse
 - b) Paul S. Rish
 - c) Jerimee Bethon
 - d) Laski
- 6) _____ wrote the book named "Politics Among-Nations".
 - a) Marx
 - b) Laski
 - c) Hans Morgenthau
 - d) P.S.Rish
- 7) _____ is not an element of National Power.
 - a) Public opinion
 - b) National character
 - c) Natural resources
 - d) Geographical factor

- 8) 'India is a big natural fort', said by
a) Mackender b) Padelfort c) Morgenthau d) P. S. Rish
- 9) Old Diplomacy was
a) Open b) Realistic c) Secret d) Idealistic
- 10) The new diplomacy come into existence.
a) After first world war b) After cold war
c) After second world war d) None of these

2. Write short answer on **any four**. **8**

- 1) Explain the meaning of international politics.
- 2) State the meaning of National power.
- 3) A critique of Idealistic Approach. Discuss.
- 4) State the Morgenthau's view on Realism.
- 5) Explain the objectives of Foreign Policy.
- 6) State the meaning of Diplomacy.

3. Write short notes on **any four**. **12**

- 1) Nature of international politics.
- 2) The determinants of Foreign Policy.
- 3) Leadership and National Power.
- 4) State the demerits of power approach (Realistic)
- 5) Old diplomacy.
- 6) State the changing nature of diplomacy.

4. Answer **any one** of the following. **10**

- a) Explain the functions of diplomats.

OR

- b) Explain the importance of 'Ideology' as a element of National power.

5. Write answer in detail. **10**

Explain the scope of International Politics.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) _____ याने 'आंतरराष्ट्रीय' हा शब्द इ. स. १७८९ मध्ये सर्वप्रथम वापरला.
अ) पॉल एस. रिश ब) जेरीमी बेथॉन क) हॅन्स मॉर्गेन्थो ड) कॉर्न डोर्स
- २) _____ याने इ. स. १९०० मध्ये आंतरराष्ट्रीय संबंधावर सर्व प्रथम पुस्तक प्रकाशित केले.
अ) पॉल एस. रिश ब) जेरीमी बेथॉन क) विल्सन ड) लॉक
- ३) राष्ट्रीय हित साधण्याचे मुख्य साधन म्हणजे
अ) परराष्ट्र धोरण ब) युद्ध क) जागतिक शांतता ड) लोकसंख्या
- ४) _____ दृष्टिकोण नैतिकतेला पाठींबा देतो.
अ) वास्तववादी ब) मार्क्सवादी क) व्यवस्थावादी ड) आदर्शवादी
- ५) _____ यानी १७९७ मध्ये आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे आदर्श स्वरूप चित्रित केले.
अ) कॉर्न डोर्स ब) पॉल एस. रिश क) जेरीमी बेथॉन ड) लास्की
- ६) _____ यांनी 'पॉलिटिक्स अमंग नेशनस्' हा ग्रंथ लिहिला.
अ) मार्क्स ब) लास्की क) हॅन्स मॉर्गेन्थो ड) पी. एस. रिश
- ७) _____ हा राष्ट्रीय सत्तेचा घटक नाही.
अ) लोकमत ब) राष्ट्रीय चारित्र्य
क) नैसर्गिक साधन सामग्री ड) भौगोलिक घटक
- ८) भारत हा पृथ्वीवरील मोठा नैसर्गिक किल्ला आहे, असे _____ याने म्हटले.
अ) मॅकिंडर ब) पेडलफोर्ट क) मॉर्गेन्थो ड) पी. एस. रिश
- ९) जुना राजनय _____ होता.
अ) उघड ब) वास्तववादी क) गुप्त ड) आदर्शवादी
- १०) नवीन राजनय _____ पासून अस्तित्वात आला.
अ) पहिल्या महायुद्धानंतर ब) शितयुद्धानंतर
क) दुसऱ्या महायुद्धानंतर ड) यापैकी कोणतेही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). ८
- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 - २) राष्ट्रीय सत्तेचा अर्थ सांगा.
 - ३) आदर्शवादी दृष्टिकोणाचे परीक्षण-चर्चा करा.
 - ४) मॉगन्थॉचे वास्तववादा बद्दलचे प्रतिपादन सांगा.
 - ५) परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ६) राजनयाचा अर्थ सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) १२
- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे स्वरूप.
 - २) परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक.
 - ३) नेतृत्व आणि राष्ट्रीय सत्ता.
 - ४) वास्तववादी दृष्टिकोणाचे दोष सांगा.
 - ५) जुना राजनय.
 - ६) राजनयाचा बदलत्या स्वरूप सांगा.
४. कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. १०
- अ) राजनयज्ञांची कार्ये स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) राष्ट्रीय सत्तेचा घटक म्हणून 'विचार धारा' या घटकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
५. सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – IX)
Abnormal Psychology**

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : I) All questions are **compulsory**.
II) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**

- 1) _____ is a dynamic process.
A) Adaptation
B) Adjustment
C) Maladaptation
D) None of these
- 2) According to Socrates _____ as a product of the totality of psychological process.
A) Emotion
B) Behaviour
C) Responce
D) Stimulis
- 3) Weyer a physician emphasized psychological conflict and disturbed interpersonal relationship as a cause of _____.
A) Mental disorder
B) Behaviour
C) Personality
D) None of these
- 4) _____ is the term used when people develop a fear of entering unfamiliar situation.
A) Agoraphobia
B) Agnaphobia
C) Acrophobia
D) All above
- 5) _____ psychology that is focused on Maladaptive behaviour its causes, consequences and treatment.
A) Personality
B) Social
C) Abnormal
D) Positive
- 6) Galen the great physician developed theories of mind and _____.
A) Body
B) Temperament
C) Individual
D) None of these

- 7) _____ perspective is based on the idea that and emotions are important cause of behaviour.
A) Behaviour
B) Psychodynamic
C) Cognitive
D) All above
- 8) _____ therapy more effective for childrens anxiety disorder.
A) Play
B) Family
C) Cognitive behaviour
D) Rational-Emotive
- 9) In _____ people shows unrealistic fear of illness and their health.
A) Depersonalization
B) Hypochondriasis
C) Phobia
D) Anxiety
- 10) _____ given by psychodynamic perspective.
A) Frued
B) Watson
C) Cattell
D) None of these

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is sleep disorder ?
- 2) Define abnormal behaviour.
- 3) State four Humors of Galen theory.
- 4) What is Hypochondriasis ?
- 5) Bulimia Nervosa.
- 6) What is depersonalization ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Pain disorder.
- 2) Social support.
- 3) Sleep processes.
- 4) Experience of anxiety.
- 5) Operant conditioning.
- 6) Adjustment disorder.

4. A) Explain the concept of seeking help for abnormal behaviour.

10

OR

B) Explain recent approaches to psychoanalysis of Maladaptive behaviour

5. Explain in details of eating disorder.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

१) _____ गतीशील प्रक्रिया आहे.

अ) समायोजन

ब) प्रतियोजन

क) विषमायोजन

ड) यापैकी नाही

२) सॉक्रेटसच्या मते मानसिक प्रक्रियेच्या एकुण निर्मितीला _____ म्हणतात.

अ) भावना

ब) वर्तन

क) प्रतिक्रिया

ड) उद्दीपक

३) व्हेअर शरीर शास्त्रज्ञांच्या मते मानसशास्त्रीय संघर्ष आणि बिघडलेले आंतरव्यक्तिक संबंध हे _____ चे मुख्य कारण असण्यावर भर दिला.

अ) मनोविकृती

ब) वर्तन

क) व्यक्तिमत्व

ड) यापैकी नाही

४) व्यक्तिमध्ये अनोळखी परिस्थितीबद्दल आढळणारी अवास्तव काल्पनिक भीती म्हणजे _____ होय.

अ) अँगोरोफोबिया

ब) अँग्नोफोबिया

क) अँक्रोफोबिया

ड) वरील सर्व

५) मानसशास्त्राच्या _____ शाखेमध्ये विषमायोजित वर्तन, कारणे, परिणाम व उपचार यांचा अभ्यास केला जातो.

अ) व्यक्तिमत्व

ब) सामाजिक

क) अपसामान्य

ड) धनात्मक

६) गॅलन सुप्रसिद्ध वैधकतज्ञाने मन आणि _____ हा सिद्धांत मांडला.

अ) शरीर

ब) स्वभाव

क) व्यक्तित्व

ड) यापैकी नाही

७) _____ दृष्टीकोणानुसार वर्तनाचे विचार आणि भावना महत्त्वाचे कारण या कल्पनेवर आधारित आहे.

अ) वर्तन

ब) मनोगतिक

क) बोधात्मक

ड) वरील सर्व

८) बालकातील चिंतावस्था विकृती परिणामकारक सुधारणा घडवून आणणारी _____ उपचार पद्धती आहे.

अ) खेल

ब) कुटुंब

क) बोधात्मक वर्तन

ड) तर्कविसंगत-भावनिक

९) _____ मध्ये व्यक्ती आरोग्य आणि आजाराबद्दल अवास्तव भीती बाळगतात.

अ) अ-व्यक्तीकरण

ब) स्व-कायादुर्चीता विकृती

क) दुःर्भिती

ड) चिंता

१०) मनोगतीकी दृष्टीकोन _____ यांनी मांडला.

अ) फ्राईड

ब) वॉटसन

क) कॅटेल

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) झोपे विकृती म्हणजे काय ?

२) अपसामान्य मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.

३) गॅलन सिद्धांताचे चार घटक सांगा.

४) स्व-कायादुर्चीता विकृती म्हणजे काय ?

५) भस्म्या रोग.

६) अ-व्यक्तीकरण म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) वेदन विकृती

२) सामाजिक पाठिंबा

३) झोपेची प्रक्रीया

४) चिंता अनुभव

५) साधक अभिसंधान

६) प्रतियोजन विकृती.

४. अ) अपसामान्य वर्तनासाठी मदत घेणे ही संकल्पना स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) विषमायोजित वर्तनाविषयीचा आधुनिक मनोविश्लेषण दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

५. खाणेसंबंधी विकृती सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 486

Seat
No.

B.A. III Semester – V (New) Examination, 2015
PHILOSOPHY (Special Paper – IX)
Philosophy of Religion and Saints

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) Study of religion is a branch of _____.
(philosophy, psychology, physics, logic)
 - 2) _____ is a language of Jainism.
(Marathi, Ardhamagadhi, Hindi, Telugu)
 - 3) According to Indian philosophy Dharma is a _____.
(art, immorality, purushartha, aviveka)
 - 4) Purusharthas are of _____ kinds.
(4, 5, 6, 7)
 - 5) All Aryans are _____.
(Hindu, Muslim, Sikkh, Non-Indians)
 - 6) _____ is religious base of Islam.
(Bhagavadgita, Kuran, Bible, None of these)
 - 7) Jnana yoga is a kind of _____.
(aviveka, ajnana, yoga, bhakti)
 - 8) There are _____ kinds of Tirthankaras.
(23, 24, 25, 26)
 - 9) _____ is one of the way of Moksha.
(Artha, Kama, Adharma, Dharma)
 - 10) _____ is religious concept.
(Prayer, Terror, Immoral, None of these)

P.T.O.

2. Write short answers (**any 4**) : **8**
- 1) What is art ?
 - 2) What is morality ?
 - 3) What is adharma ?
 - 4) Define secularism.
 - 5) What is worship ?
 - 6) What is prayer ?
3. Write short notes (**any 4**) : **12**
- 1) Universal religion.
 - 2) Emotions.
 - 3) Bhakti yoga.
 - 4) Magic and religion.
 - 5) Religion and philosophy of religion.
 - 6) God and man.
4. Distinguish between theology and philosophy of religion. **10**
- OR
- Explain the principles of Hinduism.
5. Explain the origin of religion. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा. **१०**
- १) धर्माचा अभ्यास ही _____ ची शाखा आहे.
(तत्त्वज्ञान, मानसशास्त्र, भौतिकशास्त्र, तर्कशास्त्र)
 - २) _____ ही जैनांची भाषा आहे.
(मराठी, अर्धमागधी, हिंदी, तेलुगु)

- ३) भारतीय दर्शनानुसार धर्म हा _____ आहे.
(कला, अनैतिकता, पुरुषार्थ, अविवेक)
- ४) पुरुषार्थ _____ प्रकारचे आहेत.
(४, ५, ६, ७)
- ५) सर्व आर्य हे _____ होत.
(हिंदू, मुस्लिम, सिख, अभारतीय)
- ६) _____ हा ईस्लाम धर्माचा धार्मिक आधार आहे.
(भगवद्गीता, कुराण, बायबल, यापैकी नाही)
- ७) ज्ञानयोग हा _____ चा एक प्रकार आहे.
(अविवेक, अज्ञान, योग, भक्ति)
- ८) तिर्थकराचे _____ प्रकार आहेत.
(२३, २४, २५, २६)
- ९) _____ हा मोक्षाकडे जाण्याचा एक मार्ग आहे.
(अर्थ, काम, अधर्म, धर्म)
- १०) _____ ही धार्मिक संकल्पना आहे.
(प्रार्थना, दहशत, अनैतिक, यापैकी नाही)

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को.४) :

- १) कला म्हणजे काय ?
- २) नैतिकता म्हणजे काय ?
- ३) अधर्म म्हणजे काय ?
- ४) धर्मनिरपेक्षता वादाची व्याख्या द्या.
- ५) पूजा म्हणजे काय ?
- ६) प्रार्थना म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को.४) : १२
- १) विश्व धर्म
 - २) भावना
 - ३) भक्ति योग
 - ४) जादू आणि धर्म
 - ५) धर्म आणि धर्माचे तत्त्वज्ञान
 - ६) ईश्वर आणि मानव
४. धर्मशास्त्र आणि धर्माचे तत्त्वज्ञान यातील भेद स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- हिंदू धर्माची तत्त्वे स्पष्ट करा.
५. धर्माचा उगम स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 487

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHYSICAL EDUCATION (Special Paper – IX)
Applied Yoga

Day and Date : Friday, 23-10-2015

Max. Marks : 25

Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

1. Choose the correct option and rewrite sentences : 5

- 1) There are _____ schools of yoga.
a) 4 b) 6 c) 7 d) 8
- 2) Asanas is the _____ aspect of Patanjali's Asthangayoga.
a) 1st b) 2nd
c) 3rd d) None of the above
- 3) _____ is a sitting position Asan.
a) Tadasan b) Padmasan
c) Mayurasan d) Shavasan
- 4) There are _____ yam in yoga.
a) 5 b) 7 c) 6 d) 10
- 5) There are _____ main types of Pranayam.
a) 8 b) 10 c) 12 d) 16

2. Write the short answers (**any five**) : 10

- 1) Write about the scope of yoga.
- 2) Relationship between the body and the mind.
- 3) What is meant by mental health ?
- 4) Define yoga.
- 5) What are the objectives of yoga ?
- 6) What is the aim of yoga.

P.T.O.

3. Write short notes (**any two**) :

10

- 1) Physical health.
- 2) Characteristics of personal efficiency.
- 3) Yoga for common man.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी **एक** गुण) :

५

१) योगाचे संप्रदाय _____ आहेत.

अ) ४

ब) ६

क) ७

ड) ८

२) आसन हे पतंजलीच्या अष्टांगयोगाचे _____ अंग आहे.

अ) पहिले

ब) दुसरे

क) तिसरे

ड) या पैकी नाही

३) बैठे आसन कोणते आहे ?

अ) ताडासन

ब) पद्मासन

क) मयूरासन

ड) शवासन

४) योगामध्ये किती यम आहेत ?

अ) ५

ब) ७

क) ६

ड) १०

५) प्राणायामाचे प्रमुख प्रकार किती आहेत ?

अ) ८

ब) १०

क) १२

ड) १६

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही **पाच**) :

१०

१) योगाची व्याप्ती लिहा.

२) शरीर व मन सहसंबंध.

३) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय ?

४) योगाची व्याख्या सांगा.

५) योगाची उद्दिष्टे सांगा.

६) योगाचे ध्येय सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही **दोन**) :

१०

१) शारीरिक आरोग्य.

२) वैयक्तिक कार्यक्षमतेची वैशिष्ट्ये.

३) सर्व सामान्यासाठी योग.

SLR-X – 488

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – IX)
Sociology of Tribal Society

Day and Date : Friday, 23-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- 1) Which people known as a 'King of Forest' ?
 - 1) Rural
 - 2) Urban
 - 3) Tribal people
 - 4) All the above
- 2) Who says – "A tribe is a group speaking a common dialect and inhabiting a common territory" ?
 - 1) Gillin
 - 2) Revers
 - 3) Perry
 - 4) Madan
- 3) Which of following characteristics of Tribal Society ?
 - 1) Simple economy
 - 2) Limited technique
 - 3) Common language
 - 4) All the above
- 4) In which State we found the Bhill Tribals ?
 - 1) Maharashtra
 - 2) Gujarat
 - 3) Bihar
 - 4) Karnataka
- 5) Which of the following is not a human race ?
 - 1) Nordic
 - 2) Dravid
 - 3) Medeterian
 - 4) Bodo
- 6) How many types of preferential marriage ?
 - 1) Two
 - 2) Three
 - 3) Four
 - 4) Five

P.T.O.

7) In which tribe we found the ceremonial capture marriage system ?

1) Gound	2) Santhal
3) Kolam	4) All the above

8) Who wrote the book titled “Social Life of Tribes” ?

1) Sangave	2) Ghurye
3) Madan	4) All the above

9) On the base of right how many types of family ?

1) One	2) Two	3) Three	4) Four

10) Which of the following words is related with clan ?

1) Family	2) Caste	3) Religion	4) Genes

2. Write answer in brief on **any four** :

8

- 1) What is meant by Tribe ?
- 2) State the types of Tribal Race.
- 3) Explain Thakurs marriage system.
- 4) What is meant by polygamous family ?
- 5) Define clans.
- 6) Explain Frezas thoughts about Totemism.

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Tribe and caste
- 2) Nature of Tribal Society
- 3) North zone tribal people
- 4) Parallel cousin marriage
- 5) Marriage by exchange
- 6) Status of Tribal Women.

4. Explain the racial classification of Tribal People.

10

OR

Elucidate the ways of acquiring mates of Tribes.

5. Explain the characteristics of ‘Tribal Family.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) कोणत्या लोकांना 'जंगलाचे राजे' म्हणून ओळखले जाते ?
अ) ग्रामीण ब) शहरी
क) आदिवासी ड) वरीलपैकी सर्व
- २) 'समान बोली भाषा बोलणाऱ्या व एकाच समान भू-प्रदेशावर वास्तव्य करणाऱ्या समूहाला आदिम समाज म्हणतात' असे कोण म्हणतो ?
अ) गिलीन ब) रिव्हर्स
क) पेरी ड) मदान
- ३) आदिवासी समाजाचे वैशिष्ट्ये कोणते ?
अ) साधी अर्थव्यवस्था ब) मर्यादित तंत्रज्ञान
क) समान बोली भाषा ड) वरीलपैकी सर्व
- ४) कोणत्या राज्यामध्ये भिल्ल जमात आपणास आढळून येते ?
अ) महाराष्ट्र ब) गुजरात क) बिहार ड) कर्नाटक
- ५) खालीलपैकी कोणता मानवी वंश नाही ?
अ) नॉर्डिक ब) द्रविड क) मेडीटेरियन ड) बोडो
- ६) परस्पर पसंतीदर्शक विवाहाचे प्रकार किती ?
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- ७) कोणत्या जमातीत औपचारिक अपहरण विवाह पद्धती आढळते ?
अ) गोंड ब) संथाल क) कोलाम ड) वरीलपैकी सर्व
- ८) 'आदिवासीचे सामाजिक जीवन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) संगवे ब) घुर्ये क) मदान ड) वरीलपैकी सर्व
- ९) अधिकाराच्या आधारावर कुटुंबाचे प्रकार किती ?
अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- १०) खालीलपैकी कोणता शब्द कुलासी संबंधित आहे ?
अ) कुटुंब ब) जात क) धर्म ड) गुणसूत्र

२. कोणत्याही चारावर थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) जमात म्हणजे काय ?
- २) आदिम जमातीचे प्रकार सांगा.
- ३) ठाकूराची विवाह पद्धती स्पष्ट करा.
- ४) बहुविवाह कुटुंब म्हणजे काय ?
- ५) कुलाची व्याख्या करा.
- ६) फ्रेजचा कुलवादाविषयीचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही चारावर टीपा लिहा :

१२

- १) जमात व जात
- २) आदिम समाजाचे स्वरूप
- ३) दक्षिण विभागातील आदिम जमात
- ४) चुलत अगर मावस भावंडाचा विवाह
- ५) विनिमय विवाह
- ६) आदिम स्त्रियांचा दर्जा.

४. आदिवासीचे वांशिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

१०

किंवा

आदिमातील जोडीदार निवडीच्या पद्धती व मार्ग विशद करा.

५. आदिवासीच्या कुटुंबाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ENGLISH COMPULSORY
Breakthrough

Day and Date : Monday, 26-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Rewrite the following sentences choosing the correct answer from the alternatives given below. 10

- 1) Just as parliament and the courts are captured by the _____ so is the Church.
- a) people b) leaders
c) rich d) army
- 2) As people get their opinions so largely from the _____, they read daily.
- a) news papers b) magazines
c) hand bills d) letters
- 3) Abraham Lincoln delivered his speech in _____ near the battle field at Gettysburg.
- a) 1883 b) 1863 c) 1873 d) 1864
- 4) By the _____ century self consciousness had developed so far that it was the habit of men of letters to describe their minds in confessions and autobiographies.
- a) sixteenth b) seventeenth
c) eighteenth d) nineteenth

P.T.O.

- 5) A new nation conceived in liberty and dedicated to the proposition that all men are created _____
a) different b) equal c) unequal d) free
- 6) Abou Ben Adhem; the poem is written by _____
a) Whitman b) Leigh Hunt
c) Keats d) Shakespeare
- 7) When the ship was near the port the poet heard the sound of _____
a) birds b) engines c) bells d) waves
- 8) _____ was the gifted sister of Shakespeare.
a) Virginia b) Judith c) Sara d) Isha
- 9) I _____ not solve the puzzle. It was too difficult.
a) could b) can c) may d) might
- 10) Rohini said, “He is coming home with me”.
a) Rohini said that she is coming home with her
b) Rohini said that he is coming home with me
c) Rohini said that he was coming home with her
d) Rohini said he will be coming home with her

2. Answer **any five** of the following questions in short :

10

- 1) What do the school masters teach to their pupils in school ?
- 2) What was the reality behind running a press in London ?
- 3) What is the essence of the speech of Abraham Lincoln ?
- 4) Why did Abraham Lincoln make the speech at Gettysburg ?
- 5) How does Woolf imagine Shakespear’s parents would react when they saw their daughter reading ?
- 6) What was the condition of women writers in 19th Century.

3. A) Answer **any two** of the following questions :

6

- 1) What did Abou Ben Adhem Saw when he awoke are night ?
- 2) What request did Abou Ben Adhem make to the angel ?
- 3) What was the condition of the captain on deck ?

B) Write short report on **any two** of the following : **4**

- 1) A visit to railway station
- 2) A student council election
- 3) A road accident.

4. Prepare a presentation script on any one of the following using charts or slides. **10**

- 1) Importance of purified water
- 2) Promotion of a detergent powder.

5. Rahul, Soham, Rohini and Kavita are asked to have a group discussion on the topic : **10**

“Dowry is a curse or boon”.

Write the transcript of the discussion using the following points.

- 1) Introduction
 - 2) Why it is practiced
 - 3) Effects on society
 - 4) Preventive measures.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ENGLISH
Special Paper – X : Literatures in English

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following choosing the correct alternative. 10
- 1) It was _____ who was arrested and tortured brutally in prison.
a) Sohail b) Sabeer c) Joy d) Major
 - 2) Gathoni was in love with _____
a) Ahab b) Gicaamba
c) John Muhuuni d) a white man
 - 3) Silvi was married to _____
a) Joy b) Mr. Sen c) Mukul d) Sabeer
 - 4) Kiggunda is the owner of _____ acre of land.
a) two and a half b) one and a half
c) three and a half d) four
 - 5) Who speaks the following line to Rehana ?
"Why do you always wear white ?"
a) Joy b) Mr. Sen c) Sohail d) Major
 - 6) What hangs on the wall for most of the play ?
a) the title deed b) a photograph
c) a painting d) nothing
 - 7) Kiggunda works as _____
a) a teacher b) a laborer for Kioi
c) a factory manager d) a driver

2) “Tell my story”

Said the earth to me,
‘Oh, tell my story the way it is.
Don’t sugar coat its bile
Don’t varnish its rust
Don’t cover its scars with pretty words
Tell my pain the way it is
The way it is.

3) And shortly thereafter the works of Dante, then Joyce, Goethe, Kafka
Dickens,
Dostoevsky
Then, after some months,
a few personal things about things such as paws trees, or

4. a) “I will marry when I want” is a play that laments the exploitation and marginalization of the peasants who fought Kenya’s liberation by a new group of leaders and financiers who have taken over the country’s economy”.
Elaborate and comment. **10**

OR

b) Draw a character sketch of Gathani from the play “I will Marry when I want” ?

5. Answer the following question : **10**

‘A Golden Age’ is depiction of war as seen through the eyes of a mother that is Rehana Haqq. Draw a character sketch of Rehana, the protagonist of the novel ‘A Golden Age’ by Tahmima Anam.

SLR-X – 493

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – X) (New)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों के सामने हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए। 5
- 1) Catalogue
 - 2) Magazine
 - 3) Audience
 - 4) Bachelor
 - 5) Guardian
- आ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 5
- 1) Communication को हिंदी में _____ कहते हैं।
 - 1) संचार
 - 2) श्रव्य
 - 3) दृक-श्रव्य
 - 4) दृक
 - 2) टेलिविजन शब्द _____ भाषा के दो शब्दों से मिलकर बना है।
 - 1) ग्रीक तथा अंग्रेजी
 - 2) लैटीन तथा फारसी
 - 3) ग्रीक तथा लैटीन
 - 4) अरबी-फारसी
 - 3) प्रयोजन शब्द का सामान्य अर्थ _____ है।
 - 1) तत्व
 - 2) उद्देश्य
 - 3) परिभाषा
 - 4) प्रकार
 - 4) सरकारी सूचनाएँ जो भारतीय गजट में प्रकाशित होती हैं, उसे _____ कहा जाता है।
 - 1) अधिसूचना
 - 2) कार्यालय आदेश
 - 3) अनुस्मारक
 - 4) विज्ञप्ति
 - 5) रेडियो _____ जनसंचार माध्यम है।
 - 1) दृक-श्रव्य
 - 2) श्रव्य
 - 3) श्रव्य-दृक
 - 4) दृक

P.T.O.

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन पंक्तियों में लिखिए। 10
- 1) 'प्रयोजनमूलक हिंदी' को कोई एक परिभाषा लिखिए।
 - 2) समाचार के मुख्य प्रकार लिखिए।
 - 3) कार्यालय आदेश की व्याख्या लिखिए।
 - 4) अधिसूचना को अंग्रेजी में क्या कहते हैं।
 - 5) प्रयोजनमूलक हिंदी की दो विशेषताएँ लिखिए।
 - 6) सरकारी पत्र किसे कहते हैं?
3. निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों का प्रारूप तैयार कीजिए। 10
- 1) राजेंद्र सदाशिव जाधव, शिवाजी कॉलेज सातारा के नाम लिपिक पद के लिए आवेदन पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
 - 2) रामानंद दीक्षित, उपसचिव, स्वास्थ्य मंत्रालय, महाराष्ट्र सरकार राज्य में फैले प्लेग की बीमारी के रोकथाम संबंधी सभी स्वास्थ्य विभाग के स्वास्थ्याधिकारी को आवश्यक कार्यवाही हेतु सरकारी पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
 - 3) भारत सरकार के रक्षा मंत्रालय द्वारा कॅ.सतीश शर्मा को मेजर पद पर पदोन्नति की सूचना देते हुए अधिसूचना का प्रारूप तैयार कीजिए।
4. समाचार लेखन के तत्व विशद कीजिए। 10
- अथवा**
- प्रयोजनमूलक हिंदी की स्वरूपगत विशेषताएँ लिखिए।
5. रेडियो समाचार लेखन प्रक्रिया को विशद कीजिए। 10
-

SLR-X – 494

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA (Special Paper – X) (New)
A Study of Kannada Grammar**

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈಯಾಕರಣಿ _____

1) ನಾಗವರ್ಮ 2) ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ 3) ಪಂಪ 4) ಕೇಶಿರಾಜ

2) ವರ್ಗದ ಒಂದನೇ ಹಾಗೂ ಮೂರನೇ ಅಕ್ಷರ _____

1) ಮಹಾಪ್ರಾಣ 2) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ 3) ಅನುನಾಸಿಕ 4) ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ

3) ಇದು ಉಪಾಧ್ಯಾನೀಯ _____

1) ಂ 2) ಃ 3) ಂ 4) ಋ

4) ಒಟ್ಟು ಸ್ವರಗಳು _____

1) ಒಂಭತ್ತು 2) ಐದು 3) ಇಪ್ಪತ್ತಾರು 4) ಹದಿನಾಲ್ಕು

5) ಅಲ ಕುಳ ಕ್ಷಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಕವಿ _____

1) ಕೇಶಿರಾಜ 2) ಹರಿಹರ 3) ರಾಘವಾಂಕ 4) ಪಂಪ

6) ನದಿ+ ಎಲ್ಲಂ _____

1) ನದೆಲ್ಲಂ 2) ನದೆಲ್ಲ 3) ನದಿಯೆಲ್ಲಂ 4) ನದಿಲ್ಲಂ

7) ಕರು+ ಇನ _____

1) ಕರಿನ 2) ಕರುವಿನ 3) ಕರುಯಿನ 4) ಕರುಇನ

8) 'ಕ' ಕಾರದಿಂದ 'ಳ' ಕಾರದ ವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು _____

1) ಅವರ್ಗ 2) ಸ್ವರ 3) ವರ್ಗ 4) ದೇಶೀ ಅಕ್ಷರಗಳು

9) ಇದು ಅನುಸ್ವರ _____

1) ಃ 2) ಷ್ 3) ಮ್ 4) ಂ

10) ನಾಲ್ವತ್ತೇಳಾಯ್ತಳೆ _____ ಯಚ್ಚಗನ್ನಡಕ್ಕೀಕ್ರಮದಿಂ-

1) ಅಕ್ಷರ 2) ವರ್ಣ 3) ವರ್ಣಮಾಲೆ 4) ಶುದ್ಧಗೆ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಸ್ವರ ಎಂದರೇನು ? ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರ ? ಅವು ಯಾವುವು ?
 - 2) ಯೋಗವಾಹದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
 - 3) ನಾಮಿ ಎಂದರೇನು ? ನಾಮಿಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾವುವು ?
 - 4) ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.
 - 5) ಕೇಶಿರಾಜನ ಕಾಲ-ದೇಶ ಯಾವುದು ?
 - 6) ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10
- 1) ಸರ್ವಣ
 - 2) ಬಹುವ್ರೀಹಿ
 - 3) ಅಲಿ-ಕುಳ-ಕಳ್ಳ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) 'ಯ' ಕಾರಾಗಮ ಸಂಧಿ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
 - 2) ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- ಕೇಶಿರಾಜನ ಕನ್ನಡ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
-

SLR-X – 495

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
Special Paper – X : मराठी (New)
उपयोजित मराठी

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

योग्य पर्याय निवडा.

- १) सन्माननीय अथवा विशेष महत्त्वाच्या व्यक्तीस पत्र पाठविताना सुरुवातीचा कोणता मायना लिहितात ?
अ) माननीय ब) आशीर्वाद क) तीर्थस्वरूप ड) तीर्थरूप
- २) मथळा, मसुदा, मुद्रा आणि घोषवाक्य कशाचे घटक आहेत ?
अ) सभा ब) प्रस्ताव क) जाहिरात ड) ठराव
- ३) वर्तमान स्थितीची माहिती लोकांना मुद्रित स्वरूपात कोणते माध्यम देते ?
अ) आकाशवाणी ब) दूरदर्शन क) वृत्तपत्र ड) संपादक
- ४) स्मरणिकेच्या आतील दर्शनी पहिले पृष्ठ कोणते ?
अ) मुखपृष्ठ ब) मलपृष्ठ क) शीर्षकपृष्ठ ड) मुख्यपृष्ठ
- ५) एखाद्या संस्थेला साठ वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर काढण्यात येणाऱ्या स्मरणिकेस काय म्हणतात ?
अ) अमृत महोत्सव ब) हीरक महोत्सव
क) रौप्य महोत्सव ड) शताब्दी महोत्सव
- ६) चलच्चित्रातून प्रभावी जाहिरात प्रकट करणारे माध्यम कोणते ?
अ) आकाशवाणी ब) दूरदर्शन क) वृत्तपत्र ड) नियतकालिक

P.T.O.

७) सभेत घडलेल्या किंवा केलेल्या कार्याची तपशीलवार जुळणी करून तयार केलेली माहिती म्हणजे काय ?

अ) गणसंख्या ब) ठराव क) प्रस्ताव ड) इतिवृत्त

८) कार्यालयात प्राप्त झालेल्या पत्राची नोंदणी करून त्यावर क्रमांक टाकला जातो त्यास काय म्हणतात ?

अ) आवक ब) जावक क) टिप्पणी ड) संपादकीय

९) पुस्तक आणि वाचक यांच्यामध्ये दुवा निर्माण करण्याचे काम कोण करते ?

अ) संपादन ब) ग्रंथपरीक्षण क) टिप्पणी ड) गणसंख्या

१०) स्मरणिकेचे संपादकीय कोण लिहितो ?

अ) वाचक ब) लेखक क) परीक्षक ड) संपादक

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) जाहिरातीमधील मथळ्याचे विशेष सांगा.
- २) बातमी म्हणजे काय ?
- ३) 'मुद्रणप्रतंची' वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) वृत्तपत्रीय जाहिरातीच्या मर्यादा लिहा.
- ५) वार्ताकनाचे स्वरूप विशद करा.
- ६) सभेच्या इतिवृत्त लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

१०

- १) टिप्पणीचे प्रकार सविस्तर लिहा.
- २) जाहीर निवेदनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) ग्रंथ परीक्षणाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सांगा.

४. स्मरणिका संपादन म्हणजे काय ते सांगून संपादकाची कार्ये लिहा.

१०

किंवा

जाहिरात म्हणजे काय सांगून आकाशवाणीवरील जाहिरातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. कार्यालयीन पत्रव्यवहाराचे स्वरूप विशद करा.

१०

SLR-X – 496

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
SANSKRIT (Optional) (Special Paper – X)

संस्कृत साहित्याचा इतिहास व नाटक

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) All questions are compulsory.

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) Answers to **all** questions should be written in **one** and the same answerbook.

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

10

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

- 1) भारतात इसवी सनाच्या पूर्वीपासून _____ व खरोष्ठी अशा २ लिपी प्रचारात होत्या.
a) ग्रंथ b) मोडी c) ब्राह्मी d) मागधी
- 2) भारतीय परंपरेप्रमाणे संस्कृत ही _____ भाषा आहे .
a) प्रादेशिक b) प्राकृत c) विवादित d) देवभाषा
- 3) महाभारताचे रचयिता _____ महर्षि आहेत.
a) व्यास b) भास c) वसिष्ठ d) वाल्मीकि
- 4) कल्हणाचे 'राजतरंगिणी' हे _____ काव्य आहे.
a) महान् b) ऐतिहासिक c) दूत d) खण्ड
- 5) मित्रभेद, मित्रसम्प्राप्ति हे _____ चे भाग आहेत.
a) रामायण b) पंचतंत्र c) नीतिशतक d) योगवासिष्ठ
- 6) 'सिंहासनद्वित्रिंशिका' म्हणजेच _____ होय.
a) पंचतंत्र b) कादम्बरी c) सिंहासनबत्तीशी d) परिकथा

P.T.O.

- 7) कादम्बरीचा कर्ता _____ आहे.
 a) क्षेमेंद्र b) बाणभट्ट c) दण्डी d) भारवि
- 8) किरातार्जुनीयम् चा रचयिता _____ आहे.
 a) दण्डी b) श्रीहर्ष c) भारवि d) भामह
- 9) _____ ही 'मृच्छकटिकम्' ची नायिका आहे.
 a) वसन्तसेना b) वासवदत्ता c) धात्री d) रदनिका
- 10) परनिर्वृति हे काव्याचे _____ आहे.
 a) हेतु b) प्रयोजन c) रीति d) वैचित्र्य

2. टिप्पणी लिखत। (केवल ५) :

10

टीपा लिहा. (फक्त ५)

- 1) भवभूति
- 2) क्षेमेंद्र
- 3) श्रीहर्ष
- 4) कादम्बरी
- 5) ऋतुवर्णन
- 6) विदूषक

3. A) विश्लेषणं कुरुत। (केवल २) :

6

विश्लेषण करा। (फक्त २) :

- 1) उपमा कालिदासस्य।
- 2) दण्डिनः पदलालित्यम्।
- 3) नाट्यंभिन्नरुचेर्जनस्य बहुधाप्येकं समाराधनम्।

B) कथावाङ्मयावर टीप लिहा.

4

4. चम्पूकाव्याचा परिचय द्या.

10

किंवा

पंचतंत्रावर निबंध लिहा.

5. शाकुन्तलाचे सौंदर्य स्पष्ट करा.

10

किंवा

स्वप्नवासवदत्त नाटकाचे रसग्रहण करा.

SLR-X – 498

Seat
No.

--

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Special Paper – X)
Art and Architecture in Ancient India (New)

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max.Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word :

10

1) Dockyard is found at

a) Harappa	b) Mohenjodaro
c) Lothal	d) Rangpur

2) Stupa of Sanchi is located at

a) Madhya Pradesh	b) Bihar
c) Uttar Pradesh	d) Gujarat

3) Heliodorus established _____ pillar at Vidisha.

a) Lion	b) Garud
c) Vrishabh	d) Varah

4) Gandhar art developed during the _____ period.

a) Maurya	b) Shung
c) Kushan	d) Gupta

5) According to Indus Valley Civilisation _____ importance given to art.

a) Artistic	b) Beautification
c) Utility	d) Religious

6) Megasthenis mentioned _____ in his account Indica.

a) Pataliputra palace	b) Kautilya
c) Ashok pillar	d) Sanchi stupa

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) जहाजाची गोदी _____ येथे सापडली.
अ) हडप्पा ब) मोहेंजोदारो क) लोथल ड) रंगपूर
- २) सांचीचा स्तूप _____ राज्यात आहे.
अ) मध्य प्रदेश ब) बिहार क) उत्तर प्रदेश ड) गुजरात
- ३) विदिशा येथे हेलिओडोरसने _____ स्तंभ उभारला.
अ) सिंह ब) गरुड क) वृषभ ड) वराह
- ४) गांधार कला _____ काळात विकसित झाली.
अ) मौर्य ब) शुंग क) कुषाण ड) गुप्त
- ५) सिंधु संस्कृतीमध्ये कलेला _____ दृष्टीने महत्व दिलेले होते.
अ) कलात्मक ब) सौंदर्यवादी क) उपयुक्तता ड) धार्मिक
- ६) मेगॅस्थेनिसने आपल्या इंडिका ग्रंथात _____ चा उल्लेख केला आहे.
अ) पाटलीपुत्रचा राजवाडा ब) कौटिल्य
क) अशोक स्तंभ ड) सांची स्तूप
- ७) कथानक शिल्प असलेली तबके हे _____ येथील वेदिकेचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) सांची स्तूप ब) बोधगया क) सारनाथ ड) भारहूत
- ८) एकाच मूर्ती मध्ये संपूर्ण कथा प्रकट करणे हे _____ कला शैलीचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) मथुरा ब) गांधार क) मौर्य ड) शुंग
- ९) हडप्पा संस्कृती मध्ये शिक्क्यांचा आकार सामान्यपणे _____ आकाराचा होता.
अ) गोल ब) चौकोन क) काटकोन ड) त्रिकोण
- १०) रामपूर्वा येथील अशोक स्तंभावर _____ प्राणी कोरलेला आहे.
अ) वृषभ ब) हत्ती क) सिंह ड) हरीण

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) कलेची सर्वसमावेशक अशी व्याख्या सांगा.
 - २) प्राचीन भारतीय कलेची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ३) लोथल.
 - ४) टेराकोटा.
 - ५) स्तूप म्हणजे काय ?
 - ६) महाराष्ट्रातील सर्वात जुनी लेणी कोणती ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा : १२
- १) पाटलीपुत्राचा राजवाडा.
 - २) विदेशा येथिल गरुड स्तंभ.
 - ३) बाराबार टेकड्या.
 - ४) बौद्ध गया.
 - ५) मथूरा शैलीची वैशिष्ट्ये.
 - ६) गांधारशैलीवरील परकियांचा प्रभाव.
४. अशोकस्तंभ आणि मौर्यकालीन शिल्पकलेचे महत्व विशद करा. १०
- किंवा**
- गांधार शिल्पकलेची महत्वाची वैशिष्ट्ये सांगा.
५. सिंधु संस्कृतीमधील वास्तुकला स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – X)
Development and Research Methodology

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) In economic growth _____ changes is expected.
 - 1) Qualitative and quantitative
 - 2) National income
 - 3) National production
 - 4) None of the above
- 2) In underdeveloped economy we find out _____ economy.
 - 1) Open economy
 - 2) Closed economy
 - 3) Dualistic economy
 - 4) None of the above
- 3) Recardian theory depends on
 - 1) Marginal and surplus
 - 2) Saving
 - 3) Investment
 - 4) None of the above
- 4) In _____ Adam Smith published wealth of nation.
 - 1) 1776
 - 2) 1840
 - 3) 1950
 - 4) None of the above
- 5) _____ stages explained by W.W. Rostow in the economic development.
 - 1) 2
 - 2) 3
 - 3) 5
 - 4) None of the above
- 6) In the developed economy marginal productivity of labour is
 - 1) More
 - 2) Less
 - 3) Zero
 - 4) None of the above
- 7) Capital formation is depends on
 - 1) Capital surplus
 - 2) Production
 - 3) Saving
 - 4) None of the above

8) In _____ intensity of Agricultural District Programme (IADP) was started.

1) 1960	2) 1980
3) 2000	4) None of the above

9) In _____ India accepted National Agricultural Policy.

1) 2000	2) 2001
3) 2005	4) None of the above

10) In _____ India adopted New Economic Policy.

1) 1951	2) 1991
3) 1994	4) None of the above

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) What is economic growth ?
- 2) What is dualistic economy ?
- 3) Explain the Adam Smith's natural law.
- 4) Explain the meaning of new agricultural technology.
- 5) What is the meaning of globalisation ?
- 6) What is sustainable agriculture ?

3. Write short note (**any four**) :

12

- 1) Economic growth and economic development.
- 2) Vicious circle of poverty.
- 3) End of capitalism.
- 4) Schumpeters cyclical process.
- 5) National Agricultural Policy – 2000.
- 6) Role of industrialization in the economic development.

4. Answer **any one** long type question.

10

- A) Explain Adam Smith's economic development theory.
- B) Explain impact of globalization on agricultural growth.

5. Explain W.W. Rostow's stages of economic growth.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) आर्थिक वृद्धीत _____ बदल अपेक्षित असतात.
 - 1) संख्यात्मक आणि गुणात्मक
 - 2) राष्ट्रीय उत्पन्नात
 - 3) राष्ट्रीय उत्पादनात
 - 4) यापैकी नाही
- 2) अविकसीत राष्ट्रात _____ अर्थव्यवस्था आढळते.
 - 1) मुक्त अर्थव्यवस्था
 - 2) बंदीस्त अर्थव्यवस्था
 - 3) द्विमुखी अर्थव्यवस्था
 - 4) यापैकी नाही
- 3) रिकार्डोंचा सिद्धांत हा _____ वर आधारीत आहे.
 - 1) सिमांत व अधिक्य
 - 2) बचत
 - 3) गुंतवणुक
 - 4) यापैकी नाही
- 4) अॅडम स्मिथ ने राष्ट्राची संपत्ती हा ग्रंथ _____ मध्ये प्रसिद्ध केला.
 - 1) 1776
 - 2) 1840
 - 3) 1950
 - 4) यापैकी नाही
- 5) डब्ल्यु. डब्ल्यु. रोस्टो यानी आर्थिक विकासाच्या _____ अवस्था स्पष्ट केल्या आहेत.
 - 1) 2
 - 2) 3
 - 3) 5
 - 4) यापैकी नाही
- 6) अविकसीत अर्थव्यवस्थेत श्रमीकाची सिमांत उत्पादकता _____ असते.
 - 1) अधिक
 - 2) कमी
 - 3) शून्य
 - 4) यापैकी नाही
- 7) भांडवल संचय हे _____ वर अवलंबून असते.
 - 1) भांडवली अधिक्य
 - 2) उत्पादन
 - 3) बचत
 - 4) यापैकी नाही
- 8) प्रकर्षीत शेती जिल्हा कार्यक्रम _____ साली सुरु केला.
 - 1) 1960
 - 2) 1980
 - 3) 2000
 - 4) यापैकी नाही
- 9) _____ मध्ये भारताने राष्ट्रीय कृषी धोरण जाहीर केले.
 - 1) 2000
 - 2) 2001
 - 3) 2005
 - 4) यापैकी नाही
- 10) भारताने _____ मध्ये नवीन आर्थिक धोरणाचा स्वीकार केला.
 - 1) 1951
 - 2) 1991
 - 3) 1994
 - 4) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) आर्थिक वृद्धी म्हणजे काय ?
 - 2) द्विमुखी अर्थव्यवस्था म्हणजे काय ?
 - 3) अँडम स्मिथचा नैसर्गिक नियम स्पष्ट करा.
 - 4) नवीन कृषी तंत्रज्ञान स्पष्ट करा.
 - 5) जागतीकीकरणाच्या अर्थ स्पष्ट करा.
 - 6) शाश्वत शेती म्हणजे काय ?
3. टीपा लिहा (काणत्याही चार) : 12
- 1) आर्थिक वृद्धी व आर्थिक विकास.
 - 2) दारिद्र्याचे दुष्ट चक्र.
 - 3) भांडवलशाहीचा नाश.
 - 4) शूंपीटरचा चक्रीय प्रवाह.
 - 5) राष्ट्रीय कृषी धोरण - 2000.
 - 6) औद्योगिकीकरणाची आर्थिक विकासातील भूमिका.
4. खालीलपैकी कोणताही एक दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा. 10
- 1) अँडम स्मिथचा आर्थिक विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - 2) जागतीकीकरणाचा कृषी क्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.
5. डब्ल्यु. डब्ल्यु. रोस्टोच्या आर्थिक वाढीच्या अवस्था स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – X)
History of Modern World (1871 A.D. – 1945 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option : **10**

- 1) Bismark was Chancellor of _____
a) Germany b) Austria c) Russia d) Italy
- 2) _____ discovered river Cango.
a) Stanley b) Burton c) Grant d) Baker
- 3) _____ is assumed as the father of modern Egypt.
a) Mahamad Ali b) Leopold
c) Bismark d) Speak
- 4) Religious Policy of Bismark is called as _____
a) Dagadhabhu Policy b) Trade Policy
c) Cultural Camp d) Respect of other religion
- 5) Arch Duke of Francis Fardinand was Assassinated at _____
a) Rome b) Sarajeho c) Barlin d) Paris
- 6) The First World War started in year _____
a) 1915 b) 1914 c) 1939 d) 1945
- 7) League of Nation's Judiciary was located at _____
a) Heg b) Newyork
c) Paris d) London

8) The International treaty between Germany, Austria, Italy was called _____

- a) Three Emperor's League b) Triple Alliance
c) Dual Alliance d) Reinsurance Treaty

9) Versailles treaty was held on _____

- a) June 1919 b) June 1920 c) July 1921 d) July 1922

10) Woodrow Wilson was the President of _____

- a) Russia b) America c) England d) France

2. Write the short answers on **any four** of the following :

8

- 1) Mediterranean Agreement (1887)
- 2) Define New Imperialism
- 3) State the Two effects of First World War
- 4) International Labour Organisation
- 5) Dual Alliance
- 6) State the Two Provisions of the Treaty of Versailles.

3. Write the short notes on **any four** :

12

- 1) Three Emperors League
- 2) Imperialism in Africa
- 3) Entrance of America in the First World War
- 4) Secretariate
- 5) Work of the League of Nations
- 6) Evaluation of the Treaty of Versailles.

4. State the internal policy of Bismark.

10

OR

State the causes of the rise of the New Imperialism.

5. Discuss the causes of the First World War.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्याय निवडून लिहा :

१०

- १) बिस्मार्क हा _____ या देशाचा चान्सलर होता.
अ) जर्मनी ब) ऑस्ट्रीया क) रशिया ड) इटली
- २) कांगो नदीचा शोध _____ याने लावला.
अ) स्टॅनले ब) बर्टन क) ग्रॅंट ड) बेकर
- ३) _____ यास आधुनिक इजिप्तचा जनक मानले जाते.
अ) महमद अली ब) लिओपोल्ड क) बिस्मार्क ड) स्पेक
- ४) बिस्मार्कच्या धार्मिक धोरणास _____ या नावाने ओळखले जाते.
अ) दग्धभू धोरण ब) व्यापार धोरण क) सांस्कृतिक लढा ड) सहिष्णु धोरण
- ५) आर्च ड्यूक फ्रान्सिस फर्डिनंड यांचा _____ येथे खून झाला.
अ) रोम ब) साराजेव्हो क) बर्लिन ड) पॅरिस
- ६) पहिल्या महायुद्धास _____ मध्ये सुरुवात झाली.
अ) १९१५ ब) १९१४ क) १९३९ ड) १९४५
- ७) राष्ट्रसंघाचे न्यायालय _____ येथे होते.
अ) हेग ब) न्युयार्क क) पॅरिस ड) लंडन
- ८) जर्मनी, ऑस्ट्रीया, इटली यांच्या आंतरराष्ट्रीय करारास _____ म्हणतात.
अ) तीन सम्राटांचा संघ ब) त्रिराष्ट्र मैत्री करार
क) द्विराष्ट्र करार ड) पुनर्मैत्रीचा करार
- ९) व्हर्सायल्लिचा तह _____ ला घडून आला.
अ) जुन १९१९ ब) जुन १९२० क) जुलै १९२१ ड) जुलै १९२२
- १०) विट्टो विल्सन _____ या देशाचे अध्यक्ष होते.
अ) रशिया ब) अमेरिका क) इंग्लंड ड) फ्रान्स

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) भूमध्य सामुद्रिक करार (१८८७)
 - २) नवसाम्राज्यवादाचा अर्थ सांगा
 - ३) पहिल्या महायुद्धाचे दोन परिणाम सांगा
 - ४) आंतरराष्ट्रीय मजुर संघटनेची थोडक्यात माहिती द्या
 - ५) द्विराष्ट्र करार
 - ६) व्हर्सायल्लि तहाच्या दोन तरतुदी सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) तीन सम्राटांचा संघ
 - २) आफ्रिका खंडातील साम्राज्यवाद
 - ३) अमेरिकेचा पहिल्या महायुद्धात युद्ध प्रवेश
 - ४) सचिवालय
 - ५) राष्ट्रसंघाचे कार्य
 - ६) व्हर्सायल्लिच्या तहाचे मुल्यमापन.
४. बिस्मार्कचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- आधुनिक साम्राज्यवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.
५. पहिल्या महायुद्धांच्या कारणांची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – X)
Comparative Government and Politics

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures in the right indicate full marks.***

1. Choose the correct answer :

10

- 1) _____ Constitution is based on Convention and traditions.
A) England B) U.S.A. C) France D) Switzerland
- 2) _____ system has accepted by the U.S.A. Constitution.
A) Parliamentary B) Presidential C) Monarchy D) Communism
- 3) Swiss Constitution is _____
A) Written B) Unwritten C) Man made D) None of these
- 4) The _____ Constitution is a child of evolution.
A) American B) France C) England D) Swiss
- 5) How many Cantons are in Swiss Federation ?
A) 30 full, 6 half B) 20 full, 6 half
C) 30 full, 8 half D) 20 full, 8 half
- 6) _____ President, is the voice of people.
A) England B) France C) Swiss D) America
- 7) Which thinker propounded past behaviouralism ?
A) David Esten B) Plato C) Marx D) Aristotle

8) _____ Constitution has accepted the way of direct democratic checks.

- A) Swiss B) India C) U.K. D) U.S.A.

9) The book 'Political Behaviour' has been written by

- A) Robert Dhall B) Henze Ellow
C) David Truman D) David Esten

10) Who is Father of Comparative Politics ?

- A) Henze Ellow B) Graham Wallace
C) Aristotle D) Plato

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) French President.
- 2) Scope of Comparative Politics.
- 3) Executive Powers of U.S.A. President.
- 4) State two Features of Swiss Constitution.
- 5) Write the process of input-output functions.
- 6) Give any four features of U.K. Constitutions.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Behavioural Approach.
- 2) Explain nature of Comparative Politics.
- 3) Structural-Functional Approach.
- 4) State two features of Fifth Republic Constitution of France.
- 5) Sources (origins) of U.S.A. Constitution.
- 6) Prime Minister of England and his functions.

4. Explain the nature and scope of Comparative Politics.

10

OR

Discuss the characteristics of American Constitution.

5. Describe the Composition and Functions of British Executive Council.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१०

- १) _____ राज्यघटना संकेत आणि परंपरेवर आधारलेली आहे.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका क) फ्रान्स ड) स्वित्झर्लंड
- २) _____ पद्धतीचा अमेरिकन घटनेने स्विकार केलेला आहे.
अ) संसदीय ब) अध्यक्षीय क) राजेशाही ड) साम्यवाद
- ३) स्विस राज्यघटना ही _____ आहे.
अ) लिखित ब) अलिखित क) मानवनिर्मित ड) यापैकी नाही
- ४) _____ ची राज्यघटना उत्क्रांतीचे अपत्य आहे.
अ) अमेरिका ब) फ्रान्स क) इंग्लंड ड) स्वित्झ
- ५) स्वित्झ संघराज्यात _____ कॅन्टॉन्स आहेत.
अ) ३० पूर्ण, ६ अर्ध ब) २० पूर्ण, ६ अर्ध
क) ३० पूर्ण, ८ अर्ध ड) २० पूर्ण, ८ अर्ध
- ६) _____ अध्यक्ष हा जनतेचा आवाज असतो.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स क) स्वित्झ ड) अमेरिका
- ७) _____ या विचारवंताने वर्तनवादोत्तर क्रांतीचा पुरस्कार केला.
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) प्लेटो क) मार्क्स ड) ऑरिस्टॉटल
- ८) प्रत्यक्ष लोकशाही नियंत्रणाचे मार्ग _____ देशाच्या राज्यघटनेने स्विकारले आहेत.
अ) स्वित्झ ब) भारत क) इंग्लंड ड) अमेरिका
- ९) 'राजकीय वर्तन' हा ग्रंथ _____ विचारवंताने लिहिला आहे.
अ) रॉबर्ट डाल ब) हेंज ऐलो क) डेव्हिड टुमन ड) डेव्हिड ईस्टन
- १०) तुलनात्मक राजकारणाचा जनक म्हणून _____ ओळखले जाते.
अ) हेन्ज ऐलो ब) गृहम वॉलस क) ऑरिस्टॉटल ड) प्लेटो

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) फ्रान्सचा राष्ट्राध्यक्ष.
 - २) तुलनात्मक राजकारणाची व्याप्ती.
 - ३) अमेरिकन राष्ट्राध्यक्षाचे कार्यकारी अधिकार.
 - ४) स्वित्झर राज्यघटनेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ५) आदान-प्रदान प्रक्रियेतील कार्ये सांगा.
 - ६) ब्रिटीश राज्यघटनेची चार वैशिष्ट्ये सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) वर्तनवादी दृष्टिकोन.
 - २) तुलनात्मक राजकारणाचे स्वरूप सांगा.
 - ३) रचनात्मक-कार्यवादी दृष्टिकोन.
 - ४) फ्रान्सच्या पाचव्या गणराज्याची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ५) अमेरिकन राज्यघटनेची उगमस्थाने.
 - ६) इंग्लंडचे पंतप्रधान व त्यांचे अधिकार.
४. तुलनात्मक राजकारणाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- अमेरिकेच्या राज्यघटनेच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
५. इंग्लंडच्या कार्यकारी मंडळाची रचना व कार्ये स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – X)
Psychological Testing and Assessment**

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.

*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

*3) Objective type questions should be written in the **same** answerbook.*

1. Fill in the blanks (Multiple Choice) : **10**

- 1) _____ is based on what and how well the test is measure what it purports to measure.
(Mental age/Reliability/Norms/Validity)
- 2) All the efforts to elicit subjects proper responses toward test known as ____
(Prediction/Rapport/Percentile/Reliability)
- 3) The first condition of a valid test is it should be ____
(Descriptive/Predictive/Reliable/Easy)
- 4) The work of _____ is important regarding developmental norms.
(Wechsler/Binet/Piaget/Allport)
- 5) Odd-even reliability is also known as _____ reliability.
(Retest/Construct/Scorer/Split-half)
- 6) For the measurement of blind and language handicaps persons _____ tests are used.
(Verbal/Performance/Binet/Projective)
- 7) Army Alpha and Beta are _____ tests.
(Educational/Projective/Group/Individual)

P.T.O.

- 8) The first intelligence test was developed by _____
(Binet/Piaget/Wechsler/Rorschach)
- 9) Technically _____ validity is not true validity.
(Construct/Concurrent/Face/Content)
- 10) _____ is one kind of within group norms.
(Percentile/Mental age/Ordinal scale/Grade equivalence)

2. Answers **any four** of the following :

8

- 1) What is validity ?
- 2) What are the performance test ?
- 3) What is face validity ?
- 4) Define Psychological test.
- 5) What are the developmental norms ?
- 6) What is scorer reliability ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Personality tests.
- 2) Expert role in test administration.
- 3) Retest reliability.
- 4) Mental age.
- 5) Reliability of speeded test .
- 6) Standard score.

4. Answer **any one** long type question of the following.

- a) Explain briefly various types of Psychological tests.

10

OR

- b) Describe equivalent and split half reliability.

5. Explain types of Validity.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी)

१०

- १) ज्याचे मापन करावयाचे आहे त्याचे कसे आणि किती चांगल्या प्रकारे मापन होते यावर चाचणीची _____ अवलंबून असते.
(मानसिक वय/विश्वसनियता/मानक/यथार्थता)
- २) प्रयुक्ताकडून चाचणीसंदर्भात योग्य या प्रतिक्रिया मिळविण्यासंदर्भातील सर्व प्रयत्नांना _____ म्हणतात.
(भविष्यकथन/संवादित्व/शतयक/विश्वसनियता)
- ३) चाचणी यथार्थ होण्याची पहीली अट म्हणजे ती _____ असावी.
(वर्णनात्मक/भविष्यकथनात्मक/विश्वसनिय/सोपी)
- ४) वैकासिक मानकासंदर्भात _____ यांचे कार्य महत्वपूर्ण आहे.
(वेश्लर/बिने/पियाजे/ऑलपोर्ट)
- ५) सम-विषम विश्वसनियना ही _____ विश्वसनियता या नावानेसुद्धा ओळखली जाते.
(पुनर्चाचणी/संक्रियात्मक/परीक्षकांची/अर्धविभाजन)
- ६) अंध आणि भाषीक दृष्ट्या मागासलेल्या व्यक्तित्वाच्या मापनासाठी _____ चाचण्या वापरल्या जातात.
(शाब्दिक/निष्पादन/बिने/प्रक्षेपण)
- ७) आर्मी अल्फा आणि बिटा या _____ चाचण्या आहेत
(शैक्षणिक/प्रक्षेपण/समूह/व्यक्तिगत)
- ८) पहिली बुद्धीमापन चाचणी _____ यांनी विकसित केली.
(बिने/पियाजे/वेश्लर/रोशा)
- ९) तांत्रिकदृष्ट्या _____ यथार्थता ही खरी यथार्थता नाही.
(संक्रियात्मक/सहघटना/दर्शनिय/आशय)
- १०) _____ हा समूहांतर्गत मानकाचा एक प्रकार आहे.
(शतमक/मानसिक वय/कृमीक चाचण्या/दर्जा समतूल्यता)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार):

८

- १) यथार्थता म्हणजे काय ?
- २) निष्पादन चाचण्या म्हणजे काय ?
- ३) दर्शनिय यथार्थता म्हणजे काय ?
- ४) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या द्या.
- ५) वैकासिक मानक म्हणजे काय ?
- ६) परीक्षकांची विश्वसनियता म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) व्यक्तिमत्व चाचण्या.
- २) चाचणी अंमलबजावणीतील तज्ञांची भूमिका.
- ३) पुर्नर्चाचणी विश्वसनियता.
- ४) मानसिक वय.
- ५) गती चाचण्यांची विश्वसनियता.
- ६) प्रमाण गुणांक.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

अ) मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) समतूल्य आणि अर्ध विभाजन पद्धतीच्या विश्वसनियतेचे वर्णन करा.

५. यथार्थतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 504

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHILOSOPHY (Special Paper – X)
Outlines of Aesthetics

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : 10
- 1) _____ is a synoptic view of life.
(Philosophy, Economics, Science, Art)
 - 2) Aesthetics is a branch of _____
(Logic, Philosophy, Religion, Epistemology)
 - 3) A systematic study of human beauty is called _____
(human behaviour, ethics, aesthetics, none of these)
 - 4) N.C. Kelakar is _____ thinker.
(Western, South Indian, Marathi, North Indian)
 - 5) According to Kant experience is an object of Universal _____
(sorrow, ego, delight, null)
 - 6) Dialogue is a method of _____
(Physics, Chemistry, Zoology, Philosophy)
 - 7) According to _____ 'Philosophy is the child of wonder'.
(Plato, Hume, Aristotle, Kant)
 - 8) 'Method of Dialogue' is _____ method.
(Hume, Socrates, Mill, Bentham)

P.T.O.

- 9) 'Aesthetics and Literacy Criticism' is written by _____
(Langer, Collingwood, Patankar, Kane)
- 10) 'Method of doubt' is _____ method.
(Hume, Hegel, Ayer, Descarte)
2. Write short answers (**any 4**) : 8
- 1) Define philosophy.
 - 2) Is Aesthetics normative ? Explain.
 - 3) What is beauty ?
 - 4) What is experience ?
 - 5) What is objectivism ?
 - 6) Is Aesthetics kind of philosophy ? Explain.
3. Write short notes (**any 4**) : 12
- 1) Branches of philosophy
 - 2) Nature of experience
 - 3) Aesthetics as a supreme science
 - 4) Meta-criticism
 - 5) Art and Aesthetics
 - 6) Utility of Aesthetics.
4. Explain the various methods of philosophy. 10
- OR
- Explain the problems of Aesthetics.
5. Explain Aesthetics experience views of V.M. Joshi. 10

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) _____ म्हणजे मानवी जीवनाचे समग्र दर्शन होय.
(तत्त्वज्ञान, अर्थशास्त्र, शास्त्र, कला)

- २) सौंदर्यशास्त्र ही _____ ची एक शाखा आहे.
(तर्कशास्त्र, तत्त्वज्ञान, धर्म, ज्ञानशास्त्र)
- ३) मानवी सौंदर्याचा पद्धतशीर अभ्यास म्हणजे _____ होय.
(मानवी वर्तन, नीतिशास्त्र, सौंदर्यशास्त्र, यापैकी नाही)
- ४) एन. सी. केळकर हे _____ विचारवंत आहेत.
(पाश्चात्य, दक्षिण भारतीय, मराठी, उत्तर भारतीय)
- ५) कांटनुसार अनुभव म्हणजे सार्वत्रिक _____ चा विषय होय.
(दुःख, अहंकार, आनंद, रिक्त)
- ६) संवाद ही _____ पद्धती आहे.
(भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, प्राणीशास्त्र, तत्त्वज्ञान)
- ७) _____ च्या मते तत्त्वज्ञान हे 'आश्चर्य भावनेचे अपत्य' होय.
(प्लेटो, ह्यूम, ऑरिस्टॉटल, कांट)
- ८) 'संवाद पद्धती' ही _____ ची पद्धती आहे.
(ह्यूम, सॉक्रेटीस, मिल्ल, बेंथॅम)
- ९) 'अॅस्थेटिक अँड लिटररी क्रिटिसिझम' हा ग्रंथ _____ ने लिहिला.
(लॉगर, कॉलिंगवूड, पाटणकर, काणे)
- १०) 'संशय पद्धती' ही _____ ची पद्धती आहे.
(ह्यूम, हेगेल, एअर, डेकार्ट)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

- १) तत्त्वज्ञानाची व्याख्या द्या.
- २) सौंदर्यशास्त्र हे आदर्शवादी आहे का ? स्पष्ट करा.
- ३) सौंदर्य म्हणजे काय ?
- ४) अनुभूती म्हणजे काय ?
- ५) व्यक्ति निरपेक्षतावाद म्हणजे काय ?
- ६) सौंदर्यशास्त्र हा तत्त्वज्ञानाचा प्रकार आहे का ? स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) : १२
- १) तत्त्वज्ञानाच्या शाखा
 - २) अनुभूतीचे स्वरूप
 - ३) सौंदर्यशास्त्र एक सर्वोच्च शास्त्र
 - ४) परा-समीक्षा
 - ५) कला आणि सौंदर्यशास्त्र
 - ६) सौंदर्यशास्त्राची उपयुक्तता.
४. तत्त्वज्ञानाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- सौंदर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.
५. सौंदर्यानुभवाविषयी व्ही. एम. जोशी यांची मते स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHYSICAL EDUCATION (Special Paper – X)
Anatomy, Physiology and Physiology of Exercises

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

1. Objective questions (**One mark each**) : **5**

1. Life of cell is _____
A) 100 days B) 150 days C) 120 days D) 140 days
2. Which part has 40% to 50% of weight out of total body ?
A) Blood B) Muscles C) Brain D) Bone
3. In which type elbow joint is included ?
A) Ball and socket joint B) Pivot joint
C) Hing joint D) Gliding joint
4. In human body white blood cells work is
A) Supply oxygen B) Immunity defences
C) Carbondi-oxide supply D) Blood clotting
5. How many bones exist in human body ?
A) 175 bones B) 150 bones C) 206 bones D) 200 bones

2. Give short answers (**any five**) : **10**

- 1) Explain the parts involve in respiration.
- 2) Explain definition of physiology.
- 3) Explain definition of joints.
- 4) Explain definition of anatomy.
- 5) Explain movements of wrist joint.
- 6) Which is the types of freely movement subjoint ?

3. Short notes (any two) :

10

- 1) Explain functions of cells.
- 2) Difference between male and female skeleton.
- 3) Anatomy, physiology – its importance.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी एक गुण) :

५

- १) सर्व साधारण पेशीचे आयुष्य _____ असते.

अ) १०० दिवस	ब) १५० दिवस
क) १२० दिवस	ड) १४० दिवस
- २) सर्व साधारण शरीराच्या एकूण वजनाच्या ४०% ते ५०% वजन कोणाचे आहे ?

अ) रक्ताचे	ब) स्नायुचे
क) मेंदूचे	ड) हाडाचे
- ३) कोपऱ्याचा सांधा हा खालील कोणत्या प्रकारामध्ये मोडतो ?

अ) उखळीचा सांधा	ब) खुटीचा सांधा
क) बिजागरीचा सांधा	ड) सरळता सांधा
- ४) मानवी शरीरामध्ये पांढऱ्यापेशीचे कार्य _____

अ) प्राणवायुचा पुरवठा करणे
ब) रोगप्रतिकारशक्ती
क) कार्बनडाय ऑक्साइडचा पुरवठा करणे
ड) रक्त गोठणे
- ५) मानवी शरीरामध्ये एकूण हाडे किती आहेत ?

अ) १७५ हाडे	ब) १५० हाडे
क) २०६ हाडे	ड) २०० हाडे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही पाच) :

१०

- १) श्वसन संस्थाचे उपघटक कोणते आहेत ते सांगा ?
- २) शरीर क्रिया शास्त्राची व्याख्या स्पष्ट करा.
- ३) सांध्याची व्याख्या स्पष्ट करा.
- ४) शरीर रचना शास्त्राची व्याख्या स्पष्ट करा.
- ५) मनगटाच्या सांध्याची हालचाल स्पष्ट करा.
- ६) संपूर्ण हालचाल करणाऱ्या सांध्याचे उपप्रकार कोणते आहेत.

३. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) पेशीचे कार्य स्पष्ट करा.
 - २) पुरुष आणि स्त्रीच्या हाडाच्या रचनेतील फरक.
 - ३) शरीरशास्त्र, शरीर क्रियाशास्त्राचे महत्व.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – X) (New)
Industrial Sociology

Day and Date : Tuesday, 27-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All** questions are **compulsory**.
II) Figures to **right** indicate **full** marks.

1. Multiple choice questions :

10

- I) Scientific approach is propounded by _____
a) Mayo and Berger
b) Fredrick Tailor
c) Masterberg
d) None of these
- II) Production in factory is a characterises of _____ production system.
a) Manorial
b) Guild
c) Factory
d) None of above
- III) Factory system is started in _____ century.
a) 17th
b) 18th
c) 19th
d) 20th
- IV) Which of the following is not characteristics of formal organization ?
a) Personal relation
b) Flexibility
c) Division of labour
d) None of these
- V) End of guild system is in _____ century.
a) 17th
b) 18th
c) 19th
d) None of these
- VI) Types of organization are _____
a) 2
b) 3
c) 4
d) 5

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा दृष्टिकोन _____ यांनी मांडला.
अ) मेयो आणि बर्गर ब) फेड्रिक टेलर क) मस्टरबर्ग ड) यापैकी नाही
- II) उत्पादनस्थळ कारखाना हे _____ उत्पादन पद्धतीचे वैशिष्ट आहे.
अ) सरंजामशाही ब) संघ क) कारखाना ड) यापैकी नाही
- III) कारखाना उत्पादन पद्धतीची सुरुवात _____ शतकात झाली.
अ) १७ व्या ब) १८ व्या क) १९ व्या ड) २० व्या
- IV) खालीलपैकी कोणते औपचारिक संघटनेचे वैशिष्ट नाही ?
अ) व्यक्तीगत संबंध ब) लवचिकता क) श्रमविभाजन ड) यापैकी नाही
- V) संघपद्धतीचा अस्त _____ या शतकात झाला.
अ) १७ व्या ब) १८ व्या क) १९ व्या ड) यापैकी नाही
- VI) संघटनेचे प्रकार _____ आहेत.
अ) २ ब) ३ क) ४ ड) ५
- VII) औद्योगिक समाजशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
अ) उपयोजित ब) शुद्ध क) क्रियाशील ड) यापैकी नाही
- VIII) मॅक्स वेबरने _____ ची वैशिष्टे मांडली.
अ) कारखाना पद्धती ब) सरंजामशाही पद्धती
क) नोकरशाही ड) यापैकी नाही
- IX) “फंडामेंटल्स ऑफ इंडस्ट्रियल सोशियॉलाजी” या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) अँडम स्मिथ ब) मॅक्स वेबर क) पी. गिलबर्ट ड) यापैकी नाही
- X) औद्योगिक क्रांती _____ शतकात घडून आली.
अ) १७ व्या ब) १८ व्या क) १९ व्या ड) २० व्या

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- I) गृहउद्योग उत्पादन पद्धतीची व्याख्या द्या.
- II) शास्त्रीय व्यवस्थापन दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
- III) अनौपचारिक संघटन म्हणजे काय ?
- IV) कारागिर संघाची रचना सांगा.
- V) औद्योगिक नोकरशाही म्हणजे काय ?
- VI) कार्यकारीवर येणारे ताण-तणाव कोणते ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

- I) औद्योगिक समाजशास्त्राचे स्वरूप
- II) गृहउद्योग उत्पादन पद्धती
- III) हेन्री फेयॉलचा औद्योगिक संघटनाचा सिद्धांत
- IV) कार्यकारीच्या ईच्छा-आकांक्षा
- V) उद्योगधंद्यातील अधिकारी तंत्राची रचना
- VI) औद्योगिक व्यवस्थापनाची संकल्पना.

४. अ) औद्योगिक समाजशास्त्र म्हणजे काय ? ते सांगून औद्योगिक समाज शास्त्राचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) कारखाना उत्पादन पद्धती म्हणजे काय ? ते सांगून कारखाना उत्पादन पद्धतीच्या वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. औद्योगिक नोकरशाहीची व्याख्या देऊन औद्योगिक नोकरशाहीची उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – III) (Spl.) (Semester – V) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – XI) (New)
Introduction to the Structure and Function of Modern English

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternatives. 10
- i) _____ nouns refer to things that can be counted and can therefore have plural form.
a) Count b) Abstract c) Common d) Proper
 - ii) After he had drunk the whisky, the drunk was very drunk indeed. The underlined word is _____
a) verb b) an adjective c) a noun d) an adverb
 - iii) The plural form of the word 'criterion' is _____
a) criterion b) criteria c) criterias d) criterions
 - iv) _____ functions as postmodifier in NP, Ajp and AVP.
a) GP b) PP c) VP d) AVP
 - v) Iron is Most useful of all metals. The underlined phrase is _____
a) an NP b) an Ajp c) an AVP d) app
 - vi) He ate a very large slice of bread. The underlined PP functions as _____ in the phrase.
a) Object b) Adverbial c) Subject d) Modifier
 - vii) The eliciting question for adverbial type of frequency is _____
a) How long b) How often c) When d) Where

II) Identify any three Ajp's in the following passage and give form and function labels.

Tolstoy and Gandhi are very great and immortal indeed. Their ideas, deeds and names will be extremely inspiring. They have taken very rigorous efforts to teach mankind the importance of peace.

III) Identify the underlined phrases in the following sentences and give them form and function labels.

- a) This place is rather too hot for comfort.
- b) The monsoon arrived more quickly than last year.
- c) Gopal's wife is a very kind woman.

B) Answer **any two** of the following.

4

I) Change the following into the passive voice.

- a) Rahul is watching football match on T.V.
- b) Finish the work quickly.

II) Frame Wh questions on the underlined elements in the following sentences.

- a) This Monkey likes bananas.
- b) My cousin lives in Canada.

III) Identify clause elements in the following sentences :

- a) She is very busy these days.
- b) We elected him our group leader.

4. Explain the concept of main phrase and subordinate phrase with suitable examples. 10

OR

What is a VP ? Explain its structure and function with suitable examples.

5. Write a detailed note on basic clause patterns with suitable illustrations. 10

SLR-X – 510

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – XI) (New)
भाषा विज्ञान

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दर्शाए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10
- 1) भाषा _____ वस्तु है।
अ) धार्मिक
क) सांस्कृतिक
ब) सामाजिक
ड) व्यावहारिक
- 2) भाषा की व्युत्पत्ति _____ के 'भाव्' धातु से हुई है।
अ) ग्रीक
ब) लैटिन
क) प्राकृत
ड) संस्कृत
- 3) अंग्रेजी के 'National Language' का हिंदी पर्यायवाची शब्द _____ है।
अ) राष्ट्र भाषा
क) विदेशी भाषा
ब) परिनिष्ठित भाषा
ड) आदर्श भाषा
- 4) केंद्रीय और प्रादेशिक सरकारों द्वारा पत्र व्यवहार, राज्य कार्य के लिए लिखावटी के काम में लाई जानेवाली भाषा को _____ कहते हैं।
अ) राष्ट्र भाषा
ब) परिनिष्ठित भाषा
क) विदेशी भाषा
ड) राज भाषा
- 5) शारीरिक विभिन्नतावाद के कारण व्यक्तियों के _____ में भिन्नता दिखायी देती है।
अ) श्रवण यंत्र
ब) ध्वनि यंत्र
क) उच्चारण
ड) श्रवण
- 6) इरानी भाषा में 'स' के स्थान पर _____ का प्रयोग होता है।
अ) श
ब) ष
क) ह
ड) ख
- 7) ब्रज बोली _____ की सबसे महत्वपूर्ण बोली है।
अ) पश्चिमी हिंदी
क) राजस्थानी हिंदी
ब) पूर्वी हिंदी
ड) बिहारी हिंदी

P.T.O.

- 8) 'बेगम' _____ शब्द का उदाहरण है।
 अ) तत्सम ब) तद्भव क) देशज ड) विदेशी
- 9) जो शब्द न तो प्राचीन आर्य भाषा से आए हैं और न ही विदेशी हैं उन्हें _____ कहा जाता है।
 अ) तत्सम ब) तद्भव क) देशज ड) विदेशी
- 10) देवनागरी लिपि का सर्व प्रथम प्रयोग _____ ने एक शिलालेख में किया है।
 अ) सम्राट अशोक ब) राजा जयभट्ट
 क) चंद्रगुप्त ड) हर्षवर्धन
2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। 10
- 1) भाषा की कोई एक परिभाषा बताइए।
 - 2) राज भाषा किसे कहते हैं ?
 - 3) तत्सम शब्द से क्या तात्पर्य है ?
 - 4) ब्रज बोली का क्षेत्रीय विस्तार स्पष्ट कीजिए।
 - 5) भाषा विकास के प्रमुख चारवादों के नाम लिखिए।
 - 6) 'हिंदी' शब्द की व्युत्पत्ति स्पष्ट कीजिए।
3. टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 10
- 1) परिनिष्ठित भाषा।
 - 2) प्रयत्न लाघव।
 - 3) खड़ी बोली।
4. हिंदी भाषा के उद्भव और विकास को विस्तार से लिखिए। 10
- अथवा**
- देवनागरी लिपि का संक्षेप में विकास बताते हुए उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।
5. भाषा की परिभाषा बताते हुए उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए। 10
-

SLR-X – 511

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – V) Examination, 2015
KANNADA
(Special Paper – XI) (New)
Kannada Folk Literature

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಸಾವಿರ ಮಾತಿನ ಸರದಾರ

1) ಗಾದೆ 2) ಒಗಟು 3) ಒಡಬು 4) ಒಡಪು

2) ಫೋಕ್‌ಲೋರ್ ಪದದ ಜನಕ

1) ಹಾಮಾನಾ 2) ವಿಲಿಯಂ ಥಾಂಪ್
3) ಗ್ರಿಮ್ ಸಹೋದರರು 4) ಹಾಬ್ಸ್

3) ಸಣ್ಣಾಟದ ಪ್ರಧಾನ ವಾದ್ಯ

1) ತಬಲಾ 2) ಪೇಟಿ 3) ದಮ್ಮಡಿ 4) ಡಪ್ಪು

4) ಕತೆ ಇಲ್ಲದ ಊರಿಲ್ಲ _____ ಇಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲ.

1) ಸತಿ 2) ವೃಥೆ 3) ನೋವು 4) ಸಾಲ

5) ಒಗಟಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ _____ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

1) ಗೂಢೋಕ್ತಿ 2) ಪ್ರಬಂಧ 3) ಪ್ರಹೇಲಿಕೆ 4) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

6) ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ

1) ಒಗಟು 2) ಕತೆ 3) ಗೀತೆ 4) ಗಾದೆ

7) ಇದು ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ

1) ಬುಲಾಯಿ 2) ಹಂತಿ 3) ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ 4) ಕೋಲಾಟದ ಪದ

P.T.O.

- 8) ಅಮ್ಮನ ಸೀರೆ ಮಡಿಸಾಕಾಗೊಲ್ಲ ಅಪ್ಪನ ದುಡ್ಡು ಎಣಿಸಾಕಾಗೊಲ್ಲ
 1) ಹುಣಸೆ ಹಣ್ಣು-ಬೀಜ
 2) ರೊಕ್ಕ-ರೂಪಾಯಿ
 3) ಮುಗಿಲು-ಚುಕ್ಕೆ
 4) ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯ

- 9) Lore ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
 1) ಜನಪದ
 2) ಜ್ಞಾನ
 3) ಜನಪದ ನೃತ್ಯ
 4) ವೈದ್ಯ

- 10) ಹಾಸಿಗಿದ್ದಷ್ಟು _____ ಚಾಚು.
 1) ಕೈ
 2) ತಲೆ
 3) ಮೈ
 4) ಕಾಲು

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10

- 1) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೇನು ?
- 2) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
- 3) ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- 4) Folk ಮತ್ತು Folklore ಎಂಬ ಪದಗಳ ಕನ್ನಡದ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳಾವುವು ?
- 5) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- 6) ಹಾಮಾನಾ ಅವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಬರೆಯಿರಿ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10

- 1) ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳು.
- 2) ಒಡಪು.
- 3) ಒಗಟು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10

- 1) 'ವೇದ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಾಗದು' - ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.
- 2) ಜನಪದ ಕತೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10

- 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾಯಿ ಬೇರು' ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.

SLR-X – 512 A

Seat
No.

B.A. III (Semester – V) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – XI (अ)) (New)
मराठी लोकसाहित्य पूर्वार्ध

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न:

१०

- १) 'लोकसाहित्याचे स्वरूप' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) प्रभाकर मांडे ब) शरद व्यवहारे क) दुर्गा भागवत ड) विश्वनाथ शिंदे
- २) 'जातककथा' मध्ये कोणाच्या पूर्वजन्माचे वर्णन करणाऱ्या गोष्टी येतात ?
अ) महावीर ब) गौतम बुद्ध क) येशु ख्रिस्त ड) यापैकी नाही
- ३) 'लोकगीत' ही संज्ञा सर्व प्रथम कोणी योजिली ?
अ) साने गुरूजी ब) शरद व्यवहारे क) वि.का. राजवाडे ड) तारा भवाळकर
- ४) गोंधळ या विधीनाट्या कोणते वाद्य वापरले जाते ?
अ) ढोलकी ब) हलगी क) डफ ड) संबळ
- ५) 'सुंबरान मांडिलं गा सुंबरानं मांडिलं' हे पालुपद कोणत्या गीतात वापरतात ?
अ) धनगरी गीत ब) गोंधळी गीत क) पोतराजी गीत ड) भराड गीत
- ६) 'वेताळपंचविशी' या ग्रंथाची रचना कोणी केला ?
अ) सोमदेव ब) विष्णुशर्मा क) शिवदास ड) गुणाढ्य
- ७) 'वाघ्या' हा कोणत्या लोकदेवतेचा उपासक असतो ?
अ) खंडोबा ब) भैरोबा क) म्हसोबा ड) जोतिबा
- ८) लोकसाहित्याचे स्वरूप आणि विवेचन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) कृष्णा इंगोले ब) पुरुषोत्तम कालभूत
क) धोंडिराम वाडकर ड) डॉ. अनिल सहस्त्रबुद्धे

P.T.O.

९) प्राणी या प्रतिमा वापरून कोणत्या कथा तयार होतात ?

अ) नीतीकथा ब) हास्यकथा क) दैवतकथा ड) परीकथा

१०) 'भलरीगीत' हे कोणत्या प्रसंगी गायिले जाते ?

अ) सण उत्सव ब) विधी क) श्रम ड) यापैकी नाही

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच).

१०

१) स्त्रियांनी घ्यावयाचे दोन उखाणे सांगा.

२) विधीनाट्यातील कोणतेही चार वाद्ये सांगा.

३) Folklore साठी भारतीय अभ्यासकांनी कोणत्या संज्ञा सुचविल्या ?

४) नाते संबंधाविषयी चार म्हणी लिहा.

५) लोकगीतांचे दोन विशेष लिहा.

६) मराठी लोककथांचे चार प्रकार सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

१०

१) धनगरीओवी गीतांचे विशेष सांगा.

२) व्रत वैकल्ये कथांचे स्वरूप लिहा.

३) मराठी कथागीतांचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

४. लोकसाहित्याची संज्ञा स्पष्ट करून व्याप्ती साधार सांगा.

१०

किंवा

लोककथांचे स्वरूप सांगून दंतकथांचे वेगळेपण लिहा.

५. 'वासुदेव' आणि 'गोंधळ' या विधीनाट्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

१०

६) विष्णुगुप्त चाणक्य याने कोणते अर्थशास्त्र लिहिले ?

अ) कौटिल्याचे

ब) गरिबांचे

क) कौथिल्याचे

ड) चंद्रगुप्ताचे

७) सदानंद पुंडगे यांचे 'गंगमन' हे पुस्तक कोणत्या प्रकाशनाने प्रसिद्ध केले आहे ?

अ) राजहंस

ब) सुविधा

क) कॉन्टिनेंटल

ड) पद्मगंधा

८) 'दुर्गा देवीचा दुष्काळ' किती वर्षे टिकला ?

अ) अकरा

ब) बारा

क) तेरा

ड) चौदा

९) 'निधर्मी' कविता संग्रहाचे कवी कोण ?

अ) फ. म. शहाजिंदे

ब) फ. मु. शिंदे

क) प्रकाश होळकर

ड) संतोष पद्माकर पवार

१०) 'आलीस आहेस तर अशी रिकामी जाऊ नकोस, पाहिजे तर थोडंसं दुःख उसनं घेऊन जा'

या. ज. वि. पवार यांच्या ओळी कुणाला उद्देशून आहेत ?

अ) प्रेयसीला

ब) पत्नीला

क) आईला

ड) कवितेला

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (सहापैकी पाच)

१०

१) दलित कवितेची प्रेरणा सांगा.

२) दलित कवितेच्या प्रेमविषयक जाणिवांची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

३) दलित कवितेच्या विद्रोहामागची दोन कारणे लिहा.

४) 'बाण्या' चे मंत्र कोणकोणत्या वेळी म्हटले जातात ?

५) सदानंद देशमुख यांच्या 'बारोमास' ची इंद्रजित भालेराव यांनी सांगितलेली दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

६) म. फुले यांच्या 'कुळंबीण' या कवितेची भालेरावांनी सांगितलेली दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) : १०
- १) वामन निंबाळकर यांच्या 'माय' कवितेचा आशय उलगडून दाखवा.
- २) नामदेव ढसाळ यांची कविता.
- ३) 'संताचे शेत' या लेखातील इंद्रजित भालेराव यांचे विचार स्पष्ट करा.
४. मराठी दलित कवितेची कोणती वैशिष्ट्ये 'मराठी दलित कविता' या संग्रहात आढळतात ? १०

किंवा

शिकाम्यापासून शेतकऱ्यापर्यंत माणसाचा झालेला प्रवास इंद्रजित भालेरावांनी कसा उलगडून दाखवला आहे ?

५. 'अस्पृश्यतेचे दुःख, व्यवस्थेबद्दलची चीड आणि परंपरेला नकार मराठी दलित कवितेत असून भरला आहे', या विधानाचा सविस्तर परामर्श द्या. १०

SLR-X – 513

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
SANSKRIT (Special Paper – XI) (New)
प्राचीन उत्कीर्ण लेख व्याकरण व संज्ञापन कौशल्य पुराभिलेखविद्य
ब्राह्मी लिपी

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) **Answers to all questions should be written in one and the same answerbook.**

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

1. योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

10

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) जटा, धन, क्रम इ. वेदाच्या आठ _____ आहेत.

a) लिपी

b) विकृति

c) भाग

d) प्रकार

2) भारतात लेखन साहित्य म्हणून सर्वप्रथम _____ चा उपयोग झाला.

a) भूर्जपत्र

b) ताडपत्र

c) तांबे

d) सोने

3) _____ म्हणजे विशिष्ट झाडाची साल होय.

a) भूर्जपत्र

b) ताडपत्र

c) पट

d) वल्कल

4) नेपाळमधील ताडपत्रावरचे स्कंदपुराण _____ शतकातील आहे.

a) ७

b) १०

c) ११

d) ४

P.T.O.

- 5) श्रीहर्षानि सोमकुंडका गाव _____ म्हणून ब्राह्मणांना दिले.
 a) भेट b) अग्रहार
 c) दान d) बक्षीस
- 6) इष्टिका म्हणजे _____ होय.
 a) वीट b) फळी
 c) यष्टी d) चौकोन
- 7) हर्षवर्धनाच्या भावाचे नाव _____ होते.
 a) यशवर्धन b) नरवर्धन
 c) राज्यवर्धन d) आदित्यदास
- 8) अश्मयुगात _____ हत्यारे होती.
 a) दगडी b) जीवाश्म
 c) लोखंडी d) धातूची
- 9) हर्षवर्धनाच्या वडिलांचे नाव _____ होते.
 a) राज्यवर्धन b) प्रभाकरवर्धन
 c) नरवर्धन d) यशोवर्धन
- 10) जुन्या पण उपयुक्त कागदपत्रांचे जतन करण्याची जागा म्हणजे _____ होय.
 a) मंदिरे b) अभिलेखागार
 c) पुरातत्त्व d) प्रदर्शनी

2. टिप्पणी लिखत (केवल ५) :

टीपा लिहा (फक्त ५)

- 1) अभिलेख
- 2) वीट
- 3) सोने
- 4) नाणी
- 5) राज्यवर्धन
- 6) खापरे.

3. A) देवनागर्यां लिप्यन्तरं कुरुत ।

5

देवनागरीत परिवर्तन करा.

1) ४८

2) ८८

3) ६६

4) ८८

5) ८८

B) ब्राह्मीलिप्यां लिखत ।

5

ब्राह्मी लिपीत लिहा.।

1) काजू

2) रावण

3) कीर्ती

4) हलवाई

5) मुख.

4. पुरातत्त्व विक्षेचे महत्त्व सांगा.

10

किंवा

सम्राट हर्षवर्धनाच्या लेखाची माहिती द्या.

5. पुराभिलेखागाराचा परिचय द्या.

10

SLR-X – 515

Seat
No.

**B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (New)
Indian Tourism (Special Paper – XI)**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select the appropriate word :

10

- 1) _____ was the main purpose for the tourist to visit India during Mourya period.
A) For getting secret information
B) For education
C) Spread religions
D) For study Buddhism
- 2) Development of tourism is the aim of _____.
A) UNO B) SAARK C) W.H.O. D) NATO
- 3) Buddhist philosophy was mainly studied in _____ University.
A) Vikramshila B) Nalanda C) Taxashila D) Kashi
- 4) National Unity can be achieved by _____ tourism.
A) Foreign B) Internal C) Individual D) Political
- 5) Indian tourism Development Corporation was established in _____.
A) 1966 B) 1975 C) 1971 D) 1955
- 6) _____ is the most important factor for the tourist guide.
A) Education B) VISA C) Social talent D) Nationality

P.T.O.

- 7) _____ caves are near of Mumbai city.
A) Bhage B) Karle C) Pandav D) Elephanta
- 8) In _____ caves we find the Sangam of three great cultures.
A) Ellora B) Ter C) Pitalkhore D) Ajantha
- 9) Ajantha is the tourist place situated in _____ District.
A) Ahamadnagar B) Beed C) Aourangabad D) Jalgaio
- 10) _____ is the world heritage movement in Maharashtra.
A) Pune B) Ajantha C) Bhage D) Raygarh
2. Write short answers on **any four** of the following : **8**
- 1) Give the tourist important in modern life.
 - 2) Explain the definition of tourism.
 - 3) State the educational importance of tourism.
 - 4) Explain the tourist Agencies.
 - 5) State the function of state.
 - 6) Explain the Bhase caves.
3. Write short notes **any four** of the following : **12**
- 1) Purpose of tourism.
 - 2) Economic importance of tourism.
 - 3) Social importance of tourism.
 - 4) Central Tourism Department.
 - 5) Karle.
 - 6) Kailash temple at Ellora.
4. Describe the cultural and political importance of tourism. **10**
- OR
- Explain the importance of qualification and qualities of tourism guides.
5. State the importance of Ajantha caves as the place of tourist interest. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) मौर्य काळात पर्यटक _____ चा उद्देशाने भारताला भेट देत असत.
अ) गुप्त माहिती मिळविण्यासाठी
ब) शिक्षण
क) धर्मप्रसार
ड) बौद्ध धर्माच्या अभ्यास
- २) पर्यटन विकासा हे _____ चा मुख्य उद्दिष्ट आहे.
अ) संयुक्त राष्ट्रसंघ
ब) सार्क
क) जागतिक आरोग्य संघटना
ड) नाटो
- ३) बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास प्रामुख्याने _____ चा विद्यापीठात केला जात असे.
अ) विक्रमशिला
ब) नालंदा
क) तक्षशिला
ड) काशी
- ४) राष्ट्रीय एकात्मता _____ चा पर्यटनामध्ये साध्य केली जाते.
अ) परदेशातील
ब) अंतर्गत
क) वैयक्तिक
ड) राजकीय
- ५) भारतीच पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९६६
ब) १९७५
क) १९७१
ड) १९५५
- ६) पर्यटन मार्गदर्शक व्यक्तीसाठी _____ हा गुण असणे आवश्यक आहे.
अ) शिक्षण
ब) व्हिसा
क) सामाजिक ज्ञान
ड) राष्ट्रीयत्व
- ७) मुंबई शहरा जवळ _____ लेणी आहे.
अ) भाजे
ब) कार्ले
क) पांडव
ड) एलिफंटा
- ८) तीन महान संस्कृतीचे अद्वितीय संगम _____ चा लेणीमध्ये झालेला आहे.
अ) वेरूळ
ब) तेर
क) पितळखोरे
ड) अजंठा

९) अजंठा हे पर्यटन स्थळ _____ जिल्हात आहे.

अ) अहमदनगर ब) बीड क) औरंगाबाद ड) जळगाव

१०) _____ हे एक महाराष्ट्रातील जागतिक वाटसा स्थळ आहे.

अ) पूणे ब) अजंठा क) भाजे ड) रायगड

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

१) आधुनिक जीवनातील पर्यटनाचे स्थान सांगा.

२) पर्यटनाच्या व्याख्या सांगा.

३) पर्यटनाचे शैक्षणिक महत्त्व सांगा.

४) पर्यटन एजन्सीची माहिती लिहा.

५) राज्यपर्यटन विभागाची कार्ये सांगा.

६) भाजे लेणीची थोडक्यात माहिती लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टीपा लिहा :

१२

१) पर्यटनाचे उद्दिष्ट्ये.

२) पर्यटनाचे आर्थिक महत्त्व.

३) पर्यटनाचे सामाजिक महत्त्व.

४) केंद्रीय पर्यटन विभाग.

५) कार्ले.

६) वेरूल येथील कैलास मंदिर.

४. पर्यटनाचे सांस्कृतिक व राजकीय महत्त्व सांगा.

१०

किंवा

पर्यटक मार्गदर्शकासाठी आवश्यक असणारी पात्रता व गुण सांगा.

५. पर्यटनाचे आकर्षक स्थळ म्हणून अजंठा लेणीचे महत्त्व विशद करा.

१०

SLR-X – 516

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – XI)
Agricultural Economics

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence. 10
- 1) Milk revolution is known as
 - a) Green revolution
 - b) Industrial revolution
 - c) White revolution
 - d) None of these
 - 2) _____ is the latest and new technology in agriculture.
 - a) Use of cattle wealth in agriculture
 - b) More use of labour
 - c) Bio-technology
 - d) None of these
 - 3) Livestock occupation is the base of
 - a) Dairy
 - b) Horticulture
 - c) Fisheries
 - d) None of these
 - 4) The proportion of agricultural inputs and agricultural output is known as
 - a) Average productivity
 - b) Marginal productivity
 - c) Agricultural productivity
 - d) Total proportion
 - 5) Indian stands _____ in the fisheries in the world.
 - a) First
 - b) Second
 - c) Third
 - d) Fourth
 - 6) In which state of India the impact of green revolution is greater ?
 - a) Maharashtra and Bihar
 - b) Madhya Pradesh
 - c) Assam
 - d) None of the above
 - 7) _____ is the national level board functioning in the marketing of milk.
 - a) FDC
 - b) NDDB
 - c) ARCI
 - d) RRB

P.T.O.

- 8) _____ is known as a programme of seeds yielding more production.
a) HYVP b) FDC c) NDDDB d) None of these
- 9) In milk production India stand at _____ number.
a) First b) Second c) Third d) None of these
- 10) _____ development is depending on the development of agriculture.
a) Tourism b) Industrial c) Services d) Transport

2. Give short answers (**any four**) :

8

- 1) Define dry land farming.
- 2) Give the equation of measuring land productivity.
- 3) State sources or irrigation to Indian agriculture.
- 4) Green revolution in India in which year it takes place ?
- 5) In which sector maximum Indian population is working ?
- 6) State agro based industries.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Importance of milk production.
- 2) Uses of Bio-technology.
- 3) The progress of cattle wealth in India.
- 4) Importance of floriculture farming.
- 5) Agro based industries.
- 6) Explain the factors affecting Indian cropping pattern.

4. A) Explain the merits and demerits of green revolution in India.

10

OR

B) Explain the features of rural economy.

5. Explain the reasons of low productivity of Indian agriculture.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा.

10

1) दुग्ध क्रांतीला _____ या नावाने संबोधले जाते.

अ) हरीत क्रांती

ब) औद्योगिक क्रांती

क) धवल क्रांती

ड) यापैकी नाही

2) शेतीचे नवीन तंत्रज्ञान _____ हे होय.

अ) शेतीमध्ये पशुधनाचा वापर

ब) मनुष्यबळाचा अधिक वापर

क) जैव तंत्रज्ञान

ड) यापैकी नाही

3) पशुपालन हा व्यवसाय _____ या व्यवसायाचा पाया आहे.

अ) डेअरी

ब) फळबाग

क) मासेमारी

ड) यापैकी नाही

4) शेती उत्पादनासाठी लागणारे घटक व शेतीतील उत्पादन यांच्या प्रमाणाला _____ असे म्हणतात.

अ) सरासरी उत्पादकता

ब) सीमांत उत्पादकता

क) शेती उत्पादकता

ड) एकूण उत्पादन

5) जगात मासे उत्पादनात भारताचा _____ क्रमांक लागतो.

अ) पहिला

ब) दुसरा

क) तिसरा

ड) चौथा

6) भारतात _____ राज्यात हरितक्रांतीचा प्रभाव अधिक जाणवतो.

अ) महाराष्ट्र व बिहार

ब) मध्यप्रदेश

क) आसाम

ड) वरीलपैकी नाही

7) _____ ही राष्ट्रीय स्तरावरील दुधाचे विपणन करणारी संस्था आहे.

अ) FDC

ब) NDDB

क) ARCI

ड) RRB

8) अधिक उत्पादन देणाऱ्या बियाव्यांचा कार्यक्रम _____ या नावाने ओळखला जातो.

अ) HYVP

ब) FDC

क) NDDB

ड) यापैकी नाही

9) भारताचा दुध उत्पादनात _____ क्रमांक आहे.

अ) प्रथम ब) द्वितीय क) तृतीय ड) यापैकी नाही

10) शेती विकासावर _____ विकास अवलंबून असतो.

अ) पर्यटन ब) औद्योगिक क) सेवा ड) वाहतूक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) कोरडजमीन शेतीची व्याख्या सांगा.
- 2) भूमी उत्पादकता मोजण्याचे सूत्र लिहा.
- 3) भारतीय शेतीच्या जलसिंचनाचे स्रोत सांगा.
- 4) भारतात हरित क्रांती कोणत्या वर्षी झाली ?
- 5) भारतातील सर्वात जास्त लोक संख्या कोणत्या क्षेत्रात कार्यरत आहे ?
- 6) कृषी आधारीत उद्योगधंदे सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) दुग्ध व्यवसायाचे महत्व
- 2) जैवतंत्रतानाचे उपयोग
- 3) भारतीय पशुधन व्यवसायाची प्रगती
- 4) फूलशेतीचे महत्व
- 5) कृषी आधारीत उद्योग
- 6) भारतीय पीक रचनेवर परिणाम करणारे घटक.

4. अ) भारतातील हरित क्रांतीचे अनुकूल व प्रतिकूल परिणाम स्पष्ट करा.

10

किंवा

ब) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.

5. भारतीय शेतीची उत्पादकता कमी असण्याची कारणे सांगा.

10

SLR-X – 517

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
HISTORY
Special Paper No. – XI : Historical Documents and Places

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) _____ says 'History is a chain of events'.
a) Carr b) Hegel c) Herder d) Acton
 - 2) _____ says, "History is nothing but class struggle".
a) Renier b) Rowse c) Seely d) Marx
 - 3) _____ wrote a book 'What is History ?'.
a) E.H. Carr b) Carlyle c) Toyanbee d) Metland
 - 4) _____ is not a primary source of history.
a) Inscriptions b) Legends c) Coins d) Balance Sheet
 - 5) To find out the real and eminence meaning of the documents is known as _____ criticism.
a) Positive b) Negative c) Literary d) Non-scientific
 - 6) _____ is the first step in history research process.
a) Classification of sources b) Evaluation of sources
c) Selection of subject d) Analysis
 - 7) History researcher do their work as _____
a) Impartially b) Partially c) Cramped d) Subjectively

P.T.O.

8) Don't use footnote for _____

- a) Statement b) Title c) Punctuation d) Translation

9) In bibliography first write _____ of the writer.

- a) Name b) Initial c) Degree d) Surname

10) _____ types of index useful for researchers.

- a) Two b) Three c) Four d) Five

2. Write the short answers on **any four** of the following questions : **8**

- 1) Write the definition of history by E.H. Carr and Toyanbee.
- 2) Explain history repeats itself.
- 3) What is the primary sources ?
- 4) Give any six names of archaeological sources.
- 5) What is meant by History Research ?
- 6) How to give footnote ?

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Importance of history
- 2) Social history
- 3) External criticism
- 4) Auxiliary sciences of history
- 5) Merits of history researcher
- 6) Advantage of footnote.

4. Discuss various kinds of history. **10**

OR

Review the various steps of history research process.

5. Review the secondary sources of the history. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ च्या मते इतिहास म्हणजे घटनांची साखळी होय.
अ) कार ब) हेगेल क) हर्डर ड) अँक्टन
- २) _____ म्हणतो की, 'इतिहास म्हणजे इतर काही नसून केवळ वर्गसंघर्ष होय'.
अ) रेनियर ब) राउस क) सीली ड) मार्क्स
- ३) 'व्हॉट इज हिस्ट्री' ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) इ. एच. कार ब) कार्लाइल क) टॉयन्बी ड) मेटलाँड
- ४) _____ हे इतिहासाचे प्राथमिक साधन नाही.
अ) शिलालेख ब) दंतकथा क) नाणी ड) जमाखर्च
- ५) कागदपत्राचा खरा व लौकिक अर्थ लावण्यास _____ परीक्षण असे म्हणतात.
अ) होकारात्मक ब) नकारात्मक क) वाङ्मयीन ड) अशास्त्रीय
- ६) _____ ही इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील पहिली पायरी आहे.
अ) साधनांचे वर्गीकरण ब) साधनांचे मुल्यमापन
क) विषय निवड ड) पृथक्करण
- ७) इतिहास संशोधकाने _____ पणे कार्य करावे.
अ) निष्पक्षपाती ब) पक्षपाती क) संकुचित ड) व्यक्तिनिष्ठ
- ८) _____ स तळटीप देऊ नये.
अ) विधाना ब) शीर्षका क) अवतरण ड) भाषांतरा
- ९) संदर्भ ग्रंथाची यादी करताना प्रथम लेखकाचे _____ लिहावे.
अ) नाव ब) आद्याक्षर क) पदवी ड) आडनाव
- १०) संशोधकास _____ प्रकारच्या सूची उपयुक्त ठरतात.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) इ. एच. कार आणि टॉयन्बी यांनी केलेल्या इतिहासाच्या व्याख्या लिहा.
 - २) 'इतिहासाची पुनरावृत्ती होते' स्पष्ट करा.
 - ३) प्राथमिक साधने म्हणजे काय ?
 - ४) कोणत्याही सहा पुरातत्वीय साधनांची नावे सांगा.
 - ५) इतिहास संशोधन म्हणजे काय ?
 - ६) तळटीप कशी द्यावी ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा. १२
- १) इतिहासाचे महत्त्व
 - २) सामाजिक इतिहास
 - ३) बहिरंग परीक्षण
 - ४) इतिहासाची साहाय्यकारी शास्त्रे
 - ५) इतिहास संशोधकाचे गुण
 - ६) तळटीपाचे फायदे
४. इतिहासाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील विविध पायऱ्यांचा आढावा घ्या.
५. इतिहासाच्या दुय्यम संदर्भ साधनांचा आढावा घ्या. १०
-

SLR-X – 518

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
MUSIC (New)
Special Paper – XI : Indian Music

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015

Max. Marks : 25

Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा : 5
- 1) राग भीमपलासचा _____ थाट आहे.
a) खमाज b) काफी c) भैरव d) भैरवी
- 2) भैरव राग _____ यावेळी गातात.
a) प्रातःकाल b) दुपार c) संध्याकाळ d) रात्र
- 3) ताल भजनी _____ मात्रांचा आहे.
a) 4 b) 6 c) 8 d) 10
- 4) सुगम संगीतासाठी _____ व _____ हे ताल वाजवितात.
a) केरवा, दादरा b) त्रिताल, झपताल
c) एकताल, रूपक d) चौताल, धमार
- 5) हरिहरन प्रसिद्ध _____ आहे.
a) शास्त्रीय गायक b) सुगम गायक c) नट d) पार्श्वगायक
2. राग भैरव किंवा भीमपलास छोटा ख्यालचे स्वरलेखन करा. 6
3. a) राग भैरव/भीमपलास रागाची शास्त्रीय माहिती लिहा. 2
b) ताल त्रिताल किंवा दादरा ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 2
4. आकड्यात 3 मध्ये 2 ची लयकारी लिहिणे. 5
किंवा
भीमपलास रागाच्या 5 ताना लिहा.
5. ललित कलांमधील संगीत ही श्रेष्ठ कला आहे यावर आपले मत व्यक्त करा. 5
-

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XI)
Western Political Thought**

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10

- 1) Plato has explained his concept of justice in his _____ book.
A) The Republic
B) The Politics
C) The Laws
D) Das Capital
- 2) _____ was Plato's teacher.
A) Aristotle
B) Socrates
C) Ariston
D) Megara
- 3) John Locke is _____ thinker.
A) French
B) British
C) German
D) Spanish
- 4) _____ considered as Father of Political Science.
A) Plato
B) Machiavelli
C) Aristotle
D) Rousseau
- 5) Plato's Justice concept is completely based on _____.
A) Justice
B) Law
C) Morality
D) Politics
- 6) The book 'The Laws' has been written by _____.
A) Gabriel Almond
B) Plato
C) Robert Dahl
D) J. S. Mill
- 7) 'Man is Social Animal' said _____.
A) Marx
B) Aristotle
C) Plato
D) Machiavelli

- 9) 'तत्त्वज्ञ राजाची' संकल्पना कोणाची आहे ?
 अ) ऑरिस्टॉटल
 ब) हॉब्ज
 क) माक्याव्हेली
 ड) प्लेटो
- 10) 'दुटप्पी नितिमत्ता' ही संकल्पना कोणाची आहे ?
 अ) ऑरिस्टॉटल
 ब) मार्क्स
 क) माक्याव्हेली
 ड) प्लेटो

2. एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) ऑरिस्टॉटलचे नागरिकत्वासंबंधी विचार स्पष्ट करा.
- 2) प्लेटोच्या आदर्श राज्याची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- 3) हॉब्जच्या सामाजिक कराराची 2 वैशिष्ट्ये सांगा.
- 4) ऑरिस्टॉटलला राज्यशास्त्राचा जनक का म्हटले जाते ?
- 5) ऑरिस्टॉटलने क्रांतीचे कोणते प्रकार सांगितले ?
- 6) हॉब्जच्या मते सार्वभौमत्त्वाचे प्रकार कोणते ?

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) उच्च शिक्षण - प्लेटो
- 2) सामाजिक करार - जॉन लॉक
- 3) ऑरिस्टॉटलचे राजकीय परिवर्तनाचे चक्र
- 4) हॉब्जचे नैसर्गिक अवस्थेविषयीचे विचार
- 5) माक्याव्हेलीचे मानवी स्वभाव
- 6) प्लेटोचा तत्त्वज्ञ राजा.

4. प्लेटोचे शिक्षण विषयक विचार स्पष्ट करा.

10

किंवा

माक्याव्हेलीचे मनुष्य स्वभावाविषयीचे विचार स्पष्ट करा.

5. थॉमस हॉब्जच्या सामाजिक करार सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

10

SLR-X – 520

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHILOSOPHY (Special Paper – XI) (A)
Traditional Logic and Scientific Method

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket : **10**
- 1) Logic is _____ science.
(Normative, Natural, Positive, Verbal)
 - 2) In logic evidences are called _____
(Words, Terms, Conclusion, Premises)
 - 3) Universal Affirmative proposition is called _____
(A, E, I, O)
 - 4) Syllogism is _____ inference.
(Mediate, Conversion, Obversion, None of these)
 - 5) Syllogism consists _____ terms.
(3, 4, 5, 6)
 - 6) There are _____ kinds of dilemma.
(3, 4, 5, 6)
 - 7) Contradictory of white is _____
(Red, Blue, Green, Non white)
 - 8) _____ is property of proposition.
(Valid, Invalid, Truth, None of these)
 - 9) There are _____ constituents in categorical proposition.
(3, 4, 5, 6)
 - 10) Conclusion is General in _____ Inference.
(Conversion, Obversion, Syllogism, Inductive)

P.T.O.

2. Write short answers (**any 4**) : **8**
- 1) What is term ?
 - 2) What is truth ?
 - 3) Define proposition.
 - 4) Give an example of Deductive Inference.
 - 5) What are the constituents of proposition ?
 - 6) What is conversion ?
3. Write short notes (**any 4**) : **12**
- 1) Form and matter.
 - 2) Inductive Inference.
 - 3) Mediate Inference.
 - 4) Distribution of terms.
 - 5) Disjunctive propositions.
 - 6) Characteristics of proposition.
4. Distinguish between contrary and contradictory terms. **10**
- OR
- Explain the fourfold classification of proposition.
5. Explain complex constructive Dilemma. **10**

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा : **१०**
- १) तर्कशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
(आदर्शवादी, नैसर्गिक, वस्तुनिष्ठ, शाब्दिक)
 - २) तर्कशास्त्रात पुराव्यांना _____ असे म्हणतात.
(शब्द, पदे, निष्कर्ष, आधार विधाने)

- ३) सामान्य आस्तिवाची विधानाला _____ असे म्हणतात.
(A, E, I, O)
- ४) संविधान हे _____ अनुमान आहे.
(व्यवहित, परिवर्तन, प्रतिवर्तन, यापैकी नाही)
- ५) संविधाना मध्ये _____ पदे असतात.
(३, ४, ५, ६)
- ६) उभयापत्तीचे _____ प्रकार आहेत.
(३, ४, ५, ६)
- ७) श्वेत चा व्याघाती _____ आहे.
(लाल, निळा, हिरवा, अश्वेत)
- ८) _____ हा विधानाचा गुणधर्म आहे.
(युक्त, अयुक्त, सत्यता, यापैकी नाही)
- ९) निरूपाधिक विधानाचे _____ घटक असतात.
(३, ४, ५, ६)
- १०) निष्कर्ष हा _____ अनुमाना मध्ये सामान्य असतो.
(परिवर्तन, प्रतिवर्तन, संविधान, विगामी)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

- १) पद म्हणजे काय ?
- २) सत्यता म्हणजे काय ?
- ३) विधानाची व्याख्या द्या.
- ४) निगामी अनुमानाचे उदाहरण द्या.
- ५) विधानाचे घटक कोणते ?
- ६) परिवर्तन म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (को. ४) : १२
- १) आकार आणि आशय.
 - २) विगामी अनुमान.
 - ३) व्यवहित अनुमान.
 - ४) पदांची व्याप्ती.
 - ५) विकल्प विधान.
 - ६) विधानाची वैशिष्ट्ये.
४. विरोधी आणि व्याघाती पदे यातील भेद स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- विधानांची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा.
५. संकीर्ण विधायक उभयापत्ती स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – V) (New) Examination, 2015
PHYSICAL EDUCATION (Special Paper – XI)
Dietetics and Hygiene

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 3.30 p.m.

Max. Marks : 25

1. Choose the correct alternative. (**Each one** mark) **5**

- 1) _____ is the work of proteins.
a) Increase in preventing disease b) Increase in efficiency
c) Recovery of body d) All above
- 2) _____ includes in fats.
a) Oil b) Ghee c) Butter d) All above
- 3) _____ is not a kind of vitamins.
a) S b) A c) C d) B
- 4) Deficiency of vitamin _____ is responsible for “Scurvy”.
a) C vitamin b) B vitamin c) A vitamin d) D vitamin
- 5) Weightlifter always prefer _____ in diet.
a) carbohydrates b) fats
c) mineral d) proteins

2. Give the short answer (**any five**) : **10**

- 1) Rickets is the result of deficiency of which vitamin ?
- 2) What is by malnutrition ?
- 3) Who invented proteins ?
- 4) Write the needs of protein.
- 5) Write the list of First Aid box.
- 6) In triple jump what is the length of running track ?

3. Short notes (any two) :

10

- 1) Vitamin.
- 2) Minerals.
- 3) Malnutrition.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी एक गुण) :

५

१) प्रथिने याचे कार्य _____ आहे.

अ) रोग प्रतिकार सक्ती वाढवणे	ब) कार्य शक्ती निर्माण करणे
क) झीज भरून कडणे	ड) वरील सर्व

२) स्निग्ध पदार्थ म्हणून _____ ओळखले जाते.

अ) तेल	ब) तूप	क) लोणी	ड) वरील सर्व

३) _____ पैकी जीवनसत्वाचा प्रकार नाही.

अ) स	ब) अ	क) क	ड) ब

४) “स्कार्वी” हा रोग _____ कमतरतेमुळे होतो.

अ) “क” जीवनसत्वाच्या	ब) “ब” जीवनसत्वाच्या
क) “अ” जीवनसत्वाच्या	ड) “ड” जीवनसत्वाच्या

५) वेटलिफ्टिंग खेळाडू _____ प्रकारचा जास्तीतजास्त आहार घेतात.

अ) पिष्टमय	ब) स्निग्ध	क) क्षार	ड) प्रथिने

२. थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही पाच) :

१०

- १) “मुडदूस” हा रोग कोणत्या जीवनसत्त्व अभावी होतो ?
- २) कुपोषण म्हाणजे काय ?
- ३) प्रथिनांचा शोध कोणी लावला ?

- ४) प्रथिनांची गरज का असते ?
- ५) प्रथमोपचार पेटीतील साहित्य सांगा.
- ६) ट्रिपल जंपच्या धावण मार्गाची रुंदी आहे.

३. टिपा द्या (कोणतेही दोन) :

१०

- १) जीवनसत्त्वे
 - २) क्षार
 - ३) कुपोषण.
-

SLR-X – 523

Seat
No.

B.A. – III (Semester – V) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – XI) (New)
Rural and Urban Sociology

Day and Date : Wednesday, 28-10-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions.

10

- 1) The subject matter of Rural Sociology includes
 - a) Study of rural social institution
 - b) Study of rural social life
 - c) Study of rural culture
 - d) All the above
- 2) The rural society is fastly changing mainly
 - a) due to change in culture
 - b) due to the impact of mass media
 - c) due to migration
 - d) due to high industrialization
- 3) Which of the following is an example of informal source of taking loan at rural areas ?
 - a) Co-operative Bank
 - b) NABARD
 - c) Sahukar
 - d) Central Bank
- 4) What is the long form of NABARD ?
 - a) National Bank for Agriculture and Rural Development
 - b) National Bank for Agriculture and Resource Development
 - c) National Bank for Asian and Rural Development
 - d) None of the above

P.T.O.

- 5) Who coined the concept of PURA ?
- a) Dr. A.P.J. Abdul Kalam b) Dr. M.M. Singh
c) Dr. V. Sarabhai d) Dr. Satish Dhavan
- 6) MGNREGA is related to
- a) Providing employment to rural masses
b) Rural water and sanitation
c) Rural education
d) Rural health
- 7) Which of the following is not an important feature of landless labour ?
- a) Illiteracy b) Indebtedness
c) Organised d) Low mobility
- 8) In which region of Maharashtra the problem of farmer suicide is relatively high ?
- a) Konkan b) Vidharbha
c) Western Maharashtra d) None of the above
- 9) What is the long form of S.S.A. ?
- a) Sarva Shiksha Abhiyan b) Serva Shiksha Arogya
c) Saral Shiksha Abhiyan d) Samaj Shiksha Abhiyan
- 10) Joint family is the key characteristic of _____ society.
- a) Rural b) Urban
c) Post-modern d) None of these

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is Caste ?
- 2) What is agro-based occupation ?
- 3) What is informal source of loan ?
- 4) What is contract farming ?
- 5) What is rural sociology ?
- 6) What is the long form of MGNREGA ?

3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Rural economy.
 - 2) Rural Education.
 - 3) Rural health and sanitation.
 - 4) 73rd Amendment in Panchayat Raj.
 - 5) Landless labour.
 - 6) PURA.
4. A) Explain the significance of rural sociology. 10
- OR
- B) Explain the important features of organic farming in India.
5. Explain the nature and causes of farmer suicide in rural India. 10

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. बहुपर्यायी प्रश्न : १०
- १) ग्रामीण समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय खालील घटकांशी निगडीत आहे.
a) ग्रामीण सामाजिक संस्थांचा अभ्यास	b) ग्रामीण सामाजिक जिवाचा अभ्यास
c) ग्रामीण संस्कृतीचा अभ्यास	d) वरील सर्व
- २) ग्रामीण समाज हा तिब्रतेने बदलत आहे तो प्रामुख्याने
- a) संस्कृतीतील झालेल्या बदलामुळे
 - b) प्रसार माध्यमांच्या झालेल्या प्रभावामुळे
 - c) स्थलांतरामुळे
 - d) तिब्र औद्योगीकरणामुळे

- ३) खालीलपैकी कोणते ग्रामीण समाजातील कर्ज घेण्याचे आनौपचारिक स्रोत मानले जाते ?
 a) सहकारी बँक b) नाबार्ड c) साहुकार d) केंद्रीय बँक
- ४) नाबार्ड (NABARD) चे विस्तारीत नाव काय आहे ?
 a) National Bank for Agriculture and Rural Development
 b) National Bank for Agriculture and Resource Development
 c) National Bank for Asian and Rural Development
 d) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ५) पुरा (PURA) हि संकल्पना कोणी विकसीत केली ?
 a) डॉ. ए.पी.जे. अब्दूल कलाम b) डॉ. एम.एम. सिंग
 c) डॉ. व्ही. साराभाई d) डॉ. सतिश धवन
- ६) एम.जि.न.रे.गा. (MGNREGA) हि योजना _____ निगडित आहे.
 a) ग्रामीण जनतेच्या रोजगारा संबंधी b) ग्रामीण जल व स्वच्छता
 c) ग्रामीण शिक्षण संबंधी d) ग्रामीण आरोग्य संबंधी
- ७) खालीलपैकी कोणते भूमिहीन मजूराचे प्रमुख वैशिष्ट्य नाही ?
 a) निरक्षरता b) कर्जबाजारीपणा c) संघटीतपणा d) मंद गतिशीलता
- ८) महाराष्ट्रातील कोणत्या प्रदेशामध्ये शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची समस्या सर्वसाधारणपणे अधिक आहे ?
 a) कोंकण b) विदर्भ
 c) पश्चिम महाराष्ट्र d) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ९) एस.एस.ए. (S.S.A.) चे विस्तारीत नाव काय आहे ?
 a) सर्व शिक्षा अभियान b) सर्व शिक्षा आरोग्य
 c) सरल शिक्षा अभियान d) समाज शिक्षा अभियान
- १०) संयुक्त कुटुंब हे _____ समाजाचे वैशिष्ट्य आहे.
 a) ग्रामीण b) नागरी c) उत्तर आधुनिक d) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) जात म्हणजे काय ?
- २) कृषी-पूरक व्यवसाय म्हणजे काय ?
- ३) अनौपचारिक कर्ज म्हणजे काय ?
- ४) करार शेती म्हणजे काय ?
- ५) ग्रामीण समाजशास्त्र म्हणजे काय ?
- ६) एम.जि.न.रे.गा. (MGNREGA) चे विस्तारीत नाव काय आहे ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) ग्रामीण अर्थव्यवस्था.
- २) ग्रामीण शिक्षण.
- ३) ग्रामीण आरोग्य व स्वच्छता.
- ४) ७३ वी घटनादुरुस्ती (पंचायत राज).
- ५) भूमीहिन शेतमजूर.
- ६) पुरा (PURA).

४. अ) ग्रामीण समाजशास्त्राचे महत्व सविस्तर विशद करा.

१०

किंवा

ब) भारतातील जैविक शेतीचे प्रमुख वैशिष्ट्ये सविस्तर विशद करा.

५. ग्रामीण भारतातील शेतकरी आत्महत्येचे स्वरूप व कारणे स्पष्ट करा.

१०

- 8) True sublime _____ the soul.
 a) Elevates b) Degrades c) Disappoints d) None of the these
- 9) The speaker's or writer's attitude to his subject is called
 a) Feeling b) Tone c) Sense d) Intention
- 10) According to I.A. Richards, in all scientific writings _____ becomes more important.
 a) Sense b) Tone c) Feeling d) Intention

2. Answer **any five** of the following questions in short. **10**

- 1) What are the charges of Plato against poetry ?
- 2) What is meant by the purgation theory of Catharsis ?
- 3) What is the function of tragedy ?
- 4) What does Aristotle say about the relative importance of poetry, history and philosophy ?
- 5) What are the features of false sublime ?
- 6) What is the best criterion of true sublime ?
- 7) What is the effect of sublime on readers ?

3. A) Write brief answers to **any two** of the following questions : **6**

- 1) How does I.A. Richards define 'feeling' ?
- 2) What does I.A. Richards say about 'intention' ?
- 3) What does I.A. Richards say about 'tone' ?

B) Write brief answers to **any two** of the following questions. **4**

- 1) What is the difference between fancy and imagination ?
- 2) What is the difference between primary imagination and secondary imagination ?
- 3) How does Coleridge define fancy ?

4. A) What is Catharsis ? Explain different interpretations of the term 'Catharsis'. **10**

OR

B) Write a detailed note on Aristotle's idea of 'Imitation'.

5. Write a detailed note on five sources of sublime as explained by Longinus. **10**

SLR-X – 527

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – IV)
विशेष लेखक : संजीव

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाँई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) _____ उपन्यास के केंद्र में बिहार का प. चंपारण क्षेत्र है ।
 - 1) पाँव तले की दूब
 - 2) जंगल जहाँ शुरू होता है
 - 3) सूत्रधार
 - 4) सावधान, नीचे आग है
- 2) _____ को बच्चे की तरह कन्धे पर बिठाए लिये चले जा रहे हैं माझी हड़ाम ।
 - 1) सूरज
 - 2) चिड़िया
 - 3) अंधेरे
 - 4) मंजर
- 3) सुदीप्त ने _____ नाटक लिखा था ।
 - 1) अपना देश
 - 2) देश-परदेश
 - 3) देशभक्त
 - 4) देश
- 4) _____ ने सुदीप्त को पत्थर फेंककर मारा था ।
 - 1) गोपाल
 - 2) सुधीर मुरम्
 - 3) सुखमय बाबू
 - 4) कालीचरण किस्कू
- 5) _____ की डायन समझकर हत्या की ।
 - 1) सिवोंगा
 - 2) मंगरी
 - 3) जानकी
 - 4) कलिया
- 6) संजीव का _____ शीर्षक उपन्यास एक वृक्ष का नाम है ।
 - 1) धार
 - 2) सावधान ! नीचे आग है
 - 3) आकाश चम्पा
 - 4) पाँव तले की दूब
- 7) _____ उपन्यास पर 'काला हीरा' नामक टेलिफिल्म बनी है ।
 - 1) धार
 - 2) सावधान ! नीचे आग है
 - 3) आकाश चम्पा
 - 4) पाँव तले की दूब

P.T.O.

8) संजीव को सन् 2014 को _____ पुरस्कार से सम्मानित किया गया है ।

1) पहल	2) इन्दु शर्मा
3) कथाक्रम	4) श्रीलाल शुक्ल स्मृति

9) _____ गाँव का रहनेवाला कालीचरण किस्कू था ।

1) मेझिया	2) बाघमुण्डी	3) डोकरी	4) पंचपहाड़

10) माझी हड़ाम _____ गाँव के मुखिया थे ।

1) मेझिया	2) बाघमुण्डी	3) डोकरी	4) पंचपहाड़

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो :

10

- 1) सुदीप्त ने अपने पिता की दुनिया अस्वीकार क्यों की ?
- 2) फिलिप के नाम और जन्म के साथ कौन-सी घटनाएँ जुड़ी है ?
- 3) किस्कू ने सिंह साहब को क्यों और कैसे डराया ?
- 4) शालबनी की सभा में सुदीप्त क्यों गया था ?
- 5) सुदीप्त जर्मन क्यों गया था ?
- 6) सुदीप्त ने पत्र में कौन-सी दो इच्छाएँ व्यक्त की थी ?

3. निम्नलिखित में किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए ।

10

- 1) 'माफ़ कर बेटा, तू अब्भी चला जा हिंया से, इसी दम, चुपचाप ...'
- 2) 'अब जानने को क्या रह गया है । सारे सवाल्लों के जवाब तो माझी हड़ाम स्वयं हैं ।
- 3) 'पर आदमी के खून का रंग तो लाल ही होता है, चाहे वह झारखण्डी हो या दिक्कू, हिन्दुस्तानी हो या गैर-हिन्दुस्तानी ।

4. 'पाँव तले की दूब' उपन्यास में चित्रित आदिवासी जीवन की समस्याएँ स्पष्ट कीजिए ।

10

अथवा

'पाँव तले की दूब' उपन्यास की समीक्षा कीजिए ।

5. 'माझी हड़ाम' की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।

10

SLR-X – 529

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – IV)
साहित्यशास्त्र

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

योग्य पर्याय निवडा :

१) 'बारोमास' हा ग्रंथ कोणत्या वाङ्मय प्रकारात येतो ?

(१) काव्य २) कथा ३) कादंबरी ४) नाटक)

२) 'अभिरुची म्हणजे विचारपूर्वक अनुकूल सहजसंवादी प्रतिक्रिया' असे कोणी म्हटले ?

(१) स. रा. गाडगीळ २) अ. वा. कुलकर्णी
३) रा. श्री. जोग ४) रा. भा. पाटणकर)

३) 'सर्वच नाट्यविषयक संकेताना झुगारून देणारा' प्रकार कोणता ?

(१) ललित २) न-नाट्य ३) काव्य ४) कथा)

४) 'मराठी वाङ्मयाभिरुचीचे विहंगमावलोकन' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

(१) ग. त्र्यं. देशपांडे २) रा. श्री. जोग ३) विश्राम बेडेकर ४) स. रा. गाडगीळ)

५) साहित्याचे माध्यम कोणते ?

(१) भाषा २) चित्र ३) रंग ४) लेखणी)

६) साहित्याचे मूल्यमापन करताना कोणता घटक महत्त्वाचा आहे ?

(१) आशय २) लोकप्रियता ३) पृष्ठ ४) प्रकाशक)

७) प्राचीन काळातील साहित्याच्या वर्गीकरणाचे मुख्य प्रकार कोणते ?

(१) नाट्यात्मक २) गद्य आणि पद्य ३) काव्यात्मक ४) भावनात्मक)

P.T.O.

८) 'कलेसाठी कला' या विचाराचा पुरस्कार कोणी केला ?

(१) वि. स. खांडेकर २) बा. सी. मर्ढेकर ३) ना. सी. फडके ४) आनंद यादव)

९) दृश्य असणारा वाङ्मय प्रकार कोणता ?

(१) कविता २) कादंबरी ३) नाटक ४) कथा)

१०) औचित्यविचार हा सिद्धांत कोणी मांडला ?

(१) भामह २) दंडी ३) क्षेमेंद्र ४) कुंतक)

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) नाटक वाङ्मय प्रकाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

२) वाङ्मयीन मूल्ये सांगा.

३) रसमूल्याचे विशेष लिहा.

४) वाङ्मयीन मूल्यमापनाचे प्रकार कोणते ?

५) साहित्यप्रकारांसंदर्भात डॉ. र. बा. मंचरकर यांनी सांगितलेले सिद्धांत कोणते ?

६) वाङ्मयीन अभिरुचीच्या बदलाची तीन कारणे सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) :

१०

१) समीक्षेचे कोणकोणते प्रकार आहेत ते स्पष्ट करा.

२) जीवनमूल्ये स्पष्ट करा.

३) काव्य वाङ्मयप्रकाराचे घटक सांगा.

४. वाङ्मयीनमूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांचा परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

१०

किंवा

अभिरुचीचे घटक आणि प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

५. 'नाटक' आणि 'कादंबरी' या वाङ्मय प्रकाराचे साम्यभेद स्पष्ट करा.

१०

१) _____ या राष्ट्रकूट राजाने वेरूळ येथील प्रसिद्ध कैलास मंदिर बांधले.

अ) कृष्ण पहिला

ब) कृष्ण दूसरा

क) गोविंद

ड) अमोघवर्ष

१०) इ. स. तीसऱ्या शतकात महाराष्ट्रातील लोकांचा प्रमुख व्यवसाय _____ हा होता.

अ) व्यापार

ब) शेती

क) शिक्षण

ड) यापैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

८

१) वाकाटक घराण्याच्या उदयाची माहिती द्या.

२) राजा मंगलीश यांची राजकीय कामगिरी स्पष्ट करा.

३) ऐहोळी येथील दुर्गा मंदिराच्या स्थापत्य कलेची चर्चा करा.

४) राजा अमोघवर्ष याचे राजकीय योगदान विशद करा.

५) राष्ट्रकूट सत्ताधिशानी कोणत्या कलेस उत्तेजन दिले ते स्पष्ट करा.

६) इ.स. तीसऱ्या शतकातील महाराष्ट्राच्या परकिय व्यापाराची माहिती लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) प्रवरसेन दूसरा.

२) वाकाटकांचे कलेतील योगदान.

३) वेरूळ येथील कैलास मंदिर.

४) गोविंद तिसरा.

५) विरूपाक्ष मंदिराची रचना.

६) इ.स. तीसऱ्या शतकातील महाराष्ट्रातील साहित्य प्रगती.

४. राजा प्रवरसेन पहिला व दामोदर सेन यांच्या राजकीय कामगिरीच्या आढावा घ्या.

१०

किंवा

कला व वास्तूकलेच्या क्षेत्रातील चालूक्यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.

५. इ.स. तीसऱ्या शतकानंतरची महाराष्ट्रातील सामाजिक व आर्थिक स्थिती स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – VI) Examination, 2015
ECONOMICS
Micro Economics (Special Paper – IV)

Day and Date : Monday, 2-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**
iii) **Draw diagrams wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Homogeneous product is an important feature of _____ market.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Oligopoly
 - d) None of these
- 2) Innovation theory of profit is developed by
 - a) Keynes
 - b) Schumpeter
 - c) Knight
 - d) Hawley
- 3) Single seller is an important feature of _____ market.
 - a) Monopoly
 - b) Oligopoly
 - c) Perfect competition
 - d) None of these
- 4) Uncertainty theory of has been putforth by
 - a) Knight
 - b) Hawley
 - c) Robinson
 - d) Keynes
- 5) Product discrimination is the feature of _____ market.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopolistic competition
 - d) None of these
- 6) In which type of market selling cost is done ?
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopolistic competition
 - d) None of these
- 7) Single price is prevailing in which market ?
 - a) Monopoly
 - b) Perfect competition
 - c) Oligopoly
 - d) Monopolistic competition

P.T.O.

- 8) Theory of distribution is based on
- a) Diminishing productivity
 - b) Total productivity
 - c) Marginal productivity
 - d) Average productivity
- 9) The concept Quasi-rent is put forth by
- a) Ricardo
 - b) Marshall
 - c) Mrs. Robinson
 - d) Keynes
- 10) “The Theory of Monopolistic Competition” book is published by
- a) John Robinson
 - b) Lipsey
 - c) Benham
 - d) Chamberlin

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) What is monopoly ?
 - 2) According to Ricardo which land could not get rent ?
 - 3) What is condition of equilibrium firm ?
 - 4) What is product differentiation ?
 - 5) What is meant by quasi rent ?
 - 6) What is welfare economics ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Price discrimination.
 - 2) Features of monopoly.
 - 3) Compensation principle.
 - 4) Problems in measuring welfare.
 - 5) Characteristics of perfect competition.
 - 6) Causes of wage differentials.
4. Write answer **any one** of the following : **10**
- a) Explain the Ricardian theory of rent.
 - b) Explain Pareto optimalities.
5. How price is determined under monopolistic competition ? **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
iii) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) एकजिनसी वस्तू हे _____ बाजारपेठेचे महत्वाचे वैशिष्ट्य होय.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी क) अल्पाधिकार ड) यापैकी नाही
- २) _____ यांनी नफ्याचा नवप्रवर्तनाचा सिद्धान्त मांडला.
अ) केन्स ब) शुंपीटर क) नाईट ड) हॉले
- ३) एकच विक्रेता हे _____ बाजारपेठेचे वैशिष्ट्य होय.
अ) मक्तेदारी ब) अल्पाधिकार क) पूर्ण स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ४) नफ्याचा अनिश्चितता पत्करण्याचा सिद्धान्त _____ यांनी मांडला.
अ) नाईट ब) हॉले क) रॉबिनसन् ड) केन्स
- ५) वस्तूभेद हे _____ बाजारपेठेचे वैशिष्ट्य होय.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ६) कोणत्या प्रकारच्या बाजारपेठेत विक्री खर्च केला जातो ?
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ७) कोणत्या बाजारपेठेत वस्तूची एकच किंमत अस्तीत्वात असते ?
अ) मक्तेदारी ब) पूर्ण स्पर्धा क) अल्पाधिकार ड) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा
- ८) विभाजनाचा सिद्धान्त _____ वर आधारित आहे.
अ) घटती उत्पादकता ब) एकूण उत्पादकता
क) सीमांत उत्पादकता ड) सरासरी उत्पादकता

९) आभास खंडाची कल्पना _____ यांनी मांडली.

अ) रिकार्डो ब) मार्शल क) श्रीमती रॉबिनसन ड) केन्स

१०) “The Theory of Monopolistic Competition” हे पुस्तक कोणी प्रकाशित केले ?

अ) जॉन रॉबिनसन ब) लिप्से क) बेनहॉम ड) चेंबरलिन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) मक्तेदारी म्हणजे काय ?
- २) रिकार्डोच्या मते कोणत्या जमीनीस खंड मिळत नाही ?
- ३) पेढीच्या संतुलनाची अट कोणती ?
- ४) वस्तू भेद म्हणजे काय ?
- ५) आभास खंड म्हणजे काय ?
- ६) कल्याणकारी अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मूल्यभेद
- २) मक्तेदारीची वैशिष्ट्ये.
- ३) नुकसानभरपाईचे तत्व.
- ४) कल्याणमापनातील समस्या.
- ५) पूर्ण स्पर्धेची वैशिष्ट्ये.
- ६) वेतन भिन्नतेची कारणे.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची उत्तर लिहा.

१०

- अ) रिकार्डोच्या खंड सिद्धान्ताचे स्पष्टीकरण द्या.
- ब) पॅरेटो पर्याप्तता विषद करा.

५. मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेत वस्तूची किंमत कशी ठरते ?

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part – III) (Semester – VI) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – X)
Geography of Economic Activities**

Day and Date : Monday, 2-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Draw **neat and labelled** maps and diagrams **wherever necessary.**
3) **Use of map stencils is allowed.**
4) Figures to the **right** indicate **full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives. **10**
- 1) _____ is the major crop produced in the intensive farming.
a) Wheat b) Sugarcane c) Rice d) Maize
 - 2) It is beneficial to locate iron and steel industry near _____ mines.
a) Iron ore b) Coal c) Manganese d) Limestone
 - 3) _____ canal joins the Pacific ocean and the Atlantic ocean.
a) Jibraltar b) Suez c) Panama d) Grand
 - 4) _____ is a holy and religious centre of Hindu religion people.
a) Haridwar b) Amritsar c) Ajmer d) Macca
 - 5) A _____ area on the earth surface is known as region.
a) Core b) Homogeneous
c) Climatic d) Political
 - 6) _____ type of farming is generally practiced in the countries having sparse population and extensive land.
a) Intensive b) Fruit farming
c) Plantation farming d) Commercial Grain Farming
 - 7) _____ town in Great Britain is world famous for cotton textile.
a) Osaka b) London c) Manchester d) Oxford

- 8) _____ is the longest rail route in the continent of Africa.
- a) Trans Canadian
 - b) Trans Saiberian
 - c) Trans Pacific
 - d) Cape-Cairo
- 9) Hill station Musoori is located in _____ State of India.
- a) Uttarakhand
 - b) Himachal Pradesh
 - c) Jammu & Kashmir
 - d) Sikkim
- 10) The full form of GATT is _____
- a) General Agreement on Trade and Tourists
 - b) General Assignment on Trade and Transport
 - c) General Agreement on Trade and Tariff
 - d) General Association on Trade and Tariff
2. Write short answers of the following question (**any four**) : **8**
- 1) Name any four characteristics of intensive agriculture.
 - 2) Which are the factors required for the location of Iron and Steel industry ?
 - 3) Why water ways are the cheapest means of transportation ?
 - 4) Name any four tourist centres located in North Indian Plains.
 - 5) What is meant by Regional planning ?
 - 6) What is OPEC ?
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) Geographical factors affecting on agriculture.
 - 2) Role of agriculture on economic development.
 - 3) Concept of decentralization of Industries.
 - 4) Internet.
 - 5) Significance of tourism.
 - 6) Types of region.
4. A) Describe the shifting cultivation in detail. **10**
- OR
- B) Describe the cotton textile industries in Japan. **10**
5. Describe in brief the Continental Rail routes in the world. **10**

मराठी रूपांतर

१. उत्तराचे योग्य पर्याय निवडून पुढील वाक्ये पुन्हा लिहा. १०
- १) सधन/सखोल शेतीमधील _____ हे प्रमुख पीक आहे.
अ) गहू ब) ऊस क) तांदूळ ड) मका
- २) लोहपोलाद उद्योगाची स्थापना _____ खाणींच्या प्रदेशात करणे फायदेशिर असते.
अ) लोहखनिज ब) कोळसा क) मँगनीज ड) चुनखडक
- ३) पॅसिफीक व अटलांटिक महासागरांना _____ कालवा जोडतो.
अ) जिब्राल्टर ब) सुएझ क) पनामा ड) ग्रँड
- ४) _____ हे हिंदूंचे पवित्र धार्मिक ठिकाण आहे.
अ) हरिद्वार ब) अमृतसर क) अजमेर ड) मक्का
- ५) पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरील _____ भूभागास प्रदेश म्हणतात.
अ) गाभा ब) एकसंघ क) हवामानविषयक ड) राजकीय
- ६) विरळ लोकवस्ती व विस्तृत भूप्रदेश असणाऱ्या देशांत सर्वसाधारणपणे _____ शेती प्रकार केला जातो.
अ) सखोल ब) फलबागायती क) मळ्याची ड) व्यापारी धान्य
- ७) _____ हे ग्रेट ब्रिटन मधील जगप्रसिद्ध सुती वस्त्रोद्योगाचे केंद्र आहे.
अ) ओसाका ब) लंडन क) मँचेस्टर ड) ऑक्सफर्ड
- ८) _____ हा आफ्रिका खंडातील सर्वाधिक लांबीचा लोहमार्ग आहे.
अ) ट्रान्स कॅनेडियन ब) ट्रान्स सैबेरियन
क) ट्रान्स पॅसिफीक ड) केप-कैरो
- ९) मसूरी हे थंड हवेचे ठिकाण भारताच्या _____ राज्यात आहे.
अ) उत्तराखंड ब) हिमाचल प्रदेश क) जम्मू व काश्मिर ड) सिक्कीम
- १०) GATT चे पूर्ण रूप _____ आहे.
अ) General Agreement on Trade and Tourists
ब) General Assignment on Trade and Transport
क) General Agreement on Trade and Tarrif
ड) General Association on Trade and Tarrif

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार): ८
- १) सघन/सखोल शेतीची कोणतीही चार वैशिष्ट्ये सांगा.
 - २) लोहपोलाद उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?
 - ३) जलमार्ग हे वाहतुकीचे सर्वात स्वस्त साधन का आहे ?
 - ४) उत्तर भारतीय मैदानातील कोणत्याही चार पर्यटन स्थळांची नावे सांगा.
 - ५) प्रादेशिक नियोजन म्हणजे काय ?
 - ६) ओपेक (OPEC)काय आहे ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार): १२
- १) शेती व्यवसायावर परिणाम करणारे भौगोलीक घटक.
 - २) आर्थिक विकासात शेतीचे योगदान.
 - ३) उद्योगधंद्यांच्या विकेंद्रिकरणाची संकल्पना.
 - ४) इंटरनेट.
 - ५) पर्यटनाचे महत्त्व.
 - ६) प्रदेशांचे प्रकार.
४. अ) स्थलांतरीत शेतीचे सविस्तर वर्णन करा. १०
- किंवा**
- ब) जपानमधील सुती वस्त्रोद्योगाचे वर्णन करा. १०
५. जगातील खंडांतर्गत लोहमार्गांचे थोडक्यात वर्णन करा. १०
-

SLR-X – 535

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – IV)
History of Ancient India : Prehistoric Period to 650 A.D.

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) Takshashila was the capital city of
 - a) Kamboj
 - b) Ashmak
 - c) Gandhar
 - d) Awanti
- 2) _____ had been deputed by Sellucus Nicketer in the kingdom of Chandragupta as his Ambassador.
 - a) Megasthenes
 - b) Itsing
 - c) Columbus
 - d) Kurtis
- 3) _____ was the name the founder of Gupta's Dynasty.
 - a) Chandragupta
 - b) Shrigupta
 - c) Samudragupta
 - d) Kumargupta
- 4) Harshvardhan's brother Rajvardhan was assassinated by
 - a) Pulkeshi
 - b) Devgupta
 - c) Shashank
 - d) Skandagupta
- 5) Buddhacharitra was written by
 - a) Kalidas
 - b) Valmiki
 - c) Dandi
 - d) Ashwaghosh
- 6) The Chieftain of Aharaa was called as
 - a) Rajjuk
 - b) Kumara
 - c) Purpaal
 - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) तक्षशिला ही _____ ची राजधानी होती.
अ) कंबोज
ब) अश्मक
क) गांधार
ड) अवंती
- २) चंद्रगुप्त मौर्याच्या दरबारात सेल्युकस निकेटरने _____ यास दूत म्हणून पाठविले.
अ) मेगॅस्थेनीस
ब) इत्सिंग
क) कोलंबस
ड) कर्टिस
- ३) गुप्त सत्तेच्या संस्थापकाचे _____ हे नाव होते.
अ) चंद्रगुप्त
ब) श्रीगुप्त
क) समुद्रगुप्त
ड) कुमारगुप्त
- ४) हर्षवर्धनाचा भाऊ राजवर्धन याला _____ यांनी ठार मारले.
अ) पुलकेशी
ब) देवगुप्त
क) शशांक
ड) स्कंदगुप्त
- ५) बुद्धचरित्र हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) कालिदास
ब) वाल्मीकी
क) दण्डी
ड) अश्वघोष
- ६) आहाराच्या प्रमुखाला _____ म्हटले जात असे.
अ) रज्जूक
ब) कुमार
क) पूरपाल
ड) यापैकी नाही
- ७) प्राचीन भारताचे सुवर्णयुग म्हणून _____ या कालखंडास ओळखले जाते.
अ) मौर्यकाळ
ब) गुप्तकाळ
क) कुशाणकाळ
ड) सातवाहनकाळ
- ८) राजश्रीचा विवाह कनोज राजा _____ याच्याशी झाला होता.
अ) ध्रुवसेन
ब) शशांक
क) गृहवर्मन
ड) देवगुप्त

SLR-X – 536

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
MUSIC
Special Paper IV – Hindustani Classical Music

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा.

१०

१) _____ हा राग कर्नाटक संगीतातील राग आहे.

a) भालकौंस b) आसावरी c) हंसध्वनी d) भैरव

२) भारूबिहाग रागात _____ व _____ हे स्वर आरोहात वर्ज्य आहे.

a) रे, प b) रे, ध c) रे, नि d) रे, भ

३) भैरवी रागाचा थाट _____ आहे.

a) भैरवी b) भैरव c) तोडी d) बिलावल

४) तराव्याप्रमाणे कर्नाटक संगीतात _____ हा गीतप्रकार आहे.

a) पदम् b) जावली c) वर्णम् d) तिल्लाना

५) तिलवाडा ताल _____ मात्रांचा आहे.

a) १६ b) १५ c) १४ d) १२

६) आकाशवानीवरील 'वंदे मातरम्' ह्य गीताची धुन _____ या रागात निबद्ध केली आहे.

a) तिलंग b) भीमपलास c) देस d) भैरवी

७) श्रीमती एम एस सुब्बलक्ष्मी यांना _____ या सर्वोच्च पुरस्काराने सन्मानित केले.

a) पद्मश्री b) पद्भूषण c) पद्मविभूषण d) भारतरत्न

८) पं. रोणू मुद्दुमदार _____ वाद्य वाजवितात.

a) तबला b) बासरी c) सतार d) व्हायोलिन

P.T.O.

- ९) राष्ट्रगीतासाठी _____ ताल वाजवितात.
 a) दादरा b) त्रिताल c) अर्धधा d) केरवा
- १०) मारुबिहाग रागाची जाति _____ आहे.
 a) ओडव ओडव b) ओडव संपूर्ण c) ओडव षडव d) संपूर्ण संपूर्ण
२. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा. १०
३. a) खालीलपैकी कोणत्याही एका रागाची शास्त्रीय माहिती लिहा. ५
 i) मारुबिहाग ii) हंसध्वनी
- b) ताल तिलवाडा ठेकाबोलसहित माहिती लिहा. ५
४. भारतीय संगीताच्या आधुनिक कालखंडाची माहिती द्या. १०
- किंवा**
- ताल तिलवाडा दुगुण व चौगुण करा.
५. हिंदुस्थानी व कर्नाटक संगीतातील दहा थाटांची नावे लिहा. १०
-

9) _____ is the administrative officer of Panchayat Samiti.

A) CEO

B) Speaker

C) BDO

D) None of these

10) The implementation of 'Panchayat Raj Law' (73rd amendment) in Maharashtra started from _____ years.

A) 1993

B) 1995

C) 1992

D) 1991

2. Write answers in brief (**any four**) :

8

1) What is the eligibility criteria for member of legislative council.

2) Write in brief the structure of legislative assembly.

3) Write in brief about the judiciary powers of the Governor.

4) Write in brief about the formation of ministry.

5) What is the eligibility criteria for the Judges in High Court ?

6) What is the eligibility criteria for member of Gram Panchayat ?

3. Write short notes on (**any four**) :

12

1) The powers of the Speaker of Legislative Council.

2) Functions of Chief Minister.

3) Appellate jurisdiction of High Court.

4) Sarpanch.

5) Speaker of Panchayat Samiti.

6) Functions of the Mayor.

4. Explain the process of transformation of the bill into law.

10

OR

Discuss the powers and functions of Zilla Parishad C.E.O.

5. Discuss about 74th Constitutional Amendment.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

१०

- १) महाराष्ट्रात विधानसभा हे _____ गृह आहे.
अ) वरील
ब) कनिष्ठ
क) मध्यम
ड) यापैकी नाही
- २) विधानसभा सदस्यत्वासाठी उमेदवाराचे वय _____ वर्षे पूर्ण असावे.
अ) २१
ब) १८
क) २५
ड) ३०
- ३) विधान परिषद सदस्याचा कार्यकाळ _____ वर्षे असतो.
अ) ०४
ब) ०५
क) ०३
ड) ०६
- ४) राज्यपालाचे वेतन दर महा _____ रूपये आहे.
अ) ४० हजार
ब) ८० हजार
क) १ लाख १५ हजार
ड) ५० हजार
- ५) मंत्रिमंडळाची संख्या विधानसभा सदस्य संख्येच्या _____ टक्के असते.
अ) २५
ब) १०
क) २०
ड) १५
- ६) सध्या महाराष्ट्राचे मुख्यामंत्री _____ आहेत.
अ) अजित पवार
ब) दिलीप वलसे पाटील
क) पृथ्वीराज चव्हाण
ड) यापैकी नाही
- ७) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशाचे निवृत्तीचे वय _____ वर्षे आहे.
अ) ६२
ब) ६०
क) ५८
ड) ६५
- ८) ग्राम-पंचायतीचा कार्यकाळ _____ वर्षांचा असतो.
अ) ०३
ब) ०५
क) ०६
ड) ०४

९) पंचायत समितीचा प्रशासकीय प्रमुख _____ असतो.

- अ) मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब) सभापती
क) गट विकास अधिकारी ड) यापैकी नाही

१०) महाराष्ट्रत 'पंचायत राज' कायद्याची (७३ वी घटना) अमलबजावणी _____ ला सुरू झाली.

- अ) १९९३ ब) १९९५
क) १९९२ ड) १९९१

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) विधान परिषद सदस्यत्वासाठी पात्रता काय आहे ?
- २) विधानसभेची रचना थोडक्यात लिहा.
- ३) राज्यपालांचे न्यायविषयक अधिकार थोडक्यात सांगा.
- ४) मंत्रिमंडळाची निर्मिती कशी होते ? थोडक्यात सांगा.
- ५) उच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांची पात्रता काय आहे ?
- ६) ग्राम पंचायतीच्या सदस्यत्वासाठीची पात्रता काय आहे ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) विधान परिषद सभापती - अधिकार.
- २) मुख्यमंत्र्याची कार्ये.
- ३) उच्च न्यायालयाचे अधिकार क्षेत्र.
- ४) सरपंच.
- ५) पंचायत समिती-सभापती.
- ६) महापौराची कार्ये.

४. विधेयकाचे कायद्यात रूपांतर होण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

१०

किंवा

जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी व त्यांची कार्ये - चर्चा करा.

५. ७४ वी घटनादुरुस्ती - चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – VI) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – IV)
Cognitive Psychology

Day and Date : Monday, 2-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10

- 1) A Prussian psychologist _____ was pioneer of the study of memory under controlled condition.
(Ebbinghaus/Bartlet/Baddely/Batrick)
- 2) _____ interference, when new learning interfere with retention of previous learning.
(Proactive/Retroactive/Delay/Memory traces)
- 3) _____ and _____ described the flash bulb memory.
(Wible and Cohen/Brown and Kulick/Craik and Tulving/Ross and Glenberg)
- 4) _____ technique thinks about possible solutions and possible criteria for solution of problem.
(Generate and test/Means End analysis/Working forward/Reasoning by analogy)
- 5) _____ and _____ examined the sophistication of play of Gary Kasprov, Chess World Champion.
(Goal and Grafman/Gabet and Simon/Glaser and Gross/Weieten and Perkins)
- 6) Wason and Johnson-Laird invented _____ task in peoples propositional reasoning task.
(Motor/Selection/Verbal/None of these)
- 7) _____ was developed hypothesis testing as example of inductive reasoning.
(Gardner/Wason/Sternberge/Glaser)

P.T.O.

- 8) _____ term Connotes a boundary separating two specified regions.
(Threshold/Limen/Leiz/Mind)
- 9) _____ design used to balance out the effect of practice and Fatigue.
(Linear interpolation/Counter balance/Bi-section/Fractionation)
- 10) _____ syllogism present premises that deal with classes of entities.
(Categorical/Typological/Componential/Conditional)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Who studied the spacing effect ?
- 2) Which curve suggested by Ebbinghaus ?
- 3) Who was conducted experiment on Water-Jar problem ?
- 4) What is called quantifiers ?
- 5) Define Induction.
- 6) State Weber's Law.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) The curve of forgetting
- 2) Everyday reasoning
- 3) Hypothesis testing
- 4) Well and Ill defined problem
- 5) Sensitivity
- 6) Point of subjective equality.

4. Answer **any one** long-type questions of the following :

10

- a) Describe the traditional view of long-term memory.

OR

- b) Explain the basic procedure to determine differential threshold by method of limit.

5. Describe the classic problems and general methods of problem solving.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) परशियन मानसशास्त्रज्ञ _____ हा नियंत्रित वातावरणातील स्मृति अभ्यासाचा जनक होता.
(एबिंगहॉस् / बार्टलेट / बॅडेली / बेहरिक)
- २) _____ निरोधनात पूर्व अध्ययनाच्या धारणेत नवीन अध्ययन व्यत्यय आणते.
पूर्वलक्षी / उत्तरलक्षी / विलंबन / स्मृतीशेष)
- ३) _____ आणि _____ यांनी प्रकाशझोत दिवा स्मृति विषद केली.
(विबल् आणि कोहेन / ब्राऊन आणि क्युलिक / क्रेक् आणि तुलविंग / रॉस आणि ग्लेनबर्ग)
- ४) _____ तंत्रात समस्या निराकरणांचे संभाल परिहार आणि संभाव्य निकषा विषयी विचार केला जातो.
(निर्मिती आणि तपासणी / साधन-साध्य विश्लेषण / पुरोगामी कार्य / सादृश्यनुमानाद्वारे युक्तिवाद)
- ५) _____ आणि _____ यांनी जगविख्यात बुद्धीवर पटू गॅरी का सर्पोव्ह यांच्या खेळातील पद्धत शीरपणा तपासला.
(गोल आणि ग्राफमन / गॅबेट आणि सिमॉन / ग्लेसर आणि ग्रास् / विटेन आणि पर्किन्स)
- ६) वॅसन आणि जॉनसन् -लेअर्ड यांनी लोकांच्या आधारविधानाधारीत युक्तिवाद कार्यातील _____ कार्याचा शोध लावला.
(कारक / निवड / शाब्दीक / यापैकी नाही)
- ७) _____ यांनी प्रवर्तनात्मक युक्तिवादाचे उदाहरण (नमुना) सिद्धांतकल्पना तपासणीचा विकास केला.
(गार्डनर / वॅसन् / स्टर्नबर्ग / ग्लेसर)
- ८) _____ संज्ञा दोन विशिष्ठ भाग (क्षेत्र) अलग करणारी सीमारेषा व्यक्त करते.
(सीमामूल्य / लिमेन / लिझ / मन)

- ९) _____ आराखडा सराव आणि थकव्याचा परिणामातील समतोलासाठी वापरतात.
(एकरेषीय अंतरनिर्देश / प्रतिसंतुलीत / द्वि-विभागीय / गुणोत्तरीय)
- १०) _____ संवाक्यीय युक्तीवादातील आधारविधाने स्वतंत्र अस्तीत्व असणाऱ्या वस्तु
वा व्यक्तिच्या वर्गवारी संबंधी असतात.
(वर्गीकृत / प्रकारात्मक / अंगभूतघटकात्मक / सोपाधिक)
२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) दिशा (अवकाश) परिणाम कोणी अभ्यासला ?
 - २) एबिंगहॉसने कोणता वक्र सूचविला ?
 - ३) जल-पात्र समस्येवर कोणी प्रयोग केला.
 - ४) परिमाणके कशाला म्हणतात ?
 - ५) प्रवर्तनाधी व्याख्या द्या.
 - ६) वेबरचा नियम सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) विस्मरणाचा वक्र
 - २) दैनंदिन युक्तिवाद
 - ३) सिद्धांतकल्पना परीक्षण
 - ४) सुस्पष्ट आणि अस्पष्ट समस्या
 - ५) वेदनशिलता
 - ६) समानतेचा व्यक्तिनिष्ठ बिंदू.
४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १०
- अ) दिर्घकालीन-स्मृतिचा पारंपारीक दृष्टिकोन विषद करा.
- किंवा**
- ब) मर्यादा पद्धतीने भेदनिक सीमामूल्य निर्धारणाची मूलभूत विधी (पद्धति) स्पष्ट करा.
५. सनातन (अभिजात) समस्या आणि समस्या परिहाराच्या सामान्य पद्धति (तंत्रे) वर्णन करा. १०

SLR-X – 540

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
PHYSICAL EDUCATION
Health Education (Special Paper – IV)

Day and Date : Monday, 2-11-2015

Max. Marks : 25

Time : 10.30 a.m. to 11.30 p.m.

1. Choose correct options : 5

- 1) W.H.O. was established in
a) 1950 b) 1961 c) 1958 d) 1947
- 2) World Health Day celebrated in
a) 1st May b) 26th Jan. c) 14th Jan. d) 7th April
- 3) Which substance is in tobacco ?
a) Lactic b) Crocin c) Mycin d) Nikotin
- 4) In India permission of marriage by rule at the age for boys.
a) 20 b) 25 c) 18 d) 21
- 5) Body postures has _____ types.
a) 4 b) 6 c) 7 d) 5

2. Short answers (**any five**) : 10

- 1) What is meant by body posture ?
- 2) W.H.O. headquarter is in ?
- 3) What is meaning of health education ?
- 4) What is Copper-T. ?
- 5) Effect of drugs in performance.
- 6) What is physical fitness ?

3. Short answers (**any two**) : 10

- 1) Condom
- 2) W.H.O.
- 3) Sex Education.

P.T.O.

मराठी भाषांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

५

१) जागतिक आरोग्य संघटना कधी स्थापन झाली ?

अ) १९५० ब) १९६१ क) १९५८ ड) १९४७

२) जागतिक आरोग्य दिन कधी साजरा केला जातो ?

अ) १ मे ब) २६ जानेवारी क) १४ जानेवारी ड) ७ एप्रिल

३) तंबाखुत कोणता घटक आढळतो ?

अ) लेक्टिक ब) क्रोसीन क) मायसीन ड) निकोटीन

४) भारतात मुलाचे कायदेशिर लग्नाचे वय काय ?

अ) २० ब) २५ क) १८ ड) २१

५) शरीर धारणेचे _____ प्रकार आहेत.

अ) ४ ब) ६ क) ७ ड) ५

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही पाच) :

१०

१) शरीर धारणा म्हणजे काय ?

२) जागतिक आरोग्य संघटना मुख्यालय कोठे आहे ?

३) आरोग्य शिक्षण म्हणजे काय ?

४) “तांबी-टी” म्हणजे काय ?

५) मादकद्रव्याचे कोशत्यावर काय परिणाम होतो ?

६) शारीरिक तंदूरस्ती म्हणजे काय ?

३. टिपा द्या (कोणत्याही दोन) :

१०

१) निरोध

२) जागतिक आरोग्य संघटना

३) लैंगिक शिक्षण.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part – III) (Semester – VI) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – IV)
Sociological Thinker

Day and Date : Monday, 2-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice question : 10
- I) Who is the author of the book titled “The Making of Sociology” ?
A) Talcott Parsons B) Max Weber C) Ken Morrison D) Fletcher Ronald
- II) Who is known as an idealist thinker ?
A) Marx B) Weber C) Hegel D) Durkheim
- III) Who is the father of Indian Sociology ?
A) Comte B) Ghurye C) Srinivas D) Dube
- IV) Who is known as an ‘economic determinist’ ?
A) Marx B) Weber C) Hegel D) Durkheim
- V) Who is the author of the book titled “The Sociological Tradition” ?
A) Nisbet B) Zeitlin C) Coser D) Morrison
- VI) Who classified the society on the basis of mode of production ?
A) Hegel B) Marx C) Pareto D) Weber
- VII) Who is the author of the book titled ‘The Mind and Society’ ?
A) Pareto B) Weber C) Marx D) Comte
- VIII) In which University Sociology started for the first time ?
A) Kolkata B) Mysore C) Mumbai D) Lucknow
- IX) Who is best known for the concept of ‘Ideal Types’ ?
A) Marx B) Weber C) Cooley D) Comte
- X) Who put forth the theory of Residues ?
A) Merton B) Pareto C) Weber D) Tonnies

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) : **8**
- Characteristics of class by Marx
 - Causes of alienation
 - Characteristics of ideal types
 - Characteristics of residues
 - Characteristics of caste system by Ghurye
 - Contribution of Iravati Karve.
3. Write short note (**any four** out of six) : **12**
- Characteristics of class conflict
 - Characteristics of surplus value
 - Types of social action
 - Classification of residues
 - Development of sociology in India
 - M. N. Srinivas's views on social change.
4. a) Explain the Marxian dialectical materialism. **10**
- OR
- b) Discuss the Pareto's concept of logical and non-logical action.
5. Explain the theory of "Protestant ethics and spirit of capitalism". **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न : **१०**
- 'दि मेकिंग ऑफ सोशियॉलॉजी' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) टॉलकॉट पार्सन्स ब) मॅक्स वेबर क) केन मॉरिसन ड) प्लेचर रोनाल्ड
 - 'आदर्शवादी विचारवंत' म्हणून कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) मार्क्स ब) वेबर क) हेगेल ड) डुरखाईम

III) भारतीय समाजशास्त्राचे जनक कोण आहेत ?

अ) कॉम्ट ब) घुर्ये क) श्रीनिवास ड) दुबे

IV) आर्थिक नियतीवादासाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?

अ) मार्क्स ब) वेबर क) हेगेल ड) डुरखाईम

V) “दि सोशियॉलॉजीकल ट्रेंडिशन” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) निस्बेत ब) झँटलिन क) कोझर ड) मॉरिसन

VI) उत्पादन पद्धतीच्या आधारावर समाजाचे वर्गीकरण कोणी केले ?

अ) हेगेल ब) मार्क्स क) पॅरिटो ड) वेबर

VII) ‘दि माईड अँड सोसायटी’ या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) पॅरिटो ब) वेबर क) मार्क्स ड) कॉम्ट

VIII) भारतात सर्वप्रथम कोणत्या विद्यापीठात समाजशास्त्र विषय सुरू झाले ?

अ) कोलकत्ता ब) म्हैसूर क) मुंबई ड) लखनौ

IX) “आदर्शप्रकार” या संकल्पनेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?

अ) मार्क्स ब) वेबर क) कूले ड) कॉम्ट

X) अवशिष्टांचा सिद्धांत कोणी मांडला ?

अ) मर्टन ब) पॅरिटो क) वेबर ड) टोनीज्

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

अ) मार्क्सकृत वर्गाची वैशिष्ट्ये

ब) परात्मतेची कारणे

क) आदर्श प्रकाराची वैशिष्ट्ये

ड) आवशिष्टांची वैशिष्ट्ये

इ) घुर्ये यांच्या जाती व्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये

फ) इरावती कर्वे यांचे योगदान.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) वर्ग संघर्षाची वैशिष्ट्ये
ब) अतिरिक्त मूल्यांची वैशिष्ट्ये
क) सामाजिक क्रियेचे प्रकार
ड) अवशिष्टांचे वर्गीकरण
इ) भारतातील समाजशास्त्राचा विकास
फ) सामाजिक परिवर्तन विषयक एम. एन. श्रीनिवास यांचे विचार.
४. अ) मार्क्स यांचे द्वंद्वत्मक भौतिकवाद सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
किंवा
ब) पॅरिटो यांचे तार्किक व अतार्किक संकल्पनेवर चर्चा करा.
५. “प्रोटेस्टंट नीतिमूल्ये आणि भांडवालशाहीचा आत्मा” हा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
ENGLISH (Special Paper – V)
British Literature

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative from those given below. 10

- 1) Mrs. Moore, Dr. Aziz I Adela go to see
 - a) British Colony
 - b) Mosque
 - c) Marbar caves
 - d) Aligarh university
- 2) The theme of the poem 'Greater Love' is of
 - a) Love
 - b) Glorification
 - c) Adoration
 - d) Patriotism
- 3) Porphyria came to see her lover on
 - a) rainy evening
 - b) dull cloudy day
 - c) lovely spring evening
 - d) bright sunny morning
- 4) The name of the king of England in Thomas Becket's time was
 - a) King Henry I
 - b) King Henry II
 - c) King Henry III
 - d) King Henry IV
- 5) The Cathedral in the drama Mude in Cathedral is in
 - a) London
 - b) Paris
 - c) Canterbury
 - d) New York

- 6) The marbar caves are famous for
- The bright colourful paintings
 - The height from sea level
 - The echoes of scratching sound on the wall
 - Their architecture of Hindu deities
- 7) Mr. Fielding marries
- Stella Moor
 - Mary Smith
 - Adela Quested
 - Miss. Eliot
- 8) The tragic flaw of Thomas Becket is
- Vanity
 - Cruelty
 - Greed
 - Pride
- 9) Manna Dew is the _____ that god sent for the hungry and thirsty Jews in the sands of Israel.
- Heavenly water
 - Heavenly food
 - Heavenly weather
 - Heavenly light
- 10) The chorus requested Thomas Becket to go back to
- America
 - England
 - Italy
 - France

2. Answer the following questions :

10

- Why the relationship between Dr. Aziz I fielding got strained ?
- What were the expectations of king Henry II from Thomas Becket ?
- What happened to Adela at Marbar caves ?
- Write on the aptness of the title 'A Passage to India'.
- What temptations does 3rd tempter put before Thomas Becket ?
- How does the knight try to prove that Becket committed suicide ?

3. A) Answer the following (**any 2**) :

6

- Write a note on Rupert Brooke as a War poet.
- Explain the characteristics of absurd drama.
- Mention a few trends in modern drama.

B) Explain the following with reference to context (**any 2**) :

4

- 1) When glided in Porphyria, straight
She shut the cold out and the storm
And kneeled and made the cheerless grate
Blaze up, and all the cottage warm.
- 2) Remember me when I am gone away
Gone far away into the silent land
When you can no more hold me by the hand
Nor I half turn to go yet turning stay.
- 3) I saw pale kings and princess too,
Pale warriors, death-pale were they all;
They cried, La Belle Dame Sans Merci
Hath thee in thrall !

4. Discuss the plot construction of the novel 'A passage to India'.

10

OR

Explain Arch Bishop Thomas Becket as a true martyr in the drama; murder in the Cathedral.

5. Write a critical appreciation of 'Porphyrias Lover'.

10

OR

Consider 'Greater Love' as War poem.

SLR-X – 545

Seat
No.

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
HINDI (Special) (Paper – V)
साहित्यशास्त्र और समालोचना

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्नों के गुण हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्यों को फिर से लिखिए : 10

- 1) श्रव्य बिम्ब _____ से संबंधित है।
अ) नाक ब) आँख क) कान ड) जिह्वा
- 2) संस्कृत में आलोचना शब्द _____ धातु से बना है।
अ) अल् ब) अन् क) लुच् ड) सम्
- 3) हिंदी में _____ के लिए समीक्षा पर्यायवाची शब्द है।
अ) आलोचना ब) टिप्पणी क) निबंध ड) रस
- 4) रिपोर्ट तथा रपट शब्दों का शुद्ध साहित्यिक रूप _____ है।
अ) रेखाचित्र ब) संस्मरण क) बिम्ब ड) रिपोर्टाज
- 5) _____ में लेखक स्वयं अपने जीवन का आलेख प्रस्तुत करता है।
अ) जीवनी ब) आत्मकथा क) निबंध ड) संस्मरण
- 6) वीर रस का स्थायी भाव _____ है।
अ) उत्साह ब) स्नेह क) रति ड) भय
- 7) 'नाट्यशास्त्र' में रस सूत्र का उल्लेख _____ ने किया है।
अ) आ.भरतमुनि ब) आ.विश्वनाथ क) आ.भिनव गुप्त ड) आ.लोलट
- 8) लोकसीया का उलंघन करनेवाली उक्ति में _____ अलंकार होता है।
अ) उपमा ब) रूपक क) अतिशयोक्ति ड) यमक

P.T.O.

9) जहाँ वर्गों की समानता होती है, वहाँ _____ अलंकार होता है।

अ) उत्प्रेक्षा ब) अनुप्रास क) श्लेष ड) उपमा

10) फंतासी के लिए अंग्रेजी पर्यायवाची शब्द _____ है।

अ) फैंटसी ब) ग्लोबल क) इमेज ड) फॅशन

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए : 10

- 1) बिम्ब किसे कहते हैं ?
- 2) आलोचक के कोई चार गुण बताइए।
- 3) संस्मरण की परिभाषा लिखिए।
- 4) शृंगार रस के दो भेद कौनसे हैं ?
- 5) श्लेष अलंकार की परिभाषा लिखिए।
- 6) रूपक अलंकार किसे कहते हैं ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : 10

- 1) रेखाचित्र
- 2) जीवनी
- 3) अनुप्रास.

4. आलोचना के प्रकार लिखिए। 10

अथवा

स्त्री विमर्ष का सामान्य परिचय दीजिए।

5. रस की परिभाषा देते हुए रस के अंगों का विवेचन कीजिए। 10

SLR-X – 547

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – V)
भाषाविज्ञान व व्याकरण (उत्तरार्ध)

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

१. योग्य पर्याय निवडा.

१) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचा प्रवर्तक कोण आहे ?

अ) सोस्यूर ब) लबव क) चॉम्स्की ड) विल्यम जोन्स

२) भाषाव्यवस्था याला इंग्रजीत कोणता शब्द प्रयोग केला जातो ?

अ) Lang ब) Langu क) Parole ड) Porle

३) पारंपरिक व्याकरणात किती वर्ण मानले आहेत ?

अ) ५० ब) ५१ क) ५२ ड) ५३

४) अँ, ऑ हे नवीन स्वर कोणत्या भाषेतून मराठीत आले ?

अ) संस्कृत ब) पाली क) कन्नड ड) इंग्रजी

५) अष्टाध्यायी हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) वामन ब) भामह क) पाणिनी ड) दण्डी

६) वस्तूवाचक शब्दाला काय म्हणतात ?

अ) नाम ब) सर्वनाम क) विशेषण ड) क्रियापद

७) व्यक्तिविशिष्टता हे स्वनाचे काय आहे ?

अ) दोष ब) माध्यम क) लक्षण ड) साम्यत्व

P.T.O.

८) रूपिका हे कोणाचे छोटे रूप आहे ?

अ) ध्वनी ब) शब्द क) वाक्य ड) अर्थ

९) कोणत्या प्रयोगात क्रियापदाचे रूप स्वतंत्रपणे बदलते ?

अ) कर्तरी ब) कर्मणी क) भावे ड) संकीर्ण

१०) मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?

अ) द.दि.पुंडे ब) स.ग. मालशे क) कल्याण काळे ड) महेंद्र कदम

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) सोस्यूरेन भाषेचे कोणते दोन स्तर सांगितले ?

२) स्वन म्हणजे काय ?

३) स्वनिमाचे दोन प्रकार सांगा.

४) रूपिमाचे प्रकार लिहा.

५) व्याकरण म्हणजे काय ?

६) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाला काय म्हणतात ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानातील संप्रदाय स्पष्ट करा.

२) रूपिका विभाजनामागील तत्त्वे सांगा.

३) मराठीचा प्रयोग विचार विशद करा.

४. स्वन-स्वनिम-स्वनांतरे या संकल्पना स्पष्ट करा.

१०

किंवा

रूपिका-रूपिम-रूपिकांतरे या संज्ञा विशद करा.

५. मराठीची स्वनिम (स्वर-व्यंजन) व्यवस्था साधार स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 549

Seat	
No.	

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
URDU (Special) (Paper – V)
Tarjuma aur Zara-e-Iblagh

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے :

(1) _____ میں کالم نویس اپنی تمام گہری معلومات کی مدد سے اطمینان بخش دلائل پیش کرتا ہے۔

(خصوصی کالم سینڈیکٹ کالم مزاحیہ کالم ذاتی کالم)

(2) آج ساری دنیا میں خبریں _____ کی وجہ سے پہنچ جاتی ہیں۔

(پوسٹ میں خطوط ٹی۔وی موبائیل فون)

(3) _____ کئی سوالات کا جواب ہوتا ہے۔

(مدیر ٹیلی ویژن ادارہ کالم)

(4) _____ قارئین پر اپنا اثر و رسوخ جماتا ہے۔

(اطلاعاتی ادارہ متاثر کن ادارہ منطقی ادارہ پُر لطف ادارہ)

(5) _____ کو ایک اخبار کی عمارت کا اہم رکن سمجھا جاتا ہے۔

(مدیر نائب مدیر ادارہ پچھانہ خانہ مشین)

P.T.O.

- (۶) ہندوستانی مسلمانوں کی فلاح و بہبودی کے لئے سر سید احمد خان نے _____ نامی اخبار جاری کیا تھا۔
- (الہلال) کوہ نور اُردوئے معلیٰ تہذیب الاخلاق
- (۷) اٹا احرام طریقہ سب سے پہلے _____ میں استعمال کیا گیا۔
- (عرب) ہندوستان امریکہ پاکستان
- (۸) سب ایڈیٹر کا بیشتر کام _____ ہوتا ہے۔
- (سماجی) سیاسی اندرون دفتر انتہائی سخت
- (۹) ہندوستان میں ٹیلی ویژن ٹیلی کاسٹ کا آغاز _____ میں ہوا۔
- (کلکتہ) دہلی مدراس ناگپور
- (۱۰) _____ تفریح کا بہترین ذریعہ ہے۔
- (کتاب) کمپیوٹر کرکیٹ ٹیلی ویژن

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی پانچ)

- (۱) مزاحیہ کالم کے بچتے ہیں؟
- (۲) بچوں کے چینلز کے نام لکھئے۔
- (۳) کلکتہ سے نکلنے والے فارسی کے دو مشہور اخبارات کے نام بتائیے۔
- (۴) نائب مدیر کی ذمہ داریاں مختصر لکھئے۔
- (۵) کالم کا صحیح مفہوم واضح کیجئے۔
- (۶) اشتہارات کی اہمیت و افادیت پر مختصر روشنی ڈالئے۔

10

۳. کوئی دو سوال حل کیجئے :

- (۱) ادارہ نویسی کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کی اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالئے۔
- (۲) اشاعت اخبار کے لئے کیوں اہمیت رکھتی ہے؟ مختصر نوٹ لکھئے۔
- (۳) اُلٹا احرام پر مختصر نوٹ قلمبند کیجئے۔

10

۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- (۱) ”اشتہارات اخبارات کی ریڈھ کی ہڈی ہوتی ہے“۔ اس قول کی روشنی میں اشتہارات کی ضرورت اور اس کی اہمیت پر مفصل نوٹ لکھئے۔
- (۲) ٹی۔ وی کی مختلف نشریات کا مفصل جائزہ لیجئے۔

10

۵. ”عہد حاضر میں ٹی۔ وی نے ہماری زندگی کے ہر شعبہ کو متاثر کیا ہے“۔ اس قول کی روشنی میں ٹی۔ وی کی ضرورت و اہمیت پر مفصل نوٹ لکھئے۔
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Special Paper – V)
Political Ideas and Institutions in Ancient India

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word. 10
- 1) There are _____ types of law courts according to Kautilya.
A) 5 B) 2 C) 6 D) 4
 - 2) The officer named _____ as chief of courts during Gupta period.
A) Vinayasthitisthapak B) Mahamatra
C) Rajjuk D) Nyayupask
 - 3) Pug court was _____ law court.
A) Popular B) Government
C) People D) Guilds
 - 4) _____ was incharge of foreign relation.
A) Rajdut B) Sannidhata
C) Rajjuk D) Prashasta
 - 5) Guilds were the association of _____
A) Educational B) Religious
C) Politicians D) Traders
 - 6) _____ is one of the silver coins in Ancient India.
A) Shatman B) Rupaya C) Nishka D) Holmark
 - 7) The tax known as _____ was derived on the goods produced during Gupta period.
A) Bhadravyay B) Uparikar
C) Udrank D) Vastikar

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा :

१०

१) कौटिल्याने विधी न्यायालयाचे _____ प्रकार सांगितले आहेत.

अ) ५ ब) २ क) ६ ड) ४

२) गुप्त काळात _____ नावाचा अधिकारी न्यायालयाचा प्रमुख असे.

अ) विनयास्थितीस्थापक ब) महामात्र
क) रज्जूक ड) न्यायउपासक

३) पुग न्यायालय _____ चे न्यायालय होते.

अ) लोकप्रिय ब) शासन
क) जनता ड) क्षेणी

४) परक्रिय संबधात _____ हा प्रमुख होता.

अ) राजदुत ब) सन्निधाता
क) रज्जूक ड) प्रशास्ता

५) क्षेणी या _____ संघटना होत्या.

अ) शिक्षणात्या ब) धार्मिक
क) राजकारणाच्या ड) व्यापाऱ्यांच्या

६) प्राचीन काळातील _____ हे एक चांदीचे नाणे होते.

अ) शतमान ब) रूपाया क) निस्क ड) होलमार्क

७) गुप्तकाळात राज्यात तयार होणारऱ्या मालावर _____ नावाचा कर घेतला जात असत.

अ) भद्रव्याय ब) उपरिकर क) उद्रंक ड) वसटिकर

८) _____ या तत्तावर कौटिल्याचा मंडल सिद्धांत आधारलेला आहे.

अ) सत्ता समतोल ब) अंतर-राज्य संबध
क) आर्थिक समानता ड) सामाजिक परिस्थिती

९) प्राचीन भारतात दक्षिण विभागात _____ चे ग्रामप्रशासन प्रगत होते.

अ) वाकाटक ब) पांडय क) चोल ड) पल्लव

१०) चोलकालीन ग्राम सभेमध्ये _____ उपसमित्या होता.

अ) ४ ब) ७ क) ८ ड) ५

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१२

- १) प्राचीन भारतीय कायद्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) मौर्यकालीन न्याय व्यवस्थेचे स्वरूप सांगा.
- ३) युद्धाच्या काळातील अंतर-राज्य संबंध सांगा.
- ४) प्राचीन काळात कोणत्या जमेच्या बाबी महत्वाच्या होत्या ?
- ५) प्राचीन काळात खर्चाच्या प्रमुख बाबी कोणत्या ?
- ६) ग्रामणीची माहिती लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) प्राचीन भारतीय न्यास विषयक संघटन.
- २) लोक प्रिय कायदा न्यायालये.
- ३) शांततेच्या काळातील अंतर-राज्य संबंध.
- ४) प्राचीन भारतीय करपद्धतीची तत्वे.
- ५) मंडल सिद्धांत.
- ६) चोल कालीन अग्रहार सभा.

४. गुप्त कालीन न्यायदान पद्धती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

अंतर-राज्य संबंधातील राजदुताचे महत्त्व स्पष्ट करा.

५. चोल काळातील ग्राम व्यवस्थेच्या स्वरूप व कार्याची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – V)
Macro Economics

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Trade cycle is the subject matter of _____ economics.
a) Micro b) Macro c) Public d) Agricultural
 - 2) Innovation theory of trade cycle is associated with the name of
a) Hawtrey b) Hayek c) Keynes d) Schumpeter
 - 3) Trade cycles are _____ in character.
a) Local b) Regional c) National d) International
 - 4) A significant feature of depression phase is the fall in
a) Rate of interest b) Purchasing power
c) Import d) Export
 - 5) Rates of economic growth are measured both in terms of overall GNP (Gross National Product) or
a) Net National Saving b) Net National Investment
c) Net National Product d) Net National Capital
 - 6) Domar has based his analysis of income effect of investment on the Keynesian theory of
a) Employment b) Interest c) Multiplier d) Money
 - 7) Harrod and Domar growth models assume that propensity to save and _____ are constant.
a) Investment b) Capital output ratio
c) Consumption d) Production

- 8) The Neo-classical growth model assumes _____ returns to scale.
a) Constant b) Increasing c) Decreasing d) Positive
- 9) The most important item in the balance of payment on current account is
a) Foreign direct investment b) Foreign indirect investment
c) Balance of trade d) Foreign aid
- 10) The theory of _____ was first developed by Ricardo.
a) Comparative cost b) Comparative income
c) Comparative saving d) Comparative investment

2. Write short answers on (**any four**) :

8

- 1) Write two features of trade cycle.
- 2) What are the phases of trade cycle ?
- 3) What is economic growth ?
- 4) Write two criticism on Hawtrey's Theory.
- 5) Define balance of payment.
- 6) Write two assumptions of Ricardian Theory of International Trade.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Role of innovator.
- 2) Sources of economic growth.
- 3) Favourable balance of payment.
- 4) Trade cycle as a monetary phenomenon.
- 5) Balance of trade.
- 6) International trade as an engine of growth.

4. Answer **any one** of the following :

10

- a) What are the measures to control trade cycle ?
- b) What is the difference between internal and international trade ?

5. Write indicators of economic growth.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. अचूक पर्याय निवडा :

१०

- 1) व्यापारचक्र _____ अर्थशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) सूक्ष्म ब) स्थूल क) सार्वजनिक ड) कृषी
- 2) व्यापारचक्राचा नवप्रवर्तन सिद्धान्त _____ यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
अ) हॉट्टे ब) हायेक क) केन्स ड) शुंपीटर
- 3) व्यापारचक्राचे स्वरूप _____ आहे.
अ) स्थानिक ब) प्रादेशिक क) राष्ट्रीय ड) आंतरराष्ट्रीय
- 4) _____ मधील घट हे मंदीच्या अवस्थेतील महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) व्याजदर ब) खरेदी अमता क) आयात ड) निर्यात
- 5) आर्थिक वाढीचा दर स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन आणि _____ यानुसार मोजल जातो.
अ) निव्वळ राष्ट्रीय बचत ब) निव्वळ राष्ट्रीय गुंतवणूक
क) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन ड) निव्वळ राष्ट्रीय भांडवल
- 6) डोमर यांचे विश्लेषण केन्स यांच्या _____ सिद्धांतातील गुंतवणूकीच्या उत्पन्न परिणामाशी संबंधित आहे.
अ) रोजगार ब) व्याज क) गुणक ड) मुद्रा
- 7) हॅरॉड व डोमर यांच्या वाढीच्या प्रारूपामध्ये बचत प्रवृत्ती आणि _____ स्थिर आहे असे गृहीत धरण्यात आले.
अ) गुंतवणूक ब) भांडवाळ उत्पादन गुणोत्तर
क) उपभोग ड) उत्पादन
- 8) नवसनातन वृद्धि प्रतिमानात _____ प्रमाणफलचे गृहीत आहे.
अ) स्थिर ब) वाढत्या क) घटत्या ड) धनात्मक
- 9) व्यवहारतोलच्या चालू खात्या मध्ये _____ हा महात्वाचा घटक आहे.
अ) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक ब) विदेशी अप्रत्यक्ष गुंतवणूक
क) व्यापारतोल ड) विदेशी मदत
- 10) _____ चा सिद्धान्त रिकार्डो यांनी प्रथम स्पष्ट केला.
अ) तुलनात्मक खर्च ब) तुलनात्मक उत्पन्न
क) तुलनात्मक बचत ड) तुलनात्मक गुंतवणूक

2. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार). ८
- 1) व्यापारचक्राची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
 - 2) व्यापारचक्राच्या अवस्था कोणत्या ?
 - 3) आर्थिक वाढ म्हणजे काय ?
 - 4) हॉट्टे यांच्या सिद्धान्तावरील दोन टिका लिहा.
 - 5) व्यवहारतोलची व्याख्या द्या.
 - 6) रिकार्डो यांच्या अंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धान्तातील दोन गृहीते लिहा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार). १२
- 1) नवप्रवर्तकाची भूमिका
 - 2) आर्थिक वाढीचे स्त्रोत
 - 3) अनुकूल व्यवहारतोल
 - 4) व्यापारचक्र : एक चलनविषयक घटना
 - 5) व्यापारतोल
 - 6) आंतरराष्ट्रीय व्यापार : आर्थिक वाढीचे इंजिन
4. कोणत्याही एकावर उत्तर लिहा.
- 1) व्यापारचक्रावरील नियंत्रणाची साधने कोणती ? १०
 - 2) अंतर्गत व आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील फरक कोणता ?
5. अर्थिक वाढीचे निकष लिहा. १०
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – XI)
Political Geography

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat sketch and diagrams wherever necessary.**
4) **Use of map stencil is allowed.**

1. Fill in the blanks choosing correct alternative given below : **10**
- 1) The global model of political geography presented by _____
1) Montesquieu 2) Aristotle 3) Ratzel 4) None of the above
 - 2) Political Geography is the sub-branch of _____
1) Human geography 2) Physical geography
3) Economic geography 4) None of the above
 - 3) _____ nation is one of the important nation of sea power.
1) India 2) Great Britain 3) Egypt 4) None of the above
 - 4) Inner crescent area of Mackinder is also known as _____ of Spykman.
1) Heartland 2) Rimland 3) Pivot area 4) None of the above
 - 5) The word state has been derived from Latin word _____
1) Stratum 2) Stato 3) Status 4) None of the above
 - 6) The location of a place in relation to latitude and longitude is called as _____ location.
1) Astronomical 2) Relative
3) Geomorphological 4) None of the above
 - 7) The book entitled 'Demographic Ideas and Reality', was written by _____
1) Spykman 2) Mahan 3) Mackinder 4) None of the above

8) A line denoting the political power between two states is called as the _____

- 1) Boundary 2) Frontier 3) Location 4) None of the above

9) Core area is also known as the _____ area.

- 1) Inner 2) Outer 3) Marginal 4) None of the above

10) _____ river flows from Karnataka and Tamil Nadu.

- 1) Godavari 2) Cauvery 3) Narmada 4) None of the above

2. Answer **any four** of the following :

8

- 1) Concept of Political Geography
- 2) Divided capitals
- 3) Types of boundaries
- 4) Boundary dispute
- 5) Factors of Nation building
- 6) Importance of Godavari river.

3. Answer **any four** of the following :

12

- 1) Scope of political geography
- 2) Political geography and trade
- 3) Definition of core area
- 4) Functions of boundaries
- 5) Elements of state
- 6) Dispute of India-China.

4. A) Define political geography and state its relation with allied branches.

10

OR

B) State the concept of Frontier and explain its classification.

5. Describe the concepts of state and explain the factors affecting on the state.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरास परवानगी आहे.

1. खालील पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा :

10

- 1) राजकीय भूगोला वैश्विक नमूना _____ यानी मांडला.
1) मॉन्टेस्क्यू 2) अरिस्टोटल 3) रॅटझेल् 4) वरीलपैकी नाही
- 2) राजकीय भूगोल ही _____ भूगोलाची उपशाखा आहे.
1) मानवी भूगोल 2) प्राकृतिक भूगोल
3) आर्थिक भूगोल 4) वरीलपैकी नाही
- 3) _____ हा देश सागरी सामर्थ्य असलेला एक महत्त्वाचा देश आहे.
1) भारत 2) ग्रेट ब्रिटन 3) इजिप्त 4) वरीलपैकी नाही
- 4) मॅकिन्डरने सांगितलेला अंतर्गत चंद्रकोर प्रदेश म्हणजे स्पाईकमनची _____ होय.
1) हृदयस्थल 2) रिमलँड 3) किल प्रदेश 4) वरीलपैकी नाही
- 5) 'State' हा शब्द लॅटिन भाषेतील _____ या शब्दापासून बनला आहे.
1) Stratum 2) Stato 3) Status 4) वरीलपैकी नाही
- 6) अक्षवृत्त व रेखावृत्तांच्या साहाय्याने व्यक्त केल्या जाणाऱ्या स्थानाला _____ स्थान
असे म्हणतात.
1) खगोलीय 2) सापेक्ष 3) भूगर्भशास्त्रीय 4) वरीलपैकी नाही
- 7) "लोकतंत्रात्मक आदर्श आणि यथार्थता" हा ग्रन्थ _____ यांनी लिहिला.
1) स्पाईकमॅन 2) महान 3) मॅकिन्डर 4) वरीलपैकी नाही
- 8) दोन राज्यांच्या दरम्यान असलेली राजकीय सत्तादर्शक रेषा म्हणजे _____ होय.
1) सीमारेषा 2) सीमा प्रदेश 3) स्थान 4) वरीलपैकी नाही

9) गाभा प्रदेश हा _____ प्रदेश म्हणूनही ओळखला जातो.

- 1) अंतर्गत 2) बहिर्गत 3) सरहदी 4) वरीलपैकी नाही

10) _____ ही नदी कर्नाटक व तामिळनाडू राज्यातून वाहणारी नदी आहे.

- 1) गोदावरी 2) कावेरी 3) नर्मदा 4) वरीलपैकी नाही

2. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

8

- 1) राजकीय भूगोलाची संकल्पना
- 2) विभक्त राजधान्या
- 3) सरहदीचे प्रकार
- 4) सीमावाद
- 5) राष्ट्र निर्मितीचे घटक
- 6) गोदावरी नदीचे महत्व.

3. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

12

- 1) राजकीय भूगोलाची व्याप्ति
- 2) राजकीय भूगोल व व्यापार
- 3) गाभा प्रदेशाची संकल्पना
- 4) सरहदीचे कार्य
- 5) राज्याची अंगे
- 6) भारत-चीन सीमावाद.

4. अ) राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याची इतर शास्त्राशी असलेला संबंध स्पष्ट करा.

10

किंवा

ब) सीमा प्रदेशाची व्याख्या सांगून सीमांचे प्रकार स्पष्ट करा.

5. राज्याची संकल्पना सांगून त्यावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

10

- 8) The fort of Agra was built by
a) Shahajahan b) Akbar c) Jahangir d) Shershaha
- 9) The name of coins of copper during the period Shershaha
a) Dam b) Hon c) Sim d) Rupya
- 10) _____ was known as king of Garden.
a) Akbar b) Humayun
c) Jahangir d) Shahajahan

2. Write short answers on **any four** of the following : **8**
- 1) Write the short information of Mumtaj.
 - 2) State the information about revolute of Khusro.
 - 3) State in short the coronation of Aurangzeb.
 - 4) State the information of Bibika Makabara.
 - 5) What is Batai system ?
 - 6) Give two reasons of downfall of Mughal dynasty.
3. Write short note on **any four** of the following : **12**
- 1) Gorilla system of Malik Amber.
 - 2) Aurangzeb's policy of Rajput.
 - 3) Chha. Rajaram Maharaj.
 - 4) Commercial centers of Mughal period.
 - 5) Architectures of Shahajahan's period.
 - 6) Ain-E-Akbari.
4. Explain the importance of Noorjahan in Mughal history. **10**
- OR
- State the Jamindari system in Mughal period.
5. Write the Deccan policy of Aurangzeb. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) बादशहा शहाजहानच्या आईचे _____ नांव होते.
अ) रोशन आरा ब) मुमताज क) जगत गोसाई ड) गुलशन बेगम
- २) नुरजहाँचे मूळ नांव _____ होते
अ) रोशन आरा ब) मुमताज क) महरून्नीसा ड) गुलशन बेगम
- ३) शहाजहानने महाबतखानाला _____ किताब दिला.
अ) शेर अफगान ब) शेरखान क) खानखाना ड) सेनापती
- ४) औरंगजेबचा जन्म _____ मध्ये झाला.
अ) १६१८ ब) १६२० क) १६२२ ड) १६२५
- ५) गुरु गोवींद सिंग शिखांचे _____ वे गुरु होते.
अ) पाच ब) सात क) आठ ड) दहा
- ६) अकबराच्या काळात _____ हे जमीन मोजणीचे परिमाण होते.
अ) मीटर ब) हेक्टर क) बीघा ड) मुघलकी
- ७) छ. राजाराम महाराजांच्या पत्नीचे नांव _____ होते.
अ) जिजाबाई ब) ताराबाई क) सोयराबाई ड) काशीबाई
- ८) आग्राचा किल्ला _____ ने बांधला.
अ) शहाजहान ब) अकबर क) जहाँगीर ड) शेरशहा
- ९) शेरशहाच्या तांब्याच्या नाण्याला _____ म्हणत.
अ) दाम ब) होन क) सिम ड) रूपया
- १०) _____ यास उद्यानाचा बादशहा म्हणतात.
अ) अकबर ब) हुमायून क) जहाँगीर ड) शहाजहान

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) मुमताज बद्दल थोडक्यात माहिती सांगा.
 - २) खुश्रूच्या बंडाची थोडक्यात माहिती सांगा.
 - ३) औरंगजेबाच्या राज्यरोहणासंबंधी थोडक्यात माहिती सांगा.
 - ४) बीबीका मकबऱ्याची थोडक्यात माहिती सांगा.
 - ५) बटाई पद्धत म्हणजे काय ?
 - ६) मोघल साम्राज्याच्या पतनाची दोन कारणे सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा. १२
- १) मलीक अंबरचा मनुष्याकृती माकड पद्धती.
 - २) औरंगजेबचे रजपूत विषयक धोरण.
 - ३) छ. राजाराम महाराज.
 - ४) मोघल काळीन व्यापारि केंद्रे.
 - ५) शहाजहान काळीन स्थापत्य.
 - ६) आईन-ए-अकबरी.
४. मोघली इतिहासातील नुरजहाँचे महत्व स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- मोघल काळीन जमीनदारी पद्धती विषयी माहिती सांगा.
५. औरंगजेबच्या दक्षिण धोरणाची माहिती लिहा. १०
-

SLR-X – 554

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
MUSIC (Special Paper – V)
Hindustani Classical Music

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा.

10

1) दरबारी कानडा हा राग _____ प्रधान आहे.

- a) मध्य, तार b) मंद्र, मध्य c) भंद्र, तार d) तार, अति तार

2) बिभास राग _____ यावेळी गातात.

- a) रात्री b) सकाळी c) दुपारी d) संध्याकाळी

3) सात मात्रेचे _____ हे ताल आहेत.

- a) दादरा, केरवा b) रूपक, तेवरा c) एकताल, चौताल d) दिपचंदी, धमार

4) अर्ध्या तालात चार मात्रेचे _____ खंड आहेत.

- a) पाच b) सहा c) चार d) दोन

5) श्रीमती लता मंगेशकर यांचा जन्म _____ या शहरात झाला.

- a) कोल्हापूर b) मुंबई c) इंदौर d) दिल्ली

6) पं. ज्हादयनाथ मंगेशकर हे प्रसिद्ध _____ आहेत.

- a) वादक b) लेखक c) संगीतकार d) नट

7) किरवानी रागाची जाती _____ आहे.

- a) संपूर्ण ओडव b) संपूर्ण षाडव c) संपूर्ण संपूर्ण d) ओडव षाडव

8) सतार हे एक _____ वाद्य आहे.

- a) सुषीर b) तंतु c) घन d) अवनद्ध

P.T.O.

- 9) पं. रविशंकर यांची कन्या अनुष्का शंकर प्रसिद्ध _____ वादक आहे.
 a) सतार b) सरोद c) बासरी d) सारंगी
- 10) बिभास रागात _____ व _____ हे स्वर कोमल आहेत.
 a) रे, ग b) ग, ध c) रे, ध d) रे, नि
2. राग किरवानी किंवा दरबारीच्या छोट्या ख्यालाचे स्वरलेखन करा (२ ताना लिहा). 10
3. a) राग बिभास किंवा दरबारी शास्त्रीय माहिती लिहा. 5
 b) ताल अर्ध्या ठेकाबोल माहितीसह लिहा. 5
4. पाश्चात्य स्वरलेखन पद्धतीत भारतीय संगीतातील ५ थाटांचे स्वर लिहा. 10
 किंवा
 ताल त्रिताल दुगुण करा.
5. श्रीमती लता मंगेशकर यांचे जीवन चरित्र लिहा. 10
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – V)
Political Sociology

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose the correct answer :

10

1) Which one of the following is not associated with political participation ?

- A) Political movement B) Election
C) Political party D) None of the above

2) Political Movement is the medium of

- A) Political socialization B) Political culture
C) Political participation D) Political elite

3) Who among the following is the author of 'Political Man' ?

- A) John Rolls B) Marshal Bigar
C) S.M. Lipset D) Gramsci

4) Who stated the important theory of 'Political Communication' ?

- A) Karl Deustsch B) Robert Michels
C) Max Weber D) Rush and Althoff

5) Who among the following is the author of 'The Nerves of Government' ?

- A) John Rolls B) Isaiah Berlin
C) Karl Deustsch D) Plato

6) 'Elitist approach' is associated with

- A) Lucian Pye B) Joan Robinson
C) Mosca D) None of the above

7) Who among the following authored 'The Ruling Class' ?

- A) Lucian Pye B) John Lock
C) Mosca D) None of the above

8) Who stated the concept of 'homeostatics' ?

- A) Gramsci
B) C.W. Mills
C) Karl Deustsch
D) John Rolls

9) Which one of the following pairs is correctly matched ?

- A) Gramsci – Civil Culture
B) Political Change – A Continues Process
C) David Easton – New Liberalism
D) None of the above

10) Political change is not

- A) Political Apathy
B) Political Movement
C) Elections
D) None of the above

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Mention any two levels of political participation.
- 2) What is political communication ?
- 3) Explain the nature of political communication.
- 4) Mention any two names of the proponents of the theory of elitism.
- 5) Nature of political change.
- 6) Explain the meaning political change.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Explain the agencies of Political Communication.
- 2) Political participation.
- 3) Explain the importance of Political Communication.
- 4) Political elite and Democracy.
- 5) Political change.
- 6) Importance of political change.

4. Write answer to **any one** of the following :

- 1) Explain the agencies of political participation.

10

OR

- 2) Explain Pareto's theory of circulation of elites.

5. Explain the detail :

What is political change ? Explain the importance of political change.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) खालीलपैकी कोणते माध्यम राजकीय सहभागासी संबंधित नाही ?
अ) राजकीय चळवळ ब) निवडणूका क) राजकीय पक्ष ड) यापैकी नाही
- २) राजकीय चळवळ हे _____ चे माध्यम आहे.
अ) राजकीय सामाजिकरण ब) राजकीय संस्कृती
क) राजकीय सहभाग ड) राजकीय अभिजन
- ३) खालीलपैकी कोण 'पॉलिटीकल मॅन' चा लेखक आहे ?
अ) जॉन रॉल्स ब) मार्शल बिगर क) एस.एम. लिपसेट ड) ग्राम्शी
- ४) राजकीय संसूचनासंबंधीचा महत्त्वाचा सिद्धांत कोणी सांगितला ?
अ) कार्ल ड्वाइस ब) रॉबर्ट मिचेल्स क) मॅक्स वेबर ड) रश आणि अल्थॉफ
- ५) खालीलपैकी कोण 'दि नरवस ऑफ गर्हमेंट' चा लेखक आहे ?
अ) जॉन रॉल्स ब) इसाया बर्लिन क) कार्ल ड्वाइस ड) प्लेटो
- ६) 'अभिजनवादी दृष्टिकोन' पुढीलपैकी एकाशी संबंधित आहे.
अ) ल्युसियन पाय ब) जोन्स रॉबिन्सन क) मोस्का ड) यापैकी नाही
- ७) खालीलपैकी कोण 'दि रूलिंग क्लास' या ग्रंथाचा लेखक आहे ?
अ) ल्युसियन पाय ब) जॉन लॉक क) मोस्का ड) यापैकी नाही
- ८) 'समाधात' ही संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) ग्राम्शी ब) सी.डब्ल्यू. मिल्स क) कार्ल ड्वाइस ड) जॉन रॉल्स
- ९) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य प्रकारे जुळवली आहे ?
अ) ग्राम्शी - नागरी संस्कृती ब) राजकीय बदल - सातत्याने घडणारी प्रक्रिया
क) डेव्हिड ईस्टन - नव उदारमतवाद ड) यापैकी नाही
- १०) राजकीय बदलामध्ये खालीलपैकी कोणती बाब अभिप्रेत नाही ?
अ) राजकीय उदासीनता ब) राजकीय चळवळ
क) निवडणूका ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणत्याही चार) : ८
- १) राजकीय सहभागाच्या दोन पातळ्या सांगा.
 - २) राजकीय संसूचन म्हणजे काय ?
 - ३) राजकीय संसूचनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - ४) अभिजनवादी सिद्धांत मांडणाऱ्या दोन विचारवंतांची नावे लिहा.
 - ५) राजकीय परिवर्तनाचे स्वरूप.
 - ६) राजकीय बदलाचा अर्थ स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) राजकीय संसूचनाची साधने स्पष्ट करा.
 - २) राजकीय सहभाग.
 - ३) राजकीय संसूचनाचे महत्त्व विशद करा.
 - ४) राजकीय अभिजन आणि लोकशाही.
 - ५) राजकीय परिवर्तन.
 - ६) राजकीय परिवर्तनाचे महत्त्व.
४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा : १०
- १) राजकीय सहभागाची साधने स्पष्ट करा.
- किंवा**
- २) राजकीय अभिजनांच्या अभिसरणासंबंधीचा परेटोचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. सविस्तर उत्तर लिहा : १०
- राजकीय बदल म्हणजे काय ? राजकीय बदलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – V)
Social Psychology

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) *Figures to the right indicate full marks.*
2) **All questions are compulsory.**
3) *Objective type questions should be written in the same answer book.*

1. Multiple choice :

10

- 1) _____ is one characteristic of interpersonal attraction.
 - a) Social proximity
 - b) Physical proximity
 - c) Economic proximity
 - d) None of the above
- 2) Formation of impression creates from _____ and _____ characteristics.
 - a) Individual and group
 - b) Aggression and conflict
 - c) Physical and mental
 - d) None of the above
- 3) Behaviour directed towards the goal of harming an either living being is called as the _____.
 - a) Social cognition
 - b) Aggression
 - c) Prejudice
 - d) None of the above
- 4) In _____ Magziti examined the relation between biological factor and aggression.
 - a) 1993
 - b) 1900
 - c) 1950
 - d) None of the above
- 5) _____ involves negative action towards member of various social groups.
 - a) Discrimination
 - b) Perception
 - c) Situation
 - d) None of the above

- 6) _____ as the scientific field that seeks to understand the nature and causes of individual behaviour and through in social situation.
- a) Social psychology b) Political science
c) History d) None of the above
- 7) _____ and _____ are situational determinants of aggression.
- a) Atmosphere and climate b) Alcohole and climate
c) Anger and anxiety d) None of the above
- 8) Prejudice is _____ emotion connected with particular person.
- a) Positive b) Negative
c) Angry d) None of the above
- 9) _____ is the negetive action related to the member of other group.
- a) Differentiation b) Emotional
c) Negative d) None of the above
- 10) _____ groups are included in prejudice.
- a) One b) Three
c) Five d) None of the above

2. Answer **any four** of the following :

8

- 1) What is early experience ?
- 2) What is social influence ?
- 3) What is interpersonal attraction ?
- 4) What is aggression ?
- 5) What is minority influence ?
- 6) What is drive theories ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Frustration and aggression.
- 2) The prevention and control of aggression.
- 3) Coping with prejudice.
- 4) The role of biological factors in aggression.
- 5) The being of attraction.
- 6) Cognitive source of prejudice.

4. A) Explain social determinants of aggression. 10

OR

B) Explain in detail the solution and prevention to prejudice.

5. What is social impression ? Describe the impression formation and impression management. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) वस्तुनिष्ठ प्रश्नाची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहा.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न सोडवा : १०

- १) _____ हे आंतरवैयक्तीक आकर्षणाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) सामाजिक जवळीकता ब) शारीरिक जवळीकता
क) आर्थिक जवळीकता ड) वरीलपैकी नाही
- २) छापेची निर्मिती _____ व _____ या दोन्ही गुणांनी होते.
अ) वैयक्तीक व समूह ब) आक्रमकता व संघर्ष
क) शारीरिक व मानसिक ड) वरीलपैकी नाही
- ३) इतर सजीव व्यक्तीस 'इजा' करणे किंवा 'हिंसक आक्रमक' वर्तन करणे यास _____ असे म्हणतात.
अ) सामाजिक बोधन ब) आक्रमकता
क) पूर्वग्रह ड) वरीलपैकी नाही
- ४) मागझिटी यांनी _____ मध्ये जैविक घटक आणि आक्रमकता यातील संबंध अभ्यासला.
अ) १९९३ ब) १९००
क) १९५० ड) वरीलपैकी नाही
- ५) वेगवेगळ्या सामाजिक समूहातील व्यक्ति मध्ये असणारी ऋणात्मक (विरोधी) क्रिया _____ मध्ये अंतर्भूत होते.
अ) भेदन ब) वेदन
क) परिस्थिती ड) वरीलपैकी नाही
- ६) सामाजिक परिस्थितीत व्यक्तीचे वर्तन यांचे स्वरूप व कारणे समजावून घेण्याचा प्रयत्न करणारे शास्त्र म्हणजे _____ होय.
अ) सामाजिक मानसशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) इतिहास ड) वरीलपैकी नाही

- ७) _____ आणि _____ ही आक्रमकतेची परिस्थिती जन्य निर्धारके आहेत.
 अ) वातावरण आणि हवामान ब) मद्य आणि तापमान
 क) राग आणि चिंता ड) वरीलपैकी नाही
- ८) पूर्वग्रह ही विशिष्ट समाजाशी संबंधीत असलेल्या व्यक्ति बदलाची _____ भावना होय.
 अ) धनात्मक ब) ऋणात्मक
 क) रागात्मक ड) वरीलपैकी नाही
- ९) दुसऱ्या समूहातील सभासदाविषयीची प्रत्यक्ष ऋणात्मक किंवा नकारात्मक कृती म्हणजे _____ होय.
 अ) भेदनीकरण ब) भावात्मक
 क) नकारात्मक ड) वरीलपैकी नाही
- १०) पूर्वग्रहामध्ये प्रामुख्याने _____ भागांचा समावेश होतो.
 अ) एक ब) तीन
 क) पाच ड) वरीलपैकी नाही

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

८

- १) पूर्व अनुभव म्हणजे काय ?
- २) सामाजिक प्रभाव म्हणजे काय ?
- ३) आंतरव्यक्तिक आकर्षण म्हणजे काय ?
- ४) अक्रमकता म्हणजे काय ?
- ५) अल्पसंख्यांक प्रभाव म्हणजे काय ?
- ६) उत्क्रान्तवाद सिद्धांत म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) वैफल्ये आणि आक्रमण.
- २) आक्रमकतेस प्रतिबंध आणि नियंत्रण.
- ३) पूर्वग्रह हाताळणी कौशल्य.
- ४) आक्रमकतेमधील जैविक घटकांची भूमिका.
- ५) आकर्षण निर्मिती.
- ६) पूर्वग्रहाचे बोधनात्मक स्रोत.

४. अ) आक्रमकतेची सामाजिक निर्धारके स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) पूर्वग्रहास प्रतिबंध कसा घालता येईल त्याच्या उपाय योजना विशद करा.

५. सामाजिक छाप म्हणजे काय ? छापेची जडन-घडन आणि छापेचे व्यवस्थापन याचे वर्णन करा.

१०

SLR-X – 559

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – V)
Social Research Methods

Day and Date : Tuesday, 3-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : 10
- 1) Who has said that the interview is a purposive conversation ?
 - a) John Madge
 - b) W. J. Goode
 - c) P. V. Young
 - d) P. K. Hatt
 - 2) Questionnaire can not be used for the
 - a) illiterates
 - b) literates
 - c) students
 - d) teachers
 - 3) Questionnaire is a list of
 - a) questions
 - b) answers
 - c) problems
 - d) none of the above
 - 4) Clarity of questions is one of the characteristics of
 - a) observation
 - b) questionnaire
 - c) interview
 - d) sociometry
 - 5) Science begins with
 - a) observation
 - b) interview
 - c) questionnaire
 - d) sociometry
 - 6) _____ observation controls the observer and the observed.
 - a) objective
 - b) subjective
 - c) social
 - d) systematic

P.T.O.

- 7) _____ is the last step of the social research.
a) report writing b) sampling
c) formulation of problem d) data collection
- 8) _____ is the first step of social research.
a) Sampling b) Report writing
c) Formulation of the problem d) Data collection
- 9) _____ random sampling is a type of probability sampling.
a) Stratified b) Convenient
c) Multistage d) Purposive
- 10) Convenient sampling is a type of _____ sampling.
a) probability b) non-probability
c) purposive d) stratified random

2. Write short answers (**any four**) : **8**
a) What do you mean by observation ?
b) What is convenient sampling ?
c) Which are the limitations of questionnaire ?
d) What is secondary data ?
e) What do you mean by Stratified Random Sampling ?
f) What are the merits of questionnaire ?
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
a) Controlled observation.
b) Purposive sampling.
c) Types of interview.
d) Types of questionnaire.
e) Primary data.
f) Report writing.
4. What do you mean by classification, coding and tabulation ? **10**
OR
Explain the two concepts of probability and non-probability sampling in detail.
Give the types.
5. Elucidate advantages and limitations of "Interview Technique" in detail. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी पश्न :

10

- 1) मुलाखत हे सहेतुक संभाषण असते असे कोणी म्हटले आहे ?
a) जॉन मेज
b) डब्ल्यू. जे. गुड
c) पी. व्ही. यंग
d) पी. के. हॅट
- 2) प्रश्नावली तंत्र _____ साठी उपयोगात आणता येत नाही.
a) निरीक्षक
b) साक्षर
c) विद्यार्थी
d) शिक्षक
- 3) प्रश्नावली ही _____ ची सूची असते.
a) प्रश्नांची
b) उत्तरांची
c) समस्यांची
d) वरीलपैकी एकही नाही
- 4) प्रश्नांची स्पष्टता हे _____ चे एक वैशिष्ट्य आहे.
a) निरीक्षण
b) प्रश्नावली
c) मुलाखत
d) समाजमिती
- 5) विज्ञान हे _____ पासून, सुरु होते.
a) निरीक्षण
b) मुलाखत
c) प्रश्नावली
d) समाजमिती
- 6) _____ निरीक्षणात निरीक्षक आणि अभ्यास विषयातील घटक यावर नियंत्रण असते.
a) वस्तुनिष्ठ
b) आत्मनिष्ठ
c) सामाजिक
d) पद्धतशीर
- 7) _____ ही सामाजिक संशोधनाची अंतिम पायरी (अवस्था) असते.
a) अहवाल लेखन
b) नमुना निवड
c) समस्या सूत्रण
d) तथ्य संकलन
- 8) _____ ही सामाजिक संशोधनाची पहिली पायरी असते.
a) नमुना निवड
b) अहवाल लेखन
c) समस्या सूत्रण
d) तथ्य संकलन

- 9) _____ यादृच्छिक नमुना निवड हा संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीचा एक प्रकार आहे.
 a) स्तरित
 b) सोयिस्कर
 c) बहुपदी
 d) सहेतुक
- 10) सोयिस्कर नमुना निवड हा _____ नमुना निवड पद्धतीचा एक प्रकार आहे.
 a) संभाव्यता
 b) गैर-संभाव्यता
 c) सहेतुक
 d) स्तरीत यादृच्छिक
2. कोणतेही चार लघुत्तरी प्रश्न सोडवा : 8
- a) निरीक्षण म्हणजे काय ?
 b) सोयिस्कर नमुना निवड म्हणजे काय ?
 c) 'प्रश्नावली' च्या मर्यादा सांगा.
 d) दुय्यम सामग्री म्हणजे काय ?
 e) स्तरित यादृच्छिक नमुना निवड म्हणजे काय ?
 f) प्रश्नावलीचे फायदे कोणते आहेत ?
3. कोणत्याही चार टीपा लिहा : 12
- a) नियंत्रित निरीक्षण.
 b) सहेतुक नमुना निवड.
 c) मुलाखतीचे प्रकार.
 d) प्रश्नावलीचे प्रकार.
 e) प्राथमिक सामग्री.
 f) अहवाल लेखन.
4. वर्गीकरण, संकेतीकरण आणि सारणीयन म्हणजे काय ? 10
- किंवा**
- संभाव्यता आणि गैरसंभाव्यता नमुना निवड पद्धती या दोन संकल्पना स्पष्ट करून त्यांचे प्रकार सांगा.
5. 'मुलाखत तंत्रांचे' फायदे आणि मर्यादा सविस्तर स्पष्ट करा. 10
-

SLR-X – 562

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
ENGLISH
Indian Writings in English (Special Paper – VI)

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B.: 1) Figures to the **right** indicate **full** marks.

2) **All** questions are **compulsory**.

1. Rewrite the following sentences by choosing correct alternatives : 10
- 1) Attia Hosain's Sun Light on A Broken Column was first published in
 - a) 1947
 - b) 1950
 - c) 1961
 - d) None of the above
 - 2) Dattani's Final Solutions was first staged in
 - a) January 25, 1947
 - b) August 10, 1974
 - c) July 10, 1993
 - d) December 31, 1992
 - 3) The novel Sun Light on A Broken Column is a story of _____ generations.
 - a) five
 - b) three
 - c) four
 - d) none of the above
 - 4) Ramnik Gandhi and his family live in
 - a) Baroda
 - b) Amargaon
 - c) Jeevnagar
 - d) Vadodara
 - 5) The real name of Laila's grandfather is
 - a) Abba Jain
 - b) Rashid Khan
 - c) Salman Khan
 - d) Syed Mohammad Husan
 - 6) There are _____ Choruses in Final Solutions.
 - a) three
 - b) two
 - c) five
 - d) seven

P.T.O.

- 7) Salim and his wife Nadira decide to go to Pakistan for
- religious reason
 - their quarrel with Kemal and Laila
 - improving their financial Status
 - none of the above
- 8) _____ threw the pieces of flesh in the compound of a Hindu person.
- Bobby
 - Javed
 - Daksha
 - Ramnik
- 9) _____ gets pregnant with the male servant Ghulam Ali's baby.
- Jahra
 - Zainab
 - Saliman, the maid servant
 - Nandi
- 10) The name of Daksha's maid servant was
- Sukanya
 - Sukanta
 - Kanchan
 - Kanta

2. Write short answers of **any five** of the following questions : **10**

- Why does the leader say that he smelt sea in the poem 'Enterprise' ?
- What does the title 'A Request' suggest ?
- What does the poet say about 'God' ?
- Whom is the poem 'The Song of India' addressed to ?
- Why does the poet say that "Spring and Summer" are both gone ?
- What does the poet say about her father's expectations ?

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

- The origin of Indian Drama.
- General trends in Modern Indian English Drama.
- Salient features of the Post-Independence Indian English Fiction.

B) Explain the following with reference to the context (**any two**) : **4**

1) “When I die

Do not throw the meat and bones away

But pile them up

And

Let them tell

By their smell

What life was worth.”

2) “Yet my children

Know Him to be everywhere,

Know Him as benevolent, stern and just”.

.

3) “I wish you had guts Papa.

To smuggle eighty thousand watches at a stroke,

And I’d proudly say, ‘My father’s in import-export business, you know’

I’d be proud then”.

4. What is the theme of Mahesh Dattani’s play final solutions ? **10**

OR

Assess the role of Ramnik Gandhi and his wife Aruna in Final solutions by Mahesh Dattani.

5. Analyze Attia Hosain’s Sun Light on A Broken Column as a tale of the feudalism and the partition of India. **10**

SLR-X – 563

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – VI)
हिंदी साहित्य का इतिहास (सन् 2000 तक)

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**
- 1) 'वीरसिंह देव चरित' _____ कवि की रचना है।
1) ठाकुर 2) आ. केशवदास 3) भूषण 4) चिंतामणि
- 2) धनानंद के काव्य की मूल प्रेरक-शक्ति _____ रही है।
1) प्रेमिका सुजान 2) दरबारी संस्कृति
3) पारिवारिक जिवन 4) नादिरशाह का आक्रमण
- 3) 'बिहारी सतसई' बिहारी ने _____ के निर्देश पर लिखी।
1) नरेशसिंह 2) राजा जयसिंह 3) मुहम्मदशाह रंगिला 4) महाराज प्रताप सिंह
- 4) भूषण रीतिकाल के _____ रस के सर्वश्रेष्ठ कवि माने जाते हैं।
1) वीर 2) शृंगार 3) शांत 4) भक्ति
- 5) आधुनिक हिंदी गद्य के प्रवर्तक _____ माने जाते हैं।
1) प्रताप नारायण मिश्र 2) गोपालराम गहमरी
3) राधाचरण गोस्वामी 4) भारतेंदु हरिश्चंद्र
- 6) 'चंद्रकांता' और 'चंद्रकांता संतति' प्रसिद्ध उपन्यास के लेखक _____ है।
1) देवकीनंदन खत्री 2) श्रीधर पाठक
3) प्रेमधन 4) भारतेंदु हरिश्चंद्र

P.T.O.

- 7) गोपलराम गहमरी जी ने _____ प्रकार के उपन्यास लिखे ।
 1) जासूसी 2) पौराणिक 3) आँचलिक 4) सामाजिक
- 8) 'दुलाईवाली' कहानी की लेखिका _____ है ।
 1) महादेवी वर्मा 2) ममता कालिया 3) बंग महिला 4) सुभद्राकुमारी चौहान
- 9) 'तार सप्तक' काव्य संग्रह के संपादक _____ हैं ।
 1) प्रभाकर माचवे 2) अज्ञेय 3) निराला 4) प्रेमचंद
- 10) प्रसाद, पंत, निराला तथा महादेवी वर्मा _____ काव्यधारा के प्रमुख कवि हैं ।
 1) प्रगतिवाद 2) प्रयोगवाद 3) छायावाद 4) हालावाद

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। 10

- 1) भूषण की प्रमुख कृतियों का नामोल्लेख कीजिए ।
- 2) प्रगतिवाद की कोई एक विशेषता लिखिए ।
- 3) प्रेमचंद काल के चार उपन्यासकारों के नाम लिखिए ।
- 4) डॉ. लक्ष्मीनारायण लाल के नाटकों के नाम लिखिए ।
- 5) रीतिकालीन कवि बिहारी का जन्म स्थान, जन्मतिथि तथा मृत्यु तिथि लिखिए ।
- 6) विभिन्न कहानी आन्दोलनों के प्रवर्तकों के नाम लिखिए ।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। 10

- 1) आ. केशवदास।
- 2) फुले-अम्बेडकरवाद ।
- 3) महादेवी वर्मा ।

4. रीतिकालीन सामाजिक तथा राजनीतिक परिस्थितियाँ लिखिए। 10

अथवा

हिंदी की 'स्त्रीवादी कविता' की विशेषताएँ लिखिए ।

5. हिंदी उपन्यास साहित्य के उद्भव और विकास को समझाइए। 10

SLR-X – 565

Seat
No.

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015

मराठी (Special Paper – VI)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – उत्तरार्ध (१३५० ते १८००)

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

२) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'श्लोकबद्ध रामायण' कोणी लिहिले ?

अ) श्रीधर ब) मोरोपंत क) मुक्तेश्वर ड) वामनपंडित

२) 'श्लोक केकावली' हे काव्य कोणी रचले ?

अ) वामनपंडित ब) रघुनाथपंडित क) श्रीधर ड) मोरोपंत

३) मराठेशाहीतील राजनीतीचे दर्शन घडविणारा ग्रंथ कोणता ?

अ) आज्ञापत्र ब) अर्जदस्त क) कौलपत्र ड) कौटिलीय अर्थशास्त्र

४) 'घनश्याम सुंदरा श्रीधरा अरुणोदय झाला' ही भूपाळी कोणी रचली ?

अ) प्रभाकर ब) होनाजी बाळा क) रामजोशी ड) अनंतफंदी

५) शाहिरांचा शाहीर असे कोणास म्हटले गेले ?

अ) रामजोशी ब) प्रभाकर क) होनाजी बाळा ड) सगनभाऊ

६) शिवचरित्रावरील पहिली बखर कोणती ?

अ) सभासदाची बखर ब) एक्याण्णव कल्पिणी बखर
क) महिकावतीची बखर ड) शिवप्रभूंचे सप्तप्रकरणात्मक चरित्र

७) शिवलीलामृत हा ग्रंथ कोणी रचला ?

अ) वामनपंडित ब) मुक्तेश्वर क) श्रीधर ड) रघुनाथपंडित

P.T.O.

८) भगवद्गीतेवर भाष्य करणारा वामनपंडितांचा ग्रंथ कोणता ?

- अ) भावार्थदीपिका ब) नित्यानंदैक्यदीपिका
क) यथार्थदीपिका ड) निगमसार

९) रघुनाथपंडित हा कवी कोणत्या काळात होऊन गेला ?

- अ) बहामनीकाळ ब) यादवकाळ क) पेशवेकाळ ड) शिवकाळ

१०) परमहंसकथा हा ग्रंथ कोणी रचला ?

- अ) अभयकीर्ती ब) ब्रम्हपुण्यसागर क) गुणकीर्ती ड) पंडितसूरिजन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) मुक्तेश्वरी महाभारताची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- २) मोरोपंतांच्या काव्यग्रंथांची नांवे सांगा.
- ३) नागेश संप्रदायाच्या निर्मितीचा हेतू सांगा.
- ४) बखर म्हणजे काय ? ते लिहा.
- ५) पोवाडा म्हणजे काय ? ते सांगा.
- ६) गुरुचरित्राचे दत्तसंप्रदायातील महत्व सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी २) :

१०

- १) 'दमयंतीस्वयंवर' या आख्यानकाव्याची ओळख करून द्या.
- २) शाहीर रामजोशीच्या लावणीतील रचनासौंदर्य स्पष्ट करा.
- ३) श्रीधरांच्या काव्यग्रंथांचा परिचय करून द्या.

४. 'बखर म्हणजे काय ? ते सांगून पाणिपतच्या बखरीचा परिचय करून द्या.

१०

किंवा

मोरोपंतांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा आढावा घ्यावा.

५. शाहीर होनाजी बाळा यांच्या 'पोवाडा' व 'लावणी' वाङ्मयाचा परिचय करून द्या.

१०

SLR-X – 567

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part – III (Semester – VI) Examination, 2015

URDU (Special) (Paper – VI)

Urdu Mein Adabi Tanquid

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : i) All questions are **compulsory**.

ii) Figures to the **left** indicate **full** marks.

10

1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے :

(۱) ” اُردو شاعری پر ایک نظر “ _____ کی تنقیدی کتاب ہے۔

(شمس الرحمن فاروقی کلیم الدین احمد آل احمد سرور عبد الرحمن بجنوری)

(۲) _____ اُردو میں تقابلی تنقید کا علمبردار ہے۔

(کلیم الدین احمد مولانا حالی مولانا شبلی مولوی عبد الحق)

(۳) _____ نے غزل کو نیم وحشی صنفِ سخن کہا ہے۔

(آل احمد سرور مولانا حالی مسعود حسن رضوی ادیب کلیم الدین احمد)

(۴) ” نئے اور پُرانے چراغ “ _____ کی تخلیق ہے۔

(عبد الرحمن بجنوری کلیم الدین احمد نیاز فتح پوری آل احمد سرور)

(۵) _____ ترقی پسند تحریک سے وابستہ تنقید نگاروں میں سب سے

باشعور، بالغ اور قدآور شخصیت کے مالک ہیں۔

(سید احتشام حسین مسعود حسن رضوی ادیب کلیم الدین احمد حالی)

P.T.O.

- (۶) _____ دو طویل مضامین کا مجموعہ ہے۔
(محاسن کلام غالب ہماری شاعری موازنہ انیس و دبیر نئے اور پُرا نے چراغ)
- (۷) _____ کو اردو میں رومانوی و تاثراتی تنقید کا نمائندہ سمجھا جاتا ہے۔
(مولانا حالی مولانا شبلی مولوی عبد الحق نیاز فتح پوری)
- (۸) مسعود حسن رضوی ادیب کے نزدیک شاعری جمالیاتی، سماجی اور _____ مقاصد رکھتی ہے۔
(معاشرتی تعلیمی سیاسی ثقافتی)
- (۹) ”محاسن کلام غالب“ میں _____ تنقید ہے۔
(نفسیاتی سائنٹفک جمالیاتی تقابلی)
- (۱۰) اخلاقیات _____ کی ایک شاخ ہے۔
(بندوب تصوف فلسفے سیاست)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) ”موازنہ انیس و دبیر“ کی تخلیق کا کیا مقصد تھا؟
- (۲) ”ہماری شاعری“ پر مختصر روشنی ڈالئے۔
- (۳) ”مقدمہ شعر و شاعری“ میں حالی نے شاعری کے متعلق کون سی شرائط بیان کی ہیں؟
- (۴) تصنیف ”شعر العجم“ کے بارے میں مختصر معلومات لکھئے۔
- (۵) مسعود حسن رضوی ادیب کے نزدیک شاعری کا مقصد کیا تھا؟
- (۶) عبد الرحمن بجنوری شاعری کے متعلق کیا نظریہ پیش کرتے ہیں؟

10

۳. مختصر نوٹ لکھئے : (کوئی دو)

(۱) محاسن کلام غالب

(۲) سید احتشام حسین

(۳) نیاز فتح پوری۔

10

۳. کسی ایک سوال کا جواب لکھئے :

(۱) ادب اور زندگی کے باہمی رشتے کی مفصل وضاحت کیجئے۔

(۲) کلیم الدین احمد کی تنقید نگاری پر مفصل روشنی ڈالئے۔

10

۵. شمس الرحمن فاروقی کی تنقید نگاری کا جائزہ لیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Special Paper – VI)
Jainism and Buddhism in Ancient India

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) _____ was the 23rd Tirthankar of Jain religion.
A) Rishabhdev
B) Parshwanath
C) Mahavir
D) None of these
 - 2) Vardhaman Mahavir added _____ vow to the teaching of parshwanath.
A) Chastity
B) Non Attachment
C) Non violence
D) None of these
 - 3) Jainism believes in existence of _____
A) God
B) Soul
C) Brahma
D) Shakti
 - 4) _____ is not Triratnas of Buddhism.
A) Dham
B) Nirvan
C) Buddha
D) Sangh
 - 5) Emperor Ashoka has accepted the Buddha religion after _____ war.
A) Dashradnya war
B) Kalinga war
C) Kashmir war
D) Victory of south
 - 6) Incarnation stories of _____ are known as Jatakas.
A) Gautam Buddha
B) Mahavir
C) Rishabhdev
D) Parshwanath

9) जैन धर्मातील _____ हे शेवटचे तिर्थंकर होत.

अ) ऋषभदेव

ब) पार्श्वनाथ

क) महावीर

ड) मल्लीनाथ

10) जैन धर्मातील सुरवातीचे ग्रंथ _____ भाषेत आहेत.

अ) संस्कृत

ब) पाली

क) अर्धमागधी

ड) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) जीव अजीव संकल्पना.
- 2) बौद्ध धर्माच्या ईश्वर विषयक कल्पना.
- 3) बौद्ध धर्माच्या अधोगतीची दोन कारणे सांगा.
- 4) बौद्ध धर्माचे प्रमुख धर्मग्रंथ कोणते ?
- 5) जैन धर्मातील दोन पंथाची नावे सांगा.
- 6) स्तूप म्हणजे काय ?

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) बौद्ध धर्माचा उदय.
- 2) जैन धर्माचा इतिहास.
- 3) ऋषभदेव.
- 4) क्षणैकवाद सिद्धान्त.
- 5) तिसरी बौद्ध धर्म परिषद.
- 6) कर्म सिद्धान्त.

4. बौद्ध धर्माची शिकवण स्पष्ट करा.

10

किंवा

बौद्ध धर्म संघाचे सभासदत्व व कार्याची माहिती लिहा.

5. वर्धमान महावीरांचे जीवन व प्रमुख शिकवण सांगा.

10

SLR-X – 569

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Sem. – VI) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VI)
History of Economic Thought**

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a..m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

10

- 1) When consumer buy goods he always aware about its
 - a) Look
 - b) Weight
 - c) Utility
 - d) Life
- 2) Compensatory Fiscal Policy is recommended by
 - a) Dr. Marshall
 - b) J. M. Keynes
 - c) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - d) Dr. Amartya Sen
- 3) Dr. Amartya Sen is honoured with Nobel Award in
 - a) 1950
 - b) 1998
 - c) 2000
 - d) 2001
- 4) The concept of collective agriculture is strongly recommended by
 - a) J. M. Keynes
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Dr. Amartya Sen
 - d) Dr. Babasaheb Ambedkar
- 5) Swadeshi Movement implies
 - a) to make maximum use of Indian goods
 - b) to make maximum use of foreign goods
 - c) to do violence
 - d) not to go abroad
- 6) Deficit Finance means
 - a) expenditure more than income
 - b) income more than expenditure
 - c) expenditure and income are equal
 - d) zero balance

P.T.O.

- 7) "Health is a first condition of capability" said
a) Mahatma Gandhi b) Dr. Amartya Sen
c) Dr. Manmohan Singh d) Dr. Babasaheb Ambedkar
- 8) According to Dr. Marshall the real factors of production are only
a) one b) two
c) three d) four
- 9) The concept of 'Trusteeship' is introduced by
a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Dr. Amartya Sen
c) J. M. Keynes d) Mahatma Gandhi
- 10) Dr. Babasaheb Ambedkar put forth the concept of
a) Democratic Socialism b) Socialism
c) Communism d) None of the above

2. Write short answer (**any four**) : **8**
a) Define Fiscal Policy.
b) Name of J. M. Keynes famous book.
c) Concept of Village Industry.
d) Define utility.
e) What are the three factors of social capability ?
f) Who is the writer of article 'Small Holdings in India and Their Remedies' ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
a) Exceptions of concept of utility.
b) Dr. Marshall's views on distribution.
c) Use of machinery.
d) Social choice.
e) Dr. Ambedkar's ideas on agriculture.
f) Importance of utility.
4. Answer **any one** of the following : **10**
a) Explain the role of Dr. Marshall as a great synthesizer.
OR
b) Explain Dr. Amartya Sen's concept of poverty.
5. State the role of Fiscal Policy. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) उपभोक्ता जेव्हा वस्तुची खरेदी करतो तेव्हा तो तिच्या _____ बदल जागरूक असतो.
अ) दिसणे
ब) वजन
क) उपयोगिता
ड) टिकाऊपणा
- २) भरपाईपुरक राजकोषीय धोरणाचा पुरस्कार _____ यांनी केला.
अ) डॉ. मार्शल
ब) जे. एम. केन्स
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ड) डॉ. अमर्त्य सेन
- ३) डॉ. अमर्त्य सेन यांना _____ मध्ये नोबेल पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.
अ) १९५०
ब) १९९८
क) २०००
ड) २००१
- ४) सामुदायिक शेतीचे _____ यांनी जोरदार समर्थन केले.
अ) जे. एम. केन्स
ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. अमर्त्य सेन
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ५) स्वदेशी चळवळ म्हणजे
अ) भारतीय वस्तुंचा जास्तीत जास्त वापर करणे
ब) परकिय वस्तुंचा जास्तीत जास्त वापर करणे
क) हिंसा करणे
ड) परदेशात न जाणे
- ६) तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे
अ) उत्पन्नापेक्षा खर्च अधिक
ब) खर्चापेक्षा उत्पन्न अधिक
क) खर्च व उत्पन्न दोन्ही समान
ड) शून्य शिल्लक
- ७) 'आरोग्य ही कार्यक्षमतेची पहिली अट आहे' असे _____ म्हणाले.
अ) महात्मा गांधी
ब) डॉ. अमर्त्य सेन
क) डॉ. मनमोहन सिंग
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ८) डॉ. मार्शलच्या मते - उत्पादनाचे खरे घटक _____ आहेत.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार

- ९) 'विश्वस्त' ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ब) डॉ. अमर्त्य सेन
 क) जे. एम. केन्स
 ड) महात्मा गांधी
- १०) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरानी _____ ची संकल्पना मांडली.
 अ) लोकशाही समाजवाद
 ब) समाजवाद
 क) साम्यवाद
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
 अ) राजवित्तीय धोरणाची व्याख्या सांगा.
 ब) जे. एम. केन्सच्या सुप्रसिद्ध ग्रंथाचे नांव.
 क) ग्रामोद्योगाची संकल्पना.
 ड) उपयोगितेची व्याख्या सांगा.
 ई) सामाजिक क्षमतेचे तीन घटक कोणते आहेत ?
 फ) 'भारतातील लहानधारण क्षेत्रे व त्यावरील उपाय' या लेखाचे लेखक कोण आहेत ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
 अ) उपयोगितेच्या संकल्पनेचे अपवाद.
 ब) विभाजनाच्या बाबतीत डॉ. मार्शल यांचा दृष्टिकोन.
 क) यंत्राचा वापर.
 ड) सामाजिक निवड.
 ई) डॉ. आंबेडकरांचे शेतीविषयक विचार.
 फ) उपयोगितेचे महत्त्व.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा. १०
 अ) श्रेष्ठ समन्वयक म्हणून डॉ. मार्शलची कामगिरी स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) डॉ. अमर्त्य सेनच्या दारिद्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
५. राजवित्तीय धोरणाची भूमिका सांगा. १०
-

SLR-X – 570

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Special Paper – XII)
Applied Geography

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N.B.:** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **Neat** diagrams and maps must be drawn **wherever** necessary.
4) **Use** of map stencils is **allowed**.

1. Choose correct alternative from the following and fill in the blanks : **10**
- 1) Applied Geomorphology is a branch of _____ Geography.
A) Physical B) Applied C) Social D) Human
 - 2) During the first decade of 20th century _____ developed applied Geography.
A) Herbertson B) Stamp C) Ritter D) Ratzel
 - 3) The word pollution is derived from _____ word pollutus.
A) British B) German C) Indian D) Latin
 - 4) The main cause of 'green house effect' is increase in the percentage of _____ in the air.
A) Nitrogen B) Phosphoric acid
C) Carbon dioxide D) Oxygen
 - 5) _____ percentage of earth's surface is covered by water bodies.
A) 71 B) 66 C) 50 D) 29
 - 6) _____ means surrounding situation.
A) Cultural B) Economic C) Environment D) Social

P.T.O.

7) The concept of 'Human Resource Development' was started in _____ year by Leonard Nadlor.

- A) 1959 B) 1969 C) 1970 D) 1979

8) Poverty is _____ issue.

- A) Natural B) Cultural C) Political D) Social

9) Food and water condition became earnest due to _____

- A) Flood B) Drought C) Earthquake D) None of these

10) Agriculture is _____ activity.

- A) Tertiary B) Secondary C) Primary D) None of these

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- 1) Define Applied climatology.
- 2) State the two causes of Global warming.
- 3) What are Environmental Degradation ?
- 4) What are Natural Hazards ?
- 5) State the levels of Human Resource Planning.
- 6) Types of Environment.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Branches of Applied Geography.
- 2) Causes of Earthquakes.
- 3) Ozone depletion.
- 4) Effects of water pollution.
- 5) Problems of women.
- 6) Natural vegetation and development.

4. A) Discuss the nature and scope of Applied Geography. **10**

OR

B) Give a brief account of Indian Social Issues.

5. Explain problems associated with modern agriculture. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल्सचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. खालिल योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१०

- १) उपयोजित भूरूपशास्त्र भूगोल ही _____ भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) उपयोजित क) सामाजिक ड) मानवी
- २) २० व्या शतकात पहिल्या दशकामध्ये _____ यांनी उपयोजित भूगोलाच्या विकासाला चालना दिली.
अ) हर्बर्टसन ब) स्टॅम्प क) रिटर ड) रैट्झेल
- ३) प्रदूषण हा शब्द Pollutus या _____ शब्दापासून बनला आहे.
अ) ब्रिटिश ब) जर्मन क) भारतीय ड) लॅटिन
- ४) 'हरितगृह परिणाम' या कारणामुळे वातावरणात _____ चे प्रमाण अधिक वाढते.
अ) नायट्रोजन ब) फौस्फरिक ॲसिड
क) कार्बन डायऑक्साईड ड) ऑक्सीजन
- ५) पृथ्वीचा _____ टक्के भाग पाण्याने व्यापलेला आहे.
अ) ७१ ब) ६६ क) ५० ड) २९
- ६) _____ म्हणजे सभोवतालाची परिस्थिती होय.
अ) सांस्कृतिक ब) आर्थिक क) पर्यावरण ड) सामाजिक
- ७) मानव संसाधन विकासाची संकल्पना _____ मध्ये लिओनार्ड नाडलोर यांनी मांडली.
अ) १९५९ ब) १९६९ क) १९७० ड) १९७९
- ८) दारिद्र्य हि _____ समस्या आहे.
अ) नैसर्गिक ब) सांस्कृतिक क) राजकिय ड) सामाजिक
- ९) _____ मुळे अन्न व पाणी परिस्थिती गंभीर बनते.
अ) पूर ब) दुष्काळ क) भूकंप ड) यापैकी नाहि
- १०) शेती हा _____ व्यवसाय आहे.
अ) तृतीयक ब) द्वितीयक क) प्राथमिक ड) यापैकी नाहि

२. खालिल प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) उपयोजित हवामानशास्त्राची व्याख्या द्या.
 - २) पृथ्वीच्या तापमान वाढीची दोन कारणे सांगा.
 - ३) पर्यावरण अवनती म्हणजे काय ?
 - ४) प्राकृतिक धोक्या म्हणजे काय ?
 - ५) मानव संसाधन नियोजनाच्या पातळ्या सांगा.
 - ६) पर्यावरणाचे प्रकार.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) उपयोजित भूगोलाच्या शाखा.
 - २) भूकंपाची कारणे.
 - ३) ओझोन क्षय.
 - ४) जलप्रदूषणाचे परिणाम.
 - ५) स्त्रियांच्या समस्या.
 - ६) नैसर्गिक वनस्पती व विकास.
४. अ) उपयोजित भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती यावर चर्चा करा. १०
- किंवा**
- ब) भारतातील सामाजिक समस्यांचा थोडक्यात आढावा द्या.
५. आधुनिक शेतीच्या समस्या स्पष्ट करा. १०
-

SLR-X – 571

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – VI)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 to 1818)

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option and answer the following : 10
- 1) The Battle of Rakshasbhuvan took place in _____ year.
a) 1762 b) 1763 c) 1764 d) 1765
 - 2) The treaty of Kanakpur was signed between the Madhavrao I and
a) Haidar Ali b) Jankoji Bosale
c) British d) Raghobadada
 - 3) Barbhai confederacy was started after the death of
a) Narayanrao Peshwa b) Chh. Shahu Maharaj
c) Nana Phadnavis d) Bajirao II
 - 4) Mahadaji Shinde created drill military under the guidance of
a) Busi b) D. Boyan c) Gordon d) Adarson
 - 5) Sawai Madhavrao died at
a) Lal Mahal b) Vishrambagwada
c) Shaniwarwada d) Purandar
 - 6) _____ was killed Gangadhar Shastri.
a) Tryambakji Dengale b) Bajirao II
c) Fattesinha Gaikwad d) Raghobadada
 - 7) Bajirao Peshwa II was settled _____ after the downfall of Maratha power.
a) Pune b) Gwalher c) Brahmavarth d) Kolhapur
 - 8) Peshwai ended in the year
a) 1818 b) 1817 c) 1819 d) 1816

P.T.O.

9) _____ was the head of Mahal during Peshwa period.

a) Patil	b) Havaladar
c) Mamalatdar	d) Kotwal

10) _____ was village accountant.

a) Kulkarni	b) Patil
c) Choughula	d) Kotwal

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) :

8

- 1) What is the status of Sakharambapu Bokil in Peshwa darbar ?
- 2) Haidar Ali.
- 3) Give the detail of Barbhai plan.
- 4) What is the meaning of Shiledar ?
- 5) What is the meaning of Mahajar ?
- 6) Reasons of the decline of Maratha rule (any two).

3. Write a short notes (**any four**) :

12

- 1) Battle of Rakshasbhuvan
- 2) Madhavrao I – British relation
- 3) Mahadaji Shinde
- 4) Yeshwantrao Holkar
- 5) Treaty of Pune
- 6) Assassination of Narayanrao Peshwa.

4. Evaluate the work of Nana Phadnavis.

10

OR

Peshwa Madhavrao's I Northern Policy.

5. Critically examine the civil administration of the Maratha.

10

९) पेशवेकाळात महालाचा प्रमुख _____ हा होता.

अ) पाटील ब) हवालदार क) मामलतदार ड) कोतवाल

१०) _____ हा खेड्यातील हिशोब ठेवणारा अधिकारी होता.

अ) कुलकर्णी ब) पाटील क) चौघुला ड) कोतवाल

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

१) पेशव्यांच्या दरबारातील सखारामबापू बोकिल यांचे स्थान काय ?

२) हैदर अली.

३) बारभाई कारस्थानाची माहिती लिहा.

४) शिलेदार म्हणजे काय ?

५) महजर म्हणजे काय ?

६) मराठी सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे (कोणतेही दोन).

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) राक्षसभूवनची लढाई.

२) पहिले माधवराव - इंग्रज संबंध.

३) महादजी शिंदे.

४) यशवंतराव होळकर.

५) पुण्याचा तह.

६) नारायणराव पेशव्यांचा वध.

४. नाना फडणवीसांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

१०

किंवा

पहिले माधवराव पेशव्यांच्या उत्तरेकडील धोरणांची माहिती द्या.

५. मराठ्यांच्या मुलकी प्रशासन व्यवस्थेचे ठिकात्मक परीक्षण करा.

१०

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) सत्ता संतुलनाची प्रक्रिया _____ वर आधारलेली आहे.
अ) निःशस्त्रीकरण
क) समता
ब) बंधुत्वा
ड) न्याय
- २) शीतयुद्धकालीन जागतिक व्यवस्था _____ स्वरूपाची होती.
अ) बहुध्रुवी
क) द्विध्रुवी
ब) एकध्रुवी
ड) कम्युनिस्ट
- ३) १९६५ मधील ताश्कंद करारादरम्यान _____ या राष्ट्राने मध्यस्थाची भूमिका बजावली.
अ) सोव्हिएट रशिया
क) अमेरिका
ब) चीन
ड) अफगाणिस्थान
- ४) _____ हा युनोच्या सुरक्षा समितीचा स्थायी सदस्य आहे.
अ) फ्रान्स
क) इटली
ब) जर्मनी
ड) ऑस्ट्रेलिया
- ५) युनोचे सदस्य देश आमसभेसाठी _____ प्रतिनिधी पाठवू शकतात.
अ) एक
क) दोन
ब) चार
ड) पाच
- ६) 'एक ध्येय, एक ओळख, एक समुदाय' हे _____ या संघटनेचे ब्रीद वाक्य आहे.
अ) सार्क
क) नाम
ब) युरोपियन युनियन
ड) आसियान
- ७) एकध्रुवीय विश्वरचने मध्ये _____ या राष्ट्राची भूमिका स्वयंघोषित विश्व-रक्षणकर्त्याची आहे.
अ) अमेरिका
क) रशिया
ब) चीन
ड) इंग्लंड
- ८) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) _____ मध्ये स्थापन झाली.
अ) १९९६
क) १९९१
ब) १९४६
ड) १९९५

- १) भारत आणि पाकिस्तान यांच्यातील वाद द्विपक्षीय वाटाघाटीद्वारे सोडविण्याबाबत _____ करारान्वये मान्य करण्यात आले आहे.
- अ) सिमला
क) ताशकंद
- ब) लाहोर
ड) आग्रा
- १०) _____ हा देश सार्क संघटनेचा संस्थापक सदस्य नाही.
- अ) श्रीलंका
क) नेपाळ
- ब) इंडोनेशिया
ड) अफगाणिस्थान
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :
- १) सत्ता संतुलन म्हणजे काय ?
२) आसियान संघटनेचे सदस्य कोणकोणती राष्ट्रे आहेत ?
३) द्विध्रुवीय विश्वरचना म्हणजे काय ?
४) सिमला करारातील दोन तरतूदी लिहा.
५) भारत आणि पाकिस्तान तसेच भारत आणि चीन यांच्यात कोणत्या सीमारेषा (Borders) आहेत ?
६) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे लिहा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :
- १) जागतिक व्यापार संघटना (W.T.O.).
२) भय संतुलन.
३) नकाराधिकार.
४) सुरक्षा समितीची कार्ये.
५) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची उगमस्थाने.
६) एकध्रुवीय विश्वव्यवस्था.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
- अ) भारत आणि श्रीलंका यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.
ब) युनोच्या यशस्वीतेसाठी उपाययोजना स्पष्ट करा.
५. सविस्तर उत्तर लिहा.
- सत्तासंतुलनाची तंत्रे विशद करा.

9) प्रतिवर्षी लोकसंख्येच्या _____ पेक्षा अधिक प्रमाणात छिन्नमनस्कता विकृतीचा प्रभाव वाढत असतो.

- अ) 10% ब) 20% क) 30% ड) 1%

10) उन्माद आणि अवसाद हे _____ विकृतीचे प्रकार आहेत.

- अ) भावस्थिती ब) दुर्भिती क) छिन्नमनस्कता ड) चिंता

2. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

8

- 1) मनोदुर्दशा विकृतीची व्याख्या द्या.
- 2) संभ्रांती म्हणजे काय ?
- 3) अलगता / विभक्तता चिंता विकृती म्हणजे काय ?
- 4) अवसादाची व्याख्या द्या.
- 5) भावस्थिती विकृतीचे प्रकार सांगा.
- 6) सदोषभाव / हताशपणाची लक्षणे द्या.

3. टीपा द्या (कोणतेही चार) :

12

- 1) डारुनचा लक्षणबंध
- 2) मानसिक मतिमंदाचे कुटुंब
- 3) अलगता चिंता विकृती
- 4) अवसाद
- 5) फेटल मद्यपान लक्षणबंध
- 6) प्रसूती दरम्यानच्या / जन्मानंतरच्या समस्या.

4. अ) मानसिक मतिमंदत्वाच्या प्रतिबंधात्मक प्रकारावर चर्चा करा.

10

किंवा

ब) अवसादात्मक भावस्थितीचे वर्णन करा.

5. मानसिक मतिमंदत्वाच्या पातळ्यांचे स्पष्टीकरण करा.

10

SLR-X – 576

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
SOCIOLOGY
Sociology of Tribal Society (Special Paper – VI)

Day and Date : Wednesday, 4-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : I) **All questions are compulsory.**

II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

I) How many types of magic are there ?

- A) Two B) Three C) Four D) Five

II) Which institution of tribe is destroying now a days by youth ?

- A) Religion B) Marriage
C) Youth home D) All above

III) Who propounded the concept of 'Animatism' ?

- A) Merat B) Max Mullar C) Taylor D) Ghurye

IV) Which tribe is mainly related Hinduisation ?

- A) Warli B) Bhila C) Kurga D) Kol

V) What is the percentage tribal population in India ?

- A) 6% B) 7% C) 8% D) 9%

VI) Mainly in which district of Maharashtra has highest tribal population ?

- A) Nanded B) Thane
C) Nasik D) Dhule

VII) Who wrote book 'Adivasi Samaj' ?

- A) G. S. Ghurye B) Nadgonde
C) Shrinivas D) None of above

P.T.O.

VIII) In which society we does not found a specialization of work ?

A) Rural	B) Urban
C) Tribal	D) All above

IX) Which is not the main characteristics of tribal economy ?

A) Simple technology	B) Limited production
C) Production for profit	D) All above

X) Which factor is responsible for illiteracy of tribal society ?

A) Religion	B) Culture
C) Economic	D) Language

2. Write short answers (**any four**) :

8

- I) What is meant by White magic ?
- II) State the nature of Warli marriage.
- III) Define the term Sanskritization.
- IV) State the nature of Mizo movement.
- V) Which are the economic problem of tribe ?
- VI) Which are the welfare programmes for tribal development ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- I) Nature of tribal religion.
- II) Problem of illiteracy in tribe.
- III) Nature of magic.
- IV) Problem of bounded labour in tribe.
- V) Cultural problem in tribe.
- VI) Problem of displacement in tribe.

4. A) Define the tribal society and explain economic activities of tribe.

10

OR

B) Explain health problems of tribe.

5. Explain changing nature of tribal society.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) जादूचे किती प्रकार आहेत ?
A) दोन B) तीन C) चार D) पाच
- II) सद्यस्थितीत युवाकडून कोणती आदिम संस्था नष्ट केली जात आहे ?
A) धर्म B) विवाह
C) युवागृहे D) वरील सर्व
- III) शक्तीवादाची संकल्पना कोणी मांडली ?
A) मॅरेट B) मॅक्समुलर
C) टॉयलर D) घुर्ये
- IV) 'हिंदुकरण' हा संकल्पनेशी कोणती जमात संबंधीत आहे ?
A) वारली B) भिल्ल C) कुर्ग D) कोल
- V) भारतात आदिवासींची लोकसंख्या किती टक्के आहे ?
A) ६% B) ७% C) ८% D) ९%
- VI) महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात आदिवासी लोकसंख्येचे प्रमाण सर्वात जास्त आहे ?
A) नांदेड B) ठाणे
C) नाशिक D) धुळे
- VII) 'आदिवासी समाज' हा ग्रंथ कोणी लिहला ?
A) जी. एस. घुर्ये B) नाडगोंडे
C) श्रीनिवास D) यापैकी नाही
- VIII) कार्याचे विशेषीकरण आपणास कोणत्या समाजात आढळत नाही ?
A) ग्रामीण B) नागरी
C) आदिवासी D) वरिल सर्व

IX) खालीलपैकी कोणते आदिवासींच्या अर्थव्यवस्थेचे प्रमुख वैशिष्ट्य नाही ?

- A) साधे तंत्रज्ञान
B) मर्यादित उत्पादन
C) फायद्यासाठी उत्पादन
D) वरील सर्व

X) आदिवासी समाजातील निरक्षरतेसाठी कोणता घटक कारणीभूत आहे ?

- A) धर्म
B) संस्कृती
C) आर्थिक
D) भाषा

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार):

8

- I) पांढरी जादू म्हणजे काय ?
II) वारली विवाहाचे स्वरूप सांगा.
III) संस्कृतीकरणाची व्याख्या द्या.
IV) मिझो चळवळीचे स्वरूप सांगा.
V) आदिवासींच्या आर्थिक समस्या कोणत्या ?
VI) आदिवासींच्या विकासाचे कल्याणकारी कार्यक्रम कोणते ?

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- I) आदिम धर्माचे स्वरूप.
II) आदिम समाजातील निरक्षरतेची समस्या.
III) जादूचे स्वरूप.
IV) आदिम समाजातील वेठबिगारीची समस्या.
V) आदिम समाजाच्या सांस्कृतिक समस्या
VI) आदिम समाजातील विस्थापितांची समस्या.

4. A) आदिवासी समाजाची व्याख्या देऊन आदिवासी समाजाच्या आर्थिक क्रिया स्पष्ट करा.

10

किंवा

B) आदिम समाजाच्या आरोग्यविषयक समस्या स्पष्ट करा.

5. आदिवासी समाजाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
ENGLISH (Compulsory)
Count Down

Day and Date : Thursday, 5-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : 5
- 1) In the battle for gender equality, self-esteem plays
 - a) a significant role
 - b) no role at all
 - c) the most significant role
 - d) an insignificant role
 - 2) Science affects _____ man and woman.
 - a) the rich
 - b) the average
 - c) the poor
 - d) the brave
 - 3) As a young man, Rahim Khan was
 - a) Rebellions and resentful
 - b) Strong and athletic
 - c) Sly and deceitful
 - d) Dry and pale
 - 4) The poem 'Refugee Mother and Child' is written by
 - a) P.B. Shelley
 - b) John Keats
 - c) Lord Byron
 - d) Chinua Achebe
 - 5) The speaker in the poem 'The Daffodils' wandered lonely as a
 - a) Moon
 - b) Sun
 - c) Star
 - d) Cloud
- B) Match the following idioms with their meaning : 3
A	B
a) Point for point	1) Together
b) Move heaven and earth	2) Exactly
c) Hand in hand	3) Try very hard
- C) Combine words from A and B to form commonly used collocations : 2
A	B
a) Do	1) Hard
b) Try	2) Justice

2. Answer **any five** of the following briefly : 10
- 1) What was Rahim Khan's occupation ? How old was he ?
 - 2) What are the results of a low-self-esteem ?
 - 3) Explain Rahim Khan's relationship with his villagers.
 - 4) State the six pillars of self-esteem.
 - 5) How does science affect the average human being ?
 - 6) How can human beings control their actions ?
3. A) Answer **any two** of the following : 6
- 1) What does the poet compare himself to in the poem 'The Daffodils' ?
 - 2) Explain the political and economic background referred in the poem 'Refugee Mother and Child'.
 - 3) Explain the central theme of 'The Daffodils'.
- B) Answer **any two** of the following : 4
- 1) How do you manage the stress when you are under pressure ?
 - 2) When faced with a difficult situation, how do you adopt yourself to it ?
 - 3) State how you can manage your time better ?
4. Answer **any one** of the following : 10
- 1) Write a description of a person who sat opposite you in the S.T. Bus.
Remember to use words to convey what the character, thought and mood of the person seemed to be.
 - 2) Write a description of a famous film actress you met at the railway station.
Remember to use words to convey what the character, thought and mood of the actress seemed to be.
5. Read the passage carefully and write down **one-third** summary : 10
- To say that self-esteem is a basic human need is to say that it is essential to normal and healthy development. It has survival value. Lacking positive self-esteem, psychological growth is stunted. Positive self-esteem operates, in effect, as providing resistance strength and a capacity for regeneration. When self-esteem is low, our resilience in the face of life's problem is diminished. We tend to be more influenced by the desire to avoid pain than to experience joy ; negatives have more power over us than positives. If we do not believe in ourselves – neither in our efficacy nor in our goodness – the world is a frightening place. To women who are throwing off traditional gender roles, fighting for emotional and intellectual autonomy, starting their own business, challenging centuries – old prejudices, self-esteem is indispensable. It is needed for success. Without self-esteem, the battle for life can not be won. Self-esteem empowers, energizes, motivates. It inspires us to achieve and allows us to take pleasure and pride in our achievements.
-

- 7) Among the female characters of the novel, 'The Edible Woman', it is _____ who is married with children.
- a) Marian
b) Clara
c) Ainsley
d) None of the above
- 8) Segi presents Kongi with _____
- a) a glass of milk
b) a crown of jewels
c) the head of her father
d) a gift of books
- 9) Peter, fiance of Marian likes her because she is a girl who would not _____
- a) ask him for money
b) try to take over his life
c) complain about anything
d) abuse him
- 10) It is _____ who is called the Ears and Eyes of Kongi.
- a) The Aweris
b) Oba Danlola
c) Segi
d) The Secretary

2. Answer the following questions (**any five**) :

10

- 1) What is the speaker's view/attitude about racism in the poem, "And You Calling Me Coloured" ?
- 2) What effect does the Phenomenal woman have on the men, as described in the poem, "The Phenomenal Woman" ?
- 3) What does the poet Leroi Jones (Amiri Baraka) urge his African people to do at the end of the poem, 'Ka' Ba' ?
- 4) Describe the way D. D. Mandessi bring alive the continent Africa in his poem, 'Your Presence'.
- 5) What do the lines on our hands talk about as per poet Bernard Dadie in his poem, 'The Lines of Our Hands' ?
- 6) What is the impact of industrialization on the island as described in his poem, 'Island' ?

3. A) Answer the following questions briefly (**any two**) : **6**
- 1) What is Feminism ?
 - 2) Write a brief note on Black poetry.
 - 3) Comment on Feminism as a socio-political movement.
- B) Explain the following lines with reference to the context (**any two**) : **4**
- 1) Aminah, Harun now reside in flats, Go to school while father learns a trade.
 - 2) The lines of our hands
not yellow
Black
White
 - 3) We are beautiful people
with African imaginations
full of masks and dances and
swelling chants.
4. Answer **any one** of the following :
- a) Wole Soyinka's play 'Kongi's Harvest' is a political satire on the post-colonial politics exposing the lust and struggle for power. Comment. **10**
- OR
- b) Write a note on the character of Segi. **10**
5. Answer the following question : **10**
- Discuss, Margaret Atwood's 'The Edible Woman' as a feminist novel.
-

SLR-X – 581

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015

HINDI

प्रयोजनमूलक हिन्दी (Special Paper – 7)

Day and Date : Friday, 6-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 p.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों के हिन्दी पर्यायवाची शब्द लिखिए। 5
- 1) Stamp-seal
 - 2) Envelope
 - 3) Account
 - 4) Prime Minister
 - 5) Cashier
- आ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 5
- 1) नाइडा ने 'अनुवाद' के _____ प्रकार माने हैं।
1) दो 2) तीन 3) चार 4) पाँच
 - 2) व्यापारी माल मँगाने के लिए जो पत्र लिखता है, उसे _____ पत्र कहा जाता है।
1) संदर्भ 2) क्रयादेश 3) भुगतान 4) शिकायत
 - 3) विज्ञापन को अंग्रेजी में _____ कहा जाता है।
1) अडव्हर्टाईजमेंट 2) अडव्हर्टाईज
3) अडव्होर्ट 4) अडव्हर्टर
 - 4) Manager को हिन्दी में _____ कहते हैं।
1) प्रबंधक 2) लिपिक 3) रक्षक 4) आशुलिपिक
 - 5) मराठी में 'अनुवाद' को _____ कहते हैं।
1) परिवर्तन 2) लिप्यांतर 3) रूपांतर 4) भाषांतर

P.T.O.

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए । 10

- 1) 'विज्ञापन' शब्द का अर्थ क्या है ?
- 2) 'अनुवादक' के कौन-कौनसे गुण होते हैं ?
- 3) 'संदर्भ पत्र' किसे कहते हैं ?
- 4) 'भुगतान पत्र' किसे कहते हैं ?
- 5) 'क्रयादेश पत्र' किसे कहते हैं ?
- 6) 'संबोधन' किसे कहते हैं ?

3. निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए । 10

- 1) बजाज लाइट हाऊस, सारंग बाग, सोलापुर मा. व्यवस्थापक, लक्ष्मी इलेक्ट्रीकल्स, मंगलवारपेठ, कोल्हापुर को भुगतान करने संबंधी पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
- 2) शारदा साहित्य भवन, सांगलीमहार, नई दिल्ली के राज्यपाल एण्ड सन्स, कश्मीरी गेट को 'निराली रचनावली' के सभी खण्ड भेजने का क्रयादेश भेजते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
- 3) मेसर्स कमल इलेक्ट्रॉनिक्स, हुतात्मा चौक, विटा, जिला-सांगली ; विक्रय व्यवस्थापक, कल्पना इंडस्ट्रिज, 432, लक्ष्मी रोड, पुणे के नाम पत्र लिखकर निकृष्ट माल की शिकायत करते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

4. अनुवाद की परिभाषा देकर अनुवाद का स्वरूप स्पष्ट कीजिए । 10

अथवा

विज्ञापन के मुख्य तत्वों पर प्रकाश डालिए।

5. अनुवाद के गुणों की विस्तार के साथ चर्चा कीजिए । 10

SLR-X – 583

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
MARATHI Special Paper – VII (A)
मराठी लोकसाहित्य

Day and Date : Friday, 6-11-2015

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) दैवत कथा कोणत्या बाबीशी संबंधित असतात ?

अ) संप्रदाय ब) प्राणी क) धर्म ड) गंमत

२) प्रश्नोत्तररूपी उखाण्यांना काय म्हणतात ?

अ) कूटात्मक उखाणे ब) खेळातील उखाणे
क) मनोरंजनात्मक उखाणे ड) नाव घेण्याचे उखाणे

३) प्राणिकथांमध्ये कोणत्या घटकांना महत्व असते ?

अ) वनस्पती ब) खेळ क) वन्यपशू ड) यापैकी नाही

४) पुरुषोत्तम कालभूत यांनी खालील कोणता ग्रंथ लिहिला.

अ) लोकरंगभूमी ब) लोककथा
क) लोकसाहित्य स्वरूप आणि विवेचन ड) लोकरहाटी

५) कोणत्या कथांमधून व्यावहारिकता स्पष्ट होते ?

अ) आख्यानकथा ब) परिकथा क) हास्यकथा ड) प्राणीकथा

६) लोककथांमधून कोणती मूल्ये आविष्कृत होतात.

अ) एतिहासिक ब) धार्मिक क) संस्कृती ड) शैक्षणिक

७) लोकसाहित्याचे स्वरूप हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?

अ) विश्वनाथ शिंदे ब) सरोजिनी बाबर क) प्रभाकर भांडे ड) रा. चि. ढेरे

P.T.O.

८) बुद्धिचातुर्य कोणत्या घटकात महत्वाचे ठरते ?

अ) उखाणे ब) व्रत वैकल्ये क) वाक् प्रचार ड) लोकसमजुती

९) शितावरून कशाची परीक्षा करतात ?

अ) पोळी ब) भात क) लाडू ड) करंजी

१०) 'कर्णाचा अवतार' याचा अर्थ पुढीलपैकी कोणता ?

अ) कंजुष ब) दानशूर क) चतुर ड) गरीब

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५)

१०

१) मराठीतील दोन म्हणी सांगा.

२) दंतकथांचे दोन विशेष लिहा.

३) मराठी स्त्रियांचे चार अलंकार सांगा.

४) मराठी लोकसंस्कृतीतील सणांची नावे सांगा.

५) लोकगीतांचे चार प्रकार लिहा.

६) मराठीतील दोन उखाणे सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २).

१०

१) मराठी लोकसंस्कृतीची वैशिष्ट्ये सांगा.

२) लोक जीवनातील व्रत व वैकल्यांची माहिती द्या.

३) लौकिक गीतांचे विशेष सांगा.

४. लोकसाहित्यातील मराठी जीवनशैली स्पष्ट करा.

१०

किंवा

लोकसाहित्यातून व्यक्त झालेले स्त्री जीवन सोदाहरण लिहा.

५. लोकसाहित्य आणि ललित साहित्य यांचा संबंध स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 584

Seat No.	
----------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
MARATHI
(Special Paper – VII (B))
Madhyaugin Marathi Sahitya (उत्तरार्ध)
(तुकारामांचे निवडक १०० अंश, पैजण)

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

योग्य पर्याय निवडा :

- १) पु.मं. लाड संपादित गाथ्यांत तुकारामांचे किती अंश आहेत ?
अ) ४६५१ आ) ४५२९ इ) १३२३ ई) १९६५
- २) कोणत्या डोंगरावर बसून तुकोबा परमेश्वराचे चिंतन करू लागले ?
अ) भामनाथ आ) भीमाशंकर इ) शिवथरघळ ई) कोंडुरा
- ३) वारकरी संप्रदायात कोणत्या मंत्राचे महत्त्व मानले जाते ?
अ) विठ्ठल आ) विठ्ठल विठ्ठल इ) रामकृष्ण हरी ई) पांडुरंग हरी
- ४) 'तुम्हापाशी आम्ही येऊनियां काय' ही रचना तुकोबांनी कोणांस उद्देशून लिहिली आहे ?
अ) मावळयास आ) शिवाजीराजांना इ) विठ्ठलास ई) गुरूस
- ५) 'तुकाराम दर्शन' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) गो.नी. दांडेकर आ) डॉ. सदानंद मोरे इ) आ.ह. साळुंखे ई) किशोर सानप
- ६) रामजोशी यांना मोरोपंत कागदोपत्री काय म्हणून संबोधित असत ?
अ) कविप्रवर आ) कविराय इ) कविवर्य ई) कविकुलगुरू
- ७) अनंत फंदी यांचे मूळ गाव कोणते ?
अ) संगमनेर आ) संगमेश्वर इ) कुडलसंगम ई) मुरूड

P.T.O.

८) होनाजीचे आडनाव काय ?

अ) बाळ आ) शिलारखाने इ) नंदगवळी ई) भूपाळ

९) देवपूरकर बाबा भागवत हे कोणत्या शाहिराचे गुरू मानले जातात ?

अ) प्रभाकर आ) सगनभाऊ इ) अनंत फंदी ई) परशराम

१०) 'मराठी शाहिर' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) वि.म. कुलकर्णी आ) य.न. केळकर इ) श्री.म. वर्दे ई) वि.ल. भावे

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) संत तुकारामांच्या शिष्यांची नावे लिहा.

२) संत तुकारामांनी शब्दांचा गौरव कसा केला आहे ?

३) अभ्यासामुळेच कोणतेही कार्य पूर्णत्वास जाते, या तत्त्वाच्या समर्थनार्थ तुकारामांनी दिलेला एक दृष्टान्त लिहा.

४) अनंत फंदी यांच्या रचनेतील 'लंडेगुंडे हिरसेतट्टू' या शब्दांचा अर्थ स्पष्ट करा.

५) 'देह गेला तरी जावो' या परशरामाच्या रचनेचे वैशिष्ट्य लिहा.

६) 'साळू सासऱ्याला जाते' या सगनभाऊच्या रचनेचे वैशिष्ट्य नोंदवा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) 'तुझ्या प्रीतीचे दुःख मला दाऊं नकोरे।' या लावणीतील आशयसौंदर्य स्पष्ट करा.

२) 'भला जन्म हा तुला लाधला' या लावणीतील उपदेश स्पष्ट करा.

३) संत तुकारामांच्या अभंगांतील सुभाषितांविषयी लिहा.

४. संत तुकारामांच्या अभंग काव्यातील सौंदर्य आणि सामर्थ्य सोदाहरण स्पष्ट करा.

१०

किंवा

'पेंजण' मधील शाहिरी काव्यातून शृंगार रसाचा उत्कट आविष्कार झालेला आहे, या मताचा परामर्श घ्या.

१०

५. संत तुकारामांच्या अभंगांतून समाज प्रबोधनाचा विचार कसा आविष्कृत झाला आहे, ते साधार लिहा. १०

SLR-X – 586

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
URDU (Special) (Paper – VII)
Urdu ki Adabi Tahriken

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

1) صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (1) ”حلقۃ ارباب ذوق“ کے روح رواں _____ تھے۔
(میر امن دہلوی سجاد ظہیر سر سید احمد خان میراجی)
- (2) جدیدیت کا نمائندہ نقاد _____ ہے۔
(ناصر کاظمی عادل منصور شمس الرحمن فاروقی انبشار حسین)
- (3) ترقی پسند تحریک کے بانی _____ ہیں۔
(میراں جی سر سید احمد خاں سجاد حیدر یلدرم سجاد ظہیر)
- (4) ’شاعر انقلاب‘ اور ’شاعر شباب‘ _____ کا لقب ہے۔
(فیض احمد فیض ساحر لدھیانوی علامہ اقبال جوش ملیح آبادی)
- (5) _____ کو ”راول پنڈی سازش کیس“ میں جیل جانا پڑا۔
(ساحر لدھیانوی شمس الرحمن فاروقی فیض احمد فیض جوش)

- (۶) نظم ”چاند تاروں کا بن“ _____ کی مقبول تخلیق ہے۔
(ساعر جوش مخدوم مجاز)
- (۷) اکبر الہ آبادی ابتداء میں _____ کے مخالف تھے۔
(شبلی حالی سرسید کیفی اعظمی)
- (۸) ”انجمن ترقی پسند مصنفین“ کے نام سے _____ میں ایک انجمن قائم ہوئی۔
(لندن اسلام آباد کولمبو بغداد)
- (۹) پریم چند کے افسانوں کا پہلا مجموعہ _____ ہے۔
(اسرار معابد پریم بٹنسی جلوة ایثار سوز وطن)
- (۱۰) عصمت چغتائی کا _____ افسانہ ہے جس پر فحاشی کا الزام لگایا گیا۔
(شال اوڑھنی لحاف گرم کوٹ)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) اکبر الہ آبادی کی چند مشہور طنزیہ و مزاحیہ نظموں کے نام بتائیے۔
- (۲) حلقہ ارباب ذوق کے اہم شاعر و ادیب کے نام لکھئے۔
- (۳) ”انجمن ترقی پسند مصنفین“ کی پہلی کانفرنس میں کن کن شعراء و ادباء نے شرکت کی تھی؟
- (۴) فیض احمد فیض کے شعری مجموعوں کے نام بتائیے۔
- (۵) مخدوم محی الدین کے دو مجموعہ کلام کے نام لکھئے۔
- (۶) راجندر سنگھ بیدی کے مشہور افسانوں کے نام لکھئے۔

10 مختصر نوٹ لکھئے: (کوئی دو) ۳

(۱) فیض احمد فیض، بحیثیت ترقی پسند شاعر نقد و تبصرہ کیجئے۔

(۲) مخدوم محی الدین کی شاعری پر روشنی ڈالئے۔

(۳) عصمت چغتائی، بحیثیت ترقی پسند افسانہ نگار روشنی ڈالئے۔

10 مفصل جواب لکھئے: (کوئی ایک) ۳

(۱) اردو افسانوی ادب میں منشی پریم چند کا مقام و مرتبہ متعین کیجئے۔

(۲) شمس الرحمن فاروقی کی ادبی خدمات کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔

۵ ”اکبر الہ آبادی طنزیہ و مزاحیہ رحمان کے موجد اور خاتم بھی تھے۔“ اس قول کی روشنی میں

10 شاعری کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔

SLR-X – 587

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Special Paper – VII)
Art and Architecture in Ancient India

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word :

10

- 1) Art of Amaravati and Nagarjun Konda is known as _____
a) Vengi b) Chola c) Gandhar d) Mathura
- 2) Temple at Devgad, Bhumara and Nachana are belongs to _____ period.
a) Maurya b) Shunga c) Kushan d) Gupta
- 3) Temples in North India are built in _____ style.
a) Nagar b) Dravid c) Hemadpanti d) Bhumij
- 4) Portrait of Padmapani is situated in _____ cave.
a) Badami b) Bagh c) Ajanta d) Ellora
- 5) The oldest cave in Maharashtra is at _____
a) Bhaje b) Karle c) Ajanta d) Pitalkhore
- 6) The carved doors are the special feature of _____ temple.
a) Rath temples b) Pattadkal c) Khajuraho d) Odisha
- 7) Kailas temple at Ellora was built by _____ dynasty.
a) Chola b) Chalukya c) Rashtrakut d) Pallav
- 8) The painting of Kirtivarman is located at _____
a) Ajanta b) Badami c) Bagh d) Ellora

P.T.O.

9) Papnath temple at pattadkal was built in _____ style.

- a) Nagar b) Dravid c) Vessar d) Vengi

10) Bhimbetka is famous for its _____

- a) Temple b) Rock paintings c) Woodwork d) Stupa

2. Answer in brief **any four** of the following :

8

- 1) Sculptures of Gupta period
- 2) Udaygiri
- 3) Nagarjun Konda
- 4) Amaravati
- 5) Ellora
- 6) Bagh

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Cave temple at Ellora
- 2) Brihadeshwar Temple
- 3) Rath temples of Mahabalipuram
- 4) Sculptures of Karle
- 5) Konark
- 6) Ajanta paintings.

4. Narrate the salient features of South Indian temple architecture.

10

OR

Explain the salient features of North Indian temple architecture.

5. State the important characteristics of Ancient Indian Paintings.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- 1) अमरावती आणि नागार्जुन कोंडा येथील कला _____ नावाने ओळखली जाते.
अ) वेंगी ब) चोल क) गांधार ड) मथुरा
- 2) देवगड, भूमरा आणि नाचणा येथील मंदिरे _____ काळातील आहेत.
अ) मौर्य ब) शुंग क) कुशाण ड) गुप्त
- 3) उत्तर भारतातील मंदिरे _____ वास्तुशैलीमध्ये बांधलेली आहेत.
अ) नागर ब) द्राविड क) हेमाडपंती ड) भूमिज
- 4) पद्मपाणीचे चित्र _____ येथील लेण्यात आहे.
अ) बदामी ब) बाघ क) अजिंठा ड) वेरूळ
- 5) महाराष्ट्रातील सर्वात प्राचीन लेणी _____ येथे आहे.
अ) भाजे ब) कार्ले क) अजिंठा ड) पितळखोरे
- 6) कोरीण द्वारशाखा हे _____ मंदिराचे खास वैशिष्ट्य आहे.
अ) रथ मंदिरे ब) पट्टदकल क) खजुराहो ड) ओडिशा
- 7) वेरूळचे कैलास मंदिर _____ घराण्यातील सत्ताधिकांनी बांधले.
अ) चोल ब) चालुक्य क) राष्ट्रकुट ड) पल्लव
- 8) किर्तीवर्माचे चित्र _____ येथे आहे.
अ) अजिंठा ब) बदामी क) बाघ ड) वेरूळ
- 9) पट्टदकल येथील पापनाथ मंदिर _____ शैलीमध्ये बांधले आहे.
अ) नागर ब) द्राविड क) वेसर ड) वेंगी
- 10) भीमबेटका _____ साठी प्रसिद्ध आहे.
अ) मंदिर ब) शैलचित्रे
क) लाकडी कोरीव काम ड) स्तूपा

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) गुप्तकालीन शिल्पकला
 - २) उदयगिरी
 - ३) नागार्जुन कोंडा
 - ४) अमरावती
 - ५) वेरूळ
 - ६) बाघ.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा. १२
- १) वेरूळ येथिल गुंफा मंदिरे
 - २) ब्रह्देश्वर मंदिर
 - ३) महाबलिपुरमची रथ मंदिरे
 - ४) कार्ले येथिल शिल्पकला
 - ५) कोणार्क
 - ६) अजिंठा चित्रकला.
४. दक्षिण भारतीय मंदिर वास्तुकलेच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- उत्तर भारतीय मंदिर वास्तुकलेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
५. प्राचीन भारतीय चित्रकलेची महत्त्वची वैशिष्ट्ये सांगा. १०
-

Seat No.	
-----------------	--

**B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
ECONOMICS**

Development and Research Methodology (Special Paper – VII)

Day and Date : Friday, 6-11-2015

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ is supposed to be the beginning point of research.
a) Observation b) Questionnaire c) Interview d) Case Study
- 2) _____ is a systematic planning of research.
a) Hypothesis b) Interview c) Case study d) Research design
- 3) When the researcher makes use of the information and data collected by other people then it is known as _____ data.
a) Primary b) Secondary c) Tertiary d) None of the above
- 4) _____ is the source of secondary data collection.
a) Observation b) Interview c) Biography d) Questionnaire
- 5) Generally questionnaire should be _____ in size.
a) Large b) Medium c) Small d) None of the above
- 6) Interview is a _____ process.
a) One way b) Two way c) Listening d) Talking
- 7) At least _____ persons are required for interview.
a) One b) Two c) Three d) Four
- 8) A study of _____ unit is performed in the case study.
a) One b) Two c) Three d) Many

9) _____ is the characteristic feature of the ideal report writing.

- a) Clarity of thoughts
- b) Use of technical language
- c) Reliability
- d) All the above

10) Report writing is _____

- a) Art
- b) Science
- c) Both a and b
- d) None of the above

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is research ?
- 2) What is meant by data collection ?
- 3) What is primary data ?
- 4) What is secondary data ?
- 5) What is personal document ?
- 6) What is meant by case study ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Concept
- 2) Hypothesis
- 3) Research design
- 4) Autobiography
- 5) Drafting of questionnaire
- 6) Contents of report.

4. Broad question (**any one**) :

10

A) What is primary data ? Explain the various sources of primary data collection.

OR

B) Explain the technique of Interview

5. Explain the technique of observation.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

१) _____ हा संशोधनाचा आरंभ बिंदू मानला जातो.

अ) निरीक्षण ब) प्रश्नावली क) मुलाखत ड) विशिष्ट अभ्यास

२) _____ म्हणजे संशोधनाचे पद्धतशीरपणे केलेले नियोजन होय.

अ) गृहितक ब) मुलाखत क) विशिष्ट अभ्यास ड) संशोधन आराखडा

३) जेव्हा संशोधक इतरांनी गोळा केलेल्या माहिती व आकडेवारीचा उपयोग करतो तेव्हा त्यास _____ सामग्री असे म्हणतात.

अ) प्राथमिक ब) दुय्यम क) तृतीय ड) वरीलपैकी नाही

४) _____ हे दुय्यम तथ्य संकलनाचे साधन आहे.

अ) निरीक्षण ब) मुलाखत क) चरित्र ड) प्रश्नावली

५) सामान्यपणे प्रश्नावली _____ असावी.

अ) मोठी ब) मध्यम क) लहान ड) वरीलपैकी नाही

६) मुलाखत ही _____ प्रक्रिया आहे.

अ) एकमार्गी ब) दोन मार्गी क) ऐकण्याची ड) बोलण्याची

७) मुलाखती मध्ये किमान _____ लोकांची आवश्यकता असते.

अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार

८) विशिष्ट अभ्यासामध्ये _____ घटकाचा अभ्यास केला जातो.

अ) एक ब) दोन क) तीन ड) अनेक

९) _____ हे आदर्श अहवाल लेखनाचे लक्षण आहे.

अ) विचारांची स्पष्टता ब) तांत्रिक परिभाषेचा वापर

क) विश्वसनीयता ड) वरील सर्व

१०) अहवाल लेखन ही _____ आहे.

अ) कला

ब) शास्त्र

क) दोन्ही अ आणि ब

ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) संशोधन म्हणजे काय ?

२) तथ्य संकलन म्हणजे काय ?

३) प्राथमिक तथ्ये म्हणजे काय ?

४) दुय्यम तथ्ये म्हणजे काय ?

५) वैयक्तिक कागदपत्रे म्हणजे काय ?

६) विशिष्ट अभ्यास म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) संकल्पना

२) गृहितक

३) संशोधन आराखडा

४) आत्मचरित्र

५) प्रश्नावली तयार करण्याची पद्धती

६) अहवालातील मुद्दे

४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) :

१०

अ) प्राथमिक सामग्री म्हणजे काय ? प्राथमिक सामग्री प्राप्त काण्याचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मुलाखतीचे तंत्र स्पष्ट करा.

५. निरीक्षणाचे तंत्र स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

**B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – VII)
History of China and Japan (1839 to 1949 A.D.)**

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option. 10
- 1) Modernization of Japan started in
a) 1860 b) 1865 c) 1868 d) 1870
 - 2) _____ was the President of Constitutional Committee of Japan.
a) Mutso Hito b) Ito Hirabumi
c) Kaunt d) Barran
 - 3) In the year _____ Railway was constructed between Tokio and Yakohama in Japan.
a) 1860 b) 1862 c) 1865 d) 1869
 - 4) _____ country Japan attacked in 1931.
a) Singapur b) Malesiya
c) Manchuriya d) Sayam
 - 5) Which Dynasty to come to power on Japan from 1600 A.D. ?
a) Yamato b) Heman
c) Kamakura d) Tokugawa
 - 6) The treaty of Yamagata – Lombanova was passed in
a) 1890 b) 1892 c) 1896 d) 1900
 - 7) 7 December 1941 Japan to attacked on _____ Harbour.
a) Parl harbour b) Hongkong
c) Malaya d) Singapur

- 8) Parliament of Japan known as
 a) Sosai b) Gijo c) Sanyo d) Gikai
- 9) Which treaty was passed after the battle of 1894-95 by China and Japan ?
 a) Kingwa b) Yamagat
 c) Sinotisuko d) Lombanova
- 10) _____ country to surrender in 14 Aug. 1945 of II World War.
 a) China b) Japan
 c) America d) England

2. Write short answer on **any four** of the following : 8

- 1) Which dynasties to power over Japan before 1600 A.D. ?
- 2) Write short information about Samurai class in Japan.
- 3) State any four articles on portsmouth treaty.
- 4) State any four effects to be defeated Japan in II World War.
- 5) Write short information about Eta class in Japan.
- 6) Explain the relation between Indo-China and Japan.

3. Write short notes on **any four** of the following : 12

- 1) Kamodar Perie.
- 2) The treaty of Kingwa.
- 3) Gikai of Japan.
- 4) Japan attacked on Malesiya and Singapur.
- 5) Hiroshima and Nagasaki.
- 6) Effects battle of China and Japan (1894-95).

4. Explain the reforms of Meiji period in Japan. 10

OR

State the causes the battle of Russio and Japan in 1904-05. 10

5. Why Japan to enter the II World War ? 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१०

- १) जपानच्या आधुनिकीकरणास _____ मध्ये सुरुवात झाली.
अ) १८६० ब) १८६५ क) १८६८ ड) १८७०
- २) जपानच्या घटना समितीचे अध्यक्ष म्हणून _____ यांची निवड करण्यात आली होती.
अ) मुत्सो हितो ब) इतो हिराबूमी
क) कौंट ड) बॅरन
- ३) जपानमधील टोकीओ ते याकोहामा या रेल्वेमार्गाचे बांधकाम _____ मध्ये सुरू झाले होते.
अ) १८६० ब) १८६२ क) १८६५ ड) १८६९
- ४) १९३१ मध्ये जपानने _____ वर आक्रमण केले.
अ) सिंगापूर ब) मलेसिया क) मांचूरिया ड) सयाम
- ५) इ.स. १६०० पासून जपानवर _____ या घराण्याची सत्ता होती.
अ) यामातो ब) हेमन
क) कामाकुरा ड) टोकूगावा
- ६) यामागाता लोबोनोव्ह हा करार _____ घडून आला.
अ) १८९० ब) १८९२ क) १८९६ ड) १९००
- ७) ७ डिसेंबर १९४१ मध्ये जपानने _____ या बंदरावर हल्ला चढविला.
अ) पर्ल हार्बर ब) हाँगकाँग
क) मलाया ड) सिंगापूर
- ८) जपानमधील लोकसभेला _____ या नावाने ओळखले जाई.
अ) सोसाई ब) गिजा क) सॅनो ड) गिकाई
- ९) १८९४-९५ च्या चीन-जपान युद्धानंतर _____ हा तह झाला.
अ) किंग्वा ब) यामागाता
क) सिनोतिसूको ड) लोबोनोव्ह
- १०) १४ ऑगस्ट १९४५ रोजी _____ या राष्ट्राने द्वितीय महायुद्धात शरणागती स्विकारली.
अ) चीन ब) जपान
क) अमेरिका ड) इंग्लंड

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात माहिती लिहा : ८
- १) इ.स. १६०० पर्यंत जपानवर कोणकोणत्या घराण्याने राज्य केले ?
 - २) जपानमधील सामूराई वर्गाबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
 - ३) पोर्टस्माऊथ कराराची कोणतीही चार कलमे सांगा.
 - ४) दूसऱ्या महायुद्धाचे जपानवर झालेले कोणतेही चार परिणाम सांगा.
 - ५) जपानमधील ईटा या वर्गाबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
 - ६) इंडोचायना-जपान संबंध स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) कमोडर पेरि
 - २) किंग्वा करार
 - ३) जपानमधील गिकाई
 - ४) मलेसिया आणि सिंगापूरवरील जपानचा हल्ला.
 - ५) हिरोसिमा आणि नागासकी
 - ६) चिन-जपान युद्धाचे परिणाम (१८९४-९५).
४. जपानमधील मेईजी काळातील सुधारणा स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- १९०४-०५ मधील रशिया-जपान युद्धाची कारणे सांगा. १०
५. द्वितीय महायुद्धात जपानने का प्रवेश केला ते सांगा. १०
-

Seat No.	
----------	--

**B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – VII)
Comparative Government and Politics**

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B.: I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer. 10

- 1) In England there is a _____
 - a) Parliamentary type of Government
 - b) Presidential type of Government
 - c) Partly Parliamentary and Partly Presidential type of Government
 - d) None of the above
- 2) The Parliamentary type of Government is the Head of the State is _____
 - a) A real executive
 - b) A nominal executive
 - c) Not a nominal executive
 - d) None of the above
- 3) The American Congress has _____
 - a) Two Houses
 - b) Three Houses
 - c) One House
 - d) Four Houses
- 4) The senators are elected for term of _____
 - a) Five years
 - b) Six years, One-third retiring every two years
 - c) Eight years
 - d) Nine years
- 5) The judges of the Supreme Court are appointed by the _____
 - a) Senate
 - b) House of Representatives
 - c) President with the consent of the senate
 - d) Vice-President

मराठी रुपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील आकं पुर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) इंग्लंडमध्ये _____ शासनपद्धती आहे.
अ) संसदीय
ब) अध्यक्षीय
क) अशंत: संसदीय आणि अशंत: अध्यक्षीय
ड) यापैकी नाही
- २) संसदीय शासनपद्धतीत राष्ट्रप्रमुख हे _____ कार्यकारी प्रमुख असतो.
अ) वास्तववादी ब) नाममात्र क) नाममात्र नाही ड) यापैकी नाही
- ३) अमेरिकन काँग्रेस _____ आहे.
अ) द्विगृही ब) तीनगृही क) एकगृही ड) चारगृही
- ४) अमेरिकन सिनेट या गृहाची सदस्य _____ कालावधीसाठी निवडले जातात.
अ) पाच वर्ष
ब) सहा वर्ष-एक तृतीअंश सदस्य दोन वर्षानी निवृत
क) आठ वर्ष
ड) नऊ वर्ष
- ५) अमेरिकन सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधिकाचे निवड _____ कडून केले जाते.
अ) सिनेट ब) प्रतिनिधीगृह
क) राष्ट्राध्यक्ष सिनेटच्या सहमतीने ड) उप-राष्ट्राध्यक्ष
- ६) प्रत्यक्ष लोकशाही _____ या राज्यघटनेचे प्रमुख वैशिष्ट्ये आहे.
अ) स्वित्झर्लंड ब) अमेरिका क) फ्रान्स ड) ब्रिटन
- ७) राजकीय पक्ष _____ च्या यशस्वीसाठी आवश्यक आहे.
अ) हुकूमशाही ब) साम्यवादी क) राजेशाही ड) लोकशाही

८) फ्रान्स मध्ये _____ पद्धती आहे.

अ) एकपक्षीय ब) द्विपक्षीय क) बहुपक्षीय ड) यापैकी नाही

९) इंग्लंडचे 'उमराव गृह' _____ गृह आहे.

अ) प्रथम ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ (चौथे)

१०) अध्यक्षीय व संसदीय लोकशाही शासनपद्धतीचे संमिश्र स्वरूप _____ या देशात आढळते.

अ) अमेरिका ब) फ्रान्स क) इंग्लंड ड) स्वित्झर्लंड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

८

- १) 'फिलिबस्टरिंग' म्हणजे काय ?
- २) फ्रान्सच्या राजकीय पक्षाचे चार वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) 'लँडस्जेमिंडे' म्हणजे काय ?
- ४) 'लॉबी' म्हणजे काय ?
- ५) इंग्लंडच्या हाऊस ऑफ कॉमन्स चे सदस्य संख्या किती आहे ?
- ६) स्वित्झ संघराज्यात किती कॅन्टॉन्स आहेत ?

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) अमेरिकन संघराज्य.
- २) 'हाऊस ऑफ कॉमन्स' चे सभापती.
- ३) स्वित्झर्लंडमधील प्रत्यक्ष लोकशाही.
- ४) इंग्लंडमधील हुजुरपक्ष.
- ५) अमेरिकेतील 'न्यायालयीन पुनर्विलोकन'.
- ६) स्वित्झ अमेरिकेतील पक्षपद्धती.

४. फ्रान्सच्या नॅशनल असेंब्लीची रचना, अधिकार व कामे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

एकात्म शासनपद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. सिनेटला जगातील सर्वात अधिकार संपन्न वरिष्ठ सभागृह का म्हणतात ?

१०

Seat No.	
-------------	--

**B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Special Paper – VII)
Psychological Testing and Assessment**

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Objective type questions should be written in the same answer book.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10

- 1) Stanford Binet's first test was published in _____
(1960/1916/1937/1905)
- 2) The questions in Jackson's occupational interest survey are _____ type.
(Pictorial/Objective/Forced choice/Descriptive)
- 3) In Rorschach's test _____ cards were used.
(10/15/20/25)
- 4) _____ was developed by Murray.
(DAP/TAT/IBT/WAIS)
- 5) NEO Personality inventory measures _____ main domain of personality.
(7/5/10/15)
- 6) The material of projective test is _____
(Unstructured/Very easy/Relatively unstructured/Structured)
- 7) There are _____ items in Strong Interest Inventory.
(317/550/200/250)
- 8) Wechsler develop his first intelligence test in _____
(1905/1939/1972/1916)

9) There are two equivalent form of _____ Stanford Binet Scale.
(1960/1905/1937/1911)

10) M.M.P.I. was developed by _____
(Cattell/Murray/McKinlay/Wechsler)

2. Answer **any four** of the following :

8

- 1) What are the types of attitude scale ?
- 2) Who developed Stanford Binet Scale ?
- 3) Which are the two major parts of Wechsler scale ?
- 4) Who developed and what is the use of self directed search ?
- 5) Give the names of five factors of NEO personality inventory.
- 6) What are the performance technique ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Nature of projective techniques.
- 2) California psychological inventory.
- 3) The Strong Interest Inventory.
- 4) Reliability of Stanford Binet Scale.
- 5) Self Directed Search.
- 6) Pictorial technique.

4. Answer **any one** long type question of the following :

a) Describe ink blot techniques.

10

OR

b) Explain in brief M.M.P.I.

5. Discuss Stanford Binet Intelligence Scales.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) स्टॅनफोर्ड बिनेची पहिली चाचणी _____ साली प्रसिद्ध झाली.
(१९६०/१९१६/१९३७/१९०५)
- २) जॅक्सन यांच्या व्यवसायिक अभिरूची सर्व्हेमधील प्रश्न _____ प्रकारचे आहेत.
(चित्ररूप/वस्तुनिष्ठ/सक्तिची निवड/वर्णनात्मक)
- ३) रोशा यांच्या चाचणीत _____ कार्डाचा वापर केला आहे.
(१०/१५/२०/२५)
- ४) मुरे यांनी _____ विकसित केली.
(डी.ए.पी./टी. ए. टी./आय. बी.टी./डब्ल्यू. ए. आय. एस.)
- ५) NEO व्यक्तिमत्व शोधिकेद्वारे व्यक्तिमत्वाच्या प्रमुख _____ भागांचे/अंगाचे मापन केले जाते.
(७/५/१०/१५)
- ६) प्रक्षेपण चाचण्याचे साहित्य हे _____ स्वरूपाचे असते .
(अरचित/खुप सोपे/सापेक्षतः अरचित/रचित)
- ७) स्ट्रॉंग यांच्या अभिरूची शोधिकेमध्ये _____ प्रश्न घटक आहेत.
(३१७/५५०/२००/२५०)
- ८) वेश्लरनी आपकी पहिली बुद्धीमापन चाचणी _____ मध्ये विकसित केली.
(१९०५/१९३९/१९७२/१९१६)
- ९) स्टॅनफोर्ड बिनेच्या _____ सालच्या चाचणीचे दोन समतुल्य फॉर्म आहेत.
(१९६०/१९०५/१९३७/१९११)
- १०) एम्. एम्. पी. आय. _____ यांनी विकसित केली.
(कॅटल/मुरे/मॅक्किनले/वेश्लर)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) : ८
- १) अभिवृत्ती श्रेणीचे प्रकार कोणते ?
 - २) स्टॅनफोर्ड बिने श्रेणी कोणी विकसित केली ?
 - ३) वेश्लरच्या श्रेणीचे दोन मुख्य भाग कोणते ?
 - ४) 'स्व निर्देशित शोध' कोणी विकसित केली व त्याचा मुख्य उद्देश/उपयोग काय ?
 - ५) NEO व्यक्तिमत्व शोधिकेच्या पाच प्रमुख घटकांची नावे सांगा.
 - ६) निष्पादन तंत्रे म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) प्रक्षेपण तंत्राचे स्वरूप
 - २) कॅलिफोर्निया मानसशास्त्रीय शोधिका
 - ३) स्ट्रॉंग यांची अभिरूची शोधिका
 - ४) स्टॅनफोर्ड बिने श्रेणीची विश्वसनियता
 - ५) स्व निर्देशित शोध
 - ६) चित्ररूप तंत्रे.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) 'शाईचे डाग' तंत्रांचे वर्णन करा.
- किंवा**
- ब) एम्. एम्. पी. आय. थोडक्यात स्पष्ट करा.
५. स्टॅनफोर्ड बिने बुद्धीमापन श्रेणींची चर्चा करा. १०

SLR-X – 594

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – VII)
Industrial Sociology

Day and Date : Friday, 6-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions :

10

I) Who classified strains of worker ?

a) Max Weber	b) Durkhiem
c) E.V. Schneider	d) None of above

II) Kaizen concept is originated from

a) Japan	b) England
c) China	d) None of above

III) N.M. Lokhande established

- a) Bhartiya Majdoor Sangh
- b) AITUC
- c) Mumbai Girni Kamgar Sangh
- d) None of these

IV) INTUC is established in

a) 1947	b) 1920
c) 1952	d) None of these

V) Strike is tact employed by

a) Management	b) Trade Union
c) Specialist	d) None of above

VI) Factory Act is passed in

a) 1945	b) 1981
c) 1881	d) 1961

P.T.O.

VII) Major cause of industrial dispute between workers and management is

- a) economic cause
- b) working condition
- c) relationship at workplace
- d) none of above

VIII) Collective bargaining is the _____ of industrial dispute.

- a) cause
- b) consequence
- c) remedy
- d) none of these

IX) Which of the following is aspiration of worker ?

- a) economic security
- b) power
- c) high status
- d) none of above

X) Industrial Dispute Act passed in

- a) 1847
- b) 1947
- c) 1978
- d) none of these

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

- I) What is Industrial Worker ?
- II) Which are the functions of Trade Union ?
- III) What is quality circle ?
- IV) What is collective bargaining ?
- V) What is automation ?
- VI) Which are the aspirations of the workers ?

3. Write short notes of the following (**any four**) :

12

- I) Role of Worker
- II) New Industrial Policy
- III) Functions of Trade Union
- IV) Consequences of Industrial Dispute
- V) Concept of Globalization
- VI) Background of Trade Union.

4. A) What is Industrial Dispute ? Explain its causes.

10

OR

B) What is computerization ? Explain its effects on workers.

5. Define Industrial Worker. Explain its characteristics.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) कामगारांच्या ताणांचे वर्गीकरण कोणी केले ?
अ) मॅक्स वेबर
ब) डुरखाईम
क) ई.व्ही. स्नायडर
ड) वरीलपैकी नाही
- II) कायझन ही संकल्पना _____ या देशातून उदयास आली.
अ) जपान
ब) इंग्लंड
क) चीन
ड) वरीलपैकी नाही
- III) एन.एम. लोखंडे यांनी _____ ची स्थापना केली.
अ) भारतीय मजदूर संघ
ब) आयटक
क) मुंबई गिरणी कामगार संघ
ड) वरीलपैकी नाही
- IV) इन्टकची स्थापना _____ या साली करण्यात आली.
अ) १९४७
ब) १९२०
क) १९५२
ड) वरीलपैकी नाही
- V) संप हा डावपेच _____ कडून उपयोगात आणला जातो.
अ) व्यवस्थापन
ब) कामगार संघटना
क) विशेषज्ञ
ड) वरीलपैकी नाही
- VI) कारखाना कायदा _____ साली पास करण्यात आला.
अ) १९४५
ब) १९८१
क) १८८१
ड) १९६१
- VII) कामगार आणि व्यवस्थापन यांच्यात विवाद निर्माण होण्याचे प्रमुख कारण _____ हे आहे.
अ) आर्थिक कारण
ब) कामाच्या ठिकाणची परिस्थिती
क) कामाच्या ठिकाणचे संबंध
ड) वरीलपैकी नाही
- VIII) सामुहिक करार हा औद्योगिक विवादाचा _____ आहे.
अ) कारण
ब) परिणाम
क) उपाय
ड) वरीलपैकी नाही

vi) To work hard is my aim.

The underlined clause is _____

- a) finite subordinate Noun clause
- b) non-finite subordinate Noun clause
- c) finite subordinate Adverbial clause
- d) non- finite subordinate Adverbial clause

vii) The square bracket is used to indicate

- a) a clause
- b) a phrase
- c) a word
- d) an enumerator

viii) The term 'cataphora' refers to

- a) the preceding part of the text
- b) the middle part of the text
- c) the forward point in the text
- d) the initial part of the text

ix) 'Ten thousand saw I'. The pattern of the derived structure is

- a) SPO
- b) OPS
- c) OSP
- d) SOP

x) _____ is a linguistic characteristic of speech.

- a) 'In explicitness'
- b) 'Explicitness'
- c) 'No monitoring features'.
- d) 'Non-repetitiveness'.

2. Answer **any five** of the following :

10

i) Rewrite the following in the basic order.

- a) Chocolates I like.
- b) Down came the rain.

ii) Add 'tag question' to the following :

- a) I am a dancer.
- b) They came back.

- iii) Use 'cleft sentence' to focus the underlined element in the following :
- a) Arvind Kejariwal defeated Sheela Dixit in Delhi.
 - b) Manoj gave me a present.
- iv) Begin the following sentences with 'There'
- a) A boy is on the ground
 - b) A girl is dancing on the road.
- v) Substitute PP for indirect object (Oi) in the following :
- a) Prof. Kulkarni bought his son a bike.
 - b) Dr. Patil told me the truth.
- vi) Change the voice in the following :
- a) We are giving them advice.
 - b) I am loved by all.
3. A) Identify tenor and domain of the following piece of discourse and comment on **any two** characteristics of each **one** :

6

EC CALLS FOR ALL PARTY MEET

New Delhi (Feb. 4) (PTI) – The Election Commission of India has convened the all party meeting on Tuesday in New Delhi. Strict implementation of the model code of conduct, preparation of electoral rolls, issuance of voter ID cards and curbing money power in the polls are likely to be discussed in Tuesday's all party meeting. It is expected that important political parties will participate in the deliberations.

- B) Identify mode (speech/writing) of the following piece of discourse and state **any two** characteristics of it :

4

This book is a self-contained introduction to language and linguistics, suitable for use as a text and for self study. Written by a team of distinguished linguists, it offers a unified approach to language from several perspectives. A language is a complex structure represented in the minds of its speakers, and this book provides the tools necessary for understanding this structure.

4. Write a detailed note on finite subordinate clauses in English. **10**

OR

What is sentence ? Explain the concept of simple and multiple sentence.

5. Identify the cohesive devices in the following text and comment on reference, substitution, ellipsis and conjunction. **10**

At present, English teaching in India is carried on mechanically and ritualistically, without much involvement on the part of the teachers or learners. The entire exercise is examination-centered and degree driven because English teaching has not been made relevant to our situation. We, the people of India, in the post independent India, are still living on 'received knowledge', partly because of the legacy of colonialism and partly because of our admiration for the West. English teaching in India still follows the Macaulayan model of 1835 and even after more than sixty years of political independence, we do not seem to think that our own situation, requirements and culture are to be taken into account in planning our education and English teaching programmes. We have not even thought of the new aims and objectives of teaching English in post-independence India.

SLR-X – 598

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
HINDI (Special Paper – VIII)
भाषा विज्ञान

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

1) भाषा का सामान्य एवं विशेष रूप से _____ अध्ययन करनेवाले विषय को भाषा विज्ञान कहते हैं।

1) सामाजिक 2) वैज्ञानिक 3) भौतिक 4) अध्यात्मिक

2) जीन ध्वनियों को मनुष्य अपने वागयंत्र से उत्पन्न करता है उन्हें _____ ध्वनि कहते हैं।

1) भाषण ध्वनि 2) निरर्थक ध्वनि 3) सामान्य ध्वनि 4) सार्थक ध्वनि

3) निश्चित अर्थ देनेवाले ध्वनि संयोग को _____ कहते हैं।

1) स्वनिम 2) लेखिम 3) वाक्य 4) पद

4) _____ के अभाव में भाषा निर्जीव तथा निरर्थक ध्वनियों का जालमात्र है।

1) पद 2) ध्वनि 3) अर्थ 4) वाक्य

5) अर्थ के स्तर पर _____ भाषा की सबसे बड़ी इकाई है।

1) ध्वनि 2) पद 3) शब्द 4) वाक्य

6) ध्वनि के उच्चारण में लगनेवाले समय को _____ कहते हैं।

1) स्वर 2) आघात 3) मात्रा 4) वृत्ति

7) _____ को वाक्य में प्रयुक्त होने योग्य बनालेने पर उसे पद कहते हैं।

1) अक्षर 2) शब्द 3) ध्वनि 4) वाक्य

P.T.O.

8) भाषा विज्ञान और व्याकरण में _____ भाव पाया जाता है।

- 1) अंग-अंगी 2) अपनत्व 3) परस्पर विरोधी 4) निरपेक्ष

9) 'कुशल' शब्द अर्थ परिवर्तन की _____ दिशा का उदाहरण है।

- 1) अर्थसंकोच 2) अर्थदिशा 3) अर्थविस्तार 4) अर्थोत्कर्ष

10) केवल एक उद्देश्य और एक विधेय होने वाले वाक्य को _____ कहते हैं।

- 1) मिश्रवाक्य 2) साधारण वाक्य 3) संयुक्त वाक्य 4) मूल वाक्य

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए (6 में से 5) :

10

- 1) भाषा विज्ञान की एक परिभाषा लिखिए।
- 2) ध्वनि यंत्र किसे कहते हैं ?
- 3) शून्य संबंध तत्व किसे कहते हैं ?
- 4) अर्थ संकोच की व्याख्या लिखिए।
- 5) योग्यता का अर्थ स्पष्ट कीजिए।
- 6) अर्थ की दृष्टि से वाक्य के प्रकार कौनसे हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) :

10

- 1) पद और संबंध तत्व
- 2) भाषा ध्वनि
- 3) अर्थ और रचना की दृष्टि से वाक्य के प्रकार.

4. 'भाषा विज्ञान' विज्ञान है या कला स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

अर्थ परिवर्तन की दिशाएँ विस्तार से स्पष्ट कीजिए।

5. ध्वनि यंत्र का परिचय देकर उसकी कार्य प्रणाली स्पष्ट कीजिए।

10

SLR-X – 600

Seat
No.

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
MARATHI (Special Paper – VIII) (A)
उपयोजित मराठी

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) व्यक्तीगत अनुभवाची नोंद म्हणजे काय ?

अ) रोजनिशी ब) मुलाखत क) निबंध ड) परीक्षण

२) व्यक्तीचे कर्तृत्व किंवा एखाद्या विषयावरील त्या व्यक्तीची मते प्रकट होतील अशा पद्धतीने प्रश्न कोणत्या लेखन कौशल्यात विचारले जातात ?

अ) निबंध ब) मुलाखत क) रोजनिशी ड) संपादन

३) कोणत्याही विषयावर गद्यात लिहिलेली सामान्यतः लहान रचना म्हणजे काय ?

अ) महाकाव्य ब) रोजनिशी क) निबंध ड) कविता

४) व्यक्तीच्या जीवनात साठावा वाढदिवस काय म्हणून साजरा करतात ?

अ) षष्टयब्दिपूर्ती समारंभ ब) अमृत महोत्सव

क) सेवानिवृत्ती ड) रौप्य महोत्सव

५) स्मरणिकेचे आतील दर्शनी पहिले पान म्हणजे काय ?

अ) शीर्षकपृष्ठ ब) मुखपृष्ठ क) मलपृष्ठ ड) वेष्टनलेख

६) पुस्तके आणि वाचक यांच्यामध्ये दुवा निर्माण करण्याचे कार्य कोण करते ?

अ) संपादन ब) ग्रंथपरीक्षण क) मुलाखतलेखन ड) निबंध

७) कार्यक्रमाचे संचालन करण्याची जबाबदारी कोणावर असते ?

अ) ग्रंथकार ब) वक्ता क) श्रोता ड) सूत्रसंचालक

P.T.O.

८) 'प्रभावी भाषणकला' हे पुस्तक कोणाचे आहे ?

अ) रवींद्र देसाई ब) यशोदा भागवत क) स्नेहल तावरे ड) ल.रा. नासिराबादकर

९) आपल्या मनातील भावना, विचार कल्पना यांचा शब्दरूप अविष्कार कोणत्या कौशल्यातून प्रकट होतो ?

अ) लेखन ब) वक्तृत्व क) संभाषण ड) निरीक्षण

१०) वक्त्याने दिलेल्या विषयावर केलेले भाषण म्हणजे काय ?

अ) भाषण ब) व्याख्यान क) संभाषण ड) निवेदन

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) पाहुण्यांच्या परिचयाचे स्वरूप कसे असावे ?

२) निबंधाचे प्रकार सांगा.

३) आभार प्रदर्शनाचे स्वरूप लिहा.

४) ग्रंथपरिक्षणाचा हेतु स्पष्ट करा.

५) मुखपृष्ठाचे विशेष सांगा.

६) मुद्रणप्रत म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) ग्रंथपरिक्षणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

२) रोजनिशी लेखनाचे स्वरूप विशद करा.

३) सुत्रसंचालकाची जबाबदारी कोणती असते ?

४. लेखनकौशल्याचे विशेष सांगून मुलाखतीचे स्वरूप सांगा.

१०

किंवा

स्मरणिका संपादकाच्या कार्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. भाषणाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

SLR-X – 601

Seat
No.

--

**B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
MARATHI**

Special Paper – VIII B : आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) जेनला कोणता आजार जडला होता ?
अ) कर्करोग ब) स्मृतिभ्रंश क) हीस्टेरेक्टोमी ड) हिमोफोलिया
- २) अनू पार्टीसाठी कोठे गेली होती ?
अ) सी-लाऊंज ब) हॉटेल ताज क) हॉटेल इन ड) ला मेरिडीन
- ३) विकीची आई कशाचा काँट्रॅक्ट घेत असे ?
अ) लग्न ब) मुंज क) बर्थडे ड) वर्षारंभ
- ४) अवी न्याहरीत औषध म्हणून काय खात असे ?
अ) कोरफड ब) लसूण क) जायफळ ड) प्रवाळ भस्म
- ५) प्रिया तेंडूलकर _____ कथालेखिका आहेत.
अ) स्त्रीवादी ब) सौंदर्यवाद क) वास्तववादी ड) गूढवादी
- ६) हाक मारल्यानंतर जी असे आदबीने उत्तर मिळण्याची अपेक्षा कोण करतात ?
अ) दास ब) अर्जुन क) काका ड) हेमा
- ७) हेमाला चारचौघात _____ केलेले अवडत नसे.
अ) स्तुती ब) शिवीगाळ क) पाणउतार ड) गौरव
- ८) सोनलचे लग्न कोणाशी ठरलेले असते.
अ) अर्जुन जाधव ब) अरविंद देशमुख क) अरविंद जाधव ड) मनोज जाधव

P.T.O.

९) “सरकारशी मुकावला करणं एक वेळ सोपं होतं, पण ह्या _____ लहान-सहान कटकटींशी तोंड देणं अवघड होतंय”.

अ) माणसांशी ब) पुढाऱ्यांशी क) नेत्यांशी ड) संसारातल्या

१०) ‘दलित साहित्य: उद्गम आणि विकास’ ह्या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) योगेंद्र मेश्राम ब) बाबुराव बागूल क) यशवंत मनोहर ड) भा.दि. फडके

२. चार वाक्यांत उत्तरे द्या (कोणतेही ५) :

१०

- १) स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे काय ?
- २) दलित साहित्यांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) जेतच्या घरात प्रभाची मनःस्थिती कशी झाली होती ?
- ४) अर्जुनने स्वतःला कोणत्या कामात झोकून दिले होते ?
- ५) मिलिंदनगर झोपडपट्टीतील लोकांच्या कोणत्या मागण्या होत्या ?
- ६) दत्ता भगत व प्रिया तेंडूलकर यांची ग्रंथसंपदा सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) :

१०

- १) ‘नव्या कोऱ्या पांढऱ्या साडीचे एक टोक’ या कथेचे विश्लेषण करा.
- २) नाटकातील काकांचे स्वभावविशेष स्पष्ट करा.
- ३) दलित साहित्यांची मूल्ये ‘वाटा-पळवाटा’च्या आधारे उलगडून दाखवा.

४. प्रिया तेंडूलकरांच्या कथालेखनाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

किंवा

नवप्रगत समाजाचे प्रतिबिंब वाटा-पळवाटा या नाटकात पडले आहे, या विधानाचे परामर्श घ्या.

५. वाटा-पळवाटा नाटकातील संघर्ष उलगडून दाखवा.

१०

SLR-X – 604

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (AIH & C) (Special Paper – VIII)
Archaeology and Tourism

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10

- 1) _____ was the oldest caves in Maharashtra.
A) Pitalkhore B) Karle C) Bhaje D) Ajanta
- 2) Karle caves are related to _____ religion.
A) Vaidic B) Jain C) Hindu D) Buddha
- 3) _____ is the main attraction of National Museum Delhi.
A) Harappan Gallery B) Textile Gallery
C) Jewellery D) Botanical Garden
- 4) Indian museum is situated at _____
A) Delhi B) Kolkatta C) Mumbai D) Hyderabad
- 5) The Meenakshi temple at Madurai is in _____ state.
A) Karnataka B) Tamil Nadu C) Andra Pradesh D) Maharashtra
- 6) _____ temple in Maharashtra is known as the second Konark.
A) Vitthal B) Vishnu C) Kopeswar D) Siddheshwar
- 7) In _____ caves we find the sangam of three great cultures.
A) Karle B) Ellora C) Ajanta D) Bhaje
- 8) Tourist agencies preference to tourist leave the _____ residence place.
A) Lodge B) Temple C) School D) Dharm shala

P.T.O.

9) Tourist guide must have qualities of _____ knowledge.

- A) Social
B) Historical and cultural
C) Political
D) Economic

10) The independent tourist department in Indian was started in

- A) 1966
B) 1965
C) 1958
D) 1947

2. Write short answers on **any four** of the following : 8

- 1) Give the information about Karle Chaitya Griha.
- 2) Explain the features of Kailash temple.
- 3) Explain the types of museum.
- 4) Explain the different wings of Salarjung Museum Hyderabad.
- 5) Explain the structure of Kopeshwar temple Khidrapur.
- 6) State the functions of State Tourism Department.

3. Write short notes on **any four** of the following : 12

- 1) Bhaje caves
- 2) Importance of museum
- 3) Tourist importance of Kopeshwar temple Khidrapur
- 4) Tourist agencies
- 5) Importance of tourist department
- 6) Jain caves at the Ellora.

4. Explain the importance of Ajanta as the place of tourist interest. 10

OR

Why the tourist are attracted to tourist place at Khidrapur ? Discuss.

5. Write a report of the historical or archaeological tourist place you visited. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) महाराष्ट्रातील _____ हे सर्वात प्राचीन लेणी आहेत.
अ) पितळखोरे ब) कार्ले क) भाजे ड) अजिंठा
- २) कार्ले येथील लेणी _____ धर्माशी संबंधित आहेत.
अ) वैदिक ब) जैन क) हिन्दू ड) बौद्ध
- ३) राष्ट्रीय संग्रहालय दिल्ली येथील _____ दालन मुख्य आकर्षण आहे.
अ) हरप्पन गॅलरी ब) वस्त्र दालन क) अलंकार ड) वनस्पती बाग
- ४) इंडियन म्युझियम _____ येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) कोलकत्ता क) मुंबई ड) हैद्राबाद
- ५) मदुराई येथील मिनाक्षी मंदिर _____ या राज्यात आहे.
अ) कर्नाटक ब) तामिळनाडू क) आंध्रप्रदेश ड) महाराष्ट्र
- ६) महाराष्ट्रातील _____ हे मंदिर दूसरे कोणार्क म्हणून ओळखले जाते.
अ) विठ्ठल ब) विष्णु क) कोपेश्वर ड) सिद्धेश्वर
- ७) तीन महान संस्कृतीचे अद्वितीय संगम _____ या लेण्यामध्ये झालेले आहे.
अ) कार्ले ब) वेरुळ क) अजिंठा ड) भाजे
- ८) प्रवाशी संस्थातर्फे पर्यटकांची _____ या ठिकाणी निवास व्यवस्था केली जाते.
अ) लॉज ब) मंदिर क) शाळा ड) धर्मशाळा
- ९) पर्यटक मार्गदर्शकाला _____ गुणाचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे.
अ) सामाजीक ब) ऐतिहासीक व सांस्कृतिक
क) राजकीय ड) आर्थिक
- १०) भारतात स्वतंत्र पर्यटन खाते _____ मध्ये सुरु करण्यात आले.
अ) १९६६ ब) १९६५ क) १९५८ ड) १९४७

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) कार्ले चैत्यगृहाची माहिती द्या.
 - २) कैलास मंदिराची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ३) वस्तुसंग्रहालयाचे प्रकार सांगा.
 - ४) सालारजंग म्युझियम हैद्राबादचे विविध विभाग सांगा.
 - ५) कोपेश्वर मंदिर खिद्रापूरची रचना स्पष्ट करा.
 - ६) राज्य पर्यटन विभागाची कार्ये सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- १) भाजे येथील लेणी
 - २) वस्तुसंग्रहालयांचे महत्त्व
 - ३) खिद्रापूर येथील कोपेश्वर मंदिराचे पर्यटकीय महत्त्व
 - ४) प्रवासी संस्था
 - ५) पर्यटन विभागाचे महत्त्व
 - ६) वेरुळ येथील जैन लेण्या.
४. पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून अजिंठा लेण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- खिद्रापूर येथील पर्यटन स्थळाकडे पर्यटक का आकर्षक होतात ? चर्चा करा.
५. तुम्ही भेट दिलेल्या ऐतिहासिक किंवा पुरातत्वीय पर्यटन स्थळावर अहवाल लिहा. १०
-

SLR-X – 605

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part – III) (Semester – VI) Examination, 2015
ECONOMICS (Special Paper – VIII)
Agricultural Economics

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Objective question :

10

Choose the correct alternative :

- 1) Duration of Long term finance is _____ years.
a) one b) two c) above five d) none of these
- 2) _____ are institutional sources of agricultural finance.
a) State Bank of India b) Regional Rural Bank
c) NABARD d) All above
- 3) The NAFED institution works at _____ level.
a) National b) State
c) Village d) None of these
- 4) NABARD was established in the year
a) 1982 b) 1955 c) 1935 d) None of these
- 5) _____ are the non institutional sources of agricultural credit.
a) Money lender b) Relative c) Shroffs d) All above
- 6) Arrangement for sale of agricultural produce is known as
a) Agricultural production b) Agricultural services
c) Agricultural marketing d) None of these
- 7) Farmers suicides is high in _____ district of Maharashtra.
a) Amaravati b) Pune
c) Kolhapur d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) दिर्घ कालीन वित्त पुरवठ्याचा कालावधी _____ पर्षाचा असतो.
अ) एक ब) दोन
क) पाचपेक्षा जास्त ड) यापैकी नाही
- २) शेती वित्तपुरवठ्याची _____ ही संस्थात्मक साधने आहेत.
अ) भारतीय स्टेट बँक ब) प्रादेशिक ग्रामीण बँक
क) नाबार्ड ड) वरीलपैकी सर्व
- ३) नाफेड ही संस्था _____ स्तरावर कार्य करते.
अ) राष्ट्रीय ब) राज्य
क) खेड्यांच्या ड) यापैकी नाही
- ४) नाबार्डची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९८२ ब) १९५५ क) १९३५ ड) यापैकी नाही
- ५) _____ हे शेती पतपुरवठ्याचे बिगर संस्थात्मक साधने आहेत.
अ) सावकार ब) नातेवाईक
क) सराफीपेठीवाले ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) शेतमाल विक्री व्यवस्थेलाच _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) शेती उत्पादन ब) शेती सेवा
क) शेती विपणन ड) यापैकी नाही
- ७) महाराष्ट्रात _____ जिल्ह्यात शेतकऱ्यांची आत्महत्या जास्त आहे.
अ) अमरावती ब) पूणे क) कोल्हापूर ड) यापैकी नाही
- ८) नविन आर्थिक धोरण _____ साली स्वीकारण्यात आले.
अ) १९७५ ब) १९५५ क) १९९१ ड) यापैकी नाही

९) भारतीय अन्न महामंडळाची स्थापना भारतात _____ साली झाली.

अ) १९६५ ब) १९३५ क) १९५५ ड) यापैकी नाही

१०) शेत माळाच्या किमान आधारभूत किंमती _____ ही निश्चीत करते.

अ) नाबार्ड ब) एस्. बी.आय.
क) सी. ए. सी. पी. ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) नियंत्रित बजारपेठेची व्याख्या द्या.
- २) संस्थात्मक वित्तपुरवठा म्हणजे काय ?
- ३) अल्प कालीन वित्तपुरवठा म्हणजे काय ?
- ४) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना केव्हा झाली ?
- ५) शेती विषयक नवीन धोरण भारताते कोणत्या वर्षा स्वीकारले ?
- ६) सहकारी विपणन संस्थेची रचना सांगा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) शेती पतपुरवठ्याची आवश्यकता.
- २) भारतातील गुदाम.
- ३) शेतमाल किंमत धोरणाची उद्दीष्ट्ये.
- ४) शेती वित्तपुरवठ्यातील नाबार्डची भूमिका.
- ५) जागतिक व्यापार संघटन व भारतीय शेती.
- ६) शेती खर्च व किंमत आयोग.

४. भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्थेच्या समस्या विशद करा.

१०

किंवा

सहकारी विपणन म्हणजे काय ? त्यांच्या समस्या विशद करा.

१०

५. भारतातील शेती पतपुरवठ्याची साधने विशद करा.

१०

SLR-X – 606

Seat No.	
-------------	--

B.A. III (Semester – VI) Examination, 2015
HISTORY (Special Paper – VIII)
Historical Documents and Places

Day and Date : Saturday, 7-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) Pratapgad is a _____ type fort.
a) Sea fort b) Hill fort c) Ground fort d) Gadhi
- 2) Gangasagar tank is at _____ fort.
a) Rajgad b) Pratapgad c) Raigad d) Sinhgad
- 3) _____ is place in fort where criminals were punished till death.
a) Black custody b) Nagarkhana
c) Kade lot d) Paga
- 4) Kolhapur City is situated at _____ rivers bank.
a) Bhima b) Seena c) Krishna d) Panch ganga
- 5) Mastani Mahal is standed in _____ Museum.
a) Kolhapur b) Mumbai c) Aundh d) Pune
- 6) Main door of Shanivarwada is known as _____
a) Mastani Door b) Jambhul Door
c) Ganesh Door d) Delhi Door
- 7) V.K. Rajwade edited _____ volumes of Maratha History sources.
a) 2 b) 12 c) 22 d) 32
- 8) _____ translated 'Masire Alamgiri' book in Marathi.
a) Rajwade b) Pagadi c) Sardesai d) Khare

P.T.O.

- 9) Bharat Itihas Sanshodhan Mandal is at _____
a) Pune b) Mumbai c) Kolhapur d) Solapur
- 10) 'New History of the Marathas' book written by _____
a) G.S. Sardesai b) V.K. Rajwade
c) G.H. Khare d) Setumadhav Rao Pagadi

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is meant by Gadhi ?
- 2) State the work of Sabnis.
- 3) State the names of important places at Raigad.
- 4) Give information about Agakhan Palace at Pune.
- 5) State the importance of Museum.
- 6) Tell some selected books of G.H. Khare.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Fort administration.
- 2) Mahalaxmi Temple, Kolhapur.
- 3) Types of Museum.
- 4) Raja Dinkar Kelkar Museum, Pune.
- 5) Setumadhavrao Pagadi's books.
- 6) Painting department of Town Hall.

4. Describe Raigad as the Capital of Marathas.

10

OR

Explain the contribution of G.S. Sardesai in the Maratha History writing.

5. Explain in detail, various types of forts with their importance in the Maratha History.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) प्रतापगड हा _____ प्रकारचा किल्ला आहे.
अ) जलदुर्ग ब) डोंगरी क) भुईकोट ड) गढी
- २) गंगासागर तळे _____ किल्ल्यावर आहे.
अ) राजगड ब) प्रतापगड क) रायगड ड) सिंहगड
- ३) गुन्हेगारांना मृत्यूदंडाची शिक्षा देण्याचे किल्ल्यावरील ठिकाण _____ म्हणून ओळखले जात असे.
अ) अंधार कोठडी ब) नगारखाना क) कडेलोट ड) पागा
- ४) कोल्हापूर शहर _____ नदीकाठी वसले आहे.
अ) भीमा ब) सीना क) कृष्णा ड) पंचगंगा
- ५) _____ येथील वस्तुसंग्रहालयात 'मस्तानी महाल' उभा केला आहे.
अ) कोल्हापूर ब) मुंबई क) औंध ड) पुणे
- ६) पुण्यातील शनिवारवाड्याचा मुख्य दरवाजा _____ म्हणून ओळखाल जातो.
अ) मस्तानी दरवाजा ब) जांभूळ दरवाजा
क) गणेश दरवाजा ड) दिल्ली दरवाजा
- ७) वि.का. राजवाडे यांनी मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने _____ खंडात संपादित केली.
अ) २ ब) १२ क) २२ ड) ३२
- ८) 'मासीरे आलमगिरी' ग्रंथाचे मराठी भाषांतर _____ यांनी केले.
अ) राजवाडे ब) पगडी क) सरदेसाई ड) खरे
- ९) भारत इतिहास संशोधन मंडळ _____ येथे आहे.
अ) पुणे ब) मुंबई क) कोल्हापूर ड) सोलापूर
- १०) 'न्यू हिस्ट्री ऑफ द मराठाज' ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) गो.स. सरदेसाई ब) वि.का. राजवाडे
क) ग.ह. खरे ड) सेतुमाधवराव पगडी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) गढी म्हणजे काय ?
 - २) सबनीसाची कार्ये सांगा.
 - ३) रायगडावरील महत्त्वाच्या ठिकाणाची नावे सांगा.
 - ४) पुणेतील आगाखान पॅलेस विषयी माहिती द्या.
 - ५) वस्तुसंग्रहालयाचे महत्त्व सांगा.
 - ६) ग.ह. खरेच्या निवडक ग्रंथाची नावे सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) किल्ले प्रशासन.
 - २) महालक्ष्मी मंदीर, कोल्हापूर.
 - ३) वस्तुसंग्रहालयाचे प्रकार.
 - ४) राजा दिनकर केळकर वस्तुसंग्रहालय, पुणे.
 - ५) सेतूमाधवराव पगडींची ग्रंथसंपदा.
 - ६) टाऊन हॉल मधील चित्रकला विभाग.
४. मराठ्यांची राजधानी रायगडचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- मराठा इतिहास लेखनातील गो.स. सरदेसाई यांचे योगदान स्पष्ट करा.
५. मराठाकालीन किल्ल्याचे विविध प्रकार सांगून किल्ल्याचे महत्त्व विस्तृत सांगा. १०
-

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) लास्कींनी जॉन ऑस्टीनचा _____ सिद्धांत मान्य केला नाही.
अ) स्वातंत्र्य ब) समता क) न्याय ड) सार्वभौमत्व
- २) 'राज्य हे शोषण करण्याचे साधन आहे' असे _____ ने म्हटले.
अ) लास्की ब) मार्क्स क) मिल ड) टी. एच्. ग्रीन
- ३) रुसोने _____ चा पुरस्कार केला.
अ) साम्यवाद ब) हुकूमशाही
क) मर्यादित राजेशाही ड) समाजवाद
- ४) लास्कींनी _____ चा पुरस्कार केला.
अ) लोकशाही समाजवाद ब) लष्करी शासन
क) साम्यवाद ड) राजेशाही
- ५) प्रमाणशिर प्रातिनिधीत्व पद्धतीचा पुरस्कार _____ ने केला.
अ) मार्क्स ब) लास्की क) मिल ड) हेगेल
- ६) जे. एस. मिलनी _____ ग्रंथ लिहीला.
अ) दास कॅपिटल ब) सोशल कॉन्ट्रॅक्ट
क) ऑन लिबर्टी ड) ग्रामर ऑफ पॉलीटिक्स
- ७) 'मनुष्य हा सामाजिक प्राणी आहे' असे म्हणला _____
अ) मार्क्स ब) ऑरिस्टॉटल क) प्लेटो ड) हाब्ज
- ८) हेगेलने _____ शासन व्यवस्थेचा पुरस्कार केला.
अ) द्वंद्वत्मक विकास ब) लोकशाही
क) हुकूमशाही ड) राजेशाही

१) हेगेलचा आदर्शवाद _____ आहे.

अ) मवाळ ब) उदारमतवादी क) जहाल ड) लोकशाही

१०) _____ हे मार्क्सचे अंतिम ध्येय होते.

अ) साम्यवाद ब) लोकशाही क) भांडवलशाही ड) समाजवाद

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) हेगेलच्या द्वंद्वविकासाची प्रक्रिया सांगा.

२) मिलचे प्रातिनिधीक शासनसंबंधीचे विचार सांगा.

३) मार्क्सचा वर्गसंघर्षाचा सिद्धांत.

४) अनेकसत्तावादाची संकल्पना.

५) रुसोची सामूहिक इच्छा संकल्पना.

६) कार्ल मार्क्सचे कामगार क्रांतिविषयी विचार.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) मार्क्सचा विरोधविकासवादाचा सिद्धांत.

२) रुसोचा सामाजिक करार सिद्धांत.

३) रुसोने निसर्गावस्थेचे केलेले वर्णन.

४) जे. एस. मिलचे स्वातंत्र्याविषयीचे विचार.

५) लास्की यांचे स्वातंत्र्य आणि समता याविषयीचे विचार स्पष्ट करा.

६) कार्ल मार्क्सचे अंतिम ध्येय कोणते ?

४. हेगेलचे राज्य व नागरी समाज या विषयीचे विचार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

रुसोने मांडलेला सामाजिक करारत्वा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. कार्ल मार्क्सचे कामगारक्रांती व साम्यवादविषयक विचार स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 611

Seat No.	
-------------	--

B.A. – III (Semester – VI) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Special Paper – VIII)
Rural and Urban Sociology

Day and Date : Saturday, 7-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Question :

10

- 1) Which of the following is the characteristics of urban society ?
 - a) Closed mobility
 - b) Agricultural economy
 - c) Influence of caste
 - d) Modernization
- 2) The Urban Family System is predominantly _____
 - a) Joint
 - b) Nuclear
 - c) Traditional
 - d) None of the above
- 3) _____ is known as a first citizen of the city.
 - a) Commissioner
 - b) Mayor
 - c) Collector
 - d) Corporator
- 4) What type of factors are believed to be responsible for urbanization ?
 - a) Push factor
 - b) Pull factors
 - c) Both a and b
 - d) None of the above
- 5) The subject matter of urban sociology includes
 - a) Study of urban communities
 - b) Study of urban problems
 - c) Study of urban environment
 - d) All the above
- 6) India's one of the large slum 'Dharavi' located in _____ city.
 - a) Delhi
 - b) Pune
 - c) Mumbai
 - d) None of the above

P.T.O.

- 7) The urban society mainly prefers
- a) Achived status
 - b) Community status
 - c) Caste status
 - d) a and b both
- 8) _____ is to be considered as a key problem of urban society.
- a) Lack of education
 - b) Unemployment
 - c) Lack of electricity
 - d) All the above
- 9) Which of the following is a characteristics of urban economy ?
- a) Complex division of labour
 - b) Occupational mobility
 - c) Non-agricultural occupation
 - d) All the above
- 10) The beliefs of urban masses are mainly based on
- a) Science and technology
 - b) Traditionalism
 - c) Both a and b
 - d) None of the above
2. Write short answers on **any four** : **8**
- 1) What is meant by out migration ?
 - 2) What is urbanization ?
 - 3) What is air pollution ?
 - 4) What is nuclear family ?
 - 5) What is urban society ?
 - 6) What is urban planning ?
3. Write short notes on **any four** : **12**
- 1) Significance of urban sociology.
 - 2) Rural-urban continuum.
 - 3) Urban unemployment.
 - 4) Economic institution in urban society.
 - 5) Urban education.
 - 6) Problem of working women.
4. A) Explain the definition and subject matter of urban sociology. **10**
- OR
- B) Examine the impact of globalization on urban social life.
5. Explain the problems of slums in urban society. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

प्रश्न १. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) खालीलपैकी नागरी समाजाचे कोणते वैशिष्ट्ये आहे ?
a) बंदिस्त गतिशीलता
b) कृषी अर्थव्यवस्था
c) जातीचे प्राबल्य
d) आधुनीकीकरण
- २) नागरी समाजात कोणत्या प्रकारचा कुटुंब प्रबंध प्रकर्षाने आढळतो ?
a) संयुक्त
b) विभक्त
c) पारंपारीक
d) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ३) महानगराचा प्रथम नागरीक म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.
a) आयुक्त
b) महापौर
c) जिल्हाअधिकारी
d) नगरसेवक
- ४) नागरीकरणासाठी खालीलपैकी कोणत्या प्रकारचे घटक जबाबदार आहेत असे मानले जाते ?
a) अपसरणात्मक घटक
b) आकर्षणात्मक घटक
c) a व b दोन्ही
d) यापैकी नाही
- ५) नागरी समाजशास्त्राच्या अभ्यास विषया मध्ये कोणत्या घटकांचा समावेश होतो ?
a) नागरी समुदायांचा अभ्यास
b) नागरी समस्यांचा अभ्यास
c) नागरी पर्यावरणाचा अभ्यास
d) वरील सर्व
- ६) भारतातील सर्वात मोठी झोपडपट्टी 'धारावी' हे _____ शहरात आहे.
a) दिल्ली
b) पूणे
c) मुंबई
d) यापैकी नाही
- ७) नागरी समाजात _____ दुर्जास अधिक प्राधान्य असते.
a) अर्जीत
b) सामुदायीक
c) जाती
d) a व b दोन्ही
- ८) खालीलपैकी कोणती समस्या नागरी समाजातील एक प्रमुख समस्या मानली जाते ?
a) शिक्षणाचा अभाव
b) बेरोजगारी
c) विजेचा अभाव
d) वरील सर्व

- ९) खालीलपैकी कोणते नागरी अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये आहे ?
- a) संकीर्ण श्रमविभाजन b) व्यावसायिक गतिशीलता
- c) अकृषी व्यवसाय d) वरील सर्व
- १०) नागरी रहिवाशी खालीलपैकी कशावर अधिक विश्वास ठेवतात ?
- a) विज्ञान व तंत्रज्ञान b) परंपरावाद
- c) a व b दोन्ही d) यापैकी नाही

प्रश्न २. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

- १) बाह्य स्थलांतर म्हणजे काय ?
- २) नागरीकरण म्हणजे काय ?
- ३) हवा प्रदूषण म्हणजे काय ?
- ४) विभक्त कुटुंब पद्धती म्हणजे काय ?
- ५) नागरी समाज म्हणजे काय ?
- ६) नागरी नियोजन म्हणजे काय ?

प्रश्न ३. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

- १) नागरी समाजशास्त्राचे महत्त्व.
- २) ग्रामीण-नागरी निरंतरता.
- ३) नागरी बेरोजगारी.
- ४) नागरी समाजात अर्थसंस्था.
- ५) नागरी शिक्षणसंस्था.
- ६) नोकरी करणाऱ्या नागरी समाजातील स्त्रियांच्या समस्या.

प्रश्न ४. A) नागरी समाजशास्त्राचा अर्थ व व्याख्या स्पष्ट करून अभ्यासविषय विशद करा.

१०

किंवा

B) जागतीकीकरणाचे नागरी सामाजिक जिवावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न ५. नागरी समाजातील झोपडपट्टीतील समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

SLR-X – 700

Seat No.	
-------------	--

**Examination, 2015
ENVIRONMENTAL STUDIES**

Day and Date : Sunday, 22-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) _____ waves are resulted due to earthquake in the ocean.
A) Tsunami B) Rita C) Cyclone D) Caterina
- II) Earth Day is celebrated on _____
A) 22nd May B) 22nd March C) 22nd June D) 22nd April
- III) The main source of air pollution in India is _____
A) Forest Fire B) Automobiles
C) Industrialization D) Nuclear Explosion
- IV) In India Wildlife Protection Act was passed in _____
A) 1971 B) 1972 C) 1981 D) 1982
- V) Droughts occur when the average rainfall is less than _____
A) 20% B) 25% C) 30% D) 35%
- VI) The highest number of species in biodiversity in India are _____
A) Insects B) Birds C) Reptiles D) Amphibians
- VII) Sahara is a example of _____ ecosystem.
A) Desert B) Forest C) Marine D) Grassland
- VIII) _____ percent of earth geographical area is under water.
A) 61% B) 71% C) 81% D) 91%

P.T.O.

IX) Which gas caused “Bhopal gas tragedy” ?

- A) Oxygen
B) Methyl acetate
C) Methyl alcohol
D) Methyl isocyanate

X) _____ environmentalist is related to the Narmada Movement.

- A) Baba Amte
B) Medha Patkar
C) Anna Hajare
D) Sundarlal Bahuguna

2. Write short answer (**any four** out of six) :

8

- a) What is environmental studies ?
b) Importance of environmental studies.
c) What is ozone layer depletion ?
d) What is in-situ conservation of biodiversity ?
e) What is noise pollution ?
f) What is global warming ?

3. Write short note (**any four** out of six) :

12

- a) Effects of global warming.
b) Effects of noise pollution.
c) Causes of deforestation.
d) Energy flow.
e) Remedies of water pollution.
f) World food problem.

4. a) Elaborate various measures to protect the environment.

10

OR

b) Explain the major forms of pollution and discuss its impact on human health.

5. “India a megadiversity nation”. Explain in brief.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) समुद्रांतर्गत निर्माण होणाऱ्या लाटांना _____ म्हणतात.
अ) त्सुनामी ब) रीटा क) आवर्त ड) कॅटरीना
- II) _____ या दिवशी वसुंधरा दिन साजरा केला जातो.
अ) २२ मे ब) २२ मार्च क) २२ जून ड) २२ एप्रिल
- III) भारतातील हवा प्रदूषणाचे मुख्य माध्यम _____ आहे.
अ) जंगलातील आग ब) स्वयंचलित वाहने
क) औद्योगिकरण ड) किरणोत्सर्गी अणुस्फोट
- IV) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा _____ मध्ये अस्तित्वात आला.
अ) १९७१ ब) १९७२ क) १९८१ ड) १९८२
- V) सरासरी पर्जन्य _____ पेक्षा कमी टक्के असल्यास अवर्षण म्हणतात.
अ) २०% ब) २५% क) ३०% ड) ३५%
- VI) भारतामध्ये सर्वाधिक जैवविविधता _____ या प्रकारात आढळते.
अ) कीटक ब) पक्षी क) सरपटणारे प्राणी ड) उभयचर प्राणी
- VII) 'सहारा' हे _____ परिसंस्थेचे उदाहरण आहे.
अ) वाळवंट ब) जंगल क) सागरी ड) गवताळ
- VIII) भौगोलिक दृष्ट्या पृथ्वीचा _____ टक्के भाग पाण्याने व्यापला आहे.
अ) ६१% ब) ७१% क) ८१% ड) ९१%
- IX) भोपाल वायू दुर्घटना _____ या वायुमुळे झाली.
अ) ऑक्सीजन ब) मिथाइल ॲसिटेट
क) मिथाइल अल्कोहोल ड) मिथाइल आयसोसायनेट
- X) _____ हे पर्यावरणवादी नर्मदा बचाव चळवळीशी निगडित आहेत.
अ) बाबा आमटे ब) मेधा पाटकर क) अण्णा हजारे ड) सुंदरलाल बहुगुणा

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- अ) पर्यावरण अभ्यास म्हणजे काय ?
- ब) पर्यावरण अभ्यासाचे महत्त्व.
- क) ओझोनक्षय म्हणजे काय ?
- ड) जैवविविधतेचे मूल-स्थानी संवर्धन म्हणजे काय ?
- इ) ध्वनि प्रदूषण म्हणजे काय ?
- फ) जागतिक तापमानवृद्धी म्हणजे काय ?
३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) जागतिक तापमानवाढीचे परिणाम.
- ब) ध्वनी प्रदूषणाचे परिणाम.
- क) जंगल तोडीची कारणे.
- ड) उर्जा प्रवाह.
- इ) जल प्रदूषणावरील उपाय.
- फ) जागतिक अन्न समस्या.
४. अ) पर्यावरण रक्षणासाठीच्या विविध उपाययोजना विशद करा. १०
- किंवा**
- ब) प्रदूषणाचे प्रमुख प्रकार स्पष्ट करा आणि त्यांच्या मानवी आरोग्यावरील प्रभावाची चर्चा करा.
५. “भारत : जैवविविधतेने नटलेला देश’ हे थोडक्यात स्पष्ट करा. १०
-